FERDINANDI
DE
VALENTIBUS
TREBIENSIS
Sacri Consistorii, Fisci, & R. C. Apostolicæ
ADVOCATI
OPERA OMNIA
SELECTIORA.

FERDINANDI
DE
VALENTIBUS
TREBIENSIS
Sacri Consistorii, Fisci, & R. C. Apostolicæ
ADVOCATI
OPERA OMNIA
SELECTIORA.

FERDINANDUS DE VALENTIBUS
SAC. CONSISTORII FISCI ET RCA ADVOC.

Placidus Constantius inv. del. *Silvester Pomarede sculpsit.*

FERDINANDI
DE
VALENTIBUS
TREBIENSIS
Sacri Consistorii, Fisci, & R.C. Apostolicæ
ADVOCATI
OPERA OMNIA
SELECTIORA.
TOMUS PRIMUS
DE
CONTRACTIBUS.

ROMÆ MDCCXLIV.

Sumptibus Venantii Monaldini Bibliopolæ in via Cursus.

Ex Typographia Joannis Baptistæ Bernabò, & Josephi Lazzarini.

PRÆSIDUM FACULTATE, ET PRIVILEGIO SUMMI PONTIFICIS.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO

BENEDICTO XIV.

PONT. OPT. MAX.

LUDOVICUS DE VALENTIBUS

FELICITATEM.

Iu, multumque cogitavi mecum, an Ferdinandi de Valentibus patrui mei lucubrationes forenses, quas ille olim sacri Consistorii, Fisci, & Reverendæ Cameræ Apostolicæ advocatus pro variis, quæ sese obtulerunt, occasionibus ingenti labore, ac studio confecerat, in unum corpus colligerem, atque in lucem emitterem. Suadebant id complures amici, viri probitate, ac juris scientia clarissimi. Urgebat me erga amantissimum patruum charitas, gratique animi mei ostendendi occasio minime inopportuna. Verum, ut id perficerem, vix a me ipso impetrare poteram ob

mul-

multas, & graves, quæ mihi obversabantur, difficultates. Primo enim recordabar, quanta semper patruus meus constantia, ne dicam pervicacia, tum amicorum precibus, tum viris merito, ac dignitate summis, qui ad publicanda ejusmodi opera eum cohortabantur, fortiter restitisset. Deterrebat me deinde Romanæ curiæ dignitas, cujus gravissimum judicium merito sapientes omnes plurimi faciunt, ac reformidant; tum etiam doctissimorum apud exteras gentes Jurisconsultorum censura: quod fortasse in hac tanta disciplinarum luce non omnia probarentur, quæ olim auctor aliquando festinanter pro necessitate, & opportunitate temporis scripsit, cum præsertim ipsi tot negotiis distento tantum otii non fuerit, ut iis castigandis, & in ordinem redigendis supremam manum imponeret.

Quum igitur sic animo fluctuarem, summa benignitas tua, Beatissime Pater, *omnem mihi dubitationem sustulit. Tu enim auditis hæsitationis meæ causis, me animo confirmasti, & operum ejusmodi editionem non probasti modo, verum etiam magnopere commendasti, imo ut eidem ornandæ quam cito manum admoverem humanissime impulisti. Tali itaque, tantoque judicio fretus libentissime opus suscepi, quo recludi mihi viam intelligebam ad publice profitendam perpetuam illam beneficiorum recordationem, quibus me erga patruum meum obstrictum fateor, & quæ nulla unquam in me delebit oblivio, quippe cui accepta referre debeam quotquot me, licet immerentem, munia præclara, & splendida exornant. Ipse enim me primum a Clemente XI. in advocati Consistorialis munere, deinde a Benedicto XIII. in advocati Fiscalis officio coadjutorem petiit, atque obtinuit. Ipse fuit (quid enim mihi arro-*

arrogem?) cujus merito Clemens XII. se Principem erga me beneficentissimum semper exhibuit, cum me ipsum in Prælatos Domesticos, in Ponentes Congregationis R. Fabricæ, in Votantes de Signatura Gratiæ, ut vocant, in Protonotarios Apostolicos de participantibus extra numerum, & in sanctæ Universalis Inquisitionis Consultores cooptaverit, imo & in Promotorem Fidei assumpserit. Quæ quidem singula ita patrui mei meritis accepta tribuo, ut tamen quantum amantissimi Pontificis beneficentiæ perpetuo debeam, oblivisci nullo modo valeam.

At vero nullam me ampliorem patruo meo gratiam referre posse arbitror, quam ejus lucubrationes SANCTITATIS TUÆ *nomini inscribere; qua quidem re, si ille viveret, nihil certe gratius, nihil jucundius haberet, ut nimirum palam extaret tum existimationis, tum obsequentis animi sui erga* SANCTITATEM TUAM, *testimonium sempiternum. Ipse enim optime noverat, certoque experimento didicerat, qualis, & quanta esset in* SANCTITATE TUA *Juris intelligentia, quæ sacrorum Canonum, & Ecclesiasticæ historiæ scientia, quam sagax, & expeditum in arduis, maximisque controversiis dirimendis consilium; cumque delectus sæpe fuisset una cum* SANCTITATE TUA, *dum in advocatorum Consistorialium collegio ambo essent, ad gravissima S. Sedis negocia expendenda simul & consultanda, singulare ingenium tuum, immensamque doctrinam adeo admirari, ac prædicare consueverat, ut abs Te, tuoque congressu se doctiorem semper digredi ingenue fateretur.*

Sed his omnibus prætermissis, quid erat, quod ego magis ex animo optarem, quam occasionem aliquam mihi dari, qua summæ venerationis, gratique animi mei argumentum SANCTI-

CTI-

CTITATI TUÆ *exhiberem? Quod enim patruo meo in advocati Fiscalis munere adjutor extiterim, non minus* SANCTITATIS TUÆ *patrocinio, quam Benedicti* XIII. *benignitati acceptum profiteri debeo. Quum enim Pontifex ipse publico decreto coadjutores omnes de medio sustulisset, solum* SANCTITATIS TUÆ *precibus, quæ plurimum & auctoritate, & gratia apud ipsum valebat, fieri potuit, ut ego unus ex omnibus coadjutor persisterem. Ad summum vero Pontificatum ingenti bonorum omnium gaudio, maximoque Ecclesiæ bono evectus, quot me, quantisque beneficiis cumulasti, dum in omnibus his muneribus me benigne excepisti, præsertim vero in Fidei Promotoris officio, quod nuper* SANCTITAS TUA *tanta cum laude gesserat, quantam egregia tua volumina hac de re edita satis superque testantur? Atque illud præterea adjecisti, ut inter eos, qui Episcoporum designatorum examini præsunt, locum haberem; ut nimirum recentiorem aliquam mihi dares benevolentiæ, ac paternæ voluntatis tuæ erga me significationem.*

Ad hæc igitur tua tot, tam ampla, ac singularia beneficia hoc novum addas etiam atque etiam oro, ut scilicet volumen hoc primum, tanquam totius operis primitias, hilari fronte, & incredibili, qua præstas, humanitate digneris excipere. Ingens profecto operi decus, & immortalis patruo meo gloria accedet, si eruditorum cætus illud tibi probari senserit. Quis enim te acriori judicio, atque ampliori intelligentia de iis, quæ ad forum, & ad Romanam curiam pertinent, judicare valeat? Nemo sane improbabit, aut melius dicam, nemo non laudabit, quæ te hortante edita, te laudatore commendari intelliget.

FO-

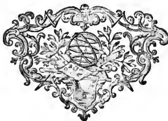
FORENSIS JURISPRUDENTIÆ STUDIOSIS

VENANTIUS MONALDINUS.

Uum Vaillantii editio à me non multo pridem absoluta ab universa Literaria Republica gratiam iniverit; nunc in eo sum totus, ut præstantiora Ferdinandi de Valentibus Opera in lucem producam. Fateor ad eam tantam Forensis Jurisprudentiæ Libros assurrexisse incommodam molem, ut optimè de Jure meritus censendus is esset, qui non ad novos cumulandos, sed ad veteres plures, ac plures consumendos, & conficiendos vires suas omnes defigeret. Numero enim obruimur, & eorum copia patrimoniis nostris æquè insidiatur, ac studiis. Non in horum tamen numerum sunt Ferdinandi Opera rejicienda, quæ tantâ sapientiâ, ac ratione, tantâ veritate, & subtilitate, doctrinis tantis, & auctoritatibus ex optimo quoque, & exquisitis, & expressis plena, ac referta adeo redundant, ut copiosæ Bibliothecæ vicem reddere hæc sola queant. Nec mirum omnino; is enim, statim ac ex pueris excessit, atque ab iis studiis, quibus ætas puerilis ad humanitatem informari solet, confestim se ad Juris studia contulit, atque ingenii plenus, & firmissimâ memoriâ vigens his se adeo commisit, ut ad plenam scientiam Juris, improbis potius vigiliis, perpetuaque Optimorum lectione, atque examine, quam alienis præceptis sit feliciter traductus. Hanc tamen maximam laudem ita sibi vendicat, ut cum aliis communicet; fuerunt enim tot alii Viri doctissimi, ac eruditissimi, qui Forensi gloriâ præstitere, quorum vestigia aut impleverit ille, aut etiam excesserit, signata ab eis tamen prius fateatur necesse est. Aliam adfero, quæ ita propria illius est, ut nemo ex ista ante ipsum quidquam decerpat. Primis ipsis studiorum suorum temporibus suavissima, ac mitissima Ciceronis, aliorumque aurei seculi Scriptorum orationè placatæ abhorrere ejus aures ab incondita sermonis barbarie cœperunt, quâ eam nobilissimam Scientiam, quæ de vita, bonisque hominum decernit, & cui aut cum summis Viris, aut cum ipsis Principibus perpetuò res est, tractari videbat; nec ferre diutiùs valens in magnis, ac summis rebus versantem squallidam horridamque, & passis quasi capillis incedere, dum mechanica, quin ludicra usque ipsa, in quibus infamiæ prope insidet nota, puriori oratione agantur, ac splendido semper verborum amictu superbiant, validissimo sese nisu tanto scientiæ probro objectavit, & à squallore ad nitidissimum orationis cultum traducens, eam

ita publico sistere in scriptis suis est ingressus, ut forma licèt, & aspectu severa omnium oculos, ac corda ad se sic ornata raperet, alliceretque. Quis est ex tot, qui cum eo vixerunt, ac nunc florent maximè, qui me vera dicere inficietur? Quis ex tot Juris Luminibus, qui in hac Alma Urbe Scientiarum omnium, ac hujus præsertim altrice, & matre splendent, coruscantque, qui principem ad conficiendas, ejiciendasque de Foro, Judiciisque irreptas jam ab immemorabili barbaras voces hunc extitisse non ultro profiteatur? Quæ cum ita sint, jam video, me summum meriti apicem in vestra Republica tenere; qui me in summos sumtus, laboresque conjiciens perficio, ut illius Opera, quæ scripta, dissolutèque dispersa tot illi Asseclas, quot cognitores acciverunt, collecta, cusa, ac miro digesta ordine in exemplar sint Orbi universo proposita. Selectiora quæque, omissis levis argumenti, ac notæ pauculis, edentur Opera, atque eo ordine, ut prioribus voluminibus Vota contineantur, quæ Auctor scripsit pro veritate, primum de *Contractibus*, tum de *Ultimis voluntatibus*, ac demum super *Re Canonica, atque Beneficiaria*. Vota consequentur selectissima ad plurimas *Fiscales Quæstiones* illustrandas ab Auctore nostro edita, tum Allegationes super *Ecclesiastica Immunitate*, & super *Re Criminali*, atque Juribus Fisci Pontificii Civilibus, ubi frequentes occurrunt de *Jure publico Principatus* disputationes gravissimè, ac disertissimè ab eo actæ, tum denique delectæ quædam sive allegationes, sive disceptationes Rerum privatarum ordine superiore comparatæ, *Contractuum, Ultimarum voluntatum, ac Negociorum Ecclesiasticorum*. Opus universum pluribus constabit Voluminibus, sed singula tum castigatione, & typorum venustate, tum papyri nitore, & mole ipsa adeo vobis erunt probata, ut de facto Sociis ad singulos Tomos comparandos exiguo pretio abs re mea omissior sim à vobis ipsis meritò redarguendus; Vadem meorum promissorum hoc primum habetote, quod vobis sisto, volumen, præstantiora super Contractibus Vota ad veritatem edita complectens. Locupletissimo, qui appositus est, Indice ad quamlibet vel implicitam, conditamque materiem, quam ille vel obeat, vel fusè tractet, momento quisque deducitur. Is & meam in commoda vestra curam, ac vigilantiam repræsentabit, & aliorum, quos cuique argumentorum generi attexam, specimen dabit. Valete, ac cœptis meis pro vestra humanitate favete.

IM-

IMPRIMATUR,
Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.
F. M. de Rubeis Archiepiscopus Tarsi Vicesgerens.

APPROBATIONES.

I.

QUo Duce, & Doctore, Jurisprudentiæ penetralia olim ingredi conatus sum, Eruditissimi nimirum, dum vixit, Ferdinandi de Valentibus Consistorialis Aulæ, & Pontificii Fisci Advocati, Collectionem amplissimam Responsorum prò veritate, Rmo P. Aloysio Nicolao Ridolfi Sacri Palatii Apostolici Magistro demandante, magna voluptate perlegi, nihilque in iis, quod vel ab Orthodoxorum Fide dissentiret, vel ab justi, rectique tramite discreparet, vel Mundi Potestates læderet, vel bonis adversaretur moribus, reperi: Quinimmò, quum in iis leges & interpretentur summa fide, & ad praxim Fori reducantur mirâ elegantiâ, & claritate dignissima ea existimo, quæ à tenebris, in quibus huc usque delituerunt, eruta publicam Eruditorum lucem Typis adspiciant. Sic censeo. Datum ex Ædibus Apostolicæ Datariæ Nonis Augusti à reparata salute MDCCXLIV.

Xaverius Justinianus Smi D. N. PP. Sub-Datarius, Prælatus Domesticus, ac Signaturæ Gratiæ Votans.

II.

NOmen ipsum Celeberrimi Auctoris Ferdinandi de Valentibus, dum in humanis erat, Sacræ Consistorialis Aulæ, nec non Fisci, & R. C. A. præstantissimi Advocati summam authoritatem conciliat Votis ab eo *pro veritate* editis in difficili, ac propterea summoperè utili versantibus in Foro materia Contractuum; Alienam ergo, & extraneam approbationem minimè expostulant, major semper erit, illa, quam præclarissimus Auctor constanti fama, & nunquam interituro universæ Curiæ nostræ plausu sibi, Scriptisque suis justè comparavit. Jussus attamen à dignissimo ejus Nepote R. P. D. Ludovico de Valentibus æmulo virtutum Patrui, ejusque Successore in Collegio nostro Consistoriali, atque in munere Advocati Fiscalis, quod una simul cum altero Promotoris Fidei multâ doctrinâ, summâque subtilinet vigilantiâ, & sedulitate; Præfata Vota ejus studio, & curâ in unum collecta, & ad publicam utilitatem prælo danda attentè perlegi, & maxima quidem animi mei delectatione; in Illis enim eamdem conspexi sermonis elegantiam, Doctrinæ soliditatem, fœlicitatem ingenii, una cum cæteris clarissimi Scriptoris insignibus dotibus à me semper in eo obsequenter admiratis in longævo decursu Nostri Consortii, & in Sac. Romanæ Rotæ Auditorio, ubi ambo eodem tempore per plures annos munere adjutoris studiorum functi fumus, & in Romanæ Curiæ amplissimo Theatro, ac demùm in Nostro Collegio Consistoriali in illo insimul patrocinatis causis, & in isto consedendo. Cum itaque in opere isto nihil adinvenerim, quod justi rerum extimatores, aut voluptati legere, aut cultui legisse, aut usui meminisse nonnisi profuturum fore pronuncient, dignum illud, & dignissimum reputo, quod publici Juris fiat, si ita videbitur Rmo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici. Datum Romæ hac die 9. Augusti 1744.

Joannes Ascevolinus Sacræ Consistorialis Aulæ Advocatus.

III.

MOram ab Urbe procul trahens adhuc, audivi sæpè, nomen FERDINANDI DE VALENTIBUS, qui Vir fuit acutissimi ingenii, ac Jurisprudentiæ consultissimus, per ora omnium celebrari. Vix Urbem concessi, utriusque juris studia orsurus, illud mihi fuit optatissimum, vestigia tanti Viri, ac Magistri, si nec longè quidem sequi, colere saltem, justoque admirari obsequio. Nuper jussibus Rmi P. Magistri Sacri Palatii Apostolici obtemperans, summa animi jucunditate hoc Opus semel, iterumque perlegi; Non ausus tamen istud adprobare, ne videar velle quicquam laudis, & authoritatis Operi, quod probatissimum est, adjicere, ab quavis abstineo adprobatione, sed in qua semper fui, admiratione, & obsequio permaneo: Id verò unum testor, nihil, quod Authuris ingenuitatem, religionem erga Apostolicam Sedem, cultumque in Principes non patefaciat, mihi Opus sedulò perlustranti occurrisse. Datum Romæ decimo quinto Kalendas Septembris 1744.

Bartholomæus Liverzani in Romana Curia Advocatus.

IMPRIMATUR.
Fr. Aloysius Nicolaus Ridolfi Ord. Prædic. Sacri Palatii Apostolici Magister.

BENEDICTUS PP. XIV.

AD FUTURAM REI MEMORIAM.

UM, ficut dilectus filius Venantius Monaldini Mercator librorum, seu Bibliopola de Urbe nuper exponi fecit, ipse editionem Operum quondam Advocati Ferdinandi Valenti sumtibus suis ad publicam utilitatem commodumque in lucem edere intendat, vereatur autem ne ab aliis, postquam Opera hujusmodi in lucem prodierint, qui ex alieno labore lucrum quærunt absque ejus licentia in maximum sui præjudicium, & damnum Opera hujusmodi imprimantur. Nobis propterea humiliter supplicari fecit, quatenus ei in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur ipsum Venantium specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequen. harum serie absolventes, & absolutum fore censentes hujusmodi supplicationibus inclinati, eidem Venantio, ut decennio proximo à primæva dictorum Operum impressione computan. durante, dummodò tamen illa priùs à dilecto filio Magistro Sacri Palatii Apostolici approbata sint, nemo, tàm in Urbe præfata, quàm in reliquo Statu Ecclesiastico mediatè, vel immediatè Nobis subjecto dicta Opera sine speciali dicti Venantii, aut ab eo causam habentium licentia imprimere, aut ab alio, vel aliis impressa vendere, aut venalem habere, seu proponere possit authoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus. *Inhibentes* propterea utriusque sexus Christifidelibus, præsertim librorum Impressoribus, & Bibliopolis sub quingentorum Ducatorum auri de Camera, & amissionis librorum, & typorum omnium pro una Cameræ nostræ Apostolicæ, & pro alia eidem Venantio, ac pro reliqua tertiis partibus Accusatori, & Judici exequenti irremissibiliter applican., & eo ipso absque alia declaratione incurrendis pœnis, ne dicto decennio durante prædicta Opera, aut aliquam illorum partem sine hujusmodi licentia imprimere, aut ab aliis impressa vendere, seu venalem habere, vel proponere quoquomodo audeant, seu præsumant. Mandantes propterea dilectis filiis nostris, & Apostolicæ Sedis de latere Legatis, seu eorum Vice-Legatis, aut Præsidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & aliis justitiæ Ministris Provinciarum, Civitatum, Terrarum, & locorum Status nostri Ecclesiastici prædicti, quatenus ipsi Venantio, seu ab eo causam habentibus prædictis in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, quandocumque ab eodem Venantio requisiti fuerint pœnas prædictas contra quoscumque inobedientes irremissibiliter exequantur. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac quibusvis statutis, & consuetudinibus etiam confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, privilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis illorum tenores præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut præsentium transumtis etiam in ipsis libris impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & Sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsùs fides in Judicio, & extra adhibeatur, quæ præsentibus ipsis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die XXVI. Augusti MDCCXLIV. Pontificatus Nostri Anno Quinto.

D. Cardinalis Passionæus.

IN-

INDEX ARGUMENTORUM

Quæ in hoc Volumine continentur.

Januen.

VOTUM VII.

Parmen. refciffionis Locationis, feu reftauri.

VOTUM VIII.

Taurinen.

VOTUM IX.

Romana Caducitatis.

VOTUM X.

Vafionen. Laudemii.

VOTUM XI.

Afculana Donationis.

VOTUM XII.

Romana Alimentorum.

VOTUM XIII.

Se-

Senogallien. Census, & Pecuniaria.

VOTUM XIV.

Creditor fructuum census utroque juvatur associationis, & Salviani remedio. Fundi censiti identitas in antiquis, ex quibus probetur? Census impositio, etiam ex mente san. men. Pii V. valida est, ubi, licèt desit Fundi censiti dimensio, ille tamen certus est, ac certis finibus designatus. Damni emergentis ratione ob Debitoris moram agi nequit, nisi interpellatio fuerit præmissa. 106.

Januen. Renunciationis.

VOTUM XV.

Renunciatio omnibus juribus, & hereditatibus à Muliere ob receptam dotem emissa favore Fratrum, eorumque Descendentium, si nulla sit ex defectu solemnitatum, posteaque ex Decreto Magistratus convalidetur, quoad hereditates dumtaxat paternam, & maternam, demptis etiam verbis = *E loro Descendenti* = in dubio ad mentem Juris, ipsiusque Magistratus intelligenda est, ut perpetuò transeat ad quoscumque Renunciatariorum Descendentes quoad hereditates dumtaxat paternam, & maternam, à quibus fœmina dotata ad mentem Juris excluditur. Contraria expenditur conjectura dotis incongruæ. Dos quando congrua nec ne dicenda sit? 111.

Januen. Renunciationis.

VOTUM XVI.

Renunciatio hereditatis paternæ, & maternæ, ac aliarum quarumlibet successionum facta à filia in sæculo nubente favore fratris, ejusque Descendentium propter pinguem dotem ei à Patre constitutam, ostenditur *perpetua*, & *transitoria* ad quoscumque heredes, etiam extraneos Renunciatarii quoad hereditatem paternam, & maternam, secùs quoad alias hereditates, & successiones, ob Decretum Judicis, quo clausula = *E loro Descendenti* = fuerat adempta. 115.

Florentina Ususfructus.

VOTUM XVII.

Legatum Ususfructus Uxori, donec viveret, à Marito amplissimis verbis relictum sub onere viduitatem servandi, tutelam, & curam filiorum gerendi, atque cum istis cohabitandi, non cessasse, licèt filii obiissent, neque locum factum esse substitutioni in casum obitus, & deficientiæ filiorum conceptæ favore Sororis Testatoris, plenè, relatis Doctorum Sententiis, ex pluribus conjecturis constabilitur. 119.

Fulginaten. Societatis.

VOTUM XVIII.

Inter Socios licèt pactum sit initum æqualium utilium divisionis, Socius administrans debet majus lucrum consequi arbitrio boni Viri. Utilium divisio inter Socios quando æqualitate quantitatis, seu potiùs proportionis facienda sit? Pro fidejussione à Socio præstita, dum res non agitur inter Mercatores, Salarium non conventum nequit expeti, nec vigore consuetudinis, si animus illud recipiendi ex conjecturis excludatur, & quæ sufficiant conjecturæ? Capitali adaucto per inæqualem partium collationem, augmenti lucrum non est, sinè pacto expresso, æqualiter inter Socios partiendum. Quando autem pacta de lucris æqualiter dividendis, cùm inæqualis contributio fuerit, sustineri valeant, demonstratur. 127.

Romana Solutionis.

VOTUM XIX.

Scriptura privata ob solam falsitatis suspicionem ex conjecturis, atque adminiculis erutam executionem in civilibus non meretur. Solutio debiti ex lapsu temporis, junctis aliis conjecturis, & adminiculis, præsumitur. Ex quibus autem conjecturæ, & adminicula in utraque specie desumi valeant, expenditur. 137.

Januen. prætensæ Donationis.

VOTUM XX.

Infinuationis defectus in donatione suppletus dici nequit ex geminatis actibus, nisi distincti sint, perfecti, atque ex intervallo facti, cujusmodi non sunt confectio apocæ, illiusque subscriptio. Duplex itidem subscriptio unico contextu donationi adjecta geminos non importat actus, neque ipsius ratificationem. Clausula = *In fede* = non continet verum juramentum, quod infinuationis defectum suppleat. 141.

Ro-

Ta-

Tuscanen. Associationis.

VOTUM XXIX.

Associationem si quis obtinuit, & diutissimo tempore in possessione Bonorum Debitoris permansit, ejus creditum vel extinctum reputatur, vel turbidum, & illiquidum efficitur, nec eidem pro residuo agenti suffragatur notula jurata fructuum ex dictis Bonis perceptorum, nisi validis coadjuvetur probationibus. Has autem neutiquam resultare ostenditur ex adnotationibus factis in libro privato, atque suspecto, minusque ex apoca afflictus informi, nec non ex unius Testis fide; Sententiam itidem contra alios latam nec pro adminiculo posse inservire ad comprobandam veritatem dictæ notulæ juratæ, si ea contrariis elidatur probationibus pro census extinctione militantibus. Et quæ ad id demonstrandum, liquidandamque proinde eorum fructuum quantitatem satis esse valeant? 199.

Avenionen.

VOTUM XXX.

Dos constituta cum expressa declaratione, quod in legitimam imputetur, an ad Patrem dotantem debeat nec ne reverti, ex ipsius dotis qualitate statuendum est, si nempè adventitia, vel profectitia fuerit. Dos ex quibus *profectitia* potiùs dicenda sit, ita ut ejus dominium non censeatur jure legitimæ in filiam translatum. Ex sola autem dicta declaratione argui nequit, adventitiam ejusmodi dotem fuisse, statimque legitimæ naturam potuisse assumere. Dotis reversioni quando non censeatur renunciasse Pater, qui neglexit illam repetere, soluto per obitum Generi Matrimonio? 206.

Romana Ususfructus.

VOTUM XXXI.

Ususfructus Bonorum adventitiorum competit Patri, & proprietas Filio. Ususfructus Bonorum adventitiorum num a Testatore debeat expressè, vel potius queat tacitè Patri prohiberi. Ex quibus conjecturis colligatur tacita prohibitio Usufructus, vel non. 211.

Cortonen.

VOTUM XXXII.

Donatio non probatur per Testes, qui tum in persona, tum in dicto notabiles patiantur exceptiones, minùsque per conjecturas, etiam simul junctas, quarum singulæ leves, & imperfectæ sint. Donatio ex quibusnam conjecturis exclusa dici possit? Testium numerus quandonam satis suppleat eas, quibus laborant, exceptiones? Bonorum æstimatio juxta Regionis consuetudinem facienda est. 215.

Imolen. Successionis, seu Renunciationis.

VOTUM XXXIII.

Renunciatio à filia ex caussa ingressus in Religionem facta Bonis paternis, maternis, & avitis, additis verbis « *e di qualunque altra sorte* » hereditatem etiam fratris, licèt viventis, censetur comprehendere. Realis itidem, & ad extraneos quoque heredes transitoria reputatur, si, cum favore Patris emissa sit, clausulam contineat cæterùm « *ejusque heredum &c.* » Heredum autem nomine sive heredes sanguinis, sive agnati intelligantur, venit etiam fœmina de ipsius Renunciatarii familia. 224.

Romana Cambii.

VOTUM XXXIV.

Cambium num sit usurarium, si pro eo pignus accipiatur, latè discusso articulo, ostenditur. Pignoris receptio cur in censu, non autem in cambio sit illicita? 229.

Florentina Renunciationis.

VOTUM XXXV.

Ex renunciatione personali, ac translativa emphyteusis ex consuetudine in Extraneos alienabilis facta à Jesuita favore Patris, ejusque omnium heredum, & successorum quorumcumque, Renunciante adhuc superstite, jus Domino directo ob lineam finitam non adquiritur pro devolutione agendi, sed emphyteusis apud extraneum heredem à Renunciatario institutum, donec Renuncians quartum solemne Votum emiserit, debet manere. Ex quibus autem dicta renunciatio personalis potius, ac translativa censeatur, quàm abdicativa? Et quid de ejusmodi renunciatione, si abdicativa esset, an scilicet, & quando jus repellendi pro eo casu Dominum directum potuerit, etiam per ultimam voluntatem in extraneum transmitti? Emphyteusis licèt in extraneos ex consuetudine sit alienabilis, nisi tamen instar bonorum allodialium fuerit redacta, in ejus alie-

cèt hypothecariis anterioribus super ejus pretio concurrentibus, perspicuè ostenditur ob eam potissimùm rationem, quod custodia, atque cultura non fructuum duntaxat perceptionem, sed perpetuam Vineæ conservationem respiciat. 291.

Terracinen. Pecuniaria.
VOTUM XLII.

Donatio per ante apocam à filia favore Patris de istius consensu, bonâque fide, cum Judicis Decreto, aliisque necessariis celebrata solemnitatibus, valida censenda. Quomodo autem de bona fide valeat constare? Læsio ultra medietatem dotis in donatione considerari nequit, si ejus effectus, nonnisi post obitum filiæ sinè filiis, fuerit collocatus. 297.

Ariminen. Renunciationis.
VOTUM XLIII.

Renunciatio à Muliere minori de consensu Patris dotem constituentis facta, ex defectu sive præsentiæ Curatoris, sive insinuationis, sive etiam justæ caussæ, licèt juramento, aliisque necessariis munita solemnitatibus, non sustinetur. Renunciatio à Muliere minori facta, etiam de consensu Patris, si, præter istius voluntatem restrictam ad paterna dumtaxat bona, comprehendat bona quoque Collateralium, quoad hæc insinuatione indiget. Justa itidem caussa dictæ renunciationis quoad bona Collateralium nequit, ex his, dici Patris voluntas, minusque dos eidem filiæ constituta, quæ solitum Familiæ non excesserit, similiterque nec agnationis contemplatio, quæ vel non expressa, vel merè voluntaria, vel finalis non fuerit ipsius renunciationis caussa. Et ex quibus caussa finalis renunciationis valeat dignosci? 302.

Remissionis Lucri dotalis.
VOTUM XLIV.

Lucrum dotale à Filio in præjudicium Patris remitti potest, ubi vigeat consuetudo, quæ Patrem excludat ab usufructu in bonis adventitiis filii, Filiumque à patria potestate liberet. Stipulatio lucri dotalis quomodo, ad excludendam actionem Patris, istius nomine non dicatur facta, licèt impersonalia adhibita sint verba? 314.

Jurium Dotalium.
VOTUM XLV.

Dotale instrumentum Italico idiomate cum Viro Italo stipulatum si quoad Mulieris dotem, ejusque Bona pactum contineat in hæc verba conceptum = *resteranno, ed apparterranno ad essi figliuoli come Beni proprj Materni* = eadem dos, ac Bona, juxta eorum verborum intelligentiam desumendam ex Legibus, & consuetudinibus in domicilio Viri, sicque in Italia vigentibus, censeri debent ad filios uti filios, non uti Matris heredes esse deferenda. Verba autem prædicta = *resteranno, ed apparterranno* =, nec non dictio illa = *come* =, atque altera = *proprj* = quid secundùm ejusmodi intelligentiam, ac etiam de jure valeant importare? 316.

Perusina Multiplici.
VOTUM XLVI.

Multiplici ordinatio pro iis ab Ascendente facta, qui Lauream doctoralem consequantur, etiamsi plures sint, quomodo, & ex quibus conjecturis intelligi debeat de plurium admissione non simultaneè, sed tantùm successivè? Heres an, & quando gravamen super re sua à Testatore impositum nequeat impugnare? 323.

Savonen. Dotis.
VOTUM XLVII.

Dos ex Statuto Savonæ debet à fratre de Bonis Patris, vel Avi paterni filiæ constitui, si ab eorum nemine fuerit dotata. Dotem si filia receperit à Persona, etiam sanguine conjuncta, ostenditur, quod, consentaneè ad ejusmodi Statutum exclusivum fœminarum propter dotem, non propter masculos, ab hereditate solius Dotantis, non aliorum, qui non dotarunt, exclusa censeatur. Et ex quibus arguatur, tale Statutum fœminas propter dotem, non propter masculos excludere! Monialis eidem Statuto, utpote laicali, non subjicitur. 326.

Bononien.
VOTUM XLVIII.

Mensurationem rei à Summo Pontifice in feudum concessæ non secundùm mensuram loci contractus, Romanam scilicet, sed juxta mensuram consuetam in loco rei sitæ faciendam esse, ostenditur, sive ex communiori sententia, quod locus contractus propriè dicitur, ubi res tradenda est, sive ex benigniori sumenda interpretatione potiùs Concessionarii, quàm Concedentis favore, sive etiam ex verisimili ipsius Pontificis mente, illiusque liberalitate amplissimè, quoad fieri po-

FER-

FERDINANDI
DE VALENTIBUS
Sacri Consistorii, & Fisci Apostolici Advocati
DE CONTRACTIBUS.

Avenionen. Donationis.

Donatarium non teneri ad æs alienum Donantis, nisi universalis sit, & in subsidium fuisse ostenditur. Particularem donationem semper censendam, ubi heres adsit. Idem, si donatio sit quotæ Bonorum, quando ea facta est inter Vivos. Discrimen inter donationem, & Legatum quotæ hereditatis, vel quotæ Bonorum, quoad obligationem solvendi æs alienum Donantis. Quid si pactio intercesserit cum Donatario de illius solutione? Et demum conjecturæ adducuntur excludentes eamdem pactionem, quarum præcipua est evictio à Donante promissa.

VOTUM PRIMUM.

1 *Donatio* particularis *æri alieno Donantis non subjacet.*
2 *Donatio quotæ, seu medietatis omnium Bonorum, Jurium, & actionum universalitatem inducit.*
3 *Ita ut de eo idem sit judicium, ac de universali donatione.*
4 *Donatarius* universalis *loco heredis habetur quoad omnes Juris effectus.*
5 *Donatarius* universalis *instar heredis suum Authorem repræsentat*, & num. 77.
6 *Donatarius* universalis *ad onera sui Authoris est obstrictus.*
7 *Donatarius* universalis *tenetur, æquè, ac hæres, æs alienum Donantis persolvere.*
8 *Donatarius* quotæ Bonorum *tenetur solvere æs alienum à Donante contractum*, & num. 93.
9 *Legatum* quotæ Bonorum, *detracto ære alieno, præstatur.*
10 *Donatio* quotæ Bonorum *assimilatur Legato pariter* quotæ Bonorum, & num. 13.
11 *Legatum dicitur donatio*, & num. 116.
12 *Donationi aptatur, quidquid in Legato sancitum est.*
14 *Bona dicuntur, quæ supersunt, ære alieno detracto*, & num. 19. 83. & 143.
15 *Donatio, seu Legatum* medietatis Bonorum *intelligitur de Bonis, detracto ære alieno, extantibus.*
16 *Donatarius* quotæ hereditatis *tenetur ad Debita Donantis, secùs Donatarius quotæ Bonorum*, & num. 18. 20. 21. & 22.
17 *Hereditas est nomen Juris continens omnia Jura, & actiones.*
23 *In donatione* medietatis omnium Bonorum *inutilis est evictionis promissio*, & num. 142.
24 *Vel censeri debet restricta ad Bona, prout erant tempore donationis.*
25 *Venditor hereditatis evictionem non præstat pro quolibet corpore in specie.*
26 *Donatarius non tenetur æs alienum Donantis solvere, nisi donatio sit universalis, & nullus adsit universalis hæres*, & num. 73. 78. & 98.
27 *Donatarius, existente universali herede, non tenetur ad æs alienum Defuncti, nisi in subsidium*, & num. 74. & 88.
28 *Intellige de æquitate canonica, non de strictu juris censura.*
29 *Heres tamen non potest dictam æquitatem allegare, sed tantùm Creditor.*
30 *Donatarius ut non sit nisi in subsidium obligatus æs alienum Donantis solvere, sat est, alium etiam adesse cum solo heredis titulo.*
31 *Hereditas non pendet a majori, vel minori quantitate Bonorum.*
33 *Hereditas etiam sinè Bonis subsistit.*
33 *Heres priùs excutiendus est pro solutione æris alieni Defuncti, deindeque in subsidium Donatarius*, & num. 79.
34 *Donatarius tenetur Donantis debita pro virili solvere, ubi donationem sub ejusmodi one-*

re factam acceptavit, & num. 72. & 76.

55 Donatarius medietatis omnium Bonorum, stante onere solvendi medietatem debitorum, onus quoque habet solvendi medietatem Legitimorum, & num. 36. 37. & 39.

36 Legitimo Debitum appellatur, & num. 38.

40 Heres universalis succedit in omnibus sui Authoris juribus.

41 Heres universalis Defunctum repræsentat, & num. 42.

43 Heres universalis sustinet Defuncti obligationes, & num. 127.

44 Donatarius universalis pro herede haberi nequit, minusque Defunctum repræsentare, & num. 114.

45 Præcipuè in concursu veri heredis.

46 Heredes duo universales, ac duæ universales repræsentantiæ repugnant.

47 Repræsentatio Personæ Defuncti dari per contractum non potest.

48 Jura passiva cedi, ac donari nequeunt, & num. 152.

49 Jura passiva ad Heredem, non autem ad Donatorium universalem transferuntur.

50 Jura passiva ut ad Donatarium universalem transeant, expressa, vel tacita requiritur conventia, & num. 80. & 97.

51 Donatarius non pollet vero, & legali titulo successionis.

52 Donatio quotæ, seu medietatis omnium Bonorum nequit universalis dici, & num. 70. & 75.

53 Donatio verè universalis, existente herede, censetur particularis, & num. 68. & 73.

54 Jurium translatio activa, & passiva solùm heredi convenit.

55 Donatarius inter singulares successores numeratur, & num. 115.

56 Successor singularis est, qui singulari titulo succedit.

57 Donationis titulus singularis est, licèt ea sit universalis.

58 Donatio quotæ dicitur singularis.

59 Donatio quotæ, utpote restricta ad certa Bona, particularis reputatur.

60 Quotæ Bonorum dispositio qualibet particularis est.

61 Donatarius particularis non tenetur onus æris alieni subire.

62 Totius, ac partis quotitativæ idem juris est.

63 Intellige, ut quod Juris est de toto quoad totum, idem sit de parte quoad partem.

64 Heres, qui totum capit Defuncti patrimonium, ad illius Debita tenetur.

65 Donatarius quotæ, sive medietatis Bonorum non venit successoris universalis nomine.

66 Donatio particularis Donatarium efficit particularem.

67 Verba universalia non inducunt Bonorum universalitatem.

68 Donatio, quamvis universalis, censenda est particularis ad effectum eximendi Donatarium à solutione æris alieni.

69 Donatio ex ipsa reservatione summæ universalitatem excludit.

71 Evictio in donatione promissa ostendit, particularem eam esse.

81 Donantis mens, quod Donatarius æri alieno subjaceat, ex peculiaribus circumstantiis elicitur.

82 Donatarium quotæ, sive medietatis Bonorum teneri pro rata ad debita Donantis, firmant plures Auctores, sed procedunt in hypothesi, qua Partes id exprese voluerint, vel tacitè.

84 Bona intelligi, ære alieno detracto, id in donatione universali procedit.

85 Secus in donatione partis, vel quotæ Bonorum, & num. 86.

87 Donatarius universalis ex voluntate Defuncti pro illius debitis potest adstringi.

88 Heres semper tenetur Creditoribus satisfacere prælativè ad Donatarium in subsidium duntaxat obligatum.

89 Onera realia censentur in Donatarium translata.

90 Ab oneribus, quæ personam Debitoris respiciunt, debet Heres rem donatam liberare, & num. 91.

92 Donatio quotæ hereditatis exigit, ut debita ex parte donata dimittantur.

95 Donatio quotæ Bonorum differt à donatione quotæ hereditatis.

96 Donatarius quotæ hereditatis obnoxius est hereditatis debitis, secus Donatarius quotæ Bonorum, & num. 98. & 99.

100 Donatarius quotæ Bonorum, si donatio fit ex Testamento, debet onus æris alieni pro rata sustinere, & num. 102.

101 Donatarius ex testamento, quodammodo pro herede habetur.

103 Donatarius donatione inter vivos ad æs alienum Donantis non adstringitur, & num. 104.

105 Legatum partis hereditatis cum oneribus intelligitur.

106 Heres tamen dicta onera debet adimplere.

107 Ex Legato partis Bonorum illa duo speciatim debita sunt detrahenda, nempe dotis, & pretii manumissorum.

108 Regulariter verò contrarium procedit.

109 Inter donationem quotæ Bonorum factam inter vivos, & Legatum quotæ Bonorum diversa ratio militat, & num. 120.

110 Legatum quotæ Bonorum, instar donationis ex Testamento, quamdam præsefert speciem successionis.

111 Legatarius quotæ Bonorum quodammodo heres valet censeri.

112 Legatum deferri nequit, nisi ære alieno detracto.

113 Donatio inter vivos statim absque onere deducendi æs alienum possessionem in Donatarium transfert.

114 Successionis universalis titulus nequit per contractum dari.

115 Legatum non est simpliciter donatio, sed donatio quædam à Defuncto relicta, & ab herede præstanda.

118 Donatio, effectum habitura post mortem, similis Legato dicitur.

119 At

119 *At secus accipitur donatio* inter vivos.

121 *A Legato ad donationem* inter vivos *non valet illatio.*

122 *In donatione* inter vivos *Donatarius non tenetur Creditoribus, sed heres.*

123 *Et idem in legato videtur judicandum.*

124 *Successor nemo singularis ex contractu debet æri alieno subesse.*

125 *Successio ubi ex Lege defertur, onera a successore præstanda sunt.*

126 *Conventio solvendi æs alienum Donatoris debet concludenter probari.*

127 *Onus debitorum de jure in heredem transit,* & num. 134.

128 *Heres potius, quàm alius quilibet censetur in dubio gravatus ad onera hereditaria subeunda.*

129 *Conventio Donatarii de solvendis Donatoris debitis excluditur, si ipse Donator in heredem à se institutum onus ejusmodi jam pridem transtulerat,* & num. 131.

130 *In donatione quid fuerit comprehensum, ex verisimili Donantis mente conijcitur.*

132 *Donator censendus est voluisse Donatarium debitis gravare, si, dum facilè poterat, id explicare omisit.*

133 *Onus debitorum, alteri à Donatore non injunctum, incumbit illi, qui de jure tali oneri subijcitur.*

135 *Donator, si, quod voluit, expressit, id, quod omisit, censetur noluisse.*

136 *Discretivus disponendi modus passim in Jure solet attendi.*

137 *Evictionis promissio inducitur ex verbis* = Promettendo di farli avere, e tenere, ed esserglene di buona evizione, e garanzia *& similibus.*

138 *Evictio à Donante promissa declarat ejus animum eximendi Donatarium ab onere debitorum,* & num. 146.

139 *Evictio continet obligationem tradendi rem liberam.*

140 *Evictio locum rectè habet in donatione, quoties non agitur de jure universali.*

141 *Evictionis promissio liberat Donatarium ab omni onere, idque in heredem universalem transfundit.*

142 *Sublata antecedenti, corruit & consequens.*

144 *Evictionis promissio debet suum consequi effectum; aliter vana remaneret, atque superflua.*

145 *Evictionis promissio quod inutiliter adhibeatur, absurdum est.*

147 *In donatione simplici Donans regulariter non tenetur de evictione, nisi promiserit.*

148 *Donatio contemplatione Matrimonii dicitur donatio ob caussam.*

149 *Evictio semper, & indistinctè præstanda est in* donatione ob caussam, *licèt non promissa, sive etiam a promissione, sive à traditione inceperit.*

150 *Præsertim cum expressè promissa est.*

151 *Evictio à Patre in donatione* intuitu Matrimonii *promissa, maximè suadet, volitam ab eo exemptionem Filii à debitorum onere.*

De Contract.

153 *Jura* passiva *non sunt sub potestate Donantis, sed Creditoris.*

154 *Actio est jus persequendi, quod cuique debetur.*

155 *Jus persequendi Creditori, non Reo competit.*

156 *Donare est liberalitatem exercere, & beneficium conferre.*

157 *Nec liberalitas, nec beneficium est quem debitis onerare.*

158 *Donatio ex his verbis* = Jurium, & actionum quorumcumque = *debet ampliata censeri, non diminuta.*

EX pluribus, atque gravissimis controversiis per obitum Pauli subortis inter Agnetem filiam, & Philippum filium Petri, super quibus ego consultus jamdudum pro veritate respondi, illa præcipua est, quæ vertit super solutione debitorum Herculis Donantis ante donationem contractorum; Cum enim præfatus Hercules post conditum Testamentum, in quo, scripto herede universali Joanne unico filio suo masculo, ordinavit perpetuum primogeniale fideicommissum favore masculorum descendentium à dicto Joanne, restrictum tamen ad Bona existentia in loco, & Territorio *Floris*, deinde verò in Codicillis ampliatum etiam ad alia Bona, cum, inquam, prædictus Hercules post sexennium à die celebrati Testamenti, & biennium à tempore Codicillorum occasione certi, & determinati Matrimonii à Joanne contrahendi illi inter vivos irrevocabiliter donaverit medietatem omnium suorum Bonorum præsentium, & futurorum, mobilium, & immobilium, Jurium, & actionum, quæ jam pridem Fideicommisso, aut Primogenituræ subjecerat, Joannes verò Paulum filium suum Primogenitum heredem instituerit, & Petrum tantummodo Legatarium certorum Bonorum reliquerit, hinc Agnes, quæ, nullo superstite masculo, sola modò extat filia fæmina Pauli Primogeniti, in quam per Patrem heredem Joannis transierunt Jura donationis supradictæ ab Hercule factæ eidem Joanni, cum Philippo filio Petri minimè contendens de successione in Fideicommisso, sive Primogenitura ordinata ab eodem Hercule, à qua ipsa tamquam fæmina se exclusam agnoscit, tueri solùm conatur Bona donata tamquam immunia, & exempta à solutione debitorum dicti Herculis; Vice autem versa Philippus, qui, uti successor in Primogenitura Herculis, gerit figuram illius heredis, sustinet, etiam Bona donata solutioni debitorum prò rata obnoxia esse debere; Undè à me quæritur, cuinam reverâ in hypothesi incumbat onus solvendi debita Herculis Donatoris, an scilicet integrè heredi, vel etiam Donatario prò rata.

Qua in re licèt aliàs, ut sub initium innui, prò veritate consultus, favore Donatarii respondendum esse censuerim, illum nempè nullo pacto

teneri concurrere ad solutionem debitorum Do-
nantis, eo quod donatio particularis sit, &
existat heres universalis repræsentans personam
Defuncti, in quem propterea Jura passiva Do-
nantis ipso jure transierunt; Præsertim verò
quia ipse Donans se obligavit de evictione, & in-
super agitur de donatione ob causam, & qui-
dem onerosam, veluti facta contemplatione
Matrimonii, in qua, etiam deficiente pacto, &
promissione, evictio præstanda est, nihilo ta-
men minùs rationum momenta, & Auctoritates,
quæ in contrarium allatæ fuerunt, primo rei ob-
tutu speciem aliquam boni juris præseferre mi-
hi visa sunt; adeout anceps aliquandiu substi-
terim, & in priori sententia manere dubitave-
rim.

Dicebatur enim, hìc non agi de donatione
particulari certæ rei, quæ oneribus, ac solutio-
1 ni debitorum nullo pacto subjacet, juxta *Text.
expreſs. in leg. æris alieni* 15. Cod. *de Donat.*, sed
rem esse de donatione medietatis omnium Bo-
2 norum præsentium, & futurorum, jurium, &
actionum &c. per modum quotæ inducentis uni-
versalitatem, & proindè idem judicium esse de-
bere hujus donationis quotæ Bonorum, ac do-
3 nationis universalis *ad Text. in leg. quæ de tota ff.
de rei vindicat. leg. Cujus effectus & ibi Dec.*, &
Cagnol. ff. de regul. Jur., *Andreol. contr. 366. sub
num. 12. verſ. nec dicatur*, adeout, quemadmodum
4 Donatarius universalis loco heredis habetur ad
omnes effectus, *Rota coram Duran. decis. 348. nu. 4.
coram Peuting. dec. 390. nu. 7. coram bon. mem. Eme-
rix. Jun. dec. 152. & dec. 1273. utrobique nu. 2.*, &
in Romana Cauthelæ Angeli 10. *Junii* 1705. *§. Si-
5 milis coram bon. mem. Muto*, defunctumque De-
bitorem, æquè ac heres, repræsentat, & in omni-
6 bus juribus tam activis, quàm passivis illi com-
petentibus, ad instar heredis universalis, succe-
dit *Rota decis. 135. num. 10. part. 7. rec. decis. 372.
num. 3. coram Benincasa*, & *in Romana Immissio-
nis* 13. *Novembris* 1709. *§. Quin visa fuerit co-
ram Rmo Aldovrando*, ac per consequens, non
7 secùs ac heres, tenetur solvere æs alienum ab
ejus Authore contractum *Mantic. de tacit. & am-
big. lib. 13. tit. 25. num. 7. verſ. & hæc sententia,
Antunez de Donat. reg. lib. 1. prælud. 2. §. 7.
num. 77. Cirocc. discept. 45. num. 80.*, *Rot. dec. 34.
num. 3.*, & *4. post*, *Paitel. decis. 12. num. 6. & 7.
part. 14. rec.*, *in dicta Romana Cauthelæ Angeli*
10. *Junii* 1705. *§. Similis coram bon. mem. Mu-
to*, *cum aliis in Romana Donationis*, & *usufru-
ctus de Gavottis super reintegratione* 20. *Aprilis*
1714. *§. Debitum coram Emo D. Card. Scotto.*
Ita pari jure Donatarius quotæ, sive medietatis
8 Bonorum obligatus censendus sit ad debita Do-
natoris prò sua quota solvenda, per ea, quæ in
terminis tradunt *Rebuff. in leg. subſignatum §.
Bona ff. de verb. signif. Corn. conſ. 289. num. 4. vol. 4.
Bertrand. conſ. 34. num. 3. vol. 6. Bell. conſ. 79. sub
num. 5. Molin. super conſil. Dec. 237.*, ubi inquit,
quod Decius malè consuluit, *Ripa responſ. 203.
num. 1.*, *Andreol. contr. 366. num. 11.*, & *seqq.
Guttierez. practic. quæst. lib. 2. cap. 58. per tot.*, &
præcipuè num. 5., ubi reprobat *Dec. Tondut.*, *San-
leger. resol. civil. cap. 174. num. 1.*, *Mantic. de
tacit. lib. 13. tit. 25. num. 7.*, *Cutell. de Donat.
part. 2. disc. 1. Special. 29. num. 16. Cambolas
lib. 2. cap. 9.*, *Argentreu. in consuetud.*, *Briton.
art. 229. §. 7. num. 1.*

Idque confirmabatur ex *Textu in leg. Si quis
servum §. final.*, & *ibi Gloſſ. verb. deduceretur
in fin.*, & *leg. seq. ff. de legat. 2.*, ubi expressè de-
ciditur, legatum quotæ Bonorum non deberi, 9
nisi priùs deducto ære alieno; idem igitur di-
cendum videbatur in donatione quotæ Bono- 10
rum, quia legatum dicitur donatio *leg. legatum* 11
ff. de legat. 1. leg. legatum ff. de legat. 2., & *in
§. 1. Inſtit. de legat.*, ideoque dispositum in uno,
rectè locum sibi vindicat respectu alterius, ut 12
præcisè firmant *Guttierez.*, *Cutell.*, & alii *in
locis supra citatis*, quippè in utroque militat 13
eadem ratio cum Bona dicantur deducto ære 14
alieno *leg. subſignatum §. Bona ff. de verb. signif.*,
cum aliis concordantibus juribus, & auctorita-
tibus relatis à dictis Doctoribus; Unde fit, quod,
donatâ, sivè legatâ medietate omnium Bono- 15
rum, illud tantummodò donatum, & legatum
fuisse intelligitur, quod, detractis debitis, su-
pereſt *leg. mulier 73. ff. de Jur. Dot.*, *Andreol.
contr. 340. num. 62. & contr. 286. num. 11.*, *Ton-
dut. & Guttierez. ubi supra*, *Rot. coram Duran.
decis. 348. num. 5.*, *in Sabinen. Bonorum* 20. *Ju-
nii* 1707. *§. Nec relevat in fin. coram bon. mem.
Kaunitz.*, & *in Romana donationis*, & *usufru-
ctus de Gavottis super reintegratione* 20. *Aprilis*
1714. *§. Debitum coram Emo D. Card. Scotto.*

Cui sententiæ minimè adversari dicebantur
contrariæ Auctoritates firmantes, Legatarium,
seu Donatarium quotæ Bonorum, ad distinctio-
nem alterius Legatarii, seù Donatarii quotæ he-
reditatis, non teneri ad solutionem debitorum:
etenim differentia, quam Doctores agnoscunt
inter legatum, sive donationem quotæ here-
ditatis, & quotæ Bonorum, ea est, ut in primo
casu onera dividantur, & prò rata transeant in 16
Donatarium, qui compelli potest ad illorum sa-
tisfactionem, cum id importet nomen *hereditas*, 17
quod est nomen Juris, continens scilicet omnia
Jura, & actiones tum activas, quas heres ha-
bet in alios, tum passivas, quibus ipse aliis ob-
strictus est *d. leg. si quis servum* 8. *§. final.* & *ibi
Gloſſ. in fin. ff. de legat. 2. leg. 28. ff. de donat.
& ibi Cujac. in lib. 3. responſ. Papin. oper. posthum.
tom. 1. pag. mihi 135. lit. D. & in lib. 33. ff. tit. 1.
de usu*, & *usufruct. legat. oper. posth. tom. 4. part. 1.
pag. 146. lit. A.*; in secundo verò Donatarius 18
minimè teneatur solvere debita, sed illa detra-
henda sint, antequam ipse suam portionem con-
sequatur ob eam rationem, quia Bona non in- 19
telliguntur, nisi deducto ære alieno, ex supradi-
ctis, & in proposito advertit *Gloſſ. in d. leg. si
quis servum* 8. *verb. deduceretur in fin. ff. de le-
gat. 2.*, *Cujac. in lib. 33. ff. tit. 1. de usu*, & *usu-
fruct. legat. oper. posthum. tom. 4. part. 1. pag. 1465.
lit. C. & seqq.*; quæ quidem differentia, ut cui-
que patet, merè accidentalis est, & modicæ, 20
aut nullius utilitatis; stat enim solùm in modo
solvendi, cum cæteroquin re ipsâ, & quoad
esse-

effectum uterque Legatarius, sive Donatarius,
tàm scilicèt quotæ hereditatis, quàm quotæ Bo-
norum obstrictus videatur oneribus hereditariis
prò rata suæ portionis, ille videlicet, quia di-
21 rectè, & per se solvere tenetur Creditoribus,
22 iste verò, non nisi post factam debitorum solu-
tionem, & onerum deductionem, suam quo-
tam consequitur, *Paul. de Castr. in d. leg. Si quis
servum §. final. num.3. ff. de legat.2.*, *Peralta in
leg. Cum autem num. 8. & 9. ff. eodem*, *Andreol.
contr. 366. num. 12.*, *Guttier. practic. quæst. lib.2.
quæst.58. nu. 10.*, *Gomez. ad leg. Thaur.20. nu.2.*
Inde autem inferebatur, quod, etsi Joannes, tam-
quam Donatarius medietatis Bonorum Hercu-
lis, de rigore Juris obstrictus minimè dici posset
ad solutionem illius debitorum, eo quod ipse
Bona donata consequi debuit libera, & exempta
ab omni onere, ideoque Creditores adversus ip-
sum uti Donatarium agere nequibant, atta-
men, quia æs alienum ex Bonis Donatoris priùs
deducere oportebat, & consequenter ipse Joan-
nes Donatarius tantò minus ex Bonis donatis
consequuturus erat, per indirectum ad mensu-
ram Bonorum eidem donatorum obnoxius effi-
ciebatur debitis antè donationem à Donante
contractis, ut ad rem benè ratiocinantur *Go-
mez. loco citato*, & *Guttierez. pariter ubi supra
num. 17. & seqq.*

Et demum subdebatur, prædictis haudqua-
quam refragari promissionem evictionis stipu-
latam in Instrumento donationis, quia, cum
agatur de donatione universali medietatis om-
nium Bonorum, promissio evictionis aut inuti-
lis est, prout in herede, in quem transeunt
23 Jura omnia activa, & passiva, aut intelligi de-
bet restrictivè ad titulum duntaxat, ut scilicet
Donans præstare, & manutenere debeat me-
dietatem Bonorum in genere, & in eo statu, in
quo suapte naturâ existebat tempore donatio-
24 nis, quo spectato, supposita reperiebatur de-
bitis anteà contractis, quemadmodum *post Corn.
Andreol.*, & *Conciol.*, observat *clar. me. Card.
de Luc. de Dot. disc. 89. per tot.*, & *præcipue
num. 8.*, & *9.* adinstar venditoris hereditatis,
qui, juxtà regulas traditas sub *tit. de hered. vel
action. vend.*, tenetur solùm ad evictionem titu-
25 li universalis, at illam non præstat prò quolibet
corpore in specie, quia per illius evictionem ipsa
universitas minimè deficit, secundùm *Cujac. in
d. tit. Cod. de hered. vel action. vendit.*, *Moulin.
in suo Comment. super Consuetud. Paris. §.33.*,
Glos. 2. verb. alienar. à prezzo di danaro num. 39.,
*clar. me Card. de Luc. de empt. & vendit. disc.27.
num. 2.*

Verùm enim verò, tametsi hæc favore he-
redis plurimùm urgere mihi viderentur, re ta-
meo maturiùs perpensâ, contra illum respon-
dere juxtà meam priorem sententiam satius exi-
stimavi. Receptum namque est, quod, ut Do-
natarius teneatur ad solutionem æris alieni à
26 Donante contracti, oportet donationem esse
universalem omnium Bonorum comprehensi-
vam; & prætereà nullum datum fuisse here-
dem universalem, ut ex *Glos. in leg. 2. Cod. de
action. & hered. vend.* copulativè requirunt *Ger.
Spin. cons.75. num.33. & 34.*, *Cels. Hug. cons.13.
num.22.*, *Cancer. var. resol. part.1. cap.8. nu.68.*,
Amat. variar. resol. cap.58. num.13., *Ciroccb. di-
scept.45. num.21.*, *Peregrin. de fideicom. art.53.
nu.14.*, *clar. me. Card. de Luc. de donat. disc.45.
num.2. & 9.*, *Paitell. annot.46. nu.9. & 10.* *Cap-
pell. Tholosan. decis.387. num.1.*, *Rot. coram Du-
ran. decis. 348. num.3.*, *coram Pen. decis. 1068.
num. 3. & per tot. post Salgad. in Labyrint. Cre-
dit. dec.86. nu. 14. in fin.*, *post Cenc. de Cens. de-
cis. 284. num. final.*, *in rec. decis. 228. num.5. &
seqq. part.7. decis.43. num.18. part. 11. decis. 14.
num.15. part.14.*, & optimè *in Romana restitutio-
nis Dotis 5. Maii 1706. §. Subsistente coram Eño
D. Card. Priolo ibi = Nam, ad effectum obligandi
Donatarium ad solutionem æris alieni à Donante
contracti, duo Jura nostra exposcunt, unum nem-
pè, quod donatio sit universalis omnium Bonorum
comprehensiva, & alterum, quod ab eodem Do-
nante nullus alius fuerit heres universalis institu-
tus =*, cum alioquin, existente, ut in hypothesi,
herede universali, & quidem non puri nominis,
utpote qui capit alteram medietatem Bonorum
defuncti, ad ipsum pertinet onus debitorum, 27
quousque Bona supersunt, quod non pervenit
ad Donatarium, nisi in subsidium, & casu, quo,
excussâ prius hereditate, illa solvendis debitis
impar esse comperiatur, *Cancer. variar. resol.
part. 1. cap. 8. num. 68. & lib.3. cap.7. num. 128.
cum seqq.*, *Cyriac. contr. for. cap.14. num.1.*, *An-
dreol. contr. 288. num.19.*, *Urceol. consult. forens.
cap.16. nu.36.*, *Costa de remed. Subsid. remed.108.
num.6.*, *Merlin. de pignor. lib.4. tit.5. quæst.143.*,
Olea de cess. Jur. lib.3. quæst. 9. per tot. *ubi con-
cordan*, *Salgad. in Labyrint. Credit. part.2. cap.18.
num. final.*, *clar. mem. Card. de Luc. de Donat.
disc.45. num.2.*, *Peguer. dec.121. num.3.*, *Boer.
decis.204. nu.43.*, & *seqq.*, *Guidopap. decis.105.*,
Rota Bononien. apud Possb. decis. 24. num. 54.,
Rot. Roman. coram Priol. decis.65. nu.16., *in rec.
dec.65. nu.5. part.10.*, *dec.43. num.18. part. 11.*,
decis.14. nu.15. part.14., & *in dicta Romana re-
stitutionis Dotis 5. Maii 1706. §. Subsistente coram
Eño Priolo*, ubi, postquam firmaverat, onus
debitorum inhærere heredi, in fine sic habet =
*adeoque firmum remanet, & indubitatum, quod
Marchio Scipio Creditores dimittere non tenetur,
nisi prò rata, casu, quo Bona reservata solutioni
debitorum probarentur imparia, qui erant termini
decisionis editæ in Sabinen. Bonorum in objecto al-
legatæ =*, & novissimè dictum fuit in *Romana Do-
nationis, & usufructus de Gavottis super reinte-
gratione 21. Aprilis 1719. §. Indeque coram R.P.
D. Foscaro.*, quia etiam in casu subsidii censent 28
Doctores id non procedere de stricta Juris cen-
sura, sed potius ex quadam canonica æquitate
fundata in causa lucrativa, quam fovet Dona-
tarius, & quæ non debet anteponi causæ onero-
sæ, quam fovet Creditor; quæ sanè æquitas al-
legari certè potest à Creditoribus, at non etiam
ab herede ad hujusmodi debita procul dubio 29
obligato, ut prosequitur *Boer. decis. 204. nu.43.
& seqq.*, *Andreol. contr.288. num.19.*, latè *Con-
ciol.*

ciol. de hered. art. 4. num.53. & seqq., Rota in dicta Romana restitutionis Dotis 5. Maii 1706. §. Et hinc coram Emo Priolo.

Quod adeò verum est, ut parvi referat, quid heredi ex universo defuncti asse remanserit; sufficit enim titulus heredis, ut Donatarius, non nisi in subsidium, sit obligatus ad debita Donantis, Cujac. in lib. 9. quæst. Papinian. ad leg. Cum filius famil. 11. ff. de legat. 1. Peregrin. de fideicom. art. 13. nu. 13. & 14., Ciroccb. discept. 45. num. 81., Paitell. expedit. civil. annot. 46. num. 9., clar. mem. Card. de Luc. de Donation. disc. 45. num. 9., Rot. corum Pæn. decis. 1068. sub num. 4. decis. 43. num. fin. part. 11. rec., & in dicta Romana restitutionis Dotis 5. Maii 1706. §. Et hinc
31 parum coram Emo D. Card. Priolo. Hereditas namque est nomen Juris, quod non circumscribitur loco, nec pendet à majori, vel minori quantitate Bonorum, quinimo etiam sine Bonis
32 subsistit, cum non semper sit lucrativum, sed sæpè etiam detrimentosum, ex Textu expresso in leg. hereditatis appellatio ff. de verb. signific. leg. 8. num. 1. ff. de legat. 2., Abb. cons. 18. num. 3. circa med., Castill. contr. 17. num. 8. lib. 2., Vela dissert. 99. nu. 91., Postb. decis. Bonon. 24. d. nu. 28., & plurib. seqq., Rot. decis. 137. num. 30. part. 5. rec., & in Ariminen. Fideicommissi Bandi de Bandis quoad Investimentum 4. Februarii 1718. §. Atque coram R. P. D. Cerro. Quamobrem satis
33 est, heredem adesse, ad hoc ut ipse prius excutiendus sit; deinde in subsidium impetendo Donatarium prò eo, in quo hereditas solvendo non est, Cost. de remed. subsidiar. remed. 118. num. 6., Urceol consult. forens. cap. 16. num. 36., Andreol. contr. 288. num. 19., Postb. decis. Bonon. 24. num. 37., & seqq., Rota coram Duran. decis. 241. num. 20. & decis. 348. num. 3.

Secluso verò casu isto subsidii, alius dari ne-
34 quit casus, quo Donatarius prò virili, seu rata Bonorum cum herede universali teneatur ad debita, nisi ad ea ipse se adstrinxerit, acceptando donationem cum tali pacto, & obligatione factam, ut rectè docuerunt Cujac. in d. lib. 3. respons. Papinian. ad l. 28. ff. de donat. aper. postb. tom. 1. pag. mihi 135 lit. D. ibi = Quamobrem eum, cui donatæ sunt res hereditariæ, vel Bona, vel corpora hereditaria, non sequuntur onera hereditaria, nisi ex incontinenti Donator id nominatim paciscatur =, Faber in Cod. lib. 8. tit. 36. definit. 4. num. 13. ubi, postquam inquit, Donatarium hereditatis cogi posse, ut hereditarias actiones suscipiat, ità subdit = Non etiam Donatarius Fundi, nisi ea lege illi donatum sit, ut Creditoribus satisfaciat =, Amat. resol. 58. num. 9. part. 1., Carocc. decis. 125. sub nu. 3., Boer. decis. 204. nu. 43., Cambolas Dec. notabl. de droit. livr. 4. chap. 7., ubi quæstionem agens ferè nostris terminis accomodatam, utrum scilicet, factâ donatione filio
35 contemplatione Matrimonii medietatis omnium Bonorum præsentium, & futurorum cum onere solvendi medietatem debitorum, ille teneatur etiam ad solutionem medietatis Legitima-
36 rum, affirmativè resolvit, eâ ratione, quia sub nomine debiti venit etiam legitima, quæ debitum appellatur in novella de trient. & semiss. §. 1., & in leg. si totas Cod. de inoffic. donation.; aliter tamen respondendum esse censens, si in donatione nulla debitorum facta sit mentio, ut ergà finem his verbis: Que si la Donation est faite sans acune mention de charges, le Donataire n' est pas tenù aù payement des legitimes: & ita decisum fuisse testatur in arrest. Parlament. Tholos., ut legitur apud Laureat. Tovet in Bibliotb. des arrets: lit. D. verb. Donation. mutvel pag. 246. §. 140. ibi: Secus si il n'est point parlè des charges: at verò, si non factâ mentione debitorum, Donata-
rius non tenetur ad solutionem medietatis legi- 38
timarum, ergò nec etiam ad alia debita; cum ideò teneri dicatur ad legitimas, quia legitima venit sub nomine debitorum, & consequenter præfatus Auctor fateri videtur, necessariam fuisse Partium conventionem, ut in Donatarium transferatur onus debitorum, omnesque
ferè contrariæ Auctoritates loquuntur in termi- 39
nis, in quibus constabat de hac contrahentium voluntate, qualis etiam erat casus in illa Romana Donationis, & ususfructus de Gavottis super reintegratione 20. Aprilis 1714. coram Emo Scotto, ut benè declaratur in ejus confirmatoria 21. Aprilis 1719. §. Unde quidquid & trib. seqq. coram R. P. D. Foscara & præsertim §. Indeque, ubi benè agnoscitur necessitas dictæ conventionis.

Et rectè quidem; nam, quoties existit heres universalis, & quidem, ut dictum est, non puri nominis, sed capiens medietatem omnium Bonorum, in ipsum tamquam successorem uni-
versalem de jure transeunt actiones activæ, & 40
passivæ; idque ex lege duodecim Tabularum, quæ loquuta non est, nisi de herede leg. ultim. Cod. de hered. act. leg. 1. Cod. si cert. petat. leg. 1.
& 2. Cod. si unus ex plurib. hered. deb., ipseque 41
defunctum repræsentat, & de Juris censura il- 42
lius loco est, ejusque personam, & Jura, ac
obligationes sustinet, Cyriac. contr. 212. num. 23., 43
Robles de repræsent. lib. 1. cap. 2. num. 3., Surd. decis. 310. num. 2., Sperell. decis. 169. num. 25., Rot. decis. 10. num. 5. & decis. 578. num. 8. part. 5.,
non autem Donatarius qui, quantumvis univer- 44
salis, prò herede haberi nequit, minùsque Defunctum repræsentare valet Laurent. Broscel. in Bibliothec. seù thesaur. Jur. Francor. verb. Donation. pag. 878. col. 2. tom. 1. erga fin. ibi: Donataire universel ne represente point la Personne du Donateur & aias fut juge por arrest de Paris en
l'ann. 1385., præcipuè in concursu veri heredis, 45
nè alioquin dentur duæ repræsentantiæ universales, & duo universales heredes, quod nullo pacto ferendum est, Cels. Hug. cons. 13. num. 22., Olea de cess. Jur. tit. 3. quæst. 9. num. 16., Rot. decis. 348. num. 3. coram Duran., & decis. 151. num. 12. part. 13. rec.; Certius quia ista repræ-
sentatio est effectus successionis universalis, quæ 47
non potest dari per contractum leg. hereditas Cod. de pact. convent., præsertim quoad Jura pas-
siva, quæ utpotè extrà Donantis potestatem, 48
cedi, & donari non possunt, leg. mulier bona 72. ff. de Jur. Dot., Corn. cons. 289. num. 1. vol. 4. Faber. in Cod. lib. 8. tit. 36. definit. 5. num. 4. de Donat.,

nat., Amat. resol.58. num.4. & seqq. part.1., &
benè Rota, in dicta Romana Donationis, & usus-
fructus de Gavottis super reintegratione 21. Apri-
lis 1719. §. Indeque coram R.P.D. Fascaro, ideo-
que, deficiente in Donatario titulo heredis uni-
49 versalis, & repræsentantia universali Defuncti,
in cujus sequelam veniunt Jura activa, & passi-
va, illa non ad Donatarium, sed ad heredem
pertinere omninò dicenda sunt, ut communiter
tenent Dec. cons.236. num.1. & seqq., Faber. in
Cod. de donat. lib. 8. tit. 36. de fin. 4. & 5., Co-
var. variar. resol. lib.2. cap.2., Amat. resol. 58.
num.13., Merlin. de pignor. lib. 4. quæst. 143.
num.4., Molin. de Primog. lib.1. cap.10. num.5.,
clar. mem. Card. de Luc. de Donat. disc.45 nu.2.,
Giurb. decis.62. num.33., Capyc. Iotr. decis. 44.
num.6., Posth. decis. Bonon.24. num. 130., Rot.
coram Duran. decis.348. decis.402. num.3. part.5.
rec., decis.43. num.18. part.11. decis.151. num.12.
& seqq. part.13., & in Camerinen. Investimenti
super fructibus 4. Decembris 1711. §. Verum Do-
mini coram Illustrissimo D. Falconerio Almæ Ur-
bis Gubernatore. Proindeque id omnino maneat
in Causa, nempè, ad effectum transferendi in
50 Donatarium onus solvendi debita Donantis, ne-
cessariam esse Partium conventionem sivè ex-
pressam, sivè tacitam, juxtà notata per Cyriac.
contr.14. num.7. vers. potest etiam part. 1., Posth.
decis. Bonon. 24. num. 130., & alios in superiori
§. allegatos, ob eam prævalidam rationem,
quod, cùm hujusmodi obligatio, sivè translatio
Jurium passivorum in Donatarium dari ne-
51 queat ex vero, & legali titulo successionis uni-
versalis, quo in stricta Juris intelligentia ille
non pollet, eadem contracta, & respectivè Ju-
ra in Donatarium translata dici nequeunt, nisi
ex Partium conventione, ut observat Rota in
dicta Romana donationis, & ususfructus de Ga-
vottis super reintegratione ubi supra.

His ita in Jure constabilitis, facilè repelli
posse visa sunt ea, quæ sub initium in contra-
rium deducta fuerunt; Assumptum namque il-
lud, quod donatio quotæ, sivè medietatis Bo-
norum præsentium, & futurorum, Jurium, &
actionum &c. universalis censeri debeat, &
consequenter obnoxia solutinni debitorum Do-
nantis ad instar donationis verè universalis, in
nulla sui parte subsistit; non quidem in prima,
quia tantum abest, donationem quotæ, sivè
52 medietatis Bonorum dici posse universalem ad
effectum, de quo agitur, ut ipsa quoque do-
53 natio verè universalis omnium Bonorum, exi-
stente herede, particularis dicatur, eo quod
54 universalitas tituli ad translationem activam,
& passivam Jurium, & actionum non datur, nisi
in herede, ut præcisè advertit Argentr. in Con-
suetud. Briton. art. 219. §. 7. num.3.4. & 5., ubi
inter successores singulares ponit Donatarios
55 quoscumque ibi = Singulares sunt, qui quoquo
singulari titulo cuiquam succedunt emptione, per-
56 mutatione, donatione, denique quicumque per
contractum alicui succedunt inter particulares ha-
beatur, & tituli singularis dicuntur, ut Dona-
torii omnes = Alex. cons. 193. vol.2., & immediatè
num.6. ità clariùs se explicat = Donatarios autem
intelligimus sivè rei certæ, sivè omnium Bonorum,
sivè certæ quantitatis Bonorum, ut mobilium, vel
acquestuum, sivè denique indefinitè præsupposito
alium heredem esse = & nu.7. addit = sivè concepta
sit donatio sub verbis omnium Bonorum, sive sub
nomine hereditatis = Rota decis.10. num.5., & de-
cis.578. num.8. part.5. decis.151. nu.12. part.13.,
decis.14. num.16., & 17. part.14., & decis. 167.
num.39. eadem part.14., & confert Text. in leg.2.
Cod. de petit. hæred., Faber. in Cod. lib.8. tit. 36. de
donation. definit. 4. num. 2. ibi = Est enim donatio-
nis titulus singularis, non universalis etiam tam 57
cum facta donatio est Bonorum universorum &c. =
Cujac. in lib. 33. Digest. tit.1. de usu, & usufruct.
legat. oper. posth. tom.4. part. 1. pag. 1465. lit. B.
ubi, quod Donatarius universalis Juris successor
non est, proindè onus æris alieni subire non debet =
Potiori igitur ratione idem dicendum erit, cum 58
agitur de donatione non omnium Bonorum, sed
simplicis quotæ, nimirum medietatis; eam
namque, utpotè restrictam ad certam Bonorum 59
portionem, particularem esse, tradunt Dec. cons.
387. sub num. 5. Cels. Hug. cons. 96. sub num. 1.
Cancer. variar. resol. part.1. cap. 8. sub num. 70.,
& generaliter de quacumque dispositione facta 60
sub commemoratione quotæ Bonorum Palm. al-
legat.399. num.3. & seq. clar. mem. Card. de Luc.
de fideicom. disc. 128., & disc. 129. utrobique
num.5., Rot. in rec. decis. 12. num. 31. part. 10.
decis.332. num.27. & seq. part.18., & coram Rmo
Ansaldo decis. 31. num. 8. In donatione autem 61
particulari dubium non est, quin Donatarius mi-
nimè teneatur ad debita ex litterali Textu in leg.
æris alieni 15. Cod. de Donation., ut etiam ex
adverso admittitur, &, præter mox citatos,
dixerunt Gratian. discept. forens. cap.256. nu.18.,
Conciol. de hered. art. 4. num.22., & seqq., Rot.
coram Priol. decis.65. nu.17., & decis.96. nu.14.,
in rec. decis.78. num. 22. part. 10., & in dicta
Romana restitutionis Dotis 5. Maii 1706. §. siqui-
dem coram Emo Priolo.

Nilque turbat, quod totius, & partis quoti-
tativæ idem sit judicium, cum utrumque conci-
piatur verbis generalibus complectentibus Bona
omnia, & jura tam præsentia, quàm futura, &
proptereà tam donatio omnium Bonorum,
quàm medietatis, universalis censeri debeat,
juxtà Auctoritates in objectione allegatas. Ete-
nim Textus in illa adducti id nullo pacto pro-
bant, præsertim ad effectum, de quo agitur;
nam, dum firmant idem Juris esse totius, ac par- 62
tis quotitativæ, intelligendi sunt respectivè,
ut nimirum, quod Juris est de toto quoad totum, 63
idem esse dicatur de parte quoad partem, velu-
ti summat Bartol. in d. leg. quæ de tota 76. ff. de
rei vindic. pariter in objecto allegatus, Andreo-
lam verò, qui dictos Textus in proposito adducit,
in illorum applicatione lapsum fuisse facilè de-
monstratur; ad effectum enim, de quo agitur,
non sufficit universalitas respectu quotæ, sed
ea debet esse respectu totius, ut nempe, qui 64
ad debita teneri contenditur, universum De-
functi patrimonium capiat: ita namque exigit
Tex.

Ten. expressus in leg. aeris alieni 15. Cod. de do-
nation. verbis illis = *Æris alieni, quod ex heredi-*
taria causa venit, non ejus, qui donationis titulo
possidet, sed totius Juris Successoris onus est = Suc-
cessor autem totius Juris nequaquam reputari
65 potest Donatarius quotæ, sive medietatis Bono-
rum, cum remaneat altera medietas, quæ effi-
cit, ut donatio illa particularis censeri debeat,
66 & Donatarius Successor tantùm singularis, ut
in fortioribus terminis donationis universalis
omnium Bonorum firmavit *Rota coram Coccina*
decis. 1799. num 7. & 8., & in d. Romana Resti-
tutionis Dotis 15. Maii 1706. §. Siquidem coram
Emo Priolo, in qua, non attenta generalitate
67 verborum designantium universalitatem om-
nium Bonorum, & Jurium præsentium, & fu-
turorum, dictum fuit, ob reservationem usus-
fructus, & conspicuæ summæ ad effectum te-
standi, donationem quamvis universalem, cen-
68 sendam esse particularem ad hunc præcisum
effectum eximendi Donatarium ab onere de-
bitorum, *ea ratione, quia non amplitudo ver-*
borum, sed quantitas summæ reservatæ donationis
69 *universalitatem excludit*: *Conciol. de hered. art. 4.*
num. 28. vers. vel quia facta fuerit, Rot. coram
Pen. decis. 1065. num. 3. vers. ex quo si multa im-
press. Lugdun., coram Priolo decis. 65. num. 16.,
in rec. decis. 43. sub num. 17. part. 11. Quanto
70 itaque potiori Jure id affirmari poterit in casu
nostro, in quo donatio non est universalis om-
nium Bonorum, sed medietatis dumtaxat, *bene*
Argentr. in Consuetud. Briton. art. 219. §. 7. n. 8.
&, præter reservationem ususfructus, concur-
71 rit etiam expressa promissio evictionis, quæ, cum
locum non habeat in donatione omnium Bono-
rum, consequenter ostendit, hanc, de qua agi-
tur, esse particularem, *Boer. decis. 33. num. 26.*
in fin. Posth. decis. Bonon. 24. n. 89., & seqq.

Ex quibus promanat etiam responsio ad al-
teram contrarii assumpti partem, in qua dice-
batur, Donatarium quotæ, sive medietatis Bono-
rum teneri ad solutionem debitorum adinstar
Donatarii universalis; etenim jam supra per-
spicuè demonstratum est, nec etiam Donatarium
72 universalem teneri ad hujusmodi debita, nisi
ipsemet per pactum ad illa se adstrinxerit, vel
73 nullus heres universalis existat, aut is solvendo
74 non sit, ut, præter alibi citatos, bene etiam ad
rem declarat *Laurent. Broscel. in Biblioth. seu*
Thesaur. Jur. Francor. verb. donation. pag. 878.
col. 2. num. 1. prope fin. ibi = *A present on peut*
directement s'adresser pour la personelle action
contre le dit Donataire universel à sçavoir du vi-
vant du debiteur, s'il est notoirement non solva-
ble, ou bien apres sa mort s' il n'a heritier, & ainsi
fut jugè par arrest de Grenoble le quatriesme Sep-
tembre 1456. = *Cirocch. discept. 45. num. 87., Ro-*
ta coram Duran. decis. 348. num. 3. & decis. 43.
num. 18. part. 11. rec., ut etiam ostensum fuit,
75 Donatarium quotæ, sive medietatis Bonorum
non esse Donatarium universalem, sed particu-
larem, & propterea minime obstrictum ad solu-
tionem debitorum Donantis adinstar Donatarii
76 particularis certæ rei, nisi in donatione illi tale
onus injunctum fuerit, *Catell. de Donat. disc. 1.*
special. 19. num. 15. ibi = *Dic ergo quod regulari-*
ter onus est heredis, nisi contrarium ex tenore do-
nationis, & aperta mente elicitur =, & alii adducti
superioribus locis, in quibus etiam latè respon-
detur iis, quæ dicta fuerant de Donatario uni- 77
versali, ut nempe loco heredis habeatur, De-
functum repræsentet, in ejusque Juribus activis,
& passivis succedat, & consequenter ad debita
teneatur; ex ibi namque firmatis evidens, & aper-
tum redditur, hæc omnia dumtaxat procedere, 78
& recipi posse in casu, quo vel nullus heres exi- 79
stat, vel is solvendo non sit, vel denique adsit 80
expressa, sive tacita pactio, itaut ex peculiari-
bus facti circumstantiis eliciatur, mentem Con- 81
trahentium fuisse, Donatarium teneri ad debita,
quemadmodum bene præ cæteris explicat *Ar-*
gentr. in Consuetud. Briton. art. 219. §. 7. sub
num. 9. ibi = *Ad hæc duos casus excipiunt, alte-*
rum, cum Donator solvendo non est, idque ex æqui-
tate magis, quàm stricto jure; alterum, cum nullus
heres Donatoris extat, quo casu Donatarium om-
nium Bonorum pro herede haberi volunt. Andreol.
contr. 288. num. 19., Antonell. de temp. legal.
lib. 4. cap. 40. num. 16., Conciol. de hered. art. 4.
num. 59., clar. mem., Card. de Luc. de donation.
disc. 45. num. 2. & 3., Rot. decis. 65. n. 5. part. 10.
rec., in Romana Donationis, & ususfructus de
Gavottis 21. Aprilis 1719. §. Unde quidquid &
seqq. coram R. P. D. Foscaro. =

In quo sensu intelligendæ videntur etiam Au- 82
thoritates, quæ in contrarium afferuntur ad
probandum, Donatarium quotæ, sive medietatis
Bonorum teneri ad debita Donantis pro rata, ut
nempe id firment in casu, quo ex facti circum-
stantiis resultet, expressè, aut saltem tacitè hoc
Partes voluisse, cum alioquin uti directe contra-
riæ, & repugnantes opinioni jam supra ex sa-
niori, ac communiori Doctorum calculo consta-
bilitæ, atque à Sacra Rota (cujus opinio cuique
privatæ Doctorum sententiæ, & auctoritati sem-
per præferenda est, *Conciol. allegat. civil. 34.*
num. 41., & alleg. 43. num. 19. Tanagl. de Sac.
Rot. Roman. Audit. lib. 1. cap. 3. num. 1., Rot.
in rec. d. 256. num. 17. part. 7., & pluribus cumu-
latis, dictum fuit in Perusina Pensionis 11. Maii
1716. §. Nec controversæ coram R. P. D. de Her-
rera) constanter firmatæ, atque receptæ, nullo
numero habendæ essent *Posth. d. decis. 24. n. 84.*,
potissimum quia ex iisdem contrariis Authori-
tatibus nonnullæ assumptum non probant, aliæ
non applicantur, utpote loquentes in diversis
terminis, & reliquæ demum fundantur in falsis
suppositis, & rationibus minime subsistentibus.

Enim vero *Molinæus in addit. ad cons. 236. De-*
cii., ubi inquit, Decium male consuluisse, id
asserit absque ratione, & auctoritate.

Corn. cons. 289. num. 4. vol. 4. parum fiden-
dum, tum quia consuluisset etiam, quod Asinus
volaret, secundùm *Ruin. post Belger. in leg. 1.*
n. 102. ff. solut. matrim., tum quia *sub n. 6. vers.*
convenit movetur ex verisimili mente Donantis.

Bertrand. contrarium consuluit *cons. 303. n. 3.*
vol. 3. part. 1.

Ripa

Ripa respons. 203. *num.* 1. agit casum, in quo Pater Donator facultatem sibi reservaverat obligandi pro oneribus hereditariis quartam partem medietatis donatæ, ideoque nil mirum, si concludit, Donatarium teneri ad onera respective ad d. quartam partem.

Andreol. contr. 366. num. 11. *& seq.* sequitur *Corn.*, & præterea in fine illius controversiæ inquit, ea scripsisse in gratiam D. Ludovici de Bisacciantibus.

Mantic. de tacit. lib. 13. *tit.* 25. *num.* 7. potiùs contrarium firmat: inquit enim, assumptum procedere in donatione omnium Bonorum, secus in donatione partis, ut dimidiæ; &, licet subdat, sententiam Cornei majorem habere æquitatem, non dicit tamen, illam in puncto Juris esse veriorem, nec eam sectari profitetur.

Catell. de Donat. disc. 1. *special.* 29. *num.* 16. se remittit ad dicta in 1. *tom. disc.* 2. *part.* 10. *ex num.* 64., ubi loquitur de donatione, sive dotatione universali omnium Bonorum, & præterea quæstionem agit respectu Creditorum, &, quamvis sub *num.* 67. dicat, Donatarium etiam quotæ Bonorum teneri ad debita, id ait vigore cujusdam pragmaticæ Sanctionis hoc expresse mandantis, & sub *num.* 68., *& seqq.* aperte limitat in casu, quo Uxor, sive Donator aliquid sibi reservasset.

Guttierez. quoque *practic. quæst. lib.* 2. *cap.* 58. *per tot.*, *& præcipue num.* 5. loquitur vigore legis Regiæ, quam etsi tueri conetur non esse contrariam Juri communi, sed idem cum eo disponere, fallitur tamen in supposito, quod Jus commune disponat, Donatarium quotæ Bonorum teneri ad debita, prout mandat illa lex Regia; nam id non est verum ex supradictis, ac ex infradicendis, & fallitur etiam in eo, quod idem, ac in legato, sit in donatione, quia diversa inter utrumque militat ratio, ut pariter suo loco demonstrabitur.

Cambolas decis. notabl. du Droit livr. 2. *chap.* 9. fundatur in *leg. ultim. ff. de usu, & usufruct. legat.*, quæ similiter agit de legato, non de donatione, inter quæ planum faciemus longe diversam rationem intercedere.

Prætereà tùm ipse, tum alii omnes mox recensiti, & reliqui etiam in contrarium allegati, nimirum *Rebuff. in leg. subsignatum §. Bona ff. de verbor. signific. Bell. cons.* 79. *sub num.* 5., *Tendut. Sauleger. resol. civil. cap.* 174. *num.* 1., & alii eam præcipuam rationem adducunt, quia
83 Bona de Jure intelliguntur deducto ære alieno, & proindè id tantum in donatione comprehensum censetur, quod superest, illo detracto, sed
84 ratio isthæc procedit solùm in donatione universali omnium Bonorum, ne sequatur absurdum, quod Donatarius habeat omnia commoda, & heres tantùm incommoda; secus in do-
85 natione partis, vel quotæ Bonorum, de qua agitur in casu nostro, cùm in ea considerari nequeat absurdum prædictum, ex quo non sola debita, sed etiam altera medietas Bonorum remanet commodo heredis, juxta distinctionem *Bartol. in leg. si quis servum* 8. *§. fin. ff. de legat.* 2. *num.* 2., *& in leg. final. ff. de usu, & usufruct. legat.*, *& ito explicant Gloss.*, *& Doctores*, *& præcipuè Dec. in d. leg. æris alieni Cod. de donat. idem cons.* 236. *num.* 7., *& cons.* 387. *num.* 5., *Cels. Hug. cons.* 96. *num.* 1., *Guilelm. de Benedict. in cap. Raynutius verb. cætera Bona num.* 46. *de Testam.*, *Cassan. in consuetud. Burgund. rubr.* 6. *§.* 4. *pag.* 816. *vers. adverte num.* 2. *&* 3., *Maynard. decis.* 93. *lib.* 2., *Cancer. variar. resolut. part.* 1. *cap.* 8. *num.* 69. *&* 70. ibi = *secus est in Donatario partis Bonorum, seu quotæ, quia talis donatio non intelligitur deducto ære alieno, & sic talis Donatorius prò ære alieno non potest molestari, nec à creditoribus, nec ab herede Donatoris*, = & in terminis 86
donationis universalis omnium Bonorum loquitur *Rota in Sabinen. Bonorum* 20. *Junii* 1707. *§. Nec relevat coram bon. mem. Kaunitz.*, *& in Romana donationis, & usufructus de Gavottis super reintegratione* 20. *Aprilis* 1714. *coram Emo Scotto*, quæ ulterius benè declaratur in *confirmatoria* 21. *Aprilis* 1719. *§. Ex peculiaribus igitur coram R.P.D. Foscaro* procedere, ubi constet de vo- 87
luntate Donantis transferendi debita in Donatarium.

Accedit his, quod ratio prædicta locum sibi vindicare potest favore Creditorum, ut scilicet donatio facta post contracta illorum credita ip- 88
sis præjudicium inferre nequeat casu, quo hereditas solvendo non sit, aut æs alienum excedat portionem reservatam, secus verò respectu heredis, qui, donec superest de hereditate, semper tenetur Creditoribus satisfacere prælativè ad Donatarium in subsidium dumtaxat obligatum *Cirocch. discept.* 95. *num.* 80., *& seqq.*, *Amat. resol* 58. *num.* 13. *part.* 1., *Possib. decis. Bonon.* 24. *num.* 62. *& seqq.* Vel demùm intelligi debet, ac referri ad onera realia ipsis Bonis 89
principaliter infixa, & rei intrinsecè inhærentia, quæ propterea cum eisdem Bonis in Donatarium translata censentur, non autem ad ea, quæ personam Debitoris primariò respiciunt, & ab he- 90
redibus, non à Donatario solvenda sunt; tenetur quippè heres rem donatam liberare ab hujusmodi obligationibus per *Text. in leg. si res obligata* 60. *Costreas. & omnes communiter ff. de legat.* 1. *leg. licet ff. de Dot. prælegat. leg. Prædia Cod. de fideicomm.*, *Corn. cons.* 42. *num.* 4., *&* 5. *lib.* 3., *Ruin. cons.* 184. *in princ.*, *& præsertim num.* 4. *lib.* 1., *Gozzadin. cons.* 60. *nu.* 18. *& seqq.*, *Gomez. de legat. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 39., *Gratian. discept. for. cap.* 955. *ex nu.* 23., *& plurib. seqq.*, *Cenc. de Cens. quæst.* 79. *num.* 29. *& seqq.* Ex quo sequitur, quod, etsi Bona in contractu donationis intelligenda sint, deducto ære alieno, non indè tamen Donatario minuenda est quantitas Bonorum donatorum, cùm heres ex reliquo asse illa à debitis vindicare debeat, ut libera in Donatarium transire possint, & ita verificetur, quod Bona dicuntur, deducto ære alieno; ad hunc enim effectum nequaquam requiritur, quod æs alienum deducatur, & dimittatur ex 91
ipsis Bonis donatis, sed sufficit, ista à debitis liberari, etiam ex reliqua parte Patrimonii, & sic libera in Donatarium transferri, ad differen-

tiam casus, quo donata sit quota, seù portio
92 hereditatis, quæ, debita etiam, & onera suapte
natura secum ferendo, exigit, ut illa ex ipsa
parte hereditaria donata dimittaotur, Cujac. in
lib.3. respons. Papin. ad leg.28. ff. de donat. oper.
posth. tom.1. pag.135. lit. D. Dec. cons.236.nu.5.,
Molin. de Primogen. lib. 1. cap. 10. num. 5., &
seqq. Posth.decis. Bonon. 24. num. 58. Rota Aven.
decis.197. num.1.

Frustrà verò obtenditur, inter donationem
quotæ hereditatis, & alteram quotæ Bonorum
nullam intercedere realem differentiam, sed
solùm verbalem, & imaginariam, cùm in
93 substantia tantum capiat unus Donatarius,
quantùm alter, dum primus solvit per se, &
alius patitur, solutionem ex Bonis donatis fieri
per heredem, juxta opinionem Castrensis, & aliorum supra adductorum, quia, ut bene io puncto
respondet Dec. d. cons.236. sub num.7., illud esset verum, si solùm præstaretur illud, quod superest
deducto ære alieno, sed in casu nostra nulla ratio
æris alieni habetur, quia illud reservatur tantùm
heredi, ut supra dictum est, & hoc videtur velle
Bartol. in d. leg. si quis servum d. §. fin. ut supra
dixi = Porrò, si subsisteret contrarium assumptum fundatum in doctrina Castrens., quam deindè sequuti sunt ii, qui, distinguentes donationem quotæ Bonorum à donatione certæ partis illorum, censuerunt, in prima æs alieuum
prò rata esse solvendum ex Bonis donatis, diceodum sanè esset, sententiam illam communiter receptam, & io fortioribus terminis etiam
donationis universalis omnium Bonorum perpe-
94 tuò à Sacra Rota firmatam, quâ, juxtà validissimas rationes superius recensitas, traditur,
existente herede, ipsum teneri ad debita Defuncti, & non Donatarium quamvis universalem, dicendum, inquam, esset, hanc sententiam erroneam esse, quod quàm absurdum sit,
nemo est, qui non videat; ideoque rejicieoda
est opinio Castrensis, utpotè loquentis in longè
diversis terminis legati, prout illam verè reji-
95 ciunt Sectatores nostræ verioris, & communissimæ sententiæ, agnoscentes realem, & substantialem differentiam, quæ reverâ intercedit inter donationem quotæ hereditatis, & quotæ Bonorum, ut nempè in primo casu debita
spectent ad Donatarium, secus verò io secundo,
& per consequens concludendum, Donatarium
quotæ Bonorum, ad differentiam Donatarii
quotæ hereditatis, qui tenetur ad debita, illis
96 nullo pacto obnoxium esse, sed portionem donatam iotegram, & liberam consequi debere, &
opinionem Castrens., ejusque sequacium procedere dumtaxat posse in casu, quo ex tacita, vel
expressa Contrahentium mente constaret, Do-
97 natarium quotæ Bonorum pro sua rata obnoxium factum fuisse oneri debitorum, juxtà superiùs firmata.

Omittimus singulariter respondere Argentreo in consuetud. Briton., quia Auctor iste io loco
exadverso allegato, oimirum art.219. §. 7. nu.1.
loquitur de heredibus universalibus, infrà verò
benè comprobat assumptum nostrum, & præcipuè sub num.8., ubi sic notabiliter ait = Postremum confessum est axioma, nullum tituli singula- 98
ris successorem heredis loco haberi, quantumcumque longa sit conceptio tituli singularis omnium Bonorum, vel quotæ; undè consequitur, nullum talem ad debita Donateris teneri =, & sub num.9. inquit = Constat igitur Romano Jure, Donatarium
ad æs alienum non teneri =, quod tenet etiam sub
num.13. vers. sed enim = Et quidem Jure Roma- 99
no nusquam teneri Donatarium ad debita Donatoris antè docuimus.

Quinimmo Auctor iste congruam nobis declarationem suppeditat contrariæ sententiæ firmantis, Donatarium quotæ Bonorum pro rata
teneri ad debita, ut nempè intelligenda sit de 100
donatione facta in Testamento, aut itá concepta, ut à morte Donatoris vires capiat, tuoc
enim Donatarius hujusmodi veluti ex morte succedens, quodammodo prò herede habetur, sive 101
certè pro successore Bonorum, & propterea mirum non est, si onus debitorum pro rata subire
cogitur, quod tamen non ita se habet io dona- 102
tione inter vivos statim, & non expectata morte Donantis, effectum habitura: oam talis Donatarius, tamquam singularis successor, ad æs alie- 103
num nullo pacto tenetur, quia istud noo sequitur talem successorem, ut optimè in proposito
distinguendo, explicat idem Argentr. d. art.
219. §. 7. nu.15. ità loquutus = sed nec passim tamen putandum est ab omni donatione per Contractum debita præstari debere à Donatario, sed de ea
demum, quæ omnium Bonorum est, aut quotæ sic
facta, ut à morte Donatoris vires capiat, cujusmodi regulariter fiunt, quæ quotæ fiunt, & quæ
Testamenta fiunt =, & nu. 16. ità prosequitur =
Nam si donatia inter vivos fit, sivè omnium Bonorum, sivè quotæ, sivè speciei, sic ut Donatarius
protinus fruatur, & possessio transferatur, vivente etiam nunc Donatore, talis Donatarius, quamdiù Donator solvendo manet, non adstringitur ad
æs alienum Donatoris, & formaliter hoc casu locum 104
habet dispositio dict. leg. æris alieni Cod. de Donat.
&c., quia Donatarius singularis successor est hoc casu, sic ut non magis ad æs alienum teneatur donatoris, quàm Emptor hic Text. ubi Bartol. in dict.
leg. si peculium servo ff. de pecul. legat. &c., & infra = quare donatio rerum singularium, quæ in
præsenti effectum sortitur, non subjacet huic dispositioni, ut nec universorum, si protinus fit traditio, quia æs alienum singularem successorem non
sequitur, sed qui à morte succedunt, quod commodo pro heredibus habentur, aut certè successoribus
Bonorum, quo de genere ante sumus loquuti; quod
si aliter fieret, sequeretur, ut ad donationem cujuslibet frivoli, aut suppellectilis facienda esset
æstimatio omnium Bonorum Donatoris ad sciendum,
quam quotam res donatæ facerent in Bonis Donatoris, ut ità debitæ partis debitorum ratio iniretur,
quo nihil absurdius dici posset; Ab hac igitur hujus articuli dispositione hunc casum excipi convenit
rerum in vita traditarum ex ratione d. legis æris
alieni eadem leg. si peculium.

Quâ ratione ab hypothesi extranea esse dignoscitur dispositio Text. in leg. si quis servum 8. 105
§. final.

§. final., *& leg. seq. 9. ff. de legat. 2.*, dum fir-
mant, legatum partis hereditatis intelligi cum
honoribus, & oneribus, ut summat *Bald. ibidem*,
nam, præter quam quod ex eo quod ex Legato
106 partis Bonorum debita deducenda sunt, necessa-
riò non sequitur, illa solvenda esse ex iisdem Bo-
nis legatis, sed benè, congruèque intelligi potest,
ut illa solvantur ab herede, & ità Legatarius
consequatur Bona Legata libera ab omni onere,
quemadmodum supra dictum est, ut etiam, o-
misso, dispositionem d. leg. 9. quoad detractio-
107 nem debitorum ex legato partis Bonorum spe-
cialem esse in illis duobus debitis ibidem enun-
tiatis nempe Dotis, & pretii manumissorum,
108 cùm regulariter contrarium procedat secun-
dum *Glossam in d. leg. lit. G.* longè diversa ratio
militat inter donationem, de qua agitur, & Le-
109 gatum partis Bonorum, de quo loquitur d. lex;
siquidem Legatum partis Bonorum ad instar
110 donationis, quæ vires capit à morte Donantis,
habet quandam speciem successionis, & talis Le-
111 gatarius censeri valet quodammodo heres, aut
successor, ideoque nil mirum, si cùm Legatum
112 consequi nequeat, nisi priùs soluto ære alieno
leg. 1. Cod. de Bon. auct. Judic. possiden. ibi = *Le-
gatum à mortuo relictum post debiti detractionem
inducatur* Cambolas d. notabl. du Droit livr. 2.
Chap. *9. §. Pour ce qui est des legats* illud à De-
bitis pro rata diminutum recipiat; at aliter res
113 se habet in donatione inter vivos, quæ statim
effectum sortitur, & possessionem transfert in
Donatarium absque necessitate prius detrahen-
di æs alienum; ex quo enim per contractum
114 dari nequit titulus universalis successionis, ta-
lis Donatarius prò herede nullo pacto haberi va-
let, sed simpliciter reputatur singularis succes-
115 sor, quem æs alienum non sequitur, juxtà sæ-
pius citatum *Text. in leg. æris alieni 15. Cod. de
donat.*, & distinguit etiam *Argentr.* nuper al-
legatus.

Nec urget argumentum: Legatum est dona-
116 tio, ergo idem, quod de Legato, dicendum est
de donatione; respondetur enim, quod Lega-
117 tum non est simpliciter donatio, sed donatio
quædam à Defuncto relicta, & ab herede præ-
standa, ut definitur in *leg. legatum ff. de legat.
1. & 2. & in §. 1. Instit. de legat.*, ideoque ex
118 superiùs deductis argumentum de Legato ad do-
nationem ad summum locum vindicare sibi pos-
set respectu donationis effectum habituræ post
mortem, quæ similis esse legato dicitur in *leg.
ult. Cod. de donat. caus. mort.*; At secus est res-
119 pectu donationis inter vivos, illicò transferentis
dominium, & possessionem, quam inter prop-
terea, & legatum nedum nulla datur propor-
tio, verum diversa prorsus militat ratio *Dua-
120 ren. in Comment. ad tit. de Jur. accres. lib. 1. cap.
16. in princ. tom. 2.* Undè jure meritoque dici-
mus, ab uno ad aliam illationem fieri non pos-
121 se *vulgat. leg. Papinianus ff. de minor.*, quod ad
rem benè innuisse videtur *Catell. de donat. disc. 1.
special. 29. num. 15. vers. nec sufficiunt illæ quibus
utimur in terminis Legatorum, quæ in ultima elo-
gio fiunt*; At quando etiam admitteretur, argu-
mentum de Legato ad donationem simpliciter,
ac indistinctè valere, nullamque inter utrum-
que disparitatem intercedere, facilè idem retor-
queri posset; nam, sicuti in donatione inter vi-
vos non tenetur Donatarius creditoribus, sed he-
res *Leg. æris alieni, & leg. si Pater Cod. de dona-* 122
*tion. leg. de rebus Cod. de donation. ante nupt. leg.
2. Cod. de revocan. his, quæ in fraud. Credit.*, ita
pariter dicendum videretur in Legato, quod 123
est donatio, ut in proposito arguit *Dec. cons. 387.
num. 3.*

Quod si in tanta rationum claritate, & au-
ctoritatum gravitate nihilominus dissentientes
non desunt; *Nos hæc dissentio non perturbat, apud
quos non dubium &c. observatio certa est, Juris
quidem Romani sententia, nec in ambiguo ipsa,* 124
*nullum singularem successorem ex contractu ad de-
bita teneri, nam ejus, ad quem lege defertur, alia* 125
conditio est, ut his verbis rectè concludit *Argen-
trev. d. art. 219. §. 7. num. 17.*

Jam verò his omnibus plenè demonstrato,
Donatarium inter vivos quotæ Bonorum, exi-
stente herede, de Jure ad debita non teneri, nisi
in subsidium, vel nisi quando concurrit tacita,
aut expressa conventio inter partes inita, & in
præsenti ambigi nequeat, quin reliquum Do-
nantis Patrimonium prò debitis solvendis exu-
beret; ideoque casus subsidii minimè verifice-
tur; Inquirendum unicè superest, an concur-
rat pactio, ex qua onus debitorum de Jure ad
Donatarium non pertinens, per conventionem
in ipsum translatum dici debeat; & in hoc quo-
que favore Donatarii inclinarem, quia hujus-
modi pactio, sive conventio nullo modo proba-
tur, quando alioquin opus esset de illa conclu- 126
denter docere ex notatis per *Catell. de donation.
disc. 1. special. 29. num. 15. ubi quod in his termi-
nis apertissimæ conjecturæ, & litterales requirun-
tur, nec sufficiunt illæ, quibus utimur in termi-
nis Legatorum, quæ in ultimo elogio fiunt*; nam
de Jure omnes Defuncti obligationes in heredem 127
transeunt *Rot. decis. 14. nu. 1. part. 4. rec. tom. 2.*,
& ille potius, quàm alius censetur in dubio gra- 128
vatus ad onera hereditaria subeunda *Alexand.
cons. 72. in princ. vol. 5. Post. decis. Bonon. 24. num.
20. & seqq.*

Immò verò asserta conventio potius excludi 129
videtur ex pluribus validissimis circumstantiis,
quarum prima resultat ex eo, quod antè factam
donationem medietatis Bonorum jam Hercu-
les præventivè heredem universalem instituerat
ipsum Joannem, & in eum uti heredem expres-
sè transtulerat onus debitorum ibi = *per il quale
hà voluto è vuole, che li Legati come sopra ordina-
ti con assieme le cariche, e debiti, che si troveran-
no sopra li detti Beni siano intieramente pagati, e
sodisfatti* =, ex verisimili mente Donantis conij- 130
ciendum est, quid fuerit in donatione compre-
hensum *leg. mulier. ff. ad Trebell. Mantic. de con-
ject. lib. 3. tit. 19. num. 4. & 15. & 16.*, *Mascard.
de probation. conclus. 1136. num. 8. clar. mem. Card.
de Luc. de legat. disc. 12. num. 3. & 4.*, *Rota in
Romana donationis, & ususfructus de Gavottis
super reintegratione 20. Aprilis 1714. §. Fortius*

coram Emo Scotto; rectè indè argui posse videbatur, Donatorem in casu nostro per donationem deinde factam noluisse in Donatarium transferre onera, & obligationes, quæ jam præcedenter transtulerat in heredem, quo argumen-
131 ti genere utitur Rota in dicta Romana donationis, & usufructus super reintegratione 20. Aprilis 1714. §. Non relevanta coram Emo Scotto.

Eoque certiùs quia, quoties reverâ Donator voluisset debitis gravare Donatarium, id facillimè poterat explicare, ideoque, si dicere omi-
132 sit, noluisse credendum est ad Text. in leg. unic. §. fin autem Cod. de Caduc. tollen. Menoch. cons. 85. num. 110. & seqq., Surd. cons. 166. num. 7., & seqq. Rota decis. 433. num. 4., coram Gregor., & decis. 620. num. 19. part. 19. tom. 2., idque exuberat, ut, seclusâ speciali conventione, tali onere devinctus remanserit is, qui de jure illi subij-
133 ciebatur leg. si de certa Cod. de Transact. leg. Cum Tutoribus ff. eodem tit., Urceol. de Transact. quæst. 81. num. 5. & 7., Rot. coram Royas. decis. 316. num. 25., & decis. 351. num. 9., & seqq. part. 16., in Cavallicen. Vinteni 9. Aprilis 1716. §. Et hæc procedunt coram R. P. D. Lancetta. Quod sanè argumentum magis urget in subjecta facti specie, ex quo Hercules Donator tale onus jam præcedenter in suo Testamento expresè imposuerat heredi, quamvis illius respectu hujusmodi expressio necessaria non esset, cum de Jure debita Defuncti transeant in heredem, & ad ip-
134 sum pertineat illorum solutio leg. pro hereditariis Cod. de hered. action. leg. hereditas ff. de regal. Jur., Menoch. cons. 206. num. 128., Peregrin. cons. 39. num 5. lib. 4., & alii passim; Undè dum onus istud citrà necessitatem expressit in Testamento respectu heredis, illudque respe-
135 ctu Donatarii omisit in donatione, in qua similis expressio necessaria fuisset prò dirimendis controversiis, quæ facillimè oriri poterant, & jam prævideri valebant, hæc profectò adeò abundans cautela in superfluis, & deficiens in necessariis optimè ostendit, non unam fuisse in utroque casu Donantis voluntatem, & Juris dispositioni omninò consentaneam, ut scilicet debita exsolvenda essent ab herede, ad quem de Jure pertinebant, non autem à Donatario, qui, sublato pacto sive tacito, sivè expresso, ab illis regulariter immunis esse debet, ità ducto argu-
136 mento à discretivo modo disponendi, quo passim in Jure nostro utimur ad Text. in leg. unic. §. fin autem Cod. de Caduc. tollen., Balducc. decis. & rer. Judicat. tit. 3. de legat. decis. 56. nu. 11., Rot. decis. 559. num. 9. part. 18. in Romana, seu Bergomen. Primogenituræ de Cerasola super reservatis 5. Decembris 1707. §. Eoque evidentius coram Rmo Ansaldo, & in Verulana Census 12. Maii 1713. §. Cujus decursus coram R. P. D. Falconerio Almæ Urbis Gubernatore, & in Romana donationis, & usufructus de Gavottis super reintegratione 21. Aprilis 1719. §. Nec in dubium coram R.P.D. Fuscaro.

Altera efficacissima circumstantia exclusiva assertæ conventionis promanat ab expressa promissione evictionis a Donante facta favore Donatarii verbis illis = promettendo di farli avere, a tenere, ad esserglene di buona evizione a garanzia, = quæ, aut eis similia, ad effectum inducendi promissionem evictionis, considerat Surd. 137
cons. 143. num. 23., & seq., & sub num. 38. §. 20., Rot. in Vasionen Fideicommissi 21. Martii 1708. §. Quin obstet in fin. coram bon. mem. Ommanna, in Avenien. Concursus super reservatis 18. Junii 138
1714. §. Quo circa coram Illustr. D. Falconerio Almæ Urbis Gubernatore; Si enim Donans voluisset, Donatarium teneri ad debita pro rata portionis donatæ, frustra illius favore se obligasset de evictione, quæ continet obligationem tradendi rem liberam ab omnibus vinculis, & hypothecis Cirocch. discept. 48. num. 85., Gomez. va- 139
riar. resol. lib. 2. cap. 2. num. 35., in fin., Rodoer. ad de Marin. cap. 108. num. 95., Gobb. consul. decis. 79. num. 42., Posth. decis. Bonon. 26. num. 46., Undè, ne inanis penitus reddatur specialis ista evictionis promissio, quæ cæteroquin etiam in donatione locum habere potest, & 140
efficaciter apponitur, quoties de jure universali non agitur, ad tradita per Gratian. discept. 657. num. 47. & seqq., Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 10. num. 42., & lib. 13. tit. 23. num. 12., Mangil. de evict. quæst. 68. num. 14., & 22., & quæst. 69. nu. 9. & seqq., Castell. de donat. tract. 2. disc. 1. special. 29. num. 1., Posth. decis. Bonon. 24. num. 71. Add. ad Gregor. decis. 340. num. 13., dicendum est, Donantem per eam liberare voluisse Dona- 141
tarium à quacumque obligatione, cui Bona donata subjecta esse possent, & illi, prout Juris ratio exposcebat, obnoxium relinquere heredem universalem, ut optimè advertit Rot. Bon. apud Posth. d. decis. 24. num. 131. in fin. ibi = Et sic tantum abest, ut Donator voluerit Donatarium teneri ad debita, ut imo in casu, quo Bona à Creditoribus avincerentur, voluerit ipse Donator teneri ad illum relevandum.

Nec officit responsio, quod, quum agitur de donatione universali, qualis esse contenditur donatio quotæ, sivè medietatis omnium Bonorum præsentium, & futurorum, Jurium, & actionum &c., inutilis est promissio evictionis, quemadmodum inutilis esset respectu heredis, in quem transeunt Jura omnia activa, & passiva; vel ad summum evictio promissa censeri potest respectu tituli universalis tantùm, non respectu singulorum corporum, adeout, tametsi res aliqua Donatario evicta fuerit ex causa debitorum Donantis; nihilominus evictionem prætendere nequeat, quia non indè cessat universalitas tituli, medietas nempe Bonorum ipsi donatorum, cùm Bona dicantur illa, quæ remanent, deductis debitis; Corruit namque prima pars hujusmodi contrariæ responsionis ex falso supposito latè superiùs comprobato, quod nimirum hîc agatur de donatione universali, & propterea, sublato antecedenti, corruere necesse 142
est etiam consequens, quod ab illo deducebatur; nempè promissionem evictionis inutilem remanere; Altera verò pars tollitur animadver-

vertendo, quod, si ex eo, quod Bona de Jure di-
143 cuntur deducto ære alieno, promissa evictio
respectu illorum operari nequiret in casu evi-
ctionis prò debitis, jam vana prorsus, & su-
144 perflua plerumque remaneret istiusmodi pro-
missio, semper enim eludi posset consimili dis-
cursu, & per consequens frustrà adhiberetur
145 hæc adeò salubris cautela, quod perabsurdum
esse, nemo est, qui non videat *Ruin. cons. 39. nu. 3. vol. 2.*, *Rot. decis. 184. nu. 14. coram Bich.*, *decis. 2158. nu. 4. coram Coccin.*, *in rec. dec. 534. num. 6. part. 14.*, *dec. 132 num. 2. part. 16.*, *& decis. 37. num. 17. inter impress. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. lib. 10. tom. 3.* At quomodocumque res se habeat, quod videlicet, sivè promissa evictio utilis, sivè inutilis sit, sivè ea restringatur ad titulum, vel operetur etiam quoad corpora, id certum est, & ad intentum nostrum exuberat, quod ex illa rectè declaratur mens, & intentio Donantis liberandi Donatarium ab onere debi-
146 torum *Gratian. discept. 201. nu. 8. & 92. discept. 609. num. 15.*, *& 16. & discept. 627. num. 35.*, *Posth. decis. Bonon. 24. num. 81.*, *Addend. ad Gregor. decis. 311. num. 19.*, *Rot. in rec. decis. 174. num. 4. part. 4. tom. 2.*, *& decis. 311. num. 19. ead. part. 4. tom. 3.*

Verùm enim verò in nostro casu quæstio omnis silere videtur, quia non agitur de donatione simplici, in qua regulariter Donans non tenetur de evictione, nisi promiserit *Sanfelic. decis.*
147 *315. num. 1.*, *Rot. in Romana donationis 25. Junii 1694. §. Nec obstat*, *& 22. Junii 1695. §. Iterum siquidem coram bon. mem. Pio;* sed res est de donatione ob causam, qualis dicitur illa fa-
148 cta intuitu, & contemplatione certi, & determinati Matrimonii *Venturin. cons. 14. num. 17. & seqq.*, *Altograd. cons. 7. lib. 1.*, *Marcian. disput. 87. num. 30.*, *Merlin.*, *Pignatell. lib. 2. contr. 34. num. 5. & seqq.*, *Francisc. Palm. consult. 99. num. 1. & num. 33. & seqq.*, *Rocc. disput. Jur. select. cap. 110. num. 1. & seqq.*, *Larrea decis. Granaten. 33. num. 13. & seq.*, *Rot. coram Merlin. decis. 515.*, *in rec. decis. 127. num. 12.*, *& seqq. part. 6. post Catell. de donat. decis. 14.* & alibi sæpissimè, in qua propterea, etiam deficiente pacto, & promissione, evictio semper, & indistinctè præ-
149 standa est sivè à promissione, sivè a traditione inceperit donatio, *Bartol. in leg. Julianus §. qui fundum num. 5. ff. de verbor. obligat.*, *Tiraquell. in leg. si unquam verb. donatione largitus num. 59. Cod. de revoc. donation.*, *Menoch. cons. 112. num. 29.*, *Gratian. discept. 657. num. 13.*, *Cancer. variar. resol. part. 3. cap. 4. num. 21.*, *Catell. de donat. contemplat. matrim. disc. 2. particul. 13. nu. 21.*, *& num. 64.*, *Mangil. de evictión. quæst. 69. num. 26. & seqq.*, *Fontanell. de pact. nuptial. claus. 5. glos. 8. part. 14. nu. 23.*, *Rodoer. ad de Marin. cap. 108. num. 97.*, *Capyc. latr. dec. 40. num. 12. & seqq.*, *Manfrell. ibidem num. 6.*, *de Luc. ad Franc. observ. 205. num. 3.*, *Sanfelic. decis. 315. num. 14.*, *Rot. in rec. decis. 148. nu. 24. & seqq. part. 9.* Unde fit, quod si evictio, etiam
150 non promissa, debebatur in hypothesi, multo magis præstanda sit, quia expressè promissa est, & consequenter ista promissio inutilis, & frustratoria censeri nequibit; præsertim cum facta sit filio dilectissimo occasione, ut dictum est, Matrimonii ab ipso contrahendi, quo casu eò faci-
liùs credendum est, Patrem donantem illum 151
ab onere debitorum liberare voluisse per ea, quæ tradit *Gozzadin. cons. 60. num. 18.*, *Posth. dec. Bonon. 24. num. 77. clar. mem. Card. de Luc. de donation. disc. 58. num. 8.*

Neque ex eo, quod donatio sit generaliter comprehensiva medietatis omnium Bonorum, Jurium, & actionum cujuscumque generis, & speciei, translata videri potest in Donatarium etiam medietas Jurium passivorum, itaut, ex mente Donantis, solutioni debitorum illum adstrictum fuisse, affirmari queat; nam Donans Jura, & actiones,
intelligitur donare actiones, & Jura activa, non 152
passiva, tum quia Jura passiva non sunt in pote-
state Donantis, sed Creditoris *Bald. in leg. suum §.* 153
si antè ff. de pact., & actio nihil aliud est, quàm
Jus persequendi, quod cuique debetur *Institut. de*
action. in princ., quod quidem Jus persequendi 154
habet Creditor, qui agere potest, non reus, qui
solùm se defendit ab alio, qui eum persequitur 155
leg. 1. Cod. de eden., tum etiam quia donare est
liberalitatem exercere, & beneficium conferre 156
cap. 1. & cap. Cùm dilecti de donat., ideoque
cùm quem onerare debitis non sit liberalitas,
nec beneficium, dicendum est, Jura, & actio- 157
nes tantùm activas donatas fuisse, non autem
passivas, maximè quia verba illa expressiva *Jurium, & actionum quorumcumque* apposita cen-
sentur ad ampliandam donationem, non ad il- 158
lam diminuendam, vel restringendam *Posth. d. decis. Bonon. 34. num. 129.*

Ex his itaque omnibus censerem in ea, de qua agitur hypothesi, debita Donantis antè donationem contracta, nullo pacto detrahenda esse à Bonis donatis, sed integrè solvi debere ex reliquo Patrimonio Donantis. Idque non minus ex dispositione Juris, quàm inspectâ mente ejusdem Donantis.

Mediolanen. seu Novarien. Locationis.

Locatio, & Conductio Tabernæ, vel Officinæ Instructæ rescinditur, vel ad æqualitatem redigitur arbitrio Conductoris *enormissimè* læsi, licèt ipse sciens prudens contraxerit. Læsionem *enormissimam* continet pensio excedens in besse fructus, & utilitatem rei locatæ. Læsionem quoque augent pacta Conductori onerosa.

VOTUM II.

1 *Æqualitas in contractibus servanda est.*
2 *Inæqualitas jus tribuit ei, qui minus habuit.*
3 *Præsertim in contractu Locationis*, & num. 6.
4 *Locatio, & conductio est contractus* bonæ fidei.
5 *Locatio, & conductio ad utriusque Contrahentis commodum est instituta.*

7 *Æqua-*

7 Æqualitatem servari exigit justitia commutativa.

8 Ad æqualitatem contractus pertinet, ne plus exigatur, quàm par est.

9 Contrahentibus permissum est sese ipsos decipere.

10 Procedit etiam in contractu locationis.

11 Commercia impediuntur ex nimia æqualitatis observatione.

12 Ob læsionem modicam non licet à contractu recedere, & num. 13.

14 Læsio etiam modica vetita est in foro conscientiæ.

15 Neque licita est bono viro, & num. 16.

16 Læsus intrà dimidiam potest agere remedio L. 2. C. de rescind. vend., si ponat, alterum Contrahentem fuisse virum bonum tempore contractus.

17 Positioni, quod fuit vir bonus, non tenetur quis respondere.

18 Virum bonum se fuisse negans, repellendus est à limine Judicii.

19 Lædi Contrahentes usque ad dimidiam partem veri pretii permissum est.

20 Procedit etiam de Jure Canonico.

21 Læsus ultrà dimidiam veri pretii agere potest remedio L. 2. C. de rescind. vend. & nu. 90.

22 Procedit tam favore Locatoris, quàm Conductoris.

23 Locatio, & conductio æquiparantur emptioni, & venditioni.

24 Non solùm generaliter, sed etiam quoad læsionem, & num. 25., & 26.

27 Conductori, ne lædatur, jura subveniunt, potiùs quàm Emptori.

28 Emptori non succurritur, nisi læsus sit tempore contractus.

29 Ad Emptorem pertinet omne periculum rei venditæ.

30 Periculum rei conductæ non spectat ad Conductorem.

31 Conductor, si casu aliquo superveniente, lædatur, potest à contractu recedere, vel petere remissionem mercedis.

32 Ob læsionem eodem modo succurendum est Emptori, ac Venditori.

33 Item eodem modo Conductori, ac Locatori.

34 Læsio tàm locatori, quàm Conductori sufficit in sen.

35 Conductor læsus ultrà dimidiam justæ mercedis agit pro remissione mercedis, & refectione damnorum.

36 Pensionem, ut justa sit, metiri debemus ex fructibus, & commoditatibus rei locatæ.

37 Tabernæ instructæ unà cum suo avviamento habentur loco rei stabilis frugiferæ.

38 Ita ut pro illis aliquid exigere liceat.

39 Intellige juxtà modum, qui servatur in rebus suapte natura fructiferis.

40 Nec ultrà quatuor, aut quinque pro centenario.

41 Tabernæ instructæ cum avviamento locatio fit ad rationem quatuor pro centenario.

42 Tabernæ instructæ cum avviamento fructus taxantur ad rationem quatuor.

43 Pensionis quantitatem justam esse, probat factum Locatoris, finità locatione, paciscentis de eadem quantitate pro interesse recompensativo.

44 Læsio enormissima reddit contractum nullum, & num. 70.

45 Læsio si est in Besse, dicitur enormissima.

46 Læsionem augent pacta minuentia utilitatem Conductoris.

47 Locatori licet quælibet pacta in locatione adjicere, quæ non sint contrà naturam contractus.

48 Locationis contractus est onerosus.

49 Pacta conductori onerosa compensanda sunt cum minori quantitate mercedis, vel cum aliqua majori utilitate Conductoris, & nu. 53. & 54. 56. & 59.

50 Pacta onerosa sunt pretio æstimabilia.

51 Pactum restituendæ rei locatæ, qualis erat tempore locationis, non improbatur.

52 Nec est contrà substantiam contractus.

55 Onus supra justitiam contractus, reddit eum illicitum.

57 Ad æqualitatem contractus redigitur per compensationem oneris cum utilitate.

58 Læsio enormissima induci potest ex pactis onerosis.

60 Læsio, ut dignoscatur, spectandæ sunt omnes contractus partes.

61 Contractus officio Judicis redigendus est ad æquitatem, & num. 62.

63 Sciens prudens qui contrahit, implorare nequit officium Judicis, ut contractus ad æquitatem redigatur.

64 Remedium L. 2. Cod. de rescind. vend. competit ei, qui ignoranter, non qui scienter, & prudenter contrahit, & num. 65.

66 Donandi animum habuisse censetur, qui scienter, & sponte immodicæ pensioni se subjicit.

67 Læsio enormissima continet dolum re ipsa.

68 Læsio enormissima præsumptionem donationis excludit, & num. 73.

69 Ob læsionem enormissimam consensus dolo extortus censetur.

71 Ob læsionem enormissimam contractus locationis corruit, & num. 72.

74 Læsionis enormissimæ vitium non purgat scientia rei, & onerum.

75 Donandi animus in eo, qui immodicè læditur, non est verisimilis.

76 Et habet contrà se omnem Juris præsumptionem.

77 Jactare suum nemo velle præsumitur.

78 Læsio enormissima contractum inficit, etiamsi donationis caussa expressa esset.

79 Donatio dolo extorta censetur, si adsit læsio enormissima.

80 Remedium adversùs læsionem non competit scienter, & liberè Contrahenti.

81 Donationis præsumptio cessat in eo, quem ad contrahendum aliqua necessitus cogit.

82 Læsio immodica si adest, præsumitur quis contraxisse aliqua necessitate coactus.

83 Læsionem summam involventi contractui sponte con-

consentiens, fatuus, & amens judicandus est.

84 *Præsertim si agatur de contractu locationis ad utilitatem institute.*

85 *Aromataria conductioni valdè onerosæ verisimile est quem consensisse ob spem illius postea emendæ.*

86 *Ob læsionem* enormissimam *contractus est ipso jure nullus.*

87 *In favorem alicujus quod inductum est, non debet in ejus odium retorqueri.*

88 *Contractus nullitas inducta est in favorem læsi, & decepti.*

89 *Læsionem* enormissimam *qui passus est, declarare debet, an velit contractum redigi ad æqualitatem, vel potiùs omnia reverti ad pristinum statum.*

DOMINUS Dominicus Prina locavit D. Juliano Laurentio Vitia Aromatariam ab ipso exercitam in Civitate Novariæ una cum suo Avviamento, cujus quidem Capitale concorditer à Partibus æstimatum fuit valoris librarum 6000. Imperialium, dictaque locatio facta fuit ad duodecim annos; quoniam verò sub dicta locatione, præter omnia, & quæcumque mobilia, seu utensilia, ac vasa, pharmaca, & alia, quæ reperiebantur in apotheca ad usum artis benè instructa, comprehendebatur etiam ipsa apotheca cum nonnullis mansionibus tam superioribus, quàm inferioribus in Instrumento specialiter designatis, quorum tamen durare debebat ad novennium tantum; hinc prò dicto novennio, quo locatio complectebatur omnia supradicta, conventa fuit annua pensio librarum 1050. Imperialium, ab anno verò nono usque ad duodecimum, quia cessabat locatio Apothecæ, & aliarum pertinentiarum, pensio constituta fuit in libris 800. Imperialibus quolibet anno, adeout respectu apothecæ, & annexorum Domino Principali locatorum, pensio calculata fuerit in annuis libris 250., reliquæ verò annuæ libræ 800. cesserint in causam pensionis prò capitali Aromatariæ conflato ex utensilibus, medicinalibus, pharmacis, aliisque ad usum artis necessariis; quod quidem capitale, cùm, ut supra dictum est, concorditer à Partibus æstimatum fuerit libris 6000., inde, eo simul collato cum annua pensione librarum 800., ductoque calculo, patet pensionem prò illo constitutam fuisse ad rationem librarum fere 14. prò singulo centenario, & anno.

Præter hanc adeò excessivam, & exorbitantem pensionem, adjecta fuerunt quamplura pacta conductori summoperè onerosa, quorum præcipua, & graviora, omissis aliis, sunt hæc, quæ sequuntur.

Che in caso, che detto Signor Locatore ricercasse delli medicinali per se, e per tutta la sua famiglia, sia tenuto detto Signor Conduttore somministrarli, e farli somministrare detti medicinali per il prezzo della metà dell'ultima Tassa &c.

Che in caso, che detto Signor Locatore, o la sua Famiglia durando il tempo di detti nove anni d'Investitura della Bottega, a detti luoghi come sopra, non volesse abitare il resto di detta Casa, si debba dare in affitto tutta la medesima Casa al detto Signor Vizia per annuo fitto da dichiararsi dagli Arbitri &c., e che reciprocamente il detto Signor Vizia sia tenuto in detto caso prendere in affitto tutta detta Casa per il detto annuo fitto da dichiararsi &c.

Che detto Signor Vizia Conduttore non possi, nè debba per tutto il tempo di detta Investitura sotto alcun titolo, o causa, nè per qualunque caso ancor insolito, fortuito, ed impensato tanto di guerra guerreggiata, quanto di qualunque altro simile, e dissimile accidente, ed evento, per quali potesse succedere deteriorazione, e diminuzione delli emolumenti, e proventi di detto esercizio e di detta Investitura, non possa, dice, nè debba dimandare, e pretendere qualche riduzione, o moderazione, o remissione in tutto, o in parte di detta pensione, o affitto come sopra convenuto, ma sempre, ed in qualunque caso sij obligato quello, a quella pagare intieramente, e senza alcuna, benche minima diminuzione ne' tempi respettivamente convenuti, ed alla rata &c. perche senza questa legge positiva, e condizione il prefato Signor Prina hà dichiarato, e dichiara, che non averebbe voluto fare, nè averebbe fatto tale Investitura &c.

Che sij obligato detto Signor Conduttore, come qualunque Padre diligentissimo di Famiglia, fedelmente, e con ogni attenzione, ed esattezza custodire, ed aver cura di tutte dette cose, come sopra, affittategli, di modo tale, che debba esser salva la sostanza delle medesime cose, e che esso Signor Conduttore non abbia ad esser altro, che semplice usufruttuario, mentre detto Signor Locatore si dichiara, che al detto Signor Conduttore debba spettare solamente la ragione di servirsi di detti utensilj, medicinali, droghe, o vero robbe vive, salva sempre la sostanza de' medesimi, e medesime, di maniera, che se dette cose si deteriorassero, o divenissero di minor valore per qualunque accidente, e causa, ed anco per ragione della vetustà del tempo, sia obligato detto Signor Conduttore supplire, e rimettere l'equivalente a sue spese per reintegrazione totale del medesimo Signor Locatore.

Che sia lecito al detto Signor Prina, e tutta la sua Famiglia, per tutto il tempo, che durerà detta Locazione, passare per la detta Bottega, come sopra, locata a qualsivoglia ora del giorno, non solo all'uscire di Casa, ma anche al ritorno &c.

Ex his sanè contractus hujusmodi undique læsivus, & inæqualis esse dignoscitur, & propterea vel omninò rescindendus, vel saltem ad
æqualitatem redigendus videtur; in contracti-
bus quippè natura ipsa æqualitatem imperat, & 1
ità quidem, ut ex inæqualitate Jus oriatur mi-
nus habenti, inquit *Hugo Grot. de Jure Belli, &* 2
pacis lib. 2. cap. 12. nu. 8., & consonant tradita per Cyriac. contr. 592. num. 40. & seq., Mangil. de evict. quæst. 150. num. 16. & seqq., Bonden. collect. legal. 5. num. 88. tom. 2., Fontanell. decis. 261. num. 8. & 9., Rot. coram Burat. decis. 295. nu. 12.,
Idque præsertim locum sibi vindicat in con- 3
tra-

tractu locationis, & conductionis, qui cum sit
4 bonæ fidei *§. Actionum Institut. de action. & leg.*
consensu ff. de action., & obligat., Pacion. de lo-
cat. & conduct. cap. 1. num. 5., Rota coram Mantic.
5 *decis. 4. num. 5. vers. præsertim*, & ad utriusque
contrahentis commodum, & utilitatem institu-
tus *Rosignol. de contractib. tit. de locat. prænot.*
7. num. 9. vers. probatur ex iis, eò magis expo-
6 scit, ut inter Contrahentes servetur omnimoda
æqualitas, eorumque conditio par sit in omni-
bus, & per omnia juxtà sententiam *Divi Thomæ*
2. 2. quæst. 77. art. 1. vers. & ideo debet, ubi,
7 quod ità exigit justitia commutativa & ex *Ari-*
stotele in Etic., & Politic., imò ex ipsa etiam
sacra pagina idem optimè deducit *Covaruv. va-*
riar. lib. 2. cap. 4. num. 15. vers. prior opinio veris-
sima, quos in proposito refert & sequitur *Pa-*
cion. de locat. cap. 18. num. 40., & benè etiam ad
rem conferunt notata per *Rosignol. de contract.*
tit. de locat. prænot. 6. sub num. 5. vers. probatur
primo, & per bon. mem. Ansald. de commerc. &
mercat. disc. 97. num. 27.

Ab hac verò æqualitate, naturali ratione in
8 contractibus servanda, quæ in eo præcipuè
stat, ne plus exigatur, quàm par est *Hugo*
Grot. de Jur. Bell., & pac. lib. 2. cap. 12. nu. 11.,
9 etsi Jure gentium, & Populorum instituto, re-
cessum fuisse videatur, dum permissum fuit
Contrahentibus se se invicem decipere, & cir-
cumvenire, ut expressè habetur in *leg. In Cau-*
sæ la 2. §. Idem Pomponius, ubi Gloss. ff. de mi-
norib. & præcisè in terminis locationis *in leg.*
10 *Item si in pretio §. ultim. ff. locati*, eà ratione,
ne scilicet ex nimia æqualitatis observatione,
11 commercia impediantur, nulla namque esset
conventio, quæ posset præstare securitatem,
12 nullusque esset litium finis, si ob modicam etiam
13 læsionem, permissum esset à conventionibus pos-
se recedere, ut optimè advertit *Cardin. Manti-*
ca de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 57., Hug. Grot. de
Jur. Bell., & pac. cap. 12. num. 26., Attamen,
præter quam quod hujusmodi deceptio, etiam in
modico, in Foro conscientiæ est omninò prohibi-
14 ta, & illicita, ut una cum Theologis docent
Alberic. & Bald. in dict. leg. In Causæ la 2. §.
Item Pomponius ff. de minor., Covaru. variar. re-
sol. lib. 2. cap. 4. num. 11., Cardin. Mantic. de
tacit. dict. lib. 4. tit. 20. num. 54., & ideò nec li-
15 cita esse debet bono Viro, quia conscientia idem
est, ac bonus Vir, ut inquit *Bald. in Cap. cum*
Causam de Testib., quo ad rem utitur *Pacion. de*
locat. & conduct. cap. 18. num. 33. & seq., ubi
16 prætereà ad effectum, ut læsus intrà dimidiam
possit etiam in Foro Fori agere remedio *legis 2.*
Cod. de rescind. vendit., tradit hanc cautelam
desumptam à pluribus Doctoribus, quos ibi ci-
tat, ut scilicet idem læsus faciat unam positio-
nem, qualiter Adversarius de tempore con-
tractus, & posteà fuit Vir bonus, & bonæ con-
17 scientiæ, &, licèt verè ipse non teneatur res-
pondere, tamen, si respondeat, certè non ne-
18 gabit, immò si negaret, repellendus esset à limi-
ne Judicii, & affirmando, condemnabitur, quia
ei, tamquam Viro bono, & bonæ conscientiæ
non licebat alterum Contrahentem, etiam in
modico, decipere per supradicta.

Prætereà jure novo restricta est Contrahenti-
bus libertas se decipiendi usque ad dimidiam 19
partem veri pretii per *Text. in leg. 2. Cod. de re-*
scind. vendit., ut observarunt in specie *Pinell.*
in dict. leg. 2. part. 1. cap. 1. num. 3. & seq., &
ibidem Padill. num. 10., cui quidem Juris civilis
dispositioni consonat etiam Jus Canonicum in 20
Cap. cum dilecti ubi Gloss. lit. F. verb. deceptio-
ne, & ibi etiam Abb. num. 2. vers. 2., nota, &
in cap. cùm Causa de empt., & vendit., Cardinal.
Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 53., & 58.,
Pacion. de locat. dict. cap. 18. num. 42., Osasch.
decis. 95. num. 5., ideoque, si quis hodiè ultrà
dimidiam justi, & veri pretii decipiatur, age- 21
re poterit remedio *dict. leg. 2.*; quod non solùm
procedere in emptione, & venditione, & tam
favore Locatoris, quam favore Conductoris,
quoties alteruter sit deceptus, locum habere, 22
communiter receptum est, *Gloss. in leg. Item si*
pretio §. 5. in leg. si olei Cod. locati, & in leg. in
venditione §. In verbo si minoris ff. de bon. auctorit.
Judic. possiden., Gabriel. commun. conclus. de em-
ption., & vendit. conclus. 1. num. 19. & 30., Ro-
man. cons. 423. num. 2., Corn. cons. 181. num. 65.
lib. 2. & cons. 285. num. 9. lib. 3., Menoch. cons.
1263. num. 7., Rosignol. de contract. contr. 10. de
locat. disquisit. 1. §. 10. num. 2., Rota in Romana
Rescissionis Contractus 8. Junii 1711. §. Nec lon-
gè coram Crispo. Locatio quippè, & conductio 23
in Jure æquiparantur emptioni, & venditioni,
& quidem non solùm generaliter, ut in *leg. 2.* 24
ff. locat. & Instit. eodem tit. in princip., sed etiam
specialiter in hoc proposito læsionis, *ut in leg. Item* 25
si pretio 25. §. final. ff. locat., undè quæ di-
cuntur de emptione, & venditione, absque ul-
lo dubio procedunt in locatione, & conductio- 26
ne, ut inquit in his terminis *Didacus à Britio in*
rubr. de locat. & conduct. §. 2. num. 48., Rosignol.
dict. disq. 5. §. 10. sub num. 2. vers. probatur 2.,
Pacion. de locat. cap. 18. num. 2. & seqq., maxi-
mè quia, si considerari potest aliqua differentia
inter Emptorem, & Conductorem, ea est po- 27
tius favore Conductoris, ut videlicet magis ei
succurratur à legibus, quàm Emptori; huic
etenim Jura non subveniunt, nisi quatenus sit 28
læsus tempore contractus, tametsi deindè quæ-
cumque læsio illi eveniat, cùm omne periculum
rei, post perfectum contractum, ad ipsum spectet 29
leg. necessario 8. ff. de pericul., & commod. rei
vendit. §. Cum autem instit. de empt., & vendit.,
quod secus est in Conductore, ad quem pericu- 30
lum rei non spectat, sed ad locatorem *leg. Item*
quæritur 14. §. Exercitu leg. Ex conduct. 16. ff. lo-
cat., ex quo sequitur, quod in locatione si, casu
aliquo superveniente, Conductor lædatur, possit 31
vel à contractu recedere, vel petere remissio-
nem mercedis *Menoch. de retinend. possess. re-*
med. 4. num. 25. & 26., Pacion. de locat. cap. 2.
num. 5. & duob. seqq., & cap. 18. num. 53., qui
prætereà ex hac ratione in numeris superioribus,
& præcipuè *nu. 52.*, rejectâ opinione illorum, qui
volunt non eodem modo remedium rescisso- 32
rium

rium competere Emptori, quemadmodum competit Venditori, tradit in locatione, & condu-
33 ctione æquè succurrendum esse Conductori læso, ac succurritur Locatori, itaut, considerato uno, eodemque contractu, si juxtà dispositionem
34 legis 2. *Cod. de rescind. vendit.* satis sit locatori læsio in sex, ita & sufficere debeat Conductori, non autem requiratur in undecim.

Cùm itaque in casu nostro tum spectatâ quantitate pensionis conventæ, tum consideratis pactis in locatione adjectis, evidens, & aperta sit læsio Conductoris longè ultrà dimidiam debitæ, & consuetæ mercedis, sive pensionis, omnis æqui, bonique, & Juris etiam ratio po-
35 stulat, ut illi succurratur vel per rescissionem contractus, quâ omnia in pristinum redigantur, ac si nunquam contractus iste celebratus fuisset *leg. sed etsi me putem ff. de condit. indebit.*, *Gratian. discep. 324. num. 21. & seqq.*, *Postb. resol. civil. 126. num. 5.*, *Mans. consult. 178. num. 18.*, *Rota coram Ludovis. decis. 179. sub num. 3. in rec. dec. 25. part. 6. num. 7. & 9.*, *& in Romana Rescissionis contractus* 8. *Junii* 1711. *§. Quamvis coram Crispo*, vel saltem reducendo contractum ad justitiam, & æquitatem per diminutionem, ac remissionem mercedis, & refectionem damnorum in ea parte, in qua Conductor, præter justitiæ debitum, læsus dignoscitur, juxtà *Textum in leg. cùm quidam 17. ff. de usur.* ibi = *Præsidem Provinciæ adi, qui stipulationem, de cujus iniquitate quæstus es, ad modum justæ exactionis rediget* = ubi Glossa, & Doctores, & præcipuè *Alberic. in princ. Bald. num. 2. & 3.*, *Salycet. nu. 1.*, id ipsum eruitur etiam in *cap. suggestum de decim.*, & sentiunt unanimiter, *Mandell. cons. 34. num. 16.*, *Menoch. cons. 156. num. 8. & seqq.*, *Cancer. variar. resol. part. 2. cap. 1. num. 275.*, *Roderic. de annu. reditib. lib. 2. quæst. 15. num. 95.*, *Calvin. de æquitat. lib. 1. cap. 28. num. 10.*, *Ansald. de commerc. & mercat. disc. 99. num. 22. & 31.*, *Rot. in dict. Romana rescissionis contractus* 8. *Junii* 1711. *§. Quamvis enim coram Crispo*.

Porrò, si spectetur quantitas pensionis, læsio D. Principalis ultra dimidiam ex se patet, nam, ut in facti narratione exposuimus, prò solo capitali aromatariæ æstimato libris 6000. conventa fuit annua pensio librarum 800., quæ respondet libris ferè 14. prò singulo centenario, & anno; hæc autem adeò excessiva, & exorbitans pensio, quæ nullam habet, nec habere potest proportionem cum fructibus, & commoditatibus è re locata percipiendis, quibus alio-
36 quin pensio, & merces, ut justa sit, commensurari debet *Pinell. in leg. 2. Cod. de rescind. vend. part. 1. cap. 3. num. 17.*, *Cepoll. de simul. contr. præf. 3. num. 33.*, *Caracc. de locat. tit. de rescind. loc. num. 14.*, *Pacion. eodem tract. cap. 19., num. 4.*, *Surd. dec. 198. num. 19.* hæc, inquam, adeò immoderata pensio in dubium venire nequit, quin ex se sola sufficiat ad convincendum de læsione, & magna inæqualitate contractum, de quo agitur; certi namque, & explorati Juris est, quod hujusmodi Tabernæ instructæ unà
37 cum suo avviamento reputantur quidem adinstar rei stabilis fructiferæ, itaut prò illis sinè labe usuræ aliquid conveniri, & exigi valeat, 38
dummodò tamen id sit juxtà modum, & rationem legalem, quâ proceditur in rebus suapte naturâ fructiferis, ut admonet *Card. de Luc. de* 39
usur. disc. 15. num. 3., *& firmavit Rota in Romana, seù Albanen. Ferracii super damnis* 17. *Martii* 1710. *§. subalternanter coram Ansalda*, *in Romana Pecuniaria super fructibus* 9. *Martii* 1716. *§. Absque eo quod*, *& §. final.*, *&* 29. *Januarii* 1717. *§. firma siquidem coram Crispo*; unde fit, quod, si illarum fructus, adinstar stabilium, 40
taxari, & calculari debent, egredi non poterunt mensuram quatuor, aut ad summum quinque prò centenario, prout de facto calculati apparent in casu, de quo agit *Ladercb. cons. 189. num. 3.*, *Dian. tom. 1. tract. 8. resolut 89.*, *Pacion. de locat. cap. 10. num. 123.*, *Rot. dec. 330. part. 13. dec. 74. part. 14. & dec. 275. part. 16.*, &
ad rationem quatuor facta fuit locatio similis 41
Tabernæ instructæ cum avviamento in *Romana Drogberiæ* 15. *Junii* 1714. *in princ. coram Card. Scotta*, ut etiam in hac quantitate taxati fuerunt fructus alterius similis Tabernæ instructæ 42
cum avviamento in *Romana Pecuniaria super fructibus* 9. *Martii* 1716. *§. fin. coram Crispo*.

Certius in casu nostro, quia constat, ipsum D. Prinam Locatorem justam agnovisse similem 43
taxationem, dum post expiratam locationem convenit interesse recompensativum ejusdem capitalis venditi ad rationem tantùm quinque, & ad similem quoque rationem supponitur eundem soluisse interesse dicti capitalis tunc cum ab ipso acquisitum fuit.

Quæ cùm ità sint, quisque primo ipso oculorum conjectu, reique intuitu videt, D. Principalem in contractu, de quo agitur, læsum fuisse ultrà dimidiam, dum prò locatione rei, quæ reddere non valebat plusquam quatuor, aut quinque prò centenario, promisit solvere pensionem in duplo ferè excedentem, ad rationem nempè 14., quinimò ex hoc resultare videtur 44
læsio enormissima reddens contractum nullum ipso jure *Fab. in Cod. lib. 4. tit. 3. definit. 3.*, *Gratian. discept. 823. num. 38.*, *Prat. disceptat. 25. num. 32.*, *Rot. coram Cavaler. dec. 301. num. 3.*, *in rec. dec. 202. num. 6. part. 10.*, quia læsio valdè excedit dimidiam justi pretii *Menocb. cons. 1. num. 494.*, *Castill. contr. tom. 7. cap. 18. num. 85.* *Cabed. dec. 70. nu. 2.* Est enim plusquam in duabus tertiis, vel tribus quartis partibus, quod cæteroquin sufficeret ad hoc ut læsio enormissi- 45
ma diceretur *Corn. cons. 133. num. 8. lib. 3. & cons. 27. num. 5.*, *Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 3. num. 18.*, *Pacion. de locat. cap. 18. nu. 24. & seq.*, *Rot. dec. 270. part. 14. & dec 237. part. 15.*

At verò, si sola immodicitas pensionis per se spectata tanta est, ut enormissimam læsionem inducat ex supradictis, quanto potiori Jure eadem enormissima læsio probata dicenda erit in casu nostro, in quo, præter immodicæ pensionis quantitatem supra consideratam, adsunt pacta gravissima, quæ in perniciem Conductoris absque ulla prorsus compensatione conventa

fuerunt, quæque addita constitutioni adeò ex-
cessivæ mercedis, vix ac ne vix quidem illum
sentire posse sinunt commodum, & utilitatem
ullam ex hujusmodi Contractu, quod exuberat
46 ad probandam læsionem enormissimam, quæ
datur etiam in modico, quando is, qui gra-
vatur, parum habet *Gonzal. ad regul. 8. Cancell.*
Gloss. 9. §. 4. num. 9, *Rot. coram Puteo decis. 45.*
num. 10. lib. 1. in correct.

Haud sanè inficior, integrum esse Locatori
47 quaslibet conditiones, & pacta locationi appo-
nere dummodò non sint contra naturam con-
tractus, cùm contractus iste ex suo genere sit
48 onerosus *Rosignol. de contract. contract. 10. tit. de*
locat. prænot. 8. sub num. 8. §. Dices potest in fin.
Sed firmiter censeo, atque sustineo, pacta
Conductori onerosa, ad servandam æqualitatem
49 contractus, compensari debere, vel cum tenui-
tate pensionis, tantum nempè remittendo,
sivè diminuendo de justa mercede, quantum
importat onus à Conductore subeundum, vel
alio modo illa compensando, ad tradita per *No-*
var. in manual. cap. 17. num. 260., *Molin. de*
contract. disput. 503. num. 2., *Less. de Just. &*
Jur. lib. 2. cap. 25. dubit. 3. num. 31. vers. notan-
dum 2., alioquin sunt illicita, & iniqua, quia
50 inducunt onus pretio æstimabile supra id, quod
exigit natura contractus *Bera cons. 144. num. 5.*
lib. 1., *Lancellot. Gall. cons. 118. num. 50.*, *Pa-*
cion. de locat. cap. 49. num. 74. & 77., *Mart. Me-*
dic. dec. Floren. 67. num. 17., *Rot. coram Burat.*
dec. 359. num. 10.

Quâ ratione, etsi non improbetur pactum,
quo obligetur Conductor ad restituendam rem
locatam in eodem statu, & ejusdem valoris,
51 cujus erat tempore locationis cum onere etiam
subrogandi, & substituendi alias res, sive mer-
ces loco illarum, quas vel usu consumi, vel
aliàs perire contingeret, ità transferendo omne
periculum rei in Conductorem, eumque obli-
gando ad quoscumque casus fortuitos, etiam in-
solitos, etsi, inquam, valeant, & non improben-
tur hujusmodi pacta, quia non sunt contrà sub-
52 stantiam Contractus, sed præter illam, quam
propterea non vitiant, id tamen intelligitur,
& procedit dumtaxat in casu, quo debitæ ser-
53 ventur conditiones. *Azor. instit. moral. part. 3.*
lib. 8. cap. 11. quæst. 7., *Rosignol. de contract. con-*
trov. 10. de locat. prænot. 8. num. 3., nimirum si
tantum proportionabiliter de mercede dimi-
nuatur, quantum est onus, quod Conductor
assumit, & periculum, cui subijcitur, vel alio
54 pacto compensentur, sine qua compensatione
certè pacta illa utpotè inducentia obligationem
supra debitum, essent illicita, & iniqua *Azor.*
instit. moral. part. 3. lib. 8. cap. 12. quæst. 1. 2. & 3.,
Medin. in sua instruct. Confess. lib. 1. cap. 4. §. 27.,
Card. de Lugo de Just. & Jur. disput. 29. sect. 5.
num. 73., *Silvest. verb. Societas 2. in fin. 7. quæst.*,
Rosignol. de contract. tit. de locat. dict. prænot. 8.
sub num. 3. vers. dixi, *& sub num. 4. vers. & bis*
omnibus & nu. 7. 9. & 10., onus quippè supra ju-
55 stitiam Contractus reddit illicitum ipsum Con-
tractum, ut ait *Rosignol. dict. prænotab. 8. sub*
num. 10. in fin., quod tamen onus si compense- 56
tur, cùm non sit contra, sed præter naturam
contractus, sustinetur, & obligat, quia per il-
lius compensationem, contractus reducitur ad
æqualitatem, & honestatem justitiæ, ut prose- 57
quitur idem *Rosignol. loco mox cit.*

Constat ergò, Contractum locationis, de quo
agitur, omni ex parte injustum, iniquum, &
illicitum esse, quia non solùm in eo constituta
fuit immodica, & excessiva pensio, qualem
certè nullo pacto ferebat substantia, & capitale
rei locatæ, verùm etiam nullâ habitâ ratione
exorbitantium pactorum, quibus supra modum,
& supra justitiam præter naturam contractus
gravatus fuit conductor, ne quidem minima
data fuit compensatio, quæ posset magnis one-
ribus in illum translatis contraponi, quibus so-
lùm spectatis, præcisivè etiam ab excessiva quan- 58
titate pensionis, probata dici posset ænormissima
læsio D. Principalis, cùm illa dimetiatur etiam
à multiplicitate, & exorbitantia pactorum,
sivè onerum, quæ sunt pretio æstimabilia, &
tamquam minuentia valorem, usum, & com-
moditatem rei justam compensationem recipere 59
debent, ex alibi firmatis, & firmat in proposito
Rota in Romana rescissionis contractus 8. Junii
1711. § Neque resistit. & seq. coram Crispo, mul-
to verò magis probata dicenda erit non unâ tan-
tum contractus parte, sed omnibus simul sump-
tis, & consideratis, quemadmodum faciendum 60
esse monet in proposito *Pacion. de locat. cap. 19.*
num. 192., Quamobrem justâ ratione idem D.
Principalis implorare videtur Judicis officium,
ut res ad æquitatem redigatur, aut è medio 61
tollendo Contractum adeò injustum, iniquum,
& læsivum, aut saltem aliquo alio pacto illum
justum, & æqualem reddendo juxta facultatem
Judicibus concessam per *Tex. in leg. illicitos 6. ff.* 62
de offic. Præsid. ibi = *Item ne quis iniquum lucrum,*
aut damnum sentiat, *Præses Provinciæ provi-*
deat = ubi *Gloss. in verb. sentiat* inquit *vel dolo,*
vel facilitate, quam facultatem singularem, &
mirabilem appellat *Thesaur. dec. 216.*, & con-
sentanee ad illam, præter alibi citatos, tradunt
Nevizzan. cons. 74. num. 5., *Gratian. discept. fo-*
rens. cap. 538. num. 19., *Costa de ration. rat. quæst.*
91. num. 9., *Rocc. disput. Jur. select. cap. 95. apud*
quem plures Leotard. de usur. quæst. 90. num. 37.,
Barguin. dec. 13. nu. 36., & 47. vol. 2. & dec. 22.
num. 29. part. 4., *Rot. coram Cæsar. de Gras. dec.*
2. de usur.

Nilque turbat, quod d. D. Vitia Principalis no-
ster minimè ignoraverit qualitates rei locatæ,
& onera illi adjecta, sed de omnibus plenè in- 63
structus fuerit, ut asseritur in Instrumento, pro-
indeque juvari nequeat æquitativo Judicis arbi-
trio, minusque agere valeat remedio rescissorio 64
dict. leg. 2. Cod. de rescind. vendit., quod ignoranti
solum, & per dolum, ac fraudem circumvento
impartiri solet, ex deductis per *Rosignol. de con-*
tract. contract. 10. de locat. disquisit. 1. §. 10. nu. 3. 65
si enim sciens, & informatus qualitatis rei, &
onerum illi adjectorum, nihilominus liberè, &
spontè, ac contrà omnem doli, ac fraudis suspi-
cio-

cionem contractum eo modo perficere voluit
pactis illis se subijciendo, & ad immodicam
pensionem se obligando, in his sanè terminis
donandi animum habuisse censetur, ideoque uti
66 nequit ullo Iuris remedio, cui per donationem
tali casu renuntiasse præsumitur *Gratian. discept.*
461. num. 28., *Cancer. variar. resol. part. 1. cap. 13.*
num. 53. Surd. dec. 130. num. 8.

Objectio namque ista pluribus responsionibus
submovetur. Prima est, quod attentâ læsione
enormissima, quam in hypothesi intercessisse,
supra latè probavimus, ex ea dolus lædentis re
67 ipsâ arguitur, & inducitur per *Text. in leg. om-*
nes §. Lucius ff. de his, quæ in fraud. Cred., *Ca-*
still. contr. Jur. tom. 3. cap. 2. num. 40., *& tom. 7.*
cap. 18. nu. 92., *Fontanell. de pact. nuptial. clauf.*
9., *Gloss. unic. num. 4.*, *Molin. de Primog. lib. 2,*
68 *cap. 3. num. 18.*, cessat præsumptio donationis
ob defectum liberi consensus Contrahentis;
69 qui tali casu dolosè extortus censetur *Rota co-*
ram Duran. dec. 121. num. 24., & propterea ip-
70 sum quoque Contractum corruere necesse est *leg.*
si dolo 5. Cod. de resc. vendit. Paris. cons. 55. num.
19. lib. 3., *Larat. cons. 112. num. 36. & seq.*, *Ca-*
still. tom. 7. cap. 18. num. 94., *Giurb. dec. 105.*
71 *num. 1.*, & in puncto locationis est *Text. in leg.*
& ideo 26. alias 23. ff. locati, cujus verba sunt =
& ideò prætextu minoris pensionis locatione factâ,
si nullus dolus Adversarii probari possit, rescindi
locatio non potest = ergò à contrario sensu, si do-
lus Adversarii intercedit, locatio rescindi debet;
72 At verò, si locatio rescinditur, quoties dolus in-
tercedit, quia cessat præsumptio donationis
73 ob defectum liberi consensus, jam patet scien-
tiam qualitatis rei, & onerum minimè suffra-
74 gari ad effectum sustinendi contractum enor-
missimè læsivum, ut latè probant *Alberic. in*
dict. leg. 2. Cod. de rescind. vendit. num. 12., *Pi-*
nell. ibidem part. 1. cap. 3. num. 11., *Facchin.*
contr. Jur. lib. 2. cap. 20. in 5. dub. vers. sed con-
trarium, & seqq.

Altera responsio est, quod præsumpta illa
donatio, super quâ fundatur objectio, nullo pa-
75 cto est verisimilis; *neque enim solet hic esse tales*
contractus ineuntium animus, nec præsumendus
est, nisi appareat, quod enim promittunt, aut dant,
credendi sunt promittere, aut dare tamquam
æquale ei, quod accepturi sunt, utque ejus æquali-
tatis ratione debitum alioquin non daturi, ut toti-
dem ferè verbis bene ad rem inquit *Hugo Grot.*
de Jur. Bell. & Pac. lib. 2. cap. 12. nu. 11., *& post*
alios dixit Bellon. Jun. cons. 54. num. 30., *& fir-*
mavit Rota post Salgad. in Labyrint. Credit. dec.
27., *coram Duran. dec. 121. num. 20. & 21.*, *& co-*
ram Royas dec. 187. num. 8., ideoque, cum in
hypothesi nullum concurrat argumentum hu-
jusmodi donationem suadens, & ea cæteroquin
76 habeat contrà se omnem Juris præsumptionem,
cùm potius error in facto proprio, imò etiam
77 fatuitas præsumatur, quàm quod quis velit ità
jactare suum, & alteri gratis dare *Bald. cons.*
589. in fin. lib. 2. Cravet. cons. 77. nu. 14., *Becc. cons.*
235. num. 4., *Rot. coram Merlin. dec. 885. num.*
19. in recent. decis. 69. num. 4. part. 7., frustra
illa afferri videtur prò fundamento validita-
tis contractus, alioquin, ut sæpè dictum
est, enormissimè læsivi, quando in his termi-
nis, etiamsi donatio expressè appareret, ni- 78
hilominus profutura non esset, quia, sicuti do-
lus in contractu intervenisse præsumitur, ex su-
pradictis, ità pari modo per dolum extorta
censetur etiam donatio ipsa, quæ propterea 79
nullo pacto valeret *Cravet. cons. 142. nu. 23.*, *Pe-*
regrin. cons. 81. num. 19. lib. 5., *Menoch. cons. 412.*
num. 84., *Vincent. de Franch. dec. 247. num. 5.*
etiamsi juramentum adesset, *Peregrin. dict. cons.*
81. num. 19., *Surd. cons. 480. num. 13. & seq.*, *Stai-*
ban. Jun. resol. 93. num. 47. lib. 1., *Rot. in recent.*
dec. 318. num. 2. & seq. part. 4. tom. 2.

Tertia denique responsio est, quod eatenus
scienti non competit ullum ex dictis remedijs,
quatenus contractus, seù locatio facta fuerit
omninò liberè, alias namque, si Conductor in- 80
ductus fuerit ad ità conducendum aliqua neces- 81
sitate etiam non præcisâ, sed causativâ, cessat
præsumptio donationis, & renunciationis præ-
fatis Juris remediis ad tradita *per Corn. cons. 11.*
num. 22. lib. 3., *Cravet. cons. 151. num. 25.*, *Menoch.*
cons. 109. num. 30., *Pacion. de locat. cap. 18. num.*
94. & seq., & consequenter scientia non præju-
dicat; hujusmodi autem necessitas an fuerit in
casu nostro, etsi mihi reverâ non constet, adhuc
tamen valdè probabile id censeo, inspectâ quali-
tate contractus, qui utpotè summam continens
læsionem, & deceptionem facilè inducit ad cre- 82
dendum Partem deceptam in eum consensisse,
non spontè, sed aliquâ necessitate coactam,
cùm alioquin prorsus fatuum, & amentem ju-
dicari oporteret Virum hujusmodi contractibus 83
liberè, & spontè consentientem contra obviam,
& regularem præsumptionem *Textus in leg. cum*
de indebito 25. vers. sin verò ff. de probat., quæ
fortius urget in hypothesi, quia agitur de con-
tractu ad commodum, & utilitatem, ut suprà 84
dictum est, non ad perniciem, & damnum in-
stituto; quinimò, si aliqua etiam probabilior ne-
cessitatis causa quæreretur, ea non deficeret,
quia nimirum verisimile est, D. Prinam Locato-
rem non aliter D. Principali vendere voluisse
aromatariam, prout fecit, elapsis duodecim annis
locationis, quàm ea lege, ut prius annis toti-
dem illam sub dictis pactis conduceret, quando-
quidem dubium non est, quin id sufficiat ad in- 85
ducendam necessitatem causativam, ad effe-
ctum, ut dici nequeat, D. Principalem omnino
liberè contraxisse.

Jam verò ex his perspicuè demonstratâ enor-
missima læsione contractus, de quo agitur, opus 86
non esset Judicis ministerio ad illum rescinden-
dum, utpotè ipso Jure nullum; Verùm quia nul-
litas hujusmodi inducta est favore fraudati, & 87
decepti, quod autem inductum est favore unius,
nequit contrà eum retorqueri *leg. quod favore ff.* 88
de legib.; idcircò, si Conductor vult contractum
subsistere, id declarabit agendo ad compensa-
tionem, & reductionem contractus ad æquali- 89
tatem *Rosignol. de contr. contract. 10. de locat.*
disquis. 1. §. 17. sub num. 3. vers. limitanda tertia
& seqq.

& seqq. si verò malit contractum rescindere, Judicem adibit, qui vel illum pronunciabit nullum tamquam enormissimè læsivum, & omnia in pristinum reducet, vel saltem rescindet,
90 tamquàm læsivum ultrà dimidiam juxtà notata *per Pacion. de locat. cap.* 18. *num.* 18. *ad* 23. apud quem alii.

Neapolitana restitutionis Bonorum.

Pacta post Bellum inita inter Reges, aliosve Principes de restituendis Bonis penes Fiscum existentibus, comprehendunt jura nondum a Fisco distracta, atque hereditates ab alio non aditas, si modo ea ab initio moti Belli possiderentur. Hereditatis aditio ex quibus actibus, & argumentis probata dicatur?

VOTUM III.

1 *Consulens in re dubia, vacuo debet esse animo.*
2 *Pacis fœdere post bellum inito, ad antiquæ possessionis jura fit reditus, si ita fuerit conventum*, & num. 5.
3 *Pacificatio Regum, ac Populorum inter se non iis tantùm utilis est, sed ceteris etiam, qui ab alterutrius partibus fuissent.*
4 *Princeps paciscens cum Hostibus, non sibi soli, sed toti Reipublicæ, & singulis Civibus pacisci intelligitur*, & num. 80.
5 *Pace initâ, Bona eorum Dominis sunt restituenda*, & num. 51.
6 *Limita, ubi res sit de Bonis in alios distractis, & de quorum restitutione Principes non convenerunt*, & num. 7.
8 *Per restitutionem quilibet recuperat, quod suum est.*
9 *Restitutio fieri censetur ei, qui in pristinum statum reponitur.*
10 *Pace initâ, restitutio Bonorum, inter Principes conventa, facienda est.*
11 *Pace initâ, sunt præsertim restituenda Bona ejus tempore existentia penes Fiscum supremorum Principum*, & num. 26. 60. 68. & 93.
12 *Procedit, etiamsi fuerint, durante Bello, in alios distracta.*
13 *Procedit tamen, si in capitulis pacis excepta non fueriat*, & num. 69.
14 *Restitutio debet intelligi plenariè facienda*, & num. 38.
15 *Præsertim in publicis conventionibus fœderum, & pacificationum.*
16 *Conventiones publicæ fœderum, & pacificationum sunt juris gentium.*
17 *Restitutio publicè conventa in casu fœderum, & pacificationum, est, ac si ex capite justitiæ facta*, & num. 85.
18 *Et maximè favorabilis censenda est*, & num. 75.
19 *Latèque interpretanda*, & num. 54. 77. & 87.
20 *Nec ejus tollendus, aut impediendus effectus.*
21 *Principum conventiones publicæ in casu pacificationum naturam habent bonæ fidei*, & num. 55.
22 *Etiam quoad Contractus stricti Juris.*
23 *Et stricti Juris interpretationes reijciunt*, & num. 57. & num. 110.
24 *Pacis, ac fœderis Capitula solo Jure gentium interpretanda sunt*, & num. 56.
27 *Conventiones publicæ in casu fœderis, & pacis, correspectivæ sunt.*
28 *Et per eas Subditi, ac Sequaces Principum utrinque restituuntur pristinæ eorum possessioni*, & num. 32. & 33.
29 *Conventiones publicæ in casu fœderis, & pacis mutuæ sunt, & æquales.*
30 *Et proinde favorabiles.*
31 *Conventiones fœderis, ac pacis ita interpretandæ, ut Belli justitia quàm maximè æquetur.*
33 *Procedit etiam quoad Subditos, hostiles partes secutos*, & num. 94. & 95.
34 *Subditus quis ei non est, in cujus Regno Bona tantùm possidet.*
35 *Feudatarius est Domino devinctus juramento fidelitatis, & servitiorum præstatione.*
36 *Non verò est Subditus.*
37 *Regiâ Progenitus familiâ, Regis decoratur privilegiis.*
39 *Et restitutio ipsius favore in Capitulis pacis conventa, debet laxiori eo sensu intelligi, quo Reges inter, ac personas eis conjunctas.*
40 *Utilitas, mutuique decoris ratio est optima pactorum interpres.*
41 *Discretio naturalis plus est omnis virtutis.*
42 *Princeps tenetur in Bello ejus Regis partes sequi, cui sanguine est conjunctus.*
43 *Spoliatus ante omnia restituendus est.*
44 *Non tamen id generatim procedit, ubi fit pax inter Principes. Intellige ut* num. 45. & 46.
45 *Spoliatus, ubi fit pax inter Principes, non est absolutè ante omnia restituendus, si clara sint Spoliantis jura*, & num. 70. & 71.
46 *Vel quando conijci nequeat, restitutionem a Paciscentibus fuisse volitam.*
48 *Restitutio in vim capitulorum pacis, ut debeatur, sat est possessio tempore moti Belli*, & num. 59.
49 *Restitutio possessionis in capitulis pacis conventa, fieri priùs debet, quàm jura possessionis valeant expendi.*
50 *Bello turbantur, non adimuntur Jura Privatorum.*
52 *In restitutione facienda in vim capitulorum pacis, publica utilitas, & pactorum Religio servanda est.*
53 *Præsertim si pacta sint æqua, & respectiva.*
58 *Regum conventiones solo jure naturæ reguntur.*
61 *Pactis ut non stetur, color caussæ numquam deficit.*
62 *Ipsaque pacta in caussa esse possunt novas controversias excitandi.*
63 *In pacis contractu locum habet regula correspectivorum.*

64 *Et*,

64 *Et, si una pars, altera etiam violatur*, & num. 65.
66 *Pacta tum committendo, tum omittendo violari dicuntur.*
67 *Pacis nomine quæ servanda sunt, dicuntur jure pacti præstanda.*
72 *Pace initâ, antiquus Possessor non tenetur litem instituere pro Bonorum restitutione, sed sat est summaria illorum possessionis demonstratio*, & num. 73. & 104.
74 *Defensio varia, atque difformis mali juris indicium est.*
76 *Pacis conventio de possessione restituenda, nedum Bello erepta, sed etiam adquiri impedita, comprehendere censetur*, & num. 77. 90. & 91.
78 *Conventiones publicæ debent juxtà rationem à Paciscentibus in mente habitam interpretari.*
79 *Ea autem sæpe comprehendit res non secundum existentiam, sed secundum potentiam moraliter consideratam.*
81 *Pacis conventio de possessione restituenda, non de Bonis tantùm, sed etiam de juribus debet intelligi.*
82 *Bonorum, & rerum appellatione jura quoque comprehenduntur.*
83 *Restituere, & Possessorem facere.*
84 *Restitutio non tantùm significat corporis, sed etiam Juris, & causæ restitutionem.*
86 *Sub restitutione ex capite justitiæ, veniunt jura, & actiones.*
88 *Restitutio in capitulis pacis licèt conventa de solis immobilibus, jura tamen, & actiones complectitur.*
89 *Atque ita jura successionum, & hereditatum.*
92 *Jura non debent censeri Bello adempta.*
96 *Restitutio in Capitulis pacis conventa, an comprehendat res, & hereditates tempore Belli delatas, & à Fisco distractas disputant Doctores.*
97 *Opinio tamen affirmativa verior reputatur.*
98 *Præsertim cum hereditas nec dum adita est ab alio, in quem fuit alienata.*
99 *Hereditas à Fisco distracta, & nondum ab alio adita, ob conventam possessionis restitutionem, ad legitimum spectat heredem illius capacem inde effectum.*
100 *Secus, si alteri in gradu sequenti fuerit delata, ab eoque adita.*
101 *Et ex quibus aditio inducatur?* & num. 102. & 103.
102 *Hereditatis aditio probatur verbis quibuscumque adeundi animum significantibus.*
103 *Hereditatis aditio probatur, ex quo, post eam uno loco aditam, Procurator est constitutus ad eam alibi adeundam.*
105 *Immissio in possessionem post accuratum vel examen decreta, non ex gratia, sed ex justitia concessa dicitur*, & num. 106.
107 *Atque est executioni omninò demandanda.*
108 *Princeps, concessà licèt suis Magistratibus Jurisdictione, retinet adhuc supremam judicandi potestatem.*
109 *Non procedit in Causis, quarum cognitio ipsi ex Principatus Legibus vetita sit.*
110 *Conventio restitutionis in capitulis pacis inita, à supremo dumtaxat Principe interpretanda est*, & num. 111.
112 *Fiscus, ubi agitur de restitutione post Bellum facienda, facilè præsumitur Subditos frustraturus, si de ea debeat cognoscere.*
113 *Ad Collateralem Regii Consilii spectat cognitio controversiæ, si quæ oriatur post decretam à Principe, in vim capitulorum pacis, Bonorum restitutionem.*
114 *In dubio contra Fiscum judicandum est.*
115 *Præsertim in Causis restitutionis Bonorum faciendæ in vim capitulorum pacis.*

SERENISSIMA Princeps Condæi restitui petit ad possessionem redituum fiscalium in Regno Neapolis existentium, qui ad ipsam, uti filiam adoptivam, & ex Testamento heredem Serenissimi Joannis Casimiri Poloniæ Regis jam dudum delati fuerant, & quorum possessione adeptà, quum Philippus V. Hispaniarum Rex dict. Regnum obtinebat, pacificè gavisa fuit, donec illo Sacra Cæsarea Majestas potita est; tunc enim ob gravissima Bella inter eandem, & Christianissimum, ac Catholicum Reges vigentia, dicti reditus à Regio Fisco sub sequestro positi fuerunt: qua sanè in disceptatione requisitus, ut nulli Partium studio, sed veritati tantum parendo, sensus aperirem meos;
vacuo proindè animo, ut iis, qui de rebus du- 1
biis consultant, monuit *Cæsar in Oratione apud Salust. de Bell. Catilin.*, perpensis secundum ea, quæ proponuntur, rationum momentis, potiora Serenissimæ Instantis Jura esse authumo.

Petit enim, remoto sequestro, dictam restitutionem in vigore Articuli 25. Pacis Radstadiensis, quo cautum fuit, quod Subditi, cæterique omnes, qui vel Cæsareæ Majestatis, vel Christianissimi Regis partes sequuti essent, plenè restitui deberent possessioni Bonorum, & Juribus, quibus antè susceptum Bellum fruebantur: ea autem ejusmodi fœderum, quæ inter se paciscuntur Reges, virtus est, ut cum pares Bel-
lo, *æquo fœdere in pacem, atque amicitiam ve-* 2
nirent, tunc repeti, reddique per conventionem res, & si quarum turbata Bello possessio sit, eas aut ex formula Juris antiqui, aut ex partis utriusque commodo componi, ut loquitur *Hug. Grot. de Jur. Bell., & Pac. lib. 2. cap. 15. §. 4.*, ubi *Gronovius lit. B., & C.* ait, id conventum videri, *quod prout olim conventum erat, aut res su se habebant antè Bellum: ut restituantur in statum, quo fuerant, antequam turbæ inciderent.*

Id verò, quod ejuscemodi publicorum, ac solemnium pacificationum, & fœderum sanctitate constitutum est, non tantùm pertinet ad ip-
sorum inter se paciscentium Regum, & Populo- 3
rum utilitatem, sed præcipuè etiam commoda, atque incolumitatem respicit subditorum, cæte-

cæterorumque, qui ab alterutrius partibus fuis-
sent; quippè Princeps pacifcens cum hostibus,
4 non sibi soli, sed toti Reipublicæ, & singulis Ci-
vibus suis pacisci intelligitur, sunt verba Petri
Gudelini Commentar. de Jur. pac. cap.5. num. 1.
& 2., quapropter, initâ pace, prout res se
habebant ante Bellum, Bona antiquis eorum
5 Dominis, & Possessoribus restituenda erunt
Bald. de pace Constantiæ §. Possessiones num. 2.,
& §. Hoc quod nos, Aretin., Soccin. & Jason
in leg. Gallus §. Et quid si tantum ff. de liber. &
posthumis Roman. in leg. sed si hac lege §. Liberos
ff. de in jus vocand. Abb. in cap.1. de Treg. & pac.
Roland. à Valle cons.1. num.118. lib.3., Menoch.
cons.105. num.4., idemque num. 12. declarat,
6 contrarium sentientes intelligendos esse loqui
de Bonis in alios alienatis, & de quibus inter
7 Principes conventum non fuit, quod illa quo-
que restituerentur, Boss. inter suos tractatus va-
rios titul. de restitutionibus quæ fiunt à Principi-
bus num 8. fol. mihi 590. Antunez. de reg. Do-
nation. tom.1. part.2. lib. 1. cap. 29. num. 13., &
seq.
8 Et sanè, si per restitutionem quilibet recupe-
rat, quod suum est, ita quidem, ut restitutus
9 ille censeatur, qui in pristinum statum reponi-
tur, consequendo nimirum quantum id abstu-
lit, adversus quod petitur restitutio, leg. quod
si minor §. Restitutio ff. de minor. leg. Ab hostibus
§. sed quod ff. ex quib. caus. leg. 1. ff. de vi, & vi
armat. Canon. Audivimus 4. caus.3. quæst.2. Gloss.
in Canon. ab exordio 2. distinct. 35. lit. G. Cujac.
ad tit. 4. lib. 37. Digestor. leg.1. §. Filium tom. 4.
oper. posthum. part.2. lit. E. fol. 29., Solorzan. de
Jur. Indiar. tom.2. lib.2. cap.27. num. 202., Pe-
regrin. de Jur. Fisc. lib. 5. tit.2. num. 25., inde
sequitur, quod in ea restitutione, quæ ex pu-
blica causa pacificationis inter Principes initæ,
10 utrinque facienda solemniter convenitur, resti-
tui debeant omnia, quæ per Bellum ablata fue-
runt, ut post Bald. mox citat. §. Hoc quod nos,
tradit. Boss. dict. tit. de restitution. quæ fiunt à
Principib. finit. Bell. num.5., & 6., & num. 9.
13. & seqq., Guazzin. de pace, & tregua part.
1. quæst.31. num.14., Antunez. de Donation. dict.
cap. 29. num.15., & 16., Bertacchin. in repertor.
lit. P. vers. Pace facta, Paris de Puteo de feudor.
reintegr. cap.136. Pegas ad ordinat. Regn. Portu-
gal. tom.1. Gloss.55. num. 25. fol.99.

Quæ profectò certissima Juris, ac æqui, bo-
nique præcepta proculdubio locum sibi vindi-
11 cant, quoties agitur de Bonis, quæ tempore ce-
lebratæ pacis existunt penes Fiscum Supremo-
rum Principum, illa enim sine ulla cunctatio-
ne, & mora restituenda certè sunt antiquis eo-
rum possessoribus Bald. in tit. de Pace Constantiæ
in verb. in plenitudine gratiæ nostræ Felin. in cap.
inter quatuor num.10., vers. & dixit de majorit.,
& obedient., Roland. à Valle cons.1. num.118.,
ubi quod hoc casu nullus ab hac sententia dis-
crepat lib.3., & cons.45. num.19. vers. sed matu-
rè, & seqq. lib.4., ubi etiam appellat hanc con-
clusionem communem theoricam Vasq. de Suc-
cession. resol. lib.1. §.3. num.4. Odd. de restitut. in
integr. part.2. quæst.99. artic.4. num.26., & num.
29., quando alioquin talem restitutionem por-
rigendam esse ad Bona etiam, quæ, durante Bel- 12
lo, in alios distracta, atque alienata fuerunt,
modò tamen in Capitulis pacificationis eadem 13
excepta minimè fuerint, præter Doctorum loca
mox allegata, traditur apud Bald. in dict. tit. de
Pace Constantiæ in verb. privilegia omnia ibi = no-
ta ex isto Textu, quod si Bona Rebellium tempore
rebellionis aliis sunt concessa personis; factâ pace
sunt reddenda primis Dominis Textus hic valde
notabilis, ità quod ipsa pax non habet vim simpli-
cis indulgentiæ, sed restitutionis in integrum,
quod tene menti = quem sequuntur Aretin. in dict.
leg. Gallus §. Et quid si tantum ff. de liber, & post
Soccin. cons.58. vers. adhuc dici potest volum. 3.,
Boer. decis.38. num.7., de Marin. ad Reverter.
decis.487. ad med., Antunez. de Donat. dict. cap.
29., qui postquam quæstionem hanc latè exa-
minaverat, & contrariarum opinionum funda-
menta referendo, hujus controversiæ decisio-
nem difficilem dixerat; nihilominus num. 43.
Sententiæ affirmativæ, tamquam melioribus suf-
fultæ rationibus, plurimisque confirmatæ Judi-
catis, adhærendum esse censet, & confert lu-
culenta decisio à Sacra Rota edita in una Roma-
na Primogenituræ, & fideicommissorum de Corsi-
nis 16. Maii 1710. §. 9. coram R.mo Aldro-
vando.

Moventurque præcitati Doctores prævalidis
illis rationibus desumptis ex natura ejuscemodi
restitutionis, quæ, si regulariter plenariè facta 14
intelligenda semper est ex Cujacio ad tit. 51. lib.
9. Cod. tom.5. oper. posthum. fol. mihi 1540., po-
tiori jure talis censenda erit in publicis hisce
conventionibus, quales sunt illæ, quæ fiunt 15
per fædera, & pacificationes Hug. Grot. de Jur.
Bell., & Pac. lib. 2. cap. 15. §. 2. Cujac. tit. de
pact. in leg. Conventionum §. tom. 1. oper. prior.
fol. 939. lit. E., & fol. seq. lit. A., illas adscri-
bens juri gentium BocKelmannus in Digest. lib. 16
2. titul. 15. de pact. num. 15. fol. 142. Cardin. de
Luc. de feud. disc. 27. num. 8., quæ propterea
restitutio, tum quia æquiparanda est illi factæ 17
ex capite justitiæ Tapia ad rubric. Digestor. de
Constitut. Princip. cap.3. num.8. in fin., & num.
34. Cardin. de Luc. de regal. discurs. 148. num.
48. vers. magna siquidem, & disc. 160. num.38.,
tum ob plurimum, qui eidem inest favoris, 18
obque publicam, quam respicit, utilitatem, latè
interpretanda est Decian. respons. 38. num.6. lib. 19
2. Tasch. practic. conclus. lit. P. conclus. 178. nu.
1., & seq. Guazin. de pac. & Treg. part. 1. quæst.
33. num. 9., ubi quod ità intelligi debet, ut
ejus effectus minimè tollatur, idemque nec di- 20
rectè, neque indirectè impediatur Antunez. de
Donation. dict. cap. 29. num.12. & nu.19. & 20.,
& ex Textu in leg. Cum quidam ff. de liber. &
posth., & leg. hoc modo ff. de condit., & demon-
strat. tradunt Valenz. cons.99. num.33. tom.1., &
Grammatic. dec.12. nu.19., quidquid enim Prin-
cipes in dictis publicis conventionibus agunt, 21
atque paciscuntur, naturam habet bonæ fidei,
quæ in ipsis exuberare debet, licèt cæteroquin
age-

22 ageretur de Contractibus stricti Juris *Cravet.*
conf. 95. num. 9., *Vasq. quæst. illustr. part. 2.*
quæst. 63. num. 50., *Cresp. de Valdaur. observat.*
103. *num. 60.*, *Arumæus de Jur. public. tom. 5.*
cap. 8. fol. 88. *à tergo circa med.*, ideoque reij-
23 ciunt interpretationes stricti Juris; nam *discri-*
men actuum bonæ fidei, & stricti Juris, quatenus
ex jure est Romano, ad jus gentium non pertinet =
ut loquitur *Hug. Grot. de Jur. Bell., & Pac.*
lib. 2. cap. 16. num. 1., dum igitur Principes in
24 fæderum, & pacis Capitulis, solo jure gentium
interpretaudis, conveniunt, quod Bona tempo-
re Belli occupata, restitui debeant prioribus Do-
25 minis, & possessoribus, per plenariam eorum-
dem restitutionem, omnia in pristinum statum
reduci debent, ut probatum est superioribus locis.

Hæc autem, quæ coutradictorem non habe-
re dicuntur, quando res est de Bonis tempore
26 celebratæ pacis adhuc à Fisco retentis, servan-
da certè eo magis erunt, quando ejuscemodi
27 pacificationis contractus suapte naturâ corres-
pectivi *Nicol. Moron. de fid. tregu. & pace quæst.*
136. num. 1. inter Tract. magn. tom. 11. part. 1. fol.
444., utrinque Subditos, & Principum sequa-
28 ces restituunt antiquæ Bonorum possessioni,
tunc enim cum sint mutui, atque æquales *Hug.*
29 *Grot. de Jur. Bell., & pac. lib. 2. cap. 15. §. 6.*
num. 1., inquiens, quod *conventiones illæ æqua-*
les sunt, quæ utrinque eodem modo se babent = sub-
dendo *num. 2.* talia esse, *quæ de restituendis, cap-*
tivis, & rebus captis &c. conveniri solent = pa-
cta in eisdem contenta favorabilia efficiunt, ut
30 prosequitur idem *Hug. Grot. lib. 2. cap. 16. §. 10.* =
favorabilia sunt, quæ æqualitatem in se babent,
& quæ communem spectant utilitatem, quæ quo
major est atque latiùs patet, eò major est pro-
missi favor, ut eorum, quæ ad pacem faciunt,
major quàm ad Bellum = ibique *Gronovius liter.*
A., illumque sequendo id etiam egregiè do-
cuit *Pufendorf de Jur. natur., & gent. lib. 5. cap.*
12. §. 12. ubi ità loquitur = *favorabilia sunt, quæ*
æqualitatem in se babent, seù in quibus utrinsque
æqualis est conditio, & utrique æquè consulitur,
quæque communem utilitatem spectant: quæ
utilitas quo major est, quoque latiùs patet, eo
major est promissi favor. Favorabilia item sunt,
quæ societates, & quoslibet actus conservant &c.
sic & eorum, quæ ad pacem faciunt, major est fa-
vor, quàm quæ ad Bellum = *& ibi in annotat. lit.*
A., ubi refertur alius præclarus *Hugonis Grotii*
locus lib. 3. cap. 20. §. 21., Jure idcircò merito-
que circa interpretandas pacis conventiones ob-
servanda erit interpretatio illa, *quæ partes qua-*
31 *ad Belli justitiam quàm maximè æquet. quod fieri*
solet duobus maximè modis: aut ut quarum rerum
turbata Bello possessio est, ex formula Juris anti-
qui componatur, &c. aut ut res maneant, quo sunt,
loco = ut his verbis *loquitur Grotius lib. 3. cap. 20.*
§. 11. Quod attinet ad rem nostram, in contra-
ctu pacificationis, non secundus, sed primus
servatus est modus, quod nempè, ut ibi dixit
32 *Gronovius lit. L.* = *restituatur cuique, quod anteà*
babuit = *Gratus responf. 114. nu. 8. lib. 2.*, *Card. de*
Luc. de Testam. disc. 44. nu. 5. Rodulph. alleg. 71. n. 25.

At verò benignior isthæc, laxiorque inter-
pretatio, si pacis restituendæ, si publicæ utili-
tatis consequendæ gratià recipienda est, etiam 33
quum agitur de restitutione Subditorum, qui
adversus suum Principem rebellantes, hostiles
partes sequuti fuerunt; nemo equidem inficias
jerit, eam omninò amplectendam esse in casu
nostro, in quo Serenissima Princeps Condæi uti
solummodò possidens in Regno Neapolitano di-
ctos fiscales reditus, subdita dici nequibat Cæ- 34
sareæ Majestati, *Roland. à Valle conf. 1. num.*
28., *& seq. lib. 3.*, ubi loquitur in difficiliori
casu Feudatarii, & Vassalli, quem licèt Domi- 35
no devinctum juramento fidelitatis, & servi-
tiorum præstatione; nibilominus subditum cen-
sendum minimè esse ait. Illa igitur tamquam 36
Regii sanguinis splendore coruscans, cum Re-
giæ Familiæ, imò ipsius Regis privilegiis de-
coretur, per ea, quæ tradunt *Menoch. conf. 351.* 37
num. 12., *& seqq.*, *Cyriac. contr. 543. num. 21.*,
& seqq., *Mel. allegat. 1. num. 32. fol. 15.*, *& al-*
legat. 13. num. 29., *& seq. fol.* 230. indè sequi-
tur, quod, tametsi restitutio generaliter conces- 38
sa aliis, alioquin juxtà firmata superioribus lo-
cis pleuissimè intelligenda, ob peculiarem ali-
quam circumstantiam, strictiorem admittere
posset interpretationem: attamen ejus favore
intelligenda sit eo laxiori sensu, quo pacta in-
ter ipsas personas Regum, easque eisdem con- 39
junctas interpretanda sunt, ob mutuæ videli-
cet, quæ inter ipsas continetur, utilitatis, mu-
tuique decoris rationem, quæ est optima pa-
ctorum omnium interpres, ut, præter notata 40
superioribus locis tradit *Nicol. Moron. de fid.*
treg. & pac. quæst. 119. num. 98. & seqq. subdens,
illam interpretationem sumendam semper esse,
quæ babet plurimum humanitatis, & quam dis-
cretio naturalis, quæ plus est omnis virtutis, no-
bis insinuat *inter tract. magn. tom. 11. fol.* 438.; 41
quid autem humanitati, atque naturalis discre-
tionis dictamini magis consentaneum est, quàm
quod Princeps, qui Regis, cui sanguine con- 42
junctus erat, partes omninò sequi tenebatur,
finito bello per compositionem pacis, quâ om-
nes generaliter, ac plenariè restituti fuerunt,
ejuscemodi restitutionis vigore in pristinum sta-
tum plenissimè reponatur?

Nec turbat, quod communis illa regula,
quâ præcipitur, spoliatum antè omnia resti- 43
tuendum esse, non ità generaliter, atque ab-
solutè locum sibi vindicet, quando fit pax in- 44
ter Principes ex *Baldo de Pace Constantiæ in*
verb. possessiones num. 2., qui glossaudo verbum
restituatur, illud ità intelligendum ait, nimi-
rum = *nisi Ablator jure se posset tueri in causa pro-*
prietatis, tunc enim restitutio impeditur = illum-
que sequitur *Martin. Laudens. de confæderation.*
pac. & conventionib. Princip. quæst. 38. tractat.
magn. tom. 16. fol. 302. = Quamobrem, cum in
Causa, de qua agitur, à DD., pro tempore Præ-
sidentibus Advocatis fiscalibus, tum anteactis
temporibus, tum in hodierna illius disceptatio-
ne, plura deducta fuerint pro Regii Patrimonii
defensione, quibus Serenissima Condæi Princeps
hacte-

hactenus impedita fuit controversorum redi-
tuum fiscalium possessionem consequi, frustrà
idcircò hodiè dictæ generalis, ac plenariæ resti-
tutionis beneficio frui contendat.

Nam redigendo Baldi dictum ad certissima
tum communis, tum publici Juris præcepta;
illud eo tantùm casu intelligendum est, quo
45 scilicet Ablatoris, sivè spoliantis jura adeò clara
sint, ut eisdem illicò causam proprietatis tueri
queat Gloss. in leg. Si quos fortè 19. verb. possi-
deantur Cod. de postlim. revers. ducens argumen-
tum ex lege in hac actione 3. §. Ibidem subjungit
ff. ad exhibendam, & ex leg. final. ibique dedu-
ctis Cod. de Edict. Div. Hadr. tollen. Boss. tit. de
restitution., quæ fiunt à Princip. finit. Bell. num.
46 14. fol. 590., vel quando justæ aliquæ conjectu-
ræ suaderent, Principes paciscentes noluisse Re-
stitutos rectâ via invadere, ac adipisci posse il-
lam qualemcumque possessionem, in qua tem-
pore suscepti Belli reperiebantur; proptereaque,
cùm in casu nostro nec Jura Regii Patrimonii
clara sint, imò illa prævalidè confutentur in lu-
culenta allegatione D. Advocati Dominici Jan-
nucci, nec ullæ afferri possint conjecturæ, qui-
bus strictâ aliquâ interpretatione limitari queat
generalis, ac plenaria restitutio Bonorum facta
Possessoribus illis, qui tempore indicti Belli ea-
47 dem detinebant, evidens indè fit, quod frustra
in præsens pro impedienda dicta restitutione
quæratur de jure proprietatis, posthabitâ posses-
sione, quæ ante Bellum fuit, ut benè ad rem
nostram docuit Hug. Grot. de Jur. Bell., & pac.
lib. 3. cap. 20. §. 13. sic inquiens = in altero illo pa-
ciscendi genere, quo restituitur possessio bello tur-
bata, notandum est, ultimam, quæ antè Bellum
fuit, possessionem respici, ità tamen, ut privatis
dejectis, interdicto, aut vendicatione apud Judi-
cem experiri liceat =, & benè ibidem notarunt
Tesmerus, & Gronovius ajentes, quod hic tan-
tum quæritur, an possessum fuerit, & non curato,
quod si fortè paulò antè bellum vis facta est, nec
jure vindicata propter Bellum interveniens, itant
oriente Bello invasor possideat; adversus enim
hunc experiri licebit interdicto unde vi, quo posses-
sio &c. vel vindicatione, quâ proprietas adseritur.

Petenti itaque restitutionem vigore Capitula-
48 tionum pacis, ut illam consequatur, satis erit,
quod doceat, tempore initi Belli corporaliter de-
tinuisse Bona, quorum petit restitutionem ex
eodem Baldo de Pace Constantiæ verbo Posses-
siones num. 4. ajente = sed qualiter probabitur
possessio? respondeo, probatâ detentione corpo-
rali, nam qui detinet, præsumitur possidere =
Angel. in leg. Si quis fortè 19. Cod. de postlimin.
revers. ibi = & istud est utile pro exititiis, qui
tempore pacis revertuntur cum pactis, quod eis re-
stituantur quæcumque tenebant tempore ejectionis
eorum. Nam recuperabunt mobilia, & immobilia,
quorum habebant dominium, & possessionem, &
etiam meram detentationem asininam = eumque
sequuntur Roland. à Valle dicto cons. 1. num. 119.
lib. 3., Menoch. cons. 103. num. 4., Boss. in dict. tit.
de restitut., quæ fiunt à Princip. finit. Bello num.
13., & 14. pariter post Angel. hæc habens = ad-
de prædictis, quod quæcumque aufert captivitas,
restituit fictio postliminii, leg. final. Cod. de Cap-
tiv. &c. & in dict. leg. penult. dicit Angelus hoc
esse utile pro Extorribus, qui tempore pacis rever-
tuntur cum pactis, ut eis restituantur quæcumque
tenebant tempore suæ ejectionis; quia recupera-
bunt mobilia, & immobilia, quorum habebant do-
minium, & possessionem, & etiam meram deten-
tationem asininam. Et ità licet prædicta dicant, re-
stituantur ad Bona sua, intelligetur etiam quoad
ea, quæ solùm detinent ex natura rei. Sic pro-
bant Glossa, Angel., & communiter Doctores in
dicta leg. penultim. juncto Textu ibi, qui dicit,
quod qui revertuntur ab hostibus recuperant res
proprias, & idem probatur in leg. final. Cod. de
Edict. Div. Hadrian. tollen. junctâ Gloss., quæ
extendit Textum etiam in his, quæ solum tenen-
tur. Et facit quod etiam ratione Juris possessio-
nis, & detentionis, dicor habere dominium, Bar-
tol. &c. Nonnisi igitur post sequutam veram, &
corporalem restitutionem Bonorum in capitulis 49
pacis utrinque imperatam, Partibus integrum
erit in Tribunalibus competentibus jura sua ex-
periri, ut mox diximus ex Grotio, aliisque,
quod priùs etiam pro regula præscripserat Pela-
gius Papa Episcopis Italiæ, his verbis rescribens
in Canon. Cum Ecclesiæ = Sed priùs illi legibus re-
dintegranda sunt omnia, & posteà tempore à Pa-
tribus definito, sunt negotia ventilanda = caus. 3.
quæst. 2. Quod etiam pluribus aliis tùm Pontifi-
cii, tùm Cæsarei Juris locis sancitum reperitur,
& communiter receptum est apud Doctores, &
Tribunalia.

Si ergò plana hæc interpretatio, & libera,
atque prompta Bonorum restitutio retardanda
nunquam est, quoties agitur de Privatorum ju-
ribus, quæ, superveniente Bello, turbata qui-
dem, adempta tamen censenda nunquam sunt, 50
per Text. in leg. Si quis vi, ibique Glossa ff. de
acquir. vel amittend. possess., Hug. Grot. de jur.
Bell., & pac. lib. 3. cap. 20. §. 19., Rota penes
Posth. de manutent. decis. 554. num. 18., in recent.
decis. 415. num. 1. part. 2. decis. 60. num. 6. part.
14., & ad ornat. Cardin. de Luc. lib. 3. decis. 5.
num. 2., potiori certè jure decernenda erit,
quum res est de Bonis per Fiscum occupatis,
suoque Domino, & possessori ablatis, aut sub 51
sequestro positis, in his terminis multò magis
à Supremis Principibus paciscentibus, à quibus
ex mox citato Grotii loco facilius est, ut condonatio
aliqua intelligatur facta, spectanda erit publica
utilitas, & servanda religio pactorum, quæ pro 52
ineunda, custodiendaque pace inita reperiun-
tur, Bald. in leg. Jubemus in fin. Cod. de Tran-
sact. Curt. Jun. cons. 219. num. 60. lib. 3.; præ-
sertim verò quando eadem correspectiva sunt,
atque ob mutuam utrioque utilitatem, sum- 53
mam habent æqualitatis rationem, ut alibi di-
ctum est.

Quid enim magis adversaretur nedum civi-
lis, sed gentium, ac publici Juris præceptis,
quibus admonemur pacta sancita in fœderibus,
& Regum, ac populorum pacificationibus, be-
nignâ, atque liberali interpretatione intelli- 54
gen-

genda esse, eademque sincerâ, ac bonâ fide
55 exequenda, quid, inquam, his magis adversare-
56 tur, quàm quod si subtilitatibus cavillarentur
Petr. Bellinus de re militer. part.5. tit. 3. num. 5. inter tract. magn. tom. 16. fol.350., ideoque in
57 illis interpretandis non est disputandum de Juris apicibus *Bald. de Pac. Constantiæ §. Si quis verò num.1.*, *nec ex jure Romano interpretanda Christin. decis. Belgic. lib.4. decis.216. num. 15.*, *Hug. Grot. de Jur. bell.*, *& pac. lib. 2. cap. 16. §. 31.* ubi *Tesmerus* redarguens *multos Doctores, qui controversias Regum ex jure Romano decidere velint* = sic ait = *quo sanè nihil est ineptius, quid enim Regibus cum jure, quod nunquam jusserunt, & in quod nunquam consenserunt* =, sed ad pacem, & publicam utilitatem constituta ab iis, qui summam habent potestatem, solo jure
58 naturæ reguntur, ut distinguendo conventiones, quas supremus Princeps uti talis celebrat, ab aliis, quas privatim agit, dixerat idem *Hug. Grot. dict. lib.2. cap. 11. §. 5. num. 3.* ibi = *planè aliud erit, si in mari pactio fiat, aut in vacua Insula, aut per literas inter absentes. Talia enim pacta jure solo naturæ reguntur, ut & pacta eorum, qui summam habent potestatem, quá tales sunt: nam in his, quæ privatim agunt, locum habent leges etiam, quæ irritum actum faciunt, ubi id in favorem ipsum fit, non in pœnam* = ibique Tesmerus lit. N. ait = *summa enim potestas, quá talis, subjecta legi civili non est, sed Dei, gentium, & naturæ tantum jura sequitur* =

Quæ profectò publica gentium, & naturæ
59 præcepta nudam tantùm exigentia probationem possessionis, in qua quis tempore indicti Belli reperiebatur, pro decernenda restitutione, potentius sanè obtinebunt, quando, ut pluries notatum est, agitur de rebus per ipsum Fiscum
60 possessis; nemo enim non videt, quàm facilè antiqui Bonorum possessores illius potentiâ frustrari possent, ne suorum Bonorum possessionem consequerentur, tum ejusdem favore comminiscendo colorata Jura, tum etiam excipiendo de aliorum juribus, quibus occupatio causâ bel-
61 li facta, eoque finito restituenda, defenderetur. Quippè nunquam color causæ deficeret, cur pactis non staretur, speciem aliquam Juris imponendo, quod exprobrabat *Pontius apud Livium 9.11.* Hac autem ratione non solum traduceretur sanctissimorum Principum religio; at etiam publicorum pactorum sanctitas viola-
62 retur. Imò verò pacta illa, quæ pro pace restituenda solemniter sancita fuerunt, occasionem darent quærendi caussas nova instaurandi, suscitandique Bella; si enim, ut inquit *Nicol. Moron. de fid. treg. & pac. quæst. 136. num.1. &*
63 *seq. tract. magn. tom.11. part.1. fol.444.*, in contractu pacis locum habet regula correspectivorum, quorum uniformis debet esse ratio, adeò quidem, ut ad positionem, & remotionem unius, sequatur positio, & remotio alterius: Inde per-
64 sæpe evenire posset, quod, parte unâ fœderis violatâ, pars altera à fœdere discederet: Exemplo sit illud, quod ex *Thucydide* refert *Grot. de Jur. Bell. & pac. lib.2. cap.15. §. 15.* ibi = *Si vel tantillum ex dictis pars alterutra transgrederetur,* 65
rupta fore pacta = quod certè verum subdit esse idem, *Grot.* = *ni aliter convenerit; quod fieri interdum solet, ne ob quasvis offensas à fœdere discedere liceat* = idque docuit etiam *lib. 3. cap. 20. §. 35.* loquens verbis illis = *neque admittam hic discrimen capitum pacis, quæ majoris, quæque minoris momenti sunt; satis enim magna, ut serventur, videri debent, quæ pace comprehensa sunt* = proptereaque admonet, quod = *quò magis paci caveatur, consultum erit, ut capitibus minoris momenti adijciatur, ut, si quid adversùs ea factum erit, pacem non rumpat: aut ut arbitri priùs adeantur, quàm arma inferre liceat, quod erat in fœdere Peloponnesiaco, memorante Thucydide,* = & ibi *in notis Tesmerus, Gronovius,* & idem *Grotius,* & consentit *Pufendorf. lib.3. c.8. §. final.* Cum autem,
tum committendo, tum omittendo (ut nostri di- 66
cunt) quæ pace sancita sunt, violari dicuntur, ut docuit *Grot. §.34.* ibi = *rumpitur & pax, ut diximus, facienda contrà id, quod in pace dictum est: sub faciendo autem comprehenditur & non facere, quod, & cum oportet* = cuncta idcircò ea, quæ ad pacem, amicitiamque custodiendam pertinent, adeò
sincerâ fide servanda sunt, ut ea jure pacti præ- 67
standa dicantur, proptereaque = *si quæ contra amicitiam sunt, rumpunt pacem, quæ sub amicitiæ lege contracta est; quod enim inter cæteros solius amicitiæ officium exigeret, hic etiam pacti jure præstandum est* = ut præclarè subditur *dict. cap. 20. §. 40.*

Hisque ità se habentibus, cum Fiscus colore nullo detrectare queat liberam, & promptam
restitutionem Bonorum, quorum possessionem 68
occasione Belli antiquo Possessori eripuit, nisi
fortè aliter in pacificationis Capitulis constitu- 69
tum fuerit, vel nisi causa proprietatis, & Jura 70
Fisci adeò clara sint, ut, juxta illud omnium ore tritum effatum, causam possessionis absor-
bere dicantur, atque hæc si deficiant, quoties 71
agitur de Bonis apud Fiscum existentibus, ut
antiquus Possessor illis restituendus sit, non co- 72
gatur instituere lites cum Regio Procuratore, sed satis ipsi sit summariè ostendere, quæ, & qualia Bona ad eum pertinerent, ut benè ad rem nostram notant *Signoral. cons. 228. per tot. Card. Tusch. practic. conclus. lit. P. conclus. 178. num.5.*, *Antunez. de reg. Donat. tom.1. part.2. lib.1. cap.29. num. 18.*, *Guazzin. de pac. & treg. part.1. quæst.33. num. 13.*, inde sequitur, quod Serenissimæ Principi Condæi diutius retardanda non est restitutio controversorum reddituum, in quorum possessione reperiebatur, quum, ejectis Hispanis, Sacra Cæsarea Majestas Neapolitanum Regnum adepta fuit. Nihil enim in Radstadiensi pacificatione præcipiente ejuscemodi restitutionem utrinque faciendam, specialiter cautum reperitur, ob quod sub illa minimè comprehendantur Bona per Fiscum occasione Belli occupata: & jura, quorum colore res protrahitur, nedum clara minimè sunt, sed eadem tamquam emendicata, & penitus insubsistentia aliàs rejecta penitus fuerunt.

Etsi enim D. Præsidens Advocatus Regii Pa-

trimonii summâ, quâ excellit doctrinâ, & pro
injuncto sibi munere Jura Fisci viriliter deduxe-
rit; nihilominus illa doctè confutata fuerunt
in dicta egregia allegatione D.Advocati Domi-
nici Jannucci Jura Serenissimæ Principis tuen-
tis; ideoque, nè agere velle videar id, quod
summo ingenio elaboratum, summâque indu-
striâ ab alio perfectum est, ad eum me refe-
ram. Nam si, ut paulò antè dictum est, pos-
73 sessor agens adversus Fiscum Bona occupan-
tem, opus non habet lites assumere cum Regio
Procuratore, sed inspectis Capitulis Pacis præ-
cipientibus celerem, atque paratam Bonorum
restitutionem, ut illam consequi valeat, suffi-
cit, quod summariè ostendat quæ, & qualia
Bona ab eo possiderentur; quorsum quoad lon-
gissimè potest mens nostra respicere spatia præ-
teriti temporis, illiusque memoriam recordari,
ultimam, rem ordiendo ab anno 1556. investi-
gatur origo crediti, cujus vigore Serenissimæ
Principis Auctoribus controversi reditus fisca-
les assignati fuerunt; quorsum obtenditur illo-
rum satisfactio usque ab anno 1562. sequuta,
quando unius sæculi, & amplius decursu, us-
que videlicet ad obitum Regis Joannis Casimi-
ri, Successores omnes in pacifica dict. fiscalium
redituum exactione continuarunt; quibus id-
circò exceptionibus diffisus præfatus D. Præsi-
dens, excludere conatur jura Serenissimæ Prin-
cipi competentia vigore tum Testamenti, tum
adoptionis de ea factæ à præfato Rege, subden-
do, quod, tametsi illa subsisterent; nihilomi-
nus eidem prodesse non possent ob naturam Bo-
norum ad Regium Fiscum devolutorum; deni-
queveluti ad extremam naufragii tabulam re-
currendo, tum ad Jura ipsi Fisco cessa a Patri-
bus Societatis Jesu, tum etiam excipiendo de
illis Reipublicæ Poloniæ competentibus: sola-
74 namque congeries tot difformium defensionum,
quibus Fiscum in sua possessione confovere co-
natur, facilè cuique demonstrat, quam infir-
ma sint ipsius Jura, & è contrario quam valida
sint illa Serenissimæ Principis plenè ab omnibus
hisce contrariis exceptionibus vindicata in dicta
disertissima allegatione. Quapropter, his con-
sultò omissis, subdam dumtaxat pauca quæ-
dam, quæ mihi, ut sub initium præfatus sum,
prò veritate examinanda proposita fuerunt.

Opponitur itaque, Serenissimam Condæi
Principem juvari minimè posse Articulo Pacis
Radstadiensis, quia ipsa, mortuo Rege Joanne
Casimiro, minimè adeptâ possessione dictorum
redituum, illis triginta, & ultrà annorum spa-
tio nunquam gavisa fuit, sed eosdem tunc de-
mùm obtinuit, quum post obitum glor. mem.
Caroli II. tamquam ejus heres, tum in Hispa-
niarum Monarchia, tum in Neapolitano, aliis-
que Regnis illi successit Philippus V., ex cujus
Decreto controversi redditus Serenissimæ Prin-
cipi adjudicati fuerunt, quæ adjudicatio ex me-
ra auctoritate, non ex justitia facta dicenda
est, quia Regii Patrimonii, & Fisci Defensores
ejusdem jura minimè deduxerunt, ideoque nul-
lo numero habenda sit possessio illa, in qua ini-
tio Belli ipsa reperiebatur. Verum exceptiones
istæ nullo Juris colore, nec ullo tacti adminicu-
lo fulcitæ reperiuntur.

Non quidem Juris, quia si ut fusius alibi di-
ctum est, fœderum, & pacificationum pacta, 75
tamquàm favorabilia latissimâ interpretatione
accipienda sunt, consequens ex eo fit, quod si
aliquo ejuscemodi pacto sancitum reperiatur,
quod reductâ pace, quisque restituatur posses-
sioni illi, quâ per Bellum dejectus fuit, tale pa-
ctum juxtà benigniorem, & veriorem quoque 76
interpretationem intelligendum sit de eo etiam,
qui vi, rerum suarum possessionem adipisci im-
peditus fuit *Hug.Grot.de Jur.Bell., & pac.lib. 2.
cap.16. §.12. num. 1.*, ubi supposito, quod jam
probaverat, videlicet similia pacta, quia fa-
vorabilia sunt, secundum latissimam signifi- 77
cationem intelligenda esse, inquit = *si verba
hæc undè quis dejectus est, etiam ad eum restituen-
dum pertinebunt, qui vi vetitus est ad suum acce-
dere, nam vox latius sumpta fert eam significatio-
nem, ut rectè Cicero A. Cecina disputat*, ibique
Gronovius allegans *§. 6. Institut. de Interdict.*, &
cum *Grotio* concordat *Pufendorf. de Jur.natur.,
& gent. lib. 5. cap. 12. §. 13.* sub initium id pro-
bans auctoritate *leg.3. §.8. ff. de vi, & vi armat.,
& ibi Barbeyrac. in annot. num.4.*

Cum enim omnium Contractuum, dispositio-
num, publicarumque tractationum interpreta-
tio sumenda sit ex ratione, quæ obversari solet 78
animo loquentium, atque paciscentium, profe-
ctò id inspiciendo, *de ratione notandum est sub
ea comprehendi sæpe quasdam res, non secundum
existentiam, sed secundum potentiam moraliter* 79
*consideratam, quæ ubi locum habet, restrictio fa-
cienda non est = Hug. Grot. dict. cap.16. §.25.,
cujus mox exscripta verba, & sententiam refert,
ac sequitur Pufendorf. de Jur. natur., & gent.
dict. cap.12. §.20.*, indè autem fit, quod supremi
Principes mutuò promittentes ejuscemodi ple-
nariam restitutionem, cùm respexisse dicantur 80
publicam utilitatem, & subditorum suâ posses-
sione dejectorum æqualitatem, sub illa non tan-
tum Bona, sed jura etiam comprehendisse in- 81
telligantur, utpotè rerum, & Bonorum appel-
latione significata *Cujac. lib.50. Digestor. tit.16.* 82
*leg. nominis appellatione 6. tom. 4. oper. posthum.
part. 2. fol. mihi 520. lit. E.* restituere enim est
possessorem facere, *& restituendi verbo contine-* 83
*tur omnis causa non solùm corpus &c., & Juris in-
terpretatio est, quod restitutio non tantum signi-
ficat corporis, sed etiam Juris, & causæ restitu-* 84
*tionem. Restitutio non tam est corporis, quàm Ju-
ris restitutio, sicut eodem modo possessio non tam
dicitur esse corporis, quàm Juris, non tam facti,
quàm Juris* = ut explicat idem *Cujac.dict.lib.50.,
Digestor. tit.16., leg. apud Labeonem 246. tom.4.
oper. posthum. part.2. fol.705. lit. B. & C., & ex
lege restituere, & leg. final. de verbor. signf. leg.
quod si 24. §. Restitutio ff. de minor. aliisque Ju-
ris locis tradit Calvin. in Lexicon. Jur.verb. resti-
tuere verf. nam & jura, & consonant Textus in
leg. Bonorum 49. in fin., & leg. rei appellatione
ff. de verbor. significat.*, *præclarè Gloss. in leg.
Prin-*

Princeps bona ff. eodem tit. Covaruv. in cap. relatum il 2. vers. tamen, appellatione de Testament., latè Barbos. de appellat. verb. appellat. 35. nu. 1., Rota in rec. dec. 400. num. 19. part. 18.

Idque sanè efflagitare videtur natura restitutionis sancita in contractibus fæderum, & pa-
85 citicationum, quæ, ut alibi dictum est, si æquiparatur restitutioni factæ ex capite justitiæ, sub
86 qua certe veniunt Jura, & actiones, ut ex *Angelo in penultim. Cod. de captiv. notat. Peregr. de Jur. fisc. lib. 5. tit. 2. num. 63., & sub num. 67. §. Adde quod idem, Rot. coram bon. mem. Emerix Jun. dec. 1904. num. 11.* Si eadem ob publicam
87 utilitatem, & bonum pacis, quam reducit, semper latissimè interpretanda est, etiamsi simpliciter facta legatur, ut, præter allegata superibus locis tradunt *Soccin. Jun. cons. 3. vol. 3., Vulpell. in tract. de pace quæst. 56. num. 2. vers. sed quidquid, & num. 3.*, dicendum sanè est, quod sub eadem, licèt sermo haberetur de sola immobilium restitutione; nihilominus venirent
88 etiam jura, & actiones tendentes ad illorum consecutionem *Roland. à Valle dict. cons. 1. num. 126. lib. 3., & num. 32., & seq. notum ex Bartolo in leg. rem alienam col. 2. in fin. ff. de pignorat. action. = quod appellatione Bonorum venit, quod quis potest vendicare rem, pro qua habet actionem, si eam non possidet, vel exceptionem, si possidet leg. rem in Bonis ff. de acquir. rer. domin.* = ac per con-
89 sequens Jura etiam successionum, atque hereditatum, *leg. nam quod §. final., & leg. cogi ff. ad Trebell. Bartol. in leg. quintus la 2. ff. de aur. & argent. legat., & in leg. 3., in princip. ff. de bon. possess., Cravet. cons. 11. num. 7.*

Quapropter Serenissima Princeps Condæi tametsi nunquam uti heres Joannis Casimiri Poloniæ Regis nacta fuisset veram, atque realem possessionem controversorum redituum fiscalium, nihilominus, ut eam hodiè consequi illicò posset, satis esset, quod ipsa summariè ostenderet, tales reditus jure legitimæ successionis ad ipsam pertinere: nam, ut dictum est,
90 cùm restitutio non minus debeatur illi, qui vi dejectus fuit suâ possessione, quàm etiam illi,
91 qui vetitus est ad suum accedere; inde sequitur, quod cùm ob bella, quæ post obitum Regis Joannis Casimiri inter Christianissimum, ac Catholicum Reges toties suscepta, ac renata fuerunt, præfata Serenissima Princeps illius filia adoptiva, & heres probibita fuerit dict. redituum pacificam possessionem adipisci, hodiè vigore restitutionis solemniter conventæ in Capitulis pacificationis Radstadiensis, illam consequi debeat, perindè ac si tempore exorti Belli eâdem liberè, ac pacificè detentâ, illâque vi exorti Belli ipsâ dejectâ, amplius deindè eâ gavisa non fuisset, Jus enim, quod antè Bellum
92 fuit, nemini facilè ademptum censeri debet, hanc enim ob causam, ut sua tenerentur, Respublicæ, Civitatesque constitutæ sunt, ut ex *Cicerone* ait *Hug. Grot. lib. 3. cap. 20. §. 16.*

At ut magis, magisque res elucescat, in quæstione illa, quâ disceptatur, an restitutus vigore Pacis recuperet necne hereditates, atque successione; antè conventam restitutionem illi delatas? Doctores de hoc non dubitant,
quando successio, seù hereditaria Bona, & 93
jura antè Bellum, sivè commissum delictum delata Restituto, & à Fisco occupata, penes eundem reperiebantur tempore celebratæ pacis, atque utrinque inter belligerantes Principes promissæ restitutionis Subditorum ad Bona, per ea, quæ superius notata fuerunt, ubi etiam animadvertimus potiori jure hæc locum sibi vindi-
care, quando non agitur de restituendis Bonis, 94
quæ ob rebellionis, vel aliud quodpiam delictum Fisco adjudicata fuerint, sed res est de Bonis occasione Belli ab eodem Fisco apprehen-
sis, quia persona alioquin non subdita hostis 95
partes sequuta fuerit.

At de hoc disputatur, quando hereditates, & res tempore Belli, vel commissi delicti delatæ Restituto, vel fuerunt à Fisco alienatæ, vel
ab alio sequenti in gradu aditæ, atque occupa- 96
tæ reperirentur. Quo casu licèt Doctores in contrarias abjerint sententias, ut apud *Antunez. de Donat. dict. cap. 29. ex num. 45.*, & tam-
quam verior sustineri posset sententia docens, 97
sub hujusmodi restitutione illas comprehendi, per ea, quæ ex *Textu in leg. 1. §. Filio qui mortis ff. ad Senat. consult. Tertyl., & Orfic., & leg. Captum ab hostibus Cod. de postlimin. revers.* tradunt *Odd. de restit. in integr. part. 2. quæst. 99. sub num. 6. §. Sed quoniam Fachin. contr. Jur. lib. 1. cap. 39. §. Verum contrariam Rota coram Manzaned. decis. 282. num. 6., coram Merlino decis. 125. num. 2., & num. 31., & plures allegati in Romana Primogenituræ, & fideicommissorum de Corfinis 16. Maii 1710. §. 9., & num. 27., & seq. co-
ram Rmo Aldrovando.* Eoque certiùs hæc sen- 98
tentia recipienda dicatur, quando tempore restitutionis adhuc hereditas non est adita ab alio, neque successio ab eo occupata, eo quod illius dominium, & jura cum tunc alteri quæsita non
sint, & Restitutus jam effectus dicatur capax he- 99
reditatis, idcircò delatio facta Tertio per restitutionem legitimi heredis, redacta dicitur ad non causam, ut hunc casum distinguendo ab alio, in quo hereditas delata sequenti in gra-
du, ab eo adita, & per eum illius possessio ap- 100
prehensa esset, traditur apud *Antunez. dict. cap. 29. num. 66., & seqq. & docuerunt Bartol. in leg. Gallus §. Quod si tantum col. ultim., & leg. 1. §. Filius ff. ad Tertul. Peregrin. de Jur. fisc. lib. 5. tit. 2. sub num. 38. §. contra verò.*

Attamen Causa, quæ hodie vertitur, longè diversa est; nam non solùm agitur de hereditate Serenissimæ Principi delata antè Bellum, sed, quod magis est, statim ab eadem agnita, atque adita, ut constat tum ex Immissione ad eam obtenta Parisiis in Parlamento, tum ex Decreto præambuli ab ejus Procuratore petito in Vicaria, ex quibus actibus ambigi nequit, quin in-
ducatur aditio, quæ, utpotè pendens ex animo, 101
si probatur quibuscumque verbis significantibus
deliberatam voluntatem suscipiendæ heredita- 102
tis, *Rota in rec. dec. 360. n. 30. dec. 474. nu. 1., & dec. 478. num. 3. part. 5.*, plenè probata dicenda pro-

cui dubio erit in casu nostro, in quo, post here-
ditatem Parisiis à Serenissima Principe solem-
103 niter aditam, constitutus fuit Procurator ad il-
lam Neapolis adeundam, idemque in Vicaria
dictum Decretum obtinuit *Gloss. in leg. per Pro-*
curatorem 89. ff. de acquir. heredit., & in leg. 3.
vers. per alium ff. de Bonor. possess., Hug. Donell.
commen. Jur. lib. 7. cap. 9. col. 3. §. His positis,
Harprect. in §. final. num. 23. & seqq., Instit. de
hered. qualitat., & different., Hunnius variar.
resolut. lib. 2. tractat. 5. quæst. 29., & frequen-
ter apud alios.

Quamquam verò dubitari minimè posse vi-
deatur de jure, & justo titulo successionis in di-
ctis reditibus fiscalibus competenti Serenissimæ
Principi tamquam heredi, & filiæ adoptivæ
Regis Joannis Casimiri, deque ejusdem heredi-
tatis agnitione, atque aditione judicialiter ab
ipsa facta: nihilominus tamen frustrà de his
examen assumeretur, quando eidem sufficit do-
cere, quod in illorum possessione reperiretur
tempore, quo vi Belli ipsâ ejectâ, per Fiscum
dicti reditus apprehensi, ac sub sequestro po-
siti fuerunt. Fusius enim demonstratum est,
quod pro eorumdem restitutione consequenda,
nonnisi de possessione, imò sola detentatione
104 docendum est; de qua in casu, de quo agitur,
dubitari nequit, & reverâ non negatur, sed à
Regii Patrimonii Defensoribus opponitur solum-
modo, quod illa, ipsis minimè auditis, non
ex justo aliquo titulo, & jure, sed merâ aucto-
ritate à Philippo V. concessa fuerit, dum Re-
gno Neapolitano dominabatur.

Plura sanè pro hujusmodi oppositione refel-
lenda afferri possent, sed satis erit se referre ad
ea, quæ in facto in dicta allegatione D. Advocati
Jannucci *Cap. ult.* asseruntur; nimirum à Serenis-
sima Principe porrectum fuisse libellum, in quo
fusè expositis juribus omnibus ipsi competenti-
bus, nec non oppositionibus factis tùm à Defen-
soribus Regii Patrimonii, aliisque Contradictori-
bus in eodem Libello validissimè cæteroquin con-
futatis: petita ab eadem fuit restitutio, atque
possessio controversorum redituum fiscalium:
quæ tamen illicò, & inconsultò decreta non fuit,
sed Petitoris instantia cum dicto Libello remissâ
ad Consilium Italiæ, à quo post rei maturum exa-
men agnitâ justitiâ dictæ petitionis, consultum
Regi fuit, petitis annuendum esse, ad normam
cujus resolutionis expeditâ Cedulâ subscriptâ
ab omnibus dicti Consilii Regentibus, in ejus-
dem executionem Serenissima Princeps immissa
demum fuit in possessionem dict. redituum, quam
retinuit donec in Regnum quoque Neapolita-
num illato Bello, deturbata ab illa fuit. Nemo
autem non videt perabsurdum esse dicere, quod
in hac Causa tot spectata oculis, & in qua Im-
missio in possessionem decreta fuit post solemne
105 rei examen, servato consueto stylo, & formâ
peractum, id non ex justitia, sed ex mera gra-
tia concessum fuerit, ut benè in simili notat
Roland. à Valle dict. cons. 1. num. 72. vers. ex qui-
bus, vehementi expressione sic loquens = *Ex*
quibus omnibus supra adductis, & allegatis, con-
cludendum venit, stantibus prædictis, fatuum esse
dicere, quod perfunctoriè Cæsar in dicta confir-
matione adposuerit verba ista = quoties enim Su-
premus Princeps causâ cognitâ, vel audito 106
Consiliariorum, aut suorum Tribunalium sen-
tentiâ, aliquid concedit, aut decernit, non ex
gràtia, aut mero suæ potestatis usu id fecisse
dici potest, ex notatis *in leg. humanum in fine*
Cod. de legib., quam refert Larrea allegat. Fiscal.
20. num. 7., & 8., & per Cresp. de Valdaur. obser-
vat. 114. num. 38., & sub num. 40. Quapropter 107
quod ita decretum, aut factum est, religiosè
servandum erit *ex Isern. in Constit. Regni Privi-*
legia la 3., & Afflicto decis. 77. num. 5., quem-
admodum quotidiè in Regno Neapolis execu-
tioni demandentur Decreta edita dominante
Philippo V., & præcipuè illa Regii Collateralis
Consilii, quæ hujus, de quo agitur, naturæ ma-
gis accedunt.

Frustrà verò opponeretur, ejuscemodi Cau-
sarum cognitionem pertinere ad dict. Regium
Collaterale Consilium, cujus privilegiis dero-
gare integrum non sit: Nam, tametsi versare-
mur in Causa, cujus reverâ cognitio privativè
ad illud pertineret; nihilominus tamen, ut be-
nè demonstratur *in cap. 8.* allegationis D. Advo-
cati Jannucci, Sacra Cæsarea Majestas sivè per
viam avocationis, sivè quacumque aliâ viâ, ac
modo, illam assumere posset, ex certa illa ra-
tione, quod nimirum quantacumque sit Juris-
dictio à Supremo Principe concessa suis Magi-
stratibus, atque Tribunalibus quantumvis sum-
mis; nihilominus retinet semper supremam il-
lam potestatem cum Principatu ipsi delatam, 108
atque ab eo inseparabilem, cujus vigore, juxtà
Regum officium, Judicium facere, atque justi-
tiam administrare potest, ut optimè in dicta al-
legatione, adeo quidem ut id illi non licere di-
ci posset eo solum casu, quo ex legibus funda- 109
mentalibus alicujus Principatus, limitata so-
lummodò potestas eidem esset impartita, cum
prohibitione videlicet cognoscendi certas cau-
sas, de quibus judicandi facultas, atque Juris-
dictio Senatui, aut alicui simili, supremoque
Magistratui reservata esset; nemo autem non
videt quantum id aberret à casu nostro.

His autem licèt planè sublata videri posset
exceptio desumpta ex ordine judiciario, quâ re-
tardari contenditur dictorum redituum resti-
tutio; attamen in concreto casus nostri magis
urget quod restitutio in præsens facienda non
pendet ex judicio ferendo per Regium Collate-
rale Consilium, sed ex contractu conventionali
publicæ pacificationis, in qua à Principibus
paciscentibus promissa est restitutio Bonorum
utrinque facienda eis, qui illa possidebant tem-
pore Belli, & nonnisi vi Belli ab eadem dejecti
fuerunt; hujuscemodi verò contractus, atque
promissionis interpretatio ad Supremos dumta- 110
xat Principes pertinet, inter quos cùm nullum
civilis vinculum juris, sed sola tantum naturæ
ratio intercedat, propterea æquo ipsorum ju-
dicio consulendum, cavendumque est, nè con-
venta restitutio promissa, atque facienda ipso- 111
rum

rum Subditis, ac sequacibus, facilè eludatur: idque præsertim præsumendum, quando Bona
112 à Fisco occupata reperirentur, quo certè casu noluerunt, quod de his cognoscere, atque judicare possent fiscales Magistratus, qui gravibus, atque diuturnis litibus Restitutos frustrari possent, ideoque, ut dictum est superioribus locis, coram illis instituendæ non sunt lites, sed summariè demonstrato, quæ, & qualia Bona ad Restitutum pertinereut, ab eoque possiderentur, illorum restitutio talibus Magistratibus imperata dicitur, exequutionis tantummodò obsequio ipsis relicto: Eâ verò sequutâ, si qui fiot Oppositores, qui potiora Jura super eisdem Bonis habere contendant, juxtà illorum naturam, & Causarum qualitatem coram suo competenti Judice, ac Tribunali de his disceptare deindè poterunt; atque in hoc reverâ ver-
113 sari potest Jurisdictio Regii Collateralis Consilii, à quo cognoscendæ, atque dijudicandæ essent controversiæ omnes, si quæ ex aliquo privato, atque speciali jure moverentur contra Serenissimam Principem, post ejus favore à Cæsarea Majestate decretam, atque expletam restitutionem in dicto Articulo Pacis Radstadiensis solemniter, religiosèque promissam.

Quæ cum ita sint, & Jura Serenissimæ Principis clara esse videantur, utpotè desumpta ex aperta dispositione dicti Articuli: contrà verò exceptiones deductæ à Defensoribus Regii Patrimonii, vel penitùs insubsistentes sint, vel ambigi nequeat; quin dubiæ saltem censeri possint; non omittendum sanè reor, quod si juxtà familiares regulas id exuberaret, nè colore ullo retardari posset executio dicti articuli; præsertim verò quum res agitur cum Fisco,
114 ex regula, quæ in Causis dubiis contra illum coostituta reperitur per argumentum ductum *ex leg. non puto ff. de Jur. fisc., de qua Peregrin. de Jur. fisc. lib.6. tit.1. num.3., Gobb. inter tract. var. quæst. 1. ad leg. Benè a Zenone num. 47., & seqq., Cabed. decis.81. num.4. part. 2., Fontanell. decis.465. num.13.*, & frequenter apud alios: potiori certè jure id locum sibi vindicabit in Causa restitutionis, de qua agitur, quæ, juxtà
115 omnia publici Juris præcepta, latissimè semper interpretanda est, & ob pacis, publicæque utilitatis favorem benignâ semper intelligentiâ amplianda.

Placentina Successionis.

Jesuitæ, post emissum quartum solemne Religionis votum, sunt incapaces succedendi, ut adquirant sibi, vel Religioni. Renunciatio omnium jurium præsentium, & futurorum facta à Jesuita ante quartum Religionis Votum non comprehendit hereditatem Fratris, qui Renunciationis tempore non erat mentis compos. Hereditas in renunciatione comprehensa non Ecclesiæ, seu Domui Societatis renunciatariæ, sed legitimis Defuncti Heredibus debetur, si post emissum quartum Votum delata fuerit. Renunciatio ut compreheodat jura futura ex nova caussa, quæ verborum amplitudo, & conjecturæ sufficiant?

VOTUM IV.

1 *Jesuitæ, solemni emissione quarti Voti, veram profitentur mendicitatem.*
2 *Et habentur, ac si professi essent in Religione Minoritarum, & Cappuccinorum.*
3 *Minoritæ, & Cappuccini sunt incapaces Bonorum, etiam in* commuui.
4 *Jesuitæ, post emissum quartum solemne Votum, sunt incapaces succedendi, ut adquirant sibi, vel Religioni.*
5 *Et ad hunc effectum tamquam mortui reputantur.*
6 *Idem de Minoritis, & Cappuccinis.*
7 *Jesuitæ, & Fratres Minores de Observantia, ceterique strictioris Regulæ S. Francisci, Cappuccinorum nomine comprehenduntur.*
8 *Hereditas ex incapacitate ejus, qui Professionem emisit, defertur Personis in pari, vel in sequenti gradu*, & num. 16.
9 *Jesuitæ, si sola biennii vota emiserint, ipsis, non Religioni hereditas adquiritur.*
10 *At nec ipsis, nec Religioni, si Professionem, aut vota Coadiutorum nuncuparint*, & num. 148. & 151.
11 *Ex Professionis momento inducitur mors quoad omnes Juris effectus.*
12 *Jesuitæ ex emissione quarti solemnis Voti pensiones, ac Beneficia amittunt, necnon testandi facultatem.*
13 *Jesuitis emittentibus quartum solemne Votum, fideicommissa ab ipsis possessa transeant deinde ad substitutum cum potestate percipiendi fructus, etiam non expectatâ morte naturali Professi*, & num. 14. & 15.
17 *Renunciatio facta de hereditate Viventis inducit votum captandæ mortis à Jure improbatum.*
18 *Non procedit si facta est ad piam Causam.*
19 *Idem, si talis hereditas, non speciatim, sed sub generalitate jurium fuit in renunciatione comprehensa*, & num. 20.
20 *Generalitati non derogatur ex facta expressione certæ hereditatis.*
21 *Eaque expressia debet gratiâ majoris demonstrationis facta censeri.*
22 *Jus succedendi in intestata hereditate Viventis omnino incertum est, & merè futurum*, & nu. 60. 88. & 158. *& assimilatur somniis Vigilantium* num. 89.
23 *Juri de futuro inesse dicitur jus ipsum futurum, ejusque spes.*
24 *Juris futuri spes est, pretio æstimabilis*, & num. 64.
25 *Jus futurum in contractum potest deduci*, & num. 65. 108.
26 *Quæstio facti est, ubi de Disponentium mente disceptatur.*
27 *In quæstione facti inspiciendum est, quid ante rem, quid cum re, quid post rem evenerit.*

28 *Re-*

28 Renuncians censetur hereditatem, etiam Fratris viventis, in Renunciatione comprebendisse, si hic æger mente, & corpore testari non erat aptus, ac erat facilè ab intestato decessurus.

29 Renunciatio amplis verbis, & generalibus concepta, debet censeri ad jura etiam ex caussa de futuro extensa, & num. 34.

30 Verba Renunciationis = omnia universa ejus Bona, substantiasque una cum omnibus ejus juribus, rationibus, & actionibus &c. quomodocumque, & quandocumque, ac qualitercumque modò competentia, vel in futurum competitura &c. important comprehensionem juris etiam succedendi in hereditate Viventis.

31 Præsertim ex illarum clausularum geminatione = quomodocumque, & qualitercumque modo competentium, vel in futurum competiturorum = Declara ut num. 110.

34 In Renunciatione quid fuerit comprehensum, quidve exclusum, ex Renunciantis mente investigandum est.

35 Atque ex illius finali caussa.

Item ex persona ipsius Renunciatarii, num. 38.

36 Renunciatio ex caussa ingressus in Religionem est latiùs interpretanda.

37 Ita ut censeatur comprehendere etiam jura de futuro, & num. 128.

39 In Renunciatione respiciente Operis pii, atque Animæ Renunciantis favorem, benignior semper interpretatio debet sumi, & num. 132.

40 Renunciatio in dubio censeri debet comprehensiva etiam jurium de futuro, si id intellexisse Renuncians declaret.

41 Declaratio facta à Renunciante de eo, quod in renunciatione comprehendere intellexerit, licita est, & valida.

42 Præsertim ubi verisimilitudo, & Renunciantis probitas concurrit.

43 Nec non ejus ætas ad senectutem vergens.

44 Renunciatio intestatæ successioni, quæ sit merè abdicativa, Renunciatario nil prodest, & num. 49.

45 Renuncians, renunciatione merè abdicativa intestatæ successioni, habetur ac si è medio sublatus, & num. 47.

46 Eademque successio ad Proximiores Defuncti, non ad Renunciatarium deferenda est, & num. 48.

50 Renunciatio intestatæ successioni, merè abdicativa, nullum Renunciataria jus tribuit.

51 Ejusque assecutio, per existentiam Renunciantis, impeditur.

52 Renunciatio qualibet venit strictissimè interpretanda, & num. 107.

53 Præsertim si sit translativa, & num. 82.

54 In Renunciatione translativa tantum dicitur comprehensum, quantum in ea nominatim expressum reperitur, atque oculis corporeis legitur num. 55., Aut necessariò ab expressis infertur num. 56., Rejectà quacumque extensione ad res, jura, casus, & personas non nominatas, num. 57., & 80.

58 Renunciatio merè translativa non extenditur ad futura, & num. 84.

59 Nec subsistere valet in jure incerto, & dependente a causa pariter incerta, & num. 85.

61 Sed versatur circa jura habentia præexistentem caussam, & num. 83.

62 Ipsique Renuncianti jam inhærentia.

63 In renunciatione merè translativa venire non censentur jura successionis in hereditate Viventis.

66 Renunciatio juris merè futuri, atque incerti valida habenda est.

67 Renunciatio merè translativa non censetur comprehendere intestatam hereditatem Viventis, nisi id expressè dictum, conventumque sit, & num. 70. & 80.

68 Vel nisi connexio quædam verborum adsit in renunciatione, ut sinè illius comprehensione nequeat subsistere, & num. 71. & 109.

69 Dispositionis verba ubi deficiunt, deficit etiam dispositio.

71 Renunciatio juribus futuris, licèt amplissimè facta, si possit referri ad jura competentia ex aliqua caussa præexistente, non censetur, comprehendere intestatam Viventis hereditatem, & num. 79. & 110.

72 Verba proœmialia Dispositionis indigitant quidem animum circa aliquem actum faciendum, sed ipsum perfectè non explicant.

73 Verba autem partis dispositivæ actum complendum innuunt.

74 Clausula & infra in parte proœmiali Dispositionis, importat ipsius proœmialis cum parte dispositiva connexionem.

75 Pars proœmialis, tametsi amplissima, declaranda est, atque restringenda ad terminos dispositivæ, & num. 76., 104. & 106.

77 Præsertim quando pars proœmialis stat ad inferius ordinanda.

78 Verba proœmialia Dispositionis. Di qui è, che colla presente &c. dispongo nel modo seguente, cioè &c. innuunt, proœmialem partem stare ad inferius ordinanda in parte dispositiva.

81 Renunciatio, licèt concepta verbis futuri temporis, in dubio non censenda est comprehendere intestatam Viventis hereditatem.

86 Actio non subsistens renunciationis tempore, sed post oriens, dicitur novum contingens.

87 Et ad illud non porrigitur.

90 Renunciatio juribus futuris non censetur comprehendere spem succedendi in hereditate Viventis, cum res est de successione in Bonis paternis.

91 Vel de consequenda ex his Legitima Filio debita.

92 Procedit maximè cum res est de hereditate Patris, & num. 123., & 126.

93 Renunciatio facta juribus etiam extituris cum adjectione ubique locorum nequit dici extensa ad spem succedendi in intestata Viventis

tis hereditate, quæ nullo potest loco circumscribi.

94 Sed solùm ad alia jura fundata in caussa jam præexistente.

95 Præsertim si talis renunciatio facta sit pro aliqua temporis circumstantia, qua jura ex nova caussa exitura nequeant Renuncianti competere, & num. 126.

96 Renunciatio connotans jura ad certam usque diem competentia non extenditur ad jura exitura ex nova superveniente cuassa.

97 Renuncians juribus futuris, nullà factà mentione hereditatis Fratris Viventis, non censetur eam voluisse comprehendere, & num. 98.

99 Disponentis voluntas rectè à discretivo loquendi modo valet argui.

100 Renunciatio juribus futuris, adhibito verbo Patrimonii, non importat spem succedendi in intestata Viventis hereditate.

101 Spes succedendi in intestata Viventis hereditate, in cujuspiam Patrimonio non potest esse.

102 Substitutio nondum purificata in Bonis non connumeratur.

103 Renunciationis substantia verè consistit in ejus parte dispositiva.

105 Renunciationis una pars ab altera est intelligenda, & declaranda.

111 In Renunciatione nequit dici comprehensum jus succedendi in intestata Viventis hereditate, nisi renunciatum fuerit juri futura, etiam ex nova caussa competituro.

112 Aliter jus istud futurum intelligitur de jure futuro ex caussa de præsenti, vel de præterito, & num. 113.

114 Clausulæ quomodocumque, & quandocumque, ac qualitercumque &c. competiturorum, quoad jura futura, solent in renunciationibus de stylo a Notariis apponi.

115 Idem de Clausula tam ex testamento, quàm ab intestato.

116 Præsertim in partibus non dispositivis.

117 Et Clausulæ ejusmodi robur adijciunt renunciationi, illam autem ultra expressa non extendunt, & num. 120.

118 Renunciatio ut dicatur extensa ultra specificè in ea expressa, non sufficiunt Clausulæ quomodocumque, & quandocumque, ac qualitercumque in parte solùm proœmiali, non vero in dispositiva adjectæ.

119 Et argumentum, quod aliàs dictæ Clausulæ, remanerent superfluæ, levissimum est.

120 Clausulæ quomodocumque, & quandocumque, ac qualitercumque in proœmiali solùm renunciationis parte, licèt non importent plusquàm in ea specificè expressum sit, superfluæ non remanent.

121 Parti enim dispositivæ majus robur adijciunt.

122 Et declarant id, quod de jure inest, majoremque actui tribuunt securitatem.

123 Renunciatio potiùs quàm censenda sit extensa ad quæ specificè non sunt expressa, superfluæ haberi debent Clausulæ quandocumque, & quomodocumque, ac qualitercumque in ea adjectæ.

125 Renuncians noluisse censetur, quod, dum poterat, declarare omisit.

126 In Successione Bonorum Avitorum non debet Fratri Ecclesia præferri.

129 Renuncians id solum, quod expressit, à se abdicasse, & in alios transtulisse censetur.

130 Renunciatio si fit ex caussa ingressus in Religionem, majorem habet firmitatem.

131 At non comprehendit, quæ specificè non sunt expressa.

133 Ecclesia tantùm recipit, quod sibi oblatum est, non verò incertus nuncupatur successionum spes.

134 Successio, deficiente facto hominis, legitimis heredibus a Lege defertur, & num. 155.

135 Renuncians sibi debet imputare, cur mentem suam clariùs non explicarit.

136 Renunciationis verbis, non declarationi à Renunciante postea factæ standum est.

137 Præsertim si declaratio versatur circa jura ad Renunciantem non pertinentia renunciationis tempore.

138 Declaratio Renunciantis de eo, quod in renunciatione comprehendere intellexerit, facilius recipitur, si agatur de juribus ad ipsum tempore renunciationis pertinentibus.

139 Item, si est circa res, quibus nec natura actus, nec ratio Juris resistit.

140 Et quando inesse dignoscitur actui, cujus sit declaratio.

Secus, si aliquid eidem actui superaddat, num. 141.

141 Declaratio non est, sed nova dispositio, si quid actui declarato superadditur.

142 Actu jam perfecto, nequit per novam dispositionem Tertio noceri.

143 Per Professionem à Renunciante emissam, jus de futuro ei competens resolvitur, etiam quoad Renunciatarium, & num. 172.

144 Renunciationi cuilibet tacita inest conditio, si jus renunciatum, vivo Renunciante, deferatur, & num. 149.

145 Renunciatio, mortuo Renunciante, inefficax est.

146 Jura de futuro per mortem Renunciantis caducantur favore Successorum à Lege, vel ab homine vocatorum.

147 Procedit in casu mortis nedum civilis, sed etiam naturalis, capitis nempe diminutionis, vel Professionis in Religione incapaci Bonorum in communi, & num. 150.

152 Societatis Jesu Collegia, atque Domus capaces sunt successionum ex dispositione hominis; illa nempe, ad plenum dominium adquirendum; hæ, ad effectum vendendi, & consequendi æstimationem.

153 Intellige de Successionibus, & Legatis ab Exteris relictis, non verò à Professis, vel aliis ex eorum persona.

154 Re-

154 *Hereditas dicitur ex dispositione hominis, quam à Defuncto relicta est, non vero quam ex alterius persona capitur.*
155 *Renunciatio Successioni, illius naturam immutare nequit.*
156 *Renunciatio jam Professi in Societate Jesu, non est juris renunciati translativa, si favore Parentum, secus, si ante professionem, favore ipsius Societatis facta sit.*
157 *Diversitas tamen hæc non est à Doctoribus recepta.*
158 *Renunciationis vis, & efficacia metienda non est ex persona Renunciatarii, sed ex persona, & jure Renunciantis.*
160 *Nemo dare potest, aut donare, quod non habes, & suum non est.*
161 *Renunciatio juribus futuris nequit Renunciatario prodesse, nisi Renuncians, quo tempore aperiuntur, eorum capax sit.*
162 *Cessionarius dicitur Procurator Cedentis, ejusque personam repræsentat.*
163 *Renunciantis jus, quod sit resolubile, tale etiam in Renunciatarium transit.*
564 *Jesuitæ ex suis Constitutionibus renunciare tenentur capacitati in posterum succedendi.*
165 *Translatio jurium per Juris fictionem inducitur.*
566 *Fingitur enim Renuncians ea acceptare, deindeque in alium transferre.*
567 *Fictio Juris locum nequit habere in re de Jure impossibili.*
568 *Fictio Juris locum in renunciatione non habet quoad jura, ejus tempore, Renuncianti non competentia*, & num. 171.
569 *Renunciatio facta juri tempore renunciationis non competenti, solum potest abstensionis effectum in Renunciante operari.*
570 *At nullum Renunciatario jus tribuit.*
572 Castropal. opinio refellitur.

REVERENDUS Pater Josephus Zanardus Landus quartum solemne votum nuncupaturus in amplissimo Ordine Societatis Jesu, suorum Bonorum, ac Jurium renunciationem celebravit favore Ven: Ecclesiæ Sancti Petri Placentiæ Ven: Collegii dictæ Societatis; unicus autem dictæ renunciationis tempore illi erat Frater, nempe bon. mem. Augustinus Zannardus Landus reliquus ex universa ejus Familia, quam Renuncians ab illo propagari minimè posse sperabat ob corporis ægritudinem, & mentis imbecillitatem, quæ nedum ceteros civiles gerendi actus, sed matrimonium etiam contrahendi incapacem illum reddebat. Quamobrem, ut tempore celebratæ renunciationis prævideri jam poterat, cùm ille, nullo condito Testamento, decesserit, quæstio oritur super intestata ejusdem hereditate, an videlicet illa, sublato è medio R. P. Josepho illius Fratre, qui, licèt adhuc naturalem vitam ducat, ob solemnem tamen professionem quarti Voti, instar mortui habetur, devolvenda sit ad DD. Comites de Arcellis, & Palastrellis, aliosque legitimos heredes, qui tempore obitus Defuncti, eidem proximiores, illiusque legitimi heredes effecti erant, vel potiùs successio delata dicenda sit ad Ecclesiam præfati P. Josephi renunciatariam, super qua controversia pluribus ad me transmissis luculentis responsis Defensorum tuentium partes Collitigantium, cùm rogatus fuerim, ut sententiam meam pro veritate dicere velim, illam qualemcumque explicabo.

Profectò, si, nullâ à P. Josepho factâ favore præfatæ Ecclesiæ renunciatione jurium quomodocumque, quandocumque, ac qualitercumque, etiam in futurum ipsi competiturorum, ageretur de intestata dumtaxat successione bon. mem. Augustini, quæstio esset de re non dubia, nam illa, solemni emissione quarti Voti 1
utpote nexu reciproco, ac ultro citroque obligatorio alligatus Ordini tum ex Instituto suo, tum ex Pontificiis Constitutionibus *Pauli III., Julii III., Sancti, Pii V., & Gregorii XIII.* veram mendicitatem profitenti, verè mendicans effectus
est, perindè, ac si esset professus in Religione 2
Minoritarum, ac Cappuccinorum incapacium 3
Bonorum etiam in communi, latissimè *Fagnan. in cap. in præsentia en n.82. usque ad fin., Grat. cons. 63. nu.13. lib.1., Gabriel. cons.28. lib.1., Giovagn. respons.85. lib.1., Pancirol. cons.113. n.3., Molin. de Just. & Jur. tract.2. disp.139. vers. in nostra Societate, & vers. Jam professi, & disput.140., Sanchez. in præcept. Decalog. lib.7. cap.3. nu.70. vers. excipe tamen & cap.9. num. 25., & cap. 15. num. 10. ejusdem lib.7., Sayr. in claus. regular. lib.9. cap. 7. num.8., Ricciull. de Jur. personar. extr. grem. Eccles. lib.8. cap.9. num.3., Gratian. discept.202. in fin., Censal. ad Peregrin. de fideicom. art. 28. §. Quinto observo fol. mihi 158. juxta Venet. impress. colum.1., Scalon de Testament. lib.6. cap.3. §.2. num. 23. 25. & 26., Card. de Luc. de Testament. disc.36. nu.5. in fin., & in annotat. ad Concil. disc.35. num.11. vers. postquam verò, R.P.D. Fattinell. in suis respons. post tract. de translat. Pension. Respons.47. nu.1., & respons. 48. nu. 4., Palma inter decis. ab ipso collect. tom.3. decis. seu veriùs respons. 298., & latius Torr. apud eundem resp.299., Rot. coram Burat. decis.243., & in rec. decis.110. part.10.*, ac per consequens ob dictam solemnem professionem factam in Ordine veram mendicitatem profitente tàm Professus, quàm ejusdem Ordinis Domus, & Collegia, incapacia prorsus essent acquirendi legitimas hereditates, & Successiones ex persona Profes-
si, qui, instar mortui, habetur, non secus ac 5
Minoritæ, aut Cappuccini *Molin. de Justit. &* 6
Jur. tract.2. dict. disp.139. vers. in nostra Societate ibi = *Veruntamen non solùm professæ Domus jus ullum non habent ad Bona suorum Religiosorum, sed neque Collegia, neque probationum Domus* = & rursus = *tàm Professi, quàm Coadiutores omnes spirituales Societatis sunt ea ipso incapaces cujuscumque Dominii, & neque Domus Professæ, neque Collegia, aut quisquam alius heredes esse possunt eorum loca, sed ad eum effectum reputantur*

tur tamquam mortui naturaliter, non secus, ac mino-
res Fratres Professi de Observantia, & Cappucci-
ni = Idque repetit *disput. 140. in princip.* ibi = *Do-*
7 *mus omnes, & Collegia Societatis Jesu, & Mo-*
nasteria Fratrum Minorum de Observantia, &
ceterorum, qui strictiùs adhuc Regulam S. Fran-
cisci observant, quos omnes Concilium Tridenti-
num Cappucciaorum nomine comprehendit; In his
enim omnibus Monasteriis, Domibus, aut Colle-
giis &c. itaut neque ipsi, aut Monasteria, aut quis-
que alius eorum loco, ac nomine jus ullum habere
possit, sed reputantur, ac si mortui essent natu-
raliter, Card. de Lugo lib. 4. resp. moral. dub. 4.
num. 7., Layman. theolog. moral. lib. 3. sect. 5. cap.
7. num. 13. vers. tertio quia Constitutio, & nu. 15.,
Sanchez. in præcept. Decalog. lib. 7. cap. 9. nu. 25.,
Pancirol. cons. 114. num. 3., optimè Cutell. de Do-
nat. part. 1. disc. 2. partic. 4., Ceusal. ad Peregrin.
de fideicomm. art. 25. vers. quinto observo fol. 158.
colum. 1., Card. de Luc. de Regular. disc. 63. num. 3.
& seq., R.P.D. Fattinell. dict. resp. 47. num. 9.,
& resp. 48. num. 4., & seq., Palm. dicto suo res-
pons. inter decis. ab ipso collect. decis. 298. num. 2.,
& in resp. Torr. inter easdem decis. dec. 299. num.
7., R.P.D. Petra in suis Comment. ad Constit. A-
postol. tom. 3. ad Constit. 1. Clementis IV. sect. 1.
num. 3. fol. mihi 359.
Ità quidem ut ob incapacitatem contractam
ratione Professionis efficientis, quod Professus
habeatur pro non existente in rerum natura,
8 successio ministerio legis deferatur iis, qui sunt
in pari, vel in sequenti gradu *Giovagnon. dict.*
resp. 85. lib. 1., Pancirol. cons. 115. num. 3., Molin. de
Just., & Jur. dict. tract. 2. disput. 40., Sanchez.
ad præcept. Decalog. lib. 7. cap. 9. num. 25., Fi-
liucc. de obligat. relig. stat. tract. 15. disput. 3. punct.
5. num. 1. ibi = *neque idem est sermo de Religiosis*
Societatis Jesu, nam si sola Biennii Vota emise-
9 *rint, ipsis, & non Monasterio defertur heredi-*
tas, si verò Professionem, aut Vota Coadiutorum
10 *emiserint, neque ipsis, neque Monasterio hereditas*
acquiritur, sed aliis heredibus = *Cutell. dict. par-*
tic. 4. num. 13., Peregrin. de fideicommis. art. 28.
num. 63., ubi Ceusal. dict. art. 28. vers. observo
quinto fol. mihi 158. colum. 1. vers. fin., ubi, quod
ex momento Professionis inducitur mors quoad
11 omnes Juris effectus *Staiban. Jun., resol. 97. num.*
16., Card. de Luc. de Regular. disc. 63. num. 4., &
in annot. ad Concil. dict. disc. 35. num. 11. vers.
postquam verò, ubi postquam statuerat omni-
modam incapacitatem quoad Jura successoria
resultantem ex dicta solemni professione quarti
Voti, concludit his verbis = *Et in summa, ut in*
iis, quæ sæculum, ac personam concernunt, ha-
beatur omninò pro mortuo tamquam Religiosus
professus Religionis incapacis, etiam in communi,
12 *& per consequens amittantur Pensiones, atque va-*
cent Beneficia, ac etiam cesset omnis facultas te-
standi, vel disponendi cum similibus effectibus,
ex vero ac perfecto statu regulari resultantibus =
Mans. consult. 117. num. 25. & seqq., R.P.D. Fat-
tinell. resp. 47. num. 4. & seq., & resp. 48. nu. 5.,
13 inquiens, ex momento emissæ hujusmodi profes-
sionis expirare statim fideicommissa, illaque

transire ad substitutum cum potestate perci- 14
piendi ex illis fructus, non expectatâ morte na- 15
turali Professi, *Palm. dict. resp. 298. num. 6., &*
num. 15., & resp. 299. num. 14., ubi D. Torre al-
legat se ipsum *in tract. de pact. futur. success. lib.*
3. cap. 11. num. 9., & de success. in majorat., &
Primog. Ital. part. 1. cap. 30. §. 3. num. 67., quibus
addi possent alii innumeri loquentes in genere
de istiusmodi Professis in Religionibus incapaci-
bus Bonorum in communi. Si igitur tam R. P.
Josephus ob nuncupationem quarti solemnis
Voti, quàm, ex ejus Persona, Domus, & Col-
legia Societatis Jesu incapacia prorsus sunt cu-
juscumque legitimæ successionis tàm activæ,
quàm passivæ, ità quidem ut perindè, ac si
naturaliter mortuus ille esset, locum faciat iis,
quibus operatione legis defertur intestata suc-
cessio, plana res esset favore DD. Comitum de 16
Arcellis, aliorumque litis Consortium, qui ob
mortem civilem P. Josephi gradu proximiores
effecti reperirentur bon. mem. Augustino De-
functo ab intestato.
Et reverâ in hoc consentiunt Defensores etiam
Ven. Ecclesiæ Sancti Petri, qui illius jus de-
sumunt, atque constabilire conantur in renun-
ciatione favore dictæ Ecclesiæ facta à P. Jose-
pho, antequam emissione quarti Voti solemni
Professione Societati devinceretur; ad cujus sa-
nè renunciationis vim, atque efficaciam inve-
stigandam, dignoscendamque, cùm plurimùm
valere posse censuerim explicare statum, & ca-
pacitatem tum Ordinis, tum Professorum So-
cietatis Jesu quoad Jura successoria, idcircò,
antequam assumerem dictæ renunciationis exa-
men, operæ pretium esse credidi præmittere
ea, quæ quoad intestatas, atque legitimas suc-
cessiones ex mente Pontificiarum Sanctionum,
atque ex hujus inclyti Ordinis Constitutionibus
præscripta sunt; manum itaque demandato mi-
hi muneri admovens validitatem dictæ renun-
ciationis in dubium minimè revocabo sub ob-
tentu, quod illa, utpotè facta de hereditate 17
viventis, induere valeat votum captandæ mor-
tis, ideoque legibus nostris improbata dicatur,
nam sub censura Sanctionum irritas declaran-
tium dispositiones illas, quæ quoquomodo al-
terius mortis optandæ, captandæque ansam
præbere possunt, nullo pacto comprehenditur
renunciatio, de qua agitur, tum quia facta fa- 18
vore piæ Causæ, atque politici Corporis Eccle-
siæ, nimirum Collegii Societatis Jesu, ut optimè
in allegationibus ad me transmissis, tum etiam
quia hereditas Fratris viventis, utpotè non 19
nominatim, sed sub generalitate dumtaxat ju-
rium Renuncianti competentium, & competi-
turorum in dicta renunciatione comprehensa,
votum illud non minus legis, quàm naturæ vo-
ce improbatum induxisse non potuit *ad Text. in*
leg. 1. §. 1. ubi Glossa in verb. justa ff. pro socio,
Alb. cons. 11. num. 15. in fin. vers. videtur itaque,
Ladercb. cons. 33. num. 8., Sanchez. in præcept.
decalog. lib. 7. cap. 2. num. 31., Gratian. discept.
forens. cap. 692. num. 49., Vinn. de pact. cap. 19.
num. 7., Merlin. de pignor. lib. 2. quæst. 40. num.
24., *Ur-*

24., *Urceol. consult. 98. num.49.*, *Cutell. decis.*
5. sub num.113. vers. Item renunciatio, *Franch.*
decis.89. num.4., *Capyc.decis.159. num.10.*, *Rot.*
coram Buratto decis.366. per tot., *& coram Ben-*
20 *incasa decis. 145. sub num.11., & seq.* tradens,
etiam expressionem certæ hereditatis non dero-
21 gare generalitati, sed censendam esse factam
gratiâ majoris demonstrationis, idemque tra-
diderunt *Decian.cons.44. nu.97. lib.4.*, *Gratian.*
dict. discept.692. num. 50., *Palm. allegat. 153.*
num.75., *Card. de Luc. de renunciat. discurs.13.*
num.7. & seqq., *& disc.16. num.4.*, *alter de Luc.*
de lin. legal. art.28. num. 15. & seq., *Roto caram*
Burate dict. decis. 366. num. 3. Quamobrem, his
posthabitis, ut recto Judicio definiri queat qua-
le nam Jus Ven. Ecclesiæ Sancti Petri compe-
tere possit super intestata hereditate præfati
bon. mem. Augustini ex persona P. Josephi il-
lius fratris, in cujus locum dicta Ven. Eccle-
sia se subingressam esse dicit virtute renuncia-
tionis ipsius favore ab isto factæ, examinando
illius naturam, & efficaciam, statuendum primo
loco erit, an in dicta renunciatione compreben-
sum diei possit illud qualecumque jus prorsus
de futuro Renuncianti competens super intesta-
ta hereditate fratris viventis; deindè, supposi-
tâ tali comprebensione, examiuandum erit, an
talis renunciatio suffragari queat Ven. Ecclesiæ
S. Petri, eo quod agatur de hereditate, & Ju-
re delato tempore, quo P. Josephus ob solemnem
emissionem quarti Voti iu Religione incapaci
Bonorum etiam in communi, pro civiliter mor-
tuo habebatur.

Rem igitur ordiendo à prima mox propositi
assumpti parte, dicendum videtur, jus succe-
dendi in intestata fratris viventis hereditate
comprehensum dici posse in renunciatione, de
qua agitur, quia, licèt illud utpotè nec spe,
nec re competens speretur, solum quæri possit
22 novâ aliquâ superveniente causâ, ideoque in-
certum omninò sit, & merè futurum; nihi-
23 lominus, cum tali Juri de futuro duo inesse di-
cantur, nempè jus ipsum futurum, quod in
rerum natura non est, & spes, quæ ab illo di-
stincta est, & hæc præsens, inque nostris Bo-
24 nis, & pretio æstimabilis esse dicatur ad *Text.*
in leg. verbum illud 18. ibi = *pertinere ad nos*
etiam ea dicimus, quæ in nulla eorum causa sunt,
sed esse possunt = *ff. de verbor. signific.*, cum aliis
concordantibus Juris nostri locis, & auctorita-
tibus relatis apud *Oleam de cess. Jur. tit.3. quæst.*
10. num. 13., hinc sequitur, quod tale jus in
contractum deduci, cedi nimirum, donari, ac
25 renunciari potuerit *Gallerat. de renunt. cent. 2.*
renunt.17. num.8., & latè prosequitur *Olea de*
cess. Jur. dict. quæst.10. num.14. & seq., *Balduc.*
ad Ramon. cons.27. num.49., & 50., *latè Torr. de*
pact. futur. success. lib. 2. cap. 1. num. 33., &
seqq.

At verò si P. Josephus in renunciatione,
quæ ab ipso celebrabatur, comprehendisse po-
tuit tale jus, tametsi futurum, & merè spera-
tum, inquirendum solummodò erit, an illud
reverâ renunciare, & in Renunciatarium trans-
ferre voluerit? Id autem cùm sit quæstio facti,
tales enim (ut passim admonent *Doctores*, & 26
præsertim *Card. de Luc.* locis innumeris) di-
cuntur illæ, in quibus de Disponentium mente,
& voluntate disceptatur, pro ea tutò assequen-
da quærendum est, *quid antè rem, quid cum re,* 27
quid post rem evenerit = ut ex *Cicerone in Topicis*
nos edocet *Duaren. disput. anniversariar. cap.41.*
fol. mihi 279. in med. tom.2. Quamobrem si in il-
la, quæ hodiè vertit Causa, hæc omnia dili-
genter investigemus, facilè Renunciantis men-
tem attingemus, quippè si intueamur quid an-
tè rem evenerit, qualis nempè antè renuncia-
tionem esset rerum status, P. Josephus profes-
sus fuit, plurimùm ipsum movisse ad renuncia-
tionem celebrandam favore Ecclesiæ, quia uni-
cus frater, quem superstitem habebat, Bonis,
& reditibus propriis alioquin abundans, cor-
poris, mentisque ægritudine laborabat, *maxi-*
mè, sunt verba renunciationis, *cùm ex familia*
sua unicum tantùm habeat fratrem sibi supersti-
tem, nempè Illustriss. D. Augustinum Zannar-
dum Landum ab eodem M. R. P. Zannardo Landa
summoperè dilectum, qui viginti ab hinc annis re-
tro circiter habituali ægritudine laborat, quam
naturaliter insanabilem, attestati sunt cum eorum
Juramento nonnulli Doctores periti artis, & me-
dicinæ Doctores Placentiæ, ut patet ex cura ei-
dem Illustriss. D. Augustino decreta usque de an-
no effluxo 1665. &c. quis autem, inspecto tali re-
rum statu, in dubium revocare poterit, quin Re- 28
nuncians mente prospiciens tum Judicii imbe-
cillitatem, quâ Fratri adimebatur factio Te-
stamenti, ac cujuscumque alterius dispositionis,
tum habituales ejusdem Corporis ægritudines,
quæ non remotam, sed (ut eventus docuit)
proximam illi portendebant spem succedendi in
ejusdem intestata hereditate, modò illi superstes
esset, quis, inquam, his perpensis, in dubium
revocare poterit, quin P. Josephus, qui favore
Ecclesiæ renunciabat jus omne certum, & præ-
sens sibi competens, faciliùs inductus fuerit ad
renunciandum, etiam jus futurum, & ab eventu
pendens *Rot. in rec. decis.141. num.22. part.5.*

Clariùs id elucescet, si quid cum re, in renun-
ciatione nempè factum fuerit; in ea enim Re-
nunciantem comprehendere voluisse jus etiam
succedendi in intestata hereditate fratris viven-
tis, tametsi futurum, satis innui videtur ex il-
lius verbis proœmialibus, ex quibus, quoties
generalia sunt, & ampla, renunciationem ex-
tendi ad Jura, etiam ex causa de futuro, tradit 29
Mans. consult. 400. num.13. & seqq., vix autem
amplioribus verbis Renuncians mentem suam
explicare poterat; Ille enim jam jam solemnem
professionem emissurus ità loquutus fuit = *ideò* 30
antè dictam professionem emittendam omnia uni-
versa ejus Bona, substantiasque unà cum omnibus
ejus juribus, rationibus, & actionibus ad eundem
M.R.P. Zannardum Landum quomodocumque, &
quandocumque, ac qualitercumque modò compe-
tentia, vel in futurum competitura renunciare,
transferre, ac cedere infrascriptæ Ecclesiæ S.Pe-
tri Placentiæ ejusdem Societatis Jesu =, sub hac
autem

autem generali, atque ampla expressione Ju-
rium futurorum comprehendi posse jus etiam
succedendi in hereditate viventis, licèt merè
speratum, ac pendens à causa de futuro, tra-
diderunt *Mandell. Alb. cons. 11. num. 17. Panci-
rol. cons. 62. num. 8., Port. Imol. cons. 142. nu. 45.
& seqq., Menoch. cons. 401. num. 119., Conciol.
allegat. 31. num. 34., Mans. dict. consult. 400. num.
114. & seqq., Addend. ad Burat. decis. 310. num.
9., Rota apud Gilian. ad Stat. Perus. decis. 95.,
in rec. dict. decis. 141. part. 5., in Melevitana suc-
cessionis 21. Junii 1686. §. Tertio quia coram Card.*
31 *Matteio*; Certiùs, perpensis illis geminatis,
atque sæpius inculcatis clausulis = *quomodocum-
que, quandocumque, & qualitercumque modo com-
petentium, vel in futurum competiturorum*, quas
tam conjunctim, quàm seorsim ad rem nostram
examinant *Mascard. de probat. conclus. 271. nu.
14., Cancer. variar. resolut. lib. 2. cap. 15. num. 35.,
Adden. ad Gregor. decis. 265. in fin. Gallerat.
de renunt. cent. 1. renunt. 17. num. 36., Montan.
contr. 9. num. 3., Capyc. latr. consult. 77. num. 45.,
Conciol. allegat. 31. num. 34., Mans. loc. mox citat.,
Rot. in rec. decis. 109. num. 1., & seqq. decis. 41.
num. 4. part. 5., & in Melevitana successionis loco
pariter citat.*

Cui porrò verborum amplitudini robur addit
certa illa, cujus meminimus, spes, quæ Renun-
32 cianti affulgebat, si nempe supervixisset fratri
carenti testamenti factione, sibi delatum in ejus
hereditatem; quamobrem, si pro dignoscendo
quid in renunciatione comprehensum, vel ex-
33 clusum ab ea sit, præcipuè spectanda est mens
Renunciantis *Saminiat. contr. 100. nu. 48., & seqq.
in Ariminen. Fideicommissi Bandi, & Ænea de
Bandis 26. Junii 1697. §. Hæcque intelligentia
coram Rmo Molines Decano*, hæc perspicua reddi
34 videntur ex circumstantiis in nostra specie con-
currentibus, atque coadiuvatis prægnantiâ ver-
borum, ex quibus conijci potest, Renunciantem
in eo rerum statu de tali Jure cogitasse *Mandell.
Abb. cons. 11. nu. 17., Gallerat. de renunt. cent. 1.
renunt. 17. num. 37., Tondut. quæst. civil. part. 2.
qu. 200. nu. 7., Buttiglier de success. ab intest. theo-
rem. 45. num. 6., Adden. ad decis. 523. num. 84.
part. 4. tom. 3. rec., Mans. consult. 400. loco citat.,
& num. 124. & seqq., Rota apud Torr. de pact. fu-
tur. success. decis. 120. num. 5. coram Benincasa
decis. 145. nu. 7., in Ariminen. Fideicommissi Ban-
di, & Ænea de Bandis 26. Junii 1697. §. final.
coram Rmo Molines Decano.*

At præterea quamcumque benigniorem in-
terpretationem, & ampliorem renunciationis
extensionem in nostro casu faciendam esse nos
admonent tum causa finalis, ob quam facta fuit
35 talis renunciatio, qualis est illa professionis in
Religione, quæ semper latius interpretanda
36 cum extensione renunciationis ad Jura etiam,
quæ regulariter sub illa comprehendi non pos-
37 sent, qualia sunt jura de futuro *Rot. decis. 141.
nu. 1. part. 5.*, & passim apud alios, tum etiam
38 persona Renunciatarii, nam si sola ratio se se
per professionem in Religione abdicandi Bonis
omnibus, ut rerum humanarum curis soluto
animo, quis impensiùs Divinis vacare possit, ef-
ficit, ut jura etiam futura ex causa prorsus no-
va, atque de futuro sub renunciatione compre-
hendantur, quanto certiùs talis comprehensio
admittenda erit in casu nostro, in quo Renun-
cians, se, suaque omnia Deo devovere voluit, ut
universi sui Patrimonii, substantiæque reditus
ad majorem illius gloriam erogarentur in Divi-
num cultum, & necessarios, piosque Ven. Ec-
clesiæ Sancti Petri usus, hujusmodi autem cau-
sa directè respiciens adeò pium opus benignam
proculdubio efflagitat renunciationis interpre-
tationem, prout exigit favor tum pii operis, 39
tum animæ ipsius Renunciantis ex tam pia mu-
nificentia sempiterna præmia promerituri, sem-
per præferendo interpretationem illam, quæ fa-
vet piæ causæ *Tiraquell. de privileg. piæ caus. pri-
vil. 148., Navarr. comment. 2. de regul. §. 5.
num. 5., Sanchez. in præcept. decal. lib. 7. cap. 2.
num. 58.*

Et denique, si quæ adhuc vel in verbis renun-
ciationis ambiguitas, vel de Testatoris volun-
tate quæstio esse posset, ea penitus in nostra hy-
pothesi submota reperiretur à P. Josepho renun-
ciante, qui declaravit ejus mentem fuisse com-
prehendendi in renunciatione ab ipso facta jus 40
speratum fraternæ successionis, quas declara-
tiones licitè, ac validè fieri posse docuerunt 41
*Sanchez. in præcept. Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 11.
num. 16., Reginald. tom. 2. lib. 18. cap. 27. nu. 197.,
Dian. oper. coordinat. tom. 2. resol. 99. nu. 1., Mo-
net. de commut. ultim. volunt. cap. 5. quæst. 1. num.*
14., easdemque plurimùm valere, quoties in- 42
trinsecâ fulcitæ verisimilitudine, atque probi-
tate Personæ coadiuvatæ reperiuntur, admonent
*Mandell. Alb. cons. 10. num. 25. & seq., Molphes.
ad Consuetud. Neapol. tit. de renunt. quæst. 17. nu.
38., Theodor. alleg. 37. num. 5. §. Item non adsunt
in fin., & num. 15., Mans. consult. 258. num. 50.,
consult. 296. num. 53. post med., Card. de Luc. de
renunt. disc. 2. num. 10., R.P.D. Ansald. in ad-
dit. ad decis. 15. num. 29. & seqq., Rot. coram
Ubag. decis. 63. num. 2. & num. 4. ac seq., in rec.
decis. 464. num. 5. & seqq. part. 19., in Romana
renunciationis 8. Junii 1705. §. Et in hunc sen-
sum, & seq. confirmata 26. Junii 1706. §. pe-
nult. coram Rmo Molines Decano, in Romana suc-
cessionis 4. Februarii 1711. §. Denique coram eo-
dem.* Porrò intrinseca verisimilitudo non deest
in casu nostro, si spectemus statum bon. mem.
Augustini, qui cum esset prorsus incapax cujus-
cumque activæ dispositionis, certam favore
Fratris reddebat spem intestatæ successionis, ut
etiam concurrit præsumptio eximiæ probitatis
Viri professi in Religiosissimo, atque sanctissi-
mo ordine, cui præsumptioni robur addit ejus 43
ætas fortè jam vergens in senectutem, quo casu
longè magis valet similis declaratio *Bald. cons.
476. num. 2. lib. 6.* inquiens = *maximè ubi gladius
Dei est supra verticem morituri, quia nemo, qui
confitetur, præsumitur mori cum mendacio, &
peccato* =, & aliis adductis, dictum fuit in *Romana
Donationum 15. Martii 1705. §. Nec levius, vers.
quamvis enim coram Rmo Molines, & in Romana*

Donationis 17. Aprilis 1711. §. 30. coram R.P.D.
Ansaldo.
Hæc esse crederem præcipua momenta ratio-
num, quæ afferri posse videntur pro statuenda
comprehensione fraternæ hereditatis in dicta
renunciatione facta à R.P. Josepho favore Ven.
Ecclesiæ S. Petri, eademque licèt primo oculo-
rum conjectu urgere videantur, attamen sedu-
lò illis perpensis, probabilius esse censeo, in
dicta renunciatione comprehensam minimè fuis-
se spem illam, incertamque penitus aleam ju-
ris merè futuri, quod ex causa pariter futura
P. Josepho competere poterat super intestata
successione in hereditate fratris viventis; nam
44 talis renunciatio si merè abdicativa diceretur,
nullo pacto prodesset Ecclesiæ Renunciatariæ,
quippè illius vigore sublato è medio Renuncian-
45 te, intestata successio ministerio legis deferre-
tur aliis, qui, perindè ac si Renuncians natu-
raliter mortuus esset, Renunciatario defuncto,
46 proximiores efficerentur Passerin. in cap. quam-
vis pactum num. 47., & nu. 61. de pact. in 6., An-
dreal. contr. 310. num. 13., Actolin. resol. 40. nu. 13.,
Maas. consul. 257. num. 12., Rota in Cavallicen. le-
gitimæ 11. Decembris 1682. §. quod spectat verò
coram bon. mem. Rmo D. Hervault, in Romana suc-
cessionis 4. Februarii 1711. §. Tantum autem abe-
rat, & §. Multoque minus coram Rmo Molinet
Decano; Ut etiam ex ratione non absimili Ec-
clesia renunciataria minimè juvaretur renun-
47 ciatione merè extinctivâ, cujus vigore Renun-
cians se de medio auferens, locum quidem face-
48 ret aliis legitimis heredibus fratris sui, at pro-
desse nequiret Renunciatariæ, cui super dicta
49 hereditate nullum competebat jus, cujus asse-
cutio per Renunciantis existentiam ipsi impedi-
50 retur ad tradita per Passerin. in cap. quamvis pa-
ctum num. 61. & seqq., Cæsar de Afflict. contr. 24.
51 num. 14. & seqq., Bottiglier. de success. ab intest.
theorem. 45. num. 22., Tarr. de pact. futur. success.
lib. 2. cap. 1. num. 42. & seqq., Rot. coram Card.
Cerro decis. 440. nu. 24., & benè ità de istiusmo-
di renunciationum speciebus ad rem nostram
loquuntur Giovagnon. resp. 85. num. 8. lib. 1., Torr.
inter decis. collect. à Palm. dict. respons. 299. num.
39. & seqq., Quamobrem, ut etiam sustinent
Defensores Ecclesiæ renunciatariæ, dicta re-
nunciatio translativa dicenda est; si igitur ve-
52 ra, prout verissima certè est, illa juris regula,
quâ edocemur, renunciationes omnes utpotè
strictissimi juris strictissimè semper esse inter-
pretandas ad Text. in leg. si domus ff. de servitut.
Urban. Prædior., Surd. cons. 46. nu. 22., Valenz.
cons. 17. nu. 33. & seq. lib. 2., Cabrer. de met. cap.
13. num. 33. & seqq. lib. 2., Rota apud Posth. de
manut. decis. 57. num. 10., in rec. decis. 724. num. 3.
& seq. part. 4. tom. 3., decis. 543. num. 10., & seqq.
part. 5., decis. 253. num. 11. part. 14., in Romana
restitutionis Dotis super Dote, & lucro 15. Junii
1705. §. Atque hinc in fin. coram R.P.D. Lancet-
ta, potiori profectò jure regula hæc justum lo-
53 cum sibi vindicabit in renunciatione translati-
va, qualis dicitur illa, de qua agitur, & in qua
54 si tantum comprehensum dicendum est, quan-
tum in ea nominatim expressum reperitur, ocu-
lisque corporeis legitur, aut necessariò ab ex- 55
pressis infertur, rejectâ quacumque extensione
ad res, jura, casus, & personas non nomina- 56
tas Donad. de renunt. cap. 11. num. 22., & cap. 22.
num. 136., Balducc. ad Ramon. cons. observat. 92. 57
num. 32., Palma allegat. 304. num. 3., & allegat.
305. num. 3. & 5., Rot. decis. 45. num. 2. apud eun-
dem, coram Dunoz. Jun. decis. 346. num. 10. & seq.,
in Urbanien. Canonicatus 15. Martii 1694. §. Ne-
que minus coram bon. mem. Muto, ideoque non 58
extenditur ad futura, & causam ortam post re-
nunciationem Bartol. in leg. qui Romæ §. Duo fra-
tres num. 11. ff. de verb. signific., Surd. cons. 418.
num. 10., Balduc. ad Ramon. dict. observat. 92. nu.
32., Donad. de renunciat. cap. 5. num. 19., Rot. in
rec. decis. 482. num. 3. part. 2., coram Cavaler. de-
cis. 340. num. 6., coram Bich. decis. 338. num. 10.,
quonam pacto sub eadem contineri poterit jus
illud, cujus translationi resistit ratio juris, & 59
natura hujusmodi renunciationis translativæ,
quæ, ut post Rot. decis. 543. num. 20. part. 5. rec.
admonet Palma alleg. 304. num. 23., & alleg. 305.
nu. 19., subsistere nequit in jure prorsus incerto, &
futuro, & pendente à causa pariter omninò in-
certa, atque futura, qualis est hereditas intesta- 60
ta viventis, quæ nec re, nec spe probabili com-
petere dicitur, aut deberi, & consideratur tam-
quam jus merè futurum nullâ probabili spe præ-
senti, nulloque juris fomite munitum, ut rela-
tis antiquioribus Altograd. cons. 66. num. 15. &
seqq. lib. 1., Peregrin. de fideicom. art. 23. sub nu.
52., Olea de cess. jur. tit. 3. quæst. 10. nu. 5., Cyriac.
contr. 292. num. 59., Palm. allegat. 306. num. 12. &
alleg. 307., quæ est decisio Rotæ Januen. num. 27.,
latissimè Torr. apud eundem Palm. inter decis. ab
eo collect. in ordine la 299. num. 29. & seqq., &
num. 43. vers. ultrà quam quod cum num. seq., Bal-
duc. ad Ramon. observat. 27. num. 44., Rot. disput.
Jur. select. cap. 55. num. 19. in specie loquens de
successione in hereditate fratris viventis, Rot. in
rec. decis. 543. num. 22. part. 5., sed eadem tam-
quam suum subjectum respicit, & versatur cir- 61
ca jura illa, quæ ex aliqua præexistente causa
ità in persona Renunciantis radicata sunt, ut
capacia esse valeant translationis in alium fa- 62
ciendæ Rodoer. cons. 24. num. 55. in fin., Adden.
ad Burat. decis. 265. num. 6., Mans. consult. 400.
num. 122. & seqq., & cons. 635. nu. 12., Marcian.
disput. 14. num. 30., Balduc. ad Ramon. cons. 27.
num. 42. & seq., Donad. de renunt. cap. 11. nu. 22.
ubi, quod renunciatio numquam comprehendit
illud, quod supervenit ex nova causa Palm. al-
legat. 304. num. 21., & innumeris relatis num. 24.
allegat. 305. num. 11., & plurib. seqq. usque ad fin.,
allegat. 306. num. 11. & seqq., & allegat. 307. nu.
24. & seqq., Rosa consult. 7. nu. 69., Cafareg. ad
statut. Januæ de success. ab intest. §. 12. num. 60.,
latè Mart. de success. legal. part. 1. quæst. 14. art.
4. num. 1. & seqq., Prato discept. 39. num. 13. &
seqq., Actalin resol. 55. num. 21. resol. 56. num. 1.,
Rot. coram Dunoz. Jun. decis. 436. num. 30., in rec.
decis. 549. num. 3. in fin. part. 1., decis. 81. per tot.
part. 4. tom. 2., & decis. 724. nu. 2. part. 4. tom. 3.,
in

in Ariminen. Fideicommissi Bandi, & Æneæ de
Bandis 26. Junii 1697. §. Adstipulante, & 5.
Martii 1698. §. Nullatenus coram Rmo Molines
Decano, 11. Martii 1699. §. sed quatenus coram
Emo D. Card. Scotto, & 2. Decembris ejusdem
anni §. Id ipsum autem coram Emo Card. de la
Tremoille, in Romana seu Viterbien. Legati 26.
Junii 1709. §. Sub examine, & §. Non obstante
coram R.P.D. Crispo, in Romana renunciationis
6. Maii 1709. §. Et procedendo coram Emo D. Card.
Scotto, & 10. Martii 1710. §. Sed quatenus co-
ram R.P.D. Crispo, in Romana Successionis 4. Fe-
bruarii 1711. §. Ac propterea coram Rmo Moli-
nes Decano; Quamobrem Jure, quo hodie vi-
vitur, & juxtà constantem Sacræ Rotæ opinio-
63 nem, sub simplici renunciatione Jurium, nun-
quam venire censentur jura istiusmodi succes-
sionis in hereditate viventis utpotè merè futu-
ra, & habentia causam de futuro, optimè in
celebri *Romana renunciationis 8. Junii 1705.*, &
26. ejusdem mensis sequentis anni coram Rmo Mo-
lines Decano, & 23. Januarii, 15. Junii 1708.,
& 6. Maii 1709. coram Emo D. Card. Scotto, 10.
Martii 1720. coram R. P. D. Crispo, & 10. De-
cembris ejusdem anni coram Rmo Card. Priolo, in
Romana Successionis 4. Februarii 1711. §. Multò-
que minus coram Rmo Molines Decano.
Nilque obest, quod, ut dictum fuit *in §. Rem*
64 *igitur*, spes illa, incertaque alea Juris penitùs fu-
turi pretio æstimabilis sit, & cedi, vendi, atque
65 in contractum deduci queat, quia nostra quæstio
non vertit in eo, an nimirum validè fieri possit
renunciatio istiusmodi Juris tametsi penitùs in-
certi, & pendentis à causa tempore factæ re-
nunciationis minimè præexistente, sed omninò
66 futura; aperta namque sunt Juris loca talium
Jurium cessionem, atque renunciationem per-
mittentia, ut apud *Altograd. cons. 66. num. 22.*
lib. 1., Oleam de cess. Jur. tit. 3. dict. quæst. 10.,
Mans. consult. 400. ex num. 18., Capyc. latr. con-
sult. 77. num. 43., sed quæstiones, quibus Do-
ctores se se ipsos, ac Tribunalia vexarunt, ac
quotidiè vexant, in eo vertunt, videlicet quan-
donam tale jus prorsus incertum sub similibus
renunciationibus suaptè naturâ strictissimè in-
terpretandis comprehensum dici queat? censent
67 autem, tunc demùm illud in Renunciatarium
translatum dicendum esse, cùm id expresse di-
ctum, conventumque fuit *Gallerat. de renun-*
ciat. cent. 1. renunt. 17. num. 36. vers. sed hæc in-
tellige Donad. eodem tract. cap. 7. num. 39., Balduc.
ad Ramon. cons. 1. num 56., ubi, quod intestata
Successio adeò speciali notâ digna est; ut, non
expressa, non intelligatur renunciata *Palm. al-*
leg. 305. sub num. 15. vers. & ratio est, & alleg.
307., quæ est decisio *Rotæ Jun. num. 40.*, aut
68 veluti per quandam necessariam connexionem
cum Juribus expresse translatis, resultat eorum
quoque renunciatio, itá quidem ut sine illo-
rum comprehensione ratio recti sermonis, &
dispositio ipsa omni alioquin effectu, & opera-
tione deficiatur *Farinacc. cons. 197. num. 16., &*
seq. lib. 3., Donad. de renunt. cap. 5. num. 26., Gal-
lerat. eodem tract. renunt. 17. num. 37. centur. 1.,
Surd. decis. 33. num. 9. & seqq., Rota Lucana in-
ter collect. apud Palm. Decis. 248. num. 54., Rota
in Ariminen. fideicommissi Bandi, & Æneæ de
Bandis 26. Junii 1697. §. final. coram Rmo Moli-
nes Decano; Neutrum autem in concreto casus
nostri concurrit, non quidem expressa renun-
ciatio, sivè translatio juris à Renunciante sperati
respectu intestatæ Successionis in hereditate fra-
terna, de ea enim in nullo renunciationis loco
mentio facta reperitur, ideoque, ubi deficiunt 69
verba dispositionis, deficit etiam dispositio, ut
ad effectum excludendi similis hereditatis com- 70
prehensionem, considerat *Rota in Romana Suc-*
cessionis 4. Februarii 1711. §. Certius autem coram
Rmo Molines Decano; nec etiam talis juris trans-
latio venire potest per necessariam quandam
consequentiam ab expressis, quia ea, quæ in
renunciatione ista translata fuerunt in Eccle-
siam renunciatariam, nullam habent indivi-
duam connexionem cum translatione istiusmo- 71
di spei, & incertissimi juris succedendi in inte-
stata fratris hereditate Renuncianti competentis,
enunciatio namque Jurium futurorum, licèt
amplis verbis facta, satis est, quod in hac ma-
teria strictissimi juris, & odiosa verificari pos-
sit, illam referendo ad jura futura pendentia ex
aliqua causa jam præexistente, & de præterito
Balducc. ad Ramon. cons. 27. num. 46. & seqq., &
num. 54., & seqq., Palm. alleg. 305. nu. 11., & al-
legat. 306. num. 9., & allegat. 307. num. 38. &
seqq.
Examinando enim tenorem renunciationis,
Ven. Ecclesiæ S. Petri intentionem tuam funda-
re nequit, nisi in parte proæmiali, in qua P.
Zannardus, juxtà verba alibi relata, *professus*
fuit universa ejus Bona, substantiasque unà cum
omnibus ejus juribus, rationibus, & actionibus ad
eundem M. R. P. Zannardum Laudum quomodo-
cumque, & quandocumque, ac qualitercumque,
modò competentibus, vel in futurum competitu-
ris renunciare, transferre, ac cedere, & ut in-
fra, infrascriptæ Ecclesiæ S. Petri Placentiæ &c.
Validissima autem urget ratio, ob quam ex par-
te ista proæmiali induci nequit translatio juris,
de quo agitur, eaque est, quod Renuntians ex-
optans per solemnem professionem se unire
Ven. Societati Jesu, ante dictam professionis
emissionem suorum Bonorum renunciationem
facere velle declaravit, & ad hanc voluntatem
merè connotantem actum faciendum referenda
sunt superiùs relata verba, quæ indigitant qui- 72
dem animum faciendi talem actum, sed non
explicant actum ipsum undequaque, & perfe-
ctè; sed, illum in subsequenti parte dispositiva 73
complendum esse innuitur Clausulâ illâ *& ut*
infrà, quæ cùm importet claram relationem, 74
& expressam connexionem partis proæmialis
cum parte dispositiva, pars referens, proæmia- 75
lis nempè, tametsi amplissima esset, tamquam
à potiori, declaranda, atque restringenda es-
set ad terminos dispositivæ ab illa interpreta-
tionem recipiendo, ut, omissis generalibus,
in nostris terminis dictum fuit in *Ariminen. Fi-*
deicommissi Bandi, & Æneæ de Bandis 26. Ju-
nii

nii 1697. §. Quæ ea magis coram Rm̃o Molinet,
& in una Romana Successionis 4. Februarii 1711.
§. Urgente præterea coram eodem Rm̃o Molinet
ibi = *Urgente prætereà animadversione, quod in*
parte dispositiva sæpedicti actus à P. Nicolao emis-
si nullum extat vestigium renunciationis abdicati-
væ, nullumque ex ea resultat indicium, seu con-
jectura, ex qua elici possit, ipsum refutare voluis-
se universa jura sibi quomodolibet competitura ex
causa etiam de futuro &c., ut proindè, cùm pars di-
spositiva sit undique clara, & apertam præseferat
restrictionem ad Bona tunc possessa per Renuncian-
tem, non essent attendenda prædicta verba proæ-
mialia, quæ quantumvis amplissima, semper re-
stringi deberent ad limites dispositivæ, & ab illa
76 *interpretationem recipere, prout cæteris adductis,*
in terminis admonet. Rota in dicta Perusina Im-
missionis 15. Maii 1705. §. Neque pars dispositi-
va, & 15. Januarii 1706. §. Minusque argere
coram Scotto, præsertim quando pars proæmialis
77 *stat ad inferius ordinanda, prout stare dicitur in*
nostra hypothesi propter illa verba = di qui è che
78 *colla presente &c. dispongo nel modo cioè &c. Ro-*
ta in Vercellen. prætensæ Immissionis 17. Februa-
rii 1698. §. In hypothesi coram Muto, & in Mele-
vitana Juris patronatus 16. Aprilis 1700. §. Nec
turbat replicatio coram Card. de la Tremoille =
hactenus dicta decisio; Sufficit igitur, jura de
futuro enunciata Proæmii verbis verificari pos-
79 se respectu Jurium, de quibus in parte dispositi-
va *Palm. allegat. 304. num. 21.*

In dispositiva autem renunciationis, de qua
agitur, expressè continentur *omnia Bona tam*
mobilia, quàm immobilia, ac semoventia, jura,
actiones, rationesque, & debita Juris dict. M. R.
P. Josephi M. ac modò existentia, & extitura
ubique locorum tempore, ut supra, emittendæ per
eam professionis, salvis tamen, ut infrà = & super-
additâ prohibitione alienationis sui Patrimonii
ibi = *ac omne, & quodcumque ejusdem M. R. P.*
Patrimonium in futurum alienabile, & inalie-
nabiliæ = concludit demum, quod, excluso Col-
legio, illud privativè spectare debeat ad Eccle-
siam Sancti Petri verbis illis = *respectivè spectet,*
ac spectare in perpetuum habeat, & debeat, &
respectivè habeant, & debeant ad dictam Eccle-
siam, & non ad dictæ Ecclesiæ Collegium S. Pe-
tri = Profectò, ut hæc Dispositivæ verba colo-
re nullo comprehendere possent spem, & jus le-
gitimæ Successionis in hereditate, de qua agi-
80 tur, satis esset, quod renunciatio de illa ex-
pressè non loqueretur, vel quod, tametsi ea-
81 dem concepta legeretur verbis futuri temporis,
hæc quoquomodo dubia videri possent, *Surd.*
cons. 418. num. 22., Spad. cons. 316. num. 9. lib. 3.,
Gallerat. de renunt. cent. 1. renunt. 17. num. 33. &
num. 39., eo quod ratio juris, & natura ipsa
82 translativæ renunciationis strictissimè interpre-
tandæ efficiat, quod sub illa non contineantur,
83 nisi jura derivantia à causa jam existente, rejectâ
quacumque extensione ad jura omnino futura,
84 & ex nova prorsus, & futura causa Renuncianti
85 supervenientia, quippè, ut rectè notavit *Leonard.*
Rodoer. dicto cons. 24. sub num. 53., actio nullam
tempore renunciationis habens subsistentiam,
sed ex post oriens dicitur novum contingens, ad 86
quod illa non porrigitur, &, præter allegatos
in §. Hæc esse crederem per Text. in cap. Cum 87
inter de renunt., docuit Bartol. in leg. qui Roma
§. Duo fratres sub num. 19. vers. Item importat,
& intelliguntur ff. de verbor. obligat., ubi etiam
Jason. num. 69., & post alios antiquiores, tradi-
derunt *Surd. cons. 15. num. 28. cons. 267. nu. 5. cons.*
418. num. 24., Gallerat. de renunt. cent. 1. renunt.
17. num. 33. & seqq., Cyriac. contr. 292. num. 8.,
Bottiglier. de success. ab intest. theorem. 45. nu. 5.,
Hartman. Pistor. quæst. jur. lib. 2. quæst. 12. nu. 53.,
& lib. 4. quæst. 6. num. 66., Donat. Anton. de Ma-
rin. variar. resolut. lib. 2. cap. 189. num. 6., Con-
ciol. allegat. 31. num. 33, Torr. de pact. futur. suc-
cess. lib. 2. cap. 14. num. 43. & seqq., innumeris re-
latis, *Rocca disput. jur. select. cap. 55. num. 18.,*
Balducc. ad Ramon. cons. 27. nu. 44., Afflict. de-
cis. 350. num. 4., Rot. in rec. decis. 543. num. 26.
vers. prout non afficiunt cum seq. part. 5., in Ari-
minen. Fideicommissi Bandi, & Æneæ de Bandis
26. Junii 1697. §. Adstipulante etiam coram Mo-
lines, ob veram illam, prævalidamque Juris ra-
tionem, quod jus futurum pendens ex causa 88
omninò futura, qualis est intestata successio in
hereditate viventis, utpotè nec re, nec spe
debita, assimilatur somniis vigilantium, ut, 89
pluribus relatis, tradunt *Thabor. axiom. Jur. lib. 7.*
cap. 48., Torr. sæpius allegatus, & infra allegan-
dus inter decis. collect. apud Palmam in ordine la
299. num. 30. & num. 44., quæ si, ut loquitur
mox citatus Auctor, procedunt in fortiori ca-
su, quo nempè ageretur de jure, & spe succe- 90
dendi in Bonis paternis, vel ex eisdem conse-
quendi legitimam filio competentem, multò 91
magis locum sibi vindicabunt, quum agitur de
hereditate Fratris viventis, cujus respectu spes
ista in renunciatione comprehensâ numquam
censetur ex mente Juris *in leg. Paulo Callimaco* 92
27. §. Pomponius Ermippus ff. de legat. 2. illis Ju-
risconsulti verbis = Placuit humanius interpreta-
ri, ea sola, quæ, vivente Fratre, acceptura erat,
adempta videri, non etiam ea, quæ post mortem ei
reliquerat, si sinè liberis decedat =, ut, relatis aliis,
benè ità ex *hoc Textu* argumentatur *Rocca dis-*
put. Jur. select. cap. 55.

Verùm enim verò in nostra hypothesi non so-
lâ omissione, non solâ verborum dubietate, sed
convincentibus demonstrationibus exclusa vide-
tur spes succedendi in intestata hereditate fra-
tris viventis, quæ nec etiam in potentia tempo-
re renunciationis P. Josepho renuncianti compe-
tens, solùm instar somnii antè ejus oculos ob-
versari poterat; quamvis enim in renunciatione
commemorata reperiantur Jura *modo existentia,*
& extitura, illa tamen, absque ulla necessaria 93
extensione ad istiusmodi imaginarium Jus, ex-
pressè referuntur ad Jura omninò certa, & fun- 94
data in causa jam de præterito existente, ne-
dum enim Bona, res, & Jura, actionesque
renunciatæ restringuntur ex *circumstantia loci*
ibi = *modò existentia, & extitura ubique locorum* =
nullo autem loco circumscribi poterat spes suc-
cedeu-

cedendi in hereditate Viventis, quæ solo Renun-
ciantis animo foveri poterat; Verùm prætereà
causa præterita, in qua radicari possent jura
futura, quæ renunciabantur, clariùs indigi-
tatur ex *circumstantia temporis*, dum renuntian-
95 tur Jura *extitura ubique locorum tempore, ut su-
pra, emittendæ per eum Professionis* = Si igitur re-
nunciatio Jurium futurorum refertur ad Jura
Renuncianti competitura *tempore* emittendæ
professionis, necessariò illa, veluti suam cau-
sam efficientem, supponebat aliquid jam præe-
xistens; nam si referenda fuissent ad Jura exti-
tura ex causa aliqua de futuro, hæc illi compe-
tere certè nequibant tempore emittendæ profes-
96 sionis; ut de hujusmodi renunciationibus con-
notantibus jura usque ad certam diem compe-
tentia, quod non comprehendant jura de futuro
supervenientia ex nova causa, tradunt *Surd. consf.
418. num. 25. Palm. alleg. 304. num. 9.*; Imò verò
inde elicitur argumentum exclusivum compre-
97 hensionis similium jurium; nam, si Renuncians
ob specialem expressionem, quam requirebant,
mentionem fecit de cæteris juribus de futuro,
sic etiam, si in renunciatione comprehendere
voluisset tale jus succedendi in intestata heredi-
98 tate Fratris viventis, cùm id magis individuam
mentionem exposceret, nominatim declarare
non omisisset *Palm. alleg. 304. num. 13., & Rota
Januen. apud eum dict. allegat. 307. num. 37.* ex
99 familiari argumento ducto à discretivo dispo-
nendi modo, quod nostris familiare est, & de-
nique utitur verbo *Patrimonii*, quod cedit,
100 transfert, & inalienabile esse vult, & perpetuò
spectare ad Ecclesiam S.Petri; istiusmodi autem
remotissima, atque incertissima spes succedendi
in intestata hereditate viventis, quæ, ut notatum
fuit *§. Hæc esse crederem post med.*, consideratur
tamquàm jus merè futurum, nullâ probabili
101 spe præsenti, nulloque juris fomite munitum,
in nullius Patrimonio esse potest, quemadmo-
dum in fortiori casu, substitutionis nempè,
quæ nondum est, licèt habeat certam causam
102 jam præexistentem, extrà nostra Bona esse di-
cimus *leg. substitutio 42. ff. de acquir. rer. domin.,
Mart. medic. examinat. 2. num. 8. & 9.*

At verò, si Renuncians, tametsi in dispositi-
va, in qua verè contineri dicitur substantia ju-
103 ris renunciati, adhibuerit verba futuri tempo-
ris, atque comprehendentia jura de futuro,
nihilominus illa expressè r tulit ad aliquam
causam circumscriptam loco, determinatam
tempore emittendæ professionis, & restrictam
ad jura apta comprehendi in suo Patrimonio,
in eodem sensu similia verba usurpasse dicendus
104 erit in parte proœmiali, quæ, quando etiam defi-
ceret expressa relatio ad partem dispositivam, ab
hac declaranda esset, ex certissima illa juris no-
105 stri regula, quâ admonemur, unam dispositio-
nis partem ex alia intelligendam, declaran-
damque esse *Palm. allegat. 304. num. 14.*, & fre-
quenter apud alios, quæ sanè regula potiori ju-
re locum obtinet respectu partis proœmialis,
quæ semper à dispositiva interpretationem re-
cipit, atque ad illius terminos limitatur ex dedu- 106
ctis *in §. Examinando enim*, præsertim verò in sub-
jecta materia, in qua non ex una renunciationis
parte, sed ex toto ejus contextu Renunciantis
mentem assequi debemus, ità semper illam in-
telligendo, ut rigidam, non autem facilem adhi-
beamus interpretationem, prout sanè exposcit 107
natura similis actus strictissimè semper accipien-
di, juxtà allegata *in §. Hæc esse crederem*.

Quæ cùm ità sint, facilè erit eluere argumen-
ta, quæ prò istiusmodi juris comprehensione
deducta fuerunt; nam, licèt illa qualiscumque
incertissima, atque remotissima spes succeden-
di in hereditate Viventis, quæ cuipiam compe-
tere potest, cedi, renunciari, atque in contra- 108
ctum deduci queat, ità quidem ut in hujusmodi
Causis nulla juris, sed sola facti quæstio admit-
ti queat, attamen, cùm in nostra hypothesi, de-
ficiente expressâ, ex tacita solùm Renuncian-
tis voluntate illius comprehensio in renunciatio-
ne induci contendatur ex conjecturis, has verò
tales esse oporteat, ut veluti per necessariam con- 109
sequentiam resultantem ab expressis certò evin-
cant talem Renunciantis voluntatem, ex animad-
versis *in §. Nilque obest*, hujus profectò generis
non sunt argumenta, ex quibus jus succedendi
in legitima hereditate fratris viventis in renun-
ciatione, de qua agitur, comprehensum asse-
ritur, quippe illa erui nequit ex generalibus
verbis, quibus concepta legitur pars proœmia-
lis, cùm generalis sermo alibi relatus, quo Re-
nuncians professus fuit *omnia universa ejus Bona,
substantiasque unà cum omnibus ejus Juribus, ra-
tionibus, & actionibus ad eundem &c. modo com-
petentia, vel in futurum competitura renunciare,
transferre, ac cedere, & ut infrà &c. infrascriptæ
Ecclesiæ &c.* per se spectatus, & etiamsi ex aliis
dispositivæ partibus non restringeretur ad jura
futura quidem, sed derivantia à causa de præte-
rito, aptus minimè sit comprehendere intestatam
successionem in hereditate Viventis. Ut enim
probatum fuit *d. §. Hæc esse crederem & §. In dispo-
sitiva*, ad eam comprehendendam non sufficit so-
la mentio juris futuri, cùm illa referenda semper 110
sit ad jus futurum, quod competat ex causa jam
præexistente, qua ratione evincitur etiam, eam-
dem comprehensionem elici minimè posse ex il-
lis verbis = *quomodocumque, & quandocumque, ac
qualitercumque* adjunctis juri de futuro, cùm &
hæc etiam verba, & Clausulæ commodè refe-
rantur ad jura illa, quæ qualitercumque, &
quomodocumque competere possent ex causa
aliqua de præterito, ut illas examinando tra-
dunt *Rocca disput. jur. select. cap. 55. num. 42. in
fin., Palm. allegat. 307.*, quæ est decisio *Rotæ Ja-
nuen. num. 26., Rot. in dict. Ariminen. Fideicom-
missi Bandi, & Æneæ de Bandis 11. Martii 1699.
§. Sed quatenus coram Card. Scotto, in Romana
renunciationis 11. Junii 1708. §. Neque obstare
confirmata 6. Maii sequentis anni §. Neque remo-
tissimum coram eodem, & 10. Martii 1710. §.
Non ità se habere coram Crispo, & 10. Decembris
ejusdem anni §. Hæc sunt coram Card. Priolo, in
Ro-*

Romana Primogenituræ , & Fideicommissorum de
Corsinis 17. Aprilis 1711. §. 22. & seqq. coram Rmo
Aldrovando .
Imò verò censent Doctores , quòd , posthibitâ
quacumque similium Clausularum , & verbo-
rum amplitudine , jus succedendi in intestata
hereditate Viventis in renunciatione compre-
111 hensum dici nequeat , nisi exprimatur, renun-
ciationem fieri juri futuro, etiam ex nova causa
competituro *Fontanell. decis. 417. nu. 16.* ibi = *Et*
signanter est singularis illa , quam adduximus su-
pra de renunciatione non extendenda ad jus super-
veniens post eam ex nova causa non existente de
tempore renunciationis, etiamsi per verba ampla
diceretur fieri renunciatio nedum juri de præsen-
ti, sed competituro in futurum =, quia si non dici-
112 tur etiam ex nova causa , istud jus futurum in-
telligitur solùm de jure de præsenti, vel de præ-
terito , non autem de jure futuro , quod posteà
supervenit ex nova causa , de qua cogitari non
potuit *Gallerat. de renunt. cent. 1. renunt. 17. num.*
26. , inquiens , quod , ut renunciatio continere
113 dicatur jus futurum ex causa de futuro , debet
esse ità concepta , ut hujusmodi jus expresse
specificet, aliàs semper referri debet ad jus futu-
rum ex causa de præsenti *Palm. dict. allegat. 304.*
sub num. 24., præter alios, referens mox ex scrip-
ta verba *Fontanellæ* , *Rot. Januen. dict. alleg. 307.*
num. 26. dicens , similes Clausulas inefficaces
esse pro comprehendendo jure futuro intestatæ
successionis in hereditate Viventis , nisi specifi-
cetur jus etiam *ex causa nova* superventurum .
Et rectè quidem ità censent , quia si virtu-
te similium Clausularum importantium jura de
futuro renunciatio extendi deberet ad jura
etiam intestatæ successionis in hereditate Vi-
ventis , vix dari posset renunciatio ulla , in qua
renunciatum dicendum non esset juri etiam fu-
turo intestatæ successionis , cum hujusmodi
114 Clausulæ apponi consueverint ex stylo notario-
rum *Palm. allegat. 305. num. 18.* , *Balduc. ad Ra-*
mon. cons. 27. num. 45. & seq. , *Mans. consult. 257.*
num. 30. , ubi loquitur *de Clausula* loquente de
hereditate *tam ex Testamento , quàm ab intestato*,
115 & sæpiùs exclamat *Card. de Luc. & præcipuè de*
renunt. disc. 1. nu. 29., *disc. 2. num. 7. , & seq.*, *disc.*
4. num. 12., & seq. , & de legitim. disc. 40. num. 20.
§. Tertiò pariter , *Rot. coram bon. mem. Emerix*
Jun. decis. 12. num. 2. , præsertim quando , ut in
116 casu nostro , appositæ non leguntur partibus
dispositivis *Balduc. ad Ramon. cons. 27. num. 46.* ,
Rot. in dict. Ariminen. Fideicommissi Bandi , &
Æneæ de Bandis 26. Junii 1697. §. Nam cùm in
parte coram Molines , & 5. Martii 1698. §. Nul-
latenus refragante coram eodem , & 11. Martii
1699. §. Talis autem coram Emo Scotto , in qua
dicitur , quod *hujusmodi Clausulæ , & expressio-*
117 *nes robur dumtaxat , & majorem firmitatem re-*
nunciationi adijciunt , illam autem extendere ne-
queunt ultra ea , quæ in narrativa , & dispositiva
fuerunt specificè , & individualiter expressa .
Qua ratione fortiùs urgente in casu nostro ob
118 expressam relationem , quam dictæ Clausulæ
expositæ in proæmio habent ad partem disposi-
tivam, occurritur etiam objectioni illi, quâ for-
tè diceretur , easdem superfluas remansuras si
non comprehenderent jura futura , de quibus
agitur , nam pro elidendo argumento isto de-
sumpto à superfluitate , quod in hac odiosa ma-
teria renunciationis levissimum reputatur *Surd.*
cons. 325. num. 14. , *Rota post Merlin. de legit. de-* 119
cis. 47. num. 14., in rec. decis. 523. num. 17. part. 4.
tom. 3. , *in Romana renunciationis 15. Junii 1708.*
§. Minus relevat in fin. coram Card. Scotto , satis 120
esset , quod illæ majorem firmitatem adijcere
possent iis , quæ in dispositiva specificè , & in-
dividualiter expressa leguntur , ne enim super-
fluitatis colore renunciationes extendantur ad 121
jura de futuro ex nova prorsus causa superven-
tura , sufficit si quid minimum operentur *Mas-*
card. de probat. conclus. 1264. num. 10. , *Actolin.*
resolut. 55. num. 30. , *& resol. 56. num. 9. & seqq.* ,
Casareg. ad Statut. Januæ de success. ab intest.
§. 12. num. 79. , *Rocca disput. Jur. select. cap. 55.*
num. 46. , *Palma alleg. 305. num. 11.* , *& allegat.*
306. num. 9. & seq. , *Rota post Merlin. de legitim.*
dict. decis. 47. num. 11. , *coram Merlin. decis. 22. nu.*
11., in rec. decis. 549. in fin. part. 1., decis. 523. in fin.
part. 4. tom. 3. decis. 232. num. 11., & seqq. part. 6.,
in Romana renunciationis 6. Maii 1709. §. Quini-
mò in fin. coram Emo Scotto easdem adpositas
censendo ad declarationem ejus , quod de jure
inest , & ad majorem cautelam , & securita- 122
tem , atque firmitatem actus , latissimè *Eugen.*
cons. 88. num. 92. , & plurib. seqq. lib. 1. , *Montic.*
de conject. ultim. volunt. lib. 3. tit. 6. num. 3., *Alto-*
grad. Jun. contr. 27. num. 29. & seq. , *Casareg. ad*
statut. Januæ dict. §. 12. nu. 80. , *Rot. decis. 741.*
num. 10. part. 1. divers. post Merlin. de legitim. dict.
decis. 47. num. 12. & seqq., *in Ariminen. Succes-*
sionis 16. Januarii 1708. §. final. coram Rmo Al-
drovando , in Romana renunciationis 23. ejusdem
mensis , & anni §. Etiamsi , confirmata 15. mensis
Junii sequentis §. Non suffragante , & 6. Maii
1709. §. Quinimò in fin. , & §. Idque procedere
coram Scotto , & 10. Martii 1710. §. Nec in ali-
quo cum seq. coram Crispo ; his denique adden-
do , quod Doctores in hac odiosa materia adeò
abhorrent extensionem renunciationum strictis-
simè semper interpretandarum , quæ virtute si-
milium Clausularum induci contenditur ad ju- 123
ra futura pendentia à causa prorsus nova, & fu-
tura , ut potiùs earum superfluitatem toleran-
dam , quàm talem extensionem admittendam
esse censeant *Faber. in Cod. lib. 5. tit. 9. definit.*
12. , *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 2. num. 10.* , *Alto-*
grad. Jun. contr. 73. num. 49. , *& contr. 83. nu. 49.*,
Casareg. ad statut. Januæ dict. §. 12. num. 77. ,
Palm. alleg. 95. num. 11 , *alleg. 104. num. 18.* , *&*
Rota Januen. apud ipsum dict. alleg. 307. num. 38.
& seq. , *Rota in dicta Romana renunciationis 6.*
Maii 1709. §. Quinimo vers. vel non est habenda
in consideratione superfluitas coram Emo Scotto .
Hinc parui refert, quod P. Josephus dum re-
nunciationem celebrabat , nedum cogitare po-
tuerit, sed præ mentis oculis habuerit verisimi-
lem

lem, multumque probabilem spem succedendi
in intestata hereditate Fratris tum malâ corpo-
ris valetudine, tum mentis imbecillitate labo-
rantis, nam si, ut alibi dictum est, prò statuen-
da comprehensione ista afferre oportet argu-
124 menta necessariò illam concludentia, tantum
abest, quod ex discursu isto eadem inducta dici
possit, ut illa potiùs excludatur, nam si, ut
constanter affirmant scribentes pro Ven. Eccle-
sia Sancti Petri, P. Josephus animo suo fovens
hanc certam spem succedendi in hereditate Fra-
tris, illam firmo proposito transferre delibera-
verat in Ecclesiam renunciatariam, cur usus est
involucro verborum, cur expressè sivè in parte
proæmiali, sivè in dispositiva mentionem non
fecit juris illius, quod Renunciatariæ acquiri
cupiebat? Si igitur id, quod facilè declarare,
125 ac superaddere potuisset, omisit, consultò, &
quia noluit, omisisse censetur; *cur non enim*, ut
loquitur *Anton. Fabr. de error. pragmat. decad.
28. error. 8. num. 7. in fin. Cur non enim sic loqui
Testator potuisset, si id voluisset? quomodò Ju-
stinianus noster argumentatur in leg. unic. §. Ubi
autem vers. sin autem ad deficientis Cod. de Ca-
duc. tollend.*, & sequitur *Rota coram Coccino de-
cis. 1125. num. 9., coram Priolo decis. 318. nu. 10.,
in recent. decis. 80. num. 16. part. 19., in Mantiss.
ad clar. mem. Card. de Luc. de Jurepatr. decis. 45.
nu. 6., & in Ferentina Legati pii 26. Junii 1713.
§. Hinc extraneum in fin. coram R.P.D. Falcone-
ria*; Certiùs in nostro casu consultò id omisisse
censendus est, quia si intueamur veram caus-
sam, ob quam P. Josephus mentionem fecit bon.
mem. Augustini Fratris sui referendo habitua-
lem ægritudinem, qua laborabat, & deplora-
tam spem, quod in ejus sobole familia sua pe-
rennare posset, id fecit, ut cohonestaret renun-
ciationem, quam favore Ecclesiæ celebraturus
erat, profitetur enim jura ipsi competentia, at-
que competitura *renunciare, transferre, ac ce-
dere &, ut infrà &c. infrascriptæ Ecclesiæ S. Pe-
tri Placentiæ ejusdem Societatis Jesu in obse-
quium, & Dei cultum, maximè cum ex Familia
sua unicum tantùm habeat fratrem sibi supersti-
tem, nempè Illustrissimum D. Augustinum Zan-
nardum Landum summoperè dilectum ab eodem M.
R.P. Zannardo Lando, qui viginti ab hinc annis
retro circiter habituali ægritudine laborat, quam
naturaliter insanabilem attestati sunt cum eorum
juramento nonnulli Doctores periti artis, & medi-
cinæ Doctores Placentiæ, ut patet ex cura eidem
Illustrissimo D. Augustino decreta usque de anno
fluxo 1665. sub dicta die 3. mensis Octobris per Il-
lustrissimum D. Auditorem Julium Platonum tunc
temporis Auditorem Causarum Civilium Placen-
tiæ, & rogata per D. Joseph Delphum Notarium
publicum Placentinum de tempore prædicto, seu
&c. ad quam &c. in quo statu considerans idem M.
R.P. habere eundem fratrem suum ex propriis Bo-
nis, & reditibus nedum quod sufficit, verum &
quod superabundans, & superfluum omninò est ad
sui commodam substentationem juxta dictum sta-
tum* = At verò si tam disertis verbis Renuntians
explicare curavit causam, ob quam contra

mentem *Divi Augustini in Canon. final. caus. 17.
quæst. 4.*, proprio Fratri in Avitis Bonis præfe- 126
rebat Ecclesiam, quantò magis explicare de-
buisset deliberatam illam voluntatem, quâ Re-
nunciatariam in Bonis etiam Fratris succedere
voluisset? Tantum autem abest, quod id fece-
rit, ut renunciationem restringendo ad jura ipsi
tempore emittendæ professionis competitura,
excluserit jura omnia incerta, & futura, atque 127
omninò pendentia à causa, quæ tempore factæ
renunciationis, & emittendæ professionis non
existebant, juxtà alibi firmata.

Minus urget causa finalis ingressus in Religio-
nem, ob quam talis renunciatio facta fuit, quasi
illius virtute eadem benigniori interpretatione 128
extendenda sit ad jura etiam futura ex causa de
futuro; nam si expressio similis causæ istiusmo-
di renunciationis extensionem inducere posset,
cùm nulla propemodum reperibilis sit renun-
ciatio facta à Professuro in Religionem, in qua
hæc Causa expressa non reperiatur, frustrà Do-
ctores, & Tribunalia tot, tantasque quæstiones
agitassent super illarum interpretatione, eas
distinguendo inter abdicativas, extinctivas, at-
que translativas, & inter reales, personales, &
mixtas, respectu unius cujuscumque speciei di-
ctarum renunciationum arduas excitando quæ-
stiones super illarum amplitudine, atque com-
prehensione Bonorum, & Jurium sub illis ca-
dentium, sed veluti generalem regulam statue-
re potuissent: renunciatio facta est ex causa in-
gressus in religionem, ergo favore similis cau-
sæ largiùs, benigniùsque ità interpretanda est,
ut comprehendat etiam jura futura derivantia
ex causa pariter futura; At non ità sanè; cer-
tum namque est, quod non semper Renuncians
se se abdicat, aut in alium transfert jura, & he-
reditates omnes, sed illis dumtaxat se se abdi-
casse, vel in alium transtulisse censetur, quibus 129
expressè renunciavit, ità quidem ut causa in- 130
gressus in Religionem majorem tribuat renun-
ciationi firmitatem quoad Bona, & res in ea ex-
pressas, & non etiam illam ampliet ad heredi- 131
tates in eadem non comprehensas, ut benè ex-
plicat *Rota in una Perusina Immissionis 15. Maii
1705. §. final. & 25. Januarii sequentis anni §.
Non relevante, & §. Minusque coram Emo D.
Card. Scotto*, & illas egregiè reassumendo fir-
mavit eadem *Rota in sæpiùs citata Romana Suc-
cessionis 4. Februarii 1711. §. Comperto itaque co-
ram Molines*; Ut etiam hac eadem ratione istius-
modi renunciationis extensio admitti nequibit 132
sub obtentu, quod Renuncians se, suaque om-
nia Bona Deo devovens, æterna sibi præmia
comparare voluerit; satis enim piè egisse dici-
tur substantias suas devovendo Ecclesiæ; quæ 133
sibi oblata recipiens, non aucupatur incertas 134
spes successionum, quæ, quoties deficit fa-
ctum hominis, à lege deferuntur legitimis here-
dibus.

Omitti demum poterant declarationes P. Jo-
sephi, quia si tempore factæ renunciationis, de
hac futura hereditate cogitabat, sibi imputare 135
debet, cur mentem suam, animique sui proposi-

tum clarioribus verbis non explicaverit, ideo-
136 que standum est verbis Instrumenti, quæ aliter
sonant, ut omissis aliis, optimè *Rota in celebri*
Romana hereditatis de Lauuviis coram clar. mem.
Hervault inter collect. à Balduc. ad Ramon. tom. 3.
decis. 1., in qua licèt adessent similes declara-
tiones Monialium renunciantium, eædemque
coadiuvarentur aliarum attestationibus, quas
Cord. de Luca in ea Causa scribens magnifacien-
das esse censebat, ut ex ejus *disc. 2. de renunt.*
notatur *in dict. decis. num. 35.*, nihilominus *Sa-*
cra Rota animadvertens, persæpe post lapsum
præsertim longi temporis confundi tractatus
eum negotii couclusione, illas parvi faciendas
esse censuit *ut nu. 38. ejusdem Decisionis*: & qui-
dem eò minùs illæ admittendæ videntur in no-
137 stra hypothesi, quia declaratio nou versatur
circà res, aut jura, quæ tempore contractus ad
138 ipsum Renunciantem pertinerent, quo casu faci-
liùs recipi possent ejus declarationes, sed agitur
de Juribus, quæ, ut diximus *in §. Hæc esse crede-*
rem, nec in potentia, imò etiam nec spe ullâ pro-
babili Renuncianti competebant; quamobrem
nemo non videt quantum à recta ratione aberret
in præjudicium legitimi heredis contrà mentem
Juris, & naturam renunciationis retrotrahere
velle similem declarationem ad tempus factæ
renunciationis, illam extendendo ad jus succe-
dendi in hereditate Viventis non solùm non ex-
pressum, sed potius in illa exclusum; Juris
139 namque nostri regulis admonemur, tunc de-
mum similes declaratinnes admitti, quando
versantur circà res, quibus nec natura actus;
140 nec ratio Juris resistit: eædemque inesse digno-
scuntur actui, cujus fit declaratio, nam si ali-
141 quid illi superaddatur, declarationis nomen non
merentur, sed novæ dispositionis naturam as-
sumunt, quæ post actum jam perfectum Tertio
142 nocere non valent, ad latissimè tradita à *Cyriaco*
contr. 210. ex num. 17., qui in suas species di-
stinguendo istiusmodi declarationes, optimè
explicat, in quibus casibus illæ sint attendendæ.

Contecta jam est prima pars assumpti, quod
mihi proposui *§. Et revera in fin.* superest secun-
da, an scilicet in hypothesi, quod jus succedendi
in intestata hereditate Fratris Viventis compre-
hensum dici posset in renunciatione, de qua agi-
tur, illud ejusdem virtute quæsitum censeri
queat Ven. Ecclesiæ Sancti Petri, eo quod talis
hereditas delata fuerit tempore, quo P. Josephus
ob solemnem emissionem quarti Voti, tum ipse
tamquam civiliter mortuus, tum etiam Reli-
gio ob veram mendicitatem, quam profitetur,
illius incapax prorsus erat, in qua quidem quæ-
stione licèt in responsis mihi commuuicatis plu-
ra subtiliter favore Ecclesiæ renunciatariæ de-
ducta fuerint; Attamen verius esse crederem,
quod, eàdem penitus exclusâ, legitimis here-
dibus incolume manserit jus succedendi in dicta
intestata hereditate operatione legis ad illos de-
lata, nam eùm Ecclesia omni alioquin legis au-
143 xilio destituta jus suum metiatur ex persona
Renunciantis, (ob ejus solemnem professionem
illud resolutum omninò fuerat, ac per conse-
quens juvari nequit renunciatione, cui à lege
indita dicitur ea conditio: si jus renunciatum 144
vivo Renunciante deferatur, ità quidem ut, eo
mortuo, inefficax prorsus sit, sed jura renun-
ciata caducentur favore Successorum à lege, vel 145
ab homine ad illa vocatorum *Bartol. in leg. qui* 146
superstitis 93., *ibique Bald. & Castrens. num. 3.*
vers. nom etiamsi, & alii ff. de acquir. hered., *Fa-*
ber. in suo Codic. lib. 2. titul. de pact. definit. 14.,
Bold. cons. 347. post initium lib. 1., *Roland. cons.*
11. lib. 1., *Bellon. cons. 15.*, *Surd. cons. 133. num.*
18. & seqq., *& cons. 332. ex num. 2. cons. 355. num.*
18. & 37., *Molin. de Just. & Jur. disp. 579. nu.*
15., *Thesaur. quæst. forens. 90. num. 4. lib. 2.*, *Fon-*
tanell. de pact. nupt. claus. 5., *Glos. unic. part. 1.*
num. 59. & seq., *Cancer. varior. resol. part. 3. cap.*
15. num. 57. & seqq., *Donat. Anton. de Marin.*
resol. 189. num. 91., *Franch. decis. 67. in princ.*,
Card. de Luc. de Regular. disc. 63. num. 19., *&*
in annotat. ad Concil. disc. 35. num 11. vers. post-
quam verò, *Torr. de pact. fut. success. lib. 2. cap. 12.*
num. 50., *Rota apud eundem decis. 4. num. 14.*, *&*
in rec. decis. 29. num. 14. part. 8. decis. 265. num. 28.
vers. quodque part. 13., *& in una Faventina here-*
ditatis 12. Decembris 1712. §. final. coram R. P.
D. Ansaldo; hæc autem Jurium renunciatorum
caducatio, non solùm inducitur morte natura- 147
li, sed morte etiam civili, capitis nempe dimi-
nutione, vel professione in Religione veram
mendicitatem profitente, & incapaci Bonorum
in communi, hæc enim quoad jura successoria
eandem parit incapacitatem, eosdemque ope-
ratur effectus, qui ex morte naturali promana-
rent, ut innumeris relatis antiquioribus, tradi-
derunt *Honded. cons. 62. lib. 1.*, *Altograd. cons. 81.*
num. 75. & seqq., *& uterque latissimè respondet*
contrariis, *Palm. in dicto suo respons. inter decis.*
ab ipso collectas decis. 298. num. 6. & seqq., *Torr.*
apud eundem decis. 299. num. 43. R. P. D., *Fatti-*
nell. in suo tract. de translat. Pension. resp. 47. nu.
7., *& resp. 48. num. 1. & seqq.*, apud quos refe-
runtur concordantes auctoritates id firmantes,
& in nostra specie, quod videlicet professio so-
lemnis in Societate Jesu operetur illos omnes
effectus, & inducat incapacitatem illam succe- 148
dendi quæ sequeretur ex morte naturali indu-
cendo caducationem Jurium, quæ non factà pro-
fessione, Renuncianti competiissent, latissimè
probatum fuit *§. Profectò, & duob. seqq.* Cum igi-
tur ob eam cnnditionem, quæ renunciationi sua ap-
te natura inest, ut nempe jus renunciatum defe-
ratur vivo Renunciante, & si idem supervivat,
Personæ, cujus hereditatem sperabat, adeo 149
quidem ut eadem renunciatio, veluti ob condi-
tionis defectum, resolvatur, ac evanescat per-
indè, ac si facta non fuisset, si illam deferri con-
tingat post mortem civilem Renunciantis hinc
sequitur, quod Ven. Ecclesia Sancti Petri sub
obtentu renunciatinnis ejus favore factæ à P. Jo-
sepho, nullo pacto consequi potest hereditatem
intestatam bon. mem. Augustini, quia hæc de-
lata reperitur post solemnem professionem ab
en emissam, & sic tempore, quo ob civilem ejus-
dem mortem defecisse dicebatur conditio in-
trin-

trinsecè inhærens renunciationi, ut in nostris
terminis docuerunt *Giovagnon. dict. respons.* 85.
150 *lib.1., Card. de Luca de Regular. disc.63. nu.5., Palm. in dicto suo respons. inter decis. ab ipso collect. decis.298. num.13. & seqq., Torr. apud eundem decis.299. ex nu.18.*, quod responsum transcriptum reperitur apud eundem *Torr. var. Jur. quæst.tit.6. quæst.8. tom.2. fol. 41. & seqq., R. P. D. Fattinell. post suum tract. de translat. Pension. resp.47.*, in cujus fine ait, dum relegeret hoc suum responsum pluribus retro annis pro veritate editum, incidisse in tertium volumen Decisionum collectarum à *Palm.*, & reperisse dictas *decisiones, seù discursus* 298. & 299., gavisumque fuisse, suam in hac re sententiam aliorum placitis esse consentaneam, eàdemque in sententia residet etiam in sequenti *responso* 48., omnesque ferè mox citati Auctores illam sibi traditam profitentur à celeberrimis hujus sapientissimi, atque præclarissimi Ordinis Doctoribus, *Sanchez* nimirum *in præcept. Decalog. lib. 7. cap.9. num. 25., Layman. Theolog. moral. lib.3. sect.5. cap.7. num. 13. vers. tertio quia Constitutio, Card. de Lugo lib.4. respons. moral. dub.3. per tot.* In hac itaque sententia tot eximiorum Doctorum constabilita suffragiis, atque confirmata rationibus desumptis ex certissimis Juris nostri regulis, nullus amplius quæstioni locus esse videretur, quia, ut admonet *Palm. dicto suo respons.298. in fin.*, etiamsi in quæstione aliqua, contraria opinio in animo nostro insedisset, non ità illi inhærendum esset, ut descendere vereremur in eam sententiam, quæ plurimorum placitis commendata, & prævalidarum rationum adminiculo fulcita reperiretur.

Nec est cur objiciatur, quod, licèt Societas ex persona Professi quarti Voti incapax sit succedendi in legitimis hereditatibus, & iis Juribus, quæ ex Legis dispositione deferuntur, nihilominus eadem non minus ex Pontificiis, quàm
151 ex particularibus Ordinis Constitutionibus capax sit successionis in iis, quæ ex dispositione
152 hominis deferuntur, Collegia nempe, & Domus probationis ad effectum adquirendi plenum rerum dominium, & irrevocabiliter possidendi, Domus verò professæ ad effectum vendendi, & consequendi æstimationem, ut apud *Rot. coram Ubald. decis. 436., & decis.511. coram Burat., decis.245. in rec. decis. 101. part.10., Censal. ad Peregrin. art. 28. §. Quinto observo fol. 158., Card. de Luc. de Testam. disc.36. num.8. de Regular. disc.63. num.11., & 16. in annot. ad Concil. disc.35. sub nu. 11. vers. non tamen, & vers. quatenus verò pertinet, R.P.D. Petra in suis comment. ad Constit. Apostol. tom.3. ad Constitut. 4., Innocentii IV., sect.1. num.4. & seqq. fol. 30., & ad Constit. 1., Clementis IV., sect. 1. fol. 359.*, atque idcircò, cum Ecclesia Sancti Petri dictam hereditatem consequi intendat virtute renunciationis ejus favore factæ à P. Josepho, repelli nequeat sub obtentu incapacitatis. Discursus namque iste non pertinet ad rem præsentem; nam, ut benè observat *Fattinell. dict. resp. 47.*
153 *sub num.9. vers. nec objiciatur = illa qualis, qualis sit capacitas, restringitur ad hereditates, & Legata ab Exteris relicta Societati; Ceterum in succedendo Professis, vel aliis ex eorum persona, seù eorum loco Societas est omninò incapax tàm quoad Domos professas, quàm Collegia, & novitiatus =*, sunt verba præfati Auctoris, & idem etiam docuerunt tum alii Scriptores Societatis Jesu allegati *§. Professò, & seqq.*, tum etiam illi, quos retulimus *§. præcedenti*, qui loquuntur in præciso casu Successionis ex persona Professi deferenda Ecclesiis, sivè Collegiis, & Domibus probationis; Quamobrem Ecclesia Sancti Petri virtute dictæ renunciationis succedere dici nequit ex dispositione hominis, cum ad hunc effectum spectanda
sit persona, à qua relinquitur hereditas, non 154
autem ille, ex cujus persona capitur. Si igitur bon. mem. Augustinus, à quo relicta fuit hereditas, decessit, nullâ factâ dispositione, renunciatio P. Josephi, utpotè solùm efficiens, quod Ecclesia in ipsius locum subingrediatur, immu-
tare nequit naturam successionis, quæ non ex 155
facto hominis, sed operatione legis, ex persona, & jure Renunciantis ab intestato devolvi diceretur.

Ut etiam nil obest, quod Doctores superiùs allegati disputent articulum in hypothesi re-
nunciationis à Professo factæ favori vel Paren- 156
tum, vel eorum, de quorum hereditatibus agebatur, at aliter res se habere dicenda sit in nostro casu, in quo P. Josephus, antequam emitteret quartum solemne Votum, illam celebravit favore dictæ Ecclesiæ Sancti Petri, qui casus cum sit diversus à primo, statuenda idcircò in eo sit diversa Juris dispositio admittendo favore Renunciatariæ translativos effectus renunciationis, ut sensit *Marta cons.11.* scribens in eadem Causa, in qua scripsit *Giovagnon. dict. respons.* 85., & docuit *Castropal. part. 2. tractat.16. disput.1. punct. 18. num.4.*, quam diversitatem innuit etiam *Torr. dicto suo respons. 299. num. 47.*, licèt illius examen omittat tamquam non pertinens ad Causam, quam agebat.

Nil, inquam, diversitas isthæc obesse videtur;
illam enim non agnoverunt *Giovagnon. dict. res-* 157
pons.85., & Card. de Lugo respons. moral. lib. 4. cap.4. num.3., qui expressè loquuntur de renunciatione à Professo in limine professionis facta favore ipsius Societatis, censentes respectu similium jurium post professionem delatorum, illam tamquam deficiente conditione, in eadem semper subintelligenda, inefficacem prorsus re-
mansisse, & justâ quidem ratione ità sensisse vi- 158
dentur, quia vis, & efficacia renunciationis metienda non est ex persona Renunciatarii, sed ex persona, & jure Renunciantis, ex qua Renunciatarius acquirit; Si igitur Renuncianti, ex cujus persona Ecclesia renunciataria acquirere de-
bet, tempore factæ renunciationis nec poten- 159
tiâ, nec spe ulla probabili, ut sæpius notavimus, competere posse dicebatur jus succedendi ab intestato in hereditate Viventis utpotè omninò futurum, & pendens à causa nova, futu-
ra, penitusque incerta; Profectò virtute re- 160

nunciationis illud transferre, aut cedere nequivit Ecclesiæ renunciatariæ, nemo quippè dare, vel donare potest id, quod non habet, & suum non est, nec erit, nec plus juris in alium transferre, quàm ipse habeat, latè *Giovagnon. dicta conf.* 85., *Card. de Lugo loc. mox citat.* inquiens = , *nemo dare, vel donare potest id, quod suum non est, nec erit, ad eum autem, qui Collegio donavit omnia Bona sua præsentia, & futura, non pertinebit tunc hereditas Consanguinei adhuc viventis, sed nec pertinet posteà quando moritur Consanguineus propter incapacitatem, quam habet Professus, ut sit alicujus heres* = cumque refert *Torr. dict. decis.* 299. *num.*24., *Card. de Luc.*
161 *de Regular. dict. disc.*63. *num.*5. de istiusmodi juribus futuris ex Persona Renunciantis Renunciatario quærendis inquiens, requiri capacitatem, & habilitatem extremorum tempore, quo illa aperiuntur ibi = *Secus autem ubi agatur de hujusmodi juribus quærendis, & in spe, pro quibus assequendis requiritur existentia, & capacitas de tempore, quo illa aperiuntur, adeo ut extrema*
162 *sint habilia, cum Cessionarius dicatur Procurator Cedentis, ejusque personam repræsentet, sivè ex ea emolumentum capiat, juxtà casum, de quo disc.*36., *ubi de Cessionario jurium ad vitam Professuri in hac societate* = *R. P. D. Fattinell. dict. resp.* 48. *num.*7. & *num.*10., ubi ait, quod Renunciatarius sibi asserens jus aliquod ex persona Renunciantis, illud non nisi cum sua causa in se transla-
163 tum dicere potest, ideoque, si illud tale erat, ut aliquâ superveniente causa, vel incapacitate Renunciantis resolubile redderetur, respectu quoque Renunciatarii resolubile, & caducum efficietur.

Fortius hæc urgent in nostra hypothesi si *Pa-*
164 *tres Jesuitæ ex sui regula, & Constitutionibus respectu futurorum renunciare tenentur capacitati in posterum succedendi*, ut his verbis loquitur *Giovagnon. dict. resp.*85. *nu.*8. & *num.*9. *in fin.*, istiusmodi namque renunciatio similium jurium futurorum habere nequiret vim translativæ ces-
165 sionis, quia cùm talis translatio inducatur per juris fictionem, quâ fingitur Renuncians tempo-
166 re delatæ hereditatis prius eam acceptare, & deinde brevi manu illam transferre in Cessionarium, hæc fictio, utpotè quæ considerari nequit in eo, quod de jure saltem impossibile reputa-
167 tur, & ubi veritas esse non potest, locum sibi vindicare certè nequibit in casu nostro, in quo adest insuccessibilitas nedum Renunciantis, sed Ecclesiæ renunciatariæ ob omnimodam eorum incapacitatem, ut ratiocinatur tum *Giovagn. loc. mox citat.*, tum etiam *Torr. dict. decis.* 299. *num.*25. & *seq.*, & quod magis est, cùm agatur
168 de jure, quod tempore renunciationis nec spe, nec potentiâ competebat, ideoque in nulla consideratione haberi poterat, ut, præter alibi latè allegatos, præcisè ad rem nostram tradidit *Giovagnon. dict. resp.*85. *num.* 11., renunciatio illius
169 respectu operari solummodò poterat effectum per viam abstensionis jus nullum tribuentis Re-
170 nunciatario, sed locum facientis Successorio Edicto, ut prosequitur *Giovagnon. dict. num.*8., & *Torr. dict. decis.*299. *num.*39. & *seqq.*, Et sanè si, ut inquit *R. P. D. Fattinell. dict. resp.*48., quoties Bona talia non essent, quorum jus, atque substantia in sola Professi naturali vita subsisteret per viam nudi facti abstrahendo ab illius capacitate vel incapacitate, hac superveniente, statim ad alium deferuntur, morte naturali etiam 171
non expectatâ, qualia sunt Bona fideicommissaria, licèt alioquin habeant causam jam præexistentem, in qua radicentur, ut latè probatum fuit *§. Confecta jam est*, potiori sanè Jure, hæc justum locum sibi vindicabunt respectu similium jurium futurorum à causa omninò nova, & fu- 172
tura pendentium, quæ, qualiscumque sit persona Renunciatarii, si tempore, quo deferuntur, Renuncians incapax erat ea acquirendi, quæri nec etiam poterunt Renunciatario, certius si in illo, ut in casu nostro, concurrat, eademmet incapacitas, quæ Renunciantem repellebat.

Non immoror contrariæ auctoritati *Castrapalai*, aliorumque eum sequentium, quia, ut benè notavit *Torr. dict. decis.*299. *num.*42., & *seqq.*, illa nititur falso supposito, quod mors civilis in casu, de quo agitur, æquiparari nequeat morti naturali, quod verum non esse probavimus *dict. §. Confecta jam est*.

Placentina Renunciationis.

Renunciatio à Filia in Sæculo nubente ad favorem Patris conspicuam dotem constituentis facta omnibus hereditatibus tam ex testamento, quàm ab intestato deferendis, amplissimis concepta verbis, & clausulam continens cæteratam = Pro se, *suisque heredibus &c.*, nec non irrevocabilem donationem inter vivos, & obligationem de ea perpetuò observanda, latè ostenditur *Realis*, atque ad heredes, etiam extraneos Renunciatarii transitoria.

VOTUM V.

1 *Renunciatio favore certæ personæ facta*, personalis *est*.
2 *Procedit, etiamsi facta sit alicui* pro se, suisque heredibus.
3 *Renunciatio favore* heredum, & successorum *facta, ad solos heredes sanguinis restringitur*.
4 *Clausula* quorumcumque heredum *in renunciatione adposita, heredes Renunciatarii, etiam* extraneos *comprehendit*.
5 *Renunciatio* heredibus *facta sinè clausula* quorumcumque, *restringitur ad solos sanguinis heredes*, & num. 107.
6 *Renunciatio est strictissimè interpretanda*, & num. 13.
7 *Et minùs, quam fieri potest, debet Renuncianti nocere*.
8 *Renunciatio debet juxtà verba, conditionem, ac mentem Contrahentium interpretari*, & num.30., 42. & 117.
9 *Renunciatia Filiæ favore Patris ratione prædile-*

dilectionis præsumitur pro ejus quoque Descendentibus celebrata.

10 *In Renunciatione Filiæ favore Patris cessat ratio prædilectionis ipsius heredum extraneorum, & quare?* num. 24.

11 *Renunciatio Filiæ favore Patris*, personalis *reputatur.*

12 *Renunciatio Filiæ favore Patris ita censetur pro ejus Descendentibus stipulata, ut in ea subintelligatur*, donec illi supererint, & num. 22.

14 *Renunciatio favore certæ conjunctæ personæ, ad ipsius tantum sanguinis heredes protenditur.*

15 *Renunciatio, deficiente illius caussa, resolvitur.*

16 *Renunciatio translativa est, si translativam contineat jurium cessionem.*

17 *Donatio* inter vivos *jurium translationem importat.*

18 *Renunciatio quæque translativa est personalis.*

20 *Renunciatio ob dotem receptam venit strictiùs interpretanda.*

21 *Renunciatio ex causa dotis receptæ censetur facta pro heredibus dumtaxat sanguinis.*

Et donec illi supererint, num. 22.

23 *Fœmina congruè dotata, donec supersint heredes sanguinis Dotantis, ad successiones non admittitur.*

25 *Renunciatio Filiæ nubentis in sæculo distinguenda est ab altera facta à Filia Professionem emittentis.*

26 *Professionem emittens, dicitur* civiliter mori.

27 *Renunciationem à Filia reportans Pater pro se, & heredibus ob dotem à se constitutam, non censetur velle heredes extraneos comprehendere.*

28 *Renunciantis æquè, ac Renunciatarii voluntas ea fuisse præsumitur, ut renunciatio heredes extraneos ipsius Renunciatarii non comprehenderet.*

29 *Procedit id maximè in renunciatione Filiæ nubentis in sæculo.*

31 *Renunciationis realitatem non inducunt clausulæ, licet generalissimæ, à Notariis apponi solitæ*, & num. 41.

32 *Clausulæ generalissimæ, à Notariis apponi solitæ, renunciationis personalis naturam non immutant.*

33 *Clausula tam* ex testamento, quàm ab intestato *in renunciatione adjecta, ubi de successionibus mentio fit, operatur in utroque ejusmodi casu exclusionem Renunciantis à successionibus, donec extent Personæ in ipsa renunciatione contemplatæ.*

34 *Non tamen, iis deficientibus, impedit regressum ad jura renunciata.*

35 *Renunciatio non ideo realis est, quia facta ex caussa dotis.*

36 *Renunciatio ex caussa ingressus in Religionem, rigidiùs contra Renunciantem interpretanda est.*

37 *Renunciatio, non est realis, licèt complicata donationis titulo.*

38 *Donationis titulus in renunciatione expressus, ipsius naturam non immutat.*

39 *Etiam ubi talis donatio sit irrevocabilis.*

40 *Clausulæ, & alia verba, licèt quoquomodo realitatem renunciationis præseferant, non debent attendi, quoties ipsius personalitatem suadet ejus natura, & verisimilis Contrahentium voluntas.*

42 *Renunciatio ex verisimili Contrahentium mente personalis potius, quàm realis est censenda.*

43 *Renunciantis favore debet in dubio responderi.*

44 *Præsertim si agatur de Puella ignara, & in sæculo nubente*, & num. 46., & 47.

45 *Renunciatio facilè emittitur à Puellis, citò ad nuptias inhiantibus.*

48 *Renunciatio realis operatur exclusionem Renunciantis ab intestata successione ei quandocumque delata.*

49 *Renunciatio ex voluntate perpetuò à se abdicandi Bona renunciata, realis esse deprehenditur.*

50 *In renunciatione facta omnibus hereditatibus, etiam ab intestato, Ascendentium, Descendentium, & Collateralium, quælibet eorum Successio ab intestato intelligitur comprehensa.*

51 *Renuncians omnibus hereditatibus, etiam ab intestato, dicitur se pro mortuo habere velle.*

52 *Clausula* tam ex testamento, quàm ab intestato *adjecta in renunciatione, ubi de hereditatibus mentio fit, apta est Renunciantem à quacumque hereditate excludere.*

53 *Et omnimodam amplius succedendi incapacitatem quoad ipsum inducit.*

54 *Maximè si juncta habeat verba alia magis ampla, & realitatem renunciationis indicantia.*

55 *Renunciationis realitas consistit in perpetua abdicatione à quibusvis juribus supervenientibus.*

56 *Renunciatio in rem directa extenditur ad quemcumque modum, quo res valeat deferri.*

57 *Renunciatio favore Patris, ejusque heredum, etiam Extraneos comprehendit.*

58 *Clausula cæterata* = ejusque heredibus &c. = *subintellectum importat heredum, etiam extraneorum.*

59 *Ac realitatem renunciationis operatur.*

60 *Præcipuè si, juxta conventa in Capitulis matrimonialibus, renunciatio fuerit in amplissima forma, & secundùm Notariorum stylum extensa.*

61 *Renunciatio facta* pro se, & heredibus suis, & cui daret, *ostendit, Renunciantem se de medio sustulisse ipsamque realem omnino esse, atque abdicativam*, & num. 62.

63 *Renunciatio realis, per Renunciatarii obitum non resolvitur.*

64 *Renunciatio censetur à Filia emissa ex caussa ingentis dotis à Patre receptæ.*

65 *Re-*

65 *Renunciatio ex caussa ingentis Dotis à Patre receptæ, realis est, & perpetua*, & num. 66.

67 *Renunciatio est realis, ubi ejus observantia fuit perpetuò promissa.*

68 *Renunciationis realitatem inducit illius cum donatione complicatio.*

69 *Donationis complicatio, ubi principaliter, & in parte dispositiva renunciationis facta est, realem eam efficit.*

70 *Secus, si accessoriè, & incidenter, vel in parte executiva.*

71 *Donationis complicatio in renunciatione, tunc maximè hujus realitatem operatur, cum ejusdem donationis perpetuò observandæ jurata adest promissio.*

72 *Donatio verè inter vivos dicitur, quæ perpetuò observari promissa est.*

73 *Donatio, ex ejus promissa perpetua observantia, indicat, mentem Contrahentium fuisse actum irrevocabilem celebrandi.*

74 *Contractuum natura, ex eorum qualitatibus, & forma pendenda est.*

75 *Donatio inter vivos, perpetua est, & ad heredes etiam extraneos Donatarii transitoria*, & num. 79.

76 *Nisi Donans pacto reversivo sibi caverit.*

77 *Renunciatio per viam donationis celebrata realis est.*

78 *Renunciatio ubi per viam donationis facta est, ad Bona renunciata numquam competit regressus.*

80 *Renunciatio per viam donationis celebrata, Renuncianti, ejusque heredibus regressum prohibet ad Bona renunciata, etiam favore Fisci, si desit Renunciatarii heres, qui Fiscum valeat excludere.*

81 *Renunciationis realitas optimè conijcitur ex insimul perpensis ingenti dote, amplitudine verborum, stipulatione favore heredum cum clausula cæterata, & complicato donationis titulo*, & num. 82.

83 *Renunciationis realis naturam contemplatio certarum Personarum non immutat.*

84 *Actus humani, nisi certis in rebus cumque determinatis personis, fieri non valent.*

85 *Actus, cæteroquin realis, personalitas non inducitur ex sola Personarum expressione.*

86 *Intellige tamen, si eædem Personæ fuerunt, non demonstrativè, sed taxativè nominatæ.*

87 *Renuncians non censetur sanguinis dumtaxat heredes contemplasse, cum sui unici Fratris mentionem non habuit, &* pro heredibus *cum clausula cæterata stipulavit.*

88 *Renunciatio, ubi facta propter dotem, non resolvitur, licèt Personæ in ea contemplatæ defecerint*, & num. 89.

90 *In renunciatione propter dotem, etsi una ejus caussa defecerit, nimirum Personæ in ea contemplatæ, altera tamen remanet, nempe caussa dotis receptæ realitatem præseferens:*

91 *Et proinde ejusmodi renunciatio, ex defectu dictarum Personarum, non resolvitur.*

92 *Renuncianti numquam datur ad Bona renunciata regressus, ubi renunciatio principaliter per viam irrevocabilis donationis, nulloque adjecto pacto reversivo, fuerit stipulata.*

93 *Procedit, etsi defecerint Personæ in ea contemplatæ.*

94 *Renuncianti per viam irrevocabilis donationis, non contemplatio certarum Personarum, sed pactum reversivum tribuit regressum ad Bona renunciata.*

95 *Donans favore certarum Personarum absque pacto reversivo, nequit ad Bona donata regressum habere.*

96 *Renunciatio non resolvitur per defectum Personarum contemplatarum, si Renunciatarius ab intestato decedat.*

97 *Secus, si cum testamento.*

98 *In renunciatione contemplatio certarum Personarum duplicem operatur effectum, & qui sit vid.* num. 99. & 100.

99 *Renunciatarius testari nequit in præjudicium Personarum contemplatarum.*

100 *Renunciatario, jam defectis Personis contemplatis, ab intestato decedente, renunciatio resolvitur.*

101 *Renunciatarius ab intestato decedens, præsumitur velle Renunciantem ad renunciata Bona revocare.*

102 *Renunciatarius Pater ab intestato decedens, præsumitur voluisse Filiam renunciantem extraneis præferre.*

103 *Secus, ubi cum testamento decedat*, & num. 107.

104 *Renunciatarius Pater censetur voluisse plenam adquirere Bonorum à Filia renunciatorum libertatem.*

105 *Donatarii herede existente, extere dicitur Persona, quæ de ejus voluntate, debeat ad Bona renunciata succedere.*

106 *Renunciatarii Patris heres extraneus, etsi in renunciatione Filiæ non contemplatus, est tamen, uti heres Patris, in eadem renunciatione comprehensus.*

108 *Renunciatio concepta his verbis =* cessit translative *= non repugnat, quod respectu Renunciatarii translativa sit; quo verò ad Renunciantem realis, & abdicativa*, & num. 109.

110 *Renunciatio quælibet continet cessionem quoad præsentia.*

111 *Cessio jurium præsentium in renunciatione, realis est, & perpetua, si facta sit per viam donationis irrevocabilis.*

112 *Cessio jurium futurorum potest in renunciatione fieri per donationem irrevocabilem, & per modum perpetuæ renunciationis.*

113 *Cessio jurium futurorum in renunciatione, si facta per donationem irrevocabilem, realis est, & perpetua.*

114 *In cessione jurium futurorum subintelligitur clausula =* quatenus de jure deferantur =

115 *Renuncians per viam irrevocabilis donationis juribus deferendis, censetur iis se expoliare nedum favore Renunciatarii, sed quorumcumque etiam heredum.*

116 *At-*

116 *Atque hæc est veræ donationis, & perpetuæ renunciationis indoles.*

118 *Renunciatio an facta sit occasione spiritualis, an carnalis matrimonii, nil refert.*

119 *Renunciationis natura immutari nequit, sive spiritualis, sive carnalis matrimonii occasione sit celebrata.*

120 *Renunciatio facta occasione carnalis matrimonii, si est correspectiva ad insignem dotem, realis potiùs, quàm personalis est judicanda.*

OB Dotem scutorum octomillium in Tabulis nuptialibus conscriptis *die 28. Maii anni* 1700., à D. Paulo Patre constitutam D. Catharinæ filiæ nubenti D. Petro, hæc vicissim favore Patris in eisdem Tabulis cum consensu Dominæ Agnetis Matris suæ se amplissimam renunciationem facturam spopondit his verbis = *Fare al detto Paolo suo Padre, suoi Eredi, e Successori ampie fini, e rinoncie generali, e generalissime di tutti li Beni paterni, materni, aviti, e di qualunque Ascendente, ò Collaterale, a di tutto ciò, che potesse pretendere nell' Eredità paterna, materna, e di qualunque Ascendente, ò Collaterale, e che fusse, ò sarà dovuto ò per intestato, ò per Testamento fatto per l' addietro, e per qualunque altra causa, e titolo anche impensato*, additâ etiam amplissimâ declaratione explicatà illis ad omnia sua Bona comprehendenda aptissimis verbis = *e finalmente di qualsivoglia Beni, e ragioni, niente eccettuato, da estendersi secondo lo stile de Notari di Piacenza in amplissima forma, e con tutte le solennità necessarie, anzi ad abondante cautela le detta fini, e rinoncie s' avranno intante per estese in ogni miglior modo &c. riservate solamente ad essa Caterina, e suoi Successori le ragioni di conseguire la detta Dote* = ut legitur in supra memoratis Tabulis, in quarum sequelam, & executionem celebrato postmodum inter Contrahentes matrimonio, stipulatum fuit die 14. *Julii* ejusdem anni 1700. Instrumentum dotale, in eoque, ut mihi supponitur, dicta Catharina, dum Paulus Pater infirmaretur, adhibitis necessariis solemnitatibus = *ac etiam in præsentia, & cum consensu &c. dictæ Agnetis ejus Matris, pariter præsentis, & consentientis &c. omni &c. fecit, ac facit dicto Paulo ejus Patri, licèt absenti, & prò eo dictæ Agneti ejus Uxori, & Procuratrici speciali, ut suprà, ibidem præsenti, & acceptanti prò eodem Paulo, ejusque heredibus &c. mihique Notario publicæ personæ stipulanti &c. omni &c. fines, atque donationem, & datum inter vivos, quæ amplius revocari non possit ex quacumque causa &c. nominatim de cuncta substantia, & de omnibus &c., & de omni successione, & hereditate Patris, Matris, Fratrum, Sororum, Avi, & Aviæ, & cujuslibet alterius Personæ ascendentis, & descendentis, ex quocumque latere venientis, quæ hactenus ex Testamento, vel ab intestato evenissent, seù quæ de cætero ab intestato obvenire possent ipsi Catharinæ = & cessit translativè, & alias omni &c. Jura, & actiones &c.* cum promissione ulterius ejusdem Catharinæ perpetuæ observantiæ sub utroque Juramento assertorio, & promissorio, ut latius habetur ex dicto Instrumento dotali.

Dum hæc agebantur, in humanis erant Stephanus unicus frater dictæ Catharinæ, & Laurentius Patruus, qui tamen, utpotè detentus in arctissimo Carcere, Capitula non subscripsit, quemadmodum ab aliis Consanguineis longo ordine subscripta leguntur. At, turbato mortalitatis ordine, cùm Stephanus deindè utrique Parenti prædecesserit, Laurentius verò Patruus adhuc fortè supersit, hinc oritur quæstio, an, eveniente obitu Pauli Patris, qui extraneum sibi heredem instituit, supradicta renunciatio ob defectum personarum contemplatarum dici queat resoluta ad effectum, ut dicta Catharina possit ex propria persona succedere Laurentio Patruo in casu, quo idem Paulo fortasse supervivat, & deindè ab intestato decedat; vel potius dicta renunciatio realis, & perpetua censenda sit, ità quidem, ut si Laurentium ab Intestato post Paulum mori contingat, nihilominus ejus intestata Successio ad heredem à Paulo institutum pertineat, & deferatur.

Super qua rogatus ego, ut, libratis rationum
momentis, quæ ex utraque parte deduci possunt,
sententiam meam prò veritate dicere velim,
injuncto mihi muneri manum admovens,
primo quidem rei obtutu, plurimùm prò resolutione
renunciationis urgere sentio illius qualitatem,
quæ personalis esse videtur, utpotè celebrata
contemplatione, & favore certarum
personarum, Patris nempè, illiusque heredum, 1
& successorum *Surd. cons. 544. num. 4., & 5., Molphes. ad Consuetud. Neapol. titul. de renunt. quæst. 2. num. 2., & quæst. 3. num. 8., Theodor. allegat. 36. num. 9., 35., & per tot., Card. de Luc. de renunt. disc. 6. num. 12. §. Respondebant, Altegrad. Jun. contr. 27. num. 7. in fin., Ansald. in addit. ad decis. 15. num. 24., Rot. in rec. decis. 23. num. 7. part. 15., decis. 17. num. 11., & decis. 470. num. 14. part. 19. post Merlin. de legit. decis. 48.
num. 11.*, ubi, quod renunciatio personalis est, 2
etiam quando facta fuit alicui pro se, & heredibus, in *Faven. Pecuniaria 9. Januarii 1699. §. Ex his igitur circà med. coram bo. me. Pio impress. post Calderon. resol., in Perusina Immissionis 15. Januarii 1706. §. Non obstat coram Scotto, & in Interamnen. Immissionis 5. Junii 1716. §. Accedente præsertim coram Altbann.* Quamvis enim
mentio heredum, & Successorum facta reperiatur,
ea tamen nihil officit personalitati renun-
ciationis, quoties, prout in casu nostro, defi- 3
cit verbum *quorumcumque*, aut alia similis clau-
sula comprehensiva heredum, etiam extraneo- 4
rum, tunc enim illa ad solos heredes sanguinis
restringitur, ità exigente naturâ istiusmodi 5
actus, qui strictissimè semper interpretandus 6
est, ut quoad minus fieri potest, noceat Renun-
cianti, ut in difficiliori casu renunciationis fa- 7
ctæ occasione ingressus in Religionem docent *Covaruv. in cap. quamvis in part. 3. relect. §. 3. num. 4. de pact. in 6., Cyriac. contr. 475. num. 10. & 11., Mans. consult. 258. num. 11. vers. unde est, Panimoll.*

moll. decis. 53. annot. 4. num. 47., Rota coram
Merlino decis.869. num.13.,& decis.894. num.9.,
& ad ornat., Card. de Luc. de legat. decis.35. nu.
5. & 6, & de alia quacumque renunciatione
tradiderunt Mart. de success. legal. part.3. quæst.
6. art.1. num.6., Merlin.contr. forens.cap.32.num.
25. lib.1., Torr. de pact. futur.success. lib. 2. cap.
15. num.38., & var. Jur. quæst.tom.2. tit.7.quæst.
8. num. 48., & seqq., Altograd. Jun. contr. 27.
num. 20., Saminiat. contr.100. num.7.11., & 28.,
Rot. in rec. decis.543. nu.40., & duob. seqq.part.
5. tom.2., cum aliis in Romana renunciationis 17.
Junii 1709. §. Et licet, & in confirmatoria 9. Maii
1710. §. Etenim regula coram Priolo, & 3. Julii
1711. §. Neutiquam coram Rmo Aldrovando.

Et rectè quidem, nam si renunciatio ità in-
8 terpretanda semper est, ut, spectatâ prudenti
ratione agendi, & conditione Personarum, in-
ter quas illa celebratur, operetur favore illa-
rum, quas, juxtà verisimilem Contrahentium
mentem, in ea contemplatas censere possumus
Rot. coram Dunoz. Jun. decis 346. num. 13. &
seqq., in Ariminen. Fideicommissi Bandi, & E-
neæ de Bandis 26. Junii 1697. §. Hacque coram
Rmo Molinet; Profectò, cùm renunciatio, de
qua agitur, facta reperiatur à Catharina favo-
re Pauli Patris, eidem insita videtur legalis præ-
sumptio, quod celebrata dicatur favore Patris,
9 ejusque Descendentium, erga quos ex parte
tum Renunciantis, tum Renunciatarii conside-
rari potest illa prædilectionis ratio, quæ utrum-
que movet ad eisdem consulendum, quæ ra-
10 tio cessat respectu heredum prorsùs extraneo-
rum, qui tempore celebratæ renunciationis ple-
rumque ignoti esse solent Contrahentibus,
quamobrem ea sequenda videtur interpretatio,
11 quâ edocemur, similes renunciationes persona-
les potiùs, quàm reales reputandas esse, Pas-
serin. in cap. Quamvis pactum num.49., & 58. de
pact. in 6., Marcian.disput.8. num.1. Gratian. di-
scept.557. num.35., latè Molphes. ad Consuetud.
Neapol. tom. 1. part.4. tit. de renunt. quæst. 3. per
tot., Torr. de pact. futur.success. lib.2. cap.10. nu.
19. & 88., Rot. coram Dunoz. Jun. decis.641.
num.30., factas nimirum favore Patris, ejusque
12 Descendentium, subintellectâ tacitâ conditio-
ne: donec illi supererunt, speciale namque est in
renunciatione, cujus verba directa sint ad cer-
tas personas arcto sanguinis vinculo conjunctas,
quod ex verisimili mente Contrahentium, ac ex
13 ipsa natura actus strictissimam exposcente inter-
pretationem, exclusis extraneis, contemplati
14 solùm censeantur heredes sanguinis, ut uno ore
docuerunt Corn. cons.330. lib.1. cons. 85. & cons.
98. ubique ferè per tot. lib.2., Gall. cons64. num.
9. & 14., Paris. cons.3. in fin. lib.2., Francisc. de
Ponta cons.39. nu.1. lib.1., Anton. Fabr. in Cod.
lib.2. tit.3. definit.7. num.10., & definit.22.num.
1., Mart. de success. legal. part.3. quæst. 6. art. 1.
num.6., Donat. Anton. de Marin. resol.189.num.
9. in fin. lib.2., Carol. Anton. de Luca ad Franch.
decis.575. num.7. propè fin., latè Altograd. Jun.
contr.27. num.8. & 12., Torr. de pact. futur. suc-
cess. lib.2. cap.15. num.90., Samuniat. contr.100.
num.15., Ansald. in addit. ad decis.15. num.26.
juxtà Lucan. impress., Rot. in rec. decis.543.num.
31. part.5. tom.2., coram Dunoz. Jun. decis.346.
num.31. & seqq., optimè in alibi allegatis decisio-
nibus editis in Romana renunciotionis coram Prio-
lo, & Rmo Aldrovando locis ibi citatis, & in di-
cta Interamnen. Immissionis 5 Junii 1716. §. Acce-
dente præsertim coram Altban.; Qui omnes cùm
jam defecisse supponantur, indè sequitur, quod
juxtâ ratione affirmari posse videtur, renuncia-
tionem quoque ob illorum defectum post obi-
tum Patris resolutam censendam fore tamquam 15
deficiente causâ, propter quam facta fuit Co-
varuv. in cap. quamvis pactum part.3. §.3. num.4.
de pact. in 6., ibidem Passerin. en nu.59. & seqq.,
Honded. cons.29. num.79. lib.1., Sanchez. in præ-
cept. decalog. lib.7. cap.7.num.19. & seqq., Pas-
chal. de patr. potest. part. 3. cap. 7. num. 52., Ga-
briel. commun. conclus. tit. de Jur. Dot. conclus.
1. num.35., Franc. Rocc. resp. legal.48. num. 7.,
& seqq. lib.2., Rocca disput. Jur. select. cap. 56.
num.7., Capon. discept.20.nu.18. & seq., Osasch.
decis.98. num.11., Surd. decis. 252. num.4., Ca-
pyc. latr. decis.200. num.76., & seq., Rot. coram
Merlino decis.894., in rec. decis. 253. num. 17. &
19., & decis.330. num.2. cum seq., & num.6., &
seq. part.14., decis.23. num.4., & seq.part.15., de-
cis.17. num. 12., & seq. part.19., & in dicta In-
teramnen. Immissionis tempore, & loco non ci-
tato.

Eoque magis quià Renuncians cessit translati-
vè omnia Jura, & actiones favore Patris, ut in
Instrumento dotali, quibus porrò verbis clarè 16
innuitur, renunciationem, de qua agitur, verè
esse translativam, ut ex Andreol. contr.310. nu.
14., Torr. de pact. futur. success. lib.2.cap. 10. nu.
3., Rot. post eundem decis.127. num.8. decis.128.
num.18., & decis.200. num.2., præsertim quia
cum titulo renunciationis complicatus etiam 17
fuit titulus donationis irrevocabilis inter vivos,
qui suapte naturâ translationem importat ad
tradita per Cæsar. de Afflict. contr. 24. num.25.,
Card. de Luc. de renunt. disc. 8. num.6., & disc.
60. num.31., & seq. de Donat., Bottiglier. de re-
nunc. success.cap.2.theorem.43. num.2., Hodiern.
contr. forens. cap.8. num.58. lib.1., Torr. de pact.
futur. success. lib 2. cap.1. num. 46., Rot. coram
Bicbio decis.631. num.6., & decis.103. num.15.,
inter collect. per bo. mem. Advoc. Constantin. ad
statut. Urb. Cùm autem omnis rennunciatio 18
translativa, sit personalis, Passerin. in Cap. quam-
vis pactum num.46. de pact. in 6., Donad. de re-
nunt. cap.44. num.8. tom.2., Andreol. contr.310.
num.10., Actolin resol.40.num.30., Torr. de pact.
futur. success. lib.2. cap.10. num. 35. & 67., Ro-
ta post eumdem decis.64. num.6., & 7., decis. 116.
num.16., & decis.200. num.4., consequens est,
ut resolvatur, deficientibus Personis contempla- 19
tis, ut benè ad rem arguunt Surd. cons.179. num.
20. cons. 448. num. 13., & decis. 163. num. 10.,
Marcian. disput. 8. num. 11., Donad. de renunt.
cap.3. num.20., & 21. tom. 1., & cap.44. num.8.,
& 9. tom.2., Theodor. alleg.36. num. 31., Donat.
Anton. de Marin. resol. quotid.cap.190., ferè per
tot.

tot. lib. 2., *Torr. de pact. futur. successʃ. dict. lib.* 2.
cap. 10. *num.* 36., *Rot. post ipsum dict. decis.* 64.
num. 6., *&* 7., *decis.* 116. *num.* 16., *& decis.* 200.
num. 4., *& seqq.*

At clariùs personalitatem renunciationis
evincit causa, ob quam illa facta fuit; celebra-
ta namque reperitur occasione nuptiarum car-
nalium, & correspectivè ad dotem à Patre re-
20 ceptam, proindeque strictius interpretanda est,
adeout facta censeatur favore dumtaxat here-
21 dum sanguinis Dotantis, quorum favore, &
22 donec illi supersunt, sicuti æquum est, quod
23 fœmina congruè dotata careat Successionibus,
quas sperare posset *Passerin. in Cap. quamvis pa-
ctum num.* 75. *de pact. in* 6., *Pansut. contr.* 20. *nu.*
197., *& seqq.*, *latissimè Torr. de pact. futur. suc-
cess. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 139. *& seqq.*, *de Marin.
variar. resol. lib.* 2. *resol.* 189. *nu.* 4., itâ etiam nul-
lâ æqui, bonique ratione suadetur, quod Re-
nuncians sibi, suæque soboli simili actu adime-
24 re voluerit spem omnem succedendi, etiam fa-
vore extraneorum, ut hasce renunciationes di-
25 stinguendo ab illis factis à Monialibus, quæ per
emissionem professionis civiliter, & sinè natu-
26 rali herede mori dicuntur, tradunt *Telles Fer-
nandez in leg.* 6. *Thaur. num.* 51. *& seqq.*, *Rocca
disput. Jur. select. cap.* 55. *nu.* 45., *& seq.*, *Gra-
tian. discept.* 568. *num.* 5., *Conciol. allegat.* 31. *nu.*
24., *Pansut. contr.* 20. *num.* 120., *& plurib. seqq.*,
Rota coram Merlino decis. 12. *num.* 14., *in rec. de-
cis.* 328. *num.* 18. *part.* 12., *decis.* 253. *nu.* 19. *part.*
14., *in Civitatis Vetulæ Transactionis* 20. *Apri-
lis* 1708. §. *Patissimè coram Card. Scotto, in Ro-
mana renunciationis* 23. *Januarii* 1708. §. *Maxi-
mè, confirmata* 15. *Junii ejusdem anni* §. *Præci-
puè*, *&* 6. *Maii* 1709. §. *Tanto magis coram eo-
dem*, *&* 10. *Mail* 1710. §. *Attento præsertim
cum seq. coram Crispo*, *& in alia Romana renun-
ciationis* 9. *Maii* 1710. §. *Eoque faciliùs* ibi = *al-
tera verò, quod agitur de renunciatione facta à Nu-
bente in sæculo, quam probabile non est voluisse se
expoliare spe succedendi, etiam favore extraneo-
rum* = *coram Emo D. Card. Priolo*, *confirmata*
3. *Julii* 1711. §. *Quatenus autem ad med. coram
Rmo Aldrovanda*, Prout etiam si hanc causam
referamus ad Renunciatiatarium dotem consti-
tuentem, præsumendum est, illum eâ ratione,
27 quâ heredibus sanguinis consuluit, motum sa-
nè non fuisse erga heredes extraneos *Bald. cons.*
437. *num.* 3. *lib.* 2., *Cancer. variar. resol. part.* 3.
cap. 15. *num.* 26. *& seqq.*, *Telles in leg.* 6. *Thaur.
Gloss.* 1. *num.* 45. *in fin.* ibi = *ratio est, quia ex præ-
sumpta mente Renunciantis, & Patris recipien-
tis deducitur noluisse renunciationem habere effe-
28 ctum propter extraneos heredes, sed tantùm prop-
ter suos; omnia hæc procedunt sinè dubio quando
Filia, quæ renunciavit, in sæculo permansit, &
29 in matrimonium ibat* =, & *num.* 49. *& seqq.*, *Fa-
ber. in Cod. lib.* 1. *tit.* 9. *de pact. convent. definit.* 12.,
Marcian. disput. 8. *per tot.*, *Pansut. contr.* 20. *nu.*
97. *& seq.*, *& num.* 216. *& seq.*, *de Marin. resol.*
189. *nu.* 9., *&* 15. *lib.* 2., *Rota decis.* 543. *nu.* 31.,
& seqq., *& nu.* 35. *part.* 5. *tom.* 2. *decis.* 330. *nu.* 2.,
& seq. part. 14., *& dec.* 23. *nu.* 5., *& seq. part.* 5.

De Contract.

Quamobrem si tum spectatâ naturâ actus
stricte interpretandi, tum verisimili mente
Contrahentium, & figurâ verborum prò perso- 30
nalitate potius renunciationis respondendum
est, facili negotio refelluntur argumenta, quæ
in contrarium prò illius realitate deduci posse
videntur vel ex eo, quod conventa fuerit renun-
ciatio generalis, & generalissimà, & in amplis-
simà formà extendenda, vel quia renunciatum
fuit omni Successioni tàm ex Testamento, quàm
ab intestato, vel ex quo renunciatio sit corre-
spectiva ad dotem, eademque concepta repe-
riatur etiam per viam donationis, vel demùm
ex Juramentu, aliisque clausulis generalibus il-
li adjectis.

Nam, quod attinet ad generalitatem renun-
ciationis, illiusque amplissimam extensionem,
hæc respicit formam ipsius renunciationis, & 31
Clausulas à Notario apponendas, quæ tamen
semper intelligi debent famulativè ad renun- 32
ciationem personalem, nec extendi possunt con-
trà naturam contractus, & mentem Contra-
hentium, ut inquit *Rota in Romana renunciatio-
nis* 17. *Junii* 1709. §. *Minus illa verbo* = *à fare
un amplissima renuncia in amplissima forma* = *&* 9.
Maii 1710. §. *Non obstantibus coram Priolo*; Clau-
sula verò *tàm ex Testamento*, *quàm ab intestata* =
operatur quidem, ut, existentibus Personis in 33
renunciatione contemplatis, nequeat Renun-
tians aut ex Testamento, aut ab intestato suc-
cedere, at non etiam prohibet, quo minus, il- 34
lis defectis, ad Jura renunciata possit habere
regressum, ut in specie respondendum dictæ
Clausulæ advertunt, *Mans. consult.* 257. *num.*
30., *de Marin. resol.* 189. *num.* 26. *& seq. lib.* 2.,
Torr. de pact. futur. success. lib. 2. *cap.* 15. *num.* 73.
& seq., *Rot. coram Emerix Jun. decis.* 99. *nu.* 11.,
& duob. seqq., *& in Interamnen. Immissionis* 5. *Ju-
nii* 1716. §. *Quidquam non subsistente coram Al-
tban.*

Prout etiam non officit, quod renunciatio sit
correspectiva ad dotem, & concepta per viam
donationis, quia correspectivitas intercedens
inter dotem, & renunciationem operari nequit 35
realitatem renunciationis, & exorbitantem ef-
fectum impediendi illius resolutionem, quoties
defecerint personæ in eadem contemplatæ, ut
docent *Passerin. in Cap. quamvis pactum num.* 75.
de pact. in 6., *de Ponte cons.* 39. *nu.* 3. *vers. quon-
do soror dotata*, *de Marin. resol.* 189. *num.* 4. *circa
med.*, *Altograd. contr.* 27. *num.* 2., *Rota decis.*
543. *num.* 34. *part.* 5. *post Tamburin. de Jur. Ab-
batiss. decis.* 6. *num.* 21. *&* 22., *& in Romana re-
nunciationis* 6. *Maii* 1709. §. *Hinc neque cum seq.
coram Scotto*, *confirmata* 10. *Martii* 1710. §. *Pa-
ri Jure*, *& seq. coram Crispo*, quorum plerique
loquuntur in difficiliori casu, renunciationis 36
nempè factæ ex causa ingressus in Religionem,
quæ proculdubio rigidiorem contrà Renuncian-
tem, benigniorem verò favore Renunciatarii
exposcit interpretem.

Minus etiam titulus donationis cum renun-
ciatione complicatus absolutam istius realita- 37
tem inducere valet, quia talis titulus utpotè

 accef-

38 accessorius actui, qui principaliter geritur,
nunquam alterat illius naturam *Passerin. in cap. quamvis pactum nu.76., Torr. de pact. futur. success... lib.2. cap.10. num. 46., & seqq., Rot. apud eundem decis.63. num. 8., decis. 64. nu. 18., decis. 72. num.11. & seqq.*, & generaliter de quacum-
39 que renunciatione, cui donationis etiam irrevocabilis titulus adjectus fuerit, tradunt *de Mariu. dict. resolut.189. in observat. ad Reverter. decis.155. num. 2., Torr. variar. Jur. quæst. tom.2. tit.7. quæst. 8. num.64. & seqq., Mans. consult. 256. num. 34. consult. 258. num. 15., Rota apud Gallerat. de renunt. decis.23. num.24., & seqq., coram Bich. decis.119. num. 24. & seqq., in Romana renunciationis 17. Junii 1709. §. Hinc malè coram Priolo, confirmata 9. Maii 1710. §. Responsione non attentâ coram eodem, & 3. Julii 1711. §. Quo verò in fin. coram Riño Aldrovando, in Faventina hereditatis 12. Decembris 1712. §. Secus quippè coram Ansaldo, & in Interamnen. Immissionis 5. Junii 1716. §. Nil denique coram Altban.*

Et denique consultò omissis aliis argumentis desumptis ex Juramento, cæterisque Clausulis generalibus, quibus renunciatio munitur, utpotè apponi solitis prò majori tantùm illius
40 confirmatione, non autem prò ejusdem extensione ultrà res expressas, & Personas in ea contemplatas, ut optimè firmat *Rota in Perusina Immissionis 15. Maii 1705. §. Minusque, & seqq., coram Emo Dño Card. Scotto, & in dicta Romana renunciationis 17. Junii 1709. §. Minùs illa verba coram Eño Priolo*, quælibet difficultas sublata videri posset eâ generali responsione, quod, cùm non repugnent personalitati renunciationis, quam non obscurè præseferunt verba, quibus illa concepta est, hinc est, quod, tametsi eidem insertæ reperirentur aliæ Clausu-
41 læ, & alia verba quoquomodo illius realitatem præseferentia, istis in conflictu prævalere deberent alia, utpotè coadjuvata tum ex qualitate, & natura actus strictè interpretandi, tum etiam
42 ex verisimili mente Contrahentium, juxtà quam pro personalitate potius, quàm prò realitate actus præsumendum est, ità quidem ut, si res dubia videri possit, favore Renunciantis res-
43 pondendum sit, præsertim verò quando agitur de renunciatione celebrata à Puellis ignaris sub-
44 tilitatum Juris, & in sæculo nubentibus *Torr. de pact. futur. success... lib.2. cap.23. num.31., Cyriac. contr. 292. num. 19., Gratian. discept. 565. num. 63., Palm. nep. allegat. 307. nu.34. & seq., Rot. decis.160. num.7. part.3. rec., & in Romana renunciationis 6. Maii 1709. §. Retento igitur coram Scotto, confirmata 10. Martii 1710. §. Ex his satis coram Crispo, cum aliis in altera Romana Renunciationis 9. Maii 1710. §. Eoque faciliùs coram Priolo*, illæ enim nuptiarum, & liberioris vitæ usus cupiditate flagrantes, quàm citiùs nup-
45 tias perficere exoptant, minimèque percipiunt quanto persæpe pretio libertatem consequantur, & commodiorem vitæ statum sibi comparent, ut in proposito notat *Calvin. de æquitat. lib.1. cap.20. num.13., & optimè Rota in celebri Romana renunciationis 11. Januarii 1712. §. Ideoque licet coram Riño Ansaldo Decano*, proindeque illis non solùm in dubio benigniori semper 46
interpretatione favendum, succurrendumque est; Verùm prætereà, etiamsi verba renunciationis detorqueri deberent in sensum, qui esset 47
Renuncianti minùs præjudicialis, talis intellectus proculdubio amplectendus esset, ut probant *Capyc. latr. consult.76. num.64. in fin., Card. de Luc. de renunt. disc. 1. sub num.7., aliique congesti in Spoletana Immissionis 10. Januarii 1716. §. Eoque libentiùs, quos sequitur eadem Rot. in Interamnen. Immissionis 5. Junii ejusdem anni §. penult. coram Altbann., & novissimè in Ariminen. fideicommissorum super Immissione 16. April. 1717. §. Ultim. coram Fuscaro.*

Verùm enim verò, licèt primo oculorum conjectu hæc plurimùm urgere viderentur; nihilo tamen minùs re maturiùs, diligentiùsque perspectâ, verius crederem, renunciationem, de qua agitur, realem esse, ideoque quando- 48
cumque sive antè, sivè post obitum Pauli Patris obveniat intestata hereditas Laurentii Patrui, eadem deferenda sit heredibus à Patre institutis, exclusâ semper Catharinâ Renunciante, perindè ac si naturaliter mortua esset, istum namque esse effectum, & virtutem hujusmodi renunciationis realis, communiter docuerunt *Mans. consult.8. num.24., Paschal. de patr. potest. part.2. cap.7. num.48., Conciol. alleg.11. nu.33., Capyc. latr. consult.76. num.46., Carena resol.69. num.8., Torr. de pact. futur. success... lib.2. cap.10. num.32., Rot. post eundem decis. 87. num.7., coram Emerix Jun. decis.1181. nu.23., apud Palm. nepot. alleg. 295. num.1., & alleg. 296. num.2., & alleg.297. num.6., in rec. decis 235. nu.13. part. 19., cum concordantibus relatis in Eugubina Immissionis 11. Maii 1711. §. Nec obstare coram Kaunitz.*

Realitas verò, & perpetuitas renunciationis sufficienter resultare videtur tum ex verbis, quibus illa concepta est, tum ex aliis argumentis confirmantibus, mentem Renunciantis per realem, perpetuamque renunciationem se se 49
abdicandi juribus omnibus renunciatis, benè aliis cumulatis, *Capyc. latr. consult.76. num 45., & seqq., & consult.77. num. 30. & seqq., Donad. de renunt. cap.44. num.27. tom. 2., Torr. de pact. futur. success... lib. 2. cap.10. num.18., Rota post ipsum decis.62. num.2., decis.48. num.3., & decis. 161. num 8., & 9.* Si enim verba tàm Capitulorum, quàm Instrumenti expendantur, illa præseferunt generalem, & amplissimam renunciationem omnibus Successionibus Ascendentium, Descendentium, & Collateralium, ex quocumque latere venientium, & quæ nedum ex Testamento, & ab intestato hactenus Renuncianti obvenissent, verùm etiam, quæ in futurum ab intestato deferri poterant, ex quo sicuti evidens, & aperta redditur comprehensio in re- 50
nunciatione hereditatis, de qua agitur, utpotè provenientis ab intestata successione Collateralis in eadem renunciatione expressè nominati, juxtà *Gloss. singular. in leg.1. §. Sed videndum vers.*
suc-

succedat ff. de success. Edict., Rovit. consf.44.num.
8. & seq. lib.1., Georg. alleg. 23. num.2., Botti-
glier.de success. cap.2.theorem.49. num. 28., Crass.
§. Successio ab intestato quaest. 10. num.13. circa
fin., Gallerat. de renunt. lib.3. cap.5. num. 27. §.
Cautela est, Senat. Mantuan. apud Gobb. consult.
dec.83. nu.31., & 32., Rot. coram Merlin.dec.62.
nu.22., coram Bichio decis.586. nu.14., & dec.632.
n.3., & apud Palm.nepot.alleg.294.nu.21., & alleg.
295. num.12. vers. qua porro, in rec.decis.328.nu.
8., & 9. part.12., in Romana Immissionis 22.Junii
1707. §. final. coram Lancetta, & in Eugubina
Immissionis 11.Maii 1711.§.Caeterum etiam absque
indagine coram bon.mem. Kaunitz, ità etiam per-
spicua fit realitas, & perpetuitas ejusdem re-
nunciationis, nam Renuncians hoc modo uni-
versis Successionibus tam ex Testamento, quàm
51 ab intestato per realem, & extinctivam renun-
ciationem se de medio tollendo, prò mortua ha-
beri voluisse censetur, ut benè tradunt Capyc.
latr. consult. 76. num.57., & consult.77. num.31.
& seq., Donad. de renunt. cap.44. nu. 29., Torr.
de pact. futur. success. lib.2. cap.10. nu. 24., Rot.
post eundem decis.161. num.9., apud, Mans. con-
sult.258. num.29., coram Bich. decis.586. nu 15.
& seq., coram Dunoz. Jun. decis.676. num. 25.,
coram Ansaldo decis. 90. num. 27. juxtà Roman.
impress., in rec. decis. 714. sub num.8. part.2., de-
cis.328. num.8., & 9. part.12., in Fulginaten.
successionis quoad Carolinam 1. Julii 1709. §. Ex
tota namque coram Molines, in dicta Eugubina
Immissionis §. Praeterennda, in Romana Legati 9.
Martii 1714. §. Etenim coram Crispo, & in Bo-
nonien. Immissionis 18. Junii 1714. §. Altera verò
coram Cerra.

Et licèt sola praefata Clausula, tamquam con-
52 tinens unicam, & singularem cautelam, quâ
Renuncians à quacumque Successione perpetuò
excludatur, ut inquit Carol. Anton. de Luc. in
observat. ad Franch. decis. 375. num.9., Rot. apud
Palm. nepot. dict. allegat.295.num.13. §. Et licet,
53 exuberaret ad ostendendam omnimodam Re-
nunciautis incapacitatem amplius succedendi in
Bonis renunciatis; nihilominus tamen, ut ea-
dem apertior redderetur, nulloque unquam
tempore dubitari posset de realitate actus, &
comprehensione hereditatis, de qua agitur, in
renunciatione, post non dubiis verbis expressam
in Capitulis matrimonialibus Renunciantis in-
tentionem renunciandi omnibus Bonis unde-
cumque ad ipsam obventuris, videlicet tam ex
Testamento, quàm ab intestato, haec alia addi-
54 ta fuerunt magis ampla, & effraenata verba,
quibus confirmatur realitas actus, & explicitè
declaratur Renunciantis voluntas se perpetuò à
Bonis renunciatis abdicandi ibi = E finalmente di
qualsivoglia Beni ragioni, niente eccettuate, da
estendersi secondo lo stilo de Notari di Piacenza in
amplissima forma, e con tutte le solennità necessa-
rie, anzi ad abondante cautela le dette fini, e ri-
noncie si averanno in tanta per estese in ogni mi-
glior modo &c. riservate solamente ad essa Cateri-
na, e suoi Successori le ragioni di conseguire la
detta dote =, quomodo enim verificari posset

adeo effusa verborum generalitas, & amplitu-
do, nisi includeret Jus futurum ex causa etiam
de futuro, ut praecisè ponderat Gratian. discept.
forens. cap.346. num.15., & Rota ad ornat. Card.
de Luc. de legat. decis.33. num.17. ibi = quod for-
tius procedit, attentà clausula iteratò in Instru-
mento expressâ, nihil penitus excepto, seu exclu-
so, quae pernecesse includit Jus futurum, ex causa
etiam de futuro, alias enim aliquid exciperetur,
seù excluderetur =, & nisi Renuncians se de me-
dio substulisset in quemcumque casum se se ab-
dicando quibuscumque juribus supervenienti-
bus, hac enim disponeudi formâ realitatem re- 55
nunciationis confirmari compertum fit ex Me-
noch. consf.401. num.104., Minad. consf.22. num.3.,
Bottiglier. de success. ab intest. cap.2.theor.49. nu.
26., & seqq, Carena resol.245. num.7. cum duob.
seqq., Rocca disput.Jur. select. cap.56. num.37.,
& seqq., Capyc. latr. consult.76. num.57., & con-
sult.77. num. 31., Urceol. consult. 98. num. 49.,
Gobb. consult. decis. 40. num. 1. vers. quandoqui-
dem, & consult.83. num.11., Rot. coram Dunoz.
Jun. decis. 676. num.25., coram R. P. D. Ansald.
decis.90. num.27., & in Eugubina Immissionis 11.
Maii 1711. §.Praeterennda coram bon. mem. Kau-
nitz., maximè cùm eadem verba in rem directa 56
appareant, quo fit, ut non solùm haereditati-
bus, sed & modis omnibus, quibus illae deferri
possent, renunciatum censeatur, Rot. decis.714.
num.6. part.2., decis.186. num. 5. pert. 3. rec., &
apud Palm.nepot. alleg.295. num.16.

Nil itaque mirum, si Catharina renuncians
(ut realis renunciationis ratio postulat) nullo
pacto sollicita, ad quorum manus Bona ab ipsa
renunciata essent perventura, promittendo in
Capitulis renunciationem Patri, ejusque here-
dibus, & Successoribus, invitavit ad succe-
dendum heredes omnes, etiam extraneos, quos
in hac materia indifferenti, & suaptè natura ad
heredes transitoria sub amplitudine similis Clau- 57
sulae comprehendi, firmavit Rota in Forosempro-
nien. Legatorum super reintegratione 27. Junii
1712. §.19., & 23. ibi = satis est stipulatio simplex
pro heredibus, & Successoribus ad comprehendendos
heredes extraneos = coram Rmo Aldrovendo, quo-
rum sanè comprehensio certior redditur in casu
nostro, tum quia renunciatio successivè stipula-
ta, & respectivè acceptata fuit prò Paulo Pa-
tre, ejusque heredibus &c., quae sola clausula cae-
terata per intellectum à lege subauditum, ac 58
etiam ex stylo Notariorum importare potest sti-
pulationem prò omnibus heredibus, etiam extra-
neis, & quidem sufficientem prò inducenda rea- 59
litate renunciationis, ut tradunt Gratian. di-
scept. 568. num.5., Capyc. latr. consult. 76. num.
53., Caren. resolut. 245. num.6., Pacion. alleg.
civil. 93. num.16. & seqq., Palm.nep. alleg. 293.
num.16., Rot. apud eundem alleg. 294. num. 17.,
& alleg.295. num. 18. coram Ansald., decis. 90.
num.24., & duob. seqq., juxtà Roman. impress.,
in Romana legitima 17. Junii 1707. §. Ac ideò ad
med. coram Lancetta, in Cavallicen. donationis
2. Julii 1710. §. At è converso coram eodem, in
dicta Eugubina Immissionis 11. Maii 1711. §. Al-

*tera coram Kaunitz , in Forosempronien. Legato-
rum super reintegratione* 18. *Aprilis* 1712. *§.
Causæ, confirmata* 27. *Junii ejusdem anni §. Nul-
lumque coram Rmo Aldrovando , & in Romana
Legati* 9. *Martii* 1714. *§. Et sinè ulla coram Cris-
po ;* Tum & fortiùs, quia in supradictis Capitulis
60 matrimonialibus expresè conventum fuit , re-
nunciationem esse extendendam in amplissima
forma juxtà stylum Notariorum Placentiæ , ut
autem mihi supponitur, cum in formulario Pla-
centino Mussi tres descriptæ sint formulæ In-
strumentorum renunciationum , quæ fieri so-
lent à Nubentibus carnalitèr , vel spiritualitèr ,
& in omnibus stipulatio Renunciatarii per ex-
tensum concepta reperiatur his verbis = *præsen-
ti stipulanti , & recipienti pro se , & heredibus
suis , & cui daret* , indè sequitur , ambigi non
61 posse , quin Renuncians minimè curans , ad
quos Bona renunciata transitura sint , se de me-
62 dio substulerit per renunciationem omninò rea-
lem, & abdicativam , quæ , utpotè nullius
particularis personæ contemplatione facta , per
63 Renunciatarii obitum , præsertim cùm Testa-
mento , minimè resolvitur , *Rovit. cons.41. nu.
11. lib.1. , Surd. cons. 20. num. 13. in fin., Paris.
cons.26. num.52. lib.3. , Faber. in Cod. lib. 2. tit.
3. definit. 22. vers. sed sint plerumque, Molin. de
rit. nupt. lib.3. quæst.85. nu.60. cum seqq. , Mart.
de successſ. legal. part.1. quæst.14. art.1. num.11. ,
Torr. de pact. fut. success. lib. 2. cap. 10. num. 20. ,
Rot. post eundem Torr. var. Jur. quæst. tit. 2. de
substit. , & fideicomm. tom.1. decis. 7. num. 12. ,
coram Penting. decis. 174. num.8. , coram Dunoz.
Jun. decis.676. num.27. , in rec. decis 587. num 3.
part.1., decis.328. num.11. part.12., decis. 458. nu.
10. part.13., decis.269. num.4. & 5. part.17. , in
Romana Immissionis* 22. *Junii* 1707. *§. Quibus co-
ram R.P.D. Lancetta , in Urbevetana Immissio-
nis* 20. *Aprilis* 1711. *§. Ast certius coram An-
saldo , in Romana legati* 9 *Martii* 1714. *§. Indu-
bitanter verò coram Crispo , & in Bononien. Im-
missionis* 18. *Junii ejusdem anni §. Frustraque co-
ram Cerro .*

Gravia profectò sunt argumenta isthæc eli-
cita ex verbis , & clausulis , quibus dicta re-
nunciatio promissa , & concepta legitur , at
longè graviora esse videntur illa, quæ elici pos-
sunt ex causa , & pactis eam informantibus ;
Porrò causa, ob quam Catharina adeò amplam
renunciationem emisit favore Patris , ejusque
heredum , & successorum , non alia fuisse vide-
tur , quàm ingens Dos ab eodem Patre recepta ,
64 sine qua ipsa certè mota non fuisset ad similem
renunciationem faciendam , ut admonent *Gra-
tian. discept.558. num.24. , Covarr. variar. resol.
lib.1. cap.20. num.2., Torr. variar. Jur. quæst. lib.
2. tit.6. quæst.8. art. 1. num.4. , Rota in Romana
renunciationis* 9. *Maii* 1710. *§. Cætera verò co-
ram Priolo, & in Forosempronien. Legatorum su-
per reintegratione* 27. *Junii* 1712. *§.* 17. *coram Rmo*
65 *Aldrovando* , quæ quidem causa cùm semper
duret , & perpetua sit , validissimum ideircò
66 præbet argumentum realitatis , & perpetuita-
tis renunciationis correspectivè ad eam cele-
bratæ , ut unanimitèr observant *Paris. cons.26.
num.35. lib.3. , Rovit. cons.43. num.9. lib.1., Con-
ciol. alleg. 31. num.10. , Prat. discept. forens. 29.
num.11. tom.2. , Capon. discept. forens. 216. num.
16. , Ric. disput. Jur. select. cap.56. nu.10. , Ca-
stell. de Donat. disc.3. part.6. nu.127. , Peregrin.
de fideicomm. art.52. num. 74. ad fin. vers. Item
realis , Torr. de pact. futur. success. lib.2. cap. 10.
num.25. & seqq. , Rot. coram Bich. decis.586. nu.
12. , in rec. decis.587. num.1. part.1. , decis.357.
num. 14. , & seqq. part. 13. apud Palm. alleg.
295. num. 25. , cum aliis in Romana Immissionis
22. Junii* 1707. *§. Accedente coram Lancetta, &
in dicta Engubina Immissionis* 11. *Maii* 1711. *§.
Corruit coram Kaunitz .*

Ejusdemque ponderis est jurata obligatio in
fine renunciationis adjecta illam semper , & in 67
perpetuum observandi , ex qua sicuti clarior
redditur realitas actus , ità firmior efficitur ex-
clusio Renunciantis , juxtà notata *per Rovit.
cons.44. num.6. lib.1., Paris. cons.26. num.57. lib.
3. , Caren. resolut. 245. num 9., Capyc. latr. con-
sult.76. num.45. , & consult. 77. num.25. , & 30.
lib.2. , Capon. discept. 216. num.27. , Torr. de
pact futur. success. lib.2. cap. 10. num. 22. , Rot.
in rec. decis.113. num.12. , & seqq. part. 18. apud
Palm. alleg. 294. num. 22. in fin , & alleg. 295.
num.15. , & in dicta Engubina Immissionis* 11.
Maii 1711. *§. Res verò coram Kaunitz .*

Omnium verò urgentissimum argumentum ,
ad evidentiam usque demonstrans realitatem, &
perpetuitatem controversæ renunciationis re-
sultare mihi videtur ex eo , quod non contenta
Catherina amplissimis verbis promisisse in Ta-
bulis nuptialibus se de medio tollere virtute re-
nunciationis realis in subsequuta Instrumenti
stipulatione spem sibi cujuscumque regressus ad
Bona renunciata præripere perpetuò voluit il-
lam celebrando per viam donationis irrevocabi-
lis inter vivos , cui sanè si tanta inest vis , ut so-
la ejus cum renunciatione complicatio summo- 68
perè urgeat ad effectum inducendi perpetuita-
tem , atque realitatem renunciationis *Rot. apud
Palm. nepot. alleg. 294. num. 15. & 16. , coram
Penting., decis.174. num.1., & seqq., in rec. decis.
587. num. 1. part.1., decis. 203. num. 4. part. 8. ,
& in dicta Engubina Immissionis* 11. *Maii* 1711.
§. Adstipulatur coram Kaunitz , quanto po-
tiori Jure eundem realitatis effectum operabi-
tur in casu nostro , in quo , ut legenti patet ,
verba Instrumenti non accessoria , non conse-
quutiva, non intermixta , sed principaliter , & 69
sola in parte dispositiva adjecta ibi = *fecit, ac fa-
cit &c. finet, atque donationem, & datum inter vi-
vos , quæ amplius revocari non possit ex quacum-
que causa &c.* titulum veræ , perfectæ, ac princi-
palis donationis præseferunt , ut distinguendo
hunc casum ab alio , in quo donationis mentio
accessoriè , & consecutivè facta reperiatur , vel 70
incidenter exciderit in partibus tantùm execu-
tivis Instrumenti , in quibus terminis loquun-
tur Auctoritates suprà in contrarium allegatæ ,
egregiè firmant *Torr. variar. Jur. quæst. lib. 2.
quæst.191. num.56. , & seq. , Rot. post Gallerat.*

de

de renunc. decis. 3. num. 43. vers., *& parum re-*
fert, *& penes Palm. nepot. alleg.* 291. *num.* 22.
post Torr. de pact futur. success., *decis* 48. *num.* 2.,
coram Peutinger. decis. 174. *num.* 1. *& seqq.*, *co-*
ram Emerix Jun. decis. 1256. *num* 10., *Rota Lu-*
cen. inter collect. per Palm. nepot. decis. 280. *num.*
6. *apud Card. de Luc. de donat. decis.* 13. *num.* 11.,
in rec. decis. 98. *part.* 12., *decis.* 68. *nu.* 10. *& seqq.*
part. 13., *decis.* 23. *num.* 13., *& seqq. part.* 15., *in*
Romana Legitimæ 27. *Junii* 1701. *§. Præterea*
coram Caprara, *in dicta Eugubina Immissionis*
§. Potissimè quia, *§. Et in omnem casum*, *& §.*
Adstipulatur, *& in Forosempronien. Legatorum*
super reintegratione 27. *Junii* 1712. *§. Quatenus*
22. *coram Aldrovando*.

Quod etiam mirificè comprobat pactum, &
jurata promissio eidem Instrumento apposita
71 dictam donationem perpetuò observandi, &
cujuscumque causæ colore nunquam eam impu-
gnandi, aut revocandi, quæ cùm veræ dona-
72 tioni irrevocabili inter vivos adjici soleat, per
ea, quæ tradunt *Bald. in leg. ultim. num.* 11. *Cod.*
de pact., *Rip. in leg. ultim. num.* 181. *Cod. de revo-*
cand. Donation., *Speculat. tit. de Donat. num.* 5.,
Bertazzol. consil. civil. 84. *num.* 39., *Bargal. de dol.*
lib. 2. *cap.* 2. *num.* 19., *Guttierez. de Juram. con-*
firm. part. 1. *cap.* 10. *num.* 5. *in princ. Et in §. Sed*
contra ad med., *Mantic. de tacit. lib.* 13. *tit.* 41.
num. 6. *in fin.*, eo magis ostendit, atque confir-
73 mat Contrahentium mentem celebrandi princi-
paliter actum donationis irrevocabilis inter vi-
vos; intrinseca namque natura contractuum
74 æstimari, & determinari debet ex qualitatibus,
& forma, quibus eorum species demonstratur,
atque determinatur *Covarr. in Cap. quamvis pa-*
ctum part. 3. *§.* 3. *sub num.* 4. *de pact. in* 6., *Aretin.*
cons. 160. *nu.* 17., *Decian. cons.* 108. *nu.* 15., *Mans.*
consult. 19. *num.* 17., *Rocc. disput. Jur. select. cap.*
56. *num.* 8., *Rot. in rec. decis.* 24. *num.* 3. *part.* 18.
& penes Card. de Luc. tom. 1. *lib.* 4. *decis.* 17. *nu.* 20.

Hoc autem posito, cùm donatio inter vivos
75 suàpte naturâ perpetua sit, & deficientibus
etiam personis in ea contemplatis, transeat ad
76 quoscumque Donatarii heredes, nisi Donans
specialiter sibi de reversione caverit juxtà *Text.*
apertos in leg. 1. *§. Igitur ff. de Donat.*, *leg. si quis*
argentum §. final. Cod. eodem, *Galeot. contr.* 21.
num. 215. *& seqq.*, *Mantic. de tacit. lib.* 13. *tit.* 21.
num. 20., *Rot. coram Merlin. decis.* 664. *num.* 7., *co-*
ram fan. mem. Alexand. VIII. decis. 255. *num.* 5.,
coram Emerix Jun. decis. 970. *num.* 1. *& seq.*, *de-*
cis. 1047. *num.* 1., *decis.* 1325. *num.* 31. *&* 34., *in*
Mutulen. Salviani 23. *Aprilis* 1708. *§. Quo verò*
in fin. coram Omanna, *in Romana renunciationis*
17. *Junii* 1709. *§. Et talis coram Priolo*, *&* 3.
Julii 1711. *§. Quo verò coram R.mo Aldrovando*,
in Forosempronien. Legatorum super reintegratione
27. *Maii* 1712. *§. Quatenus* 22. *coram eodem*, *&*
in Ferrarien. alimentorum, *& Dotium super con-*
sumptione Detractionum 11. *Martii* 1712. *§. Abs-*
que eo quod coram Priolo. Hinc proculdu-
77 bio sequitur, renunciationem per viam dona-
tionis celebratam realem, & perpetuam censen-
dam esse, itaut nullo unquam tempore Renun-
tians possit habere regressum ad Bona, & jura 78
renunciata, quæ virtute donationis deferentur
ad quoscumque heredes Donatarii, etiam ex- 79
traneos, vel scriptos in Testamento, vel ex le-
gis providentia, & dispositione quoquomodo
vocatos, teste *Bursat. cons.* 264. *num.* 8., *Cra-*
vet. cons. 42. *num.* 2., *Natt. cons.* 470. *num.* 30.,
Gabriel. cons. 132. *num.* 69. *lib.* 1., *Peregrin. de*
fideicomm. art. 52. *num.* 2., *Noguerol. allegat.* 37.
num. 23. *post med.*, *Gratian discept.* 386 *num.* 14.
& seqq., *& discept.* 568 *nu.* 1. *&* 2., *Rocc. disput.*
Jur select. cap. 194. *num.* 18. *&* 19., *Torr. de pact.*
futur. success. lib. 2. *cap.* 10. *num.* 27., *& post ipsum*
Rota decis. 64. *num.* 5., *decis.* 87. *num.* 6., *& decis.*
160. *num.* 2., *& plurib. seqq.*, *in rec. decis* 98. *a nu.*
8. *ad* 15., *& decis.* 149. *num.* 13., *& duob. seqq.*
part. 12., *decis.* 68. *num.* 6. *&* 7., *& decis.* 271. *nu.*
4. *part.* 13., *coram Gregor. decis.* 85. *num.* 1., *coram*
Emerix Jun., *decis.* 181. *num.* 24., *decis.* 619. *num.* 1,
& decis 1256. *num.* 11. *coram Ottbobon*, *decis.* 10.
num. 5., *& seqq. & num.* 16. *& seqq.*, *in dicta Eu-*
gubina Immissionis 11. *Maii* 1711. *§. Adstipula-*
tur in fin. coram bon. mem. Kaunitz, *& in aliis*
mox allegatis, adeò quidem perpetuò exclusâ
Renunciante, ejusque heredibus, ut si Dona-
tarium contingat decedere intestatum, & sinè
ullo legitimo herede, qui Fiscum excludere 80
valeat, Bona sic donata ad illum devolvantur
una cum reliquis Donatarii Bonis *Rota in Caval-*
licen. Donationis 21. *Novembris* 1707. *§. Ità ex*
opposito coram Ansaldo confirmata 2. *Julii* 1710.
§. Quibus omnibus coram Lancetta.

Quæ cùm ità sint, & plenè his omnibus con-
stabilita dici posse videatur realitas renunciatio-
nis, de qua agitur; si enim omnes circumstan-
tiæ divisim non considerentur, sed insimul jun-
gantur; eximia nempè dotis quantitas, ampli-
tudo verborum, & stipulatio favore heredum
cum Clausula cæterata, & titulo irrevocabilis
donationis cum aliis suprà ponderatis, quem-
admodum omnia simul accipienda esse dixit ad
hunc effectum *Rota decis.* 356. *num.* 12. *part.* 13. 81
rec. post Torr. de pact. futur. success, *dec* 161. *nu.* 9.
§. Quæ sanè, *apud Palm. nepot. alleg.* 294. *nu.* 23., *&*
alleg. 295. *nu.* 24. *§. Tot jam tantisque*, *in sæpe citata*
Eugubina Immissionis §. Et quamvis, *& in Bononien.*
renunciationis super admissione probationum 26. *Ju-*
nii 1711. *§. Potissimè in fine coram Molines*, In du-
bium revocari non potest realitas hujusce renun-
ciationis, ut totidem ferè verbis firmavit *Rot. in* 82
Forosempronien. Legatorũ super reintegratione 27.
Jun. 1711. *§.* 24. *cor. Aldrovando*, hæc inquam, cum
ita se habeant, frustrà in contrarium pro inducen-
da illius personalitate obtenditur contemplatio
certarum personarum, & favor masculorum,
sivè heredum sanguinis, pro quibus dumtaxat
illa facta præsumitur, adeout ob eorum defe-
ctum resoluta dici debeat; nam contemplatio
certarum personarum immutare non valet na- 83
turam renunciationis, quæ alioquin appareat
merè abdicativa, & realis, ob eam rationem,
quod cum humanorum actuum ea sit conditio, 84
ut fieri nequeant, nisi circà determinatam ma-
teriam, & res versentur, & cùm certis perso-
nis

nis gerantur, illarum proindè sola expressio
inducere nequit personalitatem actus, quando
85 hæc excluditur ex natura ipsa renunciationis,
quæ realis, & perpetua sit, ut in puncto respon-
dit *Rota in Romana hereditatis de Lanuvvis coram*
d'Hervault impress. inter collect. per Balduc ad
Romon. tom. 3., & repetit. apud Palm. nepot. alleg.
295. sub num. 11. vers. ex mente ergo, & in Ro-
mana legitima 15. Maii 1699. §. At dato etiam
coram Ansaldo impress. apud eundem Palm. decis.
Lucen. 272. sub num. 18. vers. observandum, &
latiùs in illius confirmatoria 27. Junii 1701. §. Ni-
bilominus, & §. Nec eliditur coram Card. Caprara,
& in dicta Eugubina Immissionis coram Kaunitz §.
Non obstat, & §. seq., ubi, quod contraria proce-
dant, quando persona Renunciatarii fuit taxativè
nominata in dispositiva, non verò, ut hic, demon-
86 strativè cum clausula *pro se, & heredibus &c.*

Masculorum verò favor, & heredum sangui-
nis, omisso, quod nulla ex parte dictæ renun-
ciationis desumi posse videtur, quin potiùs ma-
87 nifestè exclusus apparet tum ex eo, quod in ea
numquam facta fuit mentio unici fratris, quem
Catharina habebat tempore factæ renunciatio-
nis, tum etiam ex eo, quod, ut supra latè de-
monstratum fuit, eadem stipulata legitur pro
heredibus quibuscumque etiam extraneis virtu-
te illius Clausulæ cæteratæ *heredibus &c.* nibilo-
minus admisso etiam, quod renunciatio isthæc
88 ipsorum contemplatione, & favore celebrata
esset, indè tamen non rectè inferretur illius re-
solutio ob eorum defectum ex triplici æque va-
lida ratione; Tum scilicet, quia negari certè
non potest, quin dicta renunciatio facta etiam
fuerit, & quidem expressè, & principaliter
89 correspectivè ad Dotem receptam; quamob-
rem, cùm non una, sed duæ fuerint dictæ re-
nunciationis causæ, tametsi una ex eis persona-
litatem importans defecerit, quia tamen rema-
90 net, & viget adhuc alia causa, nimirum do-
tis perpetuitatem, & realitatem præseferens,
ut, præter suprà citatos, tradit *Rot. in Fulgi-*
naten. Successionis quoad Carolinam 1. Julii 1709.
§. Demum coram Molines, & in Forosempronien.
Legatorum super reintegratione 18. Aprilis 1712.
§. Cujus, & 27. Junii ejusdem anni §. Eidemque
18 *coram Rmo Aldrovando*, renunciatio minimè
91 resolvitur, per ea, quæ in terminis duarum
causarum æquè principalium observant, *Surd.*
cons. 361. num. 14., Marescot. variar. resol. lib. ...
cap. 20. num. 8., Gratian. discept. 971. nu. 6. & 7.,
Conciol. alleg. 31. num. 38., Molin. de Rit. nuptiar.
quæst. 92. num. 49. & 50., Rot. post Cutell. de
Donat. decis. penult. num. 6., & apud Mans. con-
sult. 258. num. 125., coram Burat., decis. 12. num.
5., in rec. decis. 587. num. 7. part. 1. decis. 348. nu.
2. part. 4., decis. 251. num. 12. part. 5., decis. 328.
nu. 6. part. 12., coram Ansaldo, decis. 90. nu. 18., &
seq. juxtà postrem. edit., in Hortana successionis 27.
Novemb. 1705. §. Minimè vers. & in omnem coram
Omanna, in Motulen. Salviani 6. Maii 1705. §. Pa-
riformiter vers. vel ambæ coram eodem, & in d. Fo-
rosempronien. Legatorum super reintegratione 27.
Junii 1712. §. Eidemque 18. coram Rmo Aldrovando.

Tum etiam quia, cum renunciatio princi-
paliter processerit per viam donationis, nullo 92
adjecto pacto reversivo, nunquam locus esse
potest regressui ad Bona sic donata, tametsi 93
defecerint personæ in renunciatione contem-
platæ, quia non contemplatio certarum Per-
sonarum, sed pactum reversivum Donanti at- 94
tribuit regressum, proindeque, illo deficien-
te, licèt donatio facta reperiretur favore certa-
rum Personarum, hoc tamen efficere quidem 95
posset, quod Donatarius illis præjudicare ne-
quiret in rebus donatis, at non etiam, illis de-
ficientibus, operaretur regressum Donantis ad
Bona donata, quæ potiùs libera mansissent pe- 96
nes Donatarium ad *Text. in leg. si necessarios 8.*
§. Devenienda, ibique Gloss. ff. de pignorat. action.,
Cutell. de Donat. disc. 1. special. 24. num. 14.,
Carol. Anton. de Luc. de lin. legal. tom. 1. resp. 1.
num. 2. & 6., & ad Gratian. discept. 578. num. 2.,
idem Gratian. discept. 386. num. 14. cum seq., &
cap. 568. num. 1. & 2., Noguerol. allegat. 37. num.
23. post med., Giurb. de concess. feud. §. 2. Gloss.
13. num. 96., Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 21. num.
30., inquiens, non posse ab hac opinione rece-
di *Rota coram Priol. decis. 422. num. 2., & seq.,*
coram Emerix Jun. decis. 970. num. 1., & 2., de-
cis. 1047. num. 1., & decis. 1325. num. 31., & 34.,
in rec. decis. 98. num. 9., & 14. part. 12., decis. 68.
num. 6. & 7., & decis. 434. num. 1. part. 13., in
Romana Donationis seù Primogenituræ de Aldo-
brandinis 10. Maii 1697. §. Idque potissimum, &
§. In prænotato & §. Cum ergo in fin. coram Ursi-
no, in Motulen. Salviani 23. Aprilis 1708. §.
Quo verò in fin. coram Omanna, in Romana renun-
ciationis 3. Julii 1711. §. Quo verò coram Rmo
Aldrovando, & in terminis renunciationis cum
donatione complicatæ, ad effectum arguendi
illius realitatem, & perpetuitatem plenissimè
in *Eugubina Immissionis 11. Maii 1711. §. Traxit*
cum plurib. seqq., & §. Adstipulatur coram bon.
mem. Kaunitz, & in Forosempronien. Legatorum
super reintegratione 18. Aprilis 1712. §. Parum-
que, & 27. Junii ejusdem anni §. Quatenus verò
22. coram Rmo Aldrovando, ubi sic ad rem no-
stram punctualiter habetur = *quàm ex ea quia re-*
nunciatio præsefert etiam donationem per se stan-
tem, & independenter ab ipsa renunciatione, quo
casu Fratres de Passioneis incidunt in scillam, nam
in tali hypothesi, admisso etiam, quod causa unica,
& finalis juxtà eorum assumptum fuerit contem-
platio personarum Familiæ, & agnationis, nibilo-
minus, etiamsi ista jam cessaverit, & defecerit per
obitum Innocentii, locus non est regressui ad Bona
sic donata, cum deficiat pactum reversivum expressè
requisitum ad effectum, ut donatio resolvatur, &
Donans regredi valeat ad Bona donata. =

Tum denique, quia defectus Personarum
contemplatarum prodesse posset Renuncianti, si
Renunciatarius decederet ab intestato, at cùm
nostra quæstio versetur in casu, quo Renuncia-
tarius decedat cum Testamento, talis defectus 97
nullatenus viam aperit regressui favore Renun-
ciantis, ob eam efficacissimam rationem, quia
videlicet contemplatio certarum Personarum 98
du-

99 duplicem operatur effectum; Primum nempè,
quod Pater, aut Renunciatarius testari non pos-
100 sit in præjudicium illarum; alterum verò, quod,
eo ab intestato decedente defectis jam personis
contemplatis, filia succedere possit, ac si non re-
101 nunciasset; Renunciatarius enim ab intestato de-
cedens præsumitur velle Renunciantem ad Bona
102 renunciata revocare, Filiamque extraneis præ-
ferre, secus verò si testatus decedat, nam, cùm
103 Parentes istiusmodi renunciationes eâ mente, &
104 consilio fieri curent à Filiabus, ut ipsi plenam
acquirant Bonorum libertatem, & de illis pro
libito disponere possint, quotiescumque Renun-
105 ciatarius cum Testamento decesserit, extare dici-
tur persona, quæ ex illius voluntate Renuncian-
tem excludit, heres nempè ab eo scriptus in
106 Testamento, qui licèt non sit de personis in re-
nunciatione contemplatis, est tamen uti he-
res Renunciatarii in stipulatione renunciationis
proculdubio comprehensus, quod sufficit ad hoc,
ut Renunciantem excludere possit, juxtà com-
munem Doctorum opinionem, quam præcipuè
tenent *Jo: Franc. à Ponte cons. 39. nu. 1., & cons.
40. num. 7., Montan. contr. 10. sub num. 20., de
Marin. lib. 2. resol. 189. num. 12. & seq., Mans.
consult. 257. num. 23. & seq., & consult. 266. num.
13., Gallerat. de renunc. lib. 3. cap. 7. sub num. 9.,
Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quæst. 5. nu. 13., Ca-
pyc. latr. decis. 3. num. 26. lib. 2., & pluries firma-
vit Sacra Rota, ut in decis. 85. num. 12. coram
Gregor., decis. 98. vers. non obstat. post Feazin. ad
Statat. Urb. inter divers. decis. 393. nu. 4. part. 1.,
in rec. decis. 543. num. 41. part. 5., & est magistra-
lis decis. 10. ferè per tot. coram san. mem. Ale-
xand. VIII., quam sequitur eadem Rota in Ca-
merinen. Immissionis 27. Junii 1710. §. 2. & 3., &
23. Januarii 1711. §. Prout nec obstare coram Lan-
cetta, in dict. Forosempronien. Legatorum super
reintegratione 27. Junii 1712. §. 23. in fin. coram
Aldrovando*, & ità etiam distinguit sæpè in
contrarium allegata *decisio in Interamnen. Immis-
sionis 5. Junii 1716. §. Minusque coram R. P. D.
107 Althan.*; Et hac distinctione facilè conciliantur
reliquæ omnes contrariæ auctoritates firmantes
sub stipulatione facta pro se, & heredibus, non
comprehendi nisi heredes sanguinis, loquuntur
enim in casu, quo Renunciatarius ab intestato
decesserit, secus verò si cum Testamento, ut
earum singulas legenti perspicuè patebit, &
optimè advertit *Andreol. contr. 310. nu. 27.* ibi =
*Prædicta videntur procedere tantùm quando stipu-
lam renunciationem pro se, & heredibus decesse-
rit ab intestato, nam tunc solùm stipulatio pro he-
redibus refertur ad heredes descendentes, secus si
ille Testamentum condiderit instituendo, etiam Ex-
traneos, nam tunc renunciatio durat, & non ex-
tinguitur, cùm etiam extranei heredes comprehen-
dantur.*

Ut etiam parùi refert, quod renunciatio, de
qua agitur, translativa esse videatur favore Pa-
tris, & idcircò personalis propter illa verba in
Instrumento renunciationis adjecta *cessit transla-
108 tivè &c.*; non enim repugnat, quod renunciatio
respectu Renunciantis, & ad effectum illum
perpetuò excludendi, realis sit, & abdicati-
va, translativa verò, & personalis censeatur
respectu Renunciatarii *Rocca disput. Jur. select.
cap. 56. sub num. 8. vers, & sanè, Card. de Luca
de renunc. disc. 1. num. 9., & disc. 4. nu. 17., Torr.
de pact. futur. succession. lib. 2. cap. 10. ex nu. 9., An-
sald. in addit. ad decis. 48. num. 24. & 28., Rot.
coram Merlin. decis 62. num. 23. & 25., coram
Dunoz. Jun. decis. 641. num. 32., coram Emerix
Jun. decis. 619. num. 5., decis. 20. num. 11. inter im-
pres. ad ornat. Card. de Luca de fideicomm., in
Pisauren. Fideicommissorum 27. Aprilis 1703. §.
Nec subsistit coram Lancetta, in Romana successio-
nis 10. Februarii 1710. §. Verum quidem est co-
ram Priolo. In Eugubina Immissionis 11. Maii 1711.
§. Magisque stringit coram Kaunitz, & in Roma-
na renunciationis 3. Julii ejusdem anni §. Absque
eo quod coram Aldrovando*; Quamobrem verba
illa præseferentia cessionem translativam, nul- 109
lo pacto resistunt realitati donationis, cum om-
nis renunciatio contineat cessionem quoad præ- 110
sentia, & nihilominus successio fit, prout in ca-
su, per viam donationis irrevocabilis, perpe- 111
tuitas cessionis perspicua remanet ex punctuali-
bus auctoritatibus superiùs allegatis; si verò
refertur ad futura, atque pariter facta est per 112
viam donationis irrevocabilis, & per modum
realis, & perpetuæ renunciationis, quemadmo-
dum fieri potest, per *Text. in leg. 3. Cod. de Donat.*
verbis illis = *Spem futuræ actionis, plena, interce-
dente Donatoris voluntate, posse transferri non
immeritò placuit* = *Soccin. sen. cons. 183. num. 23.
& seq. lib. 2., Surd. cons. 308. nu. 30., Cyriac. contr.
1. num. 14., Gallerat. de renunc. tom. 2. cent. 1. ren.
27 num. 14., clar. mem. Card. de Luc. eodem tract.
disc. 4. num. 17., Torr. de pact. futur. succession. lib.
2. cap. 1. num. 13., & seq., & cap. 2. num. 10., &
seqq., Rot. in Romana renunciationis 6. Maii
1709. §. Non attentis coram Scotto, confirmata 10.
Maii 1711. §. Neutra siquidem coram Crispo*, &
tunc etiam effectus est idem, cùm subintelli- 113
gatur clausula = *quatenus Jure deferantur* = eo- 114
que casu censetur Renuncians se spoliare Juri-
bus deferendis nedum favore Renunciatarii, sed 115
etiam favore heredum quorumcumque, juxtà
indolem veræ, ac rigorosæ donationis, ac rea- 116
lis, & perpetuæ renunciationis, ut in puncto
explicat *Rota in sæpe laudata Eugubina Immissio-
nis coram bon. mem. Kaunitz §. Nec obstare valet*,
ubi concordantes, & patet ex deductis *ex §. A-
ctum verò usque ad fin. ejusdem Decisionis*, & be-
ne ad rem conferunt tradita per *Rot. apud Cutell.
de Donat. decis. penult. num. 2. & seqq., post Torr.
de pact. futur. succession. decis. 160. nu. 2., & seqq.,
in rec. decis 587. num. 1. part. 7., decis. 98. nu. 18.,
& plurib. seqq. part. 12., decis. 68. num. 6. & seqq.
part. 13., in Cavallicen. Donationis 1. Februarii
1706. §. Ratio sic decidendi coram Scotto, & 21.
Novembris 1707. §. Cùm igitur coram Ansaldo
Decano, & in Forosempronien. Legatorum super
reintegratione 27. Junii 1712. §. Quatenus coram
Aldrovando.*

Nil

Nil denique turbat, quod hujusmodi renun-
ciatio, utpotè strictissimè interpretanda, per-
sonalis potiùs, quàm realis esse censeatur, præ-
sertim quando facta reperitur occasione nuptia-
rum Carnalium; Etenim cùm ea regulanda sit
117 juxta mentem, & voluntatem Renunciantis,
talis proculdubio censeri debet, qualem à Re-
nunciante fieri voluisse verba, & argumenta de-
monstrant *Torr. de pact. futur. successſ. lib. 2. cap. 10.
n. 14., & alibi passim*; non curato, an ea facta fue-
rit occasione matrimonii spiritualis, vel Carna-
118 lis, hoc namque respectu ipsius renunciationis
est purum accidens, quod ejusdem substantiam,
atque naturam immutare nequit. Immò verò
119 tantum abest, quod Carnale matrimonium pos-
sit esse causa exclusiva realitatis renunciationis,
ut eam potiùs inferat, quoties renunciatio, ut
120 in casu nostro, facta fuit correspectivè ad in-
signem Dotem, ut præter alibi deductos, tra-
dunt *Conciol. allegat. 31. num. 10., Torr. de pact.
futur. success. loc. mox citat. num. 25. & 26.*

Januen.

Transactionem jurium primogenituræ, veluti ipso jure irritam, atque etiam veluti bonâ fide destitutam, nec primogenituræ utilem, nihil successoribus nocere, hinc verò eamdem primogenituram ab herede gravato transigente redintegrandam esse à die obitûs Testatoris de fructibus investimento destinatis, & ab altero ex transactionis lege perceptis, latissimè demonstratur ex eo, quod error, & falsa opinio validæ donationis à primogenituræ Conditore posteriùs conscriptæ caussam dederit transactioni, nec aliquid ex bonis in transactionem deductis primogenituræ ipsi remissum fuerit: Quod verò donatio caussâ mortis censenda sit, ac propterea nullis adhibitis testibus facta, non valeat, permultis argumentis ostenditur, præsertim ex sæpius repetita mortis mentione, ex reservata Donatori facultate revocandæ dispositionis, ex istius substantia in tempus mortis collata, & ex non adhibita Donatarii, vel alterius pro eo donationem acceptantis præsentia: Refelluntur contrariæ pro adstruenda donatione inter vivos conjecturæ, quod scilicet nulli testes adhibiti fuerint, quodque Donator scripturæ donationis vim publici instrumenti tribuerit, ac facultatem Procuratori dederit eam exhibendi apud acta Notarii, ejusque confirmationem petendi à Judice: Donatio caussâ mortis per Nuncium, Epistolam, aliamve scripturam facta, quomodo præsentiam quinque testium desideret? Ac demùm ostenditur à restitutione fructuum non excusare bonam fidem, si caussam habeat à titulo intrinsecus nullo, vel si fructus investimento fuerint destinati.

VOTUM VI.

1 *Dispositionis natura spectanda est, ut rectum de ea judicium feratur.*

2 *Scheda absque heredis institutione, Notario, & testibus, codicilli, vel Testamenti jure censenda non est.*

3 *Etiamsi fuerit scripta, & subscripta à Defuncto.*

4 *Ocularis inspectio magis probat, quàm verba, & argumenta.*

5 *Donationem caussâ mortis inducit mentia mortis in dispositione pluries facta*, & num. 13., & 45.

6 *Donationem inter vivos excludit facultas mutandæ, & revocandæ dispositionis*, & num. 51. & 52.

7 *Donatio inter vivos suàpte naturà est irrevocabilis.*

8 *Dispositio non valitura, vel effectum habitura, nisi post mortem Disponentis, dicitur collata in tempus mortis ipsius*, & num. 54. & 56.

9 *Et repugnat donationi inter vivos.*

10 *Dispositionis non valituræ, nisi post mortem Disponentis, non sola executio, sed substantia differtur in tempus mortis*, & num. 55.

11 *Donationi caussâ mortis congruit actus nonnisi post mortem valiturus.*

12 *Præsumptionem donationis inter vivos excludit mortis mentio.*

14 *Donationis caussâ mortis præsumptio ex mentione mortis inducta, ut elidatur, perspicua esse debent argumenta*, & num. 19.

15 *Donationem caussâ mortis non efficit sola mortis mentio.*

16 *Mortis mentio intelligi potest facta pro differenda sola executione donationis inter vivos*, & num. 18.

17 *Quod intellige, si ex circumstantiis appareat actum non esse de donatione caussâ mortis.*

20 *Donationem inter vivos non probat voluntas Donantis, ut scriptura donationem continens vim habeat solemnis, & publici instrumenti*, & num. 22.

25 *Donationes etiam caussâ mortis in publicum Instrumentum solent redigi.*

23 *Donationis scriptura, quod ex voluntate Donantis vim habeat publici instrumenti, id solum respicit majorem firmitatem, & probationem actus.*

24 *Nec immutat naturam ipsius donationis.*

25 *Donationis inter vivos levis est conjectura desumpta ex facultate data Procuratori exhibendi scripturam donationis apud acta Notarii, ejusque confirmationem petendi à quolibet Judice, & Magistratu.*

26 *Insinuationem non exigit donatio caussâ mortis.*

27 *Sed solùm donatio inter vivos.*

28 *Insinuatio argumentum est donationis inter vivos.*

29 *Insinuationis necessitatem non imponit facultas Pro-*

Procuratorè data exhibendi scripturam donationis alicui Notario, ac petendi ejus confirmationem a Judice.

30 Sed hæc facultas intelligitur data, ut semper, & ubique constaret de veritate scripturæ.

31 Argumentum æquivocum non probat, & nu. 44.

32 Donationis insinuationem potuit velle Donatur ad cautelam, non ad firmitatem actus.

33 Donationis insinuandæ voluntatem, & necessitatem abfuisse colligitur ex numquam facta per Procuratorem Donatoris insinuatione.

34 Donationis inter vivos valida conjectura est minor, quàm quinque testium numerus in donatione adhibitus.

35 Donatio causfà mortis non valet, nisi adhibitis quinque testibus, & num. 64. & 67.

36 Donatio inter vivos rectè fit coram duobus testibus.

37 Actum inutilem à Donatore fieri voluisse, dicendum non est.

38 Actus, ut valeat, omnis interpretatio capienda est.

39 Donationis inter vivos nullam præbet conjecturam defectus quinque testium, si nulli adhibiti fuerint.

40 Donationis inter vivos conjectura desumpta ex defectu numeri quinque testium, si sola sit, parum urget, & num. 42.

41 Præsertim, si aliæ validiores adsint conjecturæ pro donatione causfà mortis.

43 Donatio continens augmentum primogenituræ, an inter vivos, vel causfà mortis facta fuerit, nulla conjectura sumi potest ex eadem primogenitura per Contractum antea instituta, & in testamento adaucta.

46 Ultimæ voluntatis actum exhibent verba = Io infrascritto per la Dio grazia sano di mente, ed intelletto.

47 In ultima voluntate adhiberi solet hæc verborum formula.

48 Non autem congruit actibus inter vivos.

49 Donationem causfà mortis innuunt verba = Io infrascritto per la Dio grazia sano di mente, ed intelletto.

50 Donatio causfà mortis species est ultimæ voluntatis.

53 Donationem inter vivos magis excludit facultas revocandi respiciens ipsam donationis substantiam in tempus mortis collatam.

57 Donatio non valitura, nisi post mortem Donantis, est causfà mortis.

58 Donans causfà mortis mavult se habère, quàm eum, cui donat, & magis eum, cui donat, quàm heredem.

59 Donationis causfà mortis demonstratio, non simplex conjectura est, substantia donationis in tempus mortis collata.

60 Donationis causfà mortis conjecturæ sunt defectus mentionis heredum, juramenti, præsentiæ Donatarii, vel Notarii pro eo acceptantis.

61 In donationibus inter vivos adhiberi solent juramentum, mentio heredum, & præsentia Donatarii, vel Notarii pro eo acceptantis.

62 Donationem esse causfà mortis rectè arguitur, si, ut altera prior donatio, denominata non fuit inter vivos, nec in publicum instrumentum redacta, nec aliis clausulis communita.

63 Donationem esse causfà mortis declarat observantia diuturna.

65 Donatio causfà mortis, licèt initio inspecto, magis accedat contractui, contractus tamen non est, & num. 68.

66 Contractus perfici possunt duobus tantùm adhibitis testibus.

69 Donatio causfà mortis contractus non est, præsertim, si rei traditio secuta non fuerit.

70 Donatio causfà mortis Absenti facta, censenda est ad instar Legati, & ultimæ voluntatis.

71 Donatio causfà mortis Absenti facta, multò magis quinque testes desiderat.

72 Donatio causfà mortis non valet sinè testibus.

73 Donatio causfà mortis fieri potest, etiam absenti, per epistolam, vel scripturam privatam, aut per Nuncium.

74 Intellige tamen, quandò mandatum, epistola, aut scriptura fiat coram quinque testibus.

75 Atque etiam coram quinque testibus fiat traditio epistolæ, vel rei donatæ.

76 Donatio causfà mortis per Procuratorem non valet, nisi mandatum illi detur coram quinque testibus.

77 Testamentum solemne revocari non potest per donationem causfà mortis.

78 Testamentum solemne, nonnisi per aliud æquè solemne Testamentum revocari potest.

79 Fideicommisso, ut per epistolam, vel aliam privatam scripturam supponatur res aliqua in Testamento prius relicta, adhibendi sunt quinque testes.

80 Donatio causfà mortis, ut valeat, non sufficit eam à Procuratore Donantis exhibitam fuisse apud acta Notarii coram quinque testibus, nisi id Donator mandaverit coram quinque testibus, & num. 81.

82 Donationi causfà mortis nullum firmitatis robur accedit ex observantia, quæ ex errore processit.

83 Donationis nullitas ob defectum quinque testium sanari nequit ab observantia.

84 Observantia spectanda est in iis, quæ facti, non juris, sunt.

85 Transactio inita ex errore, & falsâ causfâ, est ipso jure nulla, & num. 108. 212. & 249.

86 Nec opus est, ut rescindatur.

87 Transactionis ex falsâ causfâ initæ adimplementum potest quis recusare.

88 Transactio, & conventio quælibet tacitam habet conditionem, nisi adsit error, vel falsa causa.

89 Transactio innixa scripturæ, quæ deinde invalida comperitur, est ipso jure nulla.

90 Transactio inita ob timorem insubsistentium probationum, est nulla.

91 Transactio inventa est ad finem litibus imponendum.

92 *Pro transactione in dubio respondendum est.*

93 *Maximè, si accedant justus aliquis timor, juramentum, & observatio diuturna.*

94 *Transactio, si nullà justà caussà innitatur, contra jus extorta censetur.*

95 *Nec ullum habet Legis favorem.*

96 *Nec sustinetur sub obtentu dubii litis eventus.*

97 *Ad transactionis caussam finalem referri debet litis dubietas, & timor.*

98 *Transactionis caussá finali erroneá detectá, inanis quoque detegitur litis timor, & dubietas.*

99 *Qui proinde ineptus est ad sustinendam transactionem.*

100 *Transactio, ut valeat, non sufficit quilibet litis color.*

101 *Sed habere debet caussam probabilem*, & num.102.

103 *Transactioni ex errore initæ nullam vim tribuit jus jurandum, & observantia.*

104 *Ad transactionem necessarium consensum adimit error, & falsitas caussæ.*

105 *Consensus suppleri nequit juramento, & observantiá.*

106 *Transactionis errori, & falsæ caussæ censentur innixa juramentum, & observantia.*

107 *Et propterea eodem erroris, & deficientis consensus vitio laborant, quo ipsamet transactio.*

109 *Transactio justè impugnatur ob enormissimam unius Transigentis læsionem*, & num. 112.

110 *In transactione bona fides, & æquitas exuberare debent.*

111 *In transactione commoda, atque incommoda invicem sunt communicanda.*

113 *Transactio potest obligare Transigentes, & impugnari à substitutis unius ex Transigentibus*, & num.119.

114 *Substituti veniunt jure proprio, & independenter à persona Transigentium.*

115 *Transactio Antecessoris substitutis non obstat*, & num.121.

116 *Transactio Antecessoris efficere nequit, quo minus posteriores substituti rectá viá immissionem petant in bonis Primogenituræ.*

117 *Etiam non petitá priùs rescissione transactionis.*

118 *Transactio cum Antecessore inita, quoad substitutos perinde habetur, ac si non esset.*

120 *Præsertim, si à transactione absuerit bona fides, & justa transigendi caussa*, & num. 126., & 132.

122 *Transactio facta justo aliquo titulo, & boná fide super rebus fideicommissi, vel primogenituræ obligat substitutos.*

123 *Transactio boná fide facta, consideratur uti actus necessarius.*

124 *Transactio boná fide facta, obligat successores.*

125 *Transactio boná fide carens, est actus heredis gravati merè voluntarius.*

127 *A transactione bona fides abesse dicitur, si omnia gesta sint ad evertendam primogenituram.*

128 *Nec ulla habita sit ratio Descendentium vocatorum ad primogenituram*, & num. 129.

130 *Transactio super rebus Primogenituræ, ut valeat, debet res utilis geri eidem primogenituræ.*

131 *Transactionis bona fides excluditur, si primogenituræ utilis illa non sit.*

133 *Transactio inita super rebus fideicommissi pro solvendo ære alieno, pro destructionibus, & expensis ad fideicommissum non pertinentibus, bonam fidem non habet.*

134 *Transactio non primogenituræ, sed solis Transigentibus utilis, enormissimam læsionem continet.*

135 *Transactio enormissimam læsionem continens, numquam bonam fidem habere dicitur.*

136 *Sed potius dolo extorta præsumitur.*

137 *Et ideò, nec transigentes obligat, nec successores.*

138 *Transigens de rebus primogenituræ debet consulere Jurisperitos*, & num. 205.

139 *Tutor, & curator pro transactione ineunda debent Jurisperitos consulere.*

140 *Heredis gravati obligatio æquiparatur obligationi Tutoris*, & num.204.

141 *Administratoris cujuscumque voluntarii, & necessarii obligatio æquiparatur obligationi Tutoris.*

142 *Administrator quilibet eam curam præstare tenetur, quam diligens Paterfamilias in rebus suis adhibere solet.*

143 *Transactiones, ut rectè fiant, adhiberi solet Sapientum consilium.*

144 *Transigens in damnum primogenituræ absque Sapientum consilio, bonam fidem non habet.*

145 *Dolo vix vacat Omittens id, quod facere debet.*

146 *Ignorantia obligationis exquirendi Sapientum consilii pro ineunda transactione heredi gravato non prodest.*

147 *Ignorantia juris neminem excusat.*

148 *Ignorantiæ excusationem reijcit probabilis scientia.*

149 *Scientiam probabilem inducit obligatio ratione muneris.*

150 *Ignorantia ejus rei, quam quis scire tenetur, excusationem non præbet*, & num. 209.

151 *Primogenitura de fructibus consumptis, & ex præcepto Testatoris in illius augmentum convertendis, redintegranda est, nullá etiam considerata morá, nulláque factá interpellatione.*

152 *Ad primogenituram duo pari jure vocati, pari quoque investiendæ pecuniæ obligatione tenentur.*

153 *Ad primogenituram non vocatus onere investiendæ in ejus beneficium pecuniæ, gravatus non est.*

154 *Primogenituram de omissa investimento redintegrare non tenetur, qui nec tenebatur investire.*

155 *Re-*

155 *Redintegrandi obligatio sequitur obligationem investiendi*, & num. 189.

156 *Et culpam Omittentis investimentum.*

157 *Redintegrationis pœna non datur sinè culpa, & negligentiá.*

158 *Investiendi obligationem non habens, culpá vacat.*

159 *Culpa imputari non potest non facienti id, quod facere non tenebatur.*

160 *Primogenituræ redintegrandæ pœnam non subit, qui fructus ad eam augendam destinatos percepit.*

161 *Investiendi obligatio non sequitur ex perceptione fructuum, qui destinati erant pro investimento.*

162 *Ad primogenituram primò vocatus tenetur adimplere præceptum Testatoris investiendi fructus in Primogenituræ augmentum*, & num. 164.

163 *Et ejus culpæ imputatur omissio investimenti.*

165 *Ad primogeniturum vocatus tenetur emendare damnum primogenituræ illatum.*

166 *Primogeniturum redintegrare tenetur heres omitteas investimeatum à Testatore ordinatum*; & num. 168.

167 *Redintegratio primogenituræ facienda est in eo, quod adquirere potuit, & ex alterius negligentiá non adquisivit.*

169 *Scientiam vocationis ad primogeniturum, & oneris investiendi habuisse censetur quis ex inspectione testamenti enunciati in instrumento transactionis cum eo initæ*, & num. 227.

170 *Investimenti omissi excusationem non præbet posterior donatio à Testatore facta, si ea nulla sit.*

171 *Pro redintegratione omissi investimenti tantum præstandum est, quantum à die obitus Testatoris confici potuit*, & num. 216.

172 *Investiendi præcepto à Testatore data, statim parendum est.*

173 *Et obtemperare negligens, culpá non vacat.*

174 *Redintegrandi obligatio statim oritur à die commissæ negligentiæ.*

175 *De investimenta neglecto redarguendus non est Vocatus ad primogeniturum, quam nondum possidet.*

176 *Investimenti onus injunctum censetur Possessori, & Percipienti fructus investiendos.*

177 *Investimenti omissionem Vocatus ad Primogeniturum, eamque ex facto, & culpa sua non possidens sibi imputare debet*, & num. 188., & 192.

178 *Pro Possessore habendus est, qui ex facto & culpá suá non possidet*, & num. 187.

179 *Restituere cogor, quod dolo meo ad me non pervenit.*

180 *Quodque etiam ex lata culpa.*

181 *Dolo æquiparatur lata culpa.*

182 *Non possidere facto, & culpá suá dicitur, qui per transactionem in alium transfert integra Capitalia ad primogeniturum certò spectantia.*

183 *Primogenitus primogenituræ jura tueri debet.*

184 *Culpa magna dicitur supina ignorantia, vel negligentia.*

185 *Culpa, an magna sit, Judicis arbitrio ex facti circumstantiis æstimanda est.*

186 *Culpà magnà non vacat Omittens id, quod diligens Paterfamilias non omisisset.*

190 *Primogeniti culpa, & negligentia Successoribus nocere non debet.*

191 *Redintegratio investimenti, nisi fiat à die obitus Testatoris, Successores primogenituræ duplicem fructuum jacturam ferrent, nempe investimenti, & reliquorum bonorum primogenituræ.*

193 *Primogenituræ fructus alio titulo ex facto sua percipiens, perinde habetur, ac si percepisset titulo primogenituræ.*

194 *Ex culpa sua commodum, ex aliena damnum ferre æquum non est.*

195 *Bonà fides à dolo, & culpa excusat.*

196 *Bonam fidem non producit dispositio nulla ex defectu solemnitatis*, & num. 217.

197 *Bonà fide caret sciens investimentum à Testatore demandatum, & illud omittens.*

198 *Ignorantia juris clari non præsumitur.*

199 *Nec admittitur etiam in muliere.*

200 *Maximè quando adest commoditas consulendi Juris peritos.*

201 *Ignorantia juris clari bonam fidem non gignit*, & num. 207.

202 *Et nimium supina est, & inverisimilis.*

203 *Ignorantia, ut excuset, debet esse inculpabilis.*

206 *Jurisperiti soleat consuli pro dignoscenda validitate, vel nullitate dispositionis.*

208 *Primogenitus Juris peritos consulere omittens pro tuendis primogenituræ juribus, deficit in eo, quod proprium munus respicit.*

210 *Ignorantia ejus rei, quam quis scire tenetur, admixtam habet negligentiam.*

211 *Bona fides ex transactione desumitur.*

213 *Bonam fidem non præstat transactio falsæ caussæ innixa, & enormissimam læsionem continens*, & num. 215.

214 *Immò gravem Transigentium culpam præsefert.*

218 *Investimentum prætextu posterioris donationis ab herede gravato omissum, ei imputatur, nisi omnem diligentiam præstiterit pro investiganda donationis validitate.*

219 *Contra heredem gravatum omittentem ex culpa sua investimentum à Testatore ordinatum urget regula, quod culpa culposo suffragari non debeat.*

220 *Bona fides ex propria culpa proveniens, nemini prodest.*

221 *Redintegratio involvit restitutionem fructuum jam consumptorum.*

222 *Redintegratio ab eodem culpæ, & malæ fidei fonte promanat, ac fructuum restitutio.*

223 *Malà fide positá ad effectum redintegrationis, necessariò sequitur alter effectus restitutionis fructuum.*

224 *Fructuum restitutio, ut evitetur, sufficit, malam fidem abesse.*

225 *Mala fides non abest, si adsit scientia oneris neglecti, & nullitatis donationis idem anus revocantis.*

226 *Scientia malam fidem constituit.*

228 *Scientia nullitatis donationis semper præsumitur.*

229 *Scientia præsumpta, & probabilis sufficit pro inducenda obligatione restitutionis fructuum.*

230 *Scientia præsumpta malam fidem inducit pro obligatione restituendi fructus.*

231 *A fructuum restitutione, quando illi non petuntur, uti accessorii, sed principaliter pro investimento omisso, quod ex fructibus confici debuisset, bona fides non excusat*, & num. 232. 234. 236. 238., & 247.

233 *A restitutione fructuum bonorum fideicommissi bona fides excusat*, & num. 235.

237 *Bona fides à restitutione fundi, seu capitalis non excusat.*

239 *Fructus destinati ad investimentum, habentur pro capitali.*

240 *Pecunia, & fructus investimenta destinati, sortiuntur naturam sortis, & capitalis.*

241 *Idemque prorsus de illis judicium ferendum est.*

242 *Fructus investimento destinati, tamquam capitale, integrè restituendi sunt.*

243 *In fructibus investimento destinatis res ipsa principalis consistere dicitur.*

244 *Fructus investiendi bonâ fide consumpti, restitutioni non subjacent.*

245 *Intellige, si accessoriè petantur.*

246 *Vel de iis, qui percipi potuissent ex investimento faciendo.*

248 *Fructus in primogenituræ augmentum destinatos, & ab herede gravato redintegrandos, ipse potest repetere ab eo, qui illos percepit ex titulo transactionis invalidæ.*

250 *Bonam fidem non adimit titulus redactus ad non titulum.*

251 *Bona fides, etiam absque titulo, excusat à restitutione fructuum.*

252 *Bona fides est loco tituli.*

253 *Bonam fidem non adimit titulus redactus ad non titulum, quoties ab initio est validus, vel habilis ad transferendam possessionem.*

254 *Titulus est habilis ad transferendam possessionem, si nullitas proveniat ex defectu aliquo extrinseco solemnitatum*, & num. 256.

255 *Fructuum adquisitionem non impedit nullitas tituli ex defectu aliquo extrinseco.*

257 *Bona fides in Possidente semper præsumitur.*

258 *Bona fides cum possessione sufficit pro adquirendis fructibus, etiam si titulus fuerit invalidus.*

259 *Titulus nullus, vel bonam fidem non excludit, vel non inducit malam*, & num. 261.

260 *Bona fides oriri potest etiam ex caussis temerariis, & injustis.*

262 *Possessor ad faciendos fructus suos, sufficit, ut malam fidem non habeat.*

263 *Bonam inter & malam fidem datur media sufficiens ad fructuum adquisitionem.*

264 *Titulus nullus ex defectu consensus possessionem non transfert.*

265 *Bona fides sinè possessione non sufficit ad evitandam restitutionem fructuum perceptorum.*

BON. mem. R.P.D. Dominicus de Marinis Archiepiscopus Theodosiæ, (quique jam pridem in statu conjugali è D. Maria Francisca Imperiali susceperat filiam nomine Paulam Patri tamen præmortuam, sed relicto post se Filio, D. videlicet Com. Philippo Cataneo) anno 1664. per contractum donationis irrevocabilis, nuncupatæ inter vivos, constituit Primogenituram favore D. Pauli de Marinis ex Hieronymo fratre nepotis sui, ejusque descendentiæ masculinæ. Illinc verò ad novem annos, nimirum anno 1673. Testamentum condidit, in quo primùm vigore facultatis sibi in dicta donatione reservatæ, deficiente lineà masculinà D. Pauli, substituit in Primogenitura per contractum, ut supra, ordinata, dictum D. Philippum Cataneum suum ex Filia nepotem, ejusque Primogenitum, & lineam masculinam; Deindeque aliam Primogenituram instituit favore ejusdem D. Philippi, & ejus descendentiæ masculinæ, huic primogenituræ, præter ducatos triginta mille collocatos in officina monetaria Venetiarum, subijciendo illa Credita, quæ habebat in Dominio illius Serenissimæ Reipublicæ: eà tamen adjectâ lege, ut quoties omnia prædicta Credita, & pecuniæ ibi investitæ, detractis omnibus expensis, non attingerent annuum reditum quingentorum saltem nummorum aureorum, fructus investiri deberent usquequo conficeretur capitale talem reditum ferre valens, & demum ex asse heredem scripsit dictum D. Philippum Cataneum.

Præter donationem, & Testamentum prædictum, alia præfertur dispositio memorati R. P. D. Dominici, quæ facta asseritur Viennæ, biennio post conditum Testamentum, nimirum anno 1675., ab eoque scripta, atque subscripta dicitur in duobus foliis, in quibus, præter alia, dictæ Primogenituræ jam per contractum institutæ favore D. Pauli, & deinceps in aliis posterioribus dispositionibus, semper ampliatæ, atque adauctæ additi reperiuntur Ducati illi triginta mille occupati in dicta officina monetaria, ceteraque omnia Iura, credita, & deposita, quæ Disponens habebat in Dominio dictæ Serenissimæ Reipublicæ, quæque jam præcedenter in suo Testamento subjecerat alteri particulari Primogenituræ conditæ, ut dictum est, favore D. Philippi, ejusque descendentiæ masculinæ.

Hæc folia die 27. Mensis Martii anni 1676. cuidam Notario tradita fuerunt à Doctore Francisco Canario Procuratore ad id specialiter constituto, prout asseritur in eisdem foliis, die verò 8. Aprilis ejusdem anni, & sic post octo dies ab obitu R.P.D. Dominici sequuto Venetiis die 31. Martii, idem Canarius vigore al-

alterius mandati Procuræ eidem dati à Domino Paulo uti Procuratore usque ab anno 1670. ab eodem R. P. D. Dominico pariter deputato cum facultate substituendi alium, ad dictorum foliorum normam re ipsâ addidit, & subjecit dictæ Primogenituræ ordinatæ per contractum, Capitalia, & credita in eisdem foliis contenta.

Statim indè inter DD. Paulum, & Com. Philippum certatum est acerrimis litibus, protractis in annum usque 1682., quo actum fuit de illis amicè componendis, resque ad optatum finem perducta jam fuerat vigore cujusdam apocæ, in qua, præter alia, conventum fuerat, quod D. Paulus, liquidatis coram Judice, quibusdam assertis Creditis, quæ uti heres Hieronymi Patris habere contendebat contra hereditatem R.P.D.Dominici Patrui, eorum satisfactionem consequi teneretur super dictis Ducat. triginta millibus existentibus in officina monetaria Venetiarum, & super illorum fructibus, tàm maturatis, & non exactis, quàm in futurum maturandis; Verùm repertâ interim solutione, seù extinctione præcipui ex dictis Creditis, id causam dedit novæ transactioni celebratæ anno 1683., in quâ agnitâ dictâ extinctione, & factâ favore D. Comitis Philippi renunciatione reliquorum Creditorum, eà adjectâ lege, quod pro eis, eorumque fructibus jam decursis, & deinceps decursuris, nullo unquam tempore D. Paulus, ejusque heredes, & successores quidquam consequi ampliùs possent ex hereditate, & Bonis R.P.D. Dominici; vice autem versâ, vigore dispositionis contentæ in foliis Viennæ exaratis, eidem D. Paulo adjudicatis Capitalibus Venetiarum, confirmata fuit divisio fructuum ex eisdem provenientium, inter ipsos DD. Paulum, & Comitem Philippum, eorumque heredes, & successores etiam extraneos jam præcedenter facta in priori apoca Concordiæ.

Transactioni huic religiosè observatæ toto anno 1713., stare hodie renuit D. Comes Philippus. Ipse enim eùm per obitum Pauli sinè filiis usque ab anno 1703. adeptus fuerit possessionem superiùs memoratæ Primogenituræ ordinatæ in contractu, cui aggregata fuerant Capitalia existentia Venetiis, recusat præstare D.Pauli heredibus medietatem redituum dictorum Capitalium, tametsi in transactione promissam: eo quidem sub obtentu, quod agnitum fuerit, illam nullam esse, & irritam, quia innititur falso supposito validitatis ultimæ dispositionis, quæ à R.P.D. Dominico in supramemoratis foliis Viennæ condita asseritur, atque etiam quia, novissimè detectum est, inania, & erronea prorsus esse reliqua duo credita liquidata vigore apocæ primæ Concordiæ, & extinctâ, ac renunciata vigore secundæ.

In hoc rerum statu plura ad me transmissa fuerunt Dubia resolvenda, prout Juris esse censuerim, eademque relata eo ordine, quo mihi proposita fuerunt, ità se habent.

Primò. An sustineatur postrema dispositio R. P. D. Dominici contenta in foliis exaratis Viennæ.

Secundò. An positâ nullitate dictæ dispositionis, D. Philippus impugnare queat transactionem, quæ dictæ dispositioni principaliter innititur.

Tertiò. Utrum in casu, quo D. Philippus impugnare non posset dictam transactionem, eam saltem impugnare queant substituti, & præsertim illius Primogenitus, qui dictæ transactioni non interfuit.

Quartò demum; An, corruente dictâ dispositione, cum reviviscat secunda Primogenitura à R.P.D. Dominico ordinata in suo Testamento favore D. Philippi, ejusque Descendentium per lineam masculinam, cum obligatione convertendi fructus in Capitale, donec conficeretur annus reditus aureorum quingentorum, an, inquam, reintegratio secundæ Primogenituræ fieri debeat ex hereditate Pauli, qui fructus percepit spatio annorum 28. à die obitus R. P. D. Dominici, sive potiùs à D.Philippo moderno possessore ejusdem Primogenituræ, & quo tempore dicta reintegratio incipere debeat.

Rem itaque ordiendo à primo dubio, ut recto judicio statui possit, an sustineatur nec ne postrema dispositio R. P. D. Dominici contenta
in dictis foliis definienda, statuendaque priùs 1
est illius qualitas, & natura, ut eà ad suam speciem redactâ, sententia ferri queat super illius validitate, vel invaliditate. Porrò dispositio
hæc per se spectata, nec Testamenti, nec Co- 2
dicillorum formam præsefert, destituta quippe est necessariis solemnitatibus, quum careat heredis institutione, rogitu Notarii, Testibus, aliisque requisitis pro forma, & validitate supradictorum actum, quibus deficientibus, cùm
nemo suadere sibi queat, asserta Folia, tametsi 3
scripta, & subscripta charactere R.P.D. Dominici, Testamenti, aut Codicillorum jure censeri posse ad Textus apertos *in Leg. si unus, & in Leg. hac consultissima, & tot tit. Cod. de testament. L. proximè ad fin. de his, quæ in testament. delen. L. 1. in fin. ff. de vulgar., & pupill. L. 1. ff. de hered. institut. L. fin., ibique Gloss. ff. de jur. Codicill., & L. fin. in fin. Cod. de Codicillis*, & firmata per *Rot. in Romana heredi* *atis* 15. *Junii* 1708. *§. Non attento, & trib. seqq. cor. bo. mem. Omanna, & in Æsina Testamenti* 14. *Maii* 1717. *§. Constabilita, & seqq. cor. Falconer.* non est idcirco, cur diutiùs his immoremur, demonstrando scilicet, præfatum R. P. D. Dominicum talia folia minimè conscripsisse mente, & animo condendi ullum ex similibus acti-
bus, id enim clariùs apparet ex ipsa ocula- 4
ri illorum inspectione, quàm nos dicendo verbis, aut probando argumentis explicare possimus.

Ut etiam colore nullo figurari potest, illum in eisdem foliis explere voluisse actum donationis inter vivos, dum neque verba, neque pacta, neque demum substantia actus dictæ donationi conveniunt, nam, quod attinet ad verba,

5 ba , sæpè io dictis foliis facta legitur mentio
mortis , quæ cum in dubio causa finalis actus ,
& illius substantiæ adjecta præsumatur , Angel.
cons. 254. num.1. , Mantic. de conject. lib. 1. tit.
13. nu.4. oon donationem inter vivos , sed cau-
sâ mortis inducit Natt. cons.123. num.1. & seq. ,
Roman. cons.129. nu.1. , Cutell. de donat. disc.1. ,
Special.12. num.23. , Antunez eod. tract. Tom. 1.
prælud. 2. §.3. num.2., & seqq., Vinc. de Franch.
decis.436.num.2., Rot. in Fanen. Fideicommissi 14.
Junii 1683.§.Idque apparere cor.R.P.D.Rondini-
no pacta verò contioent reservationem taculta-
6 tis variaodi, revocandi &c. semper , & quando-
cumque tàm iu vita , quàm io morte &c. quæ
minimè conveniunt donationi inter vivos suàp-
7 te naturâ irrevocabili , Bellon. jun. cons. 8.
num. 22., & seqq., Menoch. cons. 1093. num.
27. , Molin. de primog. lib. 4. cap. 2. num. 40.
& 52. , Rot. decis. 9. num. 13. part. 7. Rec. &
demum , quod tortiùs urget , substautia actus
8 collata videtur in tempus mortis , quippè R. P.
D. Dominicus , non semel , sed iterum , atque
iterum in dictis foliis protestatur , & declarat
voluntatem suam esse , ut dispositio in eis con-
teuta valida non sit , & effectum nou habeat ,
uisi post mortem suam ibi = da sussistere seguita
la mia morte naturale &c. & rursus alibi = per do-
po mia vita , e successa la mia naturale morte &c.
& taodem in fioe ibi = da valere , ed intendersi
valido , e fatto solamente per dopo la mia vita , e
seguita la mia naturale morte effettiva , clarius
9 autem explicari oon poterat meos , animusque
cootrarius actui donationis ioter vivos , tali
10 namque formâ dispouendi uon sola executio, &
effectus donationis , sed in tempus mortis diffe-
rebatur substantia ipsa actus , utpotè qui, non-
nisi post Disponentis mortem, factus censeri de-
bebat ibi = da valere , ed intendersi valido , e fat-
to per dopo mia vita = ut benè in proposito oota-
ruot Dec.cons.470. num.7. & seqq., Roland. cons.
61.num.10. , & 11. lib.2. , Cyriac. contr.314. nu.
9. , Clar. in §. Donatio quæst.4. nu.4., Card.Man-
tic. de conjectur. lib.1. tit.13. num. 4. , Mart. vot.
Pis. 218. num.4. , & 10. , Rot. in rec. decis. 289.
num. 9. part.14. , in Fanen. Fideicommissi 31. Ja-
nuarii 1681. §.Quarto demum , & 14. Junii 1683.
§. Idque apparere cor. bo.mem.Rondinino .
Vice autem versà perspicuè ex his demonstra-
tur , R.P.D. Dominicum io hisce foliis cogitas-
se potiùs præparare donationem causâ mortis :
cui apprimè conveniunt tum verba , tum pacta
11 dictis foliis ioserta, tùm denique substantia actus,
non oisi post mortem valituri . Si enim de pri-
mis agatur , verba , ut supra dictum est , plu-
12 ries, pluriesque mentionem mortis præseferunt :
quo casu , sublatâ præsumptione urgente prò
donatione inter vivos , ad Text. in L. Seja §. fi-
nal. ibique glost. & DD. ff. de donat. caus. mort. ,
& in leg. fin. Cod. eodem , Gloss.in princ. Institut.
de Donat. , & aliam similem Glossam in leg.
apud Celsum §. Julius verb. spopondisset ff. de
dol. mol. except., Surd. cons.450.num.28. & 29.,
Clar. in §. Donatio quæst.4. num.2. , Antunez. de
Donat. lib. 1. prælud.2. §.3. sub num.51., Rot.de-
cis. 355. num.13. part. 19. rec. locum sibi vindi-
cat contraria præsumptio io dubio favens dona- 13
tioni causâ mortis , & illam induceos per Text.
litteralem in leg. Seja ff.de Dot. prælegat. , Glost.
in leg. quæ Dotis ff. solut. matrim. , ubi commu-
niter scribentes , Gomez. variar. lib.2. cap. 3. nu.
15. , Clar. in §. Donatio dict. quæst.4. num.2., Me-
noch. de præsum. lib.3. præsum. 35. num.1. , Card.
de Luc. de Dot. disc. 37. num. 2. , Mart. medic.
examin. 52. num.20. , Franch. decis.436. num.2. ,
Rot.coram Buratto decis.581. num.1. , decis. 258.
num. 3.part.15. rec., in Fanen. fideicommissi 31. Ja-
nuarii 1681.§.2. ad eludendum cor. bo. mem. Ron-
dinino , & admittitur etiam in dicta decis. 355.
num.32. part.19. , quæ deiode revocata fuit per
mox relatam decisionem in Fanen. Fideicommissi
cor. Falconer.
Ad quam sanè præsumptionem elidendam ,
opus est conjecturis , & argumentis clarè evin- 14
centibus contrariam mentem Donaotis, dooan-
di scilicet inter vivos , quæ si deficiant , ex men-
tiooe mortis in ea facta , celebrata censenda est
donatio causâ mortis Paris. cons. 16. num. 6. lib.
2., Gabriel.cons.96. num. 2., & 3. Lib.2., Torr. de
pact. futur. success. Lib. 3. cap. 13. num.140. ; etsi
eoim talis effici non dicatur ex sola meotione 15
mortis , cùm de morte cogitatum , ejusdem-
que meotio facta videri possit ad solum effectum 16
differendi executionem dooationis iu tempus
mortis , noo verò ad immutaodam , seu alte-
randam substantiam ipsius donationis , ad tra-
dita per Urceol. contr. forens. cap.54.num.8. , Ca-
pyc. Galeot. contr. 21. num.8. lib.2., Fontanell. de
pact. nuptial. claus. 4. Glos. 3. num.6. , Rot. decis.
9. num.2. part.7. rec. , & alibi passim , id tamen
procedit , & intelligitur quando ex circumstao- 17
tiis aliud actum apparet , quàm donatio causà
murtis , & hujus mentio solùm adjecta digno- 18
scitur differendæ executionis gratiâ, ut ait Carp-
zon. Jur. prud. foreas. part.3. consl.1. de fin.39. num.
1. , quem sequitur Torr. de pact. futur. success.
dict. lib.3. cap.13.num.147., cùm alioquio , sub-
motis dictis circumstaotiis , & conjecturis con- 19
trarium suadentibus , mortis expressio substan-
tiæ donatioois adjecta , & donatio mortis causâ
facta diccnda sit, ut declarat Barbos. in dict. leg.
quæ Dotis num.109. ff. solut. matrim. , Mantic. de
conject. lib.1. tit. 13. num. 4. , Torr. de pact. futur.
success. dict. cap.13. num.150. , Card. de Luc. de
Donat. disc.38. nu.4. , Magon. decis. feuen. 87. nu.
2. , & alii in superiori §. allegati .
Argumenta verò , & conjecturæ , quæ affer-
ri forte possent pro inducenda donatione inter
vivos , tanti ponderis mihi non videntur , ut id
suadere valeant . Primum enim , quod desu-
mitur ex illis verbis initio dispositionis adjectis
ibi = in virtù di questa da servire , e valere &c. 20
come ogni più legale, e statutario Istromento = faci-
lè conviocitur ex eo , quod , ut quotidiana nos
edocet experientia , etiam donationes causâ 21
mortis factæ , ferè semper in publicum Instru-
mentum rediguntur : quamobrem conjectura
nulla eidem contraria elici potest ex eo , quod 22
Donans voluerit privatam scripturam à se exa-
ra-

ratam vim habere publici, & solemnis Instru-
menti, id enim cùm respiciat solùm majorem
23 firmitatem actus, ejusque probationem, æquè be-
nè congruentem donationi causâ mortis ac do-
nationi inter vivos, illam quidem reddit magis
24 solemnem, & firmam, sed ejus naturam mini-
mè immutat, ut in similibus terminis respondet
Card. de Luc. de Donat. disc. 38. num. 6. & con-
ferunt firmata per *Rot. in decis. 355. nu. 28. part.
19., & in Fanen. Fideicommissi 14. Junii 1683.
§. ratificatio cor. bo. mem. Rondinino.*

Leve pariter est aliud argumentum desump-
25 tum ex facultate data Procuratori exhibendi as-
sertam scripturam, & folia apud acta cujuscum-
que Notarii, illiusque confirmationem, sivè ap-
probationem petendi coram quolibet Judice, &
Magistratu, quasi indè argui possit præscriptam
fuisse solemnitatem insinuationis, propterea-
26 que ex ea, utpotè non necessaria in donatione
causâ mortis, sed benè quidem requisita in do-
27 natione inter vivos, hæc & non illa inferatur
*per text. in leg. fin. Cod. de donat., Corn. de success.
ab intest. §. Donatio causâ mortis quæst. 12.,
Menoch. præsumpt. 35. num. 34., & seq. lib. 3.,
Mantic. de conject. lib. 1. tit. 13. num. 8., Rot. cor.
Royas dec. 304. nu. 8., cor. Buratt. dec. 461., n. 1. &
2. & dec. 579. nu. 22., in rec. dec. 355. n. 24 part. 19.*
28 Obvia namque est responsio, quod facultas illa
exhibendi scripturam, & petendi comprobatio-
29 nem apertè non imponit necessitatem facien-
di insinuationem, eo quod data videri possit,
30 etiam ad alium effectum, ut scilicet semper, &
ubique constaret de identitate foliorum, & ve-
ritate characteris; id autem sufficit, ut simile
31 argumentum, tamquam æquivocum, conclu-
dere non dicatur, ad tradita per *Rot. in Fanen.
Fideicommissi 14. Junii 1683. §. Nec irrevocabi-
litas cor. bo. mem. Rondinino*, maximè, quia,
32 tametsi reverà dicta facultas exhibendi impo-
neret necessitatem faciendi insinuationem, hæc
nihilo minus ad cautelam potiùs, quàm ad ne-
cessitatem requisita censeri posset, & proindè
substantiam actus non alteraret *Mantic. de con-
ject. lib. 1. tit. 13. num. 16., Rot. decis. 355. num.
29. part. 19., in dicta Fanen. Fideicommissi 14.
Junii 1683. §. Ratificatio cor. bo. mem. Rondini-
no*, eoque certius in nostra hypothesi, quia re
ipsà insinuatio à Procuratore facta non fuit,
33 ex quo rectè arguitur, illam neque demanda-
tam, neque necessariam fuisse pro validitate
actus, nam alioquin Procurator eam facere non
omisisset *Rot. decis. 613. num. 26., & decis. 654.
num. 8. part. 18., in Taurinen., seù Vercellen. Mo-
lendini 14. Maii 1700. §. Et pariformiter coram
Rmo dell'Olmo Episcopo Concben.*

Rejectis hisce argumentis intrinsecè desump-
tis ex tenore ipsius scripturæ, faciliùs refellun-
tur alia mutuata ab extrinseco defectu solemni-
tatum, quod nimirum adhibitus minimè fue-
rit numerus quinque Testium requisitus ad vali-
ditatem donationis causâ mortis, quodque, si-
cuti Primogenitura ordinata fuerat per Contra-
ctum inter vivos, ità quoque per similem Con-
tractum factum censeri debeat illius augmen-
tum: Nam, quod attinet ad primum, tunc il-
lud validam præbet conjecturam pro inducen- 34
da donatione inter vivos, quando actus factus
apparet coram minori numero Testium, quàm
quinque, hoc enim casu locum sibi vindicat ra-
tio à Doctoribus considerata, quòd scilicet, cùm
actus celebratus minori numero Testium ex de- 35
fectu solemnitatis valere nequeat tamquàm do-
natio causâ mortis, vice autem versâ referri
commodè possit ad donationem inter vivos, 36
quæ coram duobus tantummodo Testibus vali-
dè perficitur, idcircò, ne dicatur Donatorem 37
facere voluisse actum prorsùs inutilem, rectæ
rationi congruit, eam interpretationem se- 38
quendam esse, per quam actus sustineatur eo
modo, quo potest, ut apud *Antunez. de Do-
nat. lib. 1. prælud. 2. §. 3. num. 26., & seqq., Torr.
de pact. futur. success. lib. 3. cap. 13. num. 164., &
seqq.* At aliter res se habet, quoties, ut in hy- 39
pothesi, nulli Testes adhibiti fuerunt, & sic
neque etiam duo illi in donationibus inter vi-
vos adhiberi soliti, ut rectè in proposito adver-
tit *clar. mem. Card. de Luc. de Donat. disc. 38. sub
num. 6., & 7.*

Præterea defectus numeri quinque Testium
urget quidem pro inducenda donatione inter 40
vivos, quando coadjuvatur aliis efficacibus con-
jecturis, illam potiùs, quàm donationem cau-
sâ mortis suadentibus, sed per se dumtaxat
spectatus parum valet, præsertim verò quan-
do validiores concurrunt conjecturæ pro dona- 41
tione causâ mortis inducenda, alioquin frustrà
leges nullas, & irritas sancirent donationes 42
causâ mortis sinè quinque Testibus celebratas;
tali quippe numero deficiente, actus semper re-
solvi posset in donationem inter vivos *Angel.
de Ubald. cons. 254. num. 1., & ult., Jason. cons.
6. num. 1. lib. 3., Barbos. in dicta leg. quæ Dotis
nu. 206., & 207. ff. solut. matrim., Card. de Luc.
de Donat. disc. 38. nu. 7., Torr. de pact. futur. suc-
cess. lib. 3. cap. 13. num. 166.*

Omnium denique levissimum visum est ar-
gumentum desumptum ex alia contrariæ ani-
madversionis parte, ab institutione nimirum 43
Primogenituræ conditæ per viam contractus in-
ter vivos; inde inferendo, pari modo factum
censendum esse illius augmentum in dictis foliis
ordinatum. Omissis enim aliis responsionibus,
exuberat illa, quam præbet factum ipsius Do-
nantis, qui eidem Primogenituræ aliud addita-
mentum fecit in Testamento, ideoque nulla
urget ratio, cur illud etiam, de quo agitur,
simili modo facere non valuerit per viam do-
nationis causâ mortis; cum itaque ex hoc tale
argumentum, vel penitùs elidatur, vel saltem 44
æquivocum reddatur, inefficax proculdubio est
ad vincendam præsumptionem militantem pro
donatione causâ mortis, cum qua in dubio
procedendum est, ex supra firmatis.

Certoque certiùs in casu nostro, quia dicta
præsumptio coadjuvatur validissimis conjectu-
ris univocè suadentibus, mentem Disponentis
fuisse celebrandi donationem causâ mortis,
easque nobis subministrant tum verba, tum pa-
cta,

cta, tum ipsamet substantia actus, tum denique observantia; Et sanè, quod attinet ad ver-
45 ba, præter mentionem mortis sæpe sæpius factam, exordium ipsum dispositionis ità se ha-
46 bens, *= Io infrascritto per la Dio grazia sano di mente, ed Intelletto =*, perspicuè demonstrat animum celebrandi actum ultimæ voluntatis,
47 in quo adhiberi solet prædicta verborum for-
48 mula cæteroquin minimè congruens actibus inter vivos, proindeque ex ea rectè arguitur,
49 donationem esse causâ mortis, quæ species est
50 ultimæ voluntatis, ut ad rem notat *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 36. num. 13., Rot. in Fanen. Fideicommissi 31. Januarii 1681. §. Secundò ad eludendum, & 14. Junii 1683. §. Idque apparere cor. bo. mem. Rondinino.*

Verbis consonat pactum, seù facultas *revo-*
51 *candi &c.* in dicta donatione à Donante sibi reservata, quæ vel est prorsùs incompatibilis cum donatione inter vivos, ideoque illam immutat, & transire facit in donationem causâ mortis *Dec. cons. 370. num. 3. in fin., Bellon. Jun. cons. 8. num. 25., & tribus seqq., Gabriel. cons. 96. nu. 4. lib. 2., Covar. in rubr. de testam. part. 2. num. 11., & seq., Marta Vot. Pisan. 77. num. 2., Rota coram Merlin. decis. 664. num. 12., & 13., cor. Caril. de-*
52 *cis. 29. num. 4.*, vel saltem, cum sit magis conformis donationi causâ mortis, quàm donationi inter vivos, in dubio istam excludit, & aliam inducit, juxtà animadversa *Card. de Luc. de Dot. disc. 103. num. 4.*; maximè quando, ut ac-
53 cidit in nostra hypothesi, revocabilitas percutit ipsam donationis substantiam in tempus mortis collatam, tunc enim omni dubio procul importat donationem causâ mortis, ut prosequitur idem *Card. de Luc. dict. disc. 103. de Dot. sub num. 4. vers. difficultas igitur.*

Substantiam verò actus in tempus mortis col-
54 latam fuisse, ambigi nequit, dum expresse Donator cavit, actum non valere, & factum non
55 censeri, nisi post mortem, ex quo sicuti mortis tempus non dilationi, ac executioni, sed substantiæ donationis adjectum dicitur, cum ante
56 mortem donatio valere non deberet, quin immo habenda esset perinde, ac si facta non fuisset, ita quoque substantia donationis in tempus mortis collata censetur, & propterea donatio-
57 nem causâ mortis esse non dubitatur, quia videtur Donans maluisse se habere, quàm eum, cui donat, magisque eum, cui donat, quàm heredem suum, ut demonstrando indolem donationis causâ mortis, inquit *Text. in l. 1., & in l. Senatus 35. §. Donatio ff. de donat. caus. mort.* & est communis opinio, quam tradunt *Angel. de Ubald. in optimo Consilio 254. num. 1. & seq., Jas.*
58 *cons. 6. num. 1. vers. secundo principaliter lib. 3., Natt. cons. 626. num. 15., & 16., Clar. §. Donatio quæst. 4. num. 4., Mantic. de conjectur. lib. 1. tit. 13. num. 4., Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 35. num. 1., Mans. consult. 10. num. 5., Card. de Luca de Donat. disc. 38. num. 3., Torr. de pact. futur. success. lib. 3. cap. 13. num. 148., Gemm. decis. Lusitan. 103. num. 3. & 4., & firmavit Rot. decis. 289. num. 9. part. 14., & in sæpe dicta Fanen. Fideicommissi 31. Januarii 1681. §. Quarto demum, & 14. Junii 1683. §. Idque apparere cor. Rondinino.*

At verò, si conjectura isthæc elicita ex substantia donationis, utpotè verius plenè demon- 59
strationis, quàm simplicis conjecturæ vim habens sola sufficeret ad evincendam donationem causâ mortis, ex auctoritatibus supra citatis: quantò fortiùs urgebit in nostra hypothesi, in qua tot aliæ concurrunt circumstantiæ superiùs expensæ, atque in idem mirificè collimantes, quibus accedit animadversio illa, quod in dicta donatione nulla unquam fit mentio heredum, 60
nullum adest juramentum, deficit præsentia Donatarii, procul abest Notarius, qui saltem prò eo acceptaret, nil denique concurrit ex iis, quæ in contractibus, & donationibus in- 61
ter vivos communiter apponi solent, ut omissam heredum mentionem ad rem ponderat *Altograd. Jun. contr. 98. num. 3. tom. 2.*, & de reliquis agit *Cardin. de Luc. de Donation. disc. 38. num. 9.* Non omittendo aliam notâ dignam considerationem, quod nimirum, quum R.P.D. Dominicus facere voluit donationem inter vi- 62
vos, eam fecit per publicum Instrumentum, illamque in eo talem denominavit, & clausulas eidem adjici solitas apposuit, quod cum in his foliis non fecerit, indè rectè arguitur, in eis minimè facere intellexisse donationem inter vivos, sed tantùm causâ mortis, ut tradit *Altograd. Jun. dict. contr. 98. num. 11. Tom. 2., cui consonat Rot. decis. 355. num. 37. part. 19., & in dicta Fanen. Fideicommissi 14. Junii 1683. §. idque apparere cor. bo. mem. Rondinino.*

Quibus demum omnibus si jungatur diuturna observantia quadraginta annorum, & ultra, 63
quibus semper dicta donatio habita fuit tam in judicio, quàm extra pro donatione causâ mortis, nullus amplius dubitandi locus relinquitur quoad naturam, & qualitatem ejusdem tot superlativis argumentis hactenus demonstratam, *l. si de interpret. ff. de legib. cap. cum dilecti de constitut. Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 1. sub num. 5., clar. mem. Card. de Luc. de donat. disc. 48. num. 14. in fin., Rot. cor. Pæn. decis. 105. num. 7., cor. Zarat. decis. 57. num. 16., cor. Bich. decis. 73. num. 9., cor. Ottob. decis. 274. num. 12., & decis. 257. num. 15., in rec. decis. 456. num. 8. ad fin., decis. 4., decis. 14. num. 4. part. 7., decis. 15. num. 4. part. 8., decis. 300. à num. 29. part. 12., decis. 233. num. 14. part. 13., decis. 269. num. 5., & decis. 282., & 433. num. 12. part. 14.*

Quamquam verò ambigi minimè posse videatur, R.P.D. Dominicum dicta folia exarasse consilio, & mente præparandi, vel perficiendi donationem causâ mortis; nihilominus ejus vota in irritum cessere, quia talis actus invalidus, & irritus illicò detegitur ex defectu numeri quin- 64
que Testium ad illius validitatem omninò requisiti juxtà *Text. in leg. final. Cod. de Donat. caus. mort., Angel. dicto cons. 254. num. 1., Surd. cons. 450. num. 5., de Ponte cons. 82. nu. 14., & cons. 85. num. 2. lib. 1., Gomez. variar. lib. 2. cap. 3. nu. 16., Clar. §. Donatio quæst. 5., Menoch. de præsumpt. lib. 3.*

præ-

præsumpt. 35. num. 5., *Molin. de Primogen. Hispan. lib. 1. cap. 12. num. 17.*, *Merend. contr. lib. 14. cap. 30. num. 6.*, *& seqq.*, *Card. de Luc. de Donat. disc. 38. num. 10.*, *Vincent. de Franch. decis. 693.*, *Surd. decis. 149. num. 17. Rot. cor. Merlin. dec. 664. num. 16.*, *decis. 289. num. 9. part. 14. rec.*, *decis. 258. num. 4. part. 15.*, *decis. 355. num. 25. part. 19.*, *& in toties laudata Fanen. Fideicommissi 31. Januarii 1681. §. 3. Idipsum*, *& 14. Junii 1683. §. Idque apparere cor. bo. mem. Rondinino*, & quamvis
non desint Doctores contrarium sentientes, inter quos *Barbos. in dict. leg. quæ Dotis num. 105.*, *& seqq. ff. solut. matrim. aliique apud Torr. de pact. futur. successi. lib. 3. cap. 13. num. 19.*, *& plurib. seqq.*,
65 eà moti ratione, quod donatio causâ mortis
utpote attento initio æquiparatur Contractibus
66 *leg. Inter mortis ff. de Donat. caus. mort.*, idcireo, ut
cæteri contractus, ritè, valideque perfiei possit
duobus dumtaxat adhibitis Testibus; *Leg. ubi numerus ff. de testibus*, attamen cum funda-
67 mentis *Barbosæ*, aliorumque Sectatorum dictæ
opinionis optimè satisfaciat *Osvald. in notis ad Donell. lib. 14. cap. 33. lit. I.*, tamquam verior,
68 & communior sequenda est opinio illa, quâ ad
validitatem ejuscemodi donationis quinque Te-
stes requiruntur, ut apud *Antunez. de Donat. lib. 1. prælud. 2. §. 3. num. 27.*, Donatio namque
causâ mortis, etsi quoad initium magis acce-
dat contractui, Contractus tamen non est, præ-
69 sertim si rei traditio sequuta non fuit, ut docet
Gutell. de Donat. disc. 1. num. 27. & seqq. Antunez. loco citato num. 28.

Et præterea dicimus, quod si contrariæ sen-
tentiæ adhærere mallemus, non ideò tamen
actus, de quo agitur, jure donationis causâ
mortis valere posset: ob duplicem rationem,
quarum prima est, quod dicta donatio tam-
70 quam facta Absenti, reputatur ad instar Lega-
ti, & ultimæ voluntatis, ad cujus validitatem
71 (reprobatâ dicta contrariâ sententiâ) requirun-
tur quinque Testes, ut hunc casum distinguen-
do ab alio, in quo illa, ut in Contractibus, ce-
lebretur Donatario præsente, & stipulante, de-
clarat *Torr. de pact. futur. success. dicto lib. 3. cap. 13. num. 24.*, *& trib. seqq.* Altera ratio est, quod
72 nec etiam duo testes ad normam dictæ contra-
riæ sententiæ in contractibus requisiti in nostra
hypotesi adhibiti fuerint, undè sequitur, quod
si actus nec etiam sustineri posset tamquam do-
natio inter vivos, multò minus valebit tamquam
donatio causâ mortis.

Nilque obest donationem causâ mortis fieri
73 posse etiam Absenti per Epistolam, vel scriptu-
ram privatam, aut per nuncium *Crass. in §. Donatio causa mortis qu. 9. n. 3.*, *Berlich. conclus. Jur. part. 3. conclus. 2. num. 4.*, *Harpret. in addit. ad Clar. lib. 4. §. Donatio quæst. 12. num. 3.*, *Gomez. variar. tom. 2. cap. 3. num. 16.*, *Hartman. Pistor. quæst. Jur. part. 1. quæst. 13. num. 8.*, *& alii adducti per Carpzov. in Jurisprud. forens. part. 3. const. 1. definit. 35. num. 1.*, *& 2.* Nam id quidem ve-
rum est, sed tunc demum locum sibi vindicat,
74 quum mandatum, Epistola, aut alia privata
scriptura illam continens facta est cum solem-

nitatibus à lege requisitis, cum interventu vide-
licet quinque Testium, ut apud *Gen. de scriptur. privat. lib. 3. quæst. 13. fol. mihi 137. quæsit. 1. num. 18. & seq.*, *Merend. contr. Jur. lib. 13. cap. 30. nu. 6. 9. & 11.*, *Rot. decis. 289. num. 9. part. 14.*, quos
sanè quinque Testes intervenisse oportet, non 75
solùm quando Epistola scribitur, vel mandatum
Procuræ conficitur, aut nuncio committitur
donationis celebratio, aut executio, sed etiam
tempore, quo traditur Epistola, vel res donata
ex *Berlich. conclus. 2. num. 38. part. 3.*, *Merend. dict. cap. 30. num. 9. & 11.*, ubi quod donatio cau- 76
sa mortis Procuratoris ministerio celebrata non
subsistit, nisi mandatum coram quinque Testi-
bus datum illi sit, quamquam Procurator, adhi-
bitis quinque Testibus, donationem deindè per-
fecerit, & tradit *Torr. de pact. futur. success. lib. 3. cap. 13. num. 17. & 18.*

Idque eò certiùs procedit in nostra hypothesi,
quia per dictam donationem, quatenus subsi- 77
steret, revocaretur ex parte testamentum un-
dique solemne, quod fieri nequit, nisi per æquè
validam, atque solemnem dispositionem *Alto-* 78
grad. cons. 55. nu. 39., *& cons. 78. nu. 2.*, *& seqq. lib. 1.*, *& cons. 65. nu. 71. lib. 2.*, *Gratian. discept. 605. per tot.*, *Antunez. de donat. lib. 3. cap. 12. nu. 1.*, *de Franch. decis. 552. per tot.*, *Rot. decis. 92. part. 13.*, *& decis. 138. num. 8.*, *& seqq. part. 17. rec.*,
in Romana hereditatis 15. Junii 1708. §. Non at- 79
tento cor. bo. mem. Omanna unde receptum est,
quod ad hoc, ut per Epistolam, aut aliam priva-
tam scripturam Testator disponere posset de re
in testamento relicta, eamque Fideicommisso
supponere ad mentem *Textus in leg.*, *& in Epistola 22. ibique Gloss. in verb. Testibus Cod. de Fideicomm.*, *& in l. Miles ff. de Legat. 2.*, requi-
rantur saltem quinque Testes, ut docent *Lanar. cons. 28. num. 2. & 3.*, *Paris. cons. 88. num. 98. lib. 3.*

Quamobrem, consultò omisso tamquam su-
perfluo examine singulorum actuum, qui in hy-
pothesi nostra considerari possent prò inducen-
da executione, & adimplemento assertæ dona-
tionis, & præsertim illarum duarum præsenta-
tionum apud acta factarum à Francisco Cana-
rio, quæ cæteroquin aliis pluribus defectibus la-
borant, & præsertim illo, quod in earum casu
nullus hujusmodi Testium numerus adhibitus 80
appareat, & quatenus adhibitus fuisset, minimè
suffragaretur, cum ex supra firmatis, non suf-
ficiat, actum donationis debitâ solemnitate ex- 81
pletum, & executum fuisse, nisi constet, pari
quoque solemnitate fuisse demandatum, ut be-
nè præceteris advertit *Merend. contr. lib. 13. cap. 30. num. 9. & 11.*, *& ex eo Torr. de pact. fut. success. lib. 3. cap. 13. nu. 17. & 18.*, his, inquam, omis-
sis, rectè concluditur actum in dictis Foliis con-
tentum minimè valere, eidemque nullum fir- 82
mitatis robur accessisse ex subsequutâ observan-
tiâ tàm in Judicio, quàm extrà, nedum quia
ass. observantia processit ex errore *Rota cor. Coccin. decis. 436. num. 9.*, *eadem 2305. num. 107.*, *& seq.*, *in rec. decis. 136. num. 12. part. 1.*, *eadem 244. num. 46.*, *& seqq. part. 8.* Verùm etiam quia 83
nullitas inducta ex clara dispositione legis, ad

validitatem similis actus requirentis quinque
Testes, sanari nequit observantiâ, quæ in cla-
ris non attenditur *Surd. conf.* 224. *num.* 14.,
Gratian. disceptat. 417. *num.* 21. *& seq.*, *&*
disceptat. 560. *num.* 15., *Noguerol. allegat.* 2.
num. 48., *Ciarlin. contr.* 238. *num.* 36., *Caren.*
resolut. 68. *num.* 8., benè *Rot. in Romana here-*
ditatis 22. *Junii* 1703. *§. nec pro observantia*
coram Prialo, maximè quoad ea, quæ non fa-
84 cti, sed Juris sunt *Rot. Januen. apud Balducc.de-*
*cis. & rer. judicat. tit.*3., *decis.*21.*num.*52., *Rot.*
*Florent. apud de Comitib. decis.*31. *num.*52., *Ro-*
*ta Romana coram Carill.decis.*190. *nu.*12., *in rec.*
*decis.*2.*num.*14.*part.*12., *dec.*10.*num.*28.*part.*15.,
& ad ornat.clar.mem. Card. de Luc. de fideicomm.
*decis.*67. *num.* 14.

Expeditus à primo Dubio, progredior ad se-
cundum, in quo quæritur, an D. Philippus im-
pugnare valeat transactionem initam inter ip-
sum, & D.Paulum de Marinis. Transactio isthæc
duobus præcipuis fundamentis innixa vide-
tur, alteri scilicet donationis Viennæ factæ,
cujus vigore Partes convenerunt, quod Capita-
lia Venetiarum assignari deberent D.Paulo, ad
quem illa juxtà tenorem ass. donationis specta-
bant; & alteri, quod vera essent, & vigerent
credita, quæ D. Paulus uti heres Hieronymi
Patris habere contendebat adversus heredita-
tem R.P.D. Dominici, quæque ex causa ejus-
dem transactionis, & correspectivè ad illam
remissa, & condonata fuerunt, D. Com. Phi-
lippo, neutrum autem ex dictis fundamentis
subsistit.

Quippè donatio facta Viennæ, cujus tantùm
vigore D. Paulus sibi asserere potuisset Capitalia
Venetiarum, corruit, ut dictum est, ex defe-
ctu solemnitatis, credita verò à D. Paulo sup-
posita, non vera comperta sunt, propereaque
85 transactio, utpotè inita ex errore, & falsa
causa, quæ adimit consensum ab actu nulla
est ipso jure usque ab initio *leg. Cùm putarem* 36.
ff. famil. erciscund, *leg. ex falsis* 42.*Cod. de tran-*
sact., *Saminiat. contr.*177. *num.*51., *& seqq. tom.*
2., *Card. de Luc. de Cred.disc.*123. *nu.*12., *Palm.*
*Nepos decis. Lucen.*173. *num.*8., *& decis.*174. *nu.*
5., *Rota coram Cerro decis.* 164. *num.* 1., *in rec.*
*decis.*650. *per tot.*, *& decis.*714. *nu.*14., *& seqq.*
*part.*18., *decis.*350. *num.*5.*part.*19., *& in Romana*
Pecuniaria, *seu transactionis* 17. *Junii* 1701. *§.*
Absque eo quod, *& §. Seclusâ coram bon. mem.*
Ansalda, ita quidem, ut, prætermissâ illius
86 rescissione, quam in his terminis necessariam
non esse tradunt *Castald. consultat.* 257. *num.*5.,
*latè Constantin. ad statut. Urb. annotat.*46.*nu.*15.,
Rota coram Bich. decis. 192., *& decis.* 390. *utro-*
*bique num.*9., *& decis.*111.*num.*19. *post Urceol.de*
transact., *decis.* 22. *num.*2., *in recent. decis.*226.
*num.*6., *& seqq.part.*16., *cum aliis pluribus plenâ*
manu congestis in Romana Tenutæ Campi Merli
27. *Februarii* 1719. *§. Postulatæ coram R. P. D.*
de Herrera, *& in Romana Pecuniaria* 24. *Mar-*
tii ejusdem anni §. Quacumque ex parte coram R.
P.D. Fuscaro, D.Comes Philippus directè illam
87 impugnare posset, renuendo adimplere obliga-
tionem ex falsa causa, & erroneo supposito in
eadem transactione susceptam *Rota in Bono-*
nien. Fideicommissi 14. *Maii* 1700. *§. Minusque*
coram bon. mem. Malines, ac etiam solutum re-
petendo *Rodulphin. allegat.*113. *num.*12., cum
quælibet transactio, quemadmodum & alia
quævis conventio, contineat tacitam illam con- 88
ditionem, videlicet, nisi adsit error, vel falsa
causa *Gratian.disceptat.*788. *num.*3., *Rota coram*
*Bich decis.*260. *num.*11., proptereaque tum fal- 89
sum suppositum validitatis scripturæ, quæ dein-
dè invalida comperta fuerit, inducere ipso jure
nullitatem transactionis super ea fundatæ, tra-
dunt *Bellon. Jun. cons.*77. *nu.* 2. *& seqq.*, *Alto-*
*grad.Jun.contr.*37.*n.*2., *Urceol. de Transact.qu.*96.
num. 35. *&* 38., *Rota coram Merlin. decis.*603.
*nu.*1.*&* 2. tum etiam idem operari solum dum- 90
taxat timorem insubsistentium probationum
prò assertis creditis adductarum, quibus ad
transigendum moveri potuit D. Philippus, do-
cuerunt *Bartol. in leg. ex falsis num.* 2. *Cod. de*
transaction., *Odd. de restitut. in integr. quæst.*77.
*art.*10.*num.*55., *Urceol. de transact. dict.quæst.*96.
num. 15.

Frustraque prò sustinenda dicta transactione
obtenditur favor illi à Jure tributus, litis ti-
mor, dubius illius eventus in proemio tran-
sactionis expressus, ac demum juramentum, &
observantia, quibus eadem confirmata reperi-
tur. Etsi enim assentiar, transactionem, utpotè 91
inventam ad finem litibus imponendum, fir-
mam semper esse oportere, ideoque in dubio il- 92
lius favore respondendum esse, ut aliquando
finis litium sit, maximè quoties justo aliquo il- 93
larum timore impellente, eadem cum juramen-
to solemniter celebrata, & per longum tempus
observata reperitur; Certi tamen, & explorati
Juris est, quod si nullâ justâ causâ fulcita, qui- 94
nimò ex causa prorsùs erronea celebrata con-
vincatur, sicuti contra Jus, & fas extorta cense-
tur, *Saminiat. contr.* 143. *num.*58. *tom.* 2., *Ro-*
*dulphin.allegat.*114.*nu.*7. *&* 59., *Rota decis.*311.
*num.*22. *part.*16., ità cessat quilibet legis favor 95
prò ea militans, eademque nullo pacto sustine- 96
ri valet sub obtentu litis, ejusque dubii eventus, 97
quia cum litis timor, & dubietas præcipuè fun-
dentur, & relationem habeant ad ea, quæ prò
causa finali transactionis considerata fuerunt,
iis proindè erroneis, & insubsistentibus reper- 98
tis, inanis detegitur quoque litis timor, & du-
bietas, & consequenter ineptus ad sustinendam 99
transactionem ex defectu causæ finalis, & con-
sensus omninò deficientibus, ut enim transa- 100
ctio valida, & firma dici queat, non sufficit
quilibet litis color, aut quæcumque dubietas,
sed eam talem esse oportet, ut nitatur funda- 101
mentis probabilibus Juris *Altograd.cons.*104.*nu.*
40. *lib.*2., *Rodulphin. allegat.*113. *num.*17., alio-
quin quotidie contra omnem æqui, bonique ra- 102
tionem emendicato, atque inani litium colo-
re à callidis, & calumniosis Litigatoribus ex-
torquerentur transactiones, quod ferendum
minimè esse tradunt *Valeron. de transact. tit.* 2.
*quæst.*3. *per tot.*, *Andreol. contr.* 286. *num.*76.,
Gobb.

Gobb. consult. 23. num. 41., Vrceol. de transact. quæst. 43. nu. 36. & seqq., Rota coram Celso decis. 335. nu. 7., & apud Palmam decis. Lucen. 174. n. 4.
Et eisdem transactionibus ob non absimilem rationem, firmitatis robur tribuere nequit jus-
103 jurandum, & subsequuta etiam longi temporis observantia, quia error, & insubsistentia, seù
104 falsitas causæ adimit consensum, necessariò requisitum ad perficiendam transactionem, qui
105 sanè consensus suppletus dici nequit juramento, & observantiâ, isti namque actus eùm prodiis-
106 se, & emanasse censeantur ex eodem erroneo, & falso supposito, propterea ipsi etiam tam-
107 quam destituti consensu, eodem vitio laborant, quò ipsemet principalis actus transactionis, ut in proposito considerant Gratian. disceptat. 788. num. 2. & 3., Actolin. resol. 111. num. 78. & seq., Valeron. de transact. tit. 6. quæst. 3. num. 3., Vrceol. eodem tract. quæst. 96. nu. 17. & seq., & nu. 39. & seqq., Rota coram Merlin. decis. 603. nu. 1. coram Pen. decis. 70. nu. 4., coram Coccin. decis. 436. sub num. 10., in rec. decis. 504. num. 11. part. 4. tom. 2., & in Romana Tenutæ Campi Merli 27. Fe-ruarii 1719. §. Et hinc coram R.P.D. de Herrera, ubi alii concordantes.
Istiusmodi igitur transactio ex hac sola ra-
108 tione, quod inita sit ex causa prorsus erronea, & insubsistente, ideoque nec etiam ipsos Transigentes obliget, rectè impugnari posset à D. Com.
109 Philippo; Verùm præterea idem justè illam observare reluctatur, quia ex ea non nisi enormissimum damnum, contra verò bon. mem. Paulus commodum omne consequutus fuit, ille enim dimidiam tantùm partem fructuum accepit ex Primogenitura integrè ejus favore purificata, & D. Paulus, cui nihil ex Capitalibus Venetiarum relictum fuerat, contrà judicium Testatoris habuit integram illorum proprietatem, & reliquam medietatem fructuum; At, verò si
110 transactionis natura, ob æqui, bonique rationem, ac bonam fidem, quæ præcipuè in illa
111 exuberare debent, efflagitat, quod aliquo hinc indè dato, vel remisso, commoda, atque incommoda invicem communicentur, sustineri certè
112 non poterit transactio illa, ex qua D. Philippus nihil accepto, enormissimo damno affectus fuit, hujusmodi enim adeo inæquales transactiones improbat Textus leg. 1. ff. de transact., in leg. si diversa, leg. ubi pactum, & leg. transactio Cod. de transact., Altograd. cons. 82. nu. 19. & 20., Andreol. contr. 290. num. 100., Paulucc. dissert. 15. num. 59., Vrceol. de transact. quæst. 2. num. 8., & plurib. seqq., & quæst. 3. num. 40., & quæst. 8. num. 16., Rot. decis. 534. num. 5. part. 2. rec., Vrceol. de transact. decis. 3. num. 3. ad ornat. Card. de Luc. lib. 7. tit. 7., decis. 40. num. final., in Romana transactionis 20. Martii 1709. §. Quæcumque coram Rm̃o D. Lancetta Decano, in Spoletana Census 20. Januarii 1712. §. Attentâ præsertim coram Rm̃o Aldrovando, in Romana Donationis, & ususfructus de Gavottis super reintegratione 20. Aprilis 1714. §. Ponderantibus coram Em̃o D. Card. Scotte, in Bononien. Trebellianica 11. Januarii 1717. §. Spontè coram bon. mem. Ansaldo, & in Romana Tenutæ Campi Merli 27. Februarii 1719. §. Nec his coram R.P.D. de Herrera, & novissimè in Cavallicen. Immissionis, seù Primogenituræ currentis anni 1720. §. fin. cor. R. P.D. Rovavult de Gamaches.
Verùm enim verò, quando etiam colore ullo isthæc transactio sustineri posset respectu D. Co-
mitis Philippi Transigentis: eadem nihilominus 113
rectè impugnaretur à substitutis, & præsertim ab ejusdem Primogenito, qui illius stipulationi non interfuit, ut quæritur in tertio dubio ità concepto, utrum nempè casu, quo transactio impugnari non posset à D. Philippo, saltem impugnari valeret à substitutis, & præsertim à Primogenito ejusdem D. Philippi, qui in transa-
ctione non intervenit; iis namque uti venien- 114
tibus jure proprio, & independenter à persona
D. Philippi Transigentis transactio ista, tam- 115
quàm res inter alios acta, minimè obstat, & ef-
ficere nequit, quo minus, purificatâ eorum fa- 116
vore Primogeniturâ ordinatâ ab R.P.D. Dominico in suo testamento, rectâ viâ Immissionem
petere valeant, etiam non petitâ priùs rescis- 117
sione transactionis, ad tradita per Morot. cons. 87. num. 6., Natta cons. 543. nu. 28., Andreol. contr. 286. num. 96. & 103., Cyriac. contr. 310. num. 3., Card. de Luc. de fideicomm. disc. 93. num. 2., & seqq., Gobb. consult. decis. 23. num. 40., Castell. decis. 5. num. 11., Rota coram Merlin. decis. 186. num. 7., coram Royas decis. 287. num. 5. & 6., & decis. 342. num. 3. & 4., coram Ansaldo decis. 67. num. 9. & seqq. post Constant. ad Stat. Vrb. decis. 165. num. 10., post Card. de Luc. de legat. decis. 23. num. 13., in recent. decis. 312. num. 19., & 21. part. 16., decis. 249. num. 5. part. 19., & in Camerinen. Immissionis 27. Junii 1710. §. fin. coram Rm̃o Lan-
cetta Decano; eùm quoad ipsos post mortem 118
Transigentis ex mente juris, & ex judicio Testatoris, hujusmodi transactio habeatur perindè, ac si celebrata non fuisset, ut hunc casum
distinguendo ab alio, in quo res esset cum ipso 119
Transigente, & contraria conciliando advertit Carvall. de una, & altera quarta part. 2. num. 353. & 359., Vrceol. de transact. quæst. 50. n. 83.
Certiùs quià, procùl abfuit bona fides, & 120
Justa transigendi causa, quibus deficientibus, communiter receptum est, transactionem initam à Gravatis super rebus Fideicommissariis, sivè Primogenituræ subjectis minimè sustineri in præjudicium Successorum in Fideicom-
misso, sivè Primogenitura, quos uti venientes 121
Jure proprio, & ex propria persona hujusmo-
di transactio non afficit, nisi facta sit justo ali- 122
quo titulo, & bona fide Castrens. in leg. Cùm heres 36. num. 10. ff. ad Trebell., Spad. cons. 279. nu. 13. lib. 3., Ciroccb. disceptat. 3. num. 35., Conciol. allegat. civil. 48. num. 49. & seqq., Valleron. de transact. tit. 4. quæst. 1. num. 30., Vrceol. eodem tract. quæst. 50. num. 1. & seqq., Card. de Luca de fideicomm. disc. 13. num. 21. disc. 94. num. 3., disc. 140. num. 3., disc. 174. num. 2., & seqq., Rota coram Penting. decis. 38. num. 4. & 11., coram bon. mem. Emerix Jun. decis. 517. num. 7., in rec. decis. 548. nu. 2., & seq. part. 19., in Bononien. tran-

factionis 19. Novembris 1705. §. Nihilominus coram bo.me. Ansaldo, & 20. Martii 1709. §. Minimè relevante coram Rño Lancetta Decano, in Firmana legitimæ 1. Junii 1709. §. Ceterum coram bo.mem. Ansaldo, in Salisburgen. Primogenituræ de Londron. 20. Februarii 1713. §. Quid ultrà co-
123 *ram eodem*: ex illa sanè ratione, quod, sicuti transactio bonâ fide facta consideratur uti actus ne-
124 cessarius, qui proindè justè obligat Successores ad illius observationem *Rota in dicta Bononien. transactionis 20. Martii 1709. §. Et hæc omnia coram Rño Lancetta Decano*, ita è contrario, bo-
125 nâ fide deficiente, cum illa continere dicatur actum heredis gravati merè voluntarium, & præjudicialem, æqui, bonique ratio non sinit, ut
126 ad illius observationem obstringantur Successores ab eo causam minimè habentes, ut, præter supra citatos, notarunt *Cyriac. contr. 3. num. 3., Rot. decis. 453. num. 10. part. 19., in Romana Fideicommissi 11. Januarii 1706. §. Atque hæc coram bon. mem. Ansaldo, in Maceraten. Fideicommissi 6. Maii 1709. §. De cætero coram eodem, in Romana Fideicommissi de Maximis super quarta subrogatione quoad Dotem Lauræ 9. Decembris ejusdem anni §. Rursus coram Card. Scotto, in Firmana Primogenituræ super transactione 26. Junii 1713. §. Nullo sanè coram Crispo*.

Porrò bonam fidem procul abfuisse in nostra
127 hypothesi, perspicuè resultat ex eo, quod omnia in dicta transactione gesta fuisse apparent ad penitus evertendam Primogenituram ordinatam in testamento R.P.D. Dominici, dum, non oppositâ nullitate sæpiùs memoratæ donationis, quinimò admissâ illius validitate, Capitalia Venetiarum subjecta dictæ Primogenituræ, contra illius legem assignata fuerunt D. Paulo, & fructus prò medietate divisi inter ipsos Contransigentes, eorumque heredes, & Successores
128 quoscumque, etiam extraneos, nullâ prorsus habitâ ratione Descendentium D. Philippi, quibus, licet vocatis ad dictam Primogenituram nil penitus reservatum legitur, *Rot. in Maceraten. Fideicommissi 6. Maii 1709. §. Ast* ibi = *Ast quæ bona fides quibat excogitari in Transigentibus, cum nullo deputato Curatore pro Fideicommisso, seù Fideicommissariis substitutis tractu temporis succedere valentibus, nec unica palea tradebatur Fideicommisso, & Fideicommissariis eventuris = coram Ansaldo =, & in Avenionen. Concursus super reservatis 12. Junii 1713. §. Quid plus coram eodem*. Rursus plura supposita fuerunt Cre-
129 dita commentitia, & insubsistentia, eaque compensata cum reditibus ejusdem Primogenituræ cessis, & assignatis D. Paulo; Ex quo sanè adeò improvido agendi modo cum evincatur here-
130 dem gravatum minimè curasse conservationem Primogenituræ, remque utilem illi haud quaquam gessisse, prout ad transactionis validitatem requirebatur *Card. de Luc. de emphyt. disc. 52. sub num. 12., de Fideicom. disc. 94. num. 3., & plurib. seqq.* idemque repetit *in summ. Fideicom. num. 288., & sequitur Urceol. de transact. quæst. 50. num. 27., & seq., Rot. decis. 165. num. 7., & seq. part. 15., decis. 245. num. 1., eadem 277. num. 3. part. 18., in Romana Pecuniaria 28. Junii 1706. §. Etenim coram Emo D. Card. Scotto, in Pisauren. Fideicommissi 25. Junii 1708. §. Secus est cor. Aldrovando, & nuperrimè in Cavallicen. Immissionis, seu Primogenituræ 21. Junii 1720. §. Firmato autem* ibi = *Præsertim quia directa est ad* 131
eversionem Primogenituræ, quando super illa neque aderat, neque timeri poterat lis, & controversia ulla, & tamen, ut transactio nocere possit vocatis jure proprio, opus est, quod utilis sit Primogenituræ, & ipsius vocatis, non autem solis Transigentibus = cor. R.P.D. Rovault de Gamaches, inde certe fit, quod nedum excluditur bona fides,
sine qua transactio, ut dictum est, in præjudi- 132
cium substitutorum non sustinetur *Natt. cons. 470. num. 12. & 13., Peregrin. de Fideicomm. art. 52., num. 81., Fusar. de substitut quæst. 708. num. 3., Card. de Luc. de fideicomm. disc. 4. num. 3., Urceol. de transact. quæst. 50. num. 78., Rota coram Merlino decis. 186. num 7., coram Cels. decis. 131. num. 5., coram Royas decis. 287. num. 4., decis. 343. num. 3. & 4., & prius decis. 312. nu. 2.*, in quibus dictum fuit excludi bonam fidem ex eo quod
transactio inita dicebatur tum prò solvendo ære 133
alieno, quod tamen non probabatur ad Testatorem pertinuisse, tum etiam prò detractionibus, attamen insubsistentibus, tum denique prò expensis, quas demonstratur ad fideicommissum non pertinuisse.

Verùm prætereà inducitur ænormissima læ- 134
sio, ad tradita in specie per *Castald. consult. forens. 19. num. 10., Saminiat. contr. 264. num. 60. & seqq., Rot. coram Ansaldo decis. 67. nu. 19. post Card. de Luca de donat. decis. 22. num. 4., & seq., decis. 23. num. 1. & seqq., & decis. 24. nu. 6., in Fanen. Bonorum, seù transactionis 28. Martii 1707. §. Atque hinc, & seqq. coram bon mem. Omanna, & in Vercellen. Reintegrationis 3. Julii 1711.*
§. Læsio verò & seq. coram Falconerio, efficiens, 135
ut transactio numquam bonâ fide facta dici pos-
sit, sed potius dolo extorta præsumatur, & pro- 136
pterea ob defectum consensus nec Transigentes 137
obligat, nec eorum Successores *Gratian. disc. ept. 691. num. 1. & seqq., Argel. de legit. Contradictor. quæst. 7. num. 144., Urceol. de transact. quæst. 70. num. 13. & seqq., Card. de Luca de Fideicom. disc. 39. num. 2. & seqq., Ansald. in addit. ad decis. 39. num. 6., Rota coram Cels. decis. 375. num. 1. & seqq., in rec. decis. 383. num. 4. part. 12., decis. 35. num. 12. part. 19., post Constant. ad Stat. Urb. decis 165. num. 10., & decis. 166. num. 1. & seqq., in dict. Fanen. Bonorum, seù transactionis 28. Martii 1707. §. Quo siquidem, & §. Neque hisce coram bon. mem. Omanna, & 16. Januarii 1709. in princip. & §. Erronea coram Scotto, in dict. Vercellen reintegrationis 3. Julii 1711. §. Hinc miserum, & seqq. coram Falconerio, & in supracitata Cavallicen. Immissionis, seu Primogenituræ 21. Junii 1720. §. Final. coram R.P.D. Rovault de Gamaches.*

Nullo autem colore bona fides elici contenderetur ex eo, quod tempore initæ transactionis ignota esset nullitas donationis factæ Viennæ,
imò eadem valida, & subsistens reputaretur: si- 138
quidem in hoc præcisè defecit, & peccavit D. Phi-

Philippus non consulendo Jurisperitos, qui de illius nullitate statim ipsum certiorem, reddere potuissent, quam sanè diligentiam, ut facillimè poterat, ità omninò præstare tenebatur ad
139 instar Tutoris, & Curatoris, quorum obligationi æquiparatur obligatio heredis gravati, &
140 alterius cujuscumque sivè voluntarii, sivè necessarii administratoris, argumento *Textus in*
141 *leg. Tutor. 33. in fin. ff. de furt.*, *Cipoll. discept. forens. 134. num. 44.*, *Rota coram Emerix Jun. decis. 1203. num. 11.*, *& melius decis. 1344. num. 9.*,
142 illi namque eam curam, & diligentiam præstare debent in rebus administrandis, quam quilibet diligens Paterfamilias in rebus suis adhibere solet *leg. à Tutoribus, & Curatoribus 32. ff. de administr. Tutel.*

Si igitur bonus, & diligens Paterfamilias videns Primogenituram institutam in testamento
143 eversam iri, per similem transactionem consultiùs rem gerere, tenebatur, prævio nimirum diligenti, ac maturo examine jurium sibi competentium, adhibitoque ad id sapientum consilio, ut fieri solet in similibus casibus, teste *Rota decis. 443. num. 12. part. 13.*, *& in Bononien. Trebellianicæ super Creditis 12. Januarii currentis anni 1720. §. Absque eo quod coram Lancetta*, in-
144 dè certè sequitur, quod aliter agendo D. Philippus in bona fide versatus dici nequeat, tamquam negligens in iis, quæ ad proprium munus
145 pertinebant, vix enim dolo vacare censetur, qui adeò supinè omittit id, quod facere debet *leg. si Procuratorem 8. §. Dolo, & §. seq. ff. mandati leg. si fidejussor 29. in princip.*; *& leg. dolus 44. ff. eodem, Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 3. num. 63.*, *& 66.*, apud quem alii.

Neque verò illi prodesse potest ignorantia ob-
146 ligationis, cujus vigore istiusmodi diligentiam adhibere teneretur, quia hæc est ignorantia Ju-
147 ris, non facti, quæ minimè excusat *Cap. ignorantiâ de regul. Jur. in 6.*, *leg. si fidejussor §. Non malè ff. mandati*, *Rota in Romana Immissionis super fructibus 30. Martii 1716. §. Ex eo quidem*, *& 13. Januarii 1719. §. Solidis hisce cum seqq. co-*
148 *ram Crispo*: atque etiam quia, cum sufficeret sola probabilis scientia, eò quòd D. Philippus,
149 ratione muneris, quod gerebat, id scire omninò tenebatur, *Rota coram Merlin. decis. 663. num. 25. & 27.*, *in Gerunden. eleemosynæ Pauli super fructibus 20. Aprilis 1703. §. Reassumendo coram Priolo*, hæc propterea, vel certe adfuit, vel si
150 defecit, excusationem nullam præbere potest ignorantia rei, quam scivisse omninò oportebat ad *Text. in leg. qui cum alio ff. de regul. Jur. Costa de facti scientia, & ignorantia inspect. 65. num. 7.*, *Barz. decis. Bonon. 19. num. 14. & seqq.*, *Rota coram Crescent. decis. 9. num. 10.*, *& seq. tit. de dol.*, *& contumac.*, *in Fanen. Pecuniaria 26. Junii 1709. §. Ultraque coram Rmo Aldrovando, & in Romana Assentistatus 10. Januarii 1718. §. quia verò coram Cerra.*

Superest quartum, atque postremum dubium respiciens reintegrationem Primogenituræ institutæ à R.P.D. Dominico in suo testamento cum obligatione convertendi fructus in Capitale donec conficeretur annuus reditus 500. aureorum, quod quidem investimentum, seù multiplicum à Testatore ordinatum, hactenus factum non fuit, eò quod, suppositâ validitate donationis, per eam uti posteriorem revocaretur dicta Primogenitura jam pridem in testamento ordinata, & per consequens corrueret præceptum investiendi, & multiplicandi illi accessorium. Verùm, cùm modo ex his omnibus demonstrata plenè appareat nullitas dictæ donationis, & propterea, resurgente Primogeniturâ in testamento ordinata, constet de damno ab eadem hactenus passo, ob jacturam fructuum ex præcepto Testatoris in capitale convertendorum, agendum idcircò est de illius reintegratione, quam
omnis æqui, bonique & juris ratio illicò facien- 151
dam præcipit, nullâ etiam consideratâ morâ, nullâque factâ interpellatione, justa notata per *Gratian. discept. 67. num. 3., & 4.*, *Rota coram Pen. decis. 766. num. 8.*, *coram Merlin. decis. 665. nu. 25. & alios in Romana commutationis Bonorum 7. Maii 1708. §. Nec Celso coram Molinet*, *& in Romana prætensæ reintegrationis 6. Junii 1712. §. Indispensabiliter 33. coram Ansaldo*, hinc duo rectè quæruntur. Primò quisnam ad dictam reintegrationem reverâ teneatur, an D. Paulus, qui fructus percepit spatio viginti octo annorum à die obitus R.P.D. Dominici Testatoris, sivè potius dictus D. Com. Philippus modernus possessor Primogenituræ, secundò à quo tempore dicta reintegratio incipere debeat.

Quantùm attinet ad primam Dubii partem, resolutio plana mihi videtur, quæstio namque
non est inter duos ad Primogenituram pari jure 152
vocatos, quorum proinde par etiam, & æqualis esset ad investiendum obligatio, sed res agitur inter D. Philippum primo loco certè vocatum, & D. Paulum in Primogenitura nullo pacto
successurum, qui idcircò onere Investimenti 153
cùm gravatus censeri minimè possit, nec etiam
obstrictus dici valet ad Primogenituram rein- 154
tegrandam de eo, ad quod ipse nullo pacto tenebatur, & quod citrà ullam ejus culpam,
omissum fuit; obligatio quippe reintegrandi 155
supponit obligationem investiendi, & culpam, 156
ac negligentiam in Omittente Investimentum, 156
sine qua culpa, & negligentia non datur pœna, 157
quæ est reintegratio, ad *Text. in leg. 1. 2.*, *& 3. Cod. depositi*, *Card. de Luca de fideicom. disc. 189. num. 3.*, *Rot. coram Bich. decis. 185. n. 3.*, *in rec. decis. 85. num. 2. part. 4. tom. 2.*; cùm
itaque hâc culpâ, & negligentiâ vacet, qui 158
obligationem investiendi non habet, culpa 159
namque imputari non potest ei, qui non fecit id, quod facere non tenebatur *Becc. cons. 37. num. 16.*, *Surd. cons. 345. num. 31.*, *Thabor. axiom. Jur. lib. 3. cap. 103. axiom. 26.*, nil pro-
indè mirum, si D. Paulus, utpotè culpâ carens, 160
ad pœnam reintegrationis non tenetur *Rot. coram Emerix Jun. decis. 1143. num. 9.*, *& in Romana Pecuniaria, seu reintegrationis 23. Januarii 1719. §. Quemadmodum igitur coram R.P.D. Corio*, tametsi fructus ad Investimentum desti-
natos perceperit, quia non indè sequitur ad il- 161
lorum

lorum Inveſtimentum obligatum fuiſſe, cùm
nullâ lege, aut conventione, ſive Teſtatoris
judicio, id ipſi præciperetur, ſed alio titulo
prorsùs diverſo, immò contrario, ac deſtru-
ctivo Primogenituræ obnoxiæ oneri inveſtiendi
fructus illi ad ipſum pervenerint, ut conſiderat
Rota in Romanâ prætenſæ Reintegrationis 6. Ju-
nii 1712. *ſ. Diximus* 44., *& §. Figuremus* 61.
coram Anſaldo.
At alitèr res ſe habet quoad D. Philippum,
162 qui præcisè uti primò vocatus, ad Inveſtimen-
tum faciendum Teſtatoris præcepto urgeba-
163 tur, ideòque, cùm ejus culpæ, & negligentiæ
imputari poſſit illius omiſſio, eò quòd, ſpretâ
Teſtamenti lege, Inveſtimentum fieri minimè
164 curaverit, prout curare omninò, tamquam Pri-
mogenitus, & primò vocatus, tenebatur. Nil
165 juri magis conſooum videtur, quàm quod per
reintegrationem emendare cogatur damoum
inde illatum Primogenituræ per *Text. in leg.*
quidam 25. *ſ. Si quis filium ff. ad Senat. Conſult.*
Trebell., *Peregrin. de fideicom. art.* 45. *num.* 14.
lib. 3., *Card. de Luca de fideicom. diſc.* 189. *n.* 5.,
Rot. coram Amat. Dunoz. deciſ. 852. *per tot.*, *co-*
ram Emerix Jun. deciſ. 1143. *num.* 9., *in Roma-*
na Cenſus 7. *Junii* 1709. *ſ. Obligatio autem co-*
ram R̃mo Aldrovando, *in Camerinen. Inveſti-*
menti 16. *Junii* 1710. *ſ. Nec obſiſtit coram Kau-*
nitz, *in Ariminen. Fideicommiſſi Baudi de Baudis*
quoad Inveſtimentum 25. *Junii* 1717. *§. Iterum co-*
ram R.P.D. Rouault de Gamaches, *& in Bononien.*
Commendæ 13. *Junii* 1718. *ſ. Subſtantia quippè*
166 *coram R.P.D. C. R̃io.* Sic enim plectitur negligen-
167 tia heredis, qui in ſuo onere deficiens Inveſti-
mentum omiſit, & Primogenitura, cujus damno
ceſſit illius omiſſio, reintegratur in eo, quod
acquirere potuit, & ex alterius negligentia noo
acquiſivit. *Leg. Si mandavero. ſ. Julianus ſcri-*
bit ff. mandati, *&*, *relatis concordantibus*, *fir-*
mavit Rota in Fanen. Pecuniaria 26. *Junii* 1709.
ſ. Eâ ſanè ratione coram R̃mo Aldrovando, *& in*
Ariminen. Fideicommiſſi Baudi de Baudis quoad
Inveſtimentum 25. *Januarii* 1715. *ſ. Undique co-*
ram R.P.D. Cerro.
Ex his conſtabilita dici poſſe videtur reſpectu
168 D. Com. Philippi obligatio inveſtiendi, & re-
ſpectivè reintegrandi Primogenituram, quippè
eadem proficiſcebatur ex præcepto à Teſtatore
ipſi injuncto, uti ad illam vocato, idque eum
169 non latebat, tamquam tam de vocatione ſua,
quàm de dicto onere certiorem redditum ex in-
ſpectione, ſive lectura teſtamenti enunciata in
inſtrumento tranſactionis *Rota in Bononien. Tre-*
bellianicæ ſuper Creditis 12. *Januarii* 1720.
ſ. Hoc argumentum coram R̃mo Lancetta Deca-
no, & priùs firmaverat eadem *Rota in Romana*
Immiſſionis ſuper fructibus 15. *Martii* 1717.
ſ. Non ſolùm coram R. P. D. Rouault de Gama-
ches 6. *Februarii* 1719. *ſ. Animadverterunt*, *&*
5. *Junii ejuſdem anni ſ. Quamquam*, *& ſeq. co-*
170 *ram Falconerio*, à quo onere minimè eximeba-
tur ſub obtentu poſterioris donationis, quam
nullam eſſe, ideoque excuſationem aliquam ei
præbere non poſſe, demonſtravimus; Exami-
nandum itaque eſt, à quo tempore incipere de-
beat reiotegratio prædicta, num ſcilicet ab ini-
tio, hoc eſt à die obitus Teſtatoris, adeout cùm
ab eo tempore jam effluxerint tot anni, quibus
commodè inveſtimentum à Teſtatore deman-
datum confici potuiſſet, illud modò integrè
præſtandum ſit à D. Philippo, vel potiùs inchoa-
ri debeat nunc, poſt detectam nempè nullita-
tem dictæ donationis, cujus colore præcedenti
tempore idem D. Philippus conſtitutus dici
potuit in bona fide ipſum excuſante pro tempo-
re præterito.
Qua in re cenſerem, reintegrationem eſſe fa-
ciendam uſque ab initio, & propterea D. Phi- 171
lippum omninò teneri relinquere Succeſſoribus
integrum inveſtimentum, quod à die obitus Te-
ſtatoris procul dubio confici potuit, cùm enim 172
ipſe eſſet primò vocatus, & legem inveſtiendi
ab ioitio non ignoraret, ſtatim illi parere tene-
batur, alioquin tamquam ſcienter negligens 173
adimplere præceptum Teſtatoris, culpâ mini-
mè vacare dicitur *Peregrin. de fideicommiſſ. ar-*
tic. 45. *num.* 15., *Rota coram Merlin. deciſ.* 1044.
num 6., *coram Cerro deciſ.* 477. *num.* 15., prop-
ter quam illicò orta fuit obligatio reintegraodi, 174
& ſarciendi damnum ejus negligentiâ ſcienter
illatum *Rota coram Emerix Jun. deciſ.* 1119. *n.* 1.
& duob. ſeqq., *& in Ferentina Fideicommiſſi*
1. *Julii* 1718. *ſ. Quidquam non relevante coram*
Coria.
Eumque juvare nequit excuſatio illa, quòd
tunc culpoſa, ſeù doloſa dici poſſet dicta omiſ- 175
ſio, quando, præter ſcientiam oneris inveſtiendi,
in ipſo concurriſſet etiam poſſeſſio Primogeni-
turæ, at cùm ipſe illam ab initio minimè poſſe-
derit, argui nequeat de dolo, ob omiſſum in-
veſtimentum, quod veluti faciendum ex fru- 176
ctibus, nonniſi poſſeſſori, & illos percipienti
injunctum cenſetur, nec fieri potuit ab eo, qui
eoſdem non exegit, ad tradita per *Rotam poſt*
Conſtantin. ad ſtatut. Urb. deciſ. 202. *num.* 6., *&* 7.
Poſito enim, quòd ex voluntate Teſtatoris, de 177
qua dubitari nequit, ipſe Primogenituram poſ-
ſidere deberet, & fructus percipere, ſi facto, &
culpâ ſuâ non poſſedit, nec fructus percepit,
ſibi imputare debet, & habendus eſt perinde ac 178
ſi poſſediſſet, cùm per ipſum ſteterit, quo mi-
nus poſſederit, & fructus perceperit ex regula
Textus in leg. parem 193. *de regul. Jur* ibi = *pa-*
rem eſſe conditionem oportet ejus, *qui quid poſſi-*
deat, *vel habeat*, *atque ejus*, *cujus dolo malo fa-*
ctum ſit, *quo minùs poſſideret*, *vel haberet* = *leg.*
ſed & ſi leg. 28. *ſ. Quod ait*, *& ſ. Perinde* ibi =
Nam & is, *qui dolo fecit*, *quo minùs poſſideret*,
ut Poſſeſſor condemnatur = *ff. de petit. hereditat.*
& in leg. 2. *ſ. Sed & ſi quid*, ubi, quòd = *cogor*
reſtituere, *quod dolo meo ad me non pervenit*, *quod-* 179
que id procedit etiam ex lata culpa, *juxtà verba* 180
Textus ibi = *Sed etſi non dolo malo*, *ſed latâ cul-*
pâ amiſerit aliquid, *utique tenebitur* = *ff. de he-*
red., *vel act. vend.* cum aliis apud *Thabor. lib.* 14.
cap. 61. *axiom.* 34., *Jov. de Contract. minor. Gloſſ.*
25. *ſ.* 10. *num.* 173., *&* 174., & rectè quidem,
nam magna, & lata culpa dolo æquiparatur, 181
imò

imò dolus est, ut inquit *Paulus in lege magna*
226. ff. de verb. signific., *& in leg. quod Nerva*
ff. deposit. leg. contractus, *ubi Doctores ff. de re-*
gul. Jur.; *Alciat. in d. leg. magna*, *& in leg. la-*
tæ culpæ 223. num. 5. ff. de verbor. signif., *Tha-*
bor. axiom. Jur. lib. 3. cap. 103. axiom. 14. & 21.
ubi concordantia Juris loca.
Quod autem D. Philippus facto suo, suâque
182 culpâ latâ caruerit possessione bonorum Pri-
mogenialium, illicò demonstrat transactio ini-
ta inter ipsum, & D. Paulum, in qua idem
D. Philippus summâ facilitate passus, & assen-
titus fuit, alteri assignari integra capitalia Pri-
mogeniture subjecta, nullâ prorsus habitâ ra-
tione jurium vigore dictæ Primogenituræ sibi
183 clarè competentium; quòd sanè non accidisset,
si ipse, prout tenebatur, jura Primogenituræ
viriliter promovisset; quamobrem, si magna
184 culpa in jure dicitur supina, & nimia negli-
gentia, vel dissoluta ignorantia, ut definitur
in d. leg. magna 226., *& in leg. cedere diem 213.*
§. Lata culpa ff. de verbor. signif., aliisque con-
cordantibus Juris nostri locis relatis per *Rot. in*
Romana Immissionis super fructibus 6. Februarii
185 *1719. §. final. coram Falconeria*, eademque Ju-
dicis arbitrio ex facti circumstantiis æstimanda
est *leg. semper §. Culpam ff. quod vi, aut clàm*, &
prosequitur *Rot. in dicta Romana Immissionis su-*
per fructibus die, & anno mox citatis: ea certè
186 imputari posse videtur D. Philippo, qui per
summam negligentiam omisit hac in re agere
omne id, quod diligens Paterfamilias non omi-
sisset: *Thabor. axiom. Jur. lib. 3. cap. 103. axiom.*
13., quo sanè factum est, ut ipse Primogenitu-
187 ram ab initio minimè possederit, & propterea,
si pro possidente usque ab initio habendus est,
188 latâ culpâ non vacat omissio investimenti, cu-
jus onus ipse non ignorabat: & ex quo, veluti
189 ex necessario antecedente, sequitur obligatio
reintegrationis usque ab initio ab illo facien-
dæ, juxtà firmata per *Rot. decis. 7. num. 10.*,
& seqq. part. 12., *& in Bononien. Fideicommissi*
de Ghisleriis super reintegratione 7. Decembris
1705. coram Molines, *23. Martii 1711. coram*
Scotta, *22. Februarii*, *& 10. Junii 1712. coram*
Falconerio, *& 30. Januarii 1713. coram Rmo*
Aldrovando.
190 Alioquin oporteret ipsius culpam, & negli-
gentiam cedere damno successorum contra re-
gulam communiter traditam à *Peregrin. de Fi-*
deicom. art. 52. num. 82., *Molin. de Primogen.*
Hispan. lib. 4. cap. 9. num. 7., *Card. de Luc. de*
fideicom. disc. 93. num. 7., *Rot. coram Cels. de-*
cis. 131. num. 5., *coram Merlin. decis. 186. nu. 7.*,
coram Cerro decis. 286. num. 23., *in rec. dec. 277.*
num. 3. part. 18., *& in Ferrarien. Primogenitu-*
ræ 4. Februarii 1709. §. Ex eisdem coram Moli-
191 *nes*. Dato enim, quòd investimentum incipere
deberet ex nunc, si contingeret obitus D. Phi-
lippi (quem tamen Deus diù servet incolumem)
investimento nondum completo, Successores
duplici damno afficerentur; carerent quippè
fructibus investimenti, & præterea amitterent
etiam fructûs reliquorum bonorum Primogeni-
turæ subjectorum, quos erogare tenerentur pro
investimento perficiendo. Id autem si in perni-
ciem Successorum nullo pacto ferendum esset, 192
etiam in casu, quo D. Philippus nullos fructus
percepisset, minus certè ferendum erit in no-
stra hypothesi, in qua ille reverà fructibus om-
ninò non caruit, sed dimidiam eorum partem
percepit, licèt alio titulo, quàm Primogenitu- 193
ræ, quod tamen, utpotè ex supradictis ejus cul-
pæ, & negligentiæ dumtaxat imputandum,
verti non debet in præjudicium Substitutorum,
quorum respectu titulo Primogenituræ illos
percepisse censetur, cùm ipsemet in causa fue-
rit, quin tali titulo perceperit: maximè quia, si
aliter diceretur, sequeretur illud gravissimum 194
absurdum, quod videlicèt D. Philippus lucrum,
& commodum sentiret, undè pœnam prome-
ruisset, vice autem versâ Successores prorsùs
innocui duplicem ejus culpâ, ut mox innui-
mus, jacturam pati cogerentur, quod adversatur
omni Juris, & æqui, bonique rationi commen-
datæ in *leg. itaque fulla ff. de furt.*, *& traditur*
apud Rot. decis. 978. num. 16. coram Coccin., *co-*
ram Emerix Jun. decis. 1298. num. 2., *& 3.*, *&*
decis. 598., *& 694. num. 6. part. 18. rec.*
Ut etiam latæ culpæ nota, quâ obstringitur
D. Comes Philippus, obliterari, aut obtegi ne-
quit colore bonæ fidei excludentis quemcum- 195
que dolum, negligentiam, & culpam, *Ale-*
xand. cons. 116. num. 3. & 4. lib. 5., *Rot. coram*
Pen. decis. 518. num. 3., *coram Ludovis. decis. 369.*
num. 7., *in Cæsenaten. Bonorum 22. Aprilis 1712.*
§. Quandoquidem coram Ansaldo, nam aut dicta
bona fides elici contenditur ex eo, quod ades-
set posterior donatio infirmans Primogenitu-
ram in testamento ordinatam, & cum ista do-
natio ex supradictis nulla esset ob defectum ne- 196
cessariæ solemnitatis, apta non erat bonam fi-
dem producere in D. Philippo, licèt ipse sciret, si-
ve ignoraret laudi nullitatem, si enim talis nulli-
tas illum non latebat, jam quævis bona fides 197
procul abest in Omittente investimentum, quod
sciebat à testatore demandatum *juxtà Text. in*
leg. si quis fundum 43. ff. de acquir. possess., *leg. ex*
diverso §. 1. ff. de rei vindicat., *leg. sed etsi §. An-*
te litem ff. de petit. hered., *Rot. coram Bich. de-*
cis. 50. num. 2., cum aliis in *Romana Immissionis*
super fructibus 15. Martii 1717. §. Quamobrem
coram R. P. D. Rovault de Gamaches, *& 6. Fe-*
bruarii 1719. §. Animadverterunt & seqq. cor. Fal-
conerio almæ Urbis Gubernatore: si verò hujus-
modi nullitatem ignorabat, cessat pariter in eo 198
bona fides, quia, cum agatur de ignorantia
Juris clari, quæ non præsumitur, *leg. Constitu-*
tiones Cod. de jur. & fact. ignor., nec admittitur 199
etiam in muliere *leg. nè passim Cod. de jur. &*
fact. ignor., maximè quando adest commoditas 200
consulendi Jurisperitos *Rot. decis. 435. num. 5.*
& seq. par. 18., *decis. 486. num. 14. part. 19. tom. 2.*,
talis profectò ignorantia illum non excusat, 201
nec bonam fidem gignit, quia nimium supina,
& inverisimilis est *leg. nec supina 6. ff. de jur. &* 202
fact. ignor., *Sebastian. Medic. de cas. fortuit.*
part. 1. quæst. 3. num. 10., *Odd. de restit. in integr.*
part. 1.

part. 1. quæst.8. num.57. & 58., Menoch. de præ-
sumpt. lib. 6. præsum. 23. num. 81. & 82., atque
203 etiam quia ignorantia, ut excuset, & bonam
fidem producat, debet esse inculpabilis, ut cum
gloss. in leg. 1. & final. Cod. de fruct. legat. &
fideic., tradunt ibidem Doctores omnes, Pere-
grin. de fideicom. art. 49. num. 109., Rot. in Ro-
mana Immissionis super fructibus 5. Junii 1719.
§. Quod autem coram Falconerio.

Talis autem non est ignorantia D. Philippi,
204 qui uti hæres gravatus tantam curam, & dili-
gentiam præstare debebat, quantam bonus, &
diligens Pater familias in rebus suis adhibuis-
205 set, ideoque consulere tenebatur Jurisperitos,
qui ictu oculi nullitatem dictæ douationis ipsi
206 patefecissent, quod si non fecit, neglexitque id,
quod non solùm à diligenti Patre familias, sed
communiter à nemine negligi solet; ut patet ex
firmatis per Rot. dec. 443. num. 11. part. 13., &
in Bononien. Trebellianicæ super creditis 12. Ja-
nuarii currentis anni 1720. §. Absque eo quod,
coram Rmo Lancetta Decano; non est cur idem
207 excusari mereatur ignorantiâ Juris, & quidem
non dubii, sed clari Conciol. alleg. 72. num. 65.,
Urceol. de transact. quæst.89. num. 60., Mastrill.
decis.73. num. 25., Rota coram Merlino dec.163.
num. 11. & 12., quinimò culpæ obnoxius factus
208 dicitur, eo quod omittendo consulere Jurispe-
ritos, prout ex officii sui munere tenebatur, de-
fecit in eo, quod proprium munus respiciebat,
Doctores in leg. dolo ff. ad leg. falcid., Bartol. in
leg. tutor qui repertorium ff. de administr. Tutor.,
Soccin. sen. cons.64. num. 4. lib. 1., Cravet. cons.
115. num. 2., Mascard. de probat. conclus. 531.
num. 89., aliique relati per Menoch. lib. 5. præ-
sum. 3. num. 66., quodque ab ipso præstandum
209 esse, haud ignorare censetur, cum scire omni-
nò deberet, ideoque ejus ignorantiam allegare
non valet, juxtà auctoritates alibi adductas,
210 quia talis ignorantia dicitur habere admixtam
negligentiam, & proindè illam alleganti, tam-
quam negligenti Jura non subveniunt, Roland.
à Valle cons. 72. num. 20. lib. 3., latè apud Tho-
bor axiom. jur. lib. 9. cap. 6. axiom. 12. vers. sic
etiam circa med.

211 Aut bona fides desumitur ex transactione, ut
apud Urceol. de transact. quæst. 89. num.51., Ro-
ta decis. 611. num. 7. & seq. part. 18., & cum
212 hæc pariter esset nulla ab initio ex defectu con-
sensus utpotè innixa falso supposito validitatis
donationis, & subsistentiæ creditorum, quæ
deinde jam extincta comperta sunt, & præte-
rea contineret enormissimam læsionem, ut li-
quet ex deductis ad secundum Dubium, recur-
runt idcircò ea omnia, quæ quoad ipsam dona-
213 tionem mox dicta sunt, ut scilicet bonam fidem
doli exclusivam, inducere nequiverit, cum in
214 his terminis usque ab initio contractus adfuisse
censeatur gravis culpa adimens quemcumque
prætextum bonæ fidei leg.3. §. final. ff. pro socio,
Cyriac. contr. 562. num. 54., Urceol. de transact.
d. quæst.89. num.55.56. & 58., Sperell. decis.37.
num. 56., optimè Rota in Romana Associationis
super fructibus 26. Aprilis currentis anni 1720.
§. Etenim coram R. P. D. Rovault de Gamachet,
ibi = Secus dicendum, si ageretur de rescissione 215
transactionis ex errore Juris, & quidem cla-
ro, vel læsione enormissima, quia tunc cum remo-
veretur consensus ab actu, & titulus transactionis
ad non titulum reduceretur, aptus haud esset bo-
nam fidem amplius præbere.

Reintegratio igitur facienda est usque ab ini- 216
tio ratione culpæ, & malæ fidei resultantis ex
scientia oneris investimenti, & illius inadim-
plemento, à quo D. Philippus excusari nequit 217
sub obtentu donationis, cujus nullitatem scie-
bat, vel scire debebat, aut saltem omnem dili- 218
gentiam adhibere tenebatur pro illa investigan-
da, adeout cum semper ejus culpæ, & negli-
gentiæ imputanda sit omissio investimenti, con- 219
tra ipsum rectè locum sibi vindicant regulæ il-
læ, quod culpa nunquam suffragari debet cul-
poso ad Text. in leg. itaque 12. ff. de furt., & leg.
13. ff. de dol. mal., quâ in proximis terminis uti-
tur Rota in Melphicten. Cappellaniæ 7. Junii 1700.
§. Diximus, & seq. coram Ansaldo, quodque 220
frustra quis juvari præsumit bonâ fide, & igno-
rantiâ, quæ ex propria culpa, & negligentia
processit, ad tradita per Rot. in Romana commu-
nicationis bonorum 7. Maii 1708. §. Nec Celso
coram Molinet, & in Firmana Immissionis 9. De-
cembris 1712. §. Adverterunt namque, & §. Ve-
rum enim coram Aldrovando.

Eadem verò reintegratio sicuti pro necessario 221
antecedenti supponit restitutionem fructuum
jam consumptorum, ex quibus illa fieri debet,
ità efficit, ut nullo colore evitari possit dd. fru- 222
ctuum restitutio, quæ ab eodem fonte proma-
nat, quo reintegratio, scilicet ex culpa, & ma-
la fide, quâ proindè positâ ad unum effectum, 223
reintegrationis nempè, eumdem effectum ne-
cessariò producit, etiam quoad fructuum resti-
tutionem; etsi enim prò hac effugienda non re- 224
quiratur positiva bona fides, sed sufficiat ma-
lam abesse Saminiat. contr. 144. num.21., Card.
de Luc. de fideic. disc. 84. num. 9., Rota coram
Buratt. decis.184. num.8., ibique Adden. lit.B.,
in Romana Prælaturæ de Vecchiarellis super fru-
ctibus 12. Martii 1706. §. final., & in Romana re-
stitutionis fructuum 11. Junii 1708 §. Applican-
do coram Ansaldo; eam tamen abesse dici ne- 225
quit, quoties, prout in casu nostro, concurrit po-
sitiva culpa, & mala fides resultans ex scientia
oneris neglecti, & ex scientia nullitatis dona-
tionis, per quam tacitè revocata supponebatur
primogenitura dictum onus præseferens, scientia 226
namque constituit malam fidem §. Quod autem
dictum est vers. nam qui sciens Instit. de usucap. &
§. Si quis à non Domino in fin. Instit. de acquiren.
rer. Domin., Rot. in Romana Immissionis super fructi-
bus 5. Junii 1719. §. Quod autem coram Illmo D.
Falconerio almæ Urbis Gubernatore, & de hac
oneris scientia in casu nostro vix, ac nè vix qui-
dem dubitari potest cum, ut alibi dictum est, de
testamento, in quo onus illud continetur, spe- 227
cifica mentio fiat in transactione, in qua etiam
enuntiatur, illud lectum fuisse, ut ad probandam
scientiam prò effectu, de quo agitur, conside-
rat

rat *Rota in Bononien. Trebellianicæ super creditis*
12. Januarii currentis anni 1720. §. Hoc argu-
mentum coram Rmo Lancetta Decano, & in aliis
228 supra citatis *§. Ex his constabilita*. Scientia au-
tem nullitatis donationis, utpotè non facti, sed
Juris, & quidem clari, ac maximè verisimilis,
semper præsumitur *leg. Constitutiones Cod. de jur.*
229 *& fact. ignor.*, eademque exuberat pro inducen-
da obligatione restituendi fructus, cum ad hunc
effectum non minus vera, quàm præsumpta, &
probabilis scientia sufficiat *Casanat. cons. 23. num.*
17., Cyriac. contr. 329. num. 23., Rocc. disput.
jur. select. cap. 149. num. 41., Rot. decis. 3. n. 26.
& 28. part. 7. rec., & in Romana Immissionis su-
per fructibus 6. Februarii 1719. §. Ideo coram Fal-
230 *conerio*; quia nimirum sola etiam, & præsum-
pta probabilis scientia satis est ad inducendam
malam fidem, ex qua fructuum restitutio pro-
cedit *Rot. in Fanen. Pecuniaria 26. Junii 1709.*
§. Nautraque coram Rmo Aldrovando, in Roma-
na Immissionis super fructibus 15. Martii 1717.
§. Non solum verò coram R.P.D. Rovault de Ga-
maches, & 5. Junii 1719. §. Quamquam nec ipsum
coram Falconerio.

Verùm enim verò, etsi daremus, aliquem bo-
231 næ fidei colorem in hypothesi considerari posse,
nihilominus minimè suffragaretur ad eximen-
dum D. Philippum à restitutione fructuum,
de quibus agitur, eà ratione, quia nimirùm illi
modò non petuntur uti accessorii ad aliquod
capitale primogenituræ, & tamquam malâ fide
percepti, sed principaliter petitur investimen-
tum ipsum, quod ex fructibus confici debuisset,
& consequenter fructus petuntur uti sors princi-
palis ratione dominii, in quibus terminis bona
fides ab illorum restitutione minimè excusat,
Spad. cons. 105. num. 1. lib. 2., Gratian. discept.
forens. cap. 206. num. 18. & seqq., Cancer. variar.
part. 3. cap 16. num. 97., Card. de Luc. de alie-
nat. disc. 12. num. 19. & seqq., Rot. coram Mer-
lin. decis. 585., & decis. 663., in rec. decis. 286.
nu. 4. part. 14., decis. 265. n. 12. part. 17., decis. 312.
num. 6. part. 19.; cum aliis pluribus cumulatis *in*
decis. 10. num. 9. & seqq. in Mantis. ad Card. de
Luc. de statut. success.; ubi materia amplissimè
enucleatur, & exemplis quoque exornatur, &
232 in specie fructuum investimento destinatorum
dixit *Rota in Romana Fdeicommissi de Avila su-*
per restitutione in integrum 15. Maii 1711. §. Cæte-
rum coram Rmo Lancetta Decano, & punctualis-
simè ad rem oostram firmatum fuit *in Arimi-*
nen. Fideicommissi, Bandi de Bandis quoad inve-
stimentum 25. Junii 1717. §. final. coram R.P.D.
Rovault de Gamaches, ibi = *Nam omisso, quod*
233 *inspectio bonæ fidei extranea est à casu præsenti,*
cùm non petantur fructus accessoriè ad bona fidei-
commissi, prò quibus, quoties bona fide jam consum-
pti sunt, nulla competit actio substitutis prò fidei-
commissi reintegratione consequenda, leg. quæsi-
234 *tum &c., sed petitur principaliter investimentum*
ipsum à Testatore expressis verbis ordinatum, quod
præcisivè à bona, vel mala fide, præstandum est =
Rot. &c., & in ejus confirmatoria 4. Februarii
1718. §. final. coram R.P.D. Cerro, verbis illis =

Nec sub hac hypothesi quærendum est de fructibus,
an fuerint bonâ fide consumpti, quia non petuntur 235
uti fructus accessoriè ad ipsa Bona, sed agitur de 236
investimento Testatoris judicio induente naturam
sortis principalis ad commodum aliorum heredum,
quod nullo pacto dependet à bona, vel mala fide
heredum, qui præceptum contempserunt, ut ad il-
lud implendum, ac ad illius interesse compelli de-
beant. =

Et rectè quidem, nam si de bona, vel mala
fide minimè inquiritur quoties agitur de vin- 237
dicando aliquo fundo, seù capitali, cujus resti-
tutio certè evitari nequit prætextu bonæ fidei,
ità quoque frustrà illa obtenditur, quando fru- 238
ctus destinati ad investimentum petuntur, uti
sors principalis, & jure dominii, cum tali casu 239
perindè habeatur, ac si peteretur ipsum capita-
le investimenti jam facti, quod adinstar alio-
rum capitalium regulari debet, ut hoc argu-
menti genere in specie utitur *Rot. coram Ansal-*
do decis. 98. num. 2., pecunia namque, & fru- 240
ctus investimento destinati sortiuntur naturam
sortis, & capitalis, idemque prorsùs judicium 241
de illis, ac de capitali ferendum est, per *Text. in*
leg. talis scriptura in fine, & leg. si servus §. Si
quemque ff. de legat. 1., docuerunt communiter
Gratian. discept. 34. num. 41. & discept. 920. num.
26., Gastald. consult. 2. num. 11., Gobb. consult.
136. num. 19., Pacific. de salvian. interd. in-
spect. 3. cap. 4. num. 388., Card. de Luc. de alien.
disc. 51. num. 10., Torr. de majorat. part. 2. quæst.
59. num. 17., Rot. post Pacific. de Salvian. de-
cis. 159. num. 2. & seqq., post Merlin. de legit.
decis. 29. num. 2., coram Ansaldo decis. 55. num.
23., & seqq., in Romana, seù Viterbien. legati su-
per reservatis 27. Junii 1710. §. Desumpta, coram
Crispo, in Perusina Pecuniaria 16. Martii 1714.
§. Respectu vero fructuum, coram Falconerio, in
Romana hereditatis, seù reintegrationis super
multiplico pensionum Palatii 17. Martii 1719.
§. 17., & in eadem super capitali, & multiplice
census Sabelli d. die, & anno §. 10. coram eodem,
proptereaque hujusmodi fructus tamquam ca- 242
pitale integrè restituendi sunt, quippè aliter di-
ci non posset integrè restituta res ipsa principa- 243
lis, quæ nonnisi in ipsis fructibus decursis, & in-
debitè perceptis consistere dicitur, ut in pro-
posito observant *Ridolphin. in prax. cap. 10. num.*
61., & seq. part. 2., Rot. coram Merlino dec. 585.
num. 8., & decis. 663. num. 7., coram Bich. de-
cis. 245. num. 5., in rec. decis. 286. num. 2. & seq.
part. 4., & in dicta decis. 10. num. 12. post Card.
de Luc. de statut. succes. in Mantiss.

Nec urget, quod fructus, etiam investiendos, 244
& multiplicandos, si bonâ fide consumpti fue-
rint, restituendos oon esse censuerint *Gratian.*
discept. 240. num. 14., Rot. coram Priolo dec. 415.
num. 3. & 11., coram Pen. decis. 768. num. 3., &
decis. 805. num. 6., in Romana Multiplicorum 3.
Aprilis 1699. §. final. coram Molines, & in Ro-
mana Pecuniaria 21. Junii 1709. §. Nec ii præ-
fata coram eodem; auctoritates oamque istæ lo- 245
quuntur in casu, quo fructus accessoriè, non
principaliter petantur, & pleræque agunt de 246
fru-

fructibus, qui percipi potuissent ex investi-
mento faciendo, prò quibus bona fides prodes-
247 se potest: at non agunt de ipso investimento,
quinimmò istud ferè omnes supponunt esse
absolutè præstandum, proindeque tamquàm
extraneas, & inapplicabiles casui nostro, jure,
meritòque illas nullo numero habuit Sacra Ro-
ta in supracitata causa *Ariminen. Fidescommissi,
Bandi de Bandis super investimento*, in qua eæ-
dem numero auctoritates à scribentibus addu-
cebantur.

Ex his igitur concludendum videtur, onus
reintegrationis unicè spectare ad D. Philippum,
ab eoque integrè præstandum esse investimen-
tum à testatore demandatum, nullâ habitâ ra-
248 tione bonæ, vel malæ fidei, in qua ille versari
potuisse obtenditur: crederem tamen, ipsum re-
petere posse à D. Paulo, sive ejus heredibus fru-
ctus ex capitalibus primogenituræ hactenùs
249 perceptos, quia cùm transactio, cujus vigore
illi percepti fuerunt, nulla, & irrita esset usque
ab initio ex defectu consensus propter errorem,
vel falsitatem causæ, titulo idcirco reducto ad
non titulum, fructus usque ab initio restituendi
sunt *Riminald. jun. cons. 333. num. 19. & seqq., Gratian. discept. 207. num. 4. in fin., Card. Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 10. num. 34., Urceol. de transact. quæst. 89. num. 56., & quæst. 99. nu. 20., Rota coram Manzaned. decis. 147. à num. 1., in Romana Pecuniaria, seu locorum montium 15. Januarii 1706. §. Absque eo quod coram bon. mem. Muto, in Romana Dotis 6. Junii 1710. §. Nullitas coram R̃mo Aldrovando, in Romana quarti dotalis, seù locorum montium 20 Januarii 1713. §. final., coram R̃mo Lancetta Decano, & in Romana Immissionis super fructibus 6 Februarii 1719. §. Nil relevante coram Falconerio.*

Nec obesse potest, quod reductio tituli ad non
250 titulum non adimat bonam fidem *Urceol. de
transact. quæst. 89. num. 49., Rot. decis. 498. num. 3.*
251 *part. 18.*, quæ sola sufficit ad effectum evitandi
restitutionem fructuum, etiam absque titulo per-
252 ceptorum, cum ipsa stet loco tituli *Thomat. decis.
282. nu. 4., Rota coram Benincasa decis. 186. num.*
253 *11. & 12.*, respondetur enim id procedere quo-
ties titulus ab initio est validus, sivè aliàs quo-
modocumque habilis ad transferendam posses-
sionem *idem Thomat. dict. decis. Marcb. 282. num.*
254 *2.*, qualis censeri posset, si nullitas proveniret
tantummodò ex defectu aliquo extrinseco, ut-
potè solemnitatum *Honded. cons. 23. nu. 26. lib. 1., Thomat. decis. Marcb. 88. num. 41., & decis. 181. num. 32., Adden. ad Gregor. decis. 194 num. 28, Rot. coram Cavaler. decis. 503. num. 2., in rec. decis. 92. num. 5. part. 1., & decis. 768. num. 9. part. 2.*,
255 hoc namque casu nullitas non impedit fructuum
256 acquisitionem, quia inficit solum titulum, non
autem possessionem, ex qua simul juncta cum
bona fide, quæ semper in dubio præsumitur in
257 Possidente, *Gloss. in cap. si diligenti, ubi etiam
Abb. de præscript., Becc. cons. 95. num. 9., Tho-*
258 *mat. decis. 181. num. 34.*, fructus rectè quærun-
tur, tametsi titulus fuerit nullus, injustus, &
359 invalidus, is quippe vel bonam fidem minimè
excludit, utpotè quæ oriri potest etiam ex cau-
sis temerariis, & injustis, *Surd. cons. 115. num. 8.,* 260
Thomat. dict. decis. 181. num. 35., Rot. decis. 320. num. 2. part. 2. rec., & decis. 199. num. 10., & 11.
part. 7., vel saltem non inducit malam, quàm 261
sufficit abesse, nè possessor dicatur in dolo, pro- 262
pter quem fructus suos facere nequeat *leg. quæsitum in fin. ff. de acquir. rer. domin. leg. 4. §. Lana ff. de usucap., Surd. dicto cons. 115. nu. 4., Rot. coram Gregor. decis. 74. nu. 1., coram Cavaler. decis. 409. num. 6., & decis. 464. num. 1., apud Cenc. de Cens. decis. 206. num. 6., in rec. decis. 326. num.*
3. part. 4., cùm inter bonam, & malam fidem 263
detur media sufficiens ad acquisitionem fru-
ctuum *Card. de Luc. de fideicomm. disc. 21. num. 23., & de hered. disc. 18. num. 11., Panimoll. decis. 54. annot. 3. num. 23., Rota coram Merlin. decis. 163. nu. 10., coram Bich. decis. 60. nu. 4., cum aliis adductis in Romana Prælaturæ de Vecchiarellis super fructibus 12. Martii 1706. §. final. coram Ansaldo.* At aliter res se habet, quando
titulus, quo quis se tuetur, ortum habet à cau- 264
sa irrita ex defectu consensus impedientis trans-
lationem possessionis, sinè qua inanis est bona 265
fides ad evitandam restitutionem fructuum per-
ceptorum usque ab initio, ut benè ad rem di-
stinguendo, tradunt *Honde. cons. 23. num. 26., & seq. lib. 1., Gratian. discept. 206. num. 15., & discept. 704. num. 21., Thomat. decis. Marcb. 88. num. 41., & melius decis. 181. num. 27., & decis. 282. num. 1. & seqq., Adden. ad Ludovis. decis. 194. num. 28., Rota coram Seraphin. decis. 638. num. 3., & decis. 1200. num. 2., coram Puteo decis. 277. num. 7. lib. 3. inter divers. part. 2., decis. 93. nu. 2., in rec. decis. 693. num. 1. part. 1., & decis. 768. num. 9. part. 2.*

Januen.

Transactio inita ex falsa caussa, nulla est. Transactio, licet facta super re dubia, & litigiosa, quandoque non sustinetur. Ad reintegrationem Primogenituræ ob non factum investimentum quando usque à Testatoris obitu teneatur, qui eo tempore minor erat, quique major factus, consultis etiam Jurisperitis, ex falsa caussa transegit?

VOTUM VII.

1 *Transactio inita ex falsa caussa, nulla est*, & num. 23.

2 *Et nedum a Transigentibus, sed ab eorum etiam heredibus potest impugnari.*

3 *Falsitas caussæ in transactione removet consensum ab actu*, & num. 33.

4 *Transactio inita cum supposito validitatis alicujus actus de se nulli, non sustinetur.*

Idem, si cum supposito invaliditatis actus de se validi, num. 6.

Ac similiter, si cum supposito subsistentiæ Crediti, quod esset insubsistens, num. 7.

5 *Transactio, & divisio æquiparantur inter se.*

8 *Transactio quando dici valeat inita in statu du-*

dubietatis quoad ejus caussæ falsitatem? & num.10.

9 *Auctor Præceptorem suum R.P.D. Arrighum memorat, & laudat.*

10 *Transactio, ut dicatur inita in Statu dubietatis, sat non sunt Advocatorum responsa edita, auctoritatibus in puncto non allegatis,* & num.16.

Præsertim, cum agitur contra Successores Transigentium jure propria venientes, num.17.

Tunc enim non sufficit nuda dubietas oriens ex dicto unius Doctoris, num.18.

Sed requiritur, transactionem fuisse regulatam bono jure, & bonâ fide, num. 19.

Et utiliter etiam in beneficium omnium Successorum, num.20.

11 *Donatio censetur inter vivos, si alterius donationis, quæ sit inter vivos, augmentum contineat.*

Hæc tamen argumentatio nimis vaga est, nu.13.

12 *Augmentum eodem jure determinatur, ac principale.*

14 *In donatione inter vivos duorum Testium requiritur præsentia.*

15 *Aliter non sustinetur.*

21 *Ad sustinendum transactionem qualibet dubietas sufficit.*

22 *Intellige, si res in transactione fuerit deducta tamquam dubia, non si tamquam omnino certa,* & num.27.

23 *Aliter transactio, utpotè erronea, non subsistit,* & num.24.

25 *Ad transactionem ex capite dubietatis sustinendam sat non est, rem ejus tempore certam fuisse reputatam, & ratio,* num.26.

26 *In transactione error, & falsitas caussæ supponunt, aliquid pro vero habitum, & deinde falsum repertum.*

28 *Transactio nequit ex novis juribus rescindi.*

29 *Intellige, si respiciant rem in transactione deductam tamquam dubiam.*

30 *Non, si rem veram suppositam, falsam ostendant.*

31 *In transactione si res tamquam dubia deducta est, jura postmodum reperta, dubietatem, quæ aderat ejus tempore, non infringunt.*

32 *Si vero tamquam certa, destruunt certitudinem tunc suppositam.*

33 *In transactione, compertâ ex novis juribus ejus caussæ falsitate, error inducitur, removens ab actu consensum.*

34 *Sinè quo nequit subsistere.*

35 *In transactione pluribus copulativè consideratis caussis, omnes verificari debent.*

36 *Atque unâ deficiente, corruit & transactio.*

37 *Transactio, dum ejus caussa falsa est, non ligat Transigentes.*

38 *Minùsque Successores.*

39 *In transactione nulla ob ejus caussæ falsitatem opus non est probare malam fidem Transigentium.*

40 *Transactio nulla ob ejus caussæ falsitatem nequit ex bona fide Transigentium sustineri.*

41 *Præsertim quoad eorum Successores jure proprio venientes.*

42 *Ignorantia Juris in minori ætate, nec non discrepantia Jurisperitorum in majori quando satis non sit ad evitandam Primogenituræ reintegrationem?* & num. 43. ad 49.

43 *Minori ignorantia Juris non nocet.*

44 *Ignorantia Juris in minori ætate quem non excusat, si in majori, dum poterat, investimentum facere neglexit.*

45 *Transigens in præjudicium Primogenituræ excusari nequit ob discrepantiam Juris Peritorum à se consultorum.*

46 *Magis enim cautus, & solers inde fieri debebat,* & num.47. & 48.

48 *Ignorantia Juris ex propria culpa, nequit suffragari.*

49 *Culpa, & negligentia propria nulli prodesse debet.*

IN Responso prò veritate à me edito in hac Causa quoad articulum transactionis, censui, illam non sustineri, & impugnari posse etiam à D. Philippo Cataneo Transigente, multòque magis ab ejus Primogenito, & reliquis substitutis, qui stipulationi dictæ transactionis minimè intervenerunt, eâque motus fui ratione, quod illa inniteretur fundamentis undique insubsistentibus tamquam celebrata tum cum supposito validitatis donationis, quæ Viennæ facta reperiebatur à bon. mem. R. P. D. Dominico de Marinis, tum etiam cum supposito existentiæ nonnullorum creditorum contra hereditatem dicti R.P.D.Dominici, quando utrumque prorsus deficere compertum est ex deductis in dicta mea allegatione.

At verò, cùm adhuc censeam, dictam transactionem initam reverâ fuisse ex his duobus falsis suppositis, idcircò non abducor à mea 1
priori sententia, quod videlicet illa invalida, ac irrita sit, ideoque liceat D. Philippo, ejusque Primogenito, aliisque deinceps substitutis, eamdem directè impugnare tamquàm celebra- 2
tam ex errore, & falsa causa, quæ adimit consensum ab actu, si enim dictus D. Philippus no- 3
visset insubsistentiam assertæ donationis, & creditorum, certè minimè transegisset, juxtà firmata in dicta mea allegatione, & disponit *Text. in leg. cum putarem 36. ff. famil. ercisc.* ibi = *non enim transactum inter eos intelligitur, cum ille coheredem esse putaverit* = ac dixit *Rota in Perusina transactionis 8. Junii 1712. §. Quoniam in ordine* ibi = *signum evidens, quod si suppcsuisset consequi posse Bona Virginiæ cum medietate hereditatis Pellinæ, neutiquam transegissent* = *coram bo. mem. Ansaldo.*

Et sanè quod transactio facta cum supposito validitatis alicujus dispositionis, quæ tamen su- 4
stineri non poterat, invalida sit, tradit *Altograd. contr. 37. num. 2*, *Urceol. de transact. quæst. 96. num. 36.*, *& est optimus Textus in leg. 4. Cod. de jur., & fact. ignor.* ità loquens = *Si post divisionem factam testamenti vitium in lucem emerserit, ex iis, quæ per ignorantiam confecta sunt,*

præjudicium tibi non comparabitur ; ostende igitur
apud Rectorem Virum clarissimum amicum, no-
strum testamentum vel fide veri deficere, vel Ju-
ris ratione stare non posse, ut infirmatâ scripturâ,
quæ testamenti vice prolatu est, solidam successio-
nem obtineas = qui quidem *Textus*, etsi loquatur
de divisione, ejus tamen dispositio locnm sibi
5 vindicat, etiam in transactione, quia hæc duo in-
ter se æquiparantur *Urceol. consult. forens. cap.*
48. num.25., & seqq., & de transact. quæst. 70.
num.5., Rot. decis. 26. num. 1. part. 15. rec. Ut
6 etiam viceversa irritam esse transactionem ini-
tam cum supposito invaliditatis alicujus dispo-
sitionis, donationis nimirum, quæ nulla repu-
taretur ob defectum solemnitatum, quas dein-
de intervenisse compertum fuit, admonet *Rota*
coram Pen.decis.70., & decis.93., & refert *Ur-*
ceol. de transact. quæst.96. num.34., & de nulli-
7 tate transactionis celebratæ cum supposito exi-
stentiæ, & subsistentiæ crediti, quod verè non
subsistebat, & post transactionem aut extin-
ctum, aut turbidum, & illiquidum repertum
fuit, agit *Rota in Romana Pecuniaria 24. Martii*
1719. §. Cùm enim, & per tot, & in ejus confir-
matoria 19. Januarii 1720. §. Iterum enim, & §.
Ita Domini coram Foscaro.

Neque verò in hypothesi nostra eadem su-
stineri posse videtur eo sub obtentu, quod tem-
8 pore initæ transactionis res saltem dubia esset,
respectu namque donationis factæ Viennæ, di-
sceptata dicebatur inter Jurisperitos prò verita-
te super illius validitate, vel nullitate consul-
tos: & prò validitate respondit D. Advocatus
Arrigus; respectu verò creditorum, illa tunc
temporis vera omninò, & subsistentia appare-
bant, dum nulla prorsùs habebatur notitia illo-
rum extinctionis.

Quod enim attinet ad validitatem dictæ do-
nationis, etsi prò ea responderit eximius ille,
9 mihique semper venerandi nominis Juriscon-
sultus, & Præceptor meus bon.mem. R.P.D. Ar-
rigus, nihilominus, ut perspici potest ex ejus
responso, fortè plures illum latuerunt facti cir-
cumstantiæ deindè detectæ, propVtereaque dictũ
ejus responsum sufficiens non videtur ad consti-
tuendam in statu dubietatis rem alioquin in
puncto Juris claram, quoties saltem non alle-
10 gat auctoritates punctuales, sed fundatur so-
lum in eo, quod sicuti prima donatio fuit inter
11 vivos, ità quoque censeri debeat hæc secunda,
quæ continet augmentum illius, ex regula ge-
12 nerali, quod de augmento idem judicium fera-
tur, quod de principali, eodemque Jure de-
terminatur, quod quidem nimis vagum, & ge-
nerale argumentum jam plenè confutatum est
13 in dicta mea priori allegatione, in qua præte-
reà demonstratum fuit, tale argumentum ces-
sare ex facto, quia nempè aliud augmentum di-
ctæ Primogenituræ in contractu institutæ, or-
dinatum fuerat per viam ultimæ voluntatis,
undè nil prohibet, quin & istud simili modo
ordinatum censeri possit in donatione causâ
14 mortis, maximè quia nec adhibitus fuit con-
suetus numerus duorum Testium adhiberi soli-
tus in donatione inter vivos, ideoque neque
etiam uti talis sustineri posset asserta donatio 15
celebrata Viennæ; Igitur non ità facilè dicen-
dum est ex responsis, & ratiociniis Advocato-
rum, rem alioquin claram, ad effectum, de
quo agitur, dubiam redditam censeri posse, ut
post *Andreol. contr.286.num.85. & seqq.*, docet
Urceol.de transact.quæst.41.nu.24. & seq. loquens
his verbis = *Ex scripturis verò, allegationibus, vel* 16
ratiociniis Advocatorum, qui in Causa scripse-
runt absque ulla lege, aut Doctore, qui in termi-
nis allegetur, non potest reddi res dubia, & in-
certa, quando ex altera parte articulus Juris non
controversus demonstratur, ut notavit Andreol.
&c. nam quæstio Juris dubia non dicitur, quando
apertis Libris decidi potest &c. =

Præsertim verò, quando non agitur de susti-
nenda transactione quoad ipsos Transigentes
tantùm liberam suorum Bonorum dispositio-
nem habentes, & eorum Successores ipsorum
factum servare obligatos, sed illa per se, & abso-
lutè adeò valida esse contenditur, ut eàdem af-
fici debeant Successores, etiam venientes inde- 17
pendenter à Transigentibus ex persona, & Jure
proprio; tunc enim non sufficit quælibet sim- 18
plex, & nuda dubietas, ac dictum, & opinio
unius Doctoris, vel timor futuræ litis, sed ea
debet esse mixta, regulata scilicet cum bono 19
jure, & bona fide, itaut negocium more pru-
dentis Administratoris dicatur fideliter, & uti- 20
liter gestum in beneficium omnium Successorum
Card. de Luc. de Emphyt. disc.52.nu.12., de alie-
nat. disc.24. num. 15., & disc. 50. num.9., & de
empt.disc.39.num.10., Urceol. de transact. quæst.
41. num.23.

Frustrà verò in nostra hypothesi obtenditur
illa omnium ore trita regula, quâ traditur, ad
sustinendam transactionem sufficere quamli- 22
bet dubietatem, ea quippè locum sibi vindicat,
quando in transactione res deducta fuit tam- 22
quam dubia, secus verò, quando supposita fuit
tamquam omninò certa, prout validitas dictæ
donationis factæ Viennæ supposita videtur in
transactione, de qua agitur, tali enim casu se-
quenda est illa alia Juris determinatio, per quam
nulla declaratur transactio erronea, & sub fal- 23
so, & insubsistenti supposito celebrata, ex dedu-
ctis per *Valeron. de transact. tit.6. quæst. 96. per*
tot.

Ut etiam ob non absimilem rationem dubium
aliquod aptum ad sustinendam transactionem
desumi nequit ex supposito existentiæ, & reali- 24
tatis creditorum, cùm & ista in transactione
deducta fuerint tamquam certa, & indubitata,
non tamquam dubia, alioquin enim frustrà quæ-
reretur de nullitate transactionis ex capite er-
roris, & falsæ causæ in ea expressæ, si ad illam
sustinendam sufficeret dubietas resultans ex eo, 25
quod tempore initæ transactionis res credere-
tur certa, & indubitata; Error quippe, & fal-
sitas Causæ supponunt, aliquid in transactione 26
habitum fuisse prò verò, & subsistenti, quod
posteà falsum, & insubsistens repertum sit: si
autem sola credulitas veritatis, & existentiæ rei
tem-

tempore celebratæ transactionis produceret du-
bium aptum ad illam sustinendam, iàm patet,
quod nulla ampliùs transactio revocaretur ex
capite erroris, & falsitatis causæ; & tamen
quotidiè transactiones ex hoc capite revocari vi-
27 demus, undè fateri oportet, solam credulita-
tem, & opinionem, in qua tempore transactio-
nis Transigentes versabantur, minimè sufficе-
re prò illa sustinenda, quando res in transactione
deducta fuit tamquam certa, & indubitata.

Minùs etiam obesse potest, quod transactio
28 rescindi non possit prætextu Jurium noviter, &
post transactionem repertorum *leg. sub prætextu
19. Cod. de transact.*, quia simili modo respon-
detur, id procedere in casu, quo Jura noviter
29 reperta respicerent rem in transactione dedu-
ctam tamquam dubiam, non verò quando illis
30 evinceretur error, falsitas, & insubsistentia rei
in transactione suppositæ tamquam veræ, & in-
dubiæ, & ratio est, quia in primo casu jura no-
31 viter reperta non tollunt dubietatem ejusdem
rei, quæ aderat tempore initæ transactionis, &
idcircò hæc per illa non infringitur. At verò
32 in secundo casu, deductionis nempè rei tam-
quam certæ & indubitatæ, jura noviter reper-
ta ostendunt, rem aliter se habere, quàm fue-
33 rit in transactione supposita, & consequenter
inducnnt errorem removentem consensum, sinè
34 quo subsistere nequit transactio *leg. ex falsis 42.
Cod. de transact.*, *Valeron. de transact. tit. 6. qu.
3. num. 1. & 14.*, *Urceol. eodem tract. quæst. 92. nu.
14.*, *& quæst. 96. num. 2. & seq.*, *Rota coram Bi-
chio decis. 192. num. 4.*, *in rec. decis. 226. num. 9.
part. 16.*

Eadem verò corrueret, etiamsi alterutrum
ex dictis suppositis, validitatis nempè donatio-
nis, & existentiæ creditorum subsisteret, cùm
35 enim illa noo æquè principaliter, & alternati-
vè, sed copulativè considerata fuisse videantur
in transactione, idcircò non sufficit, alterum
dumtaxat eorum verificari, sed requiritur ve-
36 rificatio utriusque, alioquin, altero deficiente,
actus non sustinetur, ut in specie dixit *Rota in
Perusina transactionis 8. Junii 1712. §. Cæterùm
quando coram bon. mem. Ansaldo*.

Quæ cùm ità sint, parvi refert, ex facto ces-
sare dici posse aliqua ex iis argumentis, quæ
in mea allegatione deducta fuerunt pro exclu-
denda bona fide in Transigentibus ad effectum
eximendi Successores jure proprio venienies ab
obligatione, & onere observandi eamdem trans-
actionem, non enim illorum singula expensa
37 fuerunt tamquam necessaria ad effectum præ-
dictum, dum, quoties transactio corruit ex defe-
ctu consensus propter errorem, & falsitatem
causæ, sicuti non ligat Transigentes, ità mul-
38 tò minùs Successores, absque eoquod tali ca-
39 su opus sit probare malam fidem in Transigenti-
40 bus, vel eorum bona fides, si fortè adfuit, suf-
fragari possit ad effectum sustinendi transactio-
41 nem, etiam quoad Successores habentes Jus
proprium, & omninò independens ab ipsis
Transigentibus.

Hæc quoad articulum transactionis, quo ve-
rò ad alterum reintegrationis, pro excusando
D. Comite Philippo ab onere dictæ reintegra-
tionis faciendæ, saltem usque ab initio, duo
obtenduntur, nimirùm ejus minor ætas tempo-
re obitus Testatoris, quâ durante, semper tam
in judicio, quàm extrà supposita fuit valida
donatio facta Viennæ, & quod major effectus, 42
quamvis haberet tempus sex mensium ad deli-
berandum, an ipsi expediret acceptare disposi-
tionem dicti R.P.D. Dominici, nihilominùs,
quia dubitare cępit de validitate dictæ donatio-
nis, statim super ea consuluit Jurisperitos, qui
tamen concordes non fuerunt, ideòque nihil sit,
quod imputari queat culpæ, & negligentiæ di-
cti D. Comitis Philippi, sinè qua ipse condem-
nari non posse videtur ad dictam reintegratio-
nem faciendam, saltem usque ab initio.

Neutro tamen illum juvari posse arbitror ad
effectum evitandi dictam reintegrationem:
non quidem minori ætate, quia, licèt minori 43
ignorantia Juris non noceat per *Text. in leg.
quamvis 11.*; *& ibi Gloss. Cod. de Jur.*, *& fact.
ignoran.*; adhuc tamen, etiam subductà minori
ætate, tantum temporis effluxisse videtur, quo 44
commodè investimentum confici potuit; minùs
verò eidem prodesse potest discrepantia inter 45
Jurisperitos consultos super validitate donatio-
nis, inde enim potius excitari, magisque cau- 46
tus, & solertior reddi debebat in propriis juri-
bus vindicandis, illisque etiam, si opus fuisset,
in Judicio experiendis; quod si facere omisit,
quinimmò transigendo passus fuit, universa ca-
pitalia Primogenituræ adscribi D. Paulo, perin-
de, acsi (nullo prorsus numero habità dubietate,
ac dissidio consulentium) de validitate dona-
tionis nulla esset dubitatio, & ipse super dictis
bonis nullum jus haberet, nemo non videt, id 47
ejus culpæ, & negligentiæ esse imputandum,
quâ positâ, certè allegare nequit ignorantiam 48
nullitatis dictæ donationis, quia jura negligenti
non succurrunt *Thabor. axiom. jur. lib. 9. cap. 6.
axiom. 12. vers. sic etiam circa med.*, & culpa, &
negligentia nunquam prodest illi, qui culposè, 49
& negligenter peccavit *Rota in Romana Com-
municationis Bonorum 7. Maii 1708. §. Nec Cel-
so coram Molines*, *& in Firmana Immissionis 9.
Decembris 1712. §. Adverterunt namque*, *&
§. Verùm enim coram R̃mo Aldrovando*, & latè
demonstratum fuit in mea allegatione, ad quam
in reliquis remissivè me habeo.

Admonendo solùm, quòd ideò in dicta mea
allegatione firmavi, reintegrationem esse facien-
dam à D. Comite Philippo, quia id à me expres-
sè quæsitum fuit, quis nempè ad dictam rein-
tegrationem faciendam teneretur; Verumta-
men non idcircò statuere intellexi, quòd idem
D. Philippus ad illam teneretur, tametsi eum
nullus urgeret, nisi enim ipse magis fidum, &
laudabile obsequium præstare velit voluntati
Disponentis, dicta reintegratio, utpotè respi-
ciens interesse dumtaxat successivè vocatorum,
ad eorum petitionem facienda erit.

Parmen. rescissionis Locationis, seu restauri.

Rescissio locationis vectigalium conventa in casu Belli per hæc verba = *In caso di guerra guerreggiata* = locum obtinet in quolibet casu Belli, sive formaliter indicti, sive non, sive etiam solus adfuerit Belli timor, negotiationem impediens. Belli infortunia, & calamitates latè describuntur.

VOTUM VIII.

1 *Conductor usu rei locatæ ob impedimentum Belli prohibitus, potest in sententia aliquorum à locatione recedere.*

2 *Contrarium tamen alii adfirmant.*

3 *Locatio nequit, usu rei alterato, atque adempto, amplius consistere.*

4 *In locationibus, sicut & in cæteris contractibus, obligatio, & dispositio quælibet debet ex æquitate, rebus sic stantibus, intelligi.*

5 *Præsertim, si pactio intercesserit, rebus immutatis, à contractu resiliendi.*

6 *In locationibus vectigalium, pro earum rescissione in casu Belli, pacta magis, & placita Contrahentium, quàm juris dispositio, attendenda sunt*, & num. 7. & 8.

9 *In locationibus vectigalium conventio omnis habita pro casu Belli, modò licita sit, & a jure non prohibita, religiosè est observanda.*

10 *Conductionis rescissio, ob infortunium Belli, in pactum deducta, summâ æquitate, & ratione probata reperitur.*

11 *Vectigalia facilè possunt exigi, cùm commercia, & negociatio vigent*, & num. 27.

12 *Vectigalium pensitatio a sola negociatione, tanquam à sua caussa, pendet.*

13 *Vectigalia Publicani magno pretio conducunt ex præsupposito ea exigendi in quantitate consueta.*

14 *In locationibus Vectigalium rescissio facilè a supremis Principibus indulgeri consuevit ex superveniente Belli calamitate.*

15 *Etiam deficiente rescissionis pacto*, & num. 16., 17., & 18.

19 *Vectigalium Conductores non modò à belli calamitate, sed etiam à metu calamitatis, quem solus Belli timor adferre potest, defendendi sunt. Et Cicero in Oratione pro L. Manilia hac de re perorata laudatur.*

20 *In locationibus Vectigalium, ubi res est de relevatione à damno ex Bello derivante, damnum ipsum potiùs, quàm istius caussa spectanda est.*

21 *Et eorum Conductoribus reficienda sunt non solùm damna, quæ Bellum, sed quæ etiam timor Belli intulerit*, & num. 43.

22 *Bello pejor est timor ipse belli.*

23 *Timor autem is ex solo belli periculo justus dicitur.*

24 *Bello etiam imminuto, vel propulsato, statim commercia pristino statui nequeunt restitui.*

25 *Belli reliquiæ, & effectus, etiam post illud confectum, perdurare dicuntur.*

26 *Idque in finem, ut Vectigalium Conductores à susceptis obligationibus exonerentur.*

28 *Mercatores non ità facilè se committunt itineri militibus circumsepto, atque interclusa.*

29 *Commercia ut sublata dicantur, & vectigalia amissa, sat est, vicinas Provincias bello conflagrare.*

30 *Belli calamitas non minùs ab hostilium copiarum sævitia accipitur, quàm ab amicarum lascivia.*

31 *Conductores tam privatorum Prædiorum, quàm Vectigalium liberandi sunt à formidine deprædationum ipsis ab amico etiam milite impendentium.*

32 *Bellum dicitur, quod cum solemnitate Edicti* in Can. 1. caus. 23. quæst. 3. *fuit promulgatum.*

33 *Bellum, licèt non fuerit solemniter indictum, attamen locum habet rescissio locationis Vectigalium in casu Belli conventa.*

34 *Locationis Vectigalium rescissio conventa indefinitè in casu Belli, de quocumque Belli casu intelligenda est.*

35 *In locationibus sola bonæ fidei, & æquitatis ratio inspicienda est.*

36 *Conductori agenti de damno vitando benignâ pactorum interpretatione debet succurri.*

37 *Si præsertim cum Conductore Vectigalium agatur.*

38 *Conductorum Vectigalium res, & fortunæ curæ Principi summoperè esse debent.*

39 *Conductionis rescissionem à Conductoribus Vectigalium in casu Belli stipulatam, fuisse restrictam ad Bellum solummodò formaliter intimatum, nulla est, quæ suadeat, ratio.*

40 *Conductores Vectigalium priùs de evitandis infortuniis, deinde de stipulanda conductione solent cogitare.*

41 *Et causa eorum finalis est liber usus, & perceptio Vectigalium*, & num. 42.

44 *Conductor Vectigalium, caussâ Belli prohibitus eorum usu, & commoditate, unam, eamdemque ad sui favorem habet Juris determinationem pro refectione damni, quocumque ex Belli casu illud evenerit.*

45 *Locationis Vectigalium rescissio stipulata in casu Belli, suum debet deducere effectum non à die ejus declarationis, sed ex quo damnum Conductor pati cœpit*, & num. 48.

46 *Aliàs irrita, atque inutilis ejusmodi rescissio posset evadere, si ejus declarationis tempus esset expectandum.*

47 *Declaratio ex se nil de novo dat, sed datum significat, novamque speciem non facit, sed, quæ fuit, detegit.*

49 *Locationis Vectigalium rescissioni in casu Belli caussam præbet non ipsius rescissionis declaratio, sed damnum ex Bello passum.*

50 *Promissio restauri idem est, ac promissio remissionis mercedis.*

51 *Locationis Rescissio ubi locum habet, potiori jure peti potest mercedis remissio.*

52 Con-

52 *Conductori Vectigalium ex caussa Belli damnum passo remissio mercedis debetur.*
53 *Conductori Vectigalium ex caussa Belli damnum passo, istud reficiendum dumtaxat non est in quantitate excedente medietatem fructuum amissorum.*
54 *Sed vel in tota eorum quantitate*, & num. 55. 56. 57. 58., & 59., *vel saltèm in quantitate excedente sextam eorumdem fructuum partem*, & num. 60., & 61.
57 *In locationibus Vectigalium damnum ex caussa Belli obveniens, non tam censetur illatum fructibus, quàm perimere rei substantiam, quæ in negociatione consistit.*
59 *In locationibus rerum Fiscalium, ut refectio damni locum habeat, illud non requiritur ultra dimidiam.*
60 *Sed sufficit in sexta parte.*
61 *In contractibus cum Fisco celebratis læsio in sexta parte dicitur enormis, ac sufficit ad eorum rescissionem.*
62 *Damni refectio in locationibus, si in certo casu conventa sit, nulla habenda ratio, an de jure, vel in qua summa debeatur.*
63 *Et debita dicitur vigore pacti respicientis certum eventum, certamque fructuum diminutionem.*
64 *Stipulatio ut commissa dicatur, sufficit, quod nudum purificetur factum in conventionem deductum.*

DUCALIS Camera Serenissimi Ducis Parmæ, & Placentiæ locavit anno 1695. Dño N. Datium magnum mercium, his capite quarto, & quinto instrumenti locationis adpositis pactis = *Quarto, che in ogni caso di Guerra guerreggiata, ò di Peste notabile in questo stato, ò per Peste, che fusse a Venezia, o à Milano, o Genova, o Livorno, che Dio non voglia, per l'uno, e per l'altro de' quali fosse levato il commercio di Venezia, o di Milano, Genova, o Livorno, o d'alcun di loro, che in tal caso s'intenda finire la locazione per il tempo a venire dopo, che sarà dichiarato esser venuto il detto caso; Sia però obbligato il Conduttore pagare in tal caso l'intiero del fitto dovuto per il tempo scorso; Dovrà però seguitare l'esigenza, quando la Camera non deputasse qualche Regente, tenendo nota chiara, e distinta de' pagamenti, che verranno fatti, e dovrà render conto del danaro riscosso, ò che s'avesse da riscotere per quell'anno, che verrà detto caso alla rata del tempo, ad elezione della Camera, con che per l'assistenza di tale esigenza abbi a conseguire quella recognizione, che arbitrerà l'Illmo Magistrato* =

His additum quinto loco fuit = *Che in qualunque caso, che per giustizia competesse il restauro a detto Conduttore; mentre però abbia usata la dovuta diligenza; e non vi sia cosa, di che se li possa imputare, possa dimandare restauro, purchè il danno ecceda la quantità di lire quattro mila per ciascun' anno, come sopra, non possa pretender restauro alcuno, dichiarando respettivamente, che in ogni caso di restauro il Conduttore debba sempre perdere le lire quattro mila per ciascun' anno, & il detto restauro sia dalla detta somma in sù; non possa però esso Conduttore pretender restauro, se lui abboccherà detto dazio per nuova locazione per più fitto di quello, pagar deve in virtù della presente locazione, o di quello, che realmente, e con effetto si caverà ordinariamente da esso; nè tampoco il Conduttore, in caso di restauro possa trattenere in mano gl'affitti, ma abbi da pagarli di mese in mese sin tanto, che sia liquidato detto restauro* =

Notum est, quàm maximo, quàm teterrimo, quàm exitioso Bello Italia tota conflagraverit, etiamque num ardeat, cujus quidèm Belli tempestate, postquam præterito anno pars illa Lombardiæ, quæ superior dicitur, miserè jactata fuit, anno, qui modò excurrit, pars inferior sævissimè vexari cœpit, nec impendens, vicinumque malum vitavit Ducatus Parmæ, & Placentiæ graviter afflictus Belli calamitate, quæ ineunte anno palàm serpere in eo cœpit: quippè aderant propè Cæsaris, & potentissimorum Regum maximæ copiæ, atque exercitus terrore, & tumultu Belli omnia perturbantes, atque permiscentes; ideòque in dubium venire nequit, quin factus fuerit locus rescissioni locationis constabilitæ in quarto capitulo. Licèt enim, juxtà strictioris Juris censuram, severio-
resque regulas, plurimi docuerint, superve- 1
niens Belli impedimentum, quo Conductor prohibeatur temporario usu rei locatæ, non præ-
bere justam causam discedendi à locatione, alii
verò affirmaverint, hujusmodi impedimento 2
dissolvi obligationem omnem Conductoris,
quasi rei statu alterato, & usu adempto, loca- 3
tio consistere amplius nequeat, *Alciatus consil. 762. num. 3., Terron. ad consuetud. Burdigal. tit. 8. §. 3., Quos sequitur Carpan. ad Stat. Mediolan. tom. 2. cap. 394. num. 376., Capon. contr. 36. num. 8., Manfrella ad Capic latr. decis. 162. nu 9. & seq., Rosa consult. 39. num. 3., & seqq.*, ob
summam illam æquitatis rationem, quæ tum
cæteris omnibus, tum præcipuè locationis con- 4
tractui inesse dicitur, quod videlicet obligatio, & dispositio omnis semper ità intelligenda videatur, ut, rebus sic stantibus, inque eodem statu permanentibus, firma, rataque habenda sit, ex juribus, & concordantibus auctoritatibus cumulatis apud *Pegas. variar. resolut. cap. 3. num. 974., & seqq., Tondut. quæst. civil. part. 1. cap. 31. num. 9., Massol. Trismagistr. legal. ratiocin. 7. num. 13., & seqq., Reynoso observ. 57. num. 14., Rosa dicta consult. 39. num. 5., Mans. consult. 26. num. 30., & 84.*, nihilominùs res
omni dubitatione vacat in nostra hypothesi ob
pactum expressum, quo in casu Belli recessus 5
à Conductore permissus legitur; Versamur si-
quidem in contractu, in quo magis, quàm Juris 6
dispositio, pacta, & Contrahentium placita inspicienda, observandaque sunt, juxtà *consil. Angeli 312., Tondut. resol. civil. d. cap. 31. num. 14., & seqq., Card. de Luca de regal. disc. 64. num. 2., de locat. disc. 2. num. 3., Gobb. consult. decis. 42. num. 9., & seqq., Pacion. de locat., &*

con-

conduct. cap. 47. num. 36., & cap. 49. num. 1., & seqq., Rota coram Coccin. decis. 422. num. 4., &
12., & per tot., momentum omne hujus con-
7 tractus constituens in ferie, & natura pactorum,
& notat idem *de Luca de locat. disc. 1. num. 11.*,
referens verba dictæ *decisionis*, & de simili re-
scissione conductionis vectigalium stipulata in
8 casu Belli cum permissione, durante Bello, illa
exigendi administratorio titulo, est plena reso-
lutio *Actolini 44*, edita in una *Bononien. Pecu-
niaria, seu Affictus Gabellarum*, in qua plures
emanarunt decisiones impressæ apud eumdem
idem firmantes, quibus addenda est alia, *part.
13. rec. in ordine la 291.*

Et quidem, si in hac specie conventio omnis,
quæ licita sit, & à jure non prohibita, religiosè
9 custodienda est ex *Tondute mox citata cap. 31.
num. 15.*; quanto potiori jure illi firmiter in-
hærendum erit in casu nostro, quia rescissio
conductionis, ob infortunium Belli in pactum
10 deducta, summâ æquitatis ratione probata re-
peritur, cuique enim notum est, vectigalia fa-
11 cilè exigi, atque coacervari posse, cùm com-
mercia, & negociatio vigent, penitùs verò
conquiescere, illis intermissis, quasi defecisse
dicatur rei substantia; quippè tanquam à sua
caussâ, à sola negociatione Vectigalium pensi-
12 tatio proficiscitur *Massol. Trismegistr. legal. ra-
tiocin. 7. num. 9., & seqq., Capon. contr. Forens.
36. num. 16., Mansf. consul. 26. num. 73., Ton-
dut. resol. civil. cap. 31. num. 30., & seqq.*; Quam-
obrem supremi Principes agnoscentes, Publica-
13 nos cum tanta pensione vectigalia conducere
ex præsupposito, quod illa facilè in consueta
quantitate exigere possint, aliàs non condu-
cturi, cessante tali præsupposito, juxta *consil.
14 Ancharan. 402.*; æqui proinde, bonique ratio-
ne consueverunt indulgere rescissionem loca-
tionis, ob interrupta commercia ex superve-
niente Belli calamitate, permittendo eisdem
administratorio nomine Vectigalium exactio-
nem, idque egerunt, tametsi nullo explicito
15 pacto ad hanc rescissionem cogerentur, sic enim
cum quodam Appaltatore Gabellæ Ferri Romæ
16 actum refert *Card. de Luca de regal. disc. 64.,
& disc. 80.*, imò hujus æquitatis dictamen non
solùm summus Pontifex, qui illius auctor, &
17 viudex est, sequutus fuit, sed ab aliis observa-
tum reperitur, nam cùm maximi Gallorum
exercitus Batavorum Provincias penè omnes
invasissent, anno 1672. solemni Statuum Hol-
landiæ ordinatione Conductores Vectigalium
18 exonerati fuerunt à conductione, deputatis
Administratoribus, per quos illa exigerentur
commodo publici Ærarii, atque honestâ trans-
actione sarcitis damnis universis ante dissolutio-
nem locationis Conductoribus illatis, eisdem-
que non fuit objecta universalis renunciatio ca-
suum fortuitorum, quam in conductione vecti-
galium amplissimè fecerant, visum enim fuit
æquitatis rationem præferendam esse pactorum
rigori, ut testatur *Abrahamus à Wesel in suo
tractatu de remissione mercedis cap. 7. num. 15.*

Nilque turbat, resolutionem locationis sanci-
tam fuisse in solo casu *di Guerra guerreggiata,
ò di peste notabile in questo Stato*, ideoque locum
illi factum dici non posse in nostra hypothesi,
in qua, licèt Ditiones Serenissimi Ducis Parmæ
Cæsaris milite, regiisque copiis undequaque
circumseptæ, & sæpiùs refertæ visæ fuerint,
attamen ipse nulli partium fœdere junctus pa-
cem cum utrisque gerebat, servando illam,
quam nostri dicunt, perfectam neutralitatem,
ideoque Regiones eidem subjectæ Belli potius
contagione aliquâ tactæ, quàm Bello ipso affli-
ctæ dici possunt; illud enim nunquàm ibi conse-
dit, sed exterorum exercituum Duces, prout
militarium expeditionum ratio, & agendi op-
portunitas postulabat, castra, copiasque suas
deducebant per loca Ducatus Parmensis, & Pla-
centini hostem oppugnaturi, & hostili solo Bel-
lum illaturi.

Nil, inquam, hoc turbat, quia argumenta,
& rationes istæ, præclaris sententiis jam con-
futatæ leguntur à summo illo, sapientissimoque
Romanæ eloquentiæ Parente in ea copiosissima,
atque ornatissima oratione *pro lege manilia*, in 19
qua causa hæc perorata videri potest, gravissi-
mis siquidem argumentis in ea ostenditur, Pu-
blicanos, & Vectigalium conductores non mo-
dò à calamitate, sed à metu calamitatis, quem
solus belli timor afferre potest, esse defendendos:
*Nam cæteris in rebus cum venit calamitas, tunc
detrimentum accipitur, & in Vectigalibus non so-
lum adventus mali, sed etiam metus ipse affert
calamitatem; nàm cùm hostium copiæ non longè
absunt, etiamsi irruptio facta nulla sit, tamen pe-
cora relinquuntur, agricultura deseritur, mer-
catorum navigatio conquiescit. Ità neque ex por-
tu, neque ex decimis, neque ex scriptura Vecti-
gal coacervari potest, quarè sæpe totius anni fru-
ctus uno rumore periculi, atque uno Belli terrore
amittitur, quo tandem animo esse existimatis
aut eos, qui Vectigalia vobis pensitant, aut eos,
qui exercent, atque exigunt cum duo Reges cum
maximis copiis propè adsint? cùm una excursio
equitatus perbrevi tempore totius anni Vectigal
auferri possit? cum Publicani familias maximas,
quas in salinis habent, quas in agris, quas in por-
tubus, atque custodiis magno periculo se habere ar-
bitrentur? Putatis nè vos illis rebus frui posse nisi
eos, qui vobis fructuosi sunt, conservaveritis non
solum (ut antè dixi) calamitate, sed etiam cala-
mitatis formidine liberatos?*

Quamobrem ex hoc egregio Ciceronis loco
multi ex nostris inferentes, in subjecta materia
spectandum potius esse effectum, nempè dam- 20
num, quàm causam, censuerunt vectigalium
conductores non solum relevandos esse à cala-
mitate Bello ipso illata, sed sarcienda quoque 21
damna, quæ solus Belli timor eisdem intulerit,
ut apud *Ripam de privat. contr. caus. pest. num.
135.*, quam refert, & sequitur *Actolin. resol. 44.
num. 18., Abrahamus à Wesel. in dicto tract. de
remiss. merced. cap. 1. num. 10., Ramon. consil. 10.
num. 23.*, idque etiam tradiderunt *Pacion. de
locat., & conduct. cap. 46. num. 23., Mantic. de-
cis. 35. sub num. 5.*, *clar. mem. Card. de Luca de*
re-

regal. dis. 64. num. 9., *Rota in dd. decis. post d.
consult.*, *Actolin. scilicet num. 26.*; nam, ut re-
22 ctè ait Seneca, pejor est bello timor ipse Belli,
ideoque non requiritur, ut Annibal sit ante
portas, sed sufficit justus Belli metus, & causa,
23 cur periculum timeatur, juxta Alpheni senten-
tiam *in leg. habitatores 30. in fine ff. locati*, *Card.
de Luca de regal. disc. 71. num. 20.*, *Capon con-
trov. 36. num. 24.*, & prosequitur Abrahamus,
& Actolin. locis citatis *Hieronym. Pantschman-
nus practicab. quæst. part. 1. quæst. 2. num. 5., &
6.*, *Capon. controv. 36. num. 7., 13., & seq.*, *Pe-
gner. decis. 114.*, quinimo etiam post imminu-
tum, vel propulsatum Bellum cum commer-
24 cia, & negotiatio pristino statui subito restitui
non possint, Belli reliquiæ, & effectus, etiam
25 post illud confectum, perdurare dicuntur, ad
hoc ut Conductores à susceptis obligationibus,
26 exonerentur *Rosa consult. 39. num. 16. & seqq.*,
Munfrell. ad capyc. latr. decis. 162. num. 8.

Hinc parvi refert, quod vicini exercitus ho-
stiliter non invaserint Ditiones Serenissimi Du-
cis, cui ab illis Bellum numquam fuerat indi-
27 ctum, quia cum vectigalia copiosissimè, & fa-
cilè exigantur, quum inter finitimas Regiones
libera sunt commercia, quum negotiatio vi-
get, & quum mercatores sinè metu periculi
prò importandis, & exportandis mercibus in
exteras Provincias excurrere possunt, viceversâ
necesse est, quod illa penitus conquiescant, si
hæc omnia perturbentur terrore Belli, calami-
tate, & periculis vicinas regiones affligentibus;
quæ enim securitas mercatoribus, atque nego-
tiatoribus esse potest, ubi militaris licentia de-
baccatur; & si, ut cecinit Satyricus satyra 10.
*Pauca licèt portes argenti vascula puri
Nocte iter ingressus gladium, contumque timebis,
Et motæ ad Lunam trepidabis arundinis umbram.*
28 quo animo mercatores substantiis suis, divitiis-
que onusti se committent itineri, quod miles
assiduis excursionibus infestat, atque interclu-
dit? *Parumne*, ut ait *Cicero action. 5. in Verrem =
parumne multa mercatoribus sunt necessariò peri-
cula subeunda fortunæ, nisi etiam hæ formidines ab
militum licentia illis impendebunt?* = quamobrem,
ut commercia sublata, ut negotiatio perempta,
29 atque ita vectigalia omnia amissa dicantur, sa-
tis est vicinas Provincias Bello conflagrare, ut
docuerunt *Capon. d. contr. 36. num. 13. & seqq.*,
Reynoso observ. 57. num. 13.

Prout etiam nil turbat, quod à Bello, quo ar-
det Italia, utpote suscepto adversùs Hispania-
rum Regem, eidemque subditas Ditiones, im-
munes sint Italiæ Principes, quibuscum illud
30 non geritur, quia non minus ab hostilium co-
piarum sævitia, quàm ab amici exercitus la-
scivia calamitas accipitur, argumento *Text. in
leg. ex conducto 15. §. Si vis tempestatis* ibi = *idem-
que dicendum, si exercitus præteriens per lasciviam
aliquid abstulit* = *ff. locati*, ideoque sive agatur
cum privatorum prædiorum Conductoribus,
sivè res sit cum iis, qui publica vectigalia exer-
31 cent, atque exigunt, liberandi sunt ab illarum
etiam deprædationum formidine, quæ ab ami-
co milite frequenter illis impendent, ut post
Curtium Nevizanum, aliosque firmat *Girgia-
reus cons. 96. ex num. 79. tom. 1.*, quem refert,
& sequitur *Capon. contr. 36. num. 14. in fine*.

Verùm cur in re non dubia argumentis uti-
mur non necessariis? his siquidem egeremus, si
Belli tempestas, quæ longè, latèque debaccata
est per vicinas Regiones, statum Parmensem,
& Placentinum nullo pacto attigisset, at in ca-
su nostro, si veritatem amamus, abfuit fortè
Belli nomen minimè promulgati cum solemni-
tate edicti præscripta *in can. 1. caussa. 23. quæst. 3.*, 32
at Belli mala omnia, erumnæque pleno veluti
agmine in dictas Ditiones irruperunt, Judices
enim omnes, quotquot hanc causam iudicaturi
sunt, suis prope dicam è subselliis viderunt præ-
lia, audierunt tormentorum strepitum, suisque
auribus exceperunt fragorem ruinarum Oppi-
dorum, quæ pro Belli administrandi opportu-
nitate à Regiis, Cæsareisque militibus oppu-
gnabantur, noverunt incommoda, detrimen-
ta, & clades ex diutina metatorum militum
statione, atque hospitatione universis subditis
illata, quæ colluget, atque à Batavo Senatu
justâ ratione aliàs sarcita refert *Abrahamus à
Wesel. de remission. merced. cap. 3.*, non est, cur
memorem agrorum direptiones, populationes-
que; Cives enim ipsi Parmensis, & Placentinæ
Civitatis, aliorumque munitiorum locorum
muris inclusi senserunt damna, ac penuriam
perpessi ob abducta armenta, exportatas sege-
tes, & interceptam annonam, quæ è villis, pa-
gisque ad Civitatem plaustris, & jumentis quo-
tidiè advehi consueverat, tantisque malis nul-
lus alius finis datus est, quàm post quam omnia
hospitatione, & rapinà exhausta, atque exina-
nita fuerunt miserè quandoque necatis iis, qui
exiguas reliquias militum lasciviæ superstites
prò substentanda vita conservare curabant. His
omnibus additur, quod superior, & inferior
pars Eridani munitissimis obfirmata pontibus,
atque præsidiis, præclusa penitus erat naviga-
tioni, patebatque solùm trajectioni militis fini-
timas regiones assiduis excursionibus infestan-
tis, & terrore implentis, ideoque non ex Ja-
nuæ, & Liburni portu, non ex Veneta, & Me-
diolanensi Ditione merces ullæ in statum Par-
mensem cymbis advehi poterant.

Ex quibus omnibus cùm manifestè pateat,
statum Parmensem, & Placentinum nullo ferè
Belli incommodo, aut calamitate caruisse, &
Eridani navigationem omissam; præclusamque
penitus fuisse, in dubium venire nequit, quin
factus fuerit locus rescissioni contractus in casu
Belli, & impeditæ navigationis stipulatæ in di-
cto quarto capitulo, licèt solemnis illius indi- 33
ctio per edictum non præcesserit, idemque mi-
nimè geratur adversus Serenissimum Ducem
Parmæ, ejusque subditos, hujusmodi namque
restrictio rescissionis locationis ad hunc præci-
sum, & formalem casum, quo Bellum solemni-
ter intimatum fuisset Serenissimo Duci, non
legitur in dicto quarto Capitulo, in quo indefi-
nitè promissa fuit, *in caso di Guerra guerreggia-*

ta, ò di peſte notabile in detto Stato, ideoque,
juxtà naturam indefinitæ diſpoſitionis, vi, &
34 ſignificatione ſuà complectitur caſus omnes,
ſub ea compræhenſos per ea, quæ tradit *Thabor
axiom. jur. lib. 9. cap. 54.*, nec etiam de juris
cenſura, aut mente Contrahentium recipienda
videretur, non quidem de juris cenſura, quia,
tametſi in verbis ambiguitas ulla eſſet, nihilo-
35 mious verſamur in contractu, in quo ſola bonæ
fidei, & æquitatis ratio inſpici debet *R. P. D.
Anſald. in tract. de commerc. & mercat. diſc. 96.
num. 13.*, pactorumque ioterpretatio facieoda
36 eſt favore Conductoris, qui agit de damno vi-
tando, *Pacion. de locat., & conduct. cap. 49. n. 2.,
Gobb conſult. 41. num. 15., & ſeq., Tondut. re-
ſol. civil. cap. 31. num. 11.* Præſertim quum res
37 agitur cum Conductoribus vectigalium, quo-
38 rum res, & fortunæ curæ Principi ſummoperè
eſſe debeot, *etenim*, ut ait *Cicero* dictâ oratione
prò lege manilia, *ſi vectigalia nervos eſſe reipu-
blicæ ſemper duximus; eum certe ordinem, qui
exercet illa, firmamentum cæterorum ordinum re-
cte eſſe dicimus*; minus verò dicta reſtrictio con-
gruit menti Conductorum vectigalium, quos
39 nullà juſtà ratione affirmari poteſt reſciſſionem
conductionis ad hunc præciſum caſum reſtrin-
xiſſe, nemo enim non ſcit, illos prius de evaden-
dis periculis, & infortuoiis evitandis, deinde
40 de ſtipulanda conductione cogitare ſolere, ut
ootat *Manfrell. ad capyc. latr. deciſ. 171. num. 3.*,
& cauſam finalem locationis eſſe liberum
41 uſum, & perceptionem vectigalium, ut, præter
allegatos *in §. Et quidem ſi in hac*, tradit *Roſa
conſult. 39. num. 4.*, ideoque, nè fruſtreotur hoc
42 fine, quem veluti ultimum, & præcipuum reſ-
pexiſſe ſemper præſumuntur, Doctores commu-
niter docuerunt, eoſdem levandos eſſe ab omni
damno, ſivè illud Bello, ſive ſolo Belli timore
43 factum fuerit, utque alibi firmatum eſt, prò re-
gula tradiderunt, ſpectandum eſſe effectum, im-
pedimentum ſcilicet fruitionis rei conductæ, pa-
rùm curato, an illud provenerit ex Bello, quod
domi, vel in vicinis Provinciis geritur, & ao ab
amicorum militum laſcivia, vel hoſtium vi, &
rapina evenerit, unà enim, eademque Juris de-
44 terminatione cenſendi ſunt caſus omnes, ex qui-
bus Conductor Belli causà uſum, & commodita-
tem rei conductæ percipere impeditur, ad tra-
dita *per Manſ. conſult. 26. num. 25.*

Cùm igitur de Juris cenſura ex mente Con-
trahentium, & ob identitatem effectus, & ra-
tionis plene probatum dici poſſe videatur in
noſtra facti ſpecie, jam locum factum eſſe re-
ſciſſioni contractus in caſu Belli ſtipulatæ, hæc
proindè ſequuta diceuda erit eo ex tempore,
quo commercia impediri, & vectigalia Bello
imminui ceperunt, adeout reſciſſionis effectus
non à die declarationis, ſed à die præſtiti impe-
dimenti ſequutus ſit; eo enim ex tempore Con-
45 ductor damnum pati cœpit, quod eſt cauſa re-
ſciſſionis contractus, alioquin ſi illa locum ha-
bere intelligeretur ſolùm poſtquam declaratum
eſſet eveniſſe caſum Belli, fieri poſſet, quod ea-
46 dem irrita, & inutilis redderetur, nam dicta de-
claratio protrahi poſſet tanto tempore, ut ſu-
perveniret poſt Bellum jam confectum, vel bre-
vi tempore conficiendum, juxtà igitur natu-
ram declarationis, quæ nihil de novo dat, ſed 47
datum ſignificat, novamque ſpeciem non facit,
ſed, quæ fuit, detegit, inſtar illius, qui granum
excutit ex ſpicis, declaratio reſciſſioois retro- 48
trahenda erit ad diem, quo ob ſuperveniens
Bellum extitiſſe dicitur impedimentum auſe-
rens uſum, & perceptionem vectigalium, quo-
oiam iſtud, & non declaratio poſtea ſuperven-
tura fuit cauſa prò contractus reſciſſione con- 49
templata, per ea, quæ tradit *Thabor axiom.
jur. lib. 4. cap. 7. num. 5.*, verba verò illa, *dopo,
che ſarà dichiarato eſſer venuto il detto caſo*, re-
ferenda ſunt ad alios effectus, ut puta, quod
Conductor interim teneatur ſolvere integram
penſionem, dilatis excomputationibus ad tem-
pus factæ declarationis.

Conſtabilità jam reſciſſione contractus, ſu-
perfluum videri poteſt examen quinti pacti, in
quo actum fuit de promiſſione reſtauri, quod
idem eſt, ac promiſſio remiſſionis mercedis, 50
*Gobb. conſult. deciſ. 47. num. 19., Cyriac. contr.
151. num. 1.*, ubi eoim locus eſt reſciſſioni loca-
tionis, potiori jure peti poteſt remiſſio mercedis, 51
Ramon. conſ. 84. num. 36. & ſeqq., quam ſicuti
certum eſt deberi Conductori vectigalium, ex
cauſa Belli damnum paſſo *Abrahamus à Weſel.
de reſtit. merced. cap. 1., Marcus Antonius Deſ- 52
peiſſes de contract. part. 1. titul. de lovage ſect. 4.
ſub num. 11. fol. mihi 95. col. 2. verſ. ſexta, le
Fermier Reynoſo obſerv 57. num. 13., Capon.
contr. 36., Roſa conſult. 39, Manfrell. ad deciſ.
capic. latr. 162. num. 7., Card. de Luca de regu-
lar. diſc. 10. num. 5., Pacion. de locat., & conduct.
cap. 46. num. 3., & ſeqq.*; ſic etiam io dubium
non venit, hujuſmodi reſtaurum in ſubjecta 53
materia commenſurandum non eſſe cum dam-
no paſſo in quantitate excedente medietatem
fructuum, prout fit in aliis caſibus ſterilitatis,
aut tempeſtatis, ſed vel deberetur in tota illa 54
quantitate, quam, remoto impedimento, Belli
Conductor exigere potuiſſet, *Rota coram Manti-
ca deciſ. 35.*, in qua habita fuit ratio damni,
quod in aliqua parte fructuum ob tranſitum mi-
litum conductori illatum fuerat, quam ſequi- 55
tur *Pacion. de locat., & conduct. cap. 46. num. 21.,
Capon. dicta contr. 36. num. 24.*, ubi agitur de re-
miſſione quartæ partis penſionis ob obſidio-
nem, quæ duraverat quartà parte anni, & ità
prò dicto tantum tempore impediverat fru- 56
ctuum perceptionem *Manfrell. ad capic. latr. de-
ciſ. 171. num. 14., & 15.*, ubi pluribus auctori-
tatibus firmat Conductori vectigalium reſtau-
rum faciendum eſſe in tota quantitate, quam 57
impeditus fuit exigere ob Belli calamitatem, ex
ea quidem æquiſſima ratione, quia hujuſmodi
impedimento non tam fructibus damnum da-
tum, quàm ipſa ſubſtantia rei perempta vide- 58
tur, cum illa conſiſtat in commercio, & nego-
tiatione per Bellum ſublata *Menoch. conſ. 671.
num. 6. in fine, & ſeqq., Surd. conſ. 400. nu. 26.,
& ſeq., & conſ. 507. num. 7., Maſtrill. deciſ. 299.*

ex

ex num. 110., cum aliis apud R.P.D. Ansaldum de commerc., & mercat. disc. 96. num. 6., & seqq., vel saltèm dicendum esset, quòd, cùm versemur in conductione rerum Fiscalium, damnum non
59 requireretur ultrà dimidiam fructuum, prout
60 requiritur in contractibus inter privatos celebratis, sed sufficeret damnum ultra sextam partem, quia tanta læsio dicitur enormis, ac sufficit ad rescissionem contractus cum Fisco
61 celebrati, juxta opinionem, quam in Camera receptam testatur *Card. de Luca de regal. disc. 65. num. 17.*

Verumtamen in nostra hypothesi cessat omnis quæstio, quia petimus restaurum promissum in casu, quo damnum excedat quantitatem librarum quatuormillium pro quolibet anno, ideoque sarciendum est totum illud damnum, quod dictam summam exuperaverit, sivè parvum, sivè magnum illud sit, nullà habità ratione, an ejusdem refectio de jure debeatur necne, & an fructuum quantitas sit supra, vel infrà medietatem, aut sextam partem fructuum, ut
62 in fortiori casu latè probat *Surd. conf. 383., Pacion. de locat., & conduct. cap. 47. num. 36., Rota coram Coccin. dicta decis. 422. per tot., & præsertim num. 14., & seq., confirmata coram Manzanedo decis. 553. num. 2., & 3.*, restaurum quippè hoc casu debitum dicitur vigore pacti respi-
63 cientis certum eventum, certamque fructuum diminutionem, ideoque, ut commissa dicatur stipulatio, sufficit, quod purificetur nudum
64 factum damni passi in dicta quantitate fructuum taxata à partibus, quarum sola conventio legem dare dicitur contractui, argumento *Textus in leg. sed addes 21. §. Illud nobis ff. locati*, eademque religiosè servanda est, & ut verba sonant, *ut ait Cephal. conf. 199. num. 15., Surd. dicto conf. 383., Cyriac. contr. 151. num. 11., Tondut. resolut. Civil. dicto cap. 31. num. 11., Gobb. consult. decisiva 42. num. 11., cum aliis fusissimè congestis apud Roccam disput. jur. select. cap. 121. num. 1., & seqq.*

Taurinen.

Clausula *ad habendum* adjecta in parte dispositiva Investituræ feudum alienabile constituit, ubi præsertim junctam habet clausulam = *Et quidquid placuerit*, = nec non alteram = *in perpetuum*. Verba *in Feudum nobile, ligium* inalienabilitatem Feudi *hereditarii*, licèt *antiquum* sit, vel jure *antiqui* concessum, non operantur in præjudicium Investiti, sed dumtaxat concedentis.

VOTUM IX.

1 *Clausula* ad habendum *adjecta parti executivæ Investituræ, apta non est feudi alienabilitatem inducere.*
2 *Præsertim, ubi concessio facta fuerit in* feudum nobile, ligium &c. *quæ verba feudum proprium, ac pactionatum constituunt*, & nu. 3.
4 *Clausula* ad habendum *post descriptionem Bonorum in feudum concessorum apposita, dependensque a verbis dispositivis* diamo, vendiamo &c., *parti dispositivæ adjecta dicitur.*
5 *Clausula* ad habendum *in parte dispositiva, feudi alienabilitatem importat.*
6 *Amplia cum aliam adjunctam habet clausulam* = Et quidquid placuerit faciendum = & num. 7.
8 *Et maximè, si clausula* in perpetuum *in parte itidem dispositiva sit.*
9 *Feudi alienabilitas ex Investituræ formula, vocatione fœminarum, ac emptitia illius qualitate satis elicitur.*
10 *Verba* = In feudum nobile, ligium &c. *nequeunt feudi recti, proprii, & inalienabilis naturam præseferre, nisi ea expressa appareat in præcedentibus Investituræ verbis.*
11 *Verba illa* = in feudum =, nobile, ligium = *operantur inalienabilitatem in feudo, quod est ex pacto, & providentia, non verò in feudo hereditario*, & num. 12. 13. 25., & 28.
12 *Verba* = In feudum nobile, ligium *Investituræ adjecta quod facultatem tollant alienandi in feudo hereditario, fabulam sapit*, & num. 14.
15 *Verba in* antiquum nobile, ligium *ubique locorum in Investituris solent apponi de Notariorum stylo*, & num. 16.
17 *Verba in* feudum nobile, ligium *valent Feudi hereditarii inalienabilitatem operari quoad Principem concedentem, non quoad Investitum.*
18 *Et censentur in gratiam, non in præjudicium Investiti posita.*
19 *Verba* Antiquum, Avitum, & Paternum *nil auferunt de beneficio Investiti, ejusque Successorum.*
20 *Feudum novum ad Principem devolvitur, cum Vassallus, nullis post se relictis liberis, decedit.*
21 *Si tamen* Jure antiqui *fuerit concessum, non redit ad Dominum, sed transversales in eo succedunt.*
22 *Feudum novum, Vassallo delinquente, ad Dominum revertitur.*
23 *At, si antiquum, defertur ad ceteros in Investitura comprehensos, vel ad Agnatos.*
24 *Verba* in feudum nobile, ligium *quibus in casibus operentur inalienabilitatem in feudo hereditario?*
26 *Tribunalium supremorum auctoritas debet sententiæ Doctoris, tametsi egregii, prævalere.*
27 Merend. contr. jur. lib. 16. cap. 13. *non satis ex ejus verbis constat, an agat de feudo hereditario, vel potius de pactionato.*
28 *Et, ubi agat de feudo pactionato, rectè sentire videtur, quod ex clausula ad* habendum *feudi inalienabilitas resultet.*
29 Boscol. post Torr. de pact. majorat. Ital. respons. 2. num. 203. *non sequitur, sed refert* Merend. loc. citat., *Imo alibi contrarius illi est.*

ETsi ex iis, quæ nos aliàs abundè deduximus, satis constabilita videri possit alienabilitas, & qualitas hereditaria Feudi; Ea tamen hodiè in dubium revocari dupli-

ci animadversione posse videtur, quarum pri-
ma ea est, quod clausula *ad habendum*, quam
tamquam alienabilitatis argumentum expende-
1 bamus, nullius sit roboris, & efficaciæ, ex eo
quod apposita legatur parti executivæ Investi-
turæ, ex Juribus vulgatis: Altera, & quidem
prima fronte solidior, quod, quum facta fuerit
concessio in *Feudum nobile ligium &c.*, ex hisce
verbis constituta dici debeat natura, & qualitas
2 Feudi recti, proprii, ac pactionati, ità quidem,
ut immutari ea deinde nequeat virtute dictæ
3 clausulæ = *Ad habendum* sivè parti executivæ,
sivè etiam dispositivæ adjecta reperiatur, ex tra-
ditis per *Merend. contr. Jur. lib. 16. cap. 13. ex nu. 9.*, quem sequi videtur *Boscul. de Success. in Feud., & Emphyt. respons. 2. num. 203. post Torr. de majorat., & Primog. Ital. part. 2.*

Verùmtamen discursus iste in neutra sui parte subsistit. Quod autem ad primam partem attinet, frustrà conatus impendi credimus, ut ostendamus, clausulam *ad habendum* = in nostra hypothesi insertam fuisse parti dispositivæ. Id unum admonuisse sufficiat, quod, cum negari
4 nequeat, eam positam esse immediatè post de-
scriptionem Bonorum, quæ in Feudum concedebantur, ita ut, sublatâ de medio dictâ descriptione, clausula prædicta pendeat, ac regatur à principali verbo dispositivæ *diamo*, *vendiamo &c.* certissimum propterea remanet, eam fuisse dispositivis adjectam, ut in puncto firmant *Laderch. cons. 1. num. 14., Intrigliol. de Feud. part. 2. art. 6. num. 56., & trib. seqq., Gratian. discept. 609. num. 11. 12. & 13., Merend. contr. dict. cap. 13. num. 2. lib. 16., Pacion. de locat., & conduct. cap. 53. num. 76., Osasch. decis. Pedemont. 164. nu. 1., Rot. in rec. decis. 642. num. pariter 1., decis. 294. part. 2. utrobique num. 7., & decis. 452. nu. 9., & 10. part. 9. tom. 2., & coram Cavaler. decis. 219. num. 12.*

Si igitur dicta clausula in parte dispositiva indubitanter posita dici debet, si eadem Feudi
5 alienabilitatem importat, ut præter relatos in
meis præteritis scriptis, tradiderunt *clar. mem. Card. de Luc. de feud. disc. 37. nu 10. in fin. Thesaur. decis. Pedemont. 146. num. 6., Rota post Gobb. tract. var. decis. 37. num. 7., cum aliis in Fanen., seu Senogallien. Castri, & Bonorum Montis Portii 7. Maii 1708. §. In nihilo coram Rño Molines Decano, & in Nullius seu Forolivien. Castri Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Et sanè coram R. P. D. Lancetta*; Si eadem eò fortiùs urget, quando
6 comitem habet aliam clausulam = *Et quidquid
placuerit faciendum*, ut, præter aliàs allegatos, benè in nostris terminis observant *Fab. de Anna cons. 53. num. 26., Bellon. Jun. cons. 30. num. 1. cum seqq., Gabriel. cons. 83. num. 7., & 8. lib. 1., Gratian discept. 736. num. 75., Cyriac. contr. 324. num. 15. & 21., Saminiat. contr. 12. num. 4.*, cum aliis congestis per *Rot. decis. 237. nu. 13. part. 12. rec.*; profectò dubitari jure non potest in casu nostro de Feudi alienabilitate, tum quia clau-
7 sulæ prædictæ insimul junctæ conspiciuntur, tum
etiam quia in eadem parte dispositiva adest
8 clausula = *In perpetuum*, quæ non parum con-
fert ad rem nostram, ex notatis per *Cyriac. contr. 146., & per Rot. coram Seraph. decis. 1105. utrobique num. 10., & decis. 211. num. 6. part. 6. rec., & in dict. Nullius, seù Forolivien. Castri Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Et sanè vers. de clausula in perpetuum coram R. P. D. Lancetta*; Nec
præterea desiderantur alia plura, & quidem 9
multò graviora argumenta desumpta ex ipsa formula Investituræ, ex fœminarum vocatione, & ex qualitate Feudi emptitii, quæ nos in præteritis examinavimus, & nunc ad contrarii discursus eversionem supponi volumus, nè inutilis fiat repetitio.

Progrediendo nunc ad alteram objectionis
partem, dicimus verba illa = *In Feudum nobile,
ligium &c.* tantæ virtutis non esse, ut Feudo 10
imprimere valeant naturam proprii, recti, & inalienabilis, nisi ejusmodi natura fuerit jam in præcedentibus Investituræ verbis expresse constabilita. Quamobrem recepta est hac in re tum gravissimorum Doctorum, tum supremorum etiam Tribunalium auctoritate distinctio, quod
nempè aut prædicta verba apposita sunt Feudo,
quod ex tenore Investituræ est ex pacto, & pro- 11
videntia, & tunc ex iis eo magis roboratur, confirmaturque Feudi proprietas, ejusque inalienabilitas; Aut verò apposita sunt Feudo, quod
tam ex verbis Investituræ, quàm ex aliis cir- 12
cumstantiis proculdubio dici debet hereditarium: Et eo casu non immutant naturam Feudi improprii, & hereditarii jam anteà firmatam, atque constitutam, itaut, iis non obstantibus, Feudum liberè alienari possit in extraneos,
prout concorditer tradunt *Curt. cons. 171. num. 6.*, 13
Paris. cons. 106. nu. 43. vers. nec obstat illud lib. 1., Ruin. cons. 1. num. 12. lib. 1., Natt. cons. 501. nu. 23. vers. nam ad Text., Succin. Jun. cons. 160. num. 44., & 45. lib. 2., Berett. cons. 119. num 9. = ubi = *quod de tali Feudo judicatur sicuti de aliis rebus hereditariis* = *Alciat. cons. 482. num 17., & 18. Cum ad Constitut. Sicil. in cap. si aliquem in verb. antiquis num. 14., Intrigl. de Feud. cent. 1. quæst. 50. num. 80., & 150.*, ubi *quod alienari potest in quemcumque extraneum, & transit etiam in singularem Successorem uti allodium* = & *quæst. 51. num. 184. cum seq.* ubi, *quod alienatur irrevocabiliter in præjudicium agnatorum* = *Giurb. de Feud. §. 2. Glos. 3. num. 44. & 45., & num. 62. cum seq., Schrader. eodem tract. part. 8. cap. 8. num. 9., & 10., Rosenthal. eodem pariter tract. cap. 2. conclus. 15. num. 2., Sola in comment. ad nov. constitut. Patriæ Cismontan. rubric. de alienat. Bonor. feudal. num. 10. vers. sed contrà, & ad Constitut. Sabaud. sub rubr. de Feud. Gl. fi. 4. ad secund. part. Decret. Tolan. in fin. vers. quod adeò verum est, Clar. §. Feudum quæst. 8. nu. 3. & 4., ibique Harpect. nu. 5. in fin. lit. D., & idem Clar. eodem §. Feudum quæst. 41. num. 3., Marescot. variar. resolut. lib. 2. cap. 120. num. 16.*

Et, omissis antiquioribus, *Cardin. de Luc. de Feud. disc. 12. num. 14. vers. sed istud*, ubi, *quod apud versutos in materia feudali*, tabulæ speciem habere videatur, hoc assumptum, quod scilicet, ob prædictam clausulam facultas alie-
nan-

14 nandi coarctata remaneat, & num. 15. verf. id
etiam, ubi ità judicatum fuisse refert, & disc.
19. num.10., & in conflictu leg., & ration. part.
3. observ. 216., & in summ. num.36. ibi = natura
Feudi quoad Successionem, vel disponendi facul-
tatem, ac similia juxtà naturalem veritatem at-
tendenda, & non immutata, latè Gobb. consult.
decis. 10. nu. 47., & de permiss. Feud. alienat.qu.
2. num.22. ibi = Inter alienabilia numeratur Feu-
dum hereditarium, illud namque sivè novum, sivè
antiquum alienari potest, agnatorum præjudicio
nullatenus attento, = & num.53. ibi = quoniam ex
superius allegatis visum fuit, Feudum, seù Em-
phyteusim non participantem qualitatem hanc (id-
est ex pacto & providentia) & sic simpliciter he-
reditariam, utcumque antiquam, alienabilem es-
se = & nu.54.ibi = Undè non aliter prò istorum Bo-
norum inalienabilitate concluditur, quàm si insi-
mul concurrat, quod sint ex pacto, & providen-
tia, & antiqua, seù paterna = ut benè advertit
Becc. cons.230. nu.21., ubi in hoc se fundat, quod
sit antiquum, & ex pacto, & providentia. Et huic
objecto solidè respondet Boscol. in sua contr. feu-
dal. post clar.me.Card. de Luc. de Feud. art. 5. ex
nu.14. ad plures seqq., ubi prò sua sententia vi-
ginti quatuor Doctores enumerat, & egregiè
Saminiat.contr.12.num.133. & seqq., & præcipuè
num.136. ibi = Investito, & ejus Successoribus per
dictam Clausulam = In antiquum, vel Jure Feudi
antiqui = nunquam derogatum censetur circa alie-
nabilitatem ipsius Feudi, si tale fuerit de ipsius
natura = & melius contr. 13. num. 13. ibi = In se-
cundò verò casu, nempè si Feudum fuerit heredi-
tarium, videntur sinè contradictione in eo conve-
nire scribentes, quod hujusmodi clausula nullate-
nus præjudicet qualitati Feudi, sed ipsum, licèt
antiquum, vel jure antiqui concessum, retineat
primævam naturam alienabilitatis, = & ità contrà
Ducem Sabaudiæ fuisse judicatum, causà dili-
gentissimè discussâ, testatur Thesaur. decis.Pe-
demont.227. in fin. reddens rationem nu.15. ibi =
Neque obstant verba in Feudum rectum, antiquum,
avitum, & paternum, quæ videntur tantummodò
inservire Feudo recto, & proprio; quia ista ver-
ba nihil operantur contra beneficium Investiti, &
ejus Successorum = Rot. in rec. decis. 541. num. 5.
part.4. tom.3., & coram Seraphin. decis.1105.nu.
5. & 6., & coram Dunoz. Jun. decis.760.num.8.
in fin. ibi = clausula in Feudum nobile non restrin-
git Feudum aliàs improprium =

Verùm enim verò, etsi vim omnem, & effi-
15 caciam clausulæ in antiquum nobile, ligium &c.
detrahere possemus dicendo eam, ubique appo-
ni solitam de stylo Notariorum ex auctoritate
Baldi in cap.1. §. Hoc quoque in fin. de Success.
Feud., Jason. cons 1. num.14. post med. vers. be-
nè facit lib.3., Intrigliol. de Feud. centur. 1. qu.
24. num.1., Randens. de Analog.cap.34. nu.155.,
Card. de Luc. de Feud. disc.12. num.15., Boscol.
apud eumdem dict.contr. feudal.art.5. num.25., &
seqq., Saminiat. contr. 13. num. 25. & seqq., &
de Investituris in Pedemontana Regione factis
testatur Cravet. cons.624. num. 3., Faber. de er-
ror. pragmatic. decad.41. error.10. num.2. vers. at
rursum ubi dicit, hanc hodie vulgarem esse Investi-
turarum clausulam, adeout potius scripta censea- 16
tur de stylo Notariorum Principis, vel ex abun-
dantia cordis eorum, qui Investituras extendunt,
quàm de voluntate, & deliberatione Partium;
Nihilo tamen minus admittimus quidem opera-
tionem, virtutemque dictæ clausulæ, sed tamen
in præjudicium Principis concedentis, non au- 17
tem in præjudicium Investiti, in cujus potius
gratiam, & beneficium clausulam = In Feudum
nobile, ligium &c. appositam fuisse censendum 18
est, ut, distinguendo, tradunt Casanat. cons. 56.
num.63., Cæsar. Manent. cons. 44. sub num. 14.
vers. secundò, & principaliter = ibi = Dato, ma-
trem fuisse Investitam jure antiqui, & antiquissi-
mi Feudi, illud tamen intelligeretur in ipsius re-
cipientis favorem, non in ejus odium, & præjudi-
cium, Beret.cons.33. sub num. 15., itaut non possit
Feudum ipsum alienare in præjudicium filiæ, &
agnatorum, quia adhuc id facere potest, dicta clau-
sulá non obstante = Palm. Sen.cons.3. sub num. 22.
ibi = Et quamvis dictum Feudum fuerit concessum
cum clausula jure antiqui, & paterni Feudi, non
tamen ob id ad effectum, de quo agimus, debet an-
tiquum reputari; nam dicta clausula operatur so-
lùm quoad interesse Concedentis Feudum, non
autem quoad præjudicium illud de novo acquiren-
tium, qui proindè, illá non obstante, possunt de
eo ad libitum disponere = Rosenthal. de feud. cap.
2.conclus.15. in princip. ibi = Quod dixi, Feudum
Jure antiqui concessum per omnia effectum anti-
qui habere, limitatur, ut in favorem Vassalli so-
lùm procedat = sola super Constit. Patriæ Cismon-
tan. rubr. de alienat. Bonor. feudal. num. 10. vers.
quum verba illa, Card. de Luc. de Feud. in lo-
cis supra allegatis, & Boscol. apud ipsum dict.
contr.feudal.artic.5. nu.16., & 18., Thesaur. dec.
Pedemont. 227. num.15., ubi ait, quod verba =
antiquum avitum, & Paternum nihil operantur 19
contra beneficium Investiti, & ejus Successo-
rum, & Rot.in rec.decis.541.num.6 part.4.tom.3.,
& coram Dunoz. Jun. decis.760. num.8.

Præjudicium autem Principis investientis, &
favor investiti ex adjectione dictæ clausulæ re-
sultans in eo versatur, quod, licèt Feudum no-
vum ad Principem devolvatur si Vassallus de-
cesserit nullis post se relictis liberis, juxtà Text. 20
in cap. 1. §. Sin autem de his qui feud. dar. poss.
cap.1. §. Final. de success. feud. cap. 1. §. Si duo
fratres de Feud. March.; Si tamen Jure antiqui
fuerit concessum, non redit ad Dominum, sed
transversales in eo succedunt, ad Text. in cap. 21
1. de natural. Success. Feud., Altagrad.sen.cons.
6. num.1., & seq.lib.2., Cyriac. contr.4.num.36.,
& seq. juncto num. 44., Card.de Luc. de feud.dict.
disc.12. num. 15., & apud ipsum Boscol. in sæpe
citat. artic.5.num.16., Saminiat. contr.13.nu.15.,
& 16.

Prout etiam, Vassallo enormiter delinquente,
quamvis Feudum novum revertatur ad Domi-
num, exclusis tàm descendentibus, quàm Colla-
teralibus per Text. in cap.1. §. final. quæ sit pri- 22
ma caus. benefic. amittend.; attamen contrà ip-
sum Dominum defendi potest, quod tamquam
anti-

23 antiquum deferatur ad ceteros in Investitura
comprehensos, vel ad agnatos *Sicbard.conf feudal.5. num.13. & 14., Caball. resolut.crimin.cas. 182. num.15. vers. Secundum verò membrum, & benè Saminiat.dict.contr.13.num.17., & 18.*

In his igitur, & similibus casibus relatis per *Card. de Luc. de feud disc.12.num.15., & in conflict. leg., & ration. part.3. observat.216., & Saminiat.dict.contr.13.num.19., & 20.* operari po-
24 test prædicta clausula = *In feudum nobile, ligium &c.* ea verò nequaquam immutare valet naturam Feudi improprii, & hereditarii, ut supra
25 luculentissimè probavimus tum locupletissimorum auctorum testimonio, tum rerum Judicatarum auctoritate.

Quamobrem nil officit auctoritas *Merend. contr. jur. lib.16. cap.13.* tum quia loquitur contrà communem, & contrarium sæpius decisum fuisse suprà vidimus, ideoque judicata supre-
26 morum Tribunalium auctoritate prævalere debeant Sententiæ Doctoris tametsi egregii, ad firmata per *Valenz. cons.166.num.58., Boscol.apud Card. de Luc. de feud. art. 3. num. 138., Franch. decis.Neapol.260.num.6., Rota in recent.decis.62. num.12. part.5., decis.256.num.17. part.7., decis. 112. num.22. part.17., & decis.277. num.8. part. 18. tom.1.* Tum etiam quia *Merenda in loco superius allegato* subobscurè loquitur, nec satis de-
27 clarat, an agat de Feudo, quod ex verbis Concessionis sit hereditarium, vel potius pactionatum; Undè, cùm iotelligi possit in casu, quo Feudum ex tenore Investituræ sit ex pacto, &
28 providentia, eique postea sit adjuncta clausula = *In antiquum &c.* = rectè potiùs sentire videtur, quod clausula = *ad habendum* = sivè in executivis, sivè in dispositivis adjecta, non alteret naturam Feudi proprii, ac pactionati.

Minus urget *Boscol. post Torr. de majorat. Ital.*
29 *respons.2. num.203.*, ubi sequi videtur *Merend. loco suprà citato*; Etenim non sequitur, sed refert dumtaxat opinionem *Merendæ*; Imò contrarium ipse per plures rationes, & auctoritates substinet in sua *contr. feudal. apud Card. de Luca de feud. artic.5. ferè per tot., ut vidimus supra sub §. Progrediendo col. 4. in princip.*

Romana Caducitatis.

Caducitatis poena ipso facto, ipsoque jure per *viam modi* non iocurritur ab herede, qui pœnali dispositioni contravenit, si istam ignoravit, & non fuit interpellatus. Itidem pœna hujusmodi, si fuerit adjecta, sub conditione dependente a facto alterius, & hereditas non sit purè delata, sed jam quæsita, & diù possessa, nequit ex alieno facto, maximè contra heredes Contravenientis à Substituto expeti.

VOTUM X.

1 *Caducitatis pœnam potest Testator indicere heredibus ejus voluntatem non adimplentibus.*

2 *Heres non servans Testatoris voluntatem, commoda, & utilitates ex testamento delatas amittit.*

3 *Caducitatis pœna in casu contraventionis, censetur* ipso facto, & ipso jure, *ac nullà præcedente monitione, Heredi inflicta ex verbis* = irremissibilmente, senza purgazione di mora &c. privo del comodo, e frutti di detta mia eredità &c = & num. 36.

4 *Caducitatis pœna, ubi in facto negativo versatur, necessaria non est heredis interpellatio.*

5 *Modus est moderatio quædam dispositioni adjecta, aggravans eum, qui honoratur, in tempus dispositionis jam perfectæ.*

6 *Conditio est quidam futurus eventus, in quem dispositio suspenditur.*

7 *Dispositio per viam modi ab altera per viam conditionis in eo differt, quòd hæc respicit quid adimplendum ante, illa verò post actus consumationem*, & num. 34.

8 *Actio ex dispositione modali statim oritur.*

9 *Dispositio* modalis *potiùs quàm* conditionalis *censenda est.*

10 *Dispositio, in qua, post heredem institutum, ei prohibitio aliqua adjicitur,* modalis *est censenda.*

11 *Dispositio* modalis *est, si onus hæredi injunctum, nonnisi post aditam ab eo hereditatem, potest adimpleri.*

12 *Dispositio* modalis *est, si heredi, in casu contraventionis, caducitas per viam pœnæ fuit indicta.*

13 *Caducitas ubi per viam modi fuerit comminata, ab herede non incurritur, nisi clara sit, & inexcusabilis ejus contraventio voluntati Testatoris.*

14 *Et ad eum excusandum inepta quælibet sufficit, fatua, & bestialis caussa.*

15 *Caducitatem non fuisse incursam, in dubio judicandum est.*

16 *Caducitas, ex mero contraventionis facto, ab herede non incurritur, sed ex ejus animo dolo malo contraveniendi, &* num.22.

17 *Ad caducitatis pœnam incurrendam requiritur in hærede certa scientia oneris à Testatore injuncti.*

18 *Nec sufficit scientia vaga, & præsumptiva.*

19 *Scientia generica testamenti, vel fideicommissi dicitur vaga, & præsumptiva.*

20 *Ad Caducitatis pœnam incurrendam requiritur in herede scientia oneris sibi injuncti, resultans ex Lectura testamenti; nec sat est, quod præsens adstiterit ejus aperitioni, seu publicationi.*

21 *Caducitatis pœna contravenienti notificanda est.*

22 *Dolo, & culpâ vacare ignorans dicitur.*

23 *Ignorantia consistit in negatione, cùm privativè opponatur scientiæ, quæ, ut quid facti, non præsumitur.*

24 *Ignorantia sat est, quod à Possessore allegetur, ut onus scientiam probandi in Actorem transferatur.*

25 *Ignoranter peccantem jura nostra ab omni pœna immunem esse sanxerunt.*

26 *Caducitatis pœnam heres, licèt extraneus, non in-*

incurrit ex sola scientia institutionis de se factæ, si prohibitionem cum dicta pœna factam ignoravit.

27 *Scientia unius cum alterius ignorantia stare potest.*

28 *Ex scientia facti in genere nequit elici scientia omnium ejus qualitatum.*

29 *Heres, etsi extraneus, fieri potest, ut ante apertas tabulas hereditatem possit adire.*

30 *In herede, licèt extraneo, cui fortè hereditas ante apertas tabulas obveniat, excluditur scientia oneris illi injuncti.*

31 *Caducitatis pœnam heres ignarus oneris sibi injuncti non incurrit, etiam ubi est ipso jure, ipsoque facto indicta.*

32 *Procedit quoque, si ea pœna fuerit in contractu donationis adjecta.*

33 *In donatione pœnalia percepta efficacius ligant.*

35 *Caducitatis pœna non incurritur absque interpellatione, quoties per viam non conditionis, sed modi adjecta est*, & num. 36.

37 *Damnum majus est in amissione juris jam quæsiti, quàm in amissione juris quærendi.*

38 *Interpellatio necessaria est, ut heres de dolo malo possit convinci.*

39 *Interpellatio ad effectum caducitatis inducendæ, juxta aliquos non requiritur, quando agitur de pœna ipso jure, ipsoque facto ex hominis dispositione inducta.*

40 *Ad evitandam caducitatis pœnam omnis æqua interpretatio est favore heredis capienda, si perceptum Testatoris non fuerit pro bono, & decore agnationis augendo injunctum; quia prudenti ullá ratione innixum non videatur.*

41 *Caducitatis pœna adjecta sub conditione dependente à facto alterius, num ob illius factum impediat adquisitionem hæreditatis purè delatæ, disputant Doctores: & negativa Bartoli opinio magis recepta est.*

42 *Procedit id maximè, ubi agatur de hereditate non purè delata, sed jam quæsita, diùque possessa.*

43 *Pœnæ demerentibus, non verò merentibus imponuntur.*

44 *Caducitatis pœna censetur à Substituto remissa, si omisit adversùs Contraventorem, dum viveret, ad eamdem pœnam agere.*

45 *Caducitatis pœna ipso facto, ipsoque jure imposita, ut persequi possit contra heredes, requiritur contestatio litis cum defuncto.*

TIBERIUS Albertonius in eo, cum quo decessit, testamento heredem suam scripsit Silviam Aretucciam his verbis: *In tutti poi li miei beni, de' quali, come sopra, ne ho disposto, tanto mobili, quanto stabili, semoventi, ragioni, ed azioni a me spettanti, e pertinenti, e che spetteranno per l'avvenire, so, instituisco, dichiaro, e colla propria bocca nomino, e colla mano scrivo la Signora Silvia Aretucci moglie del Signor Pietro Paola Pichi, figliuola del quondam Giovanni, e ciò so per l'affetto grande, che ritengo in memoria delle servitù, e beneficj, che ne ho da essa ricevuti, e di presente ne ricevo, con questo, che fin tanto detta Signora Silvia mia erede viverà, debba con suo marito abitare nell' appartamento, che di presente io ritengo, o in uno degl' altri due appartamenti della mia casa posta nella strada detta delli Pianellari, e detto Signor Pietro Paolo suo marito in detta appartamento, anco con il consenso della medesima Signora Silvia, non vi possa fare abitar altri, etiam che fussero a detto Signor Pietro Paolo in qualsivoglia modo congionti, sotto qualsivoglia pretesto, benchè d'estrema necessità, volendo, che ciò s'intenda di ciascheduno degl' appartamenti, dove abiterà detta Signora Silvia mia erede, & in caso di contravenzione, irremissibilmente, senza purgazione di mora, benchè di ragione se li dovesse, privo del commodo, e frutto di detta mia eredità la detta Signora Silvia mia erede, e voglio, che il commodo, e frutta di detta mia eredità si debba amministrare, e riscotere, e godere respettivamente durante lo vita della Signora Silvia mia erede dall infrascritto Esecatore di quetta presente mia disposizione, ad effetto di doverla investire a comodo della mia eredità, ò farne quel più, che ad esso parerà, e piacerà, e morendo essa Signora Silvia senza figli legitimi, e naturali, alla medesimo Signora Silvia sostituisco la Signora Anna Maria Aretucci sua sorella carnale moglie del Signor Giovan Battista Carnevale, alla quale Signor' Anna Maria sostituisco pro rata della mia eredità le già dette Signore Girolima, e Flaminia sue figlie &c., e detta Signor' Anna Maria la sostituisco come sopra con peso, che non possa mai in alcun tempo, nè sotto qualsivoglia pretesto molestare, ed inquietare la detto Signora Silvia mia erede, e molestandola, ò facendola molestare, in tal caso la detta sostituzione, ò sostituzioni a suo favore, ò di dette sue figlie, come sopra fatte, si abbiano per non fatte, e resti la mia eredità libero della detta Signora Silvia.*

Post obitum Tiberii Silvia suscepit hereditatem, & fideicommissum ab eo ordinatum, sed non fuit observata voluntas Testatoris; nam ejus Vir alios inquilinos induxisse dicitur in eam partem domus, quam una cum uxore habitabat, quamobrem, mortuâ dictâ Silviâ sinè filiis, cùm Anna Maria præter fideicommissariam substitutionem ejus favore purificatam, & cujus vigore sententiam immissionis ab A.C. jam obtinuit, prætendat, Silviam ob contraventionem incidisse in commissum, ideòque adversùs ejusdem heredis agi posse pro fructibus ab illa post contraventionem perceptis, rogatus fui, ut pro veritate inquirere vellem.

Primò. An prædicta contraventio voluntati, & præcepto Testatoris ejusmodi fuerit, ut Silvia statim, ipso jure, & absque Judicis declaratione ceciderit à fideicommisso, ita ut factus fuerit locus petitæ fructuum repetitioni.

Secundò. An ex eo, quod Anna Maria omiserit, vivente Silvia, agere pro caducitate, prohibeatur agere adversùs hujus heredes pro fructuum consequutione, qui consectarii sunt pœnæ caducitatis heredi gravatæ inflictæ.

Et demum, an dicta pœna caducitatis adposita fuerit ad favorem Executoris Testamenta-

ta-

tarii, five D. Annæ Mariæ fubftitutæ, vel po-
tiùs ad utriufque favorem, adeout ex eo, quod
Executor, vivente Silvia, omiferit agere pro
caducitate, & fructibus, non idcirco præjudi-
cium illatum fuerit juribus heredis fubftitutæ.

Quod attinet ad primum, videtur dicendum,
Silviam incidiffe in commiffum, quia certum
1 eft, Teftatorem caducitatis pœnam irrogare
poffe heredibus ejus voluntatem non adimplen-
tibus, ad *Text. in l. unica cod. de his, quæ pœnæ no-
mine* cum aliis apud *Palmam alleg. 45. num. 34.*,
2 eofdemque inobfequentes voluntati Teftatoris,
cùm ex ipfius difpofitione, tum etiam de juris
cenfura commoda omnia, utilitatefque ex te-
ftamento delatas amittere, per ea, quæ tradit
Fufar. quæft. 582. num. 1., & feqq.

Et quamvis, ut contraveniens in commiffum
incidiffe dici poffit, regulariter requiratur mo-
nitio, & interpellatio heredis contravenientis,
nihilominus hæc in noftra hipothefi non necef-
faria videbatur, tum quia caducitatis pœna in
cafu contraventionis indicta fuerat *irremiffibil-
mente fenza purgazione di mora, benchè di ragio-
ne fe li doveffe, privo del commodo, e frutto di
detta mia eredità la detta Signora Silvia mia ere-
de &c.*, ex quibus adeò vehementibus verbis
3 *ipfo facto, & ipfo jure* pœna inflicta videtur,
abfque eo quod ulla præcefferit inobedientis
monitio, ut tradunt *Fufar. de fubftit. quæft. 582.
num. 14., & feqq., Gratian. difcept. 520. num. 9.,
& feq.*. Tum etiam quia verfamur in facto ne-
gativo, ibi = *E detto Signor Pietro Paolo fuo
marito in detto appartamento, anche con il confen-
fo della medefima Signora Silvia non vi poffa far'
abitare altri, etiam che fuffero a detto Signor Pie-
tro Paolo in qualfivoglia più ftretto grado congiun-
4 ti*, quo cafu, cùm heres prohibeatur folùm, ne
faciat, non eft neceffariò interpellatio requifi-
ta, ut idem negligens in faciendo excitetur
Cravett. conf. 193. num. 4.

Verùmtamen, his non obftantibus, contra-
rium mihi verius videtur; nam fi rectè intuea-
mur naturam difpofitionis, in qua verfamur,
modalis illa, & non conditionalis cenfenda eft,
quippè modus definitur, quod fit moderatio
5 quædam difpofitioni adjecta, aggravans eum,
qui honoratur, in tempus difpofitionis jam per-
fectæ, juxtà definitionem traditam *à Bartol. in
leg. quibus diebus §. Termilius ff. de condit., &
demonftr., Antunez. de donat. part. 1. prælud. 2.
§. 1. num. 1.*, conditio verò dicitur quidam fu-
6 turus eventus, in quem difpofitio fufpenditur,
ut illam definivit idem *Bartol. loco citato*, quam
definitionem, pluribus allegatis Juribus, con-
firmat *Calvin. in Lexicon. verb. conditio*, ideoque
Doctores fequendo communiter Magiftralem
Doctrinam Bartoli, modum à conditione fecer-
nunt, infpiciendo, an id, quod à Teftatore
injungitur, implendum fit antè, vel poft con-
7 fumationem actus, nam fi illius implementum
præcedere debeat, dicitur adjectum per viam
conditionis fufpendentis actum, donec eadem
impleatur, fi verò ejufmodi fit, ut illius imple-
mentum, non nifi poft perfectum actum fequi
poffit, atque debeat; modi naturam habere
dicitur, ideoque ex difpofitione modali tam-
quam pura, ftatim actio competere dicitur, ut 8
uno ore tradiderunt *Gabriel. conf. 5. ferè per tot.
lib. 1., Venturin. conf. 49. num. 83., & feq., An-
tunez. de donat. part. 1. prælud. 2. §. 1. nu. 23. cum
feqq., Caren. refolut. 93. num. 1. & feqq., Gra-
tian. difcept. 400. num. 15., Palm. alleg. 4. num. 34.,
Manf. confult. 62. num. 14., & confult. 639. nu. 37.,
Card de Luc. de legat difc. 29. num. 5., & 6., &
latiffimè de fideicommif. difc. 154. num. 7, & per
tot., Rot. Lucana apud Palm. decif. 8. nu. 43., &
feqq., Rot. decif. 148. num. 29., & feqq. part. 12.,
decif. 103. num. 27. cum feqq. part. 15., decif. 320.
part. 17., & decif. 62. utrobique num. 1., & feqq.
part. 18.*

Ex qua veriffima, & communi *Bartoli*, &
Doctorum traditione manifeftum fit, prohibi-
tionem inducendi alios Inquilinos in Domum à
Silvia herede inhabitandam à Teftatore ejus Vi-
ro factam, adjectam fuiffe per viam modi, non
autem per viam conditionis.

Id enim fuadent primò tum juridica præfum-
ptio, juxtà quam difpofitio modalis potius,
quàm conditionalis cenfenda eft *Gabriel. conf 5.* 9
*num. 4. lib. 1., Rot. Lucana dicta decif. 8. num. 47.,
Spad. conf. 277. num. 3. lib. 3., Rot. decif. 148. nu.
27. part. 12.*, tum etiam ordo, & figura ver-
borum, cum quibus concepta eft difpofitio;
nam, cùm Teftator, poft quam purè heredem
inftituerat Silviam, eidem fecit dictam probi-
bitionem, per viam modi, & tamquam aliquid 10
poft perfectum actum adimplendum, illam ad-
jeciffe dicitur *Venturin. conf. 49. num. 84., Rota
Lucana apud Palm. decif. 8. nu. 46., Rot. decif. 103.
num. 27 part. 15.*

Secundo id confirmat natura, & qualitas one-
ris heredi adpofiti, nam, cùm prohibitioni Te-
ftatoris obtemperare non poffet, nifi poftquam
Silvia hereditatem adiviffet, ipfaque Domum he- 11
reditariam inhabitare cœpiffet, implementum
proindè dicti præcepti requifitum dici non po-
terat tamquam conditio ex parte antè præcede-
re debens, fed neceffariò fubfequi debebat, uti
modus poft aditam hereditatem, & emolumen-
tum perfectè acquifitum ab herede adimplen-
dum, *Card. de Luc. de legat. difc. 29. num. 6., de
fideicom. difc. 154. num. 13.*

Certiùs in cafu noftro, quia præceptum Te-
ftatoris non fuit injunctum ad effectum impe-
diendi, ne heres inobediens lucrum confequere-
tur, fed per viam pœnæ fancitum legitur adver-
fus contravenientem, eumdem privando emo- 12
lumento jam quæfito ibi, - *ed in cafo di contra-
venzione, irremiffibilmente fenza purgazione di mo-
ra, benchè di ragione fe li doveffe, privo del com-
modo, e frutto di detta mia Eredità la Signora
Silvia mia Erede*, hoc autem cafu onus femper
adjectum dicitur per viam modi, cum privatio
fupponat habitum, & ademptionis pœna ob mo-
dum non adimpletum dicatur refolutiva actus
jam perfecti *Carena refolut. 93. num. 21., Rota
Lucana dicta decif. 8. num. 42., Rot. decif. 103. nu.
30. part. 15., decif. 320. nu. 4., & 5. part. 17. rec.*

decif.

decis. 62. num. 1., & seqq. part. 18., *& latissimè coram Bichio decis.* 132., ubi loquitur de hujusmodi pœnalibus dispositionibus.

Ex eo autem, quod versemur in præcepto injuncto heredi non per viam conditionis suspendentis dispositionem, sed perviam modi in casu non implementi resolutivi actus jam perfecti & ademptivi, emolumenti purè ad heredem delati, duo consurgunt efficacissima fundamenta, ob quæ Silvia heres incurrisse dici nequit in pœnam caducitatis à Testatore commiuatam in casu inobedientiæ.

Primum est, quod, ut heres gravatus ob
13 modum non adimpletum privetur hereditate jam perfectè adquisita eumdem eijciendo ex possessione bonorum, requiritur contraventio clara, & expressa voluntati Testatoris, quæque nullà probabili ratinne excusari possit argumento *Text. in leg. igitur* 12. *ff. de liberal. causa*, & tradunt communiter *Doctores* omnes, & *Rota*, qui exaggeratius loquendo, rem ad fatuitatem
14 redigunt, quamlibet ineptam, fatuam, & bestialem demum causam prò caducitate evitanda sufficere docentes *Turret. cons. 8. num. 66., Houded. cons. 58. num. 37. lib. 1., Merlin. de legit. lib. 3. tit. 2. quæst. 21. num. 16., & seq., Card. de Luca de fideicomm. disc. 88. num. 11., disc. 154. num. 3., disc. 155. num. 3., disc. 157. num. 5., Rota coram Cavaler. decis. 81. num. 3., Merlin. dec. 491. num. 8., coram san. mem. Alex. VIII. decis. 110. num. 12., & in rec. decis. 158. num. 2., & seqq. part. 13., decis. 32. num. 10. part. 17., in Bononien. fideicommissi de Bavosiis impressa apud Balduc. ad Ramon. decis. 51. num. 5., & in Cortonen. Beneficii 18. Martii 1697. §. In omnem casum coram Ansal-*
15 *do*, atque idcirco in dubio prò non incursu caducitatis judicandum est ob subjectam materiam, quæ utpotè pœnalis, & odiosa, quantum fieri potest, restringi debet *Houded. cons. 58. nu. 44. & 96. lib. 1., Fusar. de substit. quæst. 718. num. 77., Saminiatus contr. 20. nu. 10., Rota post Merlin. de legit. decis. 14. num. 13. & seq., coram Baratt. decis. 182. in fine*.

Imò nec sufficit uudum, & merum factum
16 contraventionis, sed oportet, heredem gravatum animo evertendi dispositionem Testatoris, ejus præcepto dulo malo contravenisse *Spad. cons. 277. num. 4., & seqq. lib. 3., Mart. Medic. examin. 3. num. 79., Mans. consult. 113. num. 8., Saminiat. contr. 20. num. 7., Rot. post Merlin. de legit. decis. 14. num. 15., coram Baratto decis. 182. num. 2., san. mem. Alex. VIII. decis. 110. num 13., & in rec. decis. 534. nu. 10. part. 14.*, Et hæc reassumendo dixit nuper in una *Romana caducitatis 3. Julii currentis anni* 1702. *§. Subuixa, & per tot. coram Molines*.

Quamobrem, his retentis terminis, hisque servatis strictioribus regulis, cum quibus in hac pœnali, & odiosa materia procedendum esse voluerunt *Rota*, & *Doctores* omnes; ut contraveniens in commissum incidisse, & caduci-
17 tatis pœnæ obnoxius factus esse dici possit, requiritur scientia certa, & indubitata oneris à Testatore injuncti cum pœna caducitatis ab eodem in casu contraventionis imposita *Saminiat. contr. 20. num. 18., Rota Lucana apud Palm. decis. 8. num. 15., & seqq. & per tot., Rota in Cortonen. Beneficii 18. Martii 1697. §. In omnem casum coram Ansalde*, adeout pro dicta pœna subeunda non sufficiat scientia vaga, & præsumptiva *Adden. ad Pamphil. decis. 8. in fin.*, qualis esset illa 18
resultans ex scientia generica Testamenti, vel fideicommissi, *Rota coram Cavaler. decis. 81.* 19
num. 2. decis. 66. num. 14., & seqq. apud Constantinum ad Statutum Urbis, Rota Lucana apud Palm. decis. 8. num. 59., & seqq., quæ loquitur in fortiori casu, de herede scilicet, qui fuerat præ- 20
sens aperitioni, seù publicationi Testamenti, ex qua præsentia dicit non concludi auditionem, & scientiam in eo contentorum, sed quod requiratur præcisa notitia pœnæ resultans, vel ex lectura ejus partis Testamenti, in qua caducitatis pœna inflicta legitur, vel elicita ex aliis argumentis necessariò illam convincentibus *Menoch. cons. 533. num. 6., Ciarlin. contr. forens. cap. 126. num. 46. cum duob. seqq., Merlin. de legit. lib. 3. tit. 2. quæst. 21. num. 19., Rota Lucana dicta decis. 8. num. 55., & seq. apud Palm., Rota coram Ubaldo decis. 230. num. 4., & 5., coram Baratto decis. 182. num. 11., & in rec. decis. 160. num. 7. part. 4., in dicta Romana caducitatis 3. Julii §. Et quatenus fundetur coram Molines*, cujus individuæ, & præcisæ scientiæ necessitatem agnoscentes Doctores consuluerunt substitutis in casu
contraventionis, ut contravenieuti notificent 21
pœnalem dispositionem cum omnibus suis qualitatibus, ut apud *Saminiat. contr. 20. num. 19.*

Ob eam quippè vivam, efficacissimamque rationem superiùs insinuatam, quia, ut contraveniens privationis pœuam incurrisse dici possit, necesse est, eum dolo malo sese gessisse,
cùm autem dolo omni, omnique culpà vacare 22
dicatur ignorans, pœnà proinde nullà perstringi ptest *Spad. cons. 277. num. 4., & seqq. lib. 3., Saminiat. contr. 20. num. 8., & latissimè in dicta decis. Lucana apud Palm. 8. ex num. 15. cum plurib. seqq., & ex num. 55. usque ad finem*, apud quam concordantia jura, & auctnritates, & generaliter tradit *Thabor. axiom. Jur. lib. 14. cap. 54. num. 6., & num. 46.*

Hæc autem ignorantia cum consistat in negatione, nam, ut notat *Thabor. axiom. Jur. lib.*
9. cap. 6. num. 1., privativè opponitur scientiæ, 23
quæ est quid facti, quod non præsumitur, suffi-
cit proinde, quod à Reo, & Possessnre ignoran- 24
tia allegetur, translato in actorem onere probandi scientiam, ipse enim Bona vindicare contendit ex capite contraventionis, ideoque eidem non sufficit objicere nudum illius factum, sed cùm hæc dolosa, & fraudolenta esse debeat, propterea tenetur Actor allegans contraventionem eam probare cum omnibus suis qualitatibus de Juris censura requisitis, ut pœna cadu-
citatis irrogata dici possit, leges enim, & uni- 25
versa jura nostra ignoranter Peccantem ab omni pœna immunem esse sanxerunt, ut in proposito ratiocinatur *Rota Lucana dicta decis. 8. num. 5. & seq., Spad. dicto cons. 277. num. 6., Rota in*

Bononien. fidcicommiſſi de Bavoſiis apud Bolducc. ad conſ. Ramon. deciſ. 51. *num.* 6., cum aliis apud *Saminiat. contr.* 20. *num.* 18.

Hinc parum urget, quod agatur de herede
extraneo, qui hereditatem ſuſcipere nequibat,
niſi ex Teſtamento, cujus idcirco nntitiam ha-
buiſſe neceſſariò cenſendum ſit, quia non im-
pugnamus, Silviam ſciviſſe ſe fuiſſe inſtitutam
26 heredem à Tiberio, ſed ad effugiendam cadu-
citatis pœnam dicimus, ſatis eſſe illam ignoraſ-
ſe prnhibitinnem cum dicta pœna ſibi à Teſta-
tore factam, cùm unius ſcientia ſtare poſſit cum
27 alterius ignorantia, & ex ſcientia facti in gene-
re rectè elici nequeat ſcientia omnium ejus qua-
28 litatum *Rota Lucana dicta deciſ.* 8. *num.* 60., & *ſeqq.*, aliique hactenus allegati loquentes ex
ſuppoſito, quod Teſtamentum apertum fuerit,
cùm cæteroquin fieri poſſit, ut heres, tametſi
29 extraneus hereditatem antè apertas tabulas adi-
re poſſit, quo caſu procul dubio excluditur
30 ſcientia oneris *dicta deciſ.* 8. *num.* 34., & *ſeqq.*

Quæ omnia procedunt, tametſi agatur de
pœna privationis ipſo jure, ipſoque facto ſub-
31 eunda, ut probant auctoritates ſupra allegatæ,
& præſertim *Rota in dicta Romana Caducitatis*,
in cujus hypotheſi legitur, Teſtatorem adeò ſe-
verè mulctaſſe Contravenientes, ut eo ipſo illos
cecidiſſe voluerit ab omni ſuorum bonorum
commodo, perinde ac ſi mortui eſſent, con-
ceſſâ ſubſtitutis poteſtate capiendi viâ facti,
propriâque auctoritate ſuorum bonorum poſ-
ſeſſionem, ut liquet ex alia *deciſione* in eadem
cauſa priùs edita 23. *Januarii* §. *Quamvis enim coram R.P.D. dell'Olmo*, quodque magis eſt,
32 ibi agebatur de pœna caducitatis adverſus Con-
travenientem adjecta in Primogenitura ordina-
ta in contractu donationis, quo caſu certum eſt,
prohibitiones, & præcepta pœnalia efficaciùs
33 ligare, adeòut aliqui nudum tantùm factum at-
tendendum eſſe voluerint, ut apud *Cenc. de cenſ. quæſt.* 19. *num.* 13.

Auctoritatibus verò in contrarium allegatis
in objecto facilè reſpondetur cum diſtinctione
34 ſuperiùs tradita inter diſpoſitionem conditiona-
nalem, & modalem, & benè declarat *dicta deciſio Lucana* 8. *num.* 32., & *ſeqq.*

Præterea videtur, Silviam excuſari poſſe à
pœna caducitatis ex alio etiam capite, videli-
cet quòd monita, aut interpellata non fuerit ad
parendum præcepto Teſtatoris, quia quando
non agitur de conditione ſuſpenſiva, quæ impe-
35 diat adquiſitionem dominii, ſed de modo adje-
cto per viam pœnæ, tunc, quia non implemen-
tum modi importat formalem privationem
emolumenti jam quæſiti, quæ ſinè culpa, &
dolo nemini irroganda eſt, neceſſariò requiri-
tur interpellatio, & monitio, quâ hæres ſciat,
ſe non obtemperando voluntati Teſtatoris in
pœnam incidere *Auth. hoc ampliùs cod. de fideicomm.*, *ibique DD.*, *Cravett. conſ.* 59. *num.* 2., *Altograd. conſ.* 84. *num.* 42., & *ſeqq. lib.* 1., *Spad. conſ.* 277. *num.* 9. *lib.* 3., *Gabriel. conſ.* 5. *num.* 14., & *ſeq. lib.* 1., *Menoch. conſ.* 131. *n.* 15., *Galganett. de condit. part.* 2. *cap.* 3. *quæſt.* 7. *n.* 27., *Manſ. conſult.* 639. *num.* 39., & *ſeq.*, *Rota deciſ.* 148. *num.* 27., & *ſeqq.*, & *per tot part.* 12., & *deciſ.* 320. *num.* 10., & *ſeqq. part.* 17.

Nec interpellandi neceſſitas ceſſaſſe dici po-
terat eò quia ageretur de pœna caducitatis ipſo 36
facto, ipſoque jure ex præcepto Teſtatoris in-
currenda; quia, retentâ diſtinctione ſuperiùs
traditâ inter diſpoſitionem conditionalem, &
modalem, interpellatio non requiri dici poterit,
quum agitur de prima, ſecus verò ſi agatur
de ſecunda diſpoſitionis ſpecie, ob ſuperiùs inſi-
nuatam ratinnem diverſitatis, quia videlicet in
conditionali id, quod eſt in obligatione ante
impletam conditionem, adhuc non eſt in diſpo-
ſitione, ideòque non cadit interpellatio in eo,
quod non debetur, ſed in modali id, quod eſt in
obligatione, eſt etiam in diſpoſitione, ob quam
ſtatim, & purè jus quæſitum dicitur, ideòque,
ut privationi locus ſit, requiritur interpellatio
ob majus præjudicium, quod verſatur in amiſ-
ſinne juris jam quæſiti, quàm in amiſſione juris 37
quærendi, benè *Rota coram Bichio dicta dec.* 132. *per tot*, in cujus hypotheſi Teſtator ex nunc,
prout ex tunc privaverat heredem onera non
adimplentem, & rursùs, cùm, ex traditis in ſu-
perioribus locis, Contraveniens pœnâ priva-
tionis affici nequeat, niſi dolo malo Teſtatoris
voluntati obſequi recuſaverit, vix unquam eve-
niret, ut heres de dolo convinci poſſet ſinè in-
terpellatione, per ea, quæ tradunt *Venturin.* 38
conſ. 49. *num.* 82. *cum plurib. ſeqq.*, *Altograd. conſ.* 84. *num.* 42., & *plurib. ſeq.*, *Manſ. conſult.* 639. *ex num.* 39.

Haud tamen negaverim, plures contrariam
ſequi opinionem ſentientes, interpellationem 39
non requiri, quando agitur de pœna ipſo jure,
ipſoque facto inducta ex hominis diſpoſitione,
ut apud *Altograd. contr.* 41., ſed iſtorum opinio
juſtum locum vindicare ſibi fortè poterit, quan-
do certò conſtat, heredem ſcientiam habuiſſe
pœnalis diſpoſitionis, quam quidèm ſcientiam
ſupponunt *Altograd. d. controv.* 41. *num.* 16., *Rodulphin. alleg.* 41. *num.* 3., iſto enim caſu, jure,
meritòque pœnâ privationis hereditatis plecti-
tur heres, qui deliberato animo, cogitatèque
contravenit Teſtatoris voluntati, at aliter res ſe
habet, ſi heres ignoranter præceptum Teſtato-
ris adimplere omiſerit, tunc enim ab omni pœ-
na immunis erit, ex iis, quæ alibi firmavimus.

Quamquam verò hæc omnia exuberare vi-
deantur, ut Silvia excuſetur à pœna caducita-
tis, nihilominùs pro ea effugienda plura alia ab
ejus heredibus afferri poſſunt.

Primum eſt, quod, licèt voluntas Teſtatoris
religioſè ſervanda ſit, ejuſque parendum præce-
ptis, quando illa promanant ex ordinatâ ratio-
ne, ut puta ſi ad agnationis ſplendorem augen-
dum, vel bona apud Subſtitutos conſervanda di- 40
rigantur, at ſecus eſt, ſi agatur de aliis proibi-
bitionibus, quæ nullâ prudenti, aut ſpecioſâ ra-
tione ſubnixa videri poſſunt, qualis in noſtro
caſu videtur prohibitio, de qua agitur, non ad Te-
ſtatoris, non ad Familiæ, non ad heredis com-
modum, neque ad ullum demum plauſibilem
finem

finem pertinens, hoc enim casu quælibet magis æqua interpretatio capienda est pro evitanda poena caducitatis.

Secundum est, quod agitur de punienda herede pœnà privationis hereditatis, non quidem ob factum proprium, sed ob inobedientiam Mariti, quo casu, ubi datio purè facta est de hereditate, ademptio autem facta sub conditione dependente à voluntate alterius, licèt
41 disputent Doctores, nùm defectus conditionis ob factum illius tertii impediat adquisitionem, & in hac quæstione, uti verior, & æquior prævaluerit negativa opinio *Bartol.*, ita intelligens dictum *Alfeni in l. Paterfamilias 44. ff. de hered. instit.*, quod placuit etiam *Baldo in leg. unica num.* 10., *Cod. de his*, quæ pœnæ nomine, *Peregr. de fideic. art.* 11. *num.* 86. *cum seqq.*, *Duran. de condit. & modis impossibil. part.* 3. *cap.* 9. *ex num.* 14., *Galganett. in tract. de condit., & demonstr. part.* 2. *cap.* 5. *quæst.* 3. *num.* 9., *Cresp. de Valdaur. observ.* 22. *num.* 76. *& sequen. tom.* 1., qui monet, non esse discedendum à sententia, quæ placuit *Bartolo*, *& Baldo*, *Rota coram Coccin. decis.* 1899. *num.* 10., *& seqq.*, *decis.* 1944. *num.* 20., *& seqq.*, *coram Dunoz. Jun. decis.* 882.
42 *num.* 3., *&* 4., nihilominus res omni vacat difficultate in nostra hypothesi, in qua hereditas nedùm purè relicta fuerat, sed jam quæsita Silviæ, diuque ab eadem possessa, quo casu pœnam ademptionis ex facto alterius impositam heredi, injustam esse, & illicitam, respondit *Alfenus dicta leg. Paterfamilias*, inquiens, *neminem ex facto alterius, neque hereditati alligari, neque exheredari posse*, & notant ibi cum *glossa Bartol.*, *& Bald.*, aliique mox relati, *Rota decis.* 168. *num.* 4. *part.* 1. *rec.*, & per hæc eadem verba dictum fuit in una *Romana Immissionis* 26. *Martii* 1696. *§. Hujusmodi enim objecti*, *coram*
43 *meo de la Tremoille*, ut enim ait *Peregrin. loco jam citato*, pœnæ demerentibus, & non merentibus pro sui natura imponuntur.

Tertiò denique his omnibus addendum, quod agitur de pœna expetenda ab heredibus Silviæ, adversus quam, dum esset in humanis, nun-
44 quam substitutus in casu contraventionis egit ad dictam pœnam caducitatis, quæ proindè ab eadem remissa censetur, juxtà *Gloss. finalem in cap. ultimo de donat.*, *& in leg. final.*, *C. ad legem Juliam de adulteriis*, *Cravett. cons.* 59. *num.* 7., *&* 8., *Torr. de majorat.*, *& Primogen. Ital. part.* 2. *quæst.* 52. *num.* 17., *Card. de Luc. de fideicom. disc.* 148. *num.* 3., *Palm. alleg.* 143. *n.* 32. *& seqq.*, *Reynos. observ.* 40. *num.* 8., *&* 9., lo-
45 quens in casu pœnæ caducitatis ipso facto, ipsoque jure impositæ, firmatque, quod prò ea persequenda adversus heredes requiritur contestatio litis cum Defuncto.

Ex quibus cùm plenè demonstratum videri possit Silviam nullam subiisse pœnam caducitatis, quodque, ut mox dictum est, quatenus eadem in illam incurrisset, prò illa agi non posset adversus ejus heredes, prout quærebatur in primo, & secundo quæsito, frustraneum erit quærere, ad cujus favorem illa adjecta dici debeat

De Contract.

executoris nè, vel heredis? de quo disputandum solùm esset ex supposito, quod Silvia heres incidisset in commissum.

Vasionen. Laudemii.

Laudemium ab exraneo solvi debet ex donatione licèt temporaria empbyteusis ad quoscumque heredes, & successores transmissibilis. Donatio non est *temporaria* ex adjecto restitutionis onere, ubi non certa dies, sed quidam restitutioni modus est designatus. Laudemium tricenario temporis spatio contrà Dominum directum alienationis ignarum non præscribitur.

VOTUM XI.

1 *Laudemium ab herede, licèt extraneo, in investitura comprehenso non debetur.*
2 *Laudemium quis præstare non tenetur ex temporaria donatione.*
3 *Laudemii petendi jus aufert tricenaria præscriptio.*
4 *Laudemium præstari debet pro qualibet alienatione, sive concessione utilis dominii rei emphyteuticæ.*
5 *Sivè fiat per contractum inter vivos, sivè in ultima voluntate*, & num. 17. & 19.
6 *Sive titulo oneroso, sivè lucrativo.*
7 *Procedit, si novus Adcquisitor possessionem acceperit.*
8 *Laudemii solutio ex liberali etiam donatione fieri debet.*
9 *Præsertim, si tam ex consuetudine, tum ex regulamentis id juris sit.*
10 *Uxor extranea censenda est, si in investitura non sit comprehensa, & viro ab intestato non successisset.*
11 *Statuti municipalis dispositio attendenda in primis est, ubi agitur de Laudemii solutione.*
12 *Statuta Comitatus Venaissini præcipiunt, Laudemia ex donationibus præstanda esse.*
13 *Exceptis, quæ fiunt personis conjunctis usque ad quartum gradum.*
14 *Idque de emphyteusibus hereditariis disponunt.*
15 *Laudemium debetur ex dispositione quacumque facta de emphyteusi ex pacto, & providentia.*
16 *Ludovicus Bellus* cons. 238. *loquitur de rei emphyteuticæ dispositione facta in ultima voluntate.*
Et in his terminis Card. de Luc. de emphyt. disc. 49. = num. 18.
20 *Laudemium causam habet à translatione dominii*, & num. 37.
21 *Et Domino directo penditur in signum subjectionis.*
22 *Emphyteutica res potest, invito etiam Domino directo, alienari.*
23 *Ei tamen Laudemium semper debitum est.*
24 *Laudemium Domino directo ex alienatione*

rei emphyteuticæ semper debetur, nisi ab ea fuerit remissum.

25 *In emphyteusi ex consensu Domini ad quoscumque transmissibili, heredes, licèt extranei, compræhensi reputantur.*

26 *In Emphyteusi, ex consensu Domini, ad quoscumque transmissibili, licita est alienatio.*

27 *At novus emphyteuta non eximitur à solutione Laudemii.*

28 *Laudemium solvere non tenentur, qui principaliter in Investitura contemplati sunt.*

29 *Secus, qui latissimo tantùm modò in ea sunt comprehensi, per concessionem factam heredibus, & successoribus quibuscumque.*

30 *Novus Emphyteuta semper dicitur, qui in Investitura latissimo tantùm modo contemplatus est.*

31 *Laudemium ex rei emphyteuticæ donatione, aut alienatione debetur, modò per eam translatum sit dominium, & licèt ea sit resolubilis.*

32 *Procedit, sivè resolutio contingat ex facto Hominis licèt necessariò, sive voluntate Contrahentium, sive juris potestate.*

33 *Resolutio donationis non retrotrahitur ad tempus, quo donatio facta est.*

34 *Resolutà donatione, non tenetur Donatarius restituere fructus medio tempore perceptos.*

35 *Laudemia semel debita ex donatione, eà resolutà, non desinunt deberi.*

36 *Laudemia, dum semel dominium translatum est, perpetuò debentur.*

38 *Laudemium, resolutà donatione, ex qua pendendum fuit, deberi non desinit.*

39 *Laudemium debetur, si, resolutà alienatione rei fideicommissariæ, restitutio fiat.*

40 *Laudemium ex donatione debitum, eà etiam revocatá, solvendum est.*

41 *Laudemium præstandum est ex venditione facta cum pacto retrovendendi.*

42 *Laudemium ex venditione facta ad vitam Venditoris debetur, si is ultra modicum tempus vixerit.*

43 *Laudemium solvi debet ex locatione ad decennium.*

44 *In Conductorem ad decennium reale dominium transferri dicitur.*

45 *Laudemium ex donatione præstandum est, non obstante onere res donatas alteri restituendi.*

46 *Dispositio, ex qua Donatarius cogatur res donatas alteri in morte restituere, temporaria non est, sed perpetua.*

47 *Donatio resolubilis, cui tempus est adpositum, eam non limitans ultra idem tempus, sed personas tantùm indicans, quibus postea adquisitio fiat, perpetua censenda est.*

48 *Donatio facta donec Donatarius vixerit, ex hac temporis, licèt incerti, adjectione temporaria dicitur.*

49 *In donatione temporaria ex temporis, licèt incerti, adjectione, incertitudo ad certitudinem pro effectu Laudemii redigenda est ad normam* l. hereditatum, ff. ad l. Falcid.

50 *Donatio temporaria ex temporis, licèt incerti, adjectione ut à Laudemio non eximatur, sat est verisimilitudo, quod Donatarius decem annos à donatione sit victurus.*

51 *Maximè verò Laudemium ab eo debetur, si, quo tempore petitur, triginta, & amplius annos à donatione supervixerit.*

52 *In donatione temporaria ex temporis, licèt incerti, adjectione, ad effectum solutionis Laudemii, spectanda non est præsumptio* leg. hereditatum, ff. ad l. Falcid. *sed veritas, & subsecutus rei effectus.*

53 *In dispositionibus ad alicujus vitam factis, spectandum est, quamdiu is vixerit.*

54 *Laudemii præscriptio non incipit, nisi ex qua Dominus directus notitiam habuit alienationis.*

55 *Dominus directus non præsumitur scivisse donationem rei emphyteuticæ inter Conjunctos factam.*

56 *Ignorantia alienationis rei emphyteuticæ inter Conjunctos etiam præsumitur.*

57 *Eòque magis in Domino directo extraneo.*

58 *Scientia donationis rei emphyteuticæ in Domino directo non præsumitur, si à Donantis Filiis in Investitura comprehensis fuerit in Dominum recognitus.*

59 *Ad præscriptionem tricenariam contra Dominum directum inducendam, tempus pupillaris ætatis ejus authoris, necnon minoritatis ejusdem Domini subducendum prius est*, & num. 60.

61 *Laudemii præscriptio à Debitore, ob ejus malam fidem, nequit allegari.*

DONATIONE irrevocabili inter vivos, & ad normam Regulamentorum Patriæ Venaitlinæ insinuationis solemnitate confirmatà, N. de Imbert omnia bona sua donaverat Uxori adjecto onere, cùm moreretur, illa restituendi uni ex communibus filiis, cum quibus illa à tempore obitus viri usque in hanc diem cohabitando, D. Marchionem de Castellane Dominum directum bonorum in dicta donatione compræhensorum in errorem, credulitatemque induxit, quod eadem jure legitimæ successionis ad filios delata essent, materque illis usufructus, vel alio quopiam titulo frueretur, quam quidem credulitatem confirmavit filius d. Imberti, uti heres Patris in eorum Dominum directum agnoscens Baronem.

Verùm hunc errorem, in quo diù Ministri D. Marchionis versati fuerant, depulit subsecutus eventus; nam, cùm ille optasset quoddam suum Predium permutare cum alio Prædio hereditario d. Imberti, hujus filius ingenuè fassus fuit, permutationem peragi non posse, eo quod illud pertineret ad Matrem jure donationis universalis eidem factæ à Viro, qui, ut dictum est, Donatariæ potestatem fecerat bona restituendi uni ex filiis, remque ita se habere confirmavit, tum Instrumentum insinuationis donationis deindè repertum, tum etiam quoddam testamentum à dicta muliere conditum; quamobrem Ministri D. Marchionis cupientes in-

incolume servare jus Domini directi, quærunt,
an ex hujusmodi donatione eidem Laudemium
debeatur?

Illudque non competere dici posse videbatur,
quia agitur de Emphyteusi hereditaria, & trans-
missibili ad quemcumque heredem, sive succes-
sorem extraneum, qui, utpotè comprehensus
in investitura concessa prò heredibus, & suc-
1 cessoribus quibuscumque, nullum proindè Do-
mino directo Laudemium præstare teneatur,
per ea, quæ latè differit in nostris terminis *Lu-
dovicus Bellus consf. 138.*, *Card. de Luc. de em-
phyt. disc. 49.*

Præterea cum Donatariæ adjectum fuerit
onus res donatas restituendi uni ex filiis Donan-
2 tis, Laudemium nullum solvendum esse dice-
batur ex donatione temporaria, & per quam
dominium irrevocabiliter illi quærebatur.

Et demum contrà Dominum directum urget
tricenaria præscriptio, quà jus petendi Laude-
3 mium sublatum fuit *Ripolla variar. resol. cap. 7.
num. 395.*, *Cancer. variar. resol. part. 1. cap. 12.
num. 10.*, *Antonell. de tempor. legal. lib. 3. cap. 7.
num. 87.*, *Niger de Laudem. quæst. 18. num. 24.
tom. 1.*

At re bene perpensâ, veriùs meo Judicio cre-
derem, D. Marchioni deberi Laudemium; ipsi
enim favet universalis regula, quà statuitur,
4 illud solvendum esse prò qualibet alienatione,
sive concessione utilis dominii rei emphyteuti-
5 cæ, vel feudalis, sivè fiat per contractus inter
vivos, sivè in dispositione ultimæ voluntatis,
6 sive titulo oneroso, sivè lucrativo, modò sequa-
tur ipsa actualis traditio rei, & novus Adquisi-
7 tor rei emphyteuticæ possessionem acceperit
aliquo ex iis modis, per quos dominium
re ipsâ transfertur *Giballin. de usur. lib. 4. cap. 4.
art. 2. num. 1. & 7.*, *Paitell. expedit. causf. civil.
annot. 10. num. 78. & seqq.*, *Fontanell. dec. 281.
num. 15.*, & passim apud alios, quam sanè regu-
lam justum locum sibi vindicare, etiam in
8 translatione utilis dominii in extraneum facta
titulo liberalis donationis, disertè in nostris ter-
minis firmavit *Rota in una Avenionen. Pecunia-
ria coram bon. mem. Emerix inter ejus impressas
9 decisf. 750.*, tradens, id Juris tum ex consuetudi-
ne, tùm ex regulamentis constitutum esse, &
præter ibi allegatos, docuere *Cujac. in lib. 4.
Cod. tit. 66, tom. 5. oper. posth. fol. mihi 447.*, *Fa-
ber in eumdem lib. Cod. tit. 43. definit. 29.*, *Hart-
man. Pistor. lib. 1. quæst. 50. num. 31.*, *Molphess.
ad consuetud. Neapol. part. 2. quæst. 8. num. 9.*,
Fulgin. de emphyt. tit. de Laudem. quæst. 6., *An-
tonell. de tempor. legal. lib. 3. cap. 7. num. 10. &
seqq.*, *Cancer. variar. resol. part. 1. cap. 11. n. 11.
& seqq.*, *Ventrigl. in prax. rer. notab. annot. 39.
§. 1. num. 12.*, *Vivius decisf. 496. num. 9. & 12.*,
Panimoll. decisf. 4. annot. 1. num. 36., ideoque,
cum Uxor d. Imberti extranea censenda sit, non
10 enim compræhensa legitur in investitura, & vi-
ro ab intestato non successisset *Franch. dec. 447.*,
jure meritòque cogi debet ad Laudemii solu-
tionem.

Nilque turbant rationes dubitandi in contra-
rium adductæ; nàm, quod attinet ad primam,
ea plenè submota videtur ex censura legis mu- 11
nicipalis, quæ in his causis præcipuè valet, per
ea, quæ tradit *Niger de Laudem. tom. 1. quæst. 4.
art. 1.*, regulamenta siquidem, quibus regitur
Comitatus Venaissinus, expresse præcipiunt, 12
Laudemia deberi ex donationibus rerum Em-
phyteuticarum, exceptis illis factis personis con- 13
junctis usque ad quartum gradum, teste *Rota
d. decisf. 750.*, nec venit in dubium, illa loqui de
emphyteusibus hereditariis, quales quoad suc- 14
cessiones, & alienationes censentur illæ Comi-
tatus Venaissini, atque etiam quia, si non age-
retur de emphyteusi hereditaria, quæstio esset
de re non dubia, non autem ut illud deberi ex 15
dispositione quacumque facta de emphyteusi ex
pacto, & providentia *Ludovic. Belli consf. 138.
num. 1. & 2.*

Nec urgent auctoritates in contrarium allega-
tæ, quia *Bellus* profitetur loqui de dispositione 16
rei emphyteuticæ facta per viam ultimæ volun-
tatis, qui non est casus noster, cùm agatur de
translatione dominii utilis facta in extraneum
Jure donationis inter vivos, ex qua deberi lau-
demium, re mature discussâ, decidit *Rota dicta* 17
decisf. 750., & non dissentit ipsemet *Bellus*, quà
distinctione respondetur etiam *Card de Luc. dict.
disc. 49.* pariter loquenti de Emphyteusi extra-
neo per testamentum relicta, licèt etiam hoc 18
casu contrà præfatos Auctores substinere posse-
mus, communiorem, verioremque esse opinio-
nem sentientium Laudemium deberi, ut docue- 19
runt *Gratian. discept. 377. ex num. 10.*, *ibique de
Luca num. 6.*, *& seqq.*, *& in annot. ad Ventrigl.
in prax. rer. notab. annot. 39. §. 1. num. 7.*, *Hodiern.
ad Surd. decisf. 93. ex num. 35.*, *Antonell. de tem-
por. legal. lib. 3. cap. 7. num. 33.*

Et rectè quidem, nam Laudemium causam
habet à translatione dominii *Faber. in lib. 4.* 20
tit. 34. definit. 1. num. 7., *& tit. 43. definit.
4. num. 1.*, *definit. 28.*, *& definit. 65.*, pen-
diturque in signum subjectionis Domino di- 21
recto, idem *Faber dict. tit. 43. definit. 1. n. 18., & 23.*,
Paitell. expedit. Causf. civil. annot. 10. num. 81.,
Lagunez. de fructib. part. 1. cap. 13. nu. 12., ideo-
que, licèt qualitas hereditaria, & alienabili-
tas rei emphyteuticæ operetur, quod illa sinè 22
consensu Domini directi, quinimo, ipso etiam
invito, alienari possit, at non etiam efficit,
quin Laudemia non debeantur, quippe hæc sem- 23
per reservata censentur, nisi à Domino directo
fuerint expresse remissa *Cujac. in lib. 4. Cod. ad* 24
tit. 66. tom. 5. oper. posth. fol. 447. lit. C., *Ventrigl.
in prax. rer. notab. annot. 39. §. 1. num. 14.*, *Ho-
diern. ad Surd. decisf. 93. num. 38.*, *Hartman. Pi-
stor. lib. 1. quæst. 50. num. 7. & seqq.*, *Rossental de
feud. cap. 9. membr. 1. conclusf. 42. num. 12.*, *Vi-
vius dict. decisf. 496. num. 12.*, *Panimoll. decisf. 4.
num. 26.*, *& seqq.*

Parvique refert, quod heredes, tametsi ex-
tranei, comprehensi censeantur in simili em- 25
phyteusi ex consensu Domini ad quoscumque
transmissibili, quia hujusmodi consensus licitam
quidem reddit alienationem, quæ alioquin non
subsi-

ſubſiſteret, at non eximit à ſolutione Laudemii
26 debiti non ratione conſenſus, ſed pro Inveſtitu-
27 ra, & traditione poſſeſſionis, quam novus em-
phyteuta à Domino directo accipere debet *Gra-
tian.dict.diſcept.377. num.13. & ſeqq., ibique de
Luca, Fulgin. de Emphyt. tit. de var. caducit. qu.
16. num.6., & tit. de Laudem quæſt.2. num.2.,&
quæſt.8. num.14., & quæſt.14. num. 4., Hodiern.
ad Surd.deciſ.93. ſub num. 44., Poitell. expedit.
Cauſ. civil. annot. 10. num. 77., & ſeqq., Hart-
man. Piſtor.lib.1. quæſt. 50. ſub num. 3., cum aliis
apud Laguuez. de fructib. part.1. cap.13. num. 9.,
& ſeqq.*

Contraria verò procedunt favore illorum, qui
28 principaliter contemplati, & comprehenſi fue-
runt in Inveſtitura, & in ipſo primo actu con-
ceſſionis, cujus vigore abſque facto hominis ab
inteſtato ſucceſſiſſent, at aliter res ſe habet,
quando agitur de eo, qui latiſſimo ſolùm mo-
do comprehenſus in conceſſione facta pro here-
dibus, & Succeſſoribus quibuſcumque, ſinè fa-
29 cto hominis, & Jure legitimæ ſucceſſionis rem
emphyteuticam aſſequi minimè poteſt, is enim
reſpectu Domini directi ſemper dicitur novus
30 emphyteuta indigens Inveſtiturâ, & traditione
realis poſſeſſionis, juxtà *deciſ. Franch. 447.*,
quam ſequuntur *Gratian. dict. diſcept.377. num.
35. ibique de Luca, Molpheſ.ad conſuetud. neapol.
part.2. quæſt.8. num. 9., Antonell de tempor. le-
gal.lib.3. cap.7. num.33., Hodiern. ad Surd. dict.
deciſ.93. num.38., Panimoll. dict.deciſ.4. nu.28.*,
quæ obiter attigiſſe fas ſit, ut magis, magiſque
in noſtra hypotheſi eluceſcat, ſinè dubitatione
ulla Laudemium deberi.

Expediti à primò, proficiſcimur ad ſecun-
dum objectum fundatum in eo, quod donatio
fuerit temporaria cum reſolubili dominii trans-
latione facta in Donatariam gravatam reſtituere
uni ex filiis, prò quo objecto refellendo ſatis eſ-
ſet reſpondere, quod, ſi donatio, aut quælibet
alia alienatio conſtiterit ab initio, ex eaque
translatum ſit per venditionem dominium, non
31 eò minus Laudemia debebuntur, quod ex poſt
facto alienationem illam reſolvi contigerit, ſivè
fiat ea reſolutio interveniente hominis facto li-
32 cèt neceſſario, ſivè ex ſpontanea Contrahen-
tium voluntate, ſivè ipsâ etiam Juris poteſta-
te, nam quemadmodum hujuſmodi revocatio
33 non retrotrahitur ad tempus donationis, ut ex
eo apparet, quod fructus medio tempore per-
34 ceptos reſtituere Donatarius non cogitur, ità
fieri non poteſt, ut ſemel debita Laudemia, ob
35 ſolam donationis reſolutionem deberi deſinant,
ut enim perpetuò debeantur, ſufficit ſemel
36 translatum fuiſſe dominium ex ea cauſa, quæ
ſui naturâ potuerit eſſe perpetua, cum ſola do-
37 minii translatio illa ſit, quæ Laudemiorum præ-
ſtandorum obligationem parit, ut his verbis
concludit *Faber. in Cod.lib.4. dict. tit.43. definit.
28., & definit.45.*

Quamobrem, ſi Juris poteſtate, ob ſuperve-
nientiam nempe filiorum, donationem revoca-
ri contingat, Laudemium ſolutum Domino di-
38 recto deberi non deſinit, ut, præter *Fabrum* lo-
co mox citat, tradit *Hartman. Piſtor. lib.1. qu.
50.num.48.*, prout etiam reſolutio alienationis
rei ſubjectæ fideicommiſſo legis auctoritate fa- 39
cta, eveniente caſu reſtitutionis, non eximit ab
obligatione ſolvendi Laudemium *Antonell. de
tempor.legal. lib.3. cap.7. num.44.*

Pariterque, ſi facto hominis ſivè neceſſario,
ſivè voluntario aliquando illam revocari contin-
gat, non idcirco, eà ceſſante, ceſſare dicitur cau- 40
ſa debendi Laudemium, quod proindè præſtan-
dum eſſe ex venditione facta cum pacto retro- 41
vendendi tradiderunt *Anton. Faber. de error.
pragmat. decad. 5. error.3 num.10., & ſeqq., Gi-
ballin. de uſur.lib.4. cap.4. art.3. num.13., Hart-
man. Piſtor.lib.1. quæſt.50. num.8., Bonden. col-
lect.legal.35. num.54., & ſeq.lib. 1., Ventriglia
in prax. rer. notab. annot.39. §.1. num.3., Pani-
moll. deciſ.4. annot.1.n.30., num.60.*, illud deberi
affirmans, etiam venditione facta ad vitam 42
Venditoris, ſi is vixerit ultrà modicum tempus,
idemque ſolvendum eſſe ex locatione ad decen-
nium, quia per illam in Conductorem reale 43
dominium transferri dicitur, tradiderunt *Amad.
de Pont. de Laudem. quæſt.84., Hartman. Piſtor.* 44
*lib.1. dict.quæſt.50.num.31. in fin., Tondut. reſol.
Civil.cap.41. num.12. part. 1., Ventrigl. in prax.
rer.notab.annot.39.§.1.num.22., Vivius deciſ.496.
ſub num.11.*

Sed propiùs ad rem noſtram, fruſtra ſolu-
tio Laudemii evitari contenditur eo ſub colore,
quod donationi adpoſitum fuerit onus res do-
natas alteri reſtituendi, ideoque temporaria 45
cenſenda ſit, quia cùm illa reſpectu temporis
ſimpliciter facta ſit, nullàque certæ, vel in-
certæ diei præfixione limitetur, ſed ſolùm con-
tineat modum, ſivè gravamen, ob quod Do-
nataria, cùm moreretur, alteri res donatas re-
ſtituere cogitur, diſpoſitio non dicitur tempo-
raria, ſed perpetua, quia, cum tempus non 46
fuerit adpoſitum ſubſtantiæ donationis, adeout
limitando acquiſitionem, ultrà tempus præfini-
tum non duret, ſed ſolum limitet, atque de-
ſignet perſonas, quibus acquiri debeat poſt mor-
tem Donatariæ, acquiſitio proindè ab eadem ſe- 47
mel facta, ſuàpte naturà perpetua dicenda erit,
etiamſi poſteà evenerit caſus fideicommiſſi, ut
benè in his terminis docuit *Cancer. variar. reſo-
lut.part.1. cap.11. num.85.*

Immò verò, tametſi donatio, de qua agitur,
ſimpliciter facta legeretur, donec Donataria
vixerit, ideoque adjectione temporis quamvis
incerti, temporaria diceretur, & pro decer- 48
nendo Laudemio, temporis incertitudo ad cer-
titudinem redigenda eſſet, ſervatà normâ tra-
ditâ in famigerata *leg. hereditatum ff.ad leg. fal-* 49
cid., ut hunc caſum diſtinguendo ab alio, voluit
idem *Cancer. loco citato*, nihilominus Laude-
mium debitum eſſet, tum quia veriſimile eſt,
quod Donataria tempore donationis ejus eſſet 50
ætatis, ut ipſius vita annis decem comparari
poſſet, tum etiam quia, cum tempore, quo, de-
tectâ dictâ donatione, factus fuit locus petitioni
Laudemii, illam triginta, & amplius anni Do-
natori ſupervixiſſe conſtet, ſequenda non eſſet 51
præ-

præsumptio dictæ legis, sed spectanda veritas,
52 & subsequutus rei eventus *ad Text. in leg. cum Titio 55. ff. ad leg. falcid., Grutian. discept. 756. num.49. & seq., Rota coram Coccin. decis. 1567. num.11., & seqq., decis.128. post Merlin. de legit., in Pisauren. Pecuniaria 23. Martii 1696. §. final. caram R.P.D. Pio, & in Callien. Bonorum 26. Aprilis 1697. §. Hoc unum Domini cum seqq. coram Illustrissimo dell'Olmo Magno Archicancellario Mediolanen.*, & in nostris terminis, quod in dispositionibus factis ad vitam alicujus spe-
53 ctandus sit subsequutus eventus, quamdiù scilicet is vixerit, tradit *Antonellus de tempor. legal. lib.3. cap.7. num.76., Panimoll. decis.4. annot.1. num.60.* alios referens.

Neque verò ex eo, quod tam diuturno tempore Dominus directus Laudemium petere distulerit, D. Adversariæ proderit diffugium præscriptionis tricenarii temporis, quia, cum hæc currere non incipiat, nisi à die, quo Dominus
54 directus habuit notitiam alienationis *Ripolla variar. resol. cap.7. num.396., & seqq., Antonell. de temp. legal. lib.3. cap.7. num. 87.*, nullà justà
55 ratione affirmari potest, illum novisse hanc donationem factam inter conjunctas personas, nam si hujusmodi actuum ignorantia præsumitur,
56 etiam inter dictas personas, per ea, quæ tradunt *Altograd. cons. 43. num. 68. lib. 2., Surd. cons. 7. num.53. cons.51. num.31., Rota coram Ubald. decis.230. num.4.*, quantò potiori Jure præsu-
57 menda erit in extraneo Domino, videlicet directo, in quo, ut inquit *Cancer. var. resol. part.1. cap.12. num.11.*, cum scientia præsumatur, eo quod viderit rem emphyteuticam in alium alie-
58 natam, procul dubio præsumptio ista cessat contrà D. Marchionem, qui à Donantis filiis, ad quos Jure legitimæ successionis emphyteusis deferenda erat, in Dominum recognitus fuit.

Prætereaque subducenda essent tempora pu-
59 pillaris ætatis D. Uxoris, & Auctricis D. Marchionis *leg. sicut 3. ibique Gloss. Cod. de præsumpt. 30. annorum, Rota coram Gregor. decis.489. num. 13., in Cavallicen. legitimæ 11. Decembris 1682. §. final. coram Rmo dict. Hervault Archiepiscopo Turonen.*, nec non etiam tempus minoritatis,
60 ob quam eidem succurrendum esset, *Card. de Luc. de Judic. disc. 21. num.37.; & seq.*, & denique illud, quo fuit sub legali administratione Viri, maximè cùm agatur contrà ipsam debi-
61 tricem Laudemii, quæ ob malam fidem præscriptionis beneficio juvari nequit, *Card. de Luc. de Dot. in summ. num. 352.*

Asculana Donationis.

Donatio inter vivos facta *filiis, & Descendentibus* cum relatione ad testamentum, in quo contemplata fuit agnatio, nihil prodest Fæminis, præsertim quum Donator vir fide dignus adseveraverit, mentem suam fuisse eas excludendi. Donatio inter vivos intelligi debet facta de juribus præsentibus, non de futuris inexcogitabilibus.

VOTUM XII.

1 *Donatio inter vivos irrevocabilis est, & perpetua.*
2 *Donatio inter vivos, nisi Donans pacto reversivo sibi caverit, per Donatarii prædecessum non resolvitur.*
3 *Donatio inter vivos ad quoscumque Donatarii heredes transmittitur*, & num. 22.
4 *Filiorum, & Descendentium nomine veniunt Fæminæ*, & num.5., & 33.
6 *Donatio, si est ex caussa amoris, & liberalitatis erga nepotes, pro fæminis etiam sustinetur.*
7 *Qualitas* masculinitatis *adjectu in particulari institutione, est in universali subaudienda, si eædem in utraque personæ fuerunt nominatæ.*
8 *Procedit etiam quoad diversas personas, ubi sint de eadem Testatoris agnatione.*
9 *Agnationis conservandæ votum masculos tantùm, non fæminas admittit*, & num. 41.
10 *Substitutio fæminarum, in defectum masculorum ordinata, istorum, non earum institutionem supponit; ne aliàs videantur sibi ipsis substitutæ.*
11 *Donatio se referens ad testamentum, declarationem ab eo recipit.*
12 *Referens dicitur in relato inesse*, & num.38.
13 *Referens ex se importat expressionem omnium in relato dispositorum*, & num.40.
14 *Amplia, ut id procedat etiam cum expressio pro forma requiritur.*
15 *Relatio secumfert quamdam cum relata dependentiam, & unitatem.*
16 *Relatio efficit, ut ex relato, non ex referente agatur.*
17 *Referens nequit majus conferre jus, quàm relatum.*
18 *Relatio ad testamentum dicitur adesse in donatione, si Donans illi se conformare declaraverit.*
19 *Relatio donationis ad testamentum rectè ex his verbis colligitur*, che in caso morissero detti Donatarj senza figli, in detto caso avesse luogo la disposizione paterna.
20 *Relatio donationis ad testamentum, ut habita censeatur, benigna sumenda est interpretatio.*
21 *Donator non censetur seipsum in concursu fæminarum excludere, ubi se conformat testamento eas excludenti.*
23 *Donatio inter vivos, ut transitoria ad quoscumque heredes judicetur, spectanda est Donatoris voluntas.*
24 *Judicis est eam voluntatem explorare.*
25 *Donantis voluntas, ut censeatur ad quoscumque heredes directa, ex causa finali dimetienda est.*
26 *Causa autem finalis dicitur, non quæ Donatarii, aut Tertii, sed Donatoris utilitatem respicit.*
27 *Intellige non tantùm utilitatem pecuniariam, sed etiam affectionem Donatoris.*
28 *Donatio, quæ fit pro certis personis, atque ex*

ex certa caussa, eâ cessatâ, resolvitur.

29 *In donatione spectari debet, cuinam Donans dare voluerit, non pro quibus Donatarius adquirere intellexerit.*

30 *Filii, & Descendentes ubi in ultima voluntate fuerunt nominati, latior sumenda est interpretatio pro fœminarum comprehensione.*

31 *In contractibus masculinum non concipit fœminum.*

32 *Filiorum appellatio in contractibus ad masculos tantùm restringitur.*

34 *Filiorum, & Descendentium nomine non veniunt fœminæ in donatione, ubi Donatoris interesse admixtum est ratione pacti reversivi*, & num.35

36 *Filiorum, & Descendentium nomine, ut fœminæ dicantur comprehensæ, interpretatio sumenda est a Testatoris mente.*

37 *Donator se conformans testamento, censetur fœminas in eo exclusas voluisse pariter excludere.*

39 *Verbum* Pienamente *importat absolutum, nullaque ex parte diminutum adimplementum.*

41 *Liberalitatis caussa in donatione expressa, nil aliud, quàm spontanei actus naturam indicat.*

42 *Liberalitatis caussa in donatione secū non fert independentiam a contemplatione agnationis.*

43 *In donatione caussa impulsiva non curatur, si finalis deficit.*

44 *Declarationi Donantis, quod masculis tantùm donare intellexerit., standum est*, & num.49.

45 *Præsertim si morum integritate sit, ac Sacerdotali Charactere insignitus*, & num.46.

47 *Præsumptio est, quem nolle in senectute cum præjudicio animæ suæ mentiri.*

48 *Declarationi Donantis in dubio est deferendum, cùm illud ex interpretatione verborum donationis derivatur.*

50 *Substitutio linearis reciproca inter omnes filios, ac nepotes masculos debet favore superstitis masculi locum habere.*

51 *Substitutio linearis reciproca quod fuerit a Testatore demandata, conjecturis opus non est, si de ea ex verbis testamenti clarè constet.*

52 *Substitutio linearis reciproca conjicitur ex inculcato, & sæpius repetito conservandæ agnationis voto.*

53 *Aliæ ad id expenduntur conjecturæ*, & n.54. 55., & 56.

57 *Substitutio linearis reciproca longè faciliùs inducta censetur, ubi non inter transversales agatur, sed inter Descendentes Testatoris.*

58 *Donatio, si futurum tempus non respiciat, nequeunt dici donata jura in futurum competentia.*

59 *Sed debet censeri restricta ad jura solummodo præsentia.*

60 *Donatio nequit dici comprehendere successionem ad favorem Donatoris deinde apertam, tempore donationis excogitabilem.*

61 *In donotione a Patre facta filio non comprehenditur legitimo ex bonis filii prædefuncti debita Patri.*

62 *Cedere sua jura quisque potest in sui præjudicium.*

63 *Factum proprium non licet impugnare.*

64 *Cedi possunt, ac donari bona amphytentica, si ex generali Provinciæ consuetudine, vel peculiari constitutione redacta sint ad instar allodiolium.*

TITIUS die 30.Decembris 1667.postremum condidit testamentum, in eoque in primis heredes singulares io quodam prædio scripsit Sempronium, & Pamphilum suos ex filio prædefuncto nepotes, eâ redditâ ratione, quod sibi semper in animo fuerat, & in votis promovere commoda, & utilitatem filii sui jam defuncti, ejusque filiorum, verbis illis = *Perchè la mia intenzione è sempre stata avvantaggiare N. mio figlio già defonte, e suoi figli, di quì è che istituisco Eredi particolari Sempronio, e Panfilo &c. nella possessione &c.*subdiditque postmodum illa verba=*qual Tenimento di Terra voglio, che si mantenga sempre, e sia di detti miei Nipoti, e loro figli, e Descendenti maschi per conservazione della mia agnazione.*

Postea verò heredes universales æquis portionibus instituit Cajum, & Stichum filios suos, & dictos Sempronium, & Pamphilum nepotes, inter quos omnes reciprocam ordinavit substitutionem, quam porrigi voluit ad omnia omnino bona, etiam particularis institutionis titulo nepotibus relicta, inquiens = *E questo s' intenda di tutti li miei Beni anco sopra espressi, e lasciati per istituzione particolare di Sempronio, e Panfilo &c.*reddiditque hujus dispositionis rationem ex enixo conservandæ agnationis voto desumptam = *Perchè voglio, che i miei Beni tutti intieri si conservino di detti miei figli, Nipoti, e Pronipoti, e Descendenti in infinite per conservazione della mia agnazione, finchè piacerà a Dio conservarla* =, ob eamque causam heredibus suis alienationem interdixit verbis illis = *E acciochè i miei Beni si conservino sempre, ed in infinito nella mia agnazione, proibisco a tutti l'alienazione &c.*

Denique Sejæ nepti, si sese cœlesti sponso in Monasterio aliquo dicare noluisset, dotem illam reliquit, quæ Monasterio dari consuevit; sin verò nubere in sæculo maluisset; dotis nomine ei legavit scuta tria millia, eà tamen, adjectâ conditione, ut renunciationem facere teneretur, subdendo statim ea, quæ sequuntur, verba = *Ma in caso, che per alcun tempo morissero Sempronio, e Panfile miei Nipoti senza figli, e la descendenza, e agnazione loro, e mia rimanesse estinta, in tal caso voglio, che i miei Beni tutti, e senza destinazione alcuna devolvano a detta Seja mia Nipote, e a' suoi figli, e Descendenti con oblige d' assumere il cognome, e insegne di casa mia &c.*

Die 28. Junii 1689. Cajus unicus superstes ex filiis Titii Testatoris tum, ut se conformaret men-

menti, voluntatique illius, tum etiam, ut sa-
tisfaceret amori, quo erga nepotes ferebatur,
ac suæ ipsius liberalitati, atque munificentiæ,
donavit irrevocabiliter inter vivos Sempronio,
& Pamphilo nepotibus sua bona, ita tamen =
*Che in caso morissero detti Signori Donatarii sen-
za figli, e Descendenti loro legitimi, e naturali,
in detto caso avesse luogo pienamente la disposizio-
ne del già Signor Titio Padre, e non respettiva-
mente di essi Signori Contraenti* = Cùm autem
nuper fato cesserint Donatarii, superstite so-
lùm Bertâ Sempronii filia nuptui tradita, &
bona ab ipsis relicta (exceptis liberis, de qui-
bus non agitur) triplicis generis sint, bona
nempè donata, bona fideicommissaria, quæ
scilicet ex testamento Avi dictis nepotibus quæ-
sita fuerant, & bona denique emphyteutica
partim ex donatione, partim ex dispositione
Testatoris conflata, idcircò de pluribus dubita-
ri contingit; An, videlicet per obitum Donata-
riorum absque Filiis masculis factus sit locus
resolutioni donationis favore Donatoris; &,
quatenùs negativè; An donatio comprehendat
bona illa fideicommissaria, quæ nepotibus do-
natariis obvenerunt, in quibus vigore recipro-
cæ substitutionis succedere debebat Cajus do-
nator ad exclusionem fœminarum; Et quatenùs
affirmativè respondendum videatur? tertio lo-
co examinandum est, quid Juris statuendum sit
respectu Bonorum emphyteuticorum; super
quibus Dubiis jussus, ut pro veritate sententiam
meam dicere velim, rem brevibus perstringam,
& meum qualecumque Judicium proferam,
haud miraturus, si alii me sapientiores in con-
trariam abjerint sententiam in tractatione merè
conjecturali.

Remque ordiendo, primo quidem obtutu,
mentisque conjectu respondendum videretur,
donationem, de qua agitur, minimè esse re-
solutam, sed durare adhuc, ac viribus subsiste-
re favore Bertæ filiæ Sempronii Donatarii. Et-
1 enim donatio inter vivos suàpte naturâ irrevo-
cabilis est, & perpetua, & nisi Donans pacto
2 revertivo sibi caverit, per Donatarii prædeces-
sum non resolvitur, sed ad illius heredes, qui-
3 cumque illi sint, transmittitur, ad *Text. in leg.
1. §. Igitur ff. de donat. leg. si quis argentum §. fi-
nali Cod. eodem, Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 21.
num. 20., Rota coram Emerix Jun. decis. 970. nu.
1., in Cavallicen. donationis 1. Februarii 1706.
§. Nec obstat coram Scotto, confirmata 21. No-
vembris 1707. §. Ita ex opposito coram Ansaldo,
& 2. Junii 1710. §. Sed res est coram Lancetta,
& in Romana renunciationis 3. Junii 1711. §. Quo
verò coram R.P.D. Aldrovando*. Rursùs, cum
in Instrumento donationis expressè conventum
fuerit, dispositionem paternam fœminarum ex-
clusivam vindicare locum sibi posse eo dumta-
xat casu, quo Donatarii decessissent absque
filiis, & *Descendentibus*, tantum abest, quod
exclusa dici possit Berta, ut ea potiùs compre-
hensa censenda sit in prædicta donatione, tàm
4 enim *filiorum*, quàm *Descendentium* nomine
veniunt fœminæ æquè, ac masculi, prout de
verbo *Filiorum* est *Text. in leg. si quis ita ff. de te-
stament. tutel., Peregrin. de fideicommis. art. 25.
num. 1., Card. de Luca de fideicomm. disc. 36. nu.
2., Rota in rec. decis. 581. part. 5., & decis. 324.
utrobique num. 2. part. 17., in Camerinen. fideicom-
missi 18. Martii 1707. §. Minùs, & §. Haud re-
levante coram Priolo, in Hortana Immissionis 6.
Junii 1710. §. Nec relevare coram Caffarella,
& latè in Romana fideicommissi R.P.D. Pauli de
Alveris 11. Maii 1714. §. Extraneo coram R. P.
D. Crispo*, & de illo alio *Descendentium* = dispo-
nitur in *Auth. de hered. ab intest. venien. §. Si* 5
quis igitur ibi = *Si quis igitur Descendentium fue-
rit &c. nulla introducenda differentia, sivè mas-
culi, sivè fœminæ sint &c.* = *Decian. resp. 41. nu.
114. lib. 1., Gabr. de verb. signific. conclus. 6. num.
106., Paschal. de virib. patr. potest. part. 4. cap. 9.
ex num. 492., Rota coram Mantic. decis. 99. num.
22., in rec. decis. 205. num. 1. part. 16. ad ornat.,
Card. de Luc. de fideicomm. decis. 12. num. 12. in
Mantiss. ad eumdem sub eodem tit. de fideicommis.
decis. 25. num. 8., & decis. 26. num. 12., in Peru-
sina fideicommissi 20. Februarii 1713. §. Ulterius-
que coram Falconerio*; Fortiùs verò hæc urgent,
si animadvertatur, istiusmodi donationem fa-
ctam fuisse ex pluribus causis, ex quibus licèt
aliqua deficere potuerit, subsistit tamen illa
amoris, & liberalitatis erga nepotes, quæ pro- 6
indè tam masculis, quàm fœminis conveniens,
apta est substinendæ donationi favore Bertæ, ad
tradita per *Natt. cons. 14. nu. 6., Surd. cons. 361.
num. 20., & cons. 531. nu. 6., Constantin. ad Sta-
tut. Urb. annot. 44. art. 3. num. 198. tom. 2., Rota
coram Merlino decis. 392. num. 12., & 13., coram
Dunoz. Jun. decis. 792. num. 18., & seq., cum aliis
in Perusina transactionis 8. Junii 1712. §. Ejus-
demque coram Ansaldo*.

Verùm enim verò, tametsi hæc satis urgere
posse videantur, nihilominus tamen re matu-
riùs, diligentiùsque perspectâ, crederem do-
nationem prædictam reverâ fuisse resolutam,
ideoque potiora esse Jura Caii Donatoris; nam
cum Titius Testator in institutione particulari
vocaverit filios, ac Descendentes masculos agna-
tos, & qualitas ista mascolinitatis, tametsi in
institutione universali minimè repetita, subau-
dienda omninò sit, tum quia ibidem adsunt il- 7
læmet personæ, quæ in particulari institutione
nominatæ fuerunt *Rota ad ornat., Card. de Luca
de fideicommis. decis. 28. num. 3., & decis. 29. nu. 2.*,
& licèt essent diversæ, id tamen non officeret,
quia omnes erant de eadem agnatione Testato-
ris, quo casu qualitas masculinitatis anteceden-
ter expressa, in subsequenti dispositionis parte 8
repetita censetur. *Buccafer. cons. 20. num. 10.,
Cirocc. discept. 1. num. 10., & ex aliis tradit Ro-
ta in Mantiss. ad clar. me. Card. de Luc. de fideicom.
decis. 12. num. 6.*, tum quia Testator pluries,
pluriesque expressit ardens conservandæ agna-
tionis votum, quod solos masculos admittit, ex- 9
cluditque fœminas, ut, relatis concordantibus,
advertunt *Peregrin. de fideicommis. art. 28. num.
47., Rota in rec. decis. 385. nu. 41., & seq. part.
9. decis. 410. num. 13., & seqq. part. 19., & in*

Mantiss. loco mox citato num. 8., *&* 9. tum de-
mum quia fœminas substituit in casu dumtaxat
extinctæ agnationis, quamobrem in institutione
de solis masculis sensisse dicendus est, ne alio-
quin, si in ea fœminas fuisse vocatas dicamus,
10 sequatur absurdum illud, quod fœminæ sint sibi
metipsis substitutæ, ut, aliis omissis, novissimè
admonuit *Rota in Romana fideicommissorum* 14.
Martii 1712.*§ Nullo siquidem pacto coram R.P.D.*
Crispo, & in Bononien. prætensi fideicommissi de
Ramacciotis 3. *Julii* 1713. *§. Altera verò coram*
Scotto. Ex hoc veluti ex necessario anteceden-
ti sequitur, quod in Caii donatione vocati so-
lummodò sint masculi, exclusæque fœminæ,
quia Donans professus fuit se conformare velle
menti, & dispositioni Testatoris, cujus quidem
11 conformationis, seù relationis virtute donatio
declarationem recipit, atque interpretationem
à testamento relato tam respectu formæ, &
ordinis, quàm respectu Personarum, ut benè
ad rem notarunt *Dec. cons.* 362., *& cons.* 497.
*utrobique per tot., Soccin. Jun.cons.*75.*num.*3.*lib.*
3., *Decian. resp.*33.*num.*125.*lib.*1., *Menoch.cons.*
287. *num.*32., *& cons.*459. *num.*19. *vers. hic pri-*
*mùm dicimus; Cels. Vgo cons.*42. *num.*7., *Torr. de*
*pact.futur.success.lib.*3. *cap.*6. *num.*31., *& de Pri-*
*mog.Ital.part.*2. *quæst.*20. *num.*8. *& seqq., Sami-*
*niat. contr.*201. *num.*127., *Castill. decis.*50., *ibi-*
que Adden. Vrceol. decis. Florent. 15. *num.* 27.,
Rota coram Pen. decis. 486. *num.*8., *decis.* 503.
*num.*3., *& decis.* 967. *num.* 4., *&* 5. *coram Bu-*
*ratt., decis.*471. *num.*4. *coram Peatinger., decis.*
162. *num.*5. *coram Emerix Jun., decis.* 598., *&*
decis. 845. *utrobique num.* 54., *in Romana, seù*
Reatina fideicommissi 23. *Januarii* 1697. *§. At*
hujusmodi coram Eño de la Tremoille, confirma-
ta 2. *Decembris ejusdem anni §. Placuit coram*
eodem, in Interamnen. fideicommissi 11. *Decembris*
1705. *§. Plures namque & §. Nec descendit co-*
ram Rño Molines, in Bononien. fideicommissi de
Roffenis 4. *Junii* 1708. *§. Non relevante coram*
bon.mem. Omanna, & in Romana fideicommisso-
rum 14.*Martii* 1712. *§.Etsi malum coram Crispo,*
& omnium optimè Torr. de pact. futur. success.dec.
46.*nu.*3.,*&* 4. ibi = *Et secundum illius formam re-*
stringitur contractus donationis, ut scilicet filius ma-
sculus Primogenitus, & legitimus, & naturalis pro
tempore in bonis donatis succedat, non verò fœmi-
næ, quales sunt sorores de Cævis a fideicommisso, &
Primogenitura exclusæ = & nu.8. ibi = *Frustra igi-*
tur ex donatione separatim considerata Sorores de
Cævis prætendunt successionem in bonis donatis,
dum extat alia relata dispositio, hoc est fideicom-
missum, & Primogenitura, in qua ipsæ excludun-
tur, & vocantur Primogeniti masculi. =
Et rectè quidem, quia, quod fit per relatio-
nem ad aliud, dicitur in eo inesse verè, ac pro-
12 priè, ad *Text. in leg. Ait Prætor §. Si Judex ff.*
de re judicat, leg. Certum, ibique Jas. in princip.
*ff. si cert. petat., Paris. cons.*9. *num.* 57. *lib.* 3.,
*Gozzadin. cons.*3. *num.*56., *Peregrin. de fideicom.*
*art.*56. *num.*512., *Gratian. discept.*183.*num.*39.,
benè Rota coram Pen. decis. 486. *num.* 9. *in fine.*
13 Et habet vim specialis expressionis eorum, quæ
disponuntur in relato, per *Text. in leg. Asse to-*
to 77. *ff. de hered. instit., leg. si ita scripsero ff. de*
condit., & demonstr., ubi Bartol. id voluit, ta-
metsi expressio pro forma requireretur. *Man-* 14
dell. Alb. cons. 340. *num.* 38., *Venturin. cons.* 1.
*num.*138., *& seqq. & num.* 216. *& seqq., Pere-*
grin. de fideicomm. art. 56. *num.*113., *Mans. con-*
sult. 315. *num.* 28., *Rota in rec. decis.* 272. *num.*
4., *& decis.*29. *num.*13. *part.*10., *decis.*87. *num.*4.
*part.*15., *decis.*50. *num.*5. *part.*17., *& in dicta Ro-*
mana, seù Reatina fideicommissi 2. *Decembris*
1697. *§. Hæc enim vers. quodque eadem coram*
Eño de la Tremoille ob eam nempè rationem,
quod relatio secum fert nedum dependentiam,
verùm etiam unitatem quamdam, & identita- 15
tem referentis cum relato, ut inquit [*R. P. D.*
Fattinell. resp. 39. *num.*53. *tom.*2., *& ante ipsum*
*Rota coram Dunoz. Jun. decis.*526. *num.*5., effi-
citque, ut ex relato agatur, at non etiam ex 16
referente. *Castill. quotid. Jur. contr. lib.* 4. *cap.*
43. *nu.*18. *& seqq., & prosequitur Fattinell. dict.*
*resp.*39. *num.*55., Absurdum namque esset plus
quempiam consequi ex scriptura referente,
quàm ex scriptura relata, teste *Curt. Jun. cons.* 17
94. *num.*10., *Peregrin. de fideicomm. art.*16. *num.*
511. *ad med.*

Quæ sanè relatio superiùs constabilita brevi-
loquis illis, ac compendiariis verbis, quibus 18
Donans dispositioni paternæ conformare se vel-
le declaravit, prout de simili Disponente tra-
dunt *Casanatt. cons.*47. *num.*107., *Castill. decis.*
50. *num.*23., *& Rota in dicta Romana; seù Rea-*
tina fideicommissi 23. *Januarii* 1697. *§. Cùm enim,*
confirmata 2. *Decembris §. Placuit coram Eño de*
la Tremoille, magis, magisque confirmatur
alio præfatæ donationis loco, in quo Donator
inquit = *Che in caso morissero detti Signori Dona-*
tarii senza figli, e Descendenti loro legitimi, e
naturali, in detto caso avesse luogo pienamente la
disposizione paterna, e non di essi Contraenti = Ex
quibus porrò verbis clarius, quàm nos dicendo
explicare possimus, elucescit aperta donatio- 19
nis relatio ad testamentum, ut benè observant
*Casanatt. cons.*56. *nu.*15., *Card. de Luc. de fidei-*
comm. disc. 119. *num.* 6., *& in summ. num.* 209.,
Saminiat. contr. 201. *num.*528., *optimè Rota co-*
*ram Pen. decis.*486. *num.*9., *coram san.mem. Alex.*
*VIII. decis.*97. *num.* 8., *&* 9., *in dicta Romana,*
seù Reatina fideicommissi 23. *Januarii* 1697. *§. Et*
rursus coram Eño de la Tremoille, in Romana,
seu Reatina fideicommissi de Vincentinis 14. *Mar-*
tii 1701. *§. Quoniam coram Illustrissimo Scotto, &*
in Perusina Transactionis 12. *Junii* 1712. *§. Id ip-*
sum coram R.P.D. Ansaldo. Eòque libentius la-
ta, atque benigna sumenda est interpretatio pro 20
inducenda tali relatione, quia, cum Testatoris
mens, & vota ad agnationis conservationem,
ampliationemque directa legantur, Donator
etiam prudenti ratione motus, & paternæ dispo-
sitionis vestigia sequutus, agnationem conser-
vare voluisse censendus est; quapropter, si Te-
stator noluit, Cajum, etsi minùs charum, quàm
nepotes, excludi à Seja fœmina proximiore, 21
utpote nepte, quanto magis inverisimile est,
quod

quod Cajus seipsum excludere voluerit in concursu fœminæ remotioris, Bertæ videlicet Proneptis; ut optimè ad rem ratiocinatur *Casanatt. cons. 57. num. 27. & seqq., Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 24. num. 289. & seqq., Rota in Romana, seu Reatina fideicommissi 25. Januarii 1697. §. Et quidem, & in confirmatoria 2. Decembris ejusdem anni §. Idque apertius* ibi = *Ipsa agnationis conservandæ ratio, veluti anima informans, perficiensque relatum, referens quoque informabit, perficietque = & §. seq. ad finem* ibi = *strictamque rejicit relationis interpretationem, quum subest agnationis favor = coram Emo de la Tremoille.*

Quæ cum ità sint, facili negotio submoventur ea, quæ in contrariam partem afferuntur;
22 & primò quidem, quod attinet ad donationem
suàpte naturà ad heredes quoscunque Donatarii transitoriam, dicimus, id quidem non esse
23 perpetuum, sed ex Donantis mente, ac voluntate pendere, proindeque partes Judicis esse
24 illam attentè, ac diligenter explorare, ut monent *Bald. cons. 115. num. 1. vers. Item realitas, & personalitas lib. 1., Covarruv. in cap. quamvis pactum part. 3. §. 3. num. 4. vers. decimo est, Hartman. Pistor. lib. 3. quæst. 8 num. 82., Fattinell. resp. 39. num. 36. tom. 2.*, at verò, si talis volun-
25 tas elici aliundè meliùs nequit, quàm ex causa finali, ut ex *Text. in l. prima, Cod. de donat. quæ sub mod., firmat Rota in rec. decis. 315. num. 10. part. 17., decis. 142. num. 21. part. 19., ad ornat. de Luca de donat. decis. 14. num. 4., & decis. 15.*
26 *num. 1. & 2.*, qualis dicitur illa, quæ non Donatarii, sed Donantis, aut alicujus tertii commodum respicit, juxta *Text. in leg. 2. §. finali, ff. de donat., R.P.D. Fattinell. resp. 39. num. 10., & resp. 40. num. 14. tom. 2., Rota ad ornat. clar. mem. Card. de Luca de donat. decis. 9. num. 11.*,
27 id tamen intelligendo non de utilitate, & commodo dumtaxat pecuniario, verùm etiam de Donantis affectione, ut ait *gloss. in leg. 1. verb. sequutum* ibi = *Hoc est ad utilitatem, vel affectionem Donantis, quandò expressè hoc dicitur, item quandò tacitè = ff. de donat., R. P. D. Fattinell. resp. 40. num. 15. tom. 2.*, in dubium venire nequit, quin in casu nostro evidens, & aperta sit Caji Donatoris voluntas excludendi transmissibilitatem donationis ad quoscunque Donatariorum heredes; ille enim, cùm paternæ dispositioni se conformando, donationemque in nepotes transferendo, ex ea unica, ac finali causa motus fuerit, ut bona in agnatione conservarentur, utque masculi agnati vivere decentiùs, atque splendidiùs possent, hinc sequitur, quod,
28 cum istiusmodi donatio facta legatur ex certa, ac determinata causa respiciente favorem certarum dumtaxat personarum, nullo numero habenda sit, ejusque effectus cessaverit, cessante causâ, & extinctis personis contemplatis, ut uno ore tradunt *Menoch. cons. 188. num. 55. post med., Altograd. sen. cons. 43. num. 5., & seq. lib. 2., Cutell. de donat. disc. 1. special. 40. n. 14., Carol. Anton. de Luca de linea legal. lib. 1. resp. primo num. 3. & seqq., Rota coram Merlino decis. 126. num. 70., & quatuor seqq., in rec. decis. 23. num. 15. & 16. part. 15., post Torr. de pact. futur. success. decis. 64. num. 19., & 20., in Romana, seu Albanen. canonum 23. Junii 1710., §. Placuit enim coram bon. mem. Caffarello.* Et Jure quidèm, meritòque, quia in subjecta materia spectandum unicè est, cuinam Donans dare
voluerit, non autem prò quibus Donatarius 29
acquirere intellexerit, ad *Text. express. in leg. qui mihi donatum 13. ff. de donat., Molphes. ad consuetud. Neapol. tit. de renunc. quæst. 3. num. 7., Spadazz. in thesaur. viduil. disquis. 67. nu. 107., Saminiat. contr. 100. num. 14., Rota coram Merlino decis. 62. num. 29. ad fin., & coram Bich. decis. 632. num. 2.*

Prout etiam non urget alterum argumentum elicitum, ex verbis illis *filiorum, ac Descendentium*; prò eo namque submovendo satis esset respondere, quòd, quidquid sit in terminis dispo-
sitionis conceptæ per viam ultimæ voluntatis, 30
ideoque latiorem admittentis interpretationem, atque significationem, *juxta text. in leg. non solum 31. ff. de obligat., & act. leg. plenum 12. §. Sed si pecoris ff. de usu, & habitat. leg. in testamentis, ff. de reg. jur. leg. cum proponebatur 64. ff. de legat. 2. leg. in legatis 21. Cod. de legat.*, in casu certè nostro, in quo agitur de actu celebrato per
contractum, in quo masculinum non concipit 31
fœmininum, ut expressè ait *Rota post Torr. de pact. futur. success. decis. 46. num. 13.*, verius vi-
detur, filiorum appellationem restringi ad ma- 32
sculos dumtaxat, & non etiam extendi ad fœminas. *Fusar. de substit. quæst. 311. num. 89., Adden. ad 199. num. 73., & seq. part. 8., Card. de Luca de fideicomm. disc. 38. num. 4., & 5.*, ubi optimè ad rem nostram ait, quod, licèt nomine
filiorum veniant tàm masculi, quàm fœminæ, 33
id tamen non procedit, quoties admixtum est
interesse ipsius Donatoris ratione pacti rever- 34
sivi, *Rota coram Seraphin. decis. 604., coram Cavaler. decis. 557. num. 2., & coram Coccino decis. 2123. num. 11.*, idemque juris est de verbo
Descendentium = prout animadvertunt *Loderch.* 35
cons. 9. num. 12., Cephal. cons. 158. num. 7., & Rota dict. decis. 46. num. 14. post Torr. de pact. futur. success.

Verùm prætereà dicimus, quod, tametsi versaremur in testamento, aut aliqua alia dispositione per viam ultimæ voluntatis facta, nihilo-
minùs mox relata verba in nostra hypothesi ve- 36
riorem, germanamque interpretationem reciperent ex mente, aut voluntate Testatoris, qui cum filios, ac Descendentes masculos vocaverit, & fœminas in illorum concursu penitùs ex-
cluserit, pari ratione filios, ac descendentes 37
masculos invitasse, fœminasque excludere voluisse dicendus est Cajus donator, qui sese conformare intellexit menti Testatoris: virtute
namque talis conformationis, ac relationis, te- 38
stamentum relatum inesse censetur in donatione referente cum omnibus suis qualitatibus, ut in proposito arguit *Casanatt. cons. 47. num. 68., cons. 50. num. 42., cons. 53. num. 22. & 84., & cons. 55. num. primo, Rota coram clar. mem. Card.*

Cerro decis. 286. num. 4., & priùs coram Pen. decis. 967. num. 9., in Romana, seu Reatina Fideicommissi 23. Januarii 1697. §. Et quidem ad med. ibi = *Sed in fideicommisso referente repetitæ censeatur cum omnibus suis qualitatibus substitutiones omnes in relato contentæ, non aliter, ac si ex duabus una conficeretur dispositio &c. = & in confirmatoria 2. Decembris ejusd. anni, §. Hæc autem in princip. coram Emo de la Tremoille, & in Romana fideicommissi de Alberinis 10. Martii 1698. §. Altera, & §. Nil relevante coram R. P. D. Lancetta, & in Romana fideicommissi de Albergottis 9. Julii 1698. §. His accedit in fine, coram Emo de la Tremoille* ibi = *Ex quo resultat, Descendentes filiarum simpliciter nominatos in parte referente, intelligendos esse vocatos cum eadem qualitate masculinitatis expressa in parte relata* =
Alioquin enim quomodo se conformasse dicendus esset menti Testatoris, & quomodo locum
sibi vindicare posset paterna dispositio, & qui-
39 dem *pienamente*, quod sanè verbum importat
absolutum, nullàque ex parte diminutum adimplementum, *Ruin.cons.100.num.7. post med.vers. & quia etiam verbum prædictum lib. 3., Menoch. cons. 29. num.12., Barbos. diction. usu frequ. dict. 261. num.3., Gratian. decis. Marcb. 239. num.5., & benè Rota in rec. decis. 190. num. 6. part. 13.*, Si quando Pater filios, ac Descendetes masculos dumtaxat ad successionem admiserat, filius donator admisisset etiam fœminas? Igitur qua-
40 litas illa masculinitatis expressa in testamento,
Patris, repetita censenda est in donatione filii,
tùm ob virtutem relationis, tùm ob eamdem
conservandæ per masculos agnationis ratio-
nem, quâ uterque ad disponendum motus fuit,
41 quæque efficit, ut nomine *filiorum*, & *Descen-*
dentium veniant masculi tantùm, non verò fœminæ, prout de primo ponderant *Ruin.cons.134. num. 19. lib. 2., Honded. cons. 57. num. 33. lib. primo, Paschal. de virib. patr. potest. part.4.cap.9. num.53., Rota coram Dunoz. jun. decis.140. n. 5., in Melevitana fideicommissi 21. Februarii 1710. §. Prò sufficienti coram Emo Card. Priolo, & in Romana fideicommissi R. P. D. Pauli de Alveris 11. Maii 1714. §. Extraneo coram R.P.D.Crispo*, & de secundo firmat *Sest. decis. 412. num. 4. in fine, Rota decis. 205. num.2. §. Et quamvis part. 16.*, & *latè decis.410.num.24., & num.44.par.19.*

Denique nil turbat amor ergà nepotes, & propria Donantis liberalitas, atque munificentia, quasi verò hæ causæ æquè principaliter movere potuerint Cajum ad donandum; proindeque substinere queant donationem, tametsi defecerit altera ex agnationis contemplatione resultans. Etenim, quod attinet ad expressionem amoris ergà nepotes, hæc quidèm nullo pacto officere potest, quia, sivè nepotum nomen restringimus ad personas nepotum dumtaxat Donatariorum; & nemo non videt, nullum hinc desumi posse argumentum, eò quod amoris causa per illorum mortem cessavit, sivè illud extendimus etiam ad alios posteriores Descendentes, & cum, juxtà firmata superioribus locis, referendum id sit ad solos masculos, nulla pariter in contrarium deduci potest illatio, cum masculi omnes jam defecerint, unicâ tantùm fœminâ superstite. Quod verò respicit alteram expressionem munificentiæ, ac liberalitatis, dicimus, eâ significari dumtaxat naturam actus liberi, atque spontanei, non verò, quod Do-
nans hac causâ ad donandum moveri potuerit
independenter à contemplatione agnationis, ut 42
in terminis similium verborum advertit *Magon. decis. Florent. 81. num.15., Rota in rec. dec. 236. num. 7. part. 10., decis. 213. num. 26. part. 12., in Romana Renunciationis 9. Maii 1710. §. Cetera verò coram Priolo, confirmata 3. Julii 1711. §. Prout substantiam coram Aldrovando*, & ad
summum propria Donantis munificentia potuit 43
esse causa impulsiva, quæ tamen minimè curatur, quoties deficit causa principalis, atque finalis, ex traditis per *Riminald. jun. cons. 5. num. 210. & seqq., Tiraquell. tract. var. sub tit. cessante causa limit. 22. num.22. & 23., clar.mem.Card. de Luca de fideicom. disc. 204. num. 6., Rota coram Dunoz. Jun. decis. 792. num. 17., & plurib. seqq., cum aliis in Perusina Transactionis 12. Junii 1712. §. Quoniam coram Ansaldo.*

Quamquàm verò, tùm argumentis sententiam nostram confirmantibus, tùm illis, quibus contrarias objectiones confutavimus, satis stabilita dici posse videatur resolutio donationis, de qua agitur, nihilominùs omittendum non est
alterum argumentum, quo illa magis, magis- 44
que confirmatur, quodque ex declaratione Donatoris proficiscitur; hic enim non minùs mo-
rum integritate commendatus, quàm Sacerdo- 45
tali charactere insignitus affirmat, favore dumtaxat masculorum donationem facere intellexisse, seque plures inducere posse testes (exceptis tamen instrumentariis interim defunctis) quibus ipse tàm antè, quàm post donationem dixerat se donare velle, ac respectivè
donasse solis masculis; has autem declarationes 46
intrinsecâ fulcitas verisimilitudine, atque coadjutas probitate Personæ, plurimi faciendas esse monent *Mandell. Alb. cons. 10. num.25. & seq., Mulphes. ad consuetud. Neapol. tit. de renunc. quæst. 17. num. 38., Theodor. alleg. 37. n.5. §. Item non adsunt in fine, & num.15., Mans.consult.258.num.50., consult.296. num.53. post med., Card. de Luc. de renunc.disc.2. num.10., R.P.D. Ansald. in addit. ad decis.15. num. 29., & seq., juxtà Romanam impression., Rota coram Ubago decis. 63. num. 2., 4. & seq., in rec. decis. 464. num. 5., & seq. part.19., in Romana renunciationis 8. Junii 1705. §. Et in hunc sensum, & seq., confirmat. 26. Junii 1706. §. penult. coram Rmo Molines, in Romana Successionis 4. Februarii 1711. §. Denique coram eod.* Eòque magis in casu nostro, ob duplicem speciali notâ dignam facti circumstantiam, quarum prima est, quod Do-
nans jam vergit ad senectutem, ideoque men- 47
tiri velle non præsumitur in præjudicium animæ, jamjam rationem Deo redditurae. *Bald. cons. 476. num. 2. lib. 6.*, inquiens = *Maximè ubi gladius Dei est suprà verticem morituri, quia nemo, qui confitetur, præsumitur mori cum menda-*

cio,

tio, & peccato = &c., aliis adductis, decisum fuit
per Rotam in Romana donationum 15. Martii
1705. §. Nec levius vers. quamvis enim cor. Rmo
Molines, & in Romana donationis 17. Aprilis
1711. §. 30. coram R. P. D. Ansaldo, altera
elicitur ex eò, quod, cùm præsens dubitatio de-
rivetur ex interpretatione, ac significatione il-
lorum verborum = filii, ac descendentes = am-
biguum valdè est, juxtà firmata superioribus
locis, an in contractibus sub prædictis nomini-
bus compræhendantur etiam fœminæ. Quamo-
48 brem ritè, rectèque potuit Donator facere de-
clarationem, cui in his terminis procul dubio
standum esse docent Fontanell. de pact. nupt.
claus.4. gloss.5. num. 11. & trib. seqq., Hartman.
Pistor. lib. 3. quæst. 8. num. 83., & seq., R.P.D.
Fattinell. resp. 39. num. 35. tom. 2., Rota in rec.
decis. 238. num. 5. part. 3., coram Cerro dec.562.
49 num.30., & præcipuè de declaratione Donaotis,
quod solis masculis donare intellexerit, tra-
dunt Molin. de ritu nupt. lib.3. quæst.24. n.295.,
Cutell. de donat. tom.2. disc.1. special.7. num.26.,
& decis. 29. num. 24., & optimè Rota post Torr.
de pact. futur. success. decis.46. num.12. ibi = Non
excludit, quin posset declarare, quod sub nomine
filiorum intelligebat de solis masculis, non verò de
omnibus, & sic etiam de fœminis = &c., & num.13.
ibi = Quod verò magis congruit, quia cum non es-
set clarum, an sub nomine filiorum comprehende-
rentur tàm masculi, quàm fœminæ, quinimò pos-
sit valdè dubitari, inspectâ juris communis dispo-
sitione, quod in contractibus masculinum non con-
cipit fœmininum &c. utique, ob solam dubietatem
potuit explicitè declarare, quod prò Primogenitis
masculis super Bonis donantis constituebat primo-
genituram, & de quibus etiam in prima loquutus
fuerat, ac suli declarationi standum est =

Hæc igitur cum ità se habeant, superfluum
videri posset verba facere de reliquis duobus
dubiis; nam si res sit de secundo, cum dona-
tionem resolutam fuisse sustinuerimus, frustrà
quæritur, an eadem impedire potuerit favore
Caji donantis effectum successionis in portione
illa Bonorum fideicommissariorum, Titij Te-
statoris à nepotibus Donatariis possessa. Verum-
tamen, ut pleniùs Domino requirenti satisfacia-
mus, fingamus, donationem non esse resolu-
tam, sed adhuc subsistere, quid erit posteà re-
spondendum? Censerem nihilominùs, Bona
fideicommissaria ad Cajum fuisse devoluta;
nam cùm Testator inter omnes filios, ac nepo-
tes masculos reciprocam substitutionem ordi-
naverit, complectentem etiam bona titulo par-
ticulari nepotibus relicta, consequens est, ut
tum Sticho filio, tum Sempronio, ac Pamphilo
50 nepotibus defunctis absque filiis masculis, fa-
ctus sit locus substitutioni favore Caji supersti-
tis ad Text. expressum in leg. Titius, & Sejus 24.,
ff. de hered. instit. ibi = Titius, & Sejus uter eo-
rum vivet, heres mihi esto, existimo, si uterque vi-
vat, ambos heredes esse, alteroque mortuo, eum,
qui supererit, ex asse heredem fore = & in leg. quia
25., ff. eod., & celebris est theorica Bartol. in leg.
Lucius 45. ff. de vulgar. & pupill.; quam se-
quuntur Soccin. jun. cons. 116. num. 12. & seq.
lib.3., Surd. cons.329. num.7., Peregrin. cons.54.
num. 2. lib. 1., Mantic. de conjectur. lib. 7. tit. 5.
num.3., Rocc. disput. jur. select. cap.16. num.24.,
Rota in Romana, seù Nicien. fideicommissi 6. Mar-
tii 1713. §. Præsertim coram R.P.D. Falconerio,
confirmata 19. Junii ejusd. anni, §. At evidentiùs
coram eod., & 13. Aprilis 1714. §. Validiùs qui-
dem coram R. P. D. Crispo.

Quæ porrò reciproca linearis substitutio,
utpotè perspicuis verbis à Testatore ordinata, 51
tametsi non egeat conjecturâ ullà, atque admi-
niculo, quo validiùs coadjuvetur, attamen si
quis ea desideraret, uberrima profectò suppe-
terent argumenta illam in nostra hypothesi
apertè evincentia. Huc enim spectat toties in-
culcatum, totiesque repetitum conservandæ 52
agnationis votum, ut aliis omissis, latè firma-
vit Rota in Ravennaten. fideicommissi de Abbiosis
7. Aprilis 1710. §. Quin ad inducendam cum seq.,
coram R.P.D. Crispo, & in d. Romana, seù Ni-
cien. fideicommissi 6. Martii 1713. §. Quin pro ex-
cludenda, & 19. Junii ejusdem anni §. Eamdem
voluntatem, coram R. P. D. Falconerio, & 13.
Aprilis 1714. §. Hæc autem coram R.P.D. Cris-
po. Hùc alienationis rigorosa prohibitio, latè 53
Rota in Prænestina fideicommissi 23. Januarii
1713. §. Litera §. Quamobrem, & §. Tantu co-
ram R.P.D. Lancetta, in dicta Romana, seù Ni-
cien. fideicommissi 13. Aprilis 1714. §. Idemque
comprobare coram R. P. D. Crispo, hùc realitas
dispositionis, plenè Rota in d. Romana, seù Ni- 54
cien. fideicommissi 6. Martii 1713. §. Ulteriùs co-
ram R. P. D. Falconerio. Huc dictiones perpe- 55
tuitatem quamdam temporis, atque infinitatem
importantes, ut, pluribus relatis concordaoti-
bus, observat Rota in dicta Romana, seù Nicien.
fideicommissi 6. Martii 1713. §. Demum coram
R. P. D. Falconerio, & 13. Aprilis 1714. §. His
omnibus coram R.P.D. Crispo. Huc denique fœ- 56
minarum exclusio in concursu masculorum, ea-
rumque in subsidium dumtaxat admissio Rota
in dicta Romana, seù Nicien. fideicommissi, co-
ram R. P. D. Falconerio §. Præmissis vers. perpe-
tua, & coram R. P. D. Crispo, §. His omnibus.
Quæ sanè omnes conjecturæ eò fortiùs urgent,
quia non agitur de inducenda reciproca inter
Transversales, sed inter Descendentes Testato-
ris, inter quos longè faciliùs ordinata censetur, 57
ut, distinguendo, tradit Rota in dicta Romana,
seu Nicien. fideicommissi 6. Martii 1713. §. Con-
stabilito coram R. P. D. Falconerio, in cujus ta-
men Decisionis casu agebatur de reciproca inter
Transversales inducenda.

Jam verò constabilità favore Caji superstitis
reciprocà substitutione, cujus effectus impedi-
tus censeri nequit donatione, quam dictus Ca-
jus fecit favore nepotum; ad eamdem namque
successionem compræhendendam, nec donatio-
nis verba, nec Donantis mens porrigi quoquo-
modo potest; non quidem verba, quia, cum in
instrumento donationis nulla ne litera quidem
legatur, quæ spectet, atque respiciat futurum
tempus, colore nullo, nullàque justâ ratione 58
do-

donata censeri possunt Jura in futurum com-
petentia, sed donatio restringi omninò debet ad
59 jura solummodò præsentia *Mans. consult. 635.*
num. 12., *Rota in rec. decis. 564. num. 18. & seqq.*
part. 19., & in casu longè difficiliori *in Romana*
Renunciationis 15. Junii 1708. §. Minus relevat,
confirmata 6. Martii 1709. §. Æquè insubsistens,
cum seq. coram Scotto, 10. Martii 1710. §. Pari-
ter, *& §. Sed quatenus*, *coram R. P. D. Crispo*,
& 10. Decembris ejusd. anni §. Hæc sunt, *coram*
Emo Priolo. Non etiam mens, & voluntas Do-
nantis; iste enim nunquam cogitavit, nullam
ex duobus nepotibus prodituram esse sobolem
masculinam, seque ætate grandiorem superesse
posse illis longè minoribus, proindeque ex de-
60 fectu voluntatis Donatoris in præfata donatio-
ne minimè comprǽhenditur successio, postmo-
dum aperta, ut benè ponderat *Rota in Romana,*
seù Viterbien. Legati 26. Junii 1709. §. Sed hu-
jusmodi, *cor. R. P. D. Crispo*, *in d. Romana Re-*
nunciationis 6. Maii 1709. §. Ulteriùs coram Scot-
to, *10. Martii 1710. §. Respectu coram Crispo*,
& 10. Decembris ejusd. anni §. finali coram Prio-
61 *lo*. Et quod in donatione à Patre facta filio non
comprehendatur legitima ex bonis filii præde-
functi debita Patri, eò quod Pater nunquam
cogitaverit filium, turbato naturæ ordine, prius
efferendum esse, firmavit *Rota in Romana dona-*
tionis impress. int. rec. decis. 559., *& decis. 569.*
part. 19.

Expediti à secundo Dubio, progredimur ad
tertium, quo quæritur, an saltem bona emphy-
teutica redire debeant ad Cajum, cum ipse in-
tervertere minimè potuerit leges Investituræ
vocantis fœminas in defectum dumtaxat ma-
sculorum? Verùm cum etiam hujus Dubii di-
sceptatio proficiscatur ex supposito illo, quod
nempè donatio haud quaquam resoluta sit,
quodque præterea ejus vigore substitutio reci-
proca favore Caii impedita remanserit, opus
non esset de eo quidquam dicere, cùm juxtà
firmatas superioribus locis, & donatio resoluta
fuerit, & substitutio suum habuerit effectum.
Nihilominùs, quemadmodum in secundo Du-
bio morem gerere voluimus D. Requirenti, ità
etiam hujus respectu deesse nolumus. Quam-
obrem procedendo cum supradicto supposito,
crederem, Cajum vindicare posse bona emphy-
teutica, tametsi ex lege Investituræ ad mascu-
los prælativè pertineant, quia potuit ipse in sui
62 præjudicium cedere, atque donare jus, quod
ipsi competebat, nec ei licitum est factum pro-
63 prium impugnare, ut præcisè dixit *Rota in Pi-*
sauren. Emphyteusis 29. Januarii 1712. Verùm
cum seq. coram R.P.D. Ansaldo, *& in Forosem-*
pronien. Legatorum super bonis emphyteuticis 1.
Julii 1712. §. Et quamvis coram R.P.D. Aldro-
vanda; Id quod eò faciliùs admittendum esse
censerem, si bona emphyteutica, de quibus
agitur, sita essent in aliqua Provincia, in qua
64 vel vigore generalis consuetudinis, vel alicu-
jus particularis Constitutionis istiusmodi bona
redacta sint ad instar allodialium, ut in propo-
sito considerat *Rota in dicta Pisauren. emphyteu-*
sis 29. Januarii 1712. §. Adstipulabatur cum seq.
coram R.P.D. Ansaldo.

Romana Alimentorum.

Alimentorum Legatum verè non est menstrua præstatio relicta pro pane, vino, & obsonio, sed ista alimentorum dumtaxat vice relicta censetur, cujus ratione nil aliud Legatario, præter menstruam ejusmodi assignationem, debetur, nec pro alimentis in specie Legatis, nec pro iis, quæ alimentorum nomine solent venire.

VOTUM XIII.

1 *Alimentorum, & cibariorum nomine comprahenduntur ea omnia, quæ ad humanæ vitæ usum necessaria sunt.*

2 *Et non tantùm ea, quæ edere solemus, sed etiam illa, per quæ edimus, ut sunt condimenta, quæ acuunt appetentiam, acetum, piper, salsamenta, hisque similia, quibus dapes instruuntur; & denique ligna, & carbones, quibus eædem coquuntur.*

3 *Alimentorum nomen non fuisse usurpatum in sua legali, latiori significatione, constat ex eo, quod ad panem, & obsonium fuerit restrictum.*

4 *Alimenta regulariter menstrua sunt.*

5 *Alimentorum vice legata ea censentur, quæ annua vel menstrua relinquuntur.*

6 *Alimentorum nomine si quæ summa relicta est per divisa tempora, & pensiones præstanda, totum id eà summà relictum censetur, quod pro alimentis necessarium est, ut nil aliud pro iis debeatur*, & num. 12.

7 *Vocabulum* Companatico *idem est, ac quod latinè* obsonium *dicitur, nempe quidquid in cibo, præter panem, & vinum, additur.*

8 *Alimenta legata, ut sunt carnes, pisces, ac alia ejusmodi, nec non cætera, per quæ edimus, ejus censentur naturæ, ut eorum æstimatio debeatur.*

9 *Cum eorum dumtaxat æstimatio in legato sit.*

10 *Pro alimentorum speciebus, cum eorum æstimatio fuis in certa quantitate relicta, hæc solummodo præstanda est.*

11 *Alimentorum causà ubi certa taxativè quantitas est relicta, augeri hæc minimè potest, aut minui.*

13 *Alimentis legatis non solùm in certa quantitate, sed in certis speciebus ex certo taxativè fundo percipiendis, si ea quantitas percipi nequeat, eorum diminutio debet cedere non heredis damno, sed Legatarii.*

14 *Legatum generis licèt plures contineat sub se species, tamen, si quæpiam ex eis speciatim enumeratæ sunt, eæ tantùm Legatario debentur.*

15 *Legatum alimentorum etsi generaliter conceptum, censetur nihilominus restrictum ad quantitatem, speciesque in eo taxativè designatas.*

16 *Di-*

16 *Dictio* cioè *naturam habet taxativæ, & restrictivæ.*

17 *Et nomen alimentorum ad panem, vinum, & obsonium restringit, ubi eæ species fuerint expressæ*, & num. 18.

19 *Legatum in dubio interpretandum est non heredis, sed Legatarii favore*, & num. 29.

20 *Legatum esse restrictum ad certas species cum ex mente Testatoris constat, heres non tenetur adminiculis id probare.*

21 *Sed heredi contrarium asserenti probationis onus incumbit.*

22 *Alimenta, quæ Monasterio solvuntur, de cibariis, & dapibus coctis, & conditis solent intelligi.*

23 *Alimentorum nomine si Testator in inferiori dispositionis parte intellexit dapes coctas, & conditas, idem in superiori intellexisse censendus est.*

24 *De alimentis legatis ubi agitur, melior sumi nequit interpretatio, quam quæ ex testamenti verbis resultat.*

25 *Alimenta uxori, & filiabus legata debent ex mente Testatoris censeri taxata juxta ejus solitum, dum viveret.*

26 *Præsertim si Executoribus testamentariis immodicos, & inutiles sumptus prohibuit.*

27 *Alimenta pro Uxore & filiabus ubi non fuerunt a Testatore in certa quantitate taxata, debet in iis æstimandis inspici, quantum earum respectu impendere consueverit, dum viveret.*

28 *Idque eò magis procedit, ubi certa eorum taxatio facta est.*

ETsi Joannes Ulcius prole masculinâ destitutus, ingentibus, quas industriâ suâ comparaverat, opibus, agnationem suam propagare cuperet in persona suorum ex fratre jam præmortuo nepotum condita eorum favore opulenta Primogeniturâ, nihilominus providus ergà filias, & munificus ergà D. Ceciliam Benagliam Uxorem suam dilectissimam, nullum illarum commodum prætermisit; singulis enim filiabus, quæ tres sunt, dotem scutorum duodecim millium reliquit, & Uxorem pluribus honoravit legatis, de quibus alibi actum est; prætereaque, ut paternus in filias amor, & justa in Uxorem dilectionis ratio postulabat, consulere etiam optans earumdem substentationi, donec scilicet Filiæ nuberent, & Uxor viduitatem observaret, id Parens, & Maritus spleodidè perfecit.

Postquàm enim plura favore animæ suæ ordinaverat, in §. 16. sui testamenti, ita eisdem providendo, disposuit = *Passando ora il medesimo Signor Testatore alla disposizione de' suoi Beni temporali, rivolge il suo primo pensiere alla Signora Cecilia Benaglia sua dilettissima Consorte, e piacendo alla medesima di rimanere in stato Vedovile, ordina, e vuole espressamente, che debba coabitare con Agnese, Francesca, ed Anna Maria loro communi figliuole, e che dalla sua Eredità li si debbano anticipatamente somministrare Scudi trenta il mese per i soli alimenti delle medesime, cioè Pane, Vino, e Companatico, secondo il loro stato, sperando esso Signor Testatore, che detta Signora Cecilia sarà sempre per continuare il suo amore verso le sudette figliuole, e per ben trattarle, raccomandandole in questa parte anche agl' infrascritti Signori Esecutori Testamentarj, e al Signor Gio: Carlo Benaglia suo Cognata, e respettivamente loro Zio* =: Quoniam verò prudens Testator prospiciebat, quod filiæ ad nubilem ætatem progredientes, in domum Viri cum opulentâ dote commigraturæ aliquando erant, diminuit hoc casu commodo suorum heredum legatum istud cibariorum, subdendo, *e secondo, che le sudette figliuole andaranno prendendo stato ò nel secolo, ò nella religione, debba a proporzione andar cessando il sudetto assegnamento a commodo della sua Eredità*; quam tamen eximere noluit ab onere, præter cibaria, præstandi filiabus, & Uxori vestiaria, habitationem, cæteraque omnia, quæ ad commodam, splendidamque vitæ substentationem, & cultum necessaria erant, ad hæc enim omnia eisdem præstanda illam gravavit eis verbis, *quale in oltre intende, che sia gravata a far le spese del Vestiario per le medesime moglie, e figliuole, pigioni di Casa, e ad ogn' altra cosa, che sarà necessaria per il loro condecente mantenimento, come ancora a pagare per una sol volta Scudi cento cinquanta per comprarne tanti mobili necessarj da apporre in detta Casa, dando sopra di ciò le facoltà necessarie, e opportune agl' infrascritti suoi Esecutori Testamentarj, e riportandosi alla loro prudenza, secondo la quale è certo, che non si faranno spese maggiori del bisogno.* Licèt his verbis abhorrere professus fuerit superfluos, & immodicos sumptus cessuros in detrimentum Primogenituræ ab ipso ordinatæ, quam augeri optavit fructibus investiendis, donec Nepos suus Primogenitus ad virilem ætatem triginta annorum perveniret, attamen non idcircò omisit servire commodis filiarum, & Uxoris; *volendo ancora, che si mantenga alle medesime il commodo della Carrozza, e che per tale effetto si faccino le provisioni per tempo, ed all' ingrosso, e con la maggiore economia possibile.*

Et numquam recedendo ab hoc proposito ità consulendi substentationi filiarum, & Uxoris, ut tamen semper parceretur sumptibus inutilibus, in §. 17. ejusdem testamenti ordinavit, *ed in caso, che alle sudette figliuole, ò ad alcuna di esse piacesse di stare per educande in qualche Monastero, ordina, e vuole, che debba la sudetta Signora Cecilia delli Scudi trenta, come sopra assegnati pagare al Monastero li soliti alimenti, e per l' altre spese di Vestiario, mobili, e simili, ed altre necessarie, dovrà soccombere l' Eredità con somministrare quel tanto, che sarà necessario secondo il giudizio, e prudenza degl' infrascritti Signori Esecutori Testamentarj*, deindeque §. 18. providens casui, quo omnes filiæ suæ collocatæ jam essent, solaque D. Cecilia in statu viduitatis domi remanisset, ità disposuit = *Collocate poi, che saranno tutte le sudette figliuole, e rimanendo sola*

la

la la sudetta Siguora Cecilia sua Moglie in stato però Vedovile, perchè desidera di dare alla medesima qualche contrasegno della sua distinta riconoscenza per l' affetto in ogni tempo dimostratole, e per il compatimento, e carità usata nelle sue sì connaturali, che accidentali imperfezioni, perciò dispone, e ordina, che in tal caso la sua Eredità debba dorle il mantenimento della Carrozza, ed ogni altra cosa necessaria secondo il suo grado, senza però, che possa pretendere i frutti della sua dote, nè del lucro, quali frutti cedino in beneficio della sua Eredità.

Videri poterat providus Testator satis superque commodis, substentationi, & splendido cultui filiarum, & Uxoris his omnibus consuluisse; Verumtamen ipsæ nondum sibi satis provisum esse arbitrantur, ajentes, quod ille in dicto §. 16. agens de cibariis eis verbis, *e che dalla sua Eredità li si debbano anticipatamente somministrare Scudi trenta il mese per i soli alimenti delle medesime, cioè Pane, Vino, e Companatico, secondo il loro stato*, licèt subministrari jusserit Panem, Vinum, & Epulas, Carnes nempè recentes, pisces, uva, hisque similia commestibilia, quæ eduntur cum pane, de quo solo non vivit homo, omiserit tamen condimenta, & ligna, carbonemque, quibus illæ condiri, ac coqui possent. Si enim certi Juris est, alimentorum, & cibariorum nomine comprehendi ea omnia, quæ ad humanæ vitæ usum
1 necessaria sunt per *Text. in leg. legatis ff. de aliment., & cibar. legat. in leg. verb. Victus 43. ff. de verb. signif., Roland. a Valle cons. 22. lib. 1., Simon. de Præt. de interpret. ultim. volunt. lib. 4. dub. 11. fol. mihi 426. nu. 36., Alex. cons. 178. num. 7., lib. 6., Cravett. cons. 199. nu. 3., Garz. de Expens. cap. 4. nu. 17. & seqq., Barbos. de appellat. verbor. appell. 15. per tot., Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 157. num. 16. & seqq., Camarell. de legat. lib. 3. qu. 10. per tot. fol. mihi* 202., certum pariter erit, eodem nomine contineri, non tantùm ea, quæ edere solemus, sed etiam illa, per quæ edimus, ut sunt cibi acuti, aut condimenta, quæ acuunt appetentiam, acetum, piper, salsamenta, hisque
2 que similia, quibus dapes instruuntur, & denique ligna, & carbones, quibus eædem coquuntur per ea, quæ tradit *Barr. de success. lib. 9. tit. 20., Camarella de Legat. lib. 10. dict. qu. 10. num. 13., & seq. fol.* 203. certius in casu nostro, in quo Testator dilectissimis filiabus suis alimenta subministrari voluit, *seconda il loro stato*, honesta autem illarum conditio, & opulentia hereditatis postulat, ut non agrestibus, & rusticanis cibis, sed delicatioribus, & bene conditis dapibus vescantur.

At, re mature perpensâ, verius videtur, Legatariis nihil aliud, præter menstruam quantitatem triginta scutorum; ab hereditate bo. me. Jo: Ulcii cibariorum nomine præstandum esse, res autem plana redditur ex ejusdem testamentariâ dispositione, quam superiori loco fusiùs, consultòque retulimus, ut ex ea perspici posset, illum in §. 16. verbis illis; *e che dalla sua Eredità le si debbano anticipatamente somministrare Scudi trenta il mese per i soli alimenti delle medesime, cioè Pane, Vino, e Companatico, secondo il loro stato*; alimentorum nomen pro cibariis tantùm rudius accepisse, nam sub eo, præter cibaria, licèt comprehendantur habitatio, vestiarium, ceterique sumptus humano usui necessarii in aliis testamenti locis eisdem relicti, dum hic alimentorum nomen restrinxit ad Panem,
Vinum, & obsonium, manifestum fit, alimen- 3
torum nomen minimè usurpasse in sua legali, & latiori significatione, ut bene observat *Cujac. in lib. 10. Digest. ad tit. famil. Ercifcund. in leg. ex parte 39. tom. 4. oper. posth. part. 1. fol. mihi 589. lit. E. & seq., & in lib. 6. Cod. tit. 37. fol. mihi 849. lit. B. tom. 5. oper. posth.*, ideoque nihil aliud ex hoc testamenti loco, quàm mera cibaria consequi poterunt.

In quam porrò caussam Legatariis debetur menstrua tantummodo summa scutorum triginta, ad quam cibariorum, sivè alimentorum quantitas restricta fuit ex voluntate Testatoris; assumptum probatur primò, quia alimenta regulariter menstrua sunt, ut argumento du-
cto ex verbis Jurisconsulti *in leg. fin. ff. de liber.* 4
agnoscen. ibi = *nisi se tam esse infirmos, se tamque pauperes Præsidibus probaverint, ut meritò menstruis alimentis a libertis suis adjuvari debeant* = probat *Barry de success. lib. 9. tit. 6. num. 3. versus finem*, ideoque, cùm annua, vel menstrua
relinquuntur, alimentorum vice legata cen- 5
sentur *Cujac. in lib. 33. Digest. ad tit. 1. de annuis legat. tom. 4. oper. posth. part. 1. fol. mihi* 1373. *lit. C.*, inquiens, = *vel etiam annua, vel menstrua Testatores relinquunt quamdiù legatarii vixerint, ut in leg. 13. in princ. hoc titulo, quod etsi non expresserint, tamen semper intelligitur, cùm alimentorum vice ea reliquerint* =, idemque subdit *lit. E.* = *& quia hac plerumque de causa, annua, vel menstrua relinquuntur, vel donantur, hinc fit, ut in his libris sæpe annuarum, aut menstruorum appellatione significentur alimenta. Et sic in leg. quidam de pact. dotal. Julianus cum initio dixisset annui nomine, subjicit alimentorum nomine; dico autem annuorum appellatione significari non alimenta simpliciter, sed annua alimenta, vel annua alimentorum nomine relicta, vel donata: longè enim distat simplex alimentorum legatum a legato annuo relicto alimentorum vice; iis, quibus alimenta legata sunt, miseratione, dimensione, modove nempè minutatim, frustillatim in dies, horasve singulas ea præstantur, illis autem, quibus annua legata sunt, initio cujusque anni: Quod notandum, integra pensio, puta duo, aut tria millia nummorum præstatur, qua se eo anno exhibeant, atque tueantur, leg. 1. C. quando dies legat. cedat* = dum itaque per divisa tempora, & pensiones Testator Uxori, & filiabus suis triginta scuta initio cujuslibet mensis præstari voluit, cibariorum nomine nil aliud eis debetur, quia dictà
quantitate totum id, quod pro eisdem alendis 6
necessarium erat, reliquisse videtur alimentorum causâ illam relinquendo *Cujac. in lib. 10. Digest. tit. famil. Ercifcund. ad leg. ex parte 39. tom. 4. oper. posth. part. 1. fol. mihi 589. lit. E.*, & fusiùs

fusiùs in eamdem *leg.5. Servo libertatem in lib.1.*
responf. Cervidi Scevolæ tom.3.oper.posth. fol. mi-
hi 210. lit. E.

Clarius id confirmatur, si inspiciamus natu-
ram legati, de quo agitur, Testator enim no-
mine illo *companatico*, quod, juxta vocabula-
7 rium Cruschæ dicitur *di tutte le cose, che si man-*
giano col pane, latinè *obsonium, Glossa marginali*
in leg. legatis 65. ff. de legat.3. ibi = *obsonium di-*
citur quidquid in cibo, præter Panem, & Vinum
additur =, nomine, inquam, illo Legatariis re-
8 linquere voluit edulia omnia, epulasque ciba-
riorum, & alimentorum causâ illis futuro tem-
pore subministrandas, carnes videlicet recentes,
pisces, sal, ova, comestibilia omnia, omnia-
que alia, per quæ illa edimus, harum verò re-
rum hæc esse natura dicitur, ut earum æstima-
tio debeatur, cum eadem in sua specie non sint
9 in legato, sed earum æstimatio *leg. mela 14. §.*
Quidam ff. de alimentis, vel cibar. legat., *Simon*
de Pret. de interp. ultim. volunt. lib. 4. dubit. 11.
num.91. fol. mihi 431. verbis illis = *hæc autem do-*
ctrina usquequaque generalis, & perfecta non vi-
detur, quia plures aliæ res sub legato alimento-
rum continentur, quæ in sua specie non sunt in
legato, sed earum æstimatio, veluti sunt Epulæ,
vel, ut vulgò dicitur, companaticum, sal, carnes
recentes, caseus, ova, pisces, & similia come-
stibilia necessaria victui hominis cum Pane, de
quo solo non vivit homo, ut dicit Scriptura &c. &
calceamenta, vestimenta, quæ sine pecunia non
possunt haberi, & aqua, ubi est venalis, cùm
res omnes istæ comprehensæ in legato, passim vena-
les sint, ideo earum species in legato non sunt, at
earum æstimatio, sub exemplo aquæ venalis, Text. est
in leg. malu =, & sequitur *Barry de success. lib. 9.*
tit.6. num. 3. At verò si ea est cibariorum, &
hujusmodi specierum natura, ut non ipsæ, sed
earum æstimatio in legato sint, quum Testator
illarum æstimationem in certa quantitate Scu-
torum 30. menstruorum taxaverit, nulla super-
est dubietas, quin quantitas expressa attenden-
10 da, observandaque sit taxatio ab illo facta, ar-
gumento *Text. in leg. Lucius Titius ff. de alimen.*
vel cibar. legat. ubi Testator libertis suis *cibaria,*
& vestiaria annua certorum nummorum reliquit,
& posteriori parte testamenti ità cavit *obligatos*
eis ob causam fideicommissi fundos meos illum, &
illum, ut ex reditu eorum alimenta suprascripta
percipiant. Quæsitum est, an si quantò minores
reditus pervenerint, quàm est quantitas Cibu-
riorum, & vestiariorum, heredes ad supplendam
eam onerari non debeant; vel si alio anno excesse-
rint, an supplendum sit quod superiore anno minus
perceperint. Paulus respondit cibaria, & vestia-
ria libertis Defuncti integrè deberi: neque ex eo,
quod postea Prædia his pignoris jure Testator obli-
gare voluit, ut ex reditu eorum alimenta perci-
perent, minuisse eum, vel auxisse ea, quæ reliqne-
rat, videri = Quamvis igitur Jurisconsultus, de-
ficientibus reditibus Prædii, quibus cibaria
præstanda erant, suppletionem demandaverit,
11 attamen colore nullo augeri, aut minui posse
voluit quantitatem taxativè in hanc causam re-
lictam, & consonat etiam alter *Text. in leg. pe-*
nult. eodem tit. ubi statuitur, quod *cùm alimenta*
per fideicommissum relicta sunt, non adjectâ quan-
titate, ante omnia inspiciendum est, quæ Defun-
ctus solitus fuerat ei præstare &c. certam itaque
quantitatem si Testator expresserit pro alimen-
tis certo tempore præstandis, ea dumtaxat, 12
& nihil aliud debebitùr *Camarell. de legat. lib. 3.*
quæst.11. num. 2., inquiens, nullam interpreta-
tionem, nullamque glossationem necessariam
reputari, quando Testator suam mentem ex-
pressit, & declaravit.

Et sanè adeò attendendam esse taxationem à
Testatore factam, ut nullo unquam colore ab ea
recedere liceat congruum fit ex eo, quod si ali-
menta taxativè non solùm in certa quantitate,
sed in certis speciebus, ex certo fundo taxativè 13
percipiendis, relicta fuerint, si tãta illarum quan-
titas, vel nihil ex eodem percipiatur, nulla ab
herede fieri debeat suppletio, sed eorum diminu-
tio cedat damno legatarii, ut respondit Juriscon-
sultus *in leg. 5. ff. de tritic., Vino, vel oleo lega-*
to inquiens = *cum certus numerus amphorarum Vi-*
ni legatus esset ex eo, quod in fundo Semproniano
natum esset, & minus natum esset, non amplius
deberi placuit, & quasi taxationis vicem obtinere
hæc verba, quod natum erit = *Surd. de aliment.*
tit.7. quæst.33. num.24., *Camarell. de legat. quæst.*
15. num.3. fol. mihi 204., *& quæst. 12. num. 10.*
subdens *nu.52.* quod si res, ex qua præstari de-
bent alimenta, perierit sine culpa heredis, idem
liberetur ab omni onere illa supplendi aliunde,
prout etiam si eadem certo loco, puta in sua
Domo, ab herede præstanda sint, cessante justâ
causâ, extrà illius Domum à Legatario peti
nequibunt *Camerell. dict. lib.3. quæst.15. num.23.*

Denique coadjuvari possent hæc omnia aliâ
certâ Juris regulâ, quà edocemur, quod, quum
agitur de legato sub genere suo plures species
continente, si species quædam non ex abun-
danti, aut per imperitiam, sed consultò, con-
silio certo, & custodito numero enumerentur,
tunc legato generis derogatur, & ea tantùm 14
legatario debentur, quæ specialiter enumerata
sunt *leg. legatâ suppellectili 9. ibique Glossa verb.*
legatu ff. de suppellectil. legat., *Cujac. ad dict. leg.*
in lib.7 respons. Papin. tom. 1. oper. posth. fol. mi-
hi 308. lit.C. & D., *Simon de Pret de interpret.*
ultim. volunt. lib.2. solut. 3. num.6. fol. mihi 174.
a tergo, *Surd. de alim. decis.9. quæst. 8. nu.304.* id
evenisse dici posset in casu nostro, in quo, ta-
metsi per malam hypothesim dicendum esset,
Testatorem verbis illis, *e che della sua Eredità li*
si debbano anticipatamente somministrare Scudi
trenta il mese per i soli alimenti delle medesime;
nihilominus legatum generaliùs conceptum, re-
strictum censeretur taxatione certæ quantitatis, 15
& adjectione, atque enumeratione certarum
specierũ generalitatem omnem restringentibus,
concurrente præsertim dictione illà, *cioè*, latinè
idest, seu *videlicet*, quæ habet naturam taxa- 16
tivæ, & restrictivæ *Barbos. de dict. us. freq. dict.*
145. genericum nomen alimentorum restrin-
gentis ad species expressas, nempe *Pane, Vi-*

no, e companatico, adeoque nil aliud, præter il-
17 las, deberetur *Paris conſ. 17. num. 38. lib. 3.* in-
quiens, *quod per enumerationem ſpecierum re-
ſtringitur ſignificatio generis, quando de hoc con-
ſtat; & conſtare dicitur, quando apponitur ver-
18 bum, ſeù dictio videlicet, Simon. de Præt. de
interpret. ultim. volunt. lib. 2. ſolut. 3. num. 63. fol.
mihi 176., Magon. deciſ. florent. 50. nu. 19. & 39.,
Rot. coram Ludoviſ. deciſ. 257. nu. 13. verſ. neque
expreſſio, & in rec. part. 11. deciſ. 118. nu. 15.*

Quæ cùm ità ſint, & inſpectis tum certis Ju-
ris noſtri regulis, tum etiam figurâ verborum,
quibus Legatum cibariorum causâ factum, taxa-
tivè à Teſtatore reſtrictum reperiatur ad men-
ſtruàm præſtationem Scutorum triginta, quanti
eadem ille æſtimanda eſſe voluit, ſuperfluum
videri poſſet ex conjecturis inveſtigare illius
mentèm, cum cùm hæc ex Legis interpreta-
tione certa ſit, ſatiſque declarata legatur, heres
innixus verbis Teſtatoris, & regulæ juris præ-
cipienti, Legatum in dubio interpretandum eſſe
19 favore heredis, non Legatarii, argumento *Text.
in leg. de alim. & cibar. legat., Rot. coram Rembol-
dò deciſ. 595. num. 7.*, nullo indiget conjectura-
20 rum adminiculo pro ſubſtinenda, obſervanda-
que Legati taxatione ab ipſo facta, ſed Legata-
rius, qui legati ſubſtantiam ampliandam eſſe
contendit, conjecturis, & efficacibus argu-
mentis concludenter docere tenetur, ſervan-
21 dam non eſſe taxationem legati reſultantem ex
interpretatione Juris, & verbis teſtamenti.
Verumtamen, ut apertiùs detegatur inſubſten-
tia petitionis DD. Legatariarum expoſcentium,
ut ab heredibus menſtruæ quantitati Scutorum
triginta adjiciatur congrua quantitas pro emen-
dis condimentis, & lignis, quibus condiri, ac
coqui poſſint cibaria ipſis legata, quaſi hæc,
tametſi neceſſaria pro alimentis, comprehenſa
minimè fuerint in relicto facto pro *Pane, Vino,
e companatica*, aſſerimus duplex argumen-
tum, eorumque primum deſumitur ex *§. 17.*
Teſtamenti, in quo Teſtator conſiderans ca-
ſum, in quo aliqua ex filiabus, potius quàm
penes matrem, educationis causâ eligeret mo-
rari in aliquo Monaſterio, juſſit, *che debba la
ſudetta Signora Cecilia delli Scudi trenta, come
ſopra aſſegnati, pagare al Monaſtero li ſoliti ali-
menti;* At verò, ſi penſio, quæ Monaſterio ci-
22 bariorum, ſeù alimentorum nomine ſolvitur,
præſtatur pro cibariis, & dapibus conditis, &
coctis, & quæ in menſa parantur, & come-
duntur, & hoc teſtamenti loco Teſtator omni-
ne alimentorum dapes ità inſtructas intellexit,
dicendum procul dubio eſt, quod ſuperiori etiam
23 teſtamenti locò, alimentorùm, & cibariorum
nomine Epulas ejuſdem qualitatis ſignificare
voluerit, nulla enim in ſubjecta materia ſumi
24 poteſt interpretatio melior illâ, quæ reſultat
ex verbis ejuſdem Teſtatoris per *Text. in dicta
leg. penult. ff. de aliment., & cibar. legat., Ca-
marell. de legat. lib. 3. quæſt. 11. num. 9., & 10. fol.
mihi 204.*

Alterum verò non minus efficax argumen-
tum elicitur ex eo, quod Teſtator facere con-
ſuevit, dum enim ipſe viveret, pro Uxoris,
filiarum, ſui ipſius, & famulæ etiam cibariis, 25
ſingulis menſibus Scuta viginti dumtaxat, & mi-
nus etiam expendere conſueverat, ſi enim par-
ciſſimus iſte Vir tantâ cum parſimonia, quoad
ipſe vixit, alimenta familiæ ſuæ ſubminiſtravit,
ſi in univerſis teſtamenti ſui locis imploravit fi-
dem Executorum Teſtamentariorum, ut dili-
genti ſtudio, & curà invigilarent, ne immodicis, 26
& inutilibus ſumptibus extenuarentur reditus
Patrimonii ſui, quibus augeri cupiebat Primo-
genituram à ſe inſtitutam, quo colore, aut quâ
juſtâ ratione dici unquam poterit, quod, ipſo è
vivis ſublato, ideoque diminuto numero perſo-
narum alendarum, Legatariis non ſolùm reli-
querit alimenta in tertia parte majora illis, quæ
ipſe præſtare conſueverat, ſed præterea his ad-
jicere voluerit pecuniam prò condimentis, li-
gnis, & carbone comparandis? ſi enim, defi-
ciente taxatione quantitatis alimentorum factà
à Teſtatore, in eiſdem æſtimandis, inſpicien-
dum dumtaxat eſſet quantum ipſe vivens tri-
buere ſoleret Uxori, & filiabus, de quarum 27
alimentis agitur, & non niſi tantundem eiſdem
tribuendum eſſet, ut ad *Text. in dict. leg. penult.
ff. de alimen., & cibar. legat.*, & benè obſervant
*Simon. de Pret. de interpret. ultim. volunt. lib. 4.
dubit. 11. num. 48.*, quantò magis obſervanda
erit conſuetudo, & uſus Teſtatoris pro aſſe-
quenda juſta, ac legitima interpretatione taxa- 28
tionis cibariorum ab eodem factæ, quam lega-
tariæ præter juſtum modum ampliare conten-
dunt, vim faciendo illius verbis, & apertè re-
cedendo ab omnibus regulis Juris ſuperiùs tra-
ditis, & quibus admonemur, in dubio præſu-
mendum eſſe, Teſtatorem ad heredis potiùs, 29
quàm Legatarii favorem diſpoſuiſſe *Merlin. Pi-
gnatell. contr. forenſ. cent. 2. cap. 65. ſub num. 28.
verſ. conſtat igitur.*

Senogallien. Cenſus, & Pecuniaria.

Creditor fructuum cenſus utroque juvatur aſſo-
ciationis, & Salviani remedio. Fundi cenſiti
identitas in antiquis ex quibus probetur? Cen-
ſus impoſitio, etiam ex mente ſan. mem. Pii V.
valida eſt, ubi, licèt deſit Fundi cenſiti dimen-
ſio, ille tamen certus eſt, ac certis finibus
deſignatus. Damni emergentis ratione ob
Debitoris moram agi nequit, niſi interpellatio
fuerit præmiſſa.

VOTUM XIV.

1 *Summa in adjudicatione cenſus ſequeſtrata
pro ejus fructibus penes publicum Depoſita-
rium, cenſetur propria Creditoris effecta
per correſpectivam crediti excomputationem.*
2 *In heredem jura omnia Authoris pertran-
ſeunt.*
3 *Heres pro ſumma ab ejus Authore ſequeſtra-
ta penes Depoſitarium publicum, poteſt hunc
ad conſignationem compellere, etiam per
viam mandati rigoroſi.*

4 *Se-*

4 *Sequestratarius, pendente sequestre, inhibetur pecunias sequestratas alteri solvere.*

5 *Ac tenetur ei, de Judicis mandata, consignare, qui sequestrum adposuit.*

6 *Creditori census, virtute clausulæ* Constituti *in Instrumento adposita, competit associationis remedium.*

Eà verò clausulà deficiente, succurritur remedio Salviani virtute hypothecæ ex Instrumenta resultantis, num. 8.

7 *Clausula* Constituti *in Instrumenta census, præsefert facultatem capiendi possessionem proprià auctoritate.*

9 *Remedium tàm associationis, quàm Salviani eumdem perit effectum.*

10 *Et census Creditor, pro ejus fructibus, alterutro valet agere.*

11 *Procedit, tametsi fundus censitus in Tertios fuerit alienatus*, & num. 12., & 13.

12 *Fundus censitus ex voluntaria ejus distractione a Debitore facta ab hypotheca non liberatur.*

13 *Hypotheca specialiter a Creditore adquiritur super fundo censito.*

14 *Immissio in Salvianum Creditori census non denegatur, concurrentibus fundi censiti identitate, antiquâ Debitoris, & modernâ rei conventi possessione.*

15 *Identitas fundi plenè resultat ex ejus descriptione in Libro Æstimi.*

16 *Liber Æstimi probat, rem ad eum pertinere, cujus nomine reperitur descripta.*

17 *Identitas probari potest per Testes, licèt ad* perpetuam *deponentes.*

18 *Identitas resultat ex confinibus fixis, & invariabilibus*, & num. 19.

19 *Confinia fixa, & invariabilia alienari nequeunt.*

20 *Identitas demonstratur ex Instrumentis divisionum, & similibus diverso tempore celebratis*, & num. 21.

22 *Præsertim in antiquis*, & num. 23. ad 26.

23 *Identitas in antiquis ut probetur, rigorosæ non requiruntur probationes.*

24 *Sed præsumptiones, atque indicia admittuntur.*

25 *Et satis est duas adferre demonstrationes, quarum, una sit specifica, altera generica.*

26 *Immò unica sufficit cum regione, seù contrata.*

27 *Creditor fructuum census agere potest contrà Debitorem sui Debitoris, non tamen post tricenarium temporis lapsum*, & num. 28.

28 *Actio pro fructibus census triginta annorum spatio præscribitur.*

29 *Competit verò pro fructibus 29. annorum*, & num. 32.

30 *Præscriptiones tot in annalibus præstationibus requiruntur, quot sunt anni.*

31 *Præscriptio qualibet impedita remanet per solam litis contestationem*, & num. 33.

34 *Heres, uti suos, petit fructus decursos post factam ejus Authori census adjudicationem.*

35 *Et per eam Dominus census dicitur effectus.*

36 *Fructus Domino debentur.*

37 *Fructus semper veniunt in adquisitione rei fructiferæ.*

38 *Etiam non factâ eorum mentione.*

39 *Census, non factâ dimensione fundi censiti, nullus est, & illicitus ex Bulla san. mem. Pii V.*

40 *Intellige, ut id non procedat, si fundus sit certus, & certis finibus designatus*, & num. 43.

Imò, ut sustineatur, sat est sola specialis dicti fundi denominatio, aliis Bonis Debitoris census non conveniens num. 44.

Procedit, nullis etiam expressis finibus, dum certa aliunde sit fundi censiti identitas nu. 45. 46., & 47.

Quomodocumque de identitate constet num. 48.

41 *Fundus censitus ubi certus est, & certis finibus designatus, Creditor census subest periculo amittendæ sortis, fundo perempto.*

42 *Census extinguitur, perempto fundo censito*, & num. 49.

50 *Læsio est concludenter ab Allegante probanda.*

51 *Associatio impediri nequit exceptione læsionis incontinenti non probata.*

52 *Damni emergentis ratione ob Debitoris moram agere quis nequit ex damna in specie probato.*

53 *Nisi præmiserit interpellationem.*

54 *Ex qua Debitor sciverit, eum in damno esse.*

55 *Interpellatio autem debuit esse judicialis, ac personalis.*

56 *Non verò domi dimissâ copiâ.*

57 *Nec extrajudicialis.*

58 *Procedit etiam in Fidejussore ad relevationem agente*, & num. 59. ad 62.

59 *Fidejussor, non præmissâ interpellatione, nequit principalem Debitorem in mora constituere*, & num. 60., & 61.

61 *Debitor a Fidejussore non interpellatus, allegere potest, se non fuisse permissurum, pecunias ab eo sub usuris accipi.*

62 *Interpellatio semper requiritur, ubi non agitur de lucro cessante, sed de refectione damni emergentis.*

JOANNES Baptista Franconius ex causa Fidejussionis præstitæ favore sacri Montis Pietatis Corinaldi pro Hieronymo Franconio illius Ministro, anno 1613. coactus fuit solvere dicto sacro Monti flor. 1867., & rubra 45. tritici, quanti condemnata fuit debitrix hereditas dicti Hieronymi, Juriumque cessionem Monti competentium reportavit.

Vix autem perfectà tali solutione, obijt idem Jo: Baptista, & deinceps Dominicus ejus filius, relicto post se Bartholomæo filio, & respectivè dicti Joannis Baptistæ nepote in pupillari ætate constituto; quam tamen statim ac excessit, curavit anno 1641. sibi refundi dictam summam ab Avo suo pro Hieronymo solutam, repertàque in hujus hereditate ratà census scutorum 50.

in majori summa anno 1584. ejusdem favore
impositi à Petro Bartoli eum fidejussione Mar-
ei Antonii qu: Laurentii, aliàs Veroli contra
istum veluti Debitorem sui Debitoris actio-
nem judicialiter direxit, quam subindè conti-
nuavit, etiam contra illius heredes, sed, mortuo
interim Bartholomæo, Judicium conquievit
usque ad annum 1683. quo tempore D. Victoria
Franconi ejusdem filia, & heres illud restau-
ravit, & citato Hieronymo Brunoro Jun., contra
istum mandatum obtinuit à clar. me. Card. Ca-
prara tunc in subselliis A. C. sedente, quod
exequi curavit super rata dicti census scutorum
50., qui successivè sub hasta positus fuit; cum-
que nullus comparuerit Licitator, fuit à Præ-
tore Corinaldi eidem Victoriæ in causam me-
morati sui crediti adjudicatus tam pro sorte,
quàm pro fructibus non solùm decursis, & non
solutis, sed etiam decurrendis, qui propterea
pro rata scutorum 20. ad ejus instantiam seque-
strati fuerunt penes Depositarium sacri Montis
Pietatis Corinaldi.

Post hæc decessit quoque Victoria, relictis
post se DD. Julio, & Jo: Baptista filiis, & he-
redibus, qui anno 1712. institerunt tum pro
consignatione dictorum scutorum 20. in sacro
Monte Corinaldi, ut dictum est, sub sequestro
existentium, tum etiam pro associatione, seù
immissione ad fundum censitum pro consequen-
dis fructibus prædicti census Victoriæ adjudi-
cati usque in hæc tempora decursis. Verùm,
cum antequam litem hanc prosequantur, Ju-
dicium, sententiamque meam qualemcumque
pro veritate exquirere voluerint, responden-
dum censeo, quod justà ratione sperare valent
victoriam obtinere, cum eorum actio, jam in
Judicium deducta, in omnibus Juri consona vi-
deatur.

Si enim sermo sit de scutis 20., dubio procul
1 eisdem debeatur, quia eo ipso, quod in adju-
dicatione census contraposita fuerunt pro in-
trauti rata crediti, pro quo tunc agebat Vi-
ctoria eorum Auctrix, quemadmodum per hanc
correspectivam crediti excomputationem effe-
cta fuerunt propria Victoriæ, *ad Text. in leg. si
eum §. qui injuriarum ff. si quis cautb., Paul. de
Castr. cons. 158. num. 1. part. 1., & cons. 179. nu.
1. part. 2., Valenz. cons. 69. num. 254., & seq.,
Gratian. discept. for. 624. sub num. 10, & seq.,
Rota coram bon. mem. Emerix Jun. decis. 1088. nu.
5., & 6., & decis. 1181. num. 30., in rec. decis.
320. num. 1., & seqq. part. 12. in Balneoregien.
Fideicummissi 5. Decembris 1691. §. Quod autem
coram clar. me. Card. Caprara, in Romana Salvia-
ni 23. Junii 1710. §. Quoniam pro remotione cor.
Caffarello, in Florentina quartæ funeralis 6. Mar-
tii 1711. § Demum coram eodem, & in Romana
Canonum Teuntæ Nuntiatellæ 2. Decembris 1711.
§. quoniam coram eodem*, ita omnis ratio suadet,
quod modò concedatur mandatum de consi-
gnando favore dictorum fratrum, ad quos ob
2 nomen, & titulum hereditarium dictæ Victoriæ
jura omnia, & quæcumque illius Bona transie-
runt. *Leg. hereditas ff. de regul. Jur., Leg. cum
heredes ff. de acquir. u. heredit. leg. 1., & toto tit.
Cod. ut actio ab hered., & contr. hered., leg. Item
veniant ff. de petit. hered., Rota decis. 67. nu. 18.
coram Coccin., decis. 490. num. 6., & decis. 574.
num. 19. coram Bichio*, compellendo etiam per
viam rigorosi mandati, quatenus opus esset,
dictum Depositarium, seù Montem Pietatis, in 3
quo à Victoria sequestrata fuerunt, juxta dispo-
sitionem *Textus in leg. penult. ff. depositi, Roland.
cons. 17. num. 1. lib. 1.*, pendente namque seque-
stro, sequestratarius à lege, & ab homine inhi-
bitus remanet pecunias sequestratas alteri solve- 4
re. *Gratian. discept. forens. cap. 485. in princip.,
Rota in rec. decis. 443. in fin. part. 11., & decis.
176. num. 1., & seq. part. 15.* teneturque illas
apud se conservare ad effectum consignandi illi,
ad cujus instantiam sequestrata fuerunt, quo- 5
ties Judex ita mandet. *Bart. in leg. Ei, apud
quem §. Si velit ff. depositi, & in leg. Oleum nu.
4. ff. de Dol., Rota coram Coccin. decis. 1802.
num. 4.*

Quod verò attinet ad mandatum de associan-
do, sivè de immittendo in Salviano ad fundum
censitum pro aliis fructibus census præfatæ Vi-
ctoriæ adjudicati, res quoque vacat difficulta- 6
te, quia Creditor census vigore clausulæ pre-
carii constituti semper juvatur remedio associa-
tionis, hæ enim, hisque similes clausulæ in
instrumento census adponi solitæ, præseferunt
facultatem accipiendi possessionem proprià au- 7
ctoritate, ut notat *clar. mem. Card. de Luca de
judic. disc. 44. num. 28., Rota decis. 366. n. 22.
coram Bich.*, vel, hisce clausulis non concurren-
tibus, succurritur per viam immissionis in Sal- 8
viano virtute hypothecæ ex instrumento Cen-
sus resultantis, ut alterutro ex his remediis,
quæ alioquin eumdem pariunt effectum, de cre- 9
dito fructuum satisfieri valeat *l. 2. & 3. Cod. de* 10
*pignor., Menoch. de adipisc. remed. 5. num. 107.,
Rota decis. 887. num. 5. coram Buratt., dec. 1159.
num. primo, coram bo. me. Emerix jun., in rec. decis.
187. num. 3. part. 10.* Idque procedit, tametsi
fundus censitus nuncupatus *Cona magna* in ter- 11
tios alienatus fuerit, quia per voluntariam il-
lius distractionem à debitore factam liberari non 12
potuit à vinculo specialis hypothecæ, quam
creditor Census super illo acquisivit, ut, rela- 13
tis concordantibus, firmavit *Rota decis. 24. n. 3.
coram Ansaldo inter ejus decisiones Romæ im-
pressas.*

Nec deficiunt extrema in hoc judicio requisi-
ta, quia fundi censiti identitas, antiqua posses-
sio Petri Bartoli census debitoris, & moderna
rei conventi, quæ sunt extrema in hoc judicio 14
requisita, ad *Text. in leg. prima ibique gloss. in
verb. competit., Cod. de precur. & Salvian. in-
terdict., Rota coram Buratt. decis. 728. num. 4.,
& coram Emerix jun. decis. 59. num. 1. & 2., &
decis. 446. num. 1.*, planè concurrunt in casu no-
stro, in quo identitas, de qua solùm dubitari
posset, satis, superque resultat, tùm ex descri- 15
ptione in libro Æstimi, qui efficacem tribuit
probationem, rem fuisse in Bonis illius, cujus 16
nomine reperitur dictus fundus descriptus, *Pe-
regrin.*

regnin de fideicom. art. 44. num. 7., *Rota coram*
Priolo decis. 363. num. 18., *in rec. decis. 706 nu. 6.*
part. 2., *in Camerinen. fideicommissi 2. Junii 1687.*
§. Quod verò attinet coram Hervault Archie-
piscopo Turonen., *in Balneoregien. fideicommissi 5.*
Decembris 1691. §. Quod autem Bona coram
Card. Capraro, *in Romana Pecuniaria 5. Maii*
1700. §. Quod autem coram Ansaldo; tum ex
27 depositionibus testium, licèt ad perpetuam de-
ponentium *Aretin. in l. decem num. 4 ff. de ver-*
bor. obligat., *Rota coram Bich. decis. 27. num. 13.*,
28 tum ex confinibus fixis, & invariabilibus sylvæ
29 communis Corinaldi, & viæ publicæ, quibus
adhæret, quæ eum alienari nequeant, consti-
tuunt confine immutabile. *Maresc ott. var. resol.*
lib. primo cap. 12. num. 23., *Rocca disput. jur. se-*
lect. cap. 10. nu. 60., *Rota coram Ottbob. decis. 102.*
num. 4., *coram Cerro decis. 3. num. 14.*, *cor. Priolo*
decis. 182. num. 9., *in rec. decis. 88. num. 16. part. 7.*,
& decis. 75. num. 2. part. 10., tùm demum, &
20 fortius ex instrumentis divisionum, & datio-
num in solutum, aliisque his similibus diverso
21 tempore celebratis, ex quibus superlativè pro-
bata dicitur identitas, *Rota in Sabinen. Census*
20. Januarii 1698. §. Prout nec urget coram bon.
mem. Muta, *& in Faventina Primogenituræ de*
Naldis super identitate 19. Aprilis 1709. §. Qua
enim coram bon. mem. Caffarella. Præsertim quia
22 agitur de impositione Census à centum ab hinc,
& ultra annis facta. *Paris. cons. 26. nu. 25. lib. 2.*,
Rota decis. 479. num. 21. part. 9., *& decis. 152.*
num. 6. part. 19. rec., in antiquis enim non re-
23 quiruntur rigorosæ probationes pro indentitate
probanda, sed admittuntur illæ desumptæ ex
24 præsumptionibus, & indiciis, *Rota in Amerina*
fideicommissi 26. Junii 1697. §. penultim. coram
Muto, *in dicta Sabinen. Census 10. Januarii 1698.*
§. Prout non urget coram eod., *in Hurtaaa Bono-*
rum 27. Junii 1698. §. penult. cor. Emo D. Card.
25 *Priola*. Ità quidem, ut satis sit afferre duas de-
monstratio ies, quarum una sit specifica, altera
generica. *Rota decis. 446. num. 4. cor. bon. mem.*
26 *Emerix jun.*, ubi quod sufficit unica demonstra-
tio cum regione, seù contrata *in Bononien. Im-*
missionis 25. Junii 1697. §. penult., *confirmato 9.*
Maii 1692. §. finali coram Rmo Hervault, *&*
in Viterbien. fideicommissi de spiritibus 9. Januar.
1688. §. Neque officere coram bon. mem. Benincasa.
Non idcircò tamen dd. DD. fratres generali-
ter, & indistinctè agere poterunt prò omnibus
fructibus dicti Census, sed procedendum est
eum distinctione, quippè incipiendo à fructibus
decursis, & non solutis ab anno 1584., tempore
impositionis Census, usque ad annum 1641.,
spectantibus ad eorum debitorem, qui erat Cre-
ditor census, illos petere quidem poterunt ad
effectum imputandi in proprium eorum credi-
tum, eum permissum sit Creditori agere prò
27 suo eredito contra Debitorem sui Debitoris. *Leg.*
nomen Cod. quæ res pign. oblig. poss., *Surd. cons. 4.*
num. 23., *Rota coram Cerro decis. 22. num. 13.*,
& decis. 34. num. 61., Verum tamen non prò to-
to dicto tempore, quia ob plusquam tricena-
riam præscriptionem sublata remanserit actio
prò illis consequendis. *Cap. ad aures de præ-* 28
script., *leg. sicut, & leg. omnes Cod. de præscript. 30.*
vel 40. annor., *Rota coram bon. mem. Emerix jun.*
decis. 26. num. 1., *& decis. 40. num. 9.*, sed prò
annis tantùm viginti novem, quia fructus in 29
hoc temporis spatio decursi præscribi non potue-
runt, ob certam illam Juris regulam, quà edo-
eemur, in annualibus præstationibus tot requiri 30
præscriptiones, quot sunt anni. *Decian. cons. 29.*
num. 39. lib. 1., *Cenc. de Censib. quæst. 138. n. 3.*,
Carleval. de judic. lib. primo disput. 4. num. 17.,
Rota coram bo. me. Emerix jun. decis. 557. num. 1.,
& 2., ab anno autem 1641. cum ab Auctoribus
dictorum fratrum mota fuerit lis contra Fide-
jussorem prò consequendis fructibus d. Census,
eademque pluries restaurata, ac diù continua-
ta contra heredes usque ad annum 1683., in du-
bium venire nequit, quin integrè debeantur,
eum per solam litis contestationem impedita 31
remaneat quælibet illorum præscriptio. *Cap. fi-*
nal. de præscript., *Cravet cons. 116. num. 6. lib. 1.*,
Cephal. cons. 161. num. 2. lib. 2., *Addea. ad Bu-*
ratt. decis. 505. num. 13., *Rota coram Seraphin.*
decis. 614. num. 1., *& decis. 307. num. 4.*, *& seqq.*
part. 14. rec.
Demum, quod attinet ad fructus ab anno
1683. usque nunc decursos, isti potiori ratione
Actoribus debentur, nedum ex rationibus mox
deductis, sed quia ex alia ratione speciali præ-
scribi nequivissent, dum prò annis 29. deinceps 32
elapsis allegari non potest ulla præscriptio, ut
supra dictum est, & anno proximè præterito,
quo complebantur triginta anni, judicium in-
structum fuit prò associatione ad fundum censi- 33
tum, ut hoc medio DD. fratres de fructibus fa-
eiliùs satisfierent, his solùm addendo, quod
fructus isti ab anno 1683. decursi, non sunt im-
putandi in ereditum ipsorum fratrum, cum sint 34
eorum proprii, ex quo anno 1683. Victoria eo-
rum Mater, & immediata auctrix censum in
sorte sibi adjudicari obtinuit à Prætore Corinal-
di unà eum fructibus decursis, & decurrendis,
undè nedum ex vi talis adjudicationis, per
quam effecti fuere Domini census, fructus ab 35
inde citra decursos petere debent uti suos, sed
etiam ex Juris dispositione, quà cavetur, quod 36
fructus Domino debeantur, & semper veniant
in acquisitione rei fructiferæ, tamquam acces- 37
sorii ad sortem, ejusque naturam sequentes, per
Text. in l. certum 22. ff. de rei vindic. leg. litiga-
tor Cod. de fructib., *& litis expens.*, quamvis de 38
illis mentio ulla facta non fuisset, in *Ariminen.*
Castrorum 5. Maii 1702. §. Et quod coram bon.
mem. Caffarella.
Quibus ità constabilitis, obstare minimè vi-
dentur ea, quæ in contrarium opponi possunt;
& primò quidem non officit, quod dictus een-
sus impositus fuerit à Petro Bartoli super quo-
dam ejus prædio appellato *Cinæ magnæ*, nem-
pè dimensionis, & latitudinis, nullà factà
expressione numeri rubrorum ejusdem, exindè
inferendo, quod ob prætermissam hanc quanti-
tatis designationem, census nullus sit, & illici- 39
tus, veluti non servatà formà Constitutionis
san-

ſan. mem. S.Pii V., nam prò implemento hujus
Bullæ non requiritur expreſſio quantitatis, aut
40 menſura fundi cenſiti, modò idem ſit certus,
& certis finibus deſignatus, ſic enim ſufficien-
ter occurritur fraudi, quæ alioquin ex parte
41 Creditoris ineſſe poſſet in non ſubjiciendo ſe pe-
riculo amiſſinnis ſortis, cui Creditor cenſua-
42 rius ſubeſt in caſu peremptionis fundi cenſiti in
totum, vel in parte, ex notatis per *Leotard. de*
uſur. quæſt. 58. num.34., qui fraudis timor pro-
cul abeſt à caſu præſenti, ex quo omnia confi-
43 nia prædicti prædii cenſiti expreſſa leguntur in
inſtrumento impoſitionis Cenſus; imò verò, ut
ille ſuſtineretur, ſatis fuiſſet ſola ſpecialis de-
44 nnminatio *Cona magna* aliis Prædiis Petri Bar-
toli impoſitoris minimè conveniens, cum cen-
45 ſus conſtitutio valida reputetur, etiam nullis
expreſſis finibus, ſi aliis modis, & per alias de-
monſtratinnes de certitudine fundi cenſiti dubi-
tari non poſſit, ut enim ait *Textus in leg. 63.*
§. primo de contrahend. empt. demonſtratione
46 fundi factâ; fines nominari ſupervacaneum eſt,
47 idque procedere, inſpectâ etiam Bullâ Pianâ,
probant *Leotard. de uſur. quæſt. 58. num. 9. &*
ſeqq., *Gratian. diſcept. forenſ. cap.883. num.13.*,
Mareſcott. variar. reſol. lib. 3. cap. 10. num. 28.,
Cenc. de cenſib. quæſt. 40. num.24., *clar.me.Card.*
de Luca de cenſ. diſc. 6. num. 6. & ſeqq., quo-
48 modocumque enim conſtet de identitate fundi
cenſiti, ſatisfactum dicitur menti, & intentio-
ni Pontificis, quia, ubi non poteſt dubitari de
fundo cenſito, eveniente caſu peremptionis il-
49 lius, dubium nec eſſe poteſt, quin Cenſus etiam
ſit extinctus, & peremptus, ut proſequitur *Cen-*
cius loco citato.

Minùs verò attendi debet, quod in delibera-
tione Bonorum ſequutâ vigore cujuſdam man-
dati per dd. fratres prædictos expediti, coram
R. P. D. tunc A. C. Aldrovando, prò eorum
credito enormiſſimè læſi fuerint heredes Hiero-
nymi Franconi principalis debitoris Cenſus; ſi-
50 quidem talis exceptio eſſet concludenter ab Al-
legante probanda; ideoque cum non ſit noto-
51 ria, & incontinenti probata, apta non eſt im-
pedire præfatis fratribus aſſociationem, ſeù im-
miſſinnem in Salviano ad fundum cenſitum prò
reſiduali eorum credito, per ea, quæ tradunt
Zacch. de oblig. Cameral. quæſt. 17. num.121., *&*
ſeq., *Ridolphin. in prax. part. prima cap. 8. num.*
226., *bon.mem. Advoc. Conſtantin. ad ſtatut. Urb.*
annot. 46. num. 215., *& 278.*, *Urceol. conſult. fo-*
renſ.48. num.24., *Rota in Civitatis Vetulæ tran-*
ſactionis 28. Aprilis 1704. §. Circa læſionem co-
ram Anſaldo.

Prout etiam nil refragatur poſtrema exce-
ptio, quod dd. DD. fratres agant prò credito,
de quo jam ſatisfacti ſunt. Etenim, factis cal-
culis, adhuc, ut mihi ſupponitur, remanent
Creditores ſcutorum 183. 50., & aliorum ſcu-
torum 595. 50., de quibus, una cum aliis ſcutis
40., & ultra, pariter reintegrandi ſunt ab here-
ditate Hieronymi Franconi.

Et demum præfati fratres hiſce omnibus cre-
ditis addebant aliud damni paſſi à Joanne Ba-
ptiſta, eorum mediato Auctore occaſione ſolu-
tionis per eum factæ Sacro Monti prò Hierony-
mo originario debitore, dum prò eadem pera-
genda coactus fuit tradere in ſolutum d. Sacro
Monti nonnulla ſtabilia, & prò rata ſcutorum
200. imponere anno 1624. cenſum favore ejuſ-
dem Sacri Montis. Verùm hoc prætenſum eo-
rum creditum nullam puto habere ſubſiſten-
tiam, quia, ut Creditor agere poſſit ad id,
quod ſua intereſt ratione damni emergentis, 52
ſatis non eſt, quod in ſpecie probetur, damnum
reverà fuiſſe incurſum ob moram Debitoris, ſed
inſuper requiritur docere de interpellatione, 53
per quam ille certior factus fuerit de indigentia
Creditoris, quodque alio modo, quàm acci- 54
piendo pecunias ſub uſuris, aliudve ſimile dam-
num ſubeundo, ſolutio, ad quam ipſe Debitor
tenebatur, perfici non potuerit, juxta deciſio-
nem *Mohed. 103. aliàs 2. de uſur.* à Sac. *Rota*, &
hic in Curia Romana communiter receptam,
quam cæteris omiſſis, reprobato *Ruino conſ.140.*
lib. 4., ejuſque ſequacibus, inter quos numera-
tur *Leotard. de uſur. quæſt.97. num.10. & ſeqq.*,
tuentur *Gratian. diſcept. forenſ. cap. 829. num.1.*
& ſeqq., *& cap.987. num.8.*, *Card. de Luca diſc.*
34. num.4. de uſur., *diſc.57. num.16.*, *& diſc.103.*
ſub num.2., *& 6.*, *de Feud. diſc. 68. num. 6.*, *&*
diſc.119. num.7. de dote, *Rota deciſ.7. poſt Zacch.*
de ſociet. offic., dictaque interpellatio debet eſſe 55
judicialis, & perſonalis, cum alio modo facta,
puta, domi dimiſsâ copiâ, non ſuffragetur, nec 56
per ſcientiam aliundè probatam, aut per extra- 57
judicialem requiſitionem ſuppleri valeat, ex
quo agitur de re valdè præjudiciali, ut, quidquid
ratiocinando, dixerit *Card. de Luca de uſur. d.*
diſc. 34. num. 7., *& diſc. 37. num. 16.*, probat
Gratian. diſcept. forenſ. cap. 829. num. 8., *Rota*
deciſ. 181. num. 1. & 2. coram Manzaned., *& in*
rec. deciſ.228. num.10. part. 7., *& d. deciſ. 304.*
num. 13. part. 9.

Cum itaque DD. fratres non doceant de in-
terpellatione ullo modo facta heredibus Bartho-
lomæi Franconi originarii debitoris Montis
circa damnum, quod Joannes Baptiſta eorum-
dem mediatus auctor, & ipſi quoque paſſi fue-
runt, tàm ob dationem ſtabilium in ſolutum,
ut dictum eſt, Monti traditorum, quàm ob im-
poſitionem cenſus ſcutnrum 200. factam prò di-
cta ſolutione peragenda; profectò in hiſce cir-
cumſtantiis damni paſſi emendationem imme-
ritò ſperant, ut probant punctuales auctorita-
tes mox relatæ, quæ procedunt, etiam reſpectu 58
Fidejuſſoris, qui à principali Debitore regulari-
ter relevandus eſt, quoniam fidejuſſor quoque
præmittere tenetur dictam interpellationem, 59
cum abſque illa non valeat principalis Debitor
conſiderari in mora, atque etiam quia ſemper 60
allegare poſſet, quod, ſi ſciviſſet, forſitan pro- 61
vidiſſet, & non permiſiſſet, pecunias à fidejuſ-
ſore ſub uſuris accipi, *latè Cenc. de cenſib. quæſt.*
75. num.7., *Rota poſt eumd. deciſ. 324. num. 2.*,
& ſeq., *deciſ. 342. num. 2.*, *& ſeq.*, *& dec.343.*
num. 4., *& in rec. d. deciſ. 228. num. 10. part. 7.*
Conſultò omitto verba facere de requiſitis *Ca-*
ſtren-

streusis in leg. 3. §. final. ff. quod de eo, quod cert. loco, quia, cum non agatur de lucro cessante,
62 sed de refectione damni emergentis, talia requisita justificanda non essent. *Rota coram Cerre decis. 783. num. 8.*

Januen. Renunciationis.

Renunciatio omnibus juribus, & hereditatibus à Muliere ob receptam dotem emissa favore Fratrum, eorumque Descendentium, si nulla sit ex defectu solemnitatum, posteaque ex Decreto Magistratus convalidetur, quoad hereditates dumtaxat paternam, & maternam, demptis etiam verbis = *E loro Discendenti* = in dubio ad mentem Juris, ipsiusque Magistratus intelligenda est, ut perpetuò transeat ad quoscumque Renunciatariorum Descendentes quoad hereditates dumtaxat paternam, & maternam, à quibus fœmina dotata ad mentem Juris excluditur. Contraria expenditur conjectura dotis incongruæ. Dos quando congrua nec ne dicenda sit?

VOTUM XV.

1 *Renunciatio emissa à Muliere, eâque minore, absque solemnitatibus, nulla est ex* Statut. Januen. §. fin.
2 *Nisi fuerit à Magistratu convalidata.*
3 *Renunciant filia favore Patris dotantis lædi potest.*
4 *Ob idque Solemnitates in eo actu requiruntur.*
5 *Renunciationes à Puellis dotatis emissas concidere ex mero solemnitatum defectu, æquum non est.*
6 *Renunciationes à Puellis necessariò solent fieri.*
7 *Et, si qua ex parte deficiant, possunt ad æqualitatem redigi.*
8 *Magistratui Extraordinariorum Januen. facultas est sanandi vitia renunciationum à Puellis emissarum.*
9 *Ejusmodi autem facultas iis impertita est per illa verba* = posiit &c. providere, & confirmationem, prout videbitur, facere.
10 *Verbum* providere= *necnon alia* prout ei videbitur *in concessione facultatum, æquum arbitrium importans*, & num. 11. & 12.
13 *Actus, qui solummodò valet, quatenus ab alio confirmatur, nonnisi ad normam confirmationis valere potest.*
14 *Clausula* Quibusvis non obstantibus *vim habet Decreti irritantis.*
15 *Dos congrua, vel incongrua æstimanda est, ex viribus Patrimonii Dotantis, Regionis consuetudine, & solite familiæ.*
16 *Dos congrua censenda est, si à Patre constituta.*
17 *Item, si nuptiæ fuerint cum Viro paris conditionis contractæ.*
18 *Dotis incongruitas nequit ampliùs opponi post annos 22.*
19 *Renunciatio, seu istius confirmatio debet ad normam juris intelligi, si de mente Renunciantis, aut confirmantis aliunde non constet.*
20 *Renunciatio perpetua est, & transitoria ad quoscumque in ea nominatim expressos.*
21 *Renunciatio, quod fuerit ex Decreto Magistratus in aliqua sui parte restricta, ex Decreti tenore docendum est.*
22 *Renunciatia in ea parte, quà fuit ex Decreto Magistratus confirmata, omnino est attendenda.*
23 *Renunciatio Puellæ dotatæ, quod non comprehendat successiones extraneorum, potest Magistratus ad mentem juris decernere.*
24 *Atque è contra, quod debeat operari illius exclusionem a paterna, & materna hereditate.*
25 *Statutum Januæ disponit, filiam, ob unicam dotem a Parentibus receptam, a plurium hereditate excludi.*
26 *Filia dotata, ubique locorum excluditur a Parentum successione.*
27 *Reservato eidem dumtaxat jure agendi pro suppletione dotis minùs congruè constitutæ.*
28 *Ita quidem ut, dote non receptâ, tunc solùm ad eorum successionem possit adspirare.*
29 *Modò statutum non præcipiat, quod ob unicam dotem ab uno receptam, a plurium successione exclusa sit.*
30 *Clausula generalis nequit specialiter dispositis derogare.*
31 *Renunciatio Puellæ dotatæ, in qua Magistratas deleri mandavit verba*, e loro Descendenti, *nequit censeri restricta ad personam dumtaxat Renunciatarii.*
32 *Et ii censeri possunt exclusi tantùm quoad hereditates extraneorum, aliaque jura Renunciantis*, & num. 33.
34 *Interpretatio Decreti ea sumenda est, quæ magis illius verbis est consentanea.*
35 *Soror dotata ex statuto Januæ non admittitur ad successionem Parentum, Fratre existente.*

RENUNCIATIO ab Illustrissima D. Paula Maria filia Illustrissimi D. Antonii de Paulis facta die 15. mensis Martii anno 1700. valida est eâ tantùm ex parte, quâ confirmata fuit ab Illustrissimo Magistratu Extraordinariorum. Etenim, cùm illa careret solemnitatibus patriâ lege præscriptis in Contractibus minorum, & mulierum, & præfata D. Paula Maria tempore celebratæ dictæ renunciationis mulier esset, & minor, hinc sequitur, quod eadem, utpotè destituta necessariis solemnitatibus, nulla, atque irrita extitisset ex censura 1
statuti Januensis *lib. 4. cap. 20. §. final.*, & tradunt communiter Doctores, nisi ex dispositione ejusdem statuti convalidata fuisset à Magi- 2
stratu istiusmodi Contractibus confirmandis præposito.

Quod autem in hac specie Contractus ad illius validitatem requireretur adminiculum statutariæ solemnitatis, in dubium revocari mini-

nimè posse videbatur, quia agebatur de Con-
tractu mutuæ obligationis, cujus virtute Re-
nuncians favore Patris, ad eam dotandam obli-
gati; ob dotem ipsi constitutam plenè illum li-
berabat à quacumque obligatione, sibique pe-
nitùs præripiebat facultatem omnem quidquam
umquam petendi ab eo, ejusque hereditate,
tametsi justa ipsi competere posset actio aliquid
consequendi; in quo sanè actu filia lædi pote-
3 rat tùm quoad quantitatem dotis, & modum
illam solvendi, tùm etiam quoad obligationes,
& actiones Patri remissas, tùm denique quoad
jura favore fratrum ab ipsa renunciata; Quam-
obrem, si illa ob fragilitatem sexus, & ætatis
imbecillitatem pluribus modis damno affici po-
terat, æqui bonique ratio exposcere videbatur,
quod ad validitatem contractus adhiberetur au-
ctoritas Judicis, & præsentia Proximiorum, qui,
prævià Causæ cognitione, dotatæ atque renun-
ciantis Puellæ incolumitati consulerent, per ea,
quæ tradunt *bon. mem. Advocat. Constantin. ad*
4 *statut. Urb. annot.44.num.63., & num.89., Tho-
mat. decis.84. num.19., Rot. apud Posth. de sub-
hast. decis.216. num.2. & seqq., coram Pamphil.
decis.205. num.2. & 7., coram Ninot. decis.3.nu.
4., in rec. decis.261. num.4. part.6., decis.63. nu.
1. part.14., in Mantis. ad Card. de Luc. de donat.
decis.34. num.3., in Nucerina Donationis 14. Ju-
nii 1709. §. Non attento, & seqq. coram bon.mem.
Caffarelle, confirmata 9. Maii 1710. §. Nullitas
coram eodem, & 12. Decembris ejusdem anni §.
Præsupposita coram R.P.D. Aldrovando, in Esina
successionis 11. Junii 1714. §. Quoniam cor. R. P.
D. Cerro, & apertè disponitur dict.cap.20. §. De-
clarato.*

Quoniam verò æquum non erat, quod ex me-
5 ro defectu solemnitatum conciderent contra-
ctus plerumque necessariò fieri soliti, quales
6 sunt istiusmodi renunciationes à Puellis dotatis
7 celebratæ, & qui vel undequaque justi, vel si
aliquâ ex parte deficerent, ad æqualitatem, &
justitiam redigi facilè poterant, idcircò eàdem
lege municipali prudenter constitutus fuit Illu-
strissimus Magistratus Extraordinariorum re-
præsentans Supremum Principem, cui, nè simi-
les actus perirent, sed potiùs valerent, data le-
8 gitur plena potestas sanandi illorum vitia, ut
apud *Thabor. axiom. Jur. lib. 3. cap.63. axiom. 2.
vers. limita primò, & axiom. 10.*, supplendo
nimirum defectum solemnitatum, & quidem
9 sinè citatione Partis, si intrà annum adiretur,
elapso verò anno cum citatione alterius Partis,
quæ comparere, & audiri deberet; Prout ob-
servatum fuit in casu, de quo agitur, cùm enim
supplicatum fuisset dicto Magistratui pro re-
nunciationis præfatæ confirmatione; Ille ani-
madvertens, eam factam fuisse reperiri non fa-
vore Patris dotantis, sed collatam legi in
Personam Illustrissimi Domini Jacobi fratris
D. Paulæ Mariæ renunciantis, & aliorum fra-
trum ex communi Parente nasciturorum ibi = *hà
rinunziate, cesso, rilasciate, ed irrevocabilmen-
te trà vivi donato alli Signori Giacomo suo fra-
tello, ed altri figli maschi legitimi, e natura-
li di detta Signor Antonio, se nascessero, e
loro Descendenti* =; prætereaque eamdem elata
natâ amplitudine comprehendere successiones
omnes præripiendo penitùs Renuncianti spem
cujuscumque successionis, quam haberet de
præsenti, vel habere posset in futurum, justum
modum illi adjecit, videlicet, quod renunciatio
confirmata intelligeretur, demptâ, atque abo-
litâ clausulâ illâ, *e loro Descendenti* adpositâ post
expressionem D. Jacobi de Paulis, & aliorum
filiorum ex communi Parente nasciturorum,
quodque sub renunciatione spei cujuscumque
successionis, quam Renuncians haberet de præ-
senti, vel habere posset in futurum, compre-
hensa intelligerentur Bona paterna, & mater-
na dumtaxat.

Si igitur renunciationi isti validitatis robur
tribuere poterat sola confirmatio Magistratus,
cui cùm à lege data reperiretur plena potestas
illam confirmandi, prout eidem videretur eis
verbis *possit idem Magistratus providere, & con-* 10
firmationem, prout ei videbitur facere, poterat
idcircò eamdem vel prorsus, vel ex parte dum-
taxat confirmare, prudenti nempè arbitrio illi
tradito tùm eo verbo *providere*, tùm illis aliis
proat ei videbitur his enim verbis significari ad- 11
monemur æquum Judicis, & Agentis arbi-
trium, ut de verbo = *providere* = *est Text. in cap.
nisi essent 21. de Præbend., ibique Gonzal, &
Fagnan., & Rot. ad ornot. clar. me. Card. de Luc.
de regal. decis.2. nu.19.*, & de verbo = *videbitur* =
docent *Carena resol.72. num.3. & seqq., clar. me.* 12
*Card. de Luca de Testament. disc.68. num.9., Bol-
duc. ad Ramon. cons.76. num.81.*, hinc sequitur,
quod, si Magistratus voluit, quod comproba-
tio renunciationis valeret *demptis, & exclusis = e
loro Descendenti* =; rursus, si eidem placuit, quod
renunciatio spei cujuscumque successionis,
quam Renuncians haberet de præsenti, vel ha-
bere posset in futurum, intelligeretur quoad
Bona paterna, & materna dumtaxat, hinc se-
quitur, inquam, quod illa valida, & efficax
censenda sit, servato modo, formâ, & restri-
ctionibus à confirmante adpositis, ex certa Juris
regula, quâ edocemur, actum, qui solummo-
do valet, quatenus ab alio confirmatur, non nisi 13
ad normam confirmationis, & ea ex parte,
quâ confirmatus reperitur, valere posse, per
ea, quæ firmat *Glosf. in cap. si apostolicæ 22. in
verb. confirmamus de Præbend. in 6., Dec. cons.
341. num.7., Honded. cons.63. num.104. lib. 1.,
Rota in rec. decis.192. nu.2. vers. secus verò part.
1., coram Dunoz. Jun. decis. 341. nu. 2., coram
Arguell. decis.17. num.37., & 38. ad ornat. clar.
mem. Card. de Luc. de regal. decis.2. num. 45.* ibi =
*Ponderando, quod Pontifices non confirmaverant
indistinctè prorogationes, & eo modo, quo factæ
fuerunt, sed illas ad placitum restrinxerunt, quod
evincit facultatem esse non a statuto, neque ab ob-
servantia concessionis, sed a facto Papæ confirman-
tis* = *& de Fideicomm. decis.107. num.5.*, & latè
in *Ravennaten. Emphyteusis 12. Junii 1710 §. Et
alterum coram R.P.D. Ansaldo*; præsertim verò
inspectis illis verbis confirmationis ibi = *ità ad
cal-*

calculum mandante præfato præstantissimo Magistratu, contrariis quibusvis non obstantibus = quæ
14 clausula vim habens Decreti irritantis *Gambar. de offic. Legat.lib.8. tit. de potest. Legat. in legib., & statut. conden. num.28., Barbos. de clauf.clauf. 83. num.38., Altimar. de nullitat. rubr.6. qu.8. num.18., & seqq. & num. 27., Rot. Florent. inter collect. à Palm. nep. decis. 366. nu.4.*, actum confirmatum, ratum haberi posse non sinit eà ex parte, quâ confirmationis robur minimè obtinuit.

At verò, si renunciatio valida, & efficax censenda est, servato modo, atque restrictionibus à Magistratu confirmante adjectis, examinandum modò erit, quid, illis inspectis, sub illa comprehendi, & quarum personarum favore porrigi eadem possit; In quadam allegatione mihi communicata dicitur, Illustrissimum Magistratum renunciationem hanc limitasse ad vitam dumtaxat D. Jacobi fratris Renunciatarii, dum mandavit, quod comprobatio valeret = *demptis, & exclusis verbis = e loro Descendenti* =; ideoque, exclusis Renunciatarii Descendentibus, post ejusdem obitum renunciationem tamquam personalem resolvi, ità quidem, ut ob istiusmodi personalitatem jura renunciata, veluti effecta non transmissibilia, reditura sint ad Renunciantem, hanc autem restrictionem, sivè renunciationis resolutionem Magistratum eà mente adjecisse ait, quia, agnoscens, Renunciantem consecutam fuisse exiguam dotem, æquum non esse censuit, ut perpetuò, sed ad vitam dumtaxat Renunciatarii, juribus renunciatis privaretur.

Ut maturo judicio determinari posset, an discursus iste reverâ subsistat, quod nimirum ob assertam dotis modicitatem Magistratus renunciationem redigere voluerit ad omnimodam personalitatem, statuenda priùs esset in facto dotis constitutæ incongruitas, ostendendo, quod, inspectis viribus Patrimonii Patris Dotantis, Regionis consuetudine, & solito Familiæ, dos reverâ modica, & incongrua fuerit, ex his enim illius congruitatem, vel incongruitatem
15 metiendam, æstimandamque esse disponit *Text. in leg. quæro 61. in fin., leg. Cùm post 70. §. Gener. in fin., & §. Nuptiis ff. de Jur. Dot. Canon. nullum 30. quæst.5., Fontanell.de pact.nupt.clauf. 5., Glosi. 8. nu.21., & 80. part.1., Bosi. de Dot. cap.13. §.1. num. 22., Card. de Luc. eodem tract. disc.26. nu.4., Rot. coram bon. mem. Emerix Jun. decis. 578. num. 4. & ultim., in Romana Dotis 4. Aprilis 1707. §. Diximus coram Ansaldo, in Fanen. taxationis congruæ Dotis 12. Decembris 1710. §. Ultrà namque in princip. & §. At nihilominus coram Priolo, in Romana Dotis 20. Junii 1712. §. Congruitas coram R.P.D. Aldravando, & in Camerinen. Dotis 1. Julii ejusdem anni §. Super enim coram R. P. D. Falconerio* = Eòque diligentiori examine inquirenda hæc essent in casu nostro, quia prò dotis congruitate præsumenda, summoperè urget, quod D. Paula Maria dotata
16 fuit à Patre, cujus judicio lex plurimùm confidit, ut in proposito inquit *Rot. coram Bich. decis. 310. num. 27., & ad ornat. Card. de Luc. de Testam. decis. 20. nu.15.*, quodque eadem paris conditionis Viro desponsata, nuptias de paragio ce- 17
lebravit *Petr. de Gregor. de Dot., & Parag. qu. 1. num.1. & seq., Molphes. ad consuetud. Neapol. tom.1. part.4. de successr. ab intest. quæst. 16. per tot., Carol. de Ros. ad easdem consuetud. tit.1. nu. 168. & seq., Capyc. Galeot. contr.16. nu.1. & seq. lib.2., Card. de Luc. de Dot. disc.2. num.10. vers. præterea, & disc.144. num.2., Constantin. annot. 39. art.3. num.256., & seq. tom. 2., Rot. part. 1. divers. decis. 540. num. 3., coram Cavaler. decis. 260. num.3., & decis. 298. num.4.*, quæ præsumptio eò fortiùs urgere videtur, quia ex dicta allegatione mihi communicata perspicere nequivi, an præfati nobiles conjuges ullo unquam tempore de dotis incongruitate conquesti fuerint, ideoque post annos ferè viginti duos, qui excurrerunt ab anno 1693., quo dicta dos constituta reperitur, nimis serò de illius incongruitate opponere dicerentur, ex notatis *apud Card. de Luc. de Dot. disc.42. num.8. §. Et clarius, & la- 18
tè Rota in Romana Immissionis 2. Maii 1710. §. Eruitur tertia ad fin., & §. Sexta resultat coram R.P.D. Aldrovando*, proindeque nullâ justâ ratione admitti posse videtur contrarius discursus, præsertim verò quia in Decreto Magistratus quidpiam non legitur, ex quo intelligi possit, ipsum superiùs relatas modificationes, atque restrictiones adposuisse renunciationi, ut compensatione aliquâ sarciret damnum ex dotis modicitate Renuncianti illatum.

Quamobrem, cùm desint extrinseca argumenta, ex quibus assequi possimus mentem Magistratus, interpretatio, atque intelligentia restrictionum adpositarum renunciationi, Decreto ipsi præinsertæ, petenda erit ex earum tenore, ad normam Juris inquirendo, cuinam re- 19
nunciationis parti, & quibusnam Renunciantis juribus clausulæ, & restrictiones Decreti applicari, atque congruere possint, tenor autem renunciationis ità se habet = *hà rinunziato, cesso, rilassata, ed irrevocabilmente trà vivi donato all' Illustrissimo Signor Giacomo suo fratello, ed altri figli maschi legitimi, e naturali di detto Signor Antonio se nascessero, e loro Descendenti. Siccome rinuncia, cede, rilascia, e dona agl' istessi &c. stipulante me Notaro &c.* = designatis per hæc verba personis, quarum favore Renuncians conferebat renunciationem, progreditur ad jurium renunciatorum enumerationem, illis aliis immediatè subjunctis verbis = *tutte e singole ragioni, azioni utili, dirette, reali, personali, ed altre qualsivoglia, che essa Illustrissima Signora Paola Maria hà, ed a lei spettano, e competono, e per l' avvenire fusse per avere, ed a lei potessero spettare, competere, ed appartenere ne' Beni, e nell' Eredità di detto Signor suo Padre, e dell' Illustrissima Signora Isabella de Pauli sua Madre per ragione di legitima, come di dote, e congrua dote, tanto per testamento, ed altra qualsivoglia scrittura pubblica, e privata, come ab intestato, o d' altra disposizione di legge, ancorchè de' Beni, ed Eredità renunciate, a par-*

te di essi, ed esse, ad essa Signora Paula Maria
spettassero, ed in essa dovessera trasferirsi, a
quali tutte &c., come alla speranza di qualsivo-
glia successione, che avesse di presente, o potesse
avere per l'avvenire, hà rinunciato, e rinuncia
a favore, e commodo de sudetti respettivamente
&c. non ritenute in se alcune di dette ragioni.

In hac igitur renunciatione duo principalitèr
à Renunciante dispofita videntur. Enim verò
primo loco favore D. Jacobi, aliorumque fra-
trum nasciturorum, eorumque Descenden-
tium renunciavit juribus, & actionibus omni-
bus, quæ ipsi quomodocumque, & quocumque
titulo competere possent per ragione di legitima,
come di dote, e congrua dote tanto per testamento
&c. secundo autem loco cogitans de successio-
nibus, quæ quandocumque, & quacumque ex
causa, & titulo ipsi deferri potuissent, renun-
ciavit illarum etiam spei ibi = come alla speran-
za di qualsivoglia successione = in dubium autem
venire nequit, quin renunciatio quoad utram-
que partem perpetua, & transitoria fuerit ad
Descendentes, & heredes Renunciatarii nomi-
natim in renunciatione comprehensos, & ex-
20 pressis verbis vocatos, ut notarunt Gratian. di-
scept. 568. num. 1. & seqq., Conciol. allegat. 31.
num. 6., Saminiat. contr. 99. num. 20. & 22., latè
Rot. in Fulginaten. Successionis quoad Clarolinam
1. Julii 1709. §. Tum & fortius coram Rmo Mo-
lines, in Forosempronien. Legatorum super rein-
tegratione 18. Aprilis 1712. §. Causæ, & §. Pa-
riumque coram R. P. D. Aldrovanda, confirmata
27. Julii ejusdem anni §. 19., & seq. coram eo-
dem. Dum igitur eadem quoad utramque pari-
ter partem temporaria, & ad vitam D. Jacobi
dumtaxat restricta prætenditur virtute Decreti
Illustrissimi Magistratus, de hoc docendum es-
21 set ex tenore ejusdem Decreti, quo tamen in-
specto, id nullo pacto concludi posse videtur
respectu paternæ, & maternæ hereditatis, dum
in eo expressis verbis legitur, quod renunciatio
in dicto Instrumento per dictam magnificam Pau-
lam Mariam facta spei cujuscumque successionis,
quam haberet de præsenti, vel habere posset in
futurum, intelligatur quoad Bona paterna, &
materna dumtaxat =. Magistratus itaque effræ-
natam amplitudinem renunciationis spei suc-
cessionis comprehendentis quascumque heredi-
tates præservavit respectu tum paternæ, tum
maternæ hereditatis; quamobrem, si vigore
dictæ renunciationis, donec extitissent Renun-
ciatarii, illorumque Descendentes, D. Paula
Maria, ejusque Descendentes perpetuò exclu-
debantur à successione in Bonis paternis, ac ma-
ternis, exclusi censendi erunt virtute etiam di-
cti Decreti, quod hac ex parte confirmavit præ-
cedentem renunciationem, declarando, quod
renunciatio spei cujuscumque successionis in-
22 telligatur quoad Bona paterna, & materna dum-
taxat, per ea, quæ considerant Ramon. cons. 37.
num. 73., ibique Balducc. num. 44., Rocca disput.
Jur. select. cap. 185. ex num. 11. ad seqq., Palm.
nep. alleg. 107. num. 16., & seq. alleg. 137., &
alleg. 347. utrobique num. 12., Rota in rec. decis.
229. num. 15. part. 19., in Firmana annuæ præsta-
tionis super emolumento salis 14. Junii 1709. §.
Summo quidem coram R. P. D. Aldrovanda, in
Avenionen. Collegii 12. Maii 1713. §. Neque in
his terminis coram Scotta.

Quæ Decreti intelligentia confirmatur illud
redigendo ad mentem Juris, nam Magistratus,
sicuti justâ ratione decrevisse potuit, quod sub
renunciatione spei cujuscumque successionis,
etiam de futuro deferendæ, minimè comprehen-
derentur successiones extraneorum, quæ bene-
volentiâ & liberalitate conjunctorum, vel be-
neficio fortunæ relinquerentur Renuncianti, cor- 23
respectivè ad dictas successiones nihil à Renun-
ciatariis consequutæ, ut notant Fenzon. ad Sta-
tut. Urb. annot. ad cap. 145. nu. 3. lit. B., bon. me.
Constantin. ad idem statut. annot. 39. art. 3. num.
186., Card. de Luc. disc. 145. num. 70. tit. de dot.,
Rota in Romana Dotis 4. Aprilis 1707. §. Agno-
scebant §. Durum, & §. Quopropter coram An-
saldo, & in Fanen. Taxationis congruæ Dotis 12.
Decembris 1710. §. Non attento coram Emo Card.
Priolo, sic viceversà æquum erat, ut filia con-
gruè dotata decideret quacumque spe succe-
dendi in paterna, aut materna hereditate, pro-
ut postulat Juris ratio, & disponunt leges mu- 24
nicipales Januæ sancientes, ut Filia ob unicam
dotem à Parentibus receptam à plurium heredi-
tate excludatur, prout patet ex prædictis legi- 25
bus municipalibus impress. apud Bottin. ad sta-
tut. Janu. lib. 5. cap. 2., & tradunt Beniell. cons.
54. num. 46., Mans. consult. 446. num. 27. & 28.,
Casareg. ad statut. Jan. in tract. de successeion. ab
intestat. sub initium verb. masculi liberi num. 87.
fol. mihi 152. & verb., & tota hereditas num. 2.,
& seqq. fol. 156., & omnium optimè Altograd.
cons. 17. num. 11., & 12. juncto num. 2. §. Quan-
tum igitur lib. 2., quæ in hoc sanè conformes,
sunt totius Italiæ, sivè, ut veriùs dixerim, 26
universi orbis moribus; ubique enim filiæ con-
gruè dotatæ à Parentum successione excludun-
tur, latè bon. mem. Advoc. Constant. ad Statut.
Urb. annot. 39. art. 1. num. 1. & seqq., & artic. 3.
num. 184., Armezzan. decis. Janu. 2. num. 11., &
decis. 9. nu. 41., & seq., Rot. ad arnat. clar. mem.
Card. de Luc. de Testam. decis. 36. nu. 8., & seqq.,
& in Romana, seù Nullius Immissionis 9. Martii
1711. §. Quorsò demùm coram Ansaldo, reser-
vato eisdem dumtaxat jure agendi pro supple- 27
tione dotis, si illa ex Parentum substantia con-
stituta, minùs congrua extiterit Tors. ad statut.
Pap. rubr. 95. in Civil. num. 30. vers. nisi tamen
esses, Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. quæst. 12. nu.
7., Michelor. de frotrib. part. 3. cap. 12. num. 29.,
Boss. de Dot. cap. 13. num. 90. & seq., Giurb. ad
consuetud. Messan. part. 1. cap. 3. Glofs. 5. num. 6.,
& 7., bon. mem. Advoc., Constan. ad stat. Urb. an-
not. 35. art. 1. num. 32., latè Rota in Romana dotis
20. Junii 1712. §. ratio resolutionis cum seqq. co-
ram R. P. D. Aldrovando, ità quidem, ut illis
tunc demùm adspirare liceat ad successionem
in hereditate alicujus ex Parentibus, quando ex 28
illius Bonis nihil in causam dotis receperunt,
modò tamen leges municipales non disponant, 29
quod

quod ob unicam dotem ab uno receptam à plu-
rium successione excludantur *Negusant.respons.
493.nu.24. & seq. Constant.ad statut. Urb. annot.
39.art.3. ann.178. ad seqq., Rota coram Merlino
decis.390., in rec. decis.316. nu.4., & 5. part.6.,
decis.375. nu.17., & seq. part.17., decis. 60. nu.
18. part.19.*, &, materiâ accuratè examinatâ,
dictum fuit in *Æsina legitimæ 4. Maii 1711. ex §.
Validitas ad plures seqq. coram R.P.D. Falconerio.*
Nilque refragatur, quod in Decreto præci-
piatur confirmationem renunciationis valitu-
ram demptis, & exclusis verbis = *e loro De-
scendenti* =, quia generalis ista clausula deroga-
30 re nequit iis, quæ specialiter disposita sunt
in eodem Decreto *Adden. ad Pamphil. decis. 1.
num. 8., Card. de Luc. de alienat. disc. 35. num.
10., Rot. in rec. decis. 269. num.7. part.12., decis.
389. num.3. part.19., egregiè in Vaden. Emphy-
teusis 19. Junii 1711. §. Non relevante cum duob.
seqq. coram Illustrissimo Scotto, & in Forosempro-
nien. Legatorum super reintegratione 27. Junii
1712. §. Siquidem 8. & §. Hinc non refert 13.
coram R.P.D. Aldrovando*, proindeque, si illo
cautum fuit, quod renunciatio *spei cujuscum-
que successionis &c. intelligatur quoad Bona pa-
terna, & materna dumtaxat*, quorum respectu
Magistratus ratam haberi voluit renunciatio-
nem suàpte naturâ perpetuam, & transitoriam
31 ad Descendentes omnes Renunciatarii, eadem
temporariè restringi non poterit ad personam
dicti Jacobi dumtaxat, sub obtentu, quod Magi-
stratus deleri mandaverit verba illa = *e loro De-
scendenti*, congrua namquè congruis referen-
do, eadem clausula commodè referri poterit,
32 prout de jure, ad hereditates extraneorum, à
quibus statutum fœminas non excludit, ex sen-
tentia *Benielli cons.54. nu.223. & seq.* licèt con-
trarium innuere videatur *Altograd. cons.17. nu.
12. lib. 2.*, vel ad alia jura renunciata, si quæ
fortè ratione dotis minùs congruæ, vel legiti-
33 mæ portionis, vel denique ex aliqua alia dispo-
sitione, ac titulo Renuncianti competere potuis-
sent; Magistratus enim examinare nolens do-
tis congruitatem, vel incongruitatem, & effi-
caciam jurium, & actionum, quæ illi compe-
tere potuissent, temporariè dumtaxat valere
voluit renunciationem, donec nempè viverent
Renunciatarii; iisdem verò deficientibus, Re-
nuncianti regressum concessit ad istiusmodi ju-
ra renunciata; quamobrem cùm interpretatio
ista præservet ea, quæ litteraliter disposita sunt
in Decreto respectu paternæ, & maternæ here-
34 ditatis, & viceversâ respectu aliorum jurium
operationem tribuat clausulæ ejusdem Decreti,
recipienda omninò erit, cùm consona sit tum
verbis Decreti, *Schruder. cons.37. num.95. vers.
in legibus, Amat. variar. resol. cap. 1. num. 86.
vers. Insuper, Tranchedin. resolut. 70. num.30.,
Gob. consult. 51. num. 108. & seq., Rota in rec.
decis.582. num.19. part.5. tom.2., & in Forosem-
pronien. Legatorum super reintegratione 27. Ju-
nii 1712. §. Hæc autem 5. §. Neque 10. & §. In-
telligentiam 12. coram R. P. D. Aldrovando*,
tum menti statuti, cui Magistratus, ut dictum

est, se conformare voluisse præsumitur respectu
paternæ, ac maternæ hereditatis, quibus, exi- 35
stente fratre, soror dotata penitùs submovetur,
juxtà ea, quæ in terminis similium statutorum
ponderat *clar. mem. Card. de Luc. de renunc. disc.
4. num. 23., Rot. post bon.mem. Advoc. Constant.
ad Stat. Urb. decis.170. num.8., in Eugubina Im-
missionis 11. Martii 1711. §. Adstipulante coram
Rmo Kaunitz., & in Forosemproniem. Legatorum
super reintegratione 18. Aprilis 1712. §. Paritur-
que refert ad med. coram R.P.D. Aldrovanda.*

Januen. Renunciationis.

Renunciatio hereditatis paternæ, & maternæ, ac aliarum quarumlibet successionum facta à filia in sæculo nubente favore fratris, ejusque Descendentium propter pinguem dotem ei à Patre constitutam, ostenditur *perpetua*, & *transitoria* ad quoscumque heredes, etiam extraneos Renunciatarii quoad hereditatem paternam, & maternam, secùs quoad alias hereditates, & successiones, ob Decretum Judicis, quo clausula = *E loro Descendenti* = fuerat adempta.

VOTUM XVI.

1 *Descendentium mentio repetita censetur in singulis renunciationis partibus.*
2 *Confirmatio nihil immutat dispositionem confirmatam.*
3 *Clausula* = E loro Descendenti =, *si è dispositione adimatur, juxtà specialem præservationem ademptio facta intelligitur.*
4 *Clausula generalis non derogat iis, quæ specialiter disposita sunt.*
5 *Renunciatio non est quoad omnia bona personalis, & ad vitam Renunciatarii restricta, si in renunciatione facta fuerit bonorum distinctio*, & num. 7.
6 *Clausula generalis omnes orationis partes complectitur.*
8 *Dictio* = dumtaxat = *est taxativa, & non finit, dispositionem extendi.*
9 *Renunciatio spei futurarum successionum facta favore Descendentium Renunciatarii, non comprehendit successiones extraneorum Renuncianti delatas.*
10 *Filia dotata excluditur à successione paterna, vel materna juxtà Italiæ consuetudinem.*
11 *Statuta municipali censetur se conformasse Jaden*, & num. 25
13 *Judicium diversum ferendum est, ubi diversa ratio militat.*
14 *Relatio ad remotam potiùs dispositionem, quàm ad proximam fieri debet, ubi id ratio dispositionis postulet.*
15 *Actum non unicum, sed multiplicem esse, conjicitur ex objectis, & rebus, circa quas versatur, à tenore itidem Scripturæ, atque etiam à verisimili Disponentis voluntate*, & num.16., & 17.
18 *Actum esse unicum, excludit diversa bonorum species.*

Procedit, licèt unicus sit orationis contextus, & num. 19.

19 *Actuum multiplicitas ex pluralitate rerum desumitur, licèt istas una complectatur oratio.*

20 *Pluralitatem orationum inducunt verba relativa.*

21 *Oratio plures continens clausulas, non una, sed multiplex est oratio.*

22 *Dispositio semper censetur completa, & absoluta.*

23 *Verba debent ad congruum sensum redigi, ut dispositio sit rationabilis.*

24 *Filia à statuto exclusa propter dotem à successione paterna, & materna, succedit in hereditatibus Collateralium, & Extraneorum.*

26 *Judex non est redarguendus, si sententiam tulit juxtà leges sibi à statuto præscriptas.*

DIXIMUS in præterito Responso, renunciationem, de qua agitur, duas partes continere, unam nimirùm, in qua D. Paula Maria, favore D. Jacobi, aliorumque fratrum nasciturorum, eorumque descendentium renunciavit juribus, & actionibus omnibus, quæ ipsi quomodocumque, & quocumque titulo competere possent in hereditate paterna, ac materna = *per ragione di legitima, come di dote, e congrua dote, tanto per testamento &c* =, alteram verò, in qua eadem cogitans de successionibus, quæ quandocumque, & quacumque ex causa, & titulo ipsi deferri potuissent, renunciavit illarum etiam spei ibi = *come alla speranza di qualsivoglia successione*=; prout etiam statuimus, prædictam renunciationem vigore decreti ab Illmo Magistratu Extraordinariorum editi quoad primam sui partem esse perpetuam, ac transitoriam ad Descendentes, & heredes Renunciatarii, quoad secundam verò esse temporariam, & restrictam ad vitam dumtaxat D. Jacobi.

Verumtamen superest adhuc D. Requirenti scrupulus quidam, an sicut expressio Descendentium in renunciatione semel facta respicit æqualiter utramque dispositionis partem, & utramque perpetuam reddit; ita ademptio, & abolitio clausulæ illius = *e loro Descendenti* = æquè complectatur utramque renunciationis partem, & utramque temporariam efficiat; Præsertim verò quia nulla apparet differentiæ ratio, cur talis ademptio ad secundam potiùs, quàm ad primam dispositionis partem referatur; imò major urgere videtur ratio pro relatione ad primam partem, utpotè proximiorem, quàm ad secundam, uti remotiorem. Fortiùs, quia, inspectâ litterâ, ac tenore mox relati Decreti, clausula illa = *come allu speranza di qualsivoglia successione &c.* = posita videtur accessoriè ad primam partem complectentem bona paterna, ac materua dumtaxat, ac per consequens dici nequeat pars æquè principalis, nec bona extraneorum continens, sed unica sit pars principalis, non duplex, sed unica sit renunciatio, eaque ad paterna, & materpa bona unicè restringatur, ideòque, cùm ab ea dempta fuerit clausula illa = *e loro Descendenti* = necessariò dicenda sit temporaria, dum ademptio talis clausulæ aliò referri non potest, nec vim, operationemque suam respectu alterius dispositionis exercere. Additur his, quòd si renunciatio redacta dicatur ad omnimodam temporarietatem, ac personalitatem, jure laudatur prædictus Illmus Magistratus, qui justè non minùs, ac providè sarcire hoc pacto voluerit damnum ex dotis modicitate Renuncianti irrogatum; Vice autem versâ negligentiæ, ac fortasse etiam injustitiæ posset insimulari, si Puellæ Renunciantis actiones partim oppressas, extinctasque perpetuò esse voluerit, partim verò suppressas, & ad fratris vitam intermortuas.

Quamquam verò doctissimæ sunt hæ D. Re-
quirentis animadversiones, nihilominus tamen
à priori sententia recedere non possum, quæ
cùm in præteritis scriptis satis constabilita dici
posse videatur, nunc proinde partes muneris
mei in eo sitæ sunt, ut eamdem à contrario di-
scursu vindicem. Remque ordiendo à prima
istiusmodi discursus parte, dicam, quod, licèt
mentio Descendentium in renunciatione, velu- 1
ti sanguis in totius corporis venis, ad singulas
dispositionis partes diffundatur, ac porrigatur,
idem tamen juris non est de remotione dictorum
Descendentium facta in confirmatione Magi-
stratus, dum hujus vigore à secunda dumta-
xat, non autem à prima renunciationis parte
exclusi, deletique sunt, id quod facilè suadetur
ex eo, quod cùm dictus Magistratus post adem-
ptam Descendentium mentionem declaraverit,
quòd renunciatio *spei cujuscumque successionis,*
quam Renuncians haberet de præsenti, vel habere
posset in futurum, intelligatur quoad bona pater-
na, & materna dumtaxat, effrænatam hanc am-
plitudinem præservavit respectu tnm paternæ,
tum maternæ hereditatis; proindeque virtute
etiam dicti Decreti, quod hac ex parte confir-
mavit præcedentem renunciationem, D. Paula
Maria, ejusque Descendentes exclusi censendi
sunt a successione in bonis paternis, ac mater-
nis, sicuti perpetuò excludebantur vigore dictæ
renunciationis; Confirmatio namque dispositio- 2
nem confirmatam non immutat, neque respe-
ctu qualitatum, neque respectu personarum,
prout ex *Textu in leg. si ità scripsero ff. de condit., & demonstr.* firmat *Rota coram san. mem. Gregorio XV. decis. 511. num. 1., coram Emerix Jun. decis. 9. 50. num. 6., in Maceraten. Legatorum, & Fideicommissi 18. Junii 1710. §. Sexto tandem coram Ansalda, & in Nullius, seu Terræ Pontiani Immissionis 15. Junii 1711. §. Nec obstat coram Lancetta*; quamobrem, licèt ademptio
clausulæ illius = *e loro Descendenti* = generaliter 3
facta videatur, attamen intelligenda, interpre-
tandaque est juxtà specialem præservationem
ab eodem Magistratu adjectam, ob eam nempè
rationem, quòd generalis clausula derogare 4
nequit iis, quæ specialiter disposita sunt in eo-
dem Decreto, per ea, quæ tradunt *Adden. ad Pamphil. decis. 1. num. 8., Card. de Luc. de alie-*

nat.

nat. disc.35. num.10., Rot. in rec. decis.269. n.7.
part.12., decis.389. num. 3. part.19., decis.524
num.16. eâdem part. 19., optimè in Vaden. Emphyteusis 19. Junii 1711. §. Non relevante cum trib. seqq., ità concludens = Vudè remanet incontrovertibile, quod circa ea, de quibus loquitur particularis constitutio, non possit attendi generalis, per quam localis nedum derogata non fuit, sed specificè præservata = coram Emo Card. Scotto, & in Forosempronien. Legatorum super reintegratione 27. Junii 1712. §. Siquidem 8., & §. Hinc non refert 13. coram R. P. D. Aldrovando.

Idque magis, magisque evidens redditur, &
apertum animadvertendo, quod si Magistra-
stratus prædictus voluisset renunciationem quo-
5 ad utramque sui partem esse temporariam, &
restrictam ad vitam D. Jacobi Renunciatarii,
satis ei fuisset demere, atque delere verba illa =
e loro Descendenti =, nec progredi ulteriùs opor-
tuisset ad faciendam ullam declarationem quo-
ad diversas bonorum species; tunc enim gene-
6 ralis, & indefinita talis clausulæ deletio ad om-
nes orationis partes relata, veluti unica deter-
minatio respiciens plura determinabilia, æqua-
liter omnes complexa esset, ac determinasset, ad
tradita per Rot. in rec. decis.375. num.4. part.16.,
coram Priolo decis. 199. num. 8.,, coram Emerix
Jun. decis.583. num.5., decis. 662. num. 8., &
decis. 963. num.4. in Mantis. ad clar. mem. Card.
de Luca de donat., decis.4. num.6. de credit., de-
cis. 7. num. 11., & de fideicom. decis. 82. la 2.
num.15. At verò cùm postmodum declaraverit,
renunciationem à D. Paula Maria factam spei
cujuscumque successionis, intelligendam esse =
quoad bona paterna, & materna dumtaxat = satis
7 liquidò innuere voluisse videtur, quod diversum
jus, diversumque judicium statui deberet re-
spectu bonorum paternorum, ac maternorum,
diversum respectu aliorum quorumcumque
aliundè obvenientium, hanc interpretationem
8 suadente dictione illâ restrictivâ, ac taxativâ =
dumtaxat =, quæ expressas tantùm bonorum spe-
cies includit, reliquas autem omnes ab eadem
Juris determinatione repellit, teste Surd decis.
291. num.18., & seq., Rot. decis. 253. num. 9.
part.14., in Monopolitana Præeminentiarum 14.
Martii 1712. §. Cùm enim coram Priolo, & in
Forosempronien. Legator. super fideicommmissis
Ludovici, & Antonii 22. Januarii 1714. §. Manifestius coram Ansaldo.

Neque verò longiùs petenda est differentiæ
ratio, cur ademptio clausulæ illius = e laro Descendenti = referatur potius ad secundam renun-
ciationis partem, quàm ad primam, ea nam-
que sese statim offert consideranti, quod, cùm
in priori parte renuncietur bonis paternis, ac
maternis, in posteriori autem bonis omnibus
etiam extraneorum, justâ sanè ratione Magi-
stratus decernere potuit, quòd favore Descen-
dentium, & heredum quorumcumque Renun-
9 ciatarii minimè comprehenderentur successio-
nes extraneorum, quæ benevolentiâ, & libe-
ralitate conjunctorum, vel beneficio fortunæ
relinquereuturRenuncianti, correspectivè ad di-
ctas successiones nihil à Renunciatario conse-
quutæ, ut benè advertunt Fenzon. ad statut. Urb.
annot. ad cap.145. num. 3. lit. B., bon. mem. Constantin. ad idem statut. annot.39. art 3. num. 186., Card de Luca de dot. disc.145. num.70., Rota in Tuscanen. Supplementi legitimæ 1. Februarii 1706. §. Eá utique ratione coram Ansaldo, in Romana Dotis 4. Aprilis 1707. §. Agnoscebant, §. Durum, & §. Quapropter coram eodem, & in Fanen. Taxationis congruæ Dotis 12. Decembris 1710. §. Non attenta coram Priolo; Contrà ve-
rò omnis æqui, bonique ratio postulare videba-
tur, quòd filia dotata submoveretur quacum- 10
que paternorum, maternorumque bonorum
successione, ità enim suadent totius Italiæ, ne
dicam universi Orbis, mores, juxtà notata apud
Constantin. ad statut. Urb. annot.39. art.1. num.1.
& seqq., & artic.3. num.184., Armezzan. decis.
Jannen. 2. num.11., & decis.9. num.41., & seq.,
Rot. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de Testament. decis.36. num.8., & seqq., & in Romana, seu Nullius Immissionis 9. Martii 1711. §. Quartò demum coram R.P.D. Ansaldo; Et, quod magis
est, ità etiam disponunt leges municipales Ja-
nuæ, de quibus apud Bottin. ad statut. Januæ
lib. 5. cap.2., & advertunt Benniell. cons. 54.
num. 46., Mans. consult. 146. num. 27., & 28., Casareg. ad statut. Januæ in tract. de success. ab intest. sub initium verb. masculi liberi num. 87. fol. mihi 152., & verb. Et tota hereditas num. 2., & seqq. fol.156., & optimè Altograd. seu. cons. 17. num. 11. & 12., juncto num. 2. §. Quantum
igitur lib. 2. Quibus profectò legibus municipa- 11
libus Illmus Magistratus sese conformare vo-
luisse præsumitur, ut, aliis relatis, respondit
Rota in Bononien. prætensæ legitimæ 23. Junii 1710. §. Quæ omnia cum seqq. coram Scotto, in Balneoregien Immissionis 15. Maii 1713. §. Et sanè coram Crispo, & in Urbinaten. Supplementi legitimæ 1. Decembris 1713. §. Communis coram eodem.

Hæc igitur cùm ità se habeant, & inter unum,
& alterum casum adeò palmaris concurrat di-
versitas rationis, jure proinde, meritòque di-
versum de utroque ferri debet judicium ad Text. 12
in leg. adigere §. Quamvis ff. de Jurepatr., Becc. cons.181. num.32., Saminiat. contr. 111. num.29. & contr. 141. num. 32., Palm. nep. alleg. 50. num. 39., Rot. in rec. decis. 499. num.3. part. 5., decis.278. num.12. part. 12., decis. 212. num.11. part. 14., decis. 205. num.6. part.17., in Nullius seu Fulden. Jurisdictionis super bono Jure 1. Junii 1708. §. 145. coram Ansalda, & in Voto edito in Romana Primogenituræ Julii Cæsaris de Columna 21. Martii 1712. §. Secunda 57. coram R. P. D. Aldrovando, & in his circumstantiis
non est cur miremur, si ademptio illius clausu-
læ = e laro Discendenti = referatur potiùs ad remo- 13
tiorem, quàm ad viciniorem renunciationis
partem, ob illam juris nostri regulam, quâ
edocemur, relationem non tam ad proxima,
quàm ad remota faciendam esse, quando id 14
exigit, & Disponentis voluntas, & dispositionis
rationabilitas, ut benè animadvertunt Surd.
cons.27.

conf. 27. num. 244., & seqq., Rot. coram Bich. decis. 334. num. 13., in rec., decis. 272. num. 11, & seqq. part. 14., decis. 119. num. 2., & seqq. part. 17., decis. 478. num. 7. part. 18., in Cameriaen. Fideicommissi, seu Primogeniturae 11. Maii 1703. §. Quibus positis coram Molines, in Romana successionis 4. Februarii 1711. §. Et in praedictum in fin. coram eodem, & in Recineten. Successionis 6. Maii 1712. §. Nam Domini, & §. Ulterius coram Lancetta.

Expediti à prima contrarii discursus parte,
progredimur ad secundam, quà dicebatur, par-
tem illam renunciationis, in qua renunciatur
spei cujuscumque successionis, uti positam ac-
cessoriè dumtaxat, nullo numero habendam,
sed unicam esse partem principalem, unicam
renunciationem ad Bona paterna, & materna
solummodò restrictam. Enim verò subtilior,
quàm verior videtur sermo iste; nàm si unici-
15 tas actus, ac dispositionis prorsùs excluditur
tùm ab objectis, & rebus, circà quas versatur,
per Text. in leg. prima §. Si stipulanti ff. de verb.
oblig., Bald. in Authen. si quas num. 2. Cod. de
Sacros. Eccles., latè Spad. conf. 281. num. 6., &
seq. tom. 3., Scacc. de sentent. & re judicat.,
Gloss. 14. quaest. 13. num. 12. cum seqq., Mantic.
de tacit. & ambig. lib. 5. tit. 5. num. 20., & lib. 14.
tit. 36. num. 9., Rot. coram Cavaler. decis. 484.
sub num. 2. vers. non fuit responsum, & num. 3. post
Posth. de manuten. decis. 257. num. 2. & seqq., &
in Voto edito in Romana Primogeniturae Julii Ca-
saris de Columna 21. Martii 1712. §. Quae qui-
dem 15. in princ. coram R. P. D. Aldrovando,
16 tum à tenore scripturae, & orationis structura,
ex doctrina Bartol. in leg. repetendis colum. 2. ff.
de legat. 3. in leg. seja §. Caja ff. de fund. instruct.,
Altograd. conf. 54. num. 28. lib. 1., Rota latè in
Bononien. Fideicommissi de Herculis de Elephantu-
tiis 27. Februarii 1708. §. Utraque autem coram
R. P. D. Aldrovando; tùm denique à verisimili
17 voluntate Disponentis, & ejus, in quem dispo-
sitio confertur, Bartol. in leg. graece §. Illud com-
mune num. 4. ff. de fidejuss., Paris. conf. 10. n. 92.
& conf. 35. num. 17. lib. 2., Dec. conf. 528. num 11.,
Natt. conf. 372. num. 5. & conf. 479. num. 29. & 30.,
Grat. conf. 81. num. 22., Spad. conf. 281. num. 5.
& 7. lib 3., Seraphin. de privileg. juram. cap. 107.
num. 23., Carol. de Graff. de except. cap. 28. num.
36., Gratian. discept. 587. num. 9. & seqq., Cenc.
de cens. quaest. 53. num. 3., Arnis. de jur. maje-
stat. lib. 2. cap. 1. num. 1., Pacion. de locat. cap. 14.
§. 7. num. 18. & seqq., de Philipp. differt. fiscal.
17. num. 14., Scopp. ad Merlin. Pignatell. cap. 15.
num. 6. tom. 2., & in d. Voto R. P. D. Aldrovan-
di in Romana Primogeniturae de Columna d. §. 15.
in fin.

Profectò haec omnia concurrere in nostra spe-
cie videntur, si enim spectemus res in disposi-
tione, seù renunciatione comprehensas, priùs
mentio fit de Bonis paternis, ac maternis, se-
18 cundo autem loco de Bonis aliorum quorum-
cumque, ideoque duplex est Bonorum renun-
ciatorum species, ac genus ad Text. in leg. fa-
milia Cod. commun. de judic., Mantic. de tacit.
& ambig. lib. 14. tit. 30. num. 10. & 11., Balduc.
ad Ramon. observ. 30. num. 7., Rota in Romana
Affictus 21. Martii 1710. §. Minùs subsistit, &
seq. coram Emo D. Card. Priolo, & in d. Voto
R. P. D. Aldovrandi sub §. 16. Idque locum sibi
vindicat, tametsi nulla adesse dici posset oratio- 19
nis separatio, quia dividuitas, ac pluralitas ex
parte rerum potentiùs operatur, quàm ipsa ma-
terialis actus, ac dispositionis unicitas proce-
dens à structura verborum, ut docuerunt Abb.
in cap. cum dilectus sub num. 31. vers. nota quod
sententiae de caus. possess. & proprietat., Cyriac.
contr. 198. num. 13. ad plures seqq., Scacc. de ap-
pellat. quaest. 17. limit. 6. memb. 9. num. 36. & de
judic. lib. 2. cap. 7. quaest. 10. num. 457., & de sen-
tent. & re judic. gloss. 24. quaest. 13. num. 17. vers.
& consequentèr, & sub num. 18. vers. dico, Spad.
conf. 381. num. 3. & 4. lib. 3., & in saepius citato
Voto R. P. D. Aldrovandi sub §. Parùm suffra-
gante 18.

Verùm non deficit in casu nostro diversitas
etiam, ac separatio orationis, nam in prima
parte nominatim exprimuntur Descendentes
Renunciatarii ibi = All' Illustrissimo Giacomo suo
fratello, & altri figli maschi, se nascessero, e
loro descendenti; in secunda verò connotantur
dictione relativà ibi = a favore, e commodo de' su-
detti =, quae porrò relativa Descendentium ex- 20
pressio operatur pluralitatem orationum, ex-
cluditque dispositionis unicitatem, ut egregiè
dixerit Rot. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de
legat. decis. 3. num. 6. & 7. ibi = Ponderando prae-
sertim, quod secunda pars orationis est concepta
per verba relativa ibi = li quali ducati 25000., quae
supponunt legatum jam factum, & cum dictione =
ut supra =, quae repetit omnes qualitates, & condi-
tiones praecedenter appositas, perindè ac si denuò
exprimerentur = & in Bononien. Fideicommissi An-
nibalis de Ursis 13. Maii 1709. §. In praesenti ibi =
quae repetitio clausulae = per una terza parte = adje-
cta vocationi cujuslibet substituti, operatur oratio-
num pluralitatem = coram R. P. D. Aldrovando.

Nilque turbat, quod tota oratio regatur ab il-
lis in priori parte adhibitis verbis = hà rinuncia-
ta, cesso, rilassato, e irrevocabilmente trà vivi
donato =; quoties enim oratio concepta est non
unâ, sed pluribus clausulis, plures quoque, & 21
non una sunt orationes propter necessitatem
supplendi verbum in unaquaque dispositionis
parte, ut hùic objectioni praecisè respondet Rot.
in Bononien. Fideicommissi Herculis de Elephan-
tutiis 27. Februarii 1708. §. Minimè subsistentu
coram R. P. D. Aldrovando, & in d. Bononien.
Fideicommissi Annibalis de Ursis 13. Maii 1709.
§. Atque ideò coram eodem.

Denique, quod attinet ad voluntatem tàm D. Paulae Mariae renunciantis, quàm D. Jacobi renunciatarii, in dubium venire nequit, quin ejus vigore duplex dici debeat aequè principalis pars renunciationis; nàm si D. Paula Maria in superiori parte expressis, disertisque verbis renunciat actionibus omnibus, quas in praesens habet, quasque in futurum habere posset adversus Patris, Matrisque hereditatem, quomodo in

in inferiori parte, in qua renunciat ſpei cujuſcumque ſucceſſionis, quam nunc habet, & in poſterum habere poſſet, quomodo, inquam, de iiſdem Bonis inutili repetitione ſenſiſſe ſupponamus? Prout etiam nemo non videt, quod D. Jacobus renunciatarius ſibi plenè non conſuluiſſet, ſi tàm in prima, quàm in ſecunda renunciationis parte de Bonis paternis, ac maternis dumtaxat actum fuiſſet; etenim, præter iſtiuſmodi Bona, obvenire etiam aliundè poterant beneficio fortunæ, vel liberalitate Conſanguineorum alia Bona, quæ ſi minimè deducebantur in renunciationem, hæc ſanè manca, atque imperfectâ reputari potuiſſet contrà illud omnium ore tritum Juris axioma, quod ea ſemper ſumenda eſt interpretatio, per quam
22 diſpoſitio perfecta, completa, atque abſoluta dicatur, nequeatque à ſapientibus redargui, ut benè ponderant *Menoch. conſ. 276. num. 70.*, *Pariſ. conſ. 53. num. 18. verſ. quod etiam lib. 2.*, *Gabr. conſ. 96. num. 30. lib. 1.*, *Cyriac. contr. 174. num. 29. & ſeqq. num. 38. & num. 64. verſ. quartò quia*, *Caſtill. quotid. Jur. contr. cap. 113. nu. 26. lib. 2.*, *Torr. de Primog. Ital. part. 1. cap. 38. num. 213. & part. 2. quæſt. 16. num. 121.* Ità quidem, ut à literæ rigore, verborumque ſignificatione
23 recedere liceat, ut diſpoſitio ad congruum, rationabilemque ſenſum redigatur, per *Text. in leg. qui duos §. Hæc conditio ff. de manumiſſ. teſtament.*, *Pariſ. conſ. 71. num. 2. & ſeqq. lib. 4.*, *Rot. in Romana Fideicommiſſi de Alborghettis 9. Junii 1698. §. Minùs urget coram Emo D. Card. de la Tremoille*, *in Bononien. Legatorum 15. Martii 1709. §. Si ergo Teſtator coram Molines*, *& in Lucana Fideicommiſſi de Barſottis 28. Martii 1710. §. Hæc autem coram Criſpo*.

Nec eſt cur objiciatur, quod renunciatio, quæ ſuâpte naturâ duplex eſt, duaſque continet partes æquè principales, voluntate Illmi Magiſtratus Extraordinariorum effecta fuerit unica, unicam tantùm continens partem principalem, eo ſub obtentu, quod ille in ſua confirmatione declaraverit, renunciationem à D. Paula Maria factam ſpei *cujuſcumque ſucceſſionis*, *quam haberet de præſenti*, *vel habere poſſet in futurum*, *intelligendam eſſe quoad Bona paterna, & materna dumtaxat*; Etenim, ſi veritatem amamus, non alià mente, alioque conſilio Magiſtratus eam fecit declarationem, niſi quia examinare nolens dotis receptæ quantitatem, & jurium, Bonorumque renunciatorum valorem, voluit renunciationem perpetuam eſſe, & nullo unquam tempore reſolubilem reſpectu paternorum, maternorumque Bonorum, temporariè autem dumtaxat valere quoad Bona tranſverſalium, & extraneorum, ob eam nempè ſuperioribus locis expenſam diſcriminis ra-
24 tionem, quod ob receptam dotem, etiam vigore ſtatutariæ diſpoſitionis, filia excludatur quacumque ſpe paternæ, ac maternæ ſucceſſionis, at non etiam à Collateralium, & aliorum quorumcumque ſucceſſione, quæ ſanè interpretatio recipienda, admittendaque omninò videtur
25 cum non abhorreat à mente ſtatuti, cui Magiſtratus, ut ſuprà dictum eſt, ſe conformare voluiſſe præſumitur, & conſona ſit verbis Decreti, ex animadverſis per *Schruder. conſ. 37. num. 95. verſ. in legibus*, *Amat. variar. reſol. cap. 1. num. 86. verſ. inſuper*, *Trancbedin. reſol. 70. num. 30. lib. 2.*, *Gobb. conſult. 51. num. 108. & ſeq.*, *Rot. in rec. deciſ. 582. num. 19. part. 5. tom. 2.*, *& in Foroſempronien. Legatorum ſuper reintegratione 27. Junii 1712. §. Hæc autem 5. §. Neque 10.*, *& §. Intelligentiam 12. coram R. P. D. Aldrovando*.

Ex quibus etiam eximitur, liberaturque Illmus Magiſtratus à quacumque negligentiæ, & injuſtitiæ nota, quâ perſtringi poſſe dicebatur in poſtrema contrarii diſcurſus parte, niſi imperio ſuo decreviſſet, renunciationem, de qua agitur, omninò eſſe temporariam, & excluſis Renunciatarii Deſcendentibus, poſt ejuſdem obitum ex omni ſui parte reſolvendam;
quo enim colore, aut quâ juſtâ ratione redar- 26
gui, accuſarique poſſit, ſi patrias leges ſequutus id ordinavit, quod ab eis præſcribitur, id ſanxit, quod ab eis ſanctè, religioſeque ſervatur? Quamobrem, ut quæ ſparſim dicta ſunt, uno veluti ſub aſpectu ponantur, univerſa hæc mea ſententia eſt, hoc meum judicium, præcluſam viam eſſe D. Paulæ Mariæ quidquam ulteriùs petendi ab hereditate paterna, ac materna, ità quidem ut D. Jacobus, ejuſque Deſcendentes inquietari ob eam cauſam non poſſint; at aliter rem ſe habere reſpectu Bonorum ab extraneis, cognatiſque relictorum, ad quæ, deficientibus Renunciatariis, regreſſum Renuncianti Magiſtratus indulſit.

Florentina Uſusfructus.

Legatum Uſusfructus Uxori, donec viveret, à Marito ampliſſimis verbis relictum ſub onere viduitatem ſervandi, tutelam, & curam filiorum gerendi, atque cum iſtis cohabitandi, non ceſſaſſe, licèt Filii obiiſſent, neque locum factum eſſe ſubſtitutioni in eaſum obitus, & deficientiæ Filiorum conceptæ favore Sororis Teſtatoris, plenè, relatis Doctorum Sententiis, ex pluribus conjecturis conſtabilitur.

VOTUM XVII.

1 *Legatum Uxori, donec viveret, à Marito relictum ſub onere cum filiis cohabitandi, eorumque curam gerendi, non ceſſat, licèt filii obierint.*
2 *Legatum debetur, ſi per Legatarium non ſteterit, quominus voluntati Teſtatoris paruerit*, & num. 4.
3 *Secus, ſi ſuâ ſponte non obtemperet.*
5 *Actus ita in dubio accipiendus eſt, ut potiùs valeat, quàm pereat.*
6 *Matri propter luctuoſam filii mortem in dubio ſubveniendum eſt.*
7 *Teſtator non præſumitur voluiſſe, Uxorem luctuosâ filii hereditate privari.*

8 *Con-*

8 *Conditionem facit non fermo, fed voluntas Teftatoris.*

9 *Mens eft, quæ modum facit, non oratio, non lingua.*

10 *Voluntas Teftatoris in legato Uxori relicto fub conditione cum filiis cohabitandi, cenfetur ea fuiffe, ut Uxor cum filiis habitet, donec vivant.*

11 *Ratio, quia poft eorum mortem ea conditio redditur impoffibilis*, & num. 12.

12 *Conditio, quæ fit impoffibilis, etiam ex poft facto habetur pro non adjecta.*

13 *Hereditate quis non privatur, mortuo eo, cum quo conditio erat adimplenda.*

14 *Et voluntas Teftatoris debet adhuc adimpleri, fi poteft.*

15 *Conditio in Legato adjecta habitandi cum Filiis, ad eorum vitæ tempus reftringitur, iifque mortuis, removetur.*

16 *Et remanet difpofitio pura*, & n. 17. & 26.

17 *Conditio limitata ad tempus, non limitat difpofitionem, cui tempus adjectum non eft.*

18 *Legatum Uxori ad ejus vitam factum, licèt fub onere habitandi cum filiis, non tamen, donec cum iis habitaverit, cenfetur potius factum affectu maritali, quàm intuitu habitationis cum filiis.*

19 *Cauffa naturalis affectionis prævalet cauffæ accidentali tutelæ, aut cohabitationis cum filiis.*

20 *Legatum ex præfumpta affectione benignam requirit interpretationem*, & n. 27.

21 *Legatum ad Uxoris vitam relictum, perpetuum cenfetur.*

22 *Legatum Uxori, ad ejus vitam, relictum fub conditione cum filiis cohabitandi, cenfetur ad ejus utilitatem, non heredis, factum.*

23 *Præfertim, fi ejufmodi conditio non eft principaliter adpofita, fed confequenter ad conditionem viduitatis, adjectam Legati fruitioni, ejufque durationi.*

24 *Legatum Uxori ad ejus vitam relictum fub conditione cum filiis cohabitandi, debetur etiam poft mortem filiorum, nifi conftet de contraria Teftatoris voluntate.*

25 *Claufula cohabitandi cum filiis in Legato Uxori relicto, non cenfetur conditionaliter adpofita, fed ad communem declarandam confuetudinem*, & n. 83.

28 *Legatum, fi tàm Legatarii, quàm heredis, cum quo juffa eft cohabitatio, favorem refpicit, poft etiam iftius mortem perdurat. Declara ut* n. 47. 48. & 49.

29 *Alimentorum cauffa non deficit, ceffante conditione mixtà, & cafuali.*

30 *Et præfumptio eft, Teftatorem, eà etiam ceffante, fuiffe relicturum.*

31 *Secus, fi de cauffa alimentorum non agatur.*

32 *In Legato Ufusfructus regula non procedit, quod, ceffante ejus conditione mixtà, & cafuali, cauffa Legati non deficiat.*

33 *Legatum Ufusfructus refolvitur, mortuis filiis, cum quibus Legatarius habitare juffus fuerat*, & n. 84.

34 *Conditione mixtà deficiente per mortem ejus, cum quo erat adimplenda, legatum quoquè deficit.*

35 *Verba* = Donec habitaverit = *important conditionem fucceffivam, & refolutivam.*

36 *Idemque eft dicere* quoad habitaverit, *ac*, fi habitaverit.

37 *Legatum ufusfructus relictum cum onere, eo ceffante, ceffat.*

38 *Quafi ceffante caufsà, propter quam factum eft.*

39 *Legatum ufusfructus relictum ob cauffam cohabitationis cum filiis, pro rata filiorum mortuorum deficit.*

40 *Legatum determinatur ex cauffa illi adnexa.*

41 *Legatum ufusfructus relictum Uxori fub onere cohabitandi cum filiis, ab altero alimentorum idem onus continente, diverfum plurimi Doctores adfirmant.*

43 *In Legato fiquidem alimentorum, ut ajunt, urget ratio fpecialis privilegii pro ipfius duratione, ejus etiam caufsà ceffante, fecùs in Legato Ufusfructus.*

44 *Cumque conditio morandi cum filiis fit cafualis, non poteftativa, ejus inadimplementum nequit excufari, quòd ex facto Uxoris non provenerit.*

Conciliantur contrariæ Doctorum fententiæ, & num. 45. ad 61.

45 *Legatum Uxori relictum fub onere morandi cum filiis, fi eorum favorem principaliter refpiciat, ipfis deficientibus, expirat; fecus, fi favorem Uxoris*, & num. 46.

48 *In cafu mixto infpicienda eft favoris, vel affectionis præponderantia.*

49 *Mixtum affumit qualitatem illius fimplicis, de quo magis participat.*

50 *Legatum Uxori relictum fub onere morandi cum filiis, an iftius, vel illorum potius favorem refpiciat, ex mente Teftatoris inveftigandum eft.*

51 *Ordo in literà difpofitionis, ordinem, & intelligentiam voluntatis Teftatoris regulariter defignat.*

52 *In Legato Ufusfructus Uxori relicto, onus cohabitationis cum filiis cenfetur accefforiè, & non conditionaliter adjectum, fi conditio viduitatis Uxoris pariter in Legato adpofita, præcedat ipfum onus, non verò fubfequatur.*

53 *Legatum ejufmodi cenfetur Uxoris favorem refpicere, fi de benevolentia viri erga illam conftiterit.*

Et ex quibus Viri benevolentia inferri valeat? num. 54. 55., & 88.

54 *Verba* = mia amatiffima Conforte =, *benevolentiam Viri erga Uxorem fatis exprimunt.*

56 *Verba* = Per ragion di Legato, ed in ogn' altro miglior modo, lafcio il pieno, e libero ufufrutto &c. in modo, che non deva reftringerfi alli foli alimenti &c. = *indicant, cauffam finalem Legati effe Legatariæ favorem. Et ratio* n. 57. ad 61., & n. 80.

57 *Legatum ufusfructus Uxori relictum, favore filiorum, refolvitur in pura alimenta.*

58 *Si*

58 *Si verò eidem favori Testator derogaverit, censendus est favorem Uxoris inprimis respexisse.*
59 *Maritus plenum usumfructum, extantibus filiis, dilectæ Uxori relinquens, censendus non est, iis deficientibus, adimere voluisse*, & n.61.
60 *Clausula* omni meliori modo *enixam Disponentis voluntatem ostendit.*
61 *Legatum amplissimum Uxori relictum, nedum correspectivum oneri habitationis cum filiis, verùm exuperans idem onus, Uxoris favorem, non verò filiorum respicere censetur*, & n.62. 63. & 64.
65 *Præsertim, si plures filiis Tutores dati sunt à Testatore.*
66 *Et maximè, si is minuere voluit Uxori laborem per dationem plurium Tutorum, integro tamen manente Legato*, & n.67.
68 *Legatum ex caussa tutelæ relictum non cessat, nisi ex culposa tutelæ recusatione.*
69 *Legatum Uxori, quoad viveret, relictum, non debet curæ filiorum, & cohabitationi cum illis alligatum censeri, cum ea duo, vivente adhuc Uxore, possent deficere.*
70 *Tutor recusans tutelam, amittit Legatum; non tamen à substitutione repellitur, si fuerit Pupillo substitutus.*
71 *Cum substitutio Tutoris facta non censeatur contemplatione tutelæ.*
72 *Præcedentia influunt in consequentia, eaque declarant.*
73 *Nec Legatum toto vitæ tempore duraturum, valet restringi à subsequente conditione cohabitationis ei adjecta.*
75 *Legatum duplicem habens finalem caussam, unà tantùm cessante, non deficit.*
76 *Conjecturæ in materia probatoria debent simul jungi.*
77 *Singula quæ non prosunt, juncta juvant.*
78 *Legatum Uxori factum sub conditione morandi cum filiis in pupillari ætate constitutis ubi censetur horum favorem principaliter respicere.*
79 *Præsertim ubi integritas, atque habilitas Matris, ad eorum imbecillitati consulendum, fuerit spectata.*
81 *Legatum Uxori factum non debet præsumi restrictum ad conditionem illius cohabitationis cum filiis, & onus tutelæ, si Testator per integrum annum vixit post mortem unicæ filiæ suæ.*
82 *Nec tamen cessationis ejusdem Legati declarationem emisit ullam*, & num.83.
85 *Jura, quæ pro cessatione Legati, ejus cessante caussâ, militant, nequeunt applicari Legato dilectæ Uxori relicto.*
86 *Et quæ Uxoris favore loquuntur, non procedunt de Legato dumtaxat alimentorum*, & num. 87.
89 *Affectio non debet in odium retorqueri.*
90 *Conditione purificatâ, dispositio sub ea concepta locum debet habere.*
91 *Author de ineunda concordia Partibus consilium dat.*

De Contract.

BOn. mem. Silvius in supremis tabulis ejus manu exaratis, & die 24. Febr. anni 1710. Notario traditis unicæ filię Gulielmæ susceptæ ex Dña Margherita uxore sua, aliisque filiis sive masculis, sive fæminis fortè ex ea suscipiendis eamdem unà cum aliis Tutricem, & Curatricem constituit, illi relinquendo usumfructum omnium suorum bonorum in hæc verba.

Similmente lascio, che, seguita la mia morte, si faccia l'inventario di tutta la mia robba, sì stabili, che semoventi, Masserizie, supellettili di casa, & argenti, ori, gioje, scritture, ricolte di qualsivoglia sorte, che si trovaranno al tempo di mia morte in prò de' miei Eredi sì instituiti, che sostituiti, delle quali cose tutte &c. & Esecutori di questo mio testamento, e di tutte le cose in esso contenute fò, costituisco, & esser voglio in primo luogo il molto R. P. D. Gio: Gaetano mio fratello, Signor' Attilio, ed in sua mancanza il Signor Filippo suo figlio, Signor Cavalier Zanobio mio Cognato, Signor Cavalier Marc' Antonio, e Signor Canonico Giovan Battista, quali tutti pure deputo, e dichiaro Tutori, e Curatori dell' infrascritti miei eredi assieme colla Signora Margherita mia amatissima consorte, alla quale per ragione di legato, ed in ogni altro miglior modo &c. lascio il pieno, e libero usufrutto di tutto, e ciascheduno de' miei beni in modo, che non deva restringersi alli soli alimenti, ma quello deva pienamente, ed intieramente conseguire, ed essere Donna, e Madonna, ed usufruttuaria, durante la sua vita naturale, e sin tanto vedovarà, e sarà con gl'infrascritti miei Eredi, confidando nell' integrità, pietà, ed amore verso de' suoi, e miei figli, i quali glieli raccomando con tutto lo spirito, dichiarandomi, non intendo, che mai per alcun tempo possa esser forzata ad alcun rendimento de' conti, rimettendomi in tutto, e per tutto alla di lei coscienza.

Heredes verò universales instituit suos filios, & Descendentes masculos, si quos post conditum testamentum suscepisset, hisque deficientibus substituit D. Guglielmam filiam suam unà cum aliis filiabus, tàm inter illas, quàm inter earum filios, & Descendentes masculos ordinando reciprocam substitutionem cum prælatione majoris natu, cui injunxit onus assumendi nomen, & insignia suæ Familiæ, atque habitandi domum suam; sin autem hi omnes deficerent, substituit quoad usumfructum suorum bonorum D. Mariam Lauram sororem suam, nuptam D. Attilio concivi suo, quo verò ad proprietatem substituit D. Philippum ex dicta Maria Lauræ nepotem suum cum eodem onere assumendi nomen, & insignia dictæ Familiæ, & habitandi domum suam.

Verba testamenti ità se habent = *In tutti gli altri miei beni stabili, mobili, immobili, semoventi, cose, ragioni, ed azioni, nomi de' debitori, e ereditari presenti, e futuri in qualsivoglia luogo esistenti miei eredi universali, e generali fò, istituisco, ed esser voglio, chiamo, e nomino i miei figli maschi da nascere, e loro figliuoli, e Descendenti maschi da nascere in infinito, ed in mancan-*

 za

za di questi miei figli sù istituiti, che sostituiti, allora istituisco, e sostituisca mia erede universale, e generale la mia figlia già nata, e chiamata Guglielma Maria Costanza, ed altre mie figlie, se a Dio piacerà darmele, e ciascheduna di loro con egual porzione, sostituendo l'una all' altra reciprocamente, e s. ambievolmente, e loro figli maschi legitimi, e naturali in infinito, delli quali il primo, che nascerà, intenda, e voglio, che si chiami della Famiglia N., ed usare la medesima Arme, ed impresa, e venire ad abitare nella mia propria casa, e dopo la morte della Madre esser libero usufruttuario di tutta la mia eredità, ed in mancanza de' miei figli, e figlie, e figliuoli delle medesime in tal caso all'ultimo, ed ultima mancanza istituisco, e sostituisca la Signora Maria Laura mia dilettissima sorella in quanto all' usufrutto, ed in quanto alla proprietà il Signor Filippo del Signor' Attilio mio nipote, e figlio della medesima Signora Maria Laura con peso, ed obbligo deva farsi, e chiamarsi, ed usare la medesima impresa, ed Arme, siccome ancora venire ad abitare nella mia propria casa.

Mense Julio ejusdem anni è vivis excessit Guglielma Testatoris filia, eodemque mense sequentis anni 1711., nullis aliis susceptis filiis, decessit bon. mem. Silvius Testator, proindeque quoad proprietatem delatâ hereditate ad D.Philippum Testatoris nepotem nominatim in testamento substitutum; quo ad usumfructum controversia orta est inter D. Margheritam Testatoris uxorem, & præfatam D. Lauram; illa siquidem usumfructum consequi contendit tamquam sibi purè à Viro relictum *per ragion di legato, ed in ogn' altro miglior modo*, Contrà verò D. Laura substinet, eumdem usumfructum à Viro relictum fuisse uxori suæ non solùm sub conditione resolutiva viduitatis servandæ, sed sub alia etiam conditione cohabitandi cum filiis, & correspectivè ad onus tutelæ de iisdem gerendæ, quæ conditio, & onus cum defecerint ob mortem Guglielmæ unicæ filiæ Testatoris, resoluto idcircò relicto tacito uxori, ususfructus delatus dicebatur ad D. Lauram sororem utpotè ad illum vocatam eis verbis, *ed in mancanza de' miei figli, e figlie, e figliuoli delle medesime, in tal caso all' ultimo, ed ultima mancante istituisco, e sostituisco la Signora Maria Laura mia dilettissima Sorella in quanto all' usufrutto*; qui porrò casus, & conditio evenerat per obitum dictæ unicæ filiæ Testatoris.

In hac igitur quæstione, quæ ob contrarias Doctorum opiniones gravissima est, & valdè ardua dicitur, requisitus, ut pro veritate sententiam meam dicere velim, exponam primùm momenta rationum, quæ pro utraque opinione expenduntur à DD., deinde examinabo adminicula illa, & conjecturas, ex quibus eliciendo Testatoris voluntatem, modò pro uxore, modò contrà illam Majores nostri respondendum esse censuerunt, & denique, his omnibus perpensis, judicium meum, qualecunque illud sit, proferam.

Favore uxoris urgere videntur plura juris
nostri loca, quibus statuitur, mulieri deberi
similia legata, tametsi eo modo relicta, ut eadem
deberentur, si mater cum filiis moraretur,
eorumque curam, aut tutelam gereret;
perspicuus est *Text. in l. annua 20. ff. de ann. le-* 1
gat., in quo Jurisconsultus de simili legato ità
respondit = *Annuubis verbis legavit = Si moraretur
cum matre mea, quã heredem ex parte instituì,
quæsitum est, an, mortuâ matre, conditio defecisse
videatur, ac per hoc neque cibaria, neque vestiaria
debeantur? Respondit secundùm ea, quæ proponerentur,
deberi* = Non absimilis est dispositio alterius
Textus in *l. Cajo Sejo 13. §. Imperator ff.
de alimen., & cibar. legat.*, quo loco Imperator
Antoninus Pius libertis Sextiæ Basiliæ sic rescripsit
= *Quamvis verba testamenti ita se habeant, ut,
quoad cum Claudio Justo morati essetis, alimenta
& vestiaria legata sint, tamen fuisse hanc defunctæ
cogitationem interpretor, ut & post mortem
Justi eadem præstari voluerit* =, quod Antonini
Pii rescriptum iisdem verbis refertur in *l. 1. cod.
de legat*, Idem statuitur in *l. Sticus 20. §. finali
eod. tit. = quæro filio defuncto, an alimenta debeantur?
Respondit, si conditioni paruisset, deberi,
& post mortem*; His consonant Text. *in l.
Turpia 57. §. 2. ff. de legat. 1.* ibi = *Sed si servi
mors impedisset manumissionem, cùm ibi legatum
esset, si eum manumisisses, nihilominùs debetur tibi
legatum, quia per te non stetit*, similique sententià
sancitur in *L. 1. cod. de his, quæ sub mod.* ibi =
*Sed si per te non stat; quominùs voluntati Testatoris
pareas &c., quominùs relictum obtineas non
oberit*, & denique, sicuti his postremis juris locis
statuitur, quod legatum debeatur, si per le- 2
gatarium non steterit, quominùs voluntati Testatoris
paruerit, sic etiam si suâ sponte non
obtemperet, à legato repellitur, ut in *l. si eâ con-* 3
ditione 3. cod. de condit. insert., ex quo per argumentum
ductum à contrario sensu rectè confirmatur,
legatum deberi, quoties non culpâ, & 4
facto Legatarii, sed casu deficit conditio illa
morandi cum heredibus Defuncti, deque eis curam
gerendi.

Mens, & sententia legis, quæ tot locis favere
videtur uxori, ut nempè eadem legatum à
Viro sibi factum consequi debeat, modò per
eam non stet, quominus obtemperet voluntati
Testatoris, coadjuvantur generalibus rationibus
in subjecta materia edocentibus, quod, si,
quoties ambigua est oratio, commodissimum est
id accipi, quo res, de qua agitur, magis valeat, 5
quàm pereat. *L. quoties 2. ff. de reb. dub.*, po-
tiori jure subveniendum erit matri propter lu- 6
ctuosam filiorum mortem *L. cùm quidam prægnantem
cod. de instit., & substit.*, quo loco refer-
tur *Papiniani* sententia ajentis, non præsumi 7
Testatorem voluisse, uxorem luctuosâ filii hereditate
privari, prout etiam, si in conditioni-
bus primum locum obtinet Defuncti voluntas, 8
ista enim, non sermo conditionem facere dicitur.
*L. in conditionibus 19., & l. Pater Severinam
101. ff. de condit., & demonstr., l. ex facto
proponebatur 35. §. Rerum autem, vers. & facit
quidèm ff. de hered instit., Cujac. obser. lib. 14.
cap. 25.*

cap. 25. tom. 3. oper. prior. litt. D, & E., ut
9 etiam mens est, quæ modum facit, non oratio,
non lingua, idem Cuiac. in lib. 17. quæst Papinian. ad leg. Titio centum §. Titio genero tom. 1.
oper. posthum. fol. mihi 473. litt. E.

Profectò, si spectemus voluntatem Testatoris, ea in proposito videtur fuisse, ut uxor ha-
10 bitet cum filiis, donec illi vivant; non enim voluisse potest, quod cum illis moraretur, post
quam esse desiissent, ob eam rationem, quod,
mortuis filiis, conditio cum illis cohabitandi
11 redditur impossibilis, & conditio, quæ fit impossibilis, etiam ex post facto habetur prò non
12 adjecta. Surd. cons. 236. num. 44., vel habetur
prò impleta per Text. in l. quæ sub conditione 8.
§. Quoties ff. condit. instit., ubi quia, vivo Testatore, mortuus erat is, cum quo conditio
13 implenda erat, heres excusatur, nec ab hereditate submovetur = Non videtur enim (suut
verba Textus) defectus conditione, si parere con-
14 ditioni non possit; implenda est enim voluntas, si
potest =, & in casu simili Text. in l. Multa testamento 6. ff. de condit., & demonstr. §. Si servos
ibi = Sabinus enim, & Castius quasi impossibiles
eas conditiones prò non scripsis esse &c.=, & ità in
nostris terminis tradiderunt Bald. in leg. 1. cod.
de legat. Dec. cons.601. vers. & hoc confirmatur,
quem cum aliis refert, & sequitur Altograd.
Jun. contr. 21. num. 3., rectè idcircò inquiens,
15 conditionem habitandi cum filiis, illosque educandi suàpte naturâ restringi, & limitari ad
tempus vitæ ipsorum filiorum, ideòque, iis mortuis, removeri conditionem, & remanere dispo-
16 sitionem puram, eò quòd conditio limitata ad
17 tempus non limitet dispositionem, cui tempus
insertum non est.

Et sanè, cum non agatur de legato simpliciter facto uxori, donec habitaverit cum filiis,
sed illud in totum tempus vitæ legatariæ porrectum fuerit, censetur potiùs factum affectione
18 maritali, quàm intuitu habitationis cum filiis,
ducto argumento à Textu in leg. Tutor. pænitùs
§. 1. in fine ff. de excusat. Tutor. ibi = judicium
Patris, ut filius, non ut Tutor promeruit = Si igitur uxor ex maritali affectione legatum promeruit, fit locus tum illi juris regulæ, quod
19 causa naturalis affectionis prævaleat causæ accidentali tutelæ, aut cohabitationis cum filiis,
ideòque legatum ex præsumpta affectione beni-
20 gniori interpretatione accipiendum esse monet
Text. in leg. Aurelius Symphorus 28. §. Titius ff.
de liberat. legat., & leg. Si servus plurium 50.
§. finalis ff. de legat. 1., latè rub. in addit. ad decis.
636. num. 66. part. 4. rec., Saminiat. contr. 130.
num. 40., & seq., Rota in rec. dec. 131. num. 6.
part. 9.; tum etiam juris præsumptioni, quæ
21 pro inducenda perpetuitate legati, omnium
præcipua in subjecta materia reputatur, quod
nempè Testator legando uxori ipsius Legatariæ, non heredis utilitatem respexisse censeatur.
22 Dec. cons. 601. vers. & hoc confirmatur; certiùs
quando conditio cohabitandi cum filiis adposita
23 non est primò, & principaliter, sed consequentes ad conditionem viduitatis, legati fruitioni,
atque durationi expressè adjectam ad Text. in
leg. quoties duobus 31. ff. de usufruct., & quemadm.
quis utat. leg. generaliter 24. §. Quid ergo si plures ff. de fideicomm. libert. leg. cùm Pater 79. §. penult. ff. de legatis 2., & leg. si quis servum 8. §.
Certam ff. eadem, & in nostris terminis, Dec.
cons. 601. vers. & cùm respectus.

Jure igitur, meritòque opinionem hanc faventem uxori tamquam magis conformem sententiæ legis DD. numero quidèm plurimi, &
authoritate gravissimi sequuti fuerunt respon- 24
dendo, legatum deberi etiam post mortem filiorum, modò non constet de contraria voluntate Testatoris, qui principaliter in legato filiorum favorem respexerit, ita enim post Gloss.,
& DD. in d. leg. 1. cod. de legat. docuerunt Dec.
cons. 601. per tot., Purpurat. cons. 416. per tot.,
Ruin. cons. 46. in fine lib. 2., Malvasia cons. 125.
num. 22., Menoch. cons. 146. per tot. de præsumpt.
lib. 4. præsum. 123. per tot., Simon de Pret. de
interpret. ult. volunt. lib. 4. interp. 1. dubit. 8. num.
62., Gratian. discept. 901. num. 6., Thesaur. quæst.
forens. lib. 1. quæst. 54. num. 3., ubi quòd clau-
sula cohabitandi non censetur conditionaliter 25
adposita, sed ad declarandam communem consuetudinem. Cancer. var. resol. part. 3. cap. 20.
num. 209., & seqq., Castill. contr. Jur. lib. 8. cap.
41. num. 26. ad fin., Arias de Mes. var. resolut. lib.
2. cap. 5. num. 3. cap. 4. num. 21. cap. 7. sub nu. 3.,
Marant. contr. 31. per tot., Vasq. contr. illustr.
cap. 93. num. 25., Barry de success. tit. 9. num. 3.
lib. . . ., Altograd. Jun. contr. 21. per tot., Saminiat. contr. 127. num. 22., & num. 25., Cirocch.
discept. 16. n. 18., Card. de Luca de legat. disc. 23.
Benintend. decis. 98., Vincent. de Franch. decis.
58., & ibi de Luca, Capyc. latr. dec. 52., ubi Gipt.
Sanfelic. decis. 201., Rota in una Ferrarien. legati coram Manzaned. decis. 635. part. 4. tom. 2.,
coram Card. Cerro decis. 291., quæ est impress.,
decis. 290. ex num. 18. part. 10., in qua reprobantur in specie Menoch. cons. 970., & Cyriac.
contr. 50., qui scripsit in allegata Ferrarien. legati coram Manzaned., in qua succubuit, & decis. 349. eâdem part. 10.

Quamquam verò hæc opinio verissima sit,
nullamque habeat dubitationem, quando versamur in legato alimentorum, quorum favore
DD. consentiunt, conditionem cohabitandi cum
filiis, ob eorum mortem deficientem, haberi prò 26
impleta, traduntque, quod legatum præsumatur factum favore Legatarii, vel quòd si tam 27
istius, quàm heredis favorem respiciat, id suf- 28
ficiat, ut legatum duret etiam post mortem heredis, cum quo Legatarius jussus est habitare.
Dec. cons. 485., Menoch. se ipsum declarans cons.
970., Arias de Mes. lib. 2. cap. 4. num. 21., Cyriac. cap. 50. num. 15., Saminiat. cap. 127. nu. 22.,
Castill. lib. 4. cap. 60. num. 56., & lib. 8. cap. 40.
per tot., Gratian. discept. 104. ex num. 65.,
Mans. consult. 611. nu. 20., Card. de Luc. de legat.
d. disc. 23. num. 6., id enim peculiaris privilegii
habere videtur causa alimentorum, ut non defi- 29
ciat, cessante conditione mixtâ, & casuali,
quodque juris præsumptio sit, Testatorem,

30 etiam illâ deficiente, fuisse relicturum, Capyc.
Galeott. part. 2. cap. 44. num. 3., & seq., Spadaz.
theatr. viduil. disquis. 73. num. 38., & seqq.

Aliter tamen rem se habere sentiunt contra-
31 riæ sententiæ Authores, quoties versamur extrà
causam alimentorum, & agitur de aliis legatis
diversis ab illo alimentorum, quale est legatum
32 usustructus, præsertim quando relinquitur in-
teger, & formalis; Abb. cons. 78. lib. 2., Dec.
cons. 526., & cons. 620., Fulgos. cons. 30. num. 1.
Soctin. Jun. cons. 58. num. 16., & seq. lib. 3.,
Menoch. cons. 970. sub. num. 17., Tusch. in verb.
legatum conclus. 95. num. 21., docent enim, talia
33 legata resolvi mortuis filiis, cum quibus Lega-
tarius habitare jussus fuerat, moventurque illâ
juris ratione, quòd, deficiente conditione mi-
xtâ per mortem ejus, cum quo adimpleri de-
34 bebat, legatum quoque deficiat. L. in testamen-
to 31. ff. de condit., & demonstrat. leg. legatum 4.
cod. de condit. insert., Menoch. lib. 4. præsumpt.,
præsumpt. 183. num. 40., & seq., Mantic. de co-
niect. lib. 11. tit. 16. sub num. 17., Surd. de alim.
tit 8. privil. 24. num. 5., Cyriac. contr. 50. num. 7.
& contr. 391. num. 14., Galeott. contr. Jur. lib.
1. cap. 59. num. 53., Arias de Mes. lib. 2. cap. 4.
num. 7., Vasq. contr. illustr. cap. 93. num. 20., &
27. ita quidem, ut verba illa = donec habitaverit =
35 importent conditionem successivam, & resolu-
tivam ex Text. in leg. qui Concubinam § Uxori,
vers. videamus, an his verbis ff. de legat. 3.,
Cuiac. ad text. in leg. Sejo amico 10. ff. de ann.
legat. tom. 4. oper. posthum. fol. mihi 1388. litt.
D., ubi, quod idem est dicere quoad habitaverit =,
36 ac = si habitaverit = latè Merlin. Pignattell. contr.
cent. 2. cap. 40., Peregr. de fideicom. art. 16. nu.
141., & seqq., Menoch. cons. 970. num. 21.,
Mantic. de tacit., & ambig. lib. 11. titulo 19. nu.
23., Galeott. contr. lib. 1. cap. 59. num. 53. vers.
sexta indubitata conclusio.

Urget etiam prò hac sententia illa alia juris
ratio, quòd nempè legatum relictum cum onere,
37 eo cessante, cesset ad Text. in leg. Alumnæ suæ
30. § secundo ff. de adimend. legat., quasi cessante
38 causâ, propter quam factum est leg. Seio amico
fidelissimo 10. ff. de annu. legat., ubi prò rata
39 filiorum mortuorum legatum deficit ibi = Cum
tam labor, quàm pecunia divisionem reciperent;
justa enim juris ratio exposcit, quòd legatum
40 determinetur ex causa illi annexa. Bartol. in dicta
leg. Seio, & in leg. Demonstratio falsa, §. final.
ff. de condit, & demonstr., Tiraquell. de cessant.
caus. part. 1. verb. legati causâ cessante num. 101.,
Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 23. num. 1., Si-
mon de Pret. lib. 4. dubit. 3. cap. 7. num. 7., quem
cum aliis refert Galeott. contr. lib. 1. cap. 59. n. 43.

His itaque, aliisque innixi rationibus, hanc
41 opinionem contra uxorem in terminis legati
usustructus secuti fuerunt. Dec. cons. 485., &
cons. 526., Ancharan. cons. 237., Eugen. cons. 49.
lib. 2., Signor. de Homod. cons. 179., latè Menoch.
cons. 970., ubi, respondendo iis, quæ tradide-
rat in cons. 146., ait, illa procedere in legato
42 alimentorum Peregr. de fideicomm. art. 16. num.
149., & seq., Tusch. in verb. legatum conclus. 95.
num. 12., & conclus. 105. num. 2., Gaill: lib. 2.
observ. 144. num. 12., Cyriac. contr. 50. per tot,
latissimè Spadaz. in theatr. viduil. disquis. 73.,
respondens Decisionibus Rotæ Romanæ coram
Manzaned., & coram clar. mem. Card. Cerro.

Iidem verò Doctores facilè se expediunt à ju-
ris locis allegatis in §. Favore Uxoris, distinguen-
do legatum alimentorum, prò cujus duratione 43
urget ratio specialis privilegii ab aliis legatis,
in quibus talis ratio cessat, prout etiam non ur-
gere dicitur illa alia juris ratio, quòd nempè
per uxorem non steterit, quominùs ob casum
supervenientis mortis filiorum non adimpleve-
rit conditionem morandi cum filiis; inquiunt
enim, id procedere respectu conditionis po- 44
testativæ, non autem casualis, ut apud Cy-
riac. d. contr. 50. num. 18., & Spadaz. disquis. 73.
num. 55., & seqq., & denique submovere conan-
tur argumenta, & rationes, quæ favore uxoris
prò duratione legati afferuntur.

Ex his perspicuum reddi videtur, utramque
opinionem nedum Legis auctoritate, sed ratio-
num etiam adminiculis, & dissidentium inter
se Doctorum suffragiis fulcitam reperiri, pro-
indeque prò determinanda simili quæstione,
quæ in abstracto sumpta, anceps, & dubia pror-
sus est, Doctores contrarias sententias conci-
liandas esse docent distinguendo tres casus, quo-
rum primus est, quod tale onus adjectum lega-
to facto Uxori, principaliter respicit favorem
filiorum, & hoc casu, cessante causà legandi, 45
expirat legatum, ut unanimi consensu firmant
omnes secundæ sententiæ sectatores, & consen-
tiunt etiam alii, qui pro opinione favente Uxo-
ri allegantur; Prout etiam in controverso ca-
su, quo legatum sivè alimentorum, sivè usus-
fructus, quodcumque illud sit, si respiciat com-
modum, & favorem Uxoris, explorati juris
esse videtur, ut mors, vel aliud impedimen- 46
tum illorum, cum quibus demandata est habi-
tatio, nullatenus Legatariæ præjudicet; succe-
dit his tertius casus mixtus, quia nempè causa
legandi respiciat commodum utriusque, & tunc,
juxtà superiùs relatas opiniones, discrepant 47
DD.; aliqui enim volunt, ut adhuc legatum
cesset, alii verò magis communiter sentiunt,
ut in casu mixto præponderare debeat favor Le-
gatariorum, ut hos casus distinguendo, tradit
Card. de Luc. de legat. dict. disc. 23. num. 2., &
seqq. num. 8. ex Eugenio cons. 49. num 18. & seq.
lib. 2., & Arias de Mes. var. resolut. lib. 2. cap. 5.
num. 21., Castill. lib. 4. cap. 41., in fine subji-
cicus, in casu mixto inspiciendam esse favoris,
vel affectionis præponderantiam ex vero illo ju- 48
ris principio, quod mixtum assumit qualitatem
illius simplicis, de quo magis participat. 49

At, quoniam non semper ex litera testamen-
ti liquere potest, in quonam casu res versetur;
ideoque, quoties in facto constabilitus non re-
peritur casus, cui Doctorum traditiones, & re-
gulæ applicari possint, justum judicium statui
minimè potest, idem Card. de Luc. loco citato
docet, quæstionem istam potiùs facti, ac vo-
luntatis, quàm juris censendam esse, admo-
net-

netque, investigandam, atque ex conjecturis
eliciendam esse voluntatem Testatoris, nunc
scilicet in eo præponderaverit favor, & com-
modum heredis, filiorum nempè, vel matris le-
50 gatariæ, & in hoc consentiunt quotquot de hac
tractatione scripserunt, id semper admonentes,
juris regulas adhibendas esse, ut assequamur,
atque obsequamur voluntati Testatoris, non
autem, ut eisdem illum illudamus.

Porrò, si in hypothesi, de qua agitur, con-
jecturas sequamur, plurima in nostro casu con-
currunt argumenta suadentia, Testatorem io
legato ususfructus facto Uxori, istius potiùs
favorem, quàm filiorum commodum respe-
xisse, & clausulam cohabitandi cum filiis, eo-
rumque tutelam gerendi non fuisse conditiona-
liter adpositam; ad effectum nempè limitandi
legatum, sed accessoriè, & quidem tamquam
effectum tum generalis consuetudinis, tum ma-
ternæ affectionis, tum denique gratitudinis,
juxtà quam matres non minùs ob amorem erga
filios, quàm ob memoriam matrimonii benè
transacti cum benevolo, & munifico Viro, eo
defuncto, cum communibus liberis cohabitare
solent.

Prima conjectura desumi posset ex ordine lit-
teræ, regulariter designante ordinem, & intel-
51 ligentiam voluntatis Testatoris ad *Text. in leg.
quoties duobus 34. ff. de usufruct.*, *& quemadm.
quis utat.*, *leg. Generaliter 24. §. quid ergò si
plures ff. de fideicomm. libert.* ibi = *& fortassis quis
rectè dixerit, ordinem scripturæ sequendum* = *leg.
cum Pater 79. §. penult. ff. de legat. 2.*, *& leg. si
quis servum 8. §. Certum* ibi = *ei potiùs solvendum,
cui primùm legatum est* = *Rot. decis. 38. num. 6
post Zacch. de Salar.*; hunc autem ordinem si
spectemus, Testator legato ususfructus, de quo
agitur, adposuit conditionem viduitatis non
post onus cohabitandi cum filiis, sed ante dictum
52 onus, ideoque subsequens clausula cohabitatio-
nis accessoriè, & non conditionaliter adjecta
censetur. *Dec. cons. 601. vers. & tum respectus,
Malvasia cons. 125. num. 22.*, *Cyrocch. discept. 16.
num. 18.*, *Card. de Luc. de legat. dict. disc. 23. sub
num. 13. vers secunda desumebatur*, *Mantic. de
conject. lib. 6. tit. 13. num. 11. vers. ex contextu
etiam*, *Rota dict. decis 636. part. 4. tom. 3. nu. 8.*,
& part. 10. decis. 290. num. 18. vers. hinc enim, *&
coram Buratt. decis. 720. num. 3.*

At fortiùs urget secunda conjectura desump-
ta ex benevolentia, & affectione Viri erga Uxo-
53 rem, ex qua veluti ex sua causa legatum pro-
fectum fuit, quæ sanè benevolentia, & affectio
sufficienter expressa verbis illis = *mia amatissima
54 Consorte* = in proposito ponderatis à *Menoch. cons.
146. num. 10.*, & *seq. & de præsumpt. lib. 4. præ-
sumpt. 123.*, *Rota part. 9. rec. decis. 131. num. 5. 6.,
& 7.*, *decis. 152. nu. 22.*, *& 23. & decis. 260. nu.
6.*, apertior redditur ex tenore, & substantia
Legati; nam Testator illud concepit eis am-
55 plissimis verbis = *alla quale per ragione di legato,
e in ogni altro miglior modo &c. lascio il pieno, e
libero usufrutto di tutti, e ciascheduno de' miei
Beni in modo, che non deva restringersi alli soli
alimenti, ma quello deva pienamente, ed intie-
ramente conseguire, ed essere donna, e madonna,
ed usufruttuaria durante la sua vita naturale, e
fin tanto vedoverà &c.*

Porro ex relatis verbis plura consurgunt ar-
gumenta apertè innuentia, Testatorem respe-
xisse Legatariæ favorem veluti causam princi- 56
palem, & finalem legati minimè ob mortem
filiorum resolvendi; non solum enim libero, &
pleno legato eam frui velle protestatus fuit, sed
præterea declaravit se immutare regularem
naturam similis legati, quod favore filiorum 57
resolvitur in simplicia alimenta, si igitur Te-
stator favore Uxoris derogavit favori à Jure fi-
liis impartito, quonam pacto in dubium revo-
cari poterit, quin principaliter Uxoris Legata- 58
riæ commodum, secundariò verò illud Filio-
rum contemplatus fuerit, ut hæc omnia pon-
derando, tradunt *Dec. cons 601. sub num. 4.*, *Ca-
vagnol. ad Menoch. cons 146. num. 10.*, *Benintend.
decis. 98. vers omnibus istis consideratis*, *Rota co-
ram Cerro decis. 291. num. 16.*, absurdum nam-
que esset asserere, quod maritus, extantibus
filiis, relinquens Uxori plenum, & liberum
usumfructum, quod difficilius est, illum adime-
re voluerit, iisdem deficientibus, *Corn. cons.* 59
311. post num. 2. lib. 1., *Mes. lib. 2. cap. 2. nu. 2.
post alios ab ipso citatos*, attentà præsertim clau-
sulà = *omni meliori modo* =, quæ, utpotè præseferens
enixam Disponentis voluntatem, comprehendit 60
omnes casus, & modos, quibus dispositio ple-
niùs valeat *Handed cons. 34. lib. 2 num. 31.*, *Bar-
bos. claus 95. num 18.*, *& 19.*, *Rota part. 9. decis.
131. nu. 4.*, præsertim verò quia præsumi nequit,
quod Testator voluerit, mortuis filiis, extingui
legatum, & tuæ dilectæ Uxoris orbitatem gra- 61
vare, ut post *Dec.*, *& Ambaran.* consideravit *Can-
cer. part. 3. cap. 20. sub num. 209. vers. demum
subjiciebam*.

At magis urget substantia ipsa Legati, quod
amplissimum fuit, & longè excedens onus co-
habitandi cum filiis, & illorum tutelam geren- 62
di, quamobrem, quemadmodum quandò emo-
lumentum est inferius, vel merè correspecti- 63
vum oneri Legatario injuncto, ex hoc elicitur
gravis conjectura, quod Testator filiorum po-
tiùs, quàm Matris Legatariæ commodum con-
templatus fuerit, sic viceversà, quoties emolu-
mentum, & commodum æquat, vel superat 64
onus, contraria ex hoc elicitur conjectura fa-
vore Legatarii *Menoch. cons. 146. num. 13. & seq.*,
Ariat de Mes. var. resol. lib. 2. cap. 5. nu. 29., *clar.
mem. Card. de Luc. de Legat. dict. disc. 21. sub
num. 13. vers. tertiò ponderabam post Cephal. cons.
429. num. 107.*, *Benintend. decis. ult. num. 7.*, *de
Pret. lib. 4. dub. 8. num. 63.*, *Galganett. de condit.,
& demonstr. part. 1. cap. 15. num. 15.*, *Altograd.
Jun. contr. 21. num. 29. & seq.*, *Saminiat. tom. 2.
contr. 127. num. 25.* Quæ conjectura fortiùs ur-
get in casu nostro, quia plures à Testatore Tu- 65
tores filiis dati fuerunt, ideoque ut benè inquit
Jurisconsultus in alibi allegata *lege Sejo amico
fidelissimo 10. ff. de ann. legat.* = *cum tam labor.,
quàm pecuniam divisionem reciperent* =, si Testator
plu-

plurium Tutorum datione laborem tutelæ minuit; Uxori, integro tamen manente Legato
66 usufructus, ex hoc procul dubio crescit amplitudo, & commodum legati, quod idcircò relictum censeri nequibit correspectivè ad onus co-
67 habitationis,& tutelæ Uxori impositum *Menoch. dict. cons.146. sub num.14.*, *Surd. tit.8. privileg. 34. num.7.* Imo, etsi tutela fuisset causa legati, quod tamen in persona dilecta non præsumitur, *Menoch.lib.4. præsumpt.* 124. *num.5.*, & 6., non
68 tamen legatum cessat, nisi ex culposa recusatione tutelæ, ut de veriori, *Card. de Luca de legat. disc.22.num.4.*

Denique, missis aliis, ut nullus relinqueretur dubitationi locus quoad legati durationem, Testator expressis verbis voluit Uxorem frui usufructu plenè, & integrè = *durante sua vita naturale* =, si autem legatum duraturum erat, quoad viveret Legataria, & nonnisi ejus mor-
69 tè naturali finiturum, ex hoc evidens, & apertum fit,quod illud alligatum non erat conditioni cohabitationis cum filiis, & oneri tutelæ de eisdem gerendæ, quorum alterum cessaturum erat progredientibus filiis ad adultam ætatem, alterum verò cessare poterat, vel eorumdem morte, vel alio impedimento, ob quod mater cum illis habitare posse desineret, ducto argumento à *Text. in leg. ambiguitatem 12.in fin.Cod. de usufruct.* ibi = *quemadmodum enim, si decesserit Usufructuarius antè impletum conditionem,vel futurum finitum, extinguitur, usufructus, ita humanum est extendi eam in Usufructuarii vitam, etsi autem decesserit furiosus, vel aliàs conditio defecerit* = *Dec.dict.cons.601. sub num.4.*, *Rota dicta decis.636. part.4. num.12.*, & *part.10. decis.349. num.18.vers. quæ fortiùs post Benintend. decis.98. num.5.*, *Menoch. lib.4. præsumpt.123. num. 11.*, & *cons.146. num.12.*, *Cancer. part.3. cap. 20. nu. 208.*, & *confert etiam Text.in leg. amicissimos 39. ff.de excusat.tutor.*, ubi, quod Tutor recusans tutelam,licèt perdat legatum,si tamen fuerit sub-
70 stitutus pupillo, non repellitur à substitutione, eà nimirum ratione, quia, cùm substitutio ex-
71 tendat vires suas, post quàm tutela finitur, ex hoc præsumitur, quod non sit facta contemplatione tutelæ ibi = *a legato quidem repellendum, a substitutione autem non esse submovendum, cùm eo casu etiam suscepta tutela finiretur* = Si enim juris nostri regulis admonemur, præcedentia
72 magis influere in consequentia, & ea declarare, atque determinare, quàm è contrario, ut post *Glass. notat Bartol. in leg. quisquis ff. de legat.3.*, & *in leg.Avia ff. de condit.*, & *demonstr.*, *Bald. in leg. Legatorum petitio §. final. in fin. ff. de legat.2.*, *Jason. cons.69. lib. 3.*, *Corn. cons. 4. num.6.*, & *seq. lib.4.*, *Cavalcan. decis.14. num.4. lib.3.* perpetua duratio legati porrecta ad totum tempus vitæ Legatariæ restringi proculdubio
73 nequibit ex subsequentibus verbis importantibus conditionem cohabitationis, & onus tutelæ *Menoch. cons. 146. num. 12. vers. quarto confert*, ubi talem restrictionem falsam appellat. *Cephal. cons.156. num.10.* & *seqq.*, & *cons.351. num.8.*, *Paris. cons.23. num.118. lib.1.*, *Cancer. in termi-* *nis part. 3. cap. 20. de legat. num. 208.*, & *209.*

Ex quibus perspicuum fit,quod,quando etiam justâ aliquâ ratione affirmari posset, quod Testator, veluti conditionem, & causam finalem legati,non solùm commodum Uxoris Legatariæ consideraßet, sed respexiset etiam favorem filiorum, cum quibus illa cohabitare, & quorum tutelam gerere debebat, nihilominùs, cum in dubium revocari nequeat, quin saltem ob rationes hactenus expensas favor tam Legatariæ, quàm filiorum vim habeat causæ finalis æque 74
principalis, ob quam Testator motus fuit ad Uxori relinquendum usumfructum sub conditione servandi viduitatem, dicendum esset, quod, servante illâ viduitatem, etsi deficeret causa finalis favoris filiorum,non idcircò deficeret Le- 75
gatum, quod substineretur vigore alterius causæ finalis, quæ nondum cessaßet, favoris nempè Legatariæ viduitatem servantis, ut ex *Text. in §. affinitatis Instit. de nupt.* arguit, *Menoch. cons.146. num.28.*, *Cephal. cons. 81. num. 14. post Bart.*, & *alios in leg.2. §. fin. ff. de donat.*, *Tiraquell. in tract. cess.caus.lim. 22.*, *Surd. de alim. lib.5. quæst.5. num.12. vers. alio etiam modo,idem*, *Surd. decis.38. num.26.*, *Card. de Luca de legat. disc.32. nu.6. vers. secus autem ubi plures causæ*, *Cancer.de legat. sub num. 109. vers. quoniam*, & *generaliter tradit. Rota decis.1.num.23. inter collect. per Balducc. ad Ramon. tom. 3.*

Quamquam verò me non lateat, hasce conjecturas pro perpetuitate usufructus favore Uxoris allatas reijci à contrariæ sententiæ auctoribus, nihilominùs eædem, si simul jungantur, prout fieri debet in materia probatoria, in qua 76
vix, ac ne vix quidem habetur regula ulla magis familiaris illâ,qua admonemur: singula,quæ non prosunt, juncta juvant, & in proposito tra- 77
dunt *Benintend. decis. 98. vers. Omnibus istis*, *Cancer. loc. cit.*, *Mes. lib.2. cap.5. nu.1.*, & *seqq.* perspicuam reddere videntur voluntatem Testatoris; Prout etiam, licèt non ignorem, quod plures in casu nostro afferri possent conjecturæ contra Uxorem, videlicet quod, inspectâ pupillari ætate filiorum indigentium curâ matris, ex verisimili mente Testatoris legatum Uxori factum sub conditione cohabitandi cum filiis ho- 78
rum favore utpotè magis dilectorum principaliter ordinatum videatur, præsertim verò quandò spectata fuit integritas, & habilitas Uxoris, 79
qua Testator consulere voluisse præsumitur illorum imbecillitati, ut contra Uxorem ratiocinantur Doctores prò contraria sententia allegati.

Nihilominùs plurimùm moveor amplitudine legati facti Uxori verbis nedum connotantibus eximiam erga illamLegantis affectionem,sed expressam illius extensionem ad totam vitam legatariæ, ideoque manifestè excludentibus illius 80
restrictionem ad conditionem cohabitationis cùm filiis, & onus tutelæ, quæ animadversio magis urgere videtur, si consideremus circumstantiam facti maximâ notâ dignam, quod videlicet Testator per integrum annum superstes fuit morti Guglielmæ unicæ filiæ suæ, quis au- 81
tem

tem ne mente quidem cogitare poterit, quod, si
ille, legatum usufructus pendere voluisset à
82 conditione cohabitationis cùm filiis, & corres-
pectivum reputasset oneri tutelæ ita quidem, ut,
his cessantibus, tamquam cessante causâ, lega-
tum etiam cessaturum esset, adeò imprudens
extitisset, ut Codicillis, aut alio solemni actu
hanc suam mentem non fuisset declaraturus?
vel enim Testator iste erat Jurisperitus, & illicò
noverat, quàm anceps, quàm ardua, & ob con-
trarietatem Doctorum difficilis esset quæstio
isthæc, vel erat Jurisprudentiæ prorsùs igna-
rus, & dubitare saltem poterat, quod, post-
quam declaraverat, Uxorem suam plenè, libe-
rè, integrè frui velle usufructu = *durante la sua
vita naturale* = idem resolvi nequibat ob mor-
tem filiorum, dum igitur, post prædefunctam
unicam filiam, legatum usufructus Uxori non
83 ademit tamquam cessans ob cessantem causam,
præsumendum est, quod, juxtà communem con-
84 suetudinem libentiùs voluerit, ut, Filiis non ex-
tantibus, Uxor frueretur usufructu illo, qui, Fi-
liis extantibus, difficiliùs eidem relinquitur, ju-
xtà ea, quæ alibi animadvertimus, atque ad pro-
positum considerat *bon. mem. Card. de Luc. de le-
gat. disc. 22. num. 8. §. Credebam per totum*.

Reliquum modò esset, ut submoveremus con-
trariæ sententiæ fundamenta, sed superfluus vi-
detur iste labor utpotè præoccupatus à Doctori-
bus, qui sequuntur sententiam favorabilem
Uxori, cui nocere minimè videntur Juris loca,
quæ in contrarium allegantur, quia, ut benè in
proposito animadvertit *Card. de Luc. de legat.
dict. disc. 23. num. 9.*, sententia legis in locis ci-
tatis plerumque loquentis de libertis, aliisque
85 similibus personis, trahenda non est ad decisio-
nem casus, in quo agatur de Uxore, aliaque
persona dilecta, & benè antè eum observarunt
plures Doctores ab ipso allegati; Prout etiam
frustrà opponitur, quod alia Juris loca allata
86 favore Uxoris loquantur de legato alimento-
rum, quia alia plura loquuntur etiam de lega-
87 tis factis extrà causam alimentorum, & si inspi-
ciatur ratio legis, eadem non minùs convenit
legato alimentorum, quàm cuivis alii legato,
immò ex quo Testator non sola alimenta, sed
88 plenum usumfructum reliquit, majus resultat
argumentum affectionis, quæ proindè non de-
bet in odium retorqueri *leg. nulla juris ratio 25.
89 ff. de legib. leg. quod favore Cod. eodem*. Jure
igitur, meritòque Doctores illa expenderunt fa-
vore Uxoris, prò qua cum stet etiam opinio sacræ
Rotæ, ab ea discedendum minimè crederem.

Verùmtamen licèt hanc sententiam verio-
rem omninò crederem, nihilominus contem-
nenda minimè videntur Jura D. Mariæ Lauræ
Sororis Testatoris, cujus favore frustrà purifi-
cata diceretur conditio usufructus illi relicti =
90 *in mancanza de' miei figli, e figlie* =, qui casus jam
evenit, si expectare cogeretur obitum Cognatæ
suæ ipsâ fortè Junioris, quæ aliâ ratione illum
non retinet, nisi quia, donec ipsa vivit, usufru-
ctus vacare dici nequit, quæ exceptio plana es-
set, & illorum repelleret sororem, si dubia non
redderetur aliis conditionibus adpositis, & tot
contrariis DD. sententiis, ideoque, nè ullam ex
Partibus, quæ meam sententiam requisivit, in
difficillimas litium tricas conijciam, libenter
eam admoneo, quod, si fortè offeratur, non re
jiciat occasionem rem transigendi qualicumque 91
amicâ concordiâ.

Fulginaten. Societatis.

Inter Socios licèt pactum sit initum æqualis utilium divisionis, Socius administrans debet majus lucrum consequi arbitrio boni Viri. Utilium divisio inter Socios quando æqualitate quantitatis, seù potiùs proportionis facienda sit? Pro fidejussione a Socio præstita, dum res non agitur inter Mercatores, Salarium non conventum nequit expeti, nec vigore consuetudinis, si animus illud recipiendi ex conjecturis excludatur, & quæ sufficiant conjecturæ? Capitali adaucto per inæqualem partium collationem, augmenti lucrum non est, sinè pacto expresso, æqualiter inter Socios partiendum. Quando autem pacta de lucris æqualiter dividendis, cum inæqualis contributio fuerit, sustineri valeant, demonstratur.

VOTUM XVIII.

1 *Socius administrans mercedem debet consequi*, & num. 48., & 59.
2 *In Societate qui plus operæ ponit, vel pecuniæ, plus lucri habere debet*, & nu. 15. 51., & 151.
3 *Contraria opinio communior est*, & num. 6., & 10.
4 *Dictio* dumtaxat *excludit alia qualibet, præter expressa*, & num. 5.
7 *Socius Bonæ Societatis administrans, id animo potiùs Socii præstare censetur, quàm mercenario.*
8 *Socius commune negotium gerens, etiam proprium gerere dicitur.*
9 *Salarium iis tantùm regulariter debetur, qui aliena gerunt negotia, non sua*, & nu. 52.
11 *Socius administrans quod separatam debeat consequi mercedem, in jure cautum non reperitur.*
12 *Socius Bonæ Societatis administrans, plus lucri in præmium laboris debet capere.*
13 *Socius plus aliis industriæ, atque operæ impendens, non debet ex æquo Socius videri*, & num. 172.
14 *Societati plerumque industria Socii plus confert, quàm pecunia*, & num. 22., & 178.
16 *Socio administranti quantum plus lucri debeat rependi, arbitrio boni Viri relinquitur.*
17 *Habità ratione qualitatis operis, & industriæ.*
18 *Inter Socios inita conventio de utilibus ex æquo dividendis, debet intelligi de æqualitate proportionis, non quantitatis.*
19 *Quod scilicet propria uniuscujusque collatio-*

tioni pars debeat respondere, & num. 20. & 21. & 189.

Intellige, ut num. 32., & 36.

20 *Socius administrans, plus operæ in Societatem confert.*

23 *Inter Socios iniqua esset conventio de non percipienda majori aliqua utilitate a Socio administrante*, & num. 45.

24 *Cum præsertim hic majori subsit periculo, amissionis nempe lucrorum, & operarum.*

25 *In Societate par debet esse ratio tàm lucri, quàm damni.*

26 *Et pro rata damni, seù periculi emolumentum debet esse.*

27 *Socius administrans, qualiter vigore pacti sit censendus exclusus a salario consequendo?* & num. 28.

28 *Socius administrator conveniens, absque salarii mentione, de lucro, & damno æqualiter partiendo, videtur statuisse, nil sibi pro salario posse competere.*

29 *Sed partes in divisione æqualiter faciendas.*

30 *Licèt inæqualis fuerit contributio.*

31 *Inter Socios valida est conventio de lucro, & damno æqualiter dividendo, licèt inæqualis contributio fuerit*, & num. 33. 34., & 128.

Eoque casu portiones debent æquales fieri æqualitate quantitatis, num. 35., & 36.

32 *Inter Socios æqualia esse debere damna, & compendia æqualitate proportionis, procedit ubi nil circa divisionem convenerunt.*

36 *Socii convenientes de æquali utilium divisione, censentur id intellexisse de æqualitate quantitatis, nisi aliter locutos constet.*

37 *Inter Socios inita conventio de non percipienda a Socio administrante majori utilitate, sustinetur, stante eorum scientià de ejusmodi administratione*, & num. 38.

39 *Et Socius administrans nequit eo casu deceptus dici.*

40 *Sed gratis operam voluisse impendere.*

41 *Socii voluntas tollit iniquitatem pacti*, & num. 131.

42 *Socius administrator conveniens de servanda in lucro, & damno æqualitate, quod intellexerit gratis velle administrare, non ita facilè dicendum.*

43 *Præsertim in re magni momenti.*

44 *Inter fratres faciliùs præsumitur administratio ex liberalitata.*

46 *Inter Socios liberalitas præsumi valet ante, non post contractam Societatem*, & nu. 154., & 158.

47 *Societas suàpte naturâ exigit ad æquitatem redigi*, & num. 170. 182., & 186.

Et in arbitrio boni Viri maximè versatur, nu. 53., & 165.

49 *Socio administranti non nocet, quoad salarium illi debitum, pactum de lucro, & damno æqualiter partiendo.*

50 *Inter Socios inita conventio de utilibus dividendis, expensas non comprehendit.*

Nec proindè salarium Socio administranti debitum, num. 51.

51 *Salarium administratori debitum, inter expensas numeratur.*

54 *Socio administranti, si ex consuetudine Regionis id sit, salarium præstandum est.*

55 *Etiam contra expressam Juris dispositionem.*

56 *Et licèt non conventum*, & num. 61., & 78.

57 *Consuetudo ubi supponitur, eadem intelligitur in conventionem deducta*, & num. 89.

58 *Pro expresso habetur, quod consuetum est fieri.*

60 *Socii unius ubi conditio melior èst, alterius verò deterior, Societas non transit sinè conscientiæ scrupulo, & peccato*, & num. 173.

62 *Fidejussori non licet, quid capere pro fidejussionis mercede.*

63 *Gratuitò enim præstanda est.*

64 *At contraria sententia communis est, magisque recepta; intellige*, ut num. 65.

65 *Fidejussor potest pro fidejussione mercedem capere, moderatam tamen, & quæ periculo respondeat*, & n. 83.

66 *Aliter, citra usuram, non potest. Intelliga* ut n. 84.

67 *Fidejussori solet merces constitui in scutis duobus pro quolibet centenario.*

68 *Præsertim de stylo mercatorum.*

69 *Eaque persolvitur, licèt Debitor sit idoneus.*

70 *Ille enim semper in periculo videtur esse.*

71 *Procedunt hæc, ubi Statutum vigeat, vel consuetudo.*

72 *Fidejussori assignanda merces, debet juxta periculi qualitatem regulari, ni aliud consuetudine, vel statuto cautum sit.*

73 *Relevationis promissio nil prodest, si facta à Debitore non idoneo.*

74 *Relevationis promissio facta Fidejussori, eum à periculo non eximit.*

75 *Vel tanti saltem non est, ut is malè re suà non dicatur uti.*

76 *Fidejussorem nulli periculo subjectum fore, est impossibile.*

77 *Fidejussori Salarium debetur, licèt non conventum.*

79 *Procedit etiam inter Mercatores non ita practicare solitos, ubi id natura negotii, & fidejussoris periculum expostulet*, & n. 98.

80 *Fidejussori merces debita, inter expensas recensetur.*

81 *Nec venit sub divisione utilium inter Socios facienda.*

82 *Utilia intelliguntur, detractis expensis.*

84 *Fidejussor valet, citra usuram, quid recipere mercedis nomine, si sponte oblatum, vel in conventionem deductum*, & n. 96.

Si secus, nec etiam valet pro mercede agere num. 86., & 87.

85 *Fidejubere nemo tenetur gratis.*

87 *Salarium non conventum, non debetur.*

88 *Nisi in contrarium adsit consuetudo*, & n. 97.

90 *Fidejubens quem voluisse absque mercede cum potest conjici, non attenditur consuetudo solvendi Salarium non conventum.*

91 *Quæ autem ad id sufficiant conjecturæ?* & num. 92. 93. & 94.

92 *Fi-*

92 Fidejubere gratis censetur voluisse, qui gratis similia consuevit facere.

93 Fidejubere gratis censetur voluisse Socius, qui mercedem nunquam petiit, durante Societate.

94 Fidejussio regulariter absque Salario solet fieri.

95 Regulæ, quod Salarium non conventum non debeatur, standum est, si de limitatione non doceatur, & num. 102.

99 Fidejussori non debetur Salarium, nisi illius solutio sit ex mente Contrahentium expressa, vel tacita.

100 Mercatorem unica non facit mercatio.

101 Nisi in matricalo sit descriptus.

103 Inter Socios lucrum, & damnum debet commune esse, atque æquale.

104 Societati non repugnat inæqualitas collationis capitalium.

105 In Societate divisio lucri, & damni debet fieri proportionabiliter ad partes à quolibet Socio collatas, & num.106. 108., 113. & 188.

107 Socius, qui promissam quantitatem non contulit, nequit pro rata deficiente lucrum expetere.

109 Libro magistrali Societatis fides à Sociis præstanda est, ex Stat. Fulginei lib. 1. rubr. 18.

110 Liber magistralis inter Socios plenè probat, licèt ab uno tantùm ex his fuerit conscriptus, & num. 111.

112 Intellige, si negotiationi præpositus ille fuerit, vel scientibus consociis, administrarit.

114 Inter Socios quando æqualis fieri debeat utilium divisio, licèt æqualis non fuerit contributio? & n. 115. ad 138.

115 Liber Magistralis inter Socios non probat quantitatem ab unoquoque contributam, si partitas continent non distinctas, & carentes die, & anno.

116 Præsertim si non concordet cum altero Libro, ut dicitur, Giornale, & n. 119.

117 Liber Magistralis relativus est ad alterum Giornale nuncupatum.

118 Et sinè illo regulariter non probat.

120 Liber Magistralis discordans ab altero, ut dicitur, Giornale suspectam reddit legalitatem scribentis.

121 Inter Socios divisio utilium facienda est pro rata capitalium, & temporis, ex quo capitalia ipsa fuerint collata, & n. 185.

122 Inter Socios, stante pacto æqualiter partiendi lucri, & damni, utilia sunt ex æquo dividenda, licèt inæquales contributiones fuerint.

123 Pacta in Societatibus sunt omnino servanda.

124 Pactum, ubi speciale non adsit, regulandum quid intelligitur juxta conventionem principaliter factam, & n. 140. Intellige ut n.141.

125 Socius sibi debet imputare, cur apertiùs pactus non sit.

126 Pactum Societatis de utilibus æqualiter participandis iniquum est, si non congruat partibus in societatem collatis, & n. 146.

127 Secus ubi initum est inter Socios non ignorantes earum partium inæqualitatem.

129 Ac longe post earumdem partium collationem, & n. 130. ad 133. = item n. 157.

132 Socii nequeunt dici decepti, si scientes inæqualem partem à Consocio contributam, de utilium æqualitate convenerunt.

133 Et censentur in eum liberalitatem exercere voluisse.

Intellige ut num.156., 157., & 164.

134 Socius ob non collatam promissam quantitatem tenetur erga Consocios ad interesse lucri cessantis.

135 Secus est, si ab eisdem scientibus fuit cum eo conventum de utilium æqualitate, & n. 136.

137 Consensisse enim, ii dicuntur, & quoad interesse ejusmodi sibi præjudicasse.

138 Cum taciturnitate ubi alius concurrit actus, præsumitur consensus etiam in præjudicialibus.

139 Sociale pactum respiciens unum capitale non censetur alterum respicere in eodem pacto non expressum.

140 Pacto speciali, deficiente circa accessorium, regulandum id non est juxta principale, nisi eadem cum eo ratio concurrat, & num.141., 142., & 143.

144 Sociale pactum quoad unum capitale, ut possit ad alterum non expressum referri, debent in isto illius conditiones præsupponi, & n.175.

145 Sociorum voluntas, ubi pacti sunt de æqualitate utilium, intelligenda est, quatenus æquales partes forent collatæ.

147 Inter Socios inæqualiter Capitalia conferentes irritum non est pactum æqualis utilium divisionis, quando eadem fiat æqualiter in fine societatis repartienda, & n. 148.

Secus quando eorum restitutio integrè sit facienda cuique conferenti, n. 150., & 155.

148 Inter Socios cum inæqualia ponuntur capitalia, in fine tamen Societatis dividenda, ea dicuntur communicari.

149 Quodque plus contribuitur, donari censetur.

152 Inter Socios capitalia non censentur posita uti æqualiter partienda in fine societatis, stante eorum conventione augendi integrum capitale pro æquali rata.

153 Inter Socios non præsumitur donatio, si ex eorum mente remanet exclusa.

156 Inter Socios inæqualiter contribuentes pactum de æquali utilium divisione, non sustinetur ex præsumpta donatione.

157 Nisi hæc valeat elici ex actu Societatem præcedente, & num. 162.

158 Usura excluditur, stante donatione, & n.159.

160 Inter Socios diversa est donatio in capitali à donatione in lucro.

161 Quia in capitali donatio præcedit, in lucro cum ipsa commiscetur.

162 Inter Socios donatio si præcedat Societatem, ipsam non tangit.

163 At simul cum ipsa esse non potest.

164 Inter Socios scientia inæqualis contributionis per unum facta quod tollat iniquitatem pacti de æqualiter dividendo, procedit, ubi inæqualitas magna non sit, & num. 176.

166 *Inter Socios pacta inæqualia tunc sustinentur, quando notabilis non adest differentia, vel alter majorem partem contulit industriæ, aut pecuniæ.*
167 *Aliàs bonâ fide Societas inita non dicitur.*
168 *Hæcque opinio uti verior, ac justior, est tenenda.*
169 *Inter Socios æquè irrita sunt pacta de inæquali utilium divisione, ubi æqualiter, ac de æquali, ubi inæqualiter contributio facta est.*
172 *Inter Socios pacta inæqualia irritantur, firmo etiam contractu remanente*, & n. 174.
177 *Inter duos Socios, quorum alter pecuniam, alter operam præstiterit, non reprobatur æqualis utilium divisio*, & num. 179.
180 *Socius ponens operam valet interesse consequi à Consocio, qui promissam quantitatem non contulerit.*
181 *Socium participare de lucro capitalis, non ab eo, sed à consociis adaucti, iniquum est.*
183 *Ad Socium operam ponentem, cujus pecuniâ sit capitale adauctum, non vero ad Consocium pecunias conferentem augumenti lucrum pertinet.*
184 *Procedit, sive consocius sciverit tale augmentum, sive ignorarit.*
186 *Societas suapte naturâ bonam in summo gradu fidem requirit.*
187 *Inter Socios, qui plus pecuniæ contulit, minus non debet accipere.*

TABERNAM cum capitali pannorum, aliarumque mercium constantium summam scutorum 28333. unà cum suo avviamento DD. de Severolis anno 1704. conduxerant ad novennium à DD. de Carolis prò annua responsione scutorum quinque pro quolibet centenario solvenda de semestri in semestre, & cum obligatione restituendi in fine novennii totum capitale prædictum in pecunia numerata juxtà modum, & formam in istrumento locationis conventam sub fidejussione in solidum D. Letii de Letiis, quem dd. DD. de Severolis indemnem relevare promiserunt; quoniam verò negotium hoc expletum fuerat cum consensu, & approbatione tàm d. D. Letii, quàm etiam DD. de Fabiis, qui una simul cum dd. Severolis partem æqualem in illo habere, & commodum, atque incommodum æqualiter prò rata sentire debebant, idcircò dicti Socii statuerunt augere d. Capitale in scutis 9000., factâ nimirum ab unoquoque collatione scutorum trium millium, licet posteà D. Letius nonnisi scuta 1000., alii autem duo Socii singuli scuta 4000. contribuisse dicantur. Elapsis verò quatuor annis, anno nempe 1708. prædicti omnes Socii agnoscendo bonam fidem publico instrumento declararunt, negotium hoc ad ipsos æqualiter pertinere, & inter eos super illo initam esse societatem, in qua unusquisque prò æquali particeps esse debebat lucri, & damni indè obventuri, propptereaque convenerunt relevationem promissam prò tota summa à DD. de Severolis dicto D. Letio prò fidejussione ab eo facta favore DD. de Roncallis restringendam esse ad ratas spectantes ad dd. DD. de Gregoriis, & de Porfiriis, quorum unusquisque prò portione sua illum relevare teneretur, intereà negotium semper administratum fuit à solis Severolis, quorum dumtaxat nomine inscribebatur. Cumque, expirato novennio, DD. de Fabiis renuerint in societate continuare, Letii verò, & Severoli conductionem renovaverint prò alio novennio, dissolutâ idcircò prima societate, dùm agebatur de divisione utilium, quæ in conspicua summa reperta fuerunt, plures inter dd. Socios ortæ sunt controversiæ, propter quas dicta divisio nondum perfici valuit.

Domini namque de Severolis, qui negotium administrarunt, primo loco contendunt ob labores, operasque præstitas in tali administratione ipsis veluti præcipuam, &, ut dicitur, per antiparte deberi ratam utilium ad rationem scutorum 25. prò centenario, & deindè reliqua proportionabilitèr inter Socios esse dividenda; è contra verò alii duo Socii, nonnisi congruum salarium prò dicta administratione illis debitum esse sustinent. Secundo loco DD. de Letiis tamquam fidejussores mercedem aliquam petunt pro hujusmodi fidejussione ratione periculi, cui expositi fuerunt; & tertio demùm DD. de Fabiis, & de Severolis obtendunt, utilia provenientia ex augmento non esse æqualiter dividenda cum dd. DD. Letiis, sed prò rata ab uno quoque in dicto augmento contributa, adeout cùm DD. Letii non contulerint, nisi scuta 1000., ipsi verò scuta 4000. pro quolibet, illi tantum debeatur quinta pars eorumdem utilium, reliqua verò inter ipsos æqualiter sint dividenda; viceautem versa DD. de Letiis sustinent, ipsis deberi sicuti, & aliis integram tertiam partem eorumdem utilium, tria igitur dubia mihi examinanda, & prout Juris esse censuerim, resolvenda proponuntur scilicet.

Primum, An Socio administranti competat salarium, vel aliqua major pars utilium, & hæc in qua summa sit statuenda.

Secundum, An, & quæ merces fidejussori debeatur.

Et Tertium, Quomodo inter Socios utilia augmenti sint dividenda.

Rem autem ordiendo à primo, videbatur,
Socium administrantem Bona Societatis, utpo- 1
tè plus operarum, & laborum in illa impendentem, consequi debere mercedem separatam à
lucro cum aliis communicando, per *Text. in leg.
si societatem mecum 6. ff. prò socio*, ubi dispositum habetur, quod ille, qui plus ponit in socie- 2
tate, vel operæ, vel pecuniæ, plus habere debeat, sed in contrarium urget alter *Textus in leg.
si fratres 52. §. Si quis ex sociis ff. eod. tit.* itâ lo- 3
quens = *Si quis ex Sociis propter societatem profectus sit (veluti ad merces emendas) eos dumtaxat sumptus Societati imputabit, qui in eam rem impensi sunt* =, per quem sanè *Textum* utentem di-
ctione illâ taxativâ *dumtaxat*, quæ omnia alia, 4
præter expensas de proprio factas, excludit, & consequenter etiam salarium *Zacch. de salar. quæst.*

5 *quæst. 51. num. 58. & 59.* Doctores magis com-
munitèr censent, nullum salarium, seu merce-
6 dem competere Socio prò labore, & industria
7 in administratione adhibita; is enim animo po-
tius socii, quàm mercenario operam præstitisse
videtur, proindeque si commune negotium ge-
8 rendo, proprium etiam gessisse dicitur, utique
salarium illi non competit, quod iis tantum re-
gularitèr debetur, qui aliena negotia gerunt,
9 non sua, ut has, aliasque rationes afferendo,
antiquioribus relatis, docuerunt *Menoch. cons.
299. num. 13., Petr. de Vbald. in tract. de duob.
fratrib. part. 6. num. 3. & 27., Card. Mantic. de
tacit. lib. 6. tit. 14. num. 46., Michelor. de fra-
trib. part. 3. cap 44. num. 13. & seq., Grauat. theo-
rem. 12., Zacch. de salar. quæst. 51. num. 57. &
seqq., Rot. post ipsum decis. 46. num. 10., & co-
ram Seraphin. decis. 1368. num. 2.*
10 At, licèt Socius certum salarium, seù distin-
ctam mercedem ex sua industria, & labore con-
11 sequi non debeat, quia id in Jure cautum non
reperitur, teste *Roman. cons. 168. nu. 6.*, & socia-
lis contractus naturæ, ex mox dictis, non benè
convenire videtur, veriùs tamen videtur in
12 præmium ejusdem laboris illi deberi majorem
partem lucri, & quæstus, nè contrà æqui, bo-
13 nique rationem ex æquo Socius esse videatur,
qui plus aliis industriæ, & operæ Societati con-
tribuit; *plerumque enim tanta est industria Socii,
14 ut plus societati conferat, quàm pecunia*, juxtà
Text. in leg. si non fuerunt 29. ff. prò socio, quem
in his terminis sequuntur *Roman. d. cons. 168.
num. 6., Corn. cons. 243. ad fin. lib. 1., cons. 233.
post princip., & cons. 311. col. 2. lib. 3., & cons.
58. num. 8. lib. 4., Menoch. cons. 218. num. 30.,
Natt. cons. 376. num. 6., Card. Mantic. de tacit.
lib. 6. tit. 14. num. 48., Zacch. de salar. quæst. 51.
num. 60.*, idque etiam confirmatur ex supraci-
15 tata *lege si societatem mecum 6. ff. eodem*, verbis
illis = *Conveniens est Viri boni arbitrio, ut non
utique ex æquis partibus socii simus, veluti si al-
ter plus operæ, industriæ, pecuniæ in societatem
16 collaturus sit*=, proindeque ex sententia Juriscon-
sulti quanta esse debeat ista major pars, relin-
quitur arbitrio boni Viri rationem habituri qua-
17 litatis operis, & industriæ personæ *Zacch. de sa-
lar. d. quæst. 51. num. 61.*
Nilque turbat, quod in instrumento recogni-
tionis bonæ fidei celebrato anno 1708., nullâ
habitâ ratione dictæ administrationis inter dd.
18 Socios, conventum fuerit, utilia esse æqualiter
dividenda, conventio namque isthæc intelligi
debet de æqualitate proportionis, non quanti-
tatis, itaut unusquisque eam partem ferat, quæ
19 propriæ cujuslibet collationi respondeat *Corn.
cons. 116. num. . . . lib. 4., Petr. de Vbald. de
duob. fratr. part. 4. num. 11., Card. Mantic. de
tacit. lib. 6. tit. 14. num. 35.*, ideoque cum So-
20 cius administrans plus operæ in societate con-
tulerit, plus etiam lucri consequi debet *d. leg.
21 si societatem mecum, & leg. quid enim ff. prò so-
cio, Petr. de Vbald. loc. mox citat.*, enim verò
22 sola opera, & industria tanti plerumque valet,
ut plus societati conferat, quàm pecunia *d. leg. si*

non fuerunt 29. ff. eodem, alioquin pactum ini-
quum esset, & veloti contrà naturam societatis 23
minimè sustineretur *Purpurat. in leg. si posita de
pecora num. 37. Cod. de pact., Covar. variar. re-
sol. lib. 3. cap. 2. num. 3. vers. tertio ex hoc dubia
redditur*; præsertim habito respectu ad gravius 24
damnum, quod Socius iste magis industrius,
& ei administrationi incumbens sensisset, si res
socialis malè cessisset, nàm, ultrà damnum ca-
pitalis commune cum aliis Sociis, subiisset
etiam illud amissionis operarum, quamobrem
æquum est, ut majus etiam lucrum prò d. ad- 25
ministratione percipiat, cum utriusque, scilicet
tàm lucri, quàm damni par ratio esse debeat,
adeo ut prò ea rata, quâ quis subjicitur dam- 26
no, seù periculo damni, prò ea sentiat emolu-
mentum *leg. cum duobus §. Quidam sagariam ff.
prò socio, Alexand. cons. 131. num. 3. lib. 5.,
Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 5. num. 4., Petr. de
Vbold. de duob. fratrib. part. 4. quæst. 11., Costa
de ration. rat. quæst. 48. num. 6.*
Quamquam verò hæc plurimùm valere vi-
deantur favore consocii industriam, operam-
que suam in societatem conferentis, nihilota-
men minus plurimùm apud me urget pactum 27
illud dicto instrumeuto adjectum = *che ciasche-
duna di esse Parti per rata eguale deva stare ad
ogni commodo, & incommodo, utile, e danno del
medesimo offitto* =; cum enim dictum instrumen-
tum celebratum fuerit post administratum jam
per quatuor annos dictum negotiùm à DD. de
Severolis, profectò si Socii, qui rem hanc tem- 28
pore celebrationis dicti instrumenti ignorare
non poterant, nullâ habitâ ratione talis admi-
nistrationis, prò æquali rata lucrum, & dam-
num unicuique adscribendum esse duxerunt,
videntur istiusmodi conventione expressè sta-
tuere voluisse, ut nullam lucri partem ratione
susceptæ administrationis dd. DD. de Severolis
consequi possent, sed in divisione partes forent 29
æquales, licèt inæqualis fuerit contributio, 30
quemadmodum fieri posse tradunt *Corn. cons.
187. num. 6., cons. 266. num. 2. lib. 3., & cons. 310.* 31
*num. 7 lib. 4., Cravet. cons. 173. num. 1., Montic.
de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 17.*, hac autem positâ
expressâ conventione æqualis lucrorum distri-
butionis inter consocios faciendæ ab eisdem vo-
litæ, non applicantur authoritates in *superio-
ri §.* allegatæ, utpotè loquentes in casu, quo ni-
hil expressè conventum fuerit quoad similem
lucrorum divisionem faciendam, hoc namque 32
casu rectè inquiunt, damna, & compendia æqua-
lia intelligenda esse, æqualitate tamen propor-
tionis, ut ille, qui plus posuit operæ, industriæ,
vel pecuniæ, plus arbitrio boni Viri consequa- 33
tur; at si aliud inter Socios actum, conventum-
que fuerit, tunc alia Juris ratio sequenda, quip-
pè quando Socii nolunt dividere æqualiter, sed
unus vult percipere majorem portionem, quàm
alter, id facere non prohibentur, modò id ver- 34
bis exprimant per *Text. in d. leg. si non fuerunt,
Petr. de Vbald. de duob. fratrib. part. 4. num. 10.
& seq.*; quamobrem si convenerint, portiones
inter eos esse æqualiter faciendas, tametsi ali-

qua vel in capitalium, vel in operarum colla-
tione inæqualitas intercesserit, utique conven-
35 tio isthæc servanda est, & portiones fieri debent
36 æquales æqualitate quantitatis, prout ipsi intel-
lexisse censentur, quoties de alia æqualitate lo-
quutos fuisse non constat *Petr. de Ubald. de duob.
fratr. d. part. 4. num. 8. in fin. secund. quæst. &
num. 10.*, & licèt pactum hujusmodi, etiam ex-
pressum æqualis distributionis inter Socios, qui
inæqualitèr contulerunt, tamquam iniquum,
37 & naturæ Societatis repugnans, improbetur à
Purpurat., & *Covaruv. locis supra citatis*; nihi-
38 lominus sustineri posse videbatur in hypothesi
propter scientiam certam, & indubiam, quam
Paciscentes habebant dictæ administrationis ge-
stæ ab illis de Gregoriis, itaut iidem decepti nul-
39 lo pacto dici possint, sed videantur potius ope-
40 ram gratis impendere voluisse, quo casu volun-
tas Socii, qui potuit liberalitatem conferre, tol-
41 lit iniquitatem pacti, ut benè in proposito con-
siderant *Corn. cons. 266. num. 2. post med. lib. 3.*,
Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 19.

Verùm quia Doctores prædicti fundantur in
42 præsumpta liberalitate Socii, cui haud tutò in-
sisti posse mihi videtur, maximè cùm agatur de
43 re magni momenti, nec simus inter Fratres, in-
ter quos faciliùs donatio, & liberalitas præsu-
44 mitur, ideoque valdè dubitari possit de validi-
45 tate dicti pacti, per ea, quæ tradunt *Cravetta
cons. 173. num. 1. vers. sed tamen puto*, *Gratian.
discept. 768. num. 35.*, *Mantica de tacit. loc. mox
citat.*, *Fælic. de societat. cap. 17. num. 41. & 43.*,
ubi, quod donatio intelligi potest ante contra-
46 ctam societatem, secus verò post, quia naturæ
47 Societatis repugnat, in hac dubietate ut res ali-
quo modo ad æquitatem redigatur, juxtà id,
quod exigit lex, & natura Societatis, censerem
tali casu Socio administranti saltem constituen-
48 dum esse congruum salarium, quod & illi ultrò
debitum referunt alii Socii, & super quo nullum
49 ei præjudicium inferre valuit pactum prædi-
ctum, quod utpotè respiciens utilia Societatis,
50 salarium, quod inter expensas connumeratur,
51 minimè compræhendit; licet enim regulariter
Socius operam suam impendens in re, & nego-
52 tio communi salarium petere non possit ex Ju-
ribus supra citatis, fallit tamen, si æquitas aliud
exposcit, & arbitrium boni Viri, in quo maxi-
53 me Societas versatur, id suadeat, præsertim ve-
rò, si consuetudo Regionis esset, ut salarium
54 debeatur illi, qui onus administrationis suscepit,
tunc enim, etiam non attentâ contrariâ Juris di-
55 spositione, illud etsi non expresse conventum,
56 omninò deberetur, quia cùm consuetudo sup-
ponitur, eadem intelligitur in conventionem
57 deducta; prò expresso enim habetur id, quod
58 consuetum est fieri *Corn. cons. 116. num. 1. & 2.
& num. 3. lib. 4.*, *Petr. de Ubald. de duob. fratrib.
part. 6. num. 27.*, *Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 14.
num. 49.*, *Rot. Januen. decis. 16. num. 15.*

Concludendum itaque censerem cum *Corneo
d. cons. 116. num. 4. in fin. lib. 4.*, loquente his
verbis = *quod debet condignè satisfieri Socio admi-
nistranti prò opera, & industria, & pericula ad-
ministrationis susceptæ, vel quia ei constituatur* 59
*per Societatem solitum, & condignum salarium,
vel quia sibi attribuatur major pars lucri correspe-
ctiva ad id, quod merentur ejus operæ, & industria,
& periculi susceptio, quæ viæ tandem in idem re-
cidunt, nè aliàs resultaret iniqua Societas, & ini-
quum, & fortè invalidum pactum, quod nec tran-
siret sinè scrupulo conscientiæ, quia est sententia
Theologorum, quod ubicumque in contractu Socie-
tatis unius Socii conditio est melior, & alterius* 60
*Socii conditio deterior, Societas non transit sinè
scrupulo conscientiæ, & sinè peccato propter spe-
cialem naturam Societatis* =. Idemque sentire
videntur *Pacion. cons. 146. num. 3.*, & *cons. 153.
num. 52.*, *Cost. de ration. rat. quæst. 225. num. 3.
& 4.*, ubi, tametsi de mercede nihil conventum 61
esset, *Tusch. lit. S. conclus. 287. num. 75. & con-
clus. 304. num. 21.*

Expeditus à primo dubio, progredior ad se-
cundum, in quo quæritur, an, & quæ merces
fidejussori debeatur; in hac autem quæstione
etsi non desint nimium rigorosi censores, quos 62
refert *Leotard. de usur. quæst. 23. num. 31.*, ne-
gantes, Fidejussoribus licere lucrum aliquod ca-
pere prò mercede fidejussionis, eo quod offi-
cium istud gratuitò, & ex charitate impartiri illi 63
debeat; nihilominus contraria sententia magis 64
recepta, & communis est, dummodò præmium
seù merces justa, & moderata sit, & commen- 65
surata periculo, cui fidejussor sè exponit, cùm
alioquin, si nullum periculum adesset, citra usu- 66
ram quidquam percipi non posset ex communi
Theologorum, Canonistarum, aliorumque Do-
ctorum sententia, de qua apud *Bouden. collect.
legal. 31. num. 16. lib. 1.*, *Cancer. variar. resol.
part. 2. cap. 5. nu. 118.*, *Leotard. de usur. quæst. 23.
nu. 32. & seqq.*, *Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 6. n. 6.*,
Card. de Luc. de usur. disc. 4. num. 8., *Palm. nep.
alleg. 15. num. 6., & seqq. & alleg. 16. num. 4.*,
*Ansald. de commerc., & mercat. disc. 98. nu. 54.
& seq.*, *Rot. coram Ludovis. decis. 76.*, ibique
Adden. num. 4. & 10., & *decis. 161. num. 1. & 9.*,
post Zacch. de salar. decis. 19. num. 9. & seqq., &
num. 17. & decis. 27. num. 4.

Quæ merces, seù provisio regulariter consti-
tui solet in scutis duobus pro quolibet centena- 67
rio, præsertim de stylo mercatorum comproba- 68
to in *dict. decis. 161. num. 2. coram Ludovis. dec. 19.
num. 6. post Zacch. de salar.*, & *decis. 121. nu. 5.
part. 13. rec.*, cujus etiam usus vigore similis
merces inter mercatores persolvitur, tametsi 69
principalis Debitor sit idoneus, eâ ratione, quia
semper fidejussori periculum imminere videtur, 70
ut notat *Card. Mantic. de tacit. lib. 16. tit. 2. n. 3.*,
Leotard. de usur. quæst. 23. num. 38., *Rot. dict.
decis. 19. num. 17. post Zacch. de salar.*, ut verò
tutiùs procedatur in hypothesi, crederem,
quod, nisi aliud Consuetudo, vel statutum par- 71
ticulare deficiat, nihil certum prò hujusmodi
promissione assignari possit, sed totum regulari
debeat juxtà qualitatem periculi à fidejussore 72
suscepti, ut firmant *Leotard. de usur. quæst. 23.
num. 34. & 38.*, *Bouden. collect. legal. 31. nu. 8.
& seqq. lib. 1.*, ubi de Socio assecurante capita-
le,

le, *Card. de Luc. de camb. disc. 2. num. 15. & 16.*,
Ansald. de commerc. & mercat. disc. 98. nu. 57.,
Rot. d. decis. 161. num. 4. coram Ludovis., ibique
Adden. num. 9 in fine decis. 19. num. 10. post
Zacch. de salar., *& decis. 139. num. 3. part. 3. rec.*,
quod quidem periculum, & sanè maximum hic
adfuisse non dubitatur, dùm constat, Patrimo-
nium DD. de Severolis prorsus impar fuisse ad
sustinendam illorum obligationem, qua de cau-
sa DD. de Letiis fidejussores à celebratione plu-
rium contractuum interdicti remanserunt.

Et hinc parui refert, quod eisdem DD. de
Letiis promissa fuerit relevatio, quia nihil ipsis
profutura erat hujusmodi promissio, quoties re-
73 reverâ DD. de Severolis idonei non erant, at-
que etiam quia dicta promissio illos non exime-
74 bat à periculo, cui eorum Bona subijciebantur
vigore fidejussionis, eosdemque non liberabat
75 ab ea saltem communi jactura, quam *Chilo* unus
ex septem Græciæ sapientibus, Fidejussori nun-
quam deesse clamabat, quod nimirum malè
substautiâ suâ uti dicitur *Ursill. conclus. 151. nu.*
25. vers. secus igitur, impossibile reputans, Fi-
76 dejussorem nullum periculum subiturum *Rota*
coram Gregor. decis. 333. num. 2., *& post Zacch.*
de salar. decis. 19. num. 15., *& seqq.* Ut etiam
obesse nequit, quod nulla præcesserit dictæ mer-
cedis conventio, illa namque, etsi minimè
77 conventa fuerit, debetur, præcipuè quando
stylus, & consuctudo concurrit *Rot. dict. decis.*
19. num. 1., *& 19. post Zacch. de salar.*, quæ li-
78 cèt loquatur de Mercatoribus ità practicare so-
litis, benè tamen applicari posse videtur etiam
79 nostræ hypothesi, quia naturæ negotii maximè
conveniens erat hujusmodi provisio, ex quo sinè
illa non ità facilè inveniri potuisset, qui tanto
periculo Bona sua exponere voluisset *Rot. decis.*
679. sub num. 1. part. 1. divers., *& decis. 27. num.*
3., *& 4. post Zacch. de salar.* Et demùm nihil
turbat memorata conventio divisionis utilium
prò æqualitate inter socios facta in Instrumen-
80 to recognitionis bonæ fidei, quia merces, seù
provisio Fidejussori debita inter expensas recen-
81 setur, & ideò non venit sub divisione utilium,
quæ non intelliguntur, nisi deductis expensis
82 *Bald. in leg. 1. num. 9. Cod. pro Socio Mantic. de*
tacit. lib. 6. tit. 20. num. 43., *Angel. de Periglis de*
societ. part. 1. num. 16., *Felic. de societ. cap. 20.*
num. 1., *Rota Januen. decis. 48. in fin.*

His plenè contectum videri posset secundum
Dubium; sed quia huc usque deductis intelle-
ctus non acquiescit, tutius existimo in contra-
riam sententiam abire; licet enim vera sit opi-
83 nio, quâ traditur, Fidejussorem posse aliquid ac-
cipere in præmium Fidejussionis ob periculum,
cui subijcitur, id tamen intelligitur ad exclu-
84 sionem usuræ, ut nempè, citrà illam, aliquid
recipere valeat, dummodò vel à sponte dantibus
inveniat, vel in conventionem specialiter
deductum fuerit, nemo enim gratis officium
85 hujusmodi ex se admodum periculosum impen-
dere tenetur, ad tradita *per Surd. cons. 306. per*
tot. non autem, quod in potestate Fidejussoris
sit semper, & quandocumque prò mercede

agere, illamque etiam non conventam, & in- 86
vità parte, ab officio Judicis implorare, cum
cèrta sit Juris regula, salarium non conventum,
non deberi, ut per *Text. in leg. 1. ff. var. & ex-* 87
traordin. cognit. leg. 1., *& leg. salarium Cod. man-*
dati leg. qui mutuas §. Salarium ff. eodem, innu-
meris penè congestis probat *Zacch. de salar. qu.*
102. num. 2., *Rot. decis. 400. num. 1. coram Ca-*
valer., *decis. 256. num. 2. coram Coccin.*, *& dec.*
259. num. 20. coram Duran., *& alibi passim*; quæ
quidem, regula etsi pluribus limitationibus ob- 88
noxia reperiatur, & præsertim quando vigeret
consuetudo solvendi salarium, etiam non con-
ventum, cui Contrahentes se conformare vo-
luisse censentur, ex latè notatis per *Zacch. de* 89
salar. dict. quæst. 102. num. 16. & seqq., attamen
hæc applicari minimè posse videntur casui no-
stro, cùm potiùs in contrarium concurrant præ-
sumptiones, & conjecturæ suadentes, Fidejus- 90
sorem gratis, & absque ulla mercede fidejube-
re voluisse, in quibus terminis, etiamsi prædi-
cta consuetudo solvendi salarium adesset, de
qua cæteroquin nullo pacto docetur, attendi
non deberet *Zacch. dict. quæst. 102. num. 20.*, *&*
seq.

Conjecturæ autem, & præsumptiones exclu-
dentes animum recipiendi mercedem prò fide- 91
jussione resultant tum ex eo, quod non constat,
talem Fidejussorem fuisse solitum in hanc cau-
sam aliquid accipere, plenè *Zacch. de salar. dict.* 92
quæst. 102. num. 13. & seqq., tum ex eo, quod 93
per plures annos, & quousque duravit socie-
tas, semper tacuit, & numquam hujusmodi
prætensionem excitavit, nec aliquid prò mer-
cede consequutus fuit, idem *Zacch. de salar.*
dict. quæst. 102. nu. 29. & seqq., *Rota coram Man-*
tic. decis. 266. num. 5., *coram Pen. decis. 138. nu.*
3., *coram Seraphin. decis. 849. num. 4.*, *coram Ca-*
valer. decis. 400. num. 5., *in rec. decis. 310. num.*
4. in fin. part. 3., tum demum inspectâ qualita-
te officii, quod tale est, ut regulariter, & ex 94
consuetudine absque ulla mercede, sivè salario
exerceatur *Zacch. dict. quæst. 102. nu. 32. & seqq.*,
quæ conjecturæ, & præsumptiones, quamvis sa-
tis non essent ad effectum ostendendi claram, &
perspicuam voluntatem fidejubendi gratis, &
absque ulla spe mercedis, exuberarent saltem 95
ad hoc ut recedi non valeat à communi illa, &
principali regula, quâ ex supradictis edoce-
mur, salarium non conventum non deberi, cui
standum est, si de limitatione non doceatur.

Nec obstant auctoritates suprà in contrarium
allegatæ, & præsertim *Rota decis. 19.*, *& 27.*
post Zacch. de salar., quia pleræque loquantur
in terminis expressæ conventionis, vel saltem 96
tacitæ desumptæ ex solito, & consuetudine sol-
vendi salarium, aliæ verò quæstionem agunt 97
inter Mercatores, inter quos de stylo hujusmo-
di merces, tametsi non conventa, persolvi solet, 98
prout in dictis *decisionibus post Zacch. de salar.*
res erat de Mercatoribus, & prætereà constabat
de mente, & voluntate Contrahentium solven-
di Fidejussori provisiones, quæ in casu nostro 99
ex supradictis excludi videtur, undè cum hic
ex-

expressa conventio desideretur, tacita non appareat, & demum non agatur inter Mercato-
100 res, quippè una mercatio non facit mercatorem, nisi sit descriptus in matricula, ut inquit
101 *Bald. in rubr. Cod. de constitut. pecun. in fin.*, *&* *in leg. legatis servis ff. de legat. 3.*, *Petr. de Ubald. de duob. fratrib. part. 5. num. 34.*, dicendum videtur, nullam mercedem prò fidejussione deberi, quia præcisivè à casibus supradictis, nulla, quam viderim, auctoritas firmat, compe-
102 tere Fidejussori salarium, tametsi nòn conventum, ideoque standum est regulæ.

Jam verò absolutis primo, & secundo Dubio, superest tertium, & postremum respiciens modum dividendi inter socios utilia augmenti, prò cujus sanè Dubii resolutione juvat præmittere, quod, licèt regulariter inter socios lucrum, & damnum debeat esse commune, &
103 æquale *Spad. cons. 296. num. 1. tom. 1.*, *Mell. observ. forens. 55. num. 35.*, *Rocc. disput. Jur. cap. 99. num. 5.*, *Ansald. de commerc.*, *& merc. disc. 98. num. 31.*, *Felic. de societat. cap. 9. num. 22. & seq.*, *Rot. Ferrarien. apud Leuncill. decis. 65. nu. 5.*, *Rot. decis. 826. num. 14. coram Emerix Jun.*, *& in Romana Immissionis 15. Junii 1716. §. Quo verò coram Ravault de Gamaches*; Attamen, sicuti non repugnat societati, quod adsit inæqualitas collationis capitalium, adeout unus ex
104 sociis capitale majoris, alter verò minoris valoris, ipso capitali inspecto, contribuat, ut advertit *Berons. cons. 161. num. 24. lib. 1.*, *Ansald. de commerc.*, *& mercat. disc. 53. num. 12. & seq.*, *Franc. Marc. decis. 887. num. 9. part. 1.*, *Rota decis. 221. nu. 10. part. 12. rec.* Ità lucrum, & damnum tali casu debet proportionabiliter dividi,
105 habito nimirum respectu ad partes per unumquemque socium collatas *ad Text. in leg. si non fuerint ff. pro socio*, *Gratian. discept. 622. num. 2. & seq.*, *& discept. 768. num. 25. 29. 32. & seqq.*, *Marescot. variar. resolut. lib. 2. cap. 146. num. 1.*, *Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 4. ex num. 13. ad 20.*, *Ansald. de commerc.*, *& mercat. disc. 53. nu. 28.*, *Rot. decis. 58. num. 16.*, *& seq. part. 15. rec.*, *& admissum fuit in Romana Immissionis 15. Junii 1716. §. Quo verò vers. contrariæ verò coram de Gamaches*, quo fit, ut illi, qui plus sortis posuit, quàm alius, in divisione debeatur major
106 pars lucri, pro rata nempè capitalis ex eodem *Text. in leg. si non fuerint ff. pro Socio*, *Riminald. Jun. cons. 280. in fin.*, *Decian. cons. 39. num. 15. lib. 1.*, *& cons. 80. num. 4. lib. 5.*, *Felic. de societat. cap. 15. num. 44.*, *Costa de ration. rat. quæst. 225. num. 5.*, *Michelor. de Fratrib. part. 2. cap. 7. num. 8.*, *Thomat. decis. Marcb. 188. num. 13.*, vice autem versà Socius, qui non posuit capita-
107 le, vel industriam promissam, nequit prò rata deficiente lucrum expetere *Rm̃s Ansald. de commerc.*, *& merc. disc. 74. num. 9.*

Quibus constitutis regulis, huic postremo Dubio respondendum videretur, divisionem
108 utilium augmenti non esse æqualiter faciendam inter Socios, sed proportionabiliter, & pro rata capitalis ab unoquoque positi, qua de re, cùm ex Codice rationum, libro videlicet magistrali dictæ societatis, cui fidem præstari 109
mandat statutum Fulginei *lib. 1. rubr. 18.*, & quem etiam de Jure inter Socios plenè probare, 110
quamvis conscriptus sit ab uno tantùm ex ipsis, 111
modò tamen vel negotiationi præpositus sit vel 112
saltem, aliis scientibus, & patientibus, id egerit, tradunt *Ruin. cons. 101. num. 13.*, & *seq. lib. 1.*, *Alexand. cons. 186. lib. 2.*, *Pax. Jordan. elucubrat. tom. 3. lib. 14. tit. 20. num. 95.*, *Fælic. de Societat. cap. 38. num. 14. cum seqq.*, *Cravet. de antiquit. temp. part. 1. limit. 9. num. 55. & seqq.*, *Rot. Januen. decis. 173. nu. 5.*, Cùm, inquam, ex dicto Codice constet, pro æquali rata Socios hujusmodi augmentum minimè contribuisse, sed 113
DD. de Letiis posuisse solùm scuta 1000., alios verò duos scuta 4000. pro quolibet, juxtà augmenti contributi quantitatem utilia inter ipsos dividenda erunt.

At nihilominus utilia, de quibus agitur, dici posse videtur esse æqualiter dividenda, nullâ habitâ ratione majoris augmenti, quod duo ex 114
Sociis contulisse dicuntur, vel quia id ex supranotato libro magistrali sufficienter non probatur, vel quia, tametsi probaretur, non afficeret. Et quidem non probatur dicta inæqualis contributio ex libro magistrali, quia iste respectu dicti augmenti non continet omnes parti- 115
tas distinctè, & cum die, & anno, sicuti habentur in altero libro ex diurno exitu, & introitu nuncupato = *Giornale* =, in quo variæ referun- 116
tur partitæ solutionum factarum à dictis duobus Sociis in caussam dicti augmenti sub pluribus, & diversis diebus, & quidem non ab initio societatis, sed multos post annos, quæ omnes partitæ in libro magistrali sub una tantùm die continentur, ideoque, si liber magistralis est 117
relativus ad alium, qui dicitur *Giornale*, & sinè illo regulariter non attenditur, nec probat *Gen.* 118
de scriptur. privat. lib. 5. tit. de Giornale, seù Libro Diario num. 1. & 6., *Cyriac. contr. 544. num. 10. & 11.*, *Ansald. de commerc.*, *& mercat disc. general. num. 154.*, *Rot. decis. 115. num. 3. 4.*, *& 7. part 17. rec.*; multò minùs probabit, & attendendus erit, quando, prout in hypothesi, ab illo manifestè discordat, & partitas eo modo, quo in eo descriptæ sunt, fideliter non re- 119
fert, sed omittit peculiarem adnotationem diei, sub qua facta fuit singularum solutio, & quæ necessariò requiritur ad hoc ut idem liber fidem mereatur, & probet; benè *Alciat. resp. 64. tom. 2. lib. 6.*, *Mascard. de probat. conclus. 976. nu. 66.*, *Pax Jordan. elucubrat. tom. 3. lib. 14. tit. 20. num. 112.*, *Guidopap. quæst. 441. num. 4.*, *Rot. Januen. decis. 173. nu. 12.*, *& plurib. seqq.*, *& confert Rot. decis. 212. num. 2.*, *& 3. coram bon. me. Emerix Jun.*, cùm alioquin præsumatur dolo confectus *Ancaran. cons. 316.*, *Angel. cons. 277.*, *Rota Januen. dict. decis. 173. num. 14.*, & consequenter ei deferendum non est eo, quod dubitare contingat de legalitate scribentium, *Ro-* 120
land. cons. 92. num. 6. lib. 3., *Gen. de libr. mercator. num. 48. & seq.*, *Conciol. ad statut. Gugubin. lib. 2. rubr. 74. num. 4.*, *Surd. decis. 199. num. 15.*, quamobrem nemo non videt, quod, etiamsi ta-
li

li casu morem gerendo dictis duobus Sociis, qui
majorem augmenti partem contulisse inquiunt,
plena fides præstari vellet illi alteri Libro dicto
Giornale ad summum dici posset utilia dicti aug-
menti esse dividenda, servatâ justâ proportione,
habito nimirum respectu ad ratas, & tempus,
quo illæ positæ fuerunt, quemadmodum id dicto
Libro descriptæ reperiuntur, numquam verò
ab initio totam hanc majorem partem utilium
121 consequi illi possent, quippè deficeret capitale
illorum productivum ab eis nondum positum, &
adauctum, ut liquet ex partitis solutionum lon-
gè post, & diversis temporibus in dicto libro
adnotatis.

Verùm, quòd magis urget, etsi admittere-
tur, & probata dici posset major illa contribu-
tio capitalium sub initium societatis ab ipsis fa-
cta, nihilominus, illâ non curatâ, utilia dicti
augmenti inter omnes essent æqualiter dividen-
122 da, ob eam potissimum rationem, quia nimi-
rum tali pacto æqualis participationis lucri, &
damni societas inter ipsos constituta fuit, ut li-
quet ex Instrumento recognitionis bonæ fidei,
quod quidem pactum omninò servandum est, ex
regula, de qua in specie *Text. in leg. si non fuerint*
123 *29. ff. pro Socio, Felic. de societ. cap. 39. n. 37.*, etiam
respectu augmenti, circà quod cùm nihil spe-
124 cialiter dictum fuerit, regulandum esse intelli-
gitur juxtà conventionem tactam de principali,
benè *Menoch. cons. 121. num. 34.*, *Petr. de Ubald.
de duob. fratrib. part. 5. nu. 23.*, *Felic. de societat.
cap. 15. sub num. 74. & seq.*, *Cost. de ration. rat.
quæst. 43. num. 7.*, sibi imputare debent illi, qui
125 majus augmentum posuerunt, cur apertiùs le-
gem non dixerint, ut per *Text. in leg. veteribus
ff. de pact. & leg. Inter stipulantem § 1. ff de ver-
bor. obligat.*, *ad rem ibi prosequitur Petr. de Ubald.
loc. mox citat.*

Nec pactum hujusmodi tali casu de iniquita-
126 te redargui valet eò, quod non congruat parti-
bus in societatem collatis, juxtà doctrinam Pur-
purati *in leg. si pascenda pecora num. 37. Cod. de
pact.*, *Covar. variar. resol. lib. 3. cap. 2. num. 3. ali-
bi citat.*, quoties enim alii Socii nequeunt alle-
127 gare ignorantiam dictæ inæqualis contributio-
nis, sed de ea optimè conscij, nihilominus pa-
cisci voluerunt æqualem lucri distributionem
etiam inter eos, qui minus contulerunt, ut fie-
128 ri posse tradunt *Corn. cons. 187. num. 6. cons. 266.
num. 2. lib. 3.*, *& cons. 310. num. 7. lib. 4.*, *Cravet.
cons. 173. num. 1.*, *Card. Mantic. de tacit. lib. 6.
tit. 4. num. 17.*, *Menoch. de arbitr. cas. 125. num.
6.*, prout certè evenit in casu nostro, in quo,
post quatuor ferè annos à die initæ societatis,
129 ideoque tempore, quo jam inæqualis augmen-
ti collatio præcesserat, omnes dicti Socii haud
ignorantes rem ità gestam occasione celebra-
tionis Instrumenti recognitionis bonæ fidei, in
ea expressè convenerunt, utilium nempè divi-
130 sionem pro æquali rata inter eos esse faciendam,
cessat profectò in his terminis iniquitas pacti ex
131 aperta voluntate sociorum, qui decepti in hac
re dici non possent, ideoque liberalitatem in
132 consocium exercere voluisse censentur, ut opti-
mè animadvertunt *Corn. in dict. leg. si pascenda* 133
num. 2., *Purpurat. num. 30. & 31.*, *Cod. de pact.*,
Roman. cons. 475. num. 4. & 6., *Corn. cons. 266. nu.
2. post med. lib. 3.*, *Mantica de tacit. lib. 6. tit. 4.
num. 19.*, *Azor. instit. moral. part. 3. lib. 9. cap. 8.
vers. sexto quæritur*, *Rota coram Burat. dec. 234.
num. 8.*

Imò verò hoc casu iste Socius nec etiam tene-
retur erga consocios ad illud interesse lucri ces- 134
santis, quod cæteroquin ob non collatam quan-
titatem promissam arbitrio boni Viri deberi tra- 135
dunt *Petr. de Ubald. de duob. fratrib. part. 5. nu.
22.*, *Menoch. de arbitr. cas. 125. num. 4.*, *Mantic.
de tacit. lib. 6. tit. 14 num. 38.*, *Fælic. de societat.
cap. 15. num. 24. & num. 81.*, *& seqq.*, *Costa de
ration. rat. quæst. 48. nu. 8.*, *Ansald. de commerc.,
& mercat. disc. 74. num. 10.*; enim verò, quando
illorum respectu nulla considerari potest reve-
rentia, propter quam ab hujusmodi interesse 136
petendo abstinere debuerint, & quando non so-
lùm tacuerunt, &, ut debebant, protestati non
fuerunt, quod alter Socius non posuerit in so-
cietate promissam quantitatem, sed ulteriùs ex-
pressè convenerunt de æquali divisione facien- 137
da, proculdubio consensisse dicuntur, & sibi
præjudicasse quoad petitionem dicti interesse,
nam ubi cum taciturnitate alius actus concurrit,
consensus præsumitur etiam in præjudicialibus, 138
ut in puncto docet *Fælic. de societ. cap. 15. num.
84. & 85.*

Verùm enim verò, quamquam hæc plurimùm
urgere viderentur; nihilominus rem maturiùs
examinando, & superius traditas Juris regulas
ad concretum casus, de quo agitur, redigen-
do, minimè applicari videntur, quia pactum
illud in Instrumento recognitionis bonæ fidei
adjectum = *che ciascheduna di esse parti per rata
eguale deva stare ad ogni comodo, ed incomodo,
utile, e danno del medesimo affitto* = litteraliter
respicere videtur divisionem lucri, & damni
provenientis dumtaxat à capitali conducto, at 139
non etiam illud capitalis adaucti, de quo con-
ventio non loquitur, & licèt, tamquam accesso-
rium, quoties de eo nihil specialiter dictum 140
fuit, veniat sub conventione facta de principali,
ex auctoritatibus suprà relatis, id tamen pro-
cedit, quando inter unum, & alterum non mi- 141
litat diversa ratio, & conventio facta super
principali benè congruit etiam accessorio ex 142
congestis apud *Thabor. axiom. Jur. lib. 1. cap. 8.
axiom. 4. vers. limita 1.*, *& infrà post dict. cap. in
auegesi inter limitationes § 6. vers. = secus atque si
in accessorio sit diversa separataque ratio* = quod
non verificatur in casu nostro, nam ideo talis
conventio facta fuit respectu principalis, quia
æquis partibus capitale conductum fuit, ut pa-
tet ex Instrumento recognitionis bonæ fidei, cùm
ergò respectu augmenti partes non fuerint æ-
quales, vel dicendum est, pactum æqualis divi- 143
sionis, utpotè restrictum ad lucrum, & dam-
num proveniens ex capitali conducto non affi-
cere illud proveniens ex augmento, de quo agi-
tur, quia non militat eadem ratio æqualis con-
tributionis, vel si hoc quoque afficere dicatur,
ita

144 ita intelligi debet, ut afficiat eo solum casu,
quo partes augmenti juxtà conventionem essent
æqualiter collatæ, hæc enim verisimiliter esse
debuit mens, & intentio Contrahentium, ac
145 tali modo Paciscentium, quatenus sub dicto pa-
cto comprehendere voluerint etiam lucrum, &
damnum ex augmento procedens; quod si res
146 diversimodè accipiatur, pactum hujusmodi,
tamquam naturæ societatis repugnans, mini-
mè sustineri posse videretur, ex alibi firma-
tis, quibus addo *Fælic. de societ. cap. 17. num.*
38., *& seqq.*, qui contrariam opinionem *Cor-
nei*, *& aliorum* sustinentium validitatem dicti
pacti, eo tantùm casu tenendam putat, quo
scilicet ponantur capitalia inæqualia, ità ta-
147 men, quod æqualiter sint dividenda, si ade-
runt in fine societatis, cùm enim tunc capi-
148 talia sint communicata, & illud plus à Socio
149 ponente donatum censeatur, utique justissimum
erit pactum, quod lucrum prò æquali portione
150 dividatur, secus verò si ponantur capitalia, quæ
cuique ponenti, si aderunt in fine societatis,
in eadem quantitate erunt restituenda, hoc
quippè casu pactionem de inæquali lucro perci-
piendo, seù de æquali lucro percipiendo, si
sint inæqualia, nullo pacto valere absolutè fir-
151 mat eà ratione, quia lucrum quisque percipere
debet prò ea parte, quam in societate habet;
hoc autem secundum proculdubio magis con-
gruere videtur nostræ hypothesi, dum non con-
stàt, Socios, qui majus capitale posuerunt, il-
lud communicare voluisse, & donare alteri So-
cio minus ponenti, adeout in fine societatis es-
set æqualiter dividendum, quia potiùs iste do-
nandi animus ab initio apertè excludi videtur
152 ex conventione inter ipsos facta augendi capi-
tale prò æquali rata; exclusâ verò donatione
ab initio, & antè contractam societatem, de-
153 indè illâ constante, præsumi non potest, quia
donatio repugnat naturæ societatis, ut in pro-
posito advertit *Fælic. de societat. dict. cap. 17. nu.*
154 41. *& seqq.*, ideoque dicendum est, quod sicu-
ti finitâ societate capitalia, in eadem quantitate,
in qua posita fuerunt, unicuique ex Sociis resti-
tui debent, ità corruit pactum de æquali lucro
155 percipiendo, quod præcisivè à capitalium com-
municatione sustineri non potest, ex supradi-
ctis.

Idque procedere videtur, etiam non attentà
scientiâ minoris contributionis, quam alii Socii
habuisse dicuntur, quæque apta censetur tolle-
re iniquitatem hujusmodi pacti de æqualiter di-
156 videndo ob præsumptam donationem, juxtà au-
ctoritates suprà allegatas; titulus enim dona-
tionis admittitur quidem, si contractum socie-
tatis præcedat, quia tunc priùs res donatur, &
deindè super re donata societas introducitur,
quod naturæ societatis non repugnat, secus ve-
157 rò, si unà simul cum societate donatio esse de-
beat, hoc enim fieri non potest, quod, con-
stante societate, donatio contrahatur, obstat
quippè *Textus in leg. societas in fin. ff. prò Socio*,
& benè ad rem tradit *Fælic. de societat. dict. cap.*
13. num. 41., *&* 43., ubi ità loquitur = *Item dum
admittitur fieri posse, quod si ponantur capitalia
inæqualia in fine societatis æqualiter dividenda,
lucra sint communia prò medietate, quia illud plus
à Socio ponente donatum censetur, similiter titu-
lo donationis videtur posse sustineri, quod quis de
lucro percipiat plusquam percipere non deberet,
cùm si non excluditur donatio in capitali, neque
etiam in lucro excludi debeat; Inquam, in se hæc
certè vera sunt, & fieri possunt; sed dum agitur
de voluntate sociorum circa societatem, ut eorum
gesta vigore societatis sustineantur vigore donatio-
nis, sustineri non poterunt, etiam usura excludi-* 158
*tur stante donatione, sed non excluditur, ubi sinè
donatione contractus usurarius initus fuerit; potest* 159
etiam considerari differentia inter donationem in 160
*capitali, & donationem in lucro, quia in capita-
li donatio præcedit societatem, in lucro verò com-* 161
miscetur cum ipsa societate, quod præcedat, non 162
tangit societatem, quod verò cùm ea sit esse non 163
potest.

Præterea id, quod dicitur de scientia inæ-
qualis contributionis, quod tollat iniquitatem
pacti de æqualiter dividendo, non potest sem-
per, & quandocumque procedere, sed ità de-
mùm intelligi debet, quatenus partes non essent 164
valdè inæquales, alioquin, si contributio inæ-
qualis sit, & partes itidem valdè inæquales, ta-
le pactum, non curatâ supradictâ scientiâ, om-
ninò improbatur, veluti ab æquitate, & ratio-
ne prorsus alienum, ut in puncto explicat *Cra-
vet. consf. 173. num. 1. vers sed tamen puto*, *Man-
tica de tacit. dict. lib. 6. tit. 4. num. 19.*, *Gratian.
discept. forens. cap. 768. num. 35.*, cùm enim in
societate potissimùm versetur arbitrium boni
Viri, & quod æquum est, fieri debeat, *leg. In-* 165
terpositâ, *& seq. ff. prò Socio*, *Castracan. de so-
cietat. cap. 28. num. 11.*, hoc sanè tantam inæqua-
litatem inter Socios non patitur, sed tunc so-
lùm pacta inæqualia inter illos tamquàm valida
admittit, cùm non adest evidens, & notabilis
differentia, vel si alter majorem partem con- 166
tulit aut industriæ, aut pecuniæ, ad *Text. ex-
pressum in leg. si non fuerit §. 1.*, ubi communi-
ter *Doctores ff. prò Socio*, *Covar. var. resolut. lib.
3. cap. 2. num. 3.*, *Gratian. discept. 768. num. 29.*,
Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 4. num. 15., quod si
plus collatum non fuerit, pactum inæqualis 167
participationis non valet, cùm non sit rationa-
bilis arbitrio boni Viri distributio, nec bonâ fi-
de societas contracta intelligatur, ut in summo
gradu requiritur *Glos. in dict. leg. si non fuerunt
29. verb. societati lit. A.*, *Mantic. loc. mox citat.*,
Angel. de Periglis. loc. mox citat. part. 1. num. 3.,
ubi, quod, licèt aliqui contrarium dixerint, hæc
tamen opinio *Azon.*, quam sequitur *Accurs.* 168
tamquam æquior, & justior tenenda est, *Petr.
de Ubald. de duob. fratrib. part. 4. num. 1. & 2.*,
Joseph. Ludovic. conclus. 53. num. 24. & 120., *Ur-
sill. ad Afflict. decis. 58. num. 4. 5. & 6.*, Sicuti
igitur non valet pactum inæqualis participatio-
nis inter Socios, qui æqualiter contulerunt, ità
pariter sustineri non debet supradicta conventio 169
æqualis participationis, dum à Sociis inæqualiter
confertur, nam utroque casu iniqua est partium
distri-

distributio, quæ non congruit partibus in so-
170 cietatem collatis, & iden lex, & natura socie-
tatis, quæ summam continet æquitatem, *leg.*
verùm in princ. ff. prò Socio, in eo præcipuè con-
sistentem, ut qui plus ponit, plus accipiat,
171 *dict. leg. si non fuerunt ff. eodem*, eam nullo mo-
do patitur, ut in specie notant *Purpuras in leg.*
si poscenda num. 37. Cod. de pact., *Covar. voriar.*
lib. 3. cap. 2. num. 3., *Joseph. Ludovic. dict. conclus.*
53. num. 26., *Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 4. n. 18.*
& 19., *Gratian. discept. 768. num. 32.*, qui priùs
num. 5., *& seq.* generaliter tradit, pacta inæqua-
lia inter Socios reprobari, & passim subduci, fir-
172 mo remanente contractu, quod etiam repetit
num. 16., *& seq.* ubi testatur de veriori, *& ex*
Mantic. dict. tit. 4. num. 7. cum seq. ait, omnes
Theologos passim concludere, qund, si ità so-
173 cietas contrahatur, ut unius conditio sit melior,
quàm alterius, noo erit tutus io Foro animæ il-
le, cujus esset melior conditio, & tandem ex
Hostien., *& Mantic.*, ubi supra subdit *nu. 18.*,
quòd, licèt pactum ioæqualitatis valeat jure
pacti, non tamen valebit Jure societatis, ideò
174 non erit servandum tamquam ista ioæqualis di-
stributio sit contrà naturam societatis.

Aut igitur pactum hujusmodi in casu nostro
175 ità interpretari oportet, ut æqualis fiat distri-
butio habito respectu ad id, quod ab unoquo-
que collatum fuit, aut, si aliter intelligatur,
non sustinetur, per ea, quæ tradit *Gratian. d.*
cap. 768. num. 23., *& pluribus seqq.*, *& per tot.*;
agitur enim non de modica, sed de maxima in-
176 æqualitate, quam ex supradictis natura societa-
tis nullo pacto fert, & Doctores, qui contra-
rium firmare videntur, vel loquuntur in termi-
nis supradictis, vel communiter reprobantur, si-
qui verò tenent, valere, & servandam esse con-
ventionem æqualis divisioois inter socios, etiam-
si alter vel non posuerit totum capitale promis-
sum, vel plus illo contulerit, hi quæstionem
agunt inter duos, quorum alter operam, alter
pecuniam præstiterit, & ideò sentiunt, conven-
177 tam æqualitatem inter eos nihilominus esse ser-
vandam, quia si uous plus cnntulit pecuniæ,
quàm debebat, potest alter industriâ suâ tan-
178 tum societati conferre, quantum ille pecuniâ,
& idcircò lucrum illi legitimè datur, quia non
179 recipit ratione capitalis, quod stat sub periculo
Ponentis, sed ratione suarum operarum *Menoch.*
cons. 121. num. 34., *Petr. de Vbald. de duob. fra-*
trib. part. 5. num. 23. felic. de societ. cap. 15. n. 75.,
& seqq.. Si verò minus ille contulerit pecuniæ,
180 minus etiam alter confert operæ, & ulteriùs io-
teresse consequitur ab eo, qui promissam quan-
titatem non posuit, ut firmaot *relati in §. Nec*
pactum vers., quo casu, & sic semper æqualis
videtur inter eos esse collatio. At aliter res se
habet, quando, prout in hypothesi, omnes pe-
cuniam conferunt, tunc enim si alter capitale
augeret, alter minus poneret, & nihilominùs
181 lucrum esset æquale, nemo non videt, quod hic
participaret de lucro provenieote à capitali non
suo, & quod sub ejus periculo non stat, absque
eo quod quidquam impendèrit de suo, quod
iniquum est, & contrà naturam societatis, quæ
non sinit, partes æquales fieri positâ inæqualitate
capitalis, ut multis comprobat *Menoch. cons.* 182
121. num. 26. ad 30. lib. 2. ioquiens, id procede-
re etiam quoad augmentum, ex quo solus au-
gens lucrum percipiet præcisivè ab industria
Operantis, in quibus terminis loquuntur etiam
Decian. cons. 60. lib. 1., *Gratian. discept. 622. n. 8.*,
latè Fœlic. de societ. cap. 15. num. 61., *& plurib.*
seqq., & hinc est, quòd, etiam in priori illo ca-
su societatis initæ inter duos, quorum alter ope-
ram, alter pecuniam conferat; si capitale au-
ctum fuit in pecunia à Ponente operas, lucrum 183
ex eo obventum totum pertinet ad augentem,
& operantem, quia provenit ex pecunia sua, &
ex suis operibus *Fœlic. de societ. d. cap. 15. n. 80.*,
ubi, quod iste casus nullam habet difficultatem,
sive capitale fuerit auctum, inscio, sive sciente 184
altero socio.

Ex quibus censeo, lucrum ex augmento pro-
veniens, de quo res est, nequaquam esse divi- 185
dendum inter socios pro æquali portione, sed
proportionabiliter, & respectivè ad ea, quæ
sunt collata, & ad tempus, quo soluta fuerunr,
hoc enim maximè congruit naturali justitiæ, &
æquitati arbitrio boni Viri, & naturæ societatis,
quæ in summo gradu bonam fidem requirit, vi- 186
ce autem versâ oulla æquitas suadet, quòd qui
plus pecuniæ contulit, minùs accipiat, cùm 187
inter socios tunc partes debeant esse viriles, 188
quando cætera sunt æqualia, unde si quantitas,
opera, industria, labor, vel quid simile exce-
dat potiùs in uno ex sociis, quàm in alio, ità est
facienda divisio, ut partes lucri, & damni sint
æquales æqualitate proportionis, idest quantita- 189
tis, & laboris, non æqualitatis, juxtà commu-
nem, & veriorem sententiam, de qua, contrariis
rejectis, vel declaratis, plenè apud *Gratian. di-*
scept. 622. num. 1., *& seqq.*, *& ferè per tot.*, *&*
discept. 768. num. 5., *& 6.*, *& num. 15. usque ad*
fin., *Fœlic. de societ. cap. 15. num. 42.*, *& plurib.*
seqq., *& Mantic. de Tacit. lib. 6. tit. 4. num. 7. ad*
19., *& tit. 14. per tot.*

Romana Solutionis.

Scriptura privata ob solam falsitatis suspicio-
nem ex conjecturis, atque adminiculis eru-
tam executionem in civilibus non meretur.
Solutiu debiti ex lapsu temporis, junctis aliis
conjecturis, & adminiculis, præsumitur. Ex
quibus autem conjecturæ, & adminicula in
utraque specie desumi valeant, expenditur.

VOTUM XIX.

1 *Falsitas in civilibus ut probetur, concludentibus opus non est probotionibus.*
2 *Sed conjecturæ, & adminiculo sufficiunt.*
3 *Falsitotis sola suspicio fidem scripturæ adimit*, & num. 5.
4 *Eamque reddit inexequibilem.*
6 *Si præsertim non de publico instrumento, sed de privato scripturo agatur.*

7 Procedit, licèt scriptura actum Notarii, tamquam matrix, contineat, & in ejus suggestu fuerit reperta.
8 Maximè, si non præseferat numerationem pecuniæ coram testibus factam, sed nudam confessionem de recepto.
9 Item, si facta appareat cum personis de dolo, & fraude suspectis.
10 Et solitis per falsitates delinquere.
11 Prout etiam, si ass. Debitor facilis aliàs fuit dolo circumveniri.
12 Et quidem ab ass. illius Creditore.
13 Falsitatis ubi emergat suspicio, qualitas imprimis personarum est inspicienda, & num. 48.
14 Scriptura contra stylum confecta, falsitatis suspicionem præsefert.
15 Scriptura quod in una Civitate exarata fuerit, in altera verò a Debitore, ac testibus subscripta, inverisimile est.
16 Scriptura privata ex sola inverisimilitudine fidem non meretur.
17 Testes patientes notabiles exceptiones rejiciendi sunt, & num. 23.
18 Testes mendaces non veniunt attendendi.
19 Et cum de mala fama notati sunt.
20 Idem, si ignoti.
21 Testes, quibus Contrahentes ignoti sunt, non probant.
22 Apoca privata, absque testium subscriptionis recognitione, exequibilis non est.
24 Apoca ex lapsu temporis ab ejus confectione ad registrationem suspecta reputatur, & num. 25.
26 Apoca de falsitate suspecta magis est, si antiqua.
27 Scripturæ falsitas in antiquis non ità facilè probari potest.
28 Atque ideò probationes minùs etiam perfectæ admittuntur.
29 Tarditas in productione scripturæ suspectam eam reddit, & quare, num. 32.
30 Creditoris negligentia in petendo creditum nequit Debitori nocere, & num. 31.
33 Conjecturæ, & præsumptiones, ad eruendam scripturæ falsitatem, debent simul junctæ considerari, & num. 34., & 44.
35 Scriptura ubi falsa, vel saltem suspecta noscitur, solutionis probatio necessaria non est.
36 Debiti solutio ex conjecturis etiam, & præsumptionibus deducitur.
37 Licèt nec debiti solidatio, nec testes, aut confessio Creditoris de recepto adferantur.
38 Solutionis præsumptio rectè desumitur ex consueta Creditoris diligentia in exigendo.
Cùm præsertim locuples est, num. 40.
39 Atque ex opulentia Debitoris.
41 Solutionis præsumptio oritur ex sententia a Creditore jam pridem reportata, & sequestris expeditis, & num. 42.
43 Solutio præsumitur ex restitutione apocæ Debitori facta.
45 Solutionis præsumptio ex conjecturis elicita validior ob lapsum temporis efficitur.
46 Præsertim, si apoca noscatur priùs Debitori restituta, deindeque ad alias personas cum illicitis pactis devenisse.
47 Quod fraudis, dolosæque subtractionis indicium est.
48 Maximè in casu Debitoris inconsiderati, & personarum suspectarum.
49 Solutio præsumitur ex lapsu temporis, junctis aliis adminiculis.
50 Idque ratione publicæ utilitatis.
51 Et ad lites amputandas.
52 Certiùs autem procedit id contra Creditorem multiplici ex capite suspectum.

LA falsità, quando si tratta in civilibus,
non è necessario provarla pienamente, e 1
con prove concludenti, ma bastano le 2
congetture, ed amminicoli, che possano al savio Giudice ingerire solamente il sospetto, *Larrea allegat. fiscal. 96. num. 2.* ibi = *& probari falsitatem indiciis, præsumptionibus, & conjecturis, maximè in caussis civilibus* = *Farinacc. de falsitat. quæst. 152. num. 10., & num. 32.*, ubi quòd hæc conclusio non habet Contradictorem, *Cyriac. contr. 637. num. 1. tom. 4.*, *Nogueról. alleg. 26. num. 147.*, *Rota coram Verallo decis. 4. per tot. part. 2.*, *in rec. decis. 452. num. 4. part. 3.* ibi = *& ad illam probandam admittuntur conjecturæ* =, quale solo toglien- 3
do la fede alla Scrittura, ciò basta per renderla
ineseguibile, *Gratian. discept. 752. n. 5.*, *Larrea* 4
allegat. fiscal. 96. n. 3., *Rot. coram Cavaler. decis. 455. n. 1.*, *in rec. dec. 452. n. 4. part. 3.* ibi = *quæ so-*
la suspicio sufficit in civilibus ad effectum, ut Scri- 5
ptura non mereatur fidem = *decis. 206. n. 5. part. 15.*, *decis. 562. n. 14. part. 19.* ibi = *Tantò magis quia talis minuta apparuit suspecta de falsitate, quod in civilibus sufficit, ut Scripturæ fides non sit adhibenda* =

Ed un tal sospetto più facilmente s'ammette, quando non si tratta d'istromento publico, ma
di sola scrittura privata, *Noguerol. d. allegat. 26.* 6
num. 143., *Rota coram Cavaler. d. decis. 455. n. 2., & seq.* ibi = *quod si sola suspicio sufficit ad labefactandam instrumenti solemniter extensi fidem, magis videtur sufficere in præsenti casu ad infringendam fidem cartulæ volantis* =, benchè tal carta vo-
lante, sopra la quale, come matrice, il Notaro 7
aveva steso l'atto, fusse poi trovata nel di lui pulpito. Molto più, quando la scrittura non con-
tiene numerazione attuale di danaro, alla qua- 8
le siano stati presenti i testimonj, ma solo una confessione de recepto del preteso Debitore, *Rota in rec. decis. 652. num. 10. part. 19.* ibi = *Scriptura valde suspecta remanet de simulatione, cùm continet contractum mutuum, non quidèm mediante effectivá solutione pecuniarum, sed per viam confessionis de recepta* =

Che dovrà dunque dirsi di simili Scritture, quando in esse sono intervenute persone sospette
di fraude, e che altre volte si trova averne com- 9
messe delle simili, *Farinacc. de falsit. quæst. 153.* 10
num. 146. ibi = *Prima succedit generalis illa præsumptio, quæ oritur ex mala qualitate personæ inquisiti, seu producentis Scripturam, de cujus falsitate agitur, præsertim si aliàs sit solitus falsum scribere, falsa instrumenta, seu falsas Scripturas pro-*

producere = Mascerd. de prebat.conclus.740. n.29.,
Rot.coram Royas, decis.474. num.4. ibi=Sed etiam
ex malo qualitate Lamberti illam producentis, dum
probetur, solitum esse hujusmodi falsitates commit-
tere=.E molto più se si tratterà d'un preteso De-
11 bitore facile a lasciarsi circonvenire, come si
mostra nel caso nostro, che lo stesso è stato in-
gannato altre volte, o poco tempo prima dal
12 medesimo Ingannatore, leg. Non omnes §. A'
Barbaris ff. de re militar. ibi = Si negligens, aut
segnis= Menoch.de præsumpt. lib. 1. præsum. 15. n.
19., & seqq.,& lib.5.præsum.3.sub n.100., dicen-
do nell'uno,e nell'altro luogo doversi in simili at-
ti, e negozj principalmente riguardare la qualità
13 delle persone, per arguirne il dolo, e la fraude.
Quale viene maggiormente confermata dalla
forma straordinaria, e fuor del solito, con cui
14 è concepita la Scrittura Menoch.de præsumpt.lib.
2. præsum.8. num.20. ibi = Et accedit, quòd Scri-
pturæ, instrumenta, & rescripta suspecta sunt
de falso, si confecta sunt contra stylum = Farinacc.
de falsit. quæst. 153. num. 159., Gait. de Cred.
quæst. 11. cap.4. num.14. ibi = ideò ex diversitate
styli, & ex insolitis cautelis suspicio falsitatis ori-
retur = con aggiongere, la medesima esser fatta
in una Città, e poi tanto dal Debitore, quanto
da tutti trè i testimonj esser stata sottoscritta in
un' altra, il che porta un' inverisimilitudine
15 molto sospetta, quale sola basta per togliere
16 ogni fede ad una Scrittura privata, come, oltre
le autorità altrove allegate, prova il Genova de
scriptur. privat. lib.1. quæst.6. princip. num. 26.,
Spad. cons. 247. num. 43. lib. 1., Raynald. obser-
vat.crimin.tom.3.cap.33. §.4.sub.n.21. vers.secun-
dùm quòd, Castill. contr.jur. lib.5. cap. 62.num. 9.
Se poi riguardiamo le persone de' testimonj in
essa sottoscritti, questi per le loro prave qualità
cadono sotto la generale censura del Canone Si
testes 3. caus.4. quæst.2., & 3., e della legge Te-
17 stium §. Ejusdem quoque Principis, e della legge
Ob carmen. 21. ff. de testib., poichè dovrebbero
18 esser rigettati come mendaci, Rot.coram Merlino
decis.684. n.15.,coram bon.mem. Emerix Jun.decis.
19 826. num.19., e di cattiva fama, Gait. de credit.
cap.2.tit.8.num.3139. ibi = Requiritur principali-
ter secundò, quòd testes illi tres descripti in apoca
sint bonæ famæ, & probatæ opinionis, Genua de
script.privat.lib.1. ad 3.concl., L.Scripturas n.11.
ibi= Requiritur secundò, quod hi tres testes sint bo-
næ,ac probatæ opinionis,sinceræque fidei=, ma in ol-
20 tre,per essere ignoti,non doverebbero attendersi,
Ancharan. cons 415. in princ., & cons.416. n. 2.,
Tusch. conclus. jur. lit. T. conclus. 216. num. 1., e
quel,ch'è più,uno di essi dice di non aver saputo,
chi fusse il debitore della scrittura,e chi la sicur-
tà, e pure per ovviare alle fraudi si ricerca ne'
21 testimonj la cognizione de' Contraenti, Gait. de
credit. cap. 2. tit. 8. num. 3144., dove parlando
de' testimonj sottoscritti in tali apoche private,
dice = Requiritur quartò, ut testes ipsi cognoscant
Contrahentes = Scacc. de judic. lib. 2. cap.2. num.
997. ibi = Testes debent cognoscere Contrahentes,
& ista cognitio est necessaria ad excludendas frau-
des, & falsitates = Genua de scriptur.privat.lib.1.
conclus.3. ad leg.Scripturas num.17. ibi = Requi-
ritur tertiò principaliter, quòd ipsi tres testes Par-
tes agnoscant, & notitiam ipsarum habeant = Rota
trà le raccolte della bon. mem. dell'Avvocato Co-
stantini ad statut.Urb. decis.123. num.25. ibi = Un-
de tamquam non informati non attenduntur &c.,
& ampliùs secundus testis nedum dicit non cogno-
visse dictam mulierem, verùm etiam se ignorare il-
lius nomen, & cognomen = E finalmente manca la
ricognizione della loro sottoscrizione parimente 22
ricercata per l'eseguibilità di simili apoche, Co-
varu. practic. quæst. cap.22. sub num. 5. §. 3. ibi =
Tertiò necessarium erit, quod tres testes eidem
scripturæ privatæ subscripti recognoverint pro-
prias subscriptiones = Mart.Vot. Pisan.13. num.7.
ibi = Denique requiritur quod omnes testes, qui se
subscripserunt scripturæ privatæ subscriptæ etiam
à Debitore, & Creditore, recognoscant proprias
subscriptiones =
Se dunque tante eccezioni, che rendono so-
spetti questi Testimonj, tolgono loro ogni fede 23
cap. ex litteris de testib., Cravet. cons. 249. nu.9.,
Vermigliol. cons. 408. num. 7., Rota coram Comi-
tul. decis. 80. num. 16., coram Arguell. decis. 9.
num.79., che giudizio dovrà formarsi d'un' apo-
ca da essi sottoscritta, e che maggiormente si
rende sospetta dal vedere esser fatta sotto i 24.
Febraro col supposto del già precedente sborso
del denaro; all' incontro ne' libri del Mercante 24
preteso creditore se ne da debito li 4. di Marzo;
qual diversità di tempo, come contro lo stile,
accresce tanto più il sospetto Farinacc. de falsit. 25
quæst. 153. num. 181., dove in simili termini di-
ce = præsumptio falsitatis oritur ex tarditate regi-
strandi instrumentum =
Tutte queste circostanze sufficienti non che a
render sospetta,mà a provare pienamente la fal-
sità d'una scrittura recente; molto più dovran-
no attendersi in un fatto antico per rendere al- 26
meno sospetta una scrittura fatta da lunghissimo
tempo in quà; poiche in simili fatti essendo dif-
ficile rinvenire la piena prova, le leggi si con- 27
tentano anco di prove meno perfette, come ne 28
insegna il Card. de Luc. de jurepatron. disc. 57.
num.10., Balducc. in collect. decis. & rer. judicat.
tit. de legat. decis. 9. num. 21. ibi = unde omnium
probationum rigorem ab antiquitate remitti, sola-
sque conjecturas quemcumque probandi modum
supplere præscripsit, Text in cap. cum causam ex-
travag. de probation. = Rota in rec. decis. 270. n.7.
par.19.Molto più quando la lunghezza del tem-
po in servirsi, ò produrre tale scrittura è pro-
ceduta per colpa, ò trascuratezza del Credito- 29
re,quale= non debebat tam magnam rem tandiù re-
ticere= leg. si quis fortè 6. ff.de pœn., Cravet.cons.
28.num.6. vers. ex qua etiam tarditate, Mascard.
de probat. conclus. 740. num.17. ibi = ex interval-
lo, & tarditate arguitur suspicio = Farinacc. de
falsitat. quæst. 153. num. 182., Parexa de divers.
instrum. edition. tit. 7. resol. 2. num. 37., Genua
de scriptur. privat. lib. 1. quæst. 6. princip. nu.30.
ibi = Tertiadecima falsitatis præsumptio oritur ex
tarditate in producendo ipsam scripturam priva-
tam =, non dovendo la trascuratezza, e molto

30 più la colpa del Creditore nuocere al Debitore,
secondo le ben note regole, quali ne insegnano,
31 che = alterius negligentiæ ad alienam injuriam referri non debet, neque alterius inertiâ alterius
Jus corrumpi = Thabor. axiom. Jur. lib. 12. cap. 8.
axiom. 13., apud quem concordantia Juris loca,
& auctoritates; e perciò in tal caso può giustamente presumersi, che il Creditore abbia a bel-
32 lo studio differito d'agire per lasciar perire le
prove contrarie, Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 135. nu. 20. ibi = hoc sane casu præsumitur
de industria id egisse, ut interim probationes Debitoris solutionis jam factæ perirent = Constantin.
ad stat. Urb. annot. 48. art. 4. num. 230. ibi = d. lapsus temporis accedebat, quod fuerit dilata petitio
mutui post obitum Caroli debitoris de solutione informati, & hoc ex industria, ut perirent probationes super solutione, quarum notitiam non habebant
heredes Debitoris =

Non tralasciando finalmente di dire, che le
congetture, e presunziooi fin' ora addotte non
devono considerarsi ciascuna da per sè, ma tut-
33 te insieme, onde ancorche una, ò l'altra da sè
sola paresse debole, prese tutte insieme, si
coadiuvano mutuamente, e bastano ad indurre
la mente del savio Giudice a credere, che la
cosa non sia passata senza fraude, e che però
34 non debba darsi esecuzione ad un' apoca per
taoti capi sospetta, Rocca dispat. Jur. select. cap.
46. num. 21., Salgad. in labyrint. credit. dec. 23.
num. 5., Rota in rec. decis. 596. num. 18. par. 19.

Dopo aver dimostrata l'ineseguibilità di tal'
apoca, attesa la falsità, o sospetto di falso pro-
vato con argomenti sì forti, benche sia super-
35 fluo l'addurre il pagamento del debito contenu-
to nella medesima, nondimeno, quando anche
s'ammettesse per vera, e legale, potrebbe nel
nostro caso il preteso Creditore rigettarsi coll'
36 eccezione del presunto pagamento, essendo più,
che certo, potersi questo provare colle presun-
zioni, congetture, & amminicoli, ancorche man-
37 chi la quietanza, e non s'adduchino prove de'
Testimonj, ò confessione del Creditore, leg. si
Chirographum 24. ff. de probation., Gratian. discept. 581. nu. 3., Fenzon. ad statut. Urb. cap. 158.
num. 31. lib. 1., Constantin. ad idem statut. annot.
48. art. 4. num. 226. ibi = Licèt de illa expressè
non ostendatur quietantia, ex quo etiam per conjecturas, & præsumptiones solutio deduci potest =
Caren. resolut. 108. num. 2. ibi = Secundus igitur
casus est cum debitor Creditori opponit præsumptam solutionem, & in hoc casu supponunt omnes,
solutionem probari ex conjecturis, quamvis solutio
sit quid facti =, Surd. decis. 105. num. 10. ibi = sufficiunt præsumptiones, quæ prò Debitore militant =
Rota decis. 379. num. 13. part. 17. rec., & coram
bon. mem. Emerix jun. decis. 487. num. 2. ubi plures
ibi = In Jure non est novum, solutionem probari
etiam præsumptionibus, & conjecturis, quamvis
non appareat de receptis.

Molte in vero, e convincenti sono le conget-
ture del presunto pagamento, quali concorrono
38 r.el caso nostro; la prima si desume dalla dili-
ge.ıza del preteso Creditore, Cyriac. contr. 516.
num. 17., Constantin. d. annot. 48. num. 244. ibi =
Duodecima resultat ex quo consuevit Creditor esse
diligens in exactione propriorum Creditorum = Rot.
apud eumd. decis. 22. num. 9. & seqq., Surd. decis.
105. num. 2. ibi = Solutio facta præsumitur, quia
Creditor erat diligens exactor, cum non præsumatur in hoc negligens, qui diligentissimus erat in
cæteris = Mart. medic. decis. 84. num. 4. = E dall'
esser solvendo il Debitore, Gobb. consult. 68. 39
num. 14. & seq., Carena resol. 108. num. 7., Rot.
coram Pamphil. decis. 22. num. 11., coram Emerix
jun. decis. 1350. num. 7. ibi = elicitur ex opulentia
Debitoris = in rec. decis. 225. num. 12. ibi = ex conjectura solutionis, quod Debitor sit locuples, & ingenuus = part. 10.

Qual congettura se vien reputata molto effi-
cace, quando si tratta d'un Creditore negozian- 40
te, quale non suol differire l'esazione de' suoi
crediti, nè ritenere il suo danaro ozioso, Constantiu. d. annot. 48. num. 242. ibi = Decima adduci potest si versemur in Mercatore, quem non est
credendum diù differre exactionem sui crediti, nec
retinere suas pecunias otiosas =, al certo sarà di
molto maggior forza, quando vien comprovata 41
dall' effetto, cioè dall' avere il Creditore otte-
nuta sentenza condannatoria, ed in virtù di es-
sa fatti i sequestri con dar debito delle spese ne'
suoi libri; imperciocchè, siccome osserva il Constantiu. d. annot. 48. num. 249. = Sicut fuit dili- 42
gens in obtinendo mandato, ità est verisimile, quod
fuerit prosequutus diligentias prò consequenda solutione =, ed in vero non può presumersi diversa-
mente nel caso nostro, poiche vediamo dopo tut-
to questo restituita la scrittura al Debitore, non
potendosi tal restituzione attribuire ad altro,
che al pagamento del debito seguito in virtù di 43
simili atti, leg. qui Chirographum 59. ff. de legat.
3., leg. 2. ff. de remiss. pignor., leg. Creditorem 7.
Cod. eodem, Gen. de scriptur. privat. lib. 1. quæst. 4.
num. 161. & seq. ibi = quando Scriptura privata
reperitur penes Debitorem, debitum esse remissum, vel solutum plenè probat = Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 140. nu. 1. & 4., Mascard.
de probat. conclus. 476. num. 6., de Luc. ad Gratian. discept. 90. num. 6., Card. de Luc. de credit.
disc. 129. sub num. 5., Vincent. de Franch. dec. 361.
num. 3., Mart. medic. decis. 83. examin. 53. n. 16.
ibi = Secunda est conjectura, quâ probatur solutio,
quando instrumentum, seù scriptura debiti reperitur penes Debitorem.

Tutte queste congetture, come altrove s'è
detto, e nel nostro proposito ne avverte il Constantin. d. annotat. 48. num. 239, dovendosi con-
siderare unitamente, ut quæ singulæ non juvant, 44
unitæ prosint ad faciendam plenam probationem, ut
in his terminis post alios firmat Tristany decis. Cathalon. 36. num. 3., senza dubio averaono forza
molto maggiore, quando vengono coadjuvate 45
dalla lunghezza del tempo, Constantin. d. annot.
48. num. 228. ibi = Et quidem prima conjectura prò
solutione est diuturnitas temporis, & lapsus decem, vel octo annorum à die maturatæ solutionis,
cum non sit præsumendum, quod Creditor tandiù
distulerit exigere suum creditum = Excobar. de ratio-

tiocin. cap. 37. num. 5., *Card. de Luc. de credit.*
disc.129. num.3., *& num.5. de empt.disc.43.n.11.*
& seq., *Monf. Ansaldi de commerc. & merc. disc.*
16. *num.*17. ibi = *Reputatur facta solutio concur-*
rentibus cum diuturnitate aliis conjecturis = *Care-*
na resol. 108. *num. 4. & seqq.*, *Surd. decis.* 105.
num. 4. ibi = *præsumitur etiam per lapsum decen-*
nium à die solutioni præfixa, quia non est verisi-
mile, quod tanto tempore distulisset exactionem sui
crediti = *Rota in rec. decis.175. num.15.*, *dec.379.*
num. 14. *& num.* 18. *part.* 17., e da quell' altra
fortissima circostanza, per la quale si vede, che
nel decorso di detto tempo la scritta già una
volta restituita al Debitore per via di danaro,
46 è ritornata in mano di persone sospette con pat-
ti di poco buon' odore, che *sapiunt redemptio-*
nem litium, potendosi in questo caso presumere
47 ogni sorte di fraude, e di dolosa sottrazione
fatta in pregiudizio del Debitore, e de' suoi
Eredi non informati, *Farinacc. de falsit. quæst.*
153. *nu.*209., *Rot. coram Zarat. decis.* 73. *nu.*37.
ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de jurisdict.
decis. 29. *num.* 13., e piu giustamente cio potrà
presumersi nel caso nostro, atteso, che la mede-
48 sima è passata in mano di Debitore poco accura-
to, e di altre persone non informate, e perciò
più soggette alla frode, ed inganno, come al-
trove s'è osservato. Per lo che, sè le leggi han-
no voluto, che sia luogo al presunto pagamen-
49 to, quando vi concorrono lunghezza di tempo,
ed altri amminicoli, e ciò per la pubblica utili-
50 tà, quale ricercando, che ogn' uno senza mole-
stie goda il suo, e non sia turbato nel pacifico
possesso de' suoi Beni, toglie per ciò di mezzo
51 le liti col seguire la mera probabilità, e verisi-
militudine, *Scacc. de commerc.* §.1. *quæst.7. par.2.*
ampliat. 9. sub num. 135. §. *Ratio quare* ibi = *quia*
lex, quæ in occultis statuit id, quod ex verisimili
præsumitur, justè agit, quia cùm prò bono publico
lites terminandæ sint, & veritas non appareat, ne-
cessariò ad verisimilia recurrendum est =, *Cap. af-*
ferte de præsumption.; una tale equità delle no-
stre leggi senza dubio almeno dovrà aver luo-
52 go, quando, come nel caso nostro, si tratta d'un
preteso Creditore, che con argomenti sì validi,
e per tanti capi si rende sospetto, come già s'è
dimostrato di sopra &c.

Januen. Prætensæ Donationis.

Insinuationis defectus in donatione suppletus dici nequit ex geminatis actibus, nisi distincti sint, perfecti, atque ex intervallo facti, cujusmodi non sunt confectio apocæ, illiusque subscriptio. Duplex itidem subscriptio unico contextu donationi adjecta geminos non importat actus, neque ipsius ratificationem. Clausula *In fede* non continet verum juramentum, quod insinuationis defectum suppleat.

VOTUM XX.

1 *Insinuationis defectum in donatione supplent geminati actus, quibus Donator enixam, firmamque ostendit donandi voluntatem.*

2 *Nec requiritur, singulos ejusmodi actus ex se vim donationis habere, sed sat est, eos, instar insinuationis, præseferre deliberatum donandi animum*, & num.45.

3 *Insinuationis solemnitas fuit à jure inducta tum ad certam reddendam perseverantiam Donantis in proposita donandi, tum ne per fraudem donationes extorqueantur*, & nu. 4. & 49.

5 *Donanti, ante insinuationem, integrum est revocare donationem à se ex ejus errore, vel aliena machinatione factam.*

6 *Insinuationis defectum in donatione ut geminati actus supplere valeant, hi debent esse ab omni prorsus suspicione immunes.*

7 *Insinuatio nil aliud est, quàm donationem apud Judicem in scriptis redigere*, & n. 22. & 23.

8 *Insinuatione interveniente, Donatoris perseverantia in voluntate donandi certa est, ac omnis exulat doli suspicio*, & num. 10. 17. & 25.

9 *Insinuationis defectum ut geminati actus suppleant, oportet, eos esse legalitèr distinctos, & donationis ratihabitionem inducentes.*

11 *Donandi animus debet ipsum donationis actum semper præcedere.*

12 *Donationis apocæ confectio, illiusque subscriptio necessariò requiruntur, ut de donatione constet.*

13 *Donationis apocæ confectio, illiusque subscriptio non sunt actus per se ipsos distincti, atque perfecti, sed imperfecti, & incompleti.*

14 *Et originem quidem habent à voluntate donandi, sed, velut ad suum finem, ad traditionem diriguntur*, & num. 19.

15 *Donationis apocæ confectio, illiusque subscriptio habentur pro unico actu legaliter non distincte ab ipso donationis actu.*

16 *Nec sufficiunt sive ad geminationem inducendam, sive ad indicandam perseverantiam in proposito donandi.*

18 *Insinuatio in donatione tamquam in extremo jam præexistente requiritur.*

19 *Donatoris voluntas in donatione perseverandi assequi nequit, nisi per actus post donationem ipsam separatim faciendos.*

20 *Donationis, & insinuationis actus temporis intervallum requirunt, quo Donans deliberare queat*, & num. 24.

21 *In donatione fit impetus, quem Lex per insinuationis necessitatem refrænat.*

26 *Insinuatio tum in donatione, tum in pluribus etiam contractibus requiritur.*

27 *Donatio, licèt confecta ipsius Donantis charactere, ante traditionem, atque acceptationem, perfecta dici nequit.*

28 *In donatione duplex à Donante facta subscriptio ejus ratihabitionem ex se non præsefert.*

29 *Nisi posterior subscriptio noscatur post traditionem apocæ ex intervallo à Donante adjecta*, & num. 33. 55. & 56.

30 *In donatione duplex Donantis subscriptio contem-*

lemnitatis requisitæ pro f.rma substantiali actus.

86 *Insinuatio in dubio censeri debet requisita pro forma substantiali.*

87 *Certiùs, si eam Statutum requirat, eâque deficiente, Contractum irritet.*

89 *Contractus nullus datur carens vero, vel ficto juramento.*

93 *Clausula* In fede *ad humanam dumtaxat fidem referenda est, si adbibita ad confirmandam tantùm promissorum veritatem.*

94 *Clausula* In fede *adjecta substantiæ ipsi donationis, ejusque dispositivæ, potest quodammodo donationis convalidationem importare.*

95 *Non ita verò, si in parte executiva, imò in calce donationis fuerit adposita.*

96 *Clausula* Actum *in calce Instrumenti illius tantùm perfectionem, ac publicationem denotat.*

98 *Clausulæ in partibus executivis, tametsi amplissimæ, validitatem Contractui non tribuunt.*

97 *Clausulæ in partibus executivis solent ut plurimùm de stylo Notariorum adponi.*

99 *Et validiorem contractum non efficiunt.*

100 *Clausula* In fede, *& similia tum solùm confirmationem actus indicare possunt, cum ad eam præcisè denotandam directa sunt, vel ubi ad sanationem Contractus juramentum non requiritur.*

101 *Idque in puncto juris verius esse fatetur* Spad. conf. 87.

EX particulis contrariæ Decisionis ad me transmissis patet, Rotam Januensem donationem, de qua agitur, licèt destitutam solemnitate insinuationis, nihilominus tamquam validam sustineri, vel ob geminationem plurium actuum à Donante factorum, quibus impleri dicebatur mens, & finis legis non aliam ob rationem requirentis insinuationem, nisi ut certò appareret de perseverantia voluntatis Donantis in proposito donandi, quam ex talium actuum pluralitate resultare ait dicta contraria Decisio, vel quia D. Alexander Donator promiserat perpetuò ratam, & validam habere donationem ab ipso factam, renunciando legibus quibuscumque insinuationis solemnitatem præscribentibus, & quidem cum juramento virtualiter contento in clausula illa *in fede*, quâ absoluta legitur donatio; proindeque Jurisjurandi religione solemnitas ista suppleta dicebatur, hanc enim clausulam ad effectum, de quo agitur, æquipollere formali juramento censet eadem *Decisio*. Verùm neutrum ex his fundamentis subsistere posse crederem.

Et sanè, quod attinet ad primum; geminatio actuum inducentium perseverantiam Donantis in voluntate, & proposito donandi elici dicitur ex asserta promissione, seù animo donandi, schedula ipsa donationis, ex ejusdem reiterata subscriptione coram Testibus cum subsequuta denique consignatione facta D. Veronicæ, hi namque omnes actus simul sumpti,
utpotè ostendentes liberam, ac determinatam 1
voluntatem donandi, insinuationis solemnitatem
supplere censent *Gratian. discept. 531. num. 31. &
num. 34., Sanfelic. in prax. sect. 27, num. 45., Urceol. de transact. quæst. 67. nu. 8. & 9., Marcian.
disput. forens. 54. num. 18., Constantin. ad statut.
Urb. annot. 43. num. 110., Barat. decis. 640. num.
8., de Luc. de donat. disc. 60. num. 38., Peuting.
decis. 332. num. 18., Merlin. decis. 80. num. 17. in
fin., Ansald. de commerc., & mercat. disc. 34.
num. 29., & seq.*, ut loquitur contraria *Decisio*
subdens ex *Menochio*, aliisque, ad inducendam
geminationem actuum sufficientium prò convalidanda
donatione non requiri, quod singuli 2
actus ex se vim habeant donationis, sed satis
esse actus, qui ad instar insinuationis deliberatam
donandi voluntatem præseferant, ad id allegando
*Menoch. conf. 261. num. 20., Bardellon.
conf. 82. num. 13., Bouden. collect. legal. 19. num.
185. & seqq.*

Verùm nullo justo colore, nullàque justà ratione
contraria *Decisio* ex suprà relatis actibus
induci posse contendit geminationem illam, quæ
in subjecta materia requiritur, prò supplenda
omissione insinuationis, nam, cùm hæc solemnitas
à Jure nostro inducta fuerit ad duplicem
effectum, ut nempè ex ea certa reddatur perse- 3
verantia voluntatis Donantis in proposito donandi,
ut, præter mox allegatas auctoritates,
tradunt *Gratian. discept. 531. num. 30., Posth. resol. 75. num. 8., clar. mem., Card. de Luc. disc. 33.
num. 9.*, atque ut occurratur fraudibus, & insidiis,
quibus non raró à Donantibus etiam invi- 4
tis extorquentur effusæ, atque imprudentes donationes
*Bartol. in leg. Modestinus 23. num. 3. ff.
de donation, Boccacc. ad Constit. Mareb. Glos. 5.
num. 2., Gratian. discept. 531. num. 27. & seq.,
Card. de Luc. de donation. disc. 60. num. 7.*, qui est
alter effectus ex dicta solemnitate promanans,
si enim vel per imprudentiam, animique levitatem,
vel per errorem, & machinationem 5
seductus Donans ad præjudicialem liberalitatem
prosiliuerit, locus relinquetur pœnitentiæ, illique
integrum erit antè insinuationem revocare
donationem, *Card. de Luc. de donation. disc.
60. num. 17., Rot. in rec. decis. 456. num. 2. part.
4., & decis. 298. num. 14. part. 13.*, inde sequitur,
quod, ut ex geminatione actuum mens,
& finis hujus solemnitatis præsidio à lege
volitus, impletus dici possit ex geminatione 6
actuum, hos tales esse oporteat, ut evincant
deliberatam voluntatem Donantis, ejusque perseverantiam
ab omni suspicione immunem,
quemadmodum id assequimur ex insinuationis
solemnitate, quæ, si nihil aliud est, quàm donationem
redigere in scriptis apud Judicem, vel 7
Magistratum *leg. donatio 25. in fin. Cod. de donat.
leg. omnium Cod. de Præd. Curial. Aretin. in §.
Aliæ num. 4. Instit. de donation., Boccacc. ad Constitut.
Ægidian. Gloss. 5. num. 1., Mantic. de conject.
lib. 1. tit. 13. sub num. 16., Rot. decis. 226. nu.
6., & 7. part. 19. rec.*, eâ interveniente, nec
perseverantia in voluntate donandi, utpotè declarata
apud Judicem, vel Magistratum, indu-

8 dubium amplius revocari, nec ullus etiam in-
sidiis locus relictus videri poterit, utpotè aucto-
ritate Judicis præclusus. Actus itaque gemi-
natos supplentes hanc solemnitatem, tales es-
se, oportet, ut legalitèr considerati nedum di-
stincti sint, sed reputari queant tamquam actus
9 confirmantes animum, mentemque donandi,
& præseferentes ratihabitionem præcedentis do-
nationis, prout reverâ talem confirmationem,
10 sive ratificationem ex insinuatione induci ait
Post. resolut. 75.num.9.

Hujus autem generis non sunt actus illi, quos
expendit contraria *Decisio*, quippè asserta mens,
& animus donandi tamquàm origo, & princi-
11 pium præcedere semper debens actum ipsum
donationis, & confectio apocæ, illiusque sub-
scriptio necessariò requisitæ, ut perficiatur, at-
12 que constet de donatione, considerari nequeunt
tamquàm actus distincti, atque geminati per se
13 se ipsos perfecti, sed accipi debent, veluti qui-
dam actus incompleti, & imperfecti, origi-
nem quidem habentes à voluntate donandi, at,
veluti ad suum finem, ordinati ad complemen-
14 tum alterius actus, donationis nempè solâ tra-
ditione perficiendæ, eàque propter, utpotè ha-
bendi prò unico actu legaliter minimè distincto
15 ab actu ipso donationis, quam perficiunt, *Ro-
man. cons. 305.nu.3. & seqq.*, *Pancirol. cons. 194.
num.24. lib.1.*, *Genua de verb. enunc.lib.1. quæst.
3. nu. 32.*, sufficientes non sunt ad inducendam
16 geminationem supplentem, sivè connotantem
perseverantiam voluntatis Donantis, prout illa
17 habetur ex insinuatione, ut post *Grat. cons. 71.
num.26. lib.1.*, tradit *Gallerat. de renunc. lib. 5.
cap.5. num. 15.*, *& consonat Rota in Romana He-
reditatis de Ruspolis 13. Junii 1704. §. 42. coram
Rmo Molines Magno Hispaniarum Inquisitore*,
quæ in simili casu loquitur his verbis = *Quaprop-
ter, subductis istis molestiis, remanet tantum di-
scutienda unica illata super confectione multiplici
Ruspuli, quæ multiplicatur in plures ratione plu-
rium actuum, & inspectionum subalternarum,
quas ad verificationem hujusmodi Judicii opus fuit
excutere, sed reverâ, cum omnes procedant ab una
causa, reducendi sunt ad unicam tantùm mole-
stiam* =

Quonam enim colore dici potest, suprà re-
censitos actus æquipollere insinuationi, quæ ut-
18 potè importare debens actum perseverantiæ in
voluntate, & proposito donandi, necessariò
connotat extremum, sivè actum subsequentem,
& prorsus distinctum ab ipso actu donationis, in
qua tamquam in actu, & extremo jam præexi-
19 stente requiritur hæc animi perseverantia,
quam assequi non possumus, nisi per actus suc-
cessivos post expletam ipsam donationem sepa-
ratim faciendos, quemadmodum separati sunt
actus donationis, & insinuationis requirentes
20 intervallum temporis, quo Donans deliberare
queat, an sibi expediat per insinuationem con-
firmare donationem, nam, ut benè inquit *Ol-
drad. cons.253. sub num.1.* = *in donatione fit impe-
21 tus, quem lex per insinuationis necessitatem refræ-
nare voluit* = quamobrem *sub nu. 3.* optimè con-
cludit his verbis = *verius tamen videtur, quod,
quantum ad hoc dici possit, quod insinuatio est præ-
existentis donationis in scripturam redactæ apud
competentem Judicium facta publicatio, & ejus 22
auctoritate in publica monumenta, seù acta, vel
gesta facta redactio, ut perpetua, & facilior sit
probatio veritatis &c. nec est novum, quod actus
etiam apud unum celebratus, prò sua ultima per- 23
fectione apud alium publicetur &c. fuit enim talis
insinuatio inventa, ut in tempore intermedio, quod 24
est inter donationem, & insinuationem possit Do-
nans deliberare, an sibi donationem per insinuatio-
nem confirmare expediat, & quia iterans tales
actus, scilicet donationis, & insinuationis osten- 25
dit mentis perseverantiam, & tollit suspicionem
deceptionis* =. Enim verò, si actus in contrarium
adducti secum ferre possent geminationem suf-
ficientem ad supplendam insinuationem à Jure
inventam, frustrà leges tum civiles, tum mu-
nicipales tàm in donatione, quàm in pluribus
aliis contractibus prò habenda certitudine per-
severantiæ Donantis in voluntate donandi so- 26
lemnitatem istam requisivissent, omnem nam-
que donationis actum præcedere solet præmedi-
tatio, atque declaratio animi donandi, eam-
que subsequuntur tractatus, ac denique, do-
natio redacta in scripturam nedum subscrip-
tam, sed sæpè sæpius ipsius Donantis charactere
confectam, ità completur traditione Donan-
tis, & acceptatione Donatarii mutui consensus
conjunctione actum perficientium, ut antè ta-
lem traditionem, & acceptationem nullo ex 27
præambulis actibus donatio perfecta dici queat
ad *Text. in leg. absenti 10. ff. de donation. Glos.
in §. Aliæ Instit. eodem tit.*, *Rota coram bon. me.
Emerix Jun. decis.250. nu.10.*, *& ad ornat. clar.
mem.Card. de Luc. super mater. de Dot. decis.14.
num.32. lib. 6.*, *in rec.decis. 289. nu.5. part.14.*

Quapropter, nullo numero habitâ multiplici-
tate dictorum actuum importare non valentium
eam geminationem, quæ necessariò exposcit di-
stinctionem cum prioritate, & posterioritate
temporis efflagitata inter actus illos, quorum
alter alterum approbare, seù confirmare debet,
inquirendum solùm erit, an colore ullo, ullà-
que justâ ratione geminatio isthæc induci possit
ex duplici subscriptione, quæ ab eodem D. Ale-
xandro Donatore donationi, de qua agitur,
adjecta reperitur. Verùm enim verò neque
etiam duplicis hujus subscriptionis præsidio præ- 28
sens donatio confirmari posse videtur, licèt enim
id plurimùm fortè urgere posset, si secunda sub-
scriptio post traditionem Apocæ ex intervallo à 29
Donante adposita reperiretur, aliter tamen res
se habet in nostro casu, quippè ex ipsa oculari
inspectione Apocæ perspicuum fit, illam con-
temporaneè traditioni adpositam fuisse, & qui-
dem non animo hac iteratâ subscriptione decla-
randi enixam, atque deliberatam Donantis vo-
luntatem confirmandi, atque perseverandi in
donatione, sed ut Gaspar tertius Testis tutò af- 30
firmare posset se habere notam Donantis ma-
num, quia illum scribentem vidisset, ideoque
D. Alexander post secundum Testem adjecit al-
te-

teram subscriptionem, quam subsequitur testi-
monium, & subscriptio præfati tertii Testis;
hæc igitur secunda subscriptio, utpotè contem-
31 poraneè, eodemque contextu, quo per traditio-
nem Apocæ perficiebatur donatio, habenda est
prò unico, eodemque actu cum illa, & cum al-
tera subscriptione, ideoque ex ea induci nequit
geminatio ulla actuum, quæ si non datur in iis,
32 quæ unico contextu fiunt, *Gloss. in leg. si conve-
nerit 18. ff. de pignorat. action. Gloss. in cap. ab
eo 6. in verb. insistenti de appellat. in 6.*, *Roman.
cons.427. nu.3.*, *Paris. cons.71. num.20. vers. nec
obstabit. lib.3.*, *Cephal. cons. 94. in fin.*, *Anton.
de Canor. de insinuation. inter tract. magn. num.5.
part.2. tom. 6. gloss. 274.*, *Genua de enunciativ.
verb. lib.1. quæst. 3. num. 32.*, proculdubio nec
etiam connotare poterit perseverantiam in vo-
33 luntate donandi, quâ tollatur pœnitendi facul-
tas, quam Donans habet in eo temporis interval-
lo, quod, ut alibi dictum est, inter donatio-
nem, & insinuationem intercedit.
Nilque turbant auctoritates in contraria *Deci-
sione* allegatæ, nam in casu, de quo agit *Gra-
tianus discept. 531.*, aderant geminæ distinctæ
34 Epistolæ ex intervallo scriptæ eamdem donatio-
nem continentes, ut perspici potest ex *num.30.*,
& præterea *num.36. in fin.* Donans duplici jura-
35 mento renunciaverat cuicumque insinuationi,
aliisque solemnitatibus *Sanfelic. in prax. citat.
sess.* 27. loquitur de donatione semel, atque ite-
36 rum ratificata, & cum expressa renunciatione
insinuationis jure jurando firmata; Et de non
37 absimili casu agunt *Urceoll.*, *& Marcian.*; *Con-
stantin. verò ad statut. Urb. annot. 43. num. 110.*
minimè loquens de illis actibus, qui vel ob sub-
ordinationem, quem unus habet alteri, vel ob
38 contemporaneitatem, quâ gesti sunt, prò unico
haberi debent, geminationem sic explicat = *Ut
quia pluribus vicibus, ac sæpè fuerit reiterata* =
39 quæ sanè verba proculdubio important distin-
ctionem actuum, & intervallum temporis in-
ter eos intercedens. Ità etiam intelligendi sunt
Card. de Luc., *& Ansaid.*, qui speciatim tra-
40 ctat de liberatione contenta in distinctis scriptu-
ris, in Apoca nempè, & Epistola. Apertiùs
41 geminationem hanc explicat *Rota coram Burat-
to decis.640. nu.8.* ibi = *geminatio autem, & mul-
42 tiplicatio, etiam ex intervallo resultat ex dicta
ordine de solvendo Rodiano primam pagam, & alias
maturandas, & ex quietantiis, Epistola, & aliis,
de quibus infrà* = *decis.80. num.17.*, *coram Merli-
43 no* loquitur de donatione ratificata in testamen-
to, demum his dissimilis non est casus *dec.332.
coram Peuting. in fin.*, & consonant quot quot
virtutem actus geminati expendentes, firmant,
per illum sustineri id, quod aliàs non valuisset,
44 semper enim loquuntur ubicumque geminatio
temporis intervallo facta fuit, ut apud *Gozza-
din. cons.1. num.37.*, *& cons.70. num. 7.*, *Cephal.
cons.192. num.18.*, *& seqq. lib.2.*, *Beroum quæst.
21. num.6.*, *Genu. de verb. enunc. lib. 1. quæst. 3.
num. 32.*
Quæ cùm ità sint, frustrà auctoritate non-
nullorum Doctorum, qui in contraria *Decisione
De Contract.*
allegantur, probari contenditur, quod, ut ex
geminatione actuum firmitatis robur obtinuisse 45
dici queat donatio, necesse non sit, quod sin-
guli per se spectati vim habeant donationis;
nam, hoc etiam admisso, attamen, ut ex eis-
dem elici possit geminatio necessaria ad sup-
plendam solemnitatem insinuationis, requiri- 46
tur, quod inter eos intercedat talis perfectio, &
distinctio cum prioritate, & posterioritate tem-
poris, qualem intercedere oportet inter duos
actus, quorum unus se habeat tamquam con-
firmatorius alterius, quæ sanè ratio considera-
ri nequit respectu illorum actuum, qui, vel ob 47
contemporaneitatem, & contextualitatem, quâ
gesti sunt, vel quia omnes simul sumpti, tam-
quàm prorsus imperfecti, ac incompleti ordi-
nantur ad perficiendum unicum tantùm actum
completum alio posteriori actu deindè confir-
mandum, accipi nequeunt tamquam confirma-
tum, & confirmans. Nec contrarium firmant
auctoritates *in Decisione* allegatæ, nam *Menoch.
cons. 261. num.20.* tantum abest, quod ullo pa-
cto probet illius assumptum, ut apertè illud de-
struat, quippè in suo casu, ut actuum gemina-
tionem inducat, prò primo actu ponderat pre- 48
ces senatui Mediolanensi porrectas prò obtinen-
da permissione donandi, prò secundo verò actu
considerat ipsam donationem, profectò inter
hos actus non solùm datur distinctio, & inter-
vallum temporis, in quo Donans pœnitere pos-
set, quippè post obtentam à Senatu facultatem
donandi, liberè poterat illâ non uti; verùm
prçtereà supereminenter impleta reperitur mens
legis, quæ si, ut alibi diximus, solemnitatem
insinuationis præscripsit, ut certò constare pos- 49
set de libera voluntate Donantis dolo nullo,
nullàque machinatione extorta; quonam pacto
de his dubitari poterat in eo casu, in quo Do-
nans, declaratà, atque expositià supremo Magi-
stratui Principem ipsum representanti volunta-
te donandi, illius auctoritate ad donationem
celebrandam se parabat, hoc namque casu cer- 50
tè non omissa, sed præpostero quodam ordine
insinuatio, quæ subsequi debebat, præambulè
ad ipsum contractum adhibita videri potest. Ut
etiam non urgent *Bardellon. cons.82. num.13.*, *&
Bonden. collect. legal.19. num.85.*, *& seqq.*; nam
in illorum casu agebatur de probanda causa re-
quisita ad validitatem actus, quæ cùm requira- 51
tur in eodem actu, & concurrere debeat tempo-
re, quo ille celebratur, rectè proindè gemina-
tio eam probans elici potuit ex actibus contem- 52
poraneis, eodemque contextu celebratis, qua-
lis in casu dictorum Doctorum reputabatur sub-
scriptio, in qua subscribens Apòcam verum es-
se affirmabat, & promittebat quantum superiùs, 53
in Apoca nempè continebatur, at non ità res se
habet, quando agitur de supplenda insinuatio-
ne per actuum geminationem, quia cum illa 54
adhibenda sit post expletam donationem, &
quidem cum intervallo temporis, quo Donanti 55
datur facultas pœnitendi *Boccacc. ad constit. Æ-
gidian. Gloss.5. num.10.*, *& seq.*, hinc fit, quod 56
suppleri nequeat ex actibus ipsam donationem

con-

concomitantibus, & contemporaoeè cum illa
gestis, ex alibi deductis.

Prima pars confecta est, plenè enim demon-
stratum fuisse arbitror, malè in contraria Deci-
sione contendi, omissionem insinuationis sup-
pleri posse ex geminatione actuum; quæ in no-
stra hypothesi oullo pacto concurrit, reliquum
modò est, ut demonstremus, eamdem sup-
pletam dici oon posse clausulà illà *In fede*, cui
tribuitur juramenti vis virtualiter in eadem
contenti; Profectò Id adeò validis argumentis
ab aliis DD. Defensoribus D. Caroli demonstra-
tum fuisse censueram in prima mea allegatio-
ne, ut nè jam actum agere velle viderer, li-
benter abstinuerim ab ulteriori rei jam plenè
discussæ examine. At quoniam spem fefellit e-
ventus, non pigebit pauca quædam afferre,
quibus demonstretur, sub præfata clausula *In fe-*
57 *de* contineri non posse juramentum illud, quod
Donantem obstriogere queat ad observantiam
donationis, tametsi præsidio solemnitatum de-
stitutæ; Enim verò, si juxta opinionem frequen-
ti Doctorum calculo approbatam, ut juramen-
tum supplere queat defectum insinuationis, oe-
cesse est illi jurisjurandi religione expresse fuis-
58 se renunciatum, ex originali doctrina Jo: *Andreæ
ad Speculat. tit. de Instrum. edit. §. Porrò in ultim.
addit.*, quem sequuntur *Imol. conf 36. num. 54.*,
ità veteres censuisse dicens, *Aldobrandin. cons.
99. nu. 18. lib. 2.*, *Malvasia cons. 3. per tot.*, *Bardel-
lon. cons. 15. num. 29.* ibi = *respondetur quartò, tunc
juramentum sanare defectum talis solemnitatis,
quando expressè, distinctè, ac specificè fuit adposi-
tum renunciationi insinuationis, aliàs secus* = *Be-
ret. cons. 11. num. 15.*, *Beroù cons 56. num. 9. lib.
1.*, *Cephal. cons. 208. num. 15. & seq.*, *Menoch.
cons. 165. num. 5.*, *Tiraquel. in leg. si nuquam Cod.
de revocand. donation. num. 143.*, *Clar. in §. dona-
tio quæst. 18. num. 2.*, *Merend. contr. Jur. lib. 1.
cap. 3. nu. 4.*, *Phanuc. de Invent. inter tract. magn.
tom. 8. part. 2. fol. 317. num. 184.*, *Urceol. consult.
foreas. 4. num. 14. & seq.*, *Cavalcan. decis. 65.
num 4.*, *Magon. decis. Florent. 64. num. 25.*, *Ro-
vit. decis. 48. num. 2.*, *Rot. in rec. decis. 293. num.
10. part. 4. tom. 2.* ibi = *Ulteriùs deficit etiam ipsius
donationis insinuatio, quem defectum nec jura-
mentum supplet, tum quia tunc illud suppleret,
quando fuisset in specie renunciatum insinuationi
cum juramento, quod non fuit factum in casu no-*
59 *stro* =, adeo quidem, ut non sufficiat renuncia-
tio generalis, & vaga, quæ ad alia referri pos-
sit, ut docent *Phanucc. loc. mox citat.*, & *Ma-
gon. decis. Florent. 64. num. 25. §. Verùm*, ubi te-
statur, ità etiam aliàs decisum fuisse io *Rota Se-
nensi*, & *Florentina*.

Inde sequitur, quod suppletionem hanc nul-
lo pacto secum ferre poterit dicta clausula, quæ
60 oec æquipollet verò, ac formali juramento,
nec expressè adjecta legitur substantiæ contra-
ctus, & iosinuationi ipsi in specie. Prima nostri
61 assumpti pars probatur ex notione ipsa jura-
menti, quo fide non humanâ, sed theologica ad
promissa servanda quis se obligat, illud enim
62 propriè est actus, quo Deus invocatur, ut pro-
missi testis sit, utque, si illud non servetur,
commissi perjurii vindex esse velit ad *Text. in
Canon. Debitores 6.* ibi = *si verò de ipsarum solutio-
ne juraverint, cogendi sunt Domino reddere jura-
mentum* = *de jur. jurand. Canon. quantumlibet 47.
distint.*, *plenè Covaruv. in cap. quamvis pactum in
princip. de pact.*, *Torr. de pact. futur. success. lib. 2.
cap. 8. nu. 14.*, talem autem actum præseferre
nequit clausula illa *In fede*, quæ, licèt impor- 63
tet fidei præstationem, sive interpositionem, at- 64
tamen, utpotè intelligi valens, de fide huma-
na, trahenda non est ad fidem theologicam
contentam in juramento, quippè, quoties oul-
lo fidei præstationi adjecto religionis vinculo,
non constat, de qua præcisè fide Contrahens
senserit, humana potiùs, quàm theologica fides 65
interposita censenda est *Pinell. de rescind. ven-
dit. lib. 2. part. 3. num. 13.* ibi = *sed meliùs in dubio
præsumendum, quod quis promisit per fidem hu-
manam, quâ nobiles, vel, qui se tales jactant,
suam fidem adstringere solent, quæ præsumptio ju-
vatur a consuetudine juxtà legem semper in con-
tractibus* = *Guttierez. in Authent. Sacramenta
Puberum nu. 145. Cod. si adversus vendit.* ibi = *In
dubio autem quando non constat, de qua fide sen-
serit Contrahens, tunc de humana est intelligen-
dum* = *Bursat. cons. 78. per tot.*, *Silvester in sum-
ma verb. juramentum in princip. num. 7.*, *Cancer.
variar. resol. part. 2. cap. 8. num. 91.* ibi = *Et ubi
sumus in dubio, itaut non appareat, quæ fides sit
interposita, est sciendum, censeri interpositam fi-
dem humanam* = *Altograd. contr. 96 art. 2. num.
38. §. Et quamvis* ibi = *Et quamvis in clausula de
fide sit mentio, nequaquam intelligenda est de fide
theologica, sed de fide humana, quâ jure natura-
li obstringuntur etiam Gentiles, Turcæ &c. sicuti
in dubio præsumitur* =

At verò, si, ut censent Doctores simplex
fidei præstatio ad humanam potiùs, quàm theo- 66
logicam in dubio referenda est, quonam pacto
vigore illius genericæ clausulæ *In fede*, io qua
verba non diriguotur oeque ad Deum, neque
ad Sanctos, nullumque continet vioculum Reli- 67
gionis, interposita dici poterit fides theologi-
ca? oisi eam confundendo, sivè veriùs demit-
tendo ad fidem humanam, dicere velimus, vir-
tualiter saltem idem esse fidem interponere il-
lis nimirum familiaribus formulis *da uomo d'
onore, da Cavaliere*, hisque similibus, ac expres- 68
sè Divino numine invocato, se jurisjurandi
religione illigare, quod, cum absurdissimum
sit, quippè tantùm humanæ, quantum theo- 69
logicæ fidei tribui videretur, ut observant *Kel-
lembech de renunc. quæst. 3. in fin.*, *Torr. de pact.
futur. success. lib. 2. cap. 8. num. 29. & seq.*, Jure
proindè, meritòque Doctores præstationem fi-
dei humanæ non solùm quoad essentiam, ac 70
substantiam actus, sed etiam quoad formam,
& modum secernentes ab interpositione fidei
Divinæ, tunc demùm hanc interpositam dicen- 71
dam esse docuerunt, quum aliquod religionis
vinculum fidei præstationi adjicitur *Covaruv. de
pact. §. 2. num. 2. contrarios reijciens*, *Suarez de re-
lig. tom. 2. lib. 1. cap. 13. de jurament. num. 9. cum
seqq.*,

seqq., *Sanchez in præcept. Decalog. lib. 3. cap. 2.*
num. 32., *& de matrimon. lib. 7. disput. 79. nu. 28.*,
Filiucc. oper. moral. tract. 25. cap. 3. num. 88.,
Leander. de Jurament. tract. 1. disput. 3. quæst.
18. per tot., *Fernand. Mendez. de pact. lib. 1. cap.*
6. quæst. 3. per tot., *Petra de potest. Princ. cap. 20.*
num. 20. cum seqq., *Torr. de pact. futur. success.*
cap. 8. num. 12. & seqq., *Themud. decis. 342. num.*
24., *& seqq. §. 3.*, qui omnes apertè testantur,
hanc esse communionem, magisque receptam
opinionem.

Gravem igitur censuram effugere nequit opi-
nio nonnullorum sentientium, ex consuetudine
72 saltem talem clausulam *in fede* (licèt alioquin
in suo obvio sensu humanam dumtaxat fidem
præseferentem) vim juramenti obtinere, nam
istiusmodi consuetudinem ex notis regulis pro-
bandum esset vigere Januæ, & præterea ii, qui
73 tantam vim illi tribuunt, loquuntur contrà sa-
niorem, verioremque Doctorum sententiam,
fidemque Divinam cum humana confundere
attentant, parem quodammodo vim utrique
tribuendo, licèt invicem distent quantum id,
quod æternum, quod immutabile est, quod nec
fallere, nec falli potest, distat ab eo, quod flu-
xum, quod mutabile, & quod decipere, ac de-
cipi potest, ut auctoritate *Divi Thomæ* probat
Suarez. de Religion. tom. 2. lib. 1. cap. 5. num. 10.
in fin., *Fernand. Mendez. de pact. lib. 1. cap. 6.*
quæst. 3. num. 6., *Greven. ad Gaill. lib. 2. conclus.*
59. num. 26., *& seq.* Doctores contrarium sen-
tientes perstringens gravibus illis verbis = *quis*
enim homo quotus quisque ille sit, tandem sit lu-
tens, & umbra conferri cum Creatore posset?
quid humana, quantacumque illa esset fides, simi-
litudinis cum fide æternæ veritatis participat?
quid dicam servus cum Domino, Administrator,
& Dispensator cum ipso Rege? = *Torr. de pact. fu-*
tur. success. d. cap. 8. num. 19. in fin. inquiens, il-
los, *qui hanc doctrinam ad fidem politicam, vel*
fidem Principum accommodarunt, eâ abusi sunt,
nihil enim hæc commune habet cum fide christiana.
74 Jure igitur, meritòque consuetudo isthæc tam-
quam aberrans ab omnibus tum Cæsarei, tum
Pontificii Juris regulis improbatur ab *Hartman.*
Pistor. lib. 4. quæst. 6. num. 3., quem refert, & se-
75 quitur *Torr. d. cap. 8. num. 26.*, quippe juramen-
76 tum, utpotè ad Deum, aut ad res sacras rela-
tum, cùm sit de jure divino, legibus, & huma-
77 nis consuetudinibus subjici, aut ab iis normam
recipere nequit *Vesembecch. in paratitl. ad tit. de*
Jurejur., *Hellembech. de renunc. quæst. 3. in fin.*
ibi = *Non enim consuetudine introduci potuit, ut*
tantum humanæ fidei, quantum Religioni ergà
Deum tribuatur. = *Tor. d. cap. 8. num. 29.*, *&*
seqq.

Juxtà igitur veriorem sententiam, dicta
78 clausula *in fede*, tanquam suàpte naturâ, non-
nisi fidei humanæ præstationem importare va-
lens, cùm jurisjurandi religionem continere,
auctoritatemque habere nequeat, consequens
est, quòd insinuatio à jure requisita pro firmita-
79 te donationis, & nonnisi juramenti sanctitate,
ac vinculo suppleri valens, censeri nequeat suf-
ficiens pro sustinenda donatione non insinuata,
Vltejus cons. 34. num. 187. lib. 3., *Riminald. cons.*
521. num. 75., *& seqq.*, *Græven. ad Gaill. lib. 2.*
conclus. 39. num. 7., *& conclus. 59. num. 7.* ibi =
Sic in terminis insinuandæ donationis remittendæ
corporali juramento non adæquatur præstatio per
fidem = optimè *Altograd. contr. 96. art. 2. nu. 50.*
& plurib. seqq., qui loquens de contractu vali-
diori illâ clausulâ *sub vinculo sinceræ fidei*, pro- 80
bat, eamdem sufficientem non esse ad validita-
tis robur tribuendum contractui, ob insinuatio-
nis defectum alioquin invalido, & affert ratio-
nem gravium Doctorum suffragio, & Tribuna-
lium auctoritate firmatam, videlicet illud qua-
lecumque juramentum, quod sub similibus 81
clausulis virtualiter, & implicitè contineri ex-
adversò asseritur, nonnisi juramentum fictum
reputari posse, idemque majorem quidèm fir-
mitatem tribuere posse actui alioquin valido, 82
efficaciùs ad illius observantiam Contrahentes
adstringendo, at non etiam tanti valere, ut 83
confirmare queat contractum de jure invali-
dum, pro hujus namque nullitate sananda ve-
rum, & reale juramentum requiritur, ut benè 84
distinguendo, docuerunt *Bardellon. cons. 15. nu.*
30., *Cyriac. contr. 215. num. 16.*, *& seq.*, *contr.*
317. num. 17., *& num. 32.*, *contr. 631. num. 10.*,
Merend. contr. jur. lib. 1. cap. 1. in fin., *Andreol.*
contr. 239. num. 74., *& contr. 240. num. 15.*,
Torr. d. cap. 8. num. 30., *Surd. decis. 159. nu. 14.*,
præsertim verò, quando ex legis sive commu-
nis, sive municipalis dispositione talis solemni-
tas respicit formam substantialem actus *Alto-* 85
grad. d. contr. 96. num. 145., *Torr. de pact. futur.*
success. d. cap. 8. num. 30., prout pro forma sub-
stantiali talem solemnitatem in dubio requisi- 86
tam censendam esse docuerunt *Angel. cons. 179.*
num. 7., *Becc. cons. 66. num. 10.*, *& seqq.*. Cer-
tius, si statutum solemnitatem hanc requirens, 87
eâ deficiente, contractum irritum declaret *Bac-*
cacc. ad constit. Ægidian. gloss. 5. num. 6. Et sanè,
si istiusmodi ficto juramento contento in supe-
riùs relatis clausulis tribuenda esset eadem vis,
ac auctoritas, quâ pollet juramentum corpora- 88
le, irritæ prorsùs redderentur tot sanctissimæ
leges pro recto, ac felici Civium regimine à
Majoribus nostris promulgatæ, omnesque sem-
per eluderentur, quippè hodie nullus est con-
tractus, cui verum, aut fictum juramentum ad- 89
positum non reperiatur, vel in quo fides pro il-
lius observantia præstita non censeatur; nè igi-
tur frustrà leges conditæ dicendæ sint, earum-
que dispositio locum aliquando habere queat,
dicendum est, fictum, & improprium jura- 90
mentum sufficere nequaquam posse pro sananda
nullitate contractus ab ipsa lege inducta, juxtà
auctoritates hactenùs allegatas.

Quamquam verò hæ omnes rationes desumptæ
ex intrinseca natura, & essentia juramenti, cla-
rè evincere videantur, illud contineri non posse
sub præfata clausula; nihilominùs in concreto
casus nostri exuberaret, quod dubium videri
posset, an eadem clausula referenda esset po-
tius ad fidem humanam, quàm theologicam, 91

nam, si, ut dictum est in §. *At verò*, si, ut cen-
sent Doctores, in dubio fidei præstatio, atque
92 interpositio de bumana, non de theologica in-
telligenda est, ad humanam certè dumtaxat fi-
dem referenda erit, quando, juxtà alteram no-
stri assumpti partem propositam in §. *Inde se-
quitur*, eadem (ex toto dispositionis contextu
adhibita reperitur ad asserendam solummodò,
93 confirmandamque naturalem veritatem pro-
missorum, ut benè notarunt *Cajetan. 2. 2.quæst.
89.art.6. Sot. de justit., & jur.lib.8.part.1. art.1.,
Less. eod. tract. lib. 2. cap. 42. dubitat.1. num. 4.,
Azor. instit. moral. tom.1. lib.11. cap.3. quæst.1.,
Torr. d. cap. 8. per tot.*

Dicta namque clausula adjecta legitur in cal-
ce apocæ, ideòque, licèt illi tribueuda esset ea
vis, quam asserit contraria *Decisio*, id colore
aliquo affirmari posset, si eadem adjecta repe-
94 riretur parti dispositivæ, & substantiæ ipsi do-
oationis, tunc enim dici posset, Donantem tali
clausulâ usum fuisse ad magis, magisque con-
firmandam, convalidandamque donationem, at
cum in nostro casu eadem legatur in parte exe-
95 cutiva: imò in calce donationis, quæ dictâ clau-
sulâ absolvitur; adhibita ad summum videri po-
terit ad adstruendam materialem veritatem do-
nationis, illamque absolutam jam esse, eo fermè
96 modo, quo clausula *Actum* in calce instrumenti
adposita, illius taotummodò perfectionem, ac
publicationem denotat *Mart. de clauf. clauf. 4.
part.1. num.1., & 3., Barbos. eodem tract. clauf.
2. num.2., Gratian. discept.forens. 796. num.24.,
& seq., Rot. coram Cavaler. decis. 640. num. 7.,
coram Burat. decis. 456. num.4., & in annot. num.
21.*, absque eo quod conferre possit ad confir-
maudum contractum, supplendasque solemnita-
tes oecessariò ad illius validitatem requisitas;
97 Idque confirmatur exemplo clausularum adpo-
sitarum partibus executivis, quæ, tametsi am-
plissimæ sint, validitatis robur tribuere non pos-
sunt contractui *clar.mem.Card. de Luc. de renunt.
disc. 3. num. 14., Rot. in rec. dec. 217. num. 34.
part. 11.*, & passim alibi, ob prævalidam illam
98 rationem, quod eædem, tamquam vel ex stylo
Notariorum, vel de consilio Sapientum adjici
solitæ, *Card. de Luc. de judic. disc. 26. num. 4.,*
99 *& num. 22.*, & accessoriè, imò casualiter adje-
ctæ famulantur quidem, sed nullam ampliorem
vim tribuunt contractui, cui adjiciuntur *Hon-
ded. cons. 36. num. 32. lib. 1., Marta de clauf.
clauf. 34. part. 4. num.1., Boscal. apud clar. mem.
Card. de Luc. de feud. art.5. num.28., Rot. coram
Merlin. decis. 92. num. 24., coram Dunoz. Jun.
dec. 517. num. 6., in rec. dec. 144. num. 13. part.
17., & coram Rmo Ansaldo decis. 80. num. 33.*,
& in nostris terminis *Altograd. d. contr. 96.
num.75.*

Superesset, ut verba faceremus de auctorita-
tibus io contrarium allegatis, at superfluum est
singillatim illas refellere; nam, si quæ adsunt,
loquuntur contra veriores juris nostri regulas
communiori Doctorum consensu receptas, &
pleræque earum extraneæ sunt à casu nostro;
proceduot enim vel in termiois, in quibus fidei
præstatio præcisè referebatur ad observantiam 100
necessariam stipulationis, vel in casu, in quo ad
firmandum contractum, aut aliquem illius de-
fectum sanandum, non requirebatur juramen-
tum, prout ex suprà firmatis requiritur prò sup-
plendo defectu insinuationis, & quamvis *Spad.
cons. 167.* id præcipuè firmet ad effectum sup- 101
plendæ insinuationis, fatetur tamen, contra-
riam opinionem esse in puncto Juris veriorem,
& sentit pondus auctoritatis *Riminaldi* à nobis
supra allegati, qui, ut ipse inquit, consuluit io
propriis terminis innixus gravissimis auctorita-
tibus, quapropter rogamus sapientes Judices,
ut auctoritates illas, eamque sequi velint senten-
tiam, quæ, ut fatentur etiam contrarii Aucto-
res, ex juris nostri censura verior est, & gravis-
simis commendatur auctoritatibus.

Romana Jocalium.

Jocalia Sponsæ tradita à Marito, ipsiusque Consanguineis, donata non ceosentur, sed gratiâ ipsius Mariti, & ad usum dumtaxat commodata, si res sit inter Magnates. Idem de traditione Jocalium à Sponsæ Consanguineis provenientium. Inventarii error ex quibus valeat evinci? Donatio Infanti à Compatre facta, nec ipsi, nec ejus Matri adquiritur, sed Patri, staote Compatris erga illum benevolentiâ.

VOTUM XXI.

1 *Donatio jocalium* ioter vivos *facta, irrevocabilis est.*

2 *Donatio* inter vivos *etiam in jocalibus, ac gemmis pretiosis locum babet.*

3 *Donationis titulo deficiente, potest adbuc donatio ex conjecturis argui.*

4 *Donatio est, si quid à Magnatibus tradatur.*

5 *Donatio est, non ad usum commodatio, jocalium traditio inter Magnates facta.*

6 *Donatio est, si jocalium traditio fiat Personæ ditissimæ.*

7 *Descriptio jocalium in Inventario facta, probat eorum pertineutiam ad hereditatem Defuncti.*

8 *Inventarium confectum a Procuratore babetur, ac si a Principali factum.*

9 *Procedit etiam in Inventario Personæ Magnatitiæ.*

10 *Donatio Monilis Puero a Compatre facta, ad ipsius Matrem pertinet.*

Et censetur facta miseratione Matris summum dolorem perpessæ, num. 12.

11 *In donationibus mens unicè, & affectio Donantis spectanda est.*

13 *Jocalia Sponsæ a Marito, ejusque Consanguineis tradita, censentur ad usum dumtaxat commodata.*

14 *Idque ipsius Mariti, ac ejus bonoris gratiâ.*

15 *Ut scilicet ornatior Sponsa incederet*, & oum. 17.

16 *Jo-*

16 *Jocalia Sponsæ à Marito, ejusque Consanguineis tradita, soluto Matrimonio, debent Marito restitui.*
18 *Donatio numquam præsumitur.*
19 *Jocalia Sponsæ a Marito, vel ejus Consanguineis tradita, si sint pretiosa, & maximè si rarissima sint, non præsumuntur donata.*
20 *Voluntas qualis fuisset, arguitur ex possibili casu, licèt iste non evenerit.*
21 *Donationis titulus expressus in traditione jocalium facta Sponsæ ab ejus Viro, istiusque Consanguineis, vera donatio non est, sed blanda verba, & captatoria.*
22 *Nec proprietatis inde translatio, sed mera usus concessio significatur.*
23 *Jocalia à Consanguineis Mariti, vel Sponsæ provenientia, eique tradita non adhibito donationis nomine, censentur ad usum tantùm commodata.*
24 *Et, soluto Matrimonio, debent heredibus restitui.*
25 *Jocalia pretiosa Sponsæ tradita, inter Magnates, donata non censentur.*
26 *Secus esse potest, si agatur inter disparis conditionis personas.*
27 *Donatio ut valeat præsumi, non solùm qualitas, sed facultates etiam Personarum sunt spectandæ.*
28 *Donatio non præsumitur, ubi, licèt eam suadeat Personarum qualitas, effusa nimis, & munifica posset videri, habitâ facultatum ratione.*
29 *Immò, ut valeat præsumi, non sufficiunt nobilitas, divitiæque conspicuæ, nisi actus gestus sit donationi conveniens.*
30 *Ditissima Persona ex quibus non dicatur?*
31 *Legitima respectu filii dicitur incerta.*
32 *Pater substantiam suam potest prodigere, absque eo quod filius queat pro Legitima reclamare.*
33 *Descriptio rei per errorem facta in Inventario, corrigi potest, atque emendari*, & num. 36.
34 *Præsertim, si fuerit a Procuratore confectum*, & num. 36.
35 *In inventario facta a Procuratore absque scientia, & consensu Principalis, error facilè præsumitur.*
37 *Procuratoris oscitantia nequit Principali nocere.*
38 *Inventarii error ex conjecturis excluditur, & ex quibus?* à num. 39. ad 43.
Ex quibus pariter evincatur, à num. 44. ad 46.
39 *Inventarii error excluditur ex facta in eo controversorum Bonorum descriptione, atque ex ea omissa in inventario illius, cujus dicantur esse.*
40 *Inventarii error excluditur ex qualitate illud conficientis, qui diligens fuerit, accuratus, rerumque etiam gestarum instructus.*
41 *Inventarii error excluditur ex habitu rerum omnium circumspectione, ac maturo examine tàm ante, quam illius confectionis tempore.*
42 *Inventarii error excluditur, si toto vitæ tempore siluit, qui, stante errore, potuisset reclamare*, & num. 43.
47 *Inventarii correctio nequit fieri propriâ auctoritate, sed auditis interesse habentibus.*
48 *Donatio Infanti a Compatre facta, matri non adquiritur, sed Patri, si is meritis ergà Donantem, hic benevolentià erga illum singulari sit obstrictus.*
49 *Immò, his etiam circumstantiis non concurrentibus, sententiam Patri favorabilem Doctores, ac Tribunalia fuerunt amplexa.*
50 *Donatio a Principe facta filio familias, ipsi tàm quoad proprietatem, quàm etiam quoad usumfructum adquiritur.*
51 *Secus, ubi conjici queat, Principem Patris dumtaxat contemplatione donasse.*
52 *Donatio a Principe facta filio familias unicè ob contemplationem Patris, tantùm Patri quæri debet.*
53 *Idque ex ipsius Patris, & Principis voluntate.*
54 *Donantis voluntas Doctorum Sententias, ac Juris dispositionem cessare facit.*

CLAR. mem. Cardinalis Jacobus Rospigliosius occasione Matrimonii initi inter Excellentissimum D. Ducem Jo: Baptistam Fratrem suum, & clar. mem. Ducissam Mariam Pallavicinam, huic donavit plura Jocalia, pluresque gemmas eximii valoris.

Postmodum verò eidem D. Ducissæ traditæ fuerunt quamplures aliæ gemmæ partim hereditariæ clar. mem. Card. Lazzari Pallavicini, partim hereditariæ Fratrum dicti Excellentissimi D. Ducis, & *fan. mem. Clementis IX.* Summi Pontificis, prout ex stemmate ipsarum unicuique apposito dignoscitur.

Denique ad manus ejusdem D. Ducissæ pervenit quoddam monile adamantibus ornatum unà cum parvula Cruce ab ipso pendente, quæ pariter adamantibus distincta est; quod quidem monile donatum fuit Excellentissimo D. Dominico filio Primogenito dictæ D. Ducissæ à *fan. mem. Clemente X.* dum illum è sacro Baptismi fonte levavit.

Paucis ab hinc annis fato cessit dicta D. Ducissa, statimque in ipsius inventario hereditario descriptæ fuerunt nonnullæ ex prædictis gemmis, & jocalibus; Verùm, postquam temporis medicinâ leniri aliquantulum cæpit charissimæ Conjugis desiderium, voluit Excellentissimus D. Dux omnia maturiùs, ac diligentiùs inspicere, & cùm gemmas istas, & Jocalia adnotata repererit in prædicto Inventario, meam prò veritate sententiam requisivit, utrum illa censeantur liberè, & irrevocabiliter donata, itaut, soluto ob mortem Uxoris matrimonio, non redeant ad Virum, sed remaneant in hereditate Donatariæ, an potiùs commodata dicenda sint ad usum dumtaxat, quo per mortem,

rem, finito, restitui illa debeant Excellentissi-
mo D.Duci superstiti.

Injuncto itaque muneri manum admovens
video, plura prò irrevocabili donatione offerri
posse argumenta. Et sanè, quod attinet ad pri-
mam gemmarum speciem, satis est animadver-
re, quod ex libris domesticis clar. mem. Card.
Jacobi Rospiliosi apparet, jocalia ab eo fuisse do-
1 nata; hoc namque casu agi dicitur de re non
dubia, & illa repeti nequaquam possunt à Do-
nataria, *Rota in rec. decis. 113. num.1. part. 1., & coram Arguell. decis. 67. num. pariter 1.* Nil-
que refert, quod gemmæ sint prætiosæ, & ma-
gni valoris, quia etiam in pretiosis locum ha-
2 bet donatio irrevocabilis, ad tradita per *Palat. Rucc. in rubric. de donation. inter Vir. & Uxor. §. 5., Fontanell. de pact.nuptialib.claus.7., Gloss. 2. part.6. num.76., Rota in rec. dict. decis. 113. num. 1. part. 1., & coram Arguell. decis. 67. num. 2.*

Quod verò respicit alteram jocalium speciem,
etsi eorum traditioni adjectus non apparet ullus
3 donationis titulus, non desunt tamen conjectu-
ræ, ex quibus & gemmarum, de quibus nunc
agimus, inducitur, & illarum, de quibus in
proximo §. loquuti sumus, magis, magisque
confirmatur donatio; Inter has autem illa sta-
4 tim sese nobis offert elicita ex qualitate magna-
titia tradentium; Inter hujusmodi namquè per-
sonas non ad usum commodata, sed absolutè
donata jocalia præsumuntur *Bald. in cap. juravit*
5 *num.12. de probat., Afflict. decis.315. num. 7., Surd. decis.166. num.31., Rota in rec. decis.113. num.12. part.1.*, Cui quidem conjecturæ affinis
6 est altera desumpta ex persona illius, cui gem-
mæ tradebantur; hæc enim cùm esset fœmina
ditissima, & opulentissimum Patrimonium in-
ferret in Domum Rospiliosam, hoc casu non
7 usus concessus, sed dominium translatum fuis-
se censetur *Afflict. decis.315. num.4. & 15.*

Accedit his jocalium, de quibus agitur, de-
scriptio facta in Inventario Bonorum heredita-
riorum D. Ducissæ; quæ sanè descriptio evincit,
prædicta jocalia pertinere ad illius hereditatem,
ob eam nempè rationem, quod, si Excellentis-
simus D. Dux non novisset, ea spectare ad D.
Ducissam, minimè permisisset describi inter ip-
sius res hereditarias, ut in puncto respondit
Rota in celebri Romana jocalium super adamantibus majoribus 4. *Aprilis* 1710. *coram R.mo Molines, & in contemporanea decisione super Margaritis coram eodem, quarum utraque confirmata postmodum fuit die* 27. *Aprilis* 1711. *coram eodem R.mo Molines*; Idque procedit, tametsi aga-
tur de Inventario non ab ipso D. Duce, sed ab
8 ejus Procuratoribus confecto, quia, cùm de ejus
mandato factum fuerit, perindè est, ac si ab eo-
dem factum fuisset *Rota in dicta Romana Jocalium super Margaritis* 27. *Aprilis* 1711. *§. Nec hujusmodi vers. adstipulante*; Et rectè quidem,
9 quia alioquin actum esset de solemnitatibus re-
quisitis ad validitatem Inventariorum, si in il-
lis factis à Personis ordinis magnatitii talis ad-
mitteretur excusatio, ut dixerit *Rota in dicta Romana Jocalium super Margaritis loco mox citato.*

Denique, si res sit de monili donato à *san. mem. Clemente X.*, hoc etiam pertinere videtur
ad hereditatem D. Ducissæ, juxtà sententiam 10
Thesaur. Jun. lib.3. forens. quæst.15. num.8., qui
refert *Thesaurum Patrem* in terminis ita sentien-
tem in manuscripta *decisione 19. part.2.*, & id
ipsum latè probat *Giurb. observat. 6. part. 1. ex num. 6., & ex num. 13., & in fin.* testatur, ità
fuisse resolutum; moventurque mox citati Do-
ctores eâ ratione, quod nempè, cùm unicè spe-
ctanda sit Donantis mens, & affectio ad *Text. in* 11
leg. Cum Pater §. Donationis ff. de legat. 2., hæc
præcipuè directa esse videatur ad matrem, cu-
jus ille summum dolorem misereatur. *Quis enim* 12
earum non misereatur, inquit *Text. in leg. assiduis Cod. qui potior. in pignor. habean.* = *propter Partus periculum, & ipsam liberorum procreationem Letitiæ ergo signum est, & passi laboris merces donum Infanti datum; matri ergò deferendum, quæ visæ periculum evasit partu edito* = sunt
verba *Giurbæ dict. observat. 6. num.7., & prosequitur num.14.*

Hæc sunt momenta rationum, quibus pro-
batur, gemmas, & jocalia, de quibus agitur,
justè fuisse in inventario Bonorum hereditario-
rum D. Ducissæ adnotata, quæque adnotata
non reperiuntur, esse adnotanda; verumtamen
firmiora mihi esse videntur fundamenta irrevo-
cabilem dictorum jocalium donationem exclu-
dentia. Et primò quidem, si agatur de illis do-
natis vel à clar. mem. Card. Jacobo, vel ab
Excellentissimo D. Duce, cum ea non modici
valoris essent, sed pretiosissima, & dumtaxat 13
deferenda, dùm in publicum prodiret Sponsa,
censentur commodata ad usum solummodò, &
ipsius Mariti causâ, ejusque honoris gratià, ut 14
scilicet ornatior Sponsa incederet, ideoque, dis- 15
soluto Matrimonio, restituenda omnino sunt 16
Viro superstiti, juxtà distinctionem communi
omnium Doctorum consensu receptam, extero-
rum Tribunalium judicio commendatam, &
Sacræ Rotæ auctoritate confirmatam; ità enim
docuerunt summi Juris nostri vertices, & cla-
rissima Jurisprudentiæ lumina *Bartol. in leg. 1. num. 9. ff. de collat. Bonor.* ibi = *Si loquimur de vestibus, & aliis ornamentis pretiosis, & festivis, tunc talia, qualia sunt, veniunt in divisionem, nam remanserunt Soceri, nec potest dici, quod morte Soceri donatio sit confirmata, quia non fuerunt dictæ res donatæ, sed ad usum traditæ* = *Bald. in authent. ex testamento num.32. Cod. de collation.* ibi = *Dic, quod jocalia grandis valoris non intelliguntur Sponsæ donari* = *Angel. cons.339. num.2. vers. contrarium, Castrens. cons.438. num 2. lib.2., Ancharan. cons. 181. num.3., Palat. Run. in rubr. de donat. §.6. num.5. & §. 11. ex num.2., Antonell. cons. 24. num.1. & seqq. lib. 1., Mantic. de tacit. lib. 21. tit. 6. num. 5. & 6.*, qui de receptissima
testatur sententia, *Cancer. variar. resol. lib. 1. cap. 9. num. 182., Cyriac. contr. 120. num. 50. & 67., Sanchez de Matrim. lib. 6. disp. 25. num.10. & seq., latè Merend. contr. Jur. lib. 6. cap. 7. nu.2.*;

num.2.; ita pluriès apud Bituriges in Regno Fran-
ciæ judicatum fuisse contra Viduas, refert Boer.
in consuetud. Bituricen. cap.8. colum. 4. post med.
In Senatu Cathaloniæ sæpius ità fuisse respon-
sum, tradit Fontanell. de pact. nuptial. clauf. 7.
Glos. 3. part. 6. num.92., In Consilio Neapolita-
no sic tribus vicibus fuisse resolutum contrà no-
biles fœminas, testatur Afflict. decis.315.num.1.
2. & 14.; Id ipsum in Senatu Mantuano deci-
sum, refert Surd. decis. 166. num.4. & seqq. Et
ità semper constantissimè sensit sacra Rota, ut
videre est coram Bisignet. decis.unic. num.4.vers.
quoad vasa, & jocalia, & num.seq. de donat. in-
ter Vir. & Uxor., in rec. decis. 113. part.1., co-
ram san. mem. Gregor. XV. decis. 474., coram
Merlin decis.885. num.5. & 12., coram Arguell.
decis. 67. num. 6. & 8., & decis. 102. num.3., &
in Romana Jocalium 14. Aprilis 1690. §. Eoque
magis coram bon. mem. Ursino, impress. post Ber-
tacchin. Vot. 126.

Et Jure quidem, meritòque, quia, quoties
17 credi potest, Maritum, ejusque consanguineos
tradidisse jocalia ad propriæ familiæ gloriam,
& splendorem, utque satisfacerent Urbis con-
suetudini (dedecus enim illis fuisset, si Sponsa
minùs compta, & Mundo muliebri haud ornata
18 prodiisset) rejicienda prorsus est præsumptio
donationis, quæ numquam admittitur, dùm alia
recipi potest, ut ad rem nostram advertunt San-
chez de matrimon. lib. 6. disput. 25. num. 11. &
seqq., Rot. d. decis. unic. num.6., coram Bisignet.,
in rec. d. decis. 113. num. 4. & 5. part.1., coram
Merlin. decis. 885. num.6. & 7., coram Arguell.
decis. 67. num. 7. Certius verò in casu nostro,
quia res est de jocalibus nedum pretiosis, sum-
19 mique valoris, sed etiam rarissimis, quæque
conservari ab unoquoque diligentissimè solent
prò honorificentia, & splendore propriæ domus;
quamobrem ab omni prorsus verisimilitudine
aberrat, quod tàm Sponsus, quàm ipsius Con-
sanguinei voluerint ea irrevocabiliter donare,
seque exponere periculo, quod, si quid fortè hu-
manitùs Sponso contigisset, Sponsa alio trans-
ferret jocalia prædicta, & ità spoliaret Domum
Rospiliosam re tàm clarâ, tàm singulari, tàm
20 magnificâ. Ex eo autem, quod illi sensissent in
hoc casu, licèt non evenerit, arguere licet eo-
rumdem voluntatem in casu, qui evenit, juxtà
Text. in leg. cùm res 49. §. final., ibique Gloss. in
verb. vendere vers. item nota ibi = Item nota inspi-
ci, quod evenire potest = ff. de legat.1. leg. si idem
11. §. final., ibique Gloss. verb. adjudicari ff. de
jurisdict. omn. judic., leg. si quis domum 9. §. Hinc
subjungi vers. & ait non recepturum, ibique Gloss.
in verb. prospicere ff. locat., leg. qui Bona 13. §. Cum
inter ff. de damn. infect., Peregrin. cons. 54. n.17.
lib.4., Mans. consult. 74. num.3., Saminiat. con-
tr. 28. num. 46., & contr. 62. num. 25., Rot. post
Torr. de pact. futur. success. decis. 130. num. 20.,
coram Benincasa decis. 348. num.7. ad cruat., Card.
de Luc. de donat. decis. 11. num.8., & in Bononien.
Immissionis 18. Junii 1714. §. Dictuque ibi = Suf-
ficit, quod ità accidere potuerit, ut indè fieri pos-
sit interpretatio voluntatis Defuncti = coram
R. P. D. Cerro.

Nilque turbat, quod jocalia transmissa fue-
rint ad Sponsam, expresso donationis titulo,
quia istiusmodi blanda, & urbana verba à Spon-
so, ejusque Consanguineis proferri solent, ut 21
animum Sponsæ, & gemmis, & verbis recreent,
at non etiam, ut indè desumi possit argumen-
tum donationis, quemadmodum dicitur de ver-
bis captatoriis, & blandis Sanchez de Matrim.
lib.6. d. disput.25. num.14. vers. at licet, & vers.
tertiò quia & num. 15., Rot. in rec. decis. 113.
num. 10. part.1., coram Merlino decis 885. n.20.,
& coram Arguell. decis. 67. num. 16., proinde-
que detorquenda sunt ad significandam usus 22
concessionem, non translationem proprietatis,
Bartol. in leg. 1. num. 9. versic. & ideo ff. de col-
lat. Bonor. ibi = Et ideo puto, quod, licèt ex usu
communi loquendi, qui est quando Maritus despon-
sat Uxorem, & mittit zonam cum bursa, & dici-
tur = talis donavit Uxori suæ zonam = sed tamen
dico, quod non propriè donat, sed magis ad usum
dat, ut honestiùs ad eum accedat = & Adden. ad
eumdem lit. C. vers. item quæ ibi = Item quæ sunt
pretiosa, & magni valoris, non intelliguntur dona-
ri, etiamsi Nuncius utatur his verbis = talis tuus
Sponsus hujusmodi munera tibi donat = Bald. in au-
thent. ex testamento num. 32. Cod. de collat. ibi =
Dic, quod jocalia grandis valoris non intelliguntur
Sponsæ donari, etiamsi Nuncius utatur his verbis =
Sponsus vester donat vobis has res = & ideo non
fiunt Sponsæ, ut notatur in d. leg. 1. §. Nec Ca-
strense &c. = Alexand. cons. 155. num. 11. lib.7.,
Roland. cons. 10. num. 15. lib. 1., Laderch. cons.
118. num.1., Palat. Ruv. in rubric. de donat. in-
ter Vir. & Uxor. §. 7. num. 1. & seq. & §.11. ex
nu.1., Tusch. in verb. donatio conclus.698. nu.27.,
Sanchez de Matrimon. lib. 6. disput. 25. num. 14.
& 74., Fontanell. de pact. nuptial. clauf.7., Gloss.
3. part.6. num. 76., Merend. contr. Jur. lib. 6.
cap. 7. num. 4., Rot. decis. 113. num. 11. part. 1.
rec., coram Merlin. decis. 885. num. 22., coram
Arguell. decis. 67. num. 15., & duob. seqq.

Quantùm verò pertinet ad gemmas, & joca-
lia partim hereditaria clar. mem. Card. Lazari
Pallavicini, partim hereditaria DD. fratrum de
Rospiliosis, quæ ad manus D. Ducissæ pervene-
runt absque ullo donationis titulo, responden- 23
dum videtur, quod eorumdem respectu ex iden-
titate, imò etiam ex majoritate rationis locum
sibi vindicat præfata communissima distinctio,
itaut illa pertinere dici nequeant ad heredita-
tem D. Ducissæ, à qua retenta sunt usus tan-
tùm, & custodiæ causâ, sed partim spectare ad 24
heredes DD. fratrum de Rospiliosis, partim ad
heredes clar. mem. Card. Lazzari Pallavicini.

Nec ullius momenti sunt conjecturæ superio-
ribus locis in contrarium ponderatæ; non pri-
ma desumpta ex qualitate magnatitia traden-
tium, quia imò contraria sententia est verior, 25
atque receptior, quod nempè jocalia pretiosa,
etiam inter magnates non censeantur donata,
prout de pretiosis ornamentis traditis filiæ Du-
cis Urbini à Roberto Malatesta conjuge consu-
luit Corn. cons. 81. lib. 1., quem laudat, & se-
quitur Laderch. cons. 118. num.3. & 4., Honded.
cons.

conf. 30. *num.* 2., de Magnatibus Regni, & opu-
lentissimis loquitur *Guttierez practic. quaest. lib.* 2.
quaest. 19. *num.* 4. *&* 9., de Familia Bentivola
clarissima, & ex primariis Italiæ agit *Rot. dec.*
113. *num.* 13 *part.* 1., de Familia Justiniana no-
bilissima, & splendidissima loquitur *decisio* 885.
num. 17. *coram Merlino*, prout etiam de nobilis-
sima Familia agit in suo casu *Decisio* 67. *nu* 18.
coram Arguell., contrariaque opinio eo dumta-
26 xat casu urgere posset, quo Conjuges disparis
essent conditionis, quæ quidem disparitas pror-
sus deficit in nostra hypothesi, ad tradita per
Gratian. discept. 189. *num.* 19. *&* 20., *Surd. de-
cis.* 166. *num.* 22., *Rot. in rec. decis.* 113. *nu.* 14.
part. 1., *coram Merlin d. decis.* 885. *num.* 18., *&*
coram Arguell. d. decis. 67. *num.* 18. *in fin.*

Certòque certiùs in casu nostro, quia, si ad
eruendam donationis præsumptionem non so-
lùm qualitas, sed etiam facultates sunt præci-
27 puè spectandæ, per ea, quæ notantur apud *Bar-
bos. in leg. quæ dotis* 34. *num.* 80. *vers. secundò li-
mite ff. solut. Matrim.*, *Honded. cons.* 30 *nu.* 19.
lib. 2., *Palat. Ruv. in rubric. de donation.* §. 9. *nu.*
19., *Menoch. de arbitr. Judic. lib.* 2. *centur.* 1.
cas. 88. *num.* 49. *&* 50., *& centur.* 3. *cas.* 113. *n.* 5.,
benè Rot. in rec. decis. 113. *num.* 12. *part.* 1., *co-
ram Arguell. decis.* 67. *num.* 20., fortè per id
tempus immensa isthæc largitio non justæ, sed
nimis effusæ munificentiæ nomine notari potuis-
set, si prò ratione facultatum tùm clar. me. Car-
dinalis Jacobi, tùm etiam Excellentissimi Sponsi
æstimanda, metiendaque tunc fuisset, in quibus
28 terminis vi omni, omnique robore caret conje-
ctura prædicta, ut inquiunt *Cancer. variar. re-
solut. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 192., *Merend. contr. jur.
lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 3., *Rot. d. decis.* 113. *num.* 12.
in fine, *& num.* 13. *part.* 1. *rec.*, *& coram Arguell.
d. decis.* 67. *num.* 19. *& seq.*, Immò verò, ta-
29 metsi concurrerent maxima nobilitas, ac ma-
gnæ divitiæ, id haud quaquam sufficeret, nisi
actus à Nobili gestus conveniret donationi, age-
returque de rebus non magnis, ut ex aliis pro-
bat *Sanchez de Matrim. lib.* 6. *disput.* 25. *num.* 19.
vers. cæterum, quem refert, & sequitur *Rot. co-
ram Arguell. d. decis.* 67. *num.* 20.

Ut etiam nullo numero habenda est altera
conjectura deprompta ex qualitate D. Ducissæ
fœminæ ditissimæ, quam summoperè intererat
30 sibi muneribus, & largitionibus demereri; nam,
dùm traditæ ipsi fuerunt gemmæ, & jocalia,
non aliud secum attulerat, quàm dotem, nepo-
te Summi Pontificis dignam; Bona autem, quæ
postmodum in Domum Rospiliosam intulit, spe-
rare poterat, sed non habebat; imo verò, si
31 etiam Legitima respectu filii dicitur incerta,
32 quia Pater potest substantiam suam prodigere,
absque eo quod Filius reclamare queat *Constan-
tin. ad statut. Urb. annot.* 30. *artic.* 3. *num.* 363.
tom. 1., *R. P. D. Ansald. in annot. ad decis.* 57.
num. 24., *Rot. post Merlin. de pignor. decis.* 36. *ex
num.* 9., quantò fortiùs incerta dicenda erat om-
nis spes cujuscumque successionis in casu no-
stro, in quo Pater jam filiæ dotem dederat, &
Collaterales nullâ adstringebantur obligatione
aliquid ipsi relinquendi? *Bartol. in leg. qui Ro-
ma* §. *Duo fratres num.* 19. *ff. de verbor. obligat.*,
Corn. cons. 180. *num.* 2. *lib.* 2., *Cephal. cons.* 526.
nu. 68. *&* 75., *Hartman. Pistor. quaest. Jur. lib.* 2.,
quaest. 12. *num.* 53. *& lib.* 4., *quaest.* 6. *num.* 66.,
Cyriac. contr. 292. *num.* 9., *Donat. Anton. de
Marin. variar. resol. lib.* 2. *cap.* 189. *nu.* 6., *Rocc.
disput. jur. select. cap* 55. *num.* 19., *Vivn. de-
cis.* 316. *num.* 11., *Rot. in rec. decis.* 543. *nu.* 22.
part. 5., *& in Romana Renunciationis* 11. *Janua-
rii* 1712. §. 23. *coram Ansalde.*

Cum itaque ex his omnibus probatum dici
posse videatur, gemmas, & jocalia, de quibus
agitur, nullo pacto pertinere ad hereditatem
D. Ducissæ, consequens est, ut eorumdem de- 33
scriptio in prædicto inventario per errorem fa-
cta dicenda sit, proindeque corrigi, & emen-
dari possit, prout unanimiter sentiunt *Grammu-
tic. cons. civil.* 104. *num.* 1., *Corn. cons.* 63. *nu.* 2.
ad finem vers. itaque lib. 3., *Berret. cons.* 27. *n.* 6.
& 7., *Cabell. cons* 36. *num.* 14., *Mantic. de ta-
cit. lib.* 13. *tit.* 9. *num.* 31. *& seqq.*, *Porcellin. de
invent. cap.* 1. *num.* 8. *in fin.*, *Cyriac. contr.* 25.
num. 4., *Cancer. variar. resolut. part.* 3. *cap.* 2.
num. 13., *Urcioll. ad afflict. decis.* 13. *num.* 42., *Mi-
lanen. decis. Sicil.* 19. *num.* 10., *Rot. coram Du-
ran decis.* 39. *num.* 2., *&* 3., *coram Pentinger.
decis.* 454. *num.* 6., *coram Celsa decis.* 187. *n.* 5.,
coram Priol decis. 118. *num.* 8. *& seqq.*, *coram
bon. mem. Emerix jun. decis.* 761. *num.* 2., *in Bo-
nonien. fideicommissi* 15. *Aprilis* 1701. §. *Cæte-
rum inutilis coram Eño D. Card. de la Tremoille*,
in Asculana Dotis, *& legitimæ* 21. *Junii* 1709.
§. *Quamobrem coram Lancetta*, *confirmatu* 2. *Junii*
1710. §. *Atque idea coram eodem*; præsertim ve-
rò in nostra hypothesi, in qua res est de inven- 34
tario non ab ipsomet Excellentissimo D. Duce,
sed ab ejus Procuratoribus, & Ministris confe-
cto, in quod cum faciliùs obrepere potuerit er-
ror absque scientia, & consensu d. D. Ducis, fa- 35
ciliùs etiam corrigi potest; æquum enim non 36
est, ut oscitantia, ac negligentia Procuratoris
tantum præjudicium irroget suo Principali, ut 37
ponderat *Card. de Luc. de hered. disc.* 20. *n.* 12.,
Rot. in rec. decis. 181. *num.* 15. *& seq. part.* 6.,
decis. 85. *num.* 24. *part.* 9., *& in Hortana Sylva-
rum super incœduitate* 1. *Junii* 1703. §. *Absque
eo quod coram Molines.*

Quibus minimè officiunt resolutiones editæ
in illa *Romana Jocalium tàm super adamantibus
majoribus, quàm super margaritis*, quas suprà in
contrarium expendebamus, eo namque casu,
innumeræ concurrebant efficacissimæ conjectu- 38
ræ, ex quibus evidens, & apertum reddebatur,
quod gemmæ, & jocalia controversa pertine-
bant ad hereditatem Principis Joannis Georgei; 39
nam, præter illorum descriptionem factam in in-
ventario Bonorum hereditariorum d. Principis,
& omissam eorumdem adnotationem in altero
inventario Bonorum hereditariorum Cardinalis
Hippolyti, ad quem uti heredem Principissæ
Olimpiæ sen. spectare contendebantur, pondе-
rata maximè fuit qualitas personæ describentis,
modus descriptionis, ac circumstantiæ, & actus
subse-

subsequentes. Remque ordiendo à persona de-
scribentis, hic fuit Cardinalis Hippolytus Aldo-
brandinus, qui in rebus suis usque adeò dili-
gens, & accuratus erat, ut, antequam tutelam
Neptis assumeret, impetrare voluerit à san.
mem. *Urbano VIII.* speciale Chirographum, cu-
jus vigore sibi præservarentur indemnia omnia
quæcumque prætensa jura contra hereditatem
Principis Joannis Georgei. Rursus idem Cardi-
nalis optimè norat omnia, quæ gesta fuerunt
in Domo Aldobrandina, certòque certius scie-
bat, controversas gemmas, & jocalia in sui ori-
gine fuisse Olimpiæ sen. Matris, & auctricis suæ,
dum ipse præsens fuerat transmissioni dd. joca-
lium ab eadem factæ cum solemni, expressáque
40 dominii eorumdem reservatione. Ex quibus
optimo Jure inferebatur, quod, si Card. Hippo-
lytus adeò studiosus Jurium suorum vindex
margaritas adscripsit hereditati Principis Jo.
Georgei Fratris, id idcircò fecerit, quia ipsi in-
notuerit, quod eædem legitimo aliquo titulo à
dominio Principissæ Matris transierant in illud
Principis Fratris, prout argumentatur *Rota in
d. Romana Jocalium super margaritis 27. Apri-
lis 1711. §. Eoque certius cum. seq. coram Moli-
nes.*

Si verò spectetur modus, & ratio describen-
di, hinc profectò non minùs efficax promanat
41 argumentum; inventarium enim confectum
fuit prævià exhibitione, & accuratà inspectione
foliorum ad hunc effectum præparatorum, quæ,
si non ab ipso met Card. Hippolyto, saltem cum
ejus scientia conscripta fuerant, & quidem ma-
xima cum maturitate, circumspectione, ac di-
ligenti examine pertinentiæ rerum in illis de-
scriptarum; quinetiam, quod speciali notâ di-
gnum est, quoties, dùm celebrabatur inventa-
rium, aliqua emergebat difficultas, an res ali-
quæ, & gemmæ ad alium, quàm ad Principem
Jo. Georgeum spectarent? hoc ipso expresso du-
bio adnotabantur; id quod cum servatum mi-
nime fuerit respectu gemmarum, de quibus in
dictis *Decisionibus* agebatur, id validissimum
præbebat argumentum, quod Card. Hippoly-
tus optimè conscius rerum gestarum prædictas
Margaritas describendo inter res hereditarias
Principis Jo. Georgei, nequaquam dubitaverit,
quin illæ ad hereditatem ejusdem Priucipis per-
tinerent, ut ratiocinatur *Rot. in d. Romana Jo-
calium super margaritis 4. Aprilis* 1710. *§. At-
tentà præsertim coram Molines, & 17. Aprilis
1711. §. Nec minoris coram eodem.*

Denique, si intueamur circumstantias, & actus
subsequentes, hi quoque manifestè excludunt
errorem, qui in descriptionem irrepsisse con-
42 tendebatur; etenim Cardin. Hippolytus post
confectum inventarium, licèt recuperaverit à
Principissa Hippolyta vidua controversas mar-
garitas, illasque præ manibus habuerit, nun-
quam tamen inventarium correxit, nec in vita,
nec in morte quidquam egit, quod, non dicam,
apertè ostendere, at sàltem tacitè innuere pos-
43 set, ipsum agnovisse margaritas tamquam pro-
prias, & ex materna hereditate sibi quæsitas,
ut observat *d. postrema decisio anni 1711. §. Hanc-
que veritatem.* Demum non deerant etiam alia
validissima argumenta, ex quibus evincebatur,
quod reverà controversæ gemmæ pertinebant
ad Principem Jo. Georgeum, justeque proindè
adscriptæ fuerant ejusdem Principis hereditati,
ut videre est in *d. postremu decisione ex §. Frustrà
verò.*

At aliter res se habet in casu nostro, quia an-
tè inventarii confectionem adhibita non fuit di-
ligens illa, ac scrupulosa cautela ad propria ju- 44
ra præservanda, in ipsa confectione non fuerunt
ab Excellentissimo D. Duce conscripta ulla fo- 45
lia, ex quibus de uniuscujusque rei origine, ac
pertinentia constaret; & denique post confe-
ctum inventarium, factamque descriptionem 46
tantum abest, quod asseratur ullus D. Ducis
actus approbativus talis descriptionis, ut imò
statim de errore corrigendo cogitaverit, &, ne
id inconsultò, atque ex sua tantùm voluntate
egisse videretur, jamdudum exquisivit Advo-
cati consilium. Quamobrem, cum circumstan-
tiæ in casu nostro concurrentes distent ab il-
lis, quæ aderant in *d. Romana Jocalium*, pro-
culdubio resolutio edita in prædicta Causa ap-
plicari nullo pacto potest hypothesi nostra,
prout dictum fuit in *Romana Donationum 24. Ja-
nuarii* 1701. *§. Atque hinc coram Molines, & in
Voto edito à R. P. D. Aldrovando in Romana
Primogenituræ Julii Cæsaris de Columna 21. Mar-
tii 1712. §. 14.*, non omittendo tamen admone-
re Excellentissimum D. Requirentem, corre- 47
ctionem istam, emendationemque inventarii
fieri non posse propriâ auctoritate, sed facien-
dam esse monitis, auditisque interesse habenti-
bus, ut docet *Bald. in authent. sed cum Testator
num. 20. Cod. ad leg. Falcid.* ibi = *Quæro, si hæres
erravit, quia plura posuit in inventaria, quàm
debebat, utrum possit errorem suum corrigere? re-
sponde, quod sic, si coram Judice citatis Creditori-
bus Legatariis, at non propriâ auctoritate* = &
alios refert *Cyriac. contr. 25. num. 3.*

Superest modò, ut agamus de monili à san.
mem. Clemente X. donato Excellentissimo D.
Dominico Filio Primogenito Excellentissimi
D. Ducis requirentis. Porrò, licèt hic animo,
mentèque magis ancipiti sim, brevi tamen
me expediam ab istiusmodi quæstione; nam
*Thesaur. jun., & sen., ac Giurba suprà allegati
in §. Denique si res sit* censuerunt quidem, do-
num Infanti à Compatre datum, veluti datum 48
contemplatione Matris, huic soli acquiri; ve-
rumtàmen, cum id procedere affirment, nisi Pa-
tris merita erga Donantem, vel hujus singularis
erga illum affectio contrarium suadeant, idcir-
cò crederem potius, præfatum monile in casu
nostro quæsitum fuisse Excellentissimo D. Duci
Patri, quàm D. Ducissæ Matri; nam, cum Do-
nans, Summus nempe Pontifex *Clemens X.* vix
Matrem agnosceret, vice autem versâ summis
obstrictus esset beneficiis erga Patrem, ejusque
Consanguineos, ut est unicuique notissimum,
nemo non videt, quàm verisimile, & rectæ
agendi rationi consentaneum sit, illum Patris

potius,quàm Matris contemplatione munificen-
tiam hanc exercuisse. Et sanè in his terminis,
imò verò, tametsi non concurrant circumstan-
tiæ voluntatem Donatoris tam liquidò evincen-
49 tes,non defuerunt Doctores, qui sententiam Pa-
tri favorabilem defenderint, quam etiam am-
plexa sunt Tribunalia, ut videre est penes *Rovit.
cons.40. nu.22. lib.1.*, *Marta de jurisdict. part.4.
cent. 1. cas. 45. num. 7.*, *Gabriel. commun. con-
clus. tit. de jur. dot. conclus. 5. num.2.*, *Surd. de-
cis. 322. num. 52. & seq.*

Atque hinc, spectatis summis hisce Patris
meritis erga Donantem, & hujus præcipuo er-
50 ga illum amore, censerem, etiam minus veram
esse in nostra hypothesi opinionem Doctorum
adjudicantium munus Infanti, & applicari ne-
quaquam posse dispositionem *Text. in leg. cum
multa Cod. de Bon. quæ liber.*, quo cavetur, do-
51 num filiofamilias à Principe datum acquiri ple-
no Jure tam scilicet quoad proprietatem, quàm
quoad usumfructum ipsimet filiofamilias; nam,
quoties ex legitimis conjecturis apparet, &
Compatrem, & Principem filiofamilias donasse
52 unicè ob Patris contemplationem, donum uni-
cè quæri debet Patri ex ipsius Compatris, &
53 Principis voluntate, quæ silere facit opinionem
54 contrarium affirmantium, & cessare prædicti
Textus dispositionem, ut benè advertit *de Pon-
te cons. 16. ex num. 76. ad plures seqq. lib. 2.*

Aretina Donationis.

Donatio, ubi inter vivos facta est, nequit Donans Donatario per aliam quamlibet posteriorem dispositionem præjudicare. Donatarius in dimidia parte omnium Bonorum, utpote *particularis*, seu quotæ Bonorum, secus atque Donatarius quotæ hereditariæ obligationibus Donantis post donationem contractis non afficitur. Donatio si facta fuerit in dimidia parte omnium Bonorum, nihil potest ex Bonis ita donatis in solidum alienari, nisi Donatario ex Bonis non donatis consultum iri queat.

VOTUM XXII.

1 *Donans* inter vivos *dimidium omnium suorum Bonorum potest unum ex his, aut plura* in solidum *alienare*, & num. 7.
2 *Eorum tamen alienatio sustinetur, quatenus suppleri possit alterà dimidià parte Bonorum non donatorum*, & num. 7.
3 *Donans* inter vivos *dimidium omnium suorum Bonorum, nihil in solidum alienare potest.*
4 *Vendens uni dimidium suorum omnium Bonorum probibetur quidpiam ex his alteri alienare.*
5 *Vendens uni dimidium suorum omnium Bonorum, si quod ex his alteri vendat, dimidium ex singulis Bonis huic cessisse dicitur.*
6 *Donanti sua liberalitas nocere non debet.*
8 *Donatio* inter vivos *irrevocabilis est.*
9 *Donatio* inter vivos *à Donatore revocari, aut immutari nequit.*
10 *Dominium rerum donatarum non potest cum præjudicio Donatarii in alterum transferri.*
11 *Alienatio, seu posterior obligatio Bonorum donatorum non sustinetur.*
12 *Donatario priori posterior donatio non nocet.*
13 *Donatio* inter vivos *per dispositionem, quæ expressè revocetur, non infringitur.*
14 *Donatio* inter vivos *nequit tacitè revocari per alienationem rei donatæ, aut aliam quamlibet posteriorem dispositionem*, & num. 16. 23. & 26.
15 *Commendæ constitutia est donatio Religioni facta.*
17 *Donatarius* quotæ hereditariæ *heredi æquiparatur.*
18 *Donatarius* universalis, *vel* quotæ hereditariæ *ad obligationes Donantis post donationem contractas non tenetur, aut saltem non ad omnes*, & num. 19. & 20.
21 *Dispositia quælibet restricta ad certas dumtaxat res, particularis dicitur, si* quotæ non hereditariæ, *sed* quotæ Bonorum *nomine facta sit.*
22 *Donatarius* quotæ Bonorum *non obstringitur debitis, atque obligationibus, post donationem à Donante contractis.*
24 *Immo nec iis contractis ante donationem ipsam.*
25 *Sed heres ad eas tenetur.*
26 *Donatario* quotæ Bonorum *nequit officere Commendæ fundatia post donationem celebrata.*
27 *Donatio medietatis omnium Bonorum tempore obitus existentium censetur de medietate superexstante, deductis obligationibus postea contractis*, & num. 38.
28 *Secùs, si donatio non sit restricta ad Bona tempore obitus reperienda.*
29 *Verba*, che al presente possiede *adjecta dicuntur exclusivè ad Bona in futurum adquirenda.*
30 *Donatia Bonorum existentium donationis tempore, non censetur ex mentione obitus restricta ad Bona ejus tempore possessa.*
31 *Nisi facta sit de Bonis præsentibus, quæ tempore obitus possiderentur.*
32 *Donatio de omnibus Bonis præsentibus, ac de iis etiam tempore obitus relinquendis, ad hæc tantùm Bona restricta non censetur.*
33 *Sed comprehendere dicitur Bona tum tempore donationis possessa, tum in futurum possidenda*, & num. 34.
34 *Verba hæc donationi Bonorum præsentium superaddita* =, & anche di più di quelli, che al tempo della sua morte lascierà = *stant augmentativè, non autem restrictivè ad Bona de temporu obitus relinquenda.*
35 *Dictiones* = & = anche = *dispositionem ad plus, quàm sit expressum, adaugent*, & num. 36.
37 *Dictio* di più *ampliativa est.*
39 *Dote ex certis Bonis pro fundatione Commendæ constitutà, eorum dominium in Religionem transit.*
40 *Donatarius ut Bona donata ab herede consequi*

sequi valeat, tenetur de eorum identitate concludenter docere.

41 *Donans præsumitur alienasse Bona libera, & ea, de quibus poterat disponere.*

42 *Donans non præsumitur in posteriori Commendæ fundatione de Bonis liberis disposuisse, si donationem inter, & fundationem breve spatium intercesserit.*

43 *Donator quod brevi tempore potuerit adquirere ingentem Bonorum quantitatem, inverisimile est.*

BON. mem. Nicolaus donavit donatione irrevocabili inter vivos D. Lauræ filiæ suæ = *la metà di tutte le facoltà, e sostanze, che al presente possiede, & anche di più di quelle, che al tempo della sua morte lascierà tanto in mobili, stabili &c.* = sunt verba donationis ad me transmissa, postmodum idem Nicolaus fundavit Prioratum Militaris Ordinis S. Stephani, eidem constitutâ dote scutorum tresdecimmillium, post se vocando alias personas in instrumento fundationis nominatas.

Eo autem è vivis sublato, acris orta est controversia inter D. Lauram donatariam, seù ejusdem filias, & DD. de Albergotis illius heredes, ac Prioratus possessores super modo separandi à reliquo asse hereditario Defuncti medietatem Bonorum Lauræ donatam, nam præfati heredes contendunt, ex patrimonio, & hereditate Defuncti detrahenda prius esse Bona valoris scutorum tresdecim millium, quanta est dos Prioratui assignata, deindè verò id, quod superest, pro virili dividendum inter ipsos, & filias Donatariæ, ideoque cum totum dictum patrimonium æstimatum fuerit scutis 40. m., detractis dd. scutis 13000., scuta dumtaxat 27000. inter Collitigantes dividenda sint.

Contrà verò filiæ, & heredes Lauræ donatariæ substinent, sibi deberi medietatem totius patrimonii Defuncti, quia donatio medietatis Bonorum omnium, quæ à Testatore tempore donationis possidebantur, & illorum etiam, quæ ipsum tempore sui obitus possidere contigisset, longè præcesserat d. Prioratus fundationem, ac per consequens illius vigore præjudicari minimè potuerat Juri jam ex præcedenti donatione Donatariæ, ejusque heredibus quæsito; in quâ quæstione cum rogatus fuerim, ut pro veritate sententiam meam dicere, judiciumque proferre velim, crederem, potiora esse jura Donatariæ, ejusque heredum.

Moveor ex verbis apertis d. donationis suprà relatis, quibus Nicolaus dunavit Lauræ filiæ suæ *la metà di tutte le facoltà, e sostanze, che al*
1 *presente possiede*, quamobrem, licèt Testator posset unam, vel plures res in solidum alienare, alienatio tamen, sivè donatio eatenus sustine-
2 batur, quatenus ex medietate cæterorum Bonorum restantium, non donatâ, & ad Donantem spectante suppleri posset valor Bonorum in solidum alienatorum, *Ludovic. Bell. cons. 176. num. 5.*, *Guidopapa decis. 602.*, qui alios citant, ut enim notant *Adden. ad d. decis.*, videbatur,

Donatorem, qui medietatem suorum Bonorum 3
alteri donasset, non posse rem aliquam in solidum in alium alienare, exemplo illius, qui dimidium
Bonorum omnium vendiderit, is enim prohibe- 4
tur alteri in solidum vendere fundum, qui sit ex
iisdem Bonis, nam de singulis fundis dimidium 5
cessisse emptori dicitur, verùm subdunt, speciale esse in donatione, ut ne Donanti sua liberali-
tas exitiosa sit, possit integrum fundum aliena- 6
re, invito Donatario, cui injuria non fit, nàm
in alterâ medietate compensari potest. 7

Et rectè quidem, quia, cum versemur in do-
natione inter vivos, quæ suàpte naturâ irrevo- 8
cabilis est *leg. Senatus 35. §. Sed mortis causa ff. de donat. caus. mort. leg. possessionem 3.*, & *leg. final. Cod. de revoc. donat.*, *Rota coram Duran. decis. 84. num. 15.*, *in rec. decis. 280. n. 1. par. 13.*,
eâ jam perfectâ, à Donatore nullo pacto revo- 9
cari, aut alterari poterat *leg. perfecta donatio 4. Cod. de donat. quæ sub modo*, *Antunez de donat. lib. 1. tom. 1. prælud. 2. num. 6.*, *Castill. contr. jur. lib. 3. cap. 10. num. 56. & seqq.*, *Quæsad. dissert. 19. num. 49. & seqq.*, *Card. de Luc. de donat. disc. 56 num. 3.*, *Rota decis. 10. num. 22. par. 10.*
decis. 402. num. 9. part. 14., quamobrem domi- 10
nium rerum donatarum in præjudicium Donatarii in alium quovis modo transferri prohibetur, *d. leg. perfecta*, & *Rota decis. 212. num. 1.*
& seqq., ac irrita est quævis alienatio, sivè po- 11
sterior Bonorum donatorum obligatio *Cutell. de donat. special. 12. num. 54. special. 27. num. 6.*, *Card. de Luc. de donat. disc. 46. sub nu. 2. & n. 4.*, *Palm. nep. alleg. 234. num. 8.*, *Rot. coram Emerix jun. decis. 1256. num. 2.*, & *decis. 153. num. 1. inter collectas à D. Advocato Constantino ad stat. Urb. decis. 153. num. 1.*, prout etiam priori Do-
natario posterior donatio non nocet *Quæsad. dis-* 12
sert. 19. num. 51., *Mierez de majorat. part. 1. quæst. 26. num. 13.*, *Castill. contr. Jur. lib. 1. cap. 39. num. 42. in fin.*, *Rota coram Dunoz. jun. decis. 773. num. 5.*, *coram Card. Cerro decis. 394. num. 1.*, *coram Coccin. decis. 2187. num. 7.*, *in rec. decis. 21. num. 7.*, *decis. 217. num. 16. & seqq. part. 9.*, & *decis. 143. num. 3. part. 16.*, si enim
donatio jam perfecta non infringitur dispositio- 13
ne, quâ eadem expressè revocetur, multò mi-
nùs tacitè revocari potest per rei donatæ alie- 14
nationem, vel aliam quamcumque posteriorem dispositionem *Mierez de majorat. part. 1. quæst. 43. num. 83.*, *Castill. contr. Jur. lib. 1. cap. 39. n. 42.*, *Antunez. de donat. tom. 1. lib. 1. prælud. 2. n. 11.*, cùm itaque Commendæ constitutio dicatur do-
natio, quam Fundator facit Religioni, à qua dein- 15
dè donatio stipulatur pro se, & posteris *Ansald. cons. 14. num. 119.*, *Card. de Luc. de jurepatr. disc. 80. sub num. 7. in supplem.*, hujusmodi actu lædi
non potuerunt jura prioris donationis. 16

Fortiùs verò hæc urgent in casu nostro, quia non agitur de donatione universali Bonorum omnium tùm præsentium, tùm futurorum, vel
quotæ hereditariæ, cujus vigore Donatarius 17
æquiparatus videretur heredi, ideoque disputa-
ri posset, an teneretur ad solvenda debita, & 18
adimplendas obligationes à Defuncto contra-

ctas,

ctas, quo tamen casu, quando agitur de obli-
gationibus, & contractibus post donationem
19 celebratis, verior videri posset opinio Donatario
favorabilis, vel saltem non indistinctè quævis
20 Donatoris obligatio in illius præjudicium substi-
neretur, per ea, quæ latè tradit *clar. me. Card.
de Luc. de Donat. disc. 46., Capic. latr. decis. 156.
num. 50. & seqq.*, sed agitur de donatione parti-
culari, qualis dicitur dispositio omnis, quæ re-
21 stricta ad certas dumtaxat res, facta minimè
reperiatur sub commemoratione quotæ heredi-
tariæ, sed quotæ Bonorum, ad tradita *per Card.
de Luc. de fideicomm. disc. 128., & disc. 129. utro-
bique num. 5., Palm. alleg. 399. num. 3., & 4.,
Rot. in rec. decis. 12. num. 35. part. 10., decis. 332.
num. 27. & seqq. part. 18., & coram R. P. D. meo
Ansald. decis. 21. num. 8.*, hoc enim casu in
dubium venire nequit, quin Donatario par-
22 ticulari certæ quotæ Bonorum præjudicatum
dici minimè possit per contractus à Donante ce-
lebratos post donationem *Card. de Luc. de Do-
nat. dict. disc. 46. nu. 4., Rota coram Duran. dec.
348. nu. 1. & seqq.*, non enim post jam peractam
23 donationem debet esse in potestate Donatoris
frustrari Donatarium posterioribus donationi-
bus atque contractibus rerum donatarum do-
minium in alios transferentibus, immò ve-
24 rò hujusmodi particularem Donatarium certæ
dumtaxat quotæ Bonorum, nec etiam teneri
ad debita, aliasque Defuncti obligationes antè
donationem contractas, sed has sequi heredem
expressè disponitur in *leg. æris alieni 15. Cod. de
Donat., & post Decium cons. 237.* tradit *Celsus
25 Hugo cons. 97. num. 1., Cancer. var. resolut. part.
1. cap. 8. num. 70.*, Jure igitur, meritòque in casu
nostro Donatario officere nequivit dictæ Com-
26 mendæ fundatio multò post perfectam dona-
tionem celebrata.

Nec officit, quod Donator dictam donationem
medietatis suorum Bonorum retulisse videa-
tur ad Bona, quæ ab ipso tempore obitus possi-
derentur, ideòque eidem prohibitum non fue-
rit tempore, quod medium fuit inter dona-
tionem, & ipsius obitum, distrahere, & do-
nare Bona tempore donationis possessa, eò
quod Donator restringendo donationem ad Bo-
na, quæ, quum moreretur, reperirentur, fa-
cultatem illa alienandi sibi reservasse videre-
tur, ac per consequens donatio medietatis om-
nium Bonorum substineretur, quoad illam dum-
27 taxat medietatem Bonorum, quæ deductà dote
Prioratus, in Defuncti patrimonio existerent,
juxtà ea, quæ tradit *Noguerol. alleg. 14. nu. 20.,
& seqq.*

Objectum namque istud, ni fallimur, sub-
moveri apertè videtur ex litera donationis,
nam, juxtà verba superiùs relata, Testator nul-
lo pacto donationem restrinxit ad Bona tempo-
re sui obitus reperienda, sed apertis verbis il-
28 lam retulit ad Bona, quæ tempore donationis
ab ipso possidebantur ibi = *la metà di tutte le fa-
cultà, e sostanze, che al presente possiede* = ad
*Text. in leg. si ità esset legatum 7. ff. de auro, &
argento legato, Rota coram Priol. decis. 352. nu.
3. & 4.* & sanè si verba illa = *che al presente pos-
siede* = adjecta dicuntur exclusivè ad Bona in fu- 29
turum adquirenda *Mieroz de majorat. part. 1. qu.
10. nu. 11., Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt.
127. num. 10. & seqq.*, proculdubio includere
debent Bona præsentia, & tempore donatio-
nis à Donatore possessa, utpotè expressè sub ea
comprehensa;

Neque hanc indefinitam comprehensionem
Bonorum omnium dicto donationis tempore pe-
nes Donantem existentium restringere potest
mortis commemoratio in eadem dispositione 30
facta, quia id procedere posset, si idem dixisset
se donare medietatem Bonorum præsentium,
quæ ab ipso tempore obitus possiderentur, tunc 31
enim fortè restricta videri posset donatio, eam
modificando ab eventu, scilicet si tempore obi-
tus Bona in ejus patrimonio reperirentur, at
longè aliter res se habet in casu nostro, in quo
donatio concepta reperitur de medietate *di tut-
te le facoltà, e sostanze, che al presente possiede*, 32
*ed anche di più di quelle, che al tempo della sua
morte lascierà tanto in Mobili, Stabili &c.* ideo-
que expressio Bonorum à Donatore tempore
obitus relinquendorum facta per verba futuri
temporis, adjecta dicitur ad effectum compre-
hendendi in donatione medietatem etiam Bo-
norum in futurum adquirendorum *Arias de* 33
Mesa variar. resol. lib. 3. cap. 11. num. 19., Cer-
tiùs inspectis clausulis, & verbis, quibus Do-
nator usus est, post enim expressam medieta-
tem Bonorum præsentium, addidit = *ed anche
di più di quelli, che al tempo della sua morte la-
scierà* = quibus verbis manifestum fit, expressio- 34
nem Bonorum tempore obitus relinquendorum
factam fuisse augmentativè, & ad effectum ex-
tendendi, non autem restringendi dispositio-
nem, juxtà naturam tùm dictionum = *ed* = *anche* = 35
quæ implicant majora expressis, & comprehen-
dunt species ab illis diversas augendo, seù adij-
ciendo præcedentibus, ut de dictione = *&* = *Bar-* 36
bos. tract. var. de dict. usu freq. dict. 110. nu. 33.,
& de dictione = *anche* = *idem Barbos. dict. 112.*,
tùm etiam inspectâ illâ aliâ dictione ampliativâ 37
= *di più* = quæ usurpatur prò = *amplius* = *Barbos.
diction. 164. in fin.*

Cùm itaque ex his omnibus pateat, in con-
troversa donatione comprehensam fuisse medie-
tatem Bonorum omnium à Donatore tempore
donationis possessorum, illamque ampliatam
potius, quàm restrictam fuisse adjectione illâ
= *ed anche di più di quelle, che al tempo della sua
morte lasciarà* =, dubitari solùm posset, an, si
fundatio dicti Prioratus facta fuisset ex Bonis à
Donatore post donationem quæsitis, hæc com-
prehensa dici deberent in donatione, & quoad
hæc veriùs crederem, illa separanda esse à reli-
quo Patrimonio Donantis, quia cum donatio
quoad hujusmodi Bona subsistat, quatenus 38
tempore obitus penes Donantem reperiantur,
ut superiùs probavimus ex *Noguerolo dict. alleg.
13. num. 20. & seqq.*, & magis in specie *Calde-
rin. cons. 326. alias 7. de donat.*, quem refert, &
sequitur *Tusch. practic. conclus. lit. D. conclus. 699.
num. 13.*,

*nu.*13., sequitur, quod, si ex iisdem dicto tem-
pore fundata jam reperiebatur Commenda, di-
ctorum Bonorum dominium sublatum ex Patri-
39 monio Donatoris translatum fuerat in Religio-
nem *Ansald. cons.*14. *nu.*39., ideòque non erant
ampliùs in Patrimonio Defuncti.
An autem, & ex quibus Bonis dicta fundatio
facta fuerit, pendet à mero facto, facilè in re
recenti dilucidando, animadvertendo dumta-
xat, quod, si fortè hac in re dubietas aliqua
subesset, cùm Donatarius medietatem hanc
Bonorum, quæ tempore obitus à Donatore
possidebantur, recipere debeat de manu here-
dis, &, ut ab eo illa consequi possit, conclu-
denter docere teneatur de identitate illorum,
40 cùm hæc sit extremum necessarium, sinè quo
obtinere nequit, ad tradita per *Rot. decis.* 443.
*num.*9., *& alibi passim*, onus probationis in eum
transfunderetur; Donatori enim suffragari vi-
deretur præsumptio, quod Bona alienata libe-
41 ra essent, & de iis, de quibus disponere pote-
rat, ad tradita per *Noguerol. alleg.* 14. *num.*36.,
quæ tamen præsumptio, æqui bonique ratione,
accipienda erit, nam, si inter donationem, &
fundationem dicti Prioratus, breve tempus in-
42 tercessisset, ille inefficax prorsus redderetur ob
maximam inverisimilitudinem, quod Donator
brevi tempore adquirere potuerit adeò ingen-
43 tem bonorum quantitatem, quæ satis esset do-
tationi dicti Prioratus, ut benè observat *Rota
coram bon. mem. Emerix Jun.decis.*996.*nu.*4.

Faventina Venditionis seù permutationis.

Venditio, seù permutatio non rescinditur, licèt Mulier vendens, aut permutans fuerit infrà dimidiam læsa. Mulier non ex eo dicitur læsa, quod illius pecunia cesserit in commodum Viri non habentis, unde illam relevare. Bonorum æstimatio, si in Mulieris venditione, seù permutatione fuerit prætermissa, contractum non inficit. Venditio itidem valida est, licèt non curatâ ab emptore versione pecuniæ in Mulieris utilitatem, ac etiam non subsistentibus debitis in venditione enunciatis. Dolus emptoris non arguitur nec ex præmissis, neque ex re minoris vendita, quàm valeret, minùsque ex vi, & metu à Viro Mulieri incusso. Et qualis esse debeat vis, & metus, ut ob ejus caussam venditio rescindatur.

VOTUM XXIII.

1 *Restitutioni in integrum ob læsionem locus non est adversùs contractum omni jure validum.*

2 *Contractus a Muliere gestus cum Decreto Judicis, aliisque necessariis solemnitatibus, justus, & validus præsumitur.*

3 *Præsertim post lapsum quinquaginta annorum*, & num. 104.

4 *Contractus justitia, & validitas maximè præsumitur ex longæva illius observantia.*

5 *Contractus justitia, & validitas desumpta ex longævo ipsius observantia, nullum contra se remedium admittit*, & num.8.

6 *Læsio ad effectum restitutionis in integrum est omnino probanda.*

7 *Et quidem evidenter.*

9 *Læsionis probatio debet respicere valorem rei de tempore initi contractus*, & num. 15. & 16.

10 *Læsio ad effectum restitutionis in integrum debet esse ultra medietatem justi pretii*, & num.17., & 24.

11 *Contrahentibus permissum est usque ad medietatem justi pretii sese decipere.*

12 *Commercia non debent ex nimia æqualitatis observatione impediri.*

13 *Ob læsionem modicam nequit contractus rescindi.*

14 *Contrahentes nequeunt se enormissimè, & cum dolo decipere.*

18 *Læsio nec in medietate, nec in tertia parte justi pretii consistens, ad effectum restitutionis in integrum, satis non est.*

19 *Pretium rei est suàpte naturâ triplex*, summum *nempe*, medium, *vel* infimum.

20 *Pretium rei, etiam* infimum *justum est.*

21 *Læsio ad effectum rescissionis contractus ab infimo rei pretio metienda est in dubio, an pretium statutum sit* summum, medium, *aut* infimum.

22 *Pretia rerum in dies variantur.*

23 *Nec ab uno ad alterum tempus fieri valet illatio.*

25 *Læsionem non præsefert dilatio quoad solutionem, ubi fuerit conventa.*

26 *Præsertim, si conventi etiam fuerint fructus recompensativi.*

27 *Contractus non rescinditur, licèt fructus conventi soluti non fuerint.*

28 *Sed potest quidem agi ad eorum solutionem.*

29 *Pro fructibus non solutis agi semper potest, dum sint conventi.*

30 *In contractibus innominatis rescissio ob inadimplementum non admittitur.*

31 *Sed actio tantùm competit pro adimplemento.*

32 *Ad læsionem statuendam non confert quæstio, utrum emptor sollicitus fuerit de versione pretii, & an benè, vel malè solverit, non curato illius investimento?*

Minùsque, an Mulier, sese obligans pro Viro, potuerit nec ne super ejus Bonis relevari, num.34. & 37.

33 *Læsio ut excludatur, sat est, pretium conventum læsivum non fuisse, & solutum illud fuisse.*

34 *Obligatio Mulieris pro Viro, an subsistat, dubium valde est, si à Patre fuerat in testamento probibita sub nullitatis pœna.*

36 *Obligatio tamen Viri pro Muliere in casu ejusmodi valida est.*

37 *Obligatio Bonorum dotalium Mulieris favore Viri non habentis unde illam relevare, non subsistit.*

Se-

Secus est de obligatione, aut etiam venditione Bonorum parapbernalium, nu. 40.

38 *Mulier sese obligans pro Viro non debet indotata remanere.*

39 *Nec potest lædi ultra dotis medietatem.*

41 *Mulier quoad Bona parapbernalia favore Viri obligata, aut etiam vendita, nequit allegare, quod fuerit ultra medietatem læsa.*

42 *In contractibus mulierum, ac præsertim in permutationibus, non requiritur pro forma, Peritorum æstimatio.*

43 *Eâque deficiente, adhuc similes contractus solent attendi.*

44 *Dummodo aliæ intervenerint necessariæ solemnitates, & dolus absit*, & num. 46.

45 *Pretium inter Partes stabilitum, justum præsumitur.*

47 *Observantia 30. annorum sufficit ad præscribendas solemnitates.*

48 *Contractus cum Ecclesia, Pupillo, aut Civitate initi ut sustineantur, probanda est versio in illorum utilitatem.*

49 *Contractus Mulieris necessariis munitus solemnitatibus, etiam non probatâ versione in illius utilitatem, sustinetur.*

50 *Obligatio Mulieris pro Viro, necessariis munita solemnitatibus, valida est, licèt facta, non urgentibus creditoribus, nec relaxatis mandatis, minùsque probatâ versione in extinctionem debitorum.*

51 *De versione pecuniæ in caussam expressam, sollicitus non debet esse, qui cum Muliere contrahit.*

52 *Alioquin cum fœminis nemo contraheret.*

53 *Emptor, & alius quilibet pecuniam solvens, non tenetur, si conventum id non sit, inquirere de illius versione in caussam expressam*, & num. 54.

55 *Secus est de contractibus a jure probibitis, & à Judice sub certa dumtaxat forma, & conditione permissis.*

56 *In contractibus Pupillorum, & similium, curâ, & administratione indigentium, solvens tutus non est, nisi in caussam expressam versa fuerit pecunia.*

57 *Procedit, nullo etiam onere ipsi injuncta.*

58 *Contractus Mulierum sunt a jure permissi.*

59 *In contractibus Mulierum ubi certa quoad solutionem forma, vel conditio non est præscripta, onus non est emptoris de versione pecuniæ inquirere*, & num. 62.

60 *Præsertim, eo non contendente agere contra Tertium, sed tantùm ad sui liberationem.*

61 *Liberatio faciliùs datur, quàm obligatio.*

63 *In contractu Mulieris onus investiendi adjectum si emptori non sit injunctum, hic ad illud non tenetur.*

64 *In contractibus Mulierum emptor, & alius quilibet pecunias solvens inquirere tenetur, an fictus aliquis, falsusque titulus, vel caussa quæsita sit.*

65 *In contractu Mulieris si pro ejus caussa debitum insubsistens fuerit expressum, sat est, illud reverà existere, ut solvens excusetur.*

66 *Nec is tenetur curare de validitate debiti, ejusque subsistentia.*

67 *Nec intrinsecam, ac latentem causæ qualitatem inquirere.*

68 *Census a Muliere impositus pro dissolvendo ære alieno nulliter contracto, validus censendus est.*

69 *Restitutio in integrum conceditur ex caussa doli, ac deceptionis.*

70 *Etiamsi læsio sit infra dimidiam.*
Declara ut num. 71.

71 *Minoribus, ex caussa doli, ac deceptionis conceditur restitutio in integrum, etiamsi læsio sit infra dimidiam.*

72 *Non tamen, si sit minima.*

73 *Restitutio in integrum ex caussa doli, ac deceptionis competit majoribus, etiam infra dimidiam læsis, si deceptio ab Adversario processerit.*

74 *Secus, si re ipsâ tantùm.*

75 *Dolus emptoris est concludenter probandus.*

76 *Dolus in emptore non præsumitur.*

77 *Dolus emptoris in animo consistit.*

78 *Et non rectè infertur ex parcitate pretii.*

79 *Nec pretii quantitate æstimatur, sed facti qualitate.*

80 *Dolus emptoris, si non omnino ex pretiì parvitate, junctis tamen aliis, potest inferri.*

81 *Dolus non inducitur ex re pluribus æstimata, quàm fuerit subinde vendita.*

82 *Dolus non infertur, si, ob necessitatem, res minùs fuit vendita*, & num. 84.

83 *Venditor necessitate adactus, minoris vendere compellitur, quàm res valeat.*

84 *Dolus in Emente minori pretio excluditur, si pluris rem valere Venditor sciebat.*

85 *Vendens minori pretio, justum pretium cum ignorat, sibi debet imputare.*

86 *Et babetur, ac si scivisset.*

87 *Doli caussâ non rescinditur venditio facta viliori pretio, licèt Venditor justum pretium ignoraret.*

88 *Emptori dolum ignoranti, nequit dolus nocere*, & num. 90.

89 *Dolus unius nequit alteri præjudicare.*

91 *Ob dolum a Tertio in venditione commissum, contra eum, non contra emptorem agitur.*

92 *Et vi & metu ab emptore non incusso, venditio non rescinditur.*

93 *Et ex quibus de vi & metu constare dicatur, ad effectum rescindendæ venditionis?*

94 *Ex vi, & metu Viri tantùm præsumpto non rescinditur alienatio rei extradotalis Uxoris;*

95 *Sed minæ, & verbera debent probari.*

96 *Stante præsertim Decreto Judicis, & Propinquorum consensu.*

97 *Contractus ritè gestus dicitur, ubi, quæ adesse oportet, & abesse, adsint, atque absint.*

98 *Ven-*

98 *Venditio a Majore 25. annorum ritè peracta, nequit resolvi.*
99 *Etiamsi Contrahens sit Mulier.*
100 *Præsertim, si venditio fuerit juramento firmata.*
101 *Contractus a Muliere cum juramento initus, impugnari ab ea nequit, dolo & læsione cessante.*
102 *Minusque ab ejus heredibus.*
203 *Heres nequit, impugnando sui Authoris obligationem, super illius Bonis a se possessis satisfactionem habere.*
205 *Pro contractus læsivi rescissione quatriennium tantùm datur.*
2?6 *Si præsertim impugnatus numquam fuerit.*
207 *Et maximè, si pro legitimo fuerit agnitus per receptionem residui preti.*

DOMINI Julius, & Joannes Baptista fratres de Gratiosis à me petunt, ut prò veritate dicere velim, num ipsis tamquàm filiis, & heredibus qu: Victoriæ Brunoræ, competere possit restitutio in integrum adversus venditionem, sivè permutationem Prædii nuncupati *di San Domenico, ò passo di Fogliano* extradotalis dictæ mulieris, & ab eadem cum præsentia, & consensu Viri, aliisque solemnitatibus tùm à Jure, tùm à Statuto præscriptis titulo permutationis alienati usque ab anno 1674. bon: mem: Aloysio Honuphrio Sandriani, pretio inter ipsas Partes convento, scutorum bismille, & quatuorcentum, quod quidem pretium partim in aliis terris, partim in Censibus, partim in pecunia numerata, prout ab emptore promissum fuerat, jam solutum fuisse non controvertitur, & constat ex publico, atque solemni Instrumento quietantiæ cum omnibus necessariis solemnitatibus celebrato anno 1678.

Præcipuum petendæ in integrum restitutionis fundamentum constituitur in læsione, quæ intervenisse dicitur ex eo, quod Prædium venditum pretio scutorum 2400. esset valoris scutorum 3400., & viceversà terræ in partem pretii assignatæ minus valeant, quàm æstimatæ fuerint in Instrumento venditionis, seù permutationis, dum paulo post, prævià æstimatione Peritorum, realiter venditæ fuerunt prò scutis 63. minùs eo, quod à Partibus calculatæ fuerant in actu permutationis, itaut, loco Prædii valoris, ut supra dictum est, scutorum 3400., revera accepta non fuerint, nisi scuta 2337, & prætereà de his quoque, non constet, versa fuisse in utilitatem mulieris, nisi scuta 1176.70., reliqua verò cessisse in commodum D. Philippi ejus Viri, non habentis unde Uxorem relevare posset, & demum ex ipsis scutis 1176. 70., quæ versa fuisse dicuntur in utilitatem mulieris, constat, ratam scutorum 350. erogatam fuisse in extinctionem trium Censuum, qui nulliter impositi fuisse dicuntur ex causa solvendi debita hereditaria Bartholomæi Brunori Patris dictæ mulieris, quæ quidem debita aliis pecuniis dissoluta fuisse, non ambigitur.

Hæc sunt, quæ pertinent ad læsionem, præterquam dicebatur etiam, venditionem prædictam nullam fuisse ex defectu æstimationis omninò necessariæ in contractibus mulierum, & præsertim in permutationibus, atque etiam ob non probatam versionem totius pretii in utilitatem ejusdem mulieris, & demùm ob non probatam versionem partis illius in extinctionem Censuum nulliter impositorum; ex quibus omnibus vel separatim, vel unitim sumptis locum esse posse, contendebatur petitæ restitutioni in integrum; maximè attento dolo, & malà fide, quâ contractus undique ex prædictis infici videbatur.

Verumtamen, his non attentis, in contrariam sententiam abirem, quod videlicet petitæ
restitutioni nullo pacto sit locus; illa enim si
frustrà petitur adversus contractum omni jure 1
validum, & inter Partes legitimè stipulatum,
Rota in Tyburtina Castri Sambuci 12. Junii 1711.
§. Et licet coram Rmo Aldrovando, talis mihi
videtur ille, de quo agitur; nam, cùm in eo
intervenisse appareant Decretum Judicis, & 2
omnes aliæ necessariæ solemnitates, præsumptio Juris est prò justitia pretii, & validitate
contractus *Bald. in leg. si fundus 13. §. 1. num. 1.*
vers. in Glossa ff. de reb. eor., Mascard. de probation. conclus. 960. num. 1., Gratian. discept. forens. 461. num. 19., Urceol. consult. forens. cap. 3.
num. 9., Rot. coram fel. mem. Gregorio XV. decis. 12. num. 2., in rec. decis. 158. num. 4. part. 11.,
decis. 2. num. 5. part. 15., & decis. 174. num. 22.,
& seqq. part. 17.; Præsertim cum is jam quin- 3
quaginta, & ultrà ab hinc annis perfectus fuerit, & absque ulla reclamatione semper pacificè observatus, ex hujusmodi namque adeò
longæva observantia, sicuti fortior redditur præ- 4
sumptio militans pro justitia pretii, & validi-
tate contractus, ita faciliùs excluditur quod- 5
cumque remedium adversus illam competere
valens, *Cephal. cons. 261. num. 10. cum seqq.,*
Gabriel. comm. conclus. de emption., & vendit. conclus. 1. num. 12., Belmont. decis. 124. num. 28.,
Rota in Bononien. Portarum 18. Novembris 1692.
§. In quam sententiam, & seq., & 24. Aprilis 1693. §. Idque sinè difficultate coram bon. mem. Manuel, cum aliis in Bononien. Transactionis 27. Junii 1706. §. Tum demum coram bon. mem. Omanna.

Læsio itaque omninò probanda à Petente re-
stitutionem in integrum *leg. verùm §. Sciendum* 6
ff. de minor., Rot. post Pic. ad Statut. Urb. decis. 87. num. 42., quamvis sit mulier, *Jovins de solemnit. in contract. minor., Gloss. 22. §. 21. num. 19. cum ibi deductis*, probanda esset eo superlativo probationum genere, quæ requiruntur ab Imperatoribus Diocletiano, & Maximiano *in leg. si circumscripta 6.* ibi = *evidentibus*
bus probationibus ostenderitis = *Cod. solut. matri-* 7
mon., Conciol. ad statut. Eugubin. in annot. ad rubric. 58. num. 3., Card. de Luc. de empt. disc. 24. num. 2., & disc. 44. num. 17., Rot. coram bon. mem. Emerix. Jun. decis. 1022. num. 4., post Constantin. ad statut. Urb. decis. 160. num. 1. decis. 169. nu.

169. num.4., *& 19.*, *& decis.170. num. 20.*, *&*
28., *in rec. decis. 297. num. 23. part. 19.*, opor-
tet enim contrariis probationibus vincere præ-
8 ſumptionem illam Juris, quæ, ut ſupra dictum
eſt, ſemper urget prò juſtitia pretii, & validita-
te contractus *Cephal. conſ. 152. num. 7.*, *& conſ.*
348. num.19., *& conſ. 398. num.199.*, *Conſtantin.*
ad ſtatut. Urb. annot. 46. num. 44., *& ſeqq. tom.*
2., *Rota coram Emerix Sen. decis. 60. num. 3.*, *in*
Mantiſ. ad clar. mem. Card. de Luc. de Dot. decis.
9. num.7., *& in Faventina Prædii 24. Januarii*
1701. §. Ut etiam coram bon. mem. Pic.

Quamobrem non ſolùm probationes hujuſ-
modi perſpicuæ, & concludentes eſſe debent;
9 verùm etiam opus eſt, illas præcisè reſpicere
tempus celebrati contractus, ſeù peractæ ven-
ditionis ad *Text. in leg. ſi voluntate 8. Cod. de re-*
ſcind. vendit., *Pinell. in dict. leg.2. Cod. eodem tit.*
part.3. cap.4. num.5., *Calvin. de æquitat. lib. 2.*
cap.134. num.51., *Oddus de reſtit. in integr. qu.*
7. num.18., *Rot. coram Martin. Andr. decis.23.*
num 2., *coram Gregor. decis. 553. num.3.*, *& de-*
cis.570. num.5., *coram bon. mem. Emerix Jun.*
decis.942. num.5., *& decis. 1022. nu.6.*, *& ſeq.*,
in rec. decis.532. num.14., *& decis. 580. num. 9.*
part.5. tom.2., *& in Bononien. Tranſactionis 25.*
Junii 1706. §. Et quamvis coram bon. mem. Oman-
10 *no*; & præterea læſionem evincere, & conclu-
dere debent ultrà dimidiam partem veri pretii,
11 nam uſque ad dimidiam de jure communi per-
miſtum eſt Contrahentibus ſeſe invicem deci-
pere, & circumvenire, juxtà *Textum in leg. in*
Cauſæ la 2. §. Idem Pomponius ubi Gloſſa ff. de mi-
norib., *leg. Item ſi in pretio §. ultim. ff. locati*, *leg.*
2. & 8. Cod. de reſcind. vendit., *Cap. cùm dile-*
cti, *ubi Gloſs. litt. F. verb. deceptione*, *& Abb.*
num.2. verſ. ſecundo nota, *& in cap. Cum cauſa*
de empt., *& vendit.*, & juxtà ratione ità conſti-
tutum fuiſſe videtur, ne ſcilicet, ex nimia
12 æqualitatis obſervatione, commercia impedi-
rentur: nulla namque eſſet conventio, quæ poſ-
ſet præſtare ſecuritatem, nulluſque eſſet litium
13 finis, ſi ob modicam etiam læſionem permiſ-
ſum eſſet à conventionibus poſſe recedere, ut
optimè advertit *Card. Mantic. de tacit. lib.4. tit.*
20. num.57., *& ſeq.*, *Hug. Grot. de Jur. bell.*, *&*
pac. cap.12. num.26., *Farinac. in fragment. crimin.*
lit. D. num.30., *& ſeqq. ubi plures*, *Leſſ. de juſtit.*
& jur. lib.2. cap.21. dub.4. num.20., quamobrem
communiter receptum eſt, libertatem illam,
quæ de jure competit Contrahentibus, ut ſeſe
14 invicem decipere poſſint, reſtringi ſolùm, &
limitari in caſu, quo aut ſit immenſa deceptio,
aut contractui inſit dolus, juxtà *gloſſ. in leg. 2.*,
Cod. de reſcind. vendit. verb. humanum eſt lit-
tera A.

His autem retentis firmiſſimis Juris noſtri re-
gulis, ſtatim deprehenditur, læſionem, ſivè
enormem, ſivè enormiſſimam procul abeſſe à
15 caſu noſtro; deficit enim primo loco rigoroſa
probatio veri valoris Prædii venditi tempore
venditionis, quinquaginta, & ultrà ab hinc an-
16 nis peractæ, ſinè qua certè læſio probata dici
nequit, ex ſuprà firmatis. At, dato etiam, ju-
ſtum valorem Prædii venditi fuiſſe, ut aſſeritur,
ſcutorum 3400., & ſic in majori quantitate ſcu-
torum mille eà, quâ reipsâ venditum fuit, nihi-
lominùs læſio talis non eſt, quæ contractum in-
ficiat, & locum faciat illius reſciſſioni, aut re-
ſtitutioni in integrum: cùm enim ad iſtum effe-
ctum opus ſit, Venditorem ſaltem decipi ultrà 17
medietatem juſti pretii, juxtà prælaudatos *Textus*
in leg.2., *& 8. Cod. de reſcind. vendit.*, *& in cap.*
Cùm dilecti, *& cap. Cùm cauſa de empt.*, *& ven-*
dit., ſatis proindè non eſt læſio illa, quæ nedum
medietatem juſti pretii, verùm nec tertiam il- 18
lius partem attingit, prout accidit in caſu noſtro,
& calculanti facilè patet, dum pro re, ut aſſe-
ritur, valoris ſcutorum 3400. ſoluta ſunt ſcuta
2400., & ſic læſio eſt longè infra tertiam par-
tem.

Præterea neque etiam conſtat, an pretium il-
lud ſtatutum in ſcutis 3400. ſit ſummum, me-
dium, vel infimum, nam, cùm latitudo pretii 19
naturalis conſiſtat in hac triplici quantitate, &
infimum etiam ſit juſtum pretium, læſio idcir- 20
cò ab illa metienda eſt, adeout, ſi non ſit ultrà 21
medietatem infimi pretii, contractus ex hoc ca-
pite reſcindi nequeat *Tamburin. in præcept. deca-*
log. lib.8. tract.3. cap.7. §.11. num.14. tom.2., ſic
inquiens = *Quando Venditor non recipit dimidium*
juſtæ æſtimationis, ut ſi res infimo pretio valeat vi-
ginti, ipſe autem vendat novem, dicitur decipi in-
frà dimidium, ex quibus colligitur apertiſſimè,
medietatem fore accipiendam non à ſummo, medio,
ſed ab infimo pretio = eumque ſequitur *Bonden.*
collect. legal.31. num.31., *& ſeqq. lib.1.*, ubi ait,
ſententiam hanc veriſſimam eſſe, eâque putat
magis conſuli juſtitiæ, & validitati contractus;
præſertim quando Venditor ex hoc capite illius
reſciſſionem proponit, prout contingit in caſu
noſtro.

Quapropter parvi refert, quòd prò augenda
læſione dicatur, Terras, in partem pretii aſſi-
gnatas, minoris poſteà æſtimatas, & re ipsâ 22
venditas fuiſſe, quàm æſtimatæ fuerint in primo
inſtrumento venditionis: reſpondetur enim,
quod pretia rerum in dies variantur *leg. pre-*
tia rerum 63. §. Nonnulla ff. ad leg. falcid.;
ideoque ex eo, quod Fundus poſteà tanti vendi- 23
tus fuit, non benè infertur, tanti etiam valuiſſe
tempore, quo fuit emptus, *Rota in Fanen. Ma-*
nutentionis, ſeù reintegrationis ſuper datione in
ſolutum quoad fructus 29. Januarii 1712. §. De-
nique coram R.mo Aldrovando. Præterea dici-
mus, quod, calculato etiam eo, quod minùs
dictæ Terræ à Peritis æſtimatæ, & venditæ fue-
runt, nempè ſcutis 63., adhuc læſio eſt longè
intra dimidiam, quinimò nec ſuperat tertiam
partem juſti pretii; eo namque conſtituto in
ſcutis 3400., ſi à ſcutis 2400., quanti res vendi-
ta fuit, demanantur ſcuta 63., remanent ſcuta
2337., quæ ſatis, ſuperque ſunt ad excluden-
dam quamcumque læſionem, cujus ope fiat lo-
cus reſciſſioni contractus, aut reſtitutioni in in- 24
tegrum, dum hæc, ex alibi deductis, ſaltem de-
bet eſſe ultrà dimidiam partem juſti pretii.

Nec pro æſtimanda læſione habenda eſt ratio
dila-

dilationis conventæ quoad solutionem partis
pretii, quoties enim id usque ab initio Con-
trahentes voluerunt, & unanimi consensu ita ab
25 ipsis stabilitum fuit citrà læsionem in quantita-
te pretii, sola dilatio nullam læsionem, aut in-
commodum afferre dicitur *Costa de ration. rat.*
quæst.69. num.3., & seq., Asin. de execut. §. 7.
26 *num.167.*; præcipuè in casu nostro, in quo cor-
respectivè ad tempus dilationis conventi fue-
runt fructus recompensativi, qui, licèt nun-
quam soluti fuisse dicantur, id tamen parvi re-
fert, nam, ut inquit *Textus in leg. ed conditione*
27 *14. Cod. de rescind. vendit. = Non ex eo quod Em-*
ptor non satis conventioni facit, contractus irritus
28 *constituitur* =. Sed agitur ad implementum,
29 cùm semper integra maneat actio ad dictos fru-
ctus consequendos, quatenùs reverà constet, il-
los, juxtà conventionem initam nunquam fuisse
solutos; est enim juxta indolem, & naturam
30 contractus nominati, ut nou admittatur resciss-
sio ob non adimplementum, sed tantùm detur
31 actio prò adimplemento contra inobservantem
Rot. decis. 415. num.4. part. 1. rec., dec. 77. n. 2.
part. 2., decis. 616. num. 11. part. 5. tom. 2., &
decis.419. num.18. part.13., & alibi sæpissimè.

Ad læsionem verò nullo pacto pertinet, quod
rata pretii in utilitatem viri, non autem mu-
lieris, conversa fuisse dicatur, sivè quod pars
illius erogata fuerit in extinctionem trium cen-
suum nulliter impositorum, vel demum, quod
idem pretium prò rata scutorum 423. soluto-
rum in actu stipulationis instrumenti, non ap-
pareat, in quam causam fuerit erogatum; hæc
enim omnia respiciunt aliam prorsùs diversam
32 quæstionem, utrum Emptor sollicitus esse te-
neretur de versione pretii, & an benè, vel malè
solverit, non curato illius investimento favore
mulieris, itaut cogi possit ad iteratam solutio-
nem illius partis, quam in ejus utilitatem cessis-
se minimè constat: cùm ceteroquin, quantum
ad læsionem spectat, satis sit, pretium conven-
33 tum non fuisse læsivum, & totum id, quod Par-
tes inter se convenerunt, fuisse adamussim ab
Emptore solutum, atque adimpletum, de quo
nullum dubium est in hypothesi nostra.

Non absimili ratione ad statuendam læsionem
34 contractus, de quo agitur, conferre minimè
posse videtur, quod Mulier prò summa expensâ
in commodum, & utilitatem Viri, nempè prò
dimittendis ejus debitis, non haberet releva-
tionem in Bonis ejusdem Viri; id enim minimè
respicit contractum venditionis, seù permuta-
tionis initæ inter Mulierem, & Sandrianum,
sed tantùm posteriorem actum erogationis pe-
cuniæ inde retractæ in solutionem debitorum
35 Viri, de cujus sanè posterioris actus subsistentia,
& validitate, etsi fortè dubitari posset, attentâ
præsertim prohibitione factâ mulieri in testa-
mento Patris, ne unquam pro Viro se obligaret,
sub pœna nullitatis actus, & ne ullo pacto Vir
se immitcere posset in administratione Bonorum
extradotalium Uxoris; attamen exinde nun-
quam in controversiam revocari poterit validi-
36 tas prioris contractus venditionis, seù permu-
tationis, in quo non Uxor prò Viro se obligavit,
sed Vir pro Uxore tamquam fidejussor accessit.
Non omittendo, quæstionem hujusmodi super 37
relevatione fieri solere dumtaxat, quum agitur
de bonis dotalibus, ne scilicet mulier se obli- 38
gando pro viro, prorsùs indotata remaneat, aut
saltem læsa ultra medietatem dotis, id enim non 39
fieri interest Reipublicæ, ex firmatis per *Rot.*
decis.36. num.11. inter collect. per Balducc. decis.
& rer. judicat. tit.4. de dot., & mulier. oblig., &
decis. 462. num.10. part. 18. tom. 2. rec., & præ-
cisè, quòd Uxor vendens bona paraphernalia 40
etiam contemplatione Viri, non restituatur 41
prætextu ejuscemodi læsionis, tradit *Jovius de so-*
lemnit. in contract. minor. gloss.22. §.21. num. 21.

Missâ igitur læsione, aggredior examen alia-
rum nullitatum, ob quas contractum corrue-
re, & locum esse contenditur restitutioni in in-
tegrum; Paucis verò ab illis me expedire posse
arbitror, quia reverà tales non sunt, quæ lon-
gam postulent, accuratamque discussionem; &
quidem primo loco nullius momenti est omissa
æstimatio tàm Prædii venditi, quàm Terrarum
loco pretii, sivè in partem illius receptarum;
nullibi enim aut de jure communi, aut de jure
municipali statutum esse reperio, quod in con-
tractibus mulierum, & præcipuè in permuta- 42
tionibus requiratur prò forma, & tamquam
necessaria solemnitas æstimatio Peritorum,
adeout, sinè illa, contractus cum muliere cele-
bratus subsistere nequeat, quin potiùs passim,
& sæpè sæpiùs videmus, contractus hujusmodi 43
cum mulieribus sustineri, tametsi nulla appa-
reat æstimatio facta à Peritis, dummodò inter-
venerint aliæ necessariæ solemnitates, & procul 44
absit quælibet suspicio fraudis, & læsionis, ut
patet ex firmatis per *Rotam in Firmana Pecunia-*
ria super manutentione 27. Junii 1704. §. Nec vi-
detur coram bon.mem Kaunitz, *& in Anconitana*
Salviani 22. Aprilis 1709. §. Sed tantò magis,
& seqq. coram clar. mem. Card. Priolo; quoties
itaque nullus in contractu dolus intercessit, &
pretium communi Partium consensu stabilitum,
quod ceteroquin justum præsumitur, *Constant. ad* 45
stat. Urb. annot.46. art.2. n. 44., & seqq. & art.3. n.
263. & seq. cum ibi deductis, minimè læsivum esse
comperiatur, non est, cur contractus sustineri non 46
debeat, tametsi cum muliere initus, ex hoc so-
lùm, quod non præcesserit formalis æstimatio Pe-
ritorum, nullo jure, aut statuto requisita, &
consequenter minimè necessaria; Præsertim post-
quam tanto temporis spatio excedente metam
quinquaginta annorum, contractus fuit pacificè
observatus, nam, concurrente observantiâ, tri-
ginta anni sufficiunt ad præscribendas solem- 47
nitates, *Rota coram Puteo dec.365. num.4. lib. 2.*

Quod verò attinet ad aliam exceptionem non
probatæ versionis integri pretii in utilitatem mu- 48
lieris, ea quoque pari facilitate submovetur;
nam probatio versionis speciale quidem est, ut
requiratur in contractibus cum Ecclesia, Pupil-
lo, vel Civitate, juxtà *Text. in Authent. hoc jus*
porrectum Cod. de Sacros. Eccles., & alios, quos
refert Rota decis.462. num.14. part.18; Secus ve-

49 rio in contractibus mulierum cum omnibus ne-
cessariis solemnitatibus celebratis, ut limitando
supradictam conclusionem expresse firmant
Gratian. discept. 951. num. 7., 8., & 28., Con-
stantin. ad statut. Vrb. annot. 44. artic. 6. num. 692.,
Rot. post Pacific. de Salvian. decis. 227. num. 3.,
coram Vbald. decis. 341. num. 12., in rec. decis. 33.
num. 10., & seqq. part. 4. tom. 2., decis. 60. n. 2.
& decis. 438. n. 10. part. 13., decis. 163. n. 14. part.
14., & decis. 73. num. 5. part. 15., & in fortio-
50 ribus terminis prò validitate obligationis fide-
jussoriæ mulieris prò Viro, etiam non urgentibus
Creditoribus, nec relaxatis mandatis, & non pro-
batâ versione in extinctionem debitorum, respon-
51 dit Rota decis. 462., & decis. 609. part. 18., &
magis in specie, quod quis non teneatur esse
sollicitus, an mulier pecuniam expendat in cau-
sam expressam, decidit Surd. decis. 156. num. 9.,
ubi in fine de communi testatur, & dixit Rota
decis. 33. num. 12., & seqq. part. 4. tom. 2. rec.
cum aliis ibi adductis: alioquin nemo eum fæmi-
52 nis contraheret, quia, ut egregiè advertit Pau-
lus Jurisconsultus in leg. si mulier Cod. de Velle-
jan. = Si mulier tamquam in usus suos pecuniam
acceperit, alii creditura, non est locus S.C., alio-
quin nemo cum fæminis contraheret, quia ignorari
potest quid actura sint =
Neque id mirum videri debet, cùm certi,
exploratique Juris sit, Emptorem, sivè alium
53 quemcumque solventem regulariter non teneri
esse sollicitum, & curiosum, ut pecuniæ solutæ
vertantur in causam expressam, quoties onus
hujusmodi ipsi solventi non reperitur injunctum,
ad Text. in leg. fin. ff. de exercit. action., Bartol.
in leg. Civitat., num. 7., ibique Jason. num. 12. ff.
si cert. petat., idem Barthol. in leg. 1. §. Non tan-
tum ff. de exercit. act., ubi Bald. in 2. notab., &
Castrens. num. 4., Innocent. in cap. cum quibusdam
de fidejuss. num. 3., Gratian. discept. 45. num. 5., &
seqq., Mantic. de tacit. lib. 8. tit. 14. num. 10.,
Surd. decis. 156. num. 3., & seq., ibique Hodiern.
num. 1., & seq., Rota post Pacific. de Salvian. de-
cis. 16. num. 13., & seqq. coram Ludovis., decis.
511. num. 19., & 12. cum seqq., ubi solutio fa-
cienda erat prò solvendis diversis debitis domus
54 & nihilominus, hoc minime adimpleto, Rota
censuit, Solventem liberatum esse per actualem
solutionem, absque eo quod inquirere deberet
de versione in causam expressam, ibique Adden.
num. 33., & conferunt firmata in Romana Assa-
ciationis 26. Februarii 1712. §. Vnde coram Card.
Falconerio, & in Romana Dotis 5. Decembris
ejusdem anni §. In præsenti autem coram Card.
Scotto.
Contraria verò procedunt in contractibus à
55 Jure prohibitis, & à Judice dumtaxat sub certa
56 forma, modo, & conditione permissis, in his
57 enim Emptor, tametsi onus ipsi præcisè injun-
ctum non reperiatur, tutus non est, nisi illis for-
maliter adimpletis, nè alioquin aperiatur via
fraudibus, & dolosæ supplantationi Pupillorum,
aliarumque similium personarum, quæ alterius
curâ, & administratione indigentes, alieno po-
tiùs, quàm suo vivunt arbitrio, ut tradit Rota co-
ram bon. mem. Emerix Jun. dec. 12. num. 6., co-
ram Cerro decis. 215. num. 1., in rec. decis. 41. num.
15., & seq., & decis. 325. num. 3., & 4. part. 10.,
decis. 186. num. 6. part. 16., decis. 64. num. 4. part.
18. tom. 1. At aliter res se habet in contractibus 58
mulierum à jure permissis, & in quibus certa 59
forma, vel conditio quoad solutionem pretii
præscripta non reperitur, ut in casu nostro, in
his enim terminis cura versionis ad Emptorem
minimè pertinet, ut benè contrarias auctorita-
tes explicando, declarat Rot. d. decis. 12. num. 6.
coram bon. mem. Emerix Jun.; præsertim quando
Emptor, ut hic, non contendit ex solutione fa- 60
cta mulieri quæsivisse obligationem ullam, &
actionem contrà tertium, sed tantùm agit de li-
beratione consequenda, quæ faciliùs datur,
quàm obligatio, juxta Text. express. in leg. Ar- 61
rianus 46. ff. de obligat., & action., ita loquen-
tem = Ubi de obliganda quæritur, propensiores esse
debere nos, si habeamus occasionem ad negandum,
ubi de liberando ex diverso, ut faciliores simus ad li-
berationem = Salgad. in Labyrint. Cred. par. 2.
cap. 9. num. 115., & in nostris terminis Rota decis.
511. num. 12. vers. rursus Bartol. coram Ludovis.
Ex his autem sicuti patet, Emptorem exem-
ptum fuisse ab onere curandi versionem pretii in
utilitatem mulieris, ità quoque perspicuum fit,
ipsum curam nullam gerere debuisse, ut favore
ejusdem mulieris investiretur pars illa pretii,
quæ numerata fuit in actu stipulationis instru-
menti, id enim nullo jure cautum, nec in dicto 62
instrumento præscriptum reperitur, & quando
etiam in illo demandatum fuisset investimen- 63
tum pretii, adhuc pro Emptoris liberatione suf-
ficeret, illud ipsi injunctum non fuisse, ut in spe-
cie oneris investiendi tradit Rota coram Dunozz.
Jun. decis. 858. num. 8., & in Fulginaten. Pecu-
niaria 6. Junii 1698. §. Præterquam quod coram
bon. mem. Pio; cùm in hujusmodi contractibus
hoc tantùm ab Emptore, sivè ab alio quocum-
que pecunias solvente præstandum, & investi- 64
gandum sit, ut scilicet non fuerit quæsitus, con-
fictusque titulus falsus, seu falsa causa, ut ex-
plicat Cuiac. in leg. final. ff. de exercit. action. seu
tract. 8. de Officinn., Rot. decis. 33. num. 12., &
seqq. part. 4. tom. 2. rec., ubi alii.
Quæ quidem falsa causa frustrà in hypothesi
desumi videbatur ex eo, quod debita prò causa
venditionis, seù permutationis in instrumento
enunciata non subsisterent, tamquam nulliter
contracta: quia, omissis aliis responsionibus, sa-
tis est dicere, quod ad justificationem solutionis,
& excusationem Solventis; exuberat, conditio- 65
nem extrinsecam esse veram, quod videlicet
debita reverà existerent, minimè curatâ illorum 66
validitate, & subsistentiâ, de qua Emptor, &
Solvens non tenetur esse sollicitus, cùm non co-
gatur inquirere intrinsecam, atque latentem
causæ qualitatem, ut ex Textu in leg. Si homi- 67
nem ff. de solution., probat Casanat. cons. 9. num.
34., Salgad. in Labyrint. Creditor. part. 1. cap.
36. num. 32., & seq., & num. 39., & part. 2. cap.
9. num. 33., Rocc. disput. Jur. select. cap. 127. n.
20., & magis in specie, quod teneat census va- 68
lidè

lidè impositus à muliere prò dissolvendo alio
debito nulliter contracto, firmavit Rota decis.
495. num. 9., & seqq part. 13., ubi declaratur
Decisio 383. part. 12., quæ contrarium sentire
videtur, & sequitur Constantin. ad statut. Vrb.
annotat. 44. artic. 7. num. 728., & seqq.

Quatenùs verò ex omnibus prædictis argue-
69 retur deceptio, & circumventio, ex qua conce-
ditur restitutio in integrum, etiamsi læsio sit
70 infra dimidiam justi pretii; Dicimus, id rectè
71 procedere in minore per Text. in leg. siquidem
72 Cod. de. Præd. minor.; nisi deceptio esset mini-
ma, quia tunc nec minori daretur restitutio, ut
73 in leg. Seio ff. de restit. in integr.; In majore ve-
rò locum habere dumtaxat, cùm deceptio cau-
satur dolo Adversarii, leg. si dolo 5., & leg. do-
lus 10. Cod. de rescind. vendit., secus, si re ipsâ
74 tantùm, ut benè distinguunt Glossa in leg. quis-
quis major 15. lit. L. Cod. de rescind. vendit.

Dolus autem Emptoris plenè, & concluden-
75 ter probandus esset leg. dolum 6. cod. de dol. mal.,
leg. quoties 23. §. 1. de probat., leg. dolus 10. in fin.
76 Cod. de rescind. vendit., quia non præsumitur,
leg. merito 51. ff. pro socio, Klock. de contribut.
77 cap. 19. num. 667., ubi latissimè, & tamquam
78 consistens in animo, non rectè infertur ex par-
vitate pretii, ut enim ait Text. in dicta leg. do-
79 lus 10. Cod. de rescind. vendit. = Dolus Em-
ptoris qualitate facti, non quantitate pretii æsti-
matur =, ubi licèt gloss. litt. K. velit, quod ad
80 istum effectum quantitas pretii, etsi non prorsus
valeat; valeat tamen cum aliis: Ista tamen
alia hìc adesse non video prò hujusmodi doli
inductione; nam si dicitur, Terras in permu-
81 tatione assignatas pluris æstimatas fuisse, quàm
re ipsâ posteà venditæ fuerint, respondetur, id
ad probationem doli, & malæ fidei non suffice-
re, ut docet Textus in leg. 4. Cod. de rescind. ven-
dit. ibi = ad rescindendam venditionem, & malæ
fidei probationem, hoc solùm non sufficit, quod
magno pretio fundum comparatum, minoris distra-
ctum esse commemoras = Si verò diceretur, vendi-
82 tionem factam fuisse viliori pretio propter ur-
gentem necessitatem, neque id contractum
redderet inefficacem juxtà Text. apertum in leg.
non idcircò 12. eodem tit. Cod. de rescind. vendit.,
nam, ut advertit Rota decis. 532. num. 10., &
11. part. 5. tom. 2. rec., Venditor ut plurimùm ne-
83 cessitate rei familiaris vendere compellitur mi-
nori pretio, quàm res valeat; non tamen ob id
84 in dubium revocatur validitas contractus, quasi
dolo initi.

Et generaliter, quod dolum attinet, aut
85 Venditor sciebat, fundum pluris valere, & nihi-
lominus consensit venditioni factæ prò minori
pretio, & tunc dolus abest, attentâ scientiâ, &
consensu, leg. nemo videtur ff. de regul. Jur., &
leg. Cùm donationis Cod. de Transact., leg. Vendi-
tor 11., & ibi gloss. lit. Q. Cod. de rescind. ven-
dit. Aut Venditor ignorabat justum valorem
86 fundi, & sibi imputare debet ille, qui vendidit
rem, cujus pretium ignoravit, quia non debuit esse
tam negligens, & supinus, ut inquit, Bald. in
d. leg. quisquis major 15. Cod. de rescind. vendit.,
ideòque perinde habetur, ac si scivisset, ad hoc
ut venditio paulò viliori pretio facta sustinea-
tur, & tamquam dolosa, rescindi non possit d. leg. 87
quisquis, & ibi gloss. lit. P.

Quod si tandem objiceretur, venditionem fa-
ctam fuisse à muliere compulsa à Viro per vim,
& metum includentem dolum, obvia est res-
ponsio, nimirum hoc etiam (etiamsi probare-
tur) Emptori nocere non posse, si doli con- 88
scius non fuit, nam dolus unius non debet alte- 89
ri nocere, leg. eleganter 7. in princ. ff de dol., &
Text. in leg. Si dolo 5. Cod. de rescind. vendit.
loquitur expresse de dolo Adversarii, & Gloss. 90
ibidem lit. I. verb. Adversarii clarè limitat di-
spositionem Textus in casu doli procedentis ab
alio ibi = Secus si dolo tertii, quia tunc agitur actio- 91
ne de dolo contrà illum tertium =, & ad effectum 92
rescindendi venditionem requiri dolum Empto-
ris, vel metum ab eo incussum, probat apertè
Textus in leg. si voluntate 8. Cod. de rescind. ven-
dit., sub initium sic habens = Dolus ex callidita-
te, atque insidiis Emptoris argui debet, vel metus
mortis, vel cruciatus corporis imminens detegi, ne 93
habeatur rata venditio =, ex quibus verbis patet
etiam, cujus generis debeat esse metus ad istum
effectum, & tradit Jovv. de solemnitat. in con-
tract. minor. Gloss. 22. §. 21., ubi, quod ex metu 94
præsumpto Viri non rescinditur alienatio rei
extradotalis Uxoris, nisi minæ, aut verbera 95
probentur; præsertim, si intervenerit Judicis de- 96
cretum, & propinquorum consensus.

Jure igitur facta venditio, sivè permutatio
omninò dici posse videtur in casu nostro = cùm 97
adsint, quæ adesse oportet, & absint quæ abesse
oportet =, ut benè ad rem notat Glossa in leg. ra-
tas 7. Cod. de rescind. vendit. lit. E, ideoque re-
ctè locum sibi vindicat dispositio Textus in leg. si
dolo 5. eodem tit. Cod. de rescind. vendit. = quod
si jure perfecta venditio est à majore 25. annis, in-
telligere debes, consensu mutuo perfectam vendi- 98
tionem, resolvi non posse = sunt verba Textus 99
prædicti; Præsertim cùm mulier, aliique in di-
cto Instrumento obligati sese solemniter ad-
strinxerint Juris jurandi obligatione interpositâ 100
ad perpetuam observantiam dicti contractus, &
de evictione promiserint tùm generaliter, tùm
particulariter in forma Juris valida, ac ad om-
nia damna teneri voluerint, quo fit, ut, sicu- 101
ti cessante dolo, & læsione, contractus ab illis
impugnari non posset, Gloss. in dicta leg. 2. Cod.
de rescind. vendit. lit. B. vers. nos contra. Ità ne-
que id liceat DD fratribus de Gratiosis illorum 102
heredibus, per Text. in leg. Vindicantem ff. de
eviction., Rota in Anconitana Salviani 22. Apri-
lis 1709. in princ., & §. Nec allegare coram clar.
mem. Card. Priolo, alioquin satisfactionem con- 103
sequi deberent ex ipsis bonis hereditariis, quæ
possident Rota coram Cerro decis. 586., & decis.
647. utrobique num. 1., & seqq. post Constantin.
ad statut. Vrb. decis. 169. num. 25., & decis. 170.
num. 1., & in Romana Dotis 20. Junii 1712. §. Be-
ne verùm coram Rño Aldrovando. Certiùs verò 104
post lapsum quinquaginta, & ultrà annorum; 105
nam officium Judicis ad rescindendum contra-

ctum regulariter competit tantùm intrà quatriennium *leg. supervacuum Cod. de temp. in integr. restit.*, *Gloss. in leg. 2. Cod. de rescind. vendit.*
106 *lit. B.*, *& ibi Salycet. in not. margin.*, præsertim quando contractus ab ipsa muliere num-
107 quam fuit impugnatus, quinimò pro legitimo agnitus per receptionem residui pretii, in quibus circumstantiis ille faciliùs sustinetur, ut ponderat. *Rota decis. 394. num. 12. & 13. part. 13.*, *& decis. 462. num. 16. part. 18. tom. 2.*

Florentina Emphyteusis.

Investitura ad solos Heredes sanguinis, vel ad certum Personarum genus non restricta, & continens alienandi facultatem, censetur ad quoscumque extraneos transitoria, nec ad vitam dumtaxat alienantis, sed perpetuò duratura. Emphyteusis perpetuitas ex quibus argumentis deducatur? Observantia centenaria an, & quando faciat præsumere quemlibet meliorem titulum! Et quid si iste tuerit ab initio allegatus?

VOTUM XXIV.

1 *Dominiaia rerum non debent semper in incerta manere.*

2 *Heredes, licèt extranei, comprehensi in investitura censentur, ubi post vocationem filiorum, eorumque Descendentium, mentio aliorum heredum facta est verbis comprehendere valentibus etiam extraneos.*

3 *Concessio, in qua priùs filii, eorumque heredes, deindeque alii quicumque heredes, & successores contemplati sunt, potius locatio* perpetua, *quàm* emphyteusis *reputanda est.*

4 *Verba investituræ* = Heredibus, & Successoribus, & quibus tu, vel alii prædicti &c. concesseritis, vendideritis, alienaveritis &c. in perpetuum donamus &c. = *comprehendunt heredes etiam extraneos*, & num. 10., & 48.

5 *Locatio* perpetua *ad quoscumque heredes etiam extraneos est transitoria*, & num. 47.

6 *Quamvis esset* Ecclesiasticà, *& num. 7.*

7 *Verba* = Heredibus, & Successoribus = *in emphyteusi, etiam Ecclesiastica eam efficiunt* transitoriam *ad quoscumque heredes, licèt extraneos*

8 *Verbum* Successoribus *post aliud* Heredibus *quid plus operatur, quàm verbum* Heredibus *simpliciter prolatum.*

9 *Præsertim additis aliis verbis* = Et quibus tu, vel alii prædicti &c. concesseritis =, *& num. 22.*

11 *Clausula* = quibus dederit = *in investitura, æquiparatur clausulæ* = pro heredibus quibuscumque =.

12 *Et ambæ important æquè principaliter vocationem tàm extraneorum, quàm Descendentium*, & num 21. 28., & 29.

13 *Clausula* = in perpetuum = *adjecta parti dispositivæ investituræ importat comprehensionem tàm Descendentium, quàm extraneorum*, & num. 21. & 26.

14 *Verba investituræ* = tibi, tuisque filiis, nepotibus, pronepotibus &c. possessionem apprehendendi, locandi, dislocandi, vendendi, permutandi, & alia pro tuo, & tuorum prædictorum libito faciendi plenam, & liberam licentiam &c. elargimur = *contemplationem etiam extraneorum præseferunt*, & num. 21. & 49.

15 *In emphyteusi, licèt Ecclesiastica, si primo adquirenti amplissima alienandi facultas concessa est, etiam extranei dicuntur comprehensi*, & num. 26.

16 *Observantia qualitatem contractus declarat.*

17 *Observantia declarat, Bona ejus esse naturæ, ut ad extraneos valeant transire.*

18 *Et sufficit pro hujusmodi effectu, aliquando in eos transivisse.*

19 *Emphyteusis, licèt Ecclesiastica, sat est, quod semel ad extraneos transierit, ut in eos sit inposterum transitoria.*

20 *Neque opus est hujus rei declaratione in contradictorio judicio.*

22 *Verba* = Heredibus quibuscumque =, *sive* = & quibus dederint =, *necnon clausula* = in perpetuum =, *aliæque ejusmodi extraneos non comprehendunt, quando concessio ad solos heredes sanguinis, vel ad certum personarum genus restricta est*, & num. 23.

24 *Item, quando concessio expressam continet alienationis prohibitionem.*

Si secus, non procedit num. 25., 26. & 30.

Minusque, si, factà alienatione, ea à nemine fuit retractata num. 27.

31 *Alienandi facultas in investitura regulariter data intelligitur in præjudicium concedentis.*

32 *At non etiam vocatorum*, & num. 34. & 56.

33 *Jus quæsitum dicitur vocatis in investitura.*

34 *Alienandi facultas in investitura illius naturam non immutat.*

35 *Nec etiam jus vocatis quæsitum adimit.*

36 *Si præsertim ad vitam dumtaxat alienantis fuerit concessa.*

37 *Verba investituræ* = Et quibus tu, vel alii prædicti jus tuum pro dictis temporibus concesseritis = *alienandi potestatem vocatis factam, ad eorum dumtaxat vitam coarctant.*

38 *Alienandi facultate Vocatis in investitura ad eorum dumtaxat vitam concessà, alienatio ab ipsis facta tamdiu sustinetur, quamdiu iidem vixerint.*

39 *Et potest, iis decedentibus, ab aliis in ea comprehensis revocari.*

40 *In investitura, qui sunt comprehensi, jure proprio, & ex propria persona venire dicuntur.*

41 *Alienandi facultas in investitura quando ex mente Concedentis censeri debeat ad vitam dumtaxat alienantis restricta?* & n. 42. & 43.

43 *Instantanea correctio, & contradictio vitanda est.*

44 *Alienatio debet in præjudicium Vocatorum in*

in Investitura perpetuò valere, si nec rei natura, nec verba concessionis, neque mens Concedentis perpetuitati repugnent, illique insuper faveat observantia.

45 Papa est supremus rerum Ecclesiasticarum Dominus.

46 Papa ex permissa Vocatis in Investitura Bonorum alienatione præsumitur illorum transitum concessisse ad quoslibet heredes, etiam extraneos.

47 Præsertim, si concessio sit potius locationis perpetuæ, quàm emphyteusis.

50 Itemque, si cunctis, in quos ea Bona quocumque titulo transierint, perpetua illorum concessio facta sit.

51 Verba Investituræ = Authoritate Apostolica &c. in perpetuum donamus, concedimus &c. = perpetuam concessionem important favore quorumcumque in ea comprehensorum.

52 Ac etiam eorum, in quos Bona fuerint alienata, & num. 54., & 55.

53 Procedit in præjudicium quoquè Vocatorum, & num. 56.

57 Alienandi facultas in Investitura, si generalis, & amplissima sit, censetur in præjudicium etiam Vocatorum concessa, & num. 79.

58 Verba Investituræ = & quibus &c. jus tuum pro dictis temporibus concesseritis = non taxativè, sed demonstrativè sunt accipienda.

59 Nec tempus limitant, quo alienatio, si fiat à Vocatis, debeat durare, sed indicant, quo tempore valeat expleri, & num. 65.

60 Præsertim, si Investitura sit merè hereditaria, & ad quoscumque transitoria.

61 In Investitura hereditaria totum jus residet penes Possessorem.

62 Cum facultate alienandi in perpetuum etiam in præjudicium comprehensorum.

63 In dispositione qualibet id semper volitum præsumitur, quod est de ejusdem natura, atque essentia.

64 A natura, quæ insunt, semper inesse præsumuntur, nisi probata mutentur.

66 Investitura merè hereditaria est ad quoscumque transitoria.

67 Alienandi facultas tributa Vocatis in Investitura, compatibilis est cum eorum vocatione, & num. 78.

68 Vocatio autem hujusmodi censetur non absoluta, sed conditionalis, & restricta ad casum non sequutæ alienationis, & num. 77.

69 Procedit etiam in vocatione ad fideicommissum, talem facultatem continente.

70 A fideicommisso ad emphyteusim, & viceversa, ubi in utrisque data sit alienandi facultas, eadem, quoad illius compatibilitatem cum vocatione, valet illatio.

71 Alienandi facultas, ubi amplissima est, & concessa omnibus in Investitura comprehensis, nullam recipere valet restrictionem, & n. 76.

72 Vocatio filiorum, eorumque Descendentium, in Investitura, restrictiones admittit.

73 Et sumpta sub conditione, quatenus alienatio non sequatur, compatibilis est cum facultate alienandi.

74 Investitura secumferens alienandi facultatem, nullum Vocatis certum, & absolutum jus adquirit.

75 Sed tantùm sub conditione, quatenus alienatio non sequatur.

80 Observantia plusquàm centenaria declarat, Bona esse perpetuò transmissibilia, etiam ad extraneos.

81 Observantia valet naturam ipsam, & qualitatem concessionis immutare.

82 Ac reddere alienabile id, quod ex se tale non est.

83 Maximè autem eam declarare, atque interpretari.

84 Licèt agatur ad effectum reddendi capaces extraneos medio alienationum in præjudicium Vocatorum factarum.

85 Observantia, ut in præjudicium Vocatorum reddat capaces extraneos alienatarios, opus non est illius adprobatione in judicio.

86 Ad eamque probandam unicus actus sufficit.

87 Alienatione in perpetuum factâ à præcedenter Vocato in Investitura, jus heredum extinguitur.

88 Heres factum sui Authoris alienantis tenetur servare.

89 Procedit non solùm in herede primi, sed etiam ulterioris heredis, & cujuscumque successoris.

90 Conditione deficiente, cessat jus omne ex ea dependens.

91 Ex centenaria quilibet melior titulus potest allegari.

92 Scilicet divisionis, cessionis, emptionis, aut alterius cujuslibet contractus, & num. 93.

93 Præsertim, si agatur de re suapte naturâ alienabili.

94 Observantia eò magis comprobatur, si pluries lis fuit mota, nunquam tamen prosecuta.

95 Jus, & possessio rei facilè arguitur ex cessatione Actoris à lite, ejusque adquiescentia.

96 Ex centenaria decursa post cessatam litem, et fuisse renunciatum præsumitur.

97 Atque eluitur quælibet mala fides ex lite contracta.

98 Centenaria operatur, ut, rejecto uno titulo, alius à Reo possit allegari, & num. 99. & 100.

99 Centenaria non unius, sed cumulationem alterius cujusque tituli suppeditat.

101 Centenaria, rejecto uno titulo expresso, atque invalido, nequit amplius allegari.

102 Requiritur tamen ad id nedum, quod productio tituli invalidi peracta fuerit ab ipsomet Principali.

103 Vel ab ejus Procuratore cum speciali procuræ mandato.

104 Sed etiam, quod talis titulus sit incompatibilis cum alio ex centenaria desumpto.

105 Vel quod producens ad expressum ejusmodi titulum se coarctaverit.

106 Centenariæ in vita Antecessorum decursæ operatia non impeditur ex defectu minoris ætatis, sive Jurium authenticorum.

107 De-

107 *Declara, id procedere, ubi non in linea præscriptiva, sed præsumptiva melioris tituli adducatur.*

108 *Eoque casu jus Actoris præsumitur per solemne, ac publicum instrumentum extinctum.*

109 *Contra centenariam sumptam in linea præsumptiva melioris tituli, restitutio in integrum non datur.*

110 *Restitutio in integrum non datur adversus publicum instrumentum contractus undique validi.*

111 *Centenaria decursa in vita antecessorum non obstat successoribus, si constat de titulo in sui origine vitioso, & infecto.*

112 *Tituli possibilis præsumptio non admittitur, ubi certus concurrit titulus.*

113 *Centenaria, ubi non constat de titulo in sui origine vitioso alienationis, quæ sit possibilis, titulum admittit.*

114 *Et facit verum esse, quod est possibile.*

115 *Centenaria in vita antecessorum decursa successoribus præjudicat, etiam in re alienari probibita.*

116 *Et præsumptionem dispensationis, ac derogationis inducit in illorum etiam præjudicium*, & num. 117.

118 *Procedit eò magis in re alienabili, & ad quoscumque transitoria.*

119 *Antecessor nec à lege, nec ab homine alienare probibitus valet, alienando, successoribus præjudicare.*

LATIFUNDIUM centum octoginta rubrorum hodie nuncupatum Tenutam Argentæ, *Leo X. anno* 1520. donavit in perpetuum Jo. Paulo Argenti Civi Florentino primo acquirenti = *prò tè, tuisque filiis, & nepotibus, & pronepotibus, ac ipsorum, & cujusque ipsorum beredibus, & successoribus, & quibus tù, vel alii prædicti jus tuum pro dd. temporibus concesseritis, vendideritis, vel alienaveritis &c.* = Licèt autem præfatus Joannes Paulus plures reliquisset filios, omnesque heredes universales instituisset: Tenuta tamen prædicta (quo titulo adhùc certè non constat) integrè possessa fuit à solo Pbilippo, à quo delata fuit ad Lucretiam ejus filiam, & ab hac in DD. de Santinis, in quorum Domo nupta fuerat d. Lucretia: cumque ex Francisco altero filio Jo. Pauli primi acquirentis ortum duxerit Philippus, ex boc verò Camillus, & ab isto alter Philippus, à quo causam habent Patres Oratorii uti illius heredes universales; iidem à me quærunt, ut prò veritate dicere velim, an ipsi tamquam heredes dicti Pbilippi, & in d, concessione, sive investitura comprehensi jus habeant d. Tenutam Argentæ vendicandi à DD. de Santinis.

Etsi autem mibi sententiam meam prò veritate dicturo, res facili negotio expleri posse videretur, respondendo, Patribus nullum jus competere prò vendicandis Bonis prædictis à DD. de Santinis, eà solà ratione, quod nimirùm ad quietem, pacemque publicam id maximè pertinet, ut, qui longissimo tempore memoriam hominum excedente rem aliquam possederit, tutus sit ab omni molestia, ne alio-
quin dominia rerum semper in incerto ma- 1
neant, *ut ex Hug. Grot. de jur. bell., & pac. lib. 2. cap. 4., & Pufendorf. de jur. natur. & gent. lib. 4. cap. 12 §. 9. & seqq.*, admittit *Rota in Melevitana Devolutionis 26. Junii 1722. in princip. coram Rmo Lancetta*; nihilo tamen minùs, injuncto mihi muneri pleniùs satisfacturus, priùs investigare curabo naturam, & qualitatem dictæ concessionis, num scilicet, illâ inspectâ, Bona sint transitoria ad quoscumque heredes, & perpetuo alienari possint, etiam in præjudicium vocatorum: deindè, eâ cognitâ, inquiram, an ullum jus Patribus competere possit in circumstantiis casus nostri.

Porrò, quod attinet ad comprebensionem heredum quorumcumque etiam extraneorum, hæc planè resultare videtur ex dicta concessione: in ea siquidem postquam expressè nomi-
nati sunt filii, nepotes, & pronepotes, fit etiam 2
mentio heredum, & successorum, & quidem clausulis, & verbis aptis ad comprehendendos, tàm ulteriores descendentes, quàm etiam quoscumque extraneos, ut præseferunt verba illa = *ac ipsorum, & cujuscumque ipsorum beredibus, & successoribus, & quibus tu, vel alii prædicti jus tuum prò dd. temporibus concesseritis, vendideritis, vel alienaveritis in censum, seù quemcumque alium meliorem, & efficaciorem titulum, contractum, emphyteusim, livellum, seu feudum sub annuo canone &c. in perpetuum donamus, concedimus, assignamus &c.* =

Sivè enim spectetur qualitas, & natura dictæ concessionis, quæ potius, quàm ad emphy-
teusim, ad censum, seù locationem perpetuam, 3
tamquàm (prout voluit concedens) meliorem, & efficaciorem titulum præbentem primo acquirenti, redigi posse videtur; ex deductis à *clar. mem. Card. de Luc. de empbyteus. disc. 31. nu. 7. & seqq., & disc. 34. per tot.*, *sive etiam considerentur verba illa = beredibus, & successoribus,
& quibus tù, vel alii prædicti &c. concesseritis,* 4
vendideritis, alienaveritis &c. in perpetuum donamus, concedimus &c. = eadem concessio proculdubio est comprehensiva heredum quorumcumque, & ad extraneos transitoria, ut de lo-
catione perpetua, *post Ruin. cons. 161. lib. 1.* com- 5
muniter receptum, & alios, tradit *clar. mem. Card. de Luc. de empbyt. dict. disc. 32. nu. 5.* ubi, quod locatio perpetua suàpte naturâ transit ad
extraneos, quamvis esset Ecclesiastica: Et præ- 6
tereà ponderando, verba = *beredibus, & successoribus* = eumdem effectum operari etiam in
emphyteusi Ecclesiastica, idem *Card. de Luc.* 7
de empbyt. disc. 32. sub num. 5. vers. secundo, inquiens, quod verbum *successoribus*, post aliud
bæredibus latiùs stare videtur, & operari debet 8
aliquid plus, quàm verbum *beredibus* simpliciter prolatum: maximè additis illis aliis verbis
= *& quibus tu, vel alii prædicti &c. concesseritis* 9
&c. = quæ citrà omne dubium emphyteusim efficiunt bereditariam, & ad extraneos quoscumque

que transitoriam, ut, pluribus relatis, probat clar.
mem. Card. de Luc. de emphyt. disc. 29. nu. 3., &
disc. 32. num. 5., & docet Curt. Jun. conf. 4. num.
2. & 3., ubi ex Balde æquiparat clausulam = qui-
11 bus dederit = clausulæ = pro heredibus quibuscum-
que =, R. P. D. Calcaguin. observ. practic. legal. part.
2. observ. 12. num. 20., & seqq., apud quem alii,
Rot. coram Priolo decis. 218. num. 1., in rec. decis.
26. num. 2. part. 3., & decis. 286. num. 3. eadem
part. 3., & alibi passim, ut patet ex collectis per
Paulut. differt. 81. num. 54., & duob. seqq., &
in Pepien. emphyteusis 6. Maii 1718. §. Non ob-
stante, coram Rmo de Herrera Episcopo Segun-
tino: quinimmò verba prædicta æquè principa-
liter importare vocationem tàm extraneorum,
12 quàm Descendentium, tradit Mart. de clauf. part.
2. clauf. 58. sub num. 17., & seqq., R. P. D. Calca-
gnin. dict. observ. 12. num. 100., & prius sub nu.
97. vers., & dicendum, ubi refert Lancellot. Gall.
conf. 84. nu. 38., & seq., Prout etiam ejusdem
virtutis, & efficaciæ est dictio = in perpetuum =
13 parti dispositivæ adjecta, juxtà firmata per
Rocc. disputat. Jur. selectar. cap. 66. num. 13., &
seqq., Rot. coram Cavaler. decis. 293. num. 3., co-
ram Merlin. decis. 506. num. 6., coram Priol. de-
cis. 218. num. 4., coram bon. mem. Ansald. decis.
75. num. 11., in rec. decis. 332. num. 9. part. 19.,
& in Nullius, seu Forolivien. Castri Vallis Oppii
12. Junii 1711. §. Et sanè coram Rmo Lan-
cetta.

At certiùs hujusmodi extraneorum compre-
hensionem suadent illa alia subjuncta verba = Ac
14 tibi, tuisque filiis, nepotibus, Pronepotibus, ac
heredibus, & successoribus ex nunc possessionem
istarum petiarum Terræ apprehendendi, & illas
possidendi usufructuandi, locandi, dislocandi, ven-
dendi, permutandi, & alia prò tuo, & tuorum
prædictorum libito faciendi &c. plenam, & libe-
ram licentiam, facultatemque elargimur = Ex hu-
jusmodi namque adeò ampla, & effrænata fa-
cultate alienandi concessa primo acquirenti
15 proculdubio extranei quicumque capaces red-
diti dicuntur emphyteusis tametsi Ecclesiasti-
cæ, ut post celebre consilium Laderchi il 1. plu-
ries à Sacra Rota approbatum, atque laudatum
decis. 287. num. 1., & decis. 642. num. 3., & seq.
part. 1. rec., & alibi, tradit R. P. D. Calcagnin.
dict. observ. 12. num. 13., & seqq., alios referens,
& firmavit Rota decis. 286. num. 6. part. 3. rec.;
16 attentâ præsertim observantiâ, quæ optimè de-
clarat qualitatem Bonorum, demonstratque,
illa ejus esse naturæ, ut transire possint etiam
17 ad extraneos, ad quem effectum sufficere ali-
quando in illos transivisse, ut observat in spe-
18 cie clar. mem. Card. de Luc. de emphyteus. disc.
28. num. 13., & 14., disc. 29. num. 3. vers. & hic,
& disc. 32. num. 7., Paulut. differt. 81. num. 51., &
52., ubi, quod quando emphyteusis, licèt Ec-
19 clesiastica semel transivit ad extraneos, sem-
per retinet eamdem qualitatem, & durat alie-
nabilis, & transitoria ad quoscumque, & cum
aliis Rota in Nullius, seu Forolivien. Castri Val-
lis Oppii 12. Junii 1711. §. Cæterum coram Rmo
Lancetta Dec., ubi etiam, quod nec opus est,

ut sit firmata in contradictorio Judicio; Per- 20
pensis igitur similibus verbis, & clausulis, am-
bigi minimè posse de alienabilitate in extraneos
rectè respondit Rota in dicta Nullius, seu Fo-
rolivien. Castri Vallis Oppii 12. Junii 1711. 21
§. Et sanè cum seqq. coram Rmo Lancetta, &
in Fulginaten. emphyteusis 11. Maii 1714. §. Cui
naturali, coram R. P. D. Cerra ubi alii plenis-
simè =

Et quamvis tùm verba = heredibus &c. & qui-
bus dederint &c. = Clausula = in perpetuum =, tum
etiam cætera alia hujuscemodi verba, & clau-
sulæ, aliquando ità explicata, & intellecta fue- 22
rint, ut non operarentur generalem effectum
comprehensionis quorumcumque Successorum,
nec inducerent facultatem alienandi in perpe-
tuum in extraneos: id tamen evenit, vel in ca-
su, quo concessio apertè restricta videbatur ad 23
solos heredes sanguinis, seù ad certum genus
personarum, vel quando expressè prohibita le-
gebatur alienatio: At quoties, ut in casu no- 24
stro, concessio non est restricta ad determina-
tos gradus certi generis personarum, sed facta
est mentio heredum, & successorum, & omni- 25
bus Bona, sivè locationis, sivè emphyteusis,
sivè demùm quocumque alio titulo concessa
possidentibus in parte dispositiva data est fa-
cultas alienandi, de eisdemque faciendi quid- 26
quid placuerit; præterea adsunt verba = in perpe-
tuum =, & Dominus directus, sivè concedens
non est in causa; quodque denique magis est,
alienatio jam à longissimo usque tempore per- 27
acta, à nemine unquam retractata fuit, sed is,
in quem illa facta reperiebatur, pacificè semper
res alienatas possedit; nemo sanè (quem vide-
rim) in his terminis affirmat, verba, & clau-
sulas prædictas non inducere tam compre-
hensionem omnium, & quorumcumque Suc- 28
cessorum, quàm etiam omnimodam faculta-
tem alienandi in extraneos, ut rectè declarat
clar. mem. Card. de Luc. de emphyt. disc. 32. num.
6., disc. 33. num. 11. & seqq., & disc. 35. num. 4.,
& seq., ubi benè distinguit, & conciliat contra-
ria, eumque sequitur Paulut. differt. 81. num.
78., R. P. D. Calcagnin. dict. observ. 12. num. 95.,
Rot. coram Priol. decis. 218. num. 6. & 7., in rec.
decis. 26. num. 2. part. 3., ubi, quod dictæ clau-
sulæ, quando sunt positæ ampliativè, non pos-
sunt restringi ad terminos stipulationis relatæ 29
ad filios, & Descendentes, & in dicta Fulgina-
ten. emphyteusis §. Ex his itaque coram R. P. D.
Cerro.

Quamquam verò ex his, quæ hactenus dicta
sunt, planum reddi videatur, quod non minùs
ex verbis, & clausulis, quibus concessio Bono-
rum, de quibus agitur, concepta est, quàm
etiam ex ampla facultate alienandi, illa effecta 30
dici debeant transitoria ad extraneos: attamen
inquirendum adhuc superest, an ejuscemodi
alienatio facta in extraneos, adeò firma dica-
tur, ut perpetuò valitura sit in præjudicium vo-
catorum; eò quòd facultas alienandi regulari-
ter data intelligatur in præjudicium ipsius con- 31
cedentis, at non etiam vocatorum, quibus jus 32
quæsi-

33 quæsitum fuit in concessione, seù Investitura:
quippè, quod eos attinet, licentia alienandi
34 non immutat naturam concessionis, nec tollit
jus illis præcedenter quæsitum ex providentia
35 Concedentis, ut probat *Fulgin. de Jur. emphyt. tit. de alienationib. quæst. 8. num. 5.*, ubi, relatis
nonnullis contrarium sentientibus, dicit, hanc
opinionem receptam apud Rotam, & præcipuè
decis.750. num.3., *& 4. part. 3. rec.*, in qua benè consideratur ratio evitandi repugnantiam, &
correctionem, ne scilicet statim per talem alienandi licentiam recessum videatur à provisione
prò Descendentibus facta, & consonant firmata in *Fanen.*, *seù Senogallien. Castri*, *& Bonorum Montis Partii 7. Maii 1708. §. Minusque*, *& 14. Junii 1709. §. Nec præmissis coram bon. mem. Molines*, *& in Nullius Abbatiæ S. Hilarii de Galeata 18. Aprilis 1712. §. Idque adeò*, *& §. Certè tale coram bon.mem. Ansaldo*, ubi plenissimè concordantes.

Quæ porrò opinio eò certiùs locum habere dici posset in nostra hypothesi, quia facultas
36 alienandi ad vitam alienantis dumtaxat restricta censeri potest per illa verba = *& quibus tù*,
37 *vel alii prædicti jus tuum pro dictis temporibus &c.*
Quapropter illorum vigore alienatio sustineri
38 quidem potuit, donec vita, & Jus alienantis durat, ac prò tempore, quò ipse Bona
retinere posset: At, eo mortuo, alii comprehensi in concessione minimè prohibiti ceu-
39 sendi sunt, revocando alienationem, bona
vendicare, ex notatis per *Fulgin. de jur. emphyt. tit. de alienat. quæst.8. num 2.*, *& seqq.*, *in dicta Fanen.*, *seù Senogallien. Castri Montis Portii 7. Maii 1708. §. Ratio coram bon. mem. Molines*, *& in dict. Nullius Abbatiæ S. Hilarj de Galeata §. Addito quod*, *ubi*, *quod alienationes hujusmodi factæ à præsentibus*, *seù possidentibus investitis*, *nequaquam possunt præjudicium irrogare reliquis*
40 *successivè venientibus jure proprio*, *& ex propria persona.*

Idque congruit etiam menti Summi Ponti-
41 ficis concedentis, qui per talem concessinnem
prospicere voluisse videtur posteris Joannis
Pauli primi acquirentis, ut eos magis devotos,
& obsequentes redderet Romanæ Ecclesiæ,
quemadmodum legitur in prohemio dictæ concessionis ibi = *ut te*, *Posterosque tuos Apostolicis favoribus prosequamur*: *hinc est*, *quod nos attendentes &c. & sperantes*, *quod tu*, *tuique posteri eò fortiùs*, *& ferventiùs nobis*, *& dictæ Romanæ Ecclesiæ vos devotos*, *& obsequentes exhibebitis*, *quo ab eadem sede majoribus gratiis vos noveritis munitos*, *hinc motu proprio &c.* =, ex quo sequitur, per licentiam alienandi deindè concessam Summum Pontificem minimè intellexisse
42 præjudicare vocatis, quos supra majoris obsequii, & devotionis gratiâ erga S. Sedem, favoribus, prosequi velle expressè declaraverat, ne
43 alioquin detur illa instantanea correctio, & contradictio, quam omninò fugiendam esse dixit
Rota decis. 750. num.4. part. 3. rec., *& advertit Fulgin. de jur. emphyt. tit. de alienat. quæst.8. sub num. 5. vers. contrarium*, *clar. mem. Card. de Luc. de emphyt. disc.35. sub num.4. vers. decisiones igitur.*

Verùm enim verò, tametsi discursus iste
consentaneus esse possit aliis casibus; attamen
in nostro verius existimo, alienationem, de
qua agitur, perpetuò valituram esse, etiam in
præjudicium vocatorum, quia tali perpetuitati
nec natura rei, nec verba concessionis, nec de- 44
nique mens Concedentis repugnant; & prætereà
illi favet observantia: ordiendo autem à natura
rei, licèt agatur de re Ecclesiastica, veluti pertinente ad S. Sedem; quia tamen concessio fa-
cta fuit à Summo Pontifice supremo rerum Ec- 45
clesiasticarum Domino, pro eadem restringenda adeò non urget prohibitio illa alienandi in
perpetuum Bona, & jura Ecclesiæ, generaliter
à Sacris Canonibus indicta: concurrente enim
voluntate ejus, in quo potestas certè non deficit, faciliùs concessio facta censetur cum per-
missione perpetui transitus Bonorum ad quosli- 46
bet heredes etiam extraneos, per ea, quæ observat *Gabriel. cons.76. num. 6.*, *& seqq. lib. 2.*, *Rota coram bon. mem. Ansald. decis. 75. num. 8.*,
præsertim cùm ea, potiùs ad censum, seù loca-
tionem perpetuam, quàm ad emphyteusim re- 47
digi posse videatur, ex suprà firmatis in *§. Sive enim*. Quapropter eò magis suàpte naturâ ad
extraneos quoscumque in perpetuum transitoria dici debet *Gabriel. cons. 76. num. 15. lib. 2.*, *Mantic. de tacit. lib.22. tit.19. num.27.*, *Rota coram Celso decis.328. num.7.*, *& coram Otthobon. decis.42. num.2.*

Naturæ rei consonant verba concessionis,
quæ certè restricta dici nequeunt ad solos Descendentes, sed comprehendunt etiam extraneos, & quidem æquè principaliter, ut supra
demonstratum est ex illis verbis = *Ac ipsorum*,
& cujuslibet eorum heredibus, *& successoribus*, *&* 48
quibus tù, *vel alii prædicti jus tuum pro dictis temporibus concesseritis*, *vendideritis*, *vel alienaveritis &c.* = prætereà omnibus data est facultas
alienandi, nedùm juxta prædicta, verùm etiam 49
per illa alia, quæ paulò post sequuntur, verba =
Ac tibi, *tuisque filiis*, *nepotibus*, *pronepotibus ac heredibus*, *& Successoribus ex nunc possessiones istarum petiarum Terræ apprehendendi*, *& illa possidendi usufructuandi*, *locandi*, *dislocandi*, *vendendi*, *permutandi*, *& alia prò tuo*, *& tuorum prædictorum libito faciendi &c. plenam*, *& liberam licentiam*, *facultatem &c. elargimur* = Cun-
ctis denique, in quos Bona prædicta quocumque 50
titulo transiissent, facta legitur à Summo Pontifice perpetua illorum donatio, concessio, &
assignatio ibi = *Auctoritate Apostolicâ tenore* 51
præsentium in perpetuum donamus, *concedimus*, *assignamus &c.* =

Hæc profectò verba, & clausulæ, utpotè suàpte naturâ secumferentia dispositionem, atque
concessionem, æque respicientem, ac comprehendentem filios, nepotes, Pronepotes, eorumque heredes, & Successores, ac reliquos
omnes, in quos prædicti jus suum transtulissent, 52
& alienavissent, ut cuique Indultum legenti
clarissimè patet, proculdubio efficiunt alienatio-

tionem in casu nostro perpetuam firmitatem es-
se habituram, etiam in præjudicium vocato-
53 rum ; tùm quia verba prædicta = *In perpetuum*
donamus, concedimus, assignamus = tamquam re-
lata ad concessionarios, & alienatarios quos-
54 cumque, ostendunt illis perpetuam securita-
tem à Summo Pontifice promissam fuisse abs-
55 que periculo, quod Bona unquam essent ad
alios reversura, *Gabriel. cons.76. nu.7., & seqq.*
vol.2., Barbos. dict. 163. nu.5., tùm etiam quia,
quoties, ut hic, facultas alienandi data est omni-
bus vocatis, & in Investitura comprehensis, in
ea autem comprehenduntur etiam extranei,
tunc illa data censetur in præjudicium quoque
56 aliorum vocatorum, quos Concedens poterat
non vocare, ut declarat *Fulgin. de jur. emphyt.*
tit. de alienat. quæst.8. num. 5. in fin., Card. de
Luc. de emphyt. disc.20. nu. 10., Paulut. differt.
81. sub num.6., & seq., & num. 63., R. P. D.
Calcagnin. observ. pract. legal. part. 2. observ. 12.
num.107., & seq., Rota coram Burat. decis. 87.
num.23. & seq., in Nullius, seù Forolivien. Ca-
stri Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Ulteriùs, &
seqq. coram Rmo Lancetta, in Fanen. emphyteu-
sis 3. Januarii 1713. §. Neque dubium, & seqq.
coram Rmo Aldrovando, & in Fulginaten. em-
phyteusis 11. Maii 1714. §. Quoniam coram R. P.
D. Cerro, in quibus etiam benè respondetur
objectioni illi, quâ dicebatur facultatem alie-
nandi intelligendam esse in præjudicium Conce-
57 dentis, non autem vocatorum ; inquiunt enim,
hanc restrictionem non admitti, quando alie-
nandi potestas generaliter, & amplissimè data
est omnibus vocatis. Eò verò certiùs talis restri-
ctio rejicienda est in casu nostro, in quo Sum-
mus Pontifex, veluti præventivè approbando,
& confirmando quamlibet de jure, & in poste-
rum sequuturam alienationem, emptoribus,
concessionariis, & alienatariis quibuscumque
perpetuam securitatem promisit verbis illis = *in*
perpetuum donamus, concedimus, assignamus =

Nec turbant illa alia superiùs relata verba
= *& quibus tù, vel alii prædicti jus tuum prò dictis*
temporibus concesseritis, &c. = ex quibus alienatio-
nem ad vitam alienantis dumtaxat duraturam
esse contenditur: nam ea verba = *jus tuum prò di-*
58 *ctis temporibus concesseritis* = non *taxotivè*, sed
demonstrativè accipi debent, juxtà regulam
Text. in leg. final. §. Titia 2. ff. de libert. legat.,
Cravet. cons.301. num.5., Thabor. axiom. jur. lib.
29. cap.9. axiom. 14., Rot. in Lucana fideicom-
missi 28. Martii 1710. §. Cæterum coram Rmo
Crispo Archiepiscopo Ravennaten., ideoque ad-
jecta dicenda non sunt ad limitandum tempus
durationis alienationis, sed benè ad demon-
strandum tempus, quo quisque poterat aliena-
59 re, nimirum tempore, quo possideret. Nec
sanè diversimodè intelligi possunt, quia agi-
tur de concessione, seù Investitura merè here-
60 ditaria, & ad quoscumque transitoria, in qua
cum totum jus resideat penes possessorem, ideo-
61 que is habeat facultatem disponendi, & alie-
62 nandi in perpetuum in præjudicium compre-
hensorum *Peregrin. de fideicommiss. art. 6. num.*
30. art.32. num.53., & art.36. num.18., Fulgin.
de jur. emphyt. tit. de alienat. quæst.8. num.4., &
tit. de divers. quæst. emphyteut. quæst.4. num.14.,
Rot. decis. 172. num.6. post Pacific. de Salvian.,
& in Fulginaten. emphyteusis 11. Maii 1714. §.
Immissioni, & seqq. coram R. P. D. Cerro ; Pro-
fectò, quoties apertè non constat, tale jus, seù
facultatem liberè disponendi, & alienandi, ex
natura rei, seù concessionis possessori competen-
tem, eidem expressè ademptam, vel limitatam
fuisse, semper intelligitur præservata, cum in
qualibet dispositione, & actu id semper voli- 63
tum fuisse præsumatur, quod est de natura, &
essentia ejusdem dispositionis, & actus *leg. 3.*
ubi Doctores ff. de reb. credit., cap. cùm dilectus
de consuetud., Gloss. in cap. si fortè verb. scientiæ
de elect. in 6., Pacian. cons.66. nu.23. lib.1., ubi,
quod ea, quæ à natura insunt, semper inesse 64
præsumuntur, nisi mutata probentur *Bocer. de*
Invest. feud. cap. 5. num. 95.

De tali verò ademptione, vel limitatione,
in nostra hypothesi non apparet, quinimò fa-
cultas alienandi jus suum cuique expressè tribu-
ta legitur ibi = *jus tuum pro dictis temporibus con-*
cesseritis &c. =, quapropter, si unusquisque ha-
bet facultatem alienandi jus suum in perpe-
tuum, non est, cur facultas hujusmodi unicui-
que liberè competens prò suo jure alienando,
restringi debeat ad temporariam alienationem
dumtaxat, vigore nimirum illorum verborum =,
prò dictis temporibus =, quæ interpratanda non 65
sunt contrà naturam actus, quoties congruam
recipere possunt intelligentiam cum illa compa-
tibilem, ut scilicet demonstrent quidem tem-
pus, quo exercitium alienandi competit ; non
verò, ut connotent tempus duraturæ alienatio-
nis, id quippè esset contrà naturam, & pro-
priam indolem concessionis meræ hereditariæ, 66
& ad quoscumque transitoriæ *Menoch. cons. 62.*
num.27. vol. 1., Mart. de claus. part.4. claus. 29.
num.1., Barbos. eodem tract. claus. 74. num. 3.,
plenè Thabor. axiom. jur. lib.19. cap.9., axiom.21.,
& axiom. 28., Castill. contr. jur. lib. 5. part. 2.
cap.86. num.3., & seqq., Surd. decis. 322. num.
37., Rota coram Seraphin. decis.121. nu.11., decis.
398. num.7., & decis.591. num.6.

Nec ullum indè absurdum, aut contradictio
resultat, quasi per hujusmodi licentiam, & fa-
cultatem alienandi tali modo intellectam, statim
recessum videatur à provisione prò Descenden-
tibus facta, sivè à præcedenti vocatione filio-
rum, Nepotum, & Pronepotum &c. in his enim
terminis, ut omnis contradictio evitetur, &
vocatio certarum personarum, & graduum 67
compatibilis reddatur cum expressa facultate
alienandi omnibus vocatis elargita, frequen-
tiori Doctorum calculo, & Tribunalium sensu
receptum est, vocationem prædictam ità inter- 68
pretandam esse, ut non censeatur absoluta, sed
conditionalis, & restricta ad casum dumtaxat
non sequutæ alienationis, ad tradita in specie per
Spad. cons.183. num.14. lib. 3., Noguerol. alle-
gat. 19. num.39., & seq., Rosenthal. de feud. cap.
9. num.1. conclus. 42. num. 4., Card. de Luc. de

emphyt. disc.35. sub num. 5., *R. P. D. Calcognin. observ. pract. legal. 12. num.29. 30.*, *& pluribus seqq. usque ad 48. part. 2.*, ubi latissime materiam exornat pluribus exemplis, & firmavit *Rota in Nullius*, *seù Foroliwien. Castri Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Neque de hac coram Rm̃o Laucetto*, *& in Nullius Abbatiæ S. Hila-*
69 *rii de Galeata 18. Aprilis 1712. §. Applicando itaque*, *& pluribus seqq.*, *& §. Hisce semper firmis coram bon.mem. Ansaldo*, ubi etiam res plene, & magistraliter tractatur, Idque confirmari posset obvio, omnibusque noto exemplo fideicommissi, in quo illius Conditor similem alienandi facultatem Gravato concesserit, à fidei-
70 commisso autem ad emphyteusim, & viceversà argui posse exploratum omnibus est.

Frustrà verò adversùs hanc legalem, justamque interpretationem objiceretur, nihil proponi, cur potiùs restringenda non sit facultas alienandi, ut nempè eadem compatibilis reddatur cum vocatione prædicta omnium Descendentium &c. Ea namque statim sese offert responsio, quod nimirum in nostra hypothesi facultas alienandi amplissima est, &, veluti per-
71 petuò concessa omnibus in Investitura comprehensis, nullam, sivè quoad tempus, sivè quoad personas restrictionem recipere valet, per ea, quæ tradit *Rota in Fulginaten. emphyteusis 11. Maii 1714. §. Quoniam coram R.P.D. Cerro*, ubi concordantes: vice autem versà vocatio fi-
72 liorum, Nepotum &c. apta est recipere suas modificationes; quamobrem ea proculdubio sequenda est interpretatio, per quam dicta vocatio compatibilis reddatur cum facultate alie-
73 nandi modo prædicto concepta, dicendo, illam nequaquam absolutè factam censeri, sed sub conditione, quatenus nempè alienatio non sequeretur, ex suprà notatis, & conferunt deducta à *R.P.D. Calcagnino dicta observ.12.num.73. ad 81.*, *& dixit optimè Rota in dict. Fulginaten. emphyteusis 11. Maii 1714. §. Quo verò* ibi = *vel in omnem casum acquisitio dictorum Bonorum pro prima, secunda, & tertia generatione, nec non prælatio masculorum, ut compati possint cum expressa licentia alienandi in omnibus gradibus repetita, non aliter interpretandæ sunt, quàm ut resolvantur in vocationem conditionalem, & pendentem a casu non sequutæ alienationis = coram R. P.D. Cerro.*

Quapropter interpretatione istà tollitur etiam omne absurdum, & repugnantia, quæ considerari posset inter licentiam alienandi, & vocationem certarum personarum, & graduum; vocati namque conqueri nequeunt de ullo præjudicio, quia, inspectâ amplissimâ facultate alienandi competente aliis præcedenter voca-
74 tis, nullum certum, & absolutum jus, sed nonnisi sub spe, & conditione prædicta ipsis quæsi-
75 tum dici potest, videlicet, quatenus alienatio non sequeretur, ideoque aut nullum omnino præjudicium quoad eos considerari valet, vel, si quod ipsi sentiant, illud pati tenentur tamquàm proveniens ex lege concessionis, seù Investituræ, in qua sicuti poterant non vocari, ità sub lege, & conditione prædicta, & in casu
dumtaxat non sequutæ alienationis tantùm vo- 76
cari potuerunt, juxta animadversa per *Laderch. cons.1. num.15.*, *Curt. jun. cons.155. sub nu.11.*, *Rosenthal. de Feud. cap.9. membr.1, conclus.42. nu. 4.*, *R P.D. Calcagnin. dicta observ. 12. num.31.*, *& seqq.*, *Rot. in dict. Nullius*, *seù Forolivien. Castri Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Neque de hac coram Rm̃o Laucetta*, *& in dict. Fulginaten. emphyteusis §. Quoniam coram R.P.D. Cerro*, &, ut alibi innuimus, redire posset exemplum fideicommissi, simili lege, ac conditione ordinati.

Rursùs hujusmodi interpretatione perspicuum fit, quod, licèt mens Pontificis concedentis eò quoque directa fuisse videatur, ut scilicet prospiceret etiam Posteris Jo: Pauli primi acquirentis, eosque magis devinctos, & obsequentes redderet S. Romanæ Ecclesiæ, ut legitur in proœmio dictæ concessionis supra relato; id nihilominus minime obest perpetuæ alienabilitati in illorum præjudicium permissæ, quia, cùm deindè in parte dispositiva sequantur verba, & clausulæ amplissimam cuicumque ex vocatis tribuentes facultatem alienandi: in his sanè terminis, ut dictum est, Posterorum con- 77
templatio habita censeri debet in casu non sequutæ alienationis, ità namque compatibilis
redditur cum dicta facultate alienandi, quæ 78
alioquin, utpotè amplissima, & comprehensiva
extraneorum quorumcumque, ad solos poste- 79
ros restringi nequiret, per ea, quæ tradit *Surd. cons.475. num. 24. 27. & seqq.*, *Ruin. cons. 113. num.9. vers. non obstat lib. 5.*, *Giovagnon. cons.44. 49.*, *& 53. lib.2.*, *Spad. cons.358. num.72. lib.2.*, *R.P.D. Calcagnin. dict. observ. 12. num. 16.*, *& seqq. & num. 35. & seqq.*, *& nu. 100.*, *Rota coram Cavaler. decis.293. num. 4.*, *in rec. decis. 26. num.2 part. 3.*

Ex quibus omnibus licèt satis constabilita dici possit libera alienandi potestas dictorum Bonorum cum perpetua eorum transmissibilitate ad heredes omnes, & Successores quoscumque, tametsi extraneos; attamen, si quæ ad-
huc superesset difficultas, submoveretur ex ob- 80
servantia plusquàm centum annorum, quibus Bona, de quibus agitur, possessa fuerunt à DD. de Santinis extraneis, absque eo quod ullus ex vocatis ea vendicare potuerit, quamvis propria Jura aliquando experiri non omiserint: hæc enim si tanti valet, ut etiam naturam, & qualitatem
concessionis immutare queat, reddendo aliena- 81
bile in præjudicium vocatorum id, quod cæte- 82
roquin per se, & suaptè naturà tale non esset, ut firmat in specie *Rota in Nullius*, *seù Forolivien. Castri Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Caterùm coram Rm̃o Laucetta*, & meliùs ad rem *in Nullius Abbatiæ S. Hilari de Galeata 18. Aprilis 1712. §. Atque ità coram bon. mem. Ansoldo*, ubi plenissimè concordantes: quanto potiori ju-
re id efficiet in casu nostro, in quo ad effe- 83
ctum inducendi perpetuam alienabilitatem in extraneos, opus non est immutare concessionem; sed solùm illam declarare, & interpretari,

tari, ut egregiè prosequitur *Rota in dicta Nullius, seu Forolivien. Castri Vallis Oppii loco mox*
84 *citat.* ibi = *Tantòque magis eidem est inhærendum, quoties accipiatur ad terminos simplicis interpretationis, & intelligentiæ pactorum in Instrumento adjectorum, licèt agatur ad effectum reddendi capaces extraneos medio alienationum in præjudicium Vocatorum expletarum* = ad quem sanè effectum
85 nec etiam requiritur, illam firmatam, & approbatam fuisse in contradictorio judicio, ut subdit *dicta decisio ibidem*, &, aliis adductis, confirmatur etiam in *dict. Nullius Abbatiæ S. Hilarii de Galeata §. Circa autem*; quinimò ad eam probandam sufficere unicum actum, tradit
86 *Mans. consult.* 291. *nu.* 39. *& seqq.*, *& consult.* 292. *nu.* 27., *R.P.D. Calcagnin. sæpe citat. observ.* 12. *num.* 123., *& Rot. in dict. Nullius Abbatiæ S. Hilarii de Galeata §. Quid plus*.

Jam verò, constito ex his de perpetua Bonorum alienabilitate in præjudicium Vocatorum, inde sequi videtur, nullum jus Patribus competere prò illis vendicandis à DD. de Santinis: quia, aut probatur divisio quædam, quæ inter filios Joannis Pauli primi acquirentis celebrata supponitur cùm cessione favore suorum fratrum integræ portionis super dictis Bonis sibi competentis facta à Francisco authore mediato Patrum, receptâ ab illis compensatione in aliis Bonis; & cùm, ut demonstratum est, Franciscus haberet potestatem alienandi in perpetuum, etiam in præjudicium vocatorum; datâ idcircò
87 potestate, & constito de voluntate; nemo non videt, totùm jus heredum ipsius Francisci per alienationem hujusmodi peremptum fuisse, ex *Card. Mantic. de tacit. lib.* 23. *tit.* 27. *num.* 17., *Fulgin. de jur. emphyteut. tit. de success... in Bon. emphyt. quæst.* 2. *num.* 18., *clar. mem. Card. de Luc. de emphyt. disc.* 11. *num.* 2. *vers. sed ubi*, *Rota decis.* 230. *num.* 19. *& seqq. ad fin. part.* 11., *& in d. Nullius Abbatiæ S. Hilarii de Galeata* 18. *Aprilis* 1712. *§. Cum hac sola coram bon. mem. Ansaldo*: nec Patres habere facultatem revocandi alienationem prædictam: idque si procederet, etiam quando agere possent jure proprio,
88 ex persona nempè sui Authoris, quippè cùm sint heredes mediati Francisci alienantis; illius factum servare tenentur, saltem donec suppetunt vires hereditariæ, ut benè per *Text. in leg. cùm à Matre ff. de rei vendicat. & leg. vindicante ff. de evict.* in subjecta materia notat *Paulut. dissert.* 81. *num.* 26. *& duob. seqq.*, ubi plures
89 cumulat, & ait, id procedere non solùm in herede primi, & immediati, sed etiam ulterioris heredis, & cujuscumque successoris in infinitum, & firmavit *Rot. in Nullius, seu Forolivien. Castri Vallis Oppii* 12. *Junii* 1711. *§. Quibus prò coronide, coram Rmo Lancetta, & in Nullius Abbatiæ S. Hilarii de Galeata* 18. *Aprilis* 1712. *§. Hæcque omnia coram bon. mem. Ansaldo*. Quantò magis hæc justum locum sibi vindicabunt in nostra hypothesi, in qua, sequutâ alienatione
90 permissâ in concessione, tamquàm deficiente conditione, evanuit jus omne, quod ex persona propria competere potuisset vocatis in solo casu non sequutæ alienationis, ut pluries dictum est.

Aut verò divisio, & cessio prædicta non probatur, & tali casu Patres ad summum immissionem petere valerent ad portionem Francisci. Verùm quoad hanc etiam minimè obtinere posse crederem propter lapsum longissimi temporis plusquam centum annorum, quibus dicta Bona integrè, & cum effectu possessa fuerunt à 91
DD. de Santinis: nemo enim non scit, quod vigore centenariæ allegari potest quicumque melior titulus, ut millies dixit *Rota*, & præsertim *decis.* 155. *num.* 8. *part.* 16., *decis.* 709. *num.* 11. *&* 12., *& decis.* 770. *num.* 10. *part.* 18. *tom.* 2., *decis.* 152. *num.* 2., *& seqq. part.* 19., & in aliis plenâ manu congestis in *Tyburtina Castri Sambuci* 12. *Junii* 1711. *§. Sed quatenùs coram Rmo Aldrovando, & in Melevitana Devolutionis* 26. *Junii* 1722. *§. Profectò & seqq. coram Rmo Lancetta*; ideoque, sicuti si DD. de Santinis modò exhiberent instrumentum divisionis, cessionis, 92
aut emptionis, aut cujusvis alterius contractus, tuti proculdubio essent ab omnibus molestiis, ità quoque eorum possessio turbari minimè posse videtur post lapsum tanti temporis, quod dictis titulis æquipollet, & plenam, legitimamque tribuit facultatem allegandi alium quemcumque ipsis magis proficuum titulum *bo. me.* 93
Ansald. in addit. ad decis. 38. *num.* 16., *& in decisionibus mox allegatis, & aliis passim*; præsertim cùm materia per se non repugnet, eò quod non agatur de re indifferenti, & inalienabili, sed de re alienabili, & transitoria ad quoscumque in perpetuum, ut benè post alios distinguit *Rota decis.* 2. *num.* 4. *& duob. seqq. inter impress. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de Dote in Mantiss.*

Parumque refert, quod in decursu hujus temporis pluries lis mota fuerit super dictis Bonis, tàm à Philippo filio Francisci, anno nempè 1582., quàm à Camillo filio Philippi anno 1601., quodque prætereà post dictum annum 1601. in Tribunali Cameræ coram bon. mem. Serlupio DD. de Santinis opposuerint, Franciscum eorum authorem cessisse jura sibi competentia super dictis Bonis Communitati Centum Cellarum prò gabella, seu collecta eorumdem Bonorum: nàm satis esset ad hæc respondere, quod, tantum abest, hisce actibus, atque litibus observantiam, quæ exadverso allegari valet, colore ullo interversam dici posse, ut potius ex eisdem magis constabilita videatur. Nàm si Pe- 94
titores pluries, pluriesque controversa Bona recuperare tentantes, vel rejecti fuerunt, vel suum malum jus agnoscentes à lite destiterunt, atque acquieverunt, ex hoc reorum jus, & pos- 95
sessio magis confirmata dici debet, per ea, quæ tradit *Rota in Romana restitutionis fructuum* 11. *Junii* 1708. *§. Hæcque pariter, & seqq. coram bon. mem. Ansaldo; ubi concordantes*.

Verùm, paucis attingendo dictas lites, & controversias diversis temporibus motas, cùm illas siluisse appareat post annum 1601., à quo tempore non constat DD. de Santinis ullas amplius mole-

molestias passos fuisse, hoc plenè exuberat, ut
96 ipsi, posthabitis dd.litibus, allegare valeant cen-
tenariam post illas decursam, cujus vigore præ-
sumitur renunciatio dictis litibus, & eluitur
97 quæcumque mala fides ob easdem lites contra-
cta, optimè *Rota decis. 2. num. 11., & seqq. in
Mantiss. ad clar. mem. Card. de Luc. de dot.*, &
in d. Tyburtina Castri Sambuci §. Quin turbet,
in quibus alii.

Quod autem post annum 1601. DD. de San-
tinis allegaverint in Tribunali Cameræ cessio-
nem Jurium super dictis Bonis factam à Franci-
sco favore Communitatis Centum Cellarum;
98 nihil contra ipsos urgere videtur; nàm, etsi inde
argui posset insubsistentia tituli divisionis (qua-
tenus hæc ab illis allegaretur) adhuc tamen eis
sublata non esset facultas, offerendo alium ti-
99 tulum vigore centenariæ, quæ non unicum tan-
tùm præbet, sed tribuit cumulationem alterius
cujuscumque etiam melioris tituli, adeout, ali-
100 quo turbido effecto, recurri possit ad alium *Ro-
ta d. decis. 2. num. 21. in Mantiss. ad Card. de
101 Luc. de dot.*; licet enim productio, sivè allega-
tio tituli expressi, & invalidi aliquando im-
pediat, ne deindè allegari possit alter melior
titulus ex lapsu temporis præsumptus, requiri-
tur tamen ad istum effectum nedum, quod pro-
102 ductio tituli invalidi, & insufficientis fiat ab
103 ipsismet Principalibus, vel à Procuratore cum
speciali mandato ad producendum dictum titu-
lum *clar. mem. Card. de Luc. de regal. disc. 47.
num. 50. & seqq., cum aliis in d. Melevitana De-
volutionis 26. Junii 1722. §. Quibus ità coram
104 Rm̃o Lancetta*; verùm etiam, quod unus titulus
sit incompatibilis cum alio *Card. de Luc. de re-
gal. d. disc. 47. num. 9. & seqq., Rota in d. Me-
levitana §. Ex eo insuper*, ubi alii; vel quod
105 Producens expressum, se ad illum nominatim
coarctaverit *bon. mem. Ansald. in addit ad decis.
38. num. 18.*, & prosequitur *Rota in d. Melevi-
tana loco mox citat.*, quæ porrò deficiunt in ca-
su nostro.

Minùs denique officit, quod alii successivè
post Camillum vocati agere nequiverint, sivè
ex defectu ætatis, sivè ex defectu Jurium au-
thenticorum; proindeque centenaria io illorum
vita decursa obesse nequeat aliis, vel jure pro-
prio vocatis, vel venientibus ex persona voca-
torum; respondetur enim, quod defectus præ-
106 dicti minimè impediunt effectum, & operatio-
nem centenariæ, quoties illa non affertur per
107 viam præscriptionis, sed solùm prò inducenda
præsumptione melioris tituli: & ratio est, quia
tunc jus actorum præsumitur extinctum per pu-
108 blicum, & solemne instrumentum contractus
omni jure validi, & inter partes legitimè stipu-
lati, quod certo certiùs allegari potest virtute
centenariæ: ideoque obesse nequit impedimen-
tum agendi, qualecumque illud fuerit, in iis,
in quibus Petitori nullum agendi jus compete-
109 bat; & hinc est, quod adversus centenariam
sumptam in linea præsumptiva melioris tituli,
non datur restitutio in integrum, sicuti non da-
retur adversus publicum, & solemne instru-
mentum contractus undique validi, ut latè, & 110
magistralitèr firmavit *Rota decis. 2. num. 7. &
pluribus seqq. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc.
de dot. in Mantissa, & in Tyburtina Castri Sam-
buci 12. Junii 1711. §. Absque eo quod, & seqq.
usque ad §. In facto autem*, ubi plenissimè mate-
ria discutitur, & contraria declarantur *coram
Rm̃o Aldrovando*.

Et denique, licèt quando constat indubiè de
titulo in sui origine vitioso, & infecto, cente- 111
naria decursa in vita Antecessorum non obstet
Successoribus venientibus jure proprio (modò
tamen certò constet, eos ex tali jure venire pos-
se, quod, ex supra firmatis, in præsenti negatur)
eò quod, concurrente titulo, de quo apparet, noo 112
admittitur præsumptio alterius tituli merè pos-
sibilis: nihilominus tameo id non verificatur in
casu nostro, in quo nec certè constat de titulo,
& ille, qui afferri supponitur, non apparet vitio-
sus; cumque præterea, inspectà facultate alie-
nandi in præjudicium vocatorum cuilibet pos-
sessori Bonorum competente, possibile sit, quod 113
alienatio re ipsà sequuta fuerit, hæc sola possi-
bilitas sufficit ad inducendam præsumptionem
d. alienationis vigore centenariæ, cujus virtus
ea est, ut faciat verum omne id, quod est possi- 114
bile, & omnia intervenisse, quæ sunt necessaria,
*Rot. d. decis. 2. num. 12. in Mantiss. de dot., & in
dicta Tyburtina Castri Sambuci §. Conclusio coram
Rm̃o Aldrovando*; quâ ratione in rebus quoque
alienari prohibitis centenaria in vita Antecess- 115
sorum decursa, Successoribus præjudicaret, eò
quod illa inducit præsumptionem dispensatio-
nis, & derogationis contrariarum, etiam in 116
præjudicium Successorum, ut docuerunt *Soccin.* 117
*jun. cons. 76. num. 49. & 100. vol. 1., Decian. cons.
24. num. 108. cum seq. vol. 1., & alii apud Cyriac.
contr. 3. num. 63. & 73., Balb. de præscript. in 5.
part. princip. quæst. 4. num. 4. & seq., Intrigl. de
Feud. cent. 2. art. 32. num. 43., Cevall. in tract.
commun. contr. commun. quæst. 13., Molin. de Pri-
mogen. Hispan. lib. 4. cap. 10. num. 10.*, quantò
magis illis præjudicasse dici debet in casu no-
stro, in quo res est alienabilis, & transitoria ad 118
quoscumque; ideoque, nullà urgente prohibi-
tione Juris, aut hominis, certò certiùs Ante- 119
cessores Successoribus præjudicare potuerunt
*Gratian. discept. forens. cap. 577. num. 41. &
seq., Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 101.
num. 2. in fine*.

Romana fructuum dotis.

Evictio quandonam Marito pro fructibus dotis, quos nequivit exigere, competat? Et ex quibus ejusdem evictionis promissio valeat deduci? Fructus dotales quando nam à Marito dicaotur condooati?

VOTUM XXV.

1 *Pro fructibus dotis, constante Matrimonio, non exactis potest Vir adversus Mulieris hereditatem agere, ratione damni, & interesse*, & num. 3.

2 *Em-*

2 *Emptori, ob evictionem rei emptæ, actio ad simplum, seu ipsius rei æstimationem contra Venditorem competit.*

4 *Dos inæstimata, vel æstimata æstimatione non faciente venditionem, non transit in dominium Viri; sed jus ei tribuit solùm ad fructus.*

5 *Evictâ re dotali, nequit Vir ad ejus æstimationem agere, sed solùm ad refectionem domni, si de evictione sibi expressè non cavit.*

6 *Ex fructibus dotis debet Vir sustinere Matrimonii onera, quæ loco pretii habentur.*

7 *Fructus dotis Viro debentur ad sustinenda Matrimonii onera.*

8 *Actio ad refectionem damni competens Viro ob non exactos dotales fructus, verè, & propriè actio de evictione non est.*

9 *Sed venit lato modo sub evictionis nomine.*

10 *Evictionis actio ubi de jure cessat, locus est æquitati ex officio Judicis*, & num. 93.

11 *De evictione, ob non exactos dotales fructus, agere nequit Vir, nisi dolo Mulieris, aut Soceri inexactio contigerit*, & num. 50.

12 *Id tamen de vera, non de latè sumpta evictione intelligendum est.*

13 *De evictione regulariter non agitur sinè expressa evictionis promissione.*

14 *Evictio pro re dotali evicta, præstari debet, si dotis inæstimatæ constitutio à promissione, non verò si à traditione inceperit*, & num. 15. & 16.

17 *Ejusmodi autem distinctio an procedat in Patre, seu alio ad dotandum de jure obligato, variæ sunt Doctorum opiniones.*

18 *Locum tamen sibi certè vindicat in extranea nedum, sed in ipsa etiam Muliere sese dotante.*

19 *Dotem sibi constituere nullo pacto Mulier obstringitur.*

20 *Matrimonium etiam sinè dote potest esse*, & num. 46.

21 *Dotem sibi Mulier constituens videtur instar extranei actum liberalitatis, ac donationis exercere.*

22 *In donationibus æquè, ac in dotationibus distinctio receptissima est, quod, evictâ re donatâ, vel in dotem datâ, actio de evictione competat, si contractus à promissione inceperit, secus verò si à traditione.*

23 *Donans, vel dotans, à traditione incipiens indicat animum distrahendi potiùs, quàm contrahendi, seseque obligandi.*

24 *Obligatio nequit contra mentem Contrahentis extendi ad evictionis præstationem.*

25 *Donans, vel dotans à promissione incipiens censetur contrahere velle, seseque obligare.*

26 *Donans, vel dotans à promissione incipiens debet in eum, cui promisit, irrevocabiliter transferre rem donatam, vel dotis nomine constitutam.*

27 *Atque in consequens de evictione tenetur*, & num. 29.

28 *Dotans à traditione incipiens nullo amplius onere post expletam traditionem obstringitur, secus si à promissione incipiat*, & nu. 51.

30 *Dotatio, non à traditione, sed à promissione inchoata dignoscitur ex verbis* = E per dote &c. promette di dare la metà del Castello &c. =, *& num.* 32. *&* 34.

31 *Instrumentum dotale celebrutum censetur in executionem capitulorum.*

33 *Dotationis actus nequit perfectus, & absolutus dici ex sola dotis promissione in hæc verba concepta* = Causâ ejus dotis &c. tradere, & consignare promisit &c. =

35 *Verba instrumenti* = Cessit, transtulit, & assignavit = *translationem importans*, & nu. 56.

36 *At, nisi res, quæ transferri dicitur, præsens sit, voluntatem potius transferendi præseferunt, quàm translationem ipsam*, & nu. 57.

37 *Dotis constitutio ubi à traditione incepit, nequit vir pro fructibus inexactis directè de evictione agere.*

38 *Potest verò indirectè, nimirum alimenta denegando mulieri alia bona possidenti, ut cogatur novam sibi dotem constituere*, & num. 94.

39 *Evictionis promissio ut adesse dicatur, debet de ea, oculis corporeis legendo, constare.*

40 *Dotis contractus ab altero emptionis, & venditionis diversus est; & quo differat?* Vide à num. 42. ad 49.

41 *Dotis contractus ex se, & sinè expressa conventione, non importat evictionis promissionem*, & num. 49.

43 *In emptione, & venditione, pretium loco rei se habet.*

44 *Emptor quod careat re emptà, ejusque pretio, justum non est.*

45 *Emptor rectè de evictione agit, licèt non sit promissa.*

46 *Matrimonii contractus substantiatur, atque perficitur in mutuo Personarum nexu, corporumque traditione.*

47 *Evictio extrinsecè se habens ad contractum, illum in substantia non lædit.*

48 *Evictio passa a Viro super re dotali, non lædit matrimonii substantiam, quæ in persona Uxoris, ejusque obsequiis consistit.*

52 *Ad evictionem rei dotalis inæstimatæ, licèt Mulier teneatur, si vel concurrerit evictionis promissio, vel mala fides, aut dos a traditione inceperit; attamen, ubi desit promissio hujusmodi, faciliùs excluditur quoad reliqua duo evictionis obligatio.*

53 *Dolus Mulieris, quo dicè queat impedita fructuum dotalium exactio, non præsumitur*, & num. 55.

54 *Doli autem suspicio removetur ex præsumpta Viri scientia, nec non ex narratione in instrumento facta qualitatis fundi in dotem assignati, itemque modi, & caussæ ejusdem assignationis*, & num. 84.

58 *Verba instrumenti* = Cessit, transtulit, & assignavit = *voluntatem tradendi, non traditionem ipsam important, si de mobilibus, non quidem si de stabilibus agatur*, & n. 59., & 62.

60 *Bo-*

60 *Bonorum stabilium præsentia, & traditio in actu stipulationis instrumenti moraliter exequibilis non est.*

61 *Et sola eorum oblatio loco traditionis habetur.*

63 *Clausula* Constituti *veram traditionem inducit, atque tàm dominium, quàm civilem, & naturalem possessionem transfert.*

64 *Clausula* Constituti *in instrumento dotali apposita efficit, ut actus dicatur à traditione inchoatus, & Dotans non remaneat de evictione obstrictus.*

65 *Dotis constitutio potest in capitulis matrimonialibus a promissione inchoari, & nihilominùs potest nolle Mulier de evictione teneri.*

66 *Promissio enim ejusmodi intelligi potest restricta ad Jura dumtaxat ipsi Mulieri competentia super re in dotem constituta.*

67 *Itaut nil aliud, præter ea, promittere senserit per dictæ rei assignationem subinde in instrumento factam.*

68 *Dotans a promissione incipiens, ad evictionem non tenetur, si nil aliud promittere voluerit, quàm quod sibi posset competere.*

69 *Dotans a promissione incipiens quod teneatur de evictione, intelligendum est, quando res dubia sit, an se voluerit de evictione obligare, secus si de voluntate non se obligandi ex conjecturis constet*, & num. 71., & 83.

70 *Et quæstia hæc est potiùs facti, & voluntatis, quàm Juris.*

72 *Verisimilis mens in humanis actibus tàm inter vivos, quàm per ultimam voluntatem, debet, spretá verborum formá, semper attendi.*

73 *Verisimilis mens sese de evictione non obligandi arguitur ex nullatenus facta evictionis promissione.*

74 *Item ex rei assignatione cum omnibus juribus, & actionibus, ea modo, & formá, quá res ad Assignantem pervenit*, & num. 75.

76 *Verisimilis cujuspiam mens non aliud promittendi, quàm jura super aliqua re sibi competentia, desumitur ex facta ipsius rei promissione cum conditionibus iisdem, quibus illam fuerat adeptus.*

77 *Nec præsumitur ad ejus rei manutentionem obstringi voluisse.*

78 *Relatio ad instrumentum inutilis remanere non debet quoad pacta, & conditiones in eo contentas.*

79 *Jura sibi competentia super aliqua re, non verò istius manutentionem promittere voluisse Mulier censetur in donationis instrumento, si jam noverat, perquàm difficilem esse ipsius rei assignationem*, & num. 81.

80 *Idem, si nulla alia bona possidebat, nec se acquisituram sperabat, quibus posset Virum in casu evictionis indemnem servare.*

82 *Jura dumtaxat sibi competentia, non verò evictionem fuisse a muliere in dotationis instrumento promissam, conjicitur ex facta Viri, si post passam evictionem, de eo nunquam egit.*

85 *Sciens præsumitur velle omne periculum in se suscipere.*

86 *Sciens rei qualitatem, cum eaque rem accepturus, debet ipse cogitare quid ex illa possit evenire.*

87 *Pro fructibus dotis, ob secutam evictionem, non exactis, Vir contra Mulierem agere nequit, si adversùs Evincentes, vi concordiæ obligatos ad eorum fructuum præstationem, omisit observantiam dictæ concordiæ objicere.*

88 *Obligatus vi instrumenti ad præstationem fructuum dotalium, nequit ab ea se eximere sub obtentu alimentorum sibi debitorum.*

89 *Evictionem propriá culpà passus, relevationem consequi non debet.*

90 *Et ejus respectu evictio perinde habetur, ac si non acciderit.*

91 *Aliqualis culpa ejus, qui evictionem passus est, sufficit, ut pro suo interesse præjudicatus remanserit.*

92 *Cum levis etiam culpa, ad hunc effectum, queat imputari.*

94 *Evictá re dotali an possit de æquitate Vir denegare alimenta Mulieri, eamque, si alia bona possidet, cogere ad novam sibi dotem constituendam, controversum adhuc in jure est.*

95 *Æquitas tamen prædicta locum non habet, ubi vir divitiis affluit, & qualitates rei in dotem traditæ optimè novit.*

96 *Fructus dotales a Viro inexacti an fuerint ab eo remissi, seu condonati, à Judicis arbitrio pendet.*

97 *Idque ex conjecturis, & facti circumstantiis explorandum est.*

98 *Fructuum dotalium à Viro inexactorum remissio, seu condonatio arguitur ex decennali, & eo plus, temporis lapsu, absque ulla reclamatione, cum supportatione onerum matrimonialium.*

99 *Ex qualitate Viri locupletis, & prole carentis.*

100 *Atque etiam ex persona Mulieris debitricis.*

101 *Fructuum dotalium a Viro inexactorum remissio, seu condonatio præsumitur, ubi non Uxor, sed Vir prædecesserit.*

102 *Fructuum dotalium inexactorum remissio, seu condonatio est de jure inter conjuges prohibita.*

103 *Nisi fuerit morte confirmata.*

104 *Maximè, si Vir tacuit, dum nil Mulier habebat; & successionem sperare potuit in bonis Mulieri postea obventis.*

105 *Fructuum dotalium à Viro inexactorum præsumpta remissio cessat, quoties prudenti Judicis arbitrio id ita judicandum videatur.*

FRUCTUS dotales, quos, durante matrimonio cum bon. mem. Lavinia Cajetana, nunquam percepit D. Mattheus Ghirlandarius, eò quod medietatem Castri Turris ipsi in dotem traditam à dicta Lavinia tamquam obnoxiam fideicommisso ascendentali Scipionis Cajetani, imparem ferendo oneri alimentorum, & do-

& dotium de jure Descendentibus debitarum
Sacra Rota censuit, potiùs esse relinquendam
penes filios Comitis Cæsaris Cajetani pro illo-
rum alimentis, quàm adjudicandam Laviniæ,
vel subhastandam prò dote Constantiæ matris
ipsi debita, ut ex *decisione* edita in *Romana Re-
stitutionis Dotis 1. Aprilis* 1707. *coram Rm̃o Mo-
lines*. Hos, inquam, fructus, durante matrimo-
nio, numquam perceptos modò consequi cu-
piens dictus D. Mattheus ab hereditate defun-
ctæ Uxoris, antequam incertæ litis valdè peri-
culosam aleam experiatur, me rogavit, ut, di-
ligenter expensis, libratisque juribus utrique
Parti faventibus, quæ potiora esse mihi videan-
tur, prò veritate dicere velim.
Injuncto itaque mihi muneri manum admo-
vens, video Actoris intentionem fundari posse
in publico, solemnique instrumento dotali, in
quo illi à Lavinia uxore assignata fuit pro dote,
& dotis nomine supradicta medietas Castri Tur-
ris, eâ expressâ causâ, ut scilicet honorificen-
tiùs onera matrimonii sustinere valeat; Ex quo
sequitur, quod, si Vir onera matrimonii diu
1 honorificentissimè sustinuit absque eo quod de
dote quidquam perceperit, ille adversùs here-
ditatem mulieris se ipsam dotantis agere poterit
de evictione, non quidem eo modo, quo Em-
2 ptor contra Venditorem agit, nimirùm ad sim-
plum, seu æstimationem rei evictæ *leg. si in ven-
ditione ff. de evictiou.*, & ad interesse, juxtà na-
turam actionis ex empto *leg 2. ff. de act. empt.*,
3 sed solummodò, ut ipsi resarciatur damnum
fructuum, quibus caruit propter evictionem rei
dotalis, juxtà *Text. in leg. mater cum filiæ ff. de
Jur. Dot.*; nam quando, prout hìc, in dotem
4 traditæ sunt res inæstimatæ, vel æstimatæ æsti-
matione non faciente venditionem, Maritus non
efficitur Dominus rerum dotalium, sed conse-
quitur jus solummodò percipiendi fructus, ex
notis regulis, ideòque si res dotales evincantur,
5 cùm non sint suæ, quoties de evictione sibi ex-
pressè non cavit, non potest agere modo præ-
dicto, scilicet ad rei æstimationem, & ad inte-
resse, sed solùm ad refectionem damni passi ob
jacturam fructuum dotalium, cum quibus su-
6 stinere debebat onera matrimonii, quæ loco
pretii habentur *leg. ex promissione ff. de action., &
7 obligat.*, & pro quibus sustinendis hujusmodi
fructus præcisè debentur, per *Text. in cap. Salu-
briter de usur. leg. dotis fructus ff. de jur. dot., leg.
prò oneribus cod. eodem tit.*, *Rot. in Eugubina Do-
tis, & fructuum 17. Junii 1712. §. In ordine co-
ram Rm̃o Aldrovando, & 14. Junii 1713. §. Præ-
misso coram Em̃o D. Card. Scotto*.
Qui sanè agendi modus etsi rigorosè loquen-
8 do non sit verè, & propriè ex evictione, cum
Marito non solvatur, nec solvi debeat rei æsti-
matio, minùsque interesse, sed consideretur
dumtaxat quantitas fructuum amissorum, quo-
rum tantummodò damnum est illi resarcien-
9 dum, attamen venit sub nomine evictionis lato
modo sumptæ tamquam actio æquitativa, per
quam Maritus servari debet indemnis, juxtà
Text. in leg. quoties 17. ff. de jur. dot., & bene
ad rem tradunt *Barbos. in leg. si æstimatis nu. 19.
vers. prò concordia ff. solut. matrim. Rebell. de oblig.
just. part. 2. quæst. 11. num. 7.*, *Boss. de dot. cap.
17. num. 13.*, *Card. de Luc. eodem tract. disc. 157.
sub num. 4. vers. nil refragante*, neque enim ab-
surdum est, quod, cessante de rigore Juris evi-
ctione, locus sit æquitati ex officio Judicis, ut 10
ex *Monser. dec. 13. num. 64., & seq.*, prosequitur
idem *Card. de Luc loc. mox citat.*, & hac ratione
facilè conciliantur *Textus in leg. 1. cod. de Jur.
Dot.*, *in leg. non solùm 53.*, *& leg. cum post 70.
§. Cum rei ff. eodem tit.*, & alii, quibus probari
videtur, quod, si res dotales æstimatæ non
sunt, non possit Maritus adversùs Socerum, vel
Mulierem agere de evictione, nisi dolus Mulie- 11
ris, aut Soceri interveniat, intelligendi enim
sunt, ut, cessante dolo, Maritus non possit 12
agere, adinstar Emptoris, ex vera, & rigorosa
evictione, ad rei nempè æstimationem, & inte-
resse, non verò, quod agere nequeat; ut sibi
resarciatur damnum fructuum, quibus caruit,
& nihilominùs substinuit onera matrimonii, ut
declarat *Barbos. in d. leg. si æstimatis num. 19., &
20.*, *Boss. de dot. d. cap. 17. num. 13. erga fin.*, *Card.
de Luc. eodem tract. d. discurs. 157. sub num. 4
vers. nil nefragante*.
Ambigi autem minimè posse videbatur, quod
D. Matthæus actionem exercere queat pro conse-
quendis ab hereditate Uxoris fructibus hisce do-
talibus; nam, licèt in instrumento dotali defi-
ciat expressa evictionis promissio, sinè qua re-
gulariter de evictione non agitur, attamen in 13
subjecta materia vulgaris est distinctio commu-
niori Doctorum sensu recepta, atque desumpta
ex *Text. in leg. 1. cod. de jur. Dot.*, quod, si Con-
stitutio dotis inæstimatæ incipiat à promissione, 14
re evictâ, possit agi de evictione, si verò inci-
piat à traditione, de evictione non agatur *Gloss.
in d. leg. 1., & ibi Bartol., & alii*, *Barbos. in leg.
si æstimati num. 16. ff. solut. matrim.*, *Gomez. va-
riar. resol. tom. 2. cap. 2. num. 37.*, *Merlin. de pign.
lib. 3. tit. 2. quæst. 44. num. 3., & seq.*, *Fontanell.
de pact. nuptial. claus. 5. gloss. 8. part. 14. num. 31.,
& seqq.*, *Molin. de justit., & jur disput. 427. n. 2.*,
Boss. de dot. cap. 17. num. 10., *Negusant. de pign.
part. 2. membr. 4. num. 27., & seqq.*, *Mangil. de
evict. quæst. 70. num. 7.*, *Card. de Luc. de dot. disc.
89. num. 3., & disc. 157. à num. 3. ad plures seq.*,
ubi, quod licèt hæc distinctio à pluribus impu- 15
gnetur, attamen in Foro receptissima est, ideò-
que ab ea minimè recedendum, *Paul. Christin.
decis. Belgic. 133. num. 4., & seqq. vol. 3.*, *Rota
coram Buratto decis. 745. num. 1. lit. A., & num.
6. coram Merlin., decis. 310. num. 1., in rec. decis.
176. num. 6. part. 6., decis. 150. num. 6. part. 8., de-
cis. 62. num. 10. part. 11.*
Quæ quidem communis distinctio fundata in
dicta *lege prima cod. de Jur. Dot.* minimè cor-
recta, ut malè aliqui senserunt, per *Text. in leg.* 16
unic. §. Et ut pleniùs cod. de rei Uxor. action., ex
deductis per *Boss. de dot. cap. 17. num. 18.*, omissâ
disputatione, an procedat in Patre, sive alio ad
dotandum de jure obligato, in quo variæ sunt 17
Doctorum opiniones, relatæ apud *Boss. de dot. d.
cap.*

cap. 17. num. 21., 22., & 23., Fontanell. de pact. clauf.5. gloff.8. part.14. num.16., & feqq., Card. de Luc. de dot.difc.157.num.4., & feqq., hac in-
quam difputatione omiffâ, utpotè ad rem no-
ftram minimè faciente, certè locum æquè fibi
18 vindicat in extraneo, ac in ipfa muliere fe fe do-
tante, utpotè quæ ad fe dotandum nullo jure,
19 nulloque obligationis vinculo adftricta, cùm
20 matrimonium poffit effe etiam finè dote, *can. fi
quis Divinis cauf. 30. quæft. 5. leg. cùm multæ 20.
cod. de donation. antè nupt.*; propterea, fi dotem
fibi conftituat, cum liberalitatem exercere, &
21 adinftar extranei propè donare videatur *leg. unic.
§. Accedit cod. de rei Uxor. action.*, oportet, quod,
ut locum fibi vindicet fupradicta diftinctio,
quam tum donationibus, tum etiam in dotatio-
22 nibus æquè communiter conftitutam effe per
Text. exprefs. in leg. Arifto §. final. ff. de donat., & in leg. 1., & 2. cod. de eviction. docent *Gra-
tian. difcept. for. cap. 637. num. 47., & feqq., An-
tunez. de donat. part. 1. cap. 3. num. 45., Boer. de-
cif. 67. in princ., & alii paffim*, & confonant alii
fupra allegati, qui de de dotatione, & dona-
tione in fubjecta materia promifcuè loquuntur,
ut benè præ cæteris *Fontanell. d. clauf. 5. gloff. 8.
part. 14. num. 31., & feqq., Boff. de dot. d. cap. 17.
num. 16., & 20.*

Ex pluribus verò validiffimis rationibus, ob
quas ad evictionem rei donatæ, five dotalis in-
æftimatæ potius teneantur dotem promittens,
quàm tradens, duo funt præcipuè, earumque
23 prima eft, quod incipiens à traditione habet
animum potius diftrahendi, quàm contrahendi,
& fe obligandi per *Text. in §. Sed hæc fpecies
inftit. quib. mod. re contrab. oblig.*, propterea-
que, cum ad nihil ultra teneatur, nullàque re-
maneat adftrictus obligatione, ex qua oriri pof-
fit actio de evictione, æquum non eft, quod
24 contra ejus intentionem ad aliquid aliud obli-
getur, *leg. non omnis ff. fi cert. petar. leg. qui in
aliena ff. de acquir. hered.*, vice verfâ autem in-
cipiens à promiffione contrahere videtur, & fe
25 obligare ad promiffionem efficaciter adimplen-
dam, unde fi rem ipfam in eum, cui illam pro-
mifit, verè, & irrevocabiliter non transfert,
26 obligationi, & promiffioni fuæ non plenè fatis-
feciffe putatur *leg. ubi autem §. fin. ff. de verbor.
27 obligat.*, & confequenter de evictione tenetur,
ut, hanc diverfitatis rationem benè in noftris
terminis explicando, tradunt communiter Scri-
bentes in *leg. Arifto §. final. ff. de donat., Caballin.
de evict. §. 4. num. 3., Cancer. variar. refol. to. 3.
cap. 4. num. 22., Fontanell. de pact. d. clauf. 5.
Gloff. 8. part 14. num. 31., Bofs. de dot. d. cap. 17.
num. 16.* Altera ratio tradita *a Martino Coler de-
cif. German. 14.*, quam pariter referunt, & fe-
quuntur *Fontanell. d. part. 14. num. 36., Bofs. d.
num. 16.*, eft, quod, quando dos incipit à tradi-
28 tione, obligatio inde orta, fuit fublatâ folutio-
ne, fecus, quando incipit à promiffione, quia
adhuc res non eft facta accipientis, ideòque nil
mirum, fi nulla in primo cafu, utique verò in
fecundo debetur.

Cùm itaque Doctores in eo conveniant, quod
fi dos, feù Dotatio, ut etiam & donatio, in- 29
cipiat à promiffione rei, & ea fuerit evicta,
maritus contra Dotantem, five fit ipfa mulier,
five ejus Pater, aut alius extraneus, poteft age-
re de evictione, modo fcilicet fupra enuncia-
to, facilè demonftrari poffe videtur in cafu no-
ftro, dotis conftitutionem non à traditione, fed
à promiffione inchoaffe, clara namque, & per- 30
fpicua funt verba capitulorum matrimonialium
promiffionem verè præfeferentia ibi = *E per Do-
te, è a nome di Dote la fudetta Illuftriffima Signo-
ra Lavinia &c. promette di dare la metà del Ca-
ftello della Torre &c.* = quibus confonat etiam
Inftrumentum dotale, nam, præter quam quod
celebratum fuiffe cenfetur in executionem ca- 31
pitulorum, in illo etiam expreffa habetur pro-
miffio quoad partem dotis confiftentem in mo-
bilibus, loquitur enim his verbis = *Infuper dicta
Illuftriffima D. Comitiffa Lavinia causâ dictæ ejus
dotis tradere, & confignare promifit &c.* = Undè 32
cùm hujufmodi donationis actus hifce verbis
conceptus perfectus, & abfolutus dici non pof-
fet, aliumque defideraret actum ad omnimo- 33
dam fui perfectionem, & exequutionem, in
dubium venire nequit, quin à promiffione inci- 34
pere dicatur, ex animadverfis per *clar. me. Card.
de Luc. de dot. difc. 157. nu. 9.*

Nec obeffe poteft, quod in eodem Inftrumen-
to quoad aliam partem dotis confiftentem in
dicta medietate Caftri Turris, non verba pro-
mifforia; fed rei translativa adjecta legantur
ibi = *Ceffit tranftulit, & affignavit* = quia hæc & 35
fimilia verba licèt translationem importare vi-
deantur; nihilominus tamen, nifi res ipfa fit in
præfentia, & confpectu Contrahentium, tra- 36
dendi potiùs voluntatem, quàm ipfam tradi-
tionem præfeferunt *Angel. conf. 305. nu. 2. verf.
nec obftat, Cancer. citat. cap. 4. num. 28. & feqq.
tom. 3., Boff. de Dot. cap. 17. num. 17., Fontanell.
dict. clauf. 5. glof. 8. part. 14. num. 36., clar. mem.
Card. de Luc. de Dot. difc. 157. num. 10., Monter.
decif. Aragon. 13. num. 25. & feq., Rota coram
Cavaler. decif. 307. num. 2., & 3.* concludendum
igitur videbatur, fupradictum D. Mattheum
rectè agere poffe contrà hereditatem Uxoris fibi
de evictione obligatæ prò confequutione fru-
ctuum dotalium, quos, durante matrimonio,
percipere nequivit, maximè quia etiam in cafu,
quo dotis conftitutio à traditione inceperit, li- 37
cèt maritus non poffet directè agere de evictio-
ne, attamen, quando mulier poffidet alia Bo-
na, poteft per indirectum, illi nimirum dene- 38
gando alimenta, cogere, ut novam dotem con-
ftituat, juxtà opinionem *Baldi novelli de Dot.
part. 7. privil. 42.*, quem fequuntur *Molin. de
juft. & jur. difput. 437. nu. 3., Merlin. de pignor.
dict. quæft. 44. num. 16., Surd. de aliment. tit. 7.
quæft. 28. num. 1., Monter. dict. decif. 13. nu. 59.,
& feq. & nu. 64. & feqq.*, & rectè quidem; nam
alioquin = *durum effet, ac humanæ rationi con-
trarium* =, ut inquit *Card. de Luc. dict. difc. 157.
de Dot. num. 5.* = *quod muliere alia Bona poffiden-
te, Vir, qui Dotis evictionem abfque propria
culpa paffus eft, in onerum dotalium fupportatione*

cum

cum aperto damno debeat perseverare, mulier verò de alieno vivendo ità facere lucrosum cumulum de suis fructibus, vel eos in superfluos usus consumere; sufficere igitur debet legis rigor, ut mulierem aliundè non provisam Vir sub isto prætextu non expellat, sed quod alere teneatur, quodque eam alia Bona possidentem non cogat ad novam dotem constituendam, seù formalem evictionem præstandam, durum est, ideoque intrare videtur Judicis arbitrium pro applicatione fructuum aliorum Bonorum extradotalium ad ratam dotalium ob evictionem amissorum, ut omnis æquitas, omnisque ratio postulare videtur. =

Quamquam verò primo oculorum conjectu
hæc argumenta favore D. Requirentis speciem
boni Juris præseferre mihi visa sint; diligentiùs
tamen, maturiùsque re perpensà ex peculiaribus
facti circumstantiis in casu nostro concurrentibus,
ea minus habenda esse reor; præmisso etenim, quod generaliter in iis casibus, in qui-
39 bus datur evictionis actio, ad hoc, ut quis ad
eam condemnari valeat, ità de illius promissione
constare debet, ut hæc oculis corporeis
legi possit, secundùm *Paris. cons. 199. & seqq.
lib. 4., Simon. de Pret. cons. 71. num. 41., & pluribus seqq., Mangil. de evict. quæst. 76. nu. 14.*,
præcipuè verò in contractu Dotis, in quo ad dif-
40 ferentiam emptionis, & venditionis suàpte natura
non venit promissio aliqua defensionis, &
41 evictionis, nisi specialiter, & expresè promittatur,
seù Maritus de ea expresè sibi caverit
Gomez. variar. tom. 1. cap. 2. num. 3., Surd. de aliment. tit. 7. quæst. 20. num. 29., Fontanell. de pact. claus. 5., Gloss. 8. part. 14. num. 2. & 3., Mangil. de evict. quæst. 76. num. 15., & duob. seqq., Boss. de Dot. cap. 17. num. 11., Moater. decis. 13. num. 35., ob eam differentiæ rationem, quam
42 post *Alberic. in dict. leg. 1. num. 1. 6., & 9. Cod. de jur. Dot.* optimè considerant ferè omnes mox
allegati, quia scilicet in emptione, & vendi-
43 tione intervenit pretium loco rei, qua de re justum
non est, quod emptor re evictâ careat, &
44 pretio, proindeque ritè, rectèque agit de evictione,
tametsi hæc promissa non fuerit; At in
45 contractu dotis, licèt Maritus in damno esse
videatur, quia, evictâ re dotali, ille sustinet
onera matrimonii, attamen, ut alibi dictum
est, cùm contractus matrimonii non in dotes,
46 (sinè qua illud potest consistere) sed substantietur,
& perficiatur in mutuo personarum nexu,
corporumque traditione, inde sequitur, quod
47 per rerum extrinsecam evictionem non læditur
substantia contractus, quippè Marito non
48 evincitur principale, hoc est persona Uxoris,
cujus obsequiis dum ipse fruitur, eumdem ad
correspectiva onera teneri oportet; hoc inquam
præmisso cùm in casu nostro nullibi evictionis
49 promissio expressa legatur, dicendum est, mulierem,
sivè illius hereditatem ad eam præstandam
nequaquam teneri, ex supra firmatis.

Nilque turbat, quod, præter casum expressæ
promissionis evictionis, duo alii supersint, in
50 quibus de evictione pariter contrà mulierem agi
potest, nimirum si ejus dolus, & mala fides intercesserit,
vel dos inceperit à promissione non
à traditione, juxtà terminos *Textus in dict. leg.* 51
1. Cod. de jur. dat., ibique Gloss. final., & concordantes
Authoritates superius allegatas, præsertim
verò *Card. de Luc. de dot. disc. 89. num. 2. & 3. disc. 157. num. 2. & 3., & Rota coram Burat. decis. 745. num. 1., in rec. decis. 52. num. 10. part. 11.* nam, cùm Jura, & authoritates prædictæ
reverà firment, mulierem non teneri ad
evictionem rei dotalis inæstimatæ, nisi unum 52
ex hisce tribus specialiter concurrat, expressa
scilicet promissio, vel mala fides, aut demùm,
quod dos inceperit à promissione, non à traditione,
Profectò, si desit specialis, & expressa
promissio evictionis, facili negotio res expenditur
etiam quoad reliqua duo; quippè, præter
illam legalem, justamque præsumptionem, ex 53
qua in hisce actibus sinceritas, & bona fides,
numquam verò dolus, & mala fides præsumitur
leg. penult. Cod. de evict., & in nostris terminis
Rota coram Burat. dict. decis. 745. num. 5.,
in nostra hypothesi quæcumque doli suspicio
submovetur ex præsumpta scientia Viri, & expressa
narratione qualitatis fundi, ac modi, & 54
causæ, ob quam ipsi mulieri assignatus fuerat,
nimirum (sunt verba Instrumenti dotalis) = *prò intranti quantitate ei assignata prò restitutione dotis maternæ in Instrumento Concordiæ rogato, ut asseritur &c. cùm omnibus Juribus, actionibus, modis, condisionibus, pactis, & formis stabilitis in dicto Instrumento Concordiæ, ad quod &c. nulla Jure &c.* = quod utique non expressisset, si Virum
decipere, & supradictam medietatem Ca- 55
stri illi liberam assignare noluisset, ut benè prosequitur
mox citata *decisio 745. coram Buratto dicto nu. 5. & 7.*, ubi ad rem concluditur, quod,
cessante dolo mulieris, Viro non debetur evictio.

Dotis verò constitutionem à traditione incepisse,
non à promissione perspicuum fit ex illis
alibi relatis Instrumenti verbis = *cessit, transtulit,* 56
& assignavit =, quæ, etsi, deficiente præsentià
rei, potius animum, & voluntatem tradendi,
quàm veram traditionem importare dicantur,
id tamen locum sibi vindicat in mobilibus, 57
ut sunt gemmæ, vestes, & alia his similia,
quæ facilè tradi possunt, & regulariter tra- 58
di solent dum sponsalia, & Instrumentum dotale
celebrantur, secus verò in stabilibus, vel
etiam in mobilibus, & semoventibus, quorum 59
præsentia, & facti traditio non est moraliter
practicabilis, in iis enim sola oblatio habetur 60
loco traditionis *Gratian. discept. 325. nu. 1., Rot. coram Cels. decis. 246. num. 19., in Bononien. Bono-* 62
rum super relaxatione mandati 22. Junii 1712. §. Verumtamen coram Eño D. Card. Scotta, & idcirco
similia verba cùm agitur de Bonis stabilibus
veram dominii translationem, & traditio- 62
nem importare dicenda sunt ad effectum, de
quo quæritur, ut distinguendo inter utramque
Bonorum speciem, rectè observat *Card. de Luca dict. disc. 157. de dot. sub num. 12. & seq.*, ubi
inquit etiam, quod conclusio illa =, *ut verba prędicta absque rei præsentia non importent veram traditionem, est vera ad effectus possessionis, aliosqui,*

quæ ex vera facti traditione resultantes, non autem
recipienda est ad excludendam Partium volunta-
tem ità declaratam incipiendi a traditione =. At
in casu nostro cessat omnis difficultas, quia, præ-
ter supradicta verba, concurrit etiam clausula
63 *Constituti* dicto Instrumento adposita, & specia-
liter adjecta assignationi dictæ medietatis Ca-
stri, cujus virtus cum sit veram traditinnem im-
portare, atque tàm dominium, quàm civilem,
& naturalem possessionem transferre, non qui-
dem fictè, licèt per actum fictum, ut probat
Text. in leg. sicut §. Supervacuum ff. quib. mod.
pign. vel Hypotheca solvat., ideò receptum
64 est, tunc à traditione actum inchoatum dici,
& Dotantem de evictione non teneri *Viva. comm.*
opin. verb. donatio circa med., *Gusman. de evict.*
quæst. 25. nu. 25., *Antunez. de Donat. lib. 1. cap.*
3. nu. 43., *Fontanell. de pact. dict. claus. 5.*, *Gloss.*
8. part. 14. num. 38. & seq., *Card. de Luc. de dot.*
dict. disc. 157. num. 11., *Boss. de Dot. cap. 17. nu.*
17. ergà fin.

Nec obstat, quod in capitulis matrimonia-
libus antè Instrumentum dutale celebratis non
tradita, neque assignata, sed dumtaxat pro-
missa fuerit dicta medietas Castri Turris, ut
similiter respectu mobilium dictum fuit in In-
strumento; quoniam hæc invicem conciliando,
stat benè simul, quod in Tabulis nuptialibus fue-
65 rit promissa assignatio dictæ medietatis Castri,
& nihilominus sponsa de evictione teneri nolue-
rit, quippe talis promissio intelligi potest qua-
lificata, & restricta ad ea tantùm Jura, quæ
66 super illa medietate Castri ipsi mulieri compe-
tere poterant, adeout nil Viro promittere sen-
serit, præter id, quod ipsa habere potuisset, quod-
67 que cessit, transtulit, & assignavit in subse-
quuto Instrumento, in quibus terminis frustrà de
evictione ageretur, ad firmata per *Rot. coram*
Burat. dict. decis. 745. num. 6., tametsi dotatio
68 à promissione inciperet, regula namque supra
tradita, quod nimirum, dote à promissione ini-
tium sumente, locus sit evictioni, secus verò, si
à traditione incipiat, constituta reperitur pro
iis dumtaxat casibus, in quibus dubium esse po-
test, an Dotans de evictione teneri voluerit nec
ne? eo quod ejus voluntas nec expressè, nec ta-
citè ex conjecturis appareat, nequaquàm verò
procedit, ubi nedum expressè, sed etiam con-
jecturaliter, ac præsumptivè constat de volunta-
69 te Dotantis, quoniam, ut optimè, & de more
in proposito inquit *Card. de Luc. de dot. disc. 69.*
num. 10. & 11., & *disc. 157.*, *sub num. 7. §. Fir-*
70 *ma igitur;* ista est potius quæstio facti, ac vo-
luntatis, quàm Juris, & ideò, quotiescumque
71 verisimilis mens, & intentio Dotantis haberi
potest, ea proculdubio attendenda est, spretâ
quacumque verborum formâ, ut in omnibus hu-
manis actibus tàm inter vivos, quàm per ulti-
72 mam voluntatem faciendum esse, monet *Card.*
de Luc. dict. disc. 69. num. 11., *Rota coram Bu-*
rat. decis. 113. num. 7., *coram Merlin. decis. 692.*
num. 46., *& coram san. mem. Alexand. VIII. dec.*
254. num final.

Ea autem verisimilis mens, & intentio mu-
lieris in casu nostro ea fuisse videtur, ut se de
evictione nequaquam obligaret, veluti rectè
desumitur ex eo, quod in assignatione dictæ
medietatis Castri nedum nullam emisit promis- 73
sionem evictionis, verùm præterea illam assi-
gnavit cum omnibus Juribus, & actionibus, & 74
eo modo, & formâ, quibus ipsi assignata fue-
rat prò restitutione dotis maternæ in Instru- 75
mento concordiæ celebrato anno 1687., & cum
conditionibus, & pactis in eo stabilitis, ex quo
evidens, & apertum redditur ipsam tantùm 76
dare, vel promittere voluisse Jus, quod habe-
bat super dicta medietate Castri, & eo modo,
quo illo potiebatur, itaut ad ejusdem manuten- 77
tionem minimè teneretur, prout regulariter
præsumi admonet *Surd. cons. 113. nu. 14. & seq.*,
& decis. 93. num. 28., in specie *Rota coram Mer-*
lin. decis. 310. num. 2., *coram Buratt. decis. 745.*
num. 3. & seqq., alioquin superflua, & inutilis 78
fuisset expressa relatio ad Instrumentum dictæ
concordiæ, & ad jura, & actiones, modos,
& formas, pacta, & conditiones in illo conten-
tas, si enim mulier de evictione se obligare vo-
lebat, satis erat, quod medietatem Castri Viro
simpliciter assignaret, absque eo quod pacta,
& conditiones, modum, & formam relativè ad
Instrumentum in quo ipsi assignata fuerat, ex-
primeret, quod sanè aliâ mente, animoque fa-
ctum fuisse videri nequit, quàm ad effectum nè
ad manutentionem, exigibilitatem, aut evictio-
nem præstandam quoquo modo adstringi pos-
set.

Certiùs, quia ante contractum matrimonium
benè noverat ipsa mulier, quàm durum esset
ad effectum perducere memoratam assignatio- 79
nem, dum numquam perfici potuit æstimatin
dicti Castri, ejusdemque divisio, prout in tran-
sactione conventum fuerat, & ex annuis scutis
120. ipsi promissis, donec sequuta fuisset æsti-
matio, & divisio prædicta; nihil unquam con-
sequi valuit, ut habetur ex facto relato in *Ro-*
mana restitutionis Dotis 18. Junii 1706. §. 1., *&*
2. coram R.mo Moliner, Et, quod fortiùs urget, ea- 80
dem mulier tempore dictæ constitutionis do-
tis nulla alia Bona possidebat, nec fortè se
acquisituram fore sperabat, quibus Virum in
casu evictionis indemnem servare voluisse dici
queat, cùm illa, quæ in hereditate ipsius mu-
lieris hodiè reperiuntur, eidem novissimè ob-
venerint, unde in his circumstantiis nemo re-
cto sensu præditus sibi unquam suadere poterit,
quod mulier de evictione se obligare voluerit, 81
per ea, quæ tradit *Rota coram Merlin. decis. 310.*
num. 3., idque etiam ex facto Viri, qui etsi post
contractum matrimonium passus fuerit evictio- 82
nem dictæ medietatis Castri; nihilo tamen mi-
nùs de ea numquam conquestus fuit, ut veri-
similiter conquestus fuisset, si dicta medietas
Castri ipsi tamquam libera promissa, & assi-
gnata extitisset, non autem modo, & pactis
in transactione conventis, & prò eo solùm Ju-
re, quod super illa mulieri competere poterat
Rota coram Merlino decis. 310. num. 3. in fin., *&*
coram Burat. decis. 745. num. 3., *& seqq.*

Etsi

Etsi igitur in casu nostro dotis constitutio à
promissione incepisse diceretur ; nihilominus
83 hereditatem bon. mem. Comitissæ Laviniæ se
dotantis ad evictionem præstandam Viro mini-
mè teneretur, quia nimirum non constat de
voluntate ejusdem se de evictione obligandi,
quia potiùs ea manifestè excluditur ex verbis,
& circumstantiis superiùs expressis, ac etiam
84 quia, ex deductis pariter superioribus locis, cer-
ta, & indubia redditur in D. Mattheo Viro
scientia qualitatis rei in dotem ipsi traditæ ab
expressa narratione in capitulis matrimoniali-
bus, & in Instrumento facta resultans, quo ca-
su sivè fuerit cæptum à traditione, sivè à pro-
missione evictionem minimè deberi, firmat in
specie *Rota coram Burat. dict. decis. 745. sub nu.
4.* ibi = *Et data scientiâ qualitatis rei consignatæ,
Uxor non tenetur de evictione & num.* 8. ibi = *Imò
datâ scientiâ Viri sive fuerit cæptum a traditione,
sivè a promissione, non debetur evictio* = & generali-
ter per *Text. in leg. si fundum sciens 47. Cod. de
evict., Surd. dec. 265. n. 36., Rota coram Cerr. dec. 4.
n. 17., & dec. 13. n. 2., in rec. dec. 453. nu. 12. part.
9., & decis. 141. nu. 5. part. 13., in Avenionen. Of-
ficii Fiscalatus 27. Junii 1712. §. Verumtamen
coram Emo D. Card. Scotto ;* & alibi sæpissimè,
ob eam quidem prævalidam rationem, quia ni-
85 mirum sciens videtur omne periculum in se su-
scipere *Gratian. discept. forens. cap. 520. nu. 28.*,
ipseque cogitare debuit, quid evenire poterat,
dum res assignata videtur cum sua qualitate, &
86 natura *Rota Lucan. apud Palm. Nepot. decis. 92.
num. 26. & seqq.*

Rursus ex alia quoque ratione dict. D. Mat-
theus ab hujusmodi fructuum consequutione
repelli posse videtur, quià cum prò assignatio-
ne dictæ medietatis Castri facta Laviniæ in cau-
sam restitutionis dotis maternæ in præfata con-
cordia anni 1687. obligati reperirentur tàm Co-
mes Cæsar Cajetanus Patruus, quàm omnes
ejus filii, qui dictam medietatem Castri prò eo-
rum alimentis evicerant, quorum etiam respe-
ctu uti minorum omnes solemnitates à Jure,
& statuto requisitæ ad unguem servatæ, & adhi-
bitæ apparent in dicto Instrumento transactio-
nis, adeò ut nulla circà validam illorum obli-
gationem oriri posset dubitatio, præfatus Do-
minus Mattheus instare debebat prò observan-
87 tia, & exequutione dictæ concordiæ, quam
DD. de Cajetanis impedire nequivissent sub ob-
88 tentu alimentorum ipsis debitorum attentà di-
cta obligatione ab eisdem factà in sepedicto In-
strumento concordiæ ; si ergo loco agendi ad
observantiam, & exequutionem transactionis,
idem D. Matthæus maluit ab illa recedere, &
& ad primæva Jura redire, juxtà declarationem
factam die 8. Maii 1704., & ex hoc recessu à
transactione proculdubio evenit evictio dictæ
medietatis Castri prò alimentis DD. de Cajeta-
nis, quæ alioquin, vigente concordià, super il-
la peti nequibant, propter eorum suprà enun-
ciatam obligationem, nemo est, qui non vi-
89 deat, dict. D. Matthæum veluti facto, & culpâ
suâ evictionem passum relevationem consequi

non debere, cùm ejus respectu perindè habea-
tur, ac si evictio sequuta non fuisset, ex pas- 90
sim firmatis per *Andreol. contr. forens. 125. num.
6., Ciarlin. contr. 92. num. 26., & seqq. lib. 2.,
Mangil. de evict. quæst. 34., & quæst. 125. utrobi-
que num. 1., Rot. decis. 91. num. 14. part. 11., &
decis. 300. num. 7., & seq. part. 5. rec., cum aliis
in Maceraten. Fideicommissi super reservatis 26.
Januarii 1711. §. Absque, eo quod coram Rmo
Ansaldo Decano, & in Avenionen. Officii Fisca-
latus 20. Aprilis ejusdem anni §. Cæterum coram
Rmo Molines.*

Parvipensâ responsione, quod principalis
causa recessus à dicta transactione fuerit ipsa
Lavinia, quæ declarationem emisit de redeun-
do ad primæva Jura, proindeque illi imputari
debeat, non Viro, qui comparere non poterat,
nisi uti illius Procurator ; nam cùm etiam D.
Matthæus Vir hac in re interesse haberet ratio-
ne fructuum dotalium ipsi debitorum, & ad
ejus quoque instantiam facta appareat declara-
tio prædicta, propterea, utpotè non solùm
nomine Uxoris, sed etiam proprio, & pro suo
interesse expleta, eumdem à culpa excusare ne-
quit, dum nec Uxorem certiorem fieri cura-
vit de præjudicio, & damno, quod sibi ex ta-
li recessu evenire poterat, nec se ab illo absti-
nuit, aut protestatus fuit ad hujusmodi actum
cum Uxore non concurrere, sed, quod magis
est, illi expressè adhæsit, undè sivè culpà gra-
vis fuerit, sivè non, sivè ipsi principaliter impu-
tanda, sivè Uxori, cùm in dubium venire ne-
queat, quin aliquo modo etiam ipsi adscriben- 91
da fuerit, hoc plenè sufficit, ut prò suo inte-
resse præjudicatus remanserit, cum levis etiam
culpa ad hunc effectum imputetur *Gloss. in leg.* 92
*quod si nolit 31. §. Si mancipium verb. culpam ff.
de edilit. edict., Rot. decis. 300. num. 10. part. 15.
rec.*

Frustrà verò hic objiceretur, quod, etiamsi
de rigore juris nulla marito debeatur evictio, 93
adhuc tamen ex æquitate illi succurrendum sit,
quoties Uxor alia Bona possidet, cum tali casu
illi alimenta denegare possit, & cogere ad no-
vam dotem constituendam, juxtà Authoritates
superiùs allegatas in §. *Non attento ;* Omisso
etenim, quod opinio hæc pacificè recepta non 94
est, sed suos habet Contradictores, inter quos
præcipuè *P. Barbos. in leg. si æstimatis num. 18. ff.
solut. matrimon., & Boss. de dot. cap. 17. num. 24.
& 25.*, qui contrariam expressè tuentur, ut
etiam, omisso, quod illa procedere posset, Uxo-
re vivente, non autem, eâ vitâ functâ ; strictè
ad rem respondetur, quod, si hujusmodi æquita-
te Vir dignus non est, quotiescumque divitiis 95
affluit, & qualitates rei in dotem traditæ opti-
mè novit, ut rectè declarat *Card. de Luc. de
dot. dict. disc. 157. sub num. 5. vers. benè verum*,
multò minùs eâ juvari poterit in casu nostro, in
quo, præter notitiam, quam habebat qualita-
tis rei, ipsemet culpâ, & negligentiâ non va-
cat.

Et ex his censerem, locum non esse consequu-
tioni fructuum dotalium adversus hereditatem

De Contract. Z 2 Uxo-

Uxoris, absque eo quod opus sit examinandam
assumere illam ob dissidentes Doctorum sen-
tentias arduam quæstionem super præsumpta
hujusmodi fructuum remissione, seu condona-
96 tione, in qua quæstione tamquàm pendente ab
arbitrio Judicis ex facti circumstantiis, & con-
97 jecturis regulando *Menoch. lib. 3. præsumpt. 25. num.12.*, *Leotard. de usur. quæst.92. num.21.*, *&*
alibi, *Rot. decis.127. num.6.*, *& seqq. part. 17.*
rec. licèt prò affirmativa plura urgere posse vi-
derentur, nimirum plusquam decennalis tem-
98 poris lapsus unà cum supportatione onerum
matrimonialium absque ulla Viri reclamatio-
ne, ipsius Viri qualitas, qui est locuples, &
99 prole caret, nec non persona Debitoris, quæ
100 erat ipsa mulier, & plura prætereà alia, quæ
ad istum effectum considerari solent à Doctori-
bus, ut videre est apud *Menoch.*, *& Leotard. locis*
supra citatis, cæterosque plenè congestos per
Urceol. consult. 55., & præsertim *nu.58. & seqq.*,
Nihilominus, cùm in hypothesi ipsa mulier sit
debitrix, & ejus marte matrimonium dissolu-
tum fuerit, non autem Viri, ut supponunt fe-
101 rè omnes authoritates præsumptam remissio-
nem tuentes, ad *Text. in leg. Vir.*, *usurat*
55. ff. de donat. inter Vir., *& Uxor.*, valdè
dubium est, an præsumpta hæc remisio, seu
102 condonatio locum habere queat tamquàm de
103 jure inter conjuges prohibita, nisi fuerit mor-
te confirmata, per ea, quæ animadvertit *Leo-*
tard. de usur. dict. quæst. 92. num. 31., maximè
104 quia justà ratione Vir tacuisse videtur, dum
mulier nihil habebat, & post superventa Bona
sperare potuit, ea sibi esse relinquenda; quoties
105 autem alia causa prudenti Judicis arbitrio pen-
sanda haberi potest, cessat præsumpta remissio,
& condonatio *Leotard. dict. quæst. 92. num.21.*

Maceraten.

Heres negligens cognomen, & Insignia Testatoris assumere tenetur in Foro conscientiæ hereditatem dimittere. Onus assumendi cognomen & Insignia Secundogenitis à Testatore injunctum, ut ab herede in locum etiam Primogeniti suffecto adimpleri omnino debeat, sat est, quod Secundogeniti qualitas in eo adfuerit delatæ, atque adeptæ successionis tempore. Heres ex neglecto onere ejusmodi hereditatem dimittere coactus, si mala fides absit, non tenetur fructus interim perceptos restituere.

VOTUM XXVI.

1 *Ad hereditatem Vocatus sub aliqua conditione, sub contraria censetur exclusus.*
2 *Concessum sub aliqua conditione, censetur sub contrario ademptum, & negatum.*
3 *Institutus sub conditione, eà deficiente, non dicitur hereditate privari, sed habetur pro non instituto.*
4 *Hereditatem affectans præter voluntatem Testatoris, in dolo malo esse dicitur.*
5 *Hereditatem qui accipit, conditionem non impleturus, tamquam Prædo reputatur.*
6 *Heres cognomen, & insignia Testatoris non assumens, tamquam Prædo hereditatem dimittere tenetur.*
7 *Et fructus restituere*, & num.151.
Sed vid. num. 152. ad 157.
8 *An verò se valeat ex eo tueri, quod tale onus per viam tantùm modi, non conditionis injunctum fuerit?* & num.9. ad 18.
9 *Onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris, volitam ab illo fuisse ostendit sui nominis conservationem, & quasi civilem sui ipsius propagationem.*
10 *Naturà inditum cuique desiderium est sui nominis, & sui quodammodo ipsius propagandi*, & num.79. & 81.
11 *Onus assumendi ejus cognomen, & insignia a Testatore heredi injunctum, censetur dispositionis in ipsum collatæ finalis caussa fuisse.*
12 *Quomodocumque autem ea concepta sit, instar conditionis est habenda.*
13 *Modus, & conditio in eo differunt, quod hæc, donec impleatur, adquisitionem suspendit, modus non item.*
14 *Dispositio modalis ex integro resolvitur, si modus, cum primum possis, non impleatur.*
15 *Deficit namque pro eo casu voluntas Disponentis*, & num.17.
16 *Heres onus assumendi nomen, & insignia Testatoris non adimplens, sivè conditionaliter, sivè modaliter injunctum illud sit, Detentor injustus hereditatis est*, & nu. 18.
19 *Conditiones quaslibet non turpes quisquis rei suæ potest adjicere.*
20 *Testatoris voluntatem eludere non debet, qui hereditate fruitur.*
21 *Hereditatem quis adeundo, ejus onera censetur acceptasse*, & num. 24.
22 *Hereditatem adeundo censetur quis nedum cum Legatariis, & Creditoribus quasi contrahere.*
23 *Sed, & contractum cum Defuncto gerere.*
25 *Heres per aditionem acceptans hereditatis onera, illa debet adimplere.*
26 *Heres per aditionem hereditatis obstringitur in foro conscientiæ onera adimplere à Testatore injuncta.*
Et quidem sub mortali, num.28. & num.62.
27 *Fides vel hosti servanda est.*
29 *Fides est justitiæ fundamentum, idest dictorum, conventorumque constantia, & veritas.*
30 *Eamque servare non modò ad æquitatem, sed ad justitiam pertinet.*
31 *Taciti, & expressi eadem est virtus.*
32 *Præcipuè in conventionibus.*
33 *Natura est justi propè, & æqui Mater.*
34 *Natura ipsa, eum, qui nostram fidem imploraverit, decipi vetat.*
35 *Natura ipsa monet, irrita non fieri ultima morientium vota.*
36 *Ex natura est, heredem, qui commoda sentit, incommoda non recusare.*
37 *Nec ferendus est, qui lucrum quidem ample-*
cti-

ditur, onus autem ei adnexum respuit, & num. 68.

38 *Heres vel commodum simul, & incommodum debet recipere, vel utrumque repudiare*, & num. 138.

39 *Natura ipsa edocet, ut benefacientibus grati animi officia rependamus.*

40 *Beneficiorum pondus & ipsæ sentiunt feræ.*

41 *Heres non parens Testatoris voluntati, ingrati notam subit*, & num. 71. & 85.

42 *Mortuorum mandata violare sacrilegium putavit* Aristoteles.

43 *Gravissimèque improperavit* Cicero.

44 *Obligatio naturalis regulariter non reputatur efficax ad producendam in foro externo actionem, & coactionem.*

45 *In fore tamen interno obligat, & quidem sub lethali culpa, si tanti referat res sub obligatione cadens.*

46 *Obligatio naturalis dicitur æquitatis vinculum.*

47 *Obligatio naturalis propriè ex ipsa servandæ fidei æquitate inducitur.*

48 *Obligari quem naturaliter idem est, ac teneri in conscientia, & ratio* num. 49.

49 *Conscientia quid sit, quidve jus naturale, prout in nobis est?*

50 *Conscientia ex ipso jure naturæ informatur, & dirigitur.*

51 *Defuncti ultima voluntas omnino est observanda.*

52 *Et neque Principis Rescripto valet immutari. Sed vid.* num. 128. ad 132.

53 *Heres, quæ Testator præcepit, non adimplens, emolumento quolibet privatur ipso jure.*

54 *Procedit, cujusvis dignitatis, vel conditionis ille sit.*

55 *Heres, spontè agnità hereditate, onera sibi à Testatore injuncta tenetur adimplere, sive Persona Ecclesiastica sit* num. 55., *sive Collegium* num. 56., *sive Ecclesia ipsa* num. 57., *sive Respublica* num. 58., *sive etiam Princeps, vel Augusta* num. 59.; *immo vel* Deus *tali modo teneretur* num. 61.

60 *Princeps, vel Augusta, quum heredes instituuntur, jus cum ceteris commune habent.*

63 *Lex humana sive civilis, sive canonica, si non sit juri Divino, vel naturali repugnans, non solùm pro fore externo obligat, sed ligat etiam in foro conscientiæ.*

64 *Et sub lethali culpa.*

Hæcque opinio est de fide, vel fidei proxima num. 67.

65 *Potestas non est, nisi à Deo.*

66 *Et qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.*

68 *Lex jubens, Defunctorum ultima vota non defraudari, justa vel maximè est, & juri naturæ consentanea.*

Eam autem violare, injustum ibid.

69 *Defuncti voluntatem exequens, pium opus facere dicitur.*

70 *Et jura pietatis violare, qui illam negligit.*

72 *Morti proximum nil magis solatur, quàm si suprema ejus mandata observari speret.*

73 *Heres tenetur in foro conscientiæ servare disposita in testamento, etiam nullo ex defectu solemnitatis.*

74 *Jus naturæ solam attendit Disponentis voluntatem.*

75 *Heres testamentum impugnans ex defectu solemnitatis, mortaliter peccat.*

76 *Præsertim quum voluntas Testatoris certa est.*

77 *Conditio assumendi cognomen, & insignia Testatoris justa, & honesta est, atque ad unguem observanda.*

78 *Conditio assumendi cognomen, & insignia Testatoris justissimam continet ejus memoriæ conservandæ caussam.*

80 *Heredum instituendorum cum onere assumendi cognomen, & insignia Testatoris mos esse pervetustus demonstratur.*

82 *Heres onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens, odiosus isti efficitur, ac etiam injuriosus*, & num. 83., & 84.

85 *Heres onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens privationis hereditatis pœnam incurrit ipso jure.*

86 *Licèt à Testatore non sit adjecta.*

87 *Ita ut nec purgatio moræ possit admitti.*

88 *Nec restitutio minori concedatur.*

89 *Quia non servando voluntatem Defuncti, deliquisse dicitur.*

90 *Heredi nec à Principe potest remitti onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris, ab eodem Testatore injunctum.*

91 *Onus eo modo, quo à Testatore injunctum est, debet adimpleri*, & num. 93.

92 *Ejusdemque voluntas, licèt dura, servanda est.*

94 *Testator jacturam facere dicitur, si vel in minimo e us voluntas non servetur.*

95 *Heres à Testatore jussus proprium cognomen dimittere, ipsiusque Testatoris cognomen, & insignia assumere, horum utrumque immutare, vel minuere non potest.*

96 *Heres itidem ad duos Majoratus cum tali onere vocatus, esset incapax ad utrumque copulativè, sed deberet unum dimittere; & ratio* ibid.

97 *Procedit, deficiente etiam expressà Testatoris prohibitione.*

98 *Heres nullam obtendere potest excusationem, si præceptum assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimpleat.*

99 *Cum illud justum, honestum, potestativum, facileque sit.*

100 *Heres onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens, ab omni jure hereditatis cadit.*

101 *Tamquam Testatori ingratus, odiosus, injuriosus, proindèque ejus beneficio indignus.*

102 *Sive tamquam destitutus Testatoris voluntate.*

103 *Ac etiam propriâ spontè ab hereditate exclusus.*

104 *Heres onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris non adimplens, tacitè hereditati censetur renunciasse.*

105 *Il-*

105 *Illique magis hæc nocet renunciatio tacita, quàm expressa.*

106 *Heres ob non impletam Testatoris voluntatem ab hereditate non excluditur, si non præcesserit interpellatio.*

Intellige ut num. 107.

107 *Heres ob non impletum onus à Testatore injunctum, tunc ab hereditate ex defectu interpellationis non excluditur, cum agitur de interesse Legatarii, aut Tertii cujuspiam.*

108 *Secus cum de onere agitur Testatoris ipsius honorem concernente.*

Hoc enim casu interpellatio non requiritur ibid.

109 *Præsertim, si onus ejusmodi per viam conditionis injunctum fuerit.*

Quæ conditio potestativa sit num. 110.

Minusque requiritur sententia Judicis declaratoria num. 114.

110 *Conditio in testamento adjecta, si sit potestativa, ab herede, quum primum possit, est adimplenda, aliter habetur pro defecta.*

111 *Nec potest mora purgari.*

112 *Heres, si non impleti oneris à Testatore injuncti nullam excusationem habet, licèt interpellatio non præcesserit, hereditate privatur ipso jure.*

113 *Procedit maximè, si agatur in foro conscientiæ.*

115 *Heres non servans conditiones sibi à Testatore injunctas, hereditatem restituere tenetur, etiam non expectata Judicis sententiâ.*

116 *Procedit, etiam ubi substitutus nullatenus reclamet, & ratio* ibid.

117 *Quin immò, & ubi juri suo cedat.*

118 *Herede ob non impletum onus à Testatore injunctum ab hereditate excluso, hæc vel ad Coheredes, vel ad Legatarios, aut ad venientes ab intestato gradatim devolvitur, hisque deficientibus, etiam ad Fiscum.*

119 *Defunctus quomodo in assumptione sui cognominis, & insignium heredi demandata, atque ab eo non adimpleta, damnum, & interesse pati dicendus sit?*

120 *Damnum, & interesse ejusmodi in ejus voluntatis fraudatione consistit, dum suam ille hereditatem, quasi præmium talis oneris, reliquit*, & num. 121. & 122.

123 *Testatoris interesse in eo, quod respicit ejus nominis, & memoriæ conservationem, cuicumque prævalet pecuniarum detrimento*, & nu. 124.

125 *Donatio facta cum onere assumendi cognomen, & insignia Donatoris insinuatione non indiget.*

126 *Nominis alieni assumptio tanti est, ut plures, ne propriæ nomen Familiæ deserant, vel Majoratus recusare malint*, & num. 137.

127 *Heres onus sibi à Testatore injunctum non adimplens, quomodo dici nequeat in bona fide constitutus ex supplicatione Principi porrecta ad obtinendam derogationem voluntati ejusdem Testatoris?* & nu. 128. ad 132.

128 *Principi an liceat voluntates mutare Defunctorum, illisque derogare, anceps inter Doctores quæstio est.*

129 *Alii enim absolutè negant.*

130 *Alii verò affirmant ex magna tamen, atque utili caussa.*

131 *Principes perrarò, & non sinè difficultate derogant Defunctorum voluntatibus.*

132 *A Principe quod non solet faciliter dispensari, id, si ab illius voluntate pendeat, censetur impossibile.*

133 *Heres, juxta præceptum Testatoris, ejus cognomen, & insignia non assumens, quomodo juvari ex eo nequeat, quod in locum Primogeniti suæ Familiæ successerit; Testator autem tale onus secundogenitis imposuerit?* & num. 134. ad 150.

134 *Onus assumendi cognomen, & insignia ejus Familiæ à Testatore secundogenitis injunctum, etiam de Primogenitis hereditatem suam adeuntibus tacitè intelligitur.*

Idemque Testator secundogenitos cum tali onere vocasse censetur, quòd eos ad acceptandum tale onus faciliores, quàm Primogenitos crediderit num. 136.

135 *Onus assumendi cognomen, & insignia Testatoris conditæ Primogenituræ argumentum est.*

139 *Heres cum onere assumendi cognomen, & insignia Testatoris, nequit istius hereditatem, Familiamque propriam retinere.*

140 *Quando præsertim Vocatis tale onus adimplere non valentibus Testator substitutos dedit.*

141 *Testatoris præceptum de ejus cognomine, & insignibus assumendis à primò vocatis adimplendum, differri non debet, expectando alterius filii nativitatem.*

143 *Sacerdos, quamdiu vivit, retinet jura Primogenituræ, etiam ab extraneo constitutæ.*

144 *Nec repugnat Sacerdotium, & Primogenitura.*

145 *In successionibus attenditur qualitas existens tempore delatæ successionis, & actualis adquisitionis.*

146 *Onus à Testatore impositum, ut, novà etiam superveniente qualitate, adimpleri debeat, sat est, quod qualitas ab eo requisita adfuerit delatæ successionis tempore.*

147 *Præsertim, si onus illud non ad tempus aliquod, sed perpetuò servari voluit.*

148 *Onus alicui inhærens Primogenituræ per alteram deinde superventam non dissolvitur.*

149 *Immo, firmà illà remanente, secunda redditur incompatibilis.*

150 *Princeps, attentà status mutatione, potest fortasse oneri à Testatore injuncto aliqua ex parte derogare.*

152 *Heres ob non impletum onus à Testatore injunctum hereditate privatus, an fructus perceptos teneatur restituere? disputant Doctores.*

153 *Heres ob non impletum onus a Testatore injunctum hereditate privatus, fructus perceptos non tenetur restituere, si pœna privationis commissa fuerit eveniente inobedientiæ conditione.*

154 *Intellige, si non fuerit in dolo versatus.*

155 Con-

155 *Conclusio maximè procedit, si interpellatio non fuerit præmissa.*
156 *Heres ob non impletum onus a Testatore injunctum hereditate privatur, ut fructus non cogatur restituere, quælibet sufficit possidendi occasio, & credulitas, licèt erronea.*
157 *Immo, & quælibet minùs justa caussa.*

IN proposito Dubio: An Dominus NN. tutâ
conscientiâ possit retinere hereditatem cu-
jusdam Testatoris, licèt onus à dicto Testa-
tore impositum assumendi cognomen, & insi-
gnia Familiæ ejusdem non adimpleatur? Ne-
gativa facilis occurrit resolutio; nempè tutum
eum in conscientia non esse: sivè Defuncti vo-
luntatem expressam inspiciamus; sivè tacitam
ipsius heredis; sive naturalem æquitatem, sive
Juris positivi dispositionem; ex quibus omnibus
obligatio potissimùm consurgit.

Quantum enim ad voluntatem Testatoris,
cùm hic expresè adjecerit conditionem defe-
rendi cognomen, & insignia suæ Familiæ, hine
indubiè sequitur, quod is, qui talem conditio-
nem non implet, ejus hereditatem injustè pos-
sidet, & similis est ei, qui rem retinet, invito
1 Domino; Nam ubicunque quis conditionaliter
vocatur, si quid fecerit, vel præstiterit, sub
contrariâ conditione, si non fecerit, si non præ-
stiterit, exclusus censetur. *Bartal. in leg. 2. §. ultim ff. de donat. Jason. in leg. qui filiabus num. 21. ff. de legat. 1. Aymon. cons. 202. num. 26., Menoch. cons. 322. num. 39., Paluz. à Meres in terminis de majorat. part. 2. quæst. 4. illat. 8. num. 24.*,
ex regula, quod concessum sub aliqua conditio-
2 ne videtur sub contraria conditione ademptum
& positivè negatum, ut sunt Jura expressa in *leg. si post mortem 68. §. Si purè ff. de legat. 1. leg. si legatum purè 10. ff. de adimend. legat., & leg. aliquandò 107. ff. de condit., & demonstr., Cephal. cons. 19. num. 24., Galganet de condit. part. 2. cap. 1. quæst. 105. num. 14., Surd. decis. 7. num. 19., & dec. 66. num. 15., Rota in similibus part. 19. rec., dec. 201. num. 9., & in Romana Status Zagaroli 27. Martii 1705. §. Non subsistente coram bo. mem.*
3 *Mato*. Usque adeò, ut Institutus sub conditione,
illâ deficiente, non dicitur privari hereditate,
sed habetur pro non instituto. *Castrens. cons. 192. col. 2.*, quem sequitur *Aymon. cons. 15. num. 3. ex lege pecuniam 36. vers. periudè est enim, ac si nulla stipulatio intervenisset ff. de rebus credit.*, & in
nostris præcisis terminis *Paris. cons. 19. nu. 51. lib. 2., Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 12. num. 20., Mierez de Majorat. part. 2. quæst. 4. illat. 8. vers. & institutus*.

Qui autem hereditatem affectat non habens
4 prò se voluntatem Testatoris, is utique dicitur
in dolo malo. *Leg. apud Celsum 4. §. Praterea ff. de dolo malo, & mat. except., & leg. qui cum alio 19. §. 1. à contrario sensu ff. de regul. Jur.*, &
5 Prædonis loco habetur, qui hereditatem accipit,
conditionem non impleturus. *Leg. Prædonis loco 46. cum ibi notat. ff. de hered. petit.*, prout ad
6 rem nostram, si heres negligat assumere cogno-
men, & insignia Testatoris, juxtà illius præce-
ptum, teneri tamquam Prædonem dimittere
hereditatem, & restituere etiam fructus, nota-
runt *Paris. lib. 2. cons. 15. col. final., & cons. 19.* 7
num. 40., & seqq., Grat. cons. 6. lib. 2. num. 75., & seqq., Peregrin. de fideicomm. art. 11. sub num. 121., Fusar. de substit. quæst. 447. sub num. 3. vers. & in specie, Leand. Galganet. de condit., & demonstrat. part. 1. cap. 55. num. 2.

Parvique refert, tale onus fuisse adpositum
non uti conditionem suspensivam, sed potiùs 8
adinstar modi; Tum quia reverà, cum istiusmo-
di onus respiciat ipsius Testatoris memoriæ, & 9
nominis conservationem, & quasi civilem sui
propagationem, cujus inditum est a natura de- 10
siderium, exindè censetur causa finalis disposi- 11
tionis, & quibuscumque verbis concepta, re-
putatur in effectu adinstar conditionis, ut post 12
alios docent *Tiber. Decian. respons. 7. num. 118. lib. 1., Altograd. lib. 2. cons. 101. num. 21., & seqq., Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 14. num. 11., Mierez de majorat. part. 2. quæst. 4. illat. 8. nu. 77., Guidop. dec. 251., & dec. 267., & decis. 500., Thesaur. dec. 270. num. 2., & sic decisum num. 21., quibus consentit Fab. in cod. tit. 24. definit 2.*,
ubi, quod modus concernens favorem Instituen-
tis, uti continens causam finalem non differt à
conditione, quem refert, & sequitur *Rodulphin. allegat. 19. num. 7., Hodiern. ad Surd. decis. 68. num. 27.* Tum etiam quia, licèt modus, & con-
ditio in eo differant; quod hæc suspendit acqui- 13
sitionem, donec impleatur, modus non item:
ut in terminis. *Caren. resol. 93., Rota coram Duran. dec. 333. num. 1., & part. 12., decis. 148. num. 27.*, tamen, si modus postea, cum primùm pos-
sit, non impleatur, dispositio resolvitur ex in- 14
tegro, nam prò eo casu deficit voluntas Dispo-
nentis. *Leg. 1., & 2. cod. de donat. quæ sub mod.* 15
leg. 1. cod. de his, quæ sub mod. ibi = *In legatis quidem, & fideicommissis etiam modus adscriptus prò conditione observatur.* = Itaque, inspecto exitu,
ille, qui non paret modo, amittit lucrum sicut
ille, qui non paret conditioni. *Gloss. Bartol. Bald., & Castrens. in d. leg. 1. cod. de his, quæ sub mod., Soccin. in leg. quibus diebus §. Termiline num. 8. ff. de condit., & demonstrat.; Alciat. cons. 437. num. 41., Galganet. de condit. part. 2. cap. 3. quæst. 7. num. 12., & 13.*, tradentes pro regula,
quod modus, & conditio in egressu non diffe-
rant.

Et in puncto, quod heres non adimplens onus
assumendi nomen, & arma, sivè conditionali- 16
ter, sivè modaliter impositum hereditatem lici-
tè retinere non possit, tradiderunt latissimè *Paris. d. cons. 19. lib. 2., Grat. cons. 6. num. 75. lib. 2., Altograd. d. cons. 101. lib. 2. sub num. 20., Peregrin. de fideicomm. art. 11. num. 121., Govean. in suo consilio relato a Thesaur. decis. 270. num. 22., Fusar. de substit. quæst. 447. sub num. 2. vers. qui loquitur, & sub num. 11. vers. ampliatur nono, Molin. de Primog. lib. 2. cap. 14. num. 23., Mierez de majorat. part. 2. quæst. 4. illat. 8. num. 20. vers. & inspecto exitu, Fragos. de regim. Reipub. part. 3. lib. 9. de obligat., Primogen. disput. 19. §. 1., sub num. 14. vers. juvat conclusionem, & latiùs num.*
28.

28., Galganet. notabil de condit. part. 1. cap. 55.
num. 2. ibi = Et heres sivè sit per viam conditionis,
sivè per viam modi institutus cum hoc onere assu-
mendi nomen, & arma, eo deficiente assumere,
deficit conditio, & retrodeclaratur, non paruisse
conditioni, ac ideo non fuisse heredem, sed prædo-
nem, & adinstar possessoris malæ fidei teneri ad
restitutionem hereditatis cum fructibus perceptis,
& qui percipi potuerunt, quod idem, si fuerit in-
stitutus sub hoc onere per viam modi. Grat &c. =
nec aliter sentit Rota decis.103. part.14. rec. Cu-
jus rei fundamentalis ratio illa est, quam su-
17 prà diximus, quia scilicet prò eo casu, quo in-
junctum onus non observatur, cessat primordia-
lis voluntas Disponentis, qui sic, & non aliter
18 disposuit; quâ voluntate defectus heres remanet
utique detentor injustus, & tamquam possidens
invito Domino. Et quemadmodum Testator ità
disponens redargui non potest, dum cuilibet li-
19 cèt rei suæ conditiones non turpes pro libito ad-
ponere, & in eis stat prò ratione voluntas.
Bartol. in leg. Dotem ff. solut. matrimonio, An-
gel. in leg.3. cod. de instit., & substit., Altograd.
cons.46. num.10., Surd. dec.37. num.13., Rodul-
phin. allegat.77. num.8., Rocc. select. cap.25. nu.
9., & 10. ità non est eludendus, ut quis contrà
20 illius voluntatem hereditate fruatur, nec ejus
voluntas scindi debet, argumento Legis final.
Cod. de revocand. donat. ibi = Ne sit cuiquam licen-
tia alienas res capere, & frugalitatem irridere Do-
nantis &c. = & leg. final. cod. de pact. inter Em-
ptor., & Venditor. ibi = Cum enim Venditor, vel
alter alienator non aliò lege jus transferre passus
est, quomodo ferendum est, aliquam captionem ex
varia pati eum interpretationem? = & leg. si cui le-
gatum 92. vers. neque enim debet circumveniri
Testantium voluntas = ff. de condit, & demonstr.

Sed & suam voluntatem heres præceptis De-
functi jam tacitè accomodavit adeundo heredi-
21 tatem; qui enim scit, aut scire potuit se oneri-
bus fore implicitum, eà conditione adire vide-
tur, ut loquitur Ulpian. in leg. si duo sint 38. in
fine ff. de acquir. heredit.; Neque tantùm cum
Legatariis, & Creditoribus heres adeundo quasi
22 contrahere dicitur, ut habetur in leg. 4. §. He-
res quoque ff. de obligat, & action., sed & cum
23 ipso Defuncto contractum gerere censetur, ut
si velit frui commodo hereditatis, sentiat etiam
incommodum onerum. Bartol., & alii in leg.
Lucius ff. de legat. 1., Nald. in summ. verbo Le-
gatum num. 4., Bonacin. de contract. disput. 3.
quæst.17. punct.7. proposit.2. num.4. tem.2. Et sic
hereditatem adeundo videtur totam Defuncti
24 voluntatem ratam habere, eique fidem suam
obstringere de exequendo quidquid in Testa-
mento continetur Papinian. in leg. si Patroni 55.
§.2. ff. ad Senat. Consult. Trebell. ibi = Cum se-
mel adita est hereditas, omnis Defuncti voluntas
rata constituitur = Mierez part.2. quæst.4. illat. 8.
num.65., ubi in nostris terminis, quod acce-
ptans successionem videtur acceptare omnes
conditiones à Testatore impositas, & benè Si-
mon. de Pret. de interpret. ultim. volunt. lib.5. in-
terpret.1. dubit.3. num.12. his verbis = Heres ita-
que per aditionem videtur fidem suam dare De-
functo de ejus voluntate, & dispositione exequen-
da, & implenda &c. =, ad quod allegat optimum
Textum in leg. si Sponsus 5. §. Si quis rogatus ff.
de donat inter Vir., & Uxor. ibi Hic enim verè fi-
dem exsolvit, voluntatem Testatoris obsequutus
&c. =, & notant Salycet., aliique Scribentes,
ibidem Ancharan. cons. 365. col. 3. vers. tertia
quod adeundo, ubi, quòd sic Consentiens oneri 25
injuncto tenetur præcisè fidem susceptam imple-
re. Alex. cons. 12., & cons. 29. lib. 5., Jason.
cons. 13. col. final. lib. 1. idem de Pret. loco citato
num.26.

Si igitur heres propriâ voluntate judicium
Defuncti agnovit, si onus tacitè acceptavit, &
fidem obstrinxit, jam nulli dubium esse potest,
quin in foro conscientiæ teneatur onus implere, 26
& Defuncto benemerito fidem exsolvere, quam
etiam hosti servare deberet, ut ait Div. August. 27
ad Bonifac. relat. in Can. noli existimare 3. caus.
23. quæst.1., aliàs peccabit mortaliter, ut ex eo- 28
dem Textu probat Sanchez de sponsal. lib. 1. di-
sput 5. sub num.20. vers. secundò probatur; & de
hered. in specie tradunt Decian. cons. 39. lib. 2.
num.3. vers. si contraveniat voluntati post Philipp.
franch., Jason. Paris., & alios Rub. practicabil.
cap.88. num.170., Cephal. cons.429. num.50. vol.
3., Rub. Utinen. cons.50. num.24 vol. 1., Cyriac.
contr.407. num.130. ex Textu in lege militis 5. Cod.
de Religios., & sumpt. funer. ibi = Invidiam ta-
men, & conscientiam circa omissum supremum of-
ficium, & contemptum judicium Defuncti devi-
tare non possunt = ubi Gloss. in verb. conscientiam:
Est enim fundamentum Justitiæ fides, idest di- 29
ctorum, conventorumque constantia, ut ait Ci-
cero 1. de offic., eamque servare non solùm per-
tinet ad equitatem, sed ad justitiam, ut docet 30
Sanchez de Sponsal. d. lib. 1. disput. 5. sub num. 20.
vers. & primo, Abelly. dec. 7. decalog. præcept.
§.11. sub num. 1. vers. qui promissionem; Taciti
verò, & expressi eadem est virtus, præcipuè in 31
conventionibus. Leg. cum quid ff. si cert. petat., 32
& ibi præ cæteris Jason. num.5. leg. Triticum ff. de
verbor. obligat. cum concordan., Bald. in leg. unic.
§. Et ut pleniùs num. 6. cod. de rei Uxor. action,
Menoch. cons. 108. num. 54., Mierez de Majorat.
part.1., quæst.38. num.1., & seqq., Vela differt.
12. num.12. cum aliis relatis per Roc. disput. Jur.
select. cap.191. num 64.

Natura namque ipsa, justi propè mater, &
æqui id ipsum plenissime suadet: quæ est tertia 33
pars nostri assumpti: Illa enim vetat, eum de-
cipi, qui nostram fidem imploraverit leg. cum
amplius 84. §.1. ff. de regul. Jur. ibi = Is naturâ 34
debet, quem jure Gentium dare oportet, cujus fi-
dem sequuti sumus; Illa monet, ultima vota mo-
rientium, post quam aliud velle non possunt,
& liberum jam non redit arbitrium, irrita non 35
fieri, ut habetur in leg.1. in fine cod. de Sacros. Ec-
cles.; secundùm naturam est heredem, qui com- 36
moda sentit, incommoda non recusare leg. se-
cundùm naturam 10. à contrario sensu ff. de regul.
Jur. = Neque enim ferendus est, qui lucrum qui-
dèm amplectitur, onus autem ei annexum contem- 37
nit =

nit =, ut his verbis loquitur Imperator in *leg. unica 6. Prò secundo cod. de caduc. tollend.*, sed cum
utrumque ex eodem fonte proveniat, vel debet
38 simul utrumque recipere, vel utrumque repu-
diare. *Leg. Pomponius 13. §. 1. ff. de acquir.*, *vel
omissen. possess.*, *leg. filius familias 114. §. Quid
ergo ff. de legat. 1.*, *Bald. in leg. penult. cod. de
instit.*, *& substit.*, *Burgos. de Paz. cons. 14. num.
32.*, *Avendan. de exequend. mandat. par. 1. cap. 4.
num. 13.*, *Alverad. de interpret. ult. volunt. De-
funct. lib. 2. cap. 2. num. 1.*, *& 2.*, *Mierez de majo-
rat. part. 2. quæst. 4. illat. 8. num. 69.*, *Capon. di-
scept. 332. art. 9. num. 7.* Natura denique ipsa
39 nos ubique docet exemplis, & voce clamat, ut
beneficiis vices sedulò rependamus, utque no-
bis benefacientibus grati animi officia non ne-
gligenter exhibeamus: nam beneficiorum pon-
dus etiam Feræ, & immansueta animalia sen-
40 tiunt, ut *notat Senec. 1. de benefic.*, *& Cicer. lib. 1. de
offic.* = *Si in eos*, inquit, *quos speramus nobis pro-
futuros, non dubitamus officia conferre, quales in
eos esse debemus, qui jam profuerunt?* = Heres ita-
41 que non effugiet ingratitudinis detestabilem no-
tam, nisi se obsequentem præbuerit justis De-
functi desideriis, ut rectissimè etiam monet *Ul-
pian. in leg. si duo 16. in fine ff. de legat. præstand.*
ibi = *Quia plenâ fruitur voluntate, plenum, &
obsequium præstare Testatoris judicio debet* =. Nec
mirum si hujusmodi obligationem, utpotè à
natura proficiscentem, etiam Ethnici agnove-
runt; nam Aristoteles mortuorum mandata
42 violare sacrilegium putavit, *problem. cap. 29.
quæst. 7.*, quem refert *Rub. practicab. quæst. cap.
71. num. 255.*, *& cap. 88. num. 170.*, *Cicer. action.
3. in Verrem* gravissimè eidem improperat, quod
43 voluntates Defunctorum rescidisset, ibi = *Solus
enim tu inventus es, cui non satis fuerit corrigere
voluntates vivorum, nisi etiam rescinderes mor-
tuorum* = & *Tacit. 2. annal.* = *Non hoc*, ait, *munus
amicorum est prosequi Defunctum ignavo quæstu,
sed quæ voluerit, meminisse, quæ mandaverit, exe-
qui, fœminis lugere honestum est: viris meminisse* =
quem etiam memorat *Rub. practicabil quæst. cap.
89. num. 258.*

Cum autem dicimus, heredem naturaliter
obligari ad voluntatem Defuncti exequendam,
satis dixisse credimus, ut se tutum in conscien-
tia non existimet, nisi adimpleat: Etenim obli-
44 gatio naturalis quamvis in foro externo regula-
riter non reputetur efficax ad producendam
actionem, & coactionem: nihilominùs in foro
interno obligat efficaciter, & quidèm sub culpa
lethali, si id, ad quod obligatur, tanti referat,
45 ut ad lethalem culpam sufficiat, ita ex multis
Less. de just., *& jur. disput. 257. num. 1.*, *Gomez
2. variar. cap. 9. num. 2.*, *Covar. in cap. quamvis
pactum part. 2. §. 4. num. 13.*, *Padill. in leg. natu-
ralis §. Et siquidem num. 17. ff. de præscript. verb.
Simon de Pret. lib. 5. interpret. 1. dub. 3. nu. 24.*,
Rocc. disput. jur. select. cap. 126. num. 19., *& 21.
Rub. practicabil. quæst. cap. 58. num. 254.* Dicitur
46 enim naturalis obligatio vinculum æquitatis.
*Jurisconsult. in leg. Stichum, aut Pamphilum 95.
§. Naturalis ff. de solut.*, *Cujac. tract. 7. ad Aphri-
can. in leg. 21. de fidejussor. §. Servo tuo*, *& tract.
9. in leg. frater a fratre ff. de condict. indebit. vers.
naturalis est*; Et propriè fluit ex æquitate illa fi- 47
dei servandæ, ut notat *Coras. in miscell. lib. 4.
cap. 3. sub num 1.* Itaut, si principia excutian-
tur, idem penè sit aliquem obligari naturaliter, 48
& teneri in conscientia: Siquidem conscientia
in nobis aliud non est, nisi actus ipsius juris na- 49
turæ, seù illius habitus principiorum practico-
rum nobis naturaliter insiti, quo æquum ab ini-
quo discernamus. *Div. Thom. 1. part. quæst. 79. art.
12.*, *& 13.*, & Jus naturale, prout est in nobis,
nihil aliud est, nisi quædam velut irradiatio ex
lege æterna, quæ mentem rationalem illustrat,
& in sui operationibus dirigit, & quam *D. Au-
gustin. de liber. arbitr. lib. 1. cap. 6.* vocat notio-
nem legis æternæ quibuscumque hominibus im-
pressam, *D. Thom. 1. 2. quæst. 91. art. 1.*, *& 2.*
Quare, dum quis se obligatum ex jure naturæ
cognoscit, statim ex ipsa conscientia tenetur,
quia conscientia ex ipso jure naturæ informatur, 50
& dirigitur.

Nunc verò, si, ut erat propositum, ad jus po-
sitivum respiciamus, nihil profectò impensiùs
utriusque juris censura tàm civilis, quàm Cano-
nici curasse videtur, quàm, ut ultima Defuncto- 51
rum elogia suum omninò haberent effectum.
Jam enim ex *leg. 12. Tabularum* dispositum fue-
rat = *uti quisque legasset de sua re, ita Jus esto* =,
hanc legem recolens, confirmat *Justinian. collat.
4. de nupt. cap. 2.* Et passim *Prætor*, *Imperatores*,
& Pontifices voluntati Morientium adjutorium
omne promittunt, eamque mandant inviola-
biliter observari. *Leg. 1. ff. si quis omiss. caus. te-
stam. leg. omnium 19. cum seq.*, *& leg. consultu 23.
cod. de testam. leg. 2. cod. comm. de legat.* ibi = *Ne-
mo morientem putet legitimam voluntatem reprobari,
sed nostro semper utatur adjutorio* = *leg. final.
cod. de fideicomm. Auth. de hered.*, *& falcid. in
præfat. §. 1.*, *& §. 4.* ibi = *una enim est Legis inten-
tio, ut, quæ disposita sunt à morientibus, implean-
tur*, *Auth. de jurejurand. a morien. præstit. cap.
1. in fine*. *Canon. ultima voluntas 13. quæst. 2.* ibi =
*Ultima voluntas Defuncti modis omnibus servari
debet* = quæ verba sunt *Div. Greg.*, ut notat *Gloss.
canon. Sylvester 11. quæst. 1. cap. nos quidèm 3.*,
& cap. tua nos de testam., cum aliis collectis per
Didac. Spin. in specul. testam. gloss. 28. num. 5., *Si-
mon de Pret. lib. 5. interpret. 1. dubit. 2. num. 20.*,
Mantic. de conject. ult. volunt. lib. 3. tit. 3. sub n. 1.,
ubi, quod omnia Jura clamant, voluntatem De-
functi servari oportere; idque ad publicum in-
teresse refertur in *leg. vel negare 4. ff. quemadm.
testam. aperiantur* ibi = *publicè enim expedit supre-
ma hominum judicia exitum habere* =. Et neque 52
Rescripti Principis auctoritatem adversùs legiti-
mam Defuncti dispositionem valere, responde-
runt *Imperatores Diocletian.*, *& Maximian. in leg.
si testamentum 10. cod. de testam.*

Quamobrem, si heres non adimpleat, quæ Te-
stator præcepit, ipso jure privari eum quocum-
que emolumento disponitur in *§. si quis aut. non
implens Auth. de hered.*, *& falcid. collat. 1. §. Si* 53
autem qui hoc facere, *Auth. de Ecclesiast. tit.*, *Auth.*

hoc amplius cod. de fideicomm., leg. cùm Pater §.
Libertis ff. de legat. 2., & leg. si Patroni 55. §.
Quid ergo ff. ad Sen.Consult.Trebell., ubi sic ele-
ganter Papinianus loquitur = Cur enim non vi-
deatur indignus, ut qui destituit supremas Defun-
cti preces, consequatur aliquid ex voluntate? = &
notant gloss., Bald., Salycet., Jason., & Padill.
in d.auth. hoc amplius gloss. in canon. ultima volun-
tas 14. quæst. 2., & in canon. Sylvester per illum
Textum 11. quæst. 1., Covaruv. in cap. in heredes 6.
de testam. num. 8., Barbos. ibidem sub num. 2.,
Thesaur. Jun., qui alios refert lib. 1. quæst. 34. num.
13., & 14., Rub. practicab. quæst. cap. 88. num.
168., & ex textu in leg. si quis sepulcrum 12. §.
Prætor ait ff. de relig., & sumt. funer., leg. Nes-
sennius 32. vers. rectè ergò placuit ff. de excusat.
Tutor., leg. penult. in fine, ubi gloss. cod. de le-
gat., & leg. etiamsi partis 111. ff. de legat. 1. At-
que ab hac lege, & necessitate nullus omninò
54 eximitur quacumque dignitate, vel majestate
fulgeat, quacunque polleat potestate, & cujus-
vis conditionis existat, dum enim spontè agno-
vit emolumentum sibi à Testatore relictum, te-
netur ejus voluntati obtemperare, & injuncta
55 onera implere; sivè sit persona Ecclesiastica, ut
56 in cap. tua nobis, & cap. penult. de testam., sivè
Collegium, leg. 1. cod. de Sacros. Eccles., sive
57 ipsa Ecclesia cap. verùm de condit. adposit. § San-
ctissimas in princip. auth. de alienat., & emphyt.,
58 sivè Respublica leg. liberto 21. §. Lucius ff. de
59 ann. legat., sive etiam Princeps, vel Augusta,
60 qui cum heredes instituuntur, jus commune
cum ceteris habent, sic ipsis Imperatoribus di-
ponentibus in leg. cum heredes 7. cod. qui testam.
61 facer. Imò & Deus etiam hoc modo teneretur,
ut dicit audacter Bald. cons. 301. col. 2. ad fin.
vers. quod autem Deus, quem refert Simon. de
Pret. lib. 5. interpr. 1. dub. 2. num. 20. vers. illud
etiam adjiciendum; & confirmari hæc videntur
ex textu in leg. sed & qui 5. ff. ad Senat. Consult.
Trebellian. ibi = Sed & qui magnâ præditus est di-
gnitate, vel auctoritate, Arenarii, vel ejus mu-
lieris, quæ corpore quæstum fecerit, restituere co-
getur =. Ex hac autem tam enixa juris positivi
cautione circà observandas Defunctorum volun-
tates ad rem nostram inferimus, quod he-
res minimè tutus erit in conscientia, imò in
62 aperto salutis eum discrimine versari, nisi exe-
quatur, quæ Testator ultimâ voce præcepit, dum
ejus hereditatem possidet: Est etenim commu-
63 nis, & verior Theologorum sententia, quam
etiam Canonistæ recipiunt, quod scilicet Lex
humana, sivè Civilis, sivè Canonica, si non sit
Juri Divino, vel naturæ repugnans non solum
64 obligat prò Foro externo, sed etiam ligat in Fo-
ro conscientiæ, itaut ex illius transgressione
65 peccati mortalis reatus incurratur. Non est
enim potestas, nisi à Deo, & qui potestati resi-
66 stit, Dei ordinationi resistit, ut ait Apostol. ad
Roman. cap. 13. num. 1., & seqq., prout aliis etiam
argumentis probat Div. Thom. 1. 2. quæst. 96. art.
4., Suarez de legib. cap. 21., & cap. 24., Navar.
in manual. cap. 23. num. 55., Sot. de just., & jur.
lib. 1. quæst. 6. art. 4., Valent. disput. 7. tom. 2.
num. 6., Alphons. à Castr. de leg. pænal. lib. 1.
cap. 4., Arriag. in curs. Theolog. tom. 4. tract. de
leg. disput. 20. sect. 5. num. 23., Becan. tract. 4. cap.
6. de leg. human. quæst. 2. num. 9., Layman. tract.
de legib. cap. 14. num. 1., & seqq., Dian. tom. 6.
tract. 1. resol. 5., Meroll. tom. 2. disput. 4. cap. 3.
num. 221., & seqq., & ex nostris gloss. in cap. quæ
in Ecclesiam de constit., Felin. in cap. 1. de sponsal.
num. 18., referens alios Canonistas. Covaruv. in re-
gul. peccatum part. 2. §. 5. num. 2., & 3., Valer. de
differen. utriusque jur. verb. Lex different. 7. num.
4., Tiraquell. de utroque retract. in præfat. num. 74., 67
& hanc assertionem esse de fide, vel proximam
fidei dicit Suarez d. cap. 21. de legib. num. 5. litt. D.
quod si effectus ligandi conscientiam tribuitur
legi humanæ, quoties illa est justa, & honesta,
& Juri Divino, vel naturali non adversatur, ut
dicunt Doctores citati, certè vix alia potest in-
veniri lex justior, & honestior, & quæ magis
cum ipso jure naturæ conformitatem habeat,
quàm illa, quæ jubet, conditiones, quas Testa- 68
tor in re sua adposuit, ratas manere, & Defun-
ctorum ultima desideria, quæ honesta sint, non
defraudari; nam è contrario patens injustitia vi-
detur substantiæ quidèm illius heredem fieri, &
in hoc acquiescere, quæ verò dixit Testator, ne-
quaquam hæc rata manere, neque custodire, ut
ait Imperator in auth. de jurejuran. à morient. præ-
stan. novell. 47. in præfat. Et sicut pium opus fa-
cere dicitur, qui voluntatem Defuncti exequitur 69
§. Si verò expressim auth. de hered., & falcid.,
Alciat. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 18. in fine.
Ita jura pietatis violare videtur, qui illam ne- 70
gligit, ut per Textum in leg. contrà voluntatem 7.
cod. de testam. manumiss. notant communiter Scri-
beotes, qui uno ore veluti impium, iniquum,
atque inhumanum detestantur suprema morien- 71
tium vota non exaudiri ab iis, qui eorum sub-
stantiâ potiuntur, & eorum mandata, postquam
voces posthumas iterare non possunt, ingrato
animo oblivisci, vel perfidè non adimplere. Bar-
tol. in auth. sed cum Testator cod. ad leg. falcid. Bar-
tol. in auth. ex causa num. 1. cod. de liber. præter.
Angel. cons. 328. num. 5., Corn. cons. 39. col. 3. lib. 2.
& cons. 283. col. 2. lib. 4., Curt. Sen. Cons. 42. n. 1.,
& 2., & cons. 44. num. 26., Joan. de Anan. cons.
28. num. 2., Mantic. de conjectur. lib. 3. tit. 3. n. 1.
& seqq. Simon. de Pret. de interpret. ult. volunt.
lib. 5. interpret. 1. dubit. 1. num. 23., & dubit. 2.
num. 4., Rub., ceteris omissis, practicabil. quæst.
cap. 89. n. 254., & seqq., & n. 258., ubi, quod nihil
magis ægrum morti proximum solatur, quàm 72
si suprema ejus mandata observari speret, &
c. 5 n. 58., & seq., Cyriac. contr. 407. n. 129., & seq.

Sed quis dubitet, hanc legem esse justam, &
Juri naturæ conformem, si præcisâ lege positi-
vâ Jus ipsum naturæ obligat heredem in con-
scientia ad exequendam Defuncti voluntatem?
hinc enim tradunt magni nominis Doctores,
quod heres in foro conscientiæ, de quo loqui-
mur, tenetur observare Testatoris dispositio-
nem, etiam in testamento nullo ex defectu so- 73
lemnitatis expressam, urgente scilicet ipso
Jure naturæ, quod solam Disponentis volun- 74
ta-

tatem attendit. Et quod impugnans testamen-
75 tum ex defectu solemnitatis peccat mortaliter:
Ita docent *Angel.*, *Tabien.*, *Sylvester.*, *Adrian.*,
Medin., & *alii apud Less. de just. lib. 2. cap. 19.*
dub.3. num.12. & seqq., *Comitol. respons. moral.*
lib.7. quæst. 8. per tot., *Div. Antonin. in summ.*
part. 3. cap.3. tit.10. §. 14. Tillinc. quæst. moral.
tom.2. tract.34. cap.7. num. 150., *Homobon. part.*
1. tract. 7. cap. 19. quæst.168., *Molin. de justit.*
tom.1. disput. 81., *Reginald. in prax. tom. 2. lib.*
15. cap.7. tract.1. num.105., Et ex juristis *Jason.*
in leg. post divisionem num. 5. Cod. de jur., &
fact. ignor., *Bald. in leg. cum quis Cod. eodem*, *Imol.*,
& *Alex. in leg. nemo potest ff. de legat 1. Vasqu.*
de success. lib.1. §.1. num. 24., & *25.*, ubi de hoc
76 non dubitat, quando voluntas Testatoris est
certa, & monet heredem, ut penitissimè suam
conscientiam scrutetur. *Molphes. in summ. tom.*
2. tract.13. cap.2. num. 147., *Mantic. de conject.*
lib.2. tit.14. num.10., *Rub. practicabil. quæst. cap.*
58. num.246., *Urceol. contr.88. nu. 27.*, & *seqq.*,
qui alios allegant, *Cyriac. contr.407. nu.131. vers.*
& qui impugnat.

Quibus ità firmatis, ad ostendendam gravi-
tatem obligationis heredis in exequenda De-
functi voluntate, modò nulla in casu nostro vi-
detur sufficiens excusatio, quâ heres à tali lege
eximatur: sivè attentà qualitate oneris injun-
cti, sivè quia non fuerit interpellatus, sivè quia
pendeat supplicatio coram Principe ad obtinen-
77 dam dispensationem. Conditio enim assumen-
di cognomen, & insignia Testatoris justissima,
& honesta reputatur, & quod ea sit ad unguem
observanda, tradunt DD. *in leg. facta 63. §. Si*
verò nominis ff. ad Senat. Consult. Trebell., & *in*
leg. hoc jure 19. §. final. ff. de Donat. = *nihil enim*
male est honesti hominis nomen assumere =, ut lo-
quitur *Text. dict. leg. facta §. Si verò*, *Soccin. in*
leg. quibus diebus §. Termilius vers. & prædicta
ff. de condit., & *demonstr.*, & *latè cons.229. lib.*
2., *Dec. cons.273. sub num.2. vers.*, & *primo non*
dubitandum. *Guglielm. de Benedict. in cap. Ray-*
nutius num. 44., & *50.*, *Cephal. cons. 196. num.*
10. lib.2., *Castrens. cons.129. lib.2.*, *Paris. lib.2.*
cons.19. per tot., ubi, quod talis conditio justis-
78 simam continet causam, conservandæ scilicet
memoriæ Defuncti. *Altograd. lib. 2. cons. 101.*
per tot., *Tiraquell. ad leg. Connub. leg.5. nu.27.*,
Guidop. decis.251., *Thesaur. decis.270.*, *Thesaur.*
Jun. lib.1. quæst.34. Tangit quidem omnes ea
79 cura nominis sui proferendi, & Testator morti
proximus, vel de morte cogitans, dum sui de-
finitionem naturaliter refugit, gaudet, si vel
in nomine supervivat, hinc legitur in *leg. cum*
filius 76. §. Cum Pater ff. de legat. 2. = *Sempro-*
nio nepoti meo plus tribuas in honorem mei nomi-
nis =, quia nimirum, ut notat *Accurs.* eodem no-
mine vocabatur. Et pervetustum hunc fuisse
morem relinquendi hereditatem cum tali one-
80 re probatur ex eo, quod de *Octav. August.* scri-
bit *Sveton.* in ejus vita *cap. ultim.* ibi = *Heredes*
instituit primos Tiburtium ex parte dimidia, &
sextante; Liviam ex parte tertia, quos & ferre
nomen suum jussit &c. = Cujus rei & meminit *Me-*
noch. de arbitr. cas.318. num.13., & *Tiraquell. ad*
leg. Connub. lib. 5. num. 27., ubi refert etiam de
quodam *Lycone* Philosopho Peripatetico, qui
ita testamento disposuit = *Quæ in Urbe*, & *Egi-*
na habeo, Lyconi fratri præcipua dò, quod is nomen
ferat nostrum =, tam sibi blandiuntur mortales
aliqua ex parte in terris supervivere, & ut *Ci-* 81
cero prò Archia = *commune est desiderium non*
cum vitæ tempore dimetiendam esse commemora-
tionem nominis nostri, sed cum omni posteritate
adæquandam; Igitur heres hoc onus, de quo lo-
quimur, adimplere negligens non solùm Testa- 82
tori efficitur odiosus, quia ejus voluntatem
spernit, sed injuriâ Testatorem afficit, non ob- 83
servans ea, quæ illius honorem, & memoriam
concernunt; ità *Paris. dict. cons.19. num.52. 53.*,
& *56.*, *clar. mem. Card. de Luc. de fideicom. disc.*
148. num.7., & *de donat. disc.19. sub nu.6. vers.*
quandò verò, ubi, quod desertio cognominis, & 84
insignium præsefert ingratitudinem ergà Testa-
torem, ejusque injuriam; Et propterea ipso ju-
re privatur hereditate, etiamsi talis pœna adje- 85
cta non fuerit, ut in terminis *Molin. de Primog.*
lib.2. cap.14. num.26., *Thesaur. Jun. lib.1. quæst.* 86
34. num.13., *Mantic. de conject. lib.3. tit.3. num.*
4. & *5.*, *Castill. lib.3. cap. 15. num. 45.* & *seqq.*,
clar. mem. Card. de Luca de fideicommiss. disc.7. 87
num.13., ità ut nec mora purgari possit. *Paris.*
dict. cons. 19. num.227., *Decian. cons.2. nu. 149.* 88
lib.2., *Fusar. de substit. quæst. 447. num.9.*, Et
nec restitutio minori datur, quia non servando
voluntatem Defuncti deliquisse dicitur *Paris. nu.* 89
83., & *247.*, *Peregrin. de fideicomm. art. 11.*
num.132., *Fusar. dict. quæst.447. num. 4.* Et nec
per Principem hujusmodi onus posse remitti, 90
tradit *Thesaur. decis. 270. num.6.*, *Fusar loco ci-*
tato num.11., *Palaez. a Meres. de majorat. part.2.*
quæst.4. illat.8. num.159.

Implementum verò debet fieri eo modo, quo
Testator jussit, cujus voluntas licèt dura, ser- 91
vanda est, argumento *legis prospexit ff. qui*, & 92
a quibus manumiss., *Cravet. cons.1. num.1.*, *Mon-*
tic. de conjectur. ultim. volunt. lib.3. tit. 3. sub
nu. 1. vers. undè est; nec enim sufficit fieri, quod 93
voluit, nisi fiat eo modo, quo voluit. *Luc. de*
Penn. in leg.1. col.4. vers. & expensas Cod. de ex-
pens. Ludov. public. lib.11., *Simon. de Pret. de*
interpret. ultim. volunt. lib.5. interpret.1., *dubit.*
1. num.10. Et jacturam dicitur facere Testator,
si vel in minimo ejus voluntas non servetur. 94
Bald. in cap. cum accessissent de constit., *Pheb. de-*
cis. Lusitan. 100. num.7., quos refert *Rub. practi-*
cabil. cap.188. num.172., atque ideò, si jusserit,
quod heres, proprio cognomine relicto, cogno-
men, & arma ipsius Testatoris assumeret, non 95
potest heres utrumque cognomen, & insignia
Testatoris immutare, vel minuere *Thesaur. de-*
cis.170. num.17., *Fusar. quæst.447. num. 8.*, *Al-*
tograd. lib.2. cons.101. sub num.19., *Thesaur. jun.*
lib.1. quæst.34. num.3. in fine, *Molin. de Primog.*
lib.2 cap.14. num.26., ubi, quod, si quis ad duos
Majoratus cum tali onere vocaretur, esset in- 96
capax ad utrumque copulativè, sed deberet
unum dimittere, & rationem benè assignat his

verbis = *quia hoc nominis, atque armorum praecep-
tum cum justissimum sit, & in nominis, & Fami-
liarum conservationem introdu¬ctum, ex immixtio-
ne plurium nominum, & insignium confunduntur,
atque oblivioni traduntur = Mierez. de Majorat.
part.2. quaest.4. illat. 8. num.79., & Rota part.
14.decis.103.per tot.* Imò etiam, citrà expressam
97 prohibitionem Testatoris, non esse permitten-
tendam ejusmodi commixtionem, quia per eam
natura primordialis mutatur, & inducitur con-
fusio, probat latissimè *Mierez. de majorat. dict.
illat.8. num.88. & seqq., & nu.122. & 123.*, ubi,
quod hæc opinio magis voluntati ipsius Testato-
ris congruit.

Ex quibus manifestum esse credimus, quod,
98 attentà qualitate oneris injuncti, nullam obten-
dere potest heres excusationem, cum illud sit
99 justum, honestum, potestativum, & facile, ac
proindè statim adimplendum, ut latè prosequi-
tur *Paris. dict. cons. 19. lib. 2.*, quod cum non
100 fecerit, cecidisse videtur ab omni jure retinen-
di hereditatem, tum quia factus est Defuncto
ingratus, & odiosus, eique iojuriam intulit, des-
101 piciendo ejus nominis conservatinnem, ideoque
illius beneficio indignus *Paris. num. 56., Ale-
xand.cons.136.col.ultim.lib.1., Fusar. quaest.447.
sub num.4.* Tum quia voluntate Defuncti desti-
102 tuitur, sinè qua justè retinere non potest, & de-
nique quia conditionem potestativam non im-
103 plens, ipse se ab hereditate excludit, & tacitè il-
104 li renunciasse censetur *leg. 1. §.Prætermittere ff.
si quis omiss.caus.testam., Bartol. in leg. Is, qui po-
test ff. de acquir. hered., Roland. cons. 70. lib. 3.
num.68., Paris.num.153. & 154.*, ubi, quod hæc
tacita renunciatio per inobedientiam magis no-
cet, quàm expressa, & tacit Renunciantem
105 prò mortuo *ex Gloss. & Bartol. in leg. si emanci-
pata Cod.de jur., & fact.ignorant., Mierez de ma-
jorat. part.2. quaest.4. illat. 8. sub num. 5. vers. &
recusando.*

Ità pariter non relevatur ab altero motivo;
106 quod hic oullius versetur interesse, nisi Fratris
proprii, qui nec interpellavit, nec conqueri-
tur, nec à Judice fuerit monitus prò implemen-
to; sinè qua interpellatione, & monitione he-
res ex implementi defectu non excluditur ab
hereditate ad *Textum in §.Si quis autem non im-
pleus. Auth. de hered., & falcid., & in Auth.
hoc amplius Cod. de fideicommis.* Etenim hoc be-
nè procederet, si ageretur de interesse Legata-
207 rii, aut alicujus Tertii, qui non interpellando
heredem, nec adeundo Judicem, moram, &
contumaciam vel excluderet, vel excusabilem
redderet. *Leg. non intelligitur mora 88. ff. de re-
gul. jur.* non sic in casu nostro, quo agitur de
208 adimplendo onere concernente honorem ipsius
Testatoris, tunc enim nulla monitio, nullaque
interpellatio requiritur, nec allegatorum Ju-
rium dispositio procedit. *Castrens. in terminis
cons.292.num.7., Seccin. sen. cons.174. col.ultim.
lib.2., Paris. dict.cons.19. num.190.197. & 205.,
Fusar. quaest.447. sub num. 13. vers. sed contra
& decisum, Thesaur. jun. lib. 1. quaest. 34. num.
14.*, Præcipuè cum hujusmodi onus, uti causa
finalis, habeat naturam conditionis, ut supra
cum eodem *Paris. Altograd.cons.101.lib.2., Mo- 109
lin. de Primog. lib.2. cap.14., Mierez. part.2. qu.
4. illat. 8. num.77.*, aliisque fundavimus, &,
cum sit conditio potestativa, debet cum pri- 110
mùm impleri, aliàs habetur prò defecta, nec
potest mora purgari. *Leg. hæc conditio si in capi- 111
tolium*, ubi *Bartol., Castrens., & alii ff. de con-
dit., & demonstrat., Paris. loco citato num.197.,
de Pret. de interpret. ult. volunt. lib.5. interpr.2.
dub.2. num.139.*, insuper, quando facti omissio
non habet excusationem, tunc ipso jure induci 112
privationem, licèt nulla præcesserit interpel-
latio *post Abb., Felin., & Alciat. tradit, Me-
noch. de arbitrar. cas. 498. num.72. vers. septimus
quando.* Quod sanè certiùs procedit, quando,
prout in casu, quæstio est in foro conscientiæ; 113
tunc enim debet heres se privatum ex non im-
plemento oneris agnoscere, absque ulla præce-
dente interpellatione, ut docent *Abb. in cap.
extirpandæ §. Quia verò col. final. de præbend., &
in cap.excommunicatione de raptor., Felin. in cap.
2. num.5. de Magistr., Alexand. in leg. stà stipu-
latur num.15. ff. de verb. obligat., Alciat. in leg.
quidquid adstringendæ §.Primo num. 7. ff. eodem,
Bovar. in tract. de mora part.2. num. 26.*, quos se-
quitur *Menoch. de arbitrar. casu 498. nu. 70., &
71.* Eisdemque rationibus non requiritur Sen- 114
tentia declaratoria Judicis, ut in puncto *The-
saur. jun. dict. quaest.34. lib. 1. num. 14.* Et quod
heres non servans conditiones sibi injunctas, te- 115
neatur statim restituere, quod accepit, non ex-
pectatâ Sententiâ, docent *Sot. de just.& jur. dis-
put.4. quaest.6. art.6., Navar. in manual. cap. 23.
num.62. & 67., Covar. in epitom. ad 4. Decretal.
part.2. cap.6. §.8. num. 17.*, quos sequitur *Ludo-
vic. Molin. de just., & jur. tract.2. disput.96. nu.
11.* Et hos ad nostrum propositum adducit *Mie-
rez. de majorat. part.2. quaest.4. illat. 8. sub num.
19. vers. ex quibus.*

Nihil ergò refert, quod in casu privationis
nemo alius existat, qui succedere possit, nisi
ipsius heredis Frater, qui tacet, & non con-
queritur: Etenim hoc totum, quod Testator
voluit, & quod Jura mandant de exequenda De-
functi voluntate, non factum est in gratiam 116
substituti, sed ipsius Testatoris, ut ejus ultima
dispositio rata maneat io his præsertim, quæ ad
sui nominis, & memoriæ conservationem perti-
nent: quare poterit quidem substitutus suo juri
cedere, & hereditatem omninò repudiare, sed 117
non ideò heres suà obligatione liberatur, qui si
non impleat, privatur nihilominùs, & heredi- 118
tas gradatim devolvitur, vel ad coheredes, vel
etiam ad Legatarios, aut ad venientes ab inte-
stato, &, his deficientibus, etiam ad Fiscum,
ut decernit *Imperator in §. Si quis autem, & §.
Si verò nullus. Auth. de hered. & falcid.*, & ha-
betur in *Auth. hoc ampliùs Cod. de fideicomm.* ibi
= *Postremò defertur extraneo, vel Fisco* = esset
enim indignum; si ex conniventiâ substituti su-
prema vota Deficientium everterentur.

Neque obstat, si dicatur, quod interesse Te-
statoris, quod in assumptione sui cognominis,
& in-

& iusignium versatur, non debeat tanti æstima-
119 ri, ut heredis conscientiam graviter obliget:
quia scilicet nullam reverà mortuus injuriam
sentiat, nec aliquod damnum patiatur, sivè in
corpore, quod jam resolutum est, sivè in Bo-
nis, quorum dominium morte amisit, sivè in
anima, quæ has vanitates ampliùs curare non
præsumitur. Etenim Doctores nuncupatim ad
hanc objectionem respondendo dicunt, quod
imò ejusmodi interesse Testatoris in casu debet
120 maximum reputari, quia hereditatem suam
quasi præmium illius oneris reliquit; Et post-
quam jura morientibus concedunt de Bonis, quæ
121 mox relicturi sunt, prò libito disponere, necesse
est eorum voluntati parere, & conditiones ad-
jectas implere, *Menoch. de arbitrar. cas. 318. nu.*
122 *13.*, ubi, quod hereditates in præmium talis
oneris solent relinqui, *Paris. lib. 2. dict. cons. 19.*
num. 180. & seqq., ubi, quod hoc interesse Te-
123 statoris prò conservatione sui nominis, & me-
moriæ prævalet cuicumque pecuniarum detri-
mento, sequitur *Altograd. lib. 2. cons. 101. num.*
26., *Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 8. sub nu. 16.*
124 *vers. non obstat*, ubi, quod hoc onus est inæsti-
mabile, & adæquat omne interesse pecunia-
125 rum, adeout donatio facta cum tali onere, non
indigeat insinuatione ex *Gulielm. in cap. Raynu-*
tius verb. Raynutius de clara num. 50. de testam.
Et quod hæ conditiones magni æstimentur ad
conservationem familiârum, & plures aliquan-
126 do Majoratus recusent, nè alienum nomen as-
sumant, ut ibi eruditè *num. 15. & 16.*, *& num.*
6. & 8., *& cap. 14. eodem lib. 2. num. 14. & seqq.*,
& num. 10. vers. hæ autem, ubi, quod sunt præci-
sè servandæ.

Tandem circa supplicationem Principi por-
rectam prò obtinenda derogatione, nostrum
127 quidem non est judicium proferre, an Principi
liceat voluntates mutare Defunctorum, eisque
128 derogare: Certè anceps est quæstio inter gravis-
simos authores, & *Covarruvias* Vir quidem do-
129 ctissimus hoc absolutè negat *variar. resolut. lib. 3.*
cap. 6. per tot. ex eo, quia libertas testandi pro-
veniat etiam ex Jure Gentium, & ad hoc me-
moranda est vox Imperatorum *Honorii, & Theo-*
dosii in leg. Omnium 19. Cod. de Testam. ibi = *Vo-*
luntates hominum audire volumus, non jubere =
130 Alii verò affirmant, ex magna tamen, & uti-
li causa, quos refert *Monet. de commut. ultim.*
vol. cap. 5. num. 86., *& seqq.*; Quare pii Princi-
131 pes perrarò, & non sinè difficultate ad ejusmo-
di derogationes perveniunt, *Covarruv. in cap. tua*
nos de testam., *& practic. quæst. cap. 36. num. 3.*,
Rodulphin. allegat. 75. num. 11., ubi appositè re-
fert verba *Apostoli ad Galat. cap. 3. num. 15.* ibi
= *Hominis confirmatum testamentum nemo sper-*
nit, aut superordinat = *Rota coram bon. mem. E-*
merix jun. decis. 898. Et in his quidem terminis
132 quando Princeps non solet faciliter dispensare,
id, quod pendet à voluntate Principis, impos-
sibile reputatur *leg. apud Julianum §. Constat ubi*
scribentes ff. de legat. 1., *Coras. Miscell. lib. 1.*
cap. 7. sub num. 6., *Sanchez de sponsal. lib. 5. dis-*
put. 5. num. 5., *Rebuff.*, *Cephal.*, *Mandos.*, *& alii*
apud Tiraquell. de retract. lignag. §. 32. Gloss. unic.
nu. 57., *Lopez leg. 13. tit. 9. part. 6. verb. sin man-*
dando, *Mierez. de majorat. part. 4. quæst. 40. nu. 6.*
& proindè sub hac expectatione non potest he-
res in bona fide constitui.

Neque potest à nostra nos dimovere sententia
consideratio illa, quæ in contrariam partem af- 133
fertur, nempè, quod, cum heres in præsenti sit
unicum fulcimen suæ familiæ, in quo domus
sua tota recumbit, & successerit in locum Pri-
mogeniti, qui militiæ clericali se adscripsit, non
videatur obligatus ad rigidam ejus oneris ob-
servantiam, quod Testator Secundogenitis tan-
tùm imposuit, quasi utriusque familiæ conser-
vationem respiciens; nec sit præsumendum,
quod in his facti circumstantiis voluisset here-
dem adigere ad propriæ familiæ nomen delen-
dum, ut alienum assumeret, sed potiùs expe-
ctandum sit, ut filii nascantur, in quibus con-
gruenter ad ipsius Testatoris voluntatem utra-
que familia conservationem habere possit.

Etenim non ideò Testator Secundogenitis hoc
onus imposuit, quia Primogenitis illud non
conveniret; Immò verò tàm proprium est Pri- 134
mogenituris, ut eis tacitè etiam subintelliga-
tur, & vicissim impositio ejusmodi oneris sit Pri-
mogenituræ argumentum. *Oldrad. cons. 231.*, 135
Guidop. decis. 467., *Molin. de Primogen. lib. 2. cap.*
14. num. 5., *& seqq.*, *& lib. 1. cap. 5. nu. 34.*, *Fu-*
sar. quæst. 356. num. 7., *& quæst. 384. nu. 9.*, *Fon-*
tanell. decis. 32. num. 1. & seqq., *Palm. decis. 275.*
sub num. 25., sed ideò Secundogenitos vocavit,
quia faciliores credidit ad hereditatem cum tali
onere adeundam, quod Primogeniti forsan non 136
fecissent, quibus durius, & indecens etiam vi-
detur suæ familiæ nomen dimittere. *Rip. in rubr.*
de secund. nupt. num. 12. post Alberic. in præfat.
1. Digest. §. Discipuli igitur, *Mierez. de majorat.*
part. 2. quæst. 4. illat. 8. num. 335. vers. indecens
etiam; Non igitur indè inferre licet, quod, si
heres in locum Primogeniti succedat, onus ad-
implere non teneatur, neque etiam hoc jura
permittunt, postquam hereditas cum tali one-
re fuit acceptata; neque fuit hæc voluntas Te-
statoris, qui summoperè cupiens suæ dispositio-
nis executionem, suique nominis conservatio-
nem, eos vocavit, quos minùs repugnantes fo-
re speravit ad hereditatem acceptandam; præ-
cavitque periculum, quod erat in eo solùm, ne
hereditas ob tale onus repudiata maneret: nam
de multis legitur, qui pingues hereditates, 137
& majoratus recusare maluerunt, ne propriæ
nomen familiæ desererent, ut refert *Cassan. in*
Cathal. Glor. mund. considerat. 38. conclus. 96. nu.
3., *Molin. de Primog. lib. 2. cap. 8. sub num. 16.*,
Larr. decis. 33. num. 53., *Mans. consult. 472. num.*
17., *R.P.D. Petra tom. 2. ad Constit. Cœlestin. 3.*
sect. 1. nu. 26., *Rota coram bon. mem. Emerix. jun.*
decis. 1059. num. 5., & in sacris litteris etiam
Consanguineus Booz, ob eam causam successio-
nem refutavit *Ruth. cap. 4.* = *Cedo*, inquit, *ju-*
ri propinquitatis, nec etiam posteritatem fami-
liæ meæ delere habeo = quod notat *Molin.* loco ci-
tato.

Ex

Ex quibus datur intelligi, quòd non dispensa-
tur heres ab oneris observantia, etiamsi indè
propriæ familiæ sequatur oblivio, sed datur sibi
electio, utrum hereditatem adire velit cum
138 onere, an utrumque simul recusare; postquam
verò illam adivit, ut in casu, non licet amplius,
onus, quod adeundo acceptavit, detrectare.
Leg. titia in testamento 35. §. Qui in vita ff. de le-
gat. 2., Surd. cons. 361. num. 42., Mantic. de
conjectur. lib. 7. tit. 11. num. 9., Rota in rec. decis.
519. num. 3. part. 14., nec æquum videbitur he-
139 reditatem quidem alienam, & familiam pro-
priam contrà Testatoris voluntatem retinere,
qui, ne suo voto in rebus suis defraudaretur,
140 dedit substitutos in casu, quo à primo loco vo-
catis onus adimpleri nequiret, nec juri conso-
141 num est expectare nativitatem filiorum, in qui-
bus utraque familia conservari possit; est enim
ignotum, an hi filii sint in numero futurorum,
& incertum, quo tempore sint in lucem prodi-
turi *Rota in terminis part. 2. rec. decis. 627. sub*
num. 10. circa fin. vers. ex quo colligitur, ubi, quod
desiderium Defuncti renovandæ agnationis per
assumptionem nominis non debet stare in su-
spenso expectando nativitatem alterius filii,
quia sic diù posset eludi, *& part. 15. decis. 103.*
num. 7., ubi, quod sic eluderetur mens Testato-
ris, cujus memoriæ conservatio posset diù pen-
dere.

Minoris etiam ponderis est alia consideratio,
quod scilicet, sicut Testator prohibere non po-
tuit, quominùs Primogenitus Ecclesiasticum
142 statum eligeret, ità, hoc casu jam sequuto, cum
jura Primogenituræ sint transfusa in Secundo-
genitum, & is verè Primogenitus dicatur, non
teneatur in conscientia servare onus, quod lit-
tera testamenti solis Secundogenitis imponit:
hic enim discursus nec jure probatur, nec ad
rem nostram pertinet: jure non probatur, quia
143 Sacerdos, vitâ suâ durante, retinet jura Pri-
mogenituræ etiam ab extraneo constitutæ: nec
144 repugnat Sacerdotium, & Primogenitura *Go-*
mez ad leg. 40., Thaur. num. 66., Molin. de Pri-
mog. lib. 2. cap. 13. num. 95., Mierez de majorat.
part. 2. quæst. 3. num. 17., Jo. Licier. de Primog.
lib. 1. quæst. 24. num. 16., Diez de men. var. lib. 1.
quæst. 16., Rocc. cum plurib. disput. jur. select.
cap. 4. num. 6., Rodulphin. alleg. 12. num. 1. Ad
rem nostram non pertinet, quin ex præsenti di-
spositione nulla resultat odiosa prohibitio Sta-
tus Ecclesiastici: vocavit enim Testator Secun-
dogenitos: Secundogenitus hereditatem adi-
145 vit: qualitas superveniens, sicut non debet here-
di nocere, ne hereditatem retineat, ità nec Te-
statori, ne onus adimpleri debeat: nàm in suc-
cessionibus attenditur qualitas existens tempo-
re delatæ successionis, & actualis acquisitionis
Bartol. in l. centurio num. 31., ibique, Ripa n. 143.
ff. de vulg. & pupillar., Tiraquell. de jur. pri-
mogen. quæst. 3. num. 6. & seqq., Valenz. cons. 69.
num. 10., & cons. 97. num. 19., Molin. lib. 1. cap. 6.
num. 43., Fusar. quæst. 387. num. 48., Mierez.
part. 2. quæst. 4. illat. 3. num. 1., Arias. de Mes.
var. resol. lib. 2. cap. 29. num. 15., Rocc. disput.
jur. select. cap. 4. num. 14. & cap. 87. num. 6., &
ità etiam, si angustias litterarum sectari veli- 146
mus, sufficit, qualitatem eam adfuisse tempo-
re aditæ hereditatis; sed certiùs hoc dicendum
est ex mente Testatoris, qui hoc onus non ad 147
tempus aliquod, sed perpetuò servari voluit,
utpotè perpetuitatem nominis propriè respi-
ciens *Altograd. lib. 2. cons. 101. num. 12. & 13.,*
Thesaur. decis. 270. num. 5., Fusar. quæst. 447.
num. 10., clar. mem. Card. de Luc. de fideicomm.
disc. 7., & de regular. disc. 34. num. 9., neque
alterius cujuscumque Primogenituræ jus super- 148
veniens prioris obligationem solvit, sed potiùs,
eâ firmâ manente, secunda redditur incompa- 149
tibilis *Lara in tract. de vit. homin. cap. 13. nu. 40.,*
Hoping. de jur. insign. cap. 8. §. 4. memb. 1. n. 379.,
Barry de success. lib. 17. num. 7., Thesaur. dec. 270.
num. 9. & 13., Rota part. 14. rec. decis. 103. nu. 1.
repetit., post Torr. de pact. futur. success. dec. 175.,
aliàs nemo non videt, quàm durum esset, si ex
mutatione status Primogeniti, retentà heredi-
tate, onus omittere liceret: & simile esset, si
postquàm heres cum onere assumendi nomen
Testatoris adivisset, omnes ejus agnati sinè pro-
le deficerent; nàm neque hic casus deberet ju-
stæ Testatoris in re sua dispositioni præjudicium
aliquod afferre.

Porrò istiusmodi rerum mutatio Principi ex-
posita poterit fortassè ejus mentem movere ad 150
derogandum aliqua ex parte legi à Defuncto
impositæ, quod an liceat ad nos modò non per-
tinet disserere: an velit nescimus: interim verò
nullà ex prædictis causis potest ipse secum heres
dispensare, quin Testatoris voluntatem com-
pleat, & exequatur, prout eum in conscientia
teneri jam latè supra diximus.

Circa fructus verò huc usque perceptos, licèt,
ut supra innuimus, DD. velint esse restituendos
propter inobservantiam hujusmodi oneris, seù 151
præcepti de assumendo cognomen, & arma, ut,
iis relatis, firmiter tenet *Fusar. quæst. 447. nu. 2.*
& 3., tamen hoc non procedit sinè controver- 152
sia, per ea, quæ latiùs disserit *Peregrin. art. 11.*
num. 127. & 128., sunt enim, qui dicunt, quod,
quandò institutioni purè factæ adjicitur aliquod 153
præceptum, & si præcepto non paruerit, heres
privatur, tunc pœna privationis committitur
eveniente inobedientiæ conditione, & quasi per
fideicommissum heres restituere obligatus, fru-
ctus interim perceptos suos facit, ex *Bartol. in*
leg. Paterfamilias num. 6. ff. de hered. instit., An-
gel. cons. 168. col. 2., & in hac sententia reside-
re videtur *Peregrin. sub num. 129. vers. undè*
prò solutione. Propterea, supponendo, quod
heres in casu non fuerit in dolo versatus, illum 154
ad fructus præteritos restituendos non coarcta-
mus; eò præsertim, quod nulla monitio, vel in-
terpellatio præcesserit, quam ad hunc effectum, 155
ut heres non adimplens teneatur etiam resti-
tuere fructus, necessariam agnoscunt *Bartol.*,
& Angel. in leg. fideicommissaria ff. ad Senat.
Consult. Trebell., idem Angel., Paul., Imol.,
Jason., & Ripa in leg. 1. §. De illo ff. eodem, Ce-
phal. cons. 49. in fine, & cons. 50. lib. 1., Bursatt.
plu-

plures adducens conf.49. num. 11., & notandum
dicit *Mierez de majorat part. 2. quæst. 4. illat. 8.*
num. 189., nec mirum, quia quoad fructus lu-
crandos, cessante positivâ contumacia, quæ do-
156 lum, & malitiam contineat, quælibet occasio
possidendi, quælibet credulitas, & opinio, quan-
tumvis erronea, sivè in facto, sivè in jure suffi-
157 cit, omnisque causa, licèt minus justa, ab eorum
restitutione excusat *Bartol. & alii in leg. celsus*
ff. de præscript., *Bald. in leg. irritum num. 3. ff.*
de usucap., *Aretin. in leg. quod Uxor ff. de acquir.*
possess., *Peregrin. de fideicomm. art. 49. nu. 118.*,
clar. mem. Card. de Luca eodem tract. disc. 156.
num. 14., *Andreol. contr. 423. num. 32.*, *Ros. con-*
sult. 12. num. 55., *Castald. conf. 107. nu. 7.*, *Torr.*
de Primog. tom. 2. de success. Feud. respons. 5.
num. 47., *Rocca disput. jur. select. cap. 47. n. 61.*,
Rota in rec. decis. 230. num. 2. part. 14., *dec. 33.*
num. 7. part. 16., *decis. 83. num. 10.*, *coram Mer-*
lin. decis. 163. num. 10., *& decis. 687. num. 9.*, *co-*
ram Ubald. decis. 348. num. 11., *& alibi sæpissimè.*

Avenionen.

Mandatarius, qui bonâ fide, & cum scientia Mandantis, ejusque adprobatione pecunias ad quempiam transmiserit investiendas, non sequuto propter istius decoctionem investimento, nullâ ob id, si speciale desit pactum, erga Mandantem obligatione remanet obstrictus.

VOTUM XXVII.

1 *Obligatio* directa mandati *non censetur ab eo contractu, qui alterius nomine pecunias ad quempiam transmiserit investiendas.*
2 *Sed censetur id ab eo fuisse actum in specimen officii, atque amicitiæ*, & num. 4. 6. & 7.
3 *Officia erga amicos colere est honestissimum, non tamen periculosum debet esse.*
5 *Pecunias ab Amico recipiens, ut ad quempiam transmittat investiendas, quomodo, & ex quibus verbis censeatur nullam sibi adjecisse* mandati *obligationem?* & num. 6. & 7.
6 *Excluditur dicta obligatio, si nil aliud, quàm eas transmittere promiserit.*
7 *Ac itidem, si de ea obligatione reportanda mandans non fuerit sollicitus.*
8 *Mandatum qui acceperit, ut ad quempium pecunias transmittat investiendas, obstringitur id verè, statutoque tempore perficere.*
9 *At non etiam tenetur de investimento non sequuto post pecunias transmissas.*
10 *Nisi in mandato id fuerit contentum.*
11 *Et quidem clarissimè.*
12 *Mandatarius Debitores, cum quibus contraxit, idoneos præstare tenetur eo tempore, quo iis creditum est.*
13 *Ac ejus esse debent conditionis, ut diligens Paterfamilias iis fuisset crediturus.*
14 *Mandatarius liberatur, si Debitoris, cum quo contraxit, futura decoctio adeo latuerit, ut quisque facilè potuisset decipi.*
15 *Ad Mandantem pertinent casus fortuiti, non verò ad Mandatarium.*
16 *Si modò hic bonam fidem præstitit.*
17 *Mandatarius, qui bonâ fide alteri pecunias credidit investiendas, nullâ ex investimento non sequuto obligatione obstringitur.*
Et quomodò in bona fide valeat censeri? ibid., & num. 18.
19 *Procedit id vel maximè, si rem non aliter gesserit, quàm cum scientia Mandantis, ejusque adprobatione.*
Scientia autem, atque adprobatio ejusmodi ex quibus desumatur? num. 21.
20 *Verba si designent personam, cui pecunias quis promittit se missurum, nequit persona designata variari.*
22 *Mandantis, non Mandatarii damno cedit, si is, qui ex ipsius Mandantis scientia, & adprobatione pecunias habuit ad investiendum, decoxit, nullo facto investimento.*
23 *Præsertim, si ejus persona novo deinceps Mandantis facto fuerat adprobata*, & nu. 26.
24 *Procurator liberatus dicitur, quum Principalis ab eo monitus de pecunia ad certam personam transmissa, non contradicit.*
25 *Ratificatio gestorum à Mandatario desumpta ex sola Mandantis scientia, & patientia, sat est Mandatarium à quacumque obligatione liberare.*
27 *Mandati obligatione obstrictus non remanet, qui consilio, vel commendatione efficit, ut pecunia ad quempiam transmittatur investienda, & ratio* num. 28.
28 *Procurator ad investiendum is censetur constitutus, cui investimentum fuerit commissum, non qui illius personam commendaverit.*
29 *Confessio de recepta satis per litteras resultare valet.*
30 *Mandatarius, quod pecunias non in specie, sed per literas cambii transmiserit, nil refert.*
31 *Immo, si tutior erat per literas cambii, debuit per eas fieri transmissio.*
32 *Præsertim, si nec habitum, nec susceptum ab eo fuerat mandatum de pecuniis hoc, vel illo potius modo transmittendis.*
33 *Culpâ vacare dicitur, qui facit id, quod solent diligentissimi Patresfamilias.*

NULLA competere posse videtur actio D. de Antremon contrà D. Marchionem de Brantes pro restitutione librarum 12000., quas hic tradi posse consuluit D. de Sartrè Decoctori, ut ejus operâ in fructifero investimento collocarentur, id enim ita factum fuit, ut vel nulla obligatio directa mandati, sive negotiorum inter eos intercessisse queat; vel si quod mandatum tacitè, vel expressè intervenisse affirmetur, dicendum erit, illud, utpotè datum ad contrahendum cum d. D. de Sartrè secumferat illius approbationem, ideoque, si, deindè decoxit, casus iste culpæ Mandantis non mandatarii adscribendus sit.

Primam assumpti partem probat ipsa facti 1
se-

series non vi auctoritatum, non apparatu argu-
mentorum, non denique robore sermonis con-
firmari indigens; enim verò D. Marchio requi-
situs à D. de Antremon, quâ ratione ipse ingen-
tem summam investisset cum Provincia Lin-
guadocæ, respondit, se usum fuisse operâ D. de
Sartrè, eamdemque adhibuisse quot quot alii
pecunias d. Provinciæ fœoori dederant; deinde-
que rogatus ab eodem D. de Antremon, ut ejus
nomine ad illum mitteret libras 12000. inve-
stiendas cum eadem Provincia, eas misit, offi-
2 ciosisque litteris rem illi sæpius commendavit;
itaque perspicuum fit, D. Marchionem illud of-
3 ficii genus coluisse, quod si honestissimum est,
periculosum esse non debet, remque ità conte-
cisse, ut studio amicitiæ, consilia, auctorita-
tem, officia impendere voluerit pro amico,
4 procul vero habuerit quamcumque mandati,
sivè negociorum obligationem, & causam, il-
lumque recipientem à D. de Antremon libras
12000. ad D. de Sartrè transmittendas, illud
5 dumtaxat promisisse, quod amico efflagitanti
absque turpitudine denegari nequibat, nil præ-
tereà adjiciendo, quod obligationem mandati,
sive negociorum illum obstrinxisset; dixit enim=
*Io dichiaro d'aver riceuto dal Signor d'Antremon
la somma di 12000. lire, la qual somma io promet-
to mandare in Monpellier al Signor Sartrè, per
impiegarsi sopra la Provincia di Linguadoca, a fa-
vore del detto Signor d'Antremon nel termine del
presente Mese* =.

Porrò, si ex hisce verbis conjicitur, illum dum-
taxat promisisse pecunias transmittere ad D. de
6 Sartrè, nec Mandans cautius agendo curavit
7 addi, quod suo periculo D. Marchio de investi-
mento sollicitus esset, sequitur, D. Marchionem
obligatum non fuisse, nisi illâ simplici officii,
seù muneris specie, causæ potius amicitiæ,
quàm gestioni negotiorum accommodata, quam
assumpsit, implevitque, mittendo nempè pecu-
nias, ut ad rem onbservat *Mans. tom. 2. consult.
192. num. 1. usque ad 6., Scacc. de commerc. §. 2.
gloss. 5. quæst. 16. num. 400. §. Primus*. Et qui-
8 dem ille potuisset inadimplementi accusari, si
dd. libras 12000. verè, statutoque tempore non
misisset, cùm in hoc sui mandati substantia ver-
saretur, juxtà tradita per *Bartol., & alios in leg.
si filium ff. ad Macedonian., Alexand. cons. 77.
vol. 1., Paris. cons. 47. num. 15. vol. 1., Urceol.
de transact. quæst. 14. num. 1., Rot. decis. 79. n. 2.,
& seqq. part. 6., & decis. 7. num. 5., & seqq.
part. 8. rec.*, at non etiam teneri, si, investimen-
9 to celeriter non perfecto, pecunia jam trans-
missa, & manens apud D. de Sartrè interim
10 amissa est. Ad hoc enim ille mandatum mini-
mè susceperat, ut observat *Mans. d. consult. 192.*
11 *num. 1.*, eo autem cessante, quod utpotè suâ
naturâ obligatorium, clarissimum esse deberet,
*Paris. d. cons. 47. num. 37., & 38. lib. 1., Mas-
card. de probat. conclus. 1005. num. 8.*, certum
est, nullà eumdem obligatione negotiornm, aut
mandati teneri posse *leg. 1., & 2. ff. de negoc.
gest, Marant. in leg. si actor. num. 2. ff. de Pro-
cur., Gulin. eodem tit. cap. 1. num. 20.*

Verùm, tametsi justâ aliquâ ratione affirma-
ri posset inter D. de Antremon., & D. Marchio-
nem de Brantes, aliquam mandati speciem in-
tercessisse, nihilominus, cùm D. de Sartrè tem-
pore transmissionis d. quantitatis ad eum factæ
idoneus communiter haberetur, illumque tam-
quàm huic muneri à Provincia Linguadocæ præ-
positum convenire consuevissent quot quot cum
illa hujusmodi investimentorum, & contra-
ctuum speciem celebrare cupiebant, dicendum 12
est, quod, si juxtà omnium ore, & veteri sermo-
ne jam tritas regulas mandatarius = *Debitores,
cum quibus contraxit, idoneos præstare cogendus est
eo tempore, quo his creditum est, ejus nempè con-* 13
*ditionis fuisse, ut diligens Paterfamilias hoc cre-
diturus fuisset* =, ut loquitur *J.C. in leg. qui sub
conditione 110. ff. de condit., & demonstr. in fin.*,
si futura decoctio ità lateat, ut quisque facili- 14
ter decipi potuisset, mandatarium liberat, ut,
distingnendo, tradit *Scacc. de commerc. §. 2.
gloss. 5. quæst. 16. num. 405., Ansald. de com-
merc. disc. 61. num. 18. vers. quod eo*; si casus for-
tuiti ad mandantem pertinere dicuntur, non 15
verò ad Mandatarium, quoties iste bonam fi-
dem præstitit *leg. à Procuratore Cod. mandati* 16
*gloss. in cap. 2. verb. restituimus circà med. de in in-
tegr. restit., Sebastian. Med. de fortuit. casib. quæst.
16. num. 35., Rot. Januen. decis. 125. num. 3.,
& 4. apud Stracc. de mercatur.* perspicuum fit,
quod D. Marchio, etsi mandatum ullum susce- 17
pisset, omni obligatione solutus, liberatusque
fuisset, eà bonâ fide, quà pecunias misit D. de
Sartrè tunc adeò idoneo tùm ab ipso, tùm ab
aliis reputato, ut nulla ferè summa eum Pro-
vincia Linguadocæ absque ejus opera investire-
tur, *Mans. d. consult. 192. num. 6. 7. 8. tom. 2.,
Gratian. discept. forens. cap. 500. num. 17., Stracc.
de mercatur. tit. mandati num. 36., Scacc. ubi su-
pra num. 401., & seqq.*

Imò verò omnes illius fidem in amplissima
Regione sequebantur; si ille videri poterat quo- 18
dammodò deputatus ad effectum quærendi,
collocandique pecunias, quibus Provincia indi-
gebat, hoc unum suffecisse debuit D. Marchio-
ni de Brantes, nimirum sibi mandatum fuisse à
D. de Antremon suo nomine de investimento
cum Provincia agere, ut statim posset, quod
industriosus quisque Vir fecisset, litteras ad il-
lum dirigere, quem alii rem eamdem perficere
optantes convenire solebant.

At verò, si liberandus videtur esse D. Mar-
chio, quia vel nullum mandatum suscepisse di-
ci potest; vel quia in re, ob quam suscepit, sta-
tim, ac sedulò illud implevit, contraxitque
cum ea persona, *cui diligens Paterfamilias certè
crediturus fuisset*, quà æqui, bonique ratione
obstrictus dici poterit obligatione ulla quando
ille met Paterfamilias, idem nempè D. de An-
tremon, mandato hoc adjecit, ut pecuniæ cre-
derentur ipsi D. de Sartrè? ut clarum, aper-
tumque fit tùm rei gestæ serie, tùm verbis man-
dati; re quidem gestà, quia d. D. de Antremon 19
ob id præsertim adiit, consuluitque D. Mar-
chionem, ut sciret, cujus ille operam adhi-
buis-

buisset, quum ingentem summam, paucos an-
tè dies investierat cum Provincia Linguadocæ,
factusque conscius, tàm D.Marchionem, quàm
alios usos fuisse personâ D. de Sartrè, reversus
eum rogavit, ut suis literis illi commendaret
hoc etiam suum negotium, perspicua sanè sunt
20 verba, quibus D. Marchio suscepit mandatum=
*la qual summa io prometto mandare a Mompellier
al Sig. Sartrè* =, his autem verbis cum evidens,
& apertum fiat, non solùm fuisse demonstra-
tam pecuniæ receptæ quantitatem, & perso-
nam, ad quam à D. Marchione erat transmit-
tenda, sed illam ità quidem fuisse designatam,
ut ipsi licita non esset variatio, profectò ex his
21 resultat tum scientia, & patientia, tùm etiam
approbatio personæ D. de Sartrè actu non dubio
facta à Mandante, cujus proindè detrimento,
22 non Mandatarii cessit personæ approbatæ sub-
sequuta decoctio, ex *glossa in cap. cùm olim, Ab-
bas 32. verb. protinus de offic. delegat., Oldrad.
cons. 199. num. 7., Alexand. cons. 84. nu. 1. lib. 5.,
Menoch. cons. 120. num. 27., Arias Pinell. in 2.
part. leg. 2. cap. 1. de resciad. vendit. num. 18. &
seqq., Mans. d. consult. 192. nu. 9. & 10., Straccb.
de mercat. tit. mandati num. 18., Mantic. dec. 100.
num. 4., Rot. decis. 157. num. 16. & 17. part. 12.*,
qui Doctores loquuntur in terminis fortioribus
scientiæ rei cum excessu etiam mandati à Pro-
curatore gestæ.

Eòque fortiùs approbatio isthæc personæ D.
de Sartrè resultans ex mox relatis verbis urget
in casu nostro, quia confirmata apparet subse-
23 quuto actu, & quidem efficacissimo, nàm post-
quàm D. de Antremon animadvertit, illum
rem protrahere, & moras interponere, statuto-
que tempore investimentum minimè conficere,
ad illum profectus est, eumque alloquutus,
moræ causam approbare visus est; undè si Pro-
24 curator liberatus esse dicitur, quum certiorem
facit Principalem se pecuniam misisse ad certam
personam, & iste nequaquam contradicit, ut
plenè *Rota Genuens. apud Bellon. decis. 76. per
25 tot*, si ratificatio gestorum à Mandatario de-
sumpta ex sola scientia, & patientia ad hunc
effectum satis est, ut tradunt *Alexand., & Pi-
nell. loc. adduct.*, quantò potiori jure D. Mar-
chio juvari poterit facto positivo D. de Antre-
26 mon, quo ipse prosequutus est rem jam ab illo
cæptam, imo non nihil ipse contribuit, ut res
Mandatario commissa effectum citò sortiretur;
ut generalitèr *Jason. in leg. quæ dotis num. 90. ff.
solut. Matrim., Mascard. de probat. conclus. 1218.
num. 51., Rot. coram Ludovis. decis. 331. num. 9.
& 10., & decis. 176. num. 1., ibique Adden. n. 13.,
& in rec. decis. 88. num. 24. part. 6., & dec. 261.
num. 17. part. 10.*, & in his terminis *Rota Ge-
nuens. apud Bellon. decis. 76. num. 2., Mans. d.
consult. 192. num. 9., & 13., 16., 17., & 18.*

Quo fanè facto confirmatur, quod sub ini-
tium diximus, ut nempè D. Marchio in hanc
rem contulisse solùm videatur consilium adhi-
bendi personam D. de Sartrè, eidemque com-
27 mendaverit, ut benè gereret negotium D. de
Antremon, hoc autem consilio, & hac com-
mendatione ille obligari nequibat *leg. fin. Cod.
quod cum eo, leg. si vera ff. mandati, Bald. in leg. si
litteras num. 3. Cod. mandati, Mantic. de conject.
lib. 8. tit. 1. num. 12., Castill. contr. jur. cap. 40.
num. 20. & 21.*, cum non is, qui proposuit per- 28
sonam D. de Sartrè, sed ipse D. de Sartrè cen-
seatur Procurator ad investiendum ab ipso met
D. de Antremon constitutus, *Mantic. de tacit.
lib. 7. tit. 7. num. 10., Ludovic. Alfer. cons. 11.
num. 18., & seqq., Borell. in summ. decis. tom. 1.
tit. 66. num. 442., Rub. de valid. legal. cap. 15.
num. 54., & 55., Surd. decis. 209. num. 8. vers.
nisi constet, Senat. Saband. apud Fab. in Cod. lib. 4.
tit. 43. defin. 19., Rot. decis. 202. num. 24. part.
12. rec.*

Quæ cùm ità sint, non obstat, quod D. Mar-
chio non miserit in specie dd. libras 12000., sed
per litteras cambii, & D. de Sartrè in suis libris
minimè adnotaverit eamdem summam; nàm
facto Domini de Antremon ostensum satis est,
pecunias illum verè recepisse, idque suis litteris
sæpius D. de Sartrè fassus est, nec curandum 29
erat de modo, imò verò, si tutiores esse videri 30
poterant litteræ cambii, hisce illa summa trans- 31
mittenda erat, ut in dies à mercatoribus fieri
videmus; certius in casu nostro, quia nec da-
tum, nec susceptum legitur mandatum ullum
ad pecunias hoc vel illo potius modo transmit- 32
tendas, ad tradita *per Mantic.* locis allegatis,
earumque amissio non provenit ex eo quod
D. Marchio, neglectâ formâ transmissionis sibi
traditâ, elegerit viam, quæ damno causam de- 33
derit, sed cùm fecerit id, quod diligentissimi,
ac solertissimi mercatores Patresfamilias facere
solent, omni culpâ vacare censendus est, juxtà
notas regulas.

Florentina.

Officialis præpositus publico operi ex Architecti delineatione ædificando, & cum impensa ab eo designata, si aliter opus imperarit, & plus, quàm oportuerit, impenderit, ostenditur in lata esse culpa, nec inutiles posse sumptus repetere.

VOTUM XXVIII.

1 *Operibus publicis quæ impensa esse constiterit, accepto ferri oportet.*
2 *Pons in extremo, seclusoque angulo esse non debet, sed medias in vias patere.*
3 *Capitolium à Rege Tarquinio exædificatum fuit, atque adornatum, gratis coactis fabris, operisque imperatis.*
4 *Operis in Civitate extruendi, vel reficiendi publicum munus est.*
5 *Et Reipublicæ negotium esse debet operi conficiendo Curatores præstituere.*
6 *Illi autem de re malè gesta Reipublicæ tenentur*, & num. 7.
8 *Officiales publicis operibus præfecti, de dolo, & lata culpa tenentur.*
9 *Ac etiam de levi; imò de levissima*, & n. 10.

11 *Maximè cum non criminaliter, sed civiliter agitur.*

12 *Idemque procedit de culpa, sivè ex commissione, sivè ex omissione*, & num. 13., & 40.

13 *Officialium munus auctoritati, & utilitati publicum est.*

14 *Et Judicis tantùm arbitrio relinquitur quæstio, an malè res acta, ipsis culpæ vertenda sit.*

55 *Opus ullum novum, sinè Principis auctoritate, publico sumptu fieri non licet.*

56 *De ejus autem licentia si opus fiat, impendia justâ ratione ordinanda sunt.*

17 *Opus publicum ita publicæ utilitati, atque necessitati accommodandum est, ut non necessaria minimè imperentur*, & num. 18.

19 *Quæ observare debeant, qui Reipublicæ præsunt in sumptibus, vel novis operibus?* & num. 20.

21 *Utiliter quid impensum nequit videri, nisi quatenus impendi oportuit.*

22 *Curatori nimiæ, atque immodicæ impensæ ratæ habendæ non sunt*, & num. 38., 43., & 44.

23 *Procedit, tametsi honestæ sint, bonâ fide, & respectu æstimationis factæ; Declara*, ut num. 24.

25 *Impensis immodicis patrimonia Civium confici, ac diminui Leges noluerunt.*

26 *Operibus publicis Curatores præficiuntur, ut Cives leventur, non ut mergantur impendiis nimiis.*

27 *Utilitas, aut commoditas in re perficienda, si non sit impensis responsura, res potius ipsa debet derelinqui.*

28 *Curatores erogare possunt, quod quisque ex rebus suis honestissimè fuisset erogaturus.*

29 *Et eam tenentur diligentiam præstare, quàm quisque in rebus suis.*

30 *Curator ex non adhibita, ut par erat, diligentia culpam contraxisse dicitur.*

31 *Curator impensas, quas imprudenter suscepit, quasque damnosè, & inutiliter est prosecutus, nequit repetere.*

32 *Tarquinio vituperatum est, quod Jovis Templi fundamentis jaciundis totam futuri operis impensam profudisset.*

33 *Imprudens dicitur, qui supra naturæ vires opus aggreditur protinus collapsurum.*

34 *Pons locandus est, ubi facilè est ponere & impensa non gravissima. Quæ autem ad id investigari debeant?*

35 *Pontis ædificandi impensæ debent à Dominis Prædiorum adjacentium contribui.*

36 *Pontis ædificandi impensas debent Domini Prædiorum adjacentium ex sola utilitatis caussa subire.*

37 *Et, eâ cessante, cessat obligatio.*

39 *Ad impensas factas, non publicâ urgente necessitate, sed ex libera Agentium voluntate Cives non tenentur.*

40 *Curator tàm pro commissis, quàm pro omissis cogendus est damnum reficere.*

41 *Curator formam, & modum suæ deputationis debet servare.*

42 *Curator transgrediens in impensis modum suæ deputationis, in culpa esse dicitur.*

43 *Et quod plus impendit, repetere non potest*, & num. 44., & 45.

46 *Curator nequit heredem in impensis onerare supra quantitatem à Testatore taxatam.*

47 *Officiales in eroganda pecunia, nil, inconsulto Principe, possunt agere*, & num. 48.

49 *Officiales non sunt Domini, sed dispensatores pecuniæ publicæ.*

50 *Officialis repetere nequit excessivos sumptus, licèt jussu Principis factos, nisi hunc de ipsorum excessu præmonuerit.*

51 *Officialibus accepto ferenda est pecunia, quam ex ærario in publicum opus præbuerunt.*

52 *Non procedit, si inconsultò pecuniam erogarunt.*

53 *Operi conficiendo, si par non est pecunia ab Architecto designata, Officialis id Principi debet exponere.*

54 *Quæ lex fuerit Ephesi quoad sumptus publicos refertur.*

55 *Verus Administrator, secus ac simplex honorarius Curator, debet strictum rationem reddere.*

56 *Impensæ ex publico etiam ærario faciendæ, justâ ratione moderandæ sunt.*

QUATUOR Pontes ad Amnem Umbronem cum ob fauces Arcuum arenâ obstipatas graviùs ferrent aquarum pondus, earumque pressantium mole deturbarentur, deliberatum fuit alios quatuor Pontes construere unicâ arcus fornice procerioris incurvitatis Fluvium conjungentes, cum impensa ab Architecto considerata non ultrà ducatos septem mille, operi non futura impare, si Pontes, juxtà formam ab illo delineatam, inque locis ab eodem designatis locati fuissent. Operi faciundo præpositus fuit nobilis N., cui, præter amplas facultates, & jurisdictionem concessas, tum in coercendis Artificibus Cæmentariis, Fabrisque lignariis, Ferrariis, aliisque, tum in imperandis operis, quas in prosequendo, absolvendoque ædificio ex re esse putavisset, commissa fuit administratio pecuniæ in illo erogandæ, diligenti tamen, providâque illius dispensatione, ac procuratione etiam, atque etiam eidem commendatâ.

At Curator operis, posthabitis delineamentis ab Architecto propositis, nedum quatuor Pontes non construxit in locis designatis, sed imò unicum erexit magnificum potiùs, quàm utilem in loco diverso, & situ ad ædificandum incommodo, excessitque fines mandati in expensis, quas satis inconsideratè profudit, usque ad scuta 13109. in grave damnum finitimorum Civium, quorum Territoria prò æstimatione operis tum jam facti, tum etiam futuri adscribenda sunt, nisi Curator ipse operis ob rem malè gestam condemnetur ad subeundum damnum expensi ultrà quantitatem, quam edixerat Architectus, cui quidèm solvendæ impares sunt Viduæ, Pupilli, Pauperes familiæ, Loca Pia, exiguæque Universitates, quibus adeò ingens pecunia imperanda est.

Su-

Super qua quæſtione mihi pro veritate con-
ſulto primo rei intuitu duram provinciam aſſu-
mi viſum eſt contra d. Nobilem N., nam, *quæ*
1 *operibus publicis impenſa conſtiterit, accepto ferri*
oportere ſanxerunt *Conſtantius*, *&* *Conſtans in*
leg. 2. cod. de operib. publ., neque ab hujus juſtæ,
æquiſſimæque legis cenſura diſcedi poſſe vide-
tur ſub prætextu, quod Nobilis ille operi præ-
poſitus juſtum impenſarum modum, mandati-
que fines undequaque exceſſerit. Quippe in Du-
cali Epiſtola, quà operi præficitur, nulla ex-
preſſa lex fertur ſuper impenſarum quantitate,
ſed dumtaxat videtur ei demandata cura operis
cum ſuprema auctoritate in Operarios, alioſ-
que, qui illi conficiendo obniti potuiſſent; Et
cum iſte in hoc bonam operam præſtiterit cum
fideli erogatione pecuniarum, quas impenſas
retulit, de re proinde benè geſta laudandus eſt,
non autem cum gravi injuria damnandus.

Redarguique nequit, quòd Pontes non ex-
truxerit juxtà relationem ab Architecto factam
Regiæ Celſitudini, in qua impenſa ſcutis ſeptem
millibus æſtimabatur; nam Architectus deſi-
gnavit quidem loca, in quibus Pontes juxtà Re-
gionis oportunitatem, & Incolarum commodi-
tatem conſtruendos eſſe arbitrabatur, at impen-
ſam demonſtrativè tantùm enunciavit in dicta
quantitate, non autem illam taxativè, & ut ità
dicam, per non exceſſum æſtimavit; ut enim il-
lam in certa, & vera quantitate taxare poſſet,
opus erat, ut Riparum ſubices, pilas, fornices,
inſtraturam, ſpondas, ceteraſque partes Pon-
tium cum eorum amplitudine, nec non etiam
cæmenta deſcriberet, quæ graviora, atque fir-
miſſima in opere ad perpetuitatem accommo-
dando eſſe oportebat, quamobrem, ſi, poſt-
quam Curator operis illi manum admovit,
adhibitâ operâ, conſilio, judicioque peritiſſi-
morum Virorum, compertum fuit impenſam
non reſpondere dicto præfati Architecti, hoc
ſolo nomine ille excuſandus videretur, quia
non arbitrio ſuo erogaſſe, ſed potiùs ſubmi-
niſtraſſe dicendus eſt pecunias ex facto, &
judicio Peritorum operi neceſſarias, de quo-
rum culpa, & facto ipſe non tenetur, ideò-
que, potiùs quàm Curator, redarguendus eſt
Architectus, quòd inconſultò, & operis ma-
gnitudine non benè perpensâ, ſumptus in longè
exigua quantitate æſtimaverit, vel quòd in ea
conſtabilienda hallucinatus fuerit, prout fre-
quenter evenit, ut quotidianà edocemur expe-
rientià.

Tantum verò abeſt, quod D. Curator incre-
pandus ſit ob Pontem translatum ad alium lo-
cum, ut potiùs de hoc ſummopere laudari me-
reatur; tum quia in antiquo ſitu Arcus Pontium
argillà, & arenà oppleti, vel ab continuò illu-
ctantibus aquis diruti jam erant, vel fluenti
curſum excipere, aquarumque ictum ſubſtinere
amplius non poterant, ideòque inconſultum
viſum fuiſſet in eodem loco novum Pontem
conſtruere obnoxium iterato damno aggerendæ
ibi arenæ; tum etiam quia Pons antiquus erat
in anfractu, ideòque rectè translatus fuit in lo-
cum, in quo patula, aperta, atque directa via
ſtrata eſt. = *Cùm enim potiſſima pars viæ ſit Pontis*
habendi, locus erit idoneus non omnis, nam, præ-
ter id, quod non extremum, ſecluſumque in an-
gulum paucorum commoditatibus relinqui, ſed me- 2
dias iu Regiones uſibus univerſorum patere Pon-
tem convenit, = ut ſcitè, eleganterque his verbis
monuit *Leo Baptiſta Albertus de re ædificator.*
lib.4. cap. 6.

Nec denique D. Curatori improperandum,
quod Pontem magnificentiùs extruxerit, quia
frugalitas rectè commendata in privato opere,
ſordida eſt in publico, quod ita comparandum,
efficiendumque eſt, ut maguificentia, & gloria
invidiam ſuperaſſe dici queat, nec Cives ullam
ſumptuum, aut operarum præſtationem jure de-
trectare poſſunt, etenim, Tarquinio Rege, gra-
tis coactis Fabris, operiſque imperatis, Capito-
liumexædificatum, atque adornatum fuiſſe, re- 3
ferunt *Livius lib.1.*, *&* *Cicero lib.5. in Verrem.*

At, ſi attentiùs res penſetur, Nobilis N. nul-
lo colore de re malè geſta excuſari poſſe vide-
tur; cura enim extruendi, vel reficiendi operis
in Civitate munus publicum eſt ex *Vlpiano in* 4
l. cura 4. ff. de munerib., *& honoribus*, & Rem-
publicam cum Curatoribus, quos efficiendo
operi præſtituit, negotium habere ſancitur ex 5
eodem *Vlpiano in l. 2. ff. de operib. public.* = *ideò-*
que omnes, quibus vel cura mandata fuerit ope-
rum publicorum, vel pecunia ad extructionem ſo- 6
lito more credita, de re malè geſta Reipublicæ te-
neutur &c. =, *leg. omnes 7. cod. eodem titulo, ibique*
Cuiac. tom. 5. oper. Poſth. fol. mihi 1228. lit. B.,
Bartol. in d. leg. 2., & generaliter, quod Admi-
ſtratores, Officiales, aliique omnes quocum- 7
que nomine, & titulo publico operi faciendo,
vel publicæ rei adminiſtrandæ præpoſiti, ſi ma-
lè rem geſſerint, teneantur, tradunt *Pegaſ. var.*
reſol. cap. 3. num. 639., *& num. 824. tom. 1.*, *Creſp.*
de Valdaur. obſerv. 98., *Vrceol. deciſ. Florent. 21.*
per tot., *latiſſimè Nicolaus Milerus de official.*
Magiſtratuum cap. 16., *& ſeqq. cum aliis apud*
Rotam in una Romana Aſſentiſtatus 19. Novem-
bris 1698. ex §. 12. coram Rm̃o M.lnes Decano,
confirmata 23. Februarii 1699. §. Contra verò
verſ. ſi. 2. deciſ.

Et quamvis certi Juris ſit, illos teneri de do-
lo, & lata culpa *leg. 1. ff. de tutela*, *& rationi-* 8
bus diſtrab., *& leg. 2. cod. ſi Tutor, vel Curator*
gloſſ. in leg. Tutori 20. §. Interdum verb. levem
cod. de negot. geſt. §. Eſt autem verb. vis, *& po-*
teſtas inſtit. de tutel., *Cuiac. Julii Paul. recept. ſen-*
tent. tit. 11. de negot. geſt. lib. 1. oper. prior. fol. mi-
hi 360. lit. B., *Nicolaus Milerius de official. Magi-*
ſtrat. cap. 17., *Fragoſ. de Regim. Reipub. Chri-*
ſtian. part. 1. lib. 6. diſput. 17. num. 10., *& 11.*
Munoz. Eſcobar. de ratiocin. cap. 19. num. 25.,
& ſeq., prout etiam in dubium non veniat, 9
quin etiam de levi teneantur. *Gloſſ. in leg. 2. §.*
Culpam, *& leg. quidquid 7. cod. arbitrium tutelæ*,
& leg. Tutor. cod. de negot. geſt., *ubi Barboſ.*,
Molin. de juſt., *& jur. diſp. 555. in princip. Mon-*
tan. de Tutor. cap. 39. num. 33., *& ſequen. inter*
tract. var. de tutel. fol. 250., *Pegaſ. var. reſol. d.*

cap. 3. locis citatis, Nicolaus Milerus de official.
Magistr. cap.186., Rota in dicta Romana Assen-
tisiatus 19. Novembris 1698. §.20., & seq., qui-
10 nimo levissimà culpâ eos perstringi voluerint
Cujac. lib. 2. different. Modestini tom. 2. oper. Po-
sthum. fol. mihi 1232. lit.C., Paris. cons.123. n.4.
lib.1., Gabriel. cons. 169. num.29. lib. 2., Caval-
cant. dec. 39. num. 29., maximè quum non cri-
11 minaliter, sed civiliter agitur Castald. Boncom-
pagn. de Syndicat.tract.magn. tom.7.fol.351. nu.9.,
Cyriac. contr. 433. num.10., & 11., Mastrill. de
magistr. lib.6. cap.8. num.3. Nicol. Miler. de Of-
ficial. magistr. cap.19., Urceol. decis. Florent.21.
num.14., & seqq. num.17., idemque statutum
reperiatur sivè ex commissione, sivè ex omis-
12 sione Officialis culpa proficiscatur Bursatt. cons.
193. num. 11. Curt. Jun. cons.19. n. 8. paulò post
med. vers. tamen negari non posse videtur lib. 1.,
Miler. de official. magistr. d.cap.16. num.1., & 2.
Rovitus decis. 36. num. 11., & seqq., Rota Flo-
rent. in motivo impresso post tom.2.respons. Sabell.
cap.9. num.142., & seq., & decis. 21. num.9., &
10. apud Urceol. dicta Romana Assentistatus 19.
Novembris §.22., maximè quum agitur de Offi-
13 cialibus, quorum officium auctoritati, & utili-
tati publicum est Cresp. de Valdaur. observ. 98.
ex num. 7., & per tot., adeòut Judicis arbitrio
14 relinquenda solùm videatur quæstio facti, an
scilicet culpæ, negligentiæve notâ ullâ affici
possit Curator, seu Administrator ille, qui ma-
lè rem, & opus publicum curaverit, Urceol. de-
cis. Florent. 21. num. 8.

Nihilominus in nostra hypothesi non est, cur summo jure agamus, & rigidiori censurâ culpæ, ac negligentiæ quasi gradus expendendo, optemus acrioris ingenii Judicem, qui negotium severè discutiat cum facti, propè dicam, evidentiâ convinci videatur, quàm perniciosam operam D. Curator impenderit, quàmque graviter tum in committendo, tum in omittendo peccaverit in sui muneris implemento.

Jure namque nostro constitutum est, publico
sumptu nedum ullum opus novum sinè Princi-
15 pis auctoritate fieri non licere leg. opus novum 3.
ubi Bartol., & leg. de operibus 6. ff. de operib. pu-
blic., & leg. intra 4., & leg. nemo 12. cod. eodem,
Rebuff. de verb. signific. fol. 1050. in princ., ve-
rum etiam fit, quando concessa à Principe li-
16 centia fuerit illud extruendi, justâ ratione im-
pendia esse ordinanda sanxerunt Arcadius, &
Honorius in leg. omnes 11. d. tit. cod. rescriben-
tes Cæsareo præfecto Prætorio = ut adscriptio
currat prò viribus singulorum, deinde adscriban-
tur prò æstimatione operis futuri Territoria Civium,
nè plus poscatur aliquid, quàm necessitas impera-
verit, nevè minus, nè instans impediatur effectus. =

Quamobrem publica opera publicæ utilitati,
atque necessitati ità accommodanda sunt, ut
17 non necessaria minimè imperentur, ut notant
Bald. in leg. si in aliquam 7. n. 4. ff. de offic. Pro-
consulis, Avendan. de exequen. mandatis Reg.
part.2.cap.3. num.1., in necessariis verò, & uti-
18 libus operibus efficiendis justus expensarum mo-
dus servetur, Bobadilla recopilat. part. 1. lib. 3.
tit.6. leg. 24. fol. mihi 201. à terga col.1., & ele-
ganter Petr. Gregor. Tholosan. de Republ. lib. 2.
cap. 9. num. 16. monet, eos, qui præsunt Reipu-
blicæ in sumptuosis, vel novis operibus multa ob-
servare debere, in quibus peccare, & abuti suâ 19
potestate in perniciem possunt, & primùm nè ædi-
ficia publica ita fiant, ut veriùs in perniciem,
quàm utilitatem publicam eorum usus convertatur,
& sint potiùs utilia, quàm magnifica, & one-
rantia, nam, ut inquit Ulpian. lib. 36. ad edict. = Ex
officio sumptus faciendi sunt, & si expediat = leg. 3. 20
ff. de contrar. Tutelæ, & utilis act., præcipitque,
illorum utilitatem spectandam semper esse,
cum autem utiliter impensum videri nequeat,
nisi quatenus impendi oportuit, benè Anton. 21
Fabr. in pandectas ad Leg. Si quis negotio 25. ff. de
negot. gest., nimiæ proinde, immodicæque eroga-
tiones Curatori reputandæ non sunt, ut in d. leg. 22
si quis negotia, quâ expressè disponitur, quod, si
aliena negotia gerens plus, quàm oporteret, impen-
deris, recuperaturum eum id, quod præstari debue-
rit, & ibi Angel., & leg. 2. ff. ubi Pupillus educa-
ri debeat, idque procedit, tametsi illæ honestæ,
ex liberalitate, bonâ fide, & respectu æstima-
tionis factæ dicantur, modò tales non sint, ut 23
prudens Pater Familias ex suis bonis non hone-
stissimè fuisset erogatrus, juxtà responsum Pau-
li ad Edictum lib. 38. relatum in leg. cum plures
12. §. Nimium cum seq. ff. de Administr., & pe-
ricul. Tutor. culpatur siquidem nimietas in im- 24
pendiis, in omni actione optimè Cujac. ad d. lib.
Pauli tom 2. oper. Posthum. fol. mihi 615. lit. B.

Et quidem, si effusæ, immodicæque impensæ
ratæ habendæ essent, quà ratione impleretur
mens legum unicè providere satagentium Ci-
vium incolumitati, quorum Patrimonia gravi-
bus, & immoderatis contributionibus corrodi, 25
ac confici noluerunt? Ex sententia namque Ul-
piani d. leg. 3. præficiuntur Curatores hujusmo-
di operibus, ut leventur, non ut mergantur Ci- 26
ves impendiis nimiis, imò ea adeo vitanda sunt,
ut consultiùs quandoque egisse videantur, si pe-
nitus dereliquerint rem, in qua reficienda uti- 27
litas, aut commoditas impensæ non sit respon-
sura, Valenz. con. 179. num.16., Munoz. de ra-
tion. cap. 19. num. 20.

Cùm igitur Curatores, ut inquit Paul. in di-
cta leg. cum plures, id erogare possint, quod quis- 28
que ex rebus suis honestissimè fuisset erogaturus,
& instar Patris familias, eam publicis rebus di-
ligentiam præstare teneantur, quam rebus suis 29
quisque præbere debet leg. Magistratus 6. ff. de
Administrat. rer. ad Civit., Rovit dec.36. num.15.,
Ageta ad decis. Molæ. tom.2. §.16. quæst.26. n.36.
vers. debent itaque, Miler. de offic. Magistrat cap.
16. §.1. num.5., Ising. de promot. bonorum cap. 5.
num.66. in fin. firmans, id potiori jure procede-
re in Officialibus publicis ob publicum interesse
quam si omiserint, illicò negligentiam, & cul-
pam contraxisse dicantur, Rovit. d. decis. 36. lo- 30
ca citat., Miler. loco pariter citat., Menoch. cons.
1194. num.18., & 30., Urceol. decis. Florent.21.
num.4., & 5., Rota coram Dunoz. Jun. dec.604.
num. 19. vers. Ministri, & coram Bich. dec. 646.
num.24.

n.24., *& seq.*, quà ratione dici potest, D. Curatorem ad hunc modum ad has regulas respexisse in perficiendo opere, cui erat præstitutus? Pontem enim non privato Civium usui, atque utilitati dumtaxat accommodatum, sed Regiam magnificientiam superaturum extruxit, atque adornavit cum ingenti sumptu scutorum 13109. duplo fere majore illo, quem quatuor Pontibus efficiendis satis futurum æstimaverat Architectus, unde prò illo repetendo actio nulla competit D. Curatori, qui imprudenter susceperit
31 opus, damnosè idem prosequutus fuit, & inutiliter demum absolvit, optimè *gloss. in leg. Pomponius 10. in fine princip. ff. de negot. gest.* ibi = *Vnde si incepi domum ædificare, quæ non expediebat Domino, tunc non habeo actionem* = & quidèm si in *Tarquinio*, quod Jovis Templi fundamen-
32 tis jaciundis totam futuri operis impensam profudisset, vituperatum scribit *Albertus de re ædificatoria lib.2. cap.2.*, quanto potiori jure increpandus erit D. Curator, qui cum adeò exorbitanti impensa Pontem istum construxit non in Urbe, aut in Regia, vel militari via, sed in agro, ideòque construendum non erat sectis, prægrandibusque lapidibus, quasi muniendus esset adversus assiduas Carrorum incussiones, aut obfirmari deberet prò ferendis vastissimis oneribus obeliscorum, vel tormentorum per eum trahendis; per eumdem enim reptare debebant jumenta fruges ex agris collectas ad Civitatem evehentia, vel non nisi levibus thedis, cisiisque Civium ad Villas proficiscentium conterendus erat.

Sed crescit D. Curatoris culpa, qui semper profusior, inque impensis evitandis indiligens, relictis veteribus pilis, firmissimis quidem, novoque faciendo Ponti aptissimis, ut edixerat Architectus, illum alibi construxit, & licèt primò opportunum uactus fuisset locum, in quo aderant lapideæ rupes obfirmissimæ, quibus capita Pontis committeret, nihilominus post deperditas plures impensas, pœnitens electionis factæ de loco, qui forsan videri potuisset æquè idoneus, ac ille designatus ab Architecto, omnium deterrimum situm elegit; Pontem namque ædificavit in ea parte fluminis, in qua ob soli mobilitatem opus fuit, defixis præ grandibus, terratisque sudibus inspissare solum, illudque firmare gravissimis cœmentis, super quibus Riparum subices, bases, & pedamenta pilarum locarentur, in hac autem sola situs mutatione bis ille imprudens fuit; cavisse enim debuerat principiò, nè quid aggrederetur supra vires hominum, nevè quid susciperet, quod cum rerum natura protinus depugnaturum es-
33 set, ut præcipit *Leo Baptista Albertus de re ædificator. lib.2. cap. 2.*, in utroque peccavit Curator, multiplicando scilicet impensas non necessarias, quibus impares sunt Cives, & Incolæ Territoriorum adjacentium, quasque nemo ex rebus suis honestè, & prudenter fuisset erogaturus, atque etiam malè rem gessit eligendo situm contra omnia artis præcepta, nàm, ut scripsit
34 idem *Albertus d. lib. 4. cap. 6.*, Pons ibi locandus est = *ubi, & facilè ponere, & impensa non gravissima perficere, & æternum futurum sperare liceat. Captanda igitur Vada non profundiora, non abruta, non incerta, non mobilia, sed coæquata, & mansura, undè infrà subdidit ergo erigendæ Ripæ, vel potius rupes lapideæ, namque obfirmissimæ quibus capita Pontis committas* =.

Rejiciendaque prorsus est excusatio illa, quà diceretur, istiusmodi loci mutationem, & situs electionem fuisse necessariam, ut antiqua via, quæ erat obliqua, fieret directa, & sic pulchrior. Quia, præterquamquod sat esset dicere, Dominum N fuisse præpositum reficiendis Pontibus, non autem dirigendis viis, quod opus nec utile, nec necessarium erat; respondetur, quod quantum providi fuerant Majores obliquando viam, tantum ille imprudens fuit eamdem dirigendo; illi enim viam inflexerunt, ut Pontem construerent in loco, in quo alter Fluvius jam Umbronem subiverat, ne alioquin inutilis redderetur Pons, prout est ille recenter extructus in loco, in quo dictus Fluvius intersecat iter, quia nondum in Umbronem confluxit, ex quo magis, magisque augetur præjudicium Incolarum, quibus opus est quinto Ponte, quo continuetur iter illo alio Fluvio interreptum.

At verò, si D. Curator eo solo nomine damnandus esset, quod in opere magis sumptuoso, quàm utili plus, quàm oportuerit, impenderit, quanto graviori censurà notandus videbitur, si consideremus non solùm impendisse quantitatem duplo majorem necessarià, sed illam profudisse in sola parte suscepti operis, nam adhuc construendi sunt quatuor Pontes, quibus conjungantur Flumina viam intersecantia, qui sanè Pontes si adornandi essent pari magnificentià, quà primus exædificatus fuit, impensa prò absolvendo universo opere taxata in scut. 7000. excederet scut. 50000., nemo autem non videt, Dominos Prædiorum adjacentium, quibus præbendorum sumptuum necessitas imponenda est, 35
ex *leg. omnes 11. Cod. de operib. public.*, vel impares prorsus esse nedum dicto sumptui, sed illi etiam, qui esset necessarius prò conficiendo opere, juxta delineationem Architecti, vel saltem in hoc opus collaturus impensam non responsuram utilitati ex eo habendæ, licèt ad ejus dumtaxat mensuram, & modum pecunia imperanda sit, sola namque utilitas est causa, ex qua oritur 36
obligatio contribuendi Pontium refectioni, ideoque, cessante publicà utilitate; cessat omnis obligatio, *Card. de Luca de regal. disc. 139. per* 37
tot., & præsertim *num. 5.*, *& disc. 156. num. 4.*; si igitur Curator operis ultra singulorum vires, & cum impensa longe majori, quàm necessitas postularet, aut publica utilitas requireret, Pontem construxit, illud amplius, quod arbitrio suo impendit, nullà actione repetere poterit, juxtà 38
d. glossam in l. Pomponius 10. ff. de negot. gest., Cives enim non tenentur pro iis, quæ, non necessitate publicà urgente, sed agentium liberà 39
voluntate, effectui data fuere *Besold. cons. 113. num. 17. lib. 3.*

Hæc

Hæc igitur cùm ità ſe habeant, & lata culpa
D. Curatoris evidenter reſultare videatur, tum
ex eo, quod malè geſſit, tum etiam ex eo, quod
rectè gerere omiſit, hoc enim caſu omiſſio aſ-
ſumit naturam commiſſionis, parique pœnâ
plectuntur, quia par irrogant damnum, ut pro-
batum eſt in *§. Et quamvis certi juris ſit verſus*
finem, in dubium venire nequit, quin ille de
jure tam prò commiſſis, quàm prò omiſſis te-
neatur ad emendationem damni, quod ſuâ cul-
40 pâ publico illatum eſt, argumento *Text. in leg.*
cum quidam 17. §. Eas, qui ex adminiſtratione ff. de
uſur., *benè Franciſcus de Claper. in centur. cauſſ.*
cauſ. 62. quæſt. 4. num. 12., & magis in ſpecie
Curt. jun. conſ. 19. nu. 8. paulo poſt med. lib. 1. Burſat.
conſ. 193. nu. 9. & ſeqq., *Joannes Heeſer de ration.*
redd. loc. 10. num. 266. cum plurib. ſeqq., *Myler de*
Official. Magiſtrat cap. 17. §. 1., *& cap. 18.*, *Ur-*
ceol. deciſ. Florent. 21. num. 3., *& per tot.*, *in di-*
cta Romana Aſſentiſtatus 19. Novembris 1698. §.
12. cum ſeqq.

Quæ ſi procedunt inſpectâ merà juris cenſu-
rà, quanto potiori ratione omnem damni emen-
dationem Curator præſtare tenebitur eò quia in
juſſu Principis, & contra formam ab eo præ-
ſcriptam adeo immoderatos ſumptus fecit? Re-
gia enim Celſitudo in Ducalibus literis deputa-
tionis D. N. eum præfecerat operi = *per metter*
in eſecuzione le propoſte del Signor Matematica N.
già approvate da S. A., = eidemque commenda-
verat, ut cum ſumma ſumptuum parcitate il-
lud compleret = *acciò venga fatta con ogni più di-*
ſcretta economia, ed in ſomma ſaprintendere, in-
vigilare, aſſiſtere, e provedere a tutto quello, e
quanto ſtimerà V. S. poter biſognare, ed eſſere di
meglio ſervizio di S. A. R., e di maggior ſollievo
dell' univerſale, e degl' intereſſati per l' eſecu-
zione totale di queſti lavori = ; formam igitur, &
modum ſuæ deputationis ſervare debebat Cura-
41 tor, nec integrum ei erat ab illa recedere, ut
ſancitur *in leg. 2.* ibi = *modus is ſervari debet, quem*
Prætor ſtatuit = *ff. ubi Pupillus educari debeat*,
Roudens deciſ., *Piſan. 4. num. 1. 6. 7.*, *& 193. part.*
1., *Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 5. cap. 1. nu.*
121., verum ipſe nulla ex parte munus ſibi in-
junctum curavit, poſthabuit enim delineatio-
nem Pontis ab Architecto propoſitam, non fru-
galitatem, & utilitatem, ſed ſumptuoſam, per-
nicioſamque magnificentiam in opere quæſivit,
idem non perfecit, ſed rem eò redegit, ut non
cum utilitate, ut præceperat, atque inculca-
verat Regia Celſitudo, ſed non niſi cum ſubdi-
torum graviſſimo incommodo abſolvi poſſit,
ex qua adeò palmari tranſgreſſione cum culpa
42 contrahi dicatur, ut, ducto argumento à *Text.*
in leg. ſi Pupillorum §. Si Prætar ff. de reb. eorum,
qui ſub tutela, *probat Matthias*, *& Sanz. de re*
criminal. contr. 72. nu. 11. cum tribus ſequen., nil
proindè mirum, ſi quod ampliùs impendit, quàm
ſibi liceret, & neceſſitàs operis poſtularet, repe-
43 tere nequeat per *Text. in leg. qui aliena negotia*
33. §. Libertos de negot. geſt., ubi Teſtator, liber-
tos certam pecuniam ad ſumptus monumenti
accipere voluerat; cumque illi amplius ero-
gaſſent, Juriſconſultus reſpondit, non rectè
peti, *cum voluntas finem erogationis fecerit*, & 44
ibi *Gloſs.*, quam ſequitur *Bartol.*, *Angel.*, *&*
Caſtrenſis, qui notat, majorem ſummam à Li-
berto repeti non poſſe ob præjudicium, & dam-
num, quod faceret heredi erogando plus in
conſtructione monumenti, quàm Teſtator præ- 45
cepiſſet, ideoque, ut ibidem optimè ratiocina-
tur *Anton. Fabrus pandect. tam. 1.*, cum id, quod
plus impenſum fuit, ad onus, & incommodum
alicujus pertinere debeat, ad eos certè pertine-
bit, qui impenſam fecerunt, alioquin eſſet in
eorum poteſtate prò arbitrio heredem onerare, 46
quem noluit Teſtator onerari ſuprà taxatam à
ſe quantitatem.

Quam rationem nemo non videt ſummoperè
urgere in caſu noſtro, in quo contrà Curato-
rem clamat graviſſimum damnum, quod in-
ferretur innumeris Civibus, & quidem pauper-
rimis, quos arbitrio ſuo oneraret maximis im-
penſis inconſultò profundendo publicam pecu-
niam, in cujus erogatione adeo moderatum,
adeo æquum debet eſſe hujuſmodi Curatorum,
aliorumque ſimilium officialium arbitrium, ut
nihil, inconſulto Principe, eiſdem agere conce-
datur *argumento Text. in leg. ſi in Provincia Cod.* 47
de ann., *& tribut. lib. 10.*, *Bald. de Ubaldis de*
conſtit. tract. magn. tom. 6. part. 1. fol. 18. num. 5.,
ubi, quod Officiales publici non poſſunt ſolve-
re ex capite ſuo unum nummum *Rota in Roma-* 48
na Aſſentiſtatus 19. Novembris 1698. §. 30.
coram Molinei Decano, & juſtâ quidem ratio-
ne, quia ipſi non Domini, ſed diſpenſatores fi-
deles ſunt publicæ pecuniæ *Capoblanc. de offic.*
Baron. pag. 1. num. 37. tom. 1. Quinimò tàm pro- 49
vidè, tàm diligenter, tàm piè illam admini-
ſtrare, & contrectare debent in publicis ſump-
tibus faciendis, ut, ſi fortè Princeps in eiſdem
decernendis juſtum modum exceſſiſſet, adeout
eorumdem nimietas Cives mergeret, Curator 50
non relevetur, ſi antequam operi manum ad-
moveat, de hoc Principem non monuerit, du-
cto argumento ab egregia ſententia *Ulpiani in*
dicta leg. 2. ff. ubi pupillus educari debeat, ubi hæc
habet = *Hoc amplius, & ſi Prætar modum ali-*
mentis ſtatuit, verumtamen ultra vires faculta-
tum eſt, quod decretum eſt, nec ſuggeſſit Præto-
ri de ſtatu facultatum, non debet ratio haberi ali-
mentorum omnium, quia, ſi ſuggeſſiſſet, aut minue-
rentur jam decreta, aut non tanta decernerentur =
idemque ſtatuit de alimentis præter modum fa-
cultatum à Patre filiis relictis; quamobrem, ſi
D. Curator ratione ſui muneris Principi ſugge-
rere debuiſſet, ut minueret imperatas impen-
ſas, ſi fortè illæ immodicæ compertæ fuiſſent,
quà juſtà ratione eaſdem arbitrio ſuo aggravare
potuit in perniciem ſubditorum, quorum utili-
tati, ac commodo Princeps ipſe ſervire opta-
bat?

His ità conſtabilitis, facilè ſolvuntur argu-
menta prò D. Curatore excuſando adducta. 51
Nam *Text. in leg. 2. Cod. de operib. public.* diſpo-
nit, pecunias, quas diſpenſatores Ærarii in
publicum opus ex Ærario præbuerunt, eis ac-
cepto

ceptο ferri oportere, ut explicat *Cujac. ad di- ctum titul. Cod. tom. 5. oper. Posthum. fol. 1228. lit. D.*, ideoque juvare nequit Curatorem in-
53 consultò pecuniam erogantem, quem jura omnia ad damni emendationem præstandam obligant, idemque de re adeo malè gesta excusari nequit, eò quia in literis Ducalibus deputationis certa expensa taxata non legatur, quia, ut jam ostendimus, id non subsistit in facto, nam in illa habetur relatio ad ea, quæ proposita fuerunt ab Architecto, præcipiturque, ut in opere efficiendo inutilibus expensis parcatur, & in jure non officeret, quia de jure publici operis Curator utilia gerere, & inutilia vitare tenetur, publicæ utilitati, atque necessitati dumtaxat sumptus accommodando.

Prout etiam non subsistit, quod Architectus, sine prævià operis faciendi cognitione, atque exactà expensarum dispunctione illas taxaverit, quia nemo non videt, quàm absurdum sit asserere, Architectum rem ad Principem retulisse, illà priùs maturè non cognità, atque perspectà, solertissimosque Regiæ Celsitudinis ministros adeò exordes, indiligentesque fuisse in re tanta, in qua agebatur de ingenti pecunia imperanda tot subditis, ut priùs non inquisiverint, an impensæ superaturæ essent illorum vires, quodque quatuor Pontium constructionem D. N. demandaverint, nullà certà impensà priùs designatà; id enim, ut sensui patet, nimium repugnat consuetæ, ac rectæ rationi agendi, cum in operibus nedum consideretur opus ipsum, sed habeatur respectus ad modum, & deindè ad expensas, longè verò absurdiùs est comminisci, quod D. N. ignoraverit expensarum designationem factam ab Architecto; nam in re adeò diuturni laboris, & in qua illum sæpiùs egisse oportuit cum Architecto, non est possibile dissimulare, ipsum ignorasse expensarum quantitatem ab illo constabilitam.

Parvique refert, quod quotidianà experientià compertum sit, raro expensas respondere dicto Architectorum, sed illas semper superare quantitatem in designatione operis taxatam; nam, præter quàm quod Curator, statim ac noverat prò conficiendo universo opere non sufficere quantitatem ab Architecto designatam, ad
53 Principem id referre debuisset, argumento *Text. in leg. si quando* 8. ibi = *ad nostram scientiam referatur, ut, ubi amplior poscitur quantitas, imperialis extet Auctoritas*=*Cod. de operib. public.*=respondetur, non idcircò erogationem arbitratu suo eidem facere licuisse, sed servare debebat
54 justum modum, & quidem æquissimus videri potuisset ille, quem præscripsit lex, quam Ephesi fuisse refert *Vitruvius initio lib. ultimi* = *Nam architectus, cùm opus publicum curandum recipit, pollicetur quanto sumptu id sit futurum, traditâ æstimatione Magistratui, bona ejus obligantur donec opus sit perfectum. Eo autem absoluto, cùm ad dictum impensa respondet, decretis, & honoribus ornatur. Item, si non ampliùs, quàm quarta in opere consumitur, ad æstimationem est adjicienda, & de publico præstatur, neque ullâ pœnâ teneatur: Cùm verò ampliùs, quàm quarta in opere consumitur, ex ejus bonis ad perficiendum pecunia exigitur* = Justa hanc legem summopere commendatam à *Cujacio ad tit. 11. Cod. de operib. public. tom. 5. oper. posthum. col. 1228. lit. C.*, quisque videt quantum D. Curator deviaverit à Justitiæ, & æquitatis regulis sextuplam proportionem excedendo.

Frustraque excipit, se usum fuisse consilio, Judicio, & operâ Peritorum, illosque in erogandis expensis obsecundasse, quia ipse non erat simplex honorarius Curator operis omni carens administratione, quo casu excusari forsan potuisset, sed eum cura omnis, totaque administratio ejus fidei, diligentiæ, atque industriæ plenè commendata fuisset, de omnibus ad suum munus pertinentibus strictam rationem reddere 55
tenetur *Excobar de ratiocin. cap. 3. num. 3., & in dicta Romana Assentistatus 19. Novembris 1698. §. 19.*, & obligatur ex facto ministrorum sibi subordinatorum *leg ex facto 30. ff. de negot. gest. Cart. jun. dicto conf. 19. sub nu. 8. Joannes Hersfer de ration. redden. loc. 10. num. 268., & seq.*

Mutatio verò situs minus excusari potest, quia aggestio arenarum, quâ fauces arcuum veteris Pontis obstipatæ fuerant, non fuit facta vitio loci, sed vitio operis; nam Pila, cui innitebantur fornices gemini arcus dicti Pontis medium fluminis cursum occupabat, ictumque aquarum retundebat, proindeque arena abeisdem agglomerata facilè subsidere poterat, quod eventurum non erat, si unicà arcus fornice Pons ibi constructus fuisset, liberiori namque, & concitatiori cursu flumen devolutum, aquarum cuneo arenam detrudisset.

Nec denique D. Curatori favet favor publicus in publico opere splendidè adornando, quia, cum impensæ corradendæ essent non ex publico Ærario, sed privatorum, debuisset Curator horum utilitati consulere, non magnificentiæ; nam his etiam in operibus mediocritatem tuen- 56
dam esse, præcipit *Albertus de re ædificatoria lib 9. cap. 1., Petrus Gregor. Tholosan. de re publica lib. 2. cap. 9. num. 16.*, ubi referunt, plures Romanos Imperatores notatos fuisse, quòd ædificia magnifica potiùs, quàm utilia ex truxissent.

Tuscanen. Associationis.

Associationem si quis obtinuit, & diutissimo tempore in possessione Bonorum Debitoris permansit, ejus creditum vel extinctum reputatur, vel turbidum, & illiquidum efficitur, nec eidem pro residuo agenti suffragatur notula jurata fructuum ex dictis Bonis perceptorum, nisi validis coadjuvetur probationibus. Has autem neutiquam resultare ostenditur ex adnotationibus tactis in libro privato, atque suspecto, minùsque ex apoca afflictus informi, nec non ex unius Testis fide; Sententiam itidem contra alios latam nec pro adminiculo posse inservire ad comprobandam veritatem dictæ notulæ juratæ,

tæ, si ea contrariis elidatur probationibus pro census extinctione militantibus. Et quæ ad id demonstrandum, liquidandamque proinde eorum fructuum quantitatem satis esse valeant?

VOTUM XXIX.

1 *Associatio requirit creditum undique clarum tum in substantia, tum etiam in quantitate.*

2 *Ratio redditur, & explicatur.*

3 *Creditum ex longissima possessione Bonorum Debitoris, eorumque fructuum perceptione vel extinctum censetur, vel turbidum, atque illiquidum effectum*, & num. 4.

5 *Associatio ex credito turbido, & illiquido non debetur.*

6 *Notula jurata fructuum a creditore perceptorum attendenda est.*

7 *Declara, id procedere, ubi creditor non Actoris, sed Rei vicem sustinet*, & num. 8.

8 *Notula jurata fructuum perceptorum creditori pro residuo agenti non suffragatur, nisi aliis coadjuvetur probationibus*, & num. 9.

10 *Notula privata juramento destituta, nihil probat.*

11 *Procedit, licèt ex ea creditor non agere velit, sed excipere.*

12 *Liber privatus, si non apparet, a quo, & a quo tempore fuerit conscriptus, fidem non meretur.*

13 *Maximè, si fallax evincatur, & ad opportunitatem confectus.*

14 *Et ex quibus id valeat conjecturis argui?*

15 *Notulæ juratæ, ac etiam adnotationes erroneæ, & inter se discrepantes nihili faciendæ sunt.*

16 *Apoca privata carens recognitione characteris non attenditur.*

17 *Idem, si in publico aliquo Archivo non fuerit exhibita.*

18 *Apoca privata simplex, & informis non vacat antidatæ suspicione.*

19 *Testis unicus fidem non facit.*

20 *Licèt illustris persona sit.*

21 *Ac etiam S.R.E. Cardinalis.*

22 *Fides extrajudicialis pendente lite expiscata non admittitur*, & num. 52.

23 *Notula jurata, ubi ex ea velit agi, nil omnino coadjuvatur informibus attestationibus.*

24 *Fides juramento carens nullo numero est habenda.*

25 *Testi quod sinè juramento debeat deferri, nec ipse Papa valet statuere.*

26 *Cardinalis attestatio, etiam sinè juramento, admittitur.*

27 *Testis depositio si ad Instrumentum se referat, quod numquam fuerit exhibitum, vel ab eo censetur discordare, vel illud ne confectum quidem præsumitur.*

28 *Notulæ privatæ fidem non conciliant probationes sivè erroneæ, sivè etiam mendaces, licèt simul junctæ*, & num. 29.

30 *Sententia lata super statu rei cum legitimo contradictore, ab eoque acceptata, nocet aliis interesse habentibus, quantumvis non citatis. Et quando secus?* num. 31. ad 34.

31 *Sententia inter alios lata super statu rei nequit eos afficere, qui non coæquale tantùm, sed majus habent interesse in Causa.*

32 *Sententia contrà unum lata ut alterum afficiat, requiritur identitas rei, Personarum, & Causæ.*

33 *Debet autem strictè quoad rem, atque Personam interpretari.*

34 *Quarum una si deficit, nequit exceptio ex altera proponi.*

35 *Sententia inter alios lata super statu rei, adminiculum ritè factarum in causa probationum inducit, etiam contrà non citatos.*

36 *Intellige, si probationes tunc allatæ aliis non elidantur probationibus.*

37 *Censu extincto, nulli debentur fructus.*

38 *Census extinctio inducitur, quoties creditor ex Bonis Debitoris fructus percipit suo credito majores.*

39 *Creditor census fructus, quos credito majores percepit ex Debitoris Bonis, tenetur absque istius declaratione in sortem imputare.*

40 *Eaque proportionabiliter imminuta haberi debet.*

41 *Creditor census debet in exonerationem Debitoris referre fructus ex ejus Bonis nedum perceptos, sed quos etiam potuit percipere.*

42 *Fructuum perceptio ex ipsa possessione resultat.*

43 *Liquidatio difficilis est probationis.*

44 *Liquidatio fructuum debet prudenti Judicis arbitrio remitti.*

45 *In liquidatione fructuum solet Judex, ac debet leviores admittere probationes.*

46 *Fructuum certa quantitas de Bonis Debitoris medio tempore perceptorum desumi valet ex affictibus a creditore celebratis tempore tum adeptæ, tum dimissæ ab eo possessionis*, & num. 60.

47 *Eademque quantitas maximè pro certa habenda est, si consonat cum moderna legali taxa*, & num. 61.

48 *Bonorum valor demonstratur ex illorum æstimationibus tempore non suspecto peractis.*

49 *Fructus stabilium, juxta modernam legalem taxam, calculantur ad rationem quatuor pro centenario.*

50 *Fructus a Creditore ex Debitoris Bonis perceptos contendens fuisse taxâ legali majores, tenetur id concludenter demonstrare.*

51 *Creditor, qui possidendo ejus Debitoris Bona, tamquam diligens Paterfamilias illa administravit, debet in diminutionem debiti fructus dumtaxat perceptos calculare, non eos etiam, quos potuit percipere.*

53 *Testes ad proprium commodum deponentes, ad probandum non sunt idonei, ut nec examini mereantur subjici.*

54 *Iisque, etiam examinatis, fides non adhibenda.*

55 Do-

55 *Dolus, & malo fides Administratoris Ecclesiæ in affictu ejus nomine celebrato conjici rectè valet ex omissa Instrumenti confectione, & conventionibus secretò initis*, & nu. 59.

56 *Inde autem omissio debitarum etiam solemnitatum potest inferri.*

Præsertim, si, celebrato altero subinde affictu cum solemnitatibus, constat, majorem ex eo reditum obvenisse, num. 58.

57 *In affictibus Bonorum Ecclesiæ tenentur ejus Administratores curare, ut Edictorum fiat affixio, & candelæ accensio.*

60 *Fructus medio tempore a Creditore percepti ex Debitoris Bonis, liquidandi sunt vel juxta antecedentes, & subsequentes locationes ab eodem Creditore factas, vel consentaneè ad legalem taxam*, & num. 61. & 62.

62 *Fructuum liquidatio juxta legalem taxam, maximè attendenda est, si locationum cum ipsa concordantium habeat adminiculum:*

ANSUINUS Contuccius complures imposuit census super Tenuta *del Formicone*, & præcipuè duos favore Camilli Cavetani, unum in sorte scutorum 1000., alterum in sorte scutorum 1500., postmodum verò cum Alexandro Sen., & Justiniano pariter Sen: de Orphinis contraxit ingens æs alienum, quod ut exolveret Quintilius Contuccius heres, utque se liberaret ab eo, quo ipse etiam erga eosdem de Orphinis sese obstrinxerat, anno 1656. post obitum D. Alexandri in solutum dedit præfato Justiniano, & Mutio ejus fratri plura bona stabilia in Civitate, & Territorio Tuscanellæ existentia valoris scutorum 17200., inter quæ aderat etiam dicta Tenuta *del Formicone*.

Quoniam verò Camillus Cavetanus creditor anterior censum scutorum 1000. legati nomine reliquit Ven. Societati Misericordiæ Tuscanellæ, alterum autem prò ratâ scutorum 1000. Societati Confalonis, & prò reliquis scutis 500. legavit Hospitali ejusdem Civitatis; idcircò d. Ven. Societas Misericordiæ anno 1679., citato D. Mutio Orphino tàm proprio, quàm tutorio, & curatorio nomine Justiniani Jun. ejus nepotis prò fructibus decursis, & non solutis associationem ad eamdem Tenutam ab A.C. impetravit, sed brevis fuit possessio, breve associationis tempus: Cum enim anterior esset census scutorum 1500., quem Camillus Creditor legaverat Confaloni, & Hospitali, hæc duo Loca Pia coram eodem A.C. aliud mandatum de associando expediverunt, cujus vigore ejectâ Societate Misericordiæ adepta fuerunt possessionem Tenutæ *di Formicone* die 6. Martii 1682., eamdemque ad mensem Octobris anni 1704. retinuerunt.

Interim verò è vivis excessit Justinianus Orphinus Jun. filius posthumus præfati Justiniani sen. cum adhuc esset sub cura Mutii ejus Patrui, reliquitque post se Alexandrum Jun., & Carolum Mariam ejus filios rerum omnium prorsùs ignaros; deindè autem decessit & Mutius, cumque heredem scripserit Annam Victoriam Uxorem, ista proprio dumtaxat nomine egit adversùs dictam Societatem Confalonis, & Hospitale, ut exhiberent notulas juratas fructuum perceptorum, quibus exhibitis, cum constiterit, prædicta Loca Pia nedum Creditum suum esse consequuta; verum etiam plus debito exegisse, anno 1704. dicta Anna Victoria manutentionem obtinuit, seseque in totius Tenutæ possessionem intrusit, à qua tamen respectu trium ex quatuor partibus, quæ pertinebant ad dd. Alexandrum, & Carolum Mariam, expulsa fuit d. Vidua, ac D. Abbas Arnò ejus Donatarius primò ab A.C., deindè à Sacræ Rotæ Auditorio, & in dictis tribus portionibus manutentio prædictis fratribus concessa fuit.

In hoc rerum statu Officiales Societatis Confalonis, & Hospitalis contendentes se esse Creditores aliorum fructuum decursorum à die dimissæ possessionis, sub initium anni 1712. iterum ab A.C. postularunt associationem ad dictam Tenutam, eamdemque mense Septembris proximi elapsi obtinuerunt, adversus quam interjecta fuit à Dominis de Orphinis appellatio: Verumtamen dubitantes, an ipsis expediat diutiùs litem prosequi, me requisiverunt, ut, examinatis contrarii Decreti fundamentis, prò veritate senteutiam meam dicere velim; an scilicet illa adeò solida, ac firma sint, ut ipsi destitui videantur justâ spe experiendi meliorem Judicii aleam, felicioremque sortem in Causa, de qua agitur, prosequutione? Quamobrem, totâ re sedulo studio perspectâ, omnibusque circumstantiis diligenter expensis, respondendum credcrem, quod DD. de Orphinis justâ ratione sperare valeant, victoriam consequi se posse, cum eorum exceptiones omninò Juri consonæ videantur.

Defici namque videntur prædicta Loca Pia
præcipuo ex extremis ad associationem assequendam necessariò requisitis, quale est creditum undiquè clarum, certum, liquidum, ac
determinatum, tùm respectu substantiæ, tùm 1
etiam respectu quantitatis, ad tradita per *Merlin. de Pignorib. lib. 5. tit. 2. quæst. 77. num. 41., Gratian. discept. 22. num. 1., Cyriac. contr. 119. nu.4., Marescott. var. resolut. lib.2. cap.117. nu. 21., Urceol. consult.9. num.8., Bonden. collect.50. nu.215., & seq. lib.2., Pacif. de Salvian. interd, inspect.1. cap.5. nu.2., Rota post ipsum decis.203, nu.3., cor. Merlin. decis.212. num.14., coram Celso decis.40. num.1., & 17., coram Bich. decis.183. num.4., & decis.504. num.3., & 4., in rec.decis. 688. num.4., & decis.743. num.9. part. 3., decis. 609. num.1. part.4. decis.243. num.4. part.11., decis.191. num.7. part.18., in Romana Salviani 27. Januarii 1712. §. Qualitas coram Falconerio, & in Tusculana Salviani 4. Martii 1712. §. Injustitia siquidem coram Lancetta.* Ob summam illam æqui, bonique rationem, ut nempè Reus scire
possit quousque Creditor in possessione esse de- 2
beat, utque ipse optionem habeat vel patiendi immissionem, vel illam evitandi solvendo summam Actori debitam *Rota decis. 191. nu.7. part. 18. rec.*

18. rec. in Bononien. Legati 1. Julii 1709. §. Ratio coram R.P.D. Ansaldo, & in dicta Tusculana Salviani 4. Martii 1712. dict. §. Injustitia in fine coram R.P.D. Lancetta. Cum enim dicta Loca Pia per longissimum 22. annorum spatium possessionem controversæ Tenutæ retinuerint, ex
3 eaque fructus perceperint, eorum sanè creditum ex longissima ista possessione, & diuturna fructuum perceptione vel penitùs extinctum, integrèque exolutum præsumitur, ut ad rem firmat *Rota coram Celsa decis. 350. num. 7., & coram Bich. decis. 504. num. 4., & 13., in rec. decis. 451. num. 3. part. 13., & in dicta Tusculana Salviani 4. Martii 1712. §. Hæc autem cor. Lancetta*, vel saltem adeò turbidum, illiquidumque
4 redditum fuit, ut ineptum prorsus sit, & inefficax ad obtinendam assoiciationem, ut observat
5 *Pacif. de Salvian. interd. inspect. 1. cap. 5. num. 2., Rota post ipsum decis. 203. num. 1., & seqq., coram Cavaler. decis. 139. nu. 5., & 6., in rec. decis. 411. num. 26. part. 5., decis. 30. nu. 14., & 15., decis. 62. num. 6., & decis. 156. nu. 13. part. 8., decis. 243. num. 4. part. 11., decis 451. num. 5. part. 13, decis. 175. num. 6., & 7. part. 15., decis. 437. nu. 14. part. 18. recollect. per Palm. Nepot., decis. 157. num. 14., & in Romana Salviani 2. Julii 1708. §. Injustitia coram Lancetta*.

Frustraque prò excludenda tùm præsumpta crediti extinctione, tum illius illiquiditate afferuntur notulæ juratæ per Confalonem, & Hospitale, petente Anna Victoria Orphina, olim exhibitæ, ex quibus resultare exadverso contendi-
6 tur, majores ex dicta Tenuta non fuisse perceptos, quàm qui adæquarent creditum fructuum censualium jam antè adeptam possessionem decursorum, & illorum, qui postea dietim, annuatimque usque ad diem dimissæ possessionis decurrerunt, quas quidem notulas juratas omninò attendendas esse tamquàm prò regula statuit *Rota coram san. mem. Alexand. VIII. decis. 226., coram Card. Celso, decis. 350. utrobique num. 15., in rec. decis. 161. num. 29. parte 6., in Romana Salviani 22. Junii 1705. §. Non obstat coram bon. mem. Muto, in Romana Pecuniaria 2. Junii 1706. §. Verùm licet coram Ansaldo, in Romana Dotis 13. Junii 1710. §. Profligata coram Crispo*.

Etenim quantum vera est istiusmodi contraria regula, tantum vera est etiam, ac recepta solemnis ejusdem regulæ limitatio, quâ traditur, quod, quoties Creditor non Rei, sed Acto-
7 ris vicem, personamque sustinet, & quoties ad exhibendam notulam juratam non convenitur à Debitore contendente, debitum vigore fructuum jam perceptorum esse solutum, sed viceversâ Creditor ipse, qui diù fuit in possessione, fructusque percepit, agit, petitque, alia sibi bona adjudicari, aliamque sibi solvi quantitatem, cujus adhuc se creditorem esse contendat, hoc
8 certè casu minimè sufficit talis notula jurata, sed aliis concludentibus probationibus tenetur Creditor quantitatem fructuum perceptorum liquidò demonstrare, prout distinguendo, concorditer tradiderunt *Merlin. de Pignor. lib. 5. tit. 2. quæst. 77. ex num. 45., Constantin. ad statut. Urb. annot. 58. num. 12. vers. quod talis notula, Rota post eumdem decis. 185 num. 3., Ansald. in addit. ad decis. 97. num. 18. juxta Romanam impress., Rota in rec. decis. 451. num. 12. part. 13., dec. 175. nu. 8. part. 16., decis. 392. num. 9. part. 19., coram Emerix jun. decis. 11. num. 5. & seqq., & decis. 306. num. 5., in Terracinen. Pecuniaria 9. Junii 1704. §. Nec ex exhibitione coram bon. mem. Caffarello, in Romana, seu Sabinen. Pecuniaria 15. Martii 1709. §. Neque videtur vers. inter quas coram R̃mo Kaunitz, in Romana Salviani 27. Junii 1710. §. Nec impedimentum vers quia dicta Vinea coram Falconerio, in Nepesina Manutentionis 22. Aprilis 1712. §. Nec venit ambigendum cor. eodem, & in Romana Spolii 19. Februarii 1712. §. Adeout vers. licet ad alterum effectum coram Ansaldo*.

Hujus profectò generis non sunt illæ, quibus Officiales Confalonis, & Hospitalis agnoscentes vim, & efficaciam nostræ exceptionis, coadjuvare conantur prædictas notulas juratas; Rem namque ordiendo à nonnullis fructuum partitis à Societate Confalonis in quodam libello privatim descriptis, & relatis in *nostro Summario num. 3.*, satis esset respondere, quod, si notulæ, 9
licèt jurisjurandi religione munitæ minimè defertur, quoties Creditor non excipit, sed agit, juxtà eâ, quæ proximè firmavimus, quantò potiori jure credi nequaquam poterit privato libello, privatæque descriptioni Sacramenti auctoritate destitutæ, cùm certi juris sit, hujus- 10
modi privatas notulas, si jurejurando confirmatæ non reperiantur, nullo numero habendas 11
esse, quantumvis Creditor non sit Actor, sed Reus, teste Jo: *Andrea in Addit. ad speculat. tit. de instrum. edit. § Nunc verò aliqua 13. num. 21. litt. A., Gutier. de Tutel. part. 3. cap. 1. num. 156., Garz. de expens. cap. 20. num. 23. vers. Præterea, Scappucc. de util. Salvian. interd. quæst. 11. num. 2. vers. & notulam, & num. 4. lib. 3., Ansald. in addit. ad decis. 97. nu. 11. juxta Roman. impress., Rota coram Card. Cerro decis. 53. num. 7, & seqq., in rec. decis. 161. num 28. part. 6., decis. 302. num. 2., & 3. part. 14., & in Romana Spolii 19. Februarii 1712. §. Adeout in princip. coram Ansaldo*. Verùm prætereà dicimus, quod dictus
privatus libellus nullam omninò fidem mere- 12
tur tum quia non apparet à quo, & quo tempore fuerit conscriptus, immò verò, ut benè observat D. Causæ Patronus, valida urgent adminicula, efficacesque conjecturæ, quibus evincitur, quod ille nuper fuit ad præsentis causæ 13
opportunitatem confectus; tum etiam, quia partitæ in eodem descriptæ discrepant ab illis adnotatis in notula jurata anno 1704. nomine Hospitalis exhibita. *Summ. num. 2.* Cùm enim Hospitale prædictum unâ cum Societate Confalonis immissionem prò tertia parte obtinuis- 14
set, & singulis annis tertiam fructuum partem ex Tenuta *di Formicone* percepisset; idcircò in dicta notula jurata scripsit, sese tribus annis 1689. 1690., & 1691. exegisse prò sua tertia parte scuta 38. 99. 1. quolibet anno *dict. Summ. num. 2. lit.*

lit. A. Quamobrem, si conjugamus reliquas
duas æquales partes Societati Consalonis debi-
tas, perspicuum fit, annuam Affictus pensio-
nem ascendisse ad scuta dumtaxat 86.97.3. cum
tamen in dicto privato Consalonis libello descri-
ptus legatur dictorum trium annorum affictus
in quautitate scutorum 157. singulis annis exa-
ctorum. *Summ. num.3. litt.A*, quorum proindè
annua tertia pars Hospitali debita non quidem
in summa scutorum 38.99. 1., sed in quantitate
scutorum 52.33. calculanda erat. Quocirca no-
tulæ istæ, ac privatæ adnotationes, utpotè er-
15 roneæ, & inter se discrepantes nihili faciendæ
sunt, ut omissis generalibus, benè in proposi-
to *Rota coram Card. Cerr. decis.53. num.21., in
rec.decis.451. num.11. part.13., & decis. 175. nu.
9. part.16., & post bon.mem. Advoc. Constant. ad
statut. Urb. decis.185. num.6.*
Ut etiam juvari nullo pacto posse videntur
prædicta Loca Pia apocâ quadam, in qua Affi-
ctus celebratus dicitur cum Petro Joanne Poccio
die 15. Octobris 1685. prò annua responsione
scutorum 129. *Summ. num.4.*; tali namque apo-
16 cæ omnem prorsùs fidem abrogat tùm defectus
recognitionis characteris in hujusmodi scriptu-
ris omninò necessariæ, ut inquit *Rota coram Car-
din. Cerro decis.602. nu.9.*, ubi, quod talis scrip-
tura vires assumit à recognitione, *& decis. 785.
num.1., in rec. decis.103. num.9. part.5., decis.86.
num.34., & decis.172. num. 10. part. 12., decis.
242. num.4., & 5. part.14., decis.223. num.4. part.
18., & decis. 498. num.59. part. 59.*; tum de-
17 fectus exhibitionis in aliquo publico Archivio
*Farinacc. de falsit. quæst.153. num.144., Menoch.
cons.42. nu.11., & de præsumpt. lib.3. præsumpt.
20. num.32., Grammat. decis.106. in fine, Rota
in rec. decis.128. num.3. part. 18., & decis. 108.
num.16. parte 19.*; tum denique facies ipsiusmet
18 Apocæ, quæ est simplex informe folium, pro-
indeque minimè vacat suspicione antidatæ. *Ro-
ta coram Card. Cerro decis.863. num.11., in rec. de-
cis.694. num.2. part.1., decis.223. num.5., & de-
cis.665. num. 7. part.18., decis. 55. num. 7. part.
59., & ad ornat. Card. de Luca de Usur. decis.45.
num. 20.*
Minùs probat quantitatem responsionum an-
ni 1698., duorumque sequentium fides Jacobi
Felicis de Angelis supra relata, de qua in no-
stro *Summ. num. 5.* Etenim, præterquamquod
19 est depositio unius dumtaxat Testis, *& ad unius
testimonium nullus condemnabitur = Numeror.35.*,
20 tametsi ageretur de attestatione illustris Perso-
næ, immò verò etiam S.R.E. Cardinalis, ut tra-
21 dunt *Jas. in leg. cum filius familias col. ult. in prin-
cip. vers. quam etiam Cardinali ff. de verb. obli-
gat., Dec. cons.410. num.9., & seqq., Farinacc.
de Testib. quæst.60. num. 15., & quæst. 63. num.
64., & seqq., Rota coram Priolo decis.387. num.
6. & seqq., & num.10., in rec. decis.671. num.3.
part.4. tom.2., decis.260. nu.9., & seqq. part.18.,
& in Firmana annuæ præstationis super emolumen-
to Salis 12. Decembris 1707. §. Rejecta ex his co-
ram Illmo Scotto*, respondemus, hanc esse extra-
22 judicialem fidem pendente lite quæsitam, ideo-
que minimè curandam, ut generaliter firmant
congesti per *Rotam in rec. dec.272. num. 6. parte
19., in Mantiss. ad Card. de Luc. de fideicommis.
decis.6. num.20., de Jurepatron. decis. 30., & de
conflict. legal. decis.34., utrobique num.17.*, Et
in specie, quod notula jurata, quà quis uti ve- 23
lit ad agendum, non coadjuvetur istiusmodi in-
formibus attestationibus observat *Rota in rec.
decis.451. num.14. part.13., & post bon.mem. Ad-
voc. Constantin. ad statut. Urb. decis.185. nu.5.* cer-
tiùs in casu nostro, tum quia talis fides caret 24
jurisjurandi religione, sinè qua nullo prorsùs
numero habetur cujuscumque personæ attesta-
tio, *juxta Text. in leg. Jurisjurandi Cod. de te-
stib., & cap. fuis eodem tit., Decian. resp. 93.
num.29., & seq. lib.2.*, ubi, quod nec ipse Papa 25
statuere potest, quod credatur testi sinè jura-
mento *Mascard. de probat. quæst.5. num.78.*, ubi,
quod Cardinalis attestationi defertur absque jù- 26
ramento; tum etiam quia prædictus Testis af-
firmat, operâ Francisci Benasi Notarii publi-
cum locationis celebratum fuisse instrumentum, 27
quod tamen cùm numquam à dicti Locis Piis
fuerit exhibitum, ut alioquin facillimè exhibe-
ri potuisset, dicendum proculdubio est, vel ta-
le instrumentum non convenire quantitati affi-
ctuum, de quibus Testis prædictus deposuit, vel
numquam confectum fuisse, ex notatis apud
*Pereyr. de Instrum. ædit. tit. 7. resol. 2. num.38.,
Tancbredin. consult. 105. num.39., Rota in Aver-
sionen. successionis 14. Junii 1709. §. Inflamma-
tur coram Falconerio, in Tarentina Immissionis
17. Martii 1710. §. Accedit coram R.P.D. Lan-
cetta, & in Verulana Donationis 27. Junii 1712.
§. Præter argumenta in fin. coram R. P. D.
Crispo.*
Nullumque negotium facessit publicum In-
strumentum Affictus concessi D. Joanni Poccio
ad triennium incohandum à die 15. Octobris
1703. prò annua responsione scutorum 301. 80.
Illud enim probat quidem, quid Societas Confa-
lonis, & Hospitale perceperint, sed per unius dū-
taxat anni spatium, à mense videlicet Octobris
1703. usque ad eumdem mensem anni 1704.,
quo tempore ejectis à possessione dictis Locis
Piis, illam adepta fuit Anna Victoria Orphi-
na, cui Poccius conductor duorum sequentium
annorum pensionem persolvit. Quamobrem ex
his omnibus patet, quod adminicula, & pro-
bationes à Locis Piis hactenus allatæ ad confir-
mandam veritatem notularum juratarum nul-
lum robur habent, nullam fidem merentur, ut-
potèquæ partim erroneæ sunt, ac mendaces, 28
ità quidem, ut detrahant potiùs, quàm conci-
lient fidem prædictis notulis, partim informes,
& imperfectæ, partim denique gravissimâ sus-
picione adeò perstringuntur, ut suffragari mi-
nimè possint, tametsi omnes simul jungantur 29
*Bald. in leg. Spadonem §. Si Civitatis ff. de excu-
sat. Tutor., Alexand. cons.180. num.6. lib. 2. &
cons.93. num. 12. lib.6., Dec. cons. 133. num. 4.
vers. Primò quia, Mantic. decis. 307. num. 51.,
Coccin. decis. 2342. num. 58., Carill. decis. 136.
num. 14., Rota in rec. decis.8. num.29. part.12.,*

decis. 31. num. 15., & decis. 194. num. 31. parte 18.

Supereſt nunc examinanda quædam ſententia, in qua Decretum A.C. fundatum ſupponitur eo ſub obtentu, quod illius vigore in dubium revocari ampliùs non poſſit veritas præfatarum notularum; Cum enim Societas Confalonis, quæ anno 1704., petente Annâ Victoriâ Orphinâ, notulam juratam fructuum perceptorum produxerat, & ab eadem Anna Victoria expulſa fuerat è poſſeſſione Tenutæ *di Formicone*, biennio poſt adversùs eamdem coram A. C. egerit prò nova obtinenda aſſociatione prætextu crediti novorum fructuum, Judex, imputatis in ſatisfactionem Societatis Confalonis ſcutis 46. 99., quorum ipſa ex tenore notulæ juratæ per eam exhibitæ debitrix apparebat nomine fructuum plus debito perceptorum, imputatiſque etiam quibuſdam aliis ſummis in cedula ſententiæ deſcriptis, & ſpectato depoſito ſcutorum 28. 81. ab Anna Victoria favore dictæ Societatis facto, definitivâ ſententiâ declaravit, creditum ejuſdem Societatis extinctum, exolutumque remanſiſſe uſque ad diem 27. Januarii 1706., quæ porrò ſententia tamquam lata
30 ſuper ſtatu, ac cum legitima contradictrice, ab eaque acceptata tribuere exadverſo dicitur maximam auctoritatem notulæ juratæ per Societatem exhibitæ, & nocere etiam debere DD. fratribus de Orphinis quamtumvis non citatis.

Verumtamen, ſi res attentiùs expendatur, talis ſententia tanti roboris eſſe non videtur, ut à priori opinione valeat dimovere: aut enim illa conſideratur principaliter uti judicatum, quod tamquam cum legitimo Contradictore prolatum afficere poſſit omnes quoſcumque intereſſe habentes; aut conſideratur tamquam efficax, ac validum adminiculum, quo veritas notularum juratarum coadjuvetur, ſi ſermo ſit de prima ſpecie, cum DD. Alexander, & Carolus Maria de Orphinis independenter ab Anna Victoria baberent dominium trium ex quatuor partibus Tenutæ *di Formicone*, ac prò recuperanda poſſeſſione jam judicium adversùs dictam Annam Victoriam inſtituiſſent, in dubium venire nequit, quin fratres prædicti non coæquale dumtaxat, ſed majus etiam intereſſe
31 in Cauſa haberent, in quibus terminis non regula, ſed limitatio juſtum locum ſibi vindicat, quod nempè ſententia inter alios lata, aliis nocere nequit, tametſi agatur de cauſa ſtatus, & lata fuerit cum legitimo Contradictore, *ad Text. in leg. ſæpè conſtitutum §. Cur autem ff. de re judicat., leg. 2. Cod. quib. reſ. judic. non noc., ibique Cyn. col. 1. in fin. Bald. num. 5. verſ. ſecùs autem inter compares, Salycet. ſub num. 2. verſ. & hoc, Peregrin. de fideicommiſſ. art. ult. num. 44., Rota coram Seraphin. decis. 1241. num. 1., coram Dunoz. jun. decis. 304. num. 2., benè Rota coram Bich. decis. 550. nu. 1. 3. & 4., & optimè ad ornat. clar. mem. Card. de Luca de dot. decis. 37. num. 14.* Et jure quidem, meritòque, nam, ut ſententia
32 contra unum lata afficiat alium, requiritur identitas rei, Perſonarum, & cauſæ, quarum
una ſi deficiat, ex ſimili ſententia, utpotè ſtri- 33
ctè interpretanda reſpectu Perſonæ, & rei, ſuper qua lata eſt, exceptio nulla præberi poteſt 34
reſpectu alterius, ut inquit *Paulus Juriſconſultus in leg. cum quæritur 12. cum duobus ſeqq. ff. de except. rei judic., Scacc. de ſent., & re judic. gloſſ. 14. quæſt. 12. num. 1., Creſp. de Valdaur. obſerv. 83. num. 5. & ſeqq., latè Altimar. de nullit. tom. 1. rubr. 6. quæſt. 10. num. 13., & ſeqq., Bonden. collect. legal. 4. num. 59. lib. 2., Rota in rec. decis. 130. num. 33. part. 16., coram Emerix jun. decis. 1182., & 1225. utrobique num. 1., & ad ornat. Card. de Luca de fideicomm. decis. 73. num. 16., & decis 81. num. 4.*

Si verò eadem ſententia accipiatur tamquam adminiculum, boc quidem urgere forſan poſ-
ſet in caſu, quo ex parte DD. fratrum de Or- 35
phinis nihil afferretur, quo tale adminiculum elidi, ac debilitari poſſet; At verò, cum iidem DD. fratres optimis rationibus oſtendere vide-
antur integram controverſi cenſus ſatisfactio- 36
nem, nulla ratio haberi poteſt prædicti admini-
culi, cum, cenſu extincto, nulli ampliùs fru- 37
ctus debeantur, ad *Text. in leg. Debitor. ff. de Uſur., leg. ſi per te, & leg. ſi Creditori Cod. eodem, Rodriqu. de ann. reddit. lib. 2. quæſt. 16. nu. 7. & ſeq., Cenc. de cenſib. quæſt. 119. num. 3., Felician. eodem tract. tom. 1. lib. 4. cap. 1. nu. 11. verſ. Verum, Card. de Luca eodem pariter tract. diſc. 25. num. 1. verſ. ex eo fundamento, Rota coram Emerix jun. decis. 21. num. 2., & decis. 456. nu. 1., in rec. decis. 599. num. 3. part. 18., in Romana Salviani ſuper cenſu 13. Decembris 1706. §. Et ratio coram Scotto, & in Interamnen. Spolii 15. Junii 1711. §. Augetur coram R. P. D. Aldrovanda, & in Romana Salviani 19. Februarii 1712. §. Et hoc ſuppoſito coram Anſaldo.* Quæ ſanè cenſus extinctio non ſolùm facto hominis,
verùm etiam miniſterio Legis inducitur, quo- 38
ties Creditor ex Bonis ſui Debitoris fructus ma-
jores ſuo credito percipit, tunc enim quod ex- 39
cedit, ſtatim abſque ulla Debitoris oppoſitione, ac declaratione imputare tenetur in ſortem, ut
ea proportinnabiliter diminuatur, atque exte- 40
nuetur, *ad Text. in leg. 1. Cod. de diſtract. Pignor.* ibi = *Ipſo jure* = *leg. 1. Cod. de Pignorat. action., Bartol. in §. Retinendæ Inſtitut. tit. de Jurejur., Butr. in cap. Paſtoralis num. 18. de cauſ. poſſeſſ., Neguſan. de Pignorib. membr. 1. part. 8. num. 7., Scappucc. de Salvian. lib. 3. quæſt. 13. col. 3. in fin., Merlin. de Pignor. lib. 5. quæſt. 45. num. 1. & ſeqq., Fontanell. decis. 208. num. 13. & 209. per tot., Carocc. decis. 21. num. 41., Pacif. de Salvian. Interd. inſpect. 1. cap. 1. num. 24., Rota poſt eumdem decis. 2. num. 1., & decis. 3. num. 3., in rec. decis. 172. num. 8. part. 5., decis. 501. num. 1. part. 18., in Romana Salviani 23. Martii 1705. in princip. coram Anſaldo, & in altera Romana Salviani 19. Februarii 1712. §. Cumque uti dicetur coram eodem.* Imò verò in ratinne fructuum ineunda non calculantur fructus dumta-
xat percepti, ſed & illi, qui ex re poſſeſſa per- 41
cipi potuerunt, juxtà *Text. in leg. 2. Cod. de pignorat. action.* ibi = *Creditor, qui prædium pignori*

ri nexum detinuit, fructus, quos percepit, vel
percipere debuit, in rationem exonerandi debiti
computare necesse habet = Mantic. de tacit. lib.10.
tit.8. num.3. & 6., Merlin. de Pignor. lib. 5. tit.
1. quæst.45.num.1., Negusan. eodem tract. part.
5. membr.5.num.1., Altograd. jun. contr.86.nu.
35., Pacif. de Salvian. Interd. inspect. 4. cap. 1.
num.155., Amat. var. resol. cap.21. num.2., &
seqq., Rota in Romana Salviani 27. Januarii
1712. §. In præterita coram Falconerio.

Porrò cum in nostra hypothesi dubitari ne-
42 queat de perceptione fructuum in genere, quæ
ex ipsa possessione resultat, ut ait *Rota coram*
Seraphin. decis. 1245. num. 6., coram san. mem.
Gregor. XV. decis. 50., & coram Duran. decis.
307. utrobique num.2., liquidatio utpotè diffici-
43 lis probationis, teste *Bartol. in leg.2. Cod. de Pi-*
gnor. act., & Bald. cons.323. num.4. vers. quartò
dico lib.2., committenda est prudenti arbitrio
44 Judicis. *Bald. in leg.1. num. 22. Cod. de fruct.,*
& lit. expens., & in dicta cons.323. nu.4., Natt.
cons.510. num.7., Surd. cons.293. num. 31. propè
45 *fin.*, qui solet, ac debet leviores admittere
probationes. *Bald. dicto cons.323. num.5. lib.2.,*
Rota in rec. decis. 139. num. 3. part.4., decis.223.
num.5., & 6. part.11., coram Duran. decis.307.,
& coram Emerix jun. decis.17. utrobique num.4.,
& in Senogallien. Bonorum super fructibus 24.
Martii 1710. §. Quà verò ad quantitatem coram
Ansaldo.

In nostra hypothesi non leves, sed validæ, efficacesque concurrunt conjecturæ, ex quibus factà fructuum liquidatione, perspicuum fit, Partem adversam integrum creditum consequutam fuisse, ut enim patet ex notulis juratis, de quibus *in nostro Summ. num. 1., & 2.*, anno 1682. Societas Confalonis, & Hospitale immissa fuerunt in possessionem controversæ Tenutæ, quæ locata reperiebatur Felici Piccarillo ad triennium prò annua responsione scutorum 244., anno autem 1704. ipsamet Loca Pia eamdem Tenutam pariter ad triennium concesserunt D. Francisco Poccio pro annuis scutis 301. 80., anno 1707. D. Abbas Arnò, cui dictam Tenutam Anna Victoria Orphina donaverat, illam locavit ad triennium prò annuis scutis 272. D. Josepho Pagliaccio, qui prò eadem summa eam iterùm conduxit ad aliud triennium; & denique Societas Misericordiæ, quæ ad Tenutam, de qua agitur, immissionem obtinuit, anno superiore, affixis Bannimentis, & accensâ candela in concursu plurium Licitatorum affictum triennalem celebravit cum D. Jo. Baptista Tozzio pro annuis scutis 296.; quapropter, cum sivè
adeptæ, sivè dimissæ possessionis, ac successi-
46 vum etiam tempus spectetur, certa sit quanti-
tas fructuum, certique sint affictus, ex his certè desumi potest quantitas fructuum medii temporis, & elici certitudo affictuum intermediorum, ut optimè advertit *Balducc. ad Ramon. cons. 50. num. 64., Rota decis. 61. in fine part. 2. divers., in rec. decis. 481. num. 5. part. 3., coram Duran. decis. 307. num.4., coram san. mem. Alexand. VIII. decis. 128. num. 3., coram Arguell. decis. 113. num. 22., coram Bich. decis. 456. n.2., & coram Emerix jun. decis. 17. num. 3.*, ex quibus proindè, ut calculanti patet, & liquet ex folio separatim dato, non solùm extinctus remanet census, sed ingens etiam superest reliquatus, sivè intermedii affictus referantur ad annuam quantitatem scutorum 301. 80., vel ad summam scut. 272., vel denique ad illam scutorum 296., prò quibus summis, & antè captam, & post dimissam possessionem controversa Tenuta locata fuit.

Augeturque vis, & efficacia hujusmodi argu-
menti, si animadvertatur, quod quantitas fru- 47
ctuum mox constabilita, quæ medio tempore
percipi potuisset, consonat cum moderna taxa
legali; cum enim valor dictæ Tenutæ ascendat
ad scuta 8000., prout constat ex illius æstima-
tionibus, tempore non suspecto celebratis, *Ro-* 48
ta in Fanen. census super compensatione 27. Ja-
nuarii 1712. §. Corruere post med. coram Illmo
Scotto, & juxta dictam modernam taxam fru- 49
ctus stabilium calculentur ad rationem scuto-
rum quatuor prò centenario, *Rota in Romana*
Societatis officii 3. Junii 1709. §. Frequens coram
Ansaldo, in Romana Emphyteusis super fructibus
26. Junii 1709. §. Nec hujusmodi coram Emo Card.
Polignac, in Fanen. manutentionis, seu reintegra-
tionis super datione in solutum quoad fructus 29.
Januarii 1712. §. Quantum coram Aldrovanda,
& in Fanen. reintegrationis super deliberatione
quoad reservata 6. Maii 1712. §. Quo verò coram
eod., ità quidem, ut qui majores fructus perce- 50
ptos fuisse contendit, id concludenter probare teneatur, ex firmatis per *Rotam decis. 70. num. 2. part. 15., & decis. 227. n. 26. part. 17. rec., in Reatina spolii super fructibus 11. Martii 1709. §. Hoc posito coram Aldrovando, in Fanen. reintegrationis super fructibus 2. Martii 1711. §. Quo ad secundam coram Priolo, & in d. Fanen. manutentionis, seu reintegrationis super datione in solutum quoad fructus 29. Januarii 1712. §. Quantum in fine coram Aldrovanda*; annui fructus, quos controversa Tenuta ex juris præsumptione protulisse censenda est, conflant annuam quantitatem scutorum 320..

Neque verò quantitas isthæc fructuum confir-
mata antecedenti, & subsequentibus locationi-
bus, & validissimà taxæ legalis præsumptione
coadjuvata, elidi potest dicto plurium testium
deponentium, quod triennales omnes affictus
celebrati semper fuerint prævià affixione banni-
mentorum, & accensione candelæ, ideoque, cum
prædicta Loca Pia sese gesserint tamquàm dili-
gentissimus Paterfamilias, condemnari solùm 51
debeant ad fructus perceptos, at non etiam ad
illos, qui percipi potuissent. Ab hujusmodi
namque objectione facilè nos expedire possu-
mus, dicendo, quod fides dd. Testium est in- 52
formis, ac lite pendente emendicata, nullum-
que proindè probationis gradum facere potest,
ex auctoritatibus supra allegatis. Nec prædicti
Testes formali examini subjici merentur; nam 53
quæ fides habenda est, quæ auctoritas tribuen-
da dicto eorum Testium, tametsi formiter fue- 54
rint

rint repetiti, qui ad proprium dumtaxat commodum deponunt?

Enim verò tales fuerunt illi, de quibus agimus, qui tamquam boni Confratres utriusque Loci Pii, sed suis tamen magis, quàm Confalonis, & Hospitalis rebus consulere cupientes, per septem triennia controversam Tenutam, nullo confecto instrumento, sed clandestinis, occultisque conventionibus inter se locarunt, ac respectivè conduxerunt, ità quidem, ut ferè in orbem ierit, ne, si uni semper tota contigisset utilitas, alii occasionem conquerendi, reique detegendæ arripuissent. Quamobrem credat, qui credere potest, rem candidè, ac sincerè fuisse gestam, affixa bannimenta, accensam
55 candelam. Profectò omissa instrumenti celebratio in re tam magni momenti, & secreta, ac clandestina pacta maximam doli, ac malæ
56 fidei suspicionem injiciunt, & optimè declarant, nec bannimenta affixa, nec accensam candelam extitisse, ut benè animadvertit *Rota decis. 140. num. 6. post 2. volum. cons. Farinacc., & decis. 22. num. 9. post Salgad. in labyr. credit., & in Romana Tenutæ Campi Salini super translatione 1. Julii 1712. §. Verum tamen in fine coram Scotta*.

Id quod etiam evidens, & apertum redditur ex facto postea subsequuto, cum enim die 29. Maii 1704. Officiales dictorum Locorum Piorum ad bonam mentem redeuntes affigi Edicta, & accendi candelam curaverint, prout ex Juris
57 dispositione omninò tenebantur, ut, aliis relatis, firmat *Rota in Romana Tenutæ Campi Salini 1. Julii 1712. §. Præcipuè coram Scotto*, tot convenerunt Licitatores, ut Franciscus Poccius obtulerit scuta 301. 80., cui proindè uti ultimo, ac majori oblatori controversa Tenuta locata fuit. Nec absimile est exemplum desumptum ex postrema locatione celebrata cum Joanne Baptista Tozzio, qui, præviis bannimentis, accensàque candelà, dictam Tenutam conduxit scutis annuis 296. si igitur, quoties servatæ fue-
58 runt debitæ solemnitates, Tenuta locata fuit pensione taxam legalem ferè adæquante, ex hoc veluti ex necessario antecedenti sequitur, in aliis locationibus necessarias solemnitates fuisse
59 omissas, idque eâ mente, eoque consilio, ne ex Confratrum manibus extraneus quispiam, justà oblatâ pensione, Tenutam avelleret. In quibus circumstantiis cum nemo non videat, nullo prorsùs numero habendam esse fidem præfatorum Testium, eò res redit, ut juxtà su-
60 perioribus locis firmata, vel attendendæ sint antecedentes, & subsequentes locationes, vel
61 sequenda omninò sit nova taxa legalis, prout illam, non curatis depositionibus inter se contrariis, & discrepantibus, sequitur *Rota coram Emerix jun. decis. 887. num. 15. & seq., in Romana, seu Farfen. reintegrationis super fructibus 2. Decembris 1701. §. Non denique coram Card. de la Tremoille, & in Fanen. reintegrationis super fructibus 2. Martii 1711. §. Quo verò coram Priolo*. Præsertim verò in casu nostro, in quo
62 illi maximam comparant auctoritatem, maximamque fidem conciliant prædictæ locationes; ut in præcisis terminis liquidationis fructuum desumptæ ex taxa legali locationis adminiculo coadjuvata, firmat *Rota coram bon. mem. Emerix jun. decis. 17. num. 5.*

Hæc igitur cum ità se habeant, pluribusque non levibus argumentis constabilita videri possit liquidatio fructuum temporis intermedii, ab anno videlicet 1682. usque ad annum 1703. recollectorum, satis labefactatum, imò verò penitùs sublatum meo quidem judicio remanet adminiculum illud, quod præbere posset sententia inter personas prorsùs diversas, ac legitimè non defensas edita. Verumtamen, licèt ex hactenus expensis potiora mihi videantur esse jura DD. Fratrum de Orphinis; nibilominùs tamen non mirarer, si alii me sapientiores in contrariam abirent sententiam, prout frequenter contingit in tractationibus, qualis est ista, merè conjecturalibus.

Avenionen.

Dos constituta cum expressa declaratione, quod in legitimam imputetur, an ad Patrem dotantem debeat nec ne reverti, ex ipsius dotis qualitate statuendum est, si nempè adventitia, vel profectitia fuerit. Dos ex quibus *profectitia* potiùs dicenda sit, ita ut ejus dominium non censeatur Jure legitimæ in filiam translatum. Ex sola autem dicta declaratione argui nequit, adventitiam ejusmodi dotem fuisse, statimque legitimæ naturam potuisse assumere. Dotis reversioni quando non censeatur renunciasse Pater, qui neglexit illam repetere, soluto per obitum Generi Matrimonio?

VOTUM XXX.

1 *Dos filiæ à Patre constituta cum expressa declaratione, ut ea in legitimam imputetur, in dominium filiæ irrevocabiliter transfertur*, & num. 7.

2 *Et Patri jus reversionis ob ejusmodi declarationem adimitur.*

3 *Dotis reversioni renunciasse censetur Pater, si eam sibi post obitum Generi nedum non curavit restitui, sed insuper consensit, ut secundò nubens eamdem sibi dotem filia constitueret.*

4 *Dotem si Vir se obligavit ejus Uxori restituere, Patre istius consentiente, censetur Pater quodlibet jus super dicta dote remisisse.*

5 *Licèt in ejus obligatione Vir superaddiderit clausulam* = cui de jure =, *& ratio num. 6.*

6 *Ob clausulam* = cui de jure = *in instrumento dotali superadditam præposterari nequit ordo restitutionis dotis in eo primùm ad Mulieris favorem præscriptus.*

8 *Dos legitimæ loco constituta, si ad Patrem dotantem fuerit reversa, eam heredes filiæ ab hereditate Dotantis possunt repetere.*

Ac etiam ipsius dotis fructus num. 9.

9 Ex

9 *Ex dote loco legitimæ constituta fructus debentur.*

10 *Dos filiæ constituta an, soluto per obitum Viri Matrimonio, ad Patrem dotantem debeat reverti, vel potius ad filiam spectare, ex quibus dignoscendum sit?*

11 *Dotis adventitiæ dominium, Mulieri irrevocabiliter quæritur.*

12 *Nec ad Patrem dotantem revertitur, sive per ipsius Mulieris, sive per Viri mortem Matrimonium dissolvatur.*

13 *Dos profectitia, dissoluta Matrimonio per mortem Viri, ad Patrem dotantem revertitur.*

14 *Procedit, licèt liberi supersint*, & num. 17.

Et quid, si per mortem filiæ dissolvatur? n.16., & 18.

15 *Dos profectitia, soluto Matrimonio, ad Patrem ex Martiniana consuetudine non revertitur, quando supersunt liberi.*

16 *Intellige, eam consuetudinem attendi, quoties Matrimonium dissolvitur per Uxoris, non etiam per Viri obitum.*

18 *Declara id tamen, ut procedat eo dumtaxat casu, quo Uxor decedat, Viro superstite.*

19 *Dos filiæ à Patre constituta præsumitur profectitia, non verò adventitia, & ratio* n.20., & 21.

20 *Dos adventitie speciem donationis præsefert.*

21 *Quæ in dubio respectu Patris non præsumitur*, & num. 24.

22 *Dotem filiæ constituens Pater, censetur id egisse animo potius paternum adimplendi officium, quàm donandi.*

23 *Dos a Patre constituta quod adventitia potiùs fuerit, quàm profectitia, conjecturis, & argumentis probandum est.*

25 *Filii non debent inferioris esse conditionis, quàm Nepotes ex fœmina.*

26 *Filii magis dilecti præsumuntur, quàm Nepotes ex fœmina.*

27 *De istis enim Avus regulariter non curat.*

28 *Dos profectitia censenda est, si Pater declaravit, se dotem profectitiam constituere.*

29 *Dos an profectitia, vel adventitia fuerit, Patris dotantis est declarare.*

30 *Etiam ex intervallo.*

31 *Intellige, cum fraudis, aut collusionis abest suspicio, & de actu agitur ambiguo.*

32 *Declarans non disponit, sed quid fuerit in dispositione, aperit.*

33 *Dos, ubi quæritur, an profectitia, vel adventitia fuerit, talis præsumitur, qualis à Patre constituente, etiam ex intervallo, declarata fuerit.*

34 *Præsertim, si cum juramento.*

35 *Et maximè, si in testamento similem iterarit declarationem.*

36 *Voluntas Agentium facto meliùs, quàm verbis explicatur, & ratio* num.37.

37 *Facta effectum ipsum ostendunt, verba verò aliquando excidunt contra, vel præter voluntatem Proferentis.*

38 *Dos fuisse profectitia censenda est, si Pater dotans, eam, soluto matrimonio, sibi curavit restitui.*

39 *Dos cum velit contra Patrem repeti, tamquam indebitè ad eum reversa, debet probari, & quod esset indebita illius restitutio, quodque per errorem facta fuerit.*

40 *Dos ex sola Patris dotantis declaratione de illa in legitimam imputanda, non censetur adventitia.*

41 *Nec legitimæ solutio ob eam declarationem præventa reputatur*, & num. 59.

42 *Dotem Pater constituens cum declaratione illius in Legitimam imputandæ intellexisse censetur, dotem esse in legitimam compensandam, quatenus filia prædecederet*, & num.60.

Præsertim, si talis compensatio ab eo non filiæ dumtaxat, sed etiam nepotibus fuerit injuncta, num.44., *& ratio* num. 45.

43 *Dos a Patre constituta cum declaratione illius in Legitimam imputandæ, potest censeri Legitimæ locum sortita, si filia omnibus renunciavit juribus sibi pro legitima competentibus.*

45 *Dotem loco Legitimæ constitutam nepotes non jure legitimæ ex bonis Avi consequuntur, sed jure Matris hereditario.*

46 *Dotis reversioni quod à Patre fuerit renunciatum, non satis conjicitur ex neglecta illius consecutione post obitum Generi.*

Præsertim quando, statim elapso viduitatis anno, secundum contrahitur matrimonium, ibid., & ratio num.48.

47 *Dos à Patre dotante nequit repeti, nisi elapso viduitatis anno.*

49 *Dotis reversioni ut renunciasse censeatur Pater ob ejus neglectam repetitionem post obitum Generi, longa requiritur ejusdem Patris taciturnitas, quodque contrariam voluntatem nunquam declararit.*

50 *Dotis neglecta à Patre post obitum Generi repetitio, dum necessaria urgebat caussa iterum dotandi filiam, ad hanc caussam, non verò ad voluntariam referenda est.*

51 *Dotem se obligans Vir ejus Uxori restituere, istius Patre consentiente, si clausulam superaddidit* =vel cui de jure=, *non censetur Pater reversionis jus super dicta dote remisisse.*

52 *Immo præservatum illud intelligitur.*

53 *Dotis restitutio eo modo conventa intelligitur, quo de jure debet fieri.*

54 *Dotis restitutio pro omnibus, quorum interest, stipulata, solùm Patri dotanti facienda est.*

55 *Si huic præsertim filia prædecesserit.*

56 Decisio 7.num.6. de Dot., & Decisio 35. de Testam.in Mantiss. ad ornat. Card. de Luc. *declarantur.*

57 *Dos, ejus reversione a Patre acceptatà, de ipsius patrimonio efficitur.* & num. 63.

58 *Nepotes ex filia debent ex Avi hereditate vel dotem maternam, vel successionem, aut saltem legitimam consequi*, & num.64.

61 *Legitima, vivente adhuc Patre, non debetur.*

62 *Dos,*

62 *Dos, Patre vivente, nequit nisi tamquam dos considerari.*

63 *Dos ad Patrem dotantem reversa desinit esse dos.*

PETRUS nuptui tradidit Annam Mariam filiam, coostitutâ eidem dote in quantitate septemdecim millium librarum, quam expresse declaravit imputari velle in legimam debitam tàm filiæ, quàm nepotibus, si contigisset, illam sibi præmori, hanc dotem Spiritus sponsus in instrumento matrimoniali restituere promisit dictæ Annæ Mariæ, aut alteri; cui de Jure, Notario stipulante prò omnibus, quorum interest.

Dissoluto matrimonio per obitum Spiritus sequutum die 13. mensis Jaouarii anoi 1695., supestitibus tameo communibus Liberis, Aona Maria die 14. ejusdem mensis sequentis anni, & sic immediatè post completum annum luctus, transivit ad secunda vota cum Baltbassare Francisco; constituendo sibi eamdem dotem librarum septemdecim millium, præsente, auctoritatemque suam præstante Patre, atque repetitis eisdem pactis adpositis constitutioni dotis factæ in primo matrimooio, videlicet imputationis in legitimam debitam tàm dictæ Annæ Mariæ. quàm ejus filiis, & cum obligatione, si Virum prædecedere contingeret, illam restituendi prædictæ ejus Uxori, aut alteri, cui de Jure.

Balthassar etiam secundus vir prædecessit Annæ Mariæ, relictis liberis, quamobrem Petrus ipsius Pater secundo etiam filiæ Viro superstes egit adversùs hujus heredes prò restitutione dotis tamquam profectitiæ ad ipsum reversæ, & in hanc causam à Tutrice nepotum exegit quantitatem librarum sex mille.

Prædefunctâ interim Annâ Mariâ, idem Petrus, solemoi declaratione factâ io publico instrumento, & jurisjurandi religione confirmata, acceptans reversiooem dotis ad ipsum factam, declaravit, eamdem unitam, atque coosolidatam censendam esse cum reliquis suis bonis ad effectum de illa disponendi tamquam de re pleno jure ad ipsum pertinente, ideòque sibi reservavit facultatem prosequeodi recuperationem residui dotis jam cœptam.

Tandem Petrus moriens in supremis Tabulis ita disposuit = *Item dictus Testator, attento quod dos constituta Annæ Mariæ ejus filiæ prædefunctæ Uxori in primis nupsiis Spiritus, & in secundis Balthassaris Francisci ad eum Petrum Testatorem reversa est per prædecessum Baltbassaris Francisci eidem Annæ Mariæ, & quod in consequentiam dictæ reversionis, à qua recedere non intendit per quemlibet actum factum, aut faciendum, tenetur relinquere jus legitimæ dictis filiis ex filia prædefunctæ nepotibus, ideò dictus Testator prædictis suis nepotibus jure institutionis reliquit summam in totum decemmillium librarum, firmo remanente dicto jure reversionis, & non aliàs, & casu, quo contra intentionem Testatoris dicta dos ad eum reversa non esset, & ad dictos suos ex filia prædefunctæ nepotes pertineret, dictus Petrus Testator declarando de novo, & in quantum opus sit, velle dictam dotem per eum filiæ constitutam esse semper imputandam in legitimam dictorum nepotum, legavit, & legat, & jure institutionis particularis reliquit eisdem nepotibus, & cuilibet ipsorum summam unius scuti, & eum bis voluit nibil aliud ipsos babere, & prætendere posse super bonis, & bereditate Testatoris tàm jure legitimæ, supplementi, & fructuum illius, quàm quibusvis aliis de causis.* =

Nepotes, eorumque nomine Tutrix venientes contrà Avi judicium contendunt, dotem in dicta quaotitate librarum septemdecim millium constitutam ipsorum matri, irrevocabiliter transivisse in ejus dominium, ideòque nullo unquam tempore ad Dotantem reverti potuisse, eumdemque nequivisse minuendo filiæ patrimonium jure institutionis, & io causam legitimæ debitæ Nepotibus in boois Avi illis relinquere libras decem mille dumtaxat, prohibendo eisdem legitimæ supplementum, & fructus ex ea causa debitos, quamobrem petunt restitutionem librarum sex millium à Tutrice Dotanti restituiarum, intentionem autem suam pluribus inniti censent fundamentis.

Primum est, quod d. dos expresse à Patre
filiæ constituta reperitur in compeosationem le- 1
gitimæ, in quam imputandam esse expresse
declaravit, id autem efficit, ut dotis dominium
irrevocabiliter transferatur io filiam, de
quâ ejus patrimonio fiat adempto Patri Jure
reversionis, sivè petendi dotis restitutionem, 2
ad tradita per *Cistrens. cons. 312. num. 4. lib. 1.*,
Urceol. in appendic. ad num. 25. consult. 7. 8. Item non redit.

Alterum est; quod Petrus Pater, sequuto
obitu primi Viri, nedum dotis illi traditæ re-
versiouem oon curavit, sed præterea consen- 3
sit, ut filia secundò nubens sibi prò sè, & suis
eamdem dotem secundo Viro constitueret, ut
benè in propotito observat *clar. me. Card. de Luc. de Dot. disc. 31. num. 11.*

Quæ deoique omnia fortiùs urgere dicebantur
in casu oostro, quia in instrumento matrimoniali
stipulato occasione utriusque matrimonii,
Maritus, præsente, & consentiente Patre
disertis viribus se obligavit dotem restituere An-
næ Mariæ Sponsæ: quæ porrò stipulatio tanti va-
let, ut inducere dicatur remissionem cujuscum- 4
que juris, quod Patri super dote constitutâ com-
petere posset, etiamsi superaddita fuerit clau-
sula *cui de Jure*; quia cum in actu faciendæ re- 5
stitutionis, maritus primo loco promiserit do-
tem restituere favore Sponsæ, ordo præscriptus 6
io ipso Instrumento dotali quoad modum fa-
ciendi restitutionem, nullo pacto præpostetari
debet, ut benè in proposito *Rota decis. 7.*
num. 16., & seq., in Mantiss. ad Card. de Luc.
tit. de Dot., & priùs dictum fuerat in una Pisauren. bereditatis inter collectas ad ornat. ejusdem
clar. me. Card. de Luc. tit. de Testam. decis. 31.
num. 1., & seqq.; cum itaque avus, soluto ma-
trimonio ob mortem Generi, jure reversionis re- 7
pe-

petere nequiret dotem irrevocabiliter transla-
tam in dominium filiæ,justâ ratione Nepotes re-
8 petunt partem illam indebitè ab Avo retentam
una cum fructibus, qui deberi videntur ex dote
9 loco legitimæ filiæ debitæ.

Quamquam verò hæc plurimùm urgere vi-
deantur pro excludenda dotis reversione ad Pa-
trem dotantem, nihilominùs non levia suppe-
tunt rationum momenta, quibus suaderi potest,
dissoluto matrimonio per mortem Viri,illam re-
versam fuisse ad Patrem dotantem, qui proin-
de juvari debuit omnibus Juris effectibus ex tali
remissione promanantis, cum enim decisio hu-
jus quæstionis,an dos, soluto matrimonio,rever-
10 tatur oec nè ad Patrem dotantem, vel potiùs
remaneat penes filiam, pendeat à statuenda il-
lius qualitate, num scilicet adventitia sit, vel
11 profectitia, si enim adventitia existat, cum
ejus dominium irrevocabiliter mulieri quæra-
12 tur, sivè per ipsius, sivè per Viri mortem ma-
trimonium dissolvatur, nunquam revertitur ad
Donantem, sed in mulieris Patrimonio remanet
*Rot. in Avenionen. fructuum dotis primà Junii
1699. coram mea Priolo, in Mantiss. ad ornat.
Card. de Luc. tit. de Dot. decis.7. nu.1., & seqq.*
13 si verò dotis profectitiæ naturam sortiatur, dis-
soluto matrimonio per mortem Viri, ad Pa-
trem dotantem reverteretur, cumque ejus Bo-
nis consolidaretur ad *Text. in leg. dos à Patre
Cod. solut. matrim., Bartol. in leg. post dotem
num.31. eodem tit., Barbos. ibidem num.49., Rota
coram Seraphin. decis.* 815. *num.* 3., *coram Priol.
decis.78. num.1., in rec. decis.708. num.4.part.1.,*
14 *& decis.* 124. *num.* 3. *part.* 4. etiamsi superessent
liberi, quia, licèt hoc casu ex consuetudine
15 profecta ab opinione Martini, dos, soluto ma-
trimonio, ad Patrem non revertatur, hæc ta-
16 men Martiniana consuetudo, locum sibi vindi-
cat, quando, superstitibus filiis,per Uxoris,non
etiam per Viri mortem, matrimonium dissolvi-
17 tur; hoc enim secundo casu firma remanet di-
spositio Juris communis, dotem ad Patrem re-
verti præcipientis *Bartol. in leg. post dotem n.* 31.
lit. E., Bald. in leg. Dos à Patre n. 1. *Cod. solut.
matrim., Bass. de Dot. cap.3. num.172. pag.106.,
Card. de Luc. de Dot. disc.* 31. *num.2., & seqq.,
disc.* 154. *n.* 54.,*disc.* 166. *num.* 6., *& disc.* 178.
*n.2., Urceolus consult.7. n.40., & seqq., Thesaur.
dec.* 138. *num.* 1., *& dec.190. n.13., Rota in rec.
decis.* 108. *n.* 17. *part.* 4. *tom.* 2., quod procedit,
etiamsi, prædefuncto Marito, Uxor deindè
moriatur relictis filiis; adbuc eoim dos ad Pa-
18 trem revertitor, vel reversa, apnd eumdem re-
manet, cum neque hoc casu, locum sibi vin-
dicet opinio Martini, utpotè favens filiis eo
dumtaxat alio casu, quo mulier decedat super-
vivente Viro *Urceol. consult.7. num.42., & seqq.*

Cum itaque in casu nostro dotis reversio pro-
hibita censeri nequeat vigore Martinianæ Con-
suetudinis in eo locum non habentis, inquiren-
dum erit,an ejusdem reversioni obstare fortè po-
tuerit natura dotis quasi in ipsa constitutione
adventitiæ qualitatem sortita fuerit; Verùm in
hoc puncto Patri favet regula Juris, juxta quam
dos] ab eo constituta filiæ, de Jure profectitia
præsumitur, non autem adventitia, *Soccin. cons.* 19
5. *num.16. lib.4., Berons. cons.190.num.35.lib.1.,
Mantic. de tacit. lib.13. num.7., & seq., Rot. de-
cis.108. num.20., & seqq. part.4.tom.2.*, ob eam
rationem, quod dos adventitia speciem præsefe- 20
rat donationis in dubio non præsumendæ respe-
ctu Patris, qui ceosendus est animo potius adim- 21
plendi paternum officium, quàm donandi pro- 22
priæ filiæ dotem constituisse, ut prosequitur
*clar.mem. Card. de Luc. de Dot.d.disc.154.n.42.,
& 49., Gratian.discept.382.num.4., Urceolus con-
sult.7. num.17., & seqq.*

Quamobrem, cum in instrumento dotationis
non legatur, Patrem transferendo irrevocabili-
liter io filiam dotis dominium, illam adventi-
tiam, deque ejus patrimonio efficere voluisse, 23
qualitas isthæc probanda est præsumptionibus,
& argumentis, quæ sufficiant prò hujusmodi 24
præsumptione Juris, quæ urget pro exclusione
qualitatis adventitiæ raro præsumendæ, ad tra-
dita per *Rotam Florentinam apud Palmam decis.*
141. *num.14.*, præsertim ob maximum illud ab-
surdum, quod sequeretur ex donatione in illa
contenta, cujus vigore conditio nepotum ex fæ- 25
mina fieret longè melior conditione ipsorum-
met filiorum, aut nepotum ex eisdem, nam, si
Pater dictis filiis solam legitimam relinqueret,
licèt erga hos ratione agnationis indubitata sit
major dilectio, nihilominùs non nisi legitimam 26
consequerentur, nepotes verò ex fæmina obti-
nerent æqualem legitimam, ac ulterius dotem
maternam contrà omnem rationem,ac verisimi-
lem voluntatem Avi, qui regulariter de illis cu- 27
rare non solet, ut benè ratiocinatur *clar. mem.
Car. de Luc. de Dot. d.disc. 154. sub num.* 58.

Eòque efficaciores istiusmodi conjecturas es-
se oportet in casu nostro, eò quod cum præsum-
ptione Juris concurrit expressa declaratio Patris
protestantis, se dotem profectitiam, non adven- 28
titiam Filiæ constituere voluisse *Card.de Luc. de
Dot. d.disc.* 154. *num.* 52., *Rot. coram bon. mem.
Emerix Jun. decis.213. num.9., &* 10., ubi dici-
tur, Patris esse declarare, an dos fuerit profe- 29
ctitia, vel adventitia; Parvique refert, dictas
declarationes factas fuisse ex intervallo, nam, 30
ut benè huic objecto occurrens, ait *Card. de Luc.
d.disc.154. num.52.*, quoties procul abest suspi-
cio fraudis, aut collusionis,& agitur de actu am- 31
biguo, admittitur etiam superveniens declara-
tio, ex regula, quà edocemur, Declarantem 32
non disponere, sed quid fuerit in dispositione,
aperire.

Quæ porrò regula potiori Jure justum locum
sibi vindicat in casu nostro, quia Declaranti fa-
vet regula Juris disponens, aut præsumeos id, 33
quod per declarationem patefit, atque etiam 34
quia declaratio facta legitur in instrumeoto Ju-
risjnrandi religione munitout ponderat *Gratian.
discept.297.n.28.*, & denique, quia nedum repe-
tita apparet in testamento, quam reiterationem 35
plurimùm valere nos edocent notissimæ Juris
nostri regulæ, sed præterea qualitas profectitia
controversæ dotis confirmata fuit subsequuto fa-

36 cto, quo meliùs, quàm verbis explicatur vo-
luntas agentium *Tabor. axiom. Juris lib. 4. cap.*
7. num.1., cum facta effectum ipsum ostendant,
37 verba verò aliquandò excidant contrà, vel præ-
ter voluntatem Proferentis *Castill. contr. Jur.*
lib.1. cap.2. num. 117., *& seqq.*, sequuto enim
obitu Francisci Balthassaris secundi Viri Annæ
Mariæ, ejus Pater adversùs illius filios, & he-
redes egit prò dotis restitutione, & cum effectu
illam consequutus fuit prò rata librarum sex
millium, ideòque dubitari nequit, quin
38 tam ipse Dotans, quàm Debitores dotis eam
profectitiam esse crediderint, ideòque ad effe-
ctum probandi adventitiam qualitatem dotis
jam reversæ, ac restitutæ Dotanti, requireren-
tur superlativæ illæ probationes, quæ à Jure
39 nostro præscriptæ sunt in repetitione rei, ac
quantitatis indebitè solutæ *Card. de Luca de*
Credit. disc.78. num.11., *Rot. coram Merlin. de-*
cis.26. num.1., *& seqq.*, *Rot. coram Priolo decis.*
102. num.1. 5., *& 6.*, *& in rec. decis.330. n. 10.*
& 15. part.4. tom.2.

Hujus autem generis non sunt præsumptio-
nes, & argumenta, quæ superiùs in rationibus
dubitandi deducta fuerunt, nam declaratio illa,
quâ Pater protestatus fuit velle, ut dos ab ipso
filiæ tradita imputaretur in legitimam tàm illi,
quàm nepotibus ex ea nascituris debitam efficere
40 nequit, dotem adventitiam censendam esse, sim-
plex siquidem, ac sola expressio imputandi dotem
41 in causam legitimæ non arguit certam Patris vo-
luntatem præveniendi illius solutionem, sed ve-
risimile est, talem assignationem fecisse sub con-
42 ditione illam compensandi in legitimam, quate-
nus ipse prædecederet filiæ, ut hunc casum distin-
guendo ab alio, in quo cum ista expressione im-
putationis dotis in causam legitimæ concurre-
ret etiam renunciatio filiæ declarantis dotem
43 recepisse prò omni, & toto eo, quod petere po-
terat prò legitima, aliisque juribus Renuncianti
competentibus, tradit *Rot. coram Priol. decis.77.*
num.6., *& seqq. usque in fin.*, *& in Mantiss. ad*
ornat. clar. mem. Card. de Luc. tit. de Dot. decis.7.
num. 5., *& seqq.*, *& decis. 36. num. 7.*, *& seqq.*
44 *tit. de credit.* Certius verò id procedit, quando
talis imputatio injuncta fuit non filiæ dumta-
xat, sed nepotibus etiam, si illam Patri præde-
cedere contigisset, ob eam rationem, quod, si
dos in actu constitutionis sortita fuisset naturam
45 legitimæ, & dotis adventitiæ, nepotes, præmo-
riente matre, illam non caperent Jure legitimæ
debitæ ex bonis Avi, sed eamdem immediate con-
sequerentur jure hereditario matris, *Card. de Luca*
de Dot. disc. 154. num. 60., *Rot. coram Duran.*
decis. 231. num.20., *& seqq.*

Minùs urget secunda ratio, quod nempe, so-
luto matrimonio per obitum primi Viri, ideo-
que facto loco reversioni dotis, Pater illam
46 consequi neglexerit, quia, ut observat idem
clar. me. Card. de Luc. disc. 31. in ratione dubi-
tandi allegatus *num. final.*, levis videtur hæc
conjectura, quando, statim elapso anno vidui-
47 tatis, in quo dos repeti non poterat, *ad Text. in*
leg. prima §. Exactio autem Cod. de rei Uxor.
action., contrahitur, ut evenit in casu nostro,
secundum matrimonium, tunc enim, cum præ-
sumatur, Patrem, juxtà suum officium, atque 48
obligationem eamdem dotem secundo Viro tra-
dere voluisse, locus esse nequivit effectui repe-
titionis dotis; quamobrem, ut ex illius omis-
sione induci possit præsumpta donatio subintel-
lecta in dote adventitia, requiritur longa Patris
dotantis taciturnitas, quodque idem vivens 49
contrariam voluntatem numquam declaraverit
Merlin. de legit. lib. 2. tit.2. quæst.17. num. 12.,
Mangil. de imput. quæst. 25. num. 17., *& 19.*,
alioquin actus iste, qui ex duplici causa proce-
dere potuit, alterâ voluntariâ, alterâ verò neces-
sariâ, potius quàm ad voluntariam, referendus
est ad necessariam, & actu urgentem causam, 50
iterum dotandi filiam *clar. me. Card. de Luc. de*
Dot. d. disc.154. num. 42.

Postremò non officit, quod Maritus in rece-
ptione dotis, præsente patre, se obligaverit illam
restituere filiæ, quia cum immediatè subda- 51
tur, *vel cui de Jure*, sublatâ, vigore istius
clausulæ, quàvis præsumptâ donatione, præ- 52
servatum censetur quodcumque Jus Patris,
cum enim dari posset casus, quod, mortuo Pa-
tre, dos profectitia restituenda esset filiæ, stipu-
latio intelligitur facta eo modo, quo Jus dispo- 53
nit, & cujus dispositioni contrahentes se con-
formare voluisse præsumuntur, *Castrens. cons.11.*
num. 2. lib 1., *Merlin. de legit. lib 2. tit.2. quæst.*
10. num. 20., *Card. de Luc de Dot. disc.31. nu.9.*
disc. 154. num.49., *Rot. in rec. decis.708. num.1.*
part.1., *decis.124. num.5. part.4. tom.2.*, *decis.299.*
num. ultim. part.6., *Rot. coram Priol. d. decis.77.*
num.11., *in Avenionen. Legitimæ 9. Aprilis 1685.*
§. Verum etiam coram Rmo D. Hervault Archie-
piscopo Turonen., *cum aliis apud Urceol. consult.*
forens cap.7. num.7., *& seqq.* ajentem *num.12.*,
certiùs id procedere, quando, ut in casu nostro,
concurrit stipulatio Notarii prò omnibus, quo-
rum interest, quæ efficit, ut dotis restitutio 54
dicatur facienda soli Patri, cujus intererat, ut,
soluto matrimonio per obitum Generi, dos ipsi
viventi restitueretur, ac *num.13.*, *& in 2. appen-* 55
dice ad d. cap.7. subdentem, considerandum es-
se casum, in quo filia Patri prædecesserit, quæ
pariter circumstantia concurrit in nostro casu.

Nec urgent auctoritates in ratione dubitandi
in contrarium allegatæ, quia in *decis. 7. in Man-*
tiss. ad Card. de Luca de Dote expressè ageba-
tur de dote, quæ in ipsa constitutione succes-
serat loco legitimæ, illiusque naturam assum-
pserat virtute correspectivæ renunciationis à fi- 56
lia dotata factæ successioni paternæ, atque ma-
ternæ, aliisque juribus eidem competentibus,
prout etiam *d. decisio 36. in Mantissa ad tit. de*
cred. loquitur de dote, quæ virtute Patrii statuti
successerat loco legitimæ, ideòque nil mirum,
si hoc casu restitutio dotis præordinata primùm
fuit ad commodum filiæ, & deinde cujus de ju-
re, nam tamquam subrogata loco legitimæ, ir-
revocabiliter illius dominium ad filiam transla-
tum fuerat, quæ omnes circumstantiæ deficiunt
in facto mihi communicato.

Hæc

Hæc igitur cum ita se habeant, & verius esse
videatur, dotem, de qua agitur, esse merè profe-
ctitiam, ideòque obnoxiam juri reversionis fa-
vore Patris, hinc sequitur præcipuus ille juris
57 effectus, quod nempè, acceptatâ ab eo reversio-
ne, imò ex parte expletà per restitutionem li-
brarum sex millium, consolidata dici debeat
cum reliquo illius patrimonio, idemque, sicut
de ceteris bonis suis, ità etiam de dote reversa
disponere poterit, nepotes verò, licèt obstricti
videantur durâ illâ conditione, ut nihil ex dote
materna consequi valeant, nihilominus post Avi
obitum, si sint successibiles, portionem here-
ditatis in ejus bonis, vel si vigore statuti il-
los excludentis à successione repellantur, con-
58 sequi saltem poterunt legitimam, ejusque
supplementum, nam eisdem aut dos, aut suc-
cessio, aut saltem legitima debetur, ut in pro-
posito ratiocinatur *Urceol. d. consult. 7. n. 50., &
seqq.*

Nilque obest, quod Pater dictam dotem con-
stitutam filiæ in quantitate librarum septem-
decim millium imputari voluerit in legitimam
illi, atque etiam nepotibus debitam, ideòque in
testamento minuere nequivisse videatur can
quantitatem legitimæ, quam in vita assignasse
59 quodammodo visus est, quia, ut diximus in
§. Hujus autem generis non sunt, sola imputatio
in legitimam a Patre volita, non impedit re-
versionem dotis, cum non probet, illum in vita
prævenire voluisse legitimæ solutionem, sed ex
60 tali declaratione infertur dumtaxat, quod ta-
lem dotis assignationem fecerit sub conditione
illam compensandi in legitimam, quatenus ipse
61 filiæ prædecederet, ideoque, sicuti similis
declaratio non impedit reversionem, idcò-
que, ipso vivente, legitima non debetur, ita
62 etiam dos considerari nequit, nisi tamquam
dos, ut ratiocinatur *Rot. d. decis. 7. sub num.* 8.
vers. quandoquidem, aliique allegati in d. *§. Hu-
jus autem generis*, ac per consequens ob præde-
cessum Viri reversà dote ad Patrem, eidemque
prædefunctà etiam filiâ, nepotibus sublata fuit
63 quælibet actio prò dote materna, quæ ob re-
versionem ad Avum dotantem, & consolidatio-
nem factam cum ejus substantia desierat esse
dos, & tamquam deficiente subjecto, deficere
etiam dicebatur evidentia quantitatis, ceteræ-
que qualitates, quæ illi adnexæ erant, ac proin-
de eisdem reliquum est jus dumtaxat consequen-
di legitimam ex bonis Avi.

Romana Usufructus.

Usufructus Bonorum adventitiorum competit Patri, & proprietas Filio. Usufructus Bonorum adventitiorum num a Testatore debeat expresse, vel potius queat tacitè Patri prohiberi? Ex quibus conjecturis colligatur tacita prohibitio Usufructus, vel non?

VOTUM XXXI.

1 *Pater usumfructum adquirit ex bonis adven-titiis Filii.*

2 *Filius dominium habet bonorum adventitiorum.*

3 *Usufructus Bonorum adventitiorum à patria potestate promanat.*

4 *Filius subjicitur Patri quoad Personam, & Bona.*

5 *Usufructus Bonorum adventitiorum Filii potest à Testatore Patri prohiberi.*

6 *Prohibitio tamen debet esse expressa.*

7 *Prohibitio tacita usufructus Bonorum adventitiorum Fili non elicitur ex æquivocis conjecturis.*

8 *Usufructus Bonorum adventitiorum Filii tacitè censetur Patri prohibitus, si prohibita ei fuerit eorumdem administratio.*

9 *Hæc conclusio tuta non est.*

10 *Et ex prohibitione administrationis non elicitur certa usufructus prohibitio.*

11 *Præsertim quando hæc administrationis prohibitio non procedit ex odio erga Patrem, vel ex suspicione malæ administrationis.*

12 *Sed ex incapacitate, ut quia minor est, vel surdus, vel mutus*, & num. 13.

14 *Usufructus non censetur Patri prohibitus ex prohibitione administrationis ei facta ex legitima caussa.*

15 *Usufructus Patri censetur prohibitus in hereditate Filii, si ei relictum fuit legatum. Secus verò* num. 16.

17 *Usufructus tacitè potest Patri prohiberi.*

18 *Usufructus tacitè censetur Patri prohibitus ex hereditate Filio relicta cum onere fideicommissi.*

Amplia ut num. 24., & plur. seq.

19 *Usufructus competit Patri super Bonis adventitiis Filii etiam fideicommisso subjectis.*

Contraria sententia ostenditur verior, num. 20. 21., & 22.

23 *Cognomen, & arma Familiæ deferendi onus gravissimum est.*

24 *Usufructus prohibitio facta censetur ex prohibitione cujuscumque alienationis.*

29 *Verbum* & altro *generale est.*

30 *Usufructus prohibitio comprehenditur in prohibitione facta cum verbo* = & altro. =

31 *Usufructus prohibitio deducitur ex suppositione facta a Testatore, quod hereditatis fructus Filius perciperet*, & num. 38.

32 *Usufructus censetur Patri prohibitus, quando verba administrationis hereditatis diriguntur ad Filium*, & num 33.

34 *Item, quando Testator voluit, ut Filius fruatur Bonis hereditariis.*

35 *Præsertim, quando jussit, ut, solutis debitis, cetera Bona cederent in commodum hereditatis*, & num. 36., & 37.

39 *Reintegratio ad perceptionem fructuum supponit, quod Reintegrandus frueretur fructibus.*

40 *Usufructus prohibitio Patri censetur facta,*

si erat incapax administrationis, ut quia mutus, & surdus erat.

41 *Usumfructum prohibuisse Patri Testator censetur, quando administrationem hereditatis reliquit heredi, postquam annum 25. attigerit.*

42 *Item, quando Pater heredis erat debitis onustus.*

43 *Pater censetur exclusus ab usufructu ex Legato ei relicto tabulæ pictæ.*

44 *Item ex Legatis relictis a Testatore ceteris Filiis suis.*

45 *Alimenta sola debentur Filia ex Bonis adventitiis.*

46 *Observantia declarat mentem Testatoris.*

47 *Pater, prohibito ei tacitè usufructu, non potest commoditatem fructuum percipere.*

48 *Limita, si prohibitio usufructus proveniat a Lege.*

49 *Conjecturæ plures præferendæ sunt aliis paucioribus, & dubiis.*

FLAMINIUS Pichius in testamento, cum
quo decessit, heredem sibi scripsit D. Antonium
Manfronium eum onere perpetuæ
Primogenituræ de Primogenito in Primogeni-
1 tum ab eo semper deferendæ, qui Antonius eum
reperiatur sub potestate D. Josephi ejus Patris,
quæritur, an huic debeatur usufructus dictæ Pri-
mogenituræ, vel eadem ab hoc onere immunis
censenda sit, itaut pleno Jure etiam quoad fru-
ctuum perceptionem ad filium pertineat.

Pater intentionem suam fundare dicitur in
aperta dispositione Juris communis in *leg. cùm
oportet 6., & leg. fin. Cod. de bonis, quæ liber.*,
quibus sancitur, quod eorum, quæ filio fami-
lias Patris sui, Avi, vel Proavi in potestate
constituto acquiruntur, non ex ejus substantia,
cujus in potestate sit, sed ab aliis quibuscum-
que causis, eorum, inquam, omnium ususfru-
ctus apud Patrem, Avum, vel Proavum, quo-
rum in sacris sit constitutus, permaneat, domi-
2 nium autem filiis familias inhæret, juxta literam
dictorum Textuum, & tradunt Doctores om-
nes longo ordine relati apud *Castill. de usufruct.
lib. 1. cap. 3., Michelor. de fratrib. part. 1. cap. 3.,
Christin. decis. Belgic. 75., & 76. colum. 4.*, hu-
3 jusmodi enim ususfructus acquisitio, veluti à
sua causa, promanat à Patria potestate, quà fi-
4 lius tàm quoad personam, quàm quoad bona
Patri subjicitur, *Giurb. ad consuetud. messan. cap.
7. gloss. 3. num. 1.*

Et quamvis non veniat in dubium, quin præfa-
tum emolumentum à Testatore Patri adimi pos-
5 sit *auth. excipitur Cod. de bonis quæ liberis, & no-
vell. 117. cap. 1.* ac tradunt communiter *DD. in
leg. cum filio familias 11. ff. de legat. 1., Mans. con-
sultat. 406. nu. 6.*, attamen expressa illius pro-
6 hibitio, quam requiri voluerunt Doctores relati
apud *Berlich. decis. 135. num. 3., Mans. dict. con-
sult. 406. num. 5.*, nusquam legitur in testamen-
to. Tacita verò deesse dicebatur, quia cùm
hæc non eliciatur ex æquivocis conjecturis, sed
ex iis dumtaxat, quæ non nisi ad prohibitionem 7
perceptionis ususfructus referri possunt, juxtà
concordantes auctoritates allegatas in una *Ro-
mana legitimæ 16. Junii 1698. §. Sublata autem
coram R.P.D. meo de la Tremoille.*

Talis esse non videbatur illa desumpta ex eo,
quod Testator filio reliquerit alium administra-
torem, quàm Patrem, nam, licèt ex ademptione
legalis administrationis bonorum filii facta Pa-
tri Doctores censuerint, prohibitam quoque fuis- 8
se perceptionem ususfructus, ut apud *Gratian.
discept. 713. num. 70., & seqq., Giurb. ad consue-
tud., Messan. cap. 7. glos. 5. num. 30., Fragos. de
Regim. Reip. Christ. part. 3. lib. 2. disput. 3. § 4.
num. 128., cum aliis apud Rotam in dicta Roma-
na legitimæ §. Præterea*, attamen hujusmodi
conjecturam non esse tutam, & non valere, 9
argumentum est prohibita administratio, ergo
& ususfructus, latè docuit *Fontanella de pact.* 10
*nuptial. claus. 5. glos. 7. part. 3. nu. 24., & seqq.,
Laguncz. de fruct. part. 2. cap. 5. num. 93., Cresp.
observ. 108 num. 6., & seqq., Paschal. de Patr. po-
test. cap. 3. num. 38., Castill. de donat. disc. 3. part.
1. nu. 19., Antunez. eodem tract. part. 3. cap. 23.
num. 22., Mans. consult. 406. nu. 9.*

Quæ opinio faciliùs recipienda videtur, quan-
do Testator Patrem repulit ab administratione
Bonorum filii non ex odio, aut quia illum sus- 11
pectum habuerit, timueritve bona filii dilapida-
turum fore, sed eum interdixit administratione
ob incapacitatem illam exercendi, utpotè quia
minor erat *Andreol. contr. 423. num. 26.*, quæ 12
ratio optimè convenit casui nostro, quia Pater
uti mutus, & surdus, ideoque sub aliena cura
positus rem filii gerere non poterat, quamob-
rem *Giurb. ad consuetud. messan dict. cap. 7 glos.* 13
3. num. 34. rectè dixit, tunc demum ex prohibi-
tione administrationis elici posse ademptionem
ususfructus, quando illa absque ullà legitimà
causà Patri ablata legitur, & confirmat *Castill.* 14
de usufruct. lib. 1. cap. 3. num. 8.

His accedit, quod Testator nihil Patri reli-
quit, quamobrem, sicuti quando Pater honoratus
legitur relicto aliquo, benè infertur, in cæteris
bonis privatum esse usufructu, quasi hoc casu 15
emolumento relicto suppleta videatur provisio
legis usumfructum illi deferentis, sic viceversà
perdurum videtur, quod Pater immerens sine 16
ullà causà, & absque eo quod Testator id ex-
pressè dixerit, orbari debeat emolumento eidem
à lege delato in bonis filii nullà acceptà com-
pensatione.

Verùmtamen his omnibus rationibus præ-
ponderare videntur argumenta, & præsump-
tiones elicitæ ex toto contextu testamenti con-
diti à bon. mem. Flaminio Pichio, quo perspi-
cuum fit, D. Josepho adimere voluisse usumfru-
ctum hereditatis suæ relictæ illius filio, parvi-
que refert, illum non fuisse expressè prohibitum
cùm perindè sit, Patrem tacitè ab illius assecu- 17
tione fuisse repulsum, *Rota in dicta Romana le-
gitima §. Vindicata potestate*, cùm satis expres-
sa dicatur prohibitio ista, quando eadem resul-
tat

tat ex conjecturis *Saminiat. contr. 85. num. 31.*, *& seqq.*
Plurimùm autem ad hujusmodi assumptum
probandum urgere videtur qualitas dispositio-
nis à Testatore ordinatæ, nam D. Antonium in-
stituit heredem non liberum, sed cum onere fi-
18 deicommissi, & perpetuæ Primogenituræ ibi =
Con dichiarazione di volere, che li miei Beni re-
stino alla linea mascolina del detto Antonio in per-
petuo con ordine di Primogenitura, chiamando, e
sostituendo l' uno dopo l'altro di Primogenito in
Primogenito =, licet enim in quæstione, quà di-
sceptatur, an Patri quæsitus dicatur ususfructus
super bonis adventitiis filii fideicommisso gra-
19 vatis, Doctores abierint in contrarias sententias,
& affirmativam tueantur *Molin. de Primogen.*
lib. 1. cap. 19. num. 18., aliique relati apud *Card.*
de Luc. de servitut. disc. 63. num. 2., *& Mans.*
consult. 475., nihilominus contraria opinio ve-
20 rior, & magis æqua videtur, nam cum filius
liberà bonorum dispositione careat, totaque
ejus utilitas consistat in redituum seù fru-
21 ctuum perceptione, quæ quoad effectum quo-
dammodo æquiparatur simplici usufructui, si
iste Patri acquireretur, successio quoad filium
pœnitus inanis reddi posset ob ejus prædecef-
sum Patri, vel quia eidem brevi tempore su-
22 perstes esset *Card. de Luca de servit. disc. 61. nu.*
4., *& 21.*, *disc. 63. num. 2.*, *& seqq.*, *& de fidei-*
comm. disc. 242. num. 4., *Supplem. part. 3.*, *Sa-*
miniat. contr. 17. num. 10. cum plurib. seqq., *&*
contr. 18. num. 15., *& 16.*, apud quos alii, *Rota*
decis. 140. num. 6. part. 18.
Quæ conjectura validior redditur in casu no-
stro, quia Testator præter fideicommissi, &
Primogenituræ gravamen heredi iojunxit etiam
onus assumendi cognomen, & deferendi arma
familiæ Pichiæ, ex quo duplex eruitur validis-
simum argumentum prò excludendo usufructu
debito Patri. Primum est, quod istiusmodi onus
23 reputatur gravissimum, &, nè illud subirent,
plurimi repudiarunt opulentas hereditates, in-
24 verisimile autem est, & æquitati repugnans,
quod adeò grave onus impositum dicatur filio,
25 & Pater interim toto gaudeat emolumento,
ut beoè ratiocinatur Castellinus apud *Mans.*
consult. 472. num. 17.; Alterum est, quod Te-
stator carens sobole, omnique agnatione natu-
rali destitutus eam artificialiter renovare con-
cupivit cooptando in familiam extraneum, in
26 quo perconem illius conservationem assequi
voluit, vocatis ordine perpetuæ Primogeoituræ
omnibus ejusdem Descendentibus, & hic fuit fi-
nis ultimus ejus dispositionis, quem profectò
ut consequi posset, diceudum est adhiberi etiam
voluisse media ad illum consequendum neces-
saria, videlicet heredis matrimonium, & filio-
rum procreationem, sine quibus ejus vota bre-
vi io irritum cessura erant, nemo autem non
videt, quod, si filius vivente Patre, qui tempo-
pore conditi testamenti floridà vigebat, & ad-
huc viget juventà, cariturus esset omnium fru-
ctuum commodo, facilè frustraretur spes Testa-
toris, vel saltem nimium ejus vota protrahe-
rentur, quamobrem præsumendum est, quod 27
Testator id prospiciens noluerit, fructus, & emo-
lumenta hereditaria deferri ad Patrem, sed
privativè acquiri filio, ut ex *Card. de Luc. de*
servit. disc. 60. num. 8., *& 9.*, ratiocinatur idem
Castellinus apud Mans. loco mox citato.
Confirmatur assumptum ex prohibitione fa-
cta à Testatore cujuscumque alienationis, &
universarum detractionum à Jure permissarum
ibi = *proibendo ogni detrazione concessa dalla leg-*
ge, come falcidia, Trebellianica, legitima, ed
altro &c. = ex quarum legalium detractionum
prohibitione vehementem resultare conjectu- 28
ram prohibitionis etiam ususfructus, tradunt
Saminiat. contr. 85. num. 34., *& contr. 87. per to-*
tam, *& apud Mans. dict. consult. 472. num. 13.*,
& consult. 473. num. 8., *R. P. D. Ansald. apud*
eumdem Mans. consult. 474. nu. 16., & hanc con-
jecturam probavit etiam *Rota in dicta Romana*
legitimæ §. quæ denique omnia in fin. coram R. P.
D. meo de la Tremoille, quæ quidem conjectu-
ra efficacior redditur in casu nostro, quia Te-
stator, postquam specialiter loquutus fuit de 29
prohibitione falcidiæ, Trebellianicæ, & legiti-
mæ, subdidit illud verbum, *ed altra*, quod ob
generalitatem suam ad usumfructum etiam de- 30
bitum Patri referendum videtur.
Verùm id, quod omnem submovet difficul-
tatem est, quod quando Testator egit de fru-
ctibus, & hereditatis suæ reditibus, tam quoad
onera, quàm etiam quoad emolumenta illos
ad heredem suum privativè pertinere semper 31
præsupposuit.
Quod enim attinet ad onera, & præsertim
annuorum legatorum à Primogenito præstan-
dorum, sic disposuit = *di più voglio, che chi averà*
la mia Eredità cominciando dal mio Erede Anto-
nio, sia tenuto dare della mia Eredità scudi cento
per anno per ciascheduno fratello, quanti saranno, e
che alla Sig. Portia &c. scudi dieci il mese &c. è
di pagare, ed estinguere i censi, ò cambj, che si
trovaranno nella mia Eredità a somma di scudi
500. l' anno con i frutti della medesima Eredità
&c. proibendo di vendere capitale &c. =, ex hoc
autem loquendi modo directo ad heredem, cui
injungebatur onus solvendi legata, & extin-
guendi debita rectè infertur, Testatorem præ- 32
supposuisse, quod perceptio fructuum, ex qui-
bus illa omnia adimplenda erant, pertineret ad
heredem, non ad Patrem; nam, si ad hunc dela-
tum fuisset totum emolumentum, Testator ine-
ptè verba direxisset ad heredem, qui cùm nihil 33
perciperet ex hereditate, nihil solvere potuisset,
si ergo Jussit, ut heres solveret legata, cæte-
raque onera hereditaria adimpleret, consequen-
ter supposuit etiam, quod emolumenta seque-
rentur eum, cui illa injungebantur, ut prò ar-
cendo Patre ab usufructu in bonis relictis filio,
ponderant *Soccin. jun. cons. 84. sub num. 8. vers. 3.*
idem cum seqq. lib 4., *Card. de Luca de servitut.*
disc. 60. num. 7. dict. consult. 472. num. 15. apud
Mans.
Clariùs verò Testator mentem suam declara-
vit, quum disposuit de reditibus, & emolu-
men-

mentis, quæ, ſolutis debitis, & adimpletis le-
gatis, reliqua futura erant, ea enim omnia he-
redis ſui, & non alteriùs commodo cedere vo-
luit, nam expreſsè ordinavit, = *che la mia Ere-
dità, è Beni ſiano ſempre goduti dalli Primogeni-
ti*, = ut autem Primogenitus frui queat heredi-
tate, & bonis Teſtatoris, oportet, quod Patri
34 uſusfructus prohibitus dicatur, ad tradita *per
Manſ. conſult.* 204. *num.* 2., *& conſult.* 321.
num. 34.

Præterea idem ſollicitus ampliandi Primoge-
nituram ordinatam favore Antonii, eidemque
comparandi uberiores reditus, rogavit execu-
tores Teſtamentarios, ut intrà breve tempus
venderent pleraque mobilia hereditaria, quod-
35 que tàm ex pecuniis conflatis ex illorum pretio,
quàm ex aliis repertis in hereditate extingue-
rent debita, ſolverent legata, & reſiduum ſinè
mora inveſtirent = *per convertirli ad utile della
mia Eredità*=iterùm ſubdens=*ſe li danari, che mi
troveranno, fuſſero più di quello che importano, e
che devono per li miei legati, voglio, che il ſopra-
più ſi rinveſta è diventi capitale in utile della
mia Eredità, ed Erede*, = & denique eàdem ſol-
licitudine Curatori, qui, durante minori ætate
36 heredis, Primogenituræ bona adminiſtraturus
erat, injunxit = *d' amminiſtrare, ed impiegarla
tutta a beneficio, e commodo del mio Erede.* = Ne-
mo autem non videt, quod eluſoriæ penitùs
fuiſſent tot prudentes, ac providæ præordina-
tiones, quodque toties inculcata inveſtimenta,
quibus Teſtator hereditatem ſuam augere con-
cupivit, fieri minimè potuiſſent, ſi Pater conſe-
qui debuiſſet uſumfructum. Cùm igitur ex præ-
cepto Teſtatoris Inveſtimenta facienda eſſent,
37 ut compararentur capitalia = *in utile della mia
Eredità, ed Erede* = & Curator eamdem debe-
ret adminiſtrare, = *ed impiegarla tutta a benefi-
cio, e commodo del mio Erede*, = Patri prohibitus
dicendus eſt uſusfructus, quo eidem permiſſo,
hæc omnia effectum ſortiri minimè potuiſſent
Pacific. de Salvian. interdict. inſpect. 3. *cap.* 2.
num. 752.

Denique Teſtator providens caſui, quo ob cri-
men aliquod ab herede patratum locus fieret
confiſcationi, voluit, = *che per quindici giorni
avanti al commeſſo delitto s' intenda privo di tut-
ta l'Eredità, ed anco del commodo dei frutti* =, &
dando delinquenti alium ſubſtitutum, quàm
Patrem, ſubdidit, = *che in caſo per grazia del
Prencipe fuſſe reintegrato, e rimeſſo, ſia ancora,
e s' intenda reintegrato al fideicommiſſo, eccetto dei
frutti percetti &c.*, = quæ ſanè privatio ſuppo-
38 nit, filium anteà gaviſum fuiſſe fructibus, per
ea, quæ tradunt. *Riminal. jun. conſ.* 23. *nu.* 95.
cum ſeqq., *Cephal. conſ.* 196. *nu.* 20., ſicuti etiam
reintegratio ſupponit, quod reintegrandus præ-
39 cedenter frueretur fructibus, ad quorum percep-
tionem reſtituitur, juxtà notas regulas.

Huic vehementiſſimæ conjecturæ prohibitio-
nis uſusfructus deſumptæ ex deſtinatione, &
erogatione fructuum hereditariorum facienda
ſemper ad commodum heredis ſuccedit aliud
non minùs evidens argumentum voluntatis Te-
ſtatoris prohibendi Patrem omni commodo he-
reditatis ſuæ reſultans, ex alia parte teſtamen-
ti, in qua ille poſtquam fœminas, earumque
deſcendentes perpetuò excluſerat ab heredita-
te, & Primogenitura ſua, & ejuſdem incapa-
ces declaraverat ſpurios, & baſtardos, tametſi
per ſubſequens Matrimonium legitimatos, ex-
cluſit etiam = *quelli, che, Iddio non voglia, na-
ſceſſero muti, ò ciechi*, = cùm ergo D. Joſephus 40
ſit mutus, & ſurdus, excluſus proindè dicen-
dus eſt ab omni commodo Primogenituræ, de
qua agitur, quiſque enim videt, Teſtatorem
non aliâ ratione Pronepotem in puerili ætate
conſtitutum, non autem nepotem adultum vo-
caſſe ad Primogenituram, quàm quia hic ob
hujuſmodi naturale vitium incapax erat illam
adminiſtrandi, & quidem inveriſimile prorsùs
videtur, quod Teſtator futuris temporibus à
Primogenitura excluſerit cæcos, & mutos, &
inſimul permittere voluerit, quod in ipſo pri-
mo momento temporis, quo eadem inceptura,
atque efformanda erat, univerſis illius fructibus
frui deberet D. Joſephus, cujus vitium cauſa
fuit, quæ Teſtatorem movit ad excludendos
Primogenitos mutos, & cæcos poſteà naſcitu-
ros.

Quamquàm verò hæc omnia exuberare poſſe
videantur ad probandum, Patri ademptum fuiſſe
uſum fructum, nihilominus alia non deſunt, &
quidem non levia argumenta id ipſum ſuaden-
tia, ſiquidem multum urgere videtur, quod
D. Antonio heredi Curator datus legitur ad cer-
tum dumtaxat tempus = *fino che averà anni* 20.,
*e quando in tale età non ſia capace d' amminiſtrare
&c. fino, che lo ſtimi abile di poter far da ſe*, =
quamobrem, cùm ex jam dictis Teſtator, duran-
te curà, voluerit, reditus hereditatis ſuæ cumu-
lari, atque erogari ad commodum heredita- 41
tis, eà verò finità, liberam, ac plenam eorum
adminiſtrationem illi conceſſerit, nullà ratione
aſſeri poſſe videtur, quod Patri permittere vo-
luerit perceptionem uſusfructus, ad tradita *per
Gratian. diſcept.* 713. *num.* 77., *& ſeqq.*

Nec etiam omittendum, quod bon. me. Fla-
minius Pichus ob arctam ſanguinis conjunctio-
nem optimè noverat quanto ære alieno preme-
retur Domus Manfrona, & juſtè timere pote-
rat, quod D. etiam Joſephus ad illud ſolvendum
teneri poſſet, quiſque ergo æqui, bonique ratio-
ne reputet, an veriſimile ſit, quod ille permit-
tere voluerit Patri Bonorum ſuorum uſumfru-
ctum, quem vereri poterat ceſſurum fore com- 42
modo ejus Creditorum, ad tradita *apud Arias de
Meſa variar. reſol. lib.* 3. *cap.* 37., illoque priva-
verit heredem, quem ſummopere diligebat, &
in quo nomen, & familiam ſuam reſtituere
ſummoperè concupiverat.

Præterea maximà notà digna ſunt ingentia
Legata annua, quibus Teſtator filios maſculos
D. Joſephi honoravit ſingulis relinquendo ſcuta
annua centum, quæ ratione patriæ poteſtatis
vel pertinent ad Patrem, vel ſaltem cuique pa-
tet, prudentem Teſtatorem illa filiis directè re-
liquiſſe, ut ſublevaret Patrem numeroſà ſobole
gra-

gravatum, qui cæteroquin tamquam mutus,
& surdus, erat incapax administrandi res filio-
rum, ex quo rectè inferri posse videtur, quod
Pater exclusus dicendus sit à reliquæ heredita-
tis suæ usufructu, nam si hic ademptus dicere-
43 tur tenuissimo Legato exiguæ Tabulæ pictæ re-
licto Patri, ut latè probat *Rot. in dicta Romana
legitimæ 16. Junii 1698. §. Plurimæ autem cum
seqq. coram R. P. D. de la Tremoille*, quanto po-
tiori jure prohibitus censendus erit ob adeo pin-
guia legata annua reticito quidem Patris nomi-
44 ne, sed ad eum sublevandum relicta filiis, nam
sivè ratio adimendi usumfructum Patri ob lega-
ta ejus contemplatione, & ad ejus commodum
facta oriatur ex eo, quod congruo emolumen-
to suppleta dicatur provisio legis illi deferentis
usumfructum, sivè desumatur ex eo, quod Te-
stator id, quod expressè aliis non dedit, heredi
servare voluisse censeatur, certè utraque ratio
optimè congruit casui nostro, in quo perab-
surdum videretur, quod Legatarii liberè relicta
consequerentur, quodque Pater reliquum per-
ciperet, heres verò universæ hereditatis Do-
minus omni carens emolumento precaria dum-
45 taxat alimenta consequeretur, ad nihil enim
aliud Pater tenetur præstare filio ex ejusdem
bonis adventitiis *Arias de Mesa variar. resol.
lib. 3. cap. 37.*

Denique multum me movet decretum clar.
mem. Card. Taurusii doctissimi, ac sapientis-
simi Judicis, qui dum esset Locumtenens A.C.,
mandavit, Patri subministrari scuta menstrua
centum, quam annuam præstationem certè Pa-
tri non decrevisset, si ad eum pertinere agno-
46 visset bonorum omnium usumfructum, ex quo
Decreto consurgere videtur favore heredis ob-
servantia Judicialis declarans mentem Testato-
ris, ejusque dispositionem.

Frustrà verò objiceretur, tacitam hanc adem-
ptionem ususfructus elicitam ex mente Testato-
ris non esse porrigendam ad fructuum commo-
ditatem, quà Patrem frui posse, non obstante hu-
jusmodi prohibitione ususfructus, placuit non-
47 nullis Doctoribus, quia contrarium probant au-
ctoritates omnes hactenus allegatæ, & hanc
subtilem distinctionem *Rota in d. Romana Le-
gitimæ §. penult., & seq.* declarat procedere
fortè posse in prohibitione ususfructus prove-
48 niente à lege, quæ minùs efficax est illâ, quæ
indicitur ab homine.

Hinc superfluum videtur respondere contra-
riis argumentis fundatis in eo, quod nihil Patri
relictum fuerit, & quod ex prohibitione admi-
nistrationis ademptus dici nequeat ususfructus,
49 quia ex eo, quod desit una ex conjecturis ad hunc
effectum à Doctoribus expendi solita, quodque
altera dubia sit, non id circò in hac materia
conjecturali præclusus erit locus tot aliis conje-
cturis supra recensitis, ex quibus perspicuè
mentem Testatoris assequi possumus.

* * *

Cortonen.

Donatio non probatur per Testes, qui tum in persona, tum in dicto notabiles patiantur exceptiones, minùsque per conjecturas, etiam simul junctas, quarum singulæ leves, & imperfectæ sint. Donatio ex quibusnam conjecturis exclusa dici possit? Testium numerus quandonam satis suppleat eas, quibus laborant, exceptiones? Bonorum æstimatio juxta Regionis consuetudinem facienda est.

VOTUM XXXII.

1 *Donatio regulariter non præsumitur*, & n. 56.
2 *Etiam inter conjunctas personas.*
Et præsertim inter Virum, & Uxorem num. 3.
3 *Donatio inter Virum, & Uxorem, constante Matrimonio, nulla, atque irrita est.*
4 *Nec juramento confirmari valet.*
5 *Immo nec morte Donantis, si nec statutariis solemnitatibus, nec insinuatione munita sit.*
6 *Donatio inter Virum, & Uxorem, constante Matrimonio, ut quæ à Jure prohibita est, eò minùs potest præsumi.*
7 *Quod expressè fieri non potest, nec tacitè actum intelligitur.*
8 *Donatio ab eam allegante probanda est*, & num. 57.
9 *Et eo quidem probationum genere, quod pernecessè inferat perfectam, atque determinatam omnino donandi voluntatem*, & num. 58. & 60.
10 *Donatio inter Virum, & Uxorem de jure præsumitur.*
11 *Præsertim ex facta rei donatæ traditione.*
12 *Donatio inter Virum, & Uxorem morte Donantis censetur confirmata*, & num. 49.
13 *In donatione, quæ in scriptis non redigatur, quæque in sola consistat traditione, insinuatio non requiritur.*
14 *Hancque sententiam Sacra Rota amplexa est.*
15 *Donationis contraria præsumptio Testibus, & conjecturis potest elidi.*
16 *Donatio probari optimè potest per Testes, & conjecturas*, & num. 18. 32. & 58.
17 *Procedit etiam contra Tertium.*
19 *Donatio ad sui validitatem, & probationem Scripturam non requirit.*
20 *Donatio probatur etiam per Testes aliquam exceptionem tàm in dicto, quàm in persona patientes.*
21 *Præsertim, si verisimilia deponant.*
22 *Hac namque casu eorum fides ipsorum numero suppletur.*
Puta, si plus, quàm duo illi sint num. 23.
23 *Donatio ut probetur, duo sufficiunt Testes.*
24 *Dotis restitutio potius, quàm assecuratio ex quibus censenda sit Prædii assignatio à Viro Uxori facta?*
Restitutio potius, quàm assecuratio dicenda est, si de illa, non de secunda Testes deponant num. 27.

Item,

Item, si Vir ad inopiam non urgebat num. 28.

Nec alia suberat assecurandæ dotis caussa num. 29.

Ac etiam, si ex mera Partium voluntate facta est, & cum plena dominii translatione n. 31.

25 Dotis assecuratio suàpte naturâ non est dominii translativa.

26 Nec donationem valet importare.

30 Dotis assecuratio Judicis authoritate explenda est.

33 Donatum à Viro censetur id, in quo Bona tradita pro restitutione dotis, dotale excedunt creditum.

34 Præsertim, si ea fuerunt nomine Uxoris in æstimo translata, atque descripta.

35 Et maximè, si abinde citrà tàm fructus eorumdem Bonorum fuerunt exacti, quàm onera soluta Uxoris nomine.

Intellige, ut num. 80., & 81.

36 Donatio erga Uxorem de quantitate dotem excedente verisimiliter arguitur, si de Viro agatur prole, & Consanguineis carente.

Cessat verò ejusmodi verisimilitudo, si aliam conspicuam illi fecit donationem num. 87.

Et si hujus tantùm donationis in testamento meminit num. 73., & 88.

37 Conjecturæ simul junctæ cum Testium depositionibus, donationem Viri erga Uxorem satis probant.

38 Conjecturæ, ac Testium depositiones ad probandam donationem Viri erga Uxorem, simul jungendæ sunt.

39 Dotis restitutio, constante Matrimonio, non sustinetur.

Maximè, si suspecta, quia res traditu dotale creditum exuperet, ibid.

41 Dotis restitutio, constante Matrimonio, si res tradita dotale excedat creditum, in fraudem Legis reputatur facta.

42 Irritaque redditur, tamquam implicitam donationem continens.

Secus est, si valida ea donatio sit, ut quia Donantis morte confirmata num. 49. & 50.

43 Dotis restitutio, constante Matrimonio, tunc invalida censetur, cum nullâ nititur honestâ causâ.

44 At secus, eâ concurrente.

45 Ut si fiat ad jurgia inter Virum, & Uxorem cohibenda.

46 Maximè id procedit, si de consensu utriusque Conjugis expleatur, & num. 48.

47 Dotis restitutionis prohibitio, constante Matrimonio, ad favorem Conjugum inducta est.

Ne scilicet alter invitus ab altero cogi possit ad illam restituendam, seu recipiendam ibid.

48 Eidemque favori possunt illi renunciare.

51 Donatio Viri erga Uxorem, æquè ac actus restitutionis dotis illam continens, valida habenda est.

52 Donatio in dubio non præsumitur.

53 Repetitioni potius, quàm lucro adventitio in dubio favendum est.

54 Donatio inter Conjuges, ex qua Donans pauper non queat fieri, sustinetur.

55 Donatio inter Virum, & Uxorem si non probetur facta, nec morte dici potest confirmata.

59 Donatio ut per Testes valeat probari, debent hi majores esse omni exceptione, & num. 67.

Vel saltem eorum numero exceptio, si quam patiantur, supplenda est ibid.

61 Donare est perdere.

62 Testis ex ejus affectione erga inducentem fidem non meretur.

63 Testis ob interesse, aut commodum, quod ex ejus depositione sperare valeat, non attenditur.

64 Licèt deponat de re gesta inter domesticos parietes.

65 Testes familiares, & servitio addicti à testimonio ferenda pro ejus Domino repelluntur.

66 Vel saltem, etsi penitus non repellerentur, integræ fidei, & idoneitatis non possent reputari.

67 Donatio, ut per Testes valeat probari, debent isti idonei, atque integræ omnino esse fidei.

68 Testium exceptiones patientium depositio, quando eorum numero suppleta dici nequeat?

69 Donationis titulus non præsumitur, quoties alter dari, & allegeri potest.

70 Procedit, etsi agatur de re tenuis valoris.

71 Certiùs, quum agitur de quantitate non modica.

72 Et de tradente non multum divite.

73 Donatio rei cujuspiam excluditur, si nulla de ea, utique verò de alia donatione facta est mentio in testamento, & num. 87., & 88.

74 Discretiva dispositio diversam arguit Disponentis voluntatem, & num. 88.

75 Donatam sibi rem non fuisse admittit, qui de illius retentione convenit cum pacto resolubili.

76 Actuum humanorum finis ex primordiali eorum titulo spectatur.

77 Assignatio Prædii à Viro Uxori facta, quomodo, inspectà primordiali, atque impulsivà illius caussà, dici non debeat donationem præseferre?

79 Donatio ut excludatur, quælibet occasio, & conjectura sufficit.

Omnisque possibilis interpretatio capienda est num. 96.

80 Donatio Viri erga Uxorem non valet argui ex facta ejus nomine in æstimo Bonorum descriptione.

81 Si non constet de animo donandi.

82 Dictaque descriptio ex alia caussa appareat demandata.

83 Fructuum exactio, ac onerum solutio ad præcedentem caussam, de qua constat, debent referri.

84 Non ad aliam penitus diversam, & num. 85.

89 Donatio non probatur per conjecturas, etiam simul junctas, quarum unaquæque levis, & imperfecta sit.

90 Testes de se inhabiles etsi donationem comprobarent, si tamen eorum inhabilitas nec numero suppleatur, nec adminiculis, non essent attendendi.

91 *Testes, quarum depositio concludens, & univoca non sit, probationem non constituunt.*
92 *Donatio ex verbis Testium, quæ illam non concludant, nequit probata dici.*
93 *Donationem potius excludunt, quàm inferant dicta Testium alium titulum importantia.*
94 *Donatio quoad excessum valoris Prædii pro dotis restitutione à Viro assignati non præsumitur, si sciebat, illud censu pergravatum.*
95 *Eaque valoris exuperantia censetur in caussam dicti census fuisse detrahenda.*
96 *Vel inconsultò, & per errorem fuisse tradita.*
98 *Error potius in facto proprio, quàm donatio præsumitur.*
99 *Testis unicus, & singularis non probat.*
100 *Præsertim, ubi de inducenda donatione agatur.*
101 *Verba erga Uxorem à Viro prolata* = E quello che v'è di più, ve lo dono = *indicant, donationem antea ab illo factam non fuisse.*
Aliter dixisset = E quello, che v'è di più, ve l'hò donato = *ibid.*
102 *Donatio, licèt verba illam importent, non inducitur, si à Viro erga Uxorem importunam fiat prolata.*
103 *Donatio si excludatur, quod plus acceptum est, debet restitui.*
104 *Bonorum æstimatio juxta consuetudinem Regionis facienda est.*
105 *Et quidem habità ratione tum fructuum, tum terrarum, Bonorum, & animalium in illis existentium.*
106 *Bonorum valorem augent fructus, Terræ, Domus, & animalia in illis existentia.*
107 *Procedit, etiamsi domus, & animalia essent ad merum oblectamentum comparata.*
108 *Cum illud etiam pretio sit estimabile.*
109 *In Bonorum æstimatione potest quoad ea, quæ merum oblectamentum respiciunt, tertia dumtaxat detrahi veri valoris pars.*
110 *Datio in solutum Uxori facta a Viro in caussam restitutionis dotis, nequit in parte dotem excedente revocari.*
111 *Nec repeti pars illa potest.*
112 *Nisi enormis, aut enormissima læsio intercesserit.*
113 *Datio in solutum Uxori facta a Viro in caussam restitutionis dotis, non est cum donatione incompatibilis.*
114 *Donationis autem titulus ubi in ea expressus sit, ad majorem actus confirmationem adjectus reputatur.*
115 *Actus ut sustineatur, spectandum est, quod Partes facere voluerunt, non quod ab illis ad majorem cautelam factum, dictumque fuerit.*

BON. mem. Asdrubal permotus assiduis querelis nobilis mulieris D. Margaritæ Uxoris suæ conquerentis, quod nulla ipsi pecuniarum summa in diurnos, ac necessarios usus eroganda suppeteret, tametsi dotem scutorum 3000. attulisset, deliberavit illi tradere Prædium nuncupatum *della Fossa del Lupo*, prout reipsâ æstimum dicti Prædii mutari, & ejus nomine describi curavit anno 1714., ut ex fide Vicecancellarii Communitatis Cortonæ, sic enim reditus paratos sumptibus faciendis habitura erat; imo verò ex dictæ translationis exemplo comperto, in ea plura deficere, illa superaddere fecit, ut ex alia fide ejusdem Vicecancellarii; quæ omnia sic descripta nomine D. Margaritæ licèt in æstimo dicantur valoris scutorum 933. 1. 15., attamen verum illorum pretium est scutorum 4666. 1. 15. eò quod in dicta Civitate Cortonæ pretium æstimi non excedit quintam partem justi valoris, ex quo patet, D. Margaritam in assignatione dd. Terrarum recepisse scuta 1666. 1. 15. ultra suam dotem scutorum 3000.

Quamobrem anno 1715., vitâ functo Asdrubale viro, Patres Oratorii S. Philippi Neri Civitatis Cortonæ heredes ab eo instituti animadvertentes excessum dictæ assignationis, eamque factam putantes prò simplici assecuratione dotis d. D. Margaritæ, per interpositam D. Advocati Orselli personam illam interpellarunt, ut, factâ æstimatione dictorum Bonorum ei assignatorum, id, quod præter dotem scutorum 3000. superesse comperiretur, ipsis restitueret, sed oppositâ à D. Margarita donatione quantitatis superexcedentis creditum dotis ejus favore factà à Marito, ad evitandas lites concordatum fuit, ipsam continuare debere in possessione dictorum Bonorum quousque ad secunda Vota transiret; cùm itaque die 15. Februarii anni 1716. secundò nupserit Equiti Francisco, Patres Oratorii iterùm institerunt prò æstimatione dictorum Bonorum, rursusque ab illa opposita fuit tùm donatio, tùm etiam quod æstimatio dictorum Bonorum fieri deberet ad mensuram fructuum, qui ex illis percipi possunt, non autem juxtà valorem Terrarum, Domorum, & animalium in eis existentium, hac ratione credens ità diminui posse valorem controversi Prædii, ut suo dotali credito exæquaretur.

Rogatus igitur ego hac in re meam sententiam prò veritate dicere, quod attinet ad donationem, video quidem illi generaliter resistere 1
omnes Juris nostri regulas, quippè ea regulariter non præsumitur *leg. cùm de indebito ff. de probat., leg. campanus ff. de oper. libert., Cravet. consil. 142. num. 26., Surd. consil. 80. num. 25., Andreol. contr. 4. num. 15., Ciroccb. discept. 50. num. 70., Mascard. de probat. conclus. 554. num. 1., Mantic. de tacit. lib. 13 tit. 9. num. 1., Rot. coram Cavaler. decis. 603. num. 6., in rec. decis. 309. n. 24. part. 9., in Romana locorum montium 24. Novembris 1704. §. Non attenta coram R. P. D. Lancetta, & in Romana pretii officii 8. Junii 1711. §. Minimè resistente coram Emo D. Card. Priolo*, etiam quum agitur inter conjunctas personas, *Mans.* 2
consult. 2. num. 9., Rot. in Romana Pecuniaria 4. Julii 1696. §. Quoniam coram Rmo Molines,
Præsertim verò, quando, prout in casu nostro, 3
agitur de donatione inter Virum, & Uxorem, constante Matrimonio, celebrata, quæ omni tùm Cæsareo, tùm Pontificio jure improbatur, ut sunt *Textus aperti in leg. 1. & leg. hæc ratio 3.*

§. Sciendum leg. 5. §. ultim. & leg. seq., & leg. 55.
ff. de donat. inter Vir. & Uxor., leg. 1. & tot. ti-
tul. Cod. eodem, leg. si liberis ff. de pact. dotal. &
in cap. final. de donat. inter Vir. & Uxor.; ità qui-
dem ut actus iste ipso Jure nullus, & irritus à
4 Legislatoribus declaratus, nec Juris jurandi reli-
gione confirmari queat, Merlin. Pignatell. con-
tr. 92. num. 2. lib. 2., Gratian. discept. 693. n. 7.,
bon. mem. Advoc. Constantin. ad statut. Urb. an-
not. 43. num. 12., Rot. decis. 22. num. 33., dec. 873.
num. 4., & decis. 925. num. 6. coram Burat.,
decis. 633. num. 5. coram Cerro, decis. 136. num. 9.
post Torr. de pact. futur. succes., decis. 125. n. 13.
& seq. part. 1. divers., in rec. decis. 55. num. 4.
part. 6., & in Calaritana Vineæ 2. Junii 1706.
§. Nec obstat coram Rm̃o Molines. Verùm nec
5 etiam morte ipsius Donantis validitatis robur
assumat, quando, prout in casu nostro, in eo
celebrando adhibitæ non fuerunt statutariæ so-
lemnitates, & insinuatus non reperitur, quippè
hoc casu tàm ratione rei, quàm ratione perso-
næ irritus fit, & mors Viri Donantis submovere
quidem potest impedimentum proveniens ex
qualitate personæ, at non etiam tollere nullita-
tem inductam ex defectu solemnitatum, ad
Text. in leg. donationis la 1. Cod. de donat. inter
Vir. & Uxor., & est doctrina Salycet. in leg. do-
nationis, quas Parentes num. 3. vers. item nota Cod.
de donat. inter Vir. & Uxor., Paris. cons. 62. nu.
20. lib. 1., Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 20. n. 25.,
Andreol. contr. 431. num. 21. & seq., de Angel.
de confess. lib. 1. quæst. 8. limitat. 6. num. 75.,
Card. de Luc. de donat. disc. 30. num. 2. disc. 67.
num. 4., de emphyt. disc. 1. num. 13., disc. 47. n. 7.,
de dot. disc. 159. num. 33., Rm̃us Ansald. in ad-
dit. ad decis. 42. num. 24. & seq., Calderon. re-
sol. 53. num. 8. §. Et licèt, Rot. in rec. decis. 703.
num. 8. part. 1., decis. 259. num. 2. & seq. part. 6.,
decis. 569. num. 34., & 40. part. 19., coram Bu-
rat. decis. 108. num. 14., & coram Cerro dec. 644.
num. 3. & seqq.

Proindeque præsumptio exclusiva donatio-
6 nis, utpotè coadjuvata expressâ Juris resisten-
tiâ, fortiùs in nostro casu urgere videtur ad Text.
in leg. utrum, leg. etiamsi, & leg. quod autem
§. Si Maritus ubi gloss., & Doctores ff. de donat.
inter Vir. & Uxor., Bartol. in leg. quæ dotis ff.
solut. Matrim., Aldobrandin. cons. 99. num. 3.
lib. 1., Corn. cons. 145. num. 3. lib. 2., Dec. cons.
571. num. 5. lib. 2., Mascard. de probat. con-
clus. 554. num. 23. & 30. vol. 1., Mantic. de ta-
cit. lib. 13. tit. 9. num. 38. ibi = Illud verò notandum
est, quod, si donatio sit prohibita, veluti inter Vi-
rum, & Uxorem, multò minùs præsumitur etiamsi
ratione conjunctionis aliàs præsumeretur, quia lex
7 resistit =, quod enim expressè fieri non potest,
nec tacitè actum intelligitur leg. qui ad certum
ff. locat., Cravet. cons. 819. num. 17. lib. 5., Man-
tic. loc. mox citat., quamobrem contraria hæc
8 præsumptio efficit, ut donatio ab eam allegan-
te probanda sit, ut per Text. in §. Perficiuntur
instit. de donat., notat Abb. in cap. quia non ve-
risimile in 2. notab. de præsumpt., Dec. cons. 177.,
Mascard. de probat. conclus. 554. num. 9. & 10.
vol. 1., & quidem eo clarissimo, univoco, &
concludenti probationum genere, quod in actu 9
non solùm insidiis exposito, sed qui pluribus re-
spectibus fieri, & ad plures fines, & effectus re-
ferri potest, ambiguitatem omnem tollat, &
pernecessè inferat perfectam, ac omninò deter-
minatam voluntatem donandi ad actum perdu-
ctam Tornell. cons. 26. num. 5., Mascard. ubi su-
pra, Andreol. contr. 4. num. 16., ubi, quod do-
natio facta non dicitur, nisi verba necessariò
illam inducant, aut ex actu necessariò inferatur,
optimè Card. de Luc. de donat. disc. 16. sub n. 2.

At contrà, res non adeò rigidè, tamquam in-
ter infestos, pertractanda, sed indicanda vide-
tur tamquàm inter conjunctos maximo affectu,
& faciles ad donandum, adeo quidem ut, quum
alter Conjugum ob donationem non timeat ve- 10
risimiliter inopiam se incursurum, lex à dona-
tionis præsumptione minimè abhorreat, ex Tex-
tu formali in leg. si id quod 28. §. Et sanè ff. de
donat. inter Vir. & Uxor. ibi = Et sanè non amarè,
nec tamquàm inter infestos jus prohibitæ donationis
tractandum est, sed ut inter conjunctos maximo af-
fectu, & solam inopiam timentes = Barbos. in leg.
quæ dotis 34. num. 78. & duob. seqq. ff. solut. Ma-
trim., Cyriac. controv. 120. num. 33. & 48. tom. 1.,
Mantic. de tacit. lib. 21. tit. 1. sub num. 7. vers.
verùm planè; certiùs verò in casu nostro, in quo 11
donatio rei donatæ traditione perfecta, morte
Viri donantis confirmata proculdubio fuit leg. 12
si stipulatum 34. ff. de donat. inter Vir. & Uxor.
leg. donationes 25. Cod. eodem, Bald. in leg. Pa-
pinianus 24. in princ. ff. de donat. inter Vir. &
Uxor., Boss. de dot. cap. 10. num. 12., Urceol. con-
sult. forens. cap. 39. num. 1. & 2., Torr. de pact.
futur. succes. lib. 3. cap. 13. num. 56. & seqq.,
Rot. post ipsum decis. 182. num. 3., in rec. decis.
403. num. 14. part. 9., decis. 188. num. 3. part. 14.,
& ad ornat. Card. de Luc. de dot. disc. 11. num. 4.,
& decis. 12. num. 5., ideoque cessat præsumptio
prò illa excludenda desumpta ex qualitate per-
sonarum, Viri nempè, ac Uxoris, inter quas fa-
cta fuit.

Parùm curato defectu solemnitatum, & insi-
nuationis, qui prò tali præsumptione coadju-
vanda considerabatur, quia quoad solemnitates
nulla mihi communicata fuit statutaria lex cer-
tam formam in ea servandam præscribens: insi- 13
nuatione verò minimè opus erat, quin immo
nec actus insinuari poterat, cùm ageretur de
donatione in scriptis non redacta, & in sola tra-
ditione consistente, ut his terminis dixit Rota
decis. 145. nu. 8. & seq., coram Manzaned., & de-
cis. 692. num. 83. & seqq. coram Merlin. ibi = Do-
natio autem, quæ in scriptis non est redacta, & in
sola ipsa traditione consistit, insinuari non potest,
nec debet =, & paulò inferiùs addit, rationem
habendam non esse Doctorum, qui contrarium 14
dixerunt, dùm Rota hanc sequuta est senten-
tiam.

Immo verò quævis contraria præsumptio in
casu nostro elidi videbatur, utpotè sublata Testi- 15
bus, & conjecturis prò donatione inducenda
concurrentibus, Mandell. Alb. cons. 12. num. 7.
cons.

conf. 339. num. 5., conf. 461. num. 10. & plurib.
seqq. & conf. 782. num. 14., Menoch. de arbitrar.
cas. 88. num. 8. & seqq., Castill. contr. Jur. cap. 23.
num. 21. & 22., & seqq. part. 2., Vasq. contr.
illustr. cap. 83. num. 6., Rot. decis. 692. num. 64.,
coram Merlino, hoc enim probationum genere
16 illam probari posse certum, & indubitatum est,
ut de conjecturis dixit Honded. conf. 39. num. 19.
lib. 2., Menoch. de arbitr. d. cas. 88. num. 8, Medic. decis. 86. num. 17., Rot. coram Merlin. decis.
692. num. 19. & 65., coram Cels. decis. 389. n. 4.,
coram Cerro decis. 419. num. 1., in rec. dec. 384.
17 num. 15. part. 9., ubi id firmatur procedere etiam
contrà Tertium, & decis. 21. num. 8. inter impress. ad ornat. Card. de Luc. tom. 3. lib. 8., &
admittit Rota in Romana locorum montium 4. Maii
1716. §. Ex pluribus autem coram R. P. D. Lan-
18 cetta, & de Testibus tradiderunt Card. de Luc.
de donat. disc. 16. num. 2., Rot. coram Merlina d.
decis. 692. sub num. 44. & seqq., decis. 82. num. 2.,
3. & 9. part. 5. rec., ubi, quod donatio probari
potest per duos Testes, cùm scriptura ad ejus
19 validitatem, & probationem minimè requiratur Quæsad. differt. 19. num. 29., Card. de Luc.
de donat. d. disc. 16. sub num. 1., Rot. decis. 82.
num. 1. part. 5. rec. tom. 1.

Et licèt Testes adducti aliquâ exceptione notari posse dicantur tam in dicto, quàm in perso-
20 na, nihilominus admittendi videntur ad probandam donationem, utpotè ab animo dependentem Surd. conf. 534. sub num. 10., & de aliment. tit. 6. quæst. 11. num. 52., Rot. coram Merlino d. decis. 692. num. 52., quippè eorum dicta
rigidè examinanda non sunt, præsertim verò,
quando ex tota serie facti, & ex circumstantiis
21 in nostra hypothesi minimè deficientibus constat, ipsos multùm verisimilia deposuisse, hoc
22 namque casu, si quo defectu laborassent, eorum
fides suppleretur ipsorum numero, & aliis adminiculis, præcipuè verò rei verisimilitudine,
coadjuvantur, ut prosequitur Rot. in d. dec. 692.
num. 53. & 58. coram Merlino; prout reverâ in
23 nostro casu hæc omnia concurrunt, adsunt namque quatuor Testes, quando ad probandam donationem sufficiunt duo, Rota decis. 82. num. 2.
3. & 9. part. 5. rec., nec alia desiderantur adminicula, & conjecturæ.

Præmisso namque, quod actus ille assigna-
24 tionis Prædii factæ ab Asdrubale Viro Margaritæ Uxori, referri nequit ad simplicem assecurationem dotis, quæ tamquam suâpte naturâ mi-
25 nimè translativa dominii, ex latè congestis apud
Amat. resol. forens. 83. num. 18., de Marin. resol. 20. num. 3. & 4. lib. 1., Cord. de Luc. de dot.
disc. 88. sub num. 4., Rot. decis. 3. num. 10. coram
Burat., decis. 38. num. final. post Merlin. de pignor., & decis. 708. num. 1., & seq. coram Du-
26 noz. jun., donationem consequenter excludit
Andreol. contr. forens. 4. num. 10. & seqq., sed
27 referri potius debet ad speciem præventivæ restitutionis dotis, nedùm quia Testes de ea, &
non de assecuratione loquuntur; verùm etiam,
28 quia Vir ad inopiam non vergebat, nec substantiâ suâ abutebatur, nullaque alia suberat cau-

sa, ob quam locus factus dici posset istiusmodi 29
dotis assecurationi, quæ tamen Judicis aucto- 30
ritate, ac ministerio explenda fuisset: sed celebrata reperitur ex mera partium voluntate, &
quidem cum plena dominii translatione, ut de- 31
ponit alter ex Testibus, quod sanè simplici assecurationi minimè convenit, sed potiùs veram
dotis restitutionem importat, ad tradita per
Amat. d. resol. 83. num. 12., de Marin. resol. 20.
num. final., Card. de Luc. de donat. disc. 88. n. 5.,
Giurb. decis. 24. num. 18. & seqq.

Hoc, inquam, præmisso, illico sese offerre vi-
debatur urgens conjectura donationis proma- 32
nans ex eo, quod, dùm Asdrubal prò restitu-
tione dotis scutorum 3000. Uxori tradidit Præ- 33
dium majoris, scutorum nempe 4666., illud
plus donandi animo tradidisse censeatur, ex
mente Papiniani in leg. donari 29. ff. de donat. repetit. in leg. donari 83. ff. de regul. Jur. ibi = donari videtur, quod, nullo cogente Jure, conceditur =
Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 34. n. 20.,
Surd. de aliment. tit. 6. quæst. 1. num. 23., Magon. decis. Lucen. 86. num. 21., Rot. coram Merlin. decis. 692. num. 69., & in Narnien. fideicommissi de Capitonibus 6. Aprilis 1681. §. Verùm
contrarium in fin. coram Hervault, inspectâ præ- 34
sertim translatione, & descriptione, ità mandante Viro, in æstimo facta nomine ipsius Uxoris, ex quo donationem præsumi, inquit Bartol.
in leg. rura Cod. de omn. agr. desert. lib. 11., Peregr. de fideicom. art. 44. num. 10., Mantic. de
tacit. lib. 13. tit. 10. num. 17., & conferunt firmata per Rot. in Romana locorum montium 4.
Maii 1716. §. Ex pluribus autem coram R. P. D.
Lancetta; quæ conjectura fortiùs urget, quia
coadjuvatur exactione fructuum unà cum solu- 35
tione onerum ab indè citrà semper ejus nomine
facta, quod paritèr ad effectum inducendi donationem considerat Peregr. de fideic. citat. art.
44. sub num. 10. in fin., ubi, quod, ultrà descriptionem ad æstimum, requiritur etiam, quod
ille functiones publicas solverit, & de exactione
fructuum tradit Rot. in d. Romana locorum montium 4. Maii 1716. §. Quod etiam, coram R. P. D.
Lancetta. His denique addendo, nil magis ad
verisimilitudinem accedere, justæque rationi
consentaneum esse, quàm quod bo. me. Asdru- 36
bal Vir alioquin locuples, & prole, arctâque
sanguinis necessitudine conjunctis personis carens, dictam quantitatem inspectis ejus Patrimonii viribus justum modum non excedentem
Uxori suæ donare voluerit, ut ad rem arguunt
Thesaur. quæst. forens. 47. num. 3. & 17. lib. 1.,
Hodiern. contr. 38. num. 29., Alciat. de præsumpt. reg. prima præsumpt. 32. num. 1., Rot. coram Merlin. decis. 202. num. 5. & 6., coram Emerix jun. decis. 447. num. 11., in rec. decis. 109.
num. 38. & seqq. part. 17., decis. 53. antè fin. part.
18., & in Romana locorum Montium 4. Maii 1716.
§. Neque verò, & seq., coram R. P. D. Lancetta.
Quæ sanè omnia si simul jungantur, ac unitim 37
cum depositionibus quoque Testium accipiantur, prout faciendum esse in specie admonent, 38
Surd. conf. 534. num. 36. lib. 4., Mantic. de tacit.
lib. 13.

*lib.*13.*tit.* 16. *num.* 3. *&* 5., *Rota coram Merlin. deciſ.*692.*num.*63., ſufficienter probare dicuntur, ad firmata, per *Rot. in d.deciſ.*692.*num.*50., *& aliis ſeqq. coram Merlino*.

Nilque officere videbatur, quod dotis reſtitutio, conſtante matrimonio, non ſuſtineatur per *Text. in leg. unic. cod. ſi Dos conſtant. matrim.*,
39 *Surd. de aliment. tit.*8. *privil.*34. *num.*1., *Giurb. ad conſuet. Meſſan. cap.* 13.*gloſſ.* 3. *num.* 7., *Menoch. lib.*1.*præſumpt.* 190. *num.* 52., *Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.* 30. *num.* 11., *Amat. reſol.* 83. *num.*17., *Giurb. deciſ.*24. *num.*3., *Rot. dec.* 187.
40 *num.*9. *part.*19.*rec.*, præſertim quando hujuſmodi præventivus reſtitutionis actus ſuſpectus redditur, quia videlicet traditâ re ſuperante creditum dotale, *Cephal. conſ.*344.*num.*24. *lib.*3., *Milanen. deciſ.*7. *num.*72., *&* 73. *lib.* 1., *Giurb. deciſ.* 24. *num.* 5., id factum videatur in fraudem
41 legis prohibentis donationem inter Conjuges, proindeque iſtiuſmodi præventiva reſtitutio, tamquam continens implicitam donationem,
42 irrita reddatur, ut optimè advertit *Card. de Luc. de Dot. diſc.* 88. *ſub num.* 7., ac per conſequens, eâ deficiente, parvi faciendæ ſint Teſtium depoſitiones, ceteræque conjecturæ prò donatione inducenda ſuperiùs ponderatæ.

Reſpondetur enim, dotis reſtitutionem tunc demum, conſtante matrimonio, fieri non poſſe,
43 quando nulla cauſa interceſſit, in quibus terminis loquuntur auctoritates in contrarium allegatæ, At quoties aliqua honeſta cauſa ſubeſt,
44 quia videlicet per eam, ut evenit in caſu noſtro, tolluntur jurgia inter Virum, & Uxorem, vali-
45 da eſt dotis reſtitutio, etiam conſtante matrimonio, facta, ex cenſura *Text. in leg. quamvis* 21., *& ſeq. ff. ſolut. matrim.*, *& docuit Bald. ibidem*, *Natta conſ.* 496. *num.* 10., *Menoch. conſ.* 229. *num.*2., *Viv. deciſ.*133.*num.*8., *Giurb. deciſ.*
46 24. *num.*18., præcipuè quando expleta reperitur de conſenſu utriuſque Conjugis, quorum favo-
47 re cùm principaliter inducta ſit prohibitio reſtitutionis dotis, conſtante matrimonio, nè ſcilicet alter invitus ab altero cogi poſſit ad illam reſtituendam, & reſpectivè recipiendam, rectè
48 iidem poſſunt favori ſuo renunciare, & validum reddere actum nullâ alioquin Juris prohibitione improbatum *Barboſ. in leg. ſi conſtante* §.1. *n.*14. *ff. ſolut. matrim.*, *Menoch. conſ.*378.*n.*38., *Card. de Luc. de dot. diſc.*88.*num.*7., *Giurb. deciſ.*24.*n.*18. Enim verò fruſtrà obtendi videbatur nullitas d. reſtitutionis deſumpta ex eo, quod facta dicatur in fraudem legis prohibentis donationem inter Virum, & Uxorem, quippè illa, ut alibi dictum
49 eſt, ſanata fuit morte Viri donantis confirmante, & validitatis robur tribuente donationi; quamobrem, ſi ſubſiſtit donatio, propter quam dotis reſtitutio irrita dici potuiſſet, valere quo-
50 que debet ipſa dotis reſtitutio, quâ propterea firmâ manente, omnes quoque actus ſupra in
51 donationis comprobationem adducti ſubſiſtere dicendi ſunt.

Quamquam verò hæc prò inducenda donatione plurimùm urgere videantur, haud tamen tanti valere crederem, ut recedendum ſit à priori ſententia, quæ tamquam Juri magis conſona, ſemper in dubio ſequenda eſt, ut rectè admonet *Card. Mantic. de tacit. lib.*13. *tit.*10. *n.*6. 52
ubi, quod in dubio non eſt recedendum ab ea interpretatione, quæ ſecundùm Juris regulas fieri debet, ut donatio excludatur; Lex quippè omnibus modis præſumptioni donationis reſiſtit, & captioſam liberalitatem interpretatio Prudentum fregit *leg. Cùm Aquilina ff. de tranſact.*, & ideò in ambiguis magis favendum eſſe repetitioni, quàm adventitio lucro per *Text. in leg.* 53
non debet §. *In re dubia ff. de regul. Jur.* inquit *idem Card. Mantic. de tacit. d. lib.* 13. *tit.* 9. *num.*2., omiſſo namque, an, præciſivè à caſu, quo per donationem alter ex Conjugibus donans pauper fieri timeat, lex à donatione inter Virum, & Uxorem minimè abhorreat, id enim 54
ſolùm tollere poſſet eam majorem, ac ſpecialem Juris reſiſtentiam, quam præ aliis donationibus habet illa, quæ inter Virum, & Uxorem, conſtante matrimonio, celebratur, at non etiam vincere poſſet contrariam generalem præſumptionem, quâ omnes donationes perſtringuntur; prout etiam omiſſo, an donatio in caſu noſtro morte confirmari potuerit, cùm non conſtet, eam factam fuiſſe, ex *Card. Mantic. de tacit. lib.*21. 55
*tit.*6. *num.*9., certiſſima eſt illa Juris noſtri regula in ſuperioribus locis firmata, quâ traditur, 56
donationem non præſumi, ſed ab allegante plenè, & concludenter probandam eſſe, & licèt 57
non inficier, hujuſmodi probationem ex conjecturis etiam, & Teſtibus haberi poſſe, tales tamen 58
eſſe debent in ſubjecta materia, ut in ſuo genere legitimam, ac perfectam probationem conſtituant, optimè *Card. de Luc. de Donat. diſc.* 16. *ſub n.* 2 ibi = *Licèt enim non dubitetur, ut donatio per Teſtes quoque probari poſſit; attamen ratione ſubjectæ materiæ, ac ob facilitatem fraudis, quæ committi poſſet, fortius verò ob verba urbana, & curialia, quæ ad captivandum animum frequentiùs abſque determinata voluntate donandi proferri ſolent circà liberalitatem cum aliquo exercendam, receptum eſt, hujuſmodi donationem exigere probationes omninò concludentes, ac perfectas, earumque perfectio dupliciter conſideratur: primò nempè in qualitate Teſtium, ut ſint omni exceptio-* 59
ne majores, vel ſaltem, quod numerus, vel adminicula ſuppleant illas exceptiones, ex quibus fortè tales judicandi non eſſent; & ſecundò, ut probatio ſit univoca pernéceſſè concludens perfectam, ac omninò determinatam voluntatem donandi irrevo- 60
cabiliter inter vivos, quoniam cùm donare ſit perdere, hinc proindè non de facili iſte actus præſumendus eſt =, & conſonant *Alexand. conſ.*237.*lib.* 61
7., *Rot. deciſ.*603. *num.*7. *coram Cavaler.*, *in rec. deciſ.* 420. *num.*6., *& ſeq. part.*5. *tom.*2. firmantes, Teſtes ad probandam donationem eſſe debere multùm idoneos, & omni exceptione majores, quales profectò non ſunt hactenus à D. Margarita deducti.

Primus namque eſt Eques Franciſcus Laperelli ſecundus Vir ejuſdem D. Margaritæ, qui licèt nonniſi ferè poſt annum à die factæ atteſtationis eam duxerit in Uxorem, attamen vel

ob

62 ob affectionem, quam etiam tunc temporis er-
ga eam habuisse præsumitur, vel ob interesse,
& commodum, quod ex dicta donatione conse-
63 qui aliquando sperabat, fidem nullo pacto me-
retur, etiamsi agatur de re gesta inter domesti-
64 cos parietes *Canon. si Testes §. Idonei caus.4.quæst.*
3. cap. Insuper de Testib., Farinac.de Testib. quæst.
54. num. 10., & seqq., & quæst. 60. n.59., Ro-
ta coram Cæsar.de Graff.decis.72.n.2.tit. deTestib.
Ex aliis verò duobus alter erat famulus, alter
Colonus Prædii controversi, proindeque ambo
tamquam familiares, & addicti servitio D.Mar-
garitæ, à testimonio prò ea ferendo repellantur
65 *Gloss. in cap. in literis in verb. de familia de Te-*
stib., & in leg. 2. cod. de Testib., Rot. decis. 132.
num.7. part.15., in Romana Testamenti 21. Junii
1694. §. Testes verò coram bon.mem. Ursino, & in
Sabinen., seù Civitatis Castellanæ Inundationis 27.
Jaunarii 1698. §. Sed prætereà coram Emã D.
Card. dela Tremoille, ubi de Testibus Colonis,
vel saltem, tametsi à Testimonio prò illa ferendo
penitùs non repellerentur, nihilominùs ob affe-
66 ctionem, quam ergà ipsam habere dicuntur, cen-
seri non possent integræ omninò fidei, & ido-
neitatis, qualis ad donationis probationem re-
67 quiritur, ut advertit *Card. de Luca de Donat. d.*
disc.16. num. 3., Rot. decis. 420. num. 2. part. 5.
tom. 2. rec.

Certiùs verò ex horum Testium depositioni-
bus donatio sufficienter probata diei nequit,
quia exceptiones, quibus obnoxii sunt, minimè
supplentur ex numero, aut adminiculis; non
quidèm ex numero, dum, ex infra dieendis,
unus dumtaxat loquitur de donatione, nullus
68 autem illam concludit, ut ad rem prosequitur
mox citatus *Card. de Luca de Donat. d. disc. 16.*
sub num.3., minùsque ex adminiculis, quæ po-
tiùs in contrarium urgent, cùm enim, ut Te-
stes asserunt, Asdrubal Prædium Uxori tradi-
69 derit in causam restitutionis dotis, illicò patet,
titulum donationis cessare, quia de alio expres-
sè constat, nunquam enim donatio præsumitur,
quoties alter titulus dari, & allegari potest *leg.*
Cùm de indebito ff.de probat., Surd.cons.290.n.55.
lib.2., Palm. nep. allegat.231. n.14., Card.de Luc.
de Donat. disc.48.num.9., Afflict.decis.41. n.24.,
Rot. coram Cavaler. decis.603.n.5., & 6., in rec.
decis.309.n.24.par.9.tom.1., dec.95. n.4.part.18.,
& in Romana Locorum Montium 24. Novembris
1704. §. Non attento coram R.P.D. Lancetta;
70 quod si procederet, etiamsi ageretur de re te-
nuis valoris, *Cyriac. contr. 120. num. 34.; Surd.*
71 *decis.166. sub num 1.*, certius locum sibi vindi-
cabit in casu nostro, in quo agitur de inducen-
da donatione quantitatis non modicæ, videlicet
scutorum 1666., &, quod magis est, non con-
72 stat, Asdrubalem fuisse prædivitem, ex quo
magis inverisimile redditur, quod tantam quan-
titatem donare voluerit *Rot. decis.113. num. 13.*
part.1., decis.315. num.2. part.11., decis.302. n.5.
part.16. rec., in Narnien. Dotis, seu fideicom-
missi de Capitonibus 16. Junii 1687. §. Secundò
concurrit coram bon. mem. Ursino & in dicta Ro-
mana Locorum Montium 24. Novembris 1704.
§. Non attenta coram R.P.D. Lancetta.

Rursus idem Asdrubal. in suo ultimo testa-
mento expressam mentionem fecit de alia do-
natione facta D. Margaritæ, eamque ratifica- 73
vit, nihil verò dixit de assignatione dicti Præ-
dii, undè perspicuum fit, nullam illius respe-
ctu exercuisse liberalitatem, quippè hujus etiam
donationis verisimiliter meminisset, si reverâ
adfuisset, eamque valere voluisset, juxtà fir-
mata *per Rotam in Romana pretii officii 11. Ju-*
nii 1714. §. Absque eo quod coram Emõ D.Car-
din. Scotto, confirmata 15. Maii 1716. §. Minùs-
que coram R.P.D. Cerro; Discretiva namque
dispositio arguit contrariam mentem Disponen- 74
tis in eo, super quo disponere prætermisit *Car-*
din. de Luca de donat. disc.8. num. 23., Rota co-
ram bon. mem. Emerix jun. decis. 841. num.3., in
rec. decis.186. num.6. part.17. rec. Idque confir-
matur ex eo, quod, cùm post obitum Viri il-
lius heredes institerint prò æstimatione Bono-
rum assignatorum, & mulier assertam dona-
tionem opposuerit, ad evitandas lites concorda-
tum fuit, ipsam temporariè frui debere Prædio
assignato, donec videlicet ad secunda vota
transiret; Unde ipsamet assertæ donationis in-
subsistentiam agnovisse videtur, dùm consensit 75
conventioni, & pacto isto, quod, utpotè im-
portans resolubilem rei fruitionem, incompati-
bile est cum donatione perpetuò duratura *Gra-*
tian. discept.50. nu. 18. & seqq., Rot. coram Se-
raph. decis.1303. num.3., coram Dunoz.jun decis.
579. num. 16., in dicta Romana pretii officii 8.Ju-
nii 1711. §. Cessatque coram Emõ D. Card. Prio-
lo, 11. Junii 1714. §. Submota coram Emõ D.
Card. Scotto, & 15. Maii 1716. §. At istbæc co-
ram R.P.D. Cerra.

In quorum argumentorum, & conjecturarum
conflictu minoris sanè momenti videntur illa,
quæ in oppositum considerata sunt, nam, si in
humanis actibus æstimandis, ac investigando 76
fine, ob quem illi celebrati sunt, plurimum
semper valet inspicere primordialem titulum,
ex quo regulariter posterior formatur eventus
Thabor. axiomat. jur. lib.5. cap.22. axiom.9., hoc
tituli primordio inspecto, procul dubio exclu-
ditur animus exercendi erga Uxorem liberali- 77
tatem, nam, ut alibi dictum est, & probant
etiam Testes exadverso inducti, D. Margarita
assiduas Asdrubali Viro molestias exhibebat, il-
li exprobrans, quod, licèt ipsa non modicam
scutorum 3000. dotem extradidisset; nihilomi-
nus nulla nec etiam exigua pecuniæ quantitas
in muliebres sumptus eroganda sibi submini-
straretur, nemo enim non videt, quod ratio
ista agendi, ac jurgia, quibus Uxor importu-
nis petitionibus, atque exprobrationibus Viri
animum conturbabat, eumdem ad se munifi-
cum erga ipsam exhibendum allicere, aut quo-
quomodo permovere minimè potuisse. Dum
igitur, ut ab adeò importunis, molestisque pe-
titionibus sese expediret, deliberavit Uxori tra-
dere Prædium, de quo agitur, quamvis exce-
deret illius creditum dotale, inde capi potiùs
potest conjectura contraria donationi, dum ta-
lis

lis actus referri valet ad aliam causam, restitu-
78 tionis nempè dotis, quam Uxor tradidisse Viro improperabat, quapropter, si prò excludenda
79 donatione sufficit quævis conjectura, & occasio *Natt. consf.73. nu.9. lib.1., Mantic. de tacit. lib. 13. tit.6. num.12. tit.9. num.11., Mart. medic.decif. Lucen. 86. num.15., Rot. in rec. decif.41. nu. 5. part.9.*, quonam pacto locus esse poterit in nostra hypothesi tacitæ, atque conjecturali donationi subintelligendæ in actu, qui ex mox relata facti specie, & ex Testibus exadverso adductis ob aliam causam factus reperitur.

Ut etiam ob eamdem rationem nulla conjectura desumi valet ex descriptione dicti Prædii in Æstimo facta nomine D. Margaritæ, atque exactione fructuum, & publicarum functionum
80 solutione deinceps ejus nomine facta; nam, quod attinet ad descriptionem in Æstimo, certum est, illam aptam non esse ad donationem
81 inducendam, quoties donandi animus procul abest, & ex alia causa, quàm donationis de-
82 mandata appareat, juxtà *Text. in leg. si Præses Cod. de donat.*, & benè in his terminis *Mantic. de tacit. lib.13. tit.10. nu.17., Peregrin. de fideicommiss. art. 44. sub num. 10. vers. quæ tamen*, exactio verò fructuum, & onerum solutio referri debent ad eamdem præcedentem causam
83 restitutionis dotis, de qua apparet, & in cujus sequelam actus prædicti facti censentur, oec ad
84 alium finem prorsus diversum trahendi sunt ad *Text. in leg. Jubemus Cod. ad Vellejan., Covet. consf. 91. num. 9., & consf. 284. num. 6., Rota coram Burat. decif. 905. num. 5., coram Peutinger. decif. 198. num.9., coram Dunoz. jun. decif.569. num.7., coram Cerro decif.280. num.17., in rec. decif.105.nu.13., decif.122. num. 19. part. 12., decif.185. num.25. part.19., in Romana, seu Portuen. Tenutarum 17. Junii 1697. §. Nequedemùm coram Rño dell'Olmo, & in Bononien fideicommissi de Manzolis 22. Junii 1699. §. Quinimò coram Rño Ansaldo Decano*; Cùm enim Prædium Margaritæ nomine descriptum in Æstimo reperiretur, præstatio proindè onerum
85 alio nomine expleri non poterat, ut ad præcisum effectum donationem excludendi similibus actibus, respondit *Rota in dict. Romana Locorum Montium 24. Novembris 1704. §. Minimè refragante coram R.P.D. Lancetta*; Et demum nullum donationis argumentum elici potest ex eo,
86 quod verisimile sit, Asdrubalem prole, aliisque conjunctis personis carentem Uxori donare voluisse quantitatem supradictam; cessat enim ista verisimilitudo eo ipso, quod aliam conspicuam donationem eidem Uxori fecit, quâ conjugali affectui plenè satisfecisse censetur, cer-
87 tius quia donationem, quam verè fecerat, in testamento approbavit, nil dicendo de controversa assignatione, quod ostendit diversam ip-
88 sius voluntatem, apertiùs sanè confirmatam ex alio titulo, in quem illam fecisse constat, ideoque inanis redditur postrema hæc conjectura fictiti, & cæteræ aliæ supra rejectæ, quas etiam frustrà jungendas, & simul cum Testibus accipiendas esse dictum fuit, nam cùm qualibet ex

illis sit in suo genere imperfecta, id sanè prohi- 89
bet, quo minus conjungi possint *Rot.decif.145. sub num.5. part.3. rec.*

Quæ cum ità sint, & plenè his omnibus demonstrata fuerit Testium inhabilitas minimè suppleta numero, aut adminiculis, quæ hactenus tamquàm levioris ponderis rejecta sunt, superfluum videri posset rigidiori examine illorum dicta perstringere; dum etiamsi donationem perspicuè probarent, nihilominùs ob exceptiones, quibus perstringuntur, attendendi non essent; Verumtamen, ut magis, magis- 90
que assertæ donationis insubsistentia confirmetur, non pigebit brevibus illorum depositiones percurrere, ex iis namque patet, deficere etiam alterum requisitum univocæ, & concludentis 91
probationis, adeout quamvis iidem Testes aliis obnoxii non essent exceptionibus, attamen donatio ex eorum dictis perfectè, & concludenter probata dici non potest, attentè siquidem illis perpensis, nulla unquam donationis mentio in eis facta reperitur; sed in prima, & secunda simpliciter asseritur = *qualmente il già Signor Asdrubale volse, ed intese, che l' Illustrissima Signora Margarita sua Consorte conseguisse il Podere detto della Fossa del Lupo per restituzione della di lei dote, come più volte se ne dichiarò, e perciò fece voltare detto Podere alla lira in faccia a detta Signora Margarita prima di morire, è volse, che la medesima ne pagasse da per sè annualmente il dazio &c.* = Tertia verò nempè Coloni ità se habet = *Il Signor Asdrubale già mio Padrone, circà due anni sono, mi comandò, che in avvenire avessi riconosciuta per Padrone del di lui Podere della Fossa del Lupo la Signora Margarita sua Consorte, ed alla medesima corrispondessi con darle di tempo in tempo tutta la sua parte del frutto di detto Podere, ed a lei obbedissi come vera Padrona del detto Podere per averlo alla medesima ceduta, e come suo proprio consegnarle, come hò fatto sempre dopo avere avuto l' ordine fino al tempo presente in tutto quello mi è occorso circa tutti li frutti, e rendite di detto Podere &c.* =

Ex his verò nullatenus inferri valet donatio, quia verba Testium illam pernecessè non im- 92
portant *Rota coram Cavaler. decif.603. num. 4.*, quod enim Prædium assignatum fuisse dicatur prò restitutione dotis, & in plenum mulieris dominium transiisse, tantum abest donationem 93
inferre posse, ut potiùs illam excludat, cùm de alio titulo constet, qui sanè titulus, restitutionis nempè dotis etsi totum Prædium absorbere non posset, non indè tamen quoad excessum rectè 94
arguitur donatio, vel quia maritus sciebat, illud esse gravatum censu scutorum 800. ab ipso impositio anno 1712. & numquam extincto, & ideo majorem hanc quantitatem Uxori assignare vo- 95
luisse censetur, ut ità, detracto debito, integram dotem æquaret, qualibet enim possibilis interpretatio sumi debet prò exclusione dona- 96
tionis, tametsi indè actus redderetur nullus *Spad. consf.224. num.2. lib.2., & consf.306. nu. 9. lib.3., Menoch. consf.1. nu.214. & seqq., Cirocch. discept.66. num.39., Palm.allegat.231. num.18.,*

Capyc.

Capyc. Galeot. contr. 32. num. 59. & 60., Mer-
lin. de legit. lib.2. tit.2. quæst.20. nu.20., & 21.,
Rot.decis.660. num.6. part. 4. tom.3. decis.55. nu.
2., & seqq. part.12. rec., in Romana Pecuniaria
4. Julii 1696. §. Quoniam coram Rmo Molines,
vel quia inconsulto, & per errorem superexce-
97 dentem quantitatem dedisse censetur, quippè
hic faciliùs præsumitur etiam in facto proprio,
98 quàm donatio leg. sed etsi reputem in princip., &
leg. si fidejussor., & leg. si is §. Cum quo ff. de
condit. indeb., Gloss. in leg. generaliter verb. cau-
sam, ubi Bald., & alii Cod. de non numerat. pe-
cun., Bald. cons.189. in fin. vol. 2., Cravet. cons.
77. num.14., Curt. jun. cons. 59. num.5., aliique
apud Menoch. de arbitr. cas.88. num. 3., Mantic.
de tacit. lib.13. tit.9. nu.3. & seqq., Rot. decis.69.
num.3. part.7. rec.

Neque verò error exclusus videri potest ex
scientia dicti excessus, quem Asdrubalem ha-
buisse supponit alter Testis, nempè Canonicus
Pancratius, nondum tamen à Margarita pro-
ductus, qui, ut asseritur, expressè deponit =
che trovandosi una sera in casa di detto Signor,
cioè Asdrubale intorno al fuoco, venne a coatesa
la sudetta Signora Margherita con il Signor As-
drubale suo Consorte, e che il medesimo Signor li
disse, vi hò consegnato il miglior Podere, che io
hò, e non vi contentate? e quello, che vi è di più,
ve lo dono = quantum enim huic Testi unico, &
99 singulari defereudum sit, præsertim in mate-
ria adeò gravi, & periculosa, quippè agitur
100 contrà juris præsumptionem de inducenda do-
natione, facilè quisquam rectò sensu præditus
secum reputare poterit, cùm in his terminis
contrà dictum unius Testis omnes regulæ cla-
ment, & quæcunque etiam maxima dignitas
fidem illi conciliare non possit Felin. in cap. su-
per his num. 12. de fidejussor., Rot. coram Priolo
decis.387. nu.6., in Romana dotis 13. Junii 1710.
§. Nec subsistere coram R.P.D. Crispo, & in Co-
lonien. Matrimonii 19. Januarii 1711. §. Præter-
quam quod coram Falconerio, potissimùm ani-
101 madvertendo, quod, juxtà depositionem hu-
jus Testis, Asdrubal non dixit = e quello, che v'è
di più, vel hò donato, sed = ve lo dono =, quod
ostendit, ipsum tempore factæ assignationis do-
nandi animum minimè habuisse, quia excessum
non cognoverat, & in hoc iste Testis convenit
cum aliis de simplici dotis restitutione, & do-
minii translatione deponentibus, nullamque de
dicto excessu, illiusque donationis mentionem
facientibus; qui quidem excessus cùm posteà
Asdrubali innotuisset Uxoris importunitate de-
victus protulit illa verba præsentis temporis = è
quello, che v'è di più, ve lo dono =, quæ, ut mox di-
ctum est, donationem in præteritum excludunt,
102 & in præsenti minimè concludunt, cùm prolata
censeantur ob importunitatem Uxoris, &, ut
idem Testis deponit, ad sedanda jurgia inter
ipsos exorta, potiùs, quam ex determinata vo-
luntate donandi, prout sæpissimè contingere
solet, ideoque donationem non inducunt, ad
tradita per Capyc. latr. consult. 138. num. 32.,
Menoch. de arbitr. cent. 1. cas. 88. num. 6. lib.
2., Cardin. de Luc. de donat. disc.16. num. 2.

Constabilità ex his insubsistentià assertæ do-
nationis, ex qua veluti ex necessario antece-
denti sequitur restitutio à D. Margarita facien-
da illius quantitatis, quam ultrà suam dotem 103
recepit, ex censura Text. in leg. Cujus per erro-
rem 54. ff. de regul. jur., & aliorum jurium fre-
quentissimè occurrentium, progredior ad fir-
mandum, quomodo sit facienda æstimatio Bo-
norum assignatorum; an scilicet, habito respectu
ad fructus, quos illa reddere possunt, vel ad va-
lorem Terrarum, Domorum, & animalium in
eis existentium, ut indè perspici possit, quantum
id sit, quod restitui debet. Paucis verò quoad
hoc me expediam, cùm in hac materia spectan- 104
da sit consuetudo cujuslibet Regionis, juxtà
quam bona communiter æstimantur Advoc.
Constantinus ad statut. Urb. annot.46. nu.88. tom.
2., & quidem regulariter habitâ ratione tùm
fructuum, tum terrarum, domorum, & Ani- 105
malium in eis existentium, quæ procul dubio
fundi valorem augent Bald. in Authen. hoc nisi
Cod. de solut. num.1. vers. sed pone, Cyriac. contr.
261. num. 25. ad 32., & prius contr.83 num. 3., 106
Rot. decis.656. num.8. part.18. rec. tom.2., & in
Romana Cambii 1. Julii 1701. §. Deveniendo ita-
que coram clar. mem. Card. Caprara; quod pro-
cedit, etiamsi domus, & animalia ad meram vo-
luptatem, & oblectamentum comparata dici 107
possent, quia nihilominùs aliqua eorum esset
habenda ratio, dum etiam oblectamentum est 108
pretio estimabile Gabriel. cons. 74. num. 5., &
6. lib.1., Rot. ad ornat. Cardin. de Luc. de usur.
decis.8. num.3.; Et quocumque modo confide-
rentur, eadem semper augent fundi pretium
Rot. coram Pamphil. decis.248. num.1., & 6., &
decis. 312. num. 2., & ad summum detrahi so-
lummodò posset tertia pars veri, justique valo- 109
ris, per ea, quæ advertunt Pigant. ad statut.
Ferrar. rubr.88. num.23., Rot. in rec. decis.457.
num. 3. part. 2., decis. 293. num. 6., & 7. part.
17., & post Constantin. ad statut. Urb. decis. 169.
num. 16.

Et ita veriùs crederem procedendo cum ter-
minis donationis, cujus titulo juvari conten-
dit D. Margarita, licèt illi magis profuturum
fore arbitrer insistere simplici titulo dationis in
solutum factæ in causam restitutionis dotis, prò
qua rectè Asdrubal potuit Prædium majoris va- 110
loris assignare, absque eo quod actus hujusmo-
di tamquam nullus, & sinè causa factus, deindè
revocari, aut major illa quantitas à solvente re- 111
peti valeat, quotiescumque nulla aut enormis
aut enormissima læsio intercessit; his addendo, 112
titulum assignationis sivè dationis in solutum,
qui, inspectâ rei substantiâ, reverâ videtur actus
principaliter gestus inter præfatos conjuges,
non esse incompatibilem cum titulo donationis, 113
qui adjectus, & expressus fuit ad majorem cau-
telam, ac in sequelam, & confirmationem
actus principaliter celebrati, nè fortè prætextu 114
majoris valoris rei datæ in solutum impugnari
posset, ut deponit Testis relatus in §. Neque
verò error, quo casu prò sustinendo actu spe-
ctan-

115 ctandum est id, quod principaliter Partes facere voluerunt, non autem id, quod ex abundanti, & ad majorem cautelam dictum, aut factum fuit, ex notis juris nostri regulis, quæ innuisse volui, ut requirentes incertæ litis valdè periculosam aleam evitare possint aditum præbendo honestæ alicui concordiæ &c.

Imolen. Successionis, seù Renunciationis.

Renunciatio à filia ex caussa ingressus in Religionem facta Bonis paternis, maternis, & avitis, additis verbis = *è di qualunque altra forte* = hereditatem etiam fratris, licèt viventis, censetur comprehendere. Realis itidem, & ad extraneos quoque heredes transitoria reputatur, si, cum favore Patris emissa sit, clausulam contineat cæteratam = *ejusque heredum &c.* = Heredum autem nomine sivè heredes sanguinis, sivè agnati intelligantur, venit etiam fœmina de ipsius Renunciatarii familia.

VOTUM XXXIII.

1 *Renunciatio stricti juris est, ac ultra expressa non extenditur.*

2 *Renunciatio facta paternis Bonis, Bona fratris, licèt a Patre obveniant, non comprehendit.*

3 *In renunciatione ut Bona quæpiam censeantur comprehensa, eorum origo non attenditur, sed ipsorum status delatæ successionis tempore.*

4 *Jus succedendi ab intestato alicui viventi habetur pro jure de futuro ex caussa etiam de futuro.*

5 *Jus futurum ex caussa de futuro nunquam in renunciatione comprehensum intelligitur, nisi literaliter expressum sit.*

6 *Renunciatio personalis resolvitur ob defectum personarum in ea contemplatarum*, & nu. 25.

7 *Renunciatio favore Patris, ejusque heredum personalis est.*

8 *In renunciatione favore Patris, ejusque heredum facta intuitu conservandi Bona in familia, censetur contemplata agnatio.*

9 *Et comprehensi soli masculi heredes sanguinis.*

10 *Deficiente præsertim clausulá* quorumcumque.

11 *Renunciatio per verba* = dà, cede, rinuncia, trasferisce &c. = *verè translativa est*, & num. 44.

12 *Renunciatio qualibet translativa personalis est.*

13 *Et resolvitur, deficientibus personis in ea contemplatis.*

14 *In renunciatione facta Bonis paternis, maternis, & avitis, additis verbis* =, e di qualunque altra sorte = *fratris etiam Bona dicuntur comprehensa*, & num. 15.

15 *Verba* = è di qualunque altra sorte = *augmentativa, & ampliativa sunt.*

16 *Nec possunt verificari, nisi in rebus diversis ab expressis.*

17 *In renunciationibus verba generalia ad rem expressam non restringuntur, quando id non patitur recti sermonis ratio.*

18 *Dictio* alius *includit diversa ab expressis.*

19 *In renunciatione facta Bonis paternis, maternis, & avitis, verba* = è di qualunque altra sorte = *deindè adjecta, de Bonis fratris verisimiliter contemplatis debent intelligi.*

20 *In renunciatione aliquibus expressè hereditatibus facta, verba generalia, atque ampliativa deindè adjecta, dupliciter considerantur, vel cum referuntur ad modos succedendi, vel cùm ad hereditates ipsas.*

Quid autem operentur sivè in primo casu, sivè in secundo? ibid. & num. 22.

21 *In renunciationibus vitanda est verborum superfluitas.*

23 *Renunciatio per verba futuri temporis hereditates non tantùm delatas, sed etiam futuras comprehendere censetur.*

24 *Procedit maximè ubi agitur non de admittendo extraneo, sed Fratre, Sorore, vel agnato.*

25 *Renunciatio ut comprehendat jus de futuro, istius mentio specialis requiritur.*

26 *Intellige, si tale jus caussam habeat prorsus novam, nec præcogitam, secus, si caussam de præterito, vel de præsenti.*

27 *Renunciatio favore Patris, ejusque heredum est suapte naturà ad extraneos quoque heredes transitoria.*

28 *Ac etiam fœminas comprehendit.*

29 *Accedente præsertim clausulà cæteratà* heredum &c.

30 *Clausula cæterata* heredum &c. *de jure, ac de notariorum stylo importat stipulationem pro heredibus etiam extraneis.*

31 *Renunciatio favore Patris clausulam continens cæteratam* ejusque heredum &c. *realis, & perpetua dicitur.*

32 *Præsertim, cum junctam habet clausulam* ad habendum, tenendum &c.

33 *Renunciatio favore Patris, ejusque heredum facta a filia Religionem ingressura, realis dicitur, & perpetua, si reservationem contineat annui livelli, habito illius respectu etiam post Patris obitum.*

34 *Renunciatio filiæ favore Patris, ejusque heredum realis, & abdicativa faciliùs præsumitur, si spiritualis, quàm, si carnalis matrimonii occasione facta sit.*

35 *Monialis per professionem civiliter, & sinè herede mori dicitur.*

36 *In renunciatione agnatio non censetur contemplata, si Renuncians unici sui Fratris nec mentionem quidem habuit.*

37 *In renunciatione stipulata pro heredibus etiam extraneis per clausulam cæteratam* heredibus &c. *agnatio non censetur contemplata*, & num. 39.

38 *Renunciationis verba* = è questo ad effetto, che

che i Beni si conservino nella sua famiglia, = non contemplatione agnationis, sed ad colorandam renunciationem ipsam adposita censentur.

40 *In renunciatione a Moniali emissa favore Patris, ejusque heredum agnatio per modum non caussæ finalis, sed tantùm impulsivæ censetur contemplata.*

41 *Caussa enim finalis reputatur ingressus ipse, vel professio in Religione.*

Item conjunctia sanguinis, dotatio congrua, ac similia, num.43.

42 *Cessante autem ejusmodi impulsivà caussà, renunciatio non resolvitur.*

Amplia, ut num. 43.

43 *Renunciatio, si una desit ejus principalis caussa, adhuc subsistit, aliis extantibus caussis æquè principalibus.*

45 *Renunciatio quod respectu Renunciantis realis, & abdicativa sit, translativa verò, & personalis respectu Renunciatarii, non repugnat.*

46 *Renunciatio occasione monachationis, si realis illa sit, perpetuò Renunciantem arcet a Bonis renunciatis.*

47 *Renunciatio personalis a Moniali emissa favore Patris, ejusque heredum, sivè de heredibus sanguinis, sivè de agnatis intelligatur, non resolvitur, superstite adhuc fœminà pariter agnatà*, & num. 49.

48 *Fœminæ etiam dicuntur de agnatione, illamque conservare.*

50 *Heredum sanguinis nomine Descendentes omnes, ac etiam fœminæ comprehenduntur.*

51 *In materia conjecturali, ideoque dubia, dubius pariter semper est litis eventus.*

AD successionem bon. mem. Antonii nuper, nimirum mense Septembris anni proximè elapsi ab intestato, & sinè prôle defuncti, præter D. Alexandram ejus Matrem, & D. Joannam Sororem in sæculo manentem, venire contendit etiam Ven. Monasterium Sanctæ Mariæ Magdalenæ Civitatis Imolæ Ordinis S. Augustini ex persona duarum Sororum ejusdem Antonii defuncti in ipso professarum usque ab anno 1702.; Sororis nempè Coronatæ, in sæculo Felicis, & Sororis Deodatæ in sæculo Justinæ nuncupatarum.

Cùm autem quoad personam Matris, & Joannæ Sororis, nulla esse possit difficultas, successio quippè in nostra hypothesi deferenda est ad normam juris communis, eò quod nulla extet particularis sanctio municipalis illas repellens; solùmque dicto Ven. Monasterio, cujus alioquin capacitas in dubium non revocatur, obstare posse videantur renunciationes emissæ à præfatis Sororibus occasione professionis: Ideò strictè à me quæritur, ut prò veritate dicere velim, an Monasterium justè repelli possit dictis renunciationibus, itaut universa successio ad matrem, & alteram sororem sæcularem pertineat? id quod ut recto judicio statui possit, inspiciendus est tenor dictarum renunciationum,

quæ etsi per actum distinctum, & separatum celebratæ noscantur, eàdem tamen omninò formâ conceptæ reperiuntur; ideoque satis erit alterius tantùm tenorem referre, illumque examinare, exinde enim recta elicietur interpretatio utriusque.

Illarum verò tenor ità se habet = *costituita &c. avanti di fare la sua solenne professione in detto Monastero, e servire al Signore Iddio hà risoluto voler fare libera, ed ampla rinuncia di tutti, e singoli suoi Beni, azioni, e ragioni presenti, e future, che in qualsivoglia modo e causa, e titolo le competono, e siano in avvenire per competere ne' Beni paterni, materni, Aviti, e di qualunque altra sorte, etiam per testamento, rispetto però solamente alla sua Signora Madre, e questo ad effetto, che i Beni si conservino nella sua famiglia, salvo però sempre, e riservata, vità sua naturale durante in detto Monastero, un annuo Livello di scudi dieci moneta di paoli dieci per scudo sino a tanto viverà detto suo Signor Padre, e dopo la di lui morte i Signori suoi Eredi saranno tenuti pagare di soprapiù delli dieci scudi altri due scudi, che in tutto poi saranno scudi dodici annui, altrimente &c. Che però &c. dà, cede, rinuncia, e trasferisce tutte, e singole sue ragioni presenti, e future, che in qualsivoglia moda, causa, e titolo le competono, ò siano in avvenire per competere ne' Beni paterni, materni, aviti, e di qualunque oltra sorte nel modo, come sopra s'è detto, all' Illustrissimo Signor Orazio &c. suo amatissimo Padre presente, che accetta per sè, e suoi Eredi con clausula amplissima ad avere, tenere, e godere, e disporre &c. ponendolo in di lei luogo &c. costituendolo &c quale rinuncia sopra fatta, ed avendo il suo plenario effetto, il sudetto Signor Orazio sponte per sè, e suoi &c. promette, e s'obliga dare, ed effettivamente pagare a detta Novizza sua figliuola presente, che accetta, scudi dieci simili sin tanto egli medesimo viverà, e dopo la di lui morte si obliga, che li di lui Eredi li doveranno dare annualmente di sopra più altri due scudi, che tutto poi saranno scudi dodici di Livello fino a che ella naturalmente viverà &c.*

Ex hujusmodi renunciationum contextu duo
erui possunt fundamenta favore Ven. Monasterii;
alterum, quod in illis minimè comprehendatur
hereditas fraterna, nedùm quia expressa non fuit, prout requiritur in hac mate- 1
ria strictissimi juris, & nullam extensionem admittente *Surd. cons. 431. num. 32. lib. 3.*, *Cephal. cons. 605. num. 5. vol. 4.*, *Honded. cons. 29. nu. 93. & 94.*, *Cyriac. contr. 475. nu. 60.*, *Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 38. num. 29. 34. & seqq.*, *& sub num. 66.*, *& priùs cap. 23. nu. 8.*, ubi, quod
renunciatio facta de hereditate Patris, non est 2
extendenda ad hereditatem fratris, licèt ista consistat in Bonis paternis, quibus fuit renunciatum, *& nu. 36. & seqq. ad 42.*, & dixit *Rot. penes eumdem Torr. decis. 166. num. 1., & seqq.*, tradens rationem, quia non attenditur origo
Bonorum, sed eorum status tempore delatæ 3
successionis, & in aliis pluribus adductis per *Rub. in annot. ad decis. 375. num. 22., & seqq. part.*

4. tom.2. rec., & decis. 16. num.35. part.19., & in
Perusina Immissionis 15. Maii 1705. §. Absque
eo quod, & 15. Januarii 1706. §. Renunciatio
coram Emo D.Card. Scotto. Verùm etiam, quia
jus succedendi ab intestato alicui viventi habe-
4 tur prò jure de futuro ex causa etiam de futu-
ro, cum dependeat à voluntate illius, qui te-
stando poterat spem omnem tollere Soccin. in
leg.1. §. Veteres sub num.3. ff. de acquir. possess.,
Castrens. cons.394. in fin. vol.1., Corn. cons. 180.
num.2. vol.2., Cephal. cons.526. num.68., & 75.
vol.4., Peregrin.de fideicomm. art.23. sub nu.52.,
Torr. de pact. futur. success. lib.2.cap.40. nu.23.,
Rot. coram Dunoz. Jun. decis. 346. nu. 26.& seq.
& decis. 20. num.6., inter impress. ad ornat. Card.
5 de Luc. de legat. tom.11., quod quidem jus fu-
turum ex causa de futuro numquam in renun-
ciatione comprehensum intelligitur, nisi litera-
liter expressum legatur, ex doctrina Bartoli in
leg. qui Romæ §. Duos fratres num.19. ff. de ver-
bor. obligat., Surd. cons.26. num. 20. in fin., Al-
tograd. sen. cons.66. num.14., Saminiat. contr.73.
num.26., Cyriac. contr. 292. num.8., Surd. decis.
289. num 13., Rot. decis.340. num.6., coram Ca-
valer., decis.543. num.27. part.5. rec. tom. 2., &
magistraliter in Romana renunciationis 23. Ja-
nuarii 1708. §. Quæ quidem verba coram Emo D.
Cardin. Scotto, confirmata 15. Junii ejusdem
anni §. Porro, & §. Jura namque coram eo-
dem.

Alterum fundamentum est, quod renuncia-
6 tiones hujusmodi personales sint, & resolutæ
ob defectum personarum in ipsis contemplata-
rum, quippè celebratæ apparent favore Patris,
7 ejusque heredum, & quidem intuitu conser-
vandi Bona in familia ibi = e questo ad effetto, che
8 i Beni si conservino nella sua famiglia =, undè con-
templata videtur agnatio, & soli masculi here-
9 des sanguinis in dictis renunciationibus compre-
hensi Bartol. in leg. pronunciatio §. Familiæ ff. de
verbor. signific., Mantic. de conject. lib.8. tit. 12.
num.17. & seqq., Rot. decis.373. num. 3. part. 3.
rec., decis.10. num.8. post Torr de pact. futur. suc-
cess., & in Avenionen. Concursus super reserva-
tis 23. Junii 1713. §. Atque ex his & seqq. coram
bon. mem. Ansald. præsertim, cum deficiat ver-
bum = quorumcumque =, aut alia similis clausula
10 comprehensiva heredum, certius restringuntur
ad solos heredes sanguinis, ut actus, quoad mi-
nus fieri potest, noceat Renuncianti, quemad-
modum in terminis renunciationis factæ occa-
sione ingressus in Religionem docent. Covaruv.
in cap. quamvis part.3. §.3. num. 4. de pact. in 6.,
Cyriac. contr.475. num.10. & 11., Mans. consul-
tat.258. num.11., Panimoll. decis.53. annot.4. nu.
47., Rota coram Merlin. decis.869. num.13., &
decis.894. num. 9., & ad ornat. Card. de Luc. de
legat. decis.35. num.5. & 6.

Rursùs in parte dispositiva dictarum renun-
ciationum ità legitur = dà cede, rinuncia, trasfe-
11 risce &c. quibus porrò verbis clarè innuitur, illas
esse verè translativas, ex Andreol. contr.310. nu.
14., Torr. de pact. futur. success. lib.2. cap.10. nu.
3., Rot. post eumdem decis.127. num.3., decis.128.
num.18., & decis.200. num.2.; proindeque cum
omnis renunciatio translativa sit personalis 12
Passerin. in cap. quamvis pactum num. 46. de pact.
in 6., Donad. de renunciat. cap.4. num.8. tom.2.,
Andreol. contr.310. num.10., Actolin. resolut.40.
num.30., Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap.
10. num.35. & 67., Rot. post eumdem decis.64. nu.
6. & 7., decis.116. num.16, & decis.200. num.4.,
consequens est, ut resolvatur deficientibus per- 13
sonis contemplatis, ut arguunt Surd. cons.179.
num.20., cons.448. num.13., & decis.163. nu.10.,
Marcian. disput. 8. num. 11., Donad. de renunc.
cap.3. num.20., & 21. tom.1., & cap.44. num.8.,
& 9. tom.2., Theodor. allegat.36. nu.31., de Ma-
rin. resolut. quotid. cap.190. ferè per tot. lib.2. cap.
10. num. 36., Rot. post ipsum dict. decis. 64. num.
6., & 7., decis.116. num.16., & decis.200. num.4.,
& seqq.

At verò neutrum ex dictis fundamentis sub-
sistere videtur, nam primum, videlicet non
comprehensionis Bonorum fraternorum in re-
nunciationibus, de quibus agitur, corruit ex
eo, quod, licèt illa expressè in renunciationibus
nominata non appareant, cum tamen post enun-
ciata Bona paterna, materna, & avita addita 14
præterea legantur verba illa = è di qualunque al-
tra sorte =, sub his sane amplissimis verbis nul-
lam Bonorum speciem excludentibus, sed om-
nia indistinctè amplectentibus, dubium non est,
quin comprehensa dicantur etiam Bona frater-
na, non secus ac si de eis specifica, & individua
mentio facta fuisset Bursat. cons. 114. num. 14.,
Rovit. cons.43. num.9. lib.1., & prim cons.42. nu.
12., Gargiar. cons.100. num.39., Redenasch. cons.
46. num.56., Becc. cons.74. num.26. & seq., Me-
nocb. cons.115. num.57., & cons.401. num. 111.,
Surd. cons.562. num.5., & seqq., & num. 9., &
seqq., Capyc. latr. consult.77. num.32., Card. de
Luc. de renunciat. disc.9. num.8. & 12., Gratian.
discept. forens. cap.568. nu.37. & seq., Bottiglier.
de renunc. success. cap.2. theorem.49. num.23. pag.
mihi 255., Rota coram Merlin. decis.22. num.8.,
& 9., & decis 62. sub num. 5. post Merlin. de le-
git., decis.47. num.8., & decis.48. nu.6., in recent.
decis.714. num. 1., & seqq. part.2., & decis.375.
num.9., & duob. seqq. part. 4. tom. 2., & in qua-
dam allegat. impress. apud Perremut. conflict.
Jurisconsult. part.3. tom.2. fol. mihi 23. num. 42.
& seq.

Et rectè quidem, nam verba illa = e di qua- 15
lunque altra sorte = sunt proculdubio augmenta-
tiva, & ampliativa dispositionis, nec possunt
verificari, nisi in Bonis diversis ab expressis Surd. 16
cons.303. num. 32., & seqq., Menoch. cons. 355.
num.18. lib.4., Natta cons.546. nu.22., Hodiern.
in leg. hac Edictali quæst. 11. num. 65., & duob.
seqq., ubi alii, Gratian. dict. cap.568. num.33. ad
36., Rot. decis.149. num.3. part.1., ubi etiam,
quod, licèt verba generalia in renunciationibus 17
regulariter restringantur ad rem, vel causam
expressam, id tamen non procedit, quando ra-
tio recti sermonis talem restrictionem non pati-
tur, & in rec. decis.714. num. 4., & duob. seqq.
part.2., præsertim num.5. inquiens, quod ratio
recti

recti sermonis non recipit restrictionem ad ex-
pressa, quando, specificatis successionibus pa-
ternis, maternis &c., renunciatum est etiam aliis
18 successionibus quomodolibet devolvendis, quæ
verba ex sui propria natura ampliant, & non
restringunt dispositionem, nec possunt verifica-
ri, nisi in juribus diversis à jure competente
super Bonis renunciatis; ponderando præser-
tim dictionem *aliis*, quæ, licèt sit nota simili-
tudinis, includit diversa ab expressis, & benè
19 ex *Gratiano dicto cap. 568. num. 33. & seqq.*, pro-
indeque, si supra relata verba = *e di qualunque
altra sorte* = necessariò debent intelligi de diver-
sis Bonis præter specificata, omninò referen-
da sunt ad bona fraterna, quæ post paterna, ma-
terna, & avita claris verbis expressa, faciliùs
menti Renunciantium obversari poterant *Mer-
lin. Pignatell. contr. forens. cap. 5. num. 1. & seqq.,
& num. 17., Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap.
23. num. 42., Rota coram Merlin. decis. 22. num.
9., & decis. 166. num. 6. post Torr. de pact. futur.
success.*, in quibus benè distinguitur casus, in
20 quo verba referuntur ad modos succedendi, ab
altero casu, in quo referuntur ad alias succes-
siones, ut in primo casu illa, quantumvis am-
pla, & generalia restringantur ad omnes mo-
dos, quibus Renuncians Patri, & Matri, aliis-
que nominatis succedere potuisset; In secundo
verò complectantur omnes alias successiones ab
expressis diversas, nè verba sint superflua, &
21 inutilia, quod etiam in renunciationibus evita-
ri debet *Kellembec. de renunc. success. cap. 31. nu.
4. Hartman. Pistor. lib. 4. quæst. 6. num. 39., Torr.
de pact. futur. success. lib. 2. cap. 14. num. 64., &
cap. 24. num. 97., & seqq., optimè Rot. dict. de-
cis. 714. num. 6. part. 2. rec.* ibi = *neque ullà ratio-
ne subsistere videbatur, quod verba = & aliis suc-
cessionibus = amplient quidem modos succedendi
personis supra expressis, sed non augeant numerum
personarum, quibus succedendum erat; quia, cùm
22 verba, quibus Portia renunciavit hereditati pa-
ternæ, maternæ &c., directa sint in ipsam heredi-
tatem, censetur per illam renunciasse omnibus mo-
dis, quibus dictis Personis succedere potuisset,
etiamsi mille adfuissent &c. ac propterea verba
subsequentia = & aliis successionibus = non possunt
augere modos succedendi, quibus jam fuit renun-
ciatum, sed necesse est, ad evitandam superflui-
tatem, quod importent renunciationem succeden-
di aliis personis ultra specificatas* =, iisdemque
ferè verbis *Gratian. dict. cap. 568. nu. 37, & 38.*,
quem sequitur *Bottiglier. de renunc. success. cap.
2. theorem. 49. num. 23.*

Et sanè verba illa = *di tutti, e singoli suoi Be-
ni, azioni, e ragioni, presenti, e future, che
in qualsivoglia modo, causa, e titolo le competo-
no, e siano in avvenire per competere ne' Beni pa-
terni, materni, aviti, e di qualunque altra sorte
etiam per testamento &c.* = suum non sortirentur
23 effectum, nisi extenderentur ad successionem,
etiam ab intestato provenientem post obitum
Patris, ut in terminis similium verborum tra-
diderunt *Honded. cons. 49. nu. 14. lib. 1., Menoch.
cons. 401. num. 119., Rota coram Buratto decis.*

*310., ubi Adden. num. 8., in rec. decis. 109. num. 1.
part. 5., & meliùs coram Benincasa decis. 357. nu.
11., & coram Cerro decis. 716. num. 6. & 7.*, ubi,
quod id potissimè procedit, quando non agitur
de admittendo extraneo, sed fratre, sorore, 24
vel agnato, qui regulariter in ejuscemodi re-
nunciationibus contemplati censentur.

Nilque obstat, quod jus succedendi ab inte-
stato alicui viventi habeatur pro jure de futuro
ex causa de futuro, ideoque indigeat speciali 25
mentione; respondetur enim, id procedere in il-
lis successionibus, quæ nullam habent probabi-
lem spem de præsenti, vel de præterito, sed ex 26
causa prorsùs nova, & inopinata, minimèque
præcognita proveniunt: secus verò in illis, quæ
causam habent cognitam de præterito, vel de
præsenti, quæque à Renunciante saltem spera-
ri poterant, & verisimiliter præcogitari potue-
runt, ut est hereditas fratris in casu nostro, &
ità egregiè, & magistraliter declarat *Rota in il-
la Romana Renunciationis 23. Januarii 1708. §.
Ratio autem, confirmata 15. Junii ejusdem anni §.
Porrò, & seqq., & iterum 6. Maii 1709. §. Neque
remotissimum coram Emo D. Card. Scotto.*

Insubsistens etiam est alterum fundamen-
tum, quod nempè renunciationes personales 27
sint, & resolutæ ob defectum Personarum con-
templatarum, etenim illæ factæ apparent favo-
re Patris, ejusque heredum, quorum nomine
in hac materia indifferenti, & suàpte naturà ad
heredes transitoria comprehenduntur etiam
heredes extranei, ad firmata per *Rot. coram Be-
nincasa decis. 357. num. 21., in rec. decis. 252. nu.
6. part. 5., & in Forosempronien. Legatorum super
reintegratione 27. Junii 1712. §. 19., & 23.* ibi =
*satis est stipulatio simplex pro heredibus, & succes-
soribus ad comprehendendos heredes extraneos* = *co-
ram Rmo Aldrovando*, & in specie, quod inclu-
dantur etiam fœminæ, in terminis renuncia- 28
tionis dixit *Bursat. cons. 164. num. 6.*, cum aliis
adductis *in allegat. impress. penes Perremut. con-
flict. Jurisconsult. part. 3. tom. 2. pag mihi 26. num.
50. & seqq., optimè Rota coram Burat. decis. 894.
num. 4.* ibi = *non obstat, quod Alphonsus sit mor-
tuus nullis relictis filiis masculis, quia satis est,
quod fuerit stipulatus pro se, & heredibus, quo-
rum nomine veniunt etiam extranei, & sic, eò ma-* 29
gis est admittenda filia = maximè accedente clau-
sulâ cæteratà = *heredum &c.* = quæ sola per in-
tellectum à lege subauditum, ac etiam ex stilo 30
Notariorum importare potest stipulationem prò
omnibus heredibus etiam extraneis, id autem
sufficit prò excludenda personalitate similium 31
renunciationum, & ad hoc ut illæ reales, &
perpetuæ dicantur, ut tradunt *Merlin. Pigna-
tell. contr. forens. cap. 5. num. 5.; Gratian. discept.
568. num. 5., Capyc. latr. consult. 76. nu. 53., Ca-
ren. resolut. 245. num. 6., Pacian. allegat. civil.
93. num. 16. & seqq., Palm. Nep. allegat. 294.
num. 17., & allegat. 295. num. 18., coram bo. me.
Ansaldo decis. 90. num. 24., & duob. seqq. juxta
impress. Roman., in Romana legitimæ 17. Junii
1707. §. Ac ideò ad med. coram Rmo Lancetta
Decano, in Cavallicen. donationis 2. Julii 1710.*

§. At è converso coram eodem, in Eugubina Immissionis 11. Maii 1711. §. Alteru coram bo. mem. Kaunitz., in Forosempronien. Legatorum super reintegratione 18. Aprilis 1712. §. Causæ, confirmata 27. Junii ejusdem anni §. Nullumque coram Rmo Aldrovando, & in Romana Legati 9. Martii 1714. §. Et sinè ulla coram Rmo Crispo.

Præsertim attentis aliis amplissimis verbis, & clausulis generalibus in dictis renunciationibus adjectis, quas prò illarum realitate passim considerant Doctores præcipuè collecti in *alleg. impress. apud Perremut. conflict. Jurisconsult. part. 3. tom. 2. pag. mihi 27. num. 55. & seqq.*, ut de clau-
32 sula = *ad habendum, tenendum &c.* = *Gratian. discept. 932. num. 5.*, *Rota coram Benincasa decis. 357. num. 10.*, & alibi frequentissimè, & de potestate data retinendi, & disponendi *Capyc. decis. 100. num. 1.*, *Covarruv. in cap. quamvis pactum part. 3. §. 3. num. 4.*, quibus (maximè ad effectum prædictum, inducendi nempè realitatem similium renunciationum) robur addit reser-
33 vatio annui Livelli facta correspectivè ad renunciationes, & quidem etiam post obitum Patris renunciatarii ibi = *salvo però sempre, e riservato vita sua naturale durante in detto Monastero un annuo Livello di scudi dieci &c. sin a tanto viverà detto Signor suo Padre, e dopo la di lui morte i Signori suoi Eredi saranno tenuti pagare di sopra più delli dieci scudi altri due scudi, &c.* = & latius in dictis Instrumentis, ex qua reservatione rectè arguitur, renunciationes esse perpetuò duraturas; quemadmodum perpetuò, & usque ad obitum Renunciantium durare debebat præstatio annui Livelli scutorum duodecim, ut ex illis aliis verbis = *che li di lui Eredi li doveranno dare annualmente di sopra più altri due scudi, che tutto poi saranno scudi dodici, fino a che ella naturalmente viverà* = & ità benè ratiocinatur *Rota coram Bichio decis. 586. num. 12., & coram Benincasa decis. 357. num. 12., & seq.*, & hæc omnia animadvertendo benè ad rem tradit *Bottiglier. de renunc. successf. cap. 2. theorem. 49. n num. 20., & plurib. seqq.*

Eòque certiùs, quia præfatæ renunciationes factæ leguntur non quidem occasione matrimonii carnalis, sed ex causa professionis in Mona-
34 sterio, quo casu, ad differentiam alterius, faciliùs præsumitur, Renunciantes sibi adimere voluisse spem omnem succedendi etiam favore
35 extraneorum, quia Moniales per professionem civiliter, & sinè herede mori dicuntur *Tell. Fernand. in l. 6. Thaur. num. 51. & seq.*, *Rocc. disput. jur. select. cap. 55. num. 45., & seq.*, *Gratian. discept. 568. num. 5.*, *Conciol. allegat. 31. num. 24.*, *Merlin. Pignatell. dicto cap. 5. num. 4.*, *Pansut. contr. 20. num. 120., & pluribus seqq.*, *Rota coram Merlin. decis. 12. num. 14.*, *coram Benincasa decis. 357. num. 6., & duobus seqq.*, *in recent. decis. 528. num. 18. part. 12., decis. 253. num. 19. part. 14.*, *in Civitatis vetulæ transactionis 20. Aprilis 1708. §. Potissimè coram Emo Scotto, in Romana renunciationis 23. Januarii ejusdem anni §. Maximè, confirmata 15. Junii ejusdem anni §. Præcipuè, & 6. Maii 1709. §. Tantò magis coram eodem, & 10. Maii 1710. §. Attento cum seqq. coram Rmo Crispo, & in altera Romana renunciationis 9. Maii 1710. §. Eòque faciliùs coram Card. Priolo, confirmata 3. Julii 1711. §. Quatenùs coram Rmo Aldrovando.*

Indeque cessat contemplatio agnationis, & assertus favor masculorum, & heredum sanguinis, qui reverâ nulla ex parte dictarum renunciationum desumi posse videtur, quinimmò po- 36
tius manifestè exclusus apparet, tum ex eo, quod in iis numquam facta fuit mentio unici fratris, quem habebant Renunciantes tempore factæ renunciationis, tum etiam ex eo, quod, ut 37
suprà demonstratum est, eædem stipulatæ leguntur prò heredibus quibuscumque etiam extraneis virtute illius clausulæ cæteratæ = *heredibus &c.* = ut benè ad rem considerat *Rota apud Palm. Nepot. allegat. 295. num. 17. & seqq.*, *coram Dunoz. jun. decis. 676. num. 27., & post Turr. de pact. futur. successf. decis. 107. num. 8. & 9.*, quibus addi possunt *Merlin. Pignatell. contr. forens. cap. 5. num. 6.*, *Vincent. de Franch. decis. 365.*, *Mastrill. decis. 65. num. 15.* optimè in proposito loquentes; quapropter in nostra hypothesi nihil operari potest expressio illa = *e questo ad effetto, che i Beni si conservino nella sua famiglia* = cum facta 38
censeatur ad magis hoc titulo colorandam renunciationem, ut inquit *Rota coram Emerix sen. decis. 153. nu. 1.*, *& coram Emerix jun. decis. 1337. num. 11.*, *in rec. decis. 230. num. 6., & 7. part. 14., decis. 57. num. 6., & seq. part. 15., decis. 338. num. 16. & 17. part. 17.* ibi = *secus autem est quotiescumque ratio renunciandi non est agnationis conservatio, sed id solùm adponitur ad colorandam sub hoc honorabili titulo renunciationem, prout in casu, in quo Pater stipulatus fuit pro heredibus, & successoribus quibuscumque, & sic etiam extra- 39
neis &c., quia tunc dicitur destructa non conservata agnatio* = *in Sutrina dotis 11. Junii 1708. §. Tales autem coram bon. mem. Molinet.*

Idque potiori certè Jure locum sibi vindicat in hisce renunciationibus factis occasione ingressus in Religionem, sivè professionis in ea 40
emittendæ, in illis enim agnatio minimè contemplata censetur per modum causæ finalis, sed tantum impulsivæ, cum etiam sinè tali causa illæ verisimilitèr factæ fuissent tùm ob amorem Patris, & reliquorum consanguineorum, tùm etiam propter dotem receptam, & promissionem annui livelli, ut perpendit *Gratian. discept. forens. 568. num. 11., & duob. seqq.*, *Barz. decis. Bonon. 25. num. 70. & 73.*, *Rot. dec. 587. num. 5. part. 1. rec.*, tamquam verò causa fina-
lis earumdem consideratur Ipse Ingressus, sivè 41
professio emittenda, Puellæ enim si remanerent in sæculo, vel ad illud redirent, utique non renunciarent *Natta cons. 609. num. 10. & seq.*, *Cravet. cons. 142. num. 9.*, *Curt. jun. cons. 141. n. 13.*, *Covar. in cap. quamvis pactum part. 3. §. 2. n. 4.*, *Gratian. d. cap. 568. nu. 9. & 10., & decis. Marcb. 42. num. 1. ad 4.*, *Barz. d. decis. 25. num. 68.*, *Rot. d. decis. 587. num. 4. part. 1. rec.* Inde autem sequitur, quod, cessante etiam tali causâ impulsivâ desumptâ ex contemplatione agna- 42
tio-

tionis; nihilominus renunciatio subsisteret *Rot. d. decis. 587. num. 6. part. 1. rec.*, quinimmò id
procederet, etiamsi agnationis conservatio verè
43 dici posset causa finalis, & non merè impulsiva,
quia, dum aliæ causæ æquè principales concurrunt, prout sunt illæ ingressus in Religionem, conjunctionis sanguinis, congruæ dotationis, & similium, defectus unius causæ non tollit effectum renunciationis, si reliquæ manent *Gratian. d. cap. 568. num. 15., Rot. d. decis. 587. num. 7. part. 1. recen., & coram Bich. decis. 586. num. 13.* ibi = *ubi plures causæ renunciationis fuerunt expressæ, eaque facta fuit ab ingressura Religionem, ingressus fuit causa finalis, agnatio verò impulsiva, deficiàque agnatione, durat adhuc renunciatio* =.

Paruique refert, quod renunciationes, de
44 quibus agitur, translativæ esse videantur favore Patris, & idcircò personales propter illa verba in instrumentis adjecta = *cede, trasferisce &c.* =,
45 haud enim repugnat, quod renunciatio respectu Renunciantis, & ad effectum illum perpetuò excludendi, realis sit, & abdicativa, translativa verò, & personalis censeatur respectu Renunciatarii, *Rocc. disput. Jur. select. cap. 56 sub num. 8., clar. mem. Card. de Luc. de renunc. disc. 1. num. 9., & disc. 4. num. 17., Torr. de pact. fut. successſ. lib. 2. cap. 10. ex num. 9., bon. mem. Ansald. in addit. ad decis. 48. num. 24. & 28., Rot. coram Merlin. decis. 62. num. 23. & 25., coram Dunoz. jun. decis. 641. num. 32., coram bon. mem. Emerix jun. decis. 619. num. 5., decis. 20. num. 11. inter impress. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de fideicomm., in Romana Successionis 10. Februarii 1710. §. Verùm quidem est coram clar. mem. Card. Priolo, in Eugubina Immissionis 11. Maii 1711. §. Magis stringit coram bon. mem. Kaunitz, & in Romana renunciationis 3. Julii ejusdem anni §. Absque eo quod coram Rmo Aldrovando.*

Verùm enim verò non est, cur in nostra hypothesi tantoperè immoremur in examinanda
46 qualitate dictarum renunciationum, an nempè reales, vel personales dijudicandæ sint, quomodocumque enim accipiantur, semper obstant Ven. Monasterio, quominùs ex persona Sororum in ipso professarum succedere possit in hereditate fratris unà cum Matre, & altera Sorore sæculari; nam, si reales sunt, nemo est, qui non sciat, vim, & robur hujusmodi renunciationum tantum esse, ut semper, & perpetuò arceant Renunciantes, perindè ac si naturalitèr mortuæ essent *Mans. consult. 8. num. 24., Pasibal. de patr. potest. part. 2. cap. 7. num. 48., Conciol. alleg. 11. num. 43., Capyc. latr. consult. 76. num. 45., Caren. resol. 69. num. 8., Rota coram bon. mem. Emerix jun. decis. 1181. num. 23., in rec. decis. 235. num. 13. part. 19.*, cum aliis concordantibus relatis in *Eugubina Immissionis 11. Maii 1711. §. Nec obstare coram bon. mem. Kaunitz.*

Si verò personales esse dicantur, cumque eæ-
47 dem factæ sint favore Patris, ejusque heredum, & hoc casu sub nomine heredum, aut intelliguntur agnati, aut heredes sanguinis, si agnati, nunquam renunciationes resolutæ censeri possunt, quia adhuc superest fœmina agnata, qualis est D. Joanna soror Renunciantium, quæ est
de familia, & agnationem conservat *leg. volun-* 48
tates Cod. de fideicom., &, generalibus omissis, in specie advertunt *Gratian. discept. 568. n. 16., Capon. contr. 20. art. 3. num. 25.*, & firmavit *Rot. decis. 587. num. 8. part. 1. rec.* ibi = *ultrà quod neque poterat dici in casu nostro per mortem Pauli, & Ludovici sinè filiis cessare conservationem agnationis, cum adhuc supersint D. Catharina soror illorum, & Portiæ, quæ licet sit nupta, cùm sit nata ex masculis, dicitur de agnatione, & familia* =, *& coram Dunoz. jun. decis. 346. num. 42. & 43.*, si verò contemplati intelliguntur here-
des sanguinis, & pari quoque jure d. D. Joanna 49
impedit resolutionem renunciationum, cum sit heres sanguinis, horum quippe nomine veniunt
Descendentes omnes *leg. ex facto 17. §. fin. ff. ad* 50
Senat. Consult. Trebell., Gabriel. cons. 10. n. 4., & cons. 11. num 1 lib. 2., Rot. post Torr. de pact. futur. successſ. decis. 51. num. 15., & præcipue in nostris terminis notavit *Rota coram Benincasa decis. 357. num. 23.*, verbis illis = *quando etiam procedendum foret retento sensu contrario, & renunciatio intelligenda esset facta prò heredibus, & successoribus sanguinis, adhuc tamen resoluta dici non posset ob existentiam Simphorosæ, quæ licèt nupta in aliena familia, cum sit filia Renunciatarii, & respective soror Renunciantis, semper dicitur de agnatione* =, & confert *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsum. 147. nu. 7.* parum curato, quod non sit heres Patris, nam heres heredis dicitur heres Testatoris *leg. si quis filium §. final. ff. de acquir. hered., leg. heredis, & leg. sciendum ff. de verbor. signif., leg. 1. 2. & 3. ff. de petit. heredit., leg. antiquitus Cod de usufruct., leg. final. §. Quidam Cod. de hered. instit., gloss in §. Exheredatos Auth. de hered. & falcid. collat. 1. tit. 1. num. 60.*

Censerem igitur, Ven. Monasterium justè repelli à successione fratris, de qua agitur, eamdemque ad Matrem, & Sororem sæcularem dumtaxat pertinere, eâ tamen præcipuè motus ratione, quia nimirum adhuc superest persona in eisdem renunciationibus contemplata: quæ sola ratio hodie sufficit pro excludendo Monasterio: & quamvis plura deduxerim prò statuenda realitate renunciationis, eademque plurimùm urgere posse videantur: nihilominus, cum afferri possint aliæ validissimæ rationes, & argumenta, quibus sustineri queat, istiusmodi renunciationes mixtas potius censendas esse; maturiùs id examinari poterit, quum nempè evenerit casus deficientiæ personarum in dd. renunciationibus comprehensarum: id unum ad-
monendo, quod, cum agatur de materia conje- 51
cturali, ideoque dubia, dubius pariter semper erit litis eventus.

Romana Cambii.

Cambium num sit usurarium, si pro eo pignus accipiatur, latè discusso articulo, ostenditur.
Pignoris receptio cur in censu, non autem in cambio sit illicita?

VO-

VOTUM XXXIV.

1 *Ex cambio, cessante periculo, lucri exactio non est licita.*

2 *Usura est ex mero pecuniæ usu lucrum percipere.*

3 *Cambium, acceptâ pro eo pignoris cautione, usurarium redditur, sed* vid. num. 35.

4 *Idem de censu*, & num. 39.
Intellige, ut num. 41.

5 *Census creditor pignus pro sorte recipiens, sortem ipsam penes se habere dicitur.*

6 *Cambium in substantia deficit, si vel dolus, ac simulatio intercesserit, vel merum dumtaxat mutuum initum appareat*, & num. 7.

8 *Ex cambio in substantia deficiente quidquid ultra sortem exigitur, id vel ex mero pecuniæ usu, vel ex dilatione ad solvendum data censetur provenire.*

9 *Quod propriè usura dicitur.*

10 *Usura Divino jure, atque humano damnata est, ipsique repugnans est naturæ.*
Plura in hanc sententiam Scriptorum præsertim Gentilium loca referuntur nu. 11. ad 19.

20 *Cambii contractum alii consistere adfirmant in permutatione unius monetæ pro altera; alii, quod sit contractus innominatus do, ut des* num. 21.; *alii demum, quod sit venditio pecuniarum* num. 22.

23 *Cambium ex omnium Doctorum sententia à mutuo distinguitur.*

24 *In cambio usura propriè non datur, sed potius læsio, sive injustitia.*

25 *Cambii autem usus cum lucro moderato licitus est, ac Reipublicæ utilis.*

26 *Ex cambio quod percipitur lucri, id non provenit ex periculo sortis, neque ex mora Debitoris, sed ex ipso accidentali pecuniæ valore, & qualis iste sit?* num. 27., & 28.

27 *Pecuniæ valor duplex est, alter legalis, qui à Principe imponitur, alter accidentalis ex circumstantiis.*

28 *In Cambio valor accidentalis pecuniæ desumitur præsertim ex majori, vel minori pecuniarum abundantia, & majori, vel minori numero dantium, & accipientium ad cambium.*

29 *In cambio veluti merx, & alia res qualibet, pecunia reputatur.*

30 *Cambia non modò a Mercatoribus, publicisque campsoribus, sed a privata qualibet persona iniri permittuntur.*

31 *Atque etiam a mulieribus.*
Immo, & a pauperibus personis, si essentialia concurrant requisita num. 34.

32 *Cambium suâpte naturâ intrinsecam suam habet justitiam.*

33 *Ob idque illud contrahere non uni potius, quàm alteri debet permitti.*

35 *Cambii contractum ex receptione pignoris non infici, communior opinio est, & ratio* ibid., & num. 51. ad 54.

36 *Pignus datur propter contractus fidem, & restituendæ rei vinculum.*

37 *Ex cambio quod percipitur lucri, non justificatur ab amittendæ sortis periculo.*

38 *Cambio ratione periculi nequit majus lucrum accedere ultra legitimam, solitamque taxam.*

39 *In cambio non, ut in censu, illicita est pro sorte pignoris retentio.*

40 *In censu namque, secus ac in cambio, mortua remanet Creditoris sors.*
Et quando etiam in censu pignus capiatur licitè? num. 41.

41 *Census Creditori quod non liceat pignus pro sorte retinere, procedit, ubi sortis, ac pignoris valor æqualis est.*

42 *Si secus, licita quoquè est fructuum exactio.*

43 *Census Creditori, ultra fundum censitum, licet alia hypothecata habere Debitoris Bona.*

44 *Sicque & pignus pro sorte retinere.*

45 *Census Debitor æquè in ejus Bonis dicitur habere pignus, quod ipse tradat, ac Bona, quæ hypothecæ subjiciat.*

46 *Pignoris, ac fidejussoris receptio æquiparantur.*

47 *In mutuo, & venditione pignoris receptio permissa est.*

48 *Pignoris traditio executioni contractus firmitatem conciliat, ejus verò naturam non immutat.*

49 *In cambio, sicut & in ceteris contractibus mens Contrahentium ea est, ut promissa debeant servari.*

50 *Pro cambii securitate licitæ sunt quotquot accedant obligationes.*

51 *Pro cambio quam pignus accipitur fructiferum, debent istius fructus Debitori excomputari.*

52 *Plerique autem docent, ei remittendum quid etiam esse de solito lucro.*

53 *Et nonnulli, ejusdem lucri medietatem.*

54 *Cambii apoca contra Scribentem pleně probat.*

55 *Cambialis apocæ falsitas nonnisi claris, plenisque probationibus valet ostendi.*

56 *Testis unius fides extrajudicialis apta non est probare cambialis apocæ falsitatem.*

MATTHEUS Fabri Cambium contraxit favore Valentini Ciottè his verbis = *Io sottoscritto hò ricevuto contanti scudi 750. moneta dal Signor Valentino Ciotti, a cui prometto restituirli frà sei mesi &c. E perchè sò benissimo, che d. Signor Valentino non suol tenere il suo denaro ozioso, ma quello impiegare in negozj diversi, particolarmente di cambj, e ricambj, perciò assunto in me stesso la cura totale di far cambiare, e ricambiare la sudetta somma a sua giusta valuta per le fiere &c. E per tale effetto eleggo il Signor Francesco N. publico Negoziante in Roma, con tutte le facoltà necessarie &c. a' danni, ed interessi di me sottoscritto, limitati però, e non eccedenti scudi sei per centenario &c., con dichiarazione, che, quando dd. Cambj, e Ricambj ragguagliati &c. non arrivassero alla d. somma di scudi sei per cento, quel di meno vadi a danno del Signor*

gnor Valentino , e quando eccedessero , quel di più
vadi a benefizio mio &c. =
Contrà hunc contractum plura exadversò op-
ponuntur , & primò , supposito etiam , quod
Valentinus non mutuum gratuitum , sed con-
tractum Cambii cum Matthæo celebrare voluis-
set , nihilominùs in nostro casu illicita videretur
exactio lucri , quia dictus Valentinus pro summa
credita recepit pignus gemmarum non solum
æquivalentis , sed excedentis valoris , quamob-
rem, cùm nullum sortis periculum subjerit , non
1 est , in quo fundetur justa ratio lucri exigendi ,
quod ex d. periculo justificatur , ut docent *Saly-
cet.* , *Medina* , *Corduba* , *& alii* , *quos refert* , *&
sequitur Less. de Just.* , *& Jur. lib. 2. cap. 23.
dub.13.* , nisi lucrum prætendatur ex ipso usu
2 pecuniæ , quod propriè usura est , & omni Jure
prohibita , ut legitur *Ezechiel. cap.18. psalm.14.*,
& Luc. cap. 6. , *cap. quoniam 14. quæst.4. cap.1.* ,
& cap. consuluit de usur. cum concordan. Ideòque
3 cautionem pignoris in Cambio contractum usu-
rarium reddere notant *Franc. Becc. cons. 213.* ,
Osasch. cons. 51. num.4. , *Tusch. lit. C. conclus.11.
num.2. & 17.* , *Gaspar Rodriquez. de annu.reddit.
lib. 3. quæst.5. num. 17.* , *Hieronym. de Luca in
tract. de Camb. num. 14. & 42.* , *Tolet. lib. 5. In-
struct. Sacerd. cap. 52.* , quos refert *Capyc. latr.
cons. 125. num. 13.* , *& sequitur Noguerol. cum
aliis allegat. 10. num.94.* , *Testay allegat. 3. num.
226.* , *& alleg. 14. num. 104.* , *Rot. in rec. decis.
304. n. 3. part.2.*, *coram Bichio decis.74. n. 22.* , *&
coram R. P. D. Ansaldo decis. 23. num. 9.* Sicut
4 non dissimili ratione vitiatur contractus Census,
si Creditor pro sorte pignus æquivalens habere
velit , ut docet *Cenc. de Cens. quæst.60. num. 44.
& 45.* , ubi , quod eo casu Creditor videtur sor-
5 tem penes se habere , cùm tantundem Bonorum
Debitoris vendibilium habeat &c. *Rodriquez. d.
lib. 3. quæst 5.* , *& sequitur R.P.D. Ansald. de
commerc.* , *& mercat. disc.81. num.33.* , *& Rot. in
rec. decis.201. num. 8.* , *& 9. part. 18.*
Prætereà impugnando realitatem ipsius con-
6 tractus dicitur, d. apocam dolo extortam, & non
lecto ejus tenore , bonâ fide sub alio simu-
lato prætextu subscriptam fuisse : veritatem
contractus in puro , & gratuito mutuo reverà
consistere : adesse Testes , qui deponant , quali-
7 ter ipse Valentinus declaravit, se eam pecuniam
sinè usuris credidisse ; & hoc ipsum egisse , ut
d. Fabri ab usuris , quibus alii Creditori obstri-
ctus erat , liberaret .
Deficiente itaque substantiâ contractus Cam-
bii , vel , eâ vitiatâ ob retentionem pignoris fa-
ctam à Creditore , quidquid in casu præsenti ul-
8 trà sortem petitur , id non aliunde provenit ,
quàm , vel ex usu pecuniæ mutuo datæ , vel ex
temporis dilatione ad solvendum concessâ : quæ
9 propriè usura dicitur , ut definitur in *cap. in tua
Civitate de usur.* , quantum verò execrabilis sit
ea labes , non opus est recensere . Illam enim
10 non solùm Divino , & humano Jure damnatam ,
sed ipsi naturæ repugnantem probat multis me-
diis *Divus Thomas 2. 2. quæst. 78. art. 1.* , *Scot.
& alii in 4. sentent. dist.15. quæst.2.* , *Joan. Andr.
in regul. peccatum de regul. Jur. in 6.* , *Conrad.
latè de contract. quæst. 22. conclus.2.* , *& optimè
post eos Covarruv. variar. lib. 3. cap.1. num. 5. vers.
Superest modò &c.* De qua re prætereunda non
sunt, dum hic incidit sermo, quædam loca Genti- 11
lium Scriptorum , quibus hæc veritas , itemque
odium , quo semper habiti sunt fœneratores ,
comprobatur *Aristotel. lib. 1. Politicor. c.7.* sic ait 12
= *Rationabilissimè habetur odio ipsa Nummularia;
quoniam à nummo ipso facit acquisitionem , & non
ad quod inductus est ; commutationis enim causà
nummus inductus fuit, fœnus autem se ipsum majus
facit , undè & nomen venit , quoniam illa, quæ pa-
riuntur , similia sunt gignentibus : in fœnore autem
nummus nummum parit ; quarè maximè præter na-
turam est hic acquirendi modus &c* = , & idem *lib.4.
Moral. Nichomachior. cap.1. in fin.* usuram turpem 13
quæstum appellat, & fœneratores inter Latrones,
Populatores, Direptores, & Tyrannos unà repo-
nit , huc spectat illud *Pers. Satyr.5. post med.* , 14
*Quid petis , ut nummi, quos hic quincunce modesto
Nutrieras , pergant avidos sudare deunces ?*
M. Cato de re rustica in princ. refert , Majores 15
nostros in legibus posuisse, furem dupli condem-
nari ; fœneratorem quadrupli , ut quanto pejo-
rem Civem putarint fœneratorem , quàm fu-
rem, hinc liceret existimare . Cujus meminit
Coras. Miscell. lib. 3. cap. 21. num. 13. , *Plutarc.* 16
in tot. libell. , cui titulus est , *Quod non oporteat
fœnerari* , universam fœnerandi rationem im-
probat , quod sit contra naturæ regulas , quem
refert idem *Coras. loc.cit.* , *Lactantius* , fœnera- 17
tores asserit similes esse Dæmonibus , qui , re-
currente Lunà , comitiali morbo homines quos-
dam affligant , ut narrat *Cuiac. ad Affrican.
tract.7. in leg. penult. de reb. credit. §. 1.* , serius
verò *Cato Senex* , quem refert *Cicero lib. 2. de* 18
offic. §. final. Sed utilitatum &c. cùm ab ipso
quæreretur , quid fœnerari sibi videretur ? *Idem
quod hominem occidere* , respondit . Quod idem
aureis verbis expressit *Div. Ambros* , *ut habetur
in Canon. final. 14. quæst.4.* ibi = *Ab hoc usuram* 19
*exige , quem non sit crimen occidere : sinè ferro di-
micat , qui usuram flagitat : sinè gladio de se ho-
stem ulciscitur , qui fuerit exactor usurarius : Er-
go ubi jus belli , ibi jus usuræ &c.* =
Quamquam verò argumenta hæc , quæ con-
trà d. contractum afferuntur , speciem aliquam
veri præseferre videantur, nihilominùs, illum la-
be usurarià minimè coinquinatum esse credide-
rim ; supponendo enim , quod ab omnibus ad-
mittitur, contractum nempè Cambii toto genere
à mutuo differre : sivè enim dicamus , Cam-
bium esse permutationem unius monetæ prò al- 20
tera cum *Cajetan. de Camb. cap.3.* , *Sot. de justit.
& jur. lib.6. quæst. 8. art.2.* , *Azor. instit. moral.
part.3. lib. 10. tit. de Camb. cap. 1.* , *Lap. de usur.
§. 2. num. 20.* , *Romuald. Coli de Camb. cap. 2.* ,
Herin. de commerc. terrestr. , *& Nav. cap.2. n.1.*,
aliisque relatis per Amat. resol 47. num. 14. ,
sive, quod sit contractus innominatus, dò ut des, 21
ut putat *Joan. Anan. in cap. Navigants sub num.
47. de usur.*, *ibique Navarr. sub num.9.* , *Michael
Sal. ad decis. Thom. 22. quæst. 78. tit. de Camb.
part.1.*

22 part. 1., sivè quod sit venditio pecuniarum cum
Bald. conf. 348. num. 6., Molin. de contract. di-
put. 396., Silvest. verb. usura 4. quaest. 8. §. 1.,
Boninsegna de Camb. cap. 6., Scacc. de commerc.
§. 1. quaest. 4. num. 21., Tusc. lit. C. con. lus. 11.
num. 3. Hoc omnium consensu certum est, quod
23 à mutuo distinguitur Lup. d. cap. Naviganti §. 2.
num. 51., & 79., Conrad. de contract. quaest 98.,
Villagut. de usur. quaest. 1. num. 9., Amat. d. re-
sol. 47. num. 12., & seq., Cyriac. contr. 526. n. 39.
24 Ideòque in eo non cadere proprie usuram, sed
potiùs læsionem, sivè injustitiam, rectè nota-
vit Card. de Luc. de Camb. disc. 24. num. 4., &
seqq., disc. 31. ex num. 13., & in Summ. num. 34.,
25 illiusque usum cum lucro moderato nedum li-
citum, sed & Reipublicæ utilem, & commer-
cio valde accommodatum dicit cum aliis Cova-
ruv. in veter. numismat. collat. cap. 7. sub num. 4.,
Anton. Amat. resol. 27. num. 5., & prò omnibus
Divus Pius V. in sua Bulla 118. ibi = Cambiorum
usum necessitas, & publica utilitas induxit &c. =
Quod sanè lucrum non provenit ex periculo,
26 cui pecunia exponitur, neque ex mora solvendi
(licèt hæc etiam considerentur) sed ex ipso va-
lore accidentali pecuniæ, in qua quidem duplex
27 valor agnoscitur, alter legalis, qui imponitur à
Principe, alter accidentalis ex circumstantiis,
puta ratione majoris commoditatis, vel facilio-
ris expendibilitatis, sed præcipuè ex majori,
28 vel minori abundantia pecuniarum, & majori,
vel minori numero Dantium, & Accipientium
ad Cambium: ut proinde pecunia quoad hoc re-
29 putetur veluti merx, & alia res quælibet, ità
communiter Navarr. in Manual. cap. 17. n. 283.,
Lap. lib. 2. cap. 23. dub. 4. num. 34., & seqq. vers.
ubi adverte, duplicem esse, Valentia tom. 3. disput.
5. quaest. 23. punct. 4., Sales de Camb. dub. 12.,
Bonaccin. de contract. disput. 3. quaest. 5. propos. 2.
vers. addo lucrum cum §. seqq., & propos. 5. sub
num. 15., Castropal. oper. moral. part. 7. disput. 7.
punct. 2. num 1., ubi de communi, & punct. 7. n. 1.
& 3., Salon. de Camb. contr. 16. quaest. 4. art. 2.,
Rosignol. de Camb. disput. 1. prænot. 3. num. 1., &
3., Guttierez. 2. practic. quaest. 178., Turr. de
Camb. disput. 1. quaest. 13. num. 117., & 120. di-
put. 2. quaest. 21. num. 4. vers. Secundo tota ratio,
& disput. 3. quaest. 11. num. 9., Gibalin. de usur.
lib. 5. art. 5. num. 1., Filliuc. de Camb. num. 355.
& seq., aliique apud eos.
Proindeque non mercatoribus, publicisue
dumtaxat Campsoribus ejusmodi conrractum
30 facere permittitur, sed & cuicumque privatæ
personæ, ut contrà Cajetan. de Camb. cap. 5. do-
cent Silvestr. verb. usura 4. §. 7., Dominic. Sota
lib. 7. de Justit. & Jur. quaest. 2., quos sequitur
Covarr. in veter. numism. collat. cap. 7. sub num. 4.
31 vers. qui tamen, Dian. tom. 6. tract. 3. res. 3., ubi,
quod Cambium potest fieri, & exerceri etiam à
mulieribus Nald. in summ. verb. Cambium nu. 6.
32 & ratio deducitur ex ipsa natura Cambii mox
explicata: nam sivè sit venditio, sivè permuta-
tio, sivè alius contractus innominatus, habet
suam intrinsecam justitiam ex ipsa natura rei,
33 ut ait Covar. loc. cit., nilque est, cur uni potiùs,
quàm alteri debeat permitti, ut Doctores om-
nes, si paucos excipias, fatentur. Imò, & à pau-
pere fieri potest, si ejus essentialia concurrant
requisita, ut præcipuè notat Anton. Salvatore 34
de continuat. Cambior. part. 5. num. 25., quem se-
quitur Dian. d. tom. 6. tract. 3. resol. 4.
Libuit hæc ad memoriam revocare, licèt cla-
rissima sint, & omnibus, qui in foro nostro ver-
santur, notissima, quia eisdem faciliùs occur-
ritur objectioni desumptæ ex eo, quod Creditor
se cautum reddiderit receptione pignoris, quod
quidem Cambii contractum non inficere magis
communiter, & summa cum ratione censent 35
Doctores. Etenim non potest pignus vitium
contractui afferre, quod aliud non spectat, nisi
certiorem contractus eo modo, quo initus est,
executionem, & promissorum observantiam;
Propter enim contractus fidem, & restituendæ
rei vinculum pignus datur, ut ait Papinian. in l. 36
legata 9. in fin. ff. de supellectil. legat. Nec ad es-
sentiam pertinet Cambii, quod Creditor non
possit de sorte tutus reddi, quasi in illius amit-
tendæ periculo lucrum fundetur, & justifice-
tur; hoc enim prorsus erroneum rectissimè di- 37
cit Turr. de Camb. disput. 3. quaest. 11. num. 9., &
10., cum lucri justitia ex aliis proveniat causis,
ut supra prænotavimus. Et ratione ipsius pe-
riculi nihil Cambio ultra legitimam, & solitam
taxam accedere potest, ut benè docent Scaccia 38
de commerc. §. 1. quaest. 7. part. 2. ampliat. 10. n. 76.
& seqq., Duard. de Camb. quaest. 38., num. 10, &
11., Franc. Rocc. tom. 2. respons. tit. de assecurat.
notab. 47. num. 158., idem Turr. disput. 2. quaest.
23. num. 84.
Nec urget exemplum desumptum ex censu, 39
in quo non licet Creditori pignus retinere, tum
quia non eadem videtur ratio Cambii, & Cen- 40
sus, in qua sors demortua est prò Creditore, &
proindè non mirum, si improbum videatur prò
ea pignus habere: tum etiam quia allegata in
contrarium procedunt, quando Creditori cen-
sus datum sit pignus æqualis valoris: quo casu
putant Doctores, Census fructus non currere,
ex ea scilicet ratione, quia tunc pignus censetur
datum in solutum, & nullam adesse spem lui-
tionis, cum vanum sit centum pro centum re-
habere, ut Rota ipsa hanc theoricam sæpè admi-
sit coram Priol. dec. 376. num. 20., coram Pamphil.
decis. 240. num. 8. part. 15., decis. 249. num. 15.
part. 18., decis. 228. num. 4. part. 19., decis. 374.
num. 1., & in his terminis loquitur Cenc. in alleg.
quaest. 60. num. 44. & 45., R. P. D. Ansald. de
commerc., & mercat. disc. 81. num. 33., & 38., &
disc. 71. num. 101. Extrà verò hos terminos etiam
in censu licitum esse pignus pro securitate acci-
pere, & fructus nihilominùs decurrere, probant
Duard. de Censib. §. 5. quaest. 44. in 1. & 2. con-
clus., Tondut. quest. civil. cap. 97. n. 8., ubi, quod
cum hac distinctione intelligendus est Cenc. loc.
citat., & Pignatell. tom. 8. disput. 88. sub num. 1.
in 3. proposit., ubi affert quidem optimam ratio-
nem; nam, si Creditor Census potest habere alia
Bona debitoris hypothecata ultra fundum cen-
situm, etiam in terminis Bullæ S. Pii V., ut quo- 41
tidie

tidie practicatur, & nemo de hoc dubitat *Molin.*
44 *disput.* 387. *de contract.* non est, cur nequeat pariter pignus accipere, cum æquè pignus io Bonis
45 ipsius debitoris remanere dicatur *leg. pignus cod. de pignorat. action.*, *Negusan. part.* 2. *membr.* 3. *num.*72. Rursus, si potest accipere fidejussorem,
46 potest & pignora, quia hæc æquiparantur *leg.* 4. *§. Quid est idoneè ff. de fidejuss. leg. Promissor* 21. *in fin. ff. de constit. pecun.*, utrumque enim ordinatur ad fulcieodam Contractus fidem = hæc *Pignattell.*

Si igitur, ut ex dictis patet, nec in Censu illicita est pignoris acceptio, multò magis erit permissa in Cambio: & ita quidem reprobato *Beccio*, *Hieronym. de Luca*, *Osasch.*, & aliis paucis contrarium tenentibus, quorum aliqui obiter
47 tantùm, & perfunctoriè loquuntur, communiori calculo docent *Michael Salas ad Div. Thom.* 2. 2. *post. quæst.*78. *disput. de Camb. quæst.* 4. *art.* 2. *num.*17., *Azor. Instit. moral. part.*3. *lib.*10. *tit. de Camb. cap.*11. *quæst.*11., *Salon. de Just.*, & *Jur. tom.*2. *tit. de Camb. quæst.*4. *contr.*22., *Less. eodem tract. de Just.*, & *Jur. lib.*2. *cap.*23. *dub.*8. *n.*77., *Reginald. lib.*25. *num.*442., *Bonaccin. de contract. disput.*3. *quæst.*5. *propos.*5. *n.* 21. *vers. quæres* 3., ubi pro ratione dicit, quod in omni contractu licitum est cuique sibi consulere, seque indemnem servare, *Filliucc. tom.* 2. *tract.* 35. *cap.* 10. *vers. secundò quæro de Campsoribus*, ubi, quod, si hoc licet in mutuo, & venditione, pariter li-
48 citum erit io Cambio *Castropal. part.* 7. *disput.*7. *de Camb. punct.*11. *num.*2. *vers. è contrà*, *Gibalin. de usur. lib.*5. *tit. de Camb.*, & *Societ. cap.*1. *art.* 15. *confect.*3., ubi dat rationem, quia pignus
49 executiooi contractus firmitatem conciliat, ejus verò naturam non immutat, & hanc esse communem sententiam, de *Lugo disput.* 28. *num.* 124. & ex Forensibus *Curt. Jun. consil.*132., *Boninsegn. de Camb. cap.* 7. *num.* 23., *Romuald. Col. eod. tract. cap.* 28., *Scacc. de commerc. §.* 1. *quæst.* 7. *part.* 2. *ampliat.* 12. *per tot.*, ubi, quod ita consuluerunt Jureconsulti Florentini, nullo super hoc excitato dubio, nec solùm justitiæ Cambii pignus non repugnare, sed immò esse illi conoaturale, sicut ceteris omnibus contracti-
50 bus, in quibus alia mens Contrahentium non est, nisi ut conventa serventur, pignus autem conventa non alterat, sed roborat, meminitque responsi Urbani ad Archiepiscopum Januensem, quo approbantur omnes obligationes accedentes
51 Cambio prò majori securitate Contrahentium *Gait. de Credit. cap.*2. *tit.* 7. *quæst.*6. *num.*2236., *Molphes. in summ. part.*2. *tract.*12. *cap.*7. *nu.* 68., *Capyc. latr. consult.* 125. *num.* 21., ubi fatetur, hanc esse magis receptam opinionem *Rovit. super pragmatic.* 1. *de litt. Camb. num.*10.

Quam conclusionem planè procedere, quando
52 pignus est infructiferum, ait *Scacc. d. §.* 1. *quæst.*7. *part.*2. *ampliat.* 12. *num.*4., sicut nemo dubitat, si pignus sit fructiferum, fructus Debitori excomputandos *Navarr. in Manual. cap.* 17. *num.* 285., *Sot. de Just.* & *Jur. quæst.*10. *lib.*6. *art.*3., *Tolet instruct. Sacerd. lib.* 5. *cap.* 52. *num.* 3., qui etiam prædictam asserunt sententiam, & *Bonacin. cum aliis d. disput.* 3. *de contract. quæst.* 5. *proposit.* 5. *sub num.* 21. *vers. verumtamen ast.*, *Valent.* 2. 2. *disput.* 5. *quæst.*23. *part.*1., *Garz. de Contract. cap.*35. *num.*2., *P. Gibalin. d. leg.* 5. *de usur. cap.*5. *art.*15., *confect.* 3. *vers. si tamen pignus illud*.

Et licèt plerique moneant, quod, pignore ac-
cepto, quia cessat periculum sortis, debeat ali- 53
quid remitti de solito lucro *Tolet. d. cap.*52. *lib.*5. *num.*2., quem sequitur *Salas de contract. tit. de Camb. dub.*21. *in fin.*, *Castropal. part.*7. *disput.*7. *punct.*11. *sub num.* 2. *vers. monet tamen*, *Molphes. in summ. tract.*12. *part.*2. *cap.*7. *num.*68., *Gait. d. cap.*2. *tit.* 7. *quæst.* 6. *num.* 2240., *Duard. in Extravag. Pii V. de Camb. quæst.*24. *num.*11., & *per*
tot., & *quæst.*59., ubi dicit, remittendum esse 54
lucrum prò medietate, eumque refert *Capyc. latr. cons.* 125. *num.* 22. oihilominus, ut id æquo arbitrio statui posset, ineundus esset calculus Cambiorum.

Constabilità igitur validitate Cambii, cujus substantia interventu pignoris non vitiatur, agendum modò esset de illius veritate, quæ impugnatur sub obteotu, quod Ciottè simulans conficere apocam Mutui gratuiti dictum Fabri obstrinxerit contractu fructifero Cambii; Id verò, missis aliis, probari dicebatur ex eo, quod idem Valentinus io suis codicillis præceperit, quod præfatus Matthæus oon molestaretur, donec durabat conductio Furni S.Spiritus prò creditis, quæ ipse adversus illum habebat, videlicet = *un Cambio di scudi* 686., *e scudi* 750. *per danari dati al medesimo per pagare* = cuidam alio suo Creditori, ex quo inferebatur, quod Testator unicum Cambium habebat cum d. Matthæo, illud nempè scutorum 686.; aliud verò erat simplex mutuum, alioquin utrumque nominasset nomioe Cambii, & non unius, sed duorum Cambiorum meminisset; id confirmando tum depositione unius Testis Codicillaris, qui affirmat, Valentinum dixisse, dicta scuta 750. deberi *senza frutti*, licèt Notarius per errorem, sivè negligentiam hæc postrema verba omiserit, tum etiam subsequutam observantiam, nam Valentinus quoad vixerat nullos unquam fructus petierat prò asserto Cambio scutorum 750.

Verùm, licèt hæc plurimùm urgere mihi videantur, maximè quia afferuntur contrà privatam apocam Cambii forsan etiam trino teste minimè subscriptam, nihilominus, cum agatur de re, in qua tàm favore Debitoris, quàm favore Creditoris meliores afferri poterunt probationes, illas exequendas esse censerem, nec interim ita facilè auderem irritam, aut confictam decla-
rare apocam Cambii, hæc enim contrà scriben- 55
tem, aut subscribentem plenè probat, vice autem versâ probationes, quæ ab ipso afferun-
tur, per se spectatæ, plenæ non sunt, nam litera 56
Codicillorum præbere solùm potest aliquod adminiculum, cùm non sit clara, admittatque interpretationem conciliabilem cum apoca, & di-
ctum extrajudiciale uoius dumtaxat Testis insuf- 57
ficiens pariter est, quibus tameo si alia adderentur admioicula, aut probationes, quibus me-

lius declararetur, & suppleretur litera Codicillorum, res plana reddi posset favore Debitoris.

Florentina Renunciationis.

Ex renunciatione personali, ac translativa emphyteusis ex consuetudine in Extraneos alienabilis facta a Jesuita favore Patris, ejusque omnium heredum, & successorum quorumcumque, Renunciante adhuc superstite, jus Domino directo ob lineam finitam non adquiritur pro devolutione agendi, sed Emphyteusis apud extraneum heredem a Renunciatario institutum, donec Renuncians quartum solemne votum emiserit, debet manere. Ex quibus autem dicta renunciatio personalis potius, ac translativa censeatur, quàm abdicativa? Et quid de ejusmodi renunciatione, si abdicativa esset, an scilicet, & quando jus repellendi pro eo casu Dominum directum potuerit, etiam per ultimam voluntatem in extraneum transmitti? Emphyteusis licèt in extraneos ex consuetudine sit alienabilis, nisi tamen instar bonorum allodialium fuerit redacta, in ejus alienatione requiritur consensus Domini directi, qui potest illum denegare. Emphyteusis, si non aliter, quàm de consensu Domini directi in extraneos alienari queat, non cogitur is renovationem concedere heredi extraneo, nisi quum nolit emphyteusim ipsam apud sese retinere.

VOTUM XXXV.

1 *Renunciatio emphyteusis simpliciter facta in manibus Domini directi, abdicativa dicitur.*
2 *Abdicativa pariter dicitur, si fiat, nullá prorsùs personá contemplatá, sed indefinitè favore quorumcumque succedere valentium ex Legis, aut Investituræ dispositione*, & n. 45.
3 *Atque etiam quando se quispiam de medio tollit, abdicatque se emphyteusi, ut alius novam investituram possit consequi*, & n. 39.
4 *Emphyteusis Ecclesiastica, existentibus adhuc personis in ea comprehensis, ad Ecclesiam devolvitur.*
5 *In Investitura qui sunt comprehensi quum deficiunt, linea dicitur defecisse.*
6 *Tametsi eorum alter, qui per realem renunciationem emphyteusi se abdicavit; adhuc superstes sit.*
7 *Renuncians emphyteusi, se illi penitus abdicando, instar mortui reputatur, &* num. 9.
Nec devolutionem potest impedire ibid., & num. 40.
8 *Renunciatione abdicativá factá ab ultimo in Investitura comprehenso juvatur Dominus directus non tamquam ex pacto, sed quia nullus adesse dicitur devolutionem impediens.*
10 *Emphyteusis ex consuetudine transmissibilis ad quoscumque extraneos alienari in eos an possit etiam per ultimam voluntatem, disputant Doctores, relati* ibid. & num. 11. 12., & 13.
Alii siquidem affirmant, d. num. 11.
Et horum varia refertur opinio, num. 14., & 15.
Quæ praterea distinctione conciliatur, n. 16., & 17.
Alii verò negant num. 12., & 13.
12 *Emphyteusis alienandæ consuetudo strictissimè interpretanda est.*
13 *Ideòque restringenda ad actus dumtaxat inter vivos, at non etiam per viam ultimæ voluntatis.*
14 *Emphyteusis ex consuetudine ad quoscumque extraneos transmissibilis tunc in eos per ultimam voluntatem, ut aliqui sentiunt, alienari potest, quando non sub generali heredis institutione, sed nominatim concessa est.*
15 *Juxta alios verò, ad effectum ejusmodi, non requiritur specifica emphyteusis mentio: eaque sub generali heredis institutione censetur comprehensa.*
16 *Conciliantur, ut primam rectè intelligatur procedere, quum emphyteusis alienari quidem permittitur, sed non tamquam hereditaria, & de emphyteutæ dominio effecta; secundum verò, quando cum tali qualitate in emphyteutam transfertur*, & num. 17., *& ratio* ibid.
18 *Renunciatio personalis, & translativa dicitur, quum per viam positivæ dispositionis certis personis facta est.*
19 *Renunciatione personali, & translativà quis emphyteusi renuncians, donec superstes est, devolutionem impedit.*
20 *Nullumque jus ex eadem renunciatione quæritur Domino directo, sed solùm Renunciatario.*
Procedit, licèt merè personalis non sit, sed facta etiam pro extraneis, qui Renunciatario mortuo successissent, num. 22.
21 *Emphyteusis, vivente quopiam in Investitura comprehenso, nil interest Ecclesiæ, quod ab uno, vel altero possideatur*, & num. 97.
Immo tunc potest in quemcumque distrahi, n. 98.
23 *Ex renunciatione emphyteusis personali, & merè translativa cum titulo donationis complicata Dominus directus, superstite Renunciante, nullum sibi jus valet adserere, sed solùm Renunciatarius.*
24 *Renunciatio verè translativa dicitur, quum jura in Renunciatarium transferuntur, complicata donationis titulo.*
Præsertim, si idem titulus sit in partibus dispositivis explicatus, num. 26.
Et ex quibus etiam actibus talis titulus valeat desumi? num. 27. ad 32.
25 *Donatio idem importat, ac translativa renunciatio.*
26 *Renunciatio eò magis donationem importat, si donationis titulus in ejus parte non executiva, sed dispositiva complicatus fuerit.*
27 *Renunciatio Patri facta à filio Religionem ingrediente, si illius emancipationem contineat, donatio rectè dicitur.*
28 *Idem, si comprehendat jura etiam filio jam quæsita, & in præsens competentia*, & num. 54.

29 *Cum*

29 *Cum declaratione illa possidendi nomine ipsius Patris, ejusque heredum.*

30 *Renuncians bonis suis per actus verè dispositivos non dicitur se de medio tollere per actum merè abdicativum.*

31 *Renunciatio facta cum derogatione cuique Legi, statute indulto, aut alii cuilibet favori, abdicativa non censetur, sed merè translativa.*

32 *In renunciatione censetur comprehensa etiam emphyteusis in extraneos alienabilis, si a Renunciante, facultatem hanc habente, mentio de eadem emphyteusi facta est.*

33 *Renunciationis merè abdicativæ naturam non immutat contemplatio certarum personarum.*

34 *Actus humani fieri nequeant, nisi circa determinatam materiam, & res versentur, & cum certis itidem gerantur personis.*

35 *Renunciatio merè abdicativa ex sola certarum personarum expressione personalis non efficitur.*

36 *Renunciatio facta ex caussa ingressus in Religionem suòpte naturâ realis censetur, atque abdicativa.*

37 *Actus natura ex voluntate illum gerentis debet æstimari.*

38 *Renunciatio realis est, & abdicativa, si talem eam Renuncians declaravit.*

39 *Emphyteusis ex ejus renunciatione penitus abdicativa censetur ad Dominum directum devoluta.*

41 *Renunciatio penitus abdicativa facta emphyteusi, quæ non fit ex pacto, & providentia, nullam actionem tribuit Domino directo.*

42 *Emphyteusi ex pacto, & providentia si fiat renunciatio penitus abdicativa, hæc non porrigitur ad extraneos in Investitura non comprehensos.*

43 *Emphyteusi ex pacto, & providentia si fiat renunciatio penitus abdicativa, eaque amplissima, Bona emphyteutica naturam allodialium sortiuntur.*

44 *Vel saltem extraneus non reputatur incapax illa adquirendi sive ex universali, sive ex particulari titulo.*

46 *Renunciatio nedum directa ad certas personas, sed expresiè facta, ut illis dumtaxat jus ex ea quærendum sit, realis non est, neque abdicativa.*

Licèt sit facta ex causa ingressus in Religionem num.48., & 49.

47 *Renunciatio quod respectu Renunciantis abdicativa sit, translativa verò censeatur respectu Renunciatarii, non repugnat.*

48 *Renunciatio si fiat ex causa ingressus in Religionem, abdicativam sortitur qualitatem, solùm nè dicatur resoluta ex prædecessu Renunciatarii.*

49 *Non verò, ut illius effectus transferri non valeat in certas personas in ipsa contemplatas.*

50 *Et ex quibus verbis non alia intelligatur fuisse Renunciantis mens?* & num. 51.

52 *Renunciatio realis, & abdicativa, ut talis etiam censeatur respectu quorumcumque sub ea venientium, requiritur, quod nullam certam respiciat personam.*

53 *Ita ut indefinitè disponat, illum succedere debere, qui esset de jure successurus.*

54 *Renunciatio translativa verificari tantùm potest de Bonis jam quæsitis, ac Renuncianti devolutis.*

55 *Secus de Bonis devolvendis, & ab alio possessis.*

Procedit, licèt in Instrumento legantur clausulæ cessionem, & translationem præseferentes num.59.

56 *Jus, quod nondum in esse deductum est, nequit in aliam transferri.*

57 *Res mea denuo mea effici, atque ad me per alium transferri non potest.*

58 *Renunciatio cuipiam facta de Bonis post ejus obitum a Renunciante consequendis, aliud nil importat, nisi juris sperati remissionem, & extinctionem.*

60 *Singula singulis, & congrua congruis referenda sunt.*

61 *In renunciationis Instrumento non repugnat, quod duplex contineatur renunciationis species, altera nempè extinctiva, altera translativa.*

62 *Et una, eademque renunciatio translativa potest esse quoad Bona, & jura jam quæsita, extinctiva verò quoad jura de futuro.*

63 *Donatoris plenâ intercedente volantate, spes futuræ actionis potest transferri.*

64 *Renunciatio potest effectus translativos operari, etiam quoad spem futurarum successionum.*

65 *Præsertim, quum non agitur de jure omnino futuro, & incerto, sed pendente a caussa de præterito.*

66 *Renunciatio, quæ fit a filiis Religionem ingressuris, Bonorum liberam adquisitionem inducit favore Parentum renunciatarorum.*

Et per quamdam veluti remotionem obstaculi ex parte ipsorum filiorum jus Parentibus adquirit eadem Bona in suos heredes transferendi ibid.

67 *Renunciatio facta a filio de emphyteusi sibi post Patris obitum deferenda quando censeatur translativa favore heredum ipsius Patris in renunciatione contemplatorum?*

68 *Translativa censetur his concurrentibus extremis, si nempè, evenientе casu successionis, Renuncians vivat, sitque habilis ad succedendum, & Renunciatarius, seu ejus heredes in humanis existant.*

69 *Renunciationis enim effectus, isto casu, retrotrahi dicitur a die delatæ successionis ad diem contractus.*

70 *Censeturque Renuncians hereditatem adivisse, ac eamdem vigore cessionis in Renunciatarios transtulisse.*

71 *Emphyteusis renunciatio facta a Jesuita si quæritur, an Domino directo impediat devolutionem nec ne, duplex potest examinari sta-*

tus, ante videlicet, ac post emissionem quarti solemnis voti.

72 *Jesuita nisi emiserit quartum solemne votum, linea in eo durare dicitur.*

73 *Idemque capax est nedum retinendi, & adquirendi Bona quæcumque.*

74 *Verùm potest a Religione dimitti, ab eaque ex justa caussa missionem petere, atque impetrare* num. 75.

75 *Jesuita si quartum solemne votum emiserit, neque ipsi, neque Monasterio hereditas adquiritur.*

76 *Jesuita si non emiserit quartum solemne votum, emphyteusis ab eo renunciata, potest ex ipsius persona a Renunciatariis adquiri, ac retineri.*

77 *Secus, si emiserit.*

78 *Religiosi professi vità naturali durante, emphyteusis, vel feudum ad Monasterium spectat.*

79 *Nec devolutio favore Domini directi, minisque successio favore agnatorum, aut aliorum vocatorum aperitur.*

80 *Contrarium verius, ubi de Jesuita agitur pariter professo.*

81 *Jesuitarum Ordo eamdem profitetur mendicitatem, quam Minoritæ, & Cappuccini devovent.*

82 *Et tàm Professus, quàm ejusdem Ordinis, Domus, & Collegia incapacia Bonorum omninò sunt.*

83 *Jesuita post emissam professionem, reputatur ac si esset naturaliter mortuus.*

Atque ex momento professionis inducitur ejus mors quoad omnes juris effectus num. 85., & 89.

84 *Jesuita professionem emittens, quoad successiones, aliaque jura, locum iis facit, quibus de jure deferenda essent.*

86 *Jesuità professionem emittente, caducatio inducitur omnium jurium ab eo renunciatorum.*

87 *Jurium renunciatorum caducatio inducitur nedum ex morte naturali, sed etiam ex morte civili, capitis nempè diminutione, aut professione in Religione veram mendicitatem profitente.*

88 *Emphyteusis ob professionem in Ordine Jesuitarum emissam ab ultimo in Investitura comprehenso, revertitur ad Dominum directum.*

90 *Jesuità professionem emittente, pensiones amittuntur, & vacant Beneficia.*

Cessat itidem facultas testandi, vel disponendi, ac similium num. 91. *Expirant fideicommissa* nu. 92. *Eaque devolvuntur ad successivè vocatos cum potestate ex illis percipiendi fructus* num. 93., *etiam non expectatà morte naturali Professi* num. 94. *Idemque nec in numero filiorum computatur ad augendam Legitimam* num. 95.

96 Gobb. Consult. decis. 82. *declaratur.*

99 *Emphyteusis, vel feudi naturam constituere pendet ex consuetudine.*

100 *Nilque in emphyteusi, vel feudo ita perpetuum datur, quod consuetudine, & observantià mutari non possit.*

101 *Emphyteusis, si plena ejus alienandæ facultas, in Investitura, concessa sit, transitoria dicitur ad quoscumque successores sivè universales, sivè particulares, etiam extraneos, licèt in eadem Investitura non comprehensos.*

Isti enim, etsi non comprehensi, eo casu admittuntur vigore translationis Bonorum in ipsos factæ ab habente alienandi potestatem. ibid.

103 *Emphyteusis quum alienabilis ex consuetudine effecta est, & ad extraneos devoluta reperitur, eamdem semper naturam retinet.*

104 *Emphyteusis ut dici queat alienabilis ex consuetudine, hanc esse perpetuam non requiritur, sed sufficit unus, vel alter dumtaxat actus.*

105 *In emphyteusi ex consuetudine alienabili si ad eam alienandam Domini directi requiritur consensus, requisitus is censetur, non ut valeat denegari, sed ut Domino directo jura præserventur quoad laudemia, aliaque emolumenta.*

Vel, ut ille certus sit, valeatque personam investiendam adprobare ibid.

106 *In emphyteusi ex consuetudine alienabili interesse Domini directi duplex est, aliud voluntatis, aliud fidelitatis.*

107 *In emphyteusi ex consuetudine alienabili si consensus Domini directi, ad eam alienandam, requiratur solummodo pro interesse fidelitatis, dicitur adprobativus, neque ab eo potest denegari.*

108 *In emphyteusis alienatione quoties vigore consuetudinis consensus à Domino directo præstandus est, non ex gratia, sed ex justitia debitus dicitur.*

109 *Et sat est, petitum illum fuisse, ut pro præstito habeatur, si absque legitima caussa denegetur.*

110 *In emphyteusi ex consuetudine alienabili, quod consensus Domini directi, ad illam alienandam requisitus, denegari ab eo nequeat, quomodo, & quibus in casibus intelligendum sit?* & num. 111.

111 *Emphyteusis ex sola illius alienandæ facultate Possessori competente, non censetur ita alienari ab eo posse, ut Dominus directus nequeat ad id consensum denegare.*

112 *Emphyteusis, ac Feudum dupliciter inalienabilia sunt, tàm scilicet favore Domini directi, quàm favore Agnatorum, seu aliorum ex investitura jus habentium*, & num. 113.

114 *Emphyteusis, quæ fit ex consuetudine alienabilis in præjudicium Agnatorum, seu aliorum comprehensorum in investitura, talis in præjudicium etiam Domini directi non censetur esse*, & num. 115.

115 *Emphyteusis inalienabilitas potens magis est respectu Domini directi, quàm respectu Agnatorum, seu aliorum in investitura comprehensorum.*

116 *Emphyteusis licèt ex consuetudine alienabilis nisi Bonorum allodialium naturam fuerit sortita,*

tita, potest Dominus directus illius alienationi consensum denegare.

117 *Præsertim ex legitima caussa.*

119 *Emphyteusis si non aliter, quàm de consensu Domini directi in extraneos est alienabilis, finità investiturà, non cogitur is, quum velit pro se emphyteusim retinere, heredi extraneo renovationem concedere.*

120 *Secus verò, si pro se retinere illam nolit.*

121 *Emphyteusim, nonnisi cum consensu Domini directi in extraneos alienabilem, si is, finità investiturà, pro se velit retinere, tenetur Proximiorem investire.*

122 *Renovationem verò concedere tenetur heredi extraneo, quando emphyteusis sinè ejus consensu queat alienari.*

123 *Hereditarius titulus, ubi agitur de emphyteusi sinè consensu Domini directi in extraneos alienabili, vincere dicitur titulum ex jure sanguinis promanantem.*

PETRUS conduxit à quadam Ecclesia pro se, suisque Descendentibus omnibus per lineam masculinam nonnulla Bona, quæ, juxtà dictæ Ecclesiæ consuetudinem, cum consensu Domini directi in quemcumque extraneum, atque in investitura minimè comprehensum alienari posse mihi supponitur. Emphyteusis hæc suàpte naturà progressura erat ad Joannem, & Antonium dicti Petri primi acquirentis filios; verùm Joannes meliorem sortem eligens, cum Regulare Institutum amplecti deliberasset in præclarissimo Ordine Societatis Jesu, antequam Religiosum habitum susciperet, solemnem, amplissimamque renunciationem celebravit favore Petri Patris sui, ejusque omnium heredum, ac successorum quorumcumque, ut ex instrumento renunciationis ad me transmisso.

Mortuo Petro, & deinceps Antonio etiam è vivis sublato nullis relictis liberis, sed superstite dumtaxat Joanne Religioso Societatis Jesu, orta est controversia super dictis Bonis emphyteuticis inter heredem testamentarium Antonii, & Ecclesiam Dominam directam, hæc enim contendit, utile dominium Bonorum emphyteuticorum consolidatum jam esse cum directo ob devolutionem favore ipsius sequutam tùm vigore renunciationis, quæ utpotè realis, & abdicativa, viam illi aperuisse dicitur, tùm etiam ob professionem à Joanne emissam in Societate Jesu, quæ cùm non minùs ex suo instituto, quàm ex Pontificiis Constitutionibus veram mendicitatem profiteatur, verè mendicans effectus censendus est, perindè ac si professus esset in Religione Minoritarum, ac Cappuccinorum incapacium Bonorum etiam in communi, ac per consequens tàm ipse, quàm ejusdem Ordinis Domus, & Collegia incapacia prorsus sunt acquirendi legitimas hereditates, ac successiones, quippe hæ acquiri amplius non possunt ex persona Professi, qui instar mortui habetur.

At contra Testamentarius heres Antonii sustinet, renunciationem, de qua agitur, translative factam fuisse favore Renunciatarii, ejusque heredum quorumcumque, si quæ verò qualitas realis, & abdicativæ renunciationis eidem adjecta videri posset, eamdem immutare non valere substantiam renunciationis verè translativæ, sed impropriè accipiendam esse, ut nempè famulando naturæ contractus verè translativi, operetur, quod, firmiore reddità translatione jurium à Renunciante factà favore Renunciatarii, ejusque heredum, illa irrevocabiliter ad eosdem deferantur, ita quidem, ut nullo unquam colore Renuncianti patere possit regressus ad jura renunciata.

Quapropter, cum vigore istiusmodi amplissimæ renunciationis in eum transferentis jura omnia Renuncianti competentia, ejus loco ipse subrogatus fuerit, inde infert, quod non solùm, donec P. Joannes in humanis erit, frui possit commoditate utilis dominii, percipiendo fructus Bonorum emphyteuticorum; verùm prætereà asserit sibi licere controversa Bona alienare, quemadmodum id licuisset Renuncianti, inspectâ consuetudine, cujus vigore talia Bona alienabilia sunt cum consensu Domini directi, qui ad illum concedendum regulariter teneri dicitur; vel denique in omnem casum eidem tamquam heredi ultimi Possessoris deberetur renovatio.

Super hac facti specie plura ad me transmissa fuerunt Dubia resolvenda, prout Juris esse censuerim, eademque relata eo ordine, quo mihi proposita fuerunt, ità se habent.

Primò. An ex eo, quod superstes sit P. Joannes, impedita dici debeat devolutio ob lineam finitam, præsertim quia contingere potest, quod eveniat casus, ob quem ille Religiosum deserat Institutum?

Secundò. Si interim emphyteusis manere queat apud heredem Antonii?

Tertiò. Si hoc casu d. heres emphyteusim alienare possit cum consensu Domini directi, & an iste, inspectâ consuetudine, illum denegare possit?

Quartò demum. An saltem præfato heredi debeatur renovatio?

Rem itaque ordiendo à primo Dubio, ut recto judicio statui possit, an superviventia Joannis renunciantis impediat nec ne devolutionem ob lineam finitam? definienda priùs est natura, & qualitas renunciationis, de qua agitur, an nempè realis, & abdicativa sit, an verò personalis, ac translativa, nam, si reverâ merè abdi- 1
cativa reputanda esset, qualis dicitur illa, quâ
emphyteusis simpliciter renunciatur in manibus Domini directi, vel illa alia, quâ, nullâ 2
prorsus contemplatâ personâ, abdicatio fit indefinitè favore cujuscumque personæ, & sic
quorumcumque, qui aut ex legis, aut investituræ dispositione succedere possent, vel denique quando quis se tollens de medio sese abdi- 3
cat emphyteusi, ut alius novam investituram consequi possit, ut tradunt *Bald. in cap. 1. nu. 2. vers. omninò de eo, qui fin. fecit Agnat. Isern.* ibi-

ibidem num. 1. vers. secundus casus est, idem in
cap. 1. num. 7. in fin. de nat. success. Feud., Aretin.,
& Ripa in leg. qui Romæ §. Duo fratres n. 88.
ff. de verb. obligat., Alexand. cons. 13. num. 4.
& seq. lib. 5., Curt. sen. cons. 48. num. 39. in fin.,
Gabriel. cons. 89. num. 9. & 10. lib. 1., Honded.
cons. 36. num. 21. & 26. lib. 1., Surd. cons. 517.
num. 14. lib. 4., Peregrin. cons. 101. num. 6. &
plurib. seqq. lib. 1., & de fideicom. art. 52. num.
74., Corbul. de caus. privation. ob renunc. num. 3.,
Gratian. discept. 557. num. 52., & seqq., Fulgin.
de jur. emphyteut. tit. de renunc. quæst. 1. num. 3.
& 4., & quæst. 2. num. 25., & quæst. 6. num. 10.,
Bellon. de jur. accresc. tom. 3. cap. 10. quæst. 28.
num. 22. & plurib. seqq., ubi omnes casus enumerat,
in quibus renunciatio realis esse censetur
Rot. decis. 186. num. 5. part. 3. rec., licèt hoc
casu, viventibus Petro, & Antonio renuncia-
4 tariis, Ecclesia vigore similis renunciationis pro
devolutione agere prohiberetur, quippè illam
impediret duratio lineæ adhuc vigentis in per-
sonis comprehensis in investitura, ideoque pro-
prio jure venientibus ad emphyteusim, Rota in
5 rec. decis. 186. num. 12. part. 3., attamen, illis
sublatis, linea defecisse diceretur, tametsi su-
6 perstes sit P. Joannes, qui, ob renunciationem
prorsus abdicativam, utpotè reputandus instar
7 mortui, devolutionem impedire non posset,
nullis namque aliis de genere comprehensorum
amplius extantibus, Dominus directus juvare-
8 tur tali renunciatiooe, non quidem ut ex illa
veluti ex pacto eidem quæsita dici posset actio,
vel exceptio, sed quia virtute abdicationis perpetuò
excluso Renunciaote, nulla superesse diceretur
persona devolutionem impediens, ut
ratiocinantur Ruin. cons. 166. num. 11. lib. 1.,
Beroun cons. 97. num. 6., Gabriel. cons. 89. n. 8.
lib. 1., Honded. cons. 36. num. 22. lib. 1., Fulgin.
de jur. emphyteut. quæst. 1. num. 2., quæst. 2. n. 25.
quæst. 6. num. 7. & num. 10., Bellon. de jur. accrescend.
tom. 3. cap. 10. quæst. 28. num. 14., 15.,
& seq., Rot. in Nullius, seu Forolivien. Castri
Vallis Oppii 12. Junii 1711. §. Non subsistente coram
R. P. D. Lancetta.

Adeo quidem, ut hoc casu Domino directo
Bona emphyteutica tamquam devoluta vindicare
contendenti, non jam obstet amplius persona
Renunciantis, per abdicationem omnis sui
9 juris mortuo similis effecti, sed quærendum
dumtaxat sit, an repelli possit ex jure ab Antonio
ultimo investito, & Possessore emphyteusis
tsansmisso in suum heredem, an videlicet ex
10 superiùs memorata consuetudine alienandi em-
phyteusis in eum transferri potuerit per di-
spositionem, tametsi celebratam per actum ul-
11 timæ voluntatis, ut transferri posse docuerunt
Surd. cons. 10. & cons. 71., idem de aliment. tit. 8.
privileg. 38. num. 11., & sequuntur Menoch. lib. 4.
præsum. 188. num. 8., Peregrin. de fideicomm. art.
40. num. 57., Intrigliol. de substit. cent. 3. quæst.
73. num. 17., Joann. Dilect. de art. testand. tit. 5.
cautel. 38., Ossasch. decis. Pedemont. 85. nu. 3.,
Buer. decis. 204., Cæsar. Barz. decis. Bonon. 121.
num. 42., & seqq., Fulgin. de jur. emphyt. tit. de
alienat. quæst. 1. sub num. 336., licèt alii con-
trarium senserint ob eam rationem, quod con-
suetudo alienandi Bona emphyteutica, veluti 12
derogatoria Juris commuuis, strictissimè sit in-
terpretanda Bardellon. cons. 11. num. 13., Rosenth.
de Feud. cap. 9. conclus. 58. num. 21., ideo-
que restringenda ad actus dumtaxat inter vi-
vos, at non etiam extendatur ad alienationes 13
per viam ultimæ voluntatis, Bardellon. loco mox
citat., Menoch. cons. 226. num. 43. & seq., Gabriel.
cons. 81. num. 30. & seq. lib. 2., & in terminis
consuetudinis Mantuanæ, idem Gabriel.
d. cons. 81. ex num. 25., & priùs dixerat cons. 83.
num. 58. lib. 1., prout ità Mantuæ quotidiè servari
testatur Bursat. cons. 178. n. 26., & cons. 295.
num. 16., Surd. cons. 282. num. 66. & seqq., &
cons. 577. num. 1., & docuerunt Curt. jun. cons.
171. num. 10. usque ad finem, Rosenth. de Feud.
cap. 9. conclus. 58. num. 43.

In quarum opinionum conflictu Doctores, qui
alioquin censent, ob consuetudinem, sive alie- 14
nandi facultatem competentem Possessori em-
phyteusis, eidem licere, etiam per actum ulti-
mæ voluotatis de illa disponere, tunc demum
illi permissum esse docent, quando non per ge-
oeralem heredis institutionem, sed nominatim
de emphyteusi dispositum reperitur, alii verò
sentiunt, hanc alienandi facultatem tanti vale- 15
re, ut, nullà prorsus requisitâ speciali dispositione,
emphyteusis sub generali etiam heredis
institutione comprehensa censeri debeat, ut
apud Fusar. de substit. quæst. 550. ex num. 5. &
quæst. 593. ex num. 33., Rota coram Merlino decis.
699. num. 20. & seq., referentes invicem
pugnantes opiniones, & auctoritates, quæ ta-
men conciliari posse videntur distinctione illà, 16
quæ fit inter facultatem alienandi efficientem,
quod, redactis Bonis emphyteuticis ad naturam
allodialium, instar Bonorum hereditariorum,
atque indifferentium, sint in pleno, & libero
dominio emphyteutæ, & alium casum, in quo,
licèt emphyteutæ tributa sit facultas alienandi,
emphyteusis tamen penitus non amittens primævam
naturam, nec omnino desinens esse ex
pacto, & providentia, non sit verè hereditaria;
& de libero, ac pleno dominio emphyteutæ; io
primo namque casu rectè docent, Bona emphy- 17
teutica comprehendi sub universali heredis institutione,
& Bonorum dispositione, tametsi
nulla qualitatis emphyteuticæ Bonorum mentio
facta fuerit, tunc enim cum non deficiat potestas,
à qua regulatur Disponentis voluntas,
jure, meritòque talia Bona sub generali dispositione
contineri dicuntur, quæ ratio cessat, quando,
eisdem minimè effectis de pleno, & libero
dominio emphyteutæ, considerari nequeunt
tamquam assimiliata ceteris Bonis indifferentibus,
juxtà distinctionem Bartol. in leg. si Patroni
55. num. 4. ff. ad Trebell., Fulgin. de jur. emphyteut.
tit. de success. quæst. 7. num. 7., Palm.
alleg. 132. num. 7. & seq., & allegat. 237. per tot.,
Cirocch. discept. 60. num. 22. cum seqq., Urceol.
consult. 45. num. 26., & seqq., inquiens, ità conciliandas
esse plures Sacræ Rotæ decisiones, quæ
in-

invicem pugnare videntur, *D. Adv. Calcagnin. in suis observat. practic. legal. part. 2. observat.6. num. 5. & seqq.*, *Rot. coram Merlin. decis.699. num. 24.*, *coram Buratto decis. 87. num. 10., & seqq.*, *in rec. decis.741. num. 24. part.4. tom. 3., decis. 452. num. 12. part. 9., decis. 463. num.14. & seqq. part.14.*, cum aliis latè congestis in una *Bononien. emphyteusis 4. Decembris 1680. §. Siquidem coram bon. mem. Rondinino*, *in Engubina fideicommissi 24. Martii 1710. §. Quamobrem coram Card. Scotto*, *& in Faven. Bonorum, seù transactionis 2. Julii ejusdem anni §. Fortiùs quia coram R. P. D. Crispo*, *& in Ferrarien. renovationis investituræ 18. Aprilis 1712. §. Nec subsistere, & seq. coram eod.*

Aut verò renunciatio personalis est, & trans-
18 lativa, qualis certè dicitur actus ille, in quo Renuncians contemplando certas personas, illarum favore per viam positivæ dispositionis jura sua renunciare professus fuit, *Gratian. discept. 557. num. 36. & 52.*, *Mans. consult. 256. num. 22. vers. & verè*, *& consult. 296. num. 10., & melius consult. 402. num. 12. vers. sed clariùs, & num. 13. & seqq.*, *Conciol. alleg. 31. num. 8.*, *Card. de Luc. de renunc. disc. 2. num. 4. & seq.*, *Torr. de majorat., & Primogen. Ital. lib.2. quæst. 47. num. 16. 18. & 22.*, *plenissimè Peregrin.*, *& Bellon. in locis inf à allegandis*, *Rota in Pisauren. fideicommissorum 27. Aprilis 1703. §. Nec subsistit coram R. P. D. Lancetta*, *in Perusina Immissionis 15. Januarii 1706. §. Non obstat coram Emo D. Card. Scotto*, *& in Interamnen. immissionis 5. Junii 1716. §. Accedente præsertim coram
19 R. P. D. Althan.* Et hoc casu silent quæstiones istæ, nam donec superstes est persona Renunciantis, hæc impedit devolutionem ob lineam finitam, nullumque jus ex tali renunciatione
20 quæritur Domino directo, sed illi dumtaxat personæ, in quam Renuncians jura sua transtulit *Bartol. in leg. qui Romæ §. Duo fratres quæst. 10.*, *Aretin. ibidem num.29.*, *Alexand. num 60.*, *Ripa num.88.*, *Curt. num.146.*, *Soccin. jun. n.142.*, *Crot. num.148. & seqq. ff. de verb. obligat.*, *Ruin. cons. 169. num. 3. & 4. lib. 1.*, *Gabriel. cons. 88. num. 22., & cons. 89. num.7. lib. 1.*, *Gratian. discept. foren. cap. 557. num.36. tom.3.*, *Peregrin. de fideicomm. art. 52. num. 73. & seqq., & dixit etiam cons. 101. num.5. vol. 1. & cons. 2. num.17. & 18. vol.5.*, *Tiraquell. de jur. Primog. quæst.86. num.7.*, *latissimè Bellon. de jur. accrescend. tom.3. cap. 10. quæst. 28. num 42. & aliis plurib. seqq*, *Crass. in §. Hereditas quæst. 12. erga finem vers. & nota*, *Mantic. de tacit. lib. 22. tit.34. num.19. 22. & 33. & lib.23. tit.38. num.63. & seqq.*, *Fulgin. de jur. emphyt. tit. de renunc. d. quæst.1. n.6., quæst. 2. num. 1. & seqq., & quæst. 6. num. 9. & seqq.*, *Corbul. de caus. privation. ob renunc. n.10.*, *Rot. decis. 186. per tot. part. 3. recent.* Et justâ quidem ratione, nam, si emphyteusis talis sit,
21 ut eadem transire possit etiam ad extraneos, parui interest Domini directi, num illa, durante investiturâ, penes unum, vel penes alium existat, optimè *Gobb. consult. decis.82. num.18.*, *Rot. decis.184. num. 10. usque ad 14. & dec.188. num. 4. post Torr. de pact. futur. success.*, *in rec. decis.167. num.15. & 16. part.9. tom.1., dec.127. num. 18. part. 13. & decis. 385. num. 10. & 11. part. 16.* ibi = *nullum enim sentit præjudicium, quòd emphyteusis potius sit penes Ferrantinos, quàm penes alium æque idoneum, illorum lineâ durante* =. Certiùs quando, ut in casu nostro, adest consuetudo, ex qua talia Bona fiunt alienabilia, cur enim hoc casu illa manere non poterunt penes Renunciatarium? *Riminald. jun. cons.63. sub num.27.*, *Mell. allegat.9. num.6.*, *Cossan. in consuetud. Burgund. rubr. 3. §. 5. sub num.18. limit. 10.*, *Rosenth. de feud. cap.7. conclus.30. num.25.*, *Gobb. d. consult. decis. 82. num. 20. & seq.*, *Rot. decis. 188. num. 5. post Torr. de pact. futur. succes. & decis. 167. num.18. & seqq. part. 9. rec. tom. 1.*

Ut etiam idem jus statuendum videtur respectu illius renunciationis, quæ non merè perso-
nalis sit, videlicet ita celebrata contemplatione 22
certarum personarum, ut, illis deficientibus, excluso eorumdem extraneo herede, Renuncianti pateat regressus ad Bona renunciata, à quibus temporariè dumtaxat exclusus censeatur, donec nimirum extent personæ Renunciatariorum ab ipso contemplatæ, sed adeo Renuncians jura sua in Renunciatarium, & ab eo causam habentes transtulerit, ut, se è medio penitus tollens, aditum ad successionem aperuerit aliis æqualibus, sivè remotioribus, quamvis extranei sint, qui, ipso verè mortuo, successissent, nam hoc etiam casu Renunciatarius, superstite Renunciante impediente devolutionem, frui poterit Bonis renunciatis, per ea, quæ tradunt *Bald. in leg. emptor. num.1. Cod. de hered. vel act. vendit.*, *Surd. cons 22. num.16.*, *Palm. nepos allegat. 153. num. 76. & seqq.*, *Argel. de acquir. possess. quæst.8. art.27. à num. 712.*, *Mastrill. decis. 153. num. 27.*, *Rot. coram Merlino decis.645. num. 9.*, *coram Dunozet. jun. decis.707. num.12.*, *optimè in Reatina manutentionis seù fideicommissi 31. Martii 1702. §. Justitia autem, & §. Prout neque obstare coram Emo D. Card. Scotto*, *in Pisauren. fideicommissorum 27. Aprilis 1703. §. Exordiendo, & seq. coram R. P. D. Lancetta*, *& in Romana fideicommissorum 20. Junii 1707. §. Distinctè siquidem, & aliis seqq. coram Rmo Aldrovando.*

Prout certè in nostro casu illis gaudere posse videtur heres Antonii, quia renunciatio, de qua agitur, celebrata reperitur favore bo.mem.
Petri Patris renunciatarii, ejusque heredum, 23
& quidem cum plena jurium Renuncianti competentium translatione in illos facta cum titulo renunciationis, complicando etiam titulum donationis irrevocabilis inter vivos, expressæ nedum in proemio verbis illis = *di far rinunzia, e donazione generale &c.* = sed sæpiùs repetitæ in dispositiva ibi = *puramente, e pienamente, liberamente, semplicemente, irrevocabilmente inter vivos renunzia, dà, e dona &c.* = & rursus = *perchè intende, e vuole che la presente renunzia, e donazione* = & pluries, pluriesque ali-
bi; hoc namque casu dubitari nequit, quin Re- 24
nuncians jura omnia sua transtulerit in Renuncia-

ciatarium per renunciationem verè translativam *Cæsar. de Afflict. contr.24. num.25.*, *Card. de Luc. de renunc. disc.8. nu.6.*, *& de donat. disc. 60. num. 31. & 32.*, ubi, quod idem importat
25 donatio, ac translativa renunciatio *Bottiglier. de renunciat. success. cap.2. theorem. 43. num. 2.*, *Hodiern. contr. forens. cap.8. nu.58. lib. 1.*, *Torr. de pact. futur. success. lib.2. cap.1. num. 46.*, *Rot. coram Bich. decis.631. en num.6.*, *& decis. 103. num.15. inter collect. per bon.mem. Advoc. Constantin. ad statut. Vrb.*, præsertim verò in casu
26 nostro, quia titulus iste donationis explicatus non inter clausulas executivas, sed in parte dispositiva, potiori jure operatur effectus veræ donationis, illiusque naturam communicat renunciationi *Rota Lucen. apud Palm. Nepot. decis.280. num.6.*, *& allegat 295. num.22. post Gallerat. de renunc. decis. 3. num. 43. post Torr. de pact. futur. success. decis.48. num. 2.*, *coram Cerro decis.537.*, *& decis.616. utrobique num. 1.*, *coram Peutinger decis.174. num.1.*, *& seqq.*, *coram bon. mem. Emerix Jun. decis.1256. num.10.*, *in rec. decis.68. num.10. part.13.*, *in Eugubina Immissionis 11. Maii 1711. §. Potissimè quia cum seq. coram Rmo Kaunitz Episcopo Labacen.*

Et, quod magis est, prò celebrando tali actu Renuncians à Patre emancipatus fuit, quæ cau-
27 tela, utpotè non necessaria in renunciatione facienda occasione ingressus in Religionem, rectè congruebat alteri speciei Contractus, donationi nempè inter Patrem, & filium celebrandæ ad *Text. in leg. si Pater 2. ff. de inoffic. donat.*, *& leg. sivè emancipatis 17. Cod. de donat.*, *Angel. cons.44. num.1.*, *Tusch. practic. conclus. lit. E. conclus.115. nu.12.*, *Paschal. de patr. potest. part. 1. cap.4. num. 31. & seqq.*, *Torr. de pact. futur. success. lib.3. cap.3. num.47.*, *Viv. decis. 514. nu. 3. lib.4.*, ut etiam, juxtà naturam donationis, & actus translativi in illa comprehensa legun-
28 tur jura etiam jam filio quæsita, & de præsenti ipsi competentia, per ea, quæ notant *Montan. contr.10. num.5.*, *Giovagnon. resp. 91. num. 18.*, *& seq. lib. 1.*, *Donad. de renunc. cap. 50. num. 28.*, *Andreol. contr. 310. num. 13.*, *Bottiglier. de success. ab intest. theorem. 49. num. 18.*, *Card. de Luca de renunciat. disc. 5. num 6.*, *disc. 12. num. 8.*, *Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 1. num.43.*, *Urceol. consult.93. num.61.*, *Calderon. resolut.1. num.20.*, *Rota apud Mans. consult. 258. nu.40.*, *post Torr. de pact. futur. success. decis.200. num.2.*, *& coram Bich. decis.631. nu.10.*,
29 illaque nomine Patris, ejusque heredum se possidere constituit ibi = *ponendoli d'adesso per allora, a sempre in suo luogo colla clausula del Costituta, ed effetto del precario* =, benè ad rem *Urceol. consult.98. num 57.*, *& seq.*, *Rot. apud eumdem consult. 5. prima appendic. num. 8. & 9.*, *& num.37.*, *& 38.*, *Paulut. dissert.84. num.116. & seq.*, *Card. de Luc. de renunc. disc.6. nu.12.*, *disc. 7. num.5.*, *& disc.8. num.6.*, *Palm. Nepot. inter decis.* per eumdem recollect. *decis.317. num.9.*, *& 10.*, *Rmi Ansfald. in addit. ad decis.90. nu.38.*, *& 39. juxtà Roman. Edition.*, *Rot. coram Bich. decis.631. num.16.*, *& seqq.*, qui enim istâ agen-
di ratione per actus verè dispositivos de Bonis 30
suis disponit, proculdubio se è medio tollere non dicitur per actum merè abdicativum, cujus vigore nihil agendo, aut disponendo, id solùm faciat, ut instar mortui è medio sese tollat *Rosignol. in sua pran. theolog. legal. sub tit. de pigner.*, *& hypothec. contract.11. disquisit.2. num. 6. & seqq.*, *& per tot.*, *Rota in Maceraten. Hereditatis coram Veospio §. Neque Bona cessa*, *in appendic. singular. ad omn. capit. cap. 50. impress. in calce oper. fol.364. part. 2. consult. Urceol.*, &
denique, omissis aliis clausulis, videlicet re- 31
nunciatione *legis si unquam Cod. de revocand. donat.*, & cuicumque alteri legi, statuto, & indulto, *che facessera, ò potessera fare a favore de Donanti, a Renuncianti*, quæ proculdubio evincunt Renunciantis mentem non per veram, & nudam abdicationem, sed per actum verè translativum jura sua transmittendi in Renunciatarios, sivè Donatarios. *Bald. in leg. ultim. num.11. Cod. de pact.*, *Rip. in leg. ultim. nu.181. Cod. de revocan. donation. specul. tit. de donat. nu. 5.*, *Bertazzol. cons. civil.84. num.39.*, *Borgal. de dol. lib.2. cap.2. num.19.*, *Guttierez. de jurament. confirmat. part.1. cap.10. num 5. in princip.*, *& §. Sed contra ad med.*, *Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 41. num.6. in fin.* nè in dubium revocari posset, an sub generalitate dicti actus continerentur Bona etiam, de quibus agitur, expresse declaravit, sub illa comprehendere feuda quoque, & emphyteusim, in quibus ipse, aut sui essent vocati ibi = *Livello, o enfiteusi, o feudo, in cui esso, ò i suoi fusse, a fussero vocati, invitati, e sostituiti, ò che in qualunque altro modo, e forma esso, e suoi fusse, o fussero per succedere, e per causa, e titolo della presente rinunzia, ò donazione inter vivos detta Illustrissimo Signor Giovanni cede, e rinunzia &c.* Cùm itaque Renuncians non careret potestate disponendi de istiusmodi emphyteusi alienabili, & voluntas clarè 32
explicata reperiatur superiùs relatis verbis, dicendum proculdubio est, quod in illa comprehendantur Bona etiam, de quibus agitur, ut in his terminis admonent *Doctores in leg. qui Romæ §. Duo fratres ff. de verb. obligat.*, *Kellembec. de renunc. success. quæst.26. num.1. in fin.*, *Torr. de pact. futur. success. lib.2. cap.38. num.4.*, & benè in simili tradit *Rota in Romana donationis de Corsinis 3. Julii 1711. §. En his cum certa coram Rmo Aldrovando.*

Nilque obest, quod contemplatio certarum
personarum immutare non valeat naturam re- 33
nunciationis, quæ alioquin appareat merè abdicativa, atque extinctiva jurium omnium Re-
nuncianti competentium, oh eam rationem, 34
quod cum humanorum actuum ea sit conditio, ut fieri nequeant, nisi circa determinatam mate-
riam, & res versentur, & cum certis personis ge- 35
rantur, illarum proindè sola expressio inducere nequeat personalitatem actus, quando hæc excluditur ex natura ipsa renunciationis, quæ realis, & extinctiva sit *Rot. in Romana hereditatis de Lanuviis 18. Junii 1685. coram bo.me. d'Hervault. impress. inter collect. per Balducc. ad Ramon. tom.3.*,

tom. 3., & repetita apud Palm. Nepot. allegat. 295. sub num. 11. vers. de mente ergo, & in Romana legitimæ 15. Junii 1699. §. At dato etiam coram Rmo Ansaldo Decano, confirmata 17. Junii 1701. §. Nec eliditur coram Cardin. Caprara, prout contigit in casu nostro, in quo talem esse no-
36 stram renunciationem satis probatum videri
posset tum ex specie ipsa renunciationis factæ ex causa ingressus in Religionem, quæ suàpte naturâ realis semper, & abdicativa censenda est, ut ex professo discusso articulo, firmatum fuit in *dicta Romana hereditatis de Lanuviis*, quam semper deindè sequuta est *Sacra Rota*, tum
37 etiam ex clausulis, quibus eadem explicata re-
peritur, quippè Renuncians expresse professus fuit, quod = *intende, e vuole, che la presente renunzia, e donazione con tutte, e singole cose sopra espresse, e contenute in essa, sia reale, realissima, & abdicativa*, = si autem naturam actus æstimare, ac determinare debemus ex voluntate illum gerentis, & ex qualitatibus, & forma, quibus ejus species demonstratur *Covaruv. in cap. quamvis pactum part. 3. §. 3. sub num. 4., Aretin. cons. 160. num. 17., Decian. cons. 108. nu. 15., Mans. consult. 19. num. 17., Rocca disput. jur. select. cap. 56. nu. 8., Donad. de renunc. cap. 2. num. 69., Rot. decis. 24. num. 3. part. 18. rec. decis. 17. num. 20. apud Card. de Luc. tom. 1. lib. 4., & in Romana successionis 10. Februarii 1710. §. final. coram Emo D. Card. Priolo*, in dubium sanè revocari nequibit, quin realis, & abdicati-
38 va censenda sit renunciatio illa, quam Renun-
cians ipse dixit = *intende, a vuole che &c. sia reale, realissima, & abdicativa* = ut in proposito firmavit *Rota in dicta Romana successionis 10. Februarii 1710. §. etsi difficile sit coram Emo D. Card. Priolo*. Ex quo sequitur, quod, cum virtute istiusmodi realis, & abdicativæ renunciationis P. Joannes de medio se substulerit, perin-
39 de ac si naturaliter mortuus esset, *Mantic. de
tacit. lib. 13. tit. 21. num. 20., Card. de Luca de renunc. disc. 3. num. 4., Mans. consult. 257. num. 9. tom. 3., Carol. Anton. de Luc. ad Franch. observat. 375. num. 4. in fin., Rot. post Torr. de pact. futur. success. decis. 200. nu. 12. in fin., coram Merlin. decis. 612. num. 11., in dicta Romana successionis 10. Februarii 1710. §. Etsi difficilè coram Emo D. Card. Priolo, & 4. Februarii 1711. §. Multòque minus coram Rmo Molines, & in Interamnen. Immissionis 5. Junii 1716. §. Accedente coram R.P.D. Alban.*, Bona emphyteutica ad Dominum directum devoluta censenda sint, quippè devolutioni viam aperuisse censetur abdicativa penitùs, atque extinctiva renuncia-
40 tio, quemadmodum illi locum fecisset mors na-
turalis ipsius Renunciantis, quando alioquin nullæ ampliùs extant personæ contemplatæ in Investitura, penes quas emphyteusis manere queat, ex communi Doctorum sententia in *cap. 1., ubi Gloss. in verb. quasi novum de eo qui fin. sec. agnat., & in cap. 1. de Vassall. decrepit. ætat., Gratian. discept. forens. cap. 557. nu. 58., & prius discept. 346. num. 3. & seqq., cum aliis apud Rosenth. de feud. cap. 2. conclus. 20. num. 2. & 6., & lit. D., Schrader. eodem tract. part. 2. cap. 3. num. 59., Tiraquell. de Jur. Primog. quæst. 86. num. 7., Peregrin. de fideicommiss. art. 52. num. 74., benè, & frequenter Bellon. de jur. accresc. tom. 3. cap. 10. quæst. 28. num. 12., & alii passim*.

Prò hujusmodi namque objectione submo-
venda satis esset dicere, illam urgere posse, si 41
ageretur de emphyteusi ex pacto, & providen-
tia, quæ transire non posset ad extraneos in In- 42
vestitura minimè comprehensos, at non ita res se habet in casu nostro, in quo ob illius aliena-
bilitatem, si amplissima sit, eadem sortiri di- 43
citur naturam Bonorum allodialium, vel saltem extraneus incapax non reputatur illam sivè ex
universali, sivè ex particulari titulo acquiren- 44
di, ut, præter alibi deducta, notarunt *Fulgin. de jur. emphyt. tit. de success. in Bon. emphyteut. quæst. 3. num. 13., & tit. de alienat. quæst. 1. num. 336. vers. limita ultimo, Gobb. de permiss. feud. alienat. quæst. 6. nu. 47. & plurib. seqq., Rota coram Duran. decis. 254. num. 5.*

Verùm prætereà respondetur, quod, si, ut
ex renunciatione reali, atque abdicativa Domi- 45
no directo actio quæsita dici possit, oportet, quod illa, nullâ certâ personâ contemplatâ, facta reperiatur beneficio cujuscumque indefinitè, videlicet commodo omnium, qui quomodocumque ex lege, vel Investitura jus ad emphyteusim habere possunt, vel ut Renuncians sese è medio tollendo novæ investituræ concessioni locum faciat, ut firmatur *in §. Rem itaque ordienda*, realis, & abdicativa censeri certè non
poterit præsens renunciatio, utpotè non solùm 46
directa ad certas personas, sed expresse facta, ut illis dumtaxat jus ex eadem quæsitum censeatur, exclusis omnibus aliis, quibus alioquin vigore actus merè abdicativi, ac realis quæsitum dici posset, non enim repugnat, quod re-
nunciatio respectu Renunciantis, & ad effectum 47
illum perpetuò excludendi, abdicativa sit, translativa verò censeatur respectu Renunciatarii *Rmi Ansald. in addit. ad decis. 48. num. 24. & 28., Rocc. disput. jur. select. cap. 56. sub num. 8. vers. & sanè, Card. de Luc. de renunc. disc. 1. num. 9., & disc. 4. num. 17., Rot. coram Merlino decis. 62. num. 23., & 25., coram Dunoz. jun. decis. 641. num. 32., coram bon. mem. Emerix jun. decis. 619. num. 5., decis. 20. num. 11. inter impress. ad ornat., Card. de Luc. de fideicommiss., & in Pisauren. fideicommissorum 27. Aprilis 1703. §. Nec subsistit coram R.P.D. Lancetta, in Romana successionis 10. Februarii 1710. §. Verum quidem est coram Emo D. Card. Priolo, & in Romana renunciationis 3. Julii 1711. §. Absque eo quod coram
Rmo Aldrovanda*, etiamsi agatur de renuncia- 48
tione facta ex causa ingressus in Religionem, hæc namque causa operari quidem potest effectum realitatis, & renunciationi imprimere qualitatem abdicativam ad effectum impediendi illius resolutionem in casu, quo Renuncianti prædecesserint Renunciatarius, aut personæ, quarum contemplatione renunciatio facta fuit, juxtà firmata per *Capon. contr. forens. 41. nu. 14. vers. verum, Franch. decis. 375. num. 2., Mastrill.*

decif.65. num.11., Rota coram fan.mem. Alexan-
dra VIII. decif.10., in dicta Romana hereditatis
de Lanuviis, & in Bononien. Fideicommiffi de Ghi-
fellis coram Rño d' Hervault, Card. Caccia in-
ter allegat. Palm. allegat.296., & feqq.; At ea-
dem caufa ingreffus in Religionem non etiam
49 efficit, quod renunciatio omninò abdicativa ef-
fe debeat, ità quidem, ut effectum translativæ
renunciationis operari nequeat refpectu Renun-
ciatariorum, quorum favore facta fuit, quan-
do alioquin ex illius tenore, & ex verbis, &
claufulis, quibus concepta eft, apparet, Re-
nunciantem ità fe juribus fuis abdicare voluif-
fe, ut eadem transferret favore certæ perfonæ,
juxtà plenè firmata in una Romana Cafalis A-
guzzani 19. Junii 1705. coram bon. mem. Omanna
Epifcop. Giennen., & prius dictum fuerat in una
Reatina manutentionis, feù fideicommiffi 31. Mar-
tii 1702. coram Emo Card. Scotto.
Ex quibus fatis declaratæ cenfendæ effent
tum claufulæ, tum verba illa, quibus Renun-
50 cians dixit = intende a vuole, che la prefente re-
nunzia &c. fia reale, realiffima, & abdicativa =
fed prætereà, quâ mente id ille dixerit, & ad
quem effectum voluerit, renunciationem re-
putari realiffimam, & abdicativam, expreffè
explicavit aliis immediatè fubjunctis verbis = fia
51 reale, realifsima, & abdicativa in modo tale, che
in alcun tempo, o cafo non pofsa efso Illuftrifsimo
Signor Giovanni acquiftare a sè, nè mediante la
perfona di lui acquiftar pofsa la Religione, ma ef-
fo, e la Religione refti, e reftino fempre efclufi
non folamente dalla proprietà &c. = fi igitur Re-
nuncians tàm in præcedentibus, quàm in fub-
fequentibus renunciationis partibus, imò in
integro, & toto ejus contextu profeffus fuerat
renunciationem facere favore Patris, ejufque
heredum, eamdemque, ut pleniorem illorum
favore effectum operaretur, voluit haberi prò
realiffima, & abdicativa, profectò hæc verba
operari quidem poterunt favore Renunciatarii,
& caufam ab illo habentium, quod Renuncian-
ti nullo unquam colore competere queat regref-
fus ad Bona renunciata, at nullo pacto effi-
cient, quod renunciatio realis, & merè ab-
dicativa reputetur refpectu quorumcumque,
52 ad hunc enim effectum requiritur, ut nullius
certæ perfonæ favore celebrata cenfeatur Pafie-
ria. in cap. quamvis pactum num.47., & num.61.
de pact. in 6., Molphef. ad confuetud. Neapolit.
tom.1. quæft.6. num.13. & feq., Olea de cefs. jur.
tit.1. quæft.2. num.14. & feqq., Saminiat. contr.
99. num.13., Capon. difcept. 216. num. 2., Torr.
de pact. futur. fuccefs. lib. 2. cap.3. num. 41. ibi =
Quæ abdicativa renunciatio eft, quando quis nul-
lius favore, & abfque interventu alterius Perfo-
næ declarat nolle fuccedere = idem de majorat., &
Primog. Ital. part.2. quæft.47. num.16. ibi = Ex-
tinctiva, in qua quis jus a fe abdicat, & actionem,
nullum jus transferendo in Renunciatarium, = &
n.26. = Abdicativa, fivè extinctiva realis eft, quan-
do Dominum renuncians declarat nolle fuccedere in
abftracto, non exprefsá, vel declaratá aliquá per-
fonâ, ad cujus commodum, & favorem fiat = An-
dreol. contr. 310. num.13., Actolin. refolut.40.
num.13., Manf. confult.257. num.12., Card. de
Luc. de renunc. difc.1. num.4., Rot. Lucana apud
Palm. alleg.299. num.27., Rot. poft Gallerat. de
renunc. decif.44. num.5., poft Torr. de pact. futur.
fucceff. decif.63. num.1., in rec. decif. 330. num.
1. part.14., & plenè in Romana fucceffionis 4. Fe-
bruarii 1711. §. Tantùm autem = ubi loquendo
de renunciatione abdicativa, feù abftenfiva, ità
inquit = In qua Renuncians taliter fe medio tollere 53
debet, ut vel generaliter, & indefinitè dicat,
quod fuccedat ille, qui de jure fuccedere debet,
vel fpecificè permittat, quod omnia fua Bona, &
jura præfentia, & futura deferantur illis, qui
ex fola difpofitione juris habent proximam caufam,
fuccedendi = & rurfus in §. Multòque minus ibi =
Ex illis enim folùm refultat certa, & determina-
ta difpofitio translativa refpiciens certas perfonas,
& certa loca, quibus Renuncians Bona fua diftri-
buere intendebat, quod directè adverfatur renun-
ciationi reali, atque abdicativæ, per quam renun-
cians tollit fe de medio, & fingit fe mortuum, nul-
lá contemplatá certá perfoná, in cujus favorem
actum geffiffe queat = coram Rño Molines.
Nec urget animadverfio illa, quod, fi quæ
in cafu noftro translativa renunciatio confide-
rari poffet, ea referri deberet ad Bona dumta- 54
xat jam delata, ac devoluta, de quibus illa
prædicari reverà poteft, ut, præter deducta §. Et
quod magis eft, notarunt Cæfar. de Afflict. contr.
24. num.5. & 6., Hodiern. contr.8. num.58., Rot.
coram Gregorio decif.15. nu.5., & coram fan. me.
Alexandro VIII. decif.10. num.34.; At refpectu
aliorum Bonorum in futurum devolvendorum,
qualia tempore factæ renunciationis erant Bona 55
emphyteutica, de quibus agitur, à Petro pri-
mo acquirente, & refpective Patre Joannis re-
nunciantis adhuc poffeffa, celebrata dicenda
fit renunciatio abdicativa, & extinctiva habens
vim meræ repudiationis, jus enim, quod non-
dum in effe deductum eft, in alium transfer- 56
ri nequit, ad tradita per Bald. in leg. illud num.
11. cum feqq. Cod. de facrof. Ecclef., Bartol. in
leg. Is poteft 18. poft num.13. verf. tù dic. ff. de ac-
quir. hered., Caftrenf. in leg. fi actionem 24. num.
2. Cod. de pact., Aretin. conf.91. num. 2. ad 4.,
Parif. conf.69. lib.3., Gabriel. conf.135. num.23.,
& feq. lib.2., Giovagnon. conf. 91. num. 3., &
feqq., & num.15. & 18. lib.1., Cutell. de donat.
fpecial.40. num.18., Gallerat. de renunciat. lib.2.
cap.4. num.20., Maffin. de confifcat. quæft 45.
num.77., Molpheff. ad confuetud. Neapol. tit. de
renunc. quæft.6. nu.32., Manf. confil.40. num.143.,
Torr. de pact. futur. fucceff. lib. 1. cap. 23. num
23., & feqq., & variar. jur. quæft. lib.1. tit. 2. qu.
24. fol. 321. nu. 24., fol. 323. nu. 38. Andreol.
contr.310. nu.15., Card. de Luc. de renunc. difc.6.
num.13., Rot. coram Dunozzet. Jun. decif. 346.
num.19. & 20., & decif.269. num.3. part.17. rec.,
Certiùs in cafu noftro, quia, cum fupradicta
Bona ad Joannem Renunciantem pervenire non
poffent, nifi per obitum Patris Renunciatarii,
refpectu illorum renunciatio effe nequibat trans-
lativa, ex communi illo effato, quo traditur, 57
re.n

rem meam denuò meam effici, atque ad me
per alium transferri non posse, eàque propter
quoad istiusmodi Bona actus renunciationis non
potest importare, nisi remissionem, seù extin-
58 ctionem juris à Renunciante sperati, ut distin-
guendo hunc casum ab alio, quo agatur de suc-
cessione capienda per obitum aliarum persona-
rum, præterquam Renunciatariorum, docuit
*Card. de Luc. de renunc. disc.6. num.18., Torr. in
quodam respons. impress. inter decis. Lucan. collect.
a Palm. in ordin. 299. num. 38., & seqq.*

Et hæc justum locum sibi vindicant, tametsi
59 Instrumento renunciationis insertæ legantur
clausulæ cessionem, & translationem præsefe-
rentes, quia hæ sunt omninò referendæ ad Bo-
na jam quæsita, non autem ad illa, quæ nondum
delata, nec quæsita sunt, ità præcipiente illâ
60 juris nostri regulâ, quâ edocemur, singula singu-
lis, & congrua congruis esse referenda, quam
in proposito expendunt *Tiraquell. in leg. si un-
quam verb. donatione largitus num. 147. vers. ad
hæc, Corn. cons. 147. col. 2. lib. 1., & cons. 206. col.
8. in fin. lib. 3., Montan. contr. 10. num. 5., Georg.
allegat. 29. num. 18., Carena resolut. 69. num. 12.,
Spadaz. theatr. viduil. disquis. 67. num. 155., Ca-
rol. Anton. de Luc. ad Franch. decis. 89. num. 8.,
Mans. consult. 296. nu. 3., Torr. variar. jur. quæst.
lib. 1. tit. 2. quæst. 24. nu. 25., 28., 29., & 36.* Non
enim repugnat, quod, sicut idem renunciatio-
nis Instrumentum complecti potest genus diver-
61 sorum Bonorum, & jurium, ità etiam in illo
plures contineantur renunciationum species,
Bonorum naturæ congruentes, quarum una sit
extinctiva, alia translativa, teste *Montan. dict.
contr. 10. nu. 5. vers. quo fit, Card. de Luc. de re-
nunc. disc. 6. num. 13., & optimè Torr. var. jur.
quæst. lib. 1. tit. 2. quæst. 24. num. 33.*, ubi, quod
62 eadem renunciatio utramque naturam respecti-
vè habere potest, translativæ, & extinctivæ, pri-
mam scilicet in Bonis, & juribus jam quæsitis,
ac de præsenti competentibus, alteram verò in
illis de futuro.

Verùm enim verò specioso isti discursui ob-
via suppetit responsio desumpta ex *Textu in leg.
63 3. Cod. de donat.*, ubi = *spem futuræ actionis, ple-
na intercedente Donatoris voluntate, posse trans-
ferri non immeritò placuit* =, ut his verbis rescrip-
sit *Imperator*, & docuerunt *Soccin. sen. cons. 183.
num. 23., & seq. lib. 2., Surd. cons. 308. nu. 30.,
Cyriac. contr. 1. num. 14., Gallerat. de renunciat.
tom. 2. cent. 1. renunc. 27. num. 14., Card. de Luc.
eodem tract. disc. 4. nu. 17., Torr. de pact. futur.
success. lib. 2. cap. 1. num. 13., & seq., & cap. 2. nu.
10., & seqq., Rota in Romana renunciationis 6.
Maii* 1709. *§. Non attentis coram Emo D. Card.
Scotto, confirmata* 10. *Maii* 1710. *§. Neutra si-
quidem coram R.P.D. Crispo*, proindeque ambi-
64 gi nequit, quin etiam quoad spem futurarum
successionum, & rerum nondum Renuncianti
quæsitarum hujusmodi renunciationes operen-
tur effectus verè translativos, ut patet ex de-
ductis in *Eugubina Immissionis* 11. *Maii* 1711. *ex
§. Actum verò usque ad fin. coram Rmo Kaunitz*,
& benè ad rem conferunt tradita *per Rot. apud
Cutell. de donat. decis. penult. num. 2. & seqq. post
Torr. de pact. futur. success., decis. 60. num. 2. &
seqq., in rec. decis. 587. num. 1. part. 7., decis. 98.
num. 18., & pluribus seqq. part. 12., decis. 68. nu.
6. & seqq. part. 13., & in Forosempronien. Lega-
torum super reintegratione 27. Junii 1712. §.
Quatenus coram Rmo Aldrovando*; præsertim
quando, prout in casu nostro, non agitur de ju- 65
re omninò futuro, & incerto, sed pendente à
causa jam de præterito existente, & consequen-
ter probabili, radicato, ac facilè eventuro, tunc
enim eò certiùs illud renunciari posse renuncia-
tione translativâ, ad differentiam alterius ju-
ris prorsus futuri, eventualis, & incerti, nul-
lamque probabilem spem de præsenti habentis,
firmavit *Rota post Torr. de pact. futur. success. de-
cis. 48. num. 7. & 8., & in Cavallicen. legitimæ
19. Februarii 1680. §. Non obstant tria cum seqq.,
& 28. Aprilis 1681. §. Nec subsistit cum seq. co-
ram bon. mem. Albergato, confirmata 11. Decem-
bris 1682. §. Quod spectat, & seq. coram bon. me.
d. Hervault*, & in his terminis loquuntur om-
nes authoritates in contrarium allegatæ.

Parvique refert, quod Bona emphyteutica,
de quibus agitur, ad Joannem Renunciantem
devolvenda non essent, nisi post obitum Patris
renunciatarii, ideoque illorum respectu renun-
ciationem translativam censeri non posse, nam, 66
cum Parentes istiusmodi renunciationes eà men-
te, & consilio fieri curent à filiis Religionem in-
gressuris, ut plenam acquirant Bonorum liber-
tatem, quâ, veluti per remotionem obstaculi, 67
quod Renunciantis persona præbere posset, illa
liberè deferantur ad quoscumque Renunciatarii
heredes sivè testamentarios, sivè legitimos,
ut ad rem nostram ponderant *Card. de Luca
de renunciat. disc. 6. num. 18. & 21., Rota in Ca-
vallicen. legitimæ* 19. *Februarii* 1680. *§. Nec ob-
stant cum seq. & 28. Aprilis 1681. coram bon. mem.
Albergato*, indè sequitur, quod respectu etiam
similium Bonorum præsens renunciatio transla-
tiva censeri debeat favore heredum ipsius Pa-
tris, quorum etiam contemplatione expressè
facta legitur; datâ namque habilitate extremo-
rum, quod videlicet, eveniente casu successio- 68
nis, Renuncians vivat; sitque habilis ad suc-
cedendum, & Renunciatarius, sivè ejus here-
des capaces in humanis existant, renunciatio
etiam istiusmodi jurium translativæ renuncia-
tionis naturam sortiri, & effectus operari dici-
tur, cum retrotrahi dicatur à die delatæ suc-
cessionis ad diem contractus *Cæsar. de Afflict.* 69
*contr. 24. num. 25., Card. de Luca de renunc. disc.
6. num. 18.*, censeturque Renuncians heredita-
tem adivisse, illamque vigore cessionis in Re- 70
nunciatarios transtulisse *Giovagnon. cons. 91. cum
seq. per tot. lib. 1., Rot. post Torr. de pact. futur.
success. decis. 127. num. 9., & coram bon. mem.
Emerix jun. decis. 600. num. 5.* Certius quando,
ut dictum est in *§. præcedenti* agitur de juribus
ab aliqua causa jam præexistente dependenti-
bus.

Denique examinandum superest, an Domi-
nus directus pro devolutione consequenda juva-
ri

ri queat ſtatu, in quo reperitur P. Joannes, qui
Religioſum inſtitutum ſuſcepit in Ven. Ordine
71 Societatis Jeſu, & cum hic ſtatus conſiderari poſ-
ſit duplici reſpectu, videlicet antequam ille ſo-
lemni emiſſioue quarti Voti nexu reciproco, ac
ultrò, citròque obligatorio alligetur Ordini, &
ſolo biennii voto illi devinctus reperitur, & hoc
72 caſu planum videtur, Dominum directum co-
lore nullo agere poſſe ad devolutionem, veluti
ſequutam ob lineam finitam, quia hæc durare
dicitur in Religioſo antè emiſſionem quarti
73 Voti nedum capaci retinendi, & acquirendi Bo-
na quæcumque, *Filiucc. de obligat. Religioſ. Stat.*
tract. 15. diſput. 3. punct. 5. num. 1. ibi = *neque*
idem eſt ſermo de Religioſis Societatis Jeſu, nàm,
74 *ſi ſola biennii vota emiſerint, ipſis, & non Mona-*
ſterio defertur hereditas; ſi verò profeſſionem, aut
votum Coadjutorum emiſerint, neque ipſis, neque
Monaſterio hereditas acquiritur, ſed aliis heredi-
bus =, cui alios addere poſſem, quos omitto in
re omnibus nota ex dicti Ordinis Conſtitutioni-
75 bus, atque ex quotidiana praxi; verùm, quod
magis eſt, tamquam reciproco vinculo Religio-
ni minimè alligatus ab illa dimitti, & ex juſta
cauſa miſſionem petere, atque impetrare po-
teſt, juxtà pariter dicti Ordinis Conſtitutiones;
quâ de re, ſicuti interim ipſe Bona hæc emphy-
76 teutica, modò expreſsè non obſtet lex inveſti-
turæ, retinere poſſet, ità etiam illis ex ejus per-
ſona frui poterit heres Renunciatarii.

At aliter rem ſe habituram fore crederem,
77 poſtquam per emiſſionem quarti voti ſolem-
nem, & irrevocabilem profeſſionem emiſerit in
78 ſuo Ordine; licet enim Feudum, vel emphy-
teuſim cum Religioſo tranſire in Monaſterium,
ſaltem durante vitâ naturali Profeſſi, & per
profeſſionem nec ſavore Domini directi devo-
79 lutionem, nec ſavore Agnatorum, vel aliorum
ad emphyteuſim, & Feudum vocatorum ſuc-
ceſſionem aperiri, latiſſimè docuerit *Gobb. con-*
ſult. deciſ. 82., ac per conſequens in caſu noſtro
dici poſſe videatur, quod profeſſione P. Joannis
renunciantis heres Renunciatarii non prohi-
beatur, illius vitâ naturali durante, frui Bonis
emphyteuticis, de quibus agitur; nihilominus
80 contrarium verius crederem in noſtra hypotheſi,
quia agitur de Ordine, qui tum ex Inſtituto
81 ſuo, tum ex Pontificiis Conſtitutionibus *Pau-*
li III., Julii III., S. Pii V., & Gregorii XIII.,
eamdem mendicitatem profitetur, quam Mino-
ritæ, & Cappuccini devovent, latiſſimè *Fa-*
guen. in cap. in præſentia ex num. 82. uſque ad fi-
nem, Grat. conſ. 61. num. 1. lib. 1., Gabriel. conſ.
28. lib. 1., Giovagnon. reſponſ. 85. lib. 1., Pan-
cirol. conſ. 113. num 3., Molin. de juſtit. & jur.
tract. 2. diſput. 139. verſ. in noſtra Societate, &
verſ. jam profeſſi, & diſput. 140., Sanchez in præ-
cept. decalog. lib. 7. cap. 3. num. 70. verſ. excipe
tamen, & cap. 9. num. 25. & cap. 15. lib. 7, Sayr.
in clauſ. regular. lib. 9. cap. 7. num 8., Ricciull.
de jur. perſonar. extr. grem. Eccleſ. lib. 8. cap. 9.
num. 1., Gratian diſcept. 202. in fin., Cenſal. ad
Peregrin. de fideic. art. 28. §. Quinto obſervo juxta
Venet. impreſſ. col. 1., Scalon. de teſtament. cap. 6.
lib. 3. §. 2. num. 23., & ſeq., Card. de Luc. de te-
ſtam. diſc. 36. num. 5. in fin., & in annot. ad Con-
cil. diſc. 35. num. 11. verſ. poſtquam verò, R. P. D.
Fattinell. in ſuis reſponſ. poſt tract. de translat.
penſion. reſp. 47. num. 1., & reſp. 48. num. 4., Palm.
inter deciſ. ab ipſo collect. tom. 3. deciſ. ſeu veriùs
reſp. 298., & latiùs Torr. apud eumdem reſp. 299.,
Rot. coram Burat. deciſ. 243., & in rec. dec. 150.
part. 10., ac per conſequens poſt dictam ſolem-
nem profeſſionem factam in Ordine veram
mendicitatem profitente tàm Profeſſus, qui in- 82
ſtar mortui habetur, quàm ejuſdem Ordinis
Domus, & Collegia incapacia prorſus ſunt Bo-
norum, non ſecus, ac Minoritæ, & Cappucci-
ni, *Molin. de juſtit. & jur. tract. 2. diſput. 139.*
verſ. in noſtra Societate ibi = *Verumtamen non ſo-*
lùm Profeſſæ Domus jus ullum non habent ad Bo-
na ſuorum Religioſorum, ſed neque Collegia, ne-
que probationum Domus =, & rurſus = *tam Pro-*
feſſi, quàm Coadjutores omnes Societatis ſunt eo
ipſo incapaces cujuſcumque dominii, & neque Do-
mus Profeſſæ, neque Collegia, aut quiſquam alius
heredes eſſe poſſunt eorum loco, ſed ad eum effe-
ctum reputantur tamquam mortui naturalitèr, non
ſecus, ac minores Fratres profeſſi de Obſervantia,
& Cappuccini =, idque repetit *diſput. 140. in princ.*
ibi = *Domus omnes, & Collegia Societatis Jeſu,*
& Monaſteria Minorum de Obſervantia, & cete-
rorum, qui ſtrictius adhùc Regulam S. Franciſci
obſervant, quos omnes Concilium Tridentinum
Cappuccinorum nomine comprehendit, in his enim
omnibus Monaſteriis, Domibus, aut Collegiis &c.
itaut neque ipſi, aut Monaſteria, aut quiſque alius
earum loco, ac nomine jus ullum habere poſſit, ſed 83
reputantur, ac ſi mortui eſſent naturalitèr =, *Card.*
de Lug. lib. 4. reſponſor. moral. dub. 4. num. 7.,
Layman. Theolog. moral. lib. 3. ſection. 5. cap. 7.
num. 13. verſ. 3. quia Conſtitutio, & num. 15.,
Sanchez in præcept. Decalog lib. 7. cap. 9. num. 25.,
Pancirol. conſ. 114. num. 3., benè Cutell. de Do-
nat. part. 1. diſc. 2. particul. 4., Cenſal. ad Pe-
regrin. de fideicom. d. artic. 28. verſ. quinto obſer-
vo fol. 158. col. 1., Card. de Luca de Regular. diſc.
63. num. 3. & ſeq., Fattinell. d. reſp. 47. num. 9.,
& reſp. 48. num. 4. & ſeq., Palm. d. ſuo reſponſ.
inter deciſ. ab ipſo collectas.

Ità quidem, ut ob incapacitatem contractam
ratione profeſſionis efficientis, quod Profeſſus
habeatur prò non exiſtente in rerum natura, 84
idem locum faciat iis, quibus operatione legis
ſucceſſiones, aliaque jura deferuntur, *Giova-*
gnon. d. reſponſ. 85. lib. 1., Pancirol. conſ. 115.
num. 3., Molin. de juſtit. & jur. d. tract. 2. diſput.
40., Sanchez ad præcept. decalog. lib. 7. cap. 9.
num. 25., Filiucc. de obligat. Religioſ. Stat. tract.
15. diſput. 3. punct. 5. num. 1., Cutell. d. parti-
cul. 4. num. 13., Peregrin. de fideicom. art. 28.
num. 63. ubi Cenſal. verſ. obſervo quinta fol. mihi
158. col. prima verſ. final., ubi, quod ex momen-
to profeſſionis inducitur mors quoad omnes Ju- 85
ris effectus, *Staiban. jun. reſol. 97. num. 16.,*
Card. de Luc. de Regular. diſc. 63. num. 4., & in
annot. ad Concil. diſc. 35. num. 11. verſ. poſtquàm
verò. Virtute igitur iſtiuſmodi ſolemnis profeſ- 86
ſio-

finnis inducta cenſenda erit jurium omnium re-
nuociatorum caducatio, quæ non ſolùm pari-
87 tur ex morte naturali, ſed etiam ex morte civi-
li, capitis nempè diminutione, aut profeſſione
in Religione veram mendieitatem profitente,
& incapace Bonorum in communi, utramque
enim eoſdem effectus operari, innumeris relatis
antiquioribus, tradiderunt *Honded. conſ. 62.
lib. 1., Altograd. conſ. 81. num. 75., & ſeqq. lib. 2.,*
& uterque latiſſimè reſpondet contrariis *Palm.
d. ſuo reſponſ. inter deciſ. ab ipſo collect. dec. 298.
num. 6. & ſeq., Torr. apud eumdem deciſ. 299.
num. 43., Fattinell. d. ſuo reſponſ. 47. num. 7. re-
ſponſ. 48. num. 1. & ſeqq.* Ex quo ſequitur, quod,
ſi ob profeſſionem in Religione veram mendici-
tatem profitente, & Bonorum prorſus incapaci
inducitur mors civilis Profeſſi operans eamdem
jurium renunciatorum caducationem, quæ, in-
duceretur ex morte naturali, ex hoc inquam
ſequitur, quod, cum nulli, ut in caſu noſtro,
88 adſunt alii in inveſtitura comprehenſi, emphy-
teuſis ob profeſſionem Religioſi in Ordine om-
ninò incapaei revertatur ad Dominum dire-
ctum, juxtà ea, quæ traduot *Fulgin. de jur. em-
phyt. tit. de ſucceſſ. in Bon. emphyt. quæſt. 14.,
Corbul. de cauſ. privation. ob mort. civil. in princ.,
Mantic. de conjectur. lib. 11. tit. 7. num. 8., Palm.
deciſ. Lucenſ. 211. num. 45. tom. 3.*

Idque confirmatur exemplo aliorum ſimi-
lium effectuum, quos operatur mors iſthæc ci-
vilis Profeſſi, quæ cum efficiat, quod ille in iis,
89 quæ ſæculum, ac perſonam reſpiciunt, habeatur
omninò pro mortuo, hinc fit, ut ſtatim penſio-
90 nes amittantur, & vacent Beneficia, *Card. de
Luca in annot. ad Concil. d. diſc. 35. num. 11. verſ.
poſtquàm verò*, inquiens = *Et in ſumma, ut in iis,
quæ ſæculum, ac perſonam concernunt, habeatur
omninò prò mortuo tamquam Religioſus profeſſus
Religionis incapacis, etiam in communi, & per
conſequens amittantur penſiones, atque vacent Be-
neficia, ac etiam ceſſet omnis facultas teſtandi, vel
diſponendi cum ſimilibus, effectibus ex vero, ac
91 perfecto ſtatu Regulari reſultantibus* =, ut etiam
ex momento emiſſe hujuſmodi profeſſionis ex-
92 pirant fideicommiſſa, eademque devolvuntur
ad ſucceſſivè vocatos cum poteſtate ex illis per-
93 cipiendi fructus, non expectatâ morte naturali
Profeſſi, ut, omiſſis iis, qui loquuntur de Pro-
94 feſſis in aliis Religionibus incapacibus, quos in
propoſito allegat *Palm. d. ſuo diſcurſ. ſeu deciſ.
298. num. 6.*, de Profeſſis quarti Voti in Socie-
tate Jeſu docuerunt *Pancirol. conſ. 114. num. 4.
& conſ. 115. num. 3., Giovagnon reſp. 85. n. 5.,
& ſeqq., Peregrin. de fideicom. art. 28. num. 63.,
Card. de Luc. de Regular. diſc. 63. num. 4., Stai-
ban. jun. reſol. 97. num. 16., Manſ. conſult. 107.
num. 25., & ſeqq., Fattinell. d. reſponſ. 48. n. 5.,
& 6., Palm. loc. mox citat., Torr. apud eumdem
d. deciſ. 299. num. 15.*, qui omnes allegant plu-
res Societatis Jeſu Scriptores, *Molin. nempè de
juſtit. & jur. tom. 1. diſput. 139., Sanchez in præ-
cept. Decalog. lib. 7. cap. 14. num. 6. ad fin.*, & de-
mum, prætereundo alia exempla, quæ io noſtri
95 aſſumpti confirmationem afferri poſſent, ſub-
dam, tales Religioſos nec etiam computari in
numero filiorum ad legitimam augendam, quia
non conſiderantur tamquam extantes ad hoc ut
legitimam capere valeant, ut poſt *Sanchez. in
præcept. Decalog. lib. 7. cap. 3. num. 85., & Do-
nat. Anton. de Marin. variar. reſol. lib. 2. cap. 93.
num. 6. & ſe ipſum in tract. de pact. futur. ſucceſſ.
lib. 2. cap. 87. num. 32., tradit Torr. inter deciſ.
collect. apud Palm. d. deciſ. 299. num. 16.* Quibus
ſanè omnibus non adverſantur ea, quæ ex *Gob- 96
bio d. conſult. 82.*, objici poſſent, nam ipſe lo-
quitur de Religione Bonorum capaci, & quæ ex
perſona Profeſſi illa acquirere, ac retinere po-
terat, qui caſus longè differt à noſtro.

Ex his reſolutum videtur ſecundum Dubium,
quo quæritur, an interim emphyteuſis manere
queat apud heredem Antonii; nam, juxtà mox
firmata, donec P. Joannes ſolemnem profeſſio-
nem emittat, heres Renunciatarii illâ frui po-
terit, quippè Eccleſiæ Dominæ directæ non in- 97
tereſt, penes quem durante vitâ naturali alicujus
ex comprehenſis in inveſtitura emphyteuſis poſ-
ſeſſio, ſivè commoditas maneat, ex deductis *in
§. Aut verò renunciatio perſonalis eſt*, quibus
addo *Coler. de proceſſ. executiv. part. 2. cap. 3.
num. 297., Koppen. deciſ. German. 39. num. 11.*
Imò verò, illâ etiam invitâ, ac reluctante di- 98
ſtrahi poteſt in quemcumque, durante vitâ alie-
nantis, ut, relatis concordantibus auctoritatibus,
probat *Gobb. dicta conſult. deciſ. 82. num. 18. &
ſeqq.*

Progredior ad examen tertii Dubii, quo quæ-
ritur, an heres ultimi Poſſeſſoris emphyteuſim
alienare poſſit cum conſenſu Domini directi, &
an iſte, inſpectâ conſuetudine illum denegare
poſſit; fundat heres inteotionem ſuam in aſſer-
ta conſuetudine, ex qua ſibi licere ait emphy-
teuſim alienare eum conſenſu Domini directi,
qui illum deuegare nequit, nec unquam dene-
gare conſuevit. Pro recta hujus Dubii deciſio-
ne ſcire oporteret, quæ, qualiſque ſit conſue-
tudo iſthæc, nam certi juris eſt, illam præci-
puè attendendam eſſe pro declaranda, conſti-
tuendaque natura, vel qualitate feudi, vel
emphyteuſis, illamque tanti valere, ut res to-
ta ab ea pendere dicatur *Oldrad. conſ. 159. in 2. 99
Dub., Gozzadin. conſ. 24. ſub num. 16., Dec. conſ.
588. ſub num. 15. verſ. poſtremò, Aibert. Brun.
conſ. 21. num. final., Cephal. conſ. 307. num. 43. &
conſ. 361. num. 21. & ſeqq., Surd. conſ. 105. nu.
15., Ruduer. conſ. 10. nu. 31., & ſeq., Dond. con-
ſult. 48. num. 9., Hodiern. contr. 47. num. 44., la-
tè Palm. allegat. 94. n. 2. cum ſeqq., & n. 69., & ſeqq.,
Manſ. conſult. 221. n. 29. & ſeq., & conſult. 292. n.
20., Altograd. contr. 1. n. 10., Rot. dec. 93. n. 58., &
nu. 98. cum ſeqq. part. 5., & deciſ. 113. nu. 8. part.
13.*, & eamdem præferendam eſſe ipſi naturæ
emphyteuſis, tametſi formatæ io Inveſtitura
*Roland. conſ. 42. num. 21., & ſeqq. lib. 1., Dec.
conſ. 208. num. 10., Maſſol. conſ. 114. num. 40.,
Surd. conſ. 105. nu. 14. & ſeq., Guidopap. quæſt.
59. num. 2. in fin. & meliùs quæſt. 297., Tiraquell.
de Primog. quæſt. 16., Manſ. conſult. 166. num. 3.,
& ſeqq., Baſcul. reſp. 2. num. 238. apud Torr. de*
ma-

majorat., *& Primogen. Ital. part.2. fol.mibi* 503.,
Gob. de permiss. feud. alienat. quæst 6. *num.* 98.,
Saminiat. contr. 12. *nu.*124., *& seqq.*, *Rot. dict.*
decis 93. *num.*58., *& trib. seqq. part.* 5., *& de-*
*cis.*46. *num.*26. *post Antonell. de jur.*, *& onerib.*
Cleric. quippè in feudo, & emphyteusi uihil
100 datur ità perpetuum, quod consuetudine, &
observaotiâ mutari non possit *Rodoer. cons.* 10.
*num.*30., *Rot. in rec. decis.*78. *part.*14.

Qua de re, quemadmodum, si in Investitura
concessa reperiretur absoluta, & plena facultas
101 alienandi, Emphyteusis effecta dici posset prò
libito Possessoris transitoria ad quoscumque Suc-
cessores sivè universales, sivè particulares,
etiam extraneos, tametsi in Investitura minimè
comprehensos *Bald. in cap.*1. *§. Insuper in fin. de*
prohibit. Feud. alienat., *Odd. de fideicom.*, *& pro-*
*bibit. alienat. quæst.*7. *num.*89., *& quest.*9. *n.*13.,
& seqq., *& num.*53., *Fusar. de substit. quæst.*593.
*num.*17., *& num.* 21., *Molpbess. ad Consuetud.*
*Neapol. part.*3. *quæst.*3. *num.*8., *Capyc. latr. con-*
sult 80. *num.*71., *& seqq.*, *Boscul. d. respons.* 2.
*num.*100., *& seqq.*, *Andreol. contr.*297. *nu.*11.,
Rot. in rec. dec. 287. *num. fin. part.* 1. inquiens,
102 quod, licèt extranei Successores hòc casu venire
nequeant tamquam comprehensi in Investitura,
admittuntur tamen vigore translationis Bono-
rum in eos factæ ab illo, qui alienandi potesta-
tem habebat, & *dec.*294. *num.*6. *part.*2. ita etiam,
quoties vigore consuetudiuis Emphyteusis reve-
103 rà effecta est alienabilis, atque ad extrancos de-
voluta reperitur, eamdem semper retinet natu-
ram *Rodoer. cons* 10. *num.*36., *Tiraquell. de Jur.*
*Primog. quæst.*24. *num.*58., *Betsius de Primogen.*
famil. illustr. cap. 10. *§.* 61. *vers. nam & illud in*
fin. fol. mibi 490. Non omitteudo denique, quod,
104 ut dicta consuetudo constituta dici queat, non
requiritur, eamdem perpetuam fuisse, sed suf-
ficere unicum, vel alterum dumtaxat actum
*Rodaer. d. cons.*10. *num.* 36., *Hodiern. contr.* 47.
*num.*44., *Mans. consult.* 221. *num.* 29., *& seqq.*,
Palm. allegat. 94. *num.*69., *Rot. decis.*281. *n.*12.
*part.*5., *& decis.* 232. *sub num.* 6. *vers. & quate-*
*nus part.*9. *rec.*

Neque hoc casu libera facultas disponendi de
re emphyteutica, quæ vigore potestatis illam
alienandi competit emphyteutæ, restricta dici
potest ex reservatione consensus Domini directi,
105 quia, sivè talis reservatio tacta legatur ex pacto
adjecto in Investitura, sivè inducta reperiatur
consuetudine, nonnisi cum illius conseusu alie-
nandi, attamen talis reservatio adjecta non di-
citur, ut Domino directo liberum sit illum da-
re, vel denegare, sed requisitus solummodò
censetur ad effectum præservandi jura sua, prò
consequendis nempè Laudemiis, aliisque emo-
lumentis *Saminiat. contr.* 15. *num.* 32., *& seqq.*,
*Rot. decis.*24., *& decis.*25. *utrobique num.*3., *&*
seqq., *& decis.* 26. *num.* 7., *& seq. inter impress.*
ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. tom. 1. *lib.* 4.,
vel ut certus sit de persona, ad quam traosit
emphyteusis, illamque approbare valeat, ple-
nè *Saminiat. contr.*12. *num.*46., *& seqq.*, *& con-*
trov. 15. *num.*34., *& plurib. seqq.*, referens, ac
sequens *Merlin. Pignatel. contr. forens. cent.* 2.
cap. 81. *num.* 23., *& seqq.*, qui considerat du-
plex interesse Domini directi, aliud scilicet vo- 106
luntatis, aliud fidelitatis, indeque infert, quod,
si consensus requiratur solummodò prò interesse
fidelitatis, dicitur approbativus, atque decla- 107
rativus, qui si denegetur, Dominus directus co-
gi potest ad illum præstandum *Adden. ad decis.*
131. *num.* 380. *part.* 8. *rec.*, *Rot. coram Ludovis.*
*dec.*520. *num.*4., *in rec. decis.*77. *num.*6. *part.*17.,
*decis.*255. *num.* 11., *& decis.* 618. *num.* 14. *part.*
19., *in Romana Vineæ* 28. *Junii* 1715. *§. final.*
coram R.P.D. Cerro, & prius dixerat *Rota in*
Mantuana Bonorum 14. *Januarii* 1707. *§. Quem-*
admodum coram R̃mo Molines, inquiens, sine in- 108
juria denegari non posse consensum, qui, quoties
à Domino directo præstandus est vigore coo-
suetudinis, non ex gratia, sed ex justitia debi-
tus dicitur, ideòque satis est, illum petitum 109
fuisse, ut prò præstito habeatur, si absque justa
causa denegetur de *Ponte cons.* 81. *num.* 54., *&*
*seqq. lib.*1., *& cons.*2. *num.* 1., *& seqq.*, *& cons.*
14. *num.*74. *lib.*2., *idem decis.*6. *num.*11., *& seq.*
Clar. in §. Emphyteusis quæst. 15. *num.*2. *vers.*
quarto quod prius, *Rota coram Ludovis. decis.*117.
num. 8., *decis.* 520. *num.*4., *coram Mantica decis.*
238. *num.* 9., *coram Cavaler. decis.* 286. *num.* 4.,
*in rec. decis.*280. *num.* 4., *& num.*6. *part.*1., *de-*
*cis.*278. *num.*26., *& decis.*360. *num.*6. *part* 9., *&*
*decis.*408. *num.* 39., *& plurib. seqq. part.* 16., &
hunc casum distinguendo ab alio, in quo em-
phytheusis, tamquam ex pacto, & providentia,
inalienabilis esset, tradit *Rota decis.*408. *n.*34.,
& seqq. part. 16. *post. Torr. de pact. futur. Success.*
*decis.*81. *num.*24., *& seqq.*, *Rot. ad ornat. clar.*
*mem. Card. de Luc. decis.*26. *num.*8. *tom.*1. *lib.*4.,
& in Ferrarien., *seù Imolen. Bonorum* 1. *Julii*
1701. *§. Ratio consentiendi coram R̃mo Ansaldo*
Decano.

Verùm enim verò licèt hæc verissima sint,
nihilominùs justum locum sibi vindicare posse
videntur eo dumtaxat casu, quo alienandi fa- 110
cultas vel ex tenore Investituræ adeò libera, &
absoluta sit, ut emphyteusim perpetuam effi-
ciat, & ad quoscumque Successores transito-
riam, ita quidem, ut illa ad Dominum dire-
ctum reverti nequeat, vel quaodo ex Privilegio
à Supremo Principe concesso ex causa, & con-
templatione publici boni, aut ratione consue-
tudinis fundatæ in originaria qualitate Booo-
rum, quæ non ex liberalitate Ecclesiæ Dominæ
directæ Iovestitis concessa, sed ex eorum libera
voluntate illius protectioui commendata fuerint
adeò alienabilia censeantur, ut eadem redacta
ad instar Bonorum hereditariorum, & allodia-
lium ità deferantur ad quoscumque ultimi In-
vestiti heredes, & successores tàm per ultimam
voluntatem, quàm per contractum inter vivos,
ut Dominus directus illa ammensare prohibi-
tus, vi, ac obligatione coactivà renovationem
omninò concedere teneatur dictis successoribus
quocumque ex titulo venientibus, juxtà plenè, ac
luculeuter firmata per Rotam in celebri *Nullius*
seù Senogallien. Bonorum super manutentione co-
ram

*ram bon.mem. Muto impreſſ. poſt Albit. de incon-
ſtant. in Judic. deciſ. 49.*, *& dec. 56.*, *repetit. ad
ornat. clar.mem. Card. de Luca ad mater. de ſervi-
tut. dec. 9. & 10.*, *& in eadem Cauſa ſuper bono
Jure die 13. Maii 1697. coram eodem bon. mem.
Muto*.

At quoniam alienandi facultas cum conſenſu
Domini directi ſivè concedatur in Inveſtitura,
111 ſivè eadem ex privilegio, aut conſuetudine In-
veſtitis competat, haud tamen ſemper talis eſt,
ut emphyteuſim omninò redigat ad naturam
Bonorum allodialium, & hereditariorum, illam
tranſitoriam reddendo ad omnes, & quoſcum-
que, in quos eorum Poſſeſſor illa tranſtulerit,
ut Dominus directus prohibitus ammenſare, re-
novationem vi coactivà concedere teneatur, id-
circò ex ſola iſtiuſmodi facultate alienandi in-
ferri nequit, quod, ut quæritur in tertio Dubio,
liceat Poſſeſſori emphyteuſis illam pro libito
alienare, quodque Dominus directus tali alie-
nationi conſenſum ſuum impartiri teneatur,
nam, cum Feudum, & emphyteuſis in ſui origi-
112 ne, & ſuapte naturà duplicem habeat inaliena-
bilitatis ſpeciem, primam favore Domini dire-
cti, abſque cujus conſenſu omnis alienatio pro-
hibetur, *leg. final. cod. de Jur. emphyt. cap. 1. de
probibit. Feud. alienat.*, *Roſentb. de feud. cap. 9.
concluſ. 5. ex num. 1.*, *& ſeqq.*, alteram favore
Agnatorum, ſeù jus habentium ex Inveſtitura,
113 quibus à Poſſeſſore emphyteuſis, vel Feudi præ-
judicari nequit *cap. 1. de alienat. feud.*, *Fulgin. de
jur. emphyt. tit. de Contract. emphyt. quæſt. 24. per
tot.*, *& tit. de alienat. quæſt. 8.*, *Rot. dec. 415.
num. 16. ad fin. part. 4. tom. 2.*, & utramque ſpe-
ciem inalienabilitatis explicando tradunt *Surd.
conſ. 108. num. 20. verſ. 4.*, *conſ. 305. num. 50. verſ.
porro*, *Riminald. Jun.*, *conſ. 55. ſub num. 1.*, *Man-
tic. de tacit. lib. 23. tit. 28. num. 5.*, *latè Cavagnol.
ad decret Mont. Ferrat. decret. 75. num. 2.*, *&
ſeqq.*, *Mel. allegat. 15. num. 19.*, *& allegat. 75.
num. 7. lib. 2.*, inde ſequitur, quod ſi vigore
114 Conſuetudinis in propoſito allegatæ emphy-
teuſis effecta dici poſſet alienabilis in præ-
judicium dumtaxat agnatorum, talis effecta
cenſeri nequiret etiam in præjudicium Domini
directi, ex una namque alienabilitatis ſpecie ad
aliam inferri non poſſe, tradit *Gobb. de permiſ.
feud. alienat. in prælud. num. 34.* inquiens, remiſ-
115 ſà Inalienabilitate reſpectu Agnatorum, non
cenſeri remiſſam reſpectu Domini directi, quia
hæc magis potens eſt *Rot. deciſ. 86. num. 19.*, *&
116 plurib. ſeqq. part. 5. rec.*, ubi loquens de ſimili
conſuetudine alienandi in præjudicium Com-
prehenſorum in Inveſtitura vigente in Abbatia
Farfenſi, *num. 22.* ait, d. conſuetudinem inter-
pretationem recipere à Jure, juxtà quod facul-
tas diſponendi liberè de Bonis emphyteuticis in-
telligitur, durante locatione, & Inveſtitura, &
ſic citrà præjudicium Domini directi; quamob-
rem in noſtro caſu ſi non probetur, Bona, de
117 quibus agitur, ob eorum alienabilitatem effecta
fuiſſe inſtar allodialium, cum non agatur de
conſenſu præſtando alienationi in præjudicium
dumtaxat Comprehenſorum in Inveſtitura, il-
lum tamquam merè voluntarium denegare poſ-
ſet *Card. de Luc. de emphyt. diſc. 5. num. 12.* Cer-
tius, quia Dominus directus obtendere valeret
juſtam cauſam denegandi conſenſum alienatio- 118
ni, quæ hodie fieri petitur, ob mortem namque
ſivè civilem provenientem ex ſolemni profeſſio-
ne P. Joannis, ſivè naturalem, linea certò fini-
tura eſt, ac per conſequens aperienda devolu-
tio favore Domini directi, qui proindè conſen-
tire non tenetur alienationi paratæ in ipſius præ-
judicium *Gobb. de permiſ. feud. alienat. quæſt. 3.
num. 21.*, *& ſeqq.*

Supereſt poſtremum Dubium, cujus reſolu-
tio proficiſcitur ex regulis hactenus firmatis,
vel enim emphyteùſis non eſt abſolutè alienabi- 119
lis, ſed, finità Inveſtiturà, Dominus directus
poteſt, & vult prò ſe illam retinere, & hoc ca-
ſu renovationem concedere non cogitur *Rot. in
rec. dec. 10. num. 1.*, *& ſeqq. part. 9.*, *& dec. 17.
num. 16. part. 11.*, *cum aliis apud D. Advocat.
Calcagnin. de emphyt.*, *& feud. part. 2. obſerv. 15.* 120
num. 18., ſecus verò, ſi nolit prò ſe retinere,
tunc enim vel proximiorem inveſtire tenetur 121
Rot. in rec. dec. 176. num. 28. part. 5. cum aliis
congeſtis apud *Bouden. lib. 1. collect. leg. 34. n. 2.*,
vel emphyteuſis adeò eſt alienabilis, etiam in 122
Extraneos, ut Dominus directus nullo pacto il-
lam ammenſare valens, renovationem conce-
dere teneatur, & hoc caſu, excluſo Proximio-
re, renovatio debetur heredi ultimi Inveſtiti;
Titulus namque hereditarius vincere dicitur il- 123
lum, qui promanat ex Jure ſanguinis, & proxi-
mitatis *Rota in Ferrarien. Renovationis Inveſti-
turæ 18. Aprilis 1712. §. Et quidem coram R. P.
D. Criſpo*, *& in Caeſeneten.*, *ſeù Cervien. Bono-
rum ſuper prælatione 4. Junii 1714. §. Poſito cum
ſeqq.*, *& per tot coram R.P.D. Lancetta*, *confir-
mata 8. Aprilis 1715. §. His poſitis*, *& ſeqq.*, *&
5. Junii anni 1716. coram eodem*, *confirmata die
21. Junii currentis anni coram R.P.D. de Gama-
ches*.

Placentina.

Renunciatio ex cauſſa ingreſſus, vel profeſſionis in Religione reſolvitur in caſu egreſſus, daturque Renuncianti regreſſus ad Bona renunciata, modò non ſint alteri quæſita. Idem de renunciatione emiſſa intuitu ipſius egreſſus è Religione ob tranſitum ad Eccleſiam Sæcularem. Fideicommiſſum pro ſolis Deſcendentibus maſculis ordinatum in ultimo Maſculo expirat, Bonaque efficiuntur libera. An autem, & quando Fœminæ cenſeantur in ſubſidium admittendæ? Religioſi ad Parochialem Eccleſiam tranſlati hereditas jure ſpolii non ad eamdem Eccleſiam, ſed ad Monaſterium pertinet; præſertim, ſi de Canonico Regulari agatur. Et quid ſi ad Epiſcopatum fuerit aſſumptus? Tranſactio in Monaſterii præjudicium à Regulari inita ſinè Apoſtolico Beneplacito non ſuſtinetur. Crediti liquidi cum illiquido non datur compenſatio.

VO-

VOTUM XXXVI.

1 *Religio Canonicorum Regularium S. Salvatoris Placentiæ capax est Bonorum, & dominii.*

2 *Nec Religiosus in ea professus incapax est succedendi in fideicommissis etiam agnatitiis, nisi Religiosi tacitè, vel expressè in testamento exclusi fuerint.*

3 *Per Professionem jura sanguinis, & agnationis non tolluntur.*

4 *Professus autem in Religione capaci Bonorum, & dominii eadem jura ad effectum succedendi retinet, quamdiu vivit.*

5 *Canonicus Regularis, licèt professus, jura succedendi retinet, non obstante paupertatis voto.*

6 *Religiosus translatus ad Ecclesiam Parochialem jus omne succedendi, si fortè consopitum esset, recuperat*, & num. 8.

7 *Idem de Religioso effecto Episcopo.*

9 *Procedit etiam de Professo in Religione incapaci Bonorum, & dominii.*

Et maximè de Canonico Regulari num. 10.

10 *Canonici Regulares laxiorem servant regulam.*

11 *Renunciationes ex caussa ingressus in Religionem intelliguntur factæ, rebus in eodem statu permanentibus.*

12 *Et quatenus Renunciantes in Religione perseverent.*

13 *Hæc autem de jure insita in iis renunciationibus conditio, nec pacto tolli potest.*

14 *Renunciationes factæ ex caussà ingressus in Religionem, in casu egressus resolvuntur.*

Dicitur enim tunc mutari rerum status, earumque caussa deficere, ibid.

15 *Ideòque Renunciantibus regressus datur ad Bona renunciata.*

16 *Procedit sivè ante ingressum in Religionem, sivè in statu Novitii renunciationes factæ sint.*

17 *Resolvuntur itidem tàm si casus egressus eveniat ob non sequutam Professionem, vel ob illius nullitatem, quàm si ex alia quacumque legitima caussa.*

18 *Resolutio siquidem quoad eas inducitur ab ipso egressu, non à qualitate ejus caussæ, quam licitam esse sufficit, ac justam.*

19 *Religiosus factus Episcopus in compatibilibus Religiosus remanet*, & num. 64.

20 *Religiosus factus Episcopus recuperat Bona ante professionem renunciata*, & num. 22.

21 *Religiosus factus Episcopus recuperat primævum jus, & capacitatem adquirendi.*

22 *Ex eodemque jure, tamquam mutato rei statu, resolvitur renunciatio ab illo facta.*

23 *Idem de renunciatione facta a Canonico Regulari postmodum ad Parochiam sæcularem assumpto.*

24 *Procedit, licèt desit pactum de habendo regressum ad Bona renunciata.*

25 *Religiosus factus Episcopus, vel ad Parochialem translatus, an Bona ab ipso renunciata, jamque alteri quæsita recuperet, controversum est.*

26 *Communis tamen opinio est, regressum ei competere ad Bona postmodum delata, nec alteri quæsita.*

27 *Procedit sivè ante ingressum, sivè ante professionem in Religione renunciatio emissa fuerit.*

28 *Religiosus factus Episcopus, vel ad Parochialem translatus, bona intuitu ipsius transitus ad Episcopatum, vel Parochialem renunciata, non recuperat.*

29 *Contrarium verius, saltem quoad Bona alteri non quæsita*, & num. 38., *& ratio* num. 30. ad 36.

30 *Religiosus professus habet velle, & nolle in utilibus, non verò in præjudicialibus ipsius Monasterio*, & num. 123.

31 *Nec repudiare, aut renunciare Bona potest in illius præjudicium, quia proprietas non est sua, sed Ecclesiæ, vel ejusdem Monasterii*, & num. 32. ad 36., & num. 38., & 122.

Procedit, ut neque renunciare queat juribus sibi in casu egressus è Religione competituris, num. 35.

32 *Religiosi omnia jura, ipsaque ejus voluntas, & potestas in Monasterium per professionem transferuntur.*

33 *In illudque transeunt spes etiam succedendi, juraque de futuro.*

34 *Procedit, ut ne ratio quidem habeatur de quacumque ejusdem Religiosi dispositione.*

36 *Eoque etiam inscio, invito, ac reluctante dicta jura à Monasterio valent exerceri.*

37 *Renunciationis personalis effectus cessat, deficientibus personis in illa contemplatis.*

38 *Renunciatio à Religioso professo emissa de juribus sib. in casu egressus è Religione competituris, in dubio personalis est censenda; & ratio* ibid.

39 *A fideicommisso ordinato pro solis Masculis descendentibus ex Masculis, Fœminæ, & earum Descendentes exclusi reputantur.*

40 *Descendentes ex Fœminis non sunt de familia à Testatore contemplata.*

41 *Fœminæ licèt nuptæ in aliena familia, propriam tamen, quoad vivunt, retinent, atque conservant.*

42 *Ad fideicommissum, licèt ordinatum pro solis Masculis de familia, & agnatione, Fœminæ in subsidium admittuntur.*

43 *Declara, id procedere, ubi quoquo modo vocatæ appareant in aliqua testamenti parte; secus, si tantùm Masculi ex Masculis semper invitati sunt*, & num. 45.

44 *Talis namque semper habita restrictio ad solos Masculos, operatur, ut perpetuò dici debeant exclusæ.*

45 *A fideicommisso pro solis Masculis ordinato, Fœminæ perpetuò exclusæ non censentur, si in defectu lineæ masculinæ ad usumfructum invitatæ, tum etiam fuerunt in conditione positæ.*

46 *Fideicommissum in ultimo vocato expirat;*

rat; Bonaque efficiuntur libera.

47 *Ex fideicommissariis Bonis facienda Canonicatus erectio in casu alicujus supervivientiæ, eodem casu non purificato, evanuisse dicitur.*

48 *Idem de substitutione Causæ piæ in ejusmodi casu demandata.*

49 *Religiosus quum ad Parochialem Ecclesiam translatus sit, an Bona eidem delata ad ipsam Ecclesiam, seu potius ad Monasterium censeantur pertinere?* num. 51. ad 111.

50 *Bona hereditaria Religiosorum jure spolii ad Rev. Cameram pertinent.*

51 *Locum an id habeat in Diœcesi Placentina?*

52 *Monasterio quæsitum censetur quidquid Monacho adquiritur.*

53 *Intellige de adquisitis, durante permanentia in Monasterio, secus de adquisitis post promotionem ad Ecclesiam Secularem.*

54 *Hæc namque Monasterio non quæruntur, sed Ecclesiæ.*

Conclusio locum habet præsertim in Canonico Regulari ibid. *Declara tamen*, ut num. 56., 57., & 108.

55 *Regularis post promotionem ad Ecclesiam Secularem desinit esse ejus Monasterii filius.*

56 *Regularis quod Bona post promotionem ad Ecclesiam Secularem adquisita eidem Ecclesiæ, non Monasterio adquirat, intelligendum est de Bonis quæsitis ex ipsius Ecclesiæ redditibus.*

57 *Procedit etiam de Bonis aliunde delatis, quum agitur de Regulari per ejus promotionem plenè subtracto a proprii Monasterii subjectione.*

Si secus, Bona hæc adquirit Monasterio, num. 59., & 60.

58 *Regularis factus Episcopus à Religionis jugo perpetuò eximitur, & liberatur.*

59 *Regularis promotus ad Ecclesiam Secularem Bona aliunde sibi delata Religioni adquirit, ratione communionis cum illa intercedentis.*

61 *Quid, si Ecclesia ejusmodi sit Parochialis?* & num. 62.

62 *Regularis ad Ecclesiam Parochialem translatus, si pleno jure ejus Monasterio subjecta illa sit, Prælato Regulari subjectus adhuc remanet.*

63 *Secus, si pleno jure pertinet ad Episcopum; tunc enim Episcopo subditus efficitur. Intellige*, ut num. 72.

64 *Regularis ad Ecclesiam Secularem translatus ad Regularem obstringitur observantiam, in his, quæ cum ejus Dignitate compatibilia sunt.*

65 *Procedit, sivè Episcopus, sivè Parochus fuerit effectus*, & num. 66., & 67.

68 *Idem, si agatur de Canonico Regulari.*

69 *Canonicus Regularis ad Parochialem Ecclesiam promotus, tenetur instar aliorum Regularium, habitum gestare, & socium sui Ordinis habere*, & num. 70., & 71.

70 *Regularis factus Episcopus tenetur habitum sui Ordinis deferre; & quidem sub lætbali.*

71 *Regularis sivè ad Episcopatum, sivè ad Parochialem promotus, licèt à substantialibus Regulæ non eximatur, obedientiam tamen alii Superiori, non Prælato Regulari tenetur exhibere.*

Si enim Episcopus, Pontifici, si Parochus, Episcopo ibid.

72 *Intellige, exemptionem ab obedientia Prælati Regularis esse omnimodam, si de Episcopo agatur, secus, si de Parocho*, & num. 73., & 81.

73 *Regularis Parochus effectus nec Prælaturam, nec Dignitatem obtinere dicitur, sed purum esse instrumentum in Animarum cura.*

74 *Nec dedecet, eum pœnis Regulæ subjectum esse.*

75 *Regularis Parochus effectus, si deponat habitum Religionis, excommunicationis pœnam incurrit.*

76 *Regularis, deposito officio Parochi, tenetur ad suum Monasterium redire, suoque Superiori obedientiam præstare*, & num. 106.

77 *In Regulari facto Episcopo incompatibilis est obedientia erga Superiorem Regularem.*

78 *Regularis factus Episcopus, etiam deposito Episcopatu, ab obedientia Superioris Regularis remanet exemptus.*

79 *Neque huic prærogativæ renunciare potest, utpote concessæ non sibi, sed Dignitati.*

80 *In Regulari ad Parochialem translato obedientia erga Superiorem Regularem incompatibilis non est.*

81 *Regularis ad Parochialem translatus subjicitur quidem Episcopo ratione Curæ, sed non omnino ab obedientia Superioris Regularis liberatur.*

82 *Regularibus ad Ecclesias Curatas assumendis dispensationes non conceduntur, nisi cum Decreto retinendi Regularem habitum, & ad Claustra ad nutum Superioris redeundi.*

83 *Quod subjectionem indicat erga Superiorem ipsum.*

84 *Regularis effectus Parochus in Ecclesia ejus Ordini subjecta, Episcopo subest in respicientibus Animarum curam; in reliquis verò Abbati.*

85 *Canonici Regulares ad Parochiales translati quod potiori ratione, ac Regulares alii Parochi, eorum Superiori debeant subesse, demonstratur* à num. 86. ad 99., & num. 109.

86 *Regulares omnes, præter Regulares Canonicos, ex eorum Instituto, sunt Beneficiorum Secularium, etiam Curatorum incapaces*, & num. 87.

88 *Secularia Secularibus, Regularia Regularibus conferenda sunt.*

89 *Regularis obtinens Beneficium seculare cum dispensatione, actum gerere dicitur incompatibile cum proprio Instituto, ob idque exemptus à Superi.rit obedientia potest videri.*

Secus est in Canonico Regulari, & ratio num. 90. ad 93.

90 *Canonici Regulares dicuntur Beneficiarii.*

91 *Canonici Regulares capaces sunt quorumcumque Beneficiorum Secularium, præsertim Curatorum, absque ulla Apostolica dispensatione.*

92 *Canonici Regulares acceptando Beneficium seculare, non dicuntur deflectere a proprio Instituto; immo illud exercere.*

93 *Ac propterea nec subtrahi dicuntur à proprii Superioris obedientia*, & num. 101.

94 *Canonici Regulares qualiacumque Beneficia obtinentes, ex* Constit. san. mem. Benedicti XII., *eorum Superiori parere omnino obstricti sunt.*

95 *Quod intelligendum, tàm si Regularia, quàm si Sæcularia Beneficia obtinuerint.*

96 *Canonici Regulares in actu Professionis obedientiam Abbati promittunt usque ad mortem.*

97 *Sicque etiam pro casu obtenti Secularis Beneficii.*

98 *Canonicus Regularis per assecutionem Secularis Beneficii capax dumtaxat efficitur extra claustra degendi.*

99 *Canonici Regulares æquiparantur Monachis, eodemque jure cum illis censendi sunt.*

100 *Procedit maximè de Canonicis Regularibus S. Salvatoris Placentiæ.*

101 *Canonici Regulares ad seculares Ecclesias translati, licèt extra claustra degant in habitu etiam Clericali, non ideò à communione Religionis sejuncti reputantur*, & num. 103.

102 *Habitus non facit Monachum, sed Regulæ Monasticæ professio.*

103 *Vivere in communi est conditio accidentalis Religiosi.*

104 *Religiosus de licentia Superioris extra Monasterium degens, Monasterio adquirit.*

Nisi sit specialiter exemptus ab illius obedientia ibid.

105 *Religiosus ad Parochialem translatus cur Monasterio adquirat, factus verò Episcopus, non item, ratio differentiæ assignatur.*

107 *Religiosus ad Parochialem translatus ut Monasterio adquirat, sat est, quod habitualem, atque possibilem cum illo communicationem retineat.*

Contrariæ declarantur authoritates, num. 108.

110 *Canonicis Regularibus S. Salvatoris Placentiæ ad sæculares Ecclesias translatis, eorum spolium ex consuetudine ad Monasterium pertinet.*

111 *Spolium Regularis ad secularem Ecclesiam translati eò magis ad Monasterium, non ad Ecclesiam ipsam pertinet, si de hoc vigeat consuetudo.*

112 *Transactio à quopiam inita nomine proprio, & cum cessione jurium sibi dumtaxat competentium, ipsius tantùm personam respicere censetur.*

113 *In transactione jus Ecclesiæ deductum non censetur, si nec reservatio ulla ejus favore sit adposita, nec Apostolicum adhibitum Beneplacitum.*

114 *Transactio sinè Beneplacito Apostolico à Regulari inita, personalis est, ejusque vitam nequit excedere.*

115 *Regularis Bona sibi delata, quoad usumfructum dumtaxat adquirit, quo verò ad proprietatem Monasterio, & ratio* num. 116.

116 *Regularis ob paupertatis votum rerum dominium nequit adquirere.*

117 *Canonici Regulares paupertatis votum emittunt.*

118 *Eoque minimè liberantur per translationem ad Ecclesiam secularem.*

119 *Regularis nequit in Bonis ex ejus persona Monasterio delatis, illi, transigendo præjudicare quoad proprietatem.*

120 *Et Monasterio semper jus competit pro immissione agendi.*

121 *Monasterium licèt quoad personam Monachi careat nomine heredis scripti, illud habet legis interpretatione.*

123 *Regularis quoad jura sibi delata nequit actum ullum gerere, qui in apertam non vergat sui Monasterii utilitatem.*

Aliàs actus corruit ex defectu potestatis, num. 125., & 131.

124 *Regularis jura sibi delata cedens pro annua dumtaxat præstatione, quoad vivat, consequenda, ejus Monasterio præjudicium infert.*

126 *Hereditas ex sola illius petitione adita dicitur.*

127 *Monasterium ex se, & absque ullo facto Monachi hereditates ad ipsum delatas potest adire.*

128 *Procedit etiam post obitum Monachi, quum is vel non adierit, vel adire detrectaverit.*

129 *Monasterio ad adquirendam hereditatem ex Monachi persona sibi delatam, ab eoque non aditam competit etiam restitutio in integrum.*

130 *Monachus quoad successionem ex ejus persona Monasterio debitam, nullam habet nec potestatem, nec voluntatem.*

132 *Ecclesiæ Bonorum cessio per transactionem facta, corruit ex defectu Beneplaciti Apostolici.*

133 *Procedit, licèt agatur de Bonis ab eadem Ecclesia nondum possessis.*

134 *Dominium Bonorum dicitur statim absque aditione in Ecclesiam translatum.*

135 *Ecclesiæ Bonorum cessio eò magis ex defectu Beneplaciti Apostolici corruere censendá est, si constat, quod illud petitum, fuisset denegatum.*

136 *Ex Beneplaciti Apostolici defectu non corruit contractus, si malum Ecclesia fovebat jus.*

137 *Crediti liquiditatem fatetur, qui cum eo compensationem allegat.*

138 *Indebitè facta solutio dici nequit, quæ suam habet caussam correspectivam, & æquivalentem.*

139 *Indebitè solutum nequit contra Monasterium repeti, si non Monasterium, sed Monachus exegerit in vim nulliter ab eo initæ transactionis.*

Procedit, licèt nullitas ex falsa caussa provenerit, num. 143.

140 *Ecclesia eodem jure censetur cum Minoribus.*

141 *Ecclesia, tum etiam Minores non coguntur restituere, nisi id, ex quo constat eos locupletiores factos.*

142 *Quæ quidem locupletatio ab Allegante probanda est.*

144 Cre-

144 *Crediti liquidi cum illiquido non datur compensatio.*
145 *Compensare nemo potest, quod sibi non debetur, sivè quod dubium est, an sibi debeatur,* & num. 147.
146 *Compensatio contra non Debitores nequit allegari.*

CONGREGATIONEM Canonicorum Regularium S. Salvatoris ingressurus Bartholomæus de Carolis anno 1671. renunciavit Francisco Patri stipulanti *pro se, suisque heredibus, & quibus dederit &c.* universa Bona, jura, & successiones quomodolibet ipsi delatas, & deferendas nedum ex ipso Patre, aliisque Ascendentibus, verùm etiam à Collateralibus quibuscumque; quam renunciationem, mortuo interim Patre antè emissam ab ipso professionem, sequenti anno 1672. confirmavit, ratamque habuit ad normam præscriptam à Sacro Concilio Tridentino; eamdem præterea, & quatenus opus esset, ex integro faciendo favore Fratrum heredum communis Patris, & cujuslibet eorum heredum, & successorum.

Celebratâ deinde à d. Bartholomæo professione, assumptoque nomine P. Archangeli, cum anno 1692. provisus fuisset de seculari Beneficio Archipresbyteralis Ecclesiæ S. Mariæ Sarmati, ut Comitem Joannem fratrem suum liberaret suspicione conceptâ, quod nempè, sequuto egressu è Religione, animo secum reputaret redire ad Bona renunciata; antequam ab illa dimissus ad dictam Archipresbyteralem Ecclesiam transferretur, rursus anno 1693. illas jam factas reiteratâ renunciatione firmavit favore dicti Comitis Joannis; quo tandem vitâ functo, nullo alio superstite masculo de familia, quasi toties repetitæ renunciationes resolutæ essent, d. P. Archangelus jam effectus Archipresbyter postulavit regressum ad Bona renunciata provenientia ex nonnullis fideicommissis Majorum pro solis masculis familiæ de Carolis institutorum. At vigore dd. renunciationum istiusmodi regressui se se opponentibus duabus illius sororibus, & heredibus testamentariis Comitis Joannis communis fratris, quarum altera Comiti Scotto, altera verò Comiti Gazolæ nupta reperiebatur, controversia omnis anno 1702. consopita fuit transactione, in qua præfatæ Sorores, promissâ Archipresbytero annuâ præstatione duplarum centum Italicarum, ab illo correspectivè obtinuerunt cessionem omnium jurium sibi ex memoratis fideicommissis, & aliis quibuscumque causis competentium.

Transactio hæc observata fuit, quoad vixit Archipresbyter Bartholomæus, sed anno 1720., eo defuncto, tàm illius successores, Monasterium nempè, in quo professus, & Ecclesia ad quam translatus fuerat, quàm Comes Scottus, eamdem impugnare cœperunt, primi ex defectu potestatis, & Beneplaciti Apostolici, ut, tali pacto è medio sublatâ transactione, assequi possent fideicommissa purificata in persona dicti Archipresbyteri, & in dicta transactione cessa Sororibus, earumque successoribus; alter verò ob falsitatem causæ, ex quâ illam celebratam dicebat, spe illectus hoc colore evitandi solutionem ingentis crediti reperti in hereditate ejusdem Archipresbyteri, quod quidem creditum sustinet esse compensandum cum annua præstatione dictarum duplarum centum eidem Archipresbytero indebitè soluta vigore dictæ transactionis irritæ, & invalidæ.

Cum itaque in hac facti specie plura examinanda occurrant, nimirum.

Primò. An P. Archangelus tamquàm Religiosus succedere posset in fideicommissis masculinis, purificatis per obitum Comitis Joannis?

Secundò. An illi obstarent renunciationes toties factæ?

Tertiò. An dd. fideicommissa expiraverint in ipso tamquam ultimo masculo de Familia, adeout Bona illa libera in ejus hereditate remanserint?

Quartò. Cuinam de jure competat successio in hereditate d. P. Archangeli, Monasterio, vel Ecclesiæ Parochiali Sarmati?

Quintò. An Monasterio sivè Ecclesiæ heredi d. P. Archangeli præjudicaverit transactio ab ipso inita cum sororibus anno 1702.?

Sextò demùm. An Comes Scottus ad evitandam solutionem crediti reperti in hereditate d. P. Archangeli, allegare possit compensationem cum annua præstatione duplarum centum soluta eidem P. Archangelo?

Rem ordiendo à primo, duo sunt fideicommissa mihi exhibita; alterum conditum anno
1627. à Joanne de Carolis, alterum anno 1630.
à Josepho de Carolis, utrumque autem pro solis masculis Familiæ de Carolis institutum legitur, ideoque, cùm post obitum Comitis Joannis unicus masculus superstes de Familia esset P. Archangelus, ipse procul dubio succedere de-
bebat in dictis fideicommissis, tametsi professus 1
reperiretur in Religione Canonicorum Regularium S. Salvatoris, quia cùm ista Religio sit capax Bonorum, & dominii *Sadarin. respons. 43. num. 21. & num. 37. vers. secundo loco, Tamburin. de jur. Abbat. disput. 11. quæst. 4. num. 51., Rot. decis. 75. num. 19. post eumd. Tamburin.*, &
Religiosi nec expressè, nec tacitè in testamen-
to legantur exclusi, sola professio in tali Reli- 2
gione illum non reddidit incapacem succedendi
in fideicommissis tametsi agnatitiis, & ordinatis
prò conservatione Familiæ, cùm per illam mi- 3
nimè tollantur jura sanguinis, & agnationis,
quæ sunt causa successionis, sed Monachus ad
effectum succedendi ea retinet, atque conser- 4
vat, quamdiu naturaliter vivit, juxtà communem Doctorum sententiam, de qua, relatis antiquioribus, *Barbos. de jur. Eccles. lib. 3. cap. 31. num. 9., Argel. de acquir. possess. quæst. 8. art. 26. num. 678. & art. 28. num. 734., Torr. de Primogen. part. 2. quæst. 11. num. 28. & seqq., Rot. coram Cirill. decis. 266. num. 1. post Torr. de pact. fut. success. decis. 64. num. 31. & seq., in rec. decis. 433. num. 22., & decis. 434. num. 8. & 9. part. 12., decis. 57. num. 9. part. 13., decis. 392. n. 4. & seq.*

& seq. part. 14., decis. 23. num. 31. part. 15., in
Reatina manutentionis, seu fideicommissi 31. Mar-
tii 1702. §. Prout neque coram Emo D. Card. Scot-
to, in Romana Casulis Aguzzani 19. Junii 1705.
§. Nec rationis in fin. & seq. coram bon. mem. Oman-
na, & in Romana fideicommissorum 30. Junii 1707.
§. Minimè adversante, & seqq. coram Rmo Al-
drovando; & in terminis Canonici Regularis,
5 quod per professionem non reddatur insuccessi-
bilis, sed adhùc retineat omnia jura ad effectum
succedendi, non attento voto paupertatis, quod
emisit, plenè probat Sadarin. resp. 43. num. 21.,
32. vers. jam verò num. 35. & pluribus seqq. usque
ad num. 45.

Certior verò redditur in casu nostro capacitas
succedendi P. Archangeli ex eo, quod tempore
apertæ successionis in dictis fideicommissis per
6 obitum Comitis Joannis idem translatus legi-
timè reperiebatur ad Ecclesiam Parochialem
Sarmati, cujus translationis vigore recuperasse
dicitur jus omne succedendi, quod interim con-
sopitum censeri fortè potuisset, ut de Religioso
effecto Episcopo est Textus expressus in Canon.
7 statutum caus. 18. quæst. 1., quem benè explicat
Archidiacon. ibi = sic inquiens = dùm enim erat in
Monasterio, adire non poterat hereditatem, nisi jus-
sus, nunc autem factus sui juris adire potest here-
ditatem sicut filius emancipatus = Barbos. ibidem
num. 12. & 15., Bartol. in cap. Clerici num. 7. de
vit., & honest. Cleric., Fagnan. in cap. in præsen-
tia 8. num. 70. de probat., Surd. cons. 212. n. 3.
vol. 2., Passerin. de stat. homin. quæst. 185. n. 195.,
Squillan. de privil. Episcop. part. 1. cap. 35. n. 38.,
Sylvest. verb. Religio quæst. 10., Cald. de nomin.
emphyt. quæst. 12. num. 62., Less. de just. & jur.
lib. 2. cap. 41. dub. 2. num. 80., Cutell. de donat.
disc. 2. part. 3. num. 136., Barbos. tom. 2. vot. de-
cis. 101. num. 7. & 14., Azor. instit. moral. lib. 12.
8 cap. 10. vers. sexto quæritur, ubi =, quod hoc pro-
cedit tàm in Monacho facto Episcopo, quàm in in-
titulato ad Parochiam sæcularem =.

Quinimmo, si hæc Juris dispositio capacita-
tem succedendi restituens locum sibi vindicat
in illo difficiliori casu, Professi videlicet in Re-
9 ligione prorsùs incapaci, ut in Ordine Mino-
rum, & aliorum, in quibus indicta est, & ser-
vatur veræ, ac rigorosæ paupertatis regula, ut
tradunt pleræque ex auctoritatibus mox addu-
ctis, quibus consonant Purpurat. cons. 303. n. 1.
& seqq., Pacian. cons. 13. num. 1. & seqq., Ri-
minald. jun. cons. 342. num. 35. vol. 3., Barbos. de
jur. Eccles. lib. 1. cap. 42. num. 145., Torr. de
pact. futur. success. lib. 2. cap. 25. num. 67., San-
chez ad præcept. Decalog. lib. 7. cap. 32. num. 26.,
Fagundez. in 7. præcept. Decalog. lib. 7. cap. 8.
vers. tota dubitatio, Lucarin. de Episcop. Regular.
cap. 2. num. 200., Molin. de just. & jur. tom. 1.
disput. 140. vers. final., quanto potiori jure lo-
10 cum sibi vindicabit in Canonico Regulari, qui
servat regulam laxiorem, juxta Text. in cap. 5.
de stat. Monach., ubi Hostiens. num. 7., & Fa-
gnan. pariter num. 7., 17., & 20., Gratian. di-
scept. forens. 123. num. 32., Trull. de Ordin. Ca-
non. Regul. lib. 1. cap. 8. num. 7., Rot. coram Se-
raphin. decis. 1269. num. 1., & participare dici-
tur potius de Clero Seculari, quàm Regulari,
Zabarell. cons. 2. num. 1., Ferrer. cons. 3. num. 1.
& 33., Antonin. variar. resol. lib. 1. resolut. 112.
cas. 50. vers. secundò quia, Andreol. contr. 340.
num. 6., D. Thom. 2. 2. quæst. 189. art. 8. ad 2.,
Navarr. de Regular. comment. 3. num. 40. cum seqq.,
& comment. 4. num. 2., Tamburin. de jur. Abbat.
disput. 20. quæst. 3. num. 13. tom. 1., Trull. de
Ordin. Canon. Regular. lib. 1. cap. 8. num. 1., Card.
de Luc. de præeminent. disc. 24. num. 1. & de Re-
gular. disc. 19. num. 5., R. P. D. Petra ad Con-
stit. 1. Anastas. IV. sect. 1. sub num. 4. §. Evane-
scit tom. 2.

Constito ex his de capacitate P. Archangeli
succedendi in fideicommissis, de quibus agitur,
occurrit secunda inspectio. An nempè illi ob-
stent superiùs relatæ renunciationes: tres au-
tem sunt renunciationes ab illo celebratæ, pri-
ma antè ingressum in Religionem; secunda an-
tè emissionem Professionis, & tertia antè egres-
sum à Religione; quod attinet ad primam, & 11
secundam, illæ tamquàm factæ ex causa ingres-
sus in Religionem, & professionis in ea emitten-
dæ, eam habent de jure insitam conditionem,
ut scilicet factæ intelligantur, rebus in eodem
statu manentibus, sub qua sanè tacita conditio-
ne non solum generaliter omnem dispositionem
conceptam censeri, disponitur per Text. in leg.
quod servius ff. de condit. ob caus., leg. continuus
§. Cum quis ff. de verb. obligat., leg quæro §. Inter
locatorem ff. locati, Castill. quotid. contr. jur. lib. 4.
cap. 59. à num. 8., sed & omnem fieri renuncia-
tionem, tradit Jason. in d. leg. quod servius n. 8.,
Paris. cons. 7. num. 70. lib. 2., Alexand. de Ne-
vo cons. 51. num. 8., Decian. cons. 52. num. 16.
vol. 1., Ruin. cons. 137. num. 11. tom. 1., Brun.
de statut. exclus. fœmin. art. 14. num. 10., & in
specie de similibus renunciationibus factis occa- 12
sione ingressus in Religionem, quod conditio-
nales sint, quatenus nempè Renunciantes in
Religione perseverent, notant Molpheß. cons. 1.
num. 9. 18. 26. & 31. post vol. 1. comment. ad con-
suetud. Neapol., Anton. Gennens. in practicab.
Eccles. quæst. 263., & alii plures relati à bon. mem.
Ansaldo in addit. ad decis. 76. num. 57. & seq.,
ubi, quod adeò ipso Juris ministerio hujusmodi 13
conditio tacitè illis intelligitur inesse, ut nec pa-
ctum expressum contrarium eisdem renuncia-
tionibus adpositum sustineretur.

Ex his ergò sequitur, quod, mutato rerum
statu ob egressum à Religione, & sic, deficien-
te causâ, & conditione, sub qua renunciatio-
nes factæ fuerunt, illæ resolutæ omninò dicen- 14
dæ sunt, ideoque adimere nequeunt Renuncian-
tibus regressum ad Bona renunciata, ut ex com- 15
muni Doctorum sententia docent Honded. cons.
63. num. 10. & 11. lib. 2., Navar. lib. 2. quæst.
forens. 73. nu. 1. & seqq., Cutell. de donat. tract. 1.
disc. 2. part. 3. num. 12. & seqq., Barbos. de offic.
& potestat. Episcop. part. 3. alleg. 101. num. 37.
& in collect. ad Concil. Trident. cap. 16. sess. 25.
de Regul. num. 7. 18. & 56., de Marin. resol. jur.
lib. 2. cap. 195. num. 2., Torr. de pact. futur. suc-
cess.

cess. lib. 2. cap. 25. num. 13. & 14. & num. 85., *Gallerat. de renunc. lib. 5. cap. 7. num. 12.*, *Sanchez in præcept. Decalog. lib. 7. cap. 1. num. 25. cum seqq.*, *Rota decis. 155. num. 5. coram Priol.*,
ubi, quod idem est in renunciationibus emissis in
16 statu laicali ob ingressum in Religionem, ac in
aliis emissis in statu Novitii, *in Apten. donationis 15. Martii 1706. §. Etenim coram bon. mem. Caffarello, & in Albanen. successionis 26. Februarii 1712. §. Efficiente coram bon. mem. Ansaldo*,
17 apud quos firmatur, id procedere nedùm in casu
egressus ob non sequutam professionem, vel ob illius nullitatem posteà probatam, verùm etiam ex alia quacumque legitima causa. Et rectè qui-
18 dem, nàm resolutio renunciationis non inducitur ex qualitate causæ, propter quam quis à Religione egreditur, sed ab ipso egressu, per quem cessat causa finalis permanentiæ in Religione, sinè qua renunciatum non fuisset, causa verò talis egressus, dummodo licita, & justa sit, nihil interest, qualis illa fuerit, ex notatis per *Marant. resp. 64. & 65. per tot.*, *R. P. D. Petra ad Constit. 1. Clementis IV. sect. 2. num. 84. & 89. tom. 3.*, *Rot. decis. 74. num. 16. & 17. post Torr. de majorat.*, *decis. 726. num. 14. & seq. coram bon. mem. Emerix jun.*, *decis. 110. §. Quoniam od ornat. clar. mem. Card. de Luc. de fideicomm.*, *& in d. Apten. donationis coram bon. mem. Caffarello*.

Indeque propterea fit, quod etiam Religiosus factus Episcopus, tametsi in compatibilibus
19 Religiosus remaneat, juxtà communiorem sententiam, quam probat *Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 10. num. 40.*, &, innumeris penè relatis tàm Theologis, quàm Canonistis, & Juris Cæsarei Professoribus, tuetur *Fajard. in sua celebri quæstione pro Episcopis Regularibus nu. 25., & pluribus seqq.* Nihilo, tamen minùs ob il-
20 lam mutationem status, quam secumfert egressus à Religione ex causa talis Dignitatis adeptæ, recuperat Bona ante professionem renunciata. Et sanè, si, ut certum est, per Dignitatem Epis-
21 copalem recuperat primævum jus, & capacitatem acquirendi, ut ex *Textu in Canon. statutum caus. 18. quæst. 1.*, consequens est, ut jure quodam postliminii causa reducatur ad primævum statum etiam respectu renunciationis factæ eo sub obtentu, quod ingrediens Religionem factus incapax acquirendi, talis perpetuò
22 remansurus esset, propatereaque ex ipsius legis permissione, ac dispositione recuperatâ capacitate, hujusmodi renunciatio tamquam mutato rei statu, & deficiente tum causâ incapacitatis, tum etiam voluntate Renunciantis, resolvi debeat *Molphes. cons. 1. lib. 1., & cons. 39. lib. 2.*, *Gemnens. practic. Eccles quæst. 262., & seq.*, *Paschal. de patr. potest. part. 1. cap. 3. num. 99.*, *de Marin. lib. 2. resolut. 46. num. 18., & resolut. 185. num. 5. & 6.*, *Ricc. in prax. part. 2. resolut. 152.*, *Marant. contr. jur. port. 3. resp. 55.*, *Alphons. de Leon. de Offic., & potest. Confess. resolut. 11. num. 118.*, *Torr. de pact. futur. success. cap. 25. num. 48. lib. 2.* non absimili igitur ratione resolutæ quoque dicendæ erunt renunciationes antè professionem emissæ à P. Archangelo, quia nimirum ipse ob promotionem ad Pa-
rochiam secularem è Religione licitè egressus, 23
etsi non omninò à Regulari disciplinâ solutus, ut infrà demonstrabimus, jus, & capacitatem acquirendi ad instar Episcopi recuperavit, ex suprà firmatis, jam enim evenisse dicitur illa mutatio status, per quam, sublatâ causà, & voluntate renunciandi, actus ipse renunciationis necessariò resolvitur, ut in terminis Canonici regularis ad Parochiam secularem assumpti, firmavit novissimè, *Rota in Anconitana successionis 23. Februarii 1722. coram R. P. D. Calcagnino*, in cujus Causæ hypothesi licèt adesset
speciale pactum regressus, attamen in *§. Imò*, 24
firmatur, etiam præcisivè à tali pacto, competiisse regressum ad Bona renunciata.

Quæ opinio, etsi Contradictores habeat, quo- 25
ad Bona antè egressum à Religione alteri quæsita, in Bonis tamen post egressum delatis firma
est, & magis communiter recepta, ut apud 26
Posseriu. de stat. : homin. tom. 2. quæst. 185. num. 206., *Barbos. de jur. Eccles. cap. 42. nu. 242., & de potest. Episcop. allegat. 96. num. 15.*, *Lauren. de Franch. de controv. inter Regular., & Episcop. quæst. 118.*, *Lucariu. de Episcop. Regular. cap. 2. num. 217.*, *Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 25. num. 17.*, *Andreol. contr. 396. num. 7. & seq.*, *Peyrin. de Prælat. tom. 2. quæst. 3. cap. 1. §. 8. nu. 211.*, *Bottiglier. de success. renunc. cap. 2. theorem. 73. num. 2. & seqq.*, *Cutell. de donar. tract. 2. disc. 2. part. 3. num. 132.*, *Rocca disput. jur. select. cap. 194 num. 54., & 74.*, *Card. de Luc. de renunc. disc. 17. num. 10. 11. & 17.*, *R. P. D. Petra ad Constitut. 11. Clementis IV. num. 33., & seq. tom. 3.*, *Rota coram Cerro decis. 530. num. 1.*, *in rec. decis. 222. num. 1., & 2. part. 12.*, & hanc distinctionem sequitur *Sacra Congregatio Concilii*, ut patet ex resolutionibus relatis per *Barbos. de jur. Eccles., & R.P.D. Petram locis mox citat*, ubi Sacra Congregatio in una *Neapolitana 3. Decembris 1639. ad 2. Dubium = An Regulari ad Episcopatum assumpto obstares cessio, & renunciatio hereditatum factu favore fratris &c.* ? = respondit = *Non obstare, supradictam cessionem, & renunciationem quoad hereditates, quæ non fuit alteri antè adeptum Episcopatum acquisitæ* = quamobrem, cum fideicommissa, de quibus agitur, purificata fuerint favore P. Archangeli, postquam ipse è Religione translatus reperiebatur ad Ecclesiam Parochialem Sarmati, ambigi ne-
quit, quin illa acquirere potuerit, non curatis 27
renunciationibus prædictis sivè antè ingressum, sivè antè professionem emissis.

Verùmtamen negocium facessere videtur tertia renunciatio facta antè egressum è Religione, & quidem contemplatione ejusdem egres-
sus sequuturi ob transitum ad secularem Eccle- 28
siam Sarmati, hæc enim resoluta minimè videri posse censetur ob mutationem status, & defectum voluntatis, utpotè præcisè celebrata prò adimendo regressu ad Bona renunciata in casu ejusdem mutationis, ut considerant *Ricc. in prax. part. 2. resolut. 152. nu. 1. & seqq.*, *Bottiglier. de success. theorem. 73. nu. 1., & 2.*, *Barbos.*

buf. de jur. Eccles. lib.1. cap. 40. num. 140., Ma-
rant. lib.3. respons.55. num. 10. & seqq., Rodul-
phin. alleg.50. num. 27., Sanchez ad præcept. De-
calog. lib.7. cap.1. num.35.

At verò neque etiam renunciatio isthæc ob-
stare potuit successioni P. Archangeli in fidei-
commissis, de quibus agitur, quia nimirum aut
illa est simplex quædam ratificatio præceden-
29 tium renunciationum, & sic firma remanet re-
solutio saltem quoad Bona alteri non quæsita,
& post egressum delata : aut consideranda est
tamquam novus actus magis efficax, & opera-
tivus, ideoque tollere valens resolutionem
etiam quoad Bona prædicta, & certum est,
quod in præjudicium Monasterii, sivè Ecclesiæ
30 non sustinetur : cum Monachus habeat velle, &
nolle in utilibus, non verò in præjudicialibus,
ut inquit Passerin. de stat. homin. quæst. 185.num.
202., Sanchez ad præcept. Decalog. lib.7. cap.12.
num. 37., R.P.D. Petra ad Constit. 11. Clemen-
tis IV. num.35. tom.3., ubi, quod nequit præju-
31 dicare repudiando, quia proprietas non est sua,
sed Ecclesiæ, vel Monasterii, benè Rota decis.
115. num.16., & seqq. part.4. tom.2. rec., ergò
32. neque etiam renunciando, quia omnia jura
Monachi per professionem acquiruntur Mona-
sterio, in quod transfertur voluntas, & pote-
stas ejusdem Monachi Can. noli, & Can. non di-
catis caus.12. quæst.1., cap. Religiosus de elect. in
6., Capon. discept. 97. num.3. & seqq., & nu.8.,
R.P.D. Petra ad Constitut.4. Innocentii IV. sect.1.
num.10. 18. & 19. 22. 28., & seqq., & ad Con-
stitut. 1. Clementis IV. sect.1. nu.27. tom.3., ubi,
quod etiam spes succedendi, & jura competi-
33 tura transeunt in Monasterium, & præcisè de
spe succedendi ad fideicommissum Sanchez ad
præcept. Decalog. part.2. lib.7. cap. 15. num.16.,
Rota decis.434. num.14., & duob. seqq. part. 12.
rec., & in Romana fideicommissorum 20. Junii
1707. §. Demùm objici coram Rmo Aldrovando.
Nullà prorsus habitâ ratione personæ, aut dis-
34 positionum, & actuum, qui fiunt à Monacho
Gratian. discept. 363. num. 16. & seqq., & alii
apud Robles de repræsentat. lib.2. cap.17. nu. 18.,
Rot. decis.128. nu.3., & seqq. part.2. rec., idem
enim tamquam carens voluntate, & potestate,
35 non potest validè renunciare juri illi succeden-
di, quod in casu egressus sibi competit in here-
ditatibus saltem posteà delatis, quod quidem jus
veluti in Monasterium usque ab initio per pro-
fessionem translatum, adeò illi directè, & im-
mediatè acquisitum censetur, ut liberè, & ab-
36 solutè per Monasterium exerceri possit, inscio
etiam, & invito, ac reluctante Monacho, ut
latè, probat Fagnan. in cap. tua num.23., & seq.
de testam., Capon. dict. discept. 97. a nu. 1. usque
ad 18., R. P. D. Petra ad dict. Constitut. 4. In-
nocentii IV. sect.1. num.29. ibi = & sicut non indi-
get Professi ministerio in adeundo, ità nec actus
repudiationis, abstinentiæ, & hujusmodi obesse
possunt Monasterio, dum etiam adire potest, ipso
ignorante, prout repudiare &c. = & melius num.
37. ibi = ex quibus enucleatis oritur, quod nequit
Professus quidquam declarare, vel aliquo modo
præjudicare successioni debitæ Monasterio ex ejus
persona, cum in hac nullam habeat nec potesta-
tem, nec voluntatem, Rota decis.81. num.8. cum
seq. coram Bich., decis.718. num.20., & 21. part.
18. tom. 2. rec., ubi de Moniali, quæ declaravit
esse contentam de eleemosyna tradita pro dote, &
tamen non poterat præjudicare Monasterio in suc-
cessione, licet enim possit Novitius renunciare he-
reditati etiam futuræ in favorem alterius, & sic
tacite excludere Monasterium Auth. &c., non ta-
men post factam professionem arbitrium ampliùs re-
tinet = & confert Rota decis.1278. num. 3. coram
bon. mem. Emerix jun., Altimar. de nullit. quæst.
35. num.146.

Sed severà voluntas P. Archangeli ea nun-
quam fuit, ut per dictam renunciationem à se
omninò abdicasse intelligeretur spem omnem
succedendi in controversis fideicommissis, etiam
post obitum fratris deferendis ; nam, si præci-
puus hujus renunciationis finis, & obtentus fuit
confirmare sinceram animi sui benevolentiam
erga fratrem, & = tollere quamcumque malarum
linguarum suggestionem, ut audivit factam eidem
D. Comiti Joanni, quod scilicet ipse intendat
proponere judicialiter nullitatem professionis per
ipsum emissæ in dicta Religione, & exindè agere
ad recuperationem Bonorum, & Jurium per ip-
sum renunciatorum, attenta maximè imminenti
egressu ejusdem a dicta Religione, & transitu ad
sæculare Beneficium Archipresbyteralis Ecclesiæ
S. Mariæ Sarmati per ipsum, ut dixit, obtentæ &c. =
ut legitur in dicta renunciatione : inde perspi-
cuum fit, P. Archangelum nil aliud agere vo-
luisse per dictam renunciationem, quàm tutum
reddere fratrem suspicantem, & metuentem
spoliari bonis renunciatis, quod nempè ipsum
prò recuperatione eorumdem Bonorum nulla-
tenus molestasset, integro cæteroquin sibi ma-
nente jure succedendi post obitum ejusdem fra-
tris, cujus tantum personam cum in dicta re-
nunciatione contemplatus fuerit, eâ proindè 37
sublatâ, cessasset quicumque renunciationis ef-
fectus ad illius personam apertè restrictus, ju-
xtà naturam renunciationis personalis, de qua
latissimè Bellon. de jur. accresc. tom.3. cap.10. qu.
28. num.42., & aliis pluribus seqq., Card. de Luc.
de renunc. disc.2. num.4. & seqq., Torr. de majo-
rat. lib.2. quæst.47. num.16. 18. & 22., Peregrin.
de fideicommiss. art. 52. num. 73. & seqq., Rota
in Pisauren. fideicommissor. 27. Aprilis 1703. §.
Nec subsistit coram Rmo Lancetta Decano, in Pe-
rusina immissionis 15. Januarii 1706. §. Non ob-
stat coram Emo Scotta, & in Interamnen. immis-
sionis 5. Junii 1716. §. Accedente præsertim co-
ram Emo D. Cardin. de Althann. Prorege Nea-
polis.

Nec obesse potest relatio facta ad primam re-
nunciationem celebratam favore Patris, in qua
nominati sunt etiam illius heredes, quasi inde
elici posse videatur contemplatio heredum in
hac quoque postrema renunciatione, quæ ad il-
lam se refert. Nam, cum relatio prædicta habita
fuerit dumtaxat ea ex parte, quæ respicit con-
firmationem, & ratificationem dictæ primæ re-
nun-

nunciationis, videlicet, quod attinet ad res, & jura in ea contenta, nihil obesse potest ad effectum, de quo agitur, dum in illa, ut superioribus locis probatum est, non comprehenditur ista successio purificata post egressum à Religione: Iterum repetendo, quod, si tenaciter contenderetur, postremam hanc continere novam renunciationem comprehensivam etiam successionis prædictæ, ista, ut mox dicebatur, resoluta fuisset per mortem Fratris, utpotè personalis, & ad ejus personam restricta; prout (si deesset
38 renunciationis litera) talem certè esse interpretari deberemus, ne alioquin eadem, tamquam fieri minimè valens in præjudicium Monasterii, invalida prorsus, & irrita in ipsa sui origine dicenda esset.

Jam verò ex prædictis demonstratâ capacitate P. Archangeli succedendi in fideicommissis, de quibus agitur, sublatoque obstaculo renunciationum ab ipso emissarum, examinandum modò est, an dicta Fideicommissa expiraverint in illo tamquam ultimo masculo de familia, adeout Bona in ipso effecta libera, in ejus hereditate remanserint, juxtà tertiam inspectionem: & cum, ut sub initium innui, duo sint Fideicommissa mihi exhibita, distinctè de unoquoque agendo. Quod attinet ad primum conditum anno 1627. à Joanne de Carolis, respectu istius facilior videtur resolutio, nam ordinatum legitur prò solis masculis descendentibus ex ma-
39 sculis Familiæ de Carolis, unde fœminæ, & earum Descendentes exclusi censentur, per ea, quæ de exclusione fœminarum in his terminis tradit *Molin. de Primogen. Hispan. lib. 3. cap. 5. num. 71. in fin.*, *Rota coram fan. mem. Alexandro VIII. decis. 177. nu. 13., & seqq.*, *coram Buratt. decis. 272. n. 3., & in Bononien. fideicommissi de Ursis 26. Martii 1708. §. Verum hoc coram bo. mem. Molines*, & de exclusione Descendentium ab illis firmavit plenissimè *Rota in Faven. fideicommissi 16. Januarii 1719. §. Prætermisso, & seqq. ubi concordantes coram R P. D. de Herrera*.

Et sanè, si res sit de Descendentibus ex fœminis, nulla de his esse potest controversia, quia non sunt de familia à Testatore contem-
40 plata ad *Text. in leg. familiæ appellatione 196.* ibi = *fœminarum liberos in familia earum non esse, palam est, quia qui nascuntur, Patris, non matris familiam sequuntur*, = *& in leg. pronunciatio 195. ff. de verb. signific.*, & sunt jura notissima: quæstio igitur solùm esse posset respectu ipsarum fœminarum, quæ licèt nuptæ in aliena, propriam tamen, quousque vivunt, retinent fami-
41 liam, atque conservant, juxtà *Textus prædictos, & tradit Rota coram Merlin. decis. 890. nu. 4., & in Romana Primogenituræ de Salviatis super jocalibus, & Tabulis pictis 22. Martii 1706. §. Ratio decidendi coram bon. mem. Molines, & alibi passim*; & proptereà communiter receptum est, quod, quando non concurrunt cum masculis de
42 familia, sed veniunt solummodò ad exclusionem libertatis Bonorum, prò ipsarum admissione in subsidium, & per posterius, benignà capienda sit interpretatio, etiamsi agatur de fideicommissis masculinis, & prò illis de familia, & agnatione constitutis, ad notata per *bon. mem. Ansald. in addit. ad decis. 46. num. 28., & in Sutrina Immissionis super fideicommisso 19. Aprilis 1709. §. Quidquid enim, & §. R. petita verò coram bon. mem. Molines*, cum aliis ibi plenâ manu relatis.

Verùmtamen hujusmodi quæstio in casu nostro cessat, tum ex facto, tum ex jure: ex facto
siquidem, nam, ut colligitur ex facti specie ad 43
me transmissa, fœminæ, sorores nempè omnes prædecesserunt P. Archangelo: in jure verò, quia tunc locum habet admissio fœminarum in subsidium, & per posterius, deficientibus nempè masculis de familia, quando illæ vel ab initio, vel in aliqua testamenti parte vocatæ reperiuntur. At quando, prout in nostra hypothesi, nullo unquam testamenti loco fœminæ vocatæ leguntur, sed semper invitantur masculi ex masculis familiæ de Carolis, tali casu, nec etiam per posterius admitti possunt, ut benè distinguendo unum casum ab alio advertunt *Peregrin. in celebri consf. 159. lib. 5.*, *Actolin. resolut. 115. num. 6.*, *bon. mem. Ansald. in addit. ad decis. 46. num. 29. & seqq.*, *Rota coram Cels. decis. 341. num. 14.*, *coram Buratt. decis. 272. num. 15. & seq.* ibi = *neque obstare visum fuit, quod saltem in defectu masculorum, sicque in subsidium fœminæ intelligantur vocatæ, Soccin &c. quia ista declaratio, & limitatio procedit, si fœminæ ab initio, vel in aliqua testamenti parte vocatæ fuissent, non autem quando ex conjecturis, ut ex adjectione causæ conservationis in familia, vel ex expressione masculinitatis constat de mente Testatoris, quod de masculis tantùm intellexerit, exclusis fœminis, prout in hoc casu &c.* = *& decis. 454. nu. 2. coram Merlin., decis. 864., & decis. 890. per tot.*, *coram Dunoz. jun. decis. 651. num. 32.*, *post Torr. de pact. futur. success. decis. 34. nu. 9.*, *in rec. decis. 203. num. 2.*, *decis. 217. num. 2. & 3.*, *& decis. 432. num. 1. part. 2.*, *decis. 462. num. 17. part. 14.*, *& decis. 616. num. 6. part. 18.*, talis quippè restrictio in omnibus testamenti partibus facta
semper ad solos masculos adeò operatur, ut 44
fœminæ dici debeant perpetuò exclusæ à fideicommisso, ut post *Cusanat. consf. 47. num. 27. lib. 1.*, *Gratian. discept. 621. nu. 14.*, *Andreol. contr. 344. num. 17.*, benè ad rem nostram dixit *Rota decis. 28. num. 15. inter impress. ad ornat. Cardin. de Luc. de fideicommis. lib. 10.*, ut subsidiaria illarum admissio locum duntaxat habeat, quando eædem non perpetuò, sed temporarie exclusæ reperiuntur, & aliquo tempore, & loco vocatæ censeri possunt, suspensâ solummodò earum vocatione, ut alii ipsis præferantur, secundum *Gabriel. consf. 132. num. 46. lib. 1.*, *Rota coram Burat. dict. decis. 272. num. 17. in fin., & in rec. decis. 462. num. 16., & 17. part. 14.*

Hæc tamen rationum momenta, quæ suadent omnimodam purificationem, & expirationem Fideicommissi ordinati anno 1627. à Joanne de Carolis in persona P. Archangeli, non videntur pari modo locum sibi vindicare posse

quoad

quoad alterum fideicommissum conditum anno
45 1650. à Josepho de Carolis, is enim, ut constat
ex ejus testamento, non adeò à fœminis abhorruit, ut illas perpetuò excludere voluisse affirmari possit, eas quippè unà cum masculis heredes instituit, & licèt posteà tacitas, & contentas esse voluerit de eo, quod ipsis prò dote relictum fuerat à Bartholomæo ejus Patre, ordinando successivè fideicommissum restrictum ad lineam masculinam, eà tamen deficiente, fœminas expresse invitavit ad usumfructum una cum ejus fratre, posuitque in conditione etiam lineam fœmininam ad effectum excludendi erectionem Canonicatus, quam in defectum utriusque lineæ tàm masculinæ, quàm fœmininæ injunxerat dicto ejus fratri: Unde perpetua fœminarum exclusio in isto fideicommisso frustra sustineri contenderetur, per ea, quæ tradit *Peregrin. consf.159. num.5. lib. 5., bon.mem. Ansald. dict. addit. ad decis.46. num.30., Rota in Romana Primogenituræ de Fabiis 12. Decembris 1707. §. Quod verò coram bon. mem. Omanna, in Assisien. Immissionis 17. Decembris 1708. §. Nilque turbat cum seqq. coram Emo D. Card. de Poligaac., & in Sutrina immissionis super fideicommisso 19. Aprilis 1709. §. Minime atteutá, & §. Repetita verò coram bon mem. Molines.*

Verum discursus, & rationes istæ applicari
46 minimè posse videntur nostræ hypothesi, quia
nulla fœmina supervixit P. Archangelo, in quo proindè tamquàm ultimo vocato universa Bona dictis fideicommissis obnoxia libera remanserunt *ad Text. in leg. qui solidum §. penultim.ff. de legat.3., Andreol. contr.344. num.4. & 18., Peregrin. de fideicomm. art.52. num 2., Rota coram Pentinger. decis.221. num.27., & decis. 612. nu. 2., & decis.711. num.1. part.18., & decis.20. nu. 13. & seqq. pars. 19. rec.*, tametsi ex illis postremo loco demandata videatur erectio Canonicatus in Cathedrali Ecclesia Placentiæ: quia cum onus dictæ erectionis injunctum legatur Zanettino fratri Testatoris in eo dumtaxat casu, quo ipse supervixisset omnibus vocatis de linea tum masculina, tum fœminina ejusdem
47 Testatoris, ibi = *deficiente lineâ meá tam masculinà, quàm fœminina supervivente dict. Rev. D. Zanettino, volo manda, & ordino, quod dict. Rev. D. Zanettinus debeat, & ità eum gravo, ad erigendum, & constituendum super bonis, & hereditate &c. Canonicatum in Cathedrali Ecclesia Placentiæ &c.* =, certè, quoties casus ille superviventiæ Zanettini non evenit, demandata erectio locum habere non poterat, quippè, eo non purificato, evanuisse dicitur perindè ac si numquam ordinata fuisset, ut in terminis piæ causæ
48 substitutæ, quod substitutio facta in casu superviventiæ evanescat, & inutilis reddatur eveniente opposito casu præmorientiæ, docuerunt *Balduc. ad Romon. in observat. ad cons.29. nu.32. in fin., Gratian. disceptat.747. num.22., Urceol. consult. forens.82. num.37., Rota apud ipsum in dict. consult.82. num. 92. & seqq., coram Priol. decis.138. num.25., coram Carill. decis.183. num. 16. & seqq., in rec. decis.154. num.23. part.13., decis.536. num.172. part.14., & in Senogallien. Immissionis 18. Novembris 1712. §. Et efficacia coram Illustrissimo Falconeria Almæ Urbis Gubernatore.*

Firmato autem, quod Bona dictis fideicommissis obnoxia in hereditate P. Archangeli libera remanserint, inquirendum modò est, cui-
nam de jure competat successio in dicta here- 49
ditate, an videlicet Monasterio, vel potius Ecclesiæ Parochiali Sarmati? Supponitur, jus spoliorum in Bonis hujusmodi alioquin speciali-
ter inductum favore Rev. Cameræ Apostolicæ 50
per Pontificias Constitutiones, locum minimè
habere in Diœcesi Placentina; procedendo ita- 51
que cum hoc supposito, quod tamquam Rev. Cameræ Apostolicæ, & Fisci Advocatus, nec admitto, nec reprobo, quatenus verum sit, & præcisivè à peculiaribus Constitutionibus spolium favore Rev. Cam. Apostolicæ inducentibus, quæstionem hanc redigendo ad regulas juris communis, hæ favere videntur Monasterio,
cui exploratum est quæsitum censeri omne id, 52
quod Monacho acquiritur per *Text. in Authen. ingressi Cod. de sacros. Eccles. cap. Exiit §. Adhæc de verbor. signif. in 6., Gloss. in Extravag. quia quorumdam eodem tit. verb. reservatum lit. C.*, & docuerunt *Merend. contr. jur. lib. 4. cap. 7. num. 3. & seqq., Pilaja decis. Pontific.12. num.11. lib. 1., Rota coram Bich. decis. 81. num.7., coram bon. mem. Emerix jun. decis.1178. num.1. & seqq., & num.7., cum aliis apud Paulus. dissert.36. art.2. nu. 140., Rota in Romana Pecuniaria, seù Locorum Montium 15. Januarii 1706. §.3. coram bon. mem. Muta*, & in terminis Canonici Regularis, *Jas. in Auth. ingressi num.24. circa med. vers, & in istis Canonicis Cod. de sacros. Eccles., Rota coram Cavaler. decis.606. num.2.*

Et licèt hoc procedere dicatur solùm in quæ-
sitis durante permanentia in Religione, seù Mo- 53
nasterio, at non etiam in iis, quæ à Monacho acquiruntur post ipsius promotionem, seù translationem ad aliquam Ecclesiam secularem, hæc
namque Ecclesiæ, non Monasterio acquiri ex- 54
presse sancitum est in *Canon. statutum 18. quæst. 1., & in cap. cum olim 14. §. Præterea de privileg.*, ubi præcisè de Canonico Regulari, & docent communiter *Bald. in Authen. licentiam Cod. de Episcop. & Cleric., Trentaciuq. cons. 28. lib.2., Barbos. de jur. Eccles. lib.1. cap. 42. à nu. 241.*, ubi ità decisum refert à *Rota*, *& de potestat Episcop. allegat. 114. nu.20. & 28., Marta de Jurisdict. part.4. cas. 10. num.5., Noguerol. allegat.26. num.156. & seqq., Capon. discept.97. num.13., & discept.138. num.31 & seqq., R.P. D. Petra ad Constitut. XI. Clementis IV. num. 6., & 7., & pluribus seqq., & num.25. & seqq.*, ubi agendo de hereditate, sivè fideicommisso in spe competente ante promotionem Regularis, & post promotionem purificato, concludit, quod, = *licèt posset dici deferri Monasterio, cum per professionem omnia jura sint translata in illud, tamen certius est acquiri Ecclesiæ, quia attendi debet tempus spei deductæ ad actum, nam ea favore Monasterii evanescit, ex quo talis persona desinit esse ejus-*

55 *ejusdem filius* = adducens etiam resolutionem *Sac.Congregationis Concilii in una Neapolitana 3. Decembris 1639.*, cujus verba refert sub *nu.34.*, idemque favore Ecclesiæ repetit *num.35. 37., & 39.*, & consonant *Lucarin. de Episcop. Regular. cap.2. num.221.*, *Tamburin. de jur. Abbat.tom.3. disput.3. quæst.9. num.8.*, *de Luc. ad Gratian. discept.363. num.31.*, *Capye.latr.decis.193. nu.31.*, *Fontanell.decis.226. num.25.*

Attamen communis isthæc Doctorum opinio favens Ecclesiæ, & non Monasterio, licèt in suo
56 casu vera, non videtur indistinctè, & absolutè recipienda, sed ità intelligenda est, ut nimirum procedat quoad adquisita per Regularem translatum ad Ecclesiam secularem ex reditibus ejusdem Ecclesiæ, juxtà firmata per *Bartol. in leg. servus communis ff. de stipul. serv.*, *Navar. comment.4. de Regular. nu.69.*, *Layman.Theolog. moral. lib.4. tract.5. cap.7. num. 18.*, *Less. de justit., & jur. lib.2. cap.41. dub.11. nu.92.*, *Sanchez ad precept. Decalog. lib. 7. cap.32. num.76.*:
57 quod verò attinet ad Bona aliundè delata, tunc demum locum sibi vindicet, quando agitur de Regulari per promotionem ad Ecclesiam secularem plenè subtracto à subjectione, & obedientia proprii Monasterii, & superioris Regularis, adeòut nullam amplius habeat communionem cum Religione, aut dependentiam ab illa, in quibus sanè terminis loquuntur, & intelligendæ videntur Auctoritates supra citatæ in §. *Et licèt*, dum quæstionem agunt de Regulari, seù Monacho facto Episcopo, qui ratione
58 Dignitatis, ad quam evectus est, remanet perpetuò exemptus, & liberatus à jugo Monasticæ disciplinæ, absque ullâ prorsus dependentiâ, sivè communicatione cum Religione, ut præ cæteris observat *R.P.D.Petra in locis suprà proximè relatis*, & alii infrà citandi.

At, quando Monachus per promotionem ad Ecclesiam secularem solutus non est omninò à vinculo Religionis, sed adhuc cum ea communicat, manetque subditus aliquo modo Superiori Regulari, non est, cur in Bonis aliunde, quàm ex reditibus Ecclesiæ quæsitis succedere non
59 debeat Monasterium, cujus favore urget adhuc eadem ratio subjectionis, & communionis, quæ est causa acquirendi, ut post *Peregrin.consf. 105. num.6. lib.3.*, qui alios refert, tradit *Sadarin. responf.5. sub. num.34. vers. nulli dubium*, *Castropal. oper. moral. part. 3. tract. 16. disput. 3. punct 19. num.10.*, ubi, quod Monasterio ad adquirendum sufficit possibilis communicatio Regularis cum ipso, licèt actualis deficiat, & ità distinguunt *Bartol.in leg.1. §. si fructuarius num. 4., & in dict. leg. si servus communis, aliàs si communis servus 37. num.6. ff. de stipul.serv., & in leg. sed & si quis stipuletur §. Interdum ff. de usufruct., & Barbat. ibidem in addit.*, *Roman. in leg. si servus ejus, qui num.10. ff. de acquir. hered.*, *Angel. institut.de stipulat. servor.§. final.num.1.*, *Bald. in cap.in præsentia nu.16. de probat.*, *Ancaran. in cap. cum olim il 2. in fin.de privil.*, & alii apud *Tapia in Auth. ingressi verb. sua cap.6. n. 6. Cod.de sacrosf.Eccles.*, optimè *Sanchez ad præcept. Decalog. lib.7. cap.32. num.76.* ibi = *sed in tanta opinionum varietate, quando ex recepta consuetudine aliud non constat, placet sic distinguere; si Ecclesiæ illi præfectus Religiosus eximeretur integrè ab Abbatis obedientia, acquireret Ecclesiæ undecumque acquisita, quia cum nullam tunc habeat communionem cum Monasterio nil ei acquirit si verò manet subditus Monasterio, acquirit Ecclesiæ acquisita ex Ecclesiæ rebus, vel operis suis, aliunde verò quæsita acquirit Monasterio* = *Bellett. disquisit. Cleric. part.1. §.8. num.6.*, *Layman. Theolog. moral. lib.4. tract.5. cap.7. num.18.*, *Navarr. commen.4. de Regular. num. 69 Leonard. Less. de justit. & jur. lib.2. cap.41. dub.11. num.92.*

Porrò distinctio hæc omninò sequenda videtur tamquam verioribus fulcita rationibus, & 60
solidioribus innixa fundamentis; nam si acquisitio favore Monasterii pendet à subjectione, & obedientia Monachi, illiusque communione cum Religione, ut tradunt communiter Doctores, & præter mox citatos, advertunt *Noguerol. allegat. 26. num.206.*, *Bonacin. oper. moral. tom.1. tit. de Claustr.quæst.2 punct.9. §.4.difficult. 3. nu.16.*, & alii omnes, quot quot etiam in contrarium allegari possunt: nil proponitur, cur, manente in Monacho ad Ecclesiam secularem translato, eàdem causà subjectionis, & communionis cum Monasterio, idem quoque acquisitionis effectus favore Monasterii manere non debeat, ex suprà firmatis; hac igitur distinctione retentâ, ut in casu nostro rectè statui possit, utrum Ecclesiæ, vel Monasterio acquisita fuerint fideicommissa expirata in persona P.Ar- 61
changeli, inspiciendum est, num ille per promotionem ad Ecclesiam Parochialem Sarmati liberatus omninò dici possit à jugo, & subjectione Religionis, vel potiùs illi subjectus remanserit, & communicare cum illa continuaverit, quia in primo casu successio in dictis Bonis pertineret ad Ecclesiam; in secundo verò ad Monasterium, juxtà prænotatam distinctionem.

In hoc autem puncto ità communiter Doctores distinguunt: Nimirum aut Ecclesia pleno 62
jure subest Monasterio, & tunc Religiosus illi præfectus manet subditus Abbati; aut Ecclesia pleno jure pertinet ad Episcopum, & tunc Re- 63
ligiosus eximitur ab obedientia Abbatis, nullamque amplius retinet communionem cum Monasterio, quia tunc mutat subjectionem, transitque ab obedientia superioris Monasterii, ad obedientiam Episcopi *Can. ne prò cujuslibet 16. quæst. 1., & Canon. si quis jam translatus. 21. qu.2. cum aliis apud Chochier. de Jurisd. Ordin. in exempt. part.5. quæst.14. num.15. & seqq.*, *Emanuel Rodriguez. tom.1. quæst. Regular. quæst. 34. art.6.*, *Castropal. oper. moral. tom.3. tract.16., de stat. Religios. disput.4., de Vot. obed. punct.5. nu. 3.*, *Sanchez ad præcept. Decalog. lib.6. cap.6.nu. 36., & lib.7. cap.29. num.64., & cap.32. num.71. & 76.*, *R.P.D. Petra de Sac. Pœnitent. part. 1. cap. 14. num.6. & seqq.*, ideoque in hypothesi dicendum videretur, P. Archangelum uti promotum ad Ecclesiam secularem pleno jure subjectam Ordinario, solutum omninò remansisse

fisse à vinculo, & subjectione Religionis, cum
qua manendo in seculo cum habitu clericali,
nullam amplius communicationem habuisse vi-
detur, exemplo Episcopi, qui ob similem ratio-
nem ab omni prorsus subjectione, & commu-
nione Religionis sejunctus est, ex latè deductis
superioribus locis.

Verùmtamen veriùs crederem, P. Archan-
gelum à subjectione Religionis omninò solutum
dici non posse, & propterea successionem in
Bonis, de quibus agitur, spectare ad Monaste-
64 rium, quia certum est, Monachum quamvis
translatum ad Ecclesiam secularem, adhuc
manere verum Religiosum, & obligatum esse
ad observantiam regulæ in iis, quæ sunt com-
patibilia cum officio, vel Dignitate, ut de Epis-
65 copo testantur *Fab. de Anna cons. 45. a num. 84.*
Clar. in §. Testamentum quæst. 18. num. 7., *Molin.*
de Primogen. lib. 2. cap. 10. num. 28., *Cutell. de*
Donat. tom. 1. disc. 2. part. 3. num. 135., *& 150.*,
Marte de success. part. 4. quæst. 1. art. 4. num. 13.,
Bottiglier. de success. renunc. theorem. 73. num. 5.,
Fajard. in sua quæst. prò Episcop. Regular. in fin,
Suar. allegat. fiscal. à num. 25. & seqq., *Barbos.*
de potest. Episcop. part. 1. tit. 1. cap. 4. num. 15.,
& part. 3. allegat. 114. num. 105. & allegat. 144.
num. 58., *& vot. 101. num. 4.*, & de Parocho lo-
66 quuntur *Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 6. cap.*
6. num. 36., *Azor. lib. 12. instit. moral. cap. 19.*
quæst. 15., *Passerin. de stat. homin. quæst. 185. art.*
8. num. 280., *& seq.* & alii communiter cùm in
hoc eodem jure censendi sint Parochus, & Epi-
67 scopus, & habetur in *collectanea select. quæst.*
jur. quæst. 59. num. 13. tit. de Regul. jur., in præ-
cisis verò terminis Canonici Regularis ad Paro-
68 chiam secularem assumpti disponit Textus ex-
pressus in *Cap. quod Dei timorem 5. de stat. Mo-*
nach. verbis illis = *si annuendam duximus postu-*
latis, ut Plebani officium exerceat, si commodè fie-
ri poterit, unum Canonicum Regularem tecum ha-
beas ad cautelam, cujus in his, quæ sunt Dei,
& regularis observantiæ, tàm consortio, quàm
solatio perfruaris =; dum enim ibi fit mentio Re-
gularis observantiæ, apertè innuitur, Canoni-
cum Regularem non esse ab illa solutum per as-
sumptionem ad Parochialem, ut docet Glossa,
& omnes scribentes super *dict. capit.*, qui præ-
tereà id maximè confirmare videntur, ex eo,
69 quod ajunt, Canonicos hosce Regulares ad Eccle-
siam Parochialem promotos teneri ad gestan-
dum habitum, & ad habendum Socium sui Or-
dinis adinstar aliorum Regularium, ut agendo
70 de habitu in specie quoad Canonicos Regulares,
tradunt *Gonzalez. in dict. cap. quod Dei timorem*
de stat. Monach. sub num. 6., *Murg. de Benefic.*
quæst. 2. num. 277. juncto num. 259., *R. P. D. Pe-*
tra ad Constit. 2. Anastasii IV. sect. 1. num. 42.,
ubi, quod etiam in Indultis dispensationum re-
tentio habitus præcipi solet, & de socio respectu
71 eorumdem Canonicorum loquitur Textus su-
pracitatus in *cap. quod Dei timorem*, qui ità sum-
matur = *Canonicus Regularis potest præfici Eccle-*
siæ Parochiali etiam seculari, sed debet habere
socium secum sui Ordinis, si commodè fieri potest =

& ibi præceteris *Hostiens. num. 1. Abb. num. 12.*,
& plenissime *Gransaniet. num. 1.*, *& seqq.*, *& nu.*
8., qui plurimos etiam refert concordantes,
Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 6. cap. 6. nu. 39.,
Passerin. de stat. homin. quæst. 185. art. 8. num. 287.,
& generaliter de omnibus Religiosis, præter mox
citatum *Textum in cap. quod Dei timorem*, *est Te-*
xtus in cap. 2. de stat. Monach., quibus, præter
Doctores citatos, consonant *Emanuel. Rodriguez.*
quæst. Regular. tom. 1. quæst. 34. art. 6., *Murga de*
Benefic. quæst. 2. num. 277., loquentes etiam de
habitu, idemque in fortioribus terminis Episco-
pi Regularis quoad habitum sui Ordinis defe-
rendum, & quidem sub peccato mortali ex *Te-*
xtu in cap. Clerici 15. §. Pontifices de vit., & ho-
nest. Cleric. docuerunt *Div. Thom. 2. 2. quæst. 185.*
art. 8., *Sanchez. ad præcept. Decalog. lib. 6. cap.*
6. num. 22., *Peyrin. de subdit. quæst. 1. cap. 10. §.*
unic. vers. advertendum, *Lucarin. de Episcop. Re-*
gular. cap. 2. num. 326., *& seqq.*, *& nu. 351.*, *Pi-*
stach. de Vot. tract. 7. cap. 5. num. 11.

Ex his autem quamvis dicatur minimè infer-
ri subjectionem Religiosi Monasterio, sivè illius
superiori, cum stet benè simul, ut ille non de-
sinat esse Regularis, nec absolvatur à substan-
tialibus Regulæ, & nihilominus Prælato Regu-
lari non subsit, nec illi obedire cogatur, quia
votum obedientiæ translatum est ad alium Su-
periorem, qualis respectu Episcopi est Summus
Pontifex, & respectu Parochi est Episcopus
Abb. in cap. quod Dei timorem num. 9. de stat.
Monach., *Henrich. Boich. ibidem num. 8.*, *Ho-*
stien. num. 9., *Faguan. num. 7.*, *idem in cap. in*
præsentia num. 70. de probat., *R. P. D. Petra de*
Sac. Pœnitent. part. 1. cap. 14. num. 6., *cum seqq.*,
attamen discursus iste locum sibi vindicare po-
test in Religioso facto Episcopo, cui ratione 72
Dignitatis, quæ illum reddit digniorem, & ma-
jorem constituit suo Prælato Regulari, minimè
congruit, imò repugnat subjectio eidem Præ-
lato, & disciplinæ, ac pœnis indictis à Regula
Sanchez. ad præcept. Decalog lib. 6. cap. 6. nu. 17.
ibi = *at dedecet Dignitatem Episcopalem, ità eum*
ad ejusmodi obligari, ut si egrediatur subjectus sit
pœnis: hoc enim minimè convenit Magistris perfe-
ctionis, quales sunt Episcopi, sed discipulis solis
Prælato subjectis &c. = Aliter verò res se habet 73
quoad Regularem effectum simpliciter Paro-
chum, quia cum Parochus nec Prælaturam,
nec Dignitatem obtinere dicatur *Sanchez ad*
præcept. Decalog. lib. 6. cap. 18. num. 28., sed sit
purum instrumentum in Cura animarum, non 74
dedecet, eum esse subjectum pœnis Regulæ, ut
inquit *Passerin. de stat. homin. quæst. 185. art. 8.*
num. 282., optimè *Sanchez dict. cap. 6. num. 36.* ibi
= *credo, eum teneri debito legali, subjacereque*
pœnis Regulæ, quia in Parocho non militat ratio,
quam de Episcopo tradidimus num. 18., *& 19.*, *ut*
eum a pœnis, & obligatione legali eximamus, ut-
potè qui non est in statu Magistri perfectionis con-
stitutus, nec omninò a jugo Monasticæ Regulæ ab-
solutus = *Murga de benefic. quæst. 2. num. 289.*,
indeque fit, quod, si deponat habitum Religio- 75
nis, incurrat excommunicationem *cap. 2. ne Cle-*
ric.

rici vel Monachi in 6., ut benè docet Div. An-
76 tonin.3.part.tit.16.cap. 5. in fin. princip., Silvest.
verb. Relegio 7. quæst. 11., & deposito officio
Parochi, redire tenetur ad suum Monasterium,
& obedire Superiori Regulari instar cæterorum,
quia exemptio illius non est ratione alicujus Di-
gnitatis, ut in Episcopo, & Cardinalibus, sed
ratione solius officii, quod tunc cessat, ut ad-
monet Sanchez loc. supra citat., & Passerin. dict.
quæst.185.num.284.

Nil proindè refert translatio voti obedientiæ
ad alium Superiorem, quia non semper ista
translatio secumfert omnimodam exemptionem
ab obedientia Superioris Regularis, sed eam
tunc demùm inducit, quando talis obedientia
incompatibilis est cum Dignitate Promoti, ut
77 contingit in Episcopo, qui nec etiam volens,
potest se subjicere Superiori Regulari propter
Dignitatem, quam retinet, etiam deposito E-
78 piscopatu, cujus ratione cum Papæ immediatè
subjiciatur, non decet, eum alteri Prælato
subesse, nec potest huic prærogativæ renun-
79 ciare, quæ Dignitati, non sibi concessa est Pas-
serin. dict. quæst. 185. art.8. num.186., cum igi-
tur hujusmodi incompatibilitas cesset in Paro-
80 cho, in quo nulla Dignitas consideratur, sed
purum officium; translatio Voti obedientiæ
quoad ipsum inducit quidem illius subjectio-
81 nem Episcopo ratione curæ, sed non importat
omnimodam exemptionem à Prælato Regula-
ri, quia absonum non est, quod Religiosus Pa-
rochus subiit Episcopo in iis, quæ respiciunt
curam animarum, & Prælato Regulari subje-
ctus sit quoad ea, quæ pertinent ad Monasti-
cam disciplinam, juxtà notata per Emanuel in
verb. Religio num.32., Frass. de reg. Patronat.
Indiar. cap.64. num.28., & seq., Murg.de Benefic.
quæst.2. num.63. & num.274., & conferunt tra-
dita per Sanchez ad præcept. Decalog. lib. 7. cap.
29.num.142., Pyrr. Corrad. in prax. dispens. A-
postol. lib.6. cap. 1. num. 22. & seqq., ubi refert
formulas dispensationum, quæ concedi solent
82 Regularibus ad Ecclesias Curatas assumendis, ex
quibus patet, eas non concedi, nisi cum De-
creto retinendi habitum Regularem, & redeun-
83 di ad claustra ad nutum Superioris Regularis,
quod demonstrat subjectionem, optime Rimi-
nald. jun. consil.301. num.37., & cons.342.nu.16.,
& comprobatur exemplo Regularis Parochi Ec-
clesiæ suo Ordini subjectæ, quem certi Juris est
84 subesse Episcopo in respicientibus Curam Ani-
marum, in reliquis verò Abbati, ex latè de-
ductis per Murgam dict. quæst. 2. num. 242., &
pluribus seqq., & passim apud alios.

Fortius verò hæc urgent in casu nostro, quia
85 major quædam subjectionis ratio consideranda
est in Canonicis Regularibus, quæ non viget in
aliis Monachis: Alii enim Monachi sinè dispen-
satione Apostolica ex suo instituto sunt inca-
86 paces quorumcumque Beneficiorum secularium
Pyrr. Corrad. in prax. dispensat. Apostol. lib.6.
cap. 1. nu.2., Solorzan. de jur. Indiar. lib.3. cap.
16. num.2., Tamburin. de jur. Abbat. tom. 3. dis-
put.9. quæst.2. num.4., & 6., ubi plures allegat,
plenè Frass. de reg. Patron. Indiar. cap.51. nu.34.
& seqq., referens constitutiones, & Decreta
Pontificia expressè prohibentia collationem Be- 87
neficiorum secularium etiam Curatorum Re-
gularibus Rota in Firmana Jurisdictionis 10. Maii
1700. §. Solùmque cum seqq. coram bon.mem. Mo-
lines, decis.40. post Monacell. formular.legal.part.
2., quippè de jure secularia Secularibus, Re- 88
gularia Regularibus conferenda sunt cap.cum de
Beneficio 5.de Præbend. in 6., Tondut. resolut. Be-
nefic. part. 3. cap. 109. num. 6., cum aliis apud
Frass. dict. cap.51. num.61., Rot. coram Mantic.
decis.68. num.5., coram Cavaler. decis.80. num.1.,
coram Pen. decis.443. in fine, coram Seraph. dec.
287. num.4., decis.1165. num.12., & decis. 1305.
num.4., ideoque Regularis obtinens Beneficium
seculare cum dispensatione facit actum con- 89
trarium, & incompatibilem cum proprio Insti-
tuto, quâ ratione ab illius observantia, & ab
obedientia Superioris Regularis solutus videri
potest, quia non habet obligationem servandi
disciplinam Regularem extrà Claustra, ut ob-
servat Bardon. oper. moral.tom.4.tract. de præced.
Canonic.Regular.cap.7.argum.10.in fin.

At longè diversa ratio est in Canonicis Regu-
laribus, isti enim dicuntur Beneficiarii, Azor. 90
Instit. moral. part.2. lib.3. cap.26. col. 2. lit. D. in
fine, & de jure, atque ex eorum instituto sunt
capaces quorumcumque Beneficiorum secula- 91
rium, præsertim Curatorum absque ulla dispen-
satione Apostolica, ad Text. in Cap. quod Dei ti-
morem de stat. Monachor. ubi Abb. quæst. 70.,
Gonzal. num.5., Covar. in cap.2. num.3. de Testa-
ment., qui, dicunt, hanc esse communem opi-
nionem Felin. in cap. in nostra nu.40. de rescript.,
Barbos. in cap. possessiones 10. num. 4. de reb. Ec-
cles. alienand. vel non, Sadarin. resp. 43. num.
41., Paris. de resignat. lib.4. quæst. 5. num. 4. in
fin., & firmavit Rota decis.5. num.2. de Jurepa-
tron. in nov., coram Mantic. decis.48. num.2., co-
ram Serapain. decis. 1269. num. 1. & 2., & latè
tuentur Pennot. lib.3. Histor. Canon. Regular. cap.
72., Bordon. oper. moral. tom.4. tract. de præced.
Canon. Regular. cap. 7. tit. de jur. Paroch., Vi-
vian. de Jurepatron. lib.6. cap. 2. in addit. num.
47., Tamburin. de jur. Abbat. tom.3. disputat.9.
quæst.8. num. 21. cum seqq., Gonzal. ad regul. 8.
Cancellar. Gloss.7. num.33. vers.ceterum, ubi in
secunda editione sui operis corrigendo ea, quæ
in priori editione dixerat respectu Canonicorum
Regularium de necessitate obtinendi dispensa-
tionem Apostolicam, amplectitur sententiam il-
lis favorabilem Murg. de Benefic. quæst.2. a num.
249. usque ad 259. allegans etiam decis. 10. nu.
9. & decis. 11. nu.4. impress. post sua commentar.,
in quibus explicatur contrarium Decretum san.
mem. Gregorii XIII., ut benè etiam illud decla-
rant Pennot., & alii mox citati.

Inde autem sequitur, quod Canonici Regu-
lares acceptando Beneficium seculare non di-
cuntur deflectere, aut eximi à proprio Instituto 92
Regulari, quinimò illud exercere, ad notata in
puncto per Bordon. d. cap.7. argum. 9. & 10., &
idcircò, integrâ in ipsis manente observantiâ Re-

gulæ, & proprii Instituti, subjectio quoque
93 Prælato Regulari manere debet in iis, quæ
officium Parochi non respiciunt, cum nulla in
his terminis considerari possit incompatibili-
tas, propter quam cessare debeat dicta subje-
ctio, quam non tollit exercitium Curæ, idem
propterea cum non operetur, ut liberati cen-
seantur ab observantia Regulæ, ad quam per
professionem adstricti reperiuntur, eos nec
etiam eximit ab obedientia, quam Superiori
Regulari exhibere tenentur, ut præcisè loquen-
do de Canonicis Regularibus dixit *Rota in una*
Vratislavien. Manutentionis 22. Junii 1703.
§. Multòque magis coram R̃mo Lancetta Decano.
Quamobrem justâ ratione Summus Pontifex *Be-*
nedictus XII. speciali sua *Constitutione*, quæ est
in ordine *la 6.*, & incipit *Ad decorem Bullar.*
tom.1. fol. mihi 259. præcepit Canonicis Regu-
94 laribus qualiacumque Beneficia, etiam Sedis
Apostolicæ auctoritate, vel Legatorum ipsius
obtinentibus, obedire Superioribus Religionis,
ipsorumque subesse correptionibus, ordinatio-
nibus, punitionibus, & statutis, ut disertè le-
gitur sub *§. 32. d. Constitutionis*, quæ cum uni-
versaliter loquatur, omnia Beneficia tàm Re-
gularia, quàm Secularia complectitur, nec ad
Regularia dumtaxat restringi valet, præsertim
95 quia de iis supra in *§§.* antecedentibus disposi-
tum est *Abb. in d.cap. Quod Dei timorem nu.9.*,
Sanchez. ad præcept. Decalog. lib.6. cap.6. in fin.,
& ita *hanc Constitutionem* intelligit *Bordon.in sua*
allegatione apologetica pro Canonicis Lateranen-
sibus cap. 7. argument. 3. num. 44. impress. in fin.
tom. 4. Oper. suar. Quæ demum eorum subjectio
96 Superiori Regulari confirmatur ex formula Pro-
fessionis ab ipsis emitti solita, quam refert *Bor-*
don. tom. 3. resol. 92., in ea quippe promittunt
Abbati perpetuam obedientiam usque ad mor-
tem, ideòque intelligi debet etiam in casu, quo
provisi sint de Beneficiis Secularibus, quorum ca-
97 paces sunt ex proprio Instituto, & absque ulla pe-
nitus immutatione Regularis disciplinæ, quin-
immò cum illius perfectione, & adimplemento,
quod præcipuè respicit subjectio, & obedientia
debita Prælato Regulari, ut benè hos Canonicos
distinguendo ab aliis Religiosis, declarat *Bordon.*
d. cap. 7. argum. 10. per tot.

Idque sane in casu nostro agnovisse videtur
Sac. Congregatio Episcoporum, & Regularium,
dum non semel, aut bis, sed decies requisita à
P. Archangelo pro facultate testandi, semper
rescripsit pro informatione Procuratori Genera-
li Religionis, non autem Ordinario Loci, & re-
luctante Procuratore Generali, nunquam ille po-
tuit petitam facultatem obtinere; & rectè qui-
dem hæc illi denegata fuit, nam ejus Bona jam
Monasterio quoad proprietatem quæsita erant:
cum ipse nunquam à corpore Congregationis
sejunctus dici posset, sed adhuc manente sub
jurisdictione sui Abbatis, eò quod per promo-
tionem ad Beneficium seculare nullam Dignita-
tem, aut Prælaturam secumferens effectus non
98 fuerat instar Clerici secularis ab obedientia
Abbatis exempti, sed solùm habilitatus cense-
batur, ut degere posset extrà Claustra *Berous in*
cap. in præsentia num.549. de probat., *& cons.26.*
num.18., *& seqq. lib.1.*, *& inter suas quæst. fa-*
miliar. quæst.83. num.6., *Riminald. Jun. cons.341.*
num. 30., *& plurib. seqq.*, *& num. 72.*, *& cons.*
342. num. 12., *& seqq.*, *& num. 33.*, *& seqq.*,
Gobb. consult. decis.13. num.24., *Sanchez. in præ-*
cept. Decalog. lib.7. cap 32. num.81.

Ex quibus profectò arguere sic licet; nimi-
rum. Aut verum est, quod generaliter omnes
Regulares provisi de Beneficiis Curatis, etiam
secularibus manent subditi proprio Superiori
Regulari, eò quod in istis cesset illa ratio incom-
patibilitatis, quæ consideratur in Episcopo, ex su-
pradictis, & id æquè procedere debet etiam in
Canonicis Regularibus, qui æquiparantur Mo- 99
nachis, & eodem jure cum illis censendi sunt,
juxtà *Text. in d. cap. quod Dei timorem* ibi = *qui*
etsi à Sanctorum Monachorum consortio non puten-
tur sejuncti &c = *de stat. Monach.*, *Rot. coram Ca-*
valer. decis.606. num. 2., maximè illi nostræ
Congregationis S. Salvatoris, de quibus in spe-
cie loquitur *Card. de Luc. de præemin. disc. 24.* 100
num.3., *de Regular. disc.36. num.10.*, *Monacell.*
in formular. in appendic. ad tom. 1. in Decret. de
Canonic. Regular. fol. 316. Aut verò respectu ce-
terorum Regularium dubitari potest, an post-
quam provisi fuerint de Beneficio aliquo Cura-
to, vigeat adhuc d. subjectio, & dubium om-
ne prorsus cessat quoad Canonicos Regulares,
ex specialibus rationibus eorum respectu urgen-
tibus, & superiùs expensis, & præsertim ex d.
peculiari *Constitutione san. mem. Benedicti XII.*,
quæ omnem penitus difficultatem in hoc puncto
submovere videtur.

Patet itaque ex his, quæstioni, ac Causæ, de
qua agitur, minimè applicari distinctionem su-
pra allatam inter Ecclesiam pleno jure subje-
ctam Monasterio, & aliam subjectam Episcopo,
pro dignoscendo nimirum quandonam Regula-
ris Ecclesiæ Parochiali præpositus, exemptus
dici debeat, vel non, ab obedientia Superioris
Religionis; illa namque etsi locum habere pos-
set in aliis Regularibus, in quibus, cum agitur
de Ecclesia Seculari pleno jure subjecta Episco-
po fortasse considerari valet exemptio ab obe-
dientia, & subjectione Prælati Regularis pro-
pter repugnantiam, & incompatibilitatem pro-
prii Instituti. Aliter tamen res se habet in Ca- 101
nonicis Regularibus, quorum respectu cessat
omnis repugnantia, & incompatibilitas Regu-
læ, & præterea concurrit specialis subjectio in-
ducta per d. *Constitutionem Benedicti XII.*, cui
quidem subjectioni secumferenti communionem
cum Religione nihil obesse potest permanentia
extrà Claustra, etiam in habitu Clericali, ex
qua arguebatur totalis sejunctio à communione
Religionis; quia sicut habitus non facit Mona- 102
chum, sed regulæ monasticæ professio *Sanchez.*
ad præcept. Decalog. lib.6. cap.8. nu.8., ita ad ef-
fectum communicandi cum Religione non est
necessaria delatio habitus, minùsque cohabita- 103
tio, & convictus, nam vivere in communi est
conditio accidentalis Religioni, ut ait *Suarez.*
de

de Religione tom. 4. tract. 9. lib. 1. cap. 7. num. 5.
verſ. conveniunt, *Sadarin. reſp.43. num. 40.*, ac
ideò vivens extra Monaſterium de licentia Su-
104 perioris, adhuc Monaſterio acquirit, quia ma-
net verus illius Religioſus, niſi ſit ſpecialiter
exemptus ab illius obedientia, ut docet *San-*
chez. ad præcept. Decalog. lib.7. cap.32. num. 60.,
& ſeq.

Fruſtrà verò affertur exemplum Epiſcopi,
cum magna inter Epiſcopum, & Parochum in-
tercedat differentia, ille enim in eo, quod reſpi-
cit communionem cum Religione, & obedien-
tiam Superiori Regulari, habetur perinde ac ſi
105 mortuus fuiſſet, propter videlicet Dignitatem,
quæ ipſum omnino, & perpetuò liberat à tali
ſubjectione, adeout nec etiam volens poſſit un-
quam ſub illa redire, ut ſuprà firmavimus. Et
hæc eſt ratio, propter quam Religioſus factus
Epiſcopus Eccleſiæ, non Monaſterio acquirit
hereditates, ſivè ſucceſſiones purificatas poſt
aſſumptionem ad Epiſcopatum, quia nimirum,
licèt Monaſterium haberet jus ad illas, tamen
hoc jus erat conditionale, & annexum perſonæ,
ac dependens à vita Religioſi, & ejus perma-
nentia in Monaſterio, quare, eo purificato poſt
aſſumptionem ad Epiſcopatum, non ad Mona-
ſterium pertinet, ſed ad Eccleſiam, quia ſequi-
tur perſonam, & reſpectu Monaſterii perſona
Religioſi habetur ac ſi mortua eſſet, ut benè
poſt alios explicant *Lucarin. de Epiſcop Regular.*
cap.2. n.23., *Paſſerin. de ſtat. homin. quæſt. 185.*
artic.8. num.200., quæ quidem ratio non militat
in ſimplici Parocho, præſertim ex Ordine no-
ſtro, qui reſpectu Monaſterii non habetur pro
mortuo, cum ad illud non ſolùm poſſit quando-
cumque, verùm, depoſito officio, omninò redire
106 teneatur *Sanchez. d. lib. 6. cap.6. num. 36.*, *Paſ-*
ſerin. d. quæſt.185. num. 284., quapropter ſem-
per retinere videtur cum Monaſterio communi-
cationem ſaltem habitualem, & poſſibilem,
107 quæ ſufficit ad effectum acquirendi eidem Mo-
naſterio *Caſtropal. oper. moral. part. 3. tract. 16.*
diſput.3. punct.19. num.10.

Nullo itaque pacto obeſſe poſſunt Jura, & au-
ctoritates in contrarium allegatæ, quibus tra-
108 ditur, Regularem promotum ad Eccleſiam Se-
cularem acquirere Eccleſiæ, non Monaſterio,
quia pleræque loquuntur in terminis Epiſcopi,
ut de eo ſunt *Textus in canon. Statutum 18. quæſt.*
1., *& in cap. Cum olim 14. §. Præterea de privi-*
leg., cum aliis ſupra adductis in *§. Et licèt*, &
ideò locum non habent in Parocho, ex rationibus
ſupradictis. Aliæ verò, ſi quæ loquuntur in ter-
minis Parochi Eccleſiæ Secularis, procedunt
cum ſuppoſito, quod ob talem promotionem
Regularis ſolutus penitus remaneat ab obedien-
tia, & ſubjectione Monaſterii adinſtar Epiſcopi,
quod vel nullo pacto ſubſiſtit, ex iis, quæ ſupra
latè demonſtravimus, vel ad ſummum locum
habere poteſt reſpectu aliorum Regularium,
109 non autem quoad noſtros Canonicos, in quibus
viget ſpecialis ſubjectio tum ratione Inſtituti,
tum ratione ſupradictæ Conſtitutionis Benedi-
ctinæ. Et demum, quando hæc omnia deeſſent,
exuberaret noſtro Monaſterio ſola conſuetudo,
& obſervantia, quæ adeſſe ſupponitur ejus fa-
vore ſuper jure faciendi ſpolium cujuſcumque 110
Canonici extrà clauſtra cum Beneficio Seculari
morientis ad excluſionem Eccleſiæ. Hanc enim
conſuetudinem etiam contrariæ auctoritates 111
præſervant, ut videre eſt apud *Leſſ. de Juſt.*, *&*
Jur. lib.12. cap.41. dub.11. num.89., *Sanchez ad*
præcept. Decalog. lib.7. cap.32. num.61. & 76.

Quæ cum ità ſint, & plenè his omnibus con-
ſtabilita videri poſſit ſucceſſio in Bonis, de qui-
bus agitur, favore Monaſterii, excluſà Eccle-
ſià Parochiali Sarmati; agendo nunc de tran-
ſactione inita à P. Archangelo cum ſororibus
anno 1702., dicimus, & ſuſtinemus, præju-
dicium nullum ex ea illatum fuiſſe Monaſterio,
jus enim illius in tranſactione deductum non
fuit, quin potiùs manifeſtè præſervatum vide- 112
tur, dum tranſactio inita apparet à d. P. Ar-
changelo = *a nome proprio*, *& ex propria perſo-*
na, *e non a nome di detta ſua Chieſa*, *o di altro*
Beneficio &c. = eademque continet ſolùm ceſ-
ſionem jurium ipſi P. Archangelo competen-
tium = *tali*, *e quali al medeſimo competono*, *e non*
altrimenti &c. = cum promiſſione evictionis
dumtaxat ex dato, & facto proprio, ideoque
habita videtur ratio ſolius perſonæ P. Archan-
geli, cum qua tranſactio expiravit, *Mangil. de*
evict. quæſt.11. num.20., certiùs, quia id ipſum
ſuadet tum conventio annuæ præſtationis re- 113
ſtrictæ ad vitam P. Archangeli, & ad ſolum ejus
commodum factæ, nihil penitùs reſervato fa-
vore Eccleſiæ, vel Monaſterii, tum etiam ani-
madverſio, quod tranſactio ſtipulata fuit abſque
Beneplacito Apoſtolico. Unde metiendo volun-
tatem à poteſtate, dicendum eſt, prò ſuo tan-
tum jure P. Archangelum tranſegiſſe, quia, ſi
etiam jus Eccleſiæ, aut Monaſterii in tranſa-
ctione comprehendere voluiſſet, aliquid etiam
favore illorum reſervari curaſſet, & Benepla-
citum adhibitum fuiſſet, ſinè quo tranſactio jus,
& vitam Tranſigentis excedere non poterat, 114
cap. veniens, *& ibi Gloſs. verb. confirmatum*, *&*
Abb. nu 2. de tranſact., *Rota coram ſan. mem. Gre-*
gorio XV. deciſ. 152. num. 1.

Quinimmò, quatenus etiam jus Monaſterii in
tranſactione deductum dici quoquomodo poſſet
(quod nullo pacto affirmari valet) illa in præ-
judicium ejuſdem Monaſterii ſuſtineri minimè
poſſet, quia cum P. Archangelus non haberet
plenum dominium dictorum Bonorum, ſed ea 115
tantùm ſibi quoad uſumfructum, Monaſterio
autem quoad proprietatem eſſent delata, per
Text. in Canon. ſtatutum 18. quæſt. 1. idque ra-
tione voti paupertatis prohibentis Religioſo ac- 116
quiſitionem dominii *Sanchez ad præcept. Deca-*
log. lib.7. cap.18. num.23., *& ſeqq.*, quod qui-
dem votum etiam Canonici Regulares emit-
tunt, ut apud *Tamburin. de jur. Abb. diſp. 25.* 117
quæſt.1. num.271., & eo minimè liberantur per
tranſlationem ad Eccleſiam Secularem, ut in 118
puncto Canonici Regularis probat *Text. in cap.*
cum olim 14. §. Praeterea de privileg., *Bordon. in*
Apologet. pro Canonic. Later. num.65., & gene-
rali-

raliter de aliis Regularibus *R. P. D. Petra ad*
Constitut. II. Clementis IV. num. 9., & pluribus
seqq. tom. 3., ac etiam alibi, & est communis
opinio recepta etiam per *Rot. decis. 115. num. 5.,*
& seqq. part. 4. tom. 2. rec. inde sequitur, quod
dict. P. Archangelus disponendo, & sibi præju-
119 dicando in usufructu, præjudicium nullum ir-
rogare potuit Monasterio respectu proprietatis,
quæ in sua potestate non erat, sed Monasterii,
benè *Capon. discept. 97. num. 14., Passerin. de*
stat. homin. quæst. 185. num. 202., & seqq., R.P.
D. Petra ubi supra num. 34. & seqq., Rota decis.
115. à nu. 9., & pluribus seqq. part. 4. tom. 2. rec.,
120 ubi etiam, quod tali casu Monasterium potest
agere pro immissione, *& leg. fin. Cod. de Edict.*
Div. Hadrian. tollen., non attentâ renunciatio-
ne, sivè repudiatione Monachi, quia licèt scrip-
ti heredis nomen propriè non obtineat, illud
121 tamen habet legis interpretatione, quæ idem
operatur, ut tradunt etiam alii mox citati, &
conferunt ea, quæ supra diximus in examine
tertiæ renunciationis, ubi concludenter proba-
vimus in Religioso defectum potestatis quid-
quam agendi in præjudicium Monasterii, etiam
quoad res ex persona sua Monasterio delatas,
122 quia cum omnia illius jura per professionem di-
rectè, & immediatè transierint in Monaste-
rium, nulla ampliùs apud Monachum rema-
net facultas de illis disponendi, adeout sivè re-
nunciando, sivè repudiando, sivè transigendo,
& his similia agendo, Monasterio nocere non
valeat, actus enim hujusmodi tamquam facti
super re non sua nullatenus subsistere valent,
123 nisi tendant in evidentem Monasterii utilita-
tem, cum Monachus habeat velle, & nolle in
utilibus, non verò in præjudicialibus, ex ibi de-
ductis.

Tantum verò abest, quod ulla Monasterii
utilitas in casu nostro adesse dici queat, ut po-
124 tiùs evidens illius damnum perspicuum fiat ex
eo, quod Monasterium nihil in dicta transa-
ctione recepit correspectivè ad cessionem Bono-
rum sibi competentium, nam promissa fuit so-
lum annua præstatio, ad vitam P. Archangeli,
absque eo, quod Monasterio post illius obitum
quidquam remaneret: Undè proculdubio ne-
dum deficit utilitas, sed è contra evidens dam-
num Monasterio ex dicta transactione illatum
fuit, ad tradita per *Rodoan. de reb. Eccles. non*
alienand. quæst. 20. num. 101., & seq., Rosa de
execut. liter. Apostol. cap. 4. num. 314., Rota co-
ram Bich. decis. 375. nu. 4., in rec. decis. 318. nu.
19., & seqq. part. 5. tom. 1., & per consequens
125 actus corruit ex defectu potestatis, maximè
quia res erat de jure jam purificato, & Mona-
sterio perfectè quæsito per aditionem P. Ar-
changeli, quæ inducta dicitur solà petitione
126 hereditatis *Bartol. in leg. gerit ff. de acquir. he-*
red., Mantic. de conject. lib. 12. titul. 11. num. 1.,
Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 100. num.
10., Crass. in §. Acquisitio hereditatis quæst. 7.
num. 4., Mart. de success. legal. parte 4. quæst. 14.
art. 2. per tot. Immò ex ipsa transactione; ut
probat *Card. de Luca de heredit. disc. 8. num. 4.,*
undè eò minùs illi præjudicare poterat, ex infrà
allegandis.

Quamvis reverâ aditio hujusmodi respectu
Monasterii necessaria non esset ad effectum ac- 127
quirendi hereditatem, cum Monasterium ex
se, & absque ullo factu Monachi, immò etiam,
eo inscio, & quod magis est, invito, & reluctan-
te illam adire, & capere possit, ad pleuè firma-
ta per *Capon. discept. 97. nu. 1., & pluribus seqq.,*
& præsertim sub num. 8. vers., & quod Monacho,
ubi quod, Monacho invito, & non adeunte,
Monasterium potest adire ipso mortuo vigore 128
primæ acquisitionis sibi factæ tempore ingres-
sus, cum omnia Jura Monachi acquirantur Mo-
nasterio, in quod transfertur voluntas, & po-
testas, nullâ habitâ ratione personæ ejusdem,
non omittendo, quod in omnem eventum Mo-
nasterio competat restitutio in integrum adver- 129
sus talem acquisitionem non factam, ut ex *Ca-*
pon., & benè etiam notat R.P.D. Petra ad Con-
stitut. 4. Innocentii IV. sect. 1. num. 29., & num.
37., ubi, quod Professus nequit aliquo modo
præjudicare successioni debitæ Monasterio ex
ejus persona, cum in hac nullam habeat, nec 130
potestatem, nec voluntatem, & rursus ad *Con-*
stitut. II. Clementis IV. num. 35., ubi quod post
aditionem & sic post jus Monasterio perfectè
quæsitum, certum est non posse præjudicare, 131
ut in specie dixit etiam *Rota decis. 115. num. 15.,*
& seqq. part. 4. rec. tom. 2.

Præter defectum utilitatis concurrit etiam
ad inducendam nullitatem dictæ transactionis 132
defectus Beneplaciti Apostolici, quod procul-
dubio requirebatur, tametsi ageretur de Bonis
nondum Monasterio incorporatis, *Add. ad Gre-*
gor. decis. 418. num. 17., Adden. ad Burat. de-
cis. 690. num. 18. in fin., Rot. coram Coccin. dec.
301. num. 1., & benè Monacell. in formular. Ec-
cles. tom. 1. tit. 5. formular. 15. à num. 21. & 22.
ibi = *Beneplacitum Apostolicum exigitur etiam in* 133
transactione, quâ ceduntur jura super Bonis præ-
tensis ab Ecclesia, quamvis illa non possideat, sed
aliquid aliud loco Bonorum recipiat = testans, hanc
sententiam sequutam fuisse Sac. Congregatio-
nem Concilii in *Asculana Beneplaciti 14. Fe-*
bruarii 1699., & reprobatos fuisse Doctores con-
trarium sentientes, & affert rationem, quia fa- 134
vore Ecclesiæ dominium Bonorum dicitur sta-
tim absque aditione in eam translatum. Qui
porrò Beneplaciti defectus eò fortiùs urget in
casu nostro, quia post toties P. Archangelo de-
negatam facultatem testandi, justâ ratione af-
firmare possumus, quod, si illud petitum fuisset,
Sacra Congregatio denegasset ob defectum uti-
litatis Monasterii, quod nihil per dictam tran-
sactionem recepit, eadem manifestè apparuis- 135
set illi damnosa *Corrad. in prax. dispensat. Apo-*
stolic. lib. 9. cap. 4. num. 20., Caval. decis. 46. nu.
164., Panimoll. decis. 135. nu. 31., Rot. dec. 206.
num. 5. & seqq. part. 16. rec., quamobrem nul-
litas ejusdem transactionis sinè utilitate Mona-
sterii, & sinè Beneplacito factæ in dubium re-
vocari non potest, *Turricell. de reb. Eccles. non*
alien. part. 1. cap. 1. num. 9.

Ea-

Eadem verò evitari nequit sub obtentu, quod
136 Monasterium foveret malum jus super Bonis
per transactionem dimissis, quo casu Benepla-
citum non requiri, dixit *Rota in Marsicana Ab-
batiæ 1. Julii 1720. §. Constabilito coram Rño
Crispo Archiepiscopo Ravennaten.*, quia de bono
jure Monasterii satis superque constat ex supra-
dictis, quibus demonstravimus, Bona, de qui-
bus agitur, pertinuisse ad P. Archangelum, non
curatis renunciationibus ab illo emissis, &, eo
superstite, Monasterio quoad proprietatem,
post illius verò obitum pleno jure quæsita fuisse.

Resolutis quinque prioribus Dubiis, reliquum
modò est, ut agamus de sexto, atque postremo
respiciente compensationem cujusdam crediti
reperti in hereditate P. Archangeli: cum annua
præstatione duplarum centum soluta eidem
P. Archangelo; suppositâ enim nullitate tran-
sactionis, cujus vigore soluta fuit dicta annua
præstatio, D. Comes Scottus petit, illam com-
pensari cum dicto credito ad effectum evitandi
illius solutionem; at paucis ab hoc dubio nos
137 expedimus, quia creditum hereditatis est cer-
tum, & liquidum, nullamque admittit exce-
ptionem, cum ipse Comes Scottus id fateatur
allegando compensationem, *Rota coram Ubag.
decis. 47. num. 4.*, *coram Bich. decis. 166. num. 2.*,
in rec. decis. 33. num. 2. & 3. part. 5. tom. 1., vi-
ce autem versâ debitum ipsius hereditatis de-
sumptum ex dicta annua præstatione ab Archi-
presbytero recepta, nullo pacto subsistit, quia
aut transactio est valida, & sustinetur, utpotè
facta super juribus tantùm Archipresbytero
competentibus, &, licèt, eo defuncto, resoluta
dicatur, locus tamen non est restitutioni dictæ
annuæ præstationis, quæ cum promissa, & re-
cepta appareat correspectivè ad cessionem ju-
rium dicto Archipresbytero competentium su-
138 per fideicommissis majorum, eo ipso, quod di-
cta cessio habuit effectum suum in vita ejusdem
Archipresbyteri, ad quam illius jura restringe-
bantur, ità etiam viceversà præstatio soluta ha-
buit suam causam correspectivam, & æquiva-
lentem, adeout indebitè soluta dici nequeant,
& consequentèr cessat illius repetitio, ad tradi-
ta, per *Pegas resol. for. cap. 7. num. 62. vers. li-
mita 14.*, *Rota coram Duran. decis. 159. sub num.
19. vers. in quo non agitur*, *coram Merlin. dec. 522.
num. 2.*, *in rec. decis. 117. num. 43. part. 12.*, *de-
cis. 128. num. 9. part. 15.*

Aut transactio est nulla ex eo, quod compre-
139 hendat etiam jus Monasterii, & nihilominus re-
stitutio nulla dictæ annuæ præstationis compe-
teret, quia Monasterium non transegit, nec
quidquam accepit, sed Monachus, qui non po-
tuit illi præjudicare, *Urceol. de transact. quæst. 89.
num. 25.*, *Rota coram Coccin. decis. 1767. num. 8.*,
id namque favore Ecclesiæ, & Minorum, quo-
140 rum jure censetur etiam Monasterium, rece-
ptum est, ut restituere non cogantur, nisi illud,
141 ex quo constet factos esse locupletiores, ut plu-
ribus adductis, in specie advertit *Urceol. de tran-
sact. d. quæst. 89. num. 7. & seq.*, *Rota coram Lu-
dovis. decis. 355. num. 7.*, *ibique Adden.*, *& co-
ram Arguell. decis. 18. num. 20.*, quæ quidem
locupletatio ab allegante alioquin probanda,
Surd. cons. 290. sub num 50., *Gratian. discept.
101. num. 8.*, *Cirocch. discept. 71. num. 53. in fin.*,
Rot. coram Arguell. d. decis. 18. num. 21., veri-
ficari nequit in casu nostro, eò quod Monaste-
rium, ut supra dictum est, nihil accepit, propte- 142
reaque palam inde fit, restitutioni locum non es-
se. Imo verò, quando etiam restitutio locum ha-
beret, fieri non posset sinè Beneplacito Aposto-
lico, optimè *Urceol. d. quæst. 89. num. 8.*, *Rot.
decis. 42. num. 15. part. 8. rec.*, *& coram bon. mem.
Emerix jun. decis. 1169. num. 7.*, admonendo præ-
terea, quod rationes hujusmodi satis essent ad
evitandam restitutionem annuæ præstationis 143
etiam in casu, quo transactio nulla diceretur
tamquàm facta ex falsa causa, nimirum cum
supposito quod renunciationes non obstarent
P. Archangelo ad effectum succedendi in fidei-
commissis, de quibus agitur, quando, ut conten-
dit D. Comes Scottus, verè illi obstabant. At
quia reverà nullitas ex isto capite non subsistit,
cum, ex suprà firmatis, plenè demonstratum
sit, renunciationes P. Archangelo non obstare;
ideo superfluum duximus de hoc secundo nulli-
tatis casu pleniùs agere, putantes sufficere in-
nuisse pauca hæc, ex quibus perspici satis po-
test, quod, aut nullum existit debitum Mona-
sterii, cum quo compensatio fieri debeat, aut,
cum illud saltem valde turbidum sit, & altio-
rem indaginem requirens, adeout frustra alle-
getur compensatio cum credito liquido, & cer- 144
to, nullamque exceptionem admittente, per
Text. in leg. final. Cod. de compens., *Surd. decis.
184. num. 6.*, *Rot. Florent. apud de Comitib. dec. 10.
num. 24.*, *Rota nostra coram Bichio decis. 23. n. 19.,
& seqq.*, *coram bon. mem Emerix jun. decis. 64.
num. 6. & 7.*, *& coram Emerix jun. decis. 155.
num. 35. & seqq.*, nemo enim compensare po- 145
test, quod sibi non debetur *Rot. decis. 239.*, *&
decis. 338. utrobique num. 7. part. 10.*, *decis. 217.
num. 7. part. 14.*, ubi, quod compensatio non
potest allegari contra non Debitores, *decis. 338.* 146
num. 9. part. 18. tom. 1., *& decis. 380. num. 32.
part. 19 rec.*, sivè quod dubium est, an sibi de-
beatur, *Rot. decis. 106. num. 15. part. 12. rec.* 147

Donationis.

Donatio facta sub conditione, ne illa evulgetur ante Donatoris obitum, neve molestiæ inferantur certis personis, si ex facto, aut culpâ Donatarii, vel alterius cujuscumque evulgetur, vel molestiæ inferantur, in irritum cadit. Donatio quando conditionalis potius, quàm modalis censenda sit, copiosè hic disputatur. Quando item pura, & simplex, an potius ex certi Matrimonii causâ dici debeat? Donatio in eo, quod excedit quingentos aureos, nisi insinuata fuerit, aut insinuationis legibus sub jurisjurandi religione renunciatum sit, viribus caret. Juramentum non importat clausula *& in fede*. Testimonium Ma-
tris

tris filiæ non prodest pro captando donationis emolumento.

VOTUM XXXVII.

1 *Donans rei suæ, quam velit legem, dicere potest.*

2 *Et, si lex non servetur, potest repetere id, quod donatum est.*

3 *Donatio facta eâ lege, ne ullo modo evulgetur, neve molestia inferatur certis personis, in irritum cadit, si patefiat, & in carcerem conjiciantur personæ illæ.*

4 *Donatio, & alia dispositio sub conditione non inferendi molestias fit irrita, si inferantur.*

5 *A donationis commodo filia excludi non debet ex facto, & culpâ Matris.*

6 *Testimonium Matris prodesse filiæ pro consequenda amplâ donatione, absurdum est*, & num. 76.

7 *Testimonium Consanguineorum non recipitur, nisi sint extra tertium consanguinitatis gradum.*

8 *Silentium a Donatore anxiè indictum improbari nequit testimonio Matris contrarium adfirmantis pro Filia donataria.*

9 *Conditio ne potius, an pœna sit, Testatoris voluntas spectanda est.*

10 *Conditionem voluntas facit, non sermo.*

11 *Disponentis voluntas potius, quàm verba spectanda sunt.*

12 *Dispositio conditionalis potius, quàm pœnalis censenda est.*

13 *Nomina demonstrant voluntatem dicentis.*

14 *Donatio iis conditionibus alligata censenda est, quas ferunt verba.*

15 *Dictiones* = se, & dato chè = *conditionem exprimunt.*

16 *Conditio apposita ademptioni, vel in quacumque dispositionis parte conditionalem efficit dispositionem*, & num. 18.

17 *Sub conditione ademptum, sub contraria conditione datum intelligitur.*

19 *A conditione ademptioni donationis posita pendet ipsius donationis effectus, vel annullatio.*

20 *Heres sub conditione institutus, eâ pendente, hereditatem adire non potest.*

21 *Etiamsi conditio adjecta fuerit ademptioni hereditatis.*

22 *Conditionalis donatio est, si effectum sortiri debeat post obitum Donatoris, &, eo vivente, implendæ sint conditiones donationi adpositæ.*

23 *Pœna, & privatio locum, non habent, nisi post quæsitum emolumentum.*

24 *Conditionem præsefert exclusio ante adquisitionem facta.*

25 *Conditionem exhibet onus, quod injungitur ante quæsitum emolumentum*, & num. 27.

26 *Excipe, nisi plures & validissimæ præsumptiones contrariam Disponentis voluntatem ostendant.*

28 *Onus, quod præcipuè respicit favorem Donantis, & suæ voluntatis implementum, flectitur in conditionem.*

29 *Pœna non est annullatio actus in favorem alterius.*

30 *Pœnalis non dicitur dispositio sub conditione resolutivâ in favorem certæ personæ*, & n. 32.

31 *Adquisitum sub conditione resolutivâ non dicitur simpliciter adquisitum.*

33 *Pœnalis non dicitur conditio respiciens favorem tertii, quamvis Testator usus fuerit verbis* = sub pœnâ privationis =.

34 *Disponens sub conditione faciliùs, quàm sub pœnâ finem suum consequitur.*

35 *Ad pœnam infligendam jura cautè procedunt.*

36 *Pœnæ excusatio rarò deficit*, & num. 39.

37 *Conditionalis dispositionis argumentum est enixa voluntas Disponentis, ne filii molestias recipiant.*

38 *Conditio nihil requirit, præter nudum, ac simplex inadimplementum.*

40 *Pœnalis dispositio dici nequit, quæ injuncta non est Donatariæ.*

41 *Pœna non est, si desit crimen.*

42 *Delictum non est, ubi nullum præceptum, aut prohibitio.*

43 *Aretini theorica in* l. Titia centum ff. de verb. oblig. *locum habet, quoties institutio sit, vel onus impleri debeat post quæsitum emolumentum, vel contrariæ graviores non urgeant conjecturæ.*

44 *Conditione deficiente, non dicitur quis privari commodo donationis ex culpâ alterius.*

45 *Conditio a facto alterius dependens, cùm deficit, non dicitur substitutus privari ex culpa.*

46 *Conditione deficiente, etiam sinè dolo & culpa, corruit dispositio.*

47 *Conditio potestativa dependens ab alio, quàm Donatario, quoad hunc casualis dicitur*, & num. 49. & 52.

48 *Conditionis defectus, Disponentis consensum excludit.*

50 *Ex facto alterius quis exheredari, vel hereditate privari non debet.*

51 *Intellige, quando effectus vocationis non pendeat a facto alterius ante rem quæsitam.*

53 *Donatio fieri potest sub conditione, ut irrita fiat ex facto alterius.*

54 *In conditione pendente a facto alterius voluntas Disponentis, non culpa spectanda est.*

55 *Conditionis ad certas personas non directæ adimplementum respexit Donans, non personas, a quibus impleatur.*

56 *Conditionis impersonaliter adjectæ defectus irritam facit dispositionem, cujuscumque facto deficiat.*

57 *Respectus, quando ad rem fit, non curatur, a quo fiat.*

58 *Donatio non insinuata viribus caret in eo, quod excedit quingentos solidos.*

59 *Donatio nomen & essentiam ab insinuatione recipit.*

60 *Donationis actus nonnisi ex deliberata voluntate geri debet.*

61 *Donatio per apocam privatam facta, ab insinua-*

ſinuationis neceſſitate exempta non eſt , & num. 65.

62 *Sicuti aliæ in quovis ſcripturarum genere comprebenſæ* .

63 *Inſinuatione magis egent donationes in privata ſcripturo comprebenſæ* .

64 *Scripturæ privatæ ſuſpectæ ſunt*, & num.66.

67 *Donatio inter conjunctas perſonas graviorem babet ſuſpicionem* .

68 *Domeſticis fraudibus facilè quid fingitur* .

69 *Donatoris renunciatio legibus inſinuationis, non valet* .

70 *Niſi jurejurando munita ſit* .

71 *Inſinuationi renunciari etiam cum juramento non poſſe aliqui docent* .

72 *Juramentum non exhibet clauſula* = & in fede = .

73 *Donatio non inſinuata revocari poteſt* .

74 *Donatio facta contemplatione certi Matrimonii inſinuationem non exigit* .

75 *Donatio contemplatione Matrimonii dicenda non eſt, ſi in apoca donationis nulla de Matrimonio babeatur mentio* .

76 *Teſtimonium vitrici idoneum non eſt* .

78 *Donatio contemplatione Matrimonii dici nequit, ad quod impulit ſpes futuræ donationis abſque certo ſcientia rei donandæ, vel perſonæ donaturæ* .

79 *Donatio inſinuanda eſt, licèt fuerit cauſa impulſiva Matrimonii* .

80 *Donatio, ne inſinuatione indigeat, prima, & finalis eſſe debet Matrimonii cauſſo* .

81 *Donationis ſpes occaſionem præbens Motrimonio, ei tamen correſpectiva non eſt* .

82 *Donans ex libera ſui voluntate, & placito correſpectivam donationem excludit* .

83 *Donationem puram, & ſimplicem declarant verba* = ſponte &c., ac titulo puræ, & irrevocabilis donationis = , *& num.* 85.

84 *Verba* = ſponte, & ob amorem = *aliam donondi cauſſam excludunt* .

86 *Etiamſi in proemio donationis conſiderata fuiſſet conſervatio ſomiliæ Donatoris, vel contemplatio Matrimonii* .

87 *Donatio contemplatione certi Matrimonii non eſt, quæ vel alio, vel nullo Matrimonio ſecuto, effectum ſortita ſuiſſet* .

88 *Donatio contemplatione certi Matrimonii reſolvitur, eo non ſecuto* .

89 *Donatio, non adimpletis conditionibus, & ſeeuto etiam Matrimonio, defectura, contemplatione certi Matrimonii facta non eſt* .

90 *Correſpectivorum uno deficiente, alterum deficere neceſſe eſt* .

91 *Donatio poſt Matrimonium factu, contemplatione Motrimonii facta non eſt*, & num.93.

92 *Donationis cauſſa impulſiva eſſe poteſt Matrimonium antea contractum* .

94 *Donationem puram, & ſimplicem non excludit meritorum expreſſio, ſi adſint verba gratuitam donationem præſeferentia* .

NOBILIS vir Eques Hermannus donavit libras 10000. D. Annæ ex Autonio fratre prædefuncto nepti, ut ex apocha donationis his verbis conceptâ = *Io che ſcrivo, e ſarà di mia propria mano ſottoſcritta la preſente poliza, bò fatta, e faccio donazione irrevocabile* inter vivos, *che debba aver ſolamente luogo, e effetto, ſeguito l'ultimo mio paſſaggio, e morte, alla Signor' Anna figlia del quondom Signor' Antonio mio fratello di lire centomila moneta corrente, dichiaranda, ed ordinando, che dal mio Erede, ò Eredi dentro di quattro Meſi le ſiano ſenza ripugnanza, e contradizione veruna prontamente sborſote, perche così mi è parſo, è pare, m'è piaciato, è piace, obligando per l'adempimento di queſta mia volontaria diſpoſizione tutto il mio avere preſente, e avvenire, e gli miei Eredi, ò Erede, che ſono per chiamare, ò pure bò chiamati ad eſeguirla, e in caſo, che in qualunque modo, neſſuno ecettuato, faceſſero un minimo oſtacolo, li privo ora per all'ora della mia eredità, nè eſſendovene altro, ò altro in luogo loro, rimarrà iuſtituito il più proſſimo: intendo nondimeno, che queſto ſcritto debba tenerſi ſigillato con li due ſigilli con l'acca, come da me ſarà conſeguato alla Signora Doroteo mia Cognata, Madre della ſudetta Signor' Anna, e ſe prima della mia morte ſi diſſigillaſſe, ſi moſtraſſe, e ſe ne porlaſſe, voglio, e dichiaro, che non abbia vigore alcuno, come non fuſſe fatto, voleudo, che rimanga ſegreto, nè li Preteuſori rancore, e malevolenza, con patto di più, che non ſi moleſtino per via di giuſtizia, nè meno a ſoſpetto gli Vomini N. N., ſi potranno bene ſollecitare al pagamento, e mai ſotto qualſivoglia preteſto fargli catturare, e dato, che ſi faceſſe, tutto il ſopradetto ſii nullo, e vuno &c.* = Quoniam verò neutra ex conditionibus, quibus Donans alligatam eſſe voluit donationem, extitiſſe, ſed utraque defeciſſe probabatur, idcircò idem Donator, conditò poſtmodum teſtamento, illam irritam declaravit, eis teſtamenti verbis = *Avendo gli anni addietro data al Notaro N. la mia ultima volontà in ſcritto di mia propria mano, adeſſo per molte cauſe, e gravi ſon riſoluto di mutarla, e annullarla, perciò annullo, e caſſo quanto bò in eſſo determinate, e voglio, che ſolo queſta abbia forza, e vigore. Inſtituiſco per tanto mio erede univerſale, ſuppoſta la mia morte, il Signor' Aleſſandro mio Nipote, e ſapendo aver fatte due donazioni, una alla Signora Giovanna Berti con la condizione, che poſſo rivocarle; perciò le revoco, e annullo, volendo, che non ſe ne tenga conto alcuno, e un' altra alla Signor' Anna mia nipote fatta con la condizione, che non poſſano eſſer moleſtati quegli del luogo di N., e che nulla ſi riſappia delle dette Polize per ſchivare li ſciſmi, nè eſſendo ſtate adempite le condizioni, atteſo che ſi ſono, trè anni ſono circa, fatti carcerare due di quelli ſuppoſti debitori, benche non lo ſiano, e la ſteſſa Anna con la Madre ſi è ben lavata la bocca, che tutto era ſuo; ſicche per tutti i capi è nulla la donazione, e reſtan nulle, e irrite le due donazioni &c.* = Neque aliter ſentiendum eſſe arbitror.

Et jure quidem, meritòque, quia cum Donans

1 nans rei suæ quamlibet legem dicere possit, ità
2 sanè, ut si lex illa minimè servetur, repetere,
ac vindicare liceat id, quod donatum fuit, ad
Text. expressos in leg. legem 9., & leg. cum res 22.
Cod. de donat., leg. 1. Cod. de donat., quæ sub mod.
l. 2. ibi = Si, ut proponis, Pater tuus eà lege So-
rori tuæ prædia, ceteraque, quorum meministi,
donavit, ut Creditoribus ipsa satisfaceret, ac si
placita servata non essent, donatio resolveretur,
eaque contrà fidem negotii gesti versata est, non est
iniquum actionem condictionis ad repetitionem re-
rum donaturum tibi, qui Patri successisti, decer-
ni = leg. eà lege 3. leg. dictam legem 8. Cod. de con-
diction. ob caus. dat., leg. si donationis 4. Cod. de
3 contrab. empt., hinc sequitur, quod dicti Her-
manni donatio facta eà lege, ac conditione, ut
eadem altissimo premeretur silentio, nevè mo-
lestia ulla inferretur hominibus N. N., in casu
contraventionis illam invalidam declarando,
irrita proindè, & inefficax dicenda sit, quia ea
non occultata, non suppressa, sed ità omnibus
patefacta fuit, ut in famulorum, & vulgi ser-
monibus versaretur, ut patet ex depositione
cujusdam Testis, cujus verba inferiùs exscribe-
mus, & prætere in carcerem conjecti fuerunt
4 homines N.N., ut, præter jura mox allegata, in
terminis dispositionis factæ sub conditione non
inferendi molestias, est Textus in leg. Lucius
§. Tres heredes ff. ad S.C. Trebell., leg. ampliùs 15.
ff. rem rat. hab., Alex. cons. 12. num. 2. lib. 2., Soc-
cin. jun. cons. 113. num. 36., & seqq. lib. 1., Ciar-
lin. contr. 126. num. 14. & seq., Rota coram Peu-
tinger. decis. 380. num. 7., & generaliter de alia
quacumque donatione loquitur Rot. ad ornat.
clar. mem. Card. de Luc. de donat. decis. 14. n. 3.,
& decis. 15. num. 4., in Romana donationis 5. De-
cembris 1704. §. Nulliusque coram R. P. D. An-
saldo, in Nucerina donationis 14. Junii 1709.
§. Quibus in fine coram bon. mem. Caffarello, con-
firmata 12. Decembris 1710. §. Semperque magis
coram R. P. D. Aldrovando.

Frustraque prò substinenda tali donatione,
duplex proponeretur exceptio, quarum prima
desumi potest ex eo, quod D. Dorothea Mater
D. Annæ donatariæ adfirmat sibi factam fuisse,
à Donatore potestatem rem omnem aperiendi
tùm iis, qui nuptias Annæ conciliare debuis-
sent, tùm etiam futuri Sponsi consanguineis;
altera verò ex eo, quod dispositio, de qua agi-
tur, sit pœnalis, proindeque, cum D. Anna vo-
luntatem Donatoris contempsisse dici nequeat,
5 barbarum, & inhumanum esse videatur eam-
dem insciam, & innocuam à commodo dona-
tionis excludi facto, & culpâ Matris, quæ silen-
tium non servavit, & Mariti, qui homines N.N.
carceribus mancipari mandavit. Verùm discur-
sus iste neutrà ex parte subsistit.

Nàm, quod attinet ad primam, nemo non vi-
6 det, quàm absurdum sit Matrem favore filiæ
ferre testimonium, cujus vigore illi compara-
retur jus assequendi amplam donationem, ut
benè observat, Bartol. in leg. qui testamento §. Qua-
cumque num. 3., ibiq. Bald. colum. 2. in princip. vers.
in ea ff. de testam., Nell. de Testib. num. 7. Cam-
peg. eod. tract. reg. 2. vers. tertiò quia Mater,
Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 114. num. 4.,
Farinacc. de testib. quæst. 54. regul. 3. num. 149.,
Gabr. var. concl. tit. de testib. concl. 17. num. 4.,
qua de re in his casius, nec etiam transversales 7
indifferenter admittuntur ad testimonium se-
rendum prò consanguineo, iidem enim reci-
piuntur, cum sunt extra tertium consanguini-
tatis gradum. Can. absens il 2. 3. qu. 9., Doctor.
in leg. etiam C. de testib., Alexand. cons. 132. nu.
27. lib. 5., Gabr. var. concl. tit. de testib. concl. 15.
num. 1. & seqq., Farinacc. de testib. quæst. 54. n. 1.
& 2., Rota post ejusd. cons. tom. 2. dec. 125. n. 1.,
coram Duran. decis. 427. num. 3., coram Celso de-
cis. 166. num. 6, coram Emerix jun. decis. 253.
num. 8., in rec. decis. 327. num. 14. part. 12., &
decis. 51. num. 12. part. 17., & ad ornat. clar. mem.
Card. de Luc. de Regular. decis. 17. num. 7., cer-
tòque certius in casu nostro, quia, si fides haben- 8
da esset simplici dicto Dorotheæ Matris, frustrà
Donator silentium adeò anxiè præcepisset, ut
in casu contraventionis irritam voluerit esse do-
nationem; semper enim Dorothea obtendere
posset facultatem sibi occultè à Donatore tri-
butam rem detegendi, ut sensui patet.

Sublatâ itaque exceptione istà, elicità ex Do-
rotheæ Matris testimonio, progredior ad secun-
dam respicientem naturam, qualitatemque di-
spositionis, utrum nempè ea pœnalis sit, an con-
ditionalis. In qua quidem quæstione operæ pre-
tium facturum me esse arbitror, si præmisero
quasdam regulas in subjecta materià communi
omnium sensu receptas, quod nempè ad Dispo- 9
nentis voluntatem sit recurrendum, ut dignosci
possit, pœna ne sit, an potiùs conditio? cum
voluntas propriè conditionem à pœna separet,
atque distinguat, ut ait Marcian. in leg. 2. ff. de
his, quæ pœn. nom. ibi = Pœnam a conditione volun-
tas Testatoris separat, & an pœna, an conditio, an
translatio sit ex voluntate Defuncti apparet = Cu-
jac. observ. lib. 14. cap. 21. tom. 3. oper. priorum
litt. D., & E., inquiens = conditionem voluntas fa- 10
cit, non forma = Gabr. cons. 105. num. 8. lib. 1.,
Sim. de Pret. de ult. volunt. interpr. lib. 4. inter-
pr. 24. dub. 4. num. 15. & seq., Molin. de Primog.
Hispan. lib. 2. cap. 12. num. 33., Torr. de Primo-
gen. Ital. part. 2. quæst. 50. num. 63., Surd. de-
cis. 7. num. 12., Rota in rec. decis. 201. num. 14.
part. 9., coram Dunoz. jun. decis. 882. num. 9.,
& coram Duran. decis. 339. num. 50., quod in
concursu mens, ac voluntas Disponentis, non 11
verba, quibus dispositio concepta legitur, spe-
ctanda sit, hæc ità semper interpretando, ut
illa uberiùs, ac pleniùs impleatur ad Text. in
leg. mœnia ff. de manumiss. testam., Ruin. cons. 26.
num. 9. vers. sed his non obstantibus lib. 2., Card.
de Luc. de fideicom. disc. 154. num. 12., Rota de-
cis. 39. num. 2. part. 1. divers., & coram Dunoz.
jun. decis. 882. num. 9., quodque demùm in du-
bio conditionalis potiùs, quàm pœnalis dispo- 12
sitio censenda sit, Gloss. in d. leg. 2. in verb. pœ-
na in fine ff. de his, quæ pœn. nomin., Menoch. cons.
78. num. 12., Spad. cons. 327. num. 9. lib. 3.,
Gobb. consult. 16. num. 29.

Ad

Ad has autem regulas redigendo præfatam donationem, eadem (sivè expendamus verba, quibus Donator usus fuit, sivè ipsius mentem, voluntatemque intueamur) conditionalis censenda videtur, remque ordiendo à verbis, ex quibus etiam eruitur voluntas; quorsum enim, ut inquit *Tubero in leg. labeo 7. vers. id Tubero ff.*
13 *de supellect. legat.*, quorsum nomina, nisi ut demonstrent voluntatem dicentis? in dubium ve-
14 nire nequit, quin Donator alligare voluerit donationem certis quibusdam conditionibus, quas secùm ferunt verba illa = *Intendo nondimeno, che questo scritto debba tenersi sigillato con li due sigilli con l'acca, come da me sarà consegnato alla Signora Dorotea mia Cognata, Madre della sudetta Signor' Anna, e se prima della mia morte si dissigillasse, si mostrasse, e se ne parlasse, voglio, e dichiaro, che non abbia vigore alcuno, come non fusse fatto, volendo, che rimanga segreto &c., con patto di più, che non si molestino per via di giustizia &c., a dato, che si facesse, tutto il sopradetto,*
15 *sii nullo, e vano &c.*, dictiones namque illæ = *se* =, & = *dato che* =, procul dubio conditionem important, ut de prima est *Text. in leg. si quis fundum ff. de contrab. empt, Bartol. in leg. quibus diebus §. Termilius num. 15. ff. de condit., & demonstr., Barbos. axiom. 28. num. 2., Saminiat. contr. 71. num. 2., Rot. ad ornat. Card. de Luc. de fideicom. decis. 53. num. 16., decis. 54. num. 2., & decis. 81. num. 7.*, & de secunda firmant *Riminald. jun. cons. 278. num. 4., Menoch. cons. 1118. num. 14. & seqq., Mans. consul. 531. nu. 1. & 2., Gob. consult. 129. num. 2., Saminiat. contr. 121. num. 4., Rota coram Ubald. decis. 341. num. 4., coram Zarat. decis. 43. num. 1., & in rec. dec. 330. num. 30., & decis. 354. num. 78. part. 11., dec. 49. num. 7., decis. 88. num. 14., & decis. 406. num. 4. part. 13., decis. 36. num. 9., & decis. 301. num. 5. part. 16., decis. 807. num. 4. part. 18., & dec. 232. num. 33. part. 19.*

Nilque turbat, quod conditio apposita fuerit
16 ademptioni, at non etiam donationi, quia conditio in quacumque dispositionis parte adjecta
17 reddit illam conditionalem, & quandò conditionalis est ademptio, conditionalis etiam efficitur dispositio, juxta *Text. express. in leg. quandò ff. de condit. & demonstr.* ibi = *Ex diverso quoque purum datum legatum conditionale videtur, veluti quandò sub conditione ademptum est, quia sub contraria conditione datum intelligitur* = *leg., legata inutiliter 14. in princip. ff. de adim. legat., leg. si post mortem 71. §. Si purè ff. de legat. 1., leg. quod purè 6., leg. si penum 14. ff. quand. dies legat. ced., leg. quibus diebus §. Quidam Titio ff. de condit., & demonstr., leg. si testamentum penult. Cod.*
18 *de instit., & substit.* ibi = *Tunc videri ab initio conditionalem esse institutionem, & sic omnia complecti, tamquàm si Testator ipsas institutiones eisdem conditionibus complicasset, quæ infrà conscriptæ sunt &c.* = *Zanch. in leg. heredes mei §. Cum ità in 4. part. num. 75. ff. ad S.C. Trebell., Cephal. cons. 52. num. 7., Piaset. cons. 89. num. 1., & 8., Riminald. jun. cons. 116. num. 43., & seq., Menoch. cons. 78. num. 8. & seq., Spad. cons. 327. num. 7. lib. 3., Ciarlin. contr. 43. num. 20. & 21., Duran. de condit., & demonstr. part. 3. cap. 9. n. 12., & 17. in fine, Castill. quotid. jur. contr. lib. 3. cap. 94. n. 18. vers. deindè, Molin. de Primog. Hispan. lib. 2. cap. 12. num. 20. cum seq., Torr. de majorat. part. 2. quæst. 13. num. 17. & seq., & part. 50. num. 42. 50. 55. & seq., Gob. consult. 16. num. 33. & seq., Palm. nep. alleg. 368. num. 8. & 9., Rot. decis. 225. num. 2., & 7. part. 2. divers., & in rec. decis. 227. num. 7. part. 18.*, ità quidem, ut tàm 19
donatio, quàm illius annullatio maneat in suspenso, & adquisitionis effectus à conditionis pendeat implemento. *Gloss. in leg. aliquandò verb. intelligitur, ibique Alberic. num. 1. ff. de condit., & demonstr., Ruin. cons. 150. nu. 8. lib. 3.* ibi = *Concluditur ergò, quod d. institutio originaliter, & ab initio dicitur concepta sub conditione, si aliquis ex eis non molestabit Uxorem Testatoris in relicto sibi facto, periudè ac si in ipsa institutione, & in actu instituendi fuisset d. conditio expressa, & ex hoc infertur, quod heres non potuit adire,* 20
& quod mediante suà aditione non est factus heres, quia dicta conditio, sub qua fuit institutus, non erat adhuc purificata, & idem etiam ab initio non 21
fuit hæc institutio conditionalis, sed pura, & sequuta esset ademptio sub conditione, quia facta intelligeretur sub contraria conditione = *Rauden. var. resol. cap. 32. num. 4.* ibi = *Quia censetur non facta* = *Torr. de Primog. Ital. part. 2. quæst. 50. nu. 14., Rocc. disput. jur. select. cap. 1. num. 67., & 73., Saminiat. contr. 44. num. 40., & seq., Seff. decis. Arragon. 31. num. 28., & 31., Rota coram Duran. decis. 339. num. 58. & seq., coram Dunozet. jun. decis. 882. num. 3., & 13., & coram clar. mem. Card. Cerro decis. 579. ex num. 5. ad 10.*

At verò, si mens Donatoris inspiciatur, ex hac quidem magis, magisque confirmatur, dispositionem, de qua agitur, non pœnalem esse, sed conditionalem; nam cum illa ex voluntate Donantis effectum suum sortiri non deberet, nisi 22
post ipsius obitum, & conditiones appositæ implendæ essent, ipso vivente, ut perspicuè patet ex verbis illis, = *E sa prima della mia morte se ne parlasse &c.* = sicque antè quæsitum emolumentum, ex hoc, veluti ex necessario antecedenti sequitur, dispositionem conditionalem esse, non pœnalem, quia pœna, & privatio ut- 23
potè habitum supponentes, locum sibi vindicare nequeunt, nisi post quæsitum emolumentum,
& antè adquisitionem exclusio facta dicitur per 24
viam conditionis, non per viam pœnæ, prout hanc circumstantiam tamquam prò regula statuerunt *Bartol. in leg. Titia in 4. oppos., ibique Aretin. nu. 3. circa med. vers. ex quibus videtur ff. V.O., Paris. cons. 19. num. 152. lib. 2., Honded. cons. 58. num. 61. & 80. lib. 1., & cons. 68. num. 39. lib. 2., Spad. cons. 327. num. 7., & 18. lib. 3., Peregrin. de fideicommis. art. 11. num. 92., & nu. 130., Card. de Luc. de fideicommis. disc. 154. num. 10.,*
Rota decis. 62., & decis. 156. utrobique num. 1., 25
& 2., & decis. 217. num. 5. part. 18., decis. 161. num. 10. part. 19., in Cavallicen. Bonorum 3. Julii 1705. §. Quod autem coram bon. mem. Caffarello, confirmata 11. Februarii 1707. §. In præsenti ibi =

quoties autem onus injungitur antè quæsitum emo-
lumentum, censetur appositum per viam conditio-
nis, & non modi = cor. Rño Molinet, & 30. Ja-
nuarii 1708. §. Conditionalitas coram R.P.D. Al-
drovando; & in Ariminen. hereditatis super adi-
tione 18. Junii 1708. §. finali ibi = *Quapropter,*
cum implementum præcedere debuisset ejusdem
hereditatis acquisitionem, patet, dispositionem fuis-
se conceptam per viam suspensivæ conditionis, non
autem modi, seù pœnæ = coram Eño Card. Poli-
gnac. A qua sanè regula tametsi aliquando DD.,
26 & Tribunalia discesserint, id tamen factum est
ob plurimas, easque validissimas præsumptio-
nes, ac conjecturas contrariam Disponentis vo-
luntatem apertè præseferentes, quibus tamen
minimè concurrentibus, responsum semper fuit
prò conditionalitate, non prò pœnalitate actus,
ut huic objectioni occurrendo respondet *Rota in*
dicta Cavallicen. Bonorum 11. Februarii 1707. §.
Et quamvis, & §. Ideoque coram Rño Molines,
ibi = *Ideoque, non concurrentibus aliis signis, & ar-*
gumentis clarioribus concludentibus pœnalitatem,
illud, quod desumitur pro conditionalitate ex one-
27 *re demandato, antè quæsitum emolumentum rema-*
net semper efficacissimum, & revera est præci-
puum, quod a veteribus, & Classicis Jurisconsul-
tis in subjecta materia considerari solet ad distin-
guendum modum a conditione, & signanter a Bar-
tolo, communiter sequuto in repetit. Leg. quibus
diebus §. Termilius ff. de condition., & demon-
strat. =
Fortiùs verò hæc urgent, si animadvertatur,
quod onera, ac prohibitiones donationi appo-
sitæ non respiciunt favorem, & commodum
Donatariæ, sed ipsiusmet Donantis; Ille enim
considerans, quod, si donatio in aspectum, lu-
cemque prolata fuisset, ii, qui ad ejus heredita-
tem aspirabant, ipsum despectui, atque odio
habere facilè cæpissent, idcircò, ut omnem con-
temptus, odiique causam submoveret, illam
diligentissimè occultari voluit. Prout etiam
cum ipse particulari aliquâ affectione ferretur
ergà Vassallos N.N., voluit hoc suæ, quousque
vixisset, charitatis in eos extare monumentum,
ut nempè nullis umquam molestiis inquietaren-
tur, ac præsertim in carceres non detruderen-
28 tur. Quamobrem, cum onus injunctum princi-
paliter tendat in favorem Donantis, & in suæ
voluntatis implementum, in dubium revocari
minimè posse videtur, quin dispositio ista sit
merè conditionalis, ad tradita per *Paris. cons.*
59. num. 51. lib. 2., Spad. cons. 327. nu. 33. lib. 3.,
Peregrin. de fideicommiss. art. 11. num. 125., Gal-
ganet. de condit. part. 2. cap. 4. quæst. 9. num. 16.,
Stalban. jun. resolut. 88. nu. 55., & 57., Urceol.
consult. 27. num. 10., & de transact. quæst. 100. nu.
41., Rota apud ipsam decis. 43. num. 4., & in rec.
decis. 693. num. 1. part. 1. ibi = *In secundo verò ca-*
su, quandò actus annullatur in favorem alterius,
29 *res videtur clara, quod non sit pœna, quia respe-*
ctu illius, in cujus favorem actus annullatur, nul-
la potest considerari pœna, & licèt tendat in præ-
judicium alicujus Partis, id venit in consequen-
tiam, & dispositio dicitur favorabilis, & non pœ-
nalis, quamvis alius inhabilitetur, Dec. in cap.
cognoscentes num. 17., & hoc procedit etiam quan-
dò agatur de auferendo aliquod datum non purè, 30
sed sub certa conditione resolutiva in eventum
contraventionis ad favorem certæ personæ, quia
numquàm fuit simpliciter adquisitum, sed cum cer- 31
ta qualitate respiciente favorem tertiæ personæ,
&c. = decis. 365. num. 11. part. 16., & coram Card.
Cerro decis. 579. num. 7. ibi = *Nec subsistit, quod*
præfata conditio sit pœnalis, ideoque improbetur a 32
jure, quia cum concernat favorem Tertii, nempè
heredis instituti, dispositio non dicitur pœnalis,
quamvis Testator usus fuerit verbis = sub pœna pri-
vationis, = sed merè conditionalis = & in Caval- 33
licen. Bonorum 11. Februarii 1707. §. Eòque cer-
tiùs cor. Rño Molines.
Quæ porrò interpretatio eò libentiùs sequen-
da, amplectendaque est in casu nostro, quia
cum Donatoris maximè interesset rem alto si-
lentio tegi, & Homines N.N. non molestari,
facilius finem suum adsequi poterat, onera adji- 34
ciendo per viam conditionis, nihil aliud requi-
rentis præter nudum, ac simplex inadimple-
mentum, quàm per viam pœnæ, ad quam in-
iligendam jura nostra cum tanta maturitate, 35
adeoque cautè, ac circumspectè procedunt,
ut vix, ac ne vix quidem ullus dari possit ca- 36
sus, quo quis ab ea non excusetur, ut similem
circumstantiam ponderando, optimè respondit,
Rota in dicta Cavallicen. Bonorum 11. Februarii
1707. Et porrò coram Rño Molines ibi = *Et porrò*
imperceptibile est, quod Spiritus Pater cupiens
ex toto animo, ut filii post ejus obitum non recipe- 37
reat molestias judiciales a Patruo, quodque illi
recuperassent quamplurima bona, quæ credeban-
tur occupata ab eodem Patruo, invenit modo ad
hunc finem assequendum, mediante substitutione fa-
cta favore ipsius Patrui cum onere faciendi dictum
compromissum, deindè voluisset hanc substitutio-
nem, & privationem in casu non adimplementi fa-
cere non per modum conditionis, nihil aliud requi- 38
rentis, nisi nudum, & simplex non adimplemen-
tum, sed per viam pœnæ, ad quam incurrendam
jura nostra procedunt cum tanta benignitate, quan- 39
tò vix ullus est casus, in quo non salvetur, & ex-
cusetur &c. = His demùm addendo, quod colore
nullo pœnalis dici potest istiusmodi dispositio, 40
quando D. Annæ Donatariæ neutra ex dictis
conditionibus detecta, & injuncta fuisse proba-
tur; pœna enim locum sibi vindicare nequit, 41
ubi non est delictum, delictum autem esse non
potest, ubi nulla præcessit prohibitio, nullum 42
præceptum, ut tradit *Bald. relatus a Cyriac.*
contr. 519. num. 25., & Rota coram Bichio decis.
132. num. 4., & seqq.
Quamobrem frustrà objiceretur Theorica ab
Aretino tradita = *in leg. Titia centum ff. de ver-*
bor. obligation., & relata in dicta decis. 132. coram
Bich. Etenim Theorica prædicta locum dumta- 43
xat sibi vindicat, quoties institutio sit, quoties
onus impleri debeat post quæsitum emolumen-
tum, ac demùm quoties graviores non urgeant
conjecturæ pro conditionalitate, quàm prò pœ-
nalitate dispositionis, quæ porrò omnia defi-
ciunt

ciunt in nostra hypothesi. Si enim res sit de do-
natione, hæc pura dici nequit, sed, ut latè
suprà probavimus sub *§. Nilque turbat*, pluri-
bus adductis, & Legum, & Doctorum autho-
ritatibus, est conditionalis. Si verò agatur de
oneribus, & prohibitionibus donatiooi adje-
ctis, hæ quidem proculdubio antè quæsitum
emolumentum implendæ erant. Denique, si ra-
tio habetur conjecturarum, ac præsumptionum
pro elicienda Donantis voluntate, hæ pariter
omnes eò spectant, ut conditionalem nobis do-
nationem exhibeant, quemadmodum suprà de-
monstratum fuit, ut in casu valdè simili respon-
dit *Rota* in sæpiùs citata *Cavallicen. Bonorum
11. Februarii 1707. §. Prout non urget coram
Rmo Molines*, ibi = *Dicta Theorica non obtinet lo-
cum, quoties, indagatà mente Testatoris, detegitur,
eam stare potiùs pro conditione, quàm pro modo,
ut est in casu tam ex quo Testator dixit, & decla-
ravit facere actus conditionatos, tum quia adjecit
onus exequendum antè emolumenti perceptionem,
quàm demùm, quia ipsum onus non respiciebat fa-
vorem Substituti, sed beneficium filiorum Testa-
toris &c. Adeoque recurrit fundamentum supra
præpositum, quod in hac materia respicienda ve-
niat voluntas Disponentium, quæ est illa, quæ se-
parat conditionem a pœna &c.* =

Hæc igitur cum ità se habeant, facilè corruit
44 animadversio, quod Anna donataria insons,
& ignara plecti, ac puniri non debeat facto, &
culpâ Matris, ac Mariti. In his namque ter-
minis D. Anna excludi non dicitur à commodo
donationis ratione pœnæ, sed ex defectu con-
ditionis, eademque in hoc casu non jam priva-
ta, sed non considerata fuisse dicitur, prout
unanimiter adfirmant *Casanatt. cons. 3. per tot.,
Peregrin. de fideicommis. art. 11. num. 86., Rox.
de incompatib. part. 3. cap. 1. num. 83., Mans. con-
sult. 47. num. 8. & 9., & consult. 66. num. 16., &
17., Card. de Luca de fideicommis. disc. 555. nu.
6., Torr. de Majorat. Ital. part. 2. quæst. 50. num.
14., Rocca disput. jur. select. cap. 1. num. 73.* ibi =
*nullum prorsùs jus poterat dici quæsitum substitu-
tis, nisi sub dicta conditione, eorumque exclusio
45 nullatenus provenit immediatè ex delicto, sed po-
tiùs ex defectu conditionis, quasi sub conditione
vocati,* = *& cap. 13. num. 14. & 15., Saminiat.
contr. 44. nu. 40., & seq., Surd. decis. 101 nu. 7.,
Tristan. dec. 45. n. 28., Mart. vot. Pisan. 28. n. 16.* ibi =
*Hoc procedit, si vocatio fuisset pura, & ademptio
collata post jus quæsitum, & facta in vim pœnæ,
secus ubi institutio a principio fuit sub conditione
potestativa alterius, seù ademptio sit juris quæ-
rendi, & in vim conditionis, nam, cum deficit con-
ditio substitutionis, non dicitur substitutus priva-
ri jure suo, sed habetur pro non scripto &c.* = *Lau-
rent. decis. Aven. 118. num. 6. & seqq., Rota in
rec. decis. 203. num. 25. & 26. part. 6., decis. 86.
num. 1. part. 13., decis. 536. nu. 125., & 131. part.
14., coram Buratt. decis. 339. num. 59.* ibi = *Defe-
ctus autem conditionis non facit, quem privari, cum
numquam habuerit, sed immò operatur, ut ha-
beatur pro non vocato* = *coram Card. Cerro decis.
579. num. 10.* ibi = *Cum taliter Substituti non ha-
beantur pro privatis, sed pro non vocatis, sequu-
tà contraventione &c.* =, *coram Emerix jun. decis.
1340. num. 5. post Balducc. ad Ramon., decis. 28.
num. 2. tom. 2., in Cavallicen. Bonorum 11. Februa-
rii 1707. §. Quoniam objectum coram Rmo Moli-
nes, & in confirmatoria 30. Januarii 1708. §.
Magisque præcisè coram R. P. D. Aldrovando in
Carpentoraten. fideicommissi 26. Junii 1709. §. &
præmissa coram bon. mem. Caffarello, & in Ari-
minen. hereditatis super aditione 18. Junii 1708.
§. Nec obstat coram Emo Card. Polignac.* ibi = *At
verò res aliter se habet, quando, prout in hypothesi,
dispositio ordinata reperitur per viam conditionis a
parte antea impedientis acquisitionem, quâ defi-
ciente conditione, etiam sinè dolo, & malitia,* 46
*semper corruit dispositio, non ratione pœnæ, sed ex
defectu conditionis, & instituti non habentur pro
privatis, sed pro non institutis &c.*

Ob vivam illam, prævalidamque rationem,
quod potestativa conditio pendens à facto, vel 47
non facto Matris, ac Mariti quoad Annam di-
citur, & est casualis, ità quidem, ut hujus de-
fectus adimat vim omnem dispositioni, ab ea- 48
que consensum removeat, perindè ac si facta
non fuisset, ad *Textum in leg. si tà fuerit ff. de
manum. Testam., Covarruv. in cap. Raynaldus §. 1.
num. 7. de testament., Cephal. cons. 52. nu. 5., Me-
noch. cons. 72. num. 3., Ruin. cons. 122. num. 9. lib.
2., Peregrin. de fideicommis. art. 11. num. 86.* ibi 49
= *Potestativa conditio dependens a facto tertii
quoad honoratum casualis censetur, ac ideò illius
defectus cessare facit dispositionem* = *Rot. de in-
comp. part. 3. cap. 1. num. 84., Rocc. disput. jur.
select. cap. 1. num. 8., optimè Rota in rec. decis. 459.
num. 22., & seqq. part. 9. tom. 2.* ibi = *Nec obstat
lex Paterfamilias ff. de hered instit., in qua statui-
tur, quod nemo ex alterius facto exheredari, vel* 50
*hereditate privari convenit, quia illius dispositio
procedit in vocatione pura, cujus privatio non po-
test induci conditione pendente a facto Tertii, se-* 51
*cùs, quandò effectus vocationis pendet a facto alte-
rius, ità ut antè rem quæsitam factum adimplen-
dum sit per Tertium &c. tunc enim dum Tertius
non facit, idest Pater non acceptat, cessat vocatio
filiorum, per Text. in leg. si tà fuerit ff. de manum.
Testament. &c. & ratione, quia potestativa con-* 52
*ditio dependens a facto Tertii, quoad heredem cen-
setur casualis, & ideò illius defectus facit cessa-
re dispositionem* = *coram Card Cerr. decis. 579. nu.
7. & seqq., & in Carpentoraten. fideicommiss. 26.
Junii 1709. §. Et præmissa in fine coram bon. mem.
Caffarello* ibi = *Eà evidenti ratione, quia potesta-
tiva conditio dependens a facto, vel non facto he-
redis, quoad ulteriores substitutos casualis cense-
tur, & ideò illius defectus cessare facit sequentes
dispositiones, perindè ac si factæ non fuissent &c.* =

Nec est, cur Anna conqueratur, quia sicuti
Hermannus poterat ei non donare, ità potuit 53
etiam donare, & sub conditione, ut donatio nul-
la, & irrita redderetur facto Matris, vel alte-
rius, cum in hoc casu non spectetur primariò 54
factum, & culpa Matris, sed principaliter vo-
luntas D. Alexandri sub ea tantùm lege de re
sua disponentis, ut optimè advertuut *Simon de
Praet.*

Præt. de interpr. ult. volunt. lib.4. dub.4. nu.14.,
Rota coram Royas decis.290. nu.4., in Fanen. Pri-
mogenituræ 5. Martii 1700. §. Nihilominus coram
Cardin. Caprara, in Cavallicen. Bonorum 18. Fe-
bruarii 1707. §. Eòque certiùs in fine coram Rmo
Molines, in Carpentoraten. fideicommissi 26. Ju-
nii 1709. §. Et jure quidem, meritòque ibi = filii,
& descendentes in isto casu exclusi non dicuntur
primariò ex facto Patris, benè verò ex disponen-
tis voluntate, cui integrum est talem legem dispo-
sitiani, & bonis suis adjicere &c. = coram bon.mem.
Caffarello, confirmata quoad portionem Alexan-
dri 19. Februarii 1712. §. Idque potissimùm co-
ram Emo Card. Priolo, & in altera contempora-
nea confirmatoria decis. quoad portionem Petri §.
Et quamvis in fine coram eodem.

Potiori verò jure hæc procedunt in casu no-
stro, quia Donator adjiciendo has conditiones,
55 semper fuit impersonaliter loquutus, nullâ vi-
delicet habitâ relatione ad certam aliquam per-
sonam ibi = E se prima della mia morte si diffigil-
lasse, si mostrasse, e si parlasse, con patto di più,
che non si molestina &c. a data che si facesse &c. ; =
Ex quibus sequitur, quod Donans unicè consi-
deravit effectum, respexitque simpliciter, &
absolutè inadimplementum prædictarum con-
ditionum, at non etiam personas, à quibus il-
læ non implerentur, proindeque, ut dispositio
56 viribus suis, & effectu vacua remaneat, satis
est paritum non fuisse conditionibus, non cura-
to, an unus potiùs, quàm alter non paruerit Gal-
ganet. de condit. part.2. cap.5. quæst. 2. antè nu.3.,
Pantzchman. quæst.19. nu.103. part. 1. ibi = quan-
57 do sit respectus ad effectum, sivè ad rem ipsam,
non curatur, a quo fiat = & conferunt deducta per
Rotam in dicta Carpentoraten. fideicommissi 26.
Junii 1709. §. Concurrentibus coram bon.mem. Caf-
farello, & in confirmatoria quoad portionem Pe-
tri 19. Februarii 1712. §. finali, & eâdem die,
quoad portionem Alexandri §. final. coram Emo
Card. Priolo.

Præter hactenus dicta, donationem alio quo-
que nomine nullam, & irritam extitisse ani-
58 madverto; Cum enim illa nec ab ipsomet Do-
nante, nec ab alio id in mandatis habente fue-
rit insinuata, nulla remanet, & inefficax in eo,
quod 500. solidos excedit, aperti sunt Textus in
Leg. Hac sacratissima 30., Leg. Sancimus 34. jun-
cta Lege Si quis 36. §. Ceteris Cod. de Donat. Jure
59 proinde, meritòque donatio ab insinuatione
tamquam actu perficiente validitatem expecta-
re, ab eaque nomen, & essentiam recipere, ac
mutuare dicitur. Menoch. cons.292. n.3., & 5.,
& cons.318. num.32., Catell. de donat. disc.3. par-
tic.6. num.14., Gratian. discep.483. num.24., clar.
me. Card. de Luc. de Donat. disc.60. num.17., Ro-
ta decis.456. nu.2. part.4. tom.2., decis.69. nu.15.
part.7., decis. 241., & dec.294. per tot. part. 13.,
dec.642. num. 24. part. 18., & dec. 594. num.11.
part.19., idque non sinè summo consilio, at-
que ratione Sanctissimæ Leges decreverunt, ut
60 quoniam agitur de actu adeò præjudiciali, qui
nonnisi ex proposito, ac deliberata voluntate
geri debet, Donans antè insinuationem secum
ipse reputet, atque deliberet, utrum expediat in
eadem voluntate persistere, an potiùs ab illa
resilire Rota in rec. dec. 241. n.1., & 2. par.13.,
& in Nucerina Donationis 14. Junii 1709. §. Nil-
que turbat coram bo. me Caffarello, confirmata 12.
Decemb. 1710. §. Ex altero quoque coram R.P.D.
Aldrovanda.

A qua sanè Insinuationis necessitate exempta
non est, & immunis donatio per apocam pri- 61
vatam facta; cum omne scripturarum genus
comprehendant Jura loquentia de donationi- 62
bus, præsertim verò Text. in Leg. Donatio 25.,
& in Leg. Lata 27. Cod. de Donat. prout obser-
vant Covarruv. de Insinuat. quæst. 1. num. 38., &
Rota in rec. dec. 242. n. 2. 3. 25., & 30. par.10.
Imò verò magis præcisè requiri videtur insi- 63
nuatio in istiusmodi Scripturis, quas Jura no-
stra suspectas habent, ut innuit Text. in dicta 64
Lege Donatio 25. ibi = In conscribendis autèm do-
nationibus nomen Donatoris Jus, ac rem notari
oportet, neque id occultè, aut privatim, sed aut 65
tabulà &c. perscribatur = Cod. de Donat., & be-
nè Rota d. decis.242. num.27. ibi = Neque versa-
mur in epistola, sed in scripturis privatis, quas
suspectas in his donationibus insinuandis Jura ha- 66
buerunt &c. cum hæ privatæ apochæ facilius adul-
terentur = Eòque graviori suspicione perstringi-
tur similis donatio, quoties agitur, ut in casu 67
nostro, inter necessarias, conjunctasque personas
ob faciliorem fraudes nectendi rationem, ut
optimè considerat Imperator Constantin. in Leg.
lata 27. Cod. de Donat. ibi = Latâ jampridem lege
statuimus, ut donationes, interveniente actorum te-
stificatione, conficiantur, quod vel maximè inter
necessarias, conjunctasque personas convenit cu-
stodiri; siquidem clandestinis, ac domesticis frau- 68
dibus facilè quidvis prò negotii oportunitate confin-
gi potest, vel id, quod verè gestum est, abolere = &
prosequitur Rota d. decis.242. num.27. part.18.

Nec est, cur respondeatur, renunciatum à Do-
natore fuisse legibus Insinuationis solemnita- 69
tem præscribentibus; talis namque renuncia-
tio nullius est roboris, nisi sit jurisjuriandi reli- 70
gione munita. Seraphin. de Juram. privileg.73.,
clar. me. Card. de Luc. de Donat. disc.60. nu.20.
& 21., Roccu dispût. Jur. select. cap.10 num.45.,
& seqq. Immò verò renunciari insinuationi non
posse etiam cum juramento, tradit Galerat. de 71
renunc. cent.1. renunc.90. n.1., & seqq. Rota in
rec. decis.594. n.11. part.19. Quapropter, cum in
nostra hypothesi nullum expressum Juramen-
tum legatur, nec tacitum quoquomodo elici 72
possit ex clausula illa = Et in fide = in calce do-
nationis apposita, prout adeò abundè probarunt
DD. Advocati in cap. ult sua allegat., ut irritus
planè, ac supervacaneus esset labor aliud quid-
piam addere; consequens est, ut ritè, ac re-
ctè Hermannus donationem revocarit, utpotè
nullitatis vitio laborantem ex defectu Insinua- 73
tionis, clar. me. Card. de Luca disc.60. num.26.,
Rota decis.126. num.15. part.7.

Dici verò nullâ ratione potest, donationem,
de qua agitur, non esse puram, ac simplicem,
sed correspectivam, utpotè factam contempla- 74
tio-

tione certi, ac determinati matrimonii, quo
casu nulla prorsùs requiritur Insinuatio, ut
contrariam regulam limitando, tradunt passim
75 Doctores. Nam in apoca donationis nulla pe-
nitùs nedum certi, ac determinati matrimo-
nii mentio facta fuit, quà justâ ratione adfir-
mabimus, illam factam fuisse in præcisam cer-
ti, ac specifici matrimonii causam; ut benè
ratiocinatur *Rota dec. 563. num. 5. parte 19.* At
enim id, inquiunt, Dorothea Mater Donatariæ,
76 ac D. Joannes Baptista Sponsi Vitricus; At ma-
trem à testimonio favore filiæ ferendo repelli
suprà probavimus in §. *Nam quod attinet*; Vi-
77 tricum verò testem esse vetat *Textus in Leg. Ju-
lia ff. de Testib. Farinacc. de Testib. qu. 54. n. 169.
Concial. in verb. Testis quoad personas resolut. 2.
num. 1.*

Verùm enim verò, nè summo jure agere vel-
le videar, agedùm, Testium dicta reciten-
tur. D. Joannes Baptista ait, se dixisse Consan-
guineis Sponsi, quod D. Anna ultrà paternum
patrimonium habitura erat aliam insignem
quantitatem, absque eo quod, vel summam ex-
presserit, vel personam designarit, à qua illa
esset profectura, quibus auditis = *detti Signori*
(sunt verba examinis) *le differa, che trattasse-
ro detto matrimonio con facolta di concluderle,
come segui, e si fece la poliza matrimoniale* = Do-
rothea verò inquit, quod, cum rem differri vi-
deret, significari curavit Consanguineis Sponsi,
Hermannum, confecto matrimonio, donaturum
fuisse libras 100000., subdens verba illa = *E det-
ta offerta stimo fù quella, che dasse l'impulso alla
conclusione di detto matrimonio* = Si igitur Spon-
78 sus, ejusque consanguinei nullam certam, ac
specificam scientiam vel rei donandæ, vel Per-
sonæ donaturæ habebant; si creditur, talem
spem futuræ donationis ad rem perficiendam
impulisse, nemo non videt, quod ad summum
79 donatio isthæc extitisse dici posset causa impul-
siva matrimonii, quæ quidem non sufficit ad
effectum illam eximendi ab insinuationis neces-
80 sitate, cum ad hunc effectum requiratur, quod
eadem sit prima, præcisa, ac principalis, fina-
lisque causa matrimonii, sicuti tradiderunt *Cra-
vett. cons. 85. num. 3., Gabr. cons. 55. per tot. lib. 2.
Giovagnon. resp. 83. num. 46. lib. 1., Fenzon ad Sta-
tut. Urb. cap. 149. num. 43., Gratian. discept. 984.
num. 26., Card. de Luc. de Donat. disc. 60. nu. 45.,
Monteren. dec. 10. num. 1., & 2.* Et rectè quidem,
81 quia, tametsi obscura illa, dubia, & incerta spes
donationis occasionem præbere potuerit contra-
hendi matrimonii, non idcircò tamen sequitur,
istiusmodi actus dici inter se correspectivos, ità
quidèm, ut alioquin nec matrimonium sinè do-
natione, neque donatio sinè matrimonio sequu-
tura fuisset: *Ancharan. in cap. Accessorium n. 16.
vers. Præterea isti dua actus de regul. Jur. in 6.,
Pacian. de probat. lib. 1. cap. 28. in addit. Litt. F.
Castald. consult. 145. num. 9., & seq., Rocc. di-
sput. Jur. select. cap. 105. num. 41., & seq., Rota
coram Carillo dec. 177. in fine, coram Bich. dec. 281.
num. 27., & decis. 406. num. 31., in rec. dec. 223.
num. 15. part. 17.*, & latè *R. P. D. Amadorius
in suo Voto in Romana Nominationis 4. Martii
currentis anni §. 27.*

Quæcumque verò dubietas, si adhuc aliqua
ea in re superesset, penitùs submoveretur ex li-
tera, ac tenore donationis, ex qua tantum
abest, quod conjici possit, Hermannum motum
ad donandum fuisse ob ullam matrimonii con-
templationem, ut potiùs apertè profiteatur se
donasse ex libera sui ipsius voluntate, quia sci- 82
licet de rebus suis ità disponere placuit, verbis
illis = *Perchè così mi è parso, e pare, m'è piaciu-
to, e piace, obligando per l'adempimento di que-
sta mia volontaria disposizione &c.* = Quibus profe-
ctò verbis, & quidem non a Notario, sed ab
ipsomet Donante appositis excluditur omnis
quæcunque correspectivitas, evinciturque actus
puræ, & simplicis donationis requirentis pro-
indè insinuationem, ut optimè considerant *Ol-
drad. cons. 5., Soccin. Jun. cons. 295. num. 9. in prin-
cip. lib. 2.*, ubi ait *Oldradum* in his terminis non
habere contradictorem. *Decian. resp. 32. nu. 59.
lib. 3., Dec. cons. 366. num. 10., Ruin. cons. 38. nu. 3.
lib. 1., Surd. cons. 361. num. 17., Negusan. Jun.
quæst. 501. num. 13., Rota coram Buratt. dec. 924.
num. 5., & seqq.* ibi = *Nam quod illa sit pura, &
simplex ostendunt ipsius verba, nimirum illa = spon- 83
tè &c. = & alia = Ac titulo puræ, & irrevocabilis
Donationis, quæ fit, & fieri dicitur inter vivos =
& quia sic sibi facere, & donare placuit, & pla-
cet &c. = quæ verba sunt attendenda tamquam di-
spositiva &c. =, in rec. d. 20. num. 8. part. 5.* ibi = *Et
in Instrumento dicitur fieri dictam donationem 84
spontè, & ob amorem, & benevolentiam, quæ
inter eos intercedebat, & ob puram, & meram li-
beralitatem, quæ verba excludunt, ipsum Donan-
tem aliâ ratione motum ad donandum, quàm ob
suam liberalitatem = & in Fulginaten. donationis
super reservatis 10. Januarii 1710. §. In aliquo
obesse coram R. P. D. Crispo* ibi = *Nullo enim jure
dici valet, quod præfata donatio verè sit repu- 85
tanda causativa, cum Donator in Instrumento di-
xerit dictam donationem facere titulo, & cautè
meræ, liberæ, simplicis, & absolutæ donationis,
quia sic de bonis, & rebus suis disponere placuit,
& placet* = Quæ si procedunt, etiamsi in proe- 86
mio donationis considerata fuisset conservatio,
& ampliatio familiæ Donatoris, contemplatio-
que matrimonii. *Staiban. Jun. in obser. ad resa-
lut. 123. num. 22., & seqq., Concial. alleg. 75. n. 25.,
Monteron. decis. 20. n. 10., Rota post Pic. ad Sta-
tut Urb. decis. 22. nu. 13., coram Cavaler. dec. 257.
num. 8., coram san. me. Alex. VIII. decis. 255.
num. 16., & seqq., coram Buratt. d. decis. 924.
num. 7.* ibi = *Et hæc procedunt, quamvis etiam di-
catur, donationem fieri ob remunerationem meri-
torum, vel ex causa matrimonii, quia nihilomi-
nùs præsumitur potiùs facta ex affectione, & pura
liberalitate, quàm ex meritorum, vel aliqua alia
urgenti causa = in rec. dec. 20. num. 10., & seqq.
part. 5., dec. 230. num. 6. part. 14., dec. 457. num. 5.
part. 19., & in d. Fulginaten. Donationis super
reservatis 10. Januarii 1710. §. In aliquo obesse
coram R. P. D. Crispo*, quantò potiori jure lo-
cum sibi vindicabunt in casu nostro, in quo nul-
lius

lius matrimonii, nec io specie, nec in genere mentio facta fuit?

Ex quibus promanant alia etiam validissima argumenta, puram, simplicemque donationem
87 evincentia; nam, si inspectâ figurâ verborum, quibus concepta donatio legitur, in dubium venire nequit, quin eadem effectum suum sortita fuisset, tametsi Anna vel alias nuptias optasset, vel, mutato in meliùs consilio, Cœlesti sponso sese vovere animo proposuisset suo, vel denique è vivis immaturâ morte fuisset erepta, quonam colore, aut quâ justâ ratione dici poterit facta contemplatione certi, ac determi-
88 nati matrimonii, quando talis donatio, matrimonio non sequuto, resolvitur? *Rota coram Buratt. decis.581. num.15., & in rec. decis.431. nu. 6. part.19.*; Rursùs, si donatio, de qua agitur,
89 alligata fuit duabus conditionibus, quibus deficientibus, illa corruisset, prout reverâ corruit, ex latissimè supra deductis, quomodo factam dicemus correspectivè ad certum matrimonium, quando hoc sinè illa remaneret? contra
90 naturam actuum correspectivorum, quorum uno deficiente, alter quoque deficiat necesse est, ut benè ad rem *Rota in Nucerina donationis 14. Junii 1709., & 9. Maii 1710. utrobique sub §. finali coram bon. mem. Caffarello, & 12. Decembris ejusdem anni 1710. §. Consisto igitur coram R.P.D. Aldrovando*. Denique, si matrimonium
91 conclusum, constabilitumque fuit anno 1691., donatio verò facta legitur anno 1692., perspicuum fit, illam contemplatione prædicti matrimonii factam non fuisse, nec ejus causam finalem extitisse, ut egregie advertunt *Cravett. cons.54. num.36., Spad. cons. 169. num. 2., & 3. lib.3., Must. de contract. tit. de donat. num. 72., Tondut. resolut. civil.54. num.5. part.2., Card. de Luc. de donat. disc.31., & disc. 32., utrobique num.11., Rota coram Coccin. decis. 433. num.3., & decis.469. num.4., & 5., coram Card. Celso decis. 40. num.13., in rec. decis. 200. num. 10. vers. quia part.5., decis.241. num.2., & 3. part.7., decis. 230. num.6. part.14., & decis.563. num.6.*, ubi,
92 quod matrimonium ita conclusum ad summum esse potest causa merè impulsiva *part 19., & in dicta Fulginaten. donationis super reservatis 10. Januarii 1710. §. finali* ibi = *quod tanto robu-*
93 *stiùs locum habere debet, quia donatio præfata non fuit facta in ipso contractu matrimonii, sed eadem executa habetur post jam contractum matrimonium a Leonardo; hoc autem casu prorsùs cessat omnis dubitandi ratio &c.* = *coram R. P. D. Crispo*.

Reliquum nunc esset ostendere, nihil contra simplicis, & puræ donationis naturam elici posse ex testamento alioquin revocato Hermanni Donantis, in quo ille Annam heredem instituebat in recompensationem amoris, quem Antonius ejus Pater ergà se ipsum moriens ostenderat. Verùm, cum præclarissimi alii Jurisconsulti id abundè præstiterint, verbis abuti pluribus in re clara supersedeo; id unum animadvertendo, quod, tametsi expressio meritorum
94 facta in testamento postmodum revocato, repetita quoque legatur in apoca donationis; nihilominus tamen, cum ibidem adsint verba superiùs relata cum meram, & gratuitam donationem, tum liberam, absolutamque voluntatem præseferentia, nullum prorsùs effectum operaretur, nec puræ, ac simplicis donationis naturam alteraret, atque interverteret, prout solidè firmat *Castrens. cons.146. num.2. vers. secundò videtur obstare lib.1., Vegg. cons.52. num.27., Decian. cons.32. num.60., & seq. lib.3., Soccin. cons. 295. num.9. vers. sextus, & ultimus lib. 2., Cephal. cons.81. num.12., Surd. cons.361. num. 15., & duobus seqq., Rota coram Buratt. decis. 924. num.7.* ibi = *Et hæc procedunt quamvis etiam dicatur, donationem fieri ob remunerationem meritorum &c.; quia nihilominùs præsumitur potiùs facta ex affectione, & pura liberalitate, quàm ex causa meritorum*.

Donationis.

Eadem quæstionum capita, quæ in superiore Voto tractata fuerunt, ad examen hìc revocantur. Conditio resolutiva donationi adjecta his verbis = *se si disigillasse, si mostrasse, e se parlasse* = disjunctim est intelligenda. Ab insinuationis lege exempta non est donatio conditionalis, uti neque illa donatio, quam occultam Donator esse voluit, nisi eam occultam ex probabili metu servare velle contestatus fuerit coram Notario, & Testibus. Geminationem actus pro excludenda insinuationis necessitate non efficiunt promissio donandi, Scriptura donationis, ejusdem subscriptio, ac subsecuta traditio. Donationem remuneratoriam non probat falsa meritorum expressio in testamento à Donante revocato, excludunt verò donationis verba liberam voluntatem importantia. Confessio alicujus quando dividua sit, vel individua?

VOTUM XXXVIII.

1 *Pœnam a conditione voluntas propriè separat*.
2 *Conditionem voluntas facit, non sermo*.
3 *Donatio ex quibus verbis conditionalis censeatur?*
4 *Dictiones = nondimeno, = se, = ed altro che = conditionem important*, & num. 5. 6., & 7.
8 *Donatio effectum habitura, nonnisi post conditionis implementum, per viam non pœnæ, sed conditionis dicitur concepta*.
9 *Pœna, & privatio præcedentem habitum supponunt*.
10 *Donatio si purè concepta sit, conditio illi adjecta post quæsitum emolumentum censetur adimplenda*.
Tamquam non conditionalem, sed modalem, ac pœnalem actum reddens ibid.
11 *Conditio in quacumque dispositionis parte sit adjecta, conditionalem illam efficit*.
12 *Conditionalis Legati ademptio dispositionem efficit conditionalem*, & num. 14.

13 *Conditio donationi adjecta, ejus effectum, donec impleatur, suspendit.*

15 Aretini *Theorica* in leg. Titia nu.33. ff. de verbor. oblig. *quando nam procedat, declaratur.*

16 *Conditionalitas potiùs, quàm pœnalitas dispositionis ex quibus conjecturis arguatur?* & num.17. ad 21.

17 *Donatio conditionalis, non pœnalis arguitur, si conditio illi adjecta, Donantis, non Donatarii favorem respiciat.*

18 *Procedit, licèt adsint verba* = sub poena privationis =

19 *Conditionalis itidem arguitur, si Donans poterat hoc pacto suum faciliùs finem assequi*, & num. 21.

20 *Conditio pœnalis a Jure est improbata*, & num. 29.

Et per quàm rarò a pœna deest excusatio ibid.

22 *Pœna esse nequit, ubi culpa non est.*

23 *Culpa deficit, ubi nulla præcessit nec inhibitia, nec præceptum.*

24 *Conditionis defectus ex facto alterius proveniens, non facit, quem ratione pœnæ exclusum dici, sed eum pro non vocato haberi.*

25 *Conditio potestativa a facto alterius dependens, quoad honoratum dicitur casualis.*

26 *Illiusque defectus vim omnem adimit dispositioni, ab eaque consensum removet, ac si facta non fuisset.*

27 *Ex facto alteriùs nemo hereditate privari debet.*

28 *Intellige, si agatur de vocatione pura, secus quando effectus vocationis pendet a facto Tertii.*

29 *Dispositio sub conditione pendente a facto Tertii, quoad ipsum conditionalis dicitur conditione merè potestativa, quo verò ad honoratum casualis.*

Nec pœnalis est, licèt expressà privationis pœnà. ibid.

30 *Donator æquè potest non donare, ac nullitatem donationis indicere ex facto alterius.*

31 *Quæ nullitas non ex facto ipso, sed ex mente Donatoris censetur provenire.*

32 *Conditio si impersonaliter in dispositione adjecta sit, ad effectum dumtaxat, non ad personas respexisse dicitur.*

33 *Ex ejusque defectu corruit dispositio, non curata ex cujus culpa.*

34 *Confessio qualificata non debet scindi, sed cum sua qualitate accipienda est.*

Intellige in non prohibitis, num.36.

35 *Certa, specialisque demonstratio vice nominis fungitur.*

37 *Testimonium Matris valere pro filia ad amplam consequendam donationem, absurdum est*, & num.54.

38 *Testes transversales non admittuntur, nisi extra tertium consanguinitatis, vel affinitatis gradum sint.*

39 *Testes sese invicem collidentes fidem non merentur.*

40 *Nec, si concilientur, suspecti esse desinunt.*

41 *Testis contra Inducentem plenè probat.*

42 *Inverisimilia ipsa conferunt ad rectum judicium statuendum.*

43 *Conditiones plures copulativæ, si re ipsà unum, idemque importent effectum, pro disjunctivis, ac alternativis habendæ sunt.*

44 *Disponentis menti verba debent famulari.*

45 *Conditionis inadimplementum non debet in cujuspiam præjudicium cedere sinè ejus facto, aut mandato.*

46 *Intellige, si in dispositione respectus ad personas habitus fuerit, non si ad effectum dumtaxat.*

47 *Donatio sub onere alicujus implementi, ex istius defectu resolvitur, non curato, an per viam modi, an conditionis injunctum illud fuerit.*

48 *Donatio non insinuata corruit in eo, quod 500 aureos excedit.*

49 *Donatio ab insinuatione validitatem, nomen, atque essentiam assumit.*

50 *Insinuatio in donatione eò spectat, ut medio inter illas tempore Donans deliberet, num sibi expediat in suo proposito perseverare.*

51 *Insinuatio requiritur, etiam in donatione per apocam privatam facta.*

52 *Immò, & eò magis, quum istiusmodi Scripturæ suspectæ sint.*

Præsertim inter conjunctas personas. ibid.

53 *Donatio emissa dici nequit intuitu certi Matrimonii, cujus nulla mentio in apoca facta sit.*

55 *Testimonium Vitrici recipiendum non est.*

56 *Donatio insinuationem non requirit, si in caussam certi Matrimonii fiat.*

Intellige, id non procedere, si sit ipsius Matrimonii caussa non finalis, sed tantùm impulsiva. ibid.

57 *Actuum correspectivitas inter se non inducitur ex eo tantùm, quod alter alteri occasionem præbuerit.*

58 *Donatio non alia ex caussa, quàm ex mera voluntate facta, tamquam pura, ac simplex, insinuationem requirit.*

Ex quibus autem pura, ac simplex valeat dignosci? ibid. & num.59., & 60.

60 *Donatio, licèt in ejus prohemio habita sit aut agnationis, aut Matrimonii contemplatio, adhuc ex mera liberalitate non ex eorum caussà facta censetur.*

61 *Donatio effectum habitura etiam extra casum Matrimonii, hujus contemplatione facta dici nequit.*

62 *Donatio, non sequuto Matrimonio, cujus intuitu facta est, resolvitur.*

63 *Correspectivorum actuum uno deficiente, alter quoque debet deficere.*

64 *Donatio post Matrimonium factu, esse non potuit ejus finalis caussa.*

65 *Donationis caussa tantùm impulsiva fuisse dici potest Matrimonium jam conclusum.*

66 *Donationem inter, & Matrimonium correspectivitas ex eorum vicinitate non inducitur*

tur contra voluntatem Donantis meram liberalitatem exprimentis.

67 *Donatio non censetur meritorum remuneratoria, si jam aliunde compensata fuerint.*

68 *Donatio merè gratuita, & voluntaria, talis esse non desinit ob adjectam remunerationis expressionem.*

69 *Donatio Secretò exarata ab insinuationis necessitate eximitur.*

70 *Intellige, si duo concurrant, metus illius evulgationis, atque hujusmet rei coram Notario, & Testibus facta contestatio.*

71 *Donatio conditionalis verè donatio est, atque insinuatione indiget.*

72 *Actuum geminatio in donatione supplens insinuationis defectum, non inducitur ex promissione donandi, ex confectione apocæ, subscriptione, ac traditione.*

73 *Actus plures ab una, eademque caussa procedentes, non plures, sed unus reputantur actus.*

74 *Contractus quilibet ratus dici posset ex geminatione actuum, si geminati ii putarentur actus, qui ex una, eademque caussâ proveniunt.*

75 *Donandi promissio, scriptio, ac subscriptio apocæ, ejusdemque traditionem subsequentes actus omnes sunt meræ præordinationes donationi, ipsiusque apocæ comprobationi.*

76 *Donatio nulla est, non sequutâ traditione apocæ illam continentis.*

77 *Donationis confirmationem alii actus non possunt inducere, nisi qui traditionem apocæ eam continentis sint subsequuti.*

78 *Renunciatio legibus insinuationem in donatione requirentibus, si juramenta expresso destituta sit, non suppletur tacito desumpto ex clausula,* = & in fede =

DONATIONEM à Nobili Viro Equite Hermanno factam favore D. Annæ Neptis ex duplici capite in præteritis scriptis impugnabam; In universum quidem ob non servatas conditiones illi appositas; supra verò 500. aureos ob omissam insinuationis solemnitatem. Verumtamen Magnifica Rota Januensis, dissentiente præstantissimo Viro D. Jo: Baptista Blondino, die 5. & 12. Decembris anno 1714. prædictam donationem omninò validam esse respondit, ut videre est ex decisione latiùs desuper extensa, Cujus tamen fundamenta nullo pacto videntur subsistere.

Et sanè sustineri nullatenus posse videtur, quod dispositio, de qua agitur, pœnalis sit, quodque proinde Anna, quæ voluntatem Donatoris contempsisse dici nequit, insons, & ignara excludi minimè debeat à commodo Donationis ob culpam Matris, Maritique, qui conditionibus à Donatore appositis non paruisse arguuntur. Etenim, si in subjecta materia ad Disponentis voluntatem recurrendum est, ut dignosci possit, pœna nè, an potiùs conditio sit?
1 quippè voluntas propriè conditionem à pœna
separat, atque distinguit, ut ait *Marcian. Jurisconsultus in leg. 2. ff. de his, quæ pæn. nom.* ibi = *Pœnam a conditione voluntas Testatoris separat, & an pœna, an conditio, an translatio sit, ex voluntate Defuncti apparet* = *Cujac. observ. lib. 14. cap. 25. tom. 1. oper. prior. lit. D. & E,* inquiens = *conditionem voluntas facit, non sermo* =, *Gabr. cons.* 2
105. num. 8. lib. 1., Simon. de Pret. de ult. volunt. interpret. lib. 4. interpret. 24. dub. 4. num. 15. & seq., Molin. de Primogen. Hispan. lib. 2. cap. 12. num. 33., Torr. de Primogen. Ital. part. 2. quæst. 50. num. 63., Rota coram Duran. decis. 339. nu. 50., & coram Dunoz. jun. decis. 882. num. 9. Pro-
fectò in dubium venire nequit, quin in casu no- 3
stro donatio censenda sit conditionalis, prout perspicuum fit ex illis donationis verbis = *Intendendo nondimeno, che questo scritto debba tenersi sigillato con li due sigilli con Lacca, come da me sarà consegnato alla Signora Dorotea mia Cognata Madre della sudetta Signora Anna, e se prima della mia morte si disigillasse, si mostrasse, e se ne parlasse, voglio, e dichiaro, che non abbia vigore alcuno, come se non fosse fatta, volendo, che rimanga secreto &c, Con patto di più, che non si molestino per via di giustizia &c., è dato, che si fa-*
cesse, tutto il sopradetto sia nullo, e vano &c. = Di- 4
ctiones namque illæ = *nondimeno* = *se* = & = *dato, che* = procul dubio conditionem important, ut
de prima tradunt *Redenas. b. cons. 7. num. 10.*, 5
Mans. consult. 63. num. 14., Rot. in rec. dec. 107. num. 4. in fine part. 3., decis. 231. num. 4. part. 7., & coram R. P. D. Ansald. decis. 136. num. 33., ubi
plurimos refert concordantes; de secunda est 6
Text. in leg. si quis fundum ff. de contrahend. empt., Bartol. in leg. quibus diebus §. Termilini num. 15. ff. de condit., & demonstrat., Barbos. axiom. 28. num. 2., Samiuiat. contr. 71. num. 2., Rot. ad ornat. Card. de Luc. de fideicommis. decis. 53. num.
16., decis. 54. num. 2., & decis. 81. num. 7.; & de 7
tertia observant *Riminald. jun. contr. 278. nu. 4., Menoch. cons. 1118. num. 14. & seqq.; Mans. consult. 531. num. 1. & 2., Gubb. consult. 129. num. 2., Samiuiat. contr. 121. num. 4., Rota coram Ubald. decis. 341. num. 4., coram Zarat. decis. 43. num. 1., in rec. decis. 49. num. 7., decis. 88. nu. 14., & decis. 406. num. 4. part. 13., decis. 36. num. 9., & decis. 301. num. 5. part. 16., decis. 807. num. 4. part. 18., & decis. 232. num. 33. part. 19.*

Certòque certiùs, quia, cum donatio ex voluntate Donantis effectum suum sortiri non deberet, nisi post ipsius obitum, ibi = *Che debba aver solamente luogo, e effetto, seguito l'ultimo mio passaggio, e morte* = & conditiones illi 8
appositæ implendæ essent, ipso Donatore vivente, ibi = *e se prima della mia morte se ne parlasse* = ac per consequens antè quæsitum emolumentum, ex hoc, veluti ex necessario antecedenti sequitur, dispositionem conditionalem esse non pœnalem, quia pœna, & privatio, utpotè habitum præcedentem supponentes, locum sibi
vindicare nequeunt, nisi post quæsitum emolu- 9
mentum, & exclusio antè talem adquisitionem facta dicitur non jam per viam pœnæ, sed per viam conditionis, prout hanc circumstantiam tam-

tamquam prò regula statuerunt. *Bartol. in leg. Titia in 4. opposit. ff. de verb. obligat., Paris. cons. 19. num. 152. lib. 2., Honded. cons. 58. num. 61., & 80. lib. 1., & cons. 68. num. 39. lib. 2., Spad. cons. 327. num. 7., & 18. lib. 3., Peregrin. de fideic. art. 11. num. 92., & num. 130., clar. mem. Card. de Luc. de fideicom. disc. 154. num. 10., Rot. in rec. decis. 62., & decis. 156. utrobique num. 1., & 2., & decis. 217. num. 5. part. 18., decis. 161. num. 10. part. 19., in Cavallicen. Bonorum 3. Julii 1705. §. Quod autem coram bon. mem. Caffarello, confirmata 11. Februarii 1707. §. In presenti coram Rm̃o Molines, & 30. Januarii 1708. §. Conditionalitas coram R. P. D. Aldrovando, & in Ariminen. hereditatis super aditione 18. Junii 1708. §. final. coram Em̃o de Polignac* ibi = *Quapropter, cum implementum præcedere debuisset ejusdem hereditatis acquisitionem, patet, dispositionem fuisse conceptam per viam suspensivæ conditionis, non autem modi, seu pœnæ* =.

Nec est, cur in contraria *Decisione* respondea-
10 tur, quod controversa donatio in sui initio purè concepta legatur, sicque præceptum injunctum dici debeat post quæsitum emolumentum, ideoque locum sibi vindicet in casu nostro theorica *Aretini in dicta leg. Titia num. 3. ff. de verb. oblig.*, cujus vigore in similibus circumstantiis non conditionalitas, sed modalitas, ac pœnalitas actus adstruitur; certi namque, exploratique Juris est, quod conditio in quacumque disposi-
11 tionis parte adjecta, reddit illam conditionalem, & quando conditionalis est ademptio, conditionalis etiam efficitur dispositio, juxtà *Text. express. in leg. quando ff. de condit., & demonstr.* ibi = *Ex diverso quoque purum datum le-*
12 *gatum conditionale videtur, veluti quando sub conditione ademptum est, quia sub contraria conditione datum intelligitur* = *leg. legata 14. in princ. ff. de adimend. legat., leg. si post mortem 71. §. Si purè ff. de legat. 1., leg. quod purè 6., leg. si pennam 14. ff. quand. dict legat. ced., leg. quibus diebus §. Quidam Titio ff. de condit. & demonstr., leg. si testamentum penult. Cod. de instit. & substit.* ibi = *Tunc videri ab initio conditionelem esse institutionem, & sic omnia complecti, tamquam, si Testator ipsas institutiones eisdem conditionibus complicasset, quæ infrà conscriptæ sunt* = *Zancb. in leg. heredes mei §. Cùm ità in 4. part. num. 75. ff. ad Senat. Consult. Trebell., Cephal. cons. 52. num. 7., Rimiuald. jun. cons. 116. num. 43. & seq., Menocb. cons. 78. num. 8., & seq., Spad. cons. 327. num. 7. lib. 3., Duran. de condit., & demonstrat. part. 3. cap. 9. num. 12., & 17. in fin., Molin. de Primogen. Hispan. lib. 2. cap. 12. num. 20. cum seq., Gobb. consult. 16. num. 33., & seq., Palm. nep. alleg. 368. nu. 8., & 9., Rot. in rec. dec. 227. num. 7. part. 18.*

13 Ita quidem, ut tàm donatio, quàm illius annullatio maneat in suspenso, & adquisitionis effectus pendeat à conditionis implemento, *Gloss. in leg. aliquando verb. intelligitur, ibique Alberic. num. 1. ff. de condit., & demonstrat., Ruin. cons. 150. num. 8. lib. 3.* ibi = *concluditur ergo, quod dicta institutio originaliter, & ab initio dicitur concepta sub conditione si aliquis ex eis non molestabit Uxorem Testatoris in relicto sibi facto, perindè ac si in ipsa institutione, & in actu instituendi fuisset dicta conditio expressa, & ex hoc infertur, quod heres non potuit adire, & quod, mediante suà aditione, non est factus heres, quia dicta conditio, sub qua fuit institutus, non erat adhùc pu- 14
rificata, & idem, etiamsi ab initio non fuit hæc institutio conditionalis, sed pura, & secuta esset ademptio sub conditione, quia facta intelligeretur sub contraria conditione* = *Raudens. variar. resol. cap. 32. num. 4., Torr. de Primogen. Ital. part. 2. quæst. 50. num. 14., Rocca disput. jur. select. cap. 1. num. 67. & 73., Saminiat. contr. 44. num. 40. & seq., Rota coram Duran decis. 339. num. 58. & seq., coram Dunoz. jun. decis. 882. n. 3. & 13., & coram Cerro decis. 579. num. 5., & plurib. seqq.*, proindeque locus non est prædictæ
Aretini Theoricæ, quæ eo dumtaxat casu ad- 15
mittitur, quo dispositio sit pura, onusque impleri debeat post quæsitum emolumentum, ac demùm graviores non urgeant conjecturæ prò conditionalitate, quàm prò pœnalitate dispositionis, ut optimè respondet *Rota in Cavallicen. Bonor. 11. Februarii 1707. §. Prout non urget coram Rm̃o Molines*.

Quæ porrò omnia deficiunt in nostra hypothesi; nam, ut de primis duobus requisitis ta-
ceamus, illa enim satis superque submota re- 16
manent ex proximè animadversis, quod attinet ad conjecturas, hæ sanè omnes eò pertinent, ut conditionalitas unicè volita videatur; id quod vel ex eo maximè intelligitur, quod prohibitiones, conditionesque donationi appositæ
non respiciant favorem, & commodum Dona- 17
tariæ, sed ipsiusmet Donantis; ille enim considerans, quod, si donatio in aspectum, lucemque prolata fuisset, ii, qui ad ejus hereditatem aspirabant, ipsum despectui, atque odio habere facilè cœpissent, idcircò, ut omnem contemptus, odiique causam submoveret, illam diligentissimè occultari voluit. Prout etiam, cum ipse particulari aliquà affectione ferretur erga Vassallos N., voluit hoc suæ, quousque vixisset, charitatis in eos extare monumentum, ut nempe nullis unquam molestiis inquietarentur, nevè præcipuè in carceres detruderentur.

Quamobrem, cùm onus injunctum principaliter tendat in favorem Donantis, & in suæ voluntatis implementum, in dubium revocari minimè posse videtur, quin dispositio ista sit merè conditionalis, juxtà ea, quæ tradunt *Paris. cons. 59. num. 51. lib. 2., Spad. cons. 327. nu. 33. lib. 3., Peregrin. de fideic. art. 2. num. 125., Galganett. de condit. part. 2. cap. 4. quæst. 9. num. 16., Staiban. jun. resol. 88. num. 55., & 57., Urceol. consult. 27. num. 10., & de transact. quæst. 100. n. 41., Rot. post eumdem decis. 43. num. 4., in rec. decis. 693. num. 4. part. 1.* ibi = *In secundo verò casu, quando actus annullatur in favorem alicujus, res videtur clara, quod non sit pœna, quia respectu illius, in cujus favorem actus annullatur, nulla potest considerari pœna, & licèt tendat in præjudicium alicujus Partis, id venit in consequentiam,*

& dispositio dicitur favorabilis, & non pœnalis,
quamvis alius inhabilitetur = *Dec. in cap. cogno-*
scentes num 17., & hoc procedit etiam quando
agatur de auferendo aliquod dotum non purè, sed
sub certa conditione resolutiva in eventum contro-
ventionis ad favorem certæ personæ, quia nunquam
fuit simpliciter acquisitum, sed cum certa quali-
tate respiciente favorem tertiæ personæ = *dec. 365.*
num. 11. part. 16., & coram Cerro decis. 579. n. 7.,
quo loci inquit, quod, licet Testator usus fuisset
18 verbis illis = *sub pœna privationis* =, nihilominus
dispositio erat conditionalis, eò quod conditio
adposita respiciebat favorem Tertii, *& in Ca-*
vallicen. Bonorum 11. Februarii 1707. §. Eòque
certiùs coram R̃mo Molines.

Quæ quidem interpretatio eò libentiùs se-
quenda, amplectendaque est in casu nostro,
quia, cum Donatoris maximè interesset, rem
19 alto silentio tegi, & homines N. non molestari,
faciliùs finem suum assequi poterat onera adji-
ciendo per viam conditionis, nihil aliud requi-
rentis, præter nudum, ac simplex inadimple-
mentum, quàm per viam pœnæ, ad quam infli-
20 gendam jura nostra cum tanta maturitate,
adeoque cautè, ac circumspectè procedunt, ut
vix, ac ne vix quidem ullus dari possit casus, quo
quis ab ea non excusetur, ut similem circum-
stantiam ponderando, egregiè dixit *Rota in Ca-*
vallicen. Bonorum 11. Februarii 1707. § Et por-
rò coram R̃mo Molines ibi = *Et porrò impercepti-*
bile est, quod Spiritus pater cupiens ex toto animo,
ut filii post ejus obitum non reciperent molestias ju-
diciales à Patruo, quodque illi recuperassent
quamplurima Bona, quæ credebantur occupata ab
eodem Patruo, invento modo ad hunc finem asse-
21 *quendum, mediante substitutione facto favore*
ipsius Patrui cum onere faciendi dictum compro-
missum, deinde voluisset hanc substitutionem, &
privationem in casu non adimplementi facere non
per modum conditionis, ubi aliud requirentis,
nisi nudum, & simplex non adimplementum, sed
per viam pœnæ, ad quam incurrendam jura nostra
procedunt cum tanta benignitate, quantà vix ullus
est casus, in quo non salvetur, & excusetur = his
demùm addendo, quod colore nullo pœnalis
dici potest istiusmodi dispositio, quando Annæ
donatariæ neutra ex dictis conditionibus dete-
cta, & injuncta fuisse probatur; pœna enim lo-
22 cum ubi vindicare nequit, ubi non est culpa,
ubi non est delictum ad *Text. in leg. aliud fraus*
est 131. in princ. ff. de verb. signific., culpa au-
23 tem, & delictum ibi esse non potest ubi nulla
præcessit prohibitio, nullum præceptum, ut
tradit *Bald. relatus à Cyriac. contr. 519. num. 25.,*
& Rot. coram Bich. decis. 132. num. 4., & seqq.

Jam verò, constabilitâ donationis, de qua agi-
tur, conditionalitate, sublata remanet contra-
ria illa animadversio, quâ dicebatur, absur-
dum esse, quod Anna donataria insons, & igna-
ra plecti, atque puniri debeat facto, & culpâ
Matris, ac Mariti. In his namque terminis An-
na excludi non dicitur à commodo donationis
24 ratione pœnæ, sed ex defectu conditionis, ea-
demque in hoc casu non jam privata, sed non
considerata fuisse dicitur, prout unanimiter af-
firmant *Cafunat. cons. 3. ferè per tot., Peregrin.*
de fideic. art. 11. num. 86., Roxas de incompat.
part. 3. cap. 1. num. 83., Mans. consult. 47. n. 8.,
& 9., & consult. 66. num. 16., & 17., clar. mem.
Card. de Luc. de fideic. disc. 155. num. 6., Torr.
de Primog. Ital. part. 2. quæst. 50. num. 14., Rocc.
disput. jur. select. cap. 1. num. 73. ibi = *nullum pror-*
sus jus poterat dici quæsitum substitutis, nisi sub
dicta conditione, eorumque exclusio nullatenus pro-
venit immediatè ex delicto, sed potius ex defectu
conditionis, quasi sub conditione vocati =, *& cap. 13.*
num. 14., & 15., Saminiat. contr. 41. num. 40.,
& seq., Surd. decis. 101. num. 7., Tristany decis.
45. num. 28., Mut. Vot. Pisan. 28. num. 16. ib. =
num, cum deficit conditio substitutionis, non dicitur
substitutus privari jure suo, sed habetur prò non
scripto &c. =, *Lonrent. decis. Avenion. 118. n. 6.,*
& seqq., Rot. in rec. decis. 203. num. 25., & 26.
part. 6., coram Duron. decis. 339 num. 59. ibi = *De-*
fectus autem conditionis non facit, quem privari,
cum nunquam habuerit, sed immò operatur, ut
habeatur pro non vocato =, *& coram Cerro dec. 579.*
num. 10., coram bon. mem. Emerix jun. dec. 1340.
num. 5., post Bulduc. ad Ramon. decis. 28. num. 2.
tom. 2., in Cavallicen. Bonorum 11. Februarii 1707.
§. Quoniam objectum coram R̃mo Molines, in con-
firmatoria 30. Januarii 1708. §. Magisque præci-
sè, coram R. P. D. Aldrovando, in Carpentora-
cten. fideicommissi 26. Junii 1709. §. Et præmissa
coram bon. mem. Caffarella, & in Ariminen. here-
ditatis super aditione 18. Junii 1708. §. Nec obstat
coram Em̃o D. Card. de Polignac.

Et jure quidem, meritoque, quia potestativa 25
conditio pendens à facto, vel non facto Matris,
ac Mariti quoad Annam dicitur, & est casualis,
ità quidem, ut hujus defectus adimat vim om-
nem dispositioni, ab eaque consensum remo-
veat, perindè ac si facta non fuisset, ad *Text. in* 26
leg. si ità fuerit ff. de manumiss. testam., Covarav.
in cap. Raynald. §. 1. num. 7. de testam., Cephal.
cons. 52. num. 5., Menoch. cons. 78. num. 3., Ruin.
cons. 122. num. 9. lib. 2., Peregr. de fideic. art. 11.
num. 86. ibi = *Potestativa conditio dependens à fa-*
cto Tertii, quoad honoratum casualis censetur, ac
ideo illius defectus cessare facit dispositionem = *Ro-*
xas de incompatib. part. 3. cap. 1. num. 84., Rocc.
disput. jur. select. cap. 1. num. 8., optimè Rota in
rec. decis. 459. num. 22., & seqq. part. 9. tom. 2.
ibi = *Nec obstat l. Paterfamilias ff. de hered. in-*
stit., in qua statuitur, quod nemo ex alterius facto 27
exheredari, vel hereditate privari conveniat, quia
illius dispositio procedit in vocatione pura, cujus
privatio non potest induci conditione pendente à fa- 28
cto Tertii, secus quando effectus vocationis pendet à
facto alterius, itaut ante rem quæsitam factum
adimplendum sit per Tertium, tunc enim, dùm
Tertius non facit, idest Pater non acceptat, ces-
sat vocatio filiorum, per Text. in leg. si ità fuerit
ff. de manumiss. testam. &c., eâ ratione, quia po-
testativa conditio dependens à facto Tertii, quoad
heredem censetur casualis, & ideò illius defectus
facit cessare dispositionem = *coram Cerro dec. 579.*
num. 7., & seqq. ibi = *Nec subsistit, quod præsta-* 29
ta-

ta conditio sit pœnalis, ideoque improbetur a Jure,
quia, cùm concernat favorem Tertii, dispositio
non dicitur pœnalis, quamvis Testator usus fuerit
verbis=sub pœna privationis=sed merè conditionalis
conditione potestativâ respectu Matris, & casuali
respectu filiorum, quæ non est probibita = Et in
Carpentoracten. fideicommissi 26. Junii 1709.
§. Et præmissa in fin. coram bon. mem. Caffarello
ibi = *Eâ evidenti ratione, quia potestativa conditio*
dependens a facto, vel non facto Heredis, quoad
ulteriores substitutos casualis censetur, & ideo il-
lius defectus cessare facit sequentes dispositiones,
perindè, ac si factæ non essent =.

Nec est, cur Anna conqueratur, quia, sicuti
30 D. Alexander poterat ei non donare, ità potuit
etiam donare ea sub conditione, ut donatio
nulla, & irrita redderetur facto Matris, vel al-
terius, cùm in hoc casu non spectetur primariò
31 factum, & culpa Matris, sed principaliter vo-
luntas Hermanni sub ea tantum lege de re sua
Disponentis, ut optimè advertunt *Simon. de*
Pret. de interpret. ultim. volunt. lib. 4. dub. 4. nu.
14., Rot. coram Royas decis. 290. num. 4., in Fa-
nen. Primogenituræ 5. Maii 1700. §. Nihilominus
coram clar. mem. Card. Caprara, in Cavallicen.
Bonorum 18. Februarii 1707. §. Eòque certiùs in
fin. coram Rmo Molines, in Carpentoracten. Fi-
deicommissi 26. Junii 1709. §. Et jure quidem,
meritòque ibi = *Filii, & Descendentes in isto casu*
exclusi non dicuntur primariò ex facto Patris, benè
verò ex Disponentis voluntate, cui integrum est
talem legem dispositioni, & Bonis suis dicere = *co-*
ram bon. mem. Caffarello, confirmata quoad por-
tionem Alexandri 19. Februarii 1712. §. Idque
potissimùm coram Emo Card. Priolo, & in altera
contemporanea decisione quoad portionem Petri
§. Et quamvis in fin. coram eodem.

Atque hæc quidem potiori jure procedunt in
nostra hypothesi, quia Donator adjiciendo con-
ditiones superiùs relatas, locutus semper fuit
32 impersonalitèr, nullâ videlicet habitâ relatio-
ne ad certam aliquam personam ibi = *E se prima*
della mia morte si dissigillasse, si mostrasse, e si
parlasse &c. Con patto di più, che non si molesti-
no &c., e dato, che si facesse &c. = Ex quibus se-
quitur, quod Donans unicè consideravit effe-
ctum, respexitque simplicitèr, & absolutè ina-
dimplementum prædictarum conditionum, at
non etiam personas, à quibus illæ non adimple-
33 rentur, proindeque, ut dispositio viribus suis,
& effectu vacua remaneat, satis est, paritum non
fuisse conditionibus, non curato, an unus po-
tiùs, quàm alter non paruerit *Galgnnet. de con-*
dit. part. 2. cap. 5. quæst. 2. antè num. 3., Pantz-
chman. quæst. 19. num. 103. part. 1. ibi = *Quando sit*
respectus ad effectum, sivè ad rem ipsam, non cu-
ratur a quo fiat = & benè etiam *Rota in Romana,*
seù Ferentina Pecuniaria 22. Januarii 1714. §.
Non obstante ibi = *Cum Pertet non posuerias sub*
conditione, nisi liberationem Bonorum ibi = *ogni vol-*
ta, che detti Beni venghino liberati dal patto re-
dimendi = *conditio dicenda erat adimpleta ubicum-*
que baberetur intentus liberationis Bonorum,
etiamsi ista non sequatur ex opera Venditoris, ubi
enim consideratur, & in conditione ponitur effe-
ctus, tunc iste solùm venit in obligatione, non
autem sua causa = & *§. Minùs obstare* ibi = *Minùs*
obstare visum fuit, quod non agatur de conditione
apposita in ultima voluntate, sed in contractu,
quia etiam in contractibus, ubi fuit considerata
pura, & simplex libertas Bonorum ab onere pacti
redimendi, non verò alla causa, ex qua produce-
retur eadem liberatio, statim ac Bona acquirunt,
dicitur purificata conditio, quia sufficit adimple-
mentum libertatis Bonorum, non attento, an proce-
dat ex una, vel alia causa = *coram Emo D. Card.*
Scotto Almæ Urbis Gubernatore.

Agnoscens contraria *Decisio*, colore nullo,
nullâque justâ ratione impugnari posse contro-
versæ donationis conditionalitatem, contendit,
impletas fuisse conditiones illi adpositas, & pri-
mò quidem, quod, attinet ad silentii præceptum,
inquit, quod si non aliundè constat, illud Do-
rotheæ fuisse injunctum, quàm ex ipsius confes- 34
sione, hæc uti qualificata ab impertita facultate
revelandi = *agl' interessati* = scindenda non est,
sed cum sua qualitate est accipienda; Verùm di-
scursus iste haudquaquam subsistit; falsum
namque est, quod non aliundè constet, injun-
ctum fuisse silentium Dorotheæ, quàm ex ipsius
confessione, cum contrarium necessariò elicia-
tur ex ipsamet donatione; si enim Donator in-
quit, se traditurum Dorotheæ apocam dona-
tionis, deindè vetat, illam resignari, ostendi,
de ea agi; nemo non videt, præceptum, ac pro-
hibitionem directam principaliter esse in perso-
nam Dorotheæ, quæ penes se retinere debebat
apocam, ità suadente certissimâ illâ Juris nostri
regulâ, quâ edocemur, quod certa, specialis-
que demonstratio vice nominis fungitur ad *Text.* 35
in leg. demonstratio 17. ff. de condit., & demon-
strat., leg. certum 6. ff. de reb. credit., leg. Cum
falsa cod. de jur., & fact. ignor. §. Siquidem in
nomine 29., ibique Arnold. Vinn. num. 4. Instit.
tit. de legat., Paulut. differt. 28. num. 74., & seq.,
Rot. coram Penting. dec. 490. num. 8., in rec. de-
cis. 93. num. 18. part. 17., & decis. 48. num. 8., &
9. part. 19., proindeque, si Dorothea proculdu-
bio prohibita fuit patefacere controversam do- 36
nationem, ejus confessio attendenda quidem
erit quoad primam partem, & non etiam quoad
secundam, cum in prohibitis confessio scinda-
tur, dividaturque, hoc est accipiatur, rejectâ
qualitate, *Bald. in leg. 1. num. 21. cod. de confess.,*
Alexand. cons. 99. num. 2. lib. 7., latè Conciol. re-
sol. crimin. verb. confessio resol. 24. num. 1., & 14.,
Surd. dec. 258. num. 6., Rot. dec. 802. n. 3. part. 1.
diverf., coram Seraphin. dec. 644. num. 2., coram
fan. mem. Gregor. XV. dec. 456. num. 3., coram
Royas dec. 202. num. 1., & 2., in rec. dec. 525.
num. 2. part. 2., decis. 97. num. 4. part. 6.

Eòque magis scindenda est istiusmodi confes-
sio in casu nostro, quia alioquin mater favore
filiæ ferret testimonium, cujus vigore illi com-
pararetur jus assequendi amplam donationem, 37
quod quàm sit absurdum, benè observant *Bartol.*
in leg. Qui testamento §. Quæcumque num. 3., ibi-
que Bald. colum. 2. in princ. vers. in ea ff. de testam.,

Nell.

Nell. de Testib. num.7., Campeg. eodem tract. re-
gul. 2. vers. tertio quia mater, Mascard. de pro-
bat. lib.3. conclus. 114. num.4., Farinacc. de Te-
stib. quæst.54. regul.3. num.149., Gabriel. variar.
conclus. tit. de Testib. conclus.17. num.4.; Qua de
re in his causis nec etiam Transversales indiffe-
renter admittuntur ad testimonium ferendum
prò Consanguineo; iidem enim recipiuntur,
38 cum sunt extrà tertium consanguinitatis, vel
affinitatis gradum per Text. in canon. Abseus il
2. 3. quæst.9., Doctores in leg. etiam cod. de Testib.,
Alexand. cons.132. num. 27. lib. 5., Gabriel. va-
riar. conclus. tit. de Testib. conclus.15. num.1., &
seqq., Farinacc. de Testib. quæst.54. num.1., & 2.,
Rot. post ejusdem cons. tom. 2. decis. 125. num. 1.,
coram Duran. decis. 427. num.3., coram Cels. de-
cis.166. num.6., coram bon. mem. Emerix Jun. de-
cis.253. num. 8., in rec. decis. 327. n.14. part. 12.,
decis.54. num.12. part.17., & ad ornat. clar. mem.
Card. de Luc. de Regular. decis. 17. num. 7.; Et
sanè, si fides habenda esset simplici dicto Doro-
theæ matris, frustrà Donator silentium adeò
enixè præcepisset, ut in casu contraventionis ir-
ritam voluerit esse donationem, semper enim
Dorothea obtendere posset facultatem sibi ore-
tenus à Donatore tributam rem detegendi, ut
sensui patet.

Non omittendo etiam, quod Dorothea reji-
cienda quoque esset, quia vel est contraria aliis
Testibus à Parte adversa productis, vel iidem
invicem sè sè collidunt, illa enim ait, concessam
39 sibi fuisse potestatem patefaciendi donationem
agl' interessati. Dominus verò Jo: Baptista Sponsi
Vitricus deponit, se id rescisse à Dorothea, quæ
sibi dumtaxat ex Donatoris voluntate significare
poterat, at non etiam aliis; Còntrà verò testis
alter affirmat, controversam donationem Lippis,
& Tonsoribus, ut dici solet, fuisse notissimam:
Discrepantia itaque ista non modicè lædit te-
stium fidem ad Text. in leg. Eos qui diversa ff. ad
leg. Cornel. de fols. adeo quidem, ut, etiamsi
ad evitandam contrarietatem conciliari posset,
40 semper tamen illos suspectos, & infirmos red-
deret, ut post Jo. Andr., & Butr. in cap. in no-
stra de Testib., & in addit. ad speculat. tit. de Te-
stib. §. De interrogatoriis tradit Bero quæst. 84.
num. 5. vers. & quamvis, Castald. consult. 29.
num. 5., Rot. in rec., decis.147. num.4. part.10.,
decis.266. num. 8. part.18., dec. 73. num.20, de-
cis.100. num.4. part.19., ad ornat. clar. mem. Card.
de Luc. de servit. decis.34. num.18., & in conflict.
leg. & ration. decis. 5. num. 6., immò verò, cum
depositio postremi testis conciliari nullo pacto
possit cum dicto Dorotheæ, ille utpotè ab An-
na inductus, contra ipsam constituit gradum per-
41 fectæ probationis Rot. in Mantiss. ad clar. mem.
Card. de Luc. de Benefic., decis.6. num.10. de Ju-
repatron. decis.49. num.7., decis.72. num.16., &
decis.73. num. 6., de Regular. decis. 4. num. 20.,
cum aliis in Romana Redditionis rationis 1. Martii
1709. §. Justitia verò coram Emo D. Card. Prio-
lo; Cujus quidem testis fides nullatenus minui
potest ex eo, quod non deponat, à quonam vox
vulgi profecta sit, cum ortum habere potuerit,
etiam ab ipsomet Donante; Iste enim, cum rem 42
tegi vellet ob illam adeò rationabilem causam,
ne scilicet invidia inter Consanguineos exarde-
sceret, & aliquorum ex ipsis odium contrà se
concitaretur, inverisimile prorsus est, quod ipse
postmodum pandere voluerit rem, quæ patefa-
cta, sibi, aliisque nocere potuisset, juxtà notata
per Rot. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de Te-
stam. decis.15. num.17.

Ex eademque ratione frustrà evitari contendi-
tur donationis resolutio eo sub obtentu, quod,
cum Donator, illam nullam, irritamque esse
voluerit, si hæc copulativè concurrissent = Se si
disigillasse, si mostrasse, e se ne parlasse = non suffi- 43
ciat proinde, quod Dorothea de ea verba dum-
taxat fecerit, cum necessarium præterea fuisset,
quod apocam benè obsignatam resignasset, ob-
tendissetque; Nam, si Donator finem à se omni-
nò volitum non assequebatur, tàm si apoca
prædicta fuisset ostensa, quàm si de ea actum
fuisset ab illam retinente, & tenorem minimè
ignorante, profectò in hisce circumstantiis ver-
ba conjunctiva, ac copulativa prò disjunctivis,
& alternativis accipienda sunt, ad Text. in leg.
Conjunctionem 29., & leg. sæpè 53. ff. de verb.
signific.; Ita enim verba semper interpretanda
sunt, ut menti Disponentis famulentur, juxtà 44
Text. in leg. penult. ff. ad exhib., Rot. in rec. de-
cis. 32. num.16. part.16., & ad ornat. clar. mem.
Card. de Luc. de fideicom. decis. 79. num. 17.

Hæc, quod attinet ad conditionem non ser-
vati silentii; quod verò respicit prohibitionem
inferendi molestias hominibus NN., inquit con-
traria Decisio, quod, licèt conjecti fuerint in 45
carcerem homines illi, cum tamen nullibi ap-
pareat de mandato Annæ, sed factum id unicè
fuerit vigore mandati generalis ad lites dati ab
ejus Viro, hinc præjudicium nullum obvenire
possit Annæ uxori, ex auctoritate Giovagn. resp.
93. num. 17., & seq. lib. 1., sed facilis est, ac
prompta responsio promanans ex eo, quod, cum 46
Donator prohibendo molestias usus fuerit verbis
impersonalibus, non innuit, sed apertè ostendit,
quod consideravit effectum, non respexit ad
personas, à quibus molestiæ inferri potuissent,
ut, præter auctoritates allegatas in §. Atque hæc
quidem, est Text. in leg. si mater cod. de instit., &
substit., leg. final. cod. de donat. quæ sub mod.,
Actolin. resol. 100. num.28., Mans. consult.227.
num.19., & seq.

Fortiùs in casu nostro, quia Donator probè
noverat, nomina Debitorum data fuisse in do-
tem Viro; ideòque sivè molestiæ illatæ fuissent
ab Anna Donataria, sive à Viro, inspectâ Do-
nantis voluntate, æquè in utroque casu deficit
conditio à Donante apposita, ac per consequens
corruit donatio, non curato, an defectus condi-
tionis, seù adimplementi sit culposus; nec nè,
quia non culpa, non dolus, sed defectus volun-
tatis aufert emolumentum, ut, præter auctorita-
tes latè superioribus locis adductas, benè admo-
net Rot. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de do-
nat. decis. 15. num. 8. ibi = Versamur in terminis
donationis habentis annexum onus correspectivum
ali-

aliquid dandi munitum, ut dictum est, cum clausulis resolutivis, unde non est inspiciendum, an defectus ejusdem adimplementi fuerit culposus, nec ne, quia, cum jus d. Bartholomei Donatarii dependeat à solutione d. annuæ præstationis, ex eo, quod defecit in adimplendo, & actualiter non solvit, eo ipso dicitur ademptus consensus Valerii Donantis ab ipso actu donationis, & reversum dominium rei donatæ. =

Quæ quidem *Decisio* vel sola sufficeret ad id, quod propugno, constabiliendum; in ea namque, pluribus adductis & *Doctorum*, & *Sacræ Rotæ* auctoritatibus, responsum fuit, quod do-
47 natio sub alicujus implementi onere facta certò certius resolvitur ex defectu talis implementi, absque eo quod ulla facienda sit distinctio, an implementum injunctum fuerit per viam modi, an potius per viam conditionis, & an ante, an verò post quæsitum emolumentum, ut videre est *ibidem sub num.* 1., & 2. ibi = *Et sic Domini noluerunt recedere ab expressa dispositione Textus in leg. 1. cod. de donat. quæ sub mod., per quem communiter tradunt Doctores, speciale esse in donationibus sub alicujus implementi onere factis, ut resolvantur ex defectu d. adimplementi, & quidem, nullà adhibità distinctione, an adimplementum fuerit promissum per viam modi, sivè per viam conditionis, & an à parte antè, seù à parte post quæsitum emolumentum donationis* =

Hæc igitur cum ità se habeant, pluribusque non levibus argumentis demonstrata fuerit omnimoda controversæ donationis resolutio, superfluum videri posset alia in id cumulare. Veruntamen non recedendo ab huc usque firmatis,
48 censeo, controversam donationem alio quoque nomine nullam, & irritam extitisse; cum enim illa nec ab ipsomet Donante, nec ab alio id in mandatis habente fuerit insinuata, nulla remanet, & inefficax in eo quod 500. aureos excedit, ad *Text. express. in leg. hac sacratissima* 30., *leg. Sancimus* 34. *juncta leg. Si quis* 36. §. *Ceteris cod. de donat.*; donatio namque ab insinuatione,
49 tamquam ab actu perficiente, validitatem expectare, ab eaque nomen, & essentiam recipere, ac mutuari dicitur *Menoch. cons.* 292., *n.* 3., & 5., *Cutell. de donat. disc.* 3. *partic.* 6. *num.* 14., *Gratian. discept.* 483. *num.* 24., *clar. mem. Card. de Luc. de donat. disc.* 60. *num.* 17., *Rot. in rec. decis.* 69. *num.* 15. *part.* 7., *decis.* 241., & *decis.* 294. *per tot. part.* 13., *decis.* 642. *num.* 24. *part.* 18., & *decis.* 594. *num.* 11. *part.* 19.; Cumque eadem eò
50 pertineat, ut Donans secum ipse reputet, atque deliberet, utrum expediat in eadem voluntate perüstere nec ne? ad tradita per *Molin. de Justit.*, & *Jur. tract.* 2. *disput.* 278. *num.* 5., *Mantic. de tacit. lib.* 3. *tit.* 34. *num.* 9., *Fontanell. de pact. nuptial. tom.* 1. *claus.* 4. *Gloss.* 29. *num.* 11., *Cutell. de donat. disc.* 1. *special.* 4. *num.* 5., *Advoc. Constantin. ad Stat. Urb. tom.* 2. *de donat. insinuat. annot.* 43. *num.* 134., *Rot. in rec. decis.* 241. *num.* 1. & 2. *part.* 13., *decis.* 321. *num.* 9. *part.* 14., *in Nucerina donationis* 14. *Junii* 1709. §. *Nilque turbat coram bon. mem. Caffarelle, confirmata* 12. *Decembris* 1710. §. *Ex altero quoque coram R. P. D. Aldrovando*; Idcircò à tali solemnitate immunem non esse in præteritis scriptis probavi etiam donationem in apoca privata factam, ex *Text. in* 51
leg. donatio 25., & *in leg. lata* 27. *cod. de donat.*, *Rot. decis.* 242. *num.* 2. 3. 25., & 30. *part.* 18.;
Immò verò magis præcisè requiri insinuationem 52
in istiusmodi Scripturis, utpote suspectis, præsertim inter necessarias, conjunctasque personas *per d. leg. donatio*, & *leg. lata cod. de donat.*, *et Rot. d. decis.* 242. *num.* 27. *par.* 18.

Quam porrò insinuationis necessitatem eludere conatur contraria *Decisio* pluribus exceptionibus, quarum prima est, quod controversa donatio facta dicitur contemplatione certi, ac determinati Matrimonii; altera, quod res sit de donatione remuneratoria; tertia, quod donatio occulta, atque secreta esse debebat; quarta, quod istiusmodi donatio ob incertum aliquem eventum obnoxia erat resolubilitati; quinta resultare contenditur ex geminatione actus; sexta denique profluere dicebatur ex jurata renunciatione facta legibus dictæ insinuationis solemnitatem requirentibus; sed frustra. Ut enim rem ordiar à prima exceptione, hæc nullius ponderis est; nam, si in apoca donationis nulla penitùs nedum certi, ac determinati Matrimonii mentio facta fuit, quanam justâ 53
ratione contraria *Decisio* contendit, illam factam fuisse in præcisam certi, ac specifici Matrimonii causam? ut benè ratiocinatur *Rot. decis.* 563. *num.* 5. *part.* 19. *rec.* At enim id inquiunt Dorothea Mater Donatariæ, ac Joannes Baptista Sponsi Vitricus. Verum Matrem à testi- 54
monio favore filiæ ferendo repelli suprà probavimus *in* §. *Eòque magis*; Vitricum verò Testem esse vetat *Text. in leg. Julia ff. de Testibus* 55
quæst. 54. *nu.* 169., *Conciol. resol. crimin. in verb. Testis quoad personas resol.* 2. *nu.* 1.

Verùm enim verò, nè summo Jure agere, ac nimis ad vivum omnia resecare velle videar, agedum Testes prædictos audiamus: Joannes Baptista Sponsi Vitricus ait, se dixisse Consanguineis Sponsi, quod Anna ultra paternum patrimonium habitura erat aliam insignem pecuniæ quantitatem, absque eo quod vel summam expresserit, vel personam designarit, à qua illa esset profectura, quibus auditis = *detti Signori le dissero, che trattassero detto Matrimonio con facoltà di conchiuderlo, come seguì, e si fece la poliza matrimoniale* = sunt verba depositionis; Dorothea verò inquit, quod, cum rem differri videret, significari curavit Consanguineis Sponsi, Hermannum, confecto Matrimonio, donaturum fuisse libras centum milla, subdens verba illa = *e detta offerta stimo sii quella, che dasse l' impulso alla conclusione di detto Matrimonio* = si igitur Sponsus, ejusque Consanguinei nullam certam, ac specificam scientiam, vel rei donandæ, vel personæ donaturæ habebant, si creditur, talem spem futuræ donationis ad rem 56
perficiendam impulisse, nemo non videt, quod ad summum donatio isthæc extitisse dici posset causa impulsiva Matrimonii, quæ quidem non sufficit ad effectum illam eximendi ab insinua- tio-

tionis necessitate, cum ad hunc effectum requiratur, quod eadem sit prima, præcisa, ac principalis, finalisque causa Matrimonii, sicuti tradiderunt Cravetta cons. 85. num. 3., Giovagnon. resp. 83. num. 46. lib. 1., Fenzon. ad statut. Urb. cap. 149. num. 43., Gratian. discept. 984. num. 26., Card. de Luc. de donat. disc. 60. num. 45., Montevent. decis. 10. nu. 1., & 2. Et rectè quidem, quia, tametsi obscura illa, dubia, & incerta spes do-
57 nationis occasionem præbere potuerit contrahendi Matrimonii, non idcircò tamen sequitur, istiusmodi actus dici inter se posse correspectivos, ità quidem ut alioquin nec Matrimonium sinè donatione, neque donatio sinè Matrimonio sequutura fuisset Ancharan. in cap. accessorium num. 16. vers. Prætereà isti duo actus de regul. jur. in 6., Pacian. de probat. lib. 1. cap. 28. in addit. lit. F., Roc. disput. jur. select. cap. 105. num. 41. & seq., Rot. coram Carill. decis. 177. in fin., coram Bich. decis. 281. num. 27., & decis. 456. num. 31., in rec. decis. 223. num. 15. part. 17., & latè bon. mem. R.P.D. Amadurius in Voto edito in Romana Nominationis 4. Martii 1714. §. 27.

Quamquam verò satis his exclusa videri possit mutua quælibet actuum connexio, atque correspectivitas, quam contraria Decisio insubsistentibus omninò probationibus adstruere conatur, nihilominus tamen, si quæ adhuc dubietas hac in re superesset, ea penitùs submoveretur ex litera, ac tenore donationis, ex qua tantum abest, quod conjici possit, Hermannum motum ad donandum fuisse ob ullam Matrimonii contemplationem, ut potiùs apertè profiteatur se donasse sui ipsius voluntate, quia scilicet de rebus suis ità disponere placuit verbis illis =
58 Perchè così m' è parso, e pare, m' è piaciuto, e piace, obligando per l' adempimento di questa mia volontaria disposizione &c. = Quibus profectò verbis, & quidem non à Notario, sed ab ipsomet Donante appositis, excluditur omnis quæcumque correspectivitas, evinciturque actus puræ, ac simplicis donationis, requirentis proinde insinuationem, ut optime considerant Oldrad. cons. 5. per tot., Soccin. jun. cons. 295. num. 9. in princip. lib. 2. inquiens Oldradum, in his terminis non habere Contradictorem Decian. resp. 32. nu. 59. lib. 3., Dec. cons. 366. num. 10., Ruin. cons. 38. num. 3. lib. 1., Surd. cons. 361. num. 17., Negusant. jun. quæst. 501. num. 13., Rota coram Buratto decis. 924. num. 5., & seq. ibi, = Nam, quod illa sit pu-
59 ra, & simplex, ostendunt ipsius verba, nimirum illa = sponte &c. = & alia = ac titulo puræ, meræ, & irrevocabilis donationis, quæ sit, & fieri dicitur inter vivos = Et quia sic sibi facere, & donare placuit, & placet &c. = quæ verba sunt attendenda tamquam dispositiva &c. = in rec. dec. 20. nu. 8. part. 5. ibi = Et in Instrumento dicitur fieri dictam donationem spontè, & ob amorem, & benevolentiam, quæ inter eos intercedebat, & ob puram, & meram liberalitatem, quæ verba excludunt, ipsum Donantem alia ratione motum ad donandam, quàm ob suam liberalitatem = & in Fulginaten. donationis super reservatis 10. Januarii 1710. §. In aliquo obesse coram R.P.D. Crispo, ibi = nullo enim Jure dici valet, quod præfata donatio verè sit reputanda causativa, cum Donator in Instrumento dixerit dictam donationem facere titulo, & causâ meræ, liberæ, simplicis, & absolutæ donationis, quia sic de bonis, & rebus suis disponere placuit, & placet =

Atque hæc si procedunt, licèt in proemio do-
nationis considerata fuisset conservatio, & am- 60
pliatio familiæ Donatoris, contemplatioque Matrimonii, Staiban. jun. in observat. ad resol. 123. n. 21. & seqq., Conciol. alleg. 75. nu. 25., Montesen. decis. 20. num. 10., Rota post Pic. ad statut. Urb. decis. 22. num. 13., coram Cavaler. decis. 257. nu. 8., coram san. mem. Alexandro VIII. decis. 255. num. 16. & seqq., coram Burat. dict. decis. 924. num. 7. ibi = Et hæc procedunt, quamvis etiam dicatur, donationem fieri ex causa Matrimonii, quia nihilominus præsumitur potiùs facta ex affectione, & pura liberalitate, quàm ex aliqua alia, urgenti causa =, in rec. decis. 20. num. 10., & seqq. part. 5., decis. 230. num. 6. part. 14., decis. 457. nu. 5. part. 19., & in dicta Fulginaten. donationis super reservatis dicto §. In aliquo coram R.P.D. Crispo quanto potiori jure locum sibi vindicabunt in casu nostro, in quo nullius Matrimonii, nec in specie, nec in genere mentio facta fuit.

Ex quibus promanant alia etiam validissima argumenta puram, simplicemque donationem
evincentia, nam, si, inspectâ figurâ verborum, 61
quibus concepta legitur donatio, in dubium venire nequit, quin eadem effectum suum sortitura fuisset, tametsi Anna vel alias nuptias optasset, vel, mutato in meliùs consilio, Cœlesti Sponso sese vovere animo proposuisset suo, vel denique è vivis immaturâ morte fuisset erepta, quonam colore, aut quâ justâ ratione dici poterit facta contemplatione certi, ac determina-
ti Matrimonii, quando talis donatio, Matri- 62
monio non secuto, suàpte naturâ resolvitur? Conciol. allegat. 75. num. 30. & seq., Rota coram Burat. decis. 581. num. 15., & in rec. decis. 431. num. 6. part. 19., rursus, si donatio, de qua agitur, alligata fuit duabus conditionibus, quibus deficientibus, illa corruisset, prout reverâ corruit, ex latissimè supra deductis, quomodo factam dicemus correspectivè ad certum Matrimonium, quando hoc sinè illa remaneret? con-
tra naturam actuum correspectivorum, quo- 63
rum uno deficiente, alter quoque deficiat necesse est, ut benè ad rem nostram advertit Rota in Nucerina donationis 14. Junii 1709., & 9. Maii 1710., utrobique sub §. final., coram bon. me. Caffarello, & 12. Decembris ejusdem anni 1710. §. Constito igitur coram R. P. D. Aldrovando;

Denique, si Matrimonium conclusum, constabilitumque fuit anno 1691., donatio verò fa-
cta legitur anno 1692., perspicuum fit, illam 64
contemplatione prædicti Matrimonii factam non fuisse, nec ejus finalem causam extitisse, ut egregiè ratiocinantur Cravet. cons. 54. num. 36., Spad. cons. 169. num. 2. & 3. lib. 3., Mozz. de contract. titul. de donat. num. 72., Tondut. resolut. civil. 54. num. 5. part. 2., Card. de Luca de donat. disc. 31., & disc. 32. utrobique num. 11.,
Pan-

Paulut. differtat. 8. num.35., *Rota coram Coccino decis.433. num.3.*, *& decis.469. num.4. & 5.*, *coram Card. Celso decis.40. num.13.*, *in rec. dec. 200. num.10. vers. quia part.5.*, *decis.241. num. 2.*, *& 3. part.7.*, *decis.230. num.6. part.14.*, *decis. 563. num.6.*, inquiens, quod Matrimonium
65 jam conclusum ad summum esse potest causa
merè impulsiva *part.19.*, *& in dicta Fulginaten. donationis super reservatis* 10. *Januarii* 1710. *§. final.* ibi = *Quod tantò robustiùs locum habere debet*, *quia donatio præfata non fuit facta in ipso contractu Matrimonii*, *sed eadem exarata habetur post jam contractum Matrimonium a Leonardo*, *hoc autem casu prorsus cessat omnis dubitandi ratio* = *coram R.P.D. Crispo*; Et licèt non multum temporis inter hosce duos actus intercesse-
66 rit, nulla tamen ex eorum vicinitate elici potest correspectivitas contrà Donantis voluntatem in apoca donationis luculentèr expressam, optimè *Gratian. discept.786. num. 19.* ibi = *Itaut inter istos contractus non possis considerari aliqua correspectivitas*, *quamvis enim eâdem die essent facta instrumenta*, *cum adsit expressio causæ procedentis a mera liberalitate*, *quæ excludit omnem correspectivitatem*, *quæ possit oriri ex vicinitate temporis* = *Rota dec.34. num.6.*, *& 7. part.6.*

Sublatâ hac priori exceptione, progredior ad alteram, quæ in eo sita esse dicebatur, quod controversa donatio sit remuneratoria. Verùm, cum qualitas isthæc non aliundè elicita, quàm ex priori testamento Hermanni, in quo ipse heredem instituit = *la Signora Anna figlia del Signor Antonio suo fratello in recognizione di quelle*, *che hà fatto alla sua morte verso di me* = sunt verba dicti testamenti, submota prorsùs rema-
67 net animadvertendo, quod Antonius suæ mortis tempore legavit quidem Hermanno fratri sex millia aureorum, sed professus fuit id egisse, ut aliqua ex parte satisfaceret obligationibus, quibus obstrictus reperiebatur ergà Hermannum fratrem Legatarium, ergo, si vigore hujus Legati satisfactum est propriis ipsius Legantis obligationibus, nullum indè adquiri potuit meritum vel ipsi, vel ipsius filiæ, ad *Text. in leg. proximè 50. ff. de rit. nupt. L. si servo 84 ff. de hered. instit.* Proindeque nil mirum, si Hermannus testamentum prædictum postmodum revocavit, nullamque rationem habuit Annæ ex dicto Antonio fratre neptis, &, si in apoca etiam donationis nullam meritorum expressionem fecit.

Quæ tamen expressio licèt apocæ prædictæ adjecta legeretur, nullo certè numero habenda
68 esset, quia cum adsint etiam verba superioribus locis relata meram, gratuitamque donationem præseferentia, & liberam, absolutamque voluntatem importantia, nullum prorsus effectum operaretur, nec puræ, ac simplicis donationis naturam alteraret, atque interverteret, prout solidè firmant *Castrens. cons.346. nu. 2. vers. secundo videtur obstare lib.1.*, *Vegg. cons. 52. num.27.*, *Decian. cons.32. num. 60.*, *& seq. lib.3.*, *Soccin. jun cons.295. num.9. vers. sextus, & ultimus lib.2.*, *Cephal. cons.81. num.12.*, *Surd. cons.361. num.15.*, *& duobus seqq.*, *Andreol. contr.240. num.18.*, *Conciol. alleg.75. nu. 25. & 26.*, *Rota coram Buratt. decis.924. num.7.* ibi = *Et hæc procedunt*, *quamvis etiam dicatur*, *donationem fieri ob remunerationem meritorum &c. quia nihilominus præsumitur potiùs facta ex affectione*, *& pura liberalitate*, *quàm ex causa meritorum* =

Minùs urget tertia exceptio, quæ desumi
contenditur ex eo, quod Donator donationem 69
secretam, occultamque esse voluerit, hinc inferendo, quod locum sibi vindicare nequeat insinuatio, quæ rem patefecisset, *ex doctrina Corrasii in arrest. cap. 40. vers. at verò juncta vers. Quibus tamen*, quem sequitur *Grevens ad Gail. observat.39. n. 10. lib.2.* Nam, cum ad sensum dictarum auctoritatum duo in hoc casu requiran-
tur, quod nempè Donator probabili metu im- 70
peditus fuerit insinuare donationem, quodque ejusce rei coram Notario, & Testibus facta fuerit contestatio; profectò in nostra hypothesi, quidquid sit de primo, secundum, hoc est solemnis professio, contestatioque metus desideratur.

Quarta sublata jam penitùs fuit particulari, ac separato meo responso, in quo, inspectis ve-
rioribus Juris nostri regulis, latè ostendi, dona- 71
tionem conditionalem verè, ac propriè, donationem, ideoque obnoxiam esse insinuationi solemnitati.

Prout etiam ad evadendam insinuationis necessitatem non officit quinta deducta ex gemi-
natione, hæc enim cum erui contendatur ex 72
promissione donandi, ex confectione apocæ, ex ejusdem subscriptione, & ex illius traditione facta Dom. Dorotheæ, proculdubio, si veritatem amamus, adesse dici nequit in casu nostro, quia cum quilibet ex actibus prædictis non sit perfectus, sed unus factus fuerit in consequentiam alterius, & omnes tendant ad perficiendum, complendumque contractum alioquin imperfectum, & incompletum, non dicuntur proindè inducere geminationem *Gallerat. de renunciat. lib.5. cap.5. num. 15.*, Prout generale est, quod plures, pluresque actus ab
una causa procedentes non plures, sed unicus 73
reputantur, ut, relatis concordantibus, firmat *Rota in Romana hereditatis de Ruspolis 13. Junii 1704 §.42. coram Rmo Molines* verbis illis = *Quapropter, subductis istis molestiis*, *remanet tantùm discutienda unica illata super confectione multiplici Ruspoli*, *quæ multiplicatur in plures ratione plurium actuum*, *& inspectionum subalternarum*; *quas ad verificationem hujusmodi Judicii opus fuit excutere*, *sed re verâ*, *cum omnes procedant ab una causa*, *reducenda sunt ad unicam tantùm molestiam* =

Et jure quidem, meritòque, quia alioquin
vix, ac ne vix quidem reperiretur ullus actus, 74
contractus ullus, in quem non caderet geminatio; omnem namque actum, contractumque præcedere solet tractatus, ac præmeditatio, ac subsequi scriptura sæpè sæpius manu ipsarum Partium confecta, atque subscripta. Itaque in nostra hypothesi promissio donandi, scriptio, atque subscriptio, aliique actus, si qui præcesserunt

ſerunt apocæ traditionem factam Dorotheæ, non ſunt actus donationis, ſed ſimplices præ-
75 ordinationes ad eamdem, & ad apocæ identitatem firmandam, atque probandam; ſicut enim, non obſtante confectiune, ac legaliza-
76 tione dictæ apocæ, nulla unquam futura fuiſſet donatio in rerum natura, niſi apoca, in qua illa continebatur, tradita fuiſſet Dorotheæ, vel alteri perſonæ acceptanti prò Anna Donataria, ità nullus alius actus donationis conſiderari poteſt, niſi io ipſa traditione, poſtquam ſanè traditionem de oullo alio actu docetur, ex
77 quo Donator illam confirmare, vel ratam habere voluerit; immò verò ex poſtremo teſtamento conſtat de expreſsâ illius revocatione.

Denique nullo numero habenda eſt ſexta, eademque poſtrema exceptio, quæ in contraria
78 *Deciſione* elicitur ex jurata reounciatione facta legibus inſinuationem requirentibus; Fruſtrà enim, cum nullum expreſſum juramentum legatur in donatione, fruſtrà, inquam, tacitum deſumi contenditur ex clauſula illa = *i.e in fede* = in calce donationis appoſita, prout plenè probare poſſem, niſi laborem hunc præoccupaſſent præſtantiſſimi alii Advocati, ad quos libentiſſimè me refero, nè plus æquo mea creſcat oratio.

Donationis.

Agitur de eadem donationis ſpecie, ac luculenter oſtenditur, conditionalem æquè, ac puram donationem, verum ac proprium donationis nomen obtinere, ac propterea utramque inſinuationis legibus ſubjici, niſi donatio vel facta fuerit ſub conditione ab ipſo Donatario adimplenda in Donatoris utilitatem, ſeù commodum, vel ſolùm jus eventuale, quod neque re, neque ſpe Donator habuit, complectatur.

VOTUM XXXIX.

1 *Donatio non inſinuata revocari poteſt.*
2 *Donatio propriè dicitur, quæ fit ex liberalitatis cauſâ.*
3 *Donatio conditionalis propriè donatio eſt*, & nu.9. 10. & 46.
4 *Conditio ſubſtantiam actus non mutat, &* num.10.
5 *Donatio pendens a caſu fortuito vera donatio eſt*, & num. 37., & 39.
6 *Donans ſub conditione, non cenſetur ab ea moveri ad donandum.*
7 *Donatio dicitur ſimplex, licèt fiat ſub conditione*, & num. 11.
8 *Conditio donationi adjecta non excludit liberalitatem*, & oum. 12. & 45.
13 *Conditionalis donatio reſpectu Donatoris perfecta eſt.*
14 *Conditionalis donatio revocari nequit.*
15 *Donationis conditionalis revocatio pendet a conditionis eventu.*
16 *Donatio, exiſtente conditione, perinde eſt, ac ſi ab initio pura fuiſſet.*
17 *Conditio ad contractus diem retrotrahitur*, & num.20.
18 *Retrotractio locum habet in contractibus, & diſtractibus conditionalibus.*
19 *Emptionis, & venditionis contractus, ſi poſt obitum Contrahentium conditio extiterit, heredes obligat.*
21 *Contrahentes ſibi, & heredibus conſulunt.*
22 *Debitor ſub conditione, ſi ei accepto feratur, eà poſtea exiſtente, intelligitur jam olim liberatus.*
23 *Patri actio competit ex conditionali ſtipulatione filiifamilias, etiamſi, pendente conditione emancipetur.*
24 *Hypotheca ex contractu conditionali, exiſtente conditione, retrotrahitur.*
25 *Donatio ſub conditione, cum aliquid ſecutum fuerit, non propriè donatio eſt.*
26 *Intellige, ſi conditio pendeat a facto Donatarii, veluti, ſi aliquid dederit*, & oum. 35. 38.
27 *Donans ſub conditione, ſi aliquid dederit, a lucro, & emolumento moveri cenſetur*, & num 36.
28 *Donans ſub conditione pendente a facto Tertii, vel a futuro eventu, ex ſua liberalitate donat.*
29 *Donans ſub conditione, & reſpectu illius, propriè donare non dicitur.*
30 *Mulier donans Titio, ut ea daret Marito, non propriè donat.*
31 *Donatio propter nuptias, propria donatio non eſt.*
32 *Liberalitas eſt dare non intuitu conditionis.*
33 *Dare ſub conditione, & intuitu illius, contractum efficit innominatum.*
34 *Donatio ſub conditione, cujus intuitu non donatur, propria eſt.*
40 *Conditio adimplenda a Matre, & a Marito Donatariæ, quoad ipſam eſt caſualis.*
41 *Conditio poteſtativa pendens a facto Tertii, quoad honoratum caſualis eſt*, & num.44.
42 *Hereditate privari ex alterius facto neminem convenit.*
43 *Intellige, quando effectus vocationis non pendeat a facto alterius.*
47 *Donatio etiam conditionalis inſinuanda eſt*, & num. 51.
48 *Donatio conditionalis, niſi inſinuetur, non valet.*
49 *Procedit, etiamſi, eveniente conditione, inſinuatio neceſſaria non eſſet.*
50 *Contractus tempus quoad obligationem, & ſolemnia inſpicitur non exiſtentis conditionis.*
52 *Inſinuationis ſolemnitas adhibenda eſt, ne temerè quis patrimonium ſuum exhauriat.*
53 *Donatio ex deliberata voluntate facienda eſt.*
54 *Donans ſub conditione æquè obligatur, ac ex alio titulo oneroſo.*
55 *Et, adveniente conditione, æquè lædi poteſt, ac ſi donaſſet purè.*
56 *Inſinuatione non indiget donatio juris incerti, & eventualis.*

57 *Intellige, si jus illud, nec re, nec spe Donanti competat.*
58 *Spes fundata in alieno arbitrio, vana est.*
59 *Insinuatione indiget donatio, quæ, eveniente conditione, Donatoris patrimonium minuit.*
60 *Donatio juris, quod nec re, nec spe Donatori competit, ejus patrimonium non minuit.*
61 *Donatio juris futuri ex caussa præterita, & æstimationem, quæ summam non insinuandam excedat, recipientis, solemnitatem exigit.*
62 *Donatio, & translativa renunciatio idem important.*
63 *Renunciatio extinctiva, sivè abdicutiva solemnitatem non postulat.*
64 *Donatario, pendente conditione, adquiritur jus considerabile.*
65 *Donatarius sub conditione præfertur alteri posteriori.*

PLURIBUS, iisdemque non levibus argumentis me hactenus constabilivisse pu-
1 to, donationem, de qua agitur, condi-
tionalem fuisse, Postmodum verò longiùs pro-
gressus ostendi, illam, utpotè insinuationis so-
lemnitate destitutam, potuisse à Donatore re-
vocari.

Quamquam verò postea opponeretur, donationem conditionalem non esse propriè donationem, proindeque obnoxiam dici minimè posse insinuationis necessitati, id, quod potuit tandem Judicibus alioquin doctissimis negotium facere, ut videre est ex *decisione* edita; tamen, cum *decisionis* fundamenta neutra ex parte subsistant, ab ea non moveor sententia, quod donatio declaranda sit nulla, tum quia defecerunt conditiones ei appositæ, tum etiam quia caret insinuatione.

Sanè, cum ea propriè donatio sit, quam quis
2 ob nullam aliam causam facit, quàm ut libe-
ralitatem, & munificentiam exerceat, ut in-
quit *Julianus in leg. 1. in princip. ff. de donat.*, &
3 Papinian. *in leg. Donari 29. ff. eodem*, talis di-
cenda est etiam donatio conditionalis, quia
4 conditio non est qualitas, quæ mutet substan-
tiam actus, quæque liberalitatem, ac munifi-
centiam excludat ad *Text. in leg. 2. §. si pecu-
niam ff. de donat., gloss. in leg. 1. in princip. in verb.
sequutum ff. eodem*, & uno ore tradiderunt *Curt.
jun. in leg. 1. nu. 83. ff. si cert. petat., Dec. in leg.
Divus Pius 28. in 1. columm. ff. de regul. jur., Paul.
de Castr. in leg. 1. num. 2. vers. si autem ff. de do-
nat.* ibi = *si autem, pendente mero casu fortuito, hoc
5 non facit, quo minus dicatur propriè donatio, ita ut,
etiamsi, pendente conditione, res tradatur, domi-
nium transferatur, leg. si sub conditione de solu-
tion., leg. dotis fructus supra de jur. dot., quia
6 non censetur moveri ad donandum contemplatione
illius casus, sed ex sua liberalitate = Aretin. cons.
17. colum. 5. vers. secundæ autem objectioni, De-
cian. resp. 3. num. 15. lib. 1., Corn. cons. 45. nu. 2.
vers. requiritur ergò lib. 4., Cravet. cons. 85. num.
2. ad med.* ibi = *donatio dicitur simplex, licèt fiat* 7
*sub conditione si navis ex Asia venerit, quia illa
conditio non excludit liberalitatem = & cons. 540.* 8
*nu. 6. Obrech. in Æconom. donat. disput. 2. themat.
44., Clar. in §. Donatio quæst. 2. in princip.* ibi =
Quæro, an donatio conditionalis sit propriè dona- 9
*tio? resp. Gloss. in leg. 1. in princ. in verb. sequu-
tum ff. de donation. tenuit, quod dicatur propriè
donatio, & illam Glossam dicit esse communiter
approbatam Curt. jun. in leg. 1. num. 83. ff. si cert.
petat., Licèt aliqua dispositio habeat conditionem* 10
*annexam, illa conditio non est qualitas, quæ mu-
tat substantiam actus, ideo non desinit esse vera pro-
pria donatio = Viv. com. opin. verb. donatio sub
conditione,* ibi = *donatio sub conditione facta dicitur
propria & simplex donatio = Mantic. de tacit., &
ambig. lib. 13. tit. 4. num. 15.* ibi = *sed hoc loco du-
bitari contingit, an donatio facta sub conditione ca-
suali, veluti, si navis ex Asia venerit, sit pro-
priè donatio? Et quidem simplex donatio intelligi-* 11
*tur Gloss. &c. nam, licèt hujusmodi donatio hanc
habeat conditionem, tamen hæc qualitas, seu cau-
sa existentis conditionis non mutat substantiam, &
ideò non desinit esse vera, & propria donatio = &
infrà sub §. Ceterum in fin.* ibi = *nam simplex, &
pura dicitur donatio eo respectu, quod hujusmodi* 12
*conditio liberalitatem, & munificentiam non ex-
cludit &c. =*

Et, licèt contractus talis donationis quoad
exequutionem, ultimumque perfectionis gra-
dum vi conditionis suspendatur, nihilominus 13
respectu Donatoris perfectus est, quia ipsius vo-
luntate, ac pœnitentià revocari nullo pacto po- 14
test, etiam pendente conditione ob spem Do-
natario ex conditionali promissione quæsitam,
ut benè advertunt *Cuman. in leg. 2. §. Si pecu-
niam num. 1. ff. de donation.* ibi = *Bartol. dicit,
quod iste Text. loquitur in donatione simplici, &
propria, ubi non habet locum pœnitentia* = & infra
= *Et secundum hoc primò colligitur ex hoc, quod,
si iste Titius vivens vellet revocare illam donatio-
nem, non posset = Paul. de Castro in leg. 2. §. Si
pecuniam num. 1. ff. de donat.* ibi = *Contractus do-
nationis erat perfectus quantum ad eum, ut non
posset revocare, licèt conditio adhuc penderet = Co-
var. variar. resolut. lib. 1. cap. 14. num. 16. vers. &
si responderit, Antunez. de donat. reg. lib. 1. præ-
lud. 2. nu. 14.*, verbis illis omninò exscribendis = 15
*nec obstat, donationem conditionalem subjici im-
plemento, vel defectui conditionis, & sic non esse
irrevocabilem, quia respondetur, quod revocatio
pendet ex conditionis implemento, vel defectu, non
verò ex voluntate, aut pœnitentià Donatoris, qui,
etiam pendente conditione, pœnitere non potest, ne-
que donationem revocare &c. = Antonell. de tempor.
legal. lib. 1. cap. 34. num. 87., Merlin. de pignor.
lib. 4. quæst. 22. num. 56., Rota coram Seraphino de-
cis. 724. num. 11., in rec. dec. 174. nu. 8. & seqq.,
Rota Florent. apud Balducc. decis. ac rer. judicat.
tit. de dote decis. 13. nu. 10., & 11.* Quæ quidem
conditio promissioni adjecta si postmodum ex- 16
titerit, perindè est ac si ab initio purè donatum
fuisset, quia conditio retrotrahitur ad diem ce- 17
lebrati contractus, ut optimè ponderant *An-*

tanez. loc. mox cit.num.4. inquiens, quod, imple-
tâ conditione, donatio tamquam actus purus
producit omnes juris effectus, quos haberet, si à
principio purè facta fuisset, *Antanell.de tempor.*
legal. lib.1. cap.34. num.88., *Rot. in rec. dec.174.*
num.25., *& seq. part.6.*

Atque id quidem confirmari potest plurimis
juris nostri locis, quibus cautum reperitur, in
18 contractibus, ac distractibus conditionalibus
locum sibi vindicare retrotractionem, veluti =
19 *si pendente conditione, emptor, vel venditor de-*
cesserit, constat, si extiterit conditio, heredes
quoque obligatos esse, quasi jam contractâ emptio-
ne in præteritum = sunt verba Jurisconsulti *in leg.*
necessariò 8. in princ. ff. de pericul. & commod.rei
20 *vendit.*, ergò conditio existens retrotrahitur ad
tempus contractus, quo tempore Contrahentes
21 sibi, suisque heredibus consulunt, atque pros-
piciunt. *Prout sub conditione debitor, si ei accepta*
22 *feratur, posteà conditione existente, intelligitur*
jam olim liberatus = sic loquitur *Text. in leg. sub*
conditione 16. ff. de solut. ut etiam *si filius famil.*
23 *sub conditione stipulatus, emancipatus fuerit, de-*
indè extiterit conditio, Patri actio competit =, ut
inquit Jurisconsultus *in leg. si filiusfamil.78. ff. de*
verbor. signific. ergò conditio existens retrotra-
hitur ad tempus initi contractus, alioquin nul-
lo pacto Patri competeret actio, sed filio eman-
cipato, & denique sexcentis aliis omissis = *vi-*
deamus, an idem dicendum sit, si sub conditione,
24 *stipulatione factâ, hypotheca data sit, quá penden-*
te, alius purè credidit, & eamdem hypothecam
accepit, tunc deindè prioris stipulationis existat
conditio, ut potior sit, qui posteà credidit, sed
verear, nè hic aliud sit dicendum, cum enim con-
ditio semel extitit, perindè habetur, ac si illo
tempore, quo stipulatio interposita est, sinè con-
ditione facta esset; quod & melius est = huc usque
Jurisconsultus *in leg. potior. 11. §.1. ff. qui potior.*
in pign.hab., ergò in contractibus conditionalibus
conditio existens retrotrahi dicenda est ad tem-
pus initi contractus, alioquin potior esset Credi-
tor, qui posteà purè credidit, eamdemque hy-
pothecam accepit.

Neque verò ea, quæ hactenus dicta sunt, con-
velli, atque infirmari quoquo modo posse vi-
dentur censurâ, *Textus in leg. 1. in princ. vers.*
dat aliquis ff. de donat., quo loci Jurisconsultus
25 ait, quod = *si dat aliquis, ut tunc demum acci-*
pientis fiat, cùm aliquid sequutum fuerit, ea non
propriè donatio appellabitur, sed totum hoc dona-
tio sub conditione est =. Etenim verissima, & à
26 gravissimis Doctoribus recepta prædictæ legis
interpretatio ea est, quod in illa agitur de dona-
tione pendente à facto Donatarii, veluti si ali-
27 quid dederit, quo casu Donans moveri cense-
tur non ex sua liberalitate, sed lucro, & emo-
lumento, quod sperat; at aliter res se habet in
28 conditione, quæ pendeat à facto Tertii, vel à
futuro eventu, cum tunc Donans motus censeri
nequeat ad donandum contemplatione illius ca-
sus, sed ex sua liberalitate, ut egregiè distin-
guendo, docent *Cuman. in leg. 1. num. 6. ff. de*
29 *donat.* ibi = *Et sic donatio sub conditione intrinse-*
ca tunc non propriè dicitur donatio, quando respe-
ctu illius conditionis facta est, puta mulier donavit 30
centum Titio, ut ea daret Marito suo, vel in dona- 31
tione propter nuptias, quæ fit in recompensationem
dotis; secus si alterius extrinsecus =, *& infra sub*
num. 7. ibi = *ad unum tamen nota istam glossam:*
solet dubitari, numquid contractus sit nominatus
factus in vim conditionis in leg.final.supra de pact.,
leg. si quis cum Debitore de jurejur., *& ista glossa*
videtur velle, quod, si est conditio, cujus intuitu 32
non datur, dicitur mera liberalitas, si autem con-
ditio, cujus intuitu datur, tunc censetur contra- 33
ctus innominatus: ità determinat notabiliter ista
glossa = & interiùs = *aliàs si sub conditione, cujus* 34
intuitu non donatur, propria diceretur = idemque
Cuman. in leg.2. §. Si pecuniam num. 1. ff. eodem,
sic inquiens = *Bartolus dicit, quod ista Textus lo-*
quitur in donatione simplici, & propria, ubi non
habet locum pœnitentia: &, si dicas: iste intelle-
ctus est contra l. 1., dicit ipse, quod erat conditio,
quæ non facit donationem impropriam, ut ibi di-
ctum fuit = *Paul. de Castr. in d. leg. 1. num. 2. ff.*
de donat. ibi = *si autem incipit a promissione, requi-*
ritur, quod agatur, ut statim acquiratur jus, &
actio ipsi Donatario, si ergò fiat sub conditione, cùm
non acquiratur statim jus, nec dominium, non vide-
tur propriè donatio, ut infrà in verb. dat. sed con-
trà de l. donatio C. eodem, & infra l. proxim. §. Si 35
pecuniam solv. quod supra dixi, procedit, quando
est talis conditio, quæ dependet ex facto Donatarii,
ut si aliquid dederit, quia tunc censetur moveri 36
non ex liberalitate, sed propter illud, quod spe-
rat, & ita debet intelligi vers. dat., si autem, pen-
dente mero casu fortuito, hoc non facit, quo minùs 37
dicatur propriè donatio &c. quia non censetur mo-
veri ad donandum contemplatione illius casus, sed
ex sua liberalitate, non tamen vult donare, nisi ca-
sus eveniat = *Rimiald. in princ. tit. instit. de do-*
nat. num. 174., *Vivius comm. opin. verb. donatio*
sub conditione num. 2. ibi = *Circa primum, quod*
purè facienda sit donatio, sentit Aretin., quod do-
natio propria sub conditione fieri non possit: meritò
concludendum est, in hac re distinguendo; quod 38
quædam est donatio dependens ex facto Donatarii,
& commodum Donantis respiciens, puta si Dona-
tarius quid Donanti dederit, & ista non est vera
donatio; censetur enim Donans moveri non ex li-
beralitate, sed spe lucri, casus est in leg. hoc jure
§. 1. ff. de donat., *& ità procedit sententia Are-*
tini; altera verò est conditio non respiciens commo-
dum Donantis, sed futurum eventum, & ista non 39
impedit, quo minùs dicatur vera donatio, quia non
censetur moveri ad donandum contemplatione il-
lius casus, sed ex sua liberalitata, non tamen vult
donare, nisi casus eveniat &c., & totidem ferè
verbis *Antunez de donat.reg.lib.1. prælud.2. §.11.*
num. 12. vers. verùm Riminaldus.

Porrò hypothesi nostræ non primam, sed se-
cundam distinctionis mox allatæ partem appli-
cari posse evidens, & apertum redditur ex eo,
quod Auna nihil Donatori præstare debuit, &
conditiones donationi appositæ respiciebant Ma-
trem, ac Maritum respectivè ipsius Annæ,
sicque, licèt quoad illos essent potestativæ, erant 40
ta-

tamen casuales, atque fortuitæ respectu Annæ,
ad *Text. in leg. si ità fuerit ff. de manumiss. testam.*,
Covaruv. in cap. Raynaldus §. 1. nu. 7. de testam.,
Cephal. cons. 52. num. 5., *Menoch. cons. 72. nu 3.*,
Ruin. cons. 122. num. 9. lib. 2., *Peregr. de fidei-*
41 *com. art. 11. num. 86.* ibi = *Potestativa conditio de-*
pendens a facto Tertii, quoad honoratum casualis
censetur = *Roxas de incompatib. part. 3. cap. 1. nu.*
84., *Roc. disput. jur. select. cap. 1. num. 8.*, opti-
mè *Rot. in rec. decis. 459. num. 22., & seqq. part. 9.*
tom. 2. ibi = *Nec obstat lex Paterfamilias ff. de*
42 *hered. instit., in qua statuitur, quod nemo ex alte-*
rius facto exheredari, vel hereditate privari con-
venit, quia illius dispositio procedit in vocatione
pura, cujus privatio non potest induci conditione
43 *pendente a facto Tertii; secus quando effectus do-*
nationis pendet a facto alterius, itaut antè rem
quæsitam factum adimplendum sit per Tertium &c.
tunc enim, dum Tertius non facit, idest Pater non
44 *acceptat, cessat vocatio filiorum, per Text. in leg.*
si ita fuerit ff. de manumiss. testam. &c. eâ ratione,
quia potestativa conditio dependens a facto Tertii
quoad heredem censetur casualis = *& coram Card.*
Cerro decis. 579 num. 7., & seqq., & in Carpen-
toracten. fideicommissi 26. Junii 1709. §. Et præ-
missa in fin. coram bon. mem. Caffarello ibi = *Eâ*
evidenti ratione, quia potestativa conditio depen-
dens a facto, vel non facto Heredis, quoad ulteriores
substitutos casualis censetur = Proindeque non
45 aliâ ratione Donans illi donare voluisse dicendus
est, quàm ut liberalitatem ergà ipsam exerce-
ret, existente tamen duplici conditione ab eo
expressè volitâ, ex auctoritatibus suprà in
§. præcedenti allegatis.

Hæc igitur cùm ità se habeant, & donatio
46 conditionalis ab omni improprietatis notâ vin-
dicata diei posse videatur, & conditio liberali-
47 tatem, munificentiamque non excludat, conse-
quens est, ut etiam in conditionali donatione
adhibenda sit insinuatio, prout promiscuè de
pura, ac de conditionali donatione loquitur
Text. in leg. donatio 25. Cod. de donat., verbis il-
lis = *Donatio sivè directa sit, sivè mortis causâ in-*
stituta, sivè conditione faciendi, aut non faciendi
suspensa, sivè ex aliquo notato tempore promissa,
sivè animo Dantium, accipientiumque: sententiis
(quantum jus sinit) cognominata; sub hac fieri de-
bet observatione, ut quas leges indulgent, actio-
nes, conditiones, pactionesque contineat. Hisque
penitus cognitis, vel recipiantur si complacitæ
sunt, vel rejiciantur, si sunt molestæ. In conscri-
bendis autem donationibus nomen Donatoris jus, ac
rem notari oportet; neque id occultè, aut priva-
tim, sed aut tabulâ, aut quodcumque aliud mate-
riæ genus tempus dabit: actis etiam annectendis
quæ apud Judicem, vel Magistratus conficienda
sunt, ubi hoc leges expostulant =, *Cuman. in leg. 1.*
num. 7. ff. de Donat. ibi = *si quis autem quærat,*
numquid exigatur insinuatio? Dynus dicit, quod
sic =, *Anton. Fab. in Cod. lib. 8. tit. 40. de insinuat.*
48 *donat. definit. 1.*, quo loci testatur, declaratam
fuisse nullam donationem conditionalem ob de-
fectum insinuationis ab initio prætermissæ, li-
49 cèt evenientis conditionis tempore ex quadam
particulari facti circumstantiâ desierit necessa-
ria esse insinuatio ibi = *Placuit non eò minùs de-*
fectu insinuationis inutilem fuisse donationem, quod,
eveniente conditione, insinuatio necessaria non es-
set, quoniam in contractibus sive de obligationibus, 50
sive de solemnium jure quæreretur, contractus tem-
pus inspici deberet, non existentis conditionis =
Merend. contr. jur. lib. 1. cap. 16. num. 8. ibi =
Septimò ex dictis intelligi potest, an donatio rei 51
adquirendæ insinuatione indigeat, de qua post alios
agit Anton. Gabriel. tit. de donat. conclus. 1. a
num. 75., intelligimus, inquam, eam desiderare
insinuationem, quia re ipsâ nihil aliud continet,
quàm rei alienæ donationem sub ea conditione fa-
ctam, si ad Donatorem pertinere cæperit; neque
enim conditio facit, quin donatio sit insinuanda, ut
legitur in d. leg. donatio Cod. de donat.

Et jure quidem meritòque, quia insinuatio-
nis solemnitas eâ mente, eoque consilio intro- 52
ducta sit à jure nostro, ne quis temerè patrimo-
nium suum effusis largitionibus exhauriat, sed
ut Donans, quoniam agit de actu adeò præjudi-
ciali, qui nonnisi ex proposito, ac deliberatâ vo- 53
luntate geri debet, ante publicationem dona-
tionis apud acta, vel Judicem, secum ipse re-
putet, atque deliberet, utrum expediat in ea-
dem voluntate perseverare nec ne? ad tradita
per *Molin. de justit., & jur. tract. 2. disput. 278.*
num. 5., *Mantic. de tacit. lib. 3. tit. 34. num. 9.*,
Fachin. contr. jur. lib. 3. cap. 83. vers. respondeo,
Fontanell. de pact. nuptial. tom. 1. claus. 4. gloss.
29. num. 11., *Catell. de donat. disc. 1. special. 4.*
n. 5., *Arnold. Vinn. in instit. tit. de donat. §. Aliæ*
autem num. 3. vers. insinuari actis, *Perez instit.*
eodem tit. vers. & cum retrò, *Card. de Luca de*
donat. disc. 60. num. 6., & 7., *bon. mem. Advo-*
cat. Constantin. ad stat. Urb. tom. 2. de donat. insi-
nuat. annot. 43. num. 134., *Rot. in rec. decis. 241.*
nu. 1., & 2. part. 13., *decis. 321. num. 9. part. 14.*,
in Nucerina donationis 14. Junii 1709. §. Nilque
turbat coram bon. mem. Caffarello, confirmata 12.
Decembris 1710. §. Ex altero quoque coram R. P. D.
Aldrovando; profectò talis solemnitas justum
locum sibi vindicabat etiam in casu nostro, quia 54
Donans postquam donavit, ità remansit irretitus
hoc contractu, prout alio quocumque etiam ex
titulo oneroso, ut in hæc præcisa verba loquitur
Rot. in rec. decis. 174. num. 16. part. 6., ideoque,
adveniente conditione, lædi poterat eo prorsus 55
modo, quo, si statim ab initio facta pure donatio
fuisset, *Rip. in leg. si unquam num. 20., & seq.*
Cod. de revoc. donation., *Jas. in leg. si potest n. 47.*
ff. de acquir. hered., *Bald. in leg. pactum quod do-*
tali in fin. Cod. de collat., *Tiraquell. de pact. con-*
nub. gloss. 5. num. 32., *Catan. cons. 7. num. 13.,*
& 14., *Rot. coram san. mem. Gregor. XV. dec. 15.*
num. 4., & 5., *in rec. decis. 723. num. 13. part. 2.*

Nec objiciatur, quod in renunciatione, seu 56
donatione juris futuri incerti, eventualis, ac
conditionalis necessaria minimè sit insinuatio,
juxtà theoricam *Bald. in leg. illud num. 12. Cod.*
de Sacros. Eccles., isthæc namque doctrina, Do- 57
ctoresque illam sequentes intelligendi sunt de
eo dumtaxat jure, quod nec re, nec spe compe-
tit,

tit, quod tametsi alicui donetur, Donantis ta-
58 men patrimonium non diminuit, & cujus spes
vana prorsus dici debet, utpotè fundata in alie-
59 no arbitrio, ac voluntate; at aliud certè Juris
statuendum est in donatione etsi conditionalitèr
facta, quæ, existente conditione, Donatoris Pa-
trimonium jam inde ab initio insigniter dimi-
nuisset, & conspicuam recipiendo æstimatio-
nem, emptorem invenire potuisset prò pretio
excedente summam actis non insinuandam, ut,
aliis omissis, benè distinguendo, monent *Gabriel.*
comm. conclus. tit. de donat. conclus. 1. num. 77.,
Card. de Luc. de renunciat. disc. 6. num. 31., &
seqq., & de donat. d sc. 60. num. 31., & 32. ibi=
60 *Tertiò in donatione, vel remissione Juris quærendi,*
cùm ità Donator patrimonium diminuere non dica-
tur; quod tamen intelligendum est de eo jure, quod
nec re, nec spe competat, adeout utraque pendeat
à causa de futuro, quo casu Scribentes concordant;
61 *secus autem, ubi agatur de jure futuro radicato in*
re de præterito, adeout de tempore, quo fit dona-
tio, æstimationem recipiat, atque emptorem inve-
niret prò pretio excedente; tunc etenim, quoties
62 *agatur de actu concepta per viam donationis, vel*
translativæ renunciationis, quæ idem importat,
63 *probabilius videtur, solemnitatem requiri; secus*
autem, si agatur de renunciatione extinctiva, sivè
abdicativa, per quam tollendo se de medio Renun-
ciatario locum aperiat, in quibus terminis loquun-
tur plerique agentes de doantione juris de futuro
trahèntis causam de præterito, atque hujus solem-
nitatis necessitatem negantes, ex quorum mala in-
telligentia sivè ad hujusmodi distinctionem non re-
flectendo, resultant modernorum Collectorum
æquivoca, negativam simplicitèr, ac indefinitè fir-
mando in Bonis, vel juribus quærendis. =
Qualis certè dici potest donatio controversa
complectens libras 100000. Licet enim eadem
64 alligata reperiatur certis quibusdam conditio-
nibus, attamen hoc interim spatio, quo pendet
conditio, adquiritur Donatario jus, & quidem
considerabile, quo si privaretur, damno affici
diceretur, ut benè observant *Dec. in leg. in eo,*
quod velis num. 1. ff. de regul. jur., Alex. cons. 89.
num. 13., & cons. 169. num. 14. lib. 2., Rot. de-
cis. 174. num. 15., & 20. ibi = *nec interim privan-*
dus est Donaturius illà spe, & alià, & in qua fuit
illi jus quæsitum, & quidem considerabile = & nu.
65 23. ibi = *Donatarii primi quamvis sub conditione*
non egent retrotractione ad hoc, ut præferantur po-
sterioribus Donatariis titulum nullum validum ha-
bentibus, quippè quod ob spem adquisitum, & il-
lius respectu donatio semper fuit pura, & simplex. =

Donationis.

Donatio à Minore cum juramento facta, etiam sinè solemnitatibus, atque insinuatione sustinetur, dolo, aut falsà caussà cessante. Donationis ratificationem inducunt actus geminati, ipsamque supplent insinuationem. Insinuatio, aliæque solemnitates in donatione correspectiva non requiruntur; hæc autem quando irrita non dicatur ex æqualitatis defectu. Minor si factus Major contra ejus donationem quinquennio non reclamavit, ratam habuisse dicitur. Restitutio in integrum, & jus dicendi de nullitate contractus Minori competens, personale est, nec ad heredes valet transmitti.

VOTUM XL.

1 *Minoris contractus absque solemnitatibus nullus est, atque irritus*, & num. 14.
2 *Solemnitates in contractibus Minorum semper, & quandocumque servandæ sunt.*
Et præsertim in contractu donationis num. 3.
3 *Donationis contractus suàpte naturà læsionem, damnumque præsefert.*
4 *Donare idem est, ac perdere.*
5 *In Minorum contractibus, inter ceteras solemnitates, insinuatio requiritur.*
6 *In donatione a Minore facta, insinuatio pro forma præscriptu est.*
Ex ejusque defectu ipsa corruit donatio ibid.
7 *Insinuationis defectus in donatione Minoris non suppletur juramento.*
Istud enim dolo extortum reputatur ibid.
8 *Minores æquè facilè ad contrahendum, atque ad jurandum inducuntur.*
9 *Donatio a Minore facta, ultra solemnitates, justam requirit caussam.*
10 *Donatio Minoris corruit, sive desit justa caussa, sive inepta, vel præjudicialis existat.*
11 *Procedit, intercedente etiam Judicis Decreto.*
12 *Donatio a Minore facta sinè justa, legitimaque caussa, meram, ac damnosam importat liberalitatem.*
13 *Minori ipsius liberalitas nequit nocere.*
15 *Donans, ejusque heredes a Bonorum, & jurium donatorum successione repelluntur.*
16 *Donans de rebus donatis disponere omnino prohibetur.*
17 *Donans præsumitur in testamento disposuisse de Bonis tantùm in donatione non comprehensis.*
18 *Testamentum Donantis sustinetur unicè, quoad Bona ad effectum testandi reservata.*
19 *Declaratio, sive confessio Donantis, ipsi nedum, sed ejus quoque obstat heredi, nisi insubsistens detegatur.*
20 *Et a neutro impugnari potest.*
21 *Solemnitatum defectus in donatione suppletur juramento.*
Licèt de Minori agatur num. 22.
22 *Juramentum contractibus Minorum validitatem tribuit*, & num. 23.
23 *Minor per juramentum efficitur, & repræsentatur Major.*
24 *Juramenti vis in donatione Minoris non eliditur ex doli præsumptione.*
Sed clarissimè demonstrandus dolus est, & Minoris circumventio num. 26.
25 *Doli præsumptio in contractibus Minorum, etiam jurejurando firmatis non a jure communi,*

ni, sed a peculiaribus quibusdam statutis inducta est.

27 *Insinuationis defectus concludenter ab Allegante debet probari.*

28 *Insinuatio potest separatim a donationis instrumento fieri.*

29 *Insinuata donatio praesumitur post lapsum 37. annorum, quibus fuit observata.*

30 *Etiamsi de gravi agatur Tertii praejudicio.*

31 *Insinuationis defectus suppletur juramento.*

32 *Insinuatio in donatione requiritur, ut constet de perseverantia in proposito donandi.*

33 *Perseverantiam in proposito donandi indicat subsequens actus aequipollens donationi. Hujus autem ratificatio inde resultat* ibid.

34 *Donationis praecedentis subsequens ratificatio insinuationis defectum supplet.*

35 *Insinuationi aequipollet actuum geminatio.*

36 Statutum Avenionen. *in donationibus geminatis insinuationem non requirit.*

37 *Donationis veritas ac Donantis perseverantia ex geminato consensu rectè desumitur.*

38 *Omnisque excluditur error, laesio, ac simulatio.*

39 *Vitio vitium nequit sanari.*

40 *Actus posterior nullus nequit praecedentem confirmare, pariter nullum.*

41 *Juramentum sanat quemcumque solemnitatum defectum.*

42 *Donatio ob caussam insinuatione, aliisque solemnitatibus non indiget.*

43 *Donatio ob caussam species quaedam est permutationis.*

44 *Donatio propriè non est, quod datur, ut vicissim aliquid rependatur.*

45 *Donatio correspectiva dici nequit, si, quod Donanti promittitur, ex alia caussa debeatur. Vel ratione inaequalitatis nulla est, si id rei donatae non correspondeat* ibid.

46 *Donatio, licèt res Donantè promissa in aliam debeatur caussam, potest adhuc correspectiva dici; & quomodo?* ibid.

47 *Donatio correspectiva dicitur ex correspectivitate etiam tacitè resultante.*

48 *Donationis correspectivae inaequalitas fatis excluditur ex Donantis confessione, & quomodo?* ibid.

49 *Donationis correspectivae nullitatem ob inaequalitatem allegans, hanc tenetur probare concludenter.*

50 *Praesertim, si agatur de actu diu, & quoad vixerint, à Contrahentibus observato.*

51 *Donationis factae in minori aetate ratificatio quinquennio post majorem aetatem inducitur,* & num. 52.

53 *Minori non competit restitutio in integrum, si factus major intrà quadriennium non reclamaverit.*

54 *Et est communis opinio.*

55 *In minore post majorem aetatem ignorantia non praesumitur, nec attenditur.*

56 *Restitutio in integrum, & jus dicendi de nullitate contractus à Minore initi, personale est, ipsique tantum minori competens.*

57 *Nec ad heredes potest transmitti.*

58 *Contra donationem à minore factam, ab eoque nunquam impugnatam, nequit ipsius heres de nullitate dicere.*

SIMEON in ultimo, cum quo decessit, testamento, scriptâ sibi *herede* universali Ulaliâ uxore suâ, respectu quatuor suorum filiorum ità disposuit = *Di più hà lasciato, e lascia a Marcello, Antonio, Vincenzo, ed Ambrogio suoi figlinoli naturali, e legitimi, e di Eulolia sua carissima moglie, ed a ciascheduno di loro per dritto d'istituzione particolare la somma di 3000. lire da pagarsi a ciascheduno di detti suoi figliuoli, allorchè essi averanno respettivamente l'età di venticinque anni compiti, e frà tanto vuole, ed ordina, che li detti figlioli siano nodriti, ed alimentati tanto essenda sani, quanto essendo ammalati, alle spese dell' eredità del d. Testatore, e il qual legato hà fatto a ciascheduno delli detti Marcello, Antonio, Vincenzo, ed Ambrogio per tutti, e singoli dritti di legitima, supplemento di quella parte, e porzione ereditaria &c.* =. Mortuo Simeone Testatore, primò diem suum clausit ab intestato Ambrosius, qui, turbato ordine naturae; praedecessit Ulaliae ejus matri, deindè Ulalia decedens, superstitibus Marcello, Antonio, & Vincentio filiis, universalem sibi scripsit heredem Marcellum, relinquendo reliquis duobus filiis, nempè Antonio, & Vincentio similem summam 3000. librarum prò quolibet prò omni, & toto eo, quod praetendere possent, etiam ratione legitimae.

At Antonius anno 1667. per donationem inter vivos transtulit, cessitque omnia bona sua tàm praesentia, quàm futura Marcello, reservato tamen sibi, quoad viveret, illorum usufructu, & quâdam quantitate ad effectum testandi, biennio autem post, videlicet anno 1669. per actum omninò separatum, & independentem à primo donationis, amplam, & generalem quietantiam celebravit favore Marcelli, quâ declaravit ab illo recepisse quidquid sibi debebatur vigore tum Legati paterni, ac materni, atque intestatae successionis Ambrosii fratris, tum etiam vigore quorumcumque jurium quomodolibet ipsi competentium. Vice autem versâ Marcellus correspectivâ obligatione promisit illi praestare annuam pensionem librarum centum, donec insimul conviverent in domo paterna, in qua si Antonius nollet, vel non posset amplius cum ipso cohabitare, pensionem ad libras 300. auxit.

Religiosè haec omnia servata fuerunt inter dictos fratres, nullo unquam ex eis reclamante; sed, cum anno 1702. decessisset Antonius, scripto sibi *herede* Vincentio fratre, Raymundus hujus filius petiit à Dorothea filia Marcelli tàm duplex Legatum, cujus supra meminimus, quàm portionem intestatae successionis in bonis Ambrosii debitam Antonio, illo innixus fundamento, quod donatio, & subsequens quietatio ab Antonio facta favore Marcelli ex multiplici capite nulla, irrita, ac simulata sit; quamobrem ro-

rogatus ego, ut de his sententiam meam prò
veritate dicere velim, an nempè d. donatio, &
subsequens quietantia obstare queant nec ne
Raymundo, ne bona prædicta consequi queat?
Dici fortè posse videretur, tales contractus
tamquam factos à Minore sinè solemnitatibus à
1 Jure tum communi, tum municipali requisitis,
nullos, & irritos esse ad *Text. in leg.1., & leg.
magis puta §. Non passim ff. de reb. eor., leg. Pre-
dia, Cod. de Præd. minor., Rot. decis.76. nu.30. §
coram Rmo D. Ansaldo Decano*, quæ solemnita-
2 tes, si præscriptæ sunt in omnibus Minorum
contractibus, ut eorum imbecillitati succurra-
tur, potiori jure servandæ erant in contractu
3 donationis, qui suâpte naturâ est læsivus, dam-
numque semper præsefert, *Alexand. cons. 125.
num.2. vers.4. lib.1., Natt. cons. 166. num. 16.,
& 17., & cons.137. num.1., & seq., Capon. di-
scept.64. num.3., & seqq., de Marin. resolut. quo-
tid. lib.1. cap. 144. num. 2., Rota coram Cavaler.
decis.257. num.7., coram Buratto decis.924. n.15.
& seqq., & coram Rma Ansaldo decis.76. n.31.,
decis.306. num.4., & seqq. part. 18. recent.*,
4 quippè donare idem est ac perdere *Gloss. in leg.1.
in fin. princ. ff. de tutel., & ration. distraben., de
Marin. loc. mox citat. num 3., Rota coram Rmo
Ansaldo d. decis. 76. num.31.*
5 Cumque inter ceteras solemnitates à Jure in
contractibus Minorum requiratur insinuatio,
& hæc deficiat, inde sequitur, donationem ab
6 Antonio factam absque dicta solemnitate prò
forma præscripta, nullam, & invalidam esse,
ut præcisè considerando defectum insinuationis,
dixit *Rot. decis.28. num. 12., & seqq. post Torr.
de pact. futur. successff., in rec. decis.591. num.12.,
decis. 610. num.1. part.4. tom.3., decis. 323. n. 3.
part.14., & in Æsina Successionis 11. Junii 1714.
§. Quoniam coram R. P. D. Cerro*. Cujus sanè
7 solemnitatis defectus suppleri nequit juramen-
to, eò quod illud in bisce Minorum contractibus
dolo extortum præsumatur; Minores siquidem
eâ facilitate, quâ trahuntur ad contrahendum,
8 inducuntur etiam ad jurandum *Rota decis. 294.
num. 12., & plurib. seqq. part. 6. rec., & decis.
361. num.9., & 10. part.13.*
Nullitati resultanti ex defectu solemnitatum
9 alia gravior nullitas promanat ex defectu justæ
causæ, quæ tamen, ultrà extrinsecas solemni-
tates, semper requiritur ad validitatem dona-
tionis factæ à Minore, ad tradita per *Fontanell.
de pact. nuptial. Gloss.1. claus.9. part. 1. num. 5.,
& seqq., Constantin. ad statut. Urb. annot.44. art.8.
num.84., R.P.D. Fattinell. respons. 32. num. 8.
lib. 2., Rot. decis. 226. num. 12., & decis. 338.
num.18., & seqq. part.17., in Faventina fideicom-
missi, & Transactionis 5. Maii 1713. §. Defe-
ctus autem coram Emo D. Card. Scotto, & 19. Fe-
bruarii 1714. §. Substitutio siquidem coram R.P.
D. meo Crispo*, ità quidem, ut, eà deficiente, si-
10 vè injustà, atque ineptâ & Minori præjudiciali
existente, donatio veluti ex defectu consensus
11 corruat, tametsi Judicis decreto auctorizata
fuerit *Constantin. ad statut. Urb. d. annot.44. art.8.
n. 856., & seqq., Rot. decis. 226. num.8. par.17.,
coram Dunoz. Jun. decis. 805. num. 3., & ad or-
nat. clar. mem. Card. de Luc. decis.33. num.1., &
2.*, cessante namque justâ, ac legitimâ causâ, 12
actus remanet in linea meræ, ac damnosæ libe-
ralitatis, quæ Minori nocere non potest *Rot. co-* 13
*ram bon. mem. Emerix Jun. decis. 1337. num.13.,
in d. Faventina Fideicommissi, sivè Transactionis
19. Februarii 1714. §. Respectu verò coram R.P.
D. meo Crispo*. Quæ firmissimæ Juris nostræ re-
gulæ nemo non videt, quin locum sibi vindicent
in prædicta quoque confessione de recepto, sivè 14
quietantia facta ab eodem Antonio favore Mar-
celli.
Verùm enim verò, postbabitis hisce nullitati-
bus, crederem, Raymundo obstare d. donatio-
nem, & confessionem, sivè quietantiam ab An-
tonio factam favore Marcelli, ambigi enim ne-
quit, quin sub illis comprehendantur tum dd. le-
gata, tum cetera omnia jura præfato Antonio
quomodolibet competentia, proindeque id satis 15
est, ut Donans, ejusque heredes ab illorum suc-
cessione omninò repellantur, ad *Text. in leg.
quæritur §. Si venditor ff. de edilit. edict., leg.
quoties ab omnibus cod. de Fideicom., Rota decis.
108. num.2. post Torr. de pact. futur. success., in
rec. decis. 175. num.4. part. 8., in Forosempro-
nien. Legatorum super reintegratione 27. Junii
1712. §.15. coram R.P.D. Aldrovando*; quippè
Donans post perfectam donationem, de rebus 16
donatis disponere, easque in alium transferre,
vel alteri obligare prohibebatur ad *Text. in
leg.2. cod. de revocand. donation., Aretin. in leg.
apud Julianum ff. de legat.1., Gratian. discept.
924. num.32., & seqq., Vivv. decis. 421. nu.20.,
Peguer. decis. crimin. 48. num. 6., Rot. coram
Bicb. decis. 235. num.8., coram Duran. decis.84.
num. 17., ad ornat. clar. mem Card. de Luc. de
donation. lib. 7. decis. 4. num. 23. §. Quo vero ad
secundum*. Imò verò in testamento deinde facto 17
censetur disposuisse de bonis tantùm, quæ in do-
natione non comprehenduntur, illudque susti-
netur super bonis solummodò in donatione re-
servatis ad præcisum effectum testandi, & in ea 18
minimè comprehensis, prout ad rem tradit *Rot.
ad ornat. Card. de Luc. dict. decis. 4. num. 23.*,
Ut etiam Antonii Donantis heredi obstat decla-
ratio, & quietantia ab eodem facta favore Mar-
celli fratris, in qua professus fuit plenariè ab
illo satisfactum remansisse prò omni, & toto 19
eo, quod ei obvenire, ac competere posset tàm
ratione Legatorum, & intestatæ successionis
Ambrosii, quàm etiam ex quibuscumque aliis
juribus, quæ contrà ipsum oriri, ac exerceri
possent, cujus quietantiæ, ac confessionis de
recepto tàm effrænatæ, ac illimitatæ nemo non
videt, quanta sit vis, & efficacia, & donec ma-
nifestissimis probationibus doctum fuerit de ejus
insubsistentia, quantum urgeat contrà eumdem
Antonium, & causam ab eo habentem ad *Text.
in leg. Cum a matre Cod. de re judic., Rota coram
Bicb. decis.232. num.7.* à neutrò enim illa impu-
gnari potest *Rota decis. 153. num. 3. coram Bu-* 20
*ratt., & decis. 232. num. 7. coram Bicb., & ad
ornat. Cardin. de Luca decis. 12. num.5. lib.4.,
& decis.*

& decis.4. num.16. coram Rmo Ansaldo, & alibi
passim.
Frustraque opponitur nullitas donationis de-
sumpta ex eo, quod careat solemnitatibus à ju-
re volitis, & prætereà sit summoperè læsiva,
21 nam, quod attinet ad solemnitates, illæ sup-
plentur religione Juramenti validitatis robur
tribuentis contractibus etiam Minoris per Text.
22 in Auth. Sacramenta puberum Cod. si adversus
venditionem ubi Guttierez. num.117., latè Cald.
in leg. si Curatorem verb. minor. num.7. & seqq.,
Cod. de in integr. restit., Alexand. cons.53. nu. 15.
lib.3., Surd. cons.121. num.13. & seq., Gratian.
discept. forens. cap.233. num.25., Seraphin. de
Jurament. privileg. 83. num.24., & 25., Gomez.
varior. resolut. lib.2. tit. de restit. minor. cap. 14.
num.18., Card. de Luca de donation disc. 33. nu.
17., & de alienation. disc.29. num. 13., Jov. de
solemnit. in contract. minor., Gloss. 25. §. 4. num.
108. & seq., Afflict. decis.322. nu.4. & 5., Possib.
decis. Bonon. 82. num. 102., Rota post eumdem
Jovium de contract. minor. decis.7. num.1., & co-
ram Rmo Ansaldo decis. 76. num.32.; per jura-
23 mentum namque Minorem effici, & repræsen-
tari Majorem, arguunt Mantic. de tacit. lib. 16.
tit.4. nu. final., & Adden. ad san. me. Gregor. XV.
decis.391. num. 9. & 10.
Cujus quidem Juramenti virtus, & efficacia
elidi nequit præsumptione illâ, quod videlicet
24 dolo extortum præsumatur, quia talis præ-
sumptio minimè agnita à jure communi præci-
piente, donationes, & contractus Minorum
jurejurando firmatos esse observandos, ut mox
probatum est, inducta solùm fuit ex peculiari
25 quorumdam Statutorum dispositione, de qua
apud Ruin. cons.95. nu.8., Andreol. contr.239. n.
75., Rota coram Buratto decis. 422. num.18., co-
ram Rmo Ansaldo dict. decis.76. num.33., & de-
cis.232. num.3. part.12. rec., quapropter omnis
quæstio cessare videtur in casu nostro cum ver-
semur in Civitate Avenionensi, ubi talem sta-
tutariam sanctionem vigere non credo, ut ju-
stè conjicere possum ex motivis ab ignoto Re-
quirente ad me transmissis, in quibus istiusmo-
di statuti mentio nulla fit, propterea idem ju-
26 vari nequit dictâ præsumptione, sed ut dona-
tio concidat, oportet, quod clarissimè de-
monstretur, metum, dolum, seù circumven-
tionem Minoris intervenisse, ut advertunt An-
gel. de confess. lib.2. quæst.13. nu.34. & 35., Tho-
mat. decis. Marcb. 28. num. 12., Rot. decis. 218.
num.13. part.2. rec.
Minùsque obesse potest defectus insinuatio-
nis, nedum quia talis nullitas concludenter
probanda est ab eo, qui in illa intentionem suam
27 fundat leg. in exceptionibus ff. de probation., & in
nostris terminis insinuationis, Massin. de confis-
cat. quæst.48. nu.37., Rota in rec. decis. 121. nu.
8. & seq. part.4. tom.2., & decis.740. nu.2. part.
4. tom.3., post Gilian. ad statut. Perus. decis. 97.
num.6., & decis.1337. num. 10. coram bon. mem.
Emerix jun. Quæ sanè concludens probatio elici
28 nequit ex eo, quod illius negativa resultet ex
inspectione Instrumenti, cum insinuatio potue-

rit separatim fieri Thomat. decis. Marcb. 13. num.
18., & decis.68. num.41., Rota apud Gilian. ad
statut. Perus. decis.22. num.13., & decis.121. nu.
9. & seq. part.4. tom.2. rec., & decis.62. num.15.,
coram Pamphil., decis.441. num.27. coram Cerro,
&, quod magis est, 37. annorum decursu, qui-
bus supervixit Antonius, religiosè semper ob- 29
servando dictos contractus, & nunquam ad-
versus illos reclamando, solemnitas ista præsu-
mitur intervenisse, ut inquit, Card. de Luca de
donation. disc. 29. num. 12., &, respondit Rota
coram Puteo decis.132. num.1. lib.2., coram Pen-
tinger. decis. 365. num. 12., coram Merlino decis.
877. num. 4., coram Card. Cerro decis. 441. num.
28., coram bon. mem. Emerix jun. decis.841. num.
20., & decis. 882. num.28., in rec. decis.160. nu.
13. & 14. part.10. rec., decis. 151. num. 7. part.
11., & decis. 50. num.9. part.18., Etiamsi aga-
tur de gravi præjudicio Tertii, Felin. in cap. 30
sicut colum. 15. vers. secundò advertè de re judi-
cat., Rota coram Puteo decis.132. num. supraci-
tat., Verùm, admisso etiam, quod verè defi- 31
ceret ista insinuationis solemnitas, eadem sup-
pleretur juramento, juxtà constantem Sacræ
Rotæ opinionem, ut in rec. decis.378. nu.2. part.
4., & decis.382. num.12. part.5., decis.58. part.
6., decis.528. num.10. part.18., coram Seraph. de-
cis.472. nu.14., & decis.740. num.6., decis.1184.
num.14., ubi dicitur, quod ità semper per Ro-
tam fuit decisum, coram Ludovis. decis.391. nu.
5., ibique Adden. num.9. & 10., ad ornat. Card.
de Luc. decis. 16. num.26. lib. 9. super mater. de
testament.
Confirmantur hæc omnia ex ratione, ob
quam requisita fuit hæc insinuationis solemni- 32
tas, quæ alia non est, quàm ut ex tali actu con-
stet de perseverantia Donantis in voluntate do-
nandi Joan. Andr. ad Speculator. de Instrum. edi-
tion. §. Porrò sub rubr. de forma donationis cau-
sà mortis, & inter vivos, Abb. cons.4. num.37.
lib.1., Gratian. discept. forens. cap.531. num. 30.
Quamobrem, cum biennio post Antonius in 33
illo secundo actu, cujus meminimus, conti-
nente æquipollentem donationem, hanc per-
severantiam confirmavit, inde oritur appro-
batio, & ratificatio præcedentis donationis sup-
pletiva defectus insinuationis, ad tradita per 34
Menoch. cons. 1. num. 269., Osasch. decis. 179.
num. 11., Rota coram, Rembold. decis. 458.
num. 5., & ad ornat. Card. de Luc. decis.16. num.
27. lib. 9., talem namque actuum geminatio-
nem æquipollere insinuationi concludunt Ber- 35
trand. cons.30. num.1. lib.3. part.2., Gratian. dict.
cap.531. num.31., ubi reprobat Rebuff., testatur-
que de veriori, communiorique sententia Card.
de Luc. de donation. disc. 33. num. 9., Constantin.
ad statut. Urb. annot. 43. num.110. tom.2., decis.
640. num.8., coram Buratto decis. 226. num. 7.,
decis.247. num.13., & decis.332. num. 18. coram
Peuting. Certiùs in casu nostro, quia adest sta-
tutum Avenionen. expressè mandans, insinua- 36
tionem non requiri in donationibus geminatis,
ut testatur Rota in duabus decisionibus Avenio-
nen. donationis 28. Junii 1680. §. Nullitas dona-

tionis, & §. Non refragante, confirmata 31. Januarii 1681. §. Quamvis coram bon. mem. Albergato, allegatis *a Constantino dict. annot. 43. nu. 111.*
ibi = *ubi loquitur de simili statuto, seu regulamento Avenionense mandante, donationes insinuari, quod non procedat in donatione geminata* = au-
geturque vis, ac robur hujusmodi discursus,
37 non solùm, quia ex isto geminato consensu be-
nè arguitur veritas donationis, & perseveran-
tia Donantis, sed etiam, quia omnis excludi-
38 tur error, simulatio, læsio, cum consensus di-
catur roboratus, & confirmatus *Castrens. con-
sil. 336. in fine lib. 2., Aymon. cons. 54. column.
7. num. 3., Gratian. loco mox citat. num. 31. in
fin.*

At fortè objicietur, vitio vitium sanari non
39 posse, propter eaque, cum & secundus actus ab
Antonio celebratus nullus sit, quia factus tem-
pore minoris ætatis, confirmare idcircò ne-
40 queat præcedentem actum, si idem irritus sit;
nam hic recurrit responsio desumpta ex effica-
cia, & religione juramenti, quod sanat defe-
ctum quemcumque solemnitatum, & tollit sus-
41 picionem omnem erroris, ut, præter allegatos
superioribus locis, in terminis confessionis tra-
dunt *Angel. de confess. lib. 2. quæst. 13. Afflict. de-
cis. 322. per tot., & decis. 393. pariter per tot.,
Rot. ad ornat. Card. de Luc. dict. decis. 16. a nu.
24. ad 26. lib. 9.*

Eòque fortius hæc urgent, quia agitur non
de donatione simplici, & gratuita, sed corre-
spectiva, nam, ut supra innuimus, Marcellus
efficaci obligatione promisit Antonio fratri suo
quolibet anno persolvere libras centum, quo-
ties secum convivere vellet, in casu verò con-
trario usque ad summam librarum 300. annuam
ei præstandam se obligavit, prout semper ob-
servatum fuit tempore, quo vixit Antonius;
42 certi autem, exploratique juris est, non requi-
ri in hisce donationibus correspectivis, ac reci-
procis insinuationem, aliasque solemnitates, ob
onus namque solvendi annuam præstationem,
tamquam facta ob causam non indiget solemni-
tatibus, *Molin. de Primogen. lib. 2. cap. 8. num. 18.,
Peregrin. de fideicommiss. artic. 51. num. 64., Car-
pan. ad statut. Mediolan. cap. 324. num. 6., Gra-
tian. cap. 386. per tot., Constantin. ad statut. Urb.
annot. 43. num. 94., Rota decis. 74. num. 16. part.
5. rec., decis. 292. num. 32. part. 6., decis. 7. nu.
7. coram Burat., decis. 203. num. 27. coram Bi-
chio, decis. 433. num. 5. coram Coccin., decis. 170.
num. 6. coram Royas, decis. 356. num. 9. coram
Priol., post Torr. de pact. futur. success. decis. 48.
num. 9. & 10., & coram bon. mem. Emerix jun. de-
cis. 725. num. 2.*, rectè enim consideratur tam-
43 quam species quædam permutationis, ut tradit
*Constantin. loc. mox citat. num. 95., Rota coram
Burat. decis. 7. num. 8.*, & propriè donatio non
est, quod datur, ut vicissim aliquid rependatur
44 ad *Text. in leg. hoc jure 19. §. 1., & leg. Attilius
24. ff. de condit.*

Nec prò evitanda correspectivitate urget,
quod Antonio ex dispositione Parentum debe-
45 rentur alimenta, & idcireò promissio sæpedi-
ctæ pensionis immutare nequiverit naturam do-
nationis, vel saltem, quod hæc annua pensio vix
correspondeat fructibus Bonorum, & rerum
donatarum; prima namque hujus objectionis 46
pars urgere posset, si dicta alimenta fuissent
perpetua, & ad vitam Antonii, sed cum es-
sent temporaria, & ad ætatem 25. annorum re-
stricta, ac limitata, & Antonius tempore, quo
Marcellus frater se adstrinxit onere eumdem
alendi, vel illi persolvendi dictas libras 300., es-
set plusquam proximus ætati 25. annorum, in-
dè sequitur, dictam donationem aliter haberi,
reputarique non posse, nisi prò onerosa, & cor-
respectiva; quamobrem, si in dubium venire ne- 47
quit, quin correspectivitas adesse dicatur ne-
dum quando expresse donatio facta fuit ob ali-
quid vicissim datum, factum, vel promissum,
sed etiam, quando eadem correspectivitas taci-
tè resultat ex donatione *Constantin. ad stat. Urb.
sæpecitat. annot. 43. num. 95. & 96., plenè Rota
decis. 233. num. 6., & 13. coram Dunoz. jun.*, ex
hoc necessariò sequitur, quod illa multò magis
admitti debeat in casu nostro, in quo non taci-
tè, sed expressè constat, Antonium donasse
correspectivè ad id, quod ipsi spopondit Mar-
cellus.

Minùs urget secunda pars prædictæ objectio-
nis, pro illa namque submovenda satis esse pos- 48
set animadvertere, justâ ratione credi posse,
quod Antonius in actu, quo generalem quie-
tantiam celebravit favore Marcelli, se plena-
riè ab illo satisfactum fuisse, declarando, rece-
pisse etiam aliquam summam correspectivè ad
ejus jura, & actiones, de quibus per publicam
confessionem se dixit, vocavitque satisfactum,
quo certè multùm diminuebatur dicta donatio,
& consequenter etiam ejus fructus, quod suffi-
cit ad firmandam æqualitatem in hac correspe- 49
ctiva, & reciproca donatione, & ad rejicien-
dam quamcumque nullitatem ex inæqualitate
desumptam, nisi hæc perspicuis probationibus
demonstretur, præsertim quando agitur de ir-
ritando actu à dictis fratribus, quoad vixerunt,
religiosè observato; Antonius namque spatio 50
37. annorum, quibus, ut alibi dictum est, super-
vixit, numquam dictam donationem impugna-
vit, sed recipiendo ea, quæ sibi correspectivè
promissa fuerant, eamdem ratificasse censetur,
longè enim breviori tempore, quinquennio sci- 51
licet, talis ratificatio inducitur, juxtà *leg. final.
Cod. si major factus alienaverit, Menoch. cons.
242. num. 32., & in tract. de recuperand. possess.
remed. 15. num. 179., Gabriel. cons. 20. num. 35.
vol. 2., Rota in rec. decis. 81. num. 6. part. 6., de-
cis. 306. num. 53. part. 7., coram san. mem. Ale-
xand. VIII. decis. 110. num. 7., & decis. 112. num.
5.* ibi = *Ideò, cum Jacobus major factus, non recla-
maverit, censetur post majorem ætatem prædictam
dotis assignationem approbasse* = *& in Mantiss. ad
Card. de Luc. decis. 19. num. 12. lib. 7.* ibi = *quæ om-
nia confirmantur ex quo Gregorius nec tempore mi-
noris ætatis, nec factus major, umquam per 40. an-
nos, & ultra conquestus fuit, nec nullitatem 52
contractus allegavit, ex qua longa acquiescentia
præ-*

præsumitur ratificatio, quæ inducitur ex lapsu quinquennii post majorem ætatem, leg final. Cod. qui major. fact. = & apud Palm. nepot. decis. Lucen. 123. num. 28. ibi = *præsertim cum, quousque vixit, per spatium 20. annorum numquam dict. obligationem impugnavit* =.

Et his consonat tum illa certa juris nostri regula, quâ edocemur, restitutionem in integrum
53 Minori non competere, quando Minor factus
major intra quadriennium non reclamavit, nec
conquestus fuit de nullitate contractus, ad *Text.*
in cap.1. de restit. in integr., leg. fin. Cod. de tem-
por. de in integr. restit., Cancer. variar. resolut.
cap.1. de minor. 25. annor. num. 233., ubi de ve-
riori, communiorique *lib.2., Antonell. de tem-*
54 *por. legal. lib.2. cap.59. num.1. & seqq., Guttie-*
rez. Canon. quæst. lib. 2. cap. 26. num. 20. lib. 4.,
Jovu. de solemnitat. in contract. minor. Gloss. 15.
§.4. num.12., Rota coram Coccin. decis.1358. nu.
19. Cumque versemur in contractu ab ipsomet
Minore facto, non potest allegari illius igno-
55 rantia, quæ post majorem ætatem non præsu-
mitur, neque attenditur *leg.2., leg. cum quis, &*
leg. penult. Cod. de jur. & fact. ignor., Rot. decis.
321., num. 9., & decis.418. num.16. part. 4. tom.
2., decis.306. num.54. part. 7. rec., tum etiam il-
56 la alia, quod restitutio in integrum, & jus di-
cendi de nullitate est privilegium personale,
competens tantùm ipsi Minori, absque eo quod
57 transmitti possit ad heredes, ut ad rem tradunt
Gratian. discept. forens. cap.691. num. 13., Rocc.
disput. jur. select. cap.112. num.30. & 31. tom.2.,
Mans. consult.33. num. 19. tom. 1., Fontanell de
pact. nuptial. claus.4., Glossa 9. part.5. num.181.,
& seq., Card. de Luc. de alienat. disc.33. nu.30.,
Rot. decis.103. num. 28. apud Palm. nepot. decis.
Lucen. tom.2., & decis.151. num. 8. post Constan-
tin. ad statut. Urb., & in Romana annuæ præsta-
tionis 15. Decembris 1702. §. Prout coram Emo
D. Card. Scotto, ex quo sequitur, nullum jus
58 competere Raymundo prò irritanda dicta do-
natione, adversus quam Antonius numquam
excepit de nullitate contractus *Rot. apud Palm.*
dict. decis.103. num. 28.

Romana prætensæ reportationis Pecuniarum.

Creditorem pro custodia, atque cultura Vineæ omnibus aliis præferendum Creditoribus, licèt hypothecariis anterioribus super ejus pretio concurrentibus, perspicuè ostenditur ob eam potissimùm rationem, quod custodia, atque cultura non fructuum dumtaxat perceptionem, sed perpetuam Vineæ conservationem respiciat.

VOTUM XLI.

1 *Prior in tempore, potior in Jure.*

2 *Merces Vinitori debita prò ejus laboribus respicientibus non vineæ conservationem, sed fructuum dumtaxat perceptionem, potioritatis non gaudet privilegio*, & num.3., & 27.

3 *Textus* in leg. Interdum ff. qui potior. in pign. habean. *declaratur*.

4 *Creditori ex caussa rei conservatæ, nequit in sententia injungi cautio de restituendo prioribus, & potioribus.*

5 *Faber Murarius creditor ex caussa reparationis domus potior habendus est, &* num.61.

Intellige, ut ei prælatio debeatur super ejusmodi dumtaxat domo refecta, num.62.

6 *Merces debita pro rei custodia potioritate gaudet super re custodita adversùs alios Creditores, licèt anteriores.*

7 *Idem de salario debito ob custodiam fructuum.*

8 *Quod procedit, etiamsi super eadem re custodita concurrat dos, caussa funeraria, vel etiam Fiscus.*

Extenditur conclusio ista ad salarium debitum prò custodia sivè animalium num. 9., *Arcis* num. 10., *hereditatis jacentis* num. 11., *sivè cujuslibet alterius rei* num. 12., *sicut etiam ad mutuum factum pro rebus custodiendis* num.13., *& ad salarium illi debitum, qui bona custodivit nedum, sed etiam coluit* n.14.

15 *Pro impensis necessariis factis in bonis Debitoris competit super his hypotheca cum privilegio.*

16 *Etiam contra hypothecarios anteriores.*

17 *Procedit, de quocumque credito agatur.*

18 *Merces debita pro rei conservatione potiorem super eadem re hypothecam habet adversùs alios quoslibet Creditores, etiam hypothecarios anteriores.*

19 *Pro mercede custodiæ quantum solvendum est, tantò minus in rebus custoditis censetur esse.*

20 *Custos rem defendit, actionemque utilem Creditoribus conservat.*

21 *Custos pro suo tantum salario debet super re custodita omnibus aliis præferri Creditoribus*, & num. 25., *& ratio* num.22.

23 *Prò mercede Custodi solvenda, qui pecuniam dedit, omnibus aliis Creditoribus præfertur super re custodita.*

24 *Præsertim, si Custos solutionem recipiens, ei propria cesserit potioritatis jura.*

26 *Cessionarius nequit minus habere jus, quàm Cedens ipse.*

28 *Impensæ in re colenda, licèt fiant quærendorum fructuum caussâ, non tamen ad illorum dumtaxat perceptionem, sed ad ipsius rei conservationem pertinent.*

29 *Custodia, atque cultura vineæ respicit potius perpetuam istius conservationem, quàm temporaneam perceptionem fructuum*, & n. 31., & 51.

30 *Impensæ quærendorum fructuum caussà faciendæ quando meram ipsorum fructuum perceptionem, non etiam rei conservationem respicere dicantur?*

32 *Vinea, si coli desinat, exiccatur, aut saltem fit deterior, non tantùm quoad fructus, sed etiam in proprietate*, & num.33., 38., 44., 45., 46., 48., & 49.

Et quæ circa ejus culturam ratio adhibenda sit? num.37., & 47.

34 *Prædiorum pretia diligenti culturâ ampliantur; si secus, minuuntur.*

35 *Agri pinguiores efficiuntur, culturâ eorum, intermissâ; & quare?* ibid.

36 *Rustica opera suo quæque tempore debent fieri.*

39 *Colonus agrum non colens, eumque deteriorem quoad fructus reddens, nequit expelli.*

Idem de emphyteuta agrum non excolente, num.41.

Secus ubi de vinea agatur, num.40., 42., & 44.

43 *Usufructuarius quilibet est fructuum Dominus, & ad ipsum spectat damnum.*

50 *Vinea exigua colenda est, aliorum campi ingentes laudandi.*

51 *Merces debita pro vineæ cultura, potioritate gaudet contra quoscumque hypothecarios Creditores, etiam anteriores, super ejus pretio concurrentes.*

52 Bartoli, Mantic., & Pacion. *auctoritas declaratur.*

53 *Impensæ, quæ pro vitibus propagandis, & curandis arboribus fiunt, inter necessarias numerantur.*

54 *Impensæ pro agri, & vineæ cultura fieri solitæ, quando inter necessarias nequeant adscribi?* & num.55.

55 *Impensæ pro cultura vineæ dotalis erogatæ, quoad Virum non dicuntur necessariæ.*

56 *Et ab eo detrahi nequeunt, nisi excessivæ sint.*

57 *Consignatio in concursu Creditorum non aliter de stylo solet demandari, quàm sub cautione de restituendo potioribus.*

58 *Etiam in casibus, quibus dicta cautio posset omitti.*

59 *Procurator pro suis mercedibus, & honorariis habet hypothecam cum privilegio adversus omnes quoscumque anteriores Creditores.*

60 *Et pecuniam liberè, nec sub cautione de restituendo potioribus debet recipere.*

SI amicorum temporibus nunquam deesse animo proposui meo, nunc quidem certè omne meum studium impendendum est desiderio honestissimi, amicissimique Viri Illmi D. Nicolai Jacobatii, qui in propria Causa sententiam meam exquirere voluit, motus eo, quod circumfertur = *adagio = in propria Causa Advocatum esse quærendum* =, non quia de sua penu meliora etiam promere, atque in medium proferre non posset; Cum enim ratione muneris nostri sæpius nos convenire, & librandis, definiendisque Causis unâ simul præesse contingat, hisce auribus egomet audio, admirorque Virum hunc de quaque re altissimè, doctissimèque disserentem, & involutissimas quasque quæstiones mirâ perspicuitate evolventem.

Injuncto itaque operi manum admovens majori, quà potero, brevitate perstringam facti seriem, quæ ita se habet. Canonicus Joannes Baptista Sabbatinus Gasparro possidebat extrà Portam Pincianam in loco, qui dicitur = *le Tre Madonne* = Vineam quamdam, pro cujus custodia, atque cultura conduxerat Franciscum Antonium Sabbatinum, convento salario scutorum quinque menstruorum, & sex annuorum cadorum vini. Hic verò, cum anno 1698. prò sua mercede Creditor reperiretur scutorum 202. 50., prædictusque Canonicus pecuniam, quâ ei satisfaceret, non haberet, eam ad cambium limitatum scutorum quatuor prò centenario accepit à D. Jacobatio, eâ expressim dictâ lege, ut pecuniæ statim erogarentur in satisfactionem prædicti Francisci Antonii, isque omnia jura anterioritatis, & potioritatis cedere deberet, prout re verâ in ipso actu celebrationis instrumenti soluta fuit pecunia Francisco Antonio Creditori, & cessa jura anterioritatis, & potioritatis, conventumque uno, eodemque tempore fuit, quod, si quando Canonicus Vineam distraxisset, cambium prædictum præferendum esset ceteris omnibus debitis, & ex Vineæ pretio restituenda in primis esset illius sors unà cum fructibus, quod quidem cambium D. Jacobatius paulò post cessit favore Eleonoræ Sabbatinæ famulæ suæ.

At verò, cum præfatus Canonicus ingenti ære alieno pressus reperiretur, hinc illius Creditores hastæ publicæ subjici obtinuerunt universa ejus bona, & præcipuè prædictam Vineam, quâ die 14. Februarii anni 1701. deliberatâ scutis 1100., pretium in Æde sacra depositum fuit favore, & commodo Creditorum, quos inter statim orta est quæstio, atque controversia super pecuniarum consignatione. Prodierunt namque coram R. P. D. Aldrovando tunc A.C. Locumtenente Jo: Bernardinus Carus, & Jacobus Pallotta, ille Creditor scutorum 250. vigore Cambii sibi à Pallotta adversùs d. Canonicum cessi; hic verò Creditor scutorum 72. 82. ob reparationem domus in Vinea existentis; prout etiam comparuerunt Eleonora Sabbatina Cessionaria d. D. Jacobatii, & Franciscus Antonius Sabbatinus Creditor salarii, atque mercedis sibi debitæ à die, quo Cambium mox relatum contractum fuit. Quamobrem, diligenter expensis, examinatisque Colligantium juribus, placuit A. C. Aldrovando, posthabito Jo: Bernardino Caro, relaxare mandatum de consignando favore ceterorum Creditorum, favore nimirum d. Pallottæ pro scutis 72. 82., & favore Eleonoræ, ac Francisci Antonii Sabbatini pro scutis 235., mandavitque, præstari solitam cautionem de restituendo prioribus, & potioribus, quam prò utroque præstitit D. Jacobatius, eâque præstitâ, pecuniæ statim pro suà cuique ratà traditæ fuerunt.

Conquestus tunc minimè fuit Jo: Bernardinus Carus, sed, post diuturnum quatuordecim annorum spatium excitatus, adiit A.C. Ansideum, instruxitque coram eo judicium super reportatione pecuniarum adversùs D. Jacobatium fidejussorem, verùm, cum Causa ad exitum perduci minimè potuerit coram R.P.D. Ansideo ob ejus translationem ad Secretariam Congregationis interpretationi S. Concilii Tridentini præpo-

positæ, & coram R.P.D. de Gentilibus dignissimo successore prosequenda sit, pollicere mihi posse arbitror, Sapientissimum Judicem non aliter, quàm ipsius favore rem esse absoluturum. Ac, ne id temerè dicere, & Amicum in falsam spem conjicere velle videar, afferam omnia argumenta, quæ in contrarium expendi possunt, exponam deindè fundamenta D. Requirenti faventia, hisque invicem collatis, ostendam, quàm infirma, quàm fragilia, quàm insubsistentia sint illa Jo: Bernardini Cari.

Porrò, quod attinet ad jura Cari, illud est maximè animadvertendum, quod Cambium, cujus vigore idem agit, creatum fuit mense Februario anni 1698., illud verò à D. Jacobatlo cessum Eleonoræ contractum fuit eodem anno, sed mense Novembri; qua de re favore Cari locum sibi vindicare posse videtur notissima illa Juris nostri regula, quà traditur, potiorem in
1 Jure esse, qui prior fuit in tempore ad *Text. in leg. 2. ff. qui potior. in pignor. habean., cap. prior de regul. Jur. in 6.*, *latè Rot. in Melevitana Pecuniaria 19. Junii 1702. §. Aggrediendo itaque coram Ansaldo*. Quæ sanè potioritas ex temporis prioritate resultans, elidi minimè posse, contenditur ex eo, quod scuta 245. soluta Francisco Antonio Vinitori, ejusque Cessionariæ gaudeant privilegio *leg. Interdum cum leg. seq. ff.*
2 *qui potior. in pign. hab.*, quia, cum labores Francisci Antonii Vinitoris non perpetuam rei utilitatem, non vineæ conservationem respiciant, sed ad fructus dumtaxat percipiendos, colligendosque pertineant *leg. Vel si vites ff. de impens. in reb. dotal. fact.*, applicari nullo pacto posse videtur dispositio *Text. in d. leg. Interdum*,
3 quæ loquitur de laboribus, impensisque factis ad rem conservandam, sinè quibus res salva esse nequivisset, at non etiam pro quærendis, ac colligendis fructibus *Bartol. in addit. ad d. leg. Vel si vites, Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 11. n. 16., Pacion. de locat. cap. 34. num. 54.*

Et sanè, si R.P.D. Aldrovandus creditum Vinitoris, & illud Eleonoræ ex eodemmet fonte profectum, credidisset frui posse privilegio, ac potioritate in *d. leg. Interdum* impartitâ, haud equidem injunxisset, prout injungere nequibat,
4 cautionem de restituendo prioribus, & potioribus, dum istiusmodi cautio procul dubio præstanda non est à Creditoribus prædictæ legis privilegio gaudentibus, prout observant *Olea de cess. Jur. tit. 6. quæst. 8. num. 32., Zacch. de Salar. quæst. 99. num. 3., Pacion. de locat. & conduct. cap. 41. num. 22.*

Immò verò, si colore ullo, ullâque justâ ratione alicui competere diei posset privilegium *leg. Interdum*, idem profectò competere dicendum
5 esset Jo: Bernardino Caro, cui cessum fuit Cambium à Fabro Murario, qui Cappellam quamdam Debitoris refecerat, ob eamque caussam certò certius Creditor erat cum potioritate vigore *d. leg. Interdum*, ad tradita per *Salgad. in Labyrint. Credit. part. 1. cap. 11. num. 64.*; *Roc. disput. Jur. select. cap. 138. num. 2., Rot. coram Celso decis. 398. num. 2., in rec. decis. 204. nu. 1. part. 19., in Romana Immissionis 27. Januarii 1713. §. Major coram R. P. D. Aldrovando, in Romana manutentionis, seù Associationis 4. Decembris ejusdem anni §. Nulla sanè cum seqq. coram Falconerio, & in Romana Immissionis 27. Aprilis 1714. §. Constitit coram R.P.D. Cerro.*

Hæc sunt momenta rationum, quibus Jo: Bernardinus Causæ victoriam obtinere se posse sperat. Verumtamen, licèt primo rei obtutu speciem aliquam boni juris habere videantur, nihilominus tamen usque adeò solidiora sunt, atque veriora ea, quæ prò D. Requirente militant, ut contraria statim corruant, atque evanescant.

Atque ut inde oratio nostra proficiscatur, unde hæc omnis causa ducitur, merces, & salarium, quod prò custodia, & cura alicujus rei solvitur, in dubium venire nequit, quin super 6
re custodita gaudeat privilegio, & potioritate adversus reliquos Creditores, tametsi anteriores ad *Text. in leg. Interdum 5., & leg. hujus enim 6. in fin* ibi = *Tantundem dicetur, & si merces horreorum, vel areæ, vel vecturæ jumentorum debetur; nam & hic potior erit = ff. qui potior in pign. hab.*, prout de salario debito ob custodiam fructuum advertunt *Gait. cap. 4. quæst. 11. num. 1158.* ibi = 7
Ac etiam, & fortiùs extenditur in Custode fructuum, vel aliarum rerum prò sua mercede, prò qua etiam anterioribus quibusvis præfertur = & num. 2010. ibi = *Creditores pro hac causa præferuntur super rebus custoditis doti, causæ funera-* 8
riæ, Fisco, & omnibus aliis Creditoribus super illa re concurrentibus = Carocc. de locat. tit. de difformit. quæst. 5. num. 2., Zacch. de Salar. quæst. 99. num. 19., Pacion. de locat., & conduct. cap. 41. num. 11. ibi = *Undè alius casus erit, si adhibitus* 9
fuerit Custos, puta animalium, vel mobilium, aut fructuum; ejus enim operà salvata dicetur res, quam custodivit, & proindè in ea d. hypothecam cum prælatione habebit prò credito suæ mercedis = Borgnin. Cavalcan. decis. 44. num. 46. part. 3. inquiens, ità judicatum fuisse Volaterris; De salario debito ob custodiam animalium, *Bartol. in leg. Interdum num. 1. ff. qui potior. in pign. habean.* ibi = *Nota istos casus, & specialiter, quod dicitur de alimentis, & expensis custodiæ, quod est utile prò eo, qui accepit equum pignori, quia in expensis Famuli, seù Ragatii custodientis, & in pensione Stabuli præfertur omnibus anterioribus =, Gait. de Credit. d. cap. 4. quæst. 11. num. 1158., & num. 2010., Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 12. num. 11., Merlin. de Pigner. lib. 3. tit. 1. quæst. 5. num. 20., Mart. Medic. decis. 19. num. 17.*, ob custodiam 10
arcis, *Merlin. loc. mox cit. num. 22., Mart. Medic. decis. 19. num. 17.*; ob custodiam heredita- 11
tis jacentis, *Merlin. d. lib. 3. quæst. 5. num. 30., Mart. Medic. d. decis. 19. num. 5., & 6.*, & generatim de cujuscumque rei custodia, *Negu-* 12
sant. de Pignor. part. 5. membr. 2. num. 15. ibi = *Vel in mutuo facto prò custodiendis rebus, vel prò solvendo naulo, vel &c.; in omnibus enim istis casibus po-* 13
tior est, qui prò illis mutuavit, prioribus Creditoribus = Natt. cons. 536. num. 10., Merlin. de pign. lib. 3. tit. 1. quæst. 5. num. 11. ibi = *Extenditur quintò in pecunia credita prò custodia rerum; gaudet*

enim

enim eodem privilegio tacitæ hujusmodi hypothecæ = *Felician. de Solis in tract. de Censib. tom. 2. lib. 3. cap. 5. num. 12.*, *& infra vers. per quam certum est*, *Trentacinq. variar. resolut. lib. 3. tit. de locat. resol. 5. num. 3.*, *Salgad. in Laberynth. Credit. part. 3. cap. 9. num. 16.*, *& 17.*, *Mart. Medic. d. decis. 19. num. 17.* ibi = *Et regulare est in omnibus, qui aliquo modo rem custodierunt, vel conservarunt, qui semper aliis præferri debent* =. Et
14 denique de mercede debita ei, qui non custodivit dumtaxat, sed & bona coluit, terramque exercuit, tradunt *Felician. de Solis in d. tract. de Censib. loco mox allegat.*, *Gait. de Credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1559.*, *& num. 2012.*, *Merlin. de pignor. lib. 3. tit. 1. quæst. 5. num. 23.*, *Borguin. Cavalcan. decis. 44. num. 46.*, *Senselic. decis. 113. num. 4.*, *& 5.*, inquiens, ità fuisse judicatum, ibidemque *Mucc. num. 1.*, qui sic ait = *Decisum reperimus præferri quemcumque prò salario illi debito super deposito, quod provenit à re, propter quam laboravit* = & latè *Constant. ad Statut. Urb. annot. 30. art. 2. num. 274.*, *& seqq.*

Et rectè quidem, quia, cùm ob impensas ne-
15 cessarias in Bonis Debitoris factas competat hypotheca cum privilegio, ad *Tex. express. in leg. quod Privilegium 8. in fin. ff. depositi* ibi = *Planè sumptus causâ, qui necessariò factus est, semper præcedit, nam, deducto eo, Bonorum calculus subduci solet* = latè *Gait. de credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1197.*, *& seqq.*, *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 23. num. 19.*, *Rodriguez de privileg. Credit. part. 1. art. 7. num. 2.*, *& part. 2. art. 2. nu. 16.*, *Salgad. in labyrint. Credit. part. 1. cap. 11. n. 64.*, *& seqq.*, *Amat. variar. resol. cap. 3. num. 20.*, *& plurib. seqq.*, *Castill. quotid. jur. contr. lib. 3. cap. 8. num. 27.*; talium namque expensarum ratio ha-
16 benda est, etiam contrà hypothecarios anteriores, teste *Rodriguez de privileg. Credit. part. 2. artic. 2. num. 16.*, *Salgad. loc mox citat. num. 66.*, ità quidem, ut nullus incidere possit casus, qui
17 hoc genus deductionis impediat, ut inquit *Julianus Jurisconsultus in leg. fundus 52. in fin. princ. ff. famil. ercisc.*, & in proposito notat *Rodriguez loc. allegat. num. 16. in fin.*; profectò eadem hy-
18 potheca cum privilegio competere dicenda est, etiam prò mercedibus, & salario ad rei conservationem necessario, *Jason. in §. Item serviana num. 60. instit. tit. de action.*, *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 23. num. 2.*, *Rodriguez de privileg. Credit. part. 1. art. 7. num. 17.*, *Gratian. discept. 733. n. 1.*, *Paschal. de virib. patr. potest part. 4. cap. 6. num. 68.*, *Mut. ad Constit. Panormitan. cap. 34. num. 6.*, *Salgad. in labyrint. Credit. part. 3. cap. 9. num. 16.*, *& seq.*

Hinc verò non est, cur Creditores anteriores conquerantur, si eis præferatur rerum Custos, quia expensæ prò custodia usque adeò sunt re-
19 bus ipsis annexæ, atque cohærentes, ut tanto minus in illis esse videatur, quantum prò mercede, & salario solvendum sit, ut inquit *Bartol. in leg. interdum num. 4. ff. qui potior. in pign. habeant.*, quem sequuntur *Alexand. cons. 117. n. 2. lib. 6.*, *Gratian. discept. 257. num. 7. cum seq.*, *Zocch. de salar. quæst. 99. num. 8. vers. hujusmodi*, *Mart. medic. decis. 19. num. 23.*, *Rota coram Duran. decis. 53. num. 7.*, *& in Romana pecuniaria, & expensarum 26. Junii 1713. § final. coram Falconerio*; & Jure quidem, meritòque, quia, cum Custos vigilantiâ suâ, suàque diligentiâ rem defendat à multis periculis, quæ illam vel 20
prorsus perdere, vel saltem deteriorem reddere potuissent, sicque conservet Creditoribus actionem utilem, atque efficacem, ei potius gratias agere deberent, tametsi jura anterioritatis au- 21
ferat prò suo salario dumtaxat, ut egregiè ratiocinatur *Mart. Med. decis. 19. num. 7.*, *& 8.*, quibus etiam accedit publici Boni ratio; nàm non tàm facilè reperirentur homines, qui operas, laboresque suos in re quapiam impende- 22
rent, si sese excludi ab anterioribus Creditoribus vererentur, & difficiliùs pecunia crederetur, tametsi in necessarias impensas mercedis, atque salarii eroganda esset, ut benè considerat *Gait. de Credit. cap. 4. quæst. 11. num. 2010. vers. difficilius enim.*

Quæ cùm ità sint, nullo nùmero habendæ sunt contrariæ animadversiones, quarum prima desumitur ex eo, quod cambium Joannis Bernardini Cari anterius sit illo D. Jacobatii; nàm, cùm iste pecuniam suam dederit, ut indè merces, salariumque Vinitori solveretur, pro- 23
culdubio super pretio Vineæ ab eo custoditæ, atque cultæ potior est, quamvis sit posterior, ut, præter firmata superioribus locis, de eo, qui pecuniam credidit, ut naulum exolveretur, est *Textus* in toties *citata leg. interdum*, *& leg. seq.* ibi = *Item, si quis crediderit, ut naulum exolvatur, potior erit, licèt posterior sit, nam, & ipsum naulum potentius est* = *ff. qui potior. in pign. habeant.*, *Negusan. de pignor. part. 5. membr. 2. num. 15. §. Et ultrà*, *Gait. de Credit. cap. 4. quæst. 11. nu. 1556.*, *Cassan. in Cathalog. glor. Mund. part. 12. considerat. 99. vers. tertiò pariter limitatur fol. 391. e terg.*, *Merlin. de pignor. lib. 3. tit. 1. quæst. 5. num. 12.*, fortiùs in casu nostro, quia Vinitor io actu receptionis pecuniarum cessit favore D. Re- 24
quirentis privilegium omne potioritatis, quod ipsi competere quoquomodo poterat, proindeque, sicut Vinitor prò sua mercede submovisset 25
quemcumque anteriorem Creditorem, ità eosdem repellere, atque excludere poterit D. Ja- 26
cobatius cessionarius, qui minus jus habere nequit, quàm ipse Cedens per *Text. in leg. 2. § Non solùm ff. de heredit.*, *& action. vendit.*, *Surd. cons. 22. num. 16.*, *& seqq.*, *cons. 82. num. 13.*, *& decis. Mantuan. 308. num. 1.*, *Ansald. de commerc. disc. 40. num. 27.*, *& disc. 94. num. 13.*, *Rot. post Zacch. de obligat. Cameral. decis. 187. num. 10.*, *& seqq.*, *coram Merlin. decis. 310. n. 2.*, *& seqq.*, *coram Bichio decis. 58. num. 26.*, *& coram Priol. decis. 463. num. 3.*, *ad ornat. Card. de Luc. de usur. decis. 8. num. 7.*, *& de dot. dec. 50. num. 35.*

Prout etiam non officit altera, & quidem speciosior objectio, quâ dicebatur, quod custodia, atque cultura vineæ non respiciat ipsius vineæ 27
conservationem, sed fructuum dumtaxat perceptionem, ideòque creditum eo nomine contra-

tractum frui minimè possit potioritate leg. interdum ff. qui potior. in pign. habean.: satis nam-
28 que esset respondere, quod = impensæ quærendorum fructuum causà fiunt, ideoque non solùm ad percipiendos fructus, sed etiam ad conservandam ipsam rem, speciemque ejus necessariæ sunt = ut inquit J. C. Neratius in leg. final. ff. de impens. in reb. dotal. fact., verùm præterea dicimus, con-
29 stanterque substinemus, quod custodia, atque cultura Vineæ pertinet potius ad ipsius rei substantiam, & ad perpetuam Vineæ conservationem, quàm ad temporariam fructuum perceptionem, ut benè observant Bald. in Auth. qui rem num. 3. post med. Cod. de Sacros. Eccles., Trentaciuq. variar. resol. lib. 3. tit. de locat., & conduct. resol. 4. num. 10. ad med., Pacion. de locat., & conduct. cap. 34. §. 1. num. 47. ibi = Et licèt omittere dictas impensas videatur resultare in damnum ipsius tantùm, ex quo ipse percipere de-
30 bet fructus rei locatæ, indeque dici posse, eum teneri ad illas tantùm causativè, quatenùs videlicet fructus percipere velit, non autem compelli a Locatore, tamen hoc procedit quoad illas, quæ meram tantùm perceptionem fructuum sui temporis respiciant, at quia sunt quædam, ex quarum omis-
31 sione resultat damnum rei, seù etiam fructuum diminutio in annis futuris, in quibus fortè non durat amplius locatio, prout est amputatio capitum vitium, seù, ut vulgò dicitur = putare = ad eas faciendas poterit compelli pro suo interesse a Locatore =.
32 Si enim Vinea putari desinat, exiccatur, peritque, aut saltem longè deterior efficitur Jas. in leg. 2. n. 98. Cod. de jur. emphyt. rubr. de privat. ob rem incul. num. 5., Giurb. ad consuetud. Messan. cap. 15. gloss. 4. num. 20., Sachs. de vit., & vin. lib. 1. cap. 3. num. 8. vers. putationem, & in Appendic. ad d. cap. 3. num. 18. fol. mihi 15., Rendell. de Vinea part. 2. de cultura, & cura Vineæ cap. 2. §. Præmissorum ibi = Præmissorum evidens est ratio, quoniam vites si coli desinant, desiccantur, ac deteriores in perpetuum fiunt non tantùm respectu
33 fructuum, sed etiam in proprietate =, & cap. 5. in fin. ibi = addo his vitem laboris esse hierogliphicum, siquidem arbor nulla majori studio indiget, & operâ, quâ detractâ, aut perit, aut in labruscam degenerat =, Pacion. de locat., & conduct. cap. 29. num. 73. ibi = Et quidem si ver. gr. Conductor Vineæ omiserit eam cedere, seù, ut vulgò dicitur, putare, Vinea siccatur, aut saltem valdè deterioratur = R.P.D. Zaul. ad statut. Favent. in observat. ad rubr. 17. lib. 5. num. 38. tom. 2., & in observat. ad rubr. 39. lib. 5. num. 10. eodem tom. 2. ibi = Prò conservatione verò Vinearum præcipuè requiritur quolibet anno vitium putatio = Cornazzan. dec. 65. num. 8., idque usu venire solet non solùm si longo, verùm etiam si modico tempore Vinea negligatur, Petr. de Ubald. cons. 1. post tract. de Collect. num. 3. inter tract. magn. tom. 12. fol. 99., Gratian. discept. 546. num. 22. ibi = Cùm etiam sufficeret in Vineis modica tempore illas non coli, quæ exsiccantur, & in perpetuum deteriorantur, nec ampliùs Vineæ possunt dici =.

Et profectò quamvis = pretia Prædiorum dili-
34 genti culturâ amplientur, si negligentiùs habita sint, minui ea necesse sit =, ut monet Callistratus in leg. non intelligitur 3. §. Sed, & ex aliis in fin. ff. de jur. Fisc., attamen, si res sit de Agro, fortasse
pinguior etiam efficietur cessando, nam uber- 35
tate nimiâ prioris temporis defatigatum, & effectum solum, nequit pristinâ benignitate præbere mortalibus alimenta. At aliter res se habet in Vinea, circa quam maxima debet, & nunquàm intermissa Vinitoris cura versari, teste Rendell. de Vin. cap. 1. per tot. part. 1., etsi antè
omnia curandum est, ut opera rustica suo quæ- 36
que tempore fiant, ne intempestivâ culturâ deteriorem fundum Colonus faciat, ut inquit Cajus Jurisconsultus in leg. si merces 27. §. Conductor ff. locat., potiori certe jure id servandum est in Vinea, quæ singulis annis, & suo quoque
tempore putanda est, pastinanda, purganda, 37
propaganda, palis, & pedamentis fulcienda, circumsepienda, assiduo denique studio, assiduoque labore sustentanda, ut admonet Rendell. de Vin. part. 2. cap. 2. §. Speculator., & §. Certè inter plantas; alioquin culturæ omissio non solùm nocet quoad fructus tantùm, sed etiam perpetuum affert præjudicium Domino
quoad substantiam, & conservationem ipsius 38
Vineæ, ut, distinguendo, optimè tradunt Rendell. de Vin. part. 2. cap. 2. §. Hinc est ad fin. ibi = Hinc utiliter Doctores aduotunt, quod, etsi Colo-
nus non colens Agrum, eò quod deterior efficitur 39
quoad fructus, expelli non possit, fallit in Vineis,
quæ perpetuò ob spretam culturam deteriorantur =, 40
Pacion. de locat. cap. 34. §. 1. num. 47., Cappell.
Tholosan. decis. 354. num. 4., & 5. ibi = Et ideò 41
quamvis sollicitè emphyteuta non excolat Agrum, & ager efficiatur deterior respectu fructuum, non
potest expelli; secùs tamen est in Vinea, quia, si 42
non putantur, siccantur, & in perpetuum deteriorantur = Ludovic. decis. Perus. 22. num. 22., & 23. ibi = ideoque, si emphyteuta, aut Conductor, seù quilibet alius usufructuarius non colit sollicitè Agrum, adeoquod deterior efficiatur, quoad fructuum perceptionem, propter hoc expelli non pote-
rit, quia ipse est Dominus fructuum, & ad ipsum 43
spectat damnum, secus tamen esset in Vinea, quia,
si Vineæ non putarentur, desiccarentur, & in per- 44
petuum deteriorarentur =, ut post Bald = tradit Jason. in d. leg. 2. num. 98. =, & idea non est mirum, si emphyteuta ad longum tempus potest expelli ob non culturam, vel ob non putationem Vineæ, ut dicebat Jason. ubi supra, quia hujusmodi dete-
rioratio non tantùm præjudicat emphyteutæ, quoad 45
fructus, verùm etiam affert perpetuum præjudicium Domino directo =.

Neque verò necessitatem hanc improbi laboris culturæ non interquiescentis, & assiduæ diligentiæ ad Vineam conservandam agnoverunt dumtaxat Doctores mox allegati, sed antè ipsos agnovit etiam, testatamque reliquit eruditissi-
mus quisque, qui rei rusticæ peritus de vitibus 46
verba fecerit; Cicero namque lib. 5. de finib. Bonor., & malor. inquit, vites extrinseco egere auxilio, cum careant vi, ut per se stare possint, si nulla cultura adhibeatur, & de senect., ait, vitem, quæ naturâ caduca est, & nisi fulta sit,

ad

ad terram fertur, serpentem multiplici lapsu,
& erratieo, amputandam, coereendamque esse
arte Agricolarum, ne silvescat sarmeotis; *Co-
lumnella* etiam *de re rustic. lib. 4. cap. 3.*, testa-
tur, quod = *Vinea res est teneru, infirma, inju-
riæ maximè impatiens, quæ plerùmque nimio la-
bore, & ubertate consumitur, peritque, si modum
non adbibeas, fœcunditate suâ. Novella verò, dum
udolescit, nisi emnia justa perceperit, ad ultimam
redigitur maciem, & sic intabescit, ut nullis dein-
ceps impensis recreari possit* - *M. Cato de re rustic.
cap. 33.*, enumerat plurima laborum genera ad
Vineam curandam, conservandamque necessa-
47 ria, inter quæ prineipem locum obtinet puta-
tio, & pastinatio, id quod docet, etiam *Plin.
natural. histor. lib. 17. cap. 27.*, & *Jo. Victerius
Soderinus in elegantissimo tructutu etruscè conscri-
pto=della coltivazione delle viti al fogl. 11. al §. Può
adunque* ibi = *Di quì viene certificatissimo il Pro-
verbio = Chi semina, e non custode, assai tribolu,
e poco gode, e ciò tanto più avviene alle viti, che
48 trasandate, si conducono a perdizione per lu lore fra-
gilità, e debolezza, nè si reggendo da per loro, han-
no tanto più di bisogno d'ajuto, e governo, che non
l'altre piante. Dal dì adunque, che in terra elle si
pongono, hanno di mestiere di continua cura, vi-
gilanza, e riguardo = è fogl. 43. ad fin.* ibi = *Dal
potar bene le viti, e a tempo, e dal mode del legar
bene i capi, e poi i tralci depende tutto il frutto, e
mantenimento loro =, & fogl. 49. sub initium* ibi=
*mà in tutti i lati quanto più è zappata, vangata, e
raspata la vite, tanto è meglio, è più utile a farle
far frutto, e mantenerla=.*

Jam verò post auctoritatem tot clarissimo-
rum Virorum, qui solutâ oratione rem rusti-
eam pertractarunt, fas nobis sit, & summi Poe-
tarum auctoritatem afferre, qui *lib. 2. Georgic.*
49 tot confercit, aggeratque de vitibus curandis
præcepta, tot laborum genera describit, tan-
tam in Vinitore diligentiam desiderat, ut ma-
nifestè ostendat, ad Vineam conservandam oi-
hil laboris exantlati, toleratique satis unquam
50 esse, ità quidem ut, cum adeò diffieilem Vi-
nearum tractationem agnoscat, rem absolvat
admonendo, exiguam Vineam eolendam esse,
eui sufficere vires possint, ingentes, latosque
aliorum agros laudandos.

Est etiam ille labor curandis vitibus alter,
Cui nunquam exbausti satis est; namque omne quotannis.
Terque, quaterque solum scindendum, glebaque versis
Æternum frangenda bidentibus: omne levandum
Fronde nemus: redit Agricolis labor actus in orbem,
Atque in se sua per vestigia volvitur annus.
Et jam olim seras posuit cum Vinea frondes,
Frigidus, & Sylvis Aquilo decussit honorem,
Jam tum acer curas venientem extendit in annum
Rusticus, & curvo Saturni dente relictam
Persequitur vitem attondens, fingitque putando.
Primus humum fodito, primus devecta cremato
Sarmenta, & vallos primus sub tecta referto.
Postremus metito. Bis vitibus ingruit umbru,
Bis segetem densis obducunt sentibus herbæ.
Durus uterque labor, laudato ingentia rura,
Exiguum colito.

Hæc igitur cùm ità se habeant, & ex tot locu-
pletissimis Doctorum, & rei rusticæ Auctorum
testimoniis in dubium revocari oullo pacto pos-
sit, quin custodia, & cultura Vineæ respiciat 51
ipsius conservationem, proculdubio favore Vi-
oitoris justum locum sibi vindicat dispositio
*Textus in leg. interdum cum leg. seq. ff. qui potior.
in pign. habean.*, proiodeque non officit auctori- 52
tas *Bartoli*, *Manticæ*, & *Pacioni* in contrarium
allegatorum, quia Doctores isti non loquuntur
de impensis ad Vineæ eustodiam, culturamque
factis, sed de illis in quolibet alio agro factis ad
solam fructuum pereeptionem, *Textus verò in
leg. vel si vites 3. ff. de impens. in reb. dotul. fact.*,
tantum abest, quod sententiæ nostræ quoquo
modo adversetur, ut ei potius valdè faveat,
nàm impensas prò vitibus propagaodis, & cu- 53
randis arboribus factas oecessariis impensis ad-
scribit, ibi = *vel si vites propagaverit, vel arbores
curaverit, vel seminaria pro utilitate agri fece-
rit, necessarias impensas fecisse videbitur=*. Et, li-
eèt postmodum Jurisconsultus distioguat, an 54
impensa ad perpetuam otilitatem, ao ad præ-
sentis temporis fructum pertineat, id tamen sin-
gulari jure receptum est favore Uxoris, at oon
idcirco sequitur, quod impensæ in Vinea factæ
non respiciant etiam ipsius Vineæ conservatio-
nem, sed quia Maritus *tueri res dotales suo sum-
ptu debet*, ut ait *Nerutius in leg. quod dicitur 15.
ff. de impens. in reb. dotal.*, ideò annua impensa
prò Agri, & Vineæ cultura non connumeratur 55
inter expensas necessarias respectu Mariti, qui
eam deducere nequit, nisi justum modum ex- 56
eedat; at alitèr res se habet, si non agatur de
Marito, sed de alio quocumque, qui alterius Vi-
oeam coluerit, ut benè distinguit *Paulus in leg.
omnino 12. ff. de impens. in reb. dotul. fuct.* ibi =
*Omninò, & in ædificandis ædibus, & in reponen-
dis, propagandisque Vineis, & in valetudine man-
cipiorum modicas impensas non debet Arbiter cura-
re; alioquin negociorum gestorum potius, quàm de
dote judicium videbitur* = & ibi = *Accurs. in verb.
modicas, & in verb. alioquin.*

Progredimur modò ad tertiam contrariam
animadversionem, quâ diecbatur, quod, si ere-
ditum salarii prò eustodia, & eura Vineæ frue-
retur privilegio *leg. interdum*, *R. P. D. Aldro-
vandus* præstari minimè præeepillet cautionem
de restituendo prioribus, & potioribus; verùm
levissimum est argumentum, quod hinc elici
eontenditur; quis enim non videt, Judicem
cautè, circumspectèque procedentem satisfaee-
re voluisse Bullæ san. mem. *Pauli V.* super re-
formatione Tribunalium Urbis, & communi 57
Romanæ Curiæ praxi, quâ jam receptum est,
non alitèr io concursu Creditorum pecuniam
consignari, quàm sub dicta cautione, ut testa-
tur *Rot. in Avenionen. Concursus 23. Februa-
rii*

rii 1711. *§. Atque hinc coram Molines, & in Romana Census, seù Locorum Montium* 5. *Decembris* 1712. *§. Minimè coram Crispo*. Neque enim Judices accuratè, subtiliterque inquirere volunt, an re verà talis cautio præstanda sit, nec ne, sed, ut sibi, ac Creditoribus tutiùs provisum, consultumque sit, eam præstari mandant iis,
58 etiam casibus, in quibus omitti posset, ut videre est apud *Card. de Luc. de Feud. disc.* 97. *per tot.*, & ut recentiùs etiam afferatur exemplum, anno superiori die 17. Junii D. Virgilius de Virgiliis coactus fuit a Judice concursus super Bonis hereditariis Marchionis Baldinotti accipere sub eadem cautione pecunias sibi debitas ratione defensionis dictorum Bonorum, cùm tamen certi juris sit, quod Procurator prò suis mercedi-
59 bus, & honorariis habet hypothecam cum privilegio adversus omnes quoscumque anteriores Creditores vigore *leg. interdum*, idcoque pecu-
60 niam liberè accipere debet, non jam sub dicta cautione, ut novissimè firmavit *Sacra Rota in una Romana pecuniaria, & expensarum* 26. *Junii* 1713. *§. final. coram Falconerio*.

Superest denique quartum contrarium argumentum ex eo desumptum, quod Jo. Bernardino Caro cessum fuit cambium à Pallotta Fa-
61 bromurario, qui Cappellam quamdam communis Debitoris reparaverat, proindeque gaudere debeat privilegio *leg. interdum*; sed prompta, ac facilis occurrit responsio, quod nempè Privile-
62 gium prædictum sibi locum vindicat super re dumtaxat refecta, ac reparata, at non etiam super alia re Debitoris, super qua præferuntur alii Creditores, qui ad ipsam conservandam aut pecuniam, aut operam suam contulerunt. Quamobrem intactum nobis relinquat Carus pretium Vineæ, & actionem suam, suamque privilegiariam hypothecam exerceat super pretio Domus, in qua reparata fuit Cappella, super qua dumtaxat ei jura nostra potioritatem impartiuntur, prout animadvertunt *Surd. de aliment. tit.* 8. *privil.* 62. *num.* 17., *Guttierez pract. quæst. Canonic. lib.* 2. *quæst.* 8. *num.* 57., *Carocc. de locat. part.* 5. *tit. de difform. circ. prælat. quæst.* 5., *Salgad. in labyrint. Credit. part.* 1. *cap.* 24. *num.* 101., *Ansald. de commerc., & mercat. disc.* 83. *num.* 30., *& Rot. in Romana Immissionis* 27. *Aprilis* 1714. *§. A credito coram R. P. D. Cerro*.

Terracinen. Pecuniaria.

Donatio per anteapocam à filia favore Patris de istius consensu, bonàque fide, cum Judicis Decreto, aliisque necessariis celebrata solemnitatibus, valida censenda. Quomodo autem de bona fide valeat constare? Læsio ultra medietatem dotis in donatione considerari nequit, si ejus effectus, nonnisi post obitum filiæ sinè filiis, fuerit collatus.

VOTUM XLII.

1 *Juribus dotalibus anterioribus sibi cessis uti potest Emptor pro consequenda evictionis passæ emendatione.*

2 *Jurium dotalium præcedens translatio in alium facta impedit subsequentem eorum obligationem*, & num. 14.
3 *Donatio inter Patrem, & filium nequit consistere*, & num. 16.
4 *Dotis donatio Patri per anteapocam facta a filia, tamquam suspecta reprobatur.*
5 *Dos ex* Statuto Urbis cap. 141. lib. 1. *succedit loco legitimæ.*
6 *Doti loco legitimæ succedenti nequit a Patre apponi pactum reversionis.*
7 *Legitima gravamen ullum nequit recipere.*
8 *Dotis donatio facta præcedenter a filia favore Patris, revocata censetur per posteriorem dotis constitutionem ab eodem Patre factam.*
9 *Dotibus præjudicialia pacta non sustinentur. Intellige, ut* num. 50.
10 *Obligatio Mulieris, quà læsa remaneat ultra dotis medietatem, nulla est.*
11 *Procedit, licèt ejus effectus collatus reperiatur post solutum Matrimonium.*
12 *Nullitas obligationis Mulieris læsæ ultra dotis medietatem, opponi potest, etiam a Tertio.*
13 *Præsertim excipiendo.*
15 *Donatio omnis lege confecta, debet firma remanere.*
17 *Donatio Patri facta a filia, de jure canonico sustinetur, si concurrat juramentum*, & num. 18.
19 *Obligatio inter Patrem, & filium cum juramento, de Jure Canonico servanda est*, & num. 21.
20 *Donatio inter Patrem, & filium cum juramento facta, valet de Jure Canonico.*
Amplia, ut num. 22.
22 *Filius familias, etiam sinè juramento, potest de jure civili, tam inter vivos, quàm mortis caussà donare, consensu Patris accedente*, & n. 28.
23 *Donatio facta a filio de consensu Patris, valet favore cujuslibet extranei.*
24 *Proindeque ad favorem etiam Patris*, & num. 27.
25 *Actum in suam utilitatem authorari nemo potest.*
26 *In donatione a filio facta Patri, istius consensus non requiritur ad integrandam personam filii, sed solùm ad prospiciendum interesse, & præjudicio, quod in Bonis filii Pater posset habere.*
27 *Donatio a filio facta Patri de istius consensu, etiam sinè juramento subsistit.*
29 *Hæcque communis est sententia.*
30 *Donatio ad favoram Patris facta a filia cum Judicis Decreto, aliisque necessariis solemnitatibus, palam, & bonà fide censetur facta.*
31 *Valet autem, si Pater bonà fide suum consensum præstitit*, & num. 32., 43., & 47.
33 *Donatio dotis ad favorem Patris facta a filia per anteapocam, invalida non est, si dolo vacat, nec præjudicium filiæ, ejusque liberis valet inferre.*
34 *Quæstio hæc est potiùs facti, quàm Juris.*
35 *Dolus autem, vel mala fides elicitur, ex damno, quod filiæ, ejusque liberis possit evenire.*

36 *Dolus non præsumitur, nisi concludenter probetur.*

37 *Minùsque in ea præsumi valet, qui facit actum de jure permissum.*

38 *In donatione Patri facta a filia nequit læsio considerari, si illius effectus collatus appareat post ipsius filiæ obitum, sinè filiis, & ratio* ibid., & num. 39.

39 *Filiæ sinè prole obeunti Pater succedit.*

40 *Doti loco legitimæ succedenti pactum reversivum a Patre adpositum, quid differat a donatione ipsius dotis, seu legitimæ facta a filia favore Patris?* & num. 41., & 42.

44 *Dotis loco legitimæ succedentis donatio facta a filia favore Patris non excludit, immò supponit liberam in filia facultatem de eadem dote, seu legitima disponendi.*

45 *Donatio censeri nequit facta in fraudem Legis, quum istius ratio, ac finis cessat.*

46 *Doti loco legitimæ succedenti pactum reversivum adpositum de consensu Patris, & filiæ acceptatione, sustinetur.*

48 *Dotem Pater filiæ constituens, nequit dici revocasse dotis donationem sibi a filia præcedenter factam, & ratio* ibid.

49 Decis. 65. num.9. part. 10. rec. *declaratur.*

50 *Dotibus præjudicialia pacta eatenus prohibentur, quatenus Mulier iteratò volens nubere, non debet indotata remanere.*

51 *At, si collata sint post ejus obitum, quia talis cessat ratio, sustinentur*, & num. 53.

52 *Obligatio ultra medietatem dotis facta a Muliere, invalida non est, si post ejusdem obitum fuerit collata.*

53 *Secus, si post obitum Viri.*
Et ratio differentiæ ibid.

54 *In donatione universali facta a filia favore Patris non comprehenditur summa reservata ad effectum testandi.*

55 *Tametsi de ea Donatrix speciatim non disposuerit.*

56 *Donatione universali expletà a filia favore Patris, obligare eadem se potest pro summa ad effectum testandi reservata.*

57 *Atque ejus juribus potest quis uti tum agendo, tum excipiendo.*

58 *Per donationem universalem factam a filia favore Patris censetur in hunc translatum quartum etiam dotale, si filia certam dumtaxat sibi summam ad testandum reservavit.*

59 *Possessori longissimo spatio temporis coadjuvato, pro sui tuitione sat est, Actoris intentionem quoquomodo dubiam reddere.*

REVERENDI Patres Societatis Jesu Ven. Collegii Setinæ Civitatis prò recuperanda possessione tertiæ partis cujusdam Prædii nuncupati *la Selce*, seù *Bocca di fiume*, super qua anno 1663. associationem obtinuerunt DD. de Herrera ex causa census eorum favore impositi à Gaspare Garzonio, & Jo: Baptista ejus filio, obtendunt Jura dotalia Isabellæ Glorieriæ Uxoris dicti Jo: Baptistæ Garzonii, quæ unà cum Viro anno 1636. vendidit Collegio præfato tertiam partem Prædii, de quo agitur, illamque liberam esse, & talem semper manutenere promisit, sese, suaque bona, & heredes in omnem eventum de evictione obligando *Summ.num.*1.

Et sanè, quod attinet anterioritatem Jurium dotalium dictæ Isabellæ, quæstio nulla esse potest, eò quod census impositus fuit anno 1616. *Summ.nu.*2., Dos autem Isabellæ constituta re- 1
peritur usque ab anno 1607. *Summ. num.* 5.

Ut etiam ambigi nequit, quin, attentâ obligatione Isabellæ conceptâ eo modo, quo supra dictum est, Ven. Collegium juribus prædictis uti
possit prò consequenda emendatione evictionis 2
passæ, juxtà firmata per *Rotam decis.* 352. *num.* 5., *& seqq. part.*19. *rec.*, ideoque Causæ momentum omne redigitur ad donationem præcedenter ab Isabella factam favore Equitis Julii Glorierii ejus Patris, & in censu, de quo agitur, obligati; quæ donatio cum universalis sit, & integram dotem comprehendat, exceptâ summâ scutorum quingentorum reservatâ ad effectum testandi, eâ proindè subsistente, jura dotalia mulieris in alium præcedenter translata, minimè profutura esse dicuntur Collegio; dominii namque translatio præcedens impedit obligationem subsequentem, per *Text. in leg. siquidem* 13. *Cod. de donation. inter Vir.*, & *Uxor.*

Rogatus itaque sum, ut prò veritate dicere velim, num dicta donatio obesse possit Collegio dictam tertiam partem Prædii recuperare contendenti ex dictis juribus dotalibus Isabellæ proeul dubio anterioribus censu DD. de Herrera, ità quidem, ut, præviâ restitutione in integrum à Signatura Justitiæ obtinenda adversus antiquum Judicatum A.C. concedens associationem præfatis DD. de Herrera, idem Collegium in gradu appellationis sperare valeat dicti Judicati revocationem. Id autem si, ut dictum est, unicè pendet à validitate, vel invaliditate donationis, hujus idcirco examen assumendo, priùs referam ea, quæ contra donationem urgere possunt, deindè expendam, an illa subsistant, nec ne?

Urget primo loco contrà donationem, quod illa sit facta à filia favore Patris, inter quos do-
natio de jure consistere nequit ratione patriæ 3
potestatis, ob quam censentur una, & eadem persona *leg. donationes, quas parentes* 25. *Cod. de donat. inter Vir. & Uxor.*, *& alii apud Thabor. axiom. jur. lib.*4. *cap.*55. *axiom.*7., *Rot. decis.*65. *num.*8. *part.*10. *rec.*

Rursus urget etiam, quod illa præcessit ipsam dotis constitutionem, nam hæc facta apparet die 9. Februarii anni 1607. *Summ.num.*5., & donatio stipulata legitur die 19. Januarii ejusdem anni, & sic viginti, & uno diebus an-
tè dotis constitutionem: undè subsistere non 4
posse videtur, vel quia similes actus per anteapocam celebrati, tamquam suàpte naturâ suspecti, reprobantur, ex plenè firmatis per *Rocc. disput. jur. select. cap.*20. *num.*1. *& seqq.*, *& cap.* 108. *num.* 27. *& seqq.*, *Fontanell. de pact. nupt. claus.*

clauſ.4., Gloſſ.1. num.18. & ſeqq., & num.71. ad 79., & clauſ.5. gloſſ.8. part.12. num.56. & ſeqq., & clauſ.9. gloſſ.3. part.12. nu.57., & duob.ſeqq., Ann. Robert. rer. judic. lib.11. cap. 2. pag. 13. in fin., Paul. Chriſtin. deciſion. Belgic. tom.3., deciſ. 118. num.4., & *tradit etiam deciſ. 127. num. 3. tom.3., & deciſ.157. pariter num.3. tom.4., Adden. ad Euratt. deciſ. 861. lit. A., Rota coram Merlin. deciſ.515., & in Melevitana retrodonationis 9. Maii 1698. coram Cardin. de la Tremoille.*

Vel quia, cum dos Iſabellæ vigore *ſtatuti Ur-*
5 *bis cap.141. lib.1.* ſuccederet loco legitimæ, *Con-*
ſtantin. ad idem ſtatut. annotat. 35. artic. 2. num.
58., & ſeqq., Rot. deciſ.158. num.5. part.15., &
deciſ.100. num.8., & 9. part. 16. rec., ſicuti Pa-
ter eidem ſui favore apponere minimè poterat
6 pactum reverſivum, *Altograd. conſ.17. num.1.,*
& 2. lib.2., Rota coram Seraphin. deciſ. 815. nu.
2., ità multò minùs à filia obtinere potuiſſe vi-
7 debatur præventivam donationem integræ do-
tis, ne ſic per indirectum fraus fieret tum ge-
neralibus legibus, tum ſtatuto prohibentibus,
onus nullum legitimæ apponi, ad tradita per
Paſchal. de patr. poteſt. part.1. cap.4. num.22., &
ſeqq.

His additur, quod eadem donatio revocata
cenſeri debuit per poſteriorem dotis conſtitutio-
8 nem à Patre factam Iſabellæ filiæ, ut dixit *Ro-*
ta deciſ.65. n.9. part.10. rec. ibi = *& in omnem ca-*
ſum illa cenſeri debet revocata de conſenſu ejuſ-
dem Felicis, dum eidem de anno 1663. fuit conſti-
tuta alia dos, cujus in eam quoque fuit transla-
tum dominium =

Nec denique omittendum generale illud axio-
ma, quo admonemur, pacta quævis dotibus
9 detrimentum inferentia minimè ſuſtineri, ve-
luti contraria publicæ utilitati, *leg.2., & leg. li-*
cinius ff. de pact. dotal., Bald. novell. de dot. quæſt.
7. privileg. 11., Rot. deciſ.98. num.14. part. 15.,
proptereaque irritam eſſe quamcumque obliga-
10 tionem, ſeù contractum, quo mulier læſa re-
maneat ultra medietatem dotis, *Rocc. diſp. jur. ſe-*
lect. cap.112. n.14., Salgad. in Labyr. credit. part.2.
cap.4. n.68. & ſeqq., Conſtantin. ad ſtat. Urb. annot.
46. art.2. num.186., Rot. deciſ.136. num.17. part.
18. rec., & deciſ.7. num.4. in Mantiſ. ad Card. de
Luc. de dot., in Romana dotis 15. Aprilis 1709.
§. Hinc coram bon. mem. Lancetta, & in Ceſcna-
ten. Spolii 27. Januarii 1712. §. Fortiùs cor. An-
ſalde.

Idque locum obtinet, tametſi effectus collatus
11 reperiatur poſt ſolutum matrimonium, nam ad-
huc obligatio eſt nulla tamquam derivans à prin-
cipio infecto, ut docet *Surd. conſ. 112. nu.35.,*
Merlin. de pignor. lib.2. tit.1. quæſt. 18. num. 49.
& 53., ubi ait, quod, cum *lex reſiſtat initio prop-*
ter fragilitatem conſilii mulieris, non ſufficit col-
latio in tempus licitum, & propterea, interim
conſtante Matrimonio ob vinculum, dicitur cauſa
dotis aliquo modo facta deterior = *Gratian. in ad-*
dit. ad deciſ.47. nu.2. Quinimò hanc nullitatem
12 tanti valere, ut etiam à muliere non oppoſita,
opponi poſſit à Tertio creditore ipſius mulieris,

præſertim excipiendo, tradit *Tondut. quæſt. 45.* 13
num.1. & ſeqq., ex quibus idcircò omnibus con-
cludi poſſe videbatur, donationem minimè ob-
eſſe, quominùs Ven. Collegium experiri va-
leat jura dotalia Iſabellæ ejus favore obligatæ,
illiſque juvari ad effectum obtinendi revocatio-
nem Judicati A. C., & ſe tuendi in poſſeſſione
tertiæ partis Prædii emptæ à conjugibus de Gar-
zoniis.

Verùmtamen, re ſedulò perpensâ, in contra-
riam potiùs ſententiam abirem; nimirum, do-
nationem obſtare Collegio, idemque uti non
poſſe juribus dotalibus Iſabellæ, utpotè præce-
denter vigore donationis validè translatis in ip- 14
ſius Patrem obligatum pro cenſu, de quo agi-
tur; nam *omnes donationes lege confectas, fir-*
mas, illibataſque manere jubet generaliter *Tex-* 15
tus in leg. fin. Cod. de revoc. donation., in legem
autem peccare dici nequit donatio, de qua
agitur, eo quia facta ſit à filia favore Patris;
licèt enim de jure civili ſimiles donationes mi- 16
nimè ſubſiſtant ob impedimentum patriæ pote-
ſtatis, ceſſat tamen impedimentum hujuſmo-
di, quoties concurrit juramentum, quia tunc 17
ob juriſjurandi religionem non attenditur am-
plius jus civile, ſed Canonicum, juxtà quod
Sacramenti vinculum potentius eſt illo patriæ 18
poteſtatis *cap. ſi annum quartum decimum de Ju-*
dic. in 6., & ideò, ſpectatâ diſpoſitione Juris
Cannnici, ex juramento rectè oritur obligatio 19
etiam inter Patrem, & filium, eademque ſer-
vari debet *Cap. quamvis pactum de pact. in 6.*,
quod ita loquitur = *quamvis pactum Patri factum*
a filia, dum nuptui tradebatur, ut dote contenta,
nullum ad bona paterna regreſſum haberet, impro-
bet lex Civilis: ſi tamen juramento non vi, nec
dolo præſtito firmatum fuerit, ab eadem omninò
ſervari debebit: cum non vergat in æternæ ſalutis
diſpendium, nec redundet in alteriùs detrimen-
tum = pari itaque ratione valet, & ſervanda eſt
donatio quoque inter Patrem, & filium, ſi jura- 20
mento munita reperiatur, ut optimè docent
Alciat. in cap. cum contingat de jurejur. nu.307.,
Guttierez. de jurament. confirmat. part. 1. cap. 4.
num.9., Gratian. diſcept. forenſ. cap.82. num.7. &
10., ubi, quod inter Patrem, & filium oritur,
naturalis obligatio, quæ redditur efficax per 21
juramentum, & alii apud *Antunez. de donat.*
lib.1. prælud.2. §.5. num.27., Rot. deciſ. 103. nu.
4. part.3. rec. ibi = *Poſtremò fuit reſponſum, do-*
nationem ſuſtineri, etiamſi tenderet in favorem
Patris, non tantùm propter juramentum, quod va-
lidat donationem, & quemlibet alium contractum
inter Patrem, & filium &c. =

Imò verò talis donatio, tametſi non jurata,
valet, etiam inſpecto mero jure civili, cum
certum, & exploratum ſit, quod filius fami-
lias, non obſtante patriâ poteſtate, rectè poteſt 22
tàm inter vivos, quàm mortis causâ donare, ac-
cedente Patris conſenſu, *leg. filiusfamilias 10.*
§. Pari autem ff. de donation., & leg. tàm is §. 1.
ff. de donat. cauſ. mort., Covarruv. in rubric. de
teſtament. part.3. num.8., & ſeqq., Antunez. de
donat. lib.1., prælud.2. §.5. num.48. & 49., pro-

23 indeque, ſi donatio facta à filio familias de conſenſu Patris valet favore cujuslibet Extranei *leg. final. §. filiis autem Cod. de bon. quæ liber.*, non eſt, cur etiam valere noo debeat favore,
24 ipſius Patris, ut argumentatur *Corn. in Authent. Sacramenta puberum quæſt.17.*, *Alciat. in dict. cap. cum contingat de jur. jur. num. 307.*, *Cardin. de Luca de donat. diſc. 39. num. 3., & 6.*

Nilque turbat reſponſio, quod nemo poteſt
25 in ſuam utilitatem actum authorare, juxtà *Text. in leg. fin. ff. de auctorit. Tutor.*, quia conſenſus Patris tali caſu non requiritur per viam aucto-
26 ritatis ad integrandam perſonam filii, ſed ſolùm ad proſpiciendum intereſſe, & præjudicio, quod ipſe Pater habere poſſet in bonis filii, *Alciat. in dict. cap. cum contingat de Jurejur. num. 309.*, ubi rejiciens *Bald.* contrarium ſentientem, ità loquitur = *Baldus tamen conſ. 113. vol. 2. ſentit, quod immò lex requirens conſenſum, ſeù parabolam Patris, intelligatur de auctoritate; ſed puto, eum non benè dixiſſe, quia, ut etiam dixit Raphael in dict. cap. Quæſitum, cum filius, cujus ætatis, & prudentiæ ſit, debeat habere talem conſenſum Patris, non poteſt dici, illum requiri ad integrandam ejus perſonam, quod etiam ſatis voluerunt Bartol., & Doctores in leg. final. §. De neceſſitate Cod. de bon. quæ liber.* = & docuerunt etiam *Gabriel. conſ. 2. num. 20. lib. 1.*, *Cephal. conſ.488. num.24.*, *& conſ.531. num.12. & ſeq.*, *Torr. de pact. futur. ſucceſſ. lib.3. cap.12. nu.373.*, *Facbin. contr. lib.5. cap.24. per tot.*, *Card. de Luc. de donation. diſc. 39. per tot. in ſumm. de donat. nu.19. in fin.*, & alii relati per *Rotam in Lauretana aſſociationis 8. Aprilis 1707. §. Duo enim coram bon. mem. Molines*, ubi declarantur etiam nonnullæ *Deciſiones Sacræ Rotæ*, quæ contrarium tradere videntur.

Rectè itaque Pater conſenſum tali caſu præſtare valuit donationi ejus favore celebratæ à fi-
27 lia familias, juxta ſuperiùs firmata per *Cephal. dict. conſ.488. num.31.*, *Gabriel. conſ.2. num. 22. lib.1.*, *Michelor. de fratribus part.1. cap.10. num. 17. & 18.*, *Facbin. lib.1., controv. jur. cap.26. per tot.*, *Card. de Luca de donat. diſc.39. per tot.*, ea-
28 demque donatio, etiam ſinè juramento ſubſiſtit, ex *Corneo* ſupra allegato, & aliis, quos refert *Alciat.*, & *Gutierez* loco alibi allegato, dicen., ſecundum *Meucac. de ſucceſſ. creat. §.29.*
29 *num.15. cap.21.*, haoc eſſe communem ſententiam.

Idque potiori jure, locum obtinet in præ-
30 ſenti donatione, quia munita eſt Decreto Judicis, omnibuſque aliis neceſſariis ſolemnitatibus, hoc namque caſu, cum donatio palam, & bonâ fide facta cenſeatur, *Lambert. de contract. mul. gloſſ.8. num.10.*, *Paſchal. de patr. poteſt. part.1. cap.4. num.14.*, *Rot. deciſ.103. num. 4. part.3. rec.*, recipienda propterea videtur diſtinctio *Baldi*, & aliorum relata per *Tiraquell. de legib. Connubial. Gloſſ.8. num.124.*, quod ſcilicet valeat donatio facta etiam favore Patris, quando Pater palam, & bonâ fide conſeoſit,
31 quam diſtinctionem ſequitur *Card. Tuſcb. lit. A. concluſ.565. num. 27. & 52.*, & *Rot. deciſ. 103. num.4. part.3. rec.*, & validitatem ejuſcemodi donationis factæ Patri de ipſius conſenſu, inter-
veoiente tamen Judicis auctoritate, agnovit 32
etiam *Antunez. de donat. lib.1. prælud.2. §.5. nu. 40.*, cum aliis ibi allegatis, *Rocca diſp. jur. ſelect. cap.28. num.57.*, *Conſtantin. ad ſtatut. Urb. annot.45. artic.1. num.63.*, *Marta de ſucceſſ. legal. part.4. quæſt.26. artic.1. num.8. & ſeqq.*, & firmavit *Rota dict. deciſ. 103. num. 4. part. 3. recent.*

Quamvis autem certò affirmare nequeam, Juramentum, & Judicis Decretum ioterveniſſe in oostra hypotheſi, quia Inſtrumentum donationis mihi exhibitum non fuit: attamen, quia in informatione facti aſſeritur, donationem celebratam fuiſſe cum omnibus ſolemnitatibus, facilè indè ſuaſum mihi eſt, utrumque iotervenisse, & certè ambigi nequit, fuiſſe extenſam, ut moris eſt, cum obligatione Camerali continente Juramentum.

Progrediendo igitur ad aliud nullitatis caput ex eo deductum, quod donatio facta ſit per anteapocam, priuſquam dos Iſabellæ conſtituta fuiſſet; profectò id prò nullitate ejuſdem dona-
tionis tunc urgere poſſe crederem, quando ip- 33
ſa donatio tali modo facta, doloſa, & fraudolenta reputari poſſet, ac tenderet in præjudicium Mulieris, & Liberorum, in quibus terminis loquuntur auctoritates in contrarium adductæ; at viceversâ, ſi dolo, & fraude ſecluſis, procul abſit omoe præjudicium tum mulieris, tum liberorum, itaut donatio bonâ fide, & juſto coosilio celebrata videatur, nihil eſt, quod illius validitati, & ſubſiſtentiæ obeſſe poſſit, ut diſtinguendo caſum à caſu, communiter tradunt *Sanchez. de matrimon. lib. 6. diſput. 32. nu. 6.*, *Giurb. ad conſuetudin. Meſſan. cap. 1. gloſſ. 8. num.84.*, *Capyc. latr. conſult. 54. num. 39.*, *Crivell. deciſ. Dolan. 48. ſub num.5., & ſeqq.*, *Dexart. deciſ. Sardin.7. nu.1. & ſeqq.*, *Rota in Imolen. donationis 12. Maii 1702. §. Quantam verò & ſeq. coram Caprara inter ejus impreſſ. la 601.*, quæ loquitur in difficiliori caſu.

Quamobrem, ut benè ad rem admonet *Card. de Luc. de donation. diſc. 3. in fin.*; hæc dicitur
eſſe quæſtio potiùs facti, quàm Juris, prò facti 34
videlicet qualitate, ac ſingulorum caſuum circumſtaotiis bonam, vel malam fidem præſeferentibus decidenda, ſubdens, manifeſtum Pragmaticorum errorem eſſe, procedere in ſola litera *Deciſionum*, ac auctoritatum, quas deſuper habemus; ideoque hoc unum in noſtra hypotheſi inquirendum erit; an videlicet anteapoca, de qua eſt quæſtio, bonâ, vel malâ fide celebrata dici queat; quoniam verò mala fides,
& colluſio elicitur ex præjudicio, & damno, 35
quod mulieri, & filiis obvenire poſſet ab executione dictæ anteapocæ, juxtà ootata per *Fontanell. de pact. nuptial. clauſ.4. Gloſſ.1. num.72., & ſeqq., & num.78.*, *Rota in Melevitana retrodonationis 9. Maii 1698. §. Quia agitur coram Card. de la Tremoille*. Hinc ſequitur, quod illa omninò valida, & exequeoda ſit in caſu noſtro, quia

quia dolus nullus, nullaque fraus intercessit,
ex quo procul abest omne præjudicium.
Et sanè, si dolus numquam præsumitur, nisi
36 concludeoter probetur', eòque minùs præsumi
potest in eo, qui facit actum de jure permissum,
37 ut in his terminis advertit *Crivell. dict. dec. Do-
lan.48. num.9., & benè etiam Dexart. citat. dec.
Sardin. 7. sub num.18.*, cessat profectò in hypo-
thesi quæcumque doli, & fraudis suspicio, cum
filia Patri donando, & hic ab illa recipiendo,
iu circumstantiis, de quibus agitur, actum fe-
cisse videantur ipsis de jure permissum, ut de-
monstratum est in superioribus locis; nec dolus
argui potest sub obtentu præjudicii mulieri, &
38 filiis obventuri; quia cum donationis effectus
in eum dumtaxat casum collatus appareat, sci-
licet post obitum ipsius mulieris, & quando ip-
sa sinè filiis obiisset; indè satis liquet, contro-
versam donationem oullum filiis allaturam
fuisse præjudicium, si in casu dumtaxat illo-
rum deficientiæ sortiri debebat effectum, ut ad
rem benè considerant *Molphes. cons.11.num.37.,
& pluribus seqq., Ginrb. ad consuetad. Messan.
cap.1., Gloss.8. num. 84. ergà fin., Sanchez. de
Matrimon.lib.6.disp.32.num.6., Rocca disput.jur.
select. cap. 112. num.42. in fine*.
Immò verò potiùs indè apparet, quod non
imprudenter dicta donatio celebrata fuit inter
Patrem, & filiam, dum hæc priùs sibi consu-
lendo, quousque viveret, deindè filiis, si genuis-
set, Patri demùm prospexit in eventum, quo
nec filios reliquisset, nec ipsa in humanis am-
pliùs esset; à justa autem, & æqua ratione non
aberrabat, quod, cessante præjudicio, & inte-
resse mulieris, ac filiorum, bona reverterentur
undè profecta fuerant, ad Patrem nempè, in-
39 spectâ quoque dispositiune Juris communis, filiæ
sinè prole obeunti alioquin successurum, *Au-
thent. Defuncto Cod. ad Tertul. Crass. in §. Suc-
cessio ab intestato quæst.22. num.1., Barry. de suc-
cession. intest. lib. 18. tit.2. num.1.*
Neque verò per ejuscemodi donationem fraus
ulla fieri dicitur legi prohibenti, onus adjici le-
gitimæ, quasi videlicet Pater, qui vigore *Sta-
tuti Urbis* 141. *lib.* 1. doti succedenti loco legi-
timæ prohibebatur apponere sui favore pactum
reversivum, etiam in casu obitus filiæ sinè fi-
liis, prohibitus quoque videretur recipere à filia
donationem, per quam elusa remaneret prohi-
bitio pacti reversivi; aliud enim est pactum re-
versivum à Patre appositum doti succedenti lo-
40 co legitimæ, aliud est donatio ipsius dotis, seù
legitimæ facta à filia favore Patris. Primum
tamquam onus in radice vitians initium actus,
41 ipso jure à legitima rejicitur, *leg. omnimodo* 30.,
leg. 32., & *leg.* 56. *Cod. de inoffic. testament.* se-
cundum verò tamquam superveoiens post actum
legitimè perfectum, prohibitum non est, immò
42 permissum filiæ, siquidem, ut suprà probatum
est, eidem licet dooare Patri, accedente ipsius
43 consensu, quoties palam, bonâ fide, cum so-
lemnitatibus, & auctoritate Judicis donatio
celebratur, nec indè elusa remanet mens, &
intentio legis, quæ est, ut legitima liberè tran-
seat in filium, nam donatio potiùs hanc liber- 44
tatem supponit, ideoque, cessante fine, & ra-
tione legis, donatio io fraudem illius facta cen-
seri nequit, *Glossa in leg. si constante Cod. de do-* 45
*nation inter Vir. & Uxor., Paschal. de patr. po-
test. part.1. cap.4. num.* 23. Quinimò, sicuti su-
stinetur onus, & pactum reversivum, etiam 46
super dote succedente loco legitimæ, iuterve-
niente consensu, & acceptatione filiæ, *Constan-
tin. ad Statut. Urb. tom.1. annot.32. nu. 98., Ro-
ta decis.63. num.32., & seq. coram Argnell., in
rec. decis.49. num.4. part.18., & decis.77. num.
11. & 12. part.* 19., ità & multò magis vale-
re debet donatio pleno consensu, & maturà de- 47
liberatione à filia facta favore Patris.
Colore verò nullo obtendi potest, illam de
consensu Patris Donatarii revocatam fuisse per
actum posteriorem constitutionis dotis ab eo fa-
ctum favore filiæ; si enim donatio specificè com-
prehendit dotem, quæ tempore donationis con-
stituta non erat, oportet dicere, filiam donan-
tem, & Patrem donatarium nil aliud nomine
dotis in donationem venire intellexisse, quàm 48
ipsam dotem in posterum constituendam, &
per consequens per actum successivum consti-
tutionis dotis Pater videri nequit à donatione
recessisse, & consensum præstitisse illius revo-
cationi, cum recto sensui repugnet, ut quis ca-
piat donationem rei per semetipsum tradendæ
Donanti, & quod per actum ipsum traditionis
omninò necessarium prò effectu donationis, il-
lam respuisse dicatur, à quo sanè casu longè
diversi sunt termini *Decisionis 65. nu. 9. part.* 10.
rec. supra in contrarium allegatæ, quia ibi age- 49
batur de donatione facta à Patre filiæ in causam
dotis usque ab anno 1623., undè cum, dilatis
posteà per decennium nuptiis, nempè usque ad
annum 1633., tunc alia dos à Patre filiæ con-
stituta fuisset, rectè dictum fuit, per hanc se-
cundam dotis constitutionem revocatam censeri
debuisse primam illam donationem ex causa
dutis similiter factam, ut patet ex lectura ejus-
dem *decisionis*.
Suppositâ igitur validitate, & subsistentiâ
donationis, qua talis est, scilicet io linea dona-
tionis, eadem multò minùs irrita dici poterit, si
consideretur tamquam pactum doti præjudicia-
le, quoniam, eatenus pacta dotibus detrimen- 50
tum inferentia prohibeotur à Jure, quatenus pri-
vaut mulierem dote eo tempore, quo eadem
opus habet ad iteratò nubendum, cum hoc sit
contra publicam utilitatem *leg.2. ff. de pact. do-
tal. leg.3. Cod. de pact. convent. super dot., leg.1.
ff. de dot. prælegat., Fontanell. de pact. nuptial.
tom.1. claus. 4. Gloss.9. part.5. nu.181., & 185.,
& alii apud Roccam disput. jur. select. cap.* 112.
num.30. & 41. in fin., quâ proindè ratione pu-
blicæ utilitatis sublatâ in casu, quo pactum col-
latum sit, ut in hypothesi, post mortem mu-
lieris; indè fit, quod tali casu pactum rectè
subsistit, & à jure prohibitum non est, immò 51
permissum, ut per *Text. in leg. si Pater 12. ff. de
pact. dotal., Altograd. cons.19. num.3. & 17.,
& seqq. lib.2., Rocc., & Fontanell. locis mox ci-
tatis,*

tatis, *Card. de Luc. de dot. disc.155. nu.28.*, *Ca-
pyc.latr.decis.98.nu.43. lib.1.*

Ob quam rationem nihil turbat id, quod di-
citur de nullitate contractus, seù obligationis
excedentis medietatem dotis à muliere factæ,
nam, præterquamquod donatio, de qua agitur,
non potest considerari in tali linea, alioquin nul-
læ unquam donationes mulierem, ex tali capi-
te sustinerentur, respondetur, cessare nullita-
52 tem prædictam, quando contractus, & obliga-
tiones lædentes mulierem ultrà medietatem do-
tis, effectum habituræ non sunt, nisi post obi-
tum ipsius mulieris, quo casu, cessante favore
dotis & præjudicio mulieris, cessat etiam pri-
vilegium; & jus dicendi de nullitate ejusdem
obligationis Indultum ipsi mulieri favore dotis,
Rocca disput. Jur. selector. cap. 112. n. 30., *Fon-
tanell. de pact. nuptial. claus. 4. Gloss. 9. quæst. 5.
num.188.*, *Card. de Luc. de dot. disc. 20. n.10.*,
Balduc. decis., *& rer. judicat. tit. 4. decis. 18.
num.38.*, *Rot. in Romana Census 5. Decembris
1695. §. Demum*, *& seqq. coram Card. Scotto*,
quæ est *decis. 8. num. 19.*, *& seqq. inter impres.
ad ornat. cl. mem. Card. de Luc. de dot.*

Nec contrarium firmant auctoritates supra in
oppositum allegatæ, quia loquuntur, & pro-
cedunt in terminis, in quibus effectus obliga-
tionis collatus fuerit post solutum matrimo-
53 nium per obitum Viri, non autem per obitum
Uxoris, inter quos casus longè dispar est ratio;
nam, soluto matrimonio per obitum Viri, adhuc
viget favor mulieris, & ratio publicæ utilitatis,
nè ultrà medietatem dotis læsa remaneat, ut
novas nuptias, si velit, rursus contrhaere pos-
sit; at, soluto matrimonio per obitum Uxoris,
id omne cessat; & ideò nil mirum, si tali casu
sustinetur obligatio etiam ultrà medietatem
dotis, ut optimè declarat *Rocca d. cap. 112.
num.39.*, *& 41.*, *& seq.*, & alii omnes supra ci-
tati.

Et hinc opus non est examinare quæstionem
illam inter Doctores non parùm controversam,
an scilicet nullitas obligationis nunquam à mu-
liere opposita, opponi possit ab aliis, & præ-
sertim à Tertio per modum saltem exceptionis,
& ad effectum retinendi, quia, si, ut dictum est,
nullitas in præsenti non adest, corruit propterea
fundamentum, cui talis quæstio inniti queat;
& ità, exclusâ nullitate donationis ab Isabella
factæ favore Patris, eâdemque firmâ, & im-
motâ manente; Jura Collegii parùm firma cen-
serem, nisi tamen spes aliqua superesset recu-
perandi possessionem prò rata scutorum 500.
sibi in donatione reservata à muliere ad effe-
54 ctum testandi, quia eum illa in donatione quan-
tumvis universali non comprehendatur, ta-
metsi Donatrix de ea specialiter non disposue-
55 rit, juxtà veriorem, magisque receptam opinio-
nem, à qua recedendum non esse tradit *Cancer.
var. lib.1. cap. 2. num. 116.*, *& cap. 8. num. 79.*,
*Fontanell. de pact. nuptial. claus.4. gloss.23. n.14.
in fin.*, *Mantic. de conject. lib. 7. tit. 7. num. 14.*,
Olea de cess. Jur. lib.3. quæst. 1. num. 37., & alii
plenè congesti per *Antunez. de donat. lib. 1.
prælud. 2. §. 7. num. 74.*, latissimè *Amat. resol.
76. num.23.*, *& plurib. seqq.*, inde sequitur, prò
d. rata scutorum 500., existente in libero patri- 56
monio mulieris rectè ipsam se obligare valui-
se favore Collegii, ità ut idem Collegium mo- 57
dò utendo juribus ipsius mulieris sui favore
obligatæ, jura illa experiri possit prò dicta rata
scutorum 500., ad effectum recuperandi pos-
sessionem Prædii, de quo agitur, & se in illa
tuendi adversùs Creditorem posteriorem, qua-
les erant D. D. de Herrera ad illud associati prò
Censu imposito anno 1616.

An autem pro eodem effectu Ven. Collegium
allegare possit retentionem ob quartum dotale
à muliere superlucratum, ajendo, illud quo-
que in ejus patrimonio remansisse, dijudicare
nequeo, quia non vidi instrumenlum donatio-
nis, ex cujus tenore dignosci valeat, quid in illa
verè comprehensum fuerit, cum alioquin ex
sola reservatione scutorum 500. ad effectum te- 58
standi conjici possit, cetera omnia in Donata-
rium translata fuisse.

Denique, antequam Ven. Collegium Judicii
aleam experiri deliberet, ac statuat, idem ad-
monendum esse censeo, non omittendum, quod
præsens Causa instaurari tentatur prò irrita, &
invalida declaranda tàm donatione centum vi-
ginti abhinc annis celebrata, quàm etiam asso-
ciatinne sexaginta quatuor abhinc annis ritè, &
rectè, jurisque ordine servato concessa Credi-
toribus, qui hodie reperiuntur in possessione
controversorum bonorum. In his autem cir-
cumstantiis, tàm ex Juris ratione, quàm
etiam quotidianâ experientiâ edocemur, quan- 59
tum favendum sit Possessori coadjuvato longis-
simi temporis beneficio; adeo quidem, ut, ju-
xtà notas regulas, illi satis sit quoquo modo du-
biam reddere intentionem, & actionem Actori.

Ariminen. Renunciationis.

Renunciatio à Muliere Minori de consensu Pa-
tris dotem constituentis facta, ex defectu si-
vè præsentiæ Curatoris, sivè insinuationis,
sivè etiam justæ caussæ, licèt juramento,
aliisque necessariis munita solemnitatibus,
non sustinetur. Renunciatio à Muliere minori
facta, etiam de consensu Patris, si, præ-
ter istius voluntatem restrictam ad pa-
terna dumtaxat bona, comprehendat bona
quoque Collateralium, quoad hæc insinua-
tione indiget. Justa itidem caussa dictæ re-
nunciationis quoad bona Collateralium ne-
quit, ex his, dici Patris voluntas, minusque
dos eidem filiæ constituta, quæ solitum Fa-
miliæ non excesserit, similiterque nec agna-
tionis contemplatio, quæ vel non expressa,
vel merè voluntaria, vel finalis non fuerit
ipsius renunciationis caussa. Et ex quibus
caussa finalis renunciationis valeat dignosci?

***

VO-

VOTUM XLIII.

1 *Renuncians ad Bona expressim in renunciatione comprehensa nequit succedere.*

2 *Renunciationi per Mulierem factæ quando opponi nequeat nullitatis exceptio desumpta sive ex defectu solemnitatum, sivè ex capite læsionis*, & num.3. ad 17.

3 *Judicis Decretum in renunciatione Mulieris defectum supplet solemnitatum.*

4 *Ac pariter insinuationis.*

5 *Insinuationis defectus in renunciatione Mulieris suppletur juramento.*

6 *Renunciatio in adimplementum paternæ dispositionis facta à Muliere ob dotem sibi promissam, atque agnationis conservandæ intuitu, insinuationem non requirit, & ratio* num.7.

8 *Nec ejus omissio contractum inficit*, & num. 9., & 10.

11 *In renunciatione Mulieris, comprehendente jura dumtaxat, de futuro, solemnitates non requiruntur.*

12 *Præsertim, si fuerit juramento confirmata.*

13 *In renunciatione Mulieris læsio excluditur, stante Judicis decreto.*

14 *Excluditur itidem, quum inita est agnationis conservandæ caussâ, & ratio* ibid.

Præterea excluditur ob dotem congruam receptam, num.15.

Atque ubi renunciatum fuerit juribus dumtaxat futuris, num.16.

15 *Mulier ob dotem congruam receptam valet ex consuetudine Arimini quibuscumque renunciare, etiam opulentis hereditatibus, læsionis exceptione non admissâ.*

16 *In renunciatione facta juribus futuris, atque incertis, nulla potest læsio considerari.*

17 *Renunciatio quoad Bona etiam Collateralium facta à Muliere, tamquam ex justa caussa, sustinetur, si hæc fuerit vel dos recepta, vel agnationis contemplatio.*

18 *In renunciatione facta à Muliere Minori Ariminensi solemnitates nedum statutariæ, sed & aliæ requiruntur ab Ægidiana præscriptæ.*

Earum verò præcipuæ quænam sint? num.19. & 20.

19 *Renunciatio Mulieris Minoris Ariminensis corruit, si in ea Curatoris desit authoritas, vel insinuationis solemnitas*, & num.20.

20 *Insinuatio quomodo necessaria dicenda sit in renunciatione Mulieris, licèt sit facta juri futuro, ex voluntate Patris, caussâ dotis, atque agnationis intuitu, aliisque præterea sit munita solemnitatibus?* & num.21. ad 47.

21 *Spes succedendi in bonis renunciatis est quoad Mulierem renunciantem pretio æstimabilis.*

22 *Præsertim, si à proximo pendeat eventu, & propè certo.*

23 *Renunciatio à Muliere minore si fiat juri futuro, proximo, & propè certo, Mulier lædi posse existimatur.*

24 *Proindeque insinuatio ad eum actum necessaria est.*

26 *Renunciatio Mulieris tunc dici valet in executionem paterni præcepti necessariò facta, nullisque ob id solemnitatibus indiguisse, cum intra spheram ejusmodi præcepti se continuerit.*

27 *Secus ubi amplior ea fuerit, quàm Pater demandaverit.*

28 *Insinuationis necessitas in renunciatione Mulieris non excluditur ex dote ab ipsa recepta, si illius æstimatio bonorum renunciatorum valorem non adæquet, & ratio*, num.29.

30 *Renunciatio Mulieris ob dotem facta, in eo, quod jura renunciata dotem ipsam excedunt, pura remanet donatio.*

31 *Ob idque est necessariò insinuanda.*

32 *Insinuatio requiritur prò ea summa, quæ, si Creditor Debitori creditum remittat, ipsum creditum excedat.*

33 *Insinuationis necessitatem in renunciatione Mulieris non excludit agnationis contemplatio, & quare?* num. 33.

34 *Agnationis contemplatio in renunciatione Mulieris dotem recipientis, censetur adjecta ad colorandam potiùs renunciationem, quàm ad inducendam veram illius caussam correspectivam.*

35 *In renunciatione Mulieris ob caussam, quod solemnitates non requirantur, procedit ubi Mulier sit major; secus, si minor sit.*

36 *In renunciatione Mulieris ob caussam, insinuatio omninò requiritur, quando ea appareat à Contrahentibus expressè volita.*

37 *Procedit, quamvis insinuatio in eo casu de Jure communi, vel municipali non esset necessaria*

38 *In renunciatione Mulieris Minoris copulativè requiruntur Proximiorum consensus, Judicis præsentia, juramentum, atque insinuatio.*

39 *Neque insinuationi satisfactum remanet ex aliarum solemnitatum concursu*, & nu. 40., & 41.

42 *In contractibus Minorum aliquâ cum desit ex necessariis solemnitatibus non suppletur juramento, licèt geminato, & ratio* num.43.

43 *In contractibus Minorum aliquâ deficiente ex requisitis solemnitatibus, dolus, & fraus præsumitur intervenisse.*

44 *In contractibus Minorum licitum Partibus non est solemnitates prætermittere, vel per æquipollens adimplere.*

45 *In renunciatione, vel donatione facta à Muliere Minori, ultra extrinsecas solemnitates, justa, & rationabilis requiritur caussa.*

46 *Eâ autem deficiente, vel ineptâ existente, aut præjudiciali, corruit renunciatio.*

47 *Simulque interpositum Judicis Decretum.*

48 *Renunciatio Mulieris Minoris, justâ cessante caussâ, remanet actus meræ liberalitatis, ei præjudicium non valens adferre.*

49 *Renunciationi Bonis etiam Collateralium factæ à Muliere, nequit dici justam præbuisse caussam paternum præceptum, si istud ad Bo-*

Bona paterna dumtaxat fuerat restrictum, & num. 51.

30 *Idem de promissione facta in capitulis matrimonialibus, si hæc restricta fuerat ad Bona tantùm paterna, atque materna*, & num. 52.

52 *Renunciatio à Muliere emissa in sequelam capitulorum matrimonialium, plus, quàm fuerit in iis conventum, nequit operari.*

53 *Et ad illorum normam dici debet expleta.*

54 *Renunciatio emissa in sequelam capitulorum matrimonialium, in ea parte corruit, quà, ultra eorum formam, fuerit ampliata.*

55 *Non attentis quibuscumque solemnitatibus in eo actu adbibitis.*

56 *In renunciatione Mulieris facta in sequelam capitulorum matrimonialium quidquid fuerit, ultra eorum formam, superadditum, censetur, præter Mulieris voluntatem, adpositam.*

57 *Et de stylo Notariorum.*

58 *Præsertim, si nullibi in instrumenta cautum fuerit de actu novo explendo, atque ab eisdem capitulis independenti.*

59 *Renunciationem Mulieris consentaneam fuisse capitulis matrimonialibus, resultat ex verbis*=E volendo ora detta Signora &c. adempire la promessa suddetta inserta nel predetto Chirografo=.

60 *Renunciationis factæ in sequelam capitulorum matrimonialium verba hæc* = E d'avantaggio per maggior dichiarazione &c= *præseferunt, quamcumque additionem in tali renunciatione faciendam, intelligi debere ad majorem declarationem conventorum in ipsis capitulis.*

61 *Non verò ad comprehendenda bona in iisdem non contenta.*

62 *Declaratio non est, sed potiùs alteratio, & difformitas, cum quid in declaratione comprehenditur non contentum in actu declarato.*

63 *Dotem tenetur Pater juxtà patrimonii vires constituere.*

64 *In dote juxta patrimonii vires constituta, nulla valet considerari Patris liberalitas.*

65 *Ob dotem solitum Familiæ non excedentem, renunciatio nequit reportari, nisi restricta ad paterna tantum bona.*

66 *Vel ad conventa in capitulis matrimonialibus.*

67 *Dotis receptæ caussa, ultra conventa in capitulis matrimonialibus, efficax non est.*

68 *Nisi in instrumento major dos constituatur.*

69 *Renunciatio ob dotem, nullâ urgente novâ caussâ, dicenda est ipsi tantùm doti correspondens.*

70 *Procedit maximè quoad fratrem Renunciatarium, qui nil de proprio in donationem contulit.*

71 *Ut quæ ex ipsius Renunciantis substantia sit expleta.*

72 *Dos constituta ex legata in eam caussam relicto à Patre, dicitur ex propriis filiæ bonis constituta.*

73 *Nec legitima censetur renunciandi caussa.*

74 *Dotem à Patre legatam frater de proprio solvens, censetur id facere ex substantia Patris, si illius heres sit.*

75 *Renunciatio ob dotem nequit dici facta agnationis intuitu, si caussa isthæc nullibi fuerit in instrumento expressa.*

76 *In renunciatione facta à Muliere, ad illius validitatem non sufficit caussa reticita, sed requiritur expressa.*

77 *Renunciationis verba* = Ma anco per rendersi grata al suddetto &c. suo fratello per mantenimento della sua casa = *agnationis contemplationem non importont.*

78 *Sed fratris dumtaxat utilitatem respiciunt*, & num. 79., & 81.

80 *Renunciare ob commodum domus manutentionem aliud est, aliud agnationis conservandæ caussâ.*

82 *In renunciatione, si pars ejus dispositiva repugnet agnationis contemplationi, eò minùs censetur contemplata agnatio.*

De tali autem repugnantia constat, quoties comprehensi in ea fuerint heredes, etiam extranei, num. 83., 84., & 87.

83 *In renunciatione facta prò heredibus quibuscumque, etiam extranei comprehensi reputantur.*

85 *Agnationis contemplatio non aliter expressa in renunciatione Mulieris, quàm per heredum quorumcumque comprehensionem, censetur adjecta ad colorandam renunciationem ipsam.*

86 *Nec habetur pro legitima renunciandi caussa.*

88 *Renunciationi factæ à Muliere quando non censeatur legitimam præbuisse caussam agnationis contemplatio?* & num. 89. ad 98.

89 *Renunciatio Mulieris non sustinetur ex habita in ea agnationis contemplatione, quando hæc non caussa finalis, sed impulsiva tantùm fuerit.*

90 *Et ex quibus eadem potiùs caussâ impulsiva, quàm finalis dicenda sit?* & num. 92.

91 *Renunciationis caussa finalis ea dicitur, quæ principaliter ab Agente consideratur.*

92 *Impulsiva verò, quæ secundariò tantùm inspicitur.*

93 *Dictio* ma anco *est ampliativa.*

94 *Renunciatio voluntariè tantùm facta à Muliere majori, nullum inde commodum retrahente, non sustinetur.*

95 *Licèt sit facta ad favorem agnationis.*

96 *Donandi legitima caussa ea non dicitur, quæ nullam in se necessitatem continet, vel commodum Donantis.*

97 *Renunciationi mulieris quod justam caussam præbeat agnationis contemplatio, procedit, quando familia, & agnatio ipsius Mulieris contemplatur.*

98 *Secus, si aliena Familia, puta fratris.*

99 *Renunciatio Mulieris enormissimè læsiva, nullo pacto sustinetur.*

100 *Quomodo autem læsiva dignoscatur?* & num. 108.

101 *Le-*

101 *Læsio enormissima in renunciatione Mulieris judicari potest ex futuro eventu.*

102 *In renunciatione jurium etiam eventualium facta a Muliere cadere potest læsio enormissima.*

103 *Præsertim, quando in illorum compensationem nihil receperit.*

104 *Jura de futuro duplicis sunt speciei, alia nimirum habentia caussam prorsus de futuro; alia de præterito.*

105 *In renunciatione Mulieris facta juribus habentibus caussam prorsus de futuro, difficiliùs læsio potest considerari.*

106 *In renunciatione Mulieris facta juribus habentibus caussam de præterito, læsio semper considsratur.*

107 *Intellige, eadem jura prò læsione statuenda pluris æstimari, si proximiora, minùs verò, si remotiora sint, & à pluribus eventibus dependentia.*

109 *Renunciatio Mulieris enormissimè læsiva, non sustinetur, licèt sit facta dotis caussâ, & agnationis favore, Decreto etiam Judicis accedente*, & num. 110. ad 114.

110 *Judicis Decretum absque legitima caussa in renunciatione Mulieris appositum, attendendum non est.*

Et habetur, ac si non fuisset interpositum ibid.

111 *Judicis Decretum in renunciatione Mulieris præsumptionem dumtaxat inducit læsionis exclusivam.*

112 *Quæ præsumptio cessat, dum læsio est manifesta.*

113 *Læsionem in renunciatione Mulieris non excludunt caussa dotis, & agnationis contemplatio.*

114 *Læsio datur in renunciatione Mulieris etiam reciproca, & ob caussam, quoties hæc renunciationi non correspondeat.*

115 *Renunciatio Mulieris certioris non factæ de juribus sibi competentibus, nulla est.*

116 *Renuncians Mulier debet esse certa de suo quolibet jure, licèt incerto, & dubitabili.*

117 *Ejusque certioratio non probatur ex clausula illa instrumenti* = certiorata = &c. =

118 *Clausula* = certiorata = &c. *in renunciatione Mulieris quid importet?*

119 *Renunciatio facta ad favorem certę personę est personalis, ob ejusque deficientiam resolvitur.*

120 *Et Renuncianti competit regressus ad bona renunciata*, & num. 127., & 128.

121 *Renunciationem realem non efficit heredum facta mentio in parte non dativa, sed in parte solùm acceptativa.*

122 *Renunciatio Mulieris intelligi debet facta pro personis, ad quas fuerit directa, non pro quibus Renunciatarius acceptare senserit*, & num. 129.

123 *Præsertim, si de Muliere minori agatur, & in seculo nubente*, & num. 124. 125., & 130.

124 *Renunciatio Mulieris nubentis in seculo strictiùs debet interpretari, quàm altera Religionem ingredientis*, & num. 131.

125 *Ut, quò minùs fieri potest, Renuncianti præjudicet*, & num. 132.

126 *Renunciatio Mulieris nubentis in seculo licèt facta agnationis intuitu, resolvitur ob defectum personæ, ad quam directa sit.*

PER obitum Juliæ Franciscæ ultimæ de domo Antonisia pars Bonorum hereditariorum Comitis Antonisii fideicommittentis pervenire debebat ad D. Theresiam de Carminatis tamquam unam ex proximioribus d. Juliæ Franciscæ à Testatore vocatis; verùm, quia præfata D. Theresia usque ab anno 1680. occasione dotis à Cajetano de Carminatis fratre receptæ, illius favore, & omnium suorum heredum, & successorum amplissimè renunciaverat Bonis omnibus, quæ sibi à quocumque obvenire possent, portio isthæc Bonorum ipsi obtingens occupata fuit a DD. de Carminatis descendentibus d. Cajetani Renunciatarii; At Dominus Comes Franciscus Perla ex persona d. Theresiæ Renunciantis Judicium Immissionis ad d. Bona instituit coram R. P. D. Aldrovando, dum A. C. Locumtenentis munere fungeretur, quod an bonum, vel malum exitum habuerit, me latet, abindè tamen citrà Causa siluit; Idem verò meditans illud modò prosequi, antequam ulteriorem Judicii aleam experiatur, me rogavit, ut, libratis rationum momentis, quæ super d. renunciatione ex utraque parte deduci possunt, sententiam meam prò veritate dicere velim, an nempè illa obstare queat nec ne memoratæ D. Theresiæ ad effectum consequendi Bona prædicta?

Injuncto itaque mihi muneri manum admoventi primo obtutu videbatur, d. renunciationem obstare D. Theresiæ, quominus ipsa consequi possit portionem Bonorum ab hereditate Comitis Antonisii sibi obvenientium; Etenim in dubium revocari minimè potest, quin ea sub d. renunciatione expresse comprehendantur, ut demonstrant instrumenti verba *Sum. n. 3.*, proindeque hoc satis est, ut Renuncians ab illorum 1
successione omninò repellatur, ad *Text. in leg. quæritur §. Si Venditor ff. de edilit. edict.*, *leg. quoties ab omnibus cod. de fideicomm.*, *Rot. decis.* 108. *num.* 2. *post Torr. de pact. futur. success.*, *in rec. decis.* 175. *num.* 4. *part.* 8., *in Forosempronien. Legatorum super reintegratione* 27. *Junii* 1712. *§.* 15. *coram Rmo Aldrovando.*

Eademque juvari nequit nullitate, & insubsistentiâ d. renunciationis desumptâ ex eo, quod
illa careat solemnitatibus à statuto, & Ægidiana requisitis, & prætereà fuerit summoperè læ- 2
siva; Nam, quod attinet ad solemnitates, non
benè ex illarum defectu validitas renunciationis 3
impugnari videtur, dum ex ipso instrumento apparet, nedum Judicis Decretum, quod cæteroquin supplet defectum omnium solemnitatum, *Rot. decis.* 27. *num.* 8. *post Torr. de pact. futur. success.*, sed præterea consensum etiam Proximiorum, & Sponsi cum juramento intervenisse, ut in puncto respondit *Rota decis.* 108.

num.12. apud Torr. de pact. futur. success., *&*
in rec. decis. 224 num.10., *& seqq. part.13.*

Nec officit defectus insinuationis, sivè quia
4 illam supplevit tum præsentia, & auctoritas
Judicis, quæ vim habet insinuationis *Rota co-*
ram san.mem. Gregor.XV. decis. 391. num. 8., *in*
5 *rec. decis. 582. num. 5. part. 4.*, tum etiam Juris-
jurandi religio, *Adden. ad Gregor. d. decis.391.*
num.10., sivè etiam, quod magis valet, quia
6 agitur de renunciatione emissa in executionem,
& adimplementum præcepti paterni correspe-
ctivè ad dotem promissam, & ad conservatio-
7 nem agnationis, & familiæ, quo casu, cum
procul absit quælibet deceptionis, aut collu-
sionis suspicio, solemnitas insinuationis minimè
8 requiritur, illiusque omissio nequaquam inficit
contractum, ut de actu facto in obsequium, &
sequelam paternæ dispositionis dixit *Rota coram*
Burat. decis. 408. num. 8. in fin.; de renuncia-
9 tione, sivè donatione prò conservatione agna-
tionis, & familiæ, *Michelor. de fratrib. part. 3.*
cap. 10. num. 44., *Fontanell. de pact. nuptial.*
claus. 4. Gloss. 29. num. 1., *Rot. coram Dunoz.*
Jun. decis.953. num.8., *coram san.mem. Alexan-*
dro VIII. decis. 182. num. 17., *& in Avenionen.*
Concursus super reservatis 23. Junii 1713. §. At-
que ex his, *& seqq. coram Ansaldo*, & in specie
renunciationis celebratæ correspectivè ad do-
tem, *Rot. decis. 110. num. 8. post Torr. de pact.*
futur. success., *in rec. decis.145. num.8. part.15.*,
in Forosempronien. Legatorum super reintegratio-
ne 27. Junii 1712. §.15. coram R̃ṁo Aldrovando,
in Firmana Transactionis 5. Februarii 1714. §. In-
sinuatio coram Lancetta, & in terminis utriusque
10 simul renunciationis, nempè correspectivè tàm
ad dotem, quàm ad conservationem familiæ,
& agnationis, dixit novissimè eadem *Rota in*
Firmana Beneficiorum 23. Martii 1716. §. Insi-
nuationis autem coram eodem Lancetta; non
omittendo denique, d. renunciationem com-
11 prehendere solùm jura de futuro, & quærenda,
quo casu solemnitates non requiri, tradit *Rota*
post Cutell. de donat. decis.22. num.9., *in rec. de-*
cis.149. num.5. part.12., maximè, quando con-
12 tractus, prout hic, solemni juramento firma-
tus, & roboratus fuit *Rot. decis. 428. num. 10.*
part. 18., *& decis.624. num.13. part. 19. rec.*

Non absimili responsione submovetur altera
nullitas fundata in eo, quod, cum in capitulis
matrimonialibus promissa fuerit renunciatio
Bonis paternis, & maternis tantùm, illius ex-
tensio in actu renunciationis facta, ad quæcum-
que Bona etiam à Collateralibus provenientia,
13 tamquam merè voluntaria, & absque ulla cau-
sa, & compensatione emissa, D. Theresiæ sum-
moperè præjudicialis, & læsiva extiterit, ideò-
que nulla, & invalida. Læsio namque isthæc
excluditur tum ex præsumptione militante prò
Decreto Judicis, ad tradita per *Honded. cons.34.*
num.61. lib.2., *Rot. decis.134. num.17. post Zacch.*
de oblig. cameral., tum ex qualitate actus, qui
gerebatur, renunciatione nimirùm favore fra-
tria prò conservatione agnationis, & familiæ,
14 quæ cum sit actus pius, & laudabilis, læsionis
exceptionem minimè admittit *Rot. coram Ot-*
thobon. decis.182. num.24., *& 26.*; Ut etiam il-
lam allegari non sinit congrua dos à muliere re-
cepta, ob quam, juxta consuetudinem Regionis, 15
licitè renunciari valet quibuscumque etiam
opulentis hereditatibus, absque eo quod talis
renunciatio de læsione redargui possit, ut testa-
tur *Constantin. ad Statut. Urb. annot.46. nu.156.*,
Rot. decis.274. num.5., *& 6. coram Merlin.*, *de-*
cis. 150. num.13. part.11., *decis.271. num.9.*, *&*
decis.354. num.12. part. 13., *& decis. 338. n.25.*
part.17. rec., & denique quamcumque læsionem
prorsùs removet natura rei in renunciatione 16
comprehensæ, quæ præcipuè versatur circà Jura
futura, & consequenter quærenda, eventualia,
& incerta, in quibus nulla potest considerari
læsio, ex notatis per *Castill. contr. Jur. lib 3. cap.*
2. num.65., *& 68.*, *Rot. d. decis. 182. num.25.*,
coram Otthobon., *& post Torr. de pact. futur. suc-*
cess. decis.110. num.11.

His consequenter frustrà etiam dicitur, quod
d. renunciatio quoad Bona Collateralium facta
fuerit sinè causa, dum ex lectura instrumenti
statim perspicuum fit, illam factam fuisse tàm 17
ratione dotis sibi à fratre traditæ, quàm ex cau-
sa conservationis familiæ, & agnationis, qua-
rum unaquæque per se spectata sufficiens à Do-
ctoribus reputatur ad sustinendam renunciatio-
nem, ut de prima tradit *Conciol. alleg.31. n. 10.*
& alleg. 32. num.9., *Rot. coram Bich. decis.580.*
num.12., *in rec. decis. 356. num.14. part.13.*, *in*
Romana Immissionis 22. Junii 1707. §. Accedente
coram Lancetta, *& in Fulginaten. Successionis*
quoad Coriolanum 1. Julii 1709. §. Demum coram
Molines, & de secunda *Card. de Luc. de renunc.*
disc.13. num.13., *Rot. post Torr. de pact. futur.*
success. decis. 109. num. 10., *& 11.*, *in rec. de-*
cis.23. num.34. part.11., & de utraque *Rota in d.*
Firmana Beneficiorum 23. Martii 1716. §. Et de-
nique coram R.P.D. Lancetta; & consequenter
concludendum videbatur, renunciationem su-
stineri, & obstare D. Theresiæ ad effectum con-
sequendi Bona, de quibus agitur.

Veùrm enim verò, & si hæc prò sustinenda
renunciatione, etiam quoad Bona, de quibus
agitur, primo oculorum conjectu gravia videan-
tur, illis tameu sedulò, ac maturè perpensis,
firmiora esse censerem ea, quæ pro illius nulli-
tate, & insubsistentia in contrarium urgent,
ideòque ulteriorem Judicii aleam D. Requiren-
tem non temerè experturum. Agitur enim de
renunciatione facta a muliere minori, prò cujus
validitate, ultra solemnitates à statuto munici-
pali præscriptas, requirebatur etiam illa Con- 18
stitutionis Ægidianæ, ut in terminis renuncia-
tionis factæ à Muliere Ariminensi pluriès re-
spondit *Rota*, & præsertim *decis.591. num. 12.*,
& seqq., *& decis.610. num.5. part.4. rec.tom.3.*,
decis.361. num. 3., *& 7.*, *& seqq. part. 13.*, *de-*
cis.323. num.3., *& seqq. part.14.*, *decis.91. n.12.*,
& decis.239. num.16., *& 17. part.15.*

Cum autem inter ceteras solemnitates à sta-
tuto, & Ægidiana in contractibus Minorum, re-
quisita sit authoritas Curatoris, & insinuatio, 19
ut

ut de Curatore ex statuto Civitatis Arimini,
Rot. decis. 108. *num.* 12. *post Torr. de pact. futur.*
success., & de insinuatione ex *Ægidiana Con-*
stantin. ad Statut. Urb. annot. 44. *art.* 8. *num.* 784.
& seqq., & alii passim; Utraque verò deficiat
in casu nostro, hinc sequitur, renunciationem
emissam à D. Theresia absque dictis solemnita-
tibus prò forma præscriptis nullam, & invali-
dam esse, ut disponitur in dicta Constitutione
Marchiæ *lib.* 5. *cap.* 25., & præcisè considerando
defectum insinuationis in simili renunciatione
dixit *Rot. decis.* 28. *num.* 2., *& seq.*, *post Torr. de*
pact. futur. success., *in rec. decis.* 591. *num.* 12.
& seq., *& decis.* 610. *num.* 1. *part.* 4. *tom.* 3., *de-*
cis. 323. *num.* 3. *part.* 14., cum concordantibus
relatis *in Æsina Successionis* 11. *Junii* 1714.
§. Quoniam coram Cerro, *& in Firmana Benefi-*
ciorum 11. *Januarii* 1713. *§. Talis profectò co-*
ram Lancetta.

Nec urget responsio illa, quod vel insinuatio
necessaria non esset in renunciatione Juris futu-
20 ri, & quærendi facta in sequelam præcepti pa-
terni favore agnationis, & ex causa dotis rece-
ptæ, vel saltem, quod illius defectus suppleri
potuerit ex aliis solemnitatibus, consensu nem-
pè Proximiorum, præsentiâ Judicis, & jura-
mento. Prima namque hujus responsionis pars
facilè diluitur examinando singulas causas,
quibus d. renunciatio ab hujusmodi solemnitate
immunis, & exempta reddi prætenditur. Nam,
21 quod attinet ad primam, quod nimirum age-
retur de renunciatione Juris quærendi, & incer-
ti, & propterea nulla requireretur insinua-
tio, animadvertere oportet, quod, licèt in-
certa fuisset spes, quam D. Theresia habere po-
terat, succedendi in Bonis, de quibus agitur,
nihilominus, cum talis spes dubio procul capax
esset alicujus æstimationis, teste *Capon. de pact.*,
& stipulat. quæst. 49. *nu.* 9., *Card. de Luc. de re-*
nunciat. disc. 6. *num.* 34., *Mans. consult.* 642. *nu.*
24., *Rota decis* 241. *num.* 20. *part.* 15. *rec.*, *&*
inter impress. ad ornat. ejusdem Card. de Luca de
fideicommiss. decis. 89. *nu.* 19., *& in Romana Pe-*
cuniaria 28. *Junii* 1706. *§. final. coram Scotto*;
22 Præsertim, quia purificatio fideicommissi, à qua
illa pendebat, proxima erat, & ferè certa, ideo-
23 que Dom. Theresia in hac æstimatione lædi po-
terat, prout eventus reverâ demonstravit fuis-
se non modicè læsam, ex infrà deducendis, uti-
24 que etiam in renunciatione Juris de futuro, &
quærendi servari debebant solemnitates ab Æ-
gidiana Constitutione præscriptæ prò incolumi
præstanda imbecillitate mulieris ab omni præ-
judicio, ut, benè distinguendo, monet *Card.*
de Luc. de donat. disc. 60. *num.* 31. = ibi = *Tertiò*
in donatione, vel remissione juris quærendi, cum
ità Donator patrimonium diminuere non dicatur,
quod tamen intelligendum est in eo jure, quod nec
re, nec spe competat, adeout utraque pendeat a
causa de futuro, quo casu Scribentes concordant;
secus autem, ubi agatur de jure futuro radicato
in re de præterito, adeout de tempore, quo fit
donatio, æstimationem recipiat, atque emptorem
inveniret pro pretio excedente; tunc etenim, quo-
ties agatur de actu concepto per viam donationis,
vel translativæ renunciationis, quæ idem impor-
tat, probabilius videtur, solemnitatem requiri =, &
post alios allegatos, simili objecto occurren-
do, præcisè dictum fuit *in Ariminen. Bonorum,*
quæ est decis. 29. *num.* 3. *post Torr. de pact. futur.*
success., *& in Asculana successionis impress. ad*
ornat. Card. de Luc. de donat. decis. 30. *nu.* 18. *&*
19., *in rec. decis.* 361. *num.* 4., *& seqq. part.* 13.,
ubi distinguendo inter renunciationem à Mi-
nori, & alteram à Majori factam dicitur, quod,
etsi in casu renunciationis factæ à Majori hujus-
modi solemnitates necessariæ non sint, illæ ta- 25
men omninò requiruntur in renunciatione juris
futuri, & quærendi facta à Minore.

Minùsque urget alia ratio prò sustinenda di-
cta renunciatione desumpta ex præcepto pater-
no, quasi quod, cum eadem in illius sequelam,
& executionem fieri debuerit, veluti necessa-
ria, nullis solemnitatibus indigeret; Discursus 26
namque iste urgere posset in casu, quo renun-
ciatio intrà spheram paternæ dispositionis om-
ninò se contineret, & ultrà non progrederetur;
at cum in casu nostro plus renunciatum fuerit, 27
quàm Pater mandaverit, ipse enim voluit, Fi-
lias esse contentas, & nihil aliud petere posse
super Bonis dumtaxat, & hereditate sua, re-
nunciatio verò amplissima est, & extenditur
etiam ad Bona Collateralium, & alia quomodo-
cumque Renuncianti obvenientia, ea profectò
sinè solemnitatibus minimè sustinetur, quia de-
ficit illa ratio necessitatis promanans ex præcep-
to Patris, ut in præcisis terminis tradit *Con-*
stantin. ad statut. Urb. annot. 43. *num.* 71., & fir-
mavit *Rota in Ariminen. Bonorum post Torr. de*
pact. futur. success. decis. 28. *num.* 15., *& duobus*
seqq., *& decis.* 29. *num.* 7. *&* 8.

Ut etiam inefficax ad evitandam solemnita-
tem insinuationis est causa dotis à Renunciante 28
receptæ, quia ista non solùm non fuit æquiva-
lentis valoris, & æstimationis cum Bonis renun-
ciatis, adeout in eis verificari posset justa illa 29
causa, & titulus correspectivitatis, quem sup-
ponunt authoritates in contrarium allegatæ,
quinimò Bona renunciata longè excedunt illius
quantitatem, proindeque, cùm non agatur de
dote constituta ultrà solitum Familiæ, & vires
Dotantis, renunciatio saltem in excessu jurium 30
renunciatorum remanebat pura donatio, & per
consequens erat necessariò insinuanda, ut in 31
puncto prosequitur *Torr. de pact. futur. success.*
lib. 20. *cap.* 171. *num.* 7., *&* 8., *Rot. decis.* 155.
num. 14. *coram Duran.*, *decis.* 574 *num.* 4. *coram*
Rembold., *decis.* 22. *num.* 7., *& decis.* 49. *n.* 10.
post Pich. ad stat. Urb., *decis.* 97. *num.* 9. *post Gi-*
lian. ad statut. Perus., *& decis.* 30. *num.* 14., *&*
duob. seqq. inter impress. ad ornat. Card. de Luc. de
donat. Non absimili exemplo Creditoris, qui si 32
Debitori suo creditum remiserit, vel pactum
de non petendo fuerit, & liberatio, ac renun-
ciatio summam crediti excedat, requiritur, in-
sinuatio in excessu, ad *Text. in l. in ædibus* 9. *ff.*
de donat., *Covaruv. variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 4.
num. 8., *Gallerat. de renunciat. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 11.,

& 12., Cancer. variar. resolut. lib. 1. cap. 8. n. 4., Gratian. discept. 409. num. 19., Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 31. num. 5.

Et denique, quod attinet ad causam conservandæ agnationis, & Familiæ, omisso, quod
eadem non subsistit, cùm in nulla renunciationis parte mentio de ea facta legatur, ut infrà
demonstrabitur; præterea respondetur, quod,
tametsi eadem aliquo modo expressa videri posset, nihilominus non sufficeret prò remittenda
33 solemnitate insinuationis, quia censeretur potiùs apposita ad colorandam renunciationem,
34 quàm ad inducendam veram illius causam correspectivam, ut optimè observat *Rot. dec. 118. num. 7. post Torr. de pact. futur. success.* ibi = *ulæ verò causæ prò decore, & conservatione Familiæ censentur potiùs appositæ ad colorandam donationem, quàm ad constituendam donationem ob causam, ac proindè donatio remanet pura, in qua solemnitates Statuti omnino requiruntur* = *decis. 22. num. 13. post Pich. ad Statut. Urb., coram Cavaler. decis. 277. num. 8., in rec. decis. 230. num. 6., & 7., & decis. 380. num. 8., & seq. part. 14., & decis. 57. num. 6., & 7. part. 15.*

Non omittendo etiam generaliter animadvevertere, quod authoritates firmantes, in
renunciatione ob causam solemnitates non re-
35 quiri, loquuntur in terminis renunciationis factæ à Majori, & idcircò non applicantur casui nostro, in quo agitur de renunciatione facta à Minore, quæ licet ob causam, nunquam tamen absque solemnitatibus sustinetur, ut benè declarat *Rot. in d. decis. 118. num. 8. post Torr. de pact. futur. success., & decis. 380. num. 9., & seq. part. 14.*, quod eò certiùs procedit in hypothesi,
36 de qua res est, quia solemnitas insinuationis expresse volita, & requisita fuit à Contrahentibus imposito onere illam explendi ipsimet Cajetano renunciatario, ut in *Summ. num. 3. lit. D.*, in
37 quibus terminis insinuationem ad contractus validitatem omnino requiri, quamvis de jure communi, vel municipali necessaria non esset, docuerunt *Cancer. variar. resolut. part. 1. cap. 8. num. 6. in fin., Rocc. disput. jur. select. cap. 10. num. 50., Constantin. ad Statut. Urb. annot. 43. num. 17., Mascar. decis. Florent. 65. num. 64., & seq.*, & firmavit *Rot. in Nucerina donationis 14. Junii 1709. §. penult. in fin., & 9. Maii 1710. §. Pariterque coram bon. mem. Caffarello, & in Æsina successionis 11. Junii 1714. §. Quoniam coram Cerro* ibi = *Potissimè cum illius adhibendæ necessitas rectè agnita etiam fuerit ab ipsis Contrahentibus, qui onus dictam insinuationem explendi commiserunt eidem Marco Antonio renunciatario: in quibus terminis adeò indispensabilitèr requiritur, ut ejus defectus influat in nullitatem contractus, tametsi ex dispositione juris communis, vel municipalis in ea specie contractus minimè fuisset necessaria* =.

Multò verò minùs vitium resultans ex defectu insinuationis sanari potest ex adhibitione
38 aliarum solemnitatum, consensu nempè Proximiorum, præsentia Judicis, & juramento; quia Constitutio Ægidiana, præter dd. solemnitates,
copulativè requirit etiam insinuationem, cui
proindè satisfactum minimè dici potest ex alia- 39
rum solemnitatum concursu, ut communiter tradunt *Marescot. variar. resolut. lib. 2. cap. 28. num. 13., Altograd. jun. contr. 69. num. 117., Jov. de solemn. in contract. min. gloss. 20. §. 2. num. 21., Constantin. ad Statut. Urb. annotat. 44. art. 8. num.*
820., ubi de juramento, *num. 821.*, ubi de Judi- 40
cis Decreto, & *num. 822.*, & *plurib. seqq.*, ubi, 41
quod Ægidiana infringit juramentum, etiamsi
geminatum esset ratione fraudis, & doli, qui, 42
deficiente aliquâ ex solemnitatibus ab ea præ-
scriptis in Minorum contractibus intervenisse 43
præsumitur, *Rot. decis. 294. num. 12., & plurib. seqq. part. 6. rec., & decis. 361. num. 9., 10., & seqq. part. 13.*, inquiens prætereà, quod, cùm
dicta Constitutio procedat annullando contra- 44
ctus carentes hujusmodi solemnitatibus, non est in potestate Partium illas prætermittere, vel per æquipollens implere *decis. 162. sub num. 14. post Zacch. de oblig. Cameral., & decis. 63. n. 26. post Salgad. in labyrint. Credit., & ad ornat. Card. de Luc. de donat. decis. 30. num. 21.*

Nullitati profluenti ex defectu solemnitatum
alia urgentior adstipulatur ex defectu justæ, & 45
rationabilis causæ, quæ tamen, ultrà extrinsecas solemnitates, semper requiritur ad validitatem donationis, vel renunciationis factæ à Muliere minori, ad tradita per *Fontanell. de pact. nuptial. claus. 9. gloss. 1. part. 1. num. 5., & seqq., Constantin. ad Statut. Urb. annot. 44. art. 8. n. 854., Fattinell. respons. 32. num. 8. lib. 2., Rot. dec. 226. num. 12., & decis. 338. num. 18., & seqq. part. 17. rec., in Firmana immissionis 16. Martii 1703. §. Nec petitam coram Priolo, in Anniminaa Prædii 20. Martii 1705. §. Nullitati, & §. Nec tandem coram bon. mem. Omanna, in Sutrina dotis 11. Junii 1708. §. Siquidem coram Rmo Molines* ibi = *In hujusmodi donationibus factis per mulieres, ultrà solemnitates literaliter à Statuto præscriptas, concurrere etiam debet causa honesta, justa, & rationabilis, & quæ peculiaritèr respiciat commodum, & interesse ipsius Mulieris donantis, non autem Donatarii, seu alterius extranei* = *in Camerinen. immissionis 27. Junii 1710. §. Quandoquidem coram Lancetta, & in Faventina Fideicommissi, & transactionis 5. Maii 1713. §. Defectus autem coram Scotto, 19. Februarii 1714. §. Substitutio siquidem coram R.P.D. Crispo, & iterum 2. Julii 1714. §. Et quidem coram Card. Scotto*, adeut, eà defi-
ciente, sivè injustâ, atque ineptâ existente, & 46
Mulieri, vel Minori præjudiciali, veluti ex de-
fectu consensus, corruat unà cum Decreto Judi- 47
cis desuper interposito, *Antonell. cons. 77. n. 3., & plurib. seqq., Constantin. ad Statut. Urb. d. annot. 44. art. 8. num. 856., & seqq., Rot. decis. 226. num. 8. part. 17. rec., coram Dunoz. jun. dec. 805. num. 3., ad ornat. Card. de Luc. de donat. decis. 33. num. 1., & 2., decis. 34. num. 1., & in Mantiss. ad eumdem de conflict. legal. decis. 11. num. 7.*, & præcisè in nostris terminis *Rot. decis. 107. nu. 3., & duob. seqq. post Torr. de pact. futur. success.*, & consonat eadem *Rota in Romana renunciationis 3. Junii 1711. §. Siquidem coram Rmo Aldrovan-*

vando , & in Firmana Beneficiorum 11. *Januarii*
1715. *§. Tales profectò coram Lancetta* ; cessante
48 enim legitimâ causâ , actus remanet in linea
meræ , ac damnosæ liberalitatis, quæ non potest
Mulieri præjudicare , *Rot. coram bon.mem. Eme-*
rix jun. decis. 1337. *num.* 13., *in d. Faventina fi-*
deicommissi , seu transactionis 19. *Februarii* 1714.
§. Respectu verò dotis cum trib. seqq. coram Crispo,
& 2. *Julii ejusdem anni §. Et quidem , & seq. co-*
ram Scotto , & recenter *in Spoletana immissionis*
10. *Januarii* 1716. *§. Eòque libentiùs coram R.P.D.*
Altbann. , & novissimè in Interamnen. immissionis
5. *Junii* 1716. *§. final. coram eodem .*
Neque verò justa , ac legitima causa renun-
ciandi Bonis , de quibus agitur , desumi potest
ex præcepto , & dispositione Patris , ac promis-
sione in ejus sequelam facta in capitulis Matri-
49 monialibus , & in proemio renunciationis ex-
pressa ; primum namque restrictum est ad Bona
ipsius Patris , ut patet ex *Summ. num.* 1. ; altera
50 verò non comprehendit , nisi Bona Paterna , &
Materna, ut in *Summ. num.* 2. , proindeque neu-
trum legitimam causam præbere potuit renun-
51 ciandi Bonis Collateralium, ut in terminis præ-
cepti Paterni simili modo restricti , & limitati ,
dixit *Rota decis.* 107. *num.* 6. *post Torr. de pact. fu-*
tur. success. , quæ licèt deindè fuerit revocata ,
motivum tamen illam revocandi, & renunciatio-
nem sustinendi non fuit causa dicti præcepti, sed
quia aliæ concurrebant causæ finales , quæ prò
dicta renunciatione sustinenda sufficientes re-
putatæ fuerunt , ut patet ex sequenti *Decisione*
108. , & aliis post eumdem *Torr. de pact. futur.*
52 *success.* , & de renunciatione emissa in sequelam
obligationis assumptæ in capitulis Matrimonia-
libus , quod non sit operativa ultrà conventa in
eisdem capitulis , benè *Rot. coram Merlin. decis.*
608. *num.* 16., 17., *& seqq.* , *in rec. decis.* 34. *n.* 30.,
31., *& seqq.*, *& decis.* 402. *num.* 5., *&* 6. *part.* 12.,
in Romana renunciationis 9. *Maii* 1710. *§. De fa-*
cili cum seqq. coram Emo Priolo , & præsertim
§. Responsione non attentâ , ubi , quod post con-
53 scripta capitula Matrimonialia renunciatio ad
normam illorum dici debet expleta , aliàs in ea
54 parte , quæ continet majorem extensionem , &
ampliationem, corruit ex defectu consensus, non
55 attentis quibuslibet solemnitatibus in ea adhi-
bitis, & 3. *Julii* 1711. *§. Haud subsistente, & seq.*
coram Rmo Aldrovando , & nuperrimè in d. Inte-
ramnen. immissionis 5. *Junii* 1716. *§. Postbabitis*
coram R. P. D. Altbann ibi = *Quippe quia , cum*
in capitulis Matrimonialibus idem Marchio Pater
sibi tantùm præservaverit jura reportandi à dictis
ejus filiabus renunciationem omnium prætensionum
illis competentium in Bonis præsentibus , & futu-
ris ejusdem March. Jo. Baptistæ Patris , eo pror-
sus modo , quo illa sibi reservavit in capitulis Ma-
trimonialibus Cleriæ Matris ejusdem Comitis , li-
cet posteà ipsæ amplissimam emiserit renunciatio-
nem favore eorum Patris , nihilominus hujusmodi
renunciatio non censetur operativa ultrà Bona pa-
terna , quibus dumtaxat conventum fuerat in capi-
tulis Matrimonialibus renunciandum esse , absque
ulla facultate ampliandi , vel alterandi eamdem
renunciationem ibi conventam , atque propterea
sub illa venire non possunt Bona fideicommissaria ,
neque aliæ successiones favore dictarum filiarum
apertæ post obitum Patris , de quibus minimè fuit
cogitatum in actu assignationis prædictæ dotis , &
subscriptionis eorumdem capitulorum .
Et rectè quidem, nam, quidquid ultra formam
capitulorum superadditum fuit in instrumento , 56
censetur appositum præter voluntatem Mulie- 57
ris , & adscribendum venit consuetæ formulæ
Notariorum , ut benè prosequitur *Rot. in d. In-*
teramnen. immissionis 5. *Junii* 1716. *§. Quandoqui-*
dem coram Altbann ; quod comprobatur in casu
nostro eâ peculiari animadversione , quod nimi-
rum in toto instrumento renunciationis num-
quam legitur , Mulierem explere voluisse
actum omninò novum , & independentem à 58
capitulis Matrimonialibus , quinimo illis sem-
per adhæsisse videtur , dùm ea expressè appro-
bavit , & renunciationem emittere declaravit
in executionem eorumdem , ibi = *e volendo ora*
detta Signora Teresa adempire la promessa sudet- 59
ta inserta nel prefato Chirografo , che &c. = , & si
aliqua addere voluit , ea solùm majoris decla-
rationis gratiâ adjicere professa fuit , ibi = *e*
d'avantaggio per maggior dichiarazione = , quo fit, 60
ut, si quæ additio facienda erat vigore dictorum
verborum , ea esset intelligenda respectu formæ
ipsius renunciationis , & majoris declarationis
eorum, quæ conventa fuerant in capitulis , nun-
quam verò respectu Bonorum in eisdem capi- 61
tulis non contentorum , ista namque non esset
major expressio , & declaratio , sed alteratio ,
& difformitas pugnans cum natura actus, & re-
lationis expressè habitæ ad contenta in capitu- 62
lis , ut totidem ferè verbis explicat *Rota in dicta*
Romana renunciationis 9. *Maii* 1710. *§. Nec con-*
trarium coram Emo Priolo .
Majoris ponderis non est causa dotis à Mulie-
re receptæ, cùm enim hæc conspicua non fuerit,
sed à Patre constituta juxtà vires patrimonii 63
Paterni , prout de jure tenebatur , per *Text. in*
leg. final. Cod. de dot. promiss. , itaut nulla Patris
liberalitas in ejus assignatione considerari pos- 64
sit , eâ sanè cessante , nulla respectu dictæ dotis
non excedentis modum , & solitum Familiæ re-
portari poterat renunciatio ultra Bona paterna , 65
ut appositè considerat *Rota decis.* 1337. *num.* 13.
coram bon. mem. Emerix jun., *decis.* 226. *num.* 13.
part. 17. *rec.*, *in Spoletana Immissionis* 10. *Januarii*
1716. *§. Eòque libentiùs , & in dicta Interamnen.*
immissionis 5. *Junii ejusdem anni §. final. coram*
R. P. D. Altbann , vel saltem nonnisi restricta , 66
& limitata ad conventa in capitulis Matrimo-
nialibus , ultra quæ dicta causa prorsus inepta , 67
& incongrua erat , neque enim in instrumento
plus dotis Mulieri constituebatur , quàm conti- 68
nebatur in capitulis, ideoque, cùm nulla urgeret
nova causa ampliandi promissam renunciatio- 69
nem tantum præjudicium ipsi Mulieri , ejusque
proli suscipiendæ allaturam , eadem dicenda est
limitata , & correspondens dictæ simplici dota-
tioni, ex animadversis per *Rot. in Romana renun-*
ciationis 3. *Julii* 1711. *§. Siquidem , & seqq.* , &

16. Januarii 1713. §. Hisque non obstantibus coram Rmo Aldrovando, & in Æsina successionis 11. Junii 1714. §. Absque eo quod coram R.P.D.Cerro. Præsertim verò, quia Frater renunciatarius
70 nihil de proprio contulit in dotatione Sororis,
sed ea unicè expleta fuit ex ipsiusmet Renunciantis substantia, ex legato nempè scutorum
71 quatuor mille eidem in hanc causam à Hieronymo Patre relicto, in quibus terminis constitutio
dotis, veluti facta de propriis Bonis Mulieris,
dici minimè potest legitima causa renunciandi,
72 ut pluries dixit *Rota*, & præcipuè *in Firmana immissionis* 8. *Martii* 1703. *§. Nec petitom in fin. cum seq.*, *& in confirmatoria* 27. *Junii ejusdem anni §. Ratio ità decidendi coram Priolo*, & in specie renunciationis factæ Fratri à sorore intuitu dotis ei à Patre relictæ, & constitutæ, dictum
fuit in *Cameriuen. immissionis* 27. *Junii* 1710. *§. Quandoquidem coram Lancetta, & priùs in Sutrina dotis* 11. *Junii* 1708. *§. Tales autem coram Rmo Molinea Decano, in Faventina fideicommissi, & transactionis* 19. *Februarii* 1714. *§. Respectu verò dotis, & seqq., & §. Nullatenus juvante*,
ubi, quod nulla authoritas in contrarium afferri
73 potest, quæ validam dicat renunciationem à
Muliere minori non alia ex causa emissam,
quàm intuitu dotis de Bonis propriis ipsiusmet
Renunciantis constitutæ, *& §. Replicatione non attentà*, ubi respondet objectioni illi, quod, licèt
74 dos à Patre legata fuerit, nihilominus à Fratre
de proprio fuerit soluta, quia, cum ipse esset Patris legantis heres, ejusmodi solutio ad paternam, & non ad propriam substantiam est referenda, *coram R. P. D. Crispo, & 2. Julii 1714. §. Et quidem coram Scotto*.

Causa demùm conservandæ agnationis, &
Familiæ, à qua unicè pendere videtur validitas
dictæ renunciationis, non subsistit, in toto nam-
75 que renunciationis instrumento nulla unquam
mentio de ea facta legitur, ideoque affirmari
nequit, eamdem renunciationem prodiisse intuitu conservandæ agnationis, cùm ad istum effe-
76 ctum non attendatur causa à Partibus reticita,
sed solùm causa expressa, & quæ Judici exposita
fuit, ad firmata per *Constantin. ad Stat. Urb annot. 44. num. 182., Rot. decis. 190. num. 12., & decis. 331. num. 19., & 20. part. 17. rec., & in Romana renunciationis 3. Julii 1711. §. Siquidem coram Rmo Aldrovando*.

Frustraque illa desumi prætenditur ex eo,
77 quod in dicto instrumento renunciationis dictum etiam fuerit = *e tutto ciò non solo in riguardo alla detta disposizione testamentaria del detto Signor Girolamo suo Padre, ma anco per rendersi grata al sudetto Signor Gaetano suo fratello per mantenimento della sua Casa* = Nàm tantum
abest, quod hujusmodi expressione agnatio contemplata, sive renunciatio facta dici queat ex
causa conservandæ agnationis, ut potius ex ejusdem litera perspicuè pateat, non intuitu conservandi Bona in familia, & agnatione, sed prin-
78 cipaliter intuitu, & respectu Fratris Renunciatarii emissam fuisse, ut nempe Renuncians illi
se gratam redderet ibi = *mà anco per rendersi grata al sudetto Signor Gaetano suo fratello* =, & sic
renunciatio solam ejus personalem utilitatem
respicit, *Theodor. allegat. 36. num. 9., & 35, Altograd. jun. controv. 27. num. 7. in fin., Panimoll. decis. 7. annot. 2. num. 31., Rot. decis. 17. num. 11. versic. & dum omnia*; reliqua verò verba = *per mantenimento della sua Casa* = nil aliud
significant, quàm effectum ipsius renunciatio- 79
nis, ut scilicet Frater renunciatarius domum
sustinere posset; aliud enim est renunciare ad
hoc ut Bona conserventur in Familia, vel agnatione, seu propter amorem, & dilectionem
propriæ agnationis, in quibus terminis proce- 80
dunt authoritates omnes, quot quot in contrarium allegari possunt, aliud verò, & longè diversum est renunciare Patri, vel fratri ad hoc
ut domum sustinere possit, hoc enim casu nullo
pacto censeri potest renunciatum Patri, vel fratri propter conservandam agnationem, seu Familiam, sed intuitu solius Patris, vel fratris renunciatio emissa præsumitur, & expressio ma-
nutentionis domus propter ipsum Patrem, vel 81
fratrem, ad quem spectabat onus manutenendi, & substentandi propriam domum, facta censetur, ut egregiè unum casum ab alio distinguendo tradit *Rot. decis. 586. num. 14. coram Bichio* ibi = *In ipso probemio non fuit contemplata absolutè conservatio in familia, sed solùm, quod fratres possent conservare familiam, & sic satis est id effectum habuisse in persona fratrum* =

Quæ quidem interpretatio eò certiùs sequenda videtur in casu nostro, quia verba renuncia-
tionis, quæ leguntur in parte dispositiva, pror- 82
sus repugnant contemplationi agnationis, nedum enim, ut suprà dictum est, in toto Instrumento nec unum quidem verbum habetur de
agnatione, verùm etiam positivè, & expressim
admittuntur heredes, & successores quicumque, 83
& sic etiam extranei, qui sub amplitudine dictorum verborum procul dubio comprehenduntur,
ut testatur *Rota in celebri Romana hereditatis de Lanuviis coram bon. mem. de Hervault apud Palm. Nepot. allegat. 295. num. 17. & seqq.*, ubi concordantes, & quod huic opinioni firmiter ad-
hæret Sacrum Tribunal, ideoque præsumi non 84
potest, renunciationem factam fuisse favore
agnationis, ut prosequitur *Rot. in dict. decis. loco mox citato; coram Dunoz. jun. decis. 676. num. 27., post Torr. de pact. futur. success. decis. 107. nu. 8. & 9.*, vel saltem, quod illius contemplatio
tali modo expressa, utpotè dolosè adjecta, ad 85
colorandam nempè renunciationem, dici ne-
quit legitima causa renunciandi *Rot. coram Eme-* 86
rix sen. decis. 153. nu. 1., coram bon. mem. Emerix jun. decis. 1337. num. 11., in rec. dec. 230. num. 6. & 7. part. 14., decis. 57. num. 6. & seq. part. 15., & melius decis. 338. num. 16., & 17. part. 17., ubi
post firmatam nullitatem renunciationis ex defectu causæ, ità conservationem agnationis excludit = *secus autem est, quotiescumque ratio renunciandi non est agnationis conservatio, sed id solùm apponitur ad colorandam sub honorabili hoc titulo renunciationem, prout in casu, in quo Pater stipulatus fuit prò heredibus, & successoribus*
qui-

quibuscumque, & sic etiam extraneis &c., quia
87 *tunc dicitur destructa, non conservata agnatio, causamque hanc dolosè appositam judicantes veluti fraudis participem respuunt ad terminos cons. 5., Oldradi, cum qua transit Rot. &c.*, = & in dicta *Sutrina dotis 11. Junii 1708. §. Talis autem coram Molines* = his verbis = *Cum enim donatio non fuerit facta intuitu conservandi Bona in familia, & agnatione, sed liberè favore fratris, ejusque heredum, etiam extraneorum, talis causa censetur potiùs adjecta ad colorandum contractum* =

Immò verò, tametsi absolutè admitteretur, renunciationem, de qua agitur, factam fuisse
88 intuitu conservandæ agnationis, nihilominus hæc prò illa sustinenda minimè sufficeret ob duplicem validissimam rationem, tum scilicet, quia contemplatio agnationis non fuit causa fi-
89 nalis dictæ renunciationis, sed merè impulsivâ, cum in proemio Instrumenti primariò, & principalitèr narrata fuerit obligatio assumpta in ca-
90 pitulis matrimonialibus, & præceptum paternum, secundariò autem minùs principaliter, & ad exuberantiam expressa manutentio domus, ut etiam manifestè demonstrant verba illa = *e tutto ciò non solo in riguardo della detta dispositione testamentaria del detto Signor Girolamo suo Padre, ma anco per rendersi grata al detto Signor Gaetano suo fratello per mantenimento della sua Casa* = Unde, si illa solùm dicitur causa finalis,
91 quæ principaliter ab Agente consideratur, *Rot. in dicta Romana renunciationis 9. Maii 1710. §. Cetera verò coram Emo Priolo*, dicendum omninò, est causam finalem dictæ renunciationis fuisse dispositionem Patris, & promissionem ejus vigore factam in capitulis matrimonialibus, quæ in proemio renunciationis expressa, & principalitèr à Renunciante contemplata fuerant; manutentionem verò domus utpotè se-
92 cundariò, & ferè ad exuberantiam designatam dictione illâ ampliativâ = *ma anco* =, fuisse causam
93 merè impulsivam, quæ sola actum sustinere non potest, ad tradita per *Altograd. cons. 36. num. 14., & pluribus seqq. lib. 2., Mell. in addit. ad Castill. de aliment. cap. 36. §. 9. nu. 32. & seqq., Rota coram Dunoz. jun. decis. 676. nu. 31.*, & alibi frequentissimè.

Tum etiam quia (& hæc est altera potissima ratio) tametsi conservatio agnationis fuisset causa finalis dictæ renunciationis, nihilominus tamen semper verum est, ipsam fuisse causam
94 merè voluntariam, dum nulla suberat necessitas emittendi renunciationem adeò amplam, & effrænatam, nullumque commodum exindè Renuncianti obveniebat, quo casu receptum est, renunciationem factam à muliere majori, tametsi
95 favore agnationis, nullo pacto subsistere, ut, post *cons. 5. Oldrad.* punctualissimè firmat *Rota decis. 120. nu. 19. coram Burutt.* ibi = *secunda ratio ob conservationem agnationis nec erat sufficiens, nec concludebat necessitatem renunciandi* =, *post Pich. ad Statut. Urb. decis. 22. num. 8., & quatuor seqq.*, ubi, quod non dicitur legitima causa do-
96 nandi ea, quæ nullam in se habet necessitatem, vel non continet commodum Donantis, & *num. 13.* benè ad rem nostram sic ait = *Non obstant causæ honoris Familiæ, & aliæ ab Informantibus ponderatæ, quia non sunt sufficientes ad effectum, ut donatio dicatur ob causam, cum non sint proportionatæ, ut constituant causam æquivalentem donationi, prout esse debet, & videntur potiùs appositæ ad colorandam donationem* = & optimè coram *Cavaler. decis. 257. nu. 8.* ibi = *Insuper neque causa allegata, & expressa in donatione visa fuit justa, & sufficiens, cur Pandulphus donare deberet, ut scilicet Persianus faciliùs, & commodiùs posset sustentare familiam, & filios natos, & nascituros, imò potiùs donatio visa fuit pura, & simplex, tunc enim dicitur donatio ob causam, quando subest necessitas, ob quam quis donare teneatur &c., & quando continet tale commodum Donantis, quod liberalitatem excludat* = & conferunt firmata in *decis. 792. num. 13., & 18. coram Dunoz. jun., coram Priol. decis. 224. nu. 2. & seqq., & in dicta Sutrina dotis 11. Junii 1708. §. siquidem, & seq. coram Molines.*

Authoritates verò in contrarium allegatæ, firmantes, causam conservandæ agnationis per se satis esse ad sustinendam renunciationem à muliere factam, procedunt, quando contemplata fuit familia, & agnatio ipsius mulieris, quç 97
consideratur in filiis, & Descendentibus ab ea, tunc enim hujusmodi causa justa, & honesta dicitur prò sustinenda renunciatione; At alitèr res se habet, quando, prout in casu nostro, mulier renunciando, non propriam, sed alienam familiam, & agnationem consideravit, ut 98
est illa fratris, quæ cum ad ipsam nihil omninò pertineat, proindeque apposita censeatur ad colorandam renunciationem, inepta prorsus, & insufficiens ad illam sustinendam reputatur, ut benè distinguendo explicat *Rot. coram Burut. decis. 924. num. 9., in rec. decis. 241. num. 7. part. 13., & in Romana donationis 17. Martii 1692. §. Prò sufficienti verò & seq. coram Emo Priolo*, quæ reperitur impressa *in Mantiss. ad Card. de Luc. de conflict. legal. decis. 11. num. 8., & seqq.*

His accedit altera nullitas, & quidem maxima, ab enormissima mulieris læsione promanans, ex qua magis, quàm ex defectu solem- 99
nitatum, & justæ causæ, renunciatio inficitur, & irrita redditur *Rota in Firmana Beneficiorum 11. Januarii 1715. §. Tales profectò coram Lancetta*; cum enim Dom. Theresia, receptâ congruâ, & minimè excessivâ dote scutorum qua- 100
tuor mille sibi à Patre legatâ, nullàque alia ex supradictis urgente legitimâ causâ, renunciaverit Bonis omnibus nedum Paternis, & maternis, verùm etiam fraternis, & aliis quibuscumque favore fratris, à quo nullam compensationem accepit, proculdubio dici debet enormissimè læsa, ut præcisè docent *Fober. in Cod. lib. 5. tit. 5. de dot. promiss. definit. 7. num. 13., Fontanell. de pact. nupt. claus. 9., Gloss. unic. part. 1. num. 5. & seqq., Altograd. jun. contr. 23. num. 6. & seq., & num. 23., & contr. 24. ferè per tot., & præcipuè num. 3. & seqq., Boss. de dot. cap. 5. num. 66., Castill. contr. jur. lib. 3. cap. 2. num. 85., Gallerat. de renunc. lib. 3. cap. 2. num. 52., & seqq., Donad. eo-*

dem

dem tract.cap.10. nu.1.& seqq., Rota decis. 1234.
num.12. & 13. coram Emerix jun., decis.226.num.
16. & seq., & decis.336. nu.24. part.17., & in
Firmana Immissionis 16. Martii 1703. *§. Nec pe-*
titom & seq., confirmat. 27. Junii ejusdem anni
§. Ratio ità decidendi coram Priolo, in Romana re-
nunciationis 6. Maii 1709. §. Quodque renuncia-
tiones, & seq. coram Scotto, ubi etiam subdi-
101 tur, læsionem hujusmodi dijudicari posse ex
futuro eventu, postquam delatæ fuerunt Renun-
cianti hereditates sub renunciatione compre-
hensæ, idemque pariter repetit altera *Decisio*
confirmatoria diei 10. *Martii* 1710. *§. Pori jure,*
& seq., coram Crispo, & rursus alia *diei 26. Ju-*
nii 1711. *§. Fortiùs quia coram Rmo Aldrovan-*
do, & in Bononien. renunciationis super admissio-
ne probationum 26. Junii ejusdem anni §. Confra-
ternitati, & seq. coram Mulines, & in dicto Fir-
mana Beneficiorum 11. Januarii 1715. §. Tales
profectò coram Lancetta.

Neque verò hujusmodi læsio exclusa dici po-
test ex qualitate Jurium renunciatorum, quæ
102 erant futura, eventualia, & incerta, satis enim
esset responsio, quod etiam in renunciatione
dictorum Jurium, quæ, tametsi eventualia, pre-
tio tamen æstimabilia sunt, ut, præter suprà ci-
tatos, tradit optimè *Rota in dicto Faventina fi-*
deicommissi, & transactionis 19. Februarii 1714.
§. Et ex his coram Crispo, læsionem cadere com-
muniter statuunt Doctores in superiori §. alle-
gati, & præcipuè *Rota in dicta Romana renun-*
ciationis, & coram Burat. decis.120. num. 25. &
103 *seqq.*, præsertim quando, prout contingit in ca-
su nostro, nihil in compensationem illorum ac-
ceptum fuit, ut prosequitur *Rota in dicta Fa-*
ventina fideicommissi, & transactionis loco mox ci-
tato; Verùm prætereà, propiùs accedendo ad
rem nostram, dicimus, Jura de futuro esse du-
104 plicis speciei, alia nimirum habentia causam
prorsus de futuro, alia de præterito; in primis,
105 quia difficilior est læsionis mensura, procedere
possunt ea, quæ in contrarium asseruntur, At
verò in secundis, in quibus Jus succedendi est
106 radicatum, & expectatur solum purificatio pen-
dens à futuro eventu, læsio semper considera-
tur, cum hac tamen differentia, quod, si ca-
sus succedendi est magis proximus, & probabi-
107 lis, jura pluris æstimantur, minus verò, si re-
motior, & sub complicatione plurium even-
tuum, ut advertit *Card. de Luca de feud. disc.*
68. sub num.9. vers. neque agebatur, & de donat.
disc.60. post num.31. vers. secus autem, Rota post
Torr. de pact. futur. success. decis. 160. post num.
13., in rec. decis.110. num.28. part.8. Cum ita-
que in casu nostro purificatio substitutionis in
Bonis, de quibus agitur, favore Dom. There-
siæ penderet ab obitu Juliæ Franciscæ, quæ tem-
pore renunciationis erat quinquaginta anno-
rum, & prole carebat, in dubium venire ne-
quit, quin hujusmodi spes succedendi, quam il-
la habebat, utpotè ferè certa, maximam reci-
108 peret estimationem, in cujus propterea com-
pensationem dum nihil accepit, læsa per con-
sequens enormissimè dicitur, ut benè prosequi-
tur *Cardin. de Luca de regal. disc. 30. num.* 14.

Posito autem ex mox dictis, renunciationem
verè læsivam fuisse, parvi refert, quod facta
fuerit ob causam dotis, & favore agnationis,
quodque Judicis Decretum intervenerit; istud 109
enim interpositum fuit absque ulla justa, & le-
gitima causa, ut patet ex supradictis, ideoque
attendendum non est, & perindè habetur, ac si 110
interpositum non fuisset *Simoncell. de Decret. lib.*
1. tit.2. num.1. & seqq., Rota coram Burat. dec.
120. num.17., & decis. 924. num. 11., & in dicta
Romana donationis 17. Martii 1692. §. resultat.
coram Priolo. Et rursus, cum illud nihil aliud
agat, quàm inducere præsumptionem exclusi- 111
vam læsionis, nemo non videt, quod præsump-
tio isthæc locum habere non potest in casu no-
stro in quo læsio, ex supradictis, est manifesta 112
Alciat. de præsumpt. regul.3. præsumpt.10. num.
11., Rota corom Dunoz. jun. decis.805. num.4. &
seqq.; Causæ verò dotis, agnationis, & aliæ,
vel non subsistunt, vel satis non erant ad susti-
nendam renunciationem, ex supra firmatis, ideo-
que nec læsionem excludere possunt, quæ datur 113
etiam in renunciatione reciproca, & ob cau-
sam, quoties causa talis non est, quæ renuncia- 114
tioni correspondeat, ex notatis *per Torr. de pact.*
futur. success. lib. 2. cap.26. num. 159. & seqq.,
Rota in dicta Romana donationis 17. Martii 1692.
§. Non urget in fin. coram Emo Priolo.

Postremò nulla quoque dicenda videtur præ-
fata renunciatio, quia mulier certior facta non 115
fuit de juribus sibi competentibus, prout omni-
nò debebat, etiamsi ageretur de Jure non certo 116
sed dubitabili, ut in specie firmavit *Rota decis.*
120. nu.20., & duobus seqq. coram Burat., quæ
prætereà benè ad rem inquit, certiorationem
non probari per illa verba Instrumenti = *certio-*
rata &c. = quia illa clausula est restricta tantùm 117
ad beneficia Minorum, & mulierum in genere,
& nihil dictum fuit de aliis juribus ipsi mulieri 118
competentibus.

Quamquam verò his omnibus plenè consta-
bilita videri possit nullitas, & insubsistentia re-
nunciationis emissæ à Dom. Theresia, saltem
quoad Bona, de quibus agitur, nihilominus,
tametsi per malam hypothesim ea valida, &
subsistens dicenda esset, modò resoluta omninò
videretur, adeout liber regressus ad Bona, &
jura renunciata ipsi Renuncianti competeret,
cum defecerit Cajetanus frater, cujus dumta-
xat contemplatione, & favore prodiit ipsa re-
nunciatio, ut patet ex ejus Instrumento, quod
per singulas partes consideratum, non præse-
fert, nisi meram personalem renunciationem 119
favore dicti Cajetani fratris, ideoque, eo de-
functo, tamquàm cessante causà, Renuncians 120
admittenda est ad succedendum, ac si num-
quam renunciasset, juxtà notas in subjecta mate-
ria regulas.

Licet enim mentio in illa fiat etiam heredum,
& successorum, ea tamen nequaquam fit in par-
te dativa, sed in parte acceptativa ibi = *Che ac-* 121
cetta, e stipula per se, e suoi Eredi, e successo-
ri qualunque = quamobrem rectè locum sibi vin-
dicat

dicat communis illa Doctorum opinio, quã traditur, ad dignoscendum, quarumnam personarum intuitu, & beneficio mulier se ipsam Bo-
122 nis suis privare senserit, spectandum tantummodo esse, in quas personas actum donationis illa direxerit, non autem, prò quibus personis ultra voluntatem Dantis acceptare renunciationem senserit Renunciatarius, quæ quidem opinio eò magis sequenda videtur in casu no-
123 stro, quia agitur de reounciatione facta à muliere minore, & in seculo nubente, quæ ad differentiam alterius emissæ ab ingrediente Reli-
124 gionem, strictè semper interprætanda est, ut, quò minùs fieri possit, Renuncianti præjudicet, ut, omissis generalibus, in nostris præcisis ter-
125 minis benè hæc omnia considerando, dixit novissimè *Rota in Spoletana Immissionis* 10. *Januarii* 1716. *§. Constito itaque, & duobus seqq. coram R. P. D. Althann., cujus particulam damus in Calce*.

Idque procederet, etiamsi renunciatio facta diceretur intuitu, & contemplatione agnatio-
126 nis, quia cum Renuncians, ex supradictis, non perpetuam, & successivam, sed limitatam dumtaxat desideraverit conservationem Bonorum in familia, nempè in persona fratris, satis est, in eo suum habuisse effectum, absque eo quod ultra progredi debeat, ut in puncto firmavit *Rota coram Merlin. decis.* 126. *num.* 70. *& seqq.*, *& decis.* 218. *num.* 14. *&* 15.

R. P. D. Althann.
Spoletana Immissionis
Ven. 10. *Januarii* 1716.

Freta duplici fideicommissi titulo &c.

Constito itaque ex his de purificatione utriusque fideicommissi favore Annæ, haudquaquam ei obesse potuit allegata renunciatio per ipsam facta Ignatio, & Jordano fratribus occasione dotis illorum contemplatione ei traditæ per claram communem Aviam, quia, inspectâ tàm parte proemiali, quàm dispositivâ, & signantèr declarativâ expletâ per hæc præcisa verba = *Hanc autem renunciationem facit, & facere dixit, & declaravit erga dictos suos fratres, eò quia vocavit, & dixit se esse satisfactam de dote* =
127 illicò in compertum reddebatur, eamdem renunciationem esse merè personalem, ultraque fratres non protendi, adeout, illis vitâ functis, pristina reviviscere debebant jura ergà Renunciantem, ac si numquam renunciatio exarata fuisset, juxtâ theoricam *Baldi in leg. pactum sub num.* 9. *Cod. de collat.*, *Rota coram Merlin. decis.* 62. *num.* 24., *decis.* 330. *ex num.* 1. *part.* 14., *decis.* 23. *num.* 4. *part.* 15., *in Romana renunciationis* 17. *Junii* 1709. *§. Quia agitur coram Emo D. Cardin. Priolo, confirmata* 3. *Julii* 1711. *§. resultat coram R.P.D. meo Aldrovando, in Camerinen. Immissionis* 27. *Junii* 1710. *§. secundò moti coram R.P.D. meo Lancetta, & in confirmatoria* 23. *Januarii* 1711. *§. Respectu coram eodem*, & in præcisis terminis, quod, defunctis personis in renun-
ciatione contemplatis, admittatur Renuncians 128
ad successiones fideicommissarias ex motivo cessantis causæ, connotarunt *Spad. cons.* 316. *num.* 14. *lib.* 3., *Franc. de Petr. cons.* 51. *num.* 14., *Prat. discept.* 39. *num.* 15. *tom.* 2., *Marcian. disput.* 8. *num.* 10. *tom.* 1. *apud de Luc. de feud. decis. Sicil. sub num.* 129. *vers. & in omnem eventum, & num.* 141., *Saminiat. contr.* 100. *num.* 23. *& seq.*

Minimè refragante acceptatione facta ab iisdem fratribus in parte dispositiva pro se ipsis, eorumque heredibus, & successoribus quibuscumque; illa namque fortasse perstringeret, si de Renunciantis voluntate non constaret, secus verò dicendum est, quando, prout in casu, Renuncians antè, & post eamdem acceptationem tantummodò Fratrum personas expressè
designavit, nullâ factâ mentione de heredibus, 129
& successoribus, in his enim terminis voluntas Renunciantis, non autem Renunciatarii, verborum latitudo, & prò quibus iste acquirere voluerit, attendi debet, ut monet *Textus in leg. qui mihi donatam. ff. de donat.*, & animavertunt *Malphes. ad consuetud. neapol. tit. de renunciat. quæst.* 3. *num.* 7., *Mans. consult* 296. *num.* 53., *Pacion. allegat.* 14. *num.* 7., *Saminiat. dict. contr.* 100. *num.* 10. *&* 14., *Tartagl de reservat. statut. art.* 44. *num.* 52., *Rot. post Merlin. de legit. decis.* 48. *sub num.* 26. *vers. etiamsi*, & distinguendo casum à casu, optimè eadem *Rota coram Bich. decis.* 632. *a nu.* 1. *cum pluribus seqq.*, *& præcipuè num.* 13., *& in Forosemproniea. Legatorum super reintegratione* 27. *Junii* 1712. *§. Præscindendo coram R.P.D. meo Aldrovando, &* 19. *Januarii* 1714. *§.* 37., *&* 55. *coram R. P. D. meo Ansaldo*.

Eòque libentiùs hæc omnia admittenda
erant in præsenti hypothesi, ex quo agebatur 130
de renunciatione emissa à Puella in minori æta-
te constituta, & in seculo nubente, quæ, juxtà 131
suam indolem, non solùm ità strictè interpretari debet, ut quævis extensio ultrà verba expressa prorsus exclusa remaneat, ad tradita per *Card. de Luc. de renunc. disc.* 3. *num.* 10., *& Rota coram R.P.D. meo Ansaldo decis.* 57. *num.* 8. *juxtà Roman. impress.*, *in dict. Camerinen. Immissionis* 21. *Junii* 1710. *§.* 2. *coram R.P.D. meo Lancetta, & in Romana renunciationis* 11. *Januarii* 1712. *§.* 36. *coram R. P. D. meo Ansaldo*, sed, etiamsi illius verba detorqueri deberent, ut es-
sent Renuncianti minùs præjudicialia, talis intel- 132
lectus proculdubio amplectendus esset, ut in his terminis tradunt *Capyc. latr. consult.* 76. *num.* 64. *in fin.*, *de Luc. de renunciat. disc.* 1. *sub num.* 7., *& Rota in Romana renunciationis* 23. *Januarii* 1705. *§. Ratio, & seq.*, *&* 15. *Junii ejusdem anni §. In his itaque coram Scotto, & in alia Romana renunciationis* 16. *Januarii* 1713. *§. Absque eo, quod coram R. P. D. meo Ansaldo &c.*

Remissionis Lucri dotalis.

Lucrum dotale à Filio in præjudicium Patris remitti potest, ubi vigeat consuetudo, quæ Patrem excludat ab usufructu in Bonis adventitiis filii, Filiumque à patria potestate liberet. Stipulatio lucri dotalis quomodo, ad excludendam actionem Patris, istius nomine non dicatur facta, licèt impersonalia adhibita sint verba?

VOTUM XLIV.

1 *Lucrum dotis in præjudicium Creditorum potest remitti.*
Et præsertim in præjudicium Patris nu. 3.
2 *Creditor non fraudatur, quum Debitor lucrum repudiat.*
3 *Pater quoad lucrum dotale nullum habet interesse.*
4 *Lucrum dotale est adventitium.*
Et non ad Patrem, sed ad filium pertinet, ibid. & num. 6.
Intellige quoad proprietatem tantùm num. 8.
5 *Lucrum dotale ex Matrimonio, non ex Patre quæritur.*
6 *Lucrum dotale profectitium dici nequit.*
7 *Donatio, vel hereditas Sponsæ relicta, isti, quæritur, non Patri.*
8 *Usumfructum Pater adquirit in Bonis adventitiis filii.*
9 *Usufructus lucri dotalis Patri debetur.*
Procedit, stante etiam conjugio, quando per illud patria non solvitur potestas, ibid.
10 *Patris interesse in lucro dotali ex caussa sibi debiti usufructus, quando cesset?* & nu. 11. ad 21.
11 *Usufructus Bonorum adventitiorum Patri non adquiritur ex Galliæ consuetudine.*
12 *Patria potestas ex consuetudine Galliæ per Matrimonium tollitur.*
13 *Patria potestas per statutum, & consuetudinem tolli potest.*
14 *Patria potestas semel extincta, non reviviscit amplius.*
15 *Filia nupta semel ex consuetudine exempta a patria potestate, in illam non revertitur post mortem viri.*
16 *Usumfructum Bonorum adventitiorum, durante patrià potestate, filio quæsitorum, an, eà sublatà, Pater amittat, disputant Doctores.*
17 *Usufructus Bonorum, sublatâ patriâ potestate, filio quæsitorum non pertinet ad Patrem.*
18 *Bona post cessatam patriam potestatem filiis adquiruntur liberè.*
19 *Pater usumfructum non habens in Bonis adventitiis filii, habet in illis commoditatem quamdam.*
20 *Quæ tamen eorum alienationem nihil impedit.*
21 *Filius Bona adventitia alienare tunc prohibetur, cum Patri jus competet ad usumfructum.*
22 *Interesse Patris in lucro dotali nequit ex eo deduci, quod filiæ valeat succedere.*
23 *Remotum namque, & valde incertum est interesse hujusmodi.*
Filiis præsertim existentibus, num. 24.
24 *In lucris dotalibus, filiorum est prima succedendi caussa.*
25 *Filius in Bonis adventitiis heredem dicitur habere.*
26 *Stipulatio a Patre nomine sui ipsius facta de lucro dotali sibi non competenti nulla est.*
Et potiùs nomine filiæ facta censetur num. 28. *sed vid.* num. 30., & seq.
27 *Stipulationes eò spectant, ut, quod sua interest, cuique adquiri debeat.*
29 *Pater in iis tantùm rebus utiliter filio stipulatur, quæ sibi quæri possunt.*
30 *Patri pro se stipulanti lucrum dotale, statim jus ad illud quæritur.*
Procedit, licèt ad ipsum non pertineat.
31 *Solutio in vim stipulationis, cui non debeatur, facta, non liberat solventem.*
32 *Solutum tamen illi adquiritur.*
33 *Stipulatio ratione materiæ, seù rei vitiari nequit, nisi hæc prohibita de se, vel de jure sit.*
34 *Legatum rei alienæ sustinetur.*
35 *Stipulatio super re aliena potest subsistere.*
36 *Inefficax tamen est, si sine ulla, vel ex injusta fiat caussa.*
37 *Stipulatio, & pactum non trahitur ad personam non expressam.*
38 *Obligatio servandi contenta in Instrumento debet intelligi, singula singulis congruè referendo.*
39 *Ad Stipulatoris personam refertur lucri dotalis conventio impersonaliter stipulata.*
40 *Stipulatoris persona in contractu dotis filia, non Pater est.*
41 *In contractu dotis impersonaliter per Patrem stipulato persona filiæ subintelligitur.*
Eique communis fit actio ex stipulatu.
42 *Actio ex stipulatu ubi communis est, ut uni tantùm adquiratur, debet alter scire, vel de rato cavere.*

CUM quæritur, an lucrum dotale possit ad invicem inter Conjuges remitti, etiam in præjudicium Patris, qui illud sibi stipulatus fuisse supponitur, affirmativè respondendum videtur; nam, si remitti posse in 1
præjudicium Creditorum, magis communiter censent *Roland. de dot. quæst. 39., & 40., Gratian. discept. 271. nu. 29., & per tot., & dec. Marchiæ 17. num. 5., Phanucc. de lucr. dot. gloss. 8. num. 16. ad 22.*, & alii apud *Oleam de cess. jur. tit. 2. quæst. 3. num. 22., & seqq.*, eà ratione, quia non fraudantur Creditores, quando debitor lucrum non facit, sed illud repudiat *l. qui au-* 2
tem

tem ff. de his quæ in fraud. Credit., *Phanucc. ubi*
3 *supra num.* 20., & alii omnes suprà citati; mul-
tò magis in præjudicium Patris, qui nullum ha-
bet interesse quoad hujusmodi lucra, ea enim
4 sunt adventitia, ideoque pertinent ad filium, &
non ad Patrem, ut, contrarià opinione reproba-
tà, de communi, testatur *Phanucc. de lucr. dotal.
d. gloss.* 8. *num.* 24., *&* 25., *& plurib. seqq.*, apud
quem alii, & præcipuè *Bald. novell. de dot. pri-
vil.* 37. *num.* 4. *per tot.*, ubi id præsertim probat
ratione desumptà ex textu *in l. cum quis circà
med. ff. de dot. prælegat.*, dum dicit = *quia Ma-*
5 *trimonii causà lucratus est, non ex Patris judicio* =
Unde infertur, causam finalem, & proximam
dicti lucri esse propriè ipsum Matrimonium, ac
conjugalem societatem, & fœdus, ac per con-
6 sequens, cum à Patre non proveniat, profecti-
tium dici non posse, sed adventitium, quod
filio quæritur, & non Patri, sunt etiam
textus expressi *in l.* 1. ibi = *Ut quidquid vel Uxor
Marito non emancipato, vel Maritus Uxori in po-
testate positæ, quocumque titulo, vel jure contule-
rit, sivè transmiserit, hoc Patri nullatenus acqui-
ratur, atque ideò in ejus tantùm, cui delatum est,
jure durabit* = *& l.* 2., 3., 4., *&* 5. ibi = *quà ra-*
7 *tione tam sponsalitiam donationem, quàm heredi-
tatem, quam memoratus Sponsus suam Sponsam
lucrari voluit, non acquiri Patri, sed ad eam per-
venire benignius esse perspicimus* = *C. de bon. quæ
liber.*, *Roland. de dot. quæst.* 110., *Viv. com. opin.*
815. *num.* 12., *Caball. cons. decis.* 147. *num.* 1.,
& seqq. lib. 1., & latè *Michalor. de fratrib. part.* 1.
cap. 8. *num.* 7., *& per tot.*, ubi refert varias Do-
ctorum opiniones, & hanc uti veriorem, &
communiorem amplectitur.

Quæ quidem jura, & opinio communiter re-
8 cepta, quamvis ità intelligenda sint, ut filiis
quidem adscribant proprietatem hujusmodi lu-
crorum, non autem usumfructum, qui, cum
agitur de Bonis adventitiis filiorum, Patri regu-
9 lariter acquiritur, juxtà *Text. in l. cum oportet* 6.
ff. de bon. quæ liber., *Bartol. in leg. contra §. quo-
tiès num.* 2. *ff. rer. amot.*, *Michaler. de fratr.
part.* 1. *cap.* 3. *num.* 23., *Christin. decis. belgic.* 75.
num. 1., *& decis.* 76. *vol.* 4., etiamsi filius, vel fi-
lia sint conjugati, quando per Matrimonium
non dissolvitur patria potestas *Boer. quæst.* 195.
num. 33., *& seqq.*, *Michalor. de fratr. part.* 1.
cap. 3. *num.* 11., ideoque interesse Patris non at-
10 tentà qualitate adventitia hujusmodi lucrorum,
subsistere adhuc videatur; nihilominus duplici
ratione assertum interesse cessat in subjecta hy-
11 pothesi, tum scilicet, quia apud Gallos usus in-
valuit, ut Bonorum adventitiorum Pater usum-
fructum non habeat, juxtà firmata per *Micha-
lor. de fratrib. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 30., tum etiam
12 quia ex generali consuetudine ejusdem Regni,
de quà testatur *Boer. d. quæst.* 195., quem se-
quitur *Michalor. d. cap.* 3. *num.* 11., per Matri-
monium tollitur patria potestas, quam etiam
13 per statutum, & consuetudinem tolli posse, in-
quit *Bartol. in l. si Maritus §. Legis Juliæ ff. de
14 adult.*, & alii apud dictum *Boer.*, & semel ex-
tincta, amplius non reviviscit, adeout, stante

hujusmodi consuetudine, etiam mortuo Mari-
to, filia in patriam potestatem amplius non re- 15
vertatur, ex Doctoribus allegatis, per *Boer.*, *&
Michelor.* locis supra citatis; sublata verò patria 16
potestate, etsi Doctores non conveniant in eo,
an scilicet Pater amittat usumfructum quæsito-
rum, illa durante, in iis tamen, quæ, ipsà jam 17
solutà, acquisita fuerunt, veriùs esse videtur,
usumfructum Patri non quæri, quia, cum non
adsit amplius patria potestas, nec respectu Bo-
norum post ipsam acquisitorum possit conside-
rari aliquis effectus jam in esse deductus, sequi- 18
tur, illa Bona libera acquirentis esse debere, per
Text. in auth. sed Episcopalis C. de Episc., *& Cle-
ric.*, *Michalor. de fratr. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 11.,
ad 14.

Verum quidem est, quod etiam in iis casibus,
in quibus Pater usumfructum non habet, secun- 19
dùm aliquos, semper habet commoditatem
quamdam in Bonis adventitiis filiorum, ad *Text.
in l. plenam §. Quamquam*, *& in l. filio ff. de usu-
fruct.*, *Aretin. in §. Igit. inst. per quas person. nob.
acquir.*, sed hæc commoditas tanti non est, ut
filio impediat liberam disponendi potestatem, 20
cum solùm consideretur dum filius peculium
retinet, non autem impedire valet, quominus
alienet, ut probari videtur, ex *Text. in §.* 1. *auth.
ut licet Matrim.*, *& in l. fin. §. Filiis autem C.
de Bonis quæ liber.*, ubi dicitur, filiis prohibi-
tam esse alienationem in illis dumtaxat casibus, 21
in quibus Patri quæritur ususfructus, *Paris. cons.*
157. *num.* 17., *&* 42. *lib.* 4., *Michalor. de fratr.
part.* 1. *cap.* 3. *num.* 52. *ad* 55.

Cessante autem interesse ex causa usufru-
ctus, qui, ex supradictis, Patri in subjecta hypo- 22
thesi nullatenus quærebatur, illud desumi non
valet ex eo, quod ipse filiæ succedere posset,
cum istud interesse sit valde remotum, eventua- 23
le, & incertum, nec propterea ad istum effe-
ctum considerari mereatur, ad tradita per *de Co-
mit. decis. Flor.* 12. *num.* 35., *Rot. cor. Coccin. de-
cis.* 1564. *num.* 24., *& seqq.*, *& decis.* 320. *n.* 18.,
& seqq. part. 6., præsertim quoties, prout hic,
adsunt filii, quorum præcipuè in hujusmodi lu- 24
cris nuptialibus est prima causa succedendi, *l.* 3.,
& 4. *Cod. de Bon. quæ liber.*, *Michalor. de fratrib.
part.* 1. *cap.* 3. *num.* 3., ubi, quod filiusfamilias in 25
Bonis adventitiis dicitur habere heredem.

His verò positis, sublatoque interesse Pa-
tris quoad hujusmodi lucra, non est cur ob- 26
tendatur stipulatio illorum, quam Pater suo no-
mine, & pro suo interesse fecisse dicitur, quia
cum istud nullum sit, stipulatio quoque inutilis
est, quippe illæ inventæ sunt, ad hoc ut unus- 27
quisque acquirat, quod sua interest, *Text. in §.
Alteri stipulari instit. de inutil. stipul.*, *l. stipula-
tio* 38. *§. Alteri ff. de verb. oblig.*, ubi scribentes
passim, ideoque potiùs dicta stipulatio intelli-
genda esset nomine filiæ, ad quam lucrum per- 28
tinet, per ea, quæ tradit *Phanucc. de lucro dot.
gloss.* 8. *num.* 31., *& seqq.*, *Michalor. de fratr.
part.* 1. *cap.* 8. *num.* 14., sed etiam tali casu inu-
tilis remaneret, cum cadat super peculio adven-
titio, quod Patri nullo modo quæritur, ex supra

29 firmatis, & Pater in iis tantùm rebus utiliter filio stipuletur, quæ sibi acquiri possunt, per *Text. in §. Si quis alii inst. de inutil. stipul.*, benè *Vinn. in comment. ad d. §. vers. vox tua tamquam filii ergo fis.*

At, si veritatem amamus, interesse Patris
30 nasci videtur ex ipsa stipulatione, supposito enim, quod ipse compræhensus sit in stipulatione hujusmodi lucrorum, statim ipsi quęsitum fuit jus, & actio ad illa, etiamsi ad ipsum non perti-
31 neret, hoc enim efficit quidem, quod Promissor solvendo Patri, non liberetur, quin etiam fi-
32 liæ præstare teneatur, cui de jure debetur, sed non impedit acquisitionem Patri, cui promissio
33 facta fuit, cum nunquam stipulatio vitietur, & inutilis reddatur ratione materiæ, sive rei in stipulationem deductæ, nisi hæc aut naturâ, aut jure dari prohibeantur, ut sunt res illæ, quæ non sunt in rerum natura, nec esse possunt, quæ non sunt in commercio, & quæ stipulantis sunt propriæ, ceterum, præter has, nulla alia invenitur, quæ stipulationem inutilem reddat, ut in *§. At si quis rem instit. de inutil. stipul.*, ubi scribentes, & præcipuè *Vinn. in comment. num. 1.*;
34 & sanè, sicuti valet legatum rei alienæ *l. cum servus 39. §. Const. ff. de legat. 1.*, ità stipulationem super re aliena subsistere posse nil prohi-
35 bet; solumque tali casu, si vel sinè causâ, vel ex causâ injustâ stipulatio interposita sit, quamvis
36 ex eâ nascatur actio, inefficax tamen reddi potest, oppositâ doli mali exceptione, *l. 2. §. 3. ubi gloss., & Bartol. ff. de dol. mal. l. si quis 36. ff. de verb. oblig.*, *Vinn. in exposit. hujus tit. instit. de verb. oblig. num. 5.*, *Gomez var. resol. 11. n. 3. tom. 2.*

Difficultas verò cessat in hypothesi ex facto, quia reverà nulla Patris stipulatio prò istiusmodi lucro interposita videtur, cum illud soli filiæ
37 promissum fuerit, ut in *cap. 7.*, & stipulatio vel pactum non trahitur ad personam non expressam *l. si unus §. Ante omnia ff. de pact.*, *& l. si pro dote C. de dot. promiss.*, *Bald. novell. de dot. par. 6. privil. 37. sub num. 4.*

Frustraque stipulatio desumitur ex eo, quod
38 Pater se obligaverit prò observantia omnium in capitulis contentorum: etenim obligatio hujusmodi intelligi debet, singula singulis congruè referendo, ita quidem, ut unusquisque obligatus censeatur ad ea dumtaxat, quæ ex parte sua promisit, non quæ ab alio stipulata fuerunt, prout ipsimet Contrahentes pluries protestati fuerunt in Instrumento dotali, & habetur ex *Text. in l. quoties C. famil. ercifcun.*, *& l. si idem §. final. ff. de jurisd.*, *Rot. cor. Cerr. decis. 34. nu. 2.*, *in Viterbien. pecuniaria 7. Febr. 1715. §. Tum & magis cor. Rm̃o Scotto*, *& optimè in Firmana immissionis 9. Decembris 1712. §. Quibus ità* ibi = *Nil penitus officit, quod in fine illius prò omnium observantia Emilia unà cum Viro, & filiis in solidum, & in forma Cameræ se obligaverit, quia talis obligatio est famulatoria ad præcedentem stipulationem, sivè obligationem, quam confirmat quidem, sed non ampliat ad ea, quæ superiùs in instrumento a Muliere promissa non fuerunt* = *coram Rm̃o Aldrovando.*

Et hinc cessat etiam id, quod dicitur de con-
cessione hujusmodi lucrorum impersonaliter fa- 39
cta, quia, si verba impersonalia referantur ad
personam stipulatoris, hæc fuit filia, & non Pa- 40
ter, ut liquet, ex *cap. 7.*, & probatur ex *Text. in l. stipulatio ista §. Si quis ita, & l. si ità stipulatus 126. §. Grisogonus vers. sequens stipulatio ff. de verb. oblig.*, *Bald. novell. de dot. part. 6. privil. 30.*, *& seq.*, ubi, quod, etiamsi Pater impersonaliter
stipulatus esset, adhuc favore dotis persona mu- 41
lieris, & filiæ subintelligitur, & actio ex stipulatu communis est etiam ei; cum autem actio
est communis, oportet, Patrem probare, filiam 42
scire, vel de rato cavere *l. 2. in fin. ff. solut. Matrimon.*, *Campeg. de dot. part. 3. quæst. 144. erga finem.*

Jurium Dotalium.

Dotale instrumentum Italico idiomate cum Viro Italo stipulatum si quoad Mulieris dotem, ejusque Bona pactum contineat in hæc verba conceptum = *resteranno, ed apparterranno ad essi figliuoli come Beni proprj Materni* = eadem dos, ac Bona, juxta eorum verborum intelligentiam desumendam ex Legibus, & consuetudinibus in domicilio Viri, sicque in Italia vigentibus, censeri debent ad filios uti filios, non uti Matris heredes esse deferenda. Verba autem prædicta = *resteranno*, ed *apparterranno* =, nec non dictio illa = *come* =, atque altera = *proprj* = quid secundùm ejusmodi intelligentiam, ac etiam de jure valcant importare?

VOTUM XLV.

1 *Dos Matri cum eo pacto constituta, ut ad filios post ejus obitum pertineat, iis non contemplatis uti Matris heredibus ex propria persona debet adquiri*, & num. 8.

2 *Contrahentes non dicuntur nominatis in contractu tamquam heredibus consuluisse, nisi hereditariam expresserint qualitatem*, & num. 17.

3 *Contrahentes si nominatis in contractu, tamquam heredibus consuluerunt, dispositio locum habet in alio etiam non nominato, qui heres postmodum existat*, & num. 34., & 48.

4 Filii, & heredis *mentio ubi facta est, non sufficit, quem esse filium, nisi heres etiam sit.*

5 Heredis *nomen prævalet nomini* filiorum, *& ratio* num. 6.

7 Heredis, *vel* filiorum *nomen suam ex juris auctoritate significationem recipit.*

9 *De dote ad filios ex pacto perventura, Mulier in eorum præjudicium nequit disponere.*

10 *Procedit etiam quoad extraneos, cum pro eis pactum sit.*

11 *Verbum* = remanere =, *ubi de Bonis agitur ad quempiam deferendis, significat, ea apud ipsum persistere, continuare, & perseverare debere.*

12 *Idem de verbo* pertinere.

13 *Verbum* = restare = *convertitur cum verbo* = remanere =,

14 *Ver-*

14 Verbum=appartenere=latinè vertitur= pertinere =, & spectare =
15 Pactorum dotalium verba intelligenda sunt in illa significatione, quam apud nos habent.
16 Verba semper in sensu illius idiomatis, quo sunt expressa, debent intelligi.
18 Verba=remanere, & pertinere=quoad maternam dotem filiis deferendam adhibita in contractu connubiali, significant, jus ad illam filiis competere uti filiis, non uti Matris heredibus.
19 Et Matrem prohiberi in eorum præjudicium de dote ejusmodi disponere, & nu. 20., & 21.
20 Dos ex consuetudine, vel statuto disponente per verba=remaneat=, vel=pertineat=, aut similia, ad filios uti filios defertur, non uti heredes Matris, & num. 21., & 22.
23 A statuto ad pactum, & viceversà valet argumentum.
24 Statutum dicitur esse quoddam latum pactum.
25 Verba quo sensu accipi debeant, solet ex adjuncto intelligi, & num. 42.
26 Dotalia Bona si ad filios ex pacto deferenda sint= come Beni proprj materni=, iidem videntur non posse ad ea succedere uti filii, sed tamquam Matris heredes.
27 Dotalia Bona quum ad filios uti filios, ex verbis=resteranno=, ed=apparterranno=, debeant deferri, alia subjuncta verba = come Beni proprj materni= non efficiunt, ex titulo Matris hereditario deferenda esse.
28 Verba hæc nil aliud demonstrare censentur, quàm ejusmodi Bonorum derivationem, scilicet a Matre.
Quæ demonstratio derivationis non excludit jus filiis, uti filiis adquisitum num. 30.
29 Dictio=come=subjuncta habens hæc alia verba= Beni proprj materni=, Bona ipsa ostendit esse a Matre derivantia.
30 Idem de dictione illa= proprj=, & num. 31.
Et ratio num. 32.
32 Dos proprium dicitur Matris patrimonium.
33 Contrahentes ex designata dumtaxat Bonorum recipiam destinatorum origine, ac derivatione non censentur ei tamquam heredi consulere voluisse, nisi id expresserint, & n. 34.
35 Dotis contractus id suapte naturà peculiare habet, ut judicandus sit juxta leges, & consuetudines vigentes non in loco, ubi fuit celebratus, sed ubi extat Viri domicilium, & num. 39.
Regula hæc est receptissima, ibid.
Diciturque non ipsa jus constituens, sed ex jure constituta ibid.
36 Matrimonium ex sui natura efficit, ut ibi ex destinatione Mulieris contractum videatur, ubi Viri est domicilium, & num. 38.
37 Contractus uno in loco reverà factus non repugnat, quod alibi videatur initus.
40 Matrimonio extra Patriam inito a Muliere, hæc juri municipali, nec non consuetudini ejus Patriæ censetur renunciasse.
41 Præsertim, si ejusmodi renunciationem ipsemet præseferat contextus dotalis instrumenti, & num. 42., 43., 44.
42 Dotalis Instrumenti Italico idiomate stipulati verba in eo sensu a Contrahentibus accepta reputantur, quem in tali habent idiomate.
Iique præsumuntur Italiæ moribus, ac legibus sese accomodare voluisse ibid., & nu. 61.
43 Ubi præsertim ad peculiares leges, & consuetudines loci Mulieris relationem non habuerint, & num. 60.
44 Instrumenti verba = resteranno, ed apparteranno=, adjecta in duabus Instrumenti partibus, censentur in utrisque eodem sensu adhibita.
46 Dispositionis una pars alteram declarat.
47 In dotali Instrumento Mulier quoad Virum, filiosque iisdem usa verbis, non censetur, Virum melioris conditionis, quàm filios, esse voluisse.
49 Filiorum favore benignior semper interpretatio sumenda est.
50 Statuto vigenti in Patria, & domicilio Viri Contrahentes præsumuntur sese conformare voluisse in contractu connubiali.
Nisi de contrario constet eorum voluntate, ibid.
51 Statutum, vel consuetudo loci Viri formam dotali contractui dare censentur, & num. 62.
52 Dotalia pacta in dubio interpretari debent juxta statutum, & consuetudinem loci Viri.
53 Ex pacto = resteranno, ed apparteranno ad essi figliuoli; come Beni proprj materni=, si dotalia Bona censerentur ad filios deferenda non uti filios, sed uti Matris heredes, idem pactum superfluum non remaneret.
Et quomodo? num. 54. & 55.
56 Dos, & Bona materna, si Mater intestata decesserit, pertinent ad filios, pacto etiam deficiente.
57 Pactum, quod dos, Bonaque materna ad filios pertinere debeant, superfluum, & inutile non debet esse.
58 Atque ita intelligendum est, ut ea ad filios pertineant uti filios, non tamquam heredes Matris.
59 Procedit, etiamsi ejusmodi interpretatione esset a proprio verborum sensu recedendum.
63 Verba connubialis contractus in eo sensu accipienda sunt, quo magis conformia redduntur statuto loci Viri.
64 Mater, juxta municipales locorum Italiæ leges vel non potest omnino, filiis extantibus, de suis Bonis disponere, vel ejus ad id potestas magna ex parte cohibetur.

ETSI responsum examinandum, probandumque mihi propositum, tamquam multà elaboratum doctrinâ, alio sivè rationum, sivè auctoritatum, quibus confirmetur, non egeat adminiculo; veris namque, ac solidis Juris nostri præceptis, & regulis innixum est:

est : ideòque, solà meà subscriptione planè illud approbasse libentissimè declararem : nihilominus obsequens Viro tum dignitate præclaro, tum etiam sapientiâ, & doctrinâ longè præstantissimo, injunctum mihi munus exequar : non quidem nova in eamdem sententiam allaturus argumenta ; id enim jam ex nostris alios Juris Consultiores præstitisse audivi ; sed ut demonstrem, quod, quantum prò temporis, meique muneris, & officii ratione mibi licuit, tractatam in d. responso quæstionem perpendens, ità senserim, vi rationum, & veritatis adductus, non ut Requirenti morem geram.

Cum itaque quæratur, an verba illa, quibus in nuptiali contractu, de quo agitur, constitutum fuit, quod tum dos data Marito in quantitate scutorum triginta millium, tum etiam alia Bona, quæ ad uxorem pervenire aliundè poterant, ad filios ex eo matrimonio nascituros pertinere deberent, id explicando verbis illis = *resteranno, ed apparterranno ad essi figlioli, come Beni proprj materni* = . Cum, inquam, quæratur, an stipulatio conceptione istâ verborum celebrata, efficiat, an filii in hisce Bonis ex propria persona, & uti filii, an verò uti heredes matris succedere debeant nec ne? Profectò, si ageretur de connubiali contractu inito inter Italos, aut Sponsos, in quorum Regione viveretur Jure Civili Romanorum, respondendum videretur favore filiorum, quos nimirum Mater onerare nequivisset Legatis, aut relictis ullis, quippe quæ detrahi non possent ex Bonis vigore istiusmodi contractus post illius mortem pleno jure ad eosdem pertinentibus.

At in nostra hypothesi negotium facessere videbatur, quod versemur in Matrimonio inito inter prænobiles Sponsos, Italum nempè, & exteram Puellam. In hujus autem Patria cum vigeant societates conjugales, dicebatur, stipulationem superiùs relatâ, aut aliâ simili figurà verborum conceptam adhiberi consuevisse, ut illius vigore adeò præservetur filiis legalis, & intestata successio in Bonis Matris, ut Pater, superstite altero ejusdem matrimonii filio, submotus penitus censeatur à portione etiam hereditatis maternæ delatæ filio jam prædefuncto. Quapropter, licèt d. stipulatio inutilis esset prò tollenda conjugali ista societate, ejusque effectibus impediendis ; utpotè quæ cum Sponso extero, minimè subjecto consuetudini, seu legi municipali Sponsæ contrahi minimè poterat, ut etiam, licèt, ut dictum est, excluso Patre in concursu filiorum, his eadem, summoperè profutura esset, prò integrè retinenda legali successione in Bonis maternis ; nihilominùs tamen usque adeò Matri noxia, & præjudicialis reputari non debeat, ut operetur, quod, ademptâ eidem omni penitùs facultate disponendi in casu etiam, quo illa testamentum conderet, filii uti filii, & ex jure, & persona propria, non autem tamquam heredes matris ejus hereditatem, & Bona capientes, repudiare possint onera in materno testamento ipsis imposita, nisi in hoc peculiari nostro casu probetur, superiùs relata verba, juxta ipsorum germanam, ac legalem significationem, quam suâptè naturâ habent apud Italos, usurpari consuevisse, ut filii tamquam filii, & non tamquam heredes Matri succedere valeant.

Cum itaque Causæ hujus momentum vertatur in assequenda vera d. clausulæ, & verborum intelligentia ; facilè demonstrari posse arbitror, quod eadem apud nos adhibita censeri debeant, ad filiorum vocationem jure proprio à matre factam designandam : ità quidem suadente illorum significatione, desumptâ tum ex auctoritate Juris communis, magis verò municipalis, quod viget in Patria Sponsi, tum ex proprietate, & usu verborum apud nos recepto, tum denique ex natura ipsa actus, & contractus, qui celebrabatur.

Rem autem ordientes à prima nostri assumpti parte : in d. responso supponi videtur, quod, si propria dd. verborum significatio accipienda esset ex Romani, quo vivimus, Juris auctoritate, eadem certè, nonnisi favore filiorum intelligenda forent : quod nempè iidem uti filii, & jure proprio, non autem uti matris heredes vocati censerentur. Et optimà sanè, prævalidàque ratione : quia nimirum in superiùs relato nuptialium pactorum loco dictum minimè fuit, quod Bona in dotem data, aut ad Sponsam perventura = *resteranno, ed apparteranno ad essi figlioli eredi della madre* = vel = *come Beni erditarj della Madre* = aut alia similia adhibita non fuerunt verba, & clausulæ, quæ ad istiusmodi hereditarium titulum referri possent : quo sanè titulo, aut cum qualitate stipulationem conceptam fuisse oportebat, ut Bona materna, filiis tamquam matris heredibus quæsita dicenda essent, ex notabili sententia Papiniani relata in 1
leg. tale pactum 40. §. final. ff. de pact., ubi loquitur his verbis = *Pater, qui dotem promisit, pactus est, ut post mortem suam in matrimonio sinè Liberis, defunctâ filiâ, portio dotis apud heredem suum fratrem remaneret. Ea conventio Liberis à Socero posteà susceptis, & heredibus testamento relictis per exceptionem doli proderit : cùm inter Contrahentes id actum sit, ut heredibus consulatur* = quam sententiam benè explicat *Cuiac. tom.1. oper. post. in lib. 1. respons. Papin. fol. 12. lit. B.* dicens = *At Papinianus eleganter respondet, Liberos, petente Genero, dotem ex stipulatione, per exceptionem pacti, sivè doli mali, quæ semper subsidio exceptioni pacti, partem dimidiam dotis retinere posse, quia Pater fratri pactus est, non tamquam fratri, alioquin inutile pactum esset, sed tamquam heredi, quia dixit, ut remaneret apud heredem suum fratrem, & heredes hodie sunt Liberi, quos Pater præter spem sustulit, non frater* = & ibi etiam *Faber. in pandect. tom.1 fol.*
mibi 231. ad verba illa *per exceptionem doli*, & 2
priùs ibidem docuerunt *Bartol., Bald., Castrens., Angel., Jason.*, aliique communiter docentes, quod, ut Contrahentes Nominatis in contractu, nonnisi tamquam heredibus, consuluisse dicantur, requiratur, quod nominentur cum qualitate hereditaria, ut ità dispositio cum tali quali-

3 litate collata in Nominatum vindicet sibi lo-
cum in persona etiam alterius, quàm Nomina-
ti, in quem transierit ista qualitas, ut benè apud
Castrens. d. §. final. num. 4., quem ibi sequitur
Jason. num. 2.

At non ita sanè in casu nostro concepta legitur
stipulatio, in illa enim simpliciter dispositum re-
peritur, quod dicta Bona = *Resteranno, ed ap-
parteranno ad essi figlioli come Beni proprj mater-
terni* = quamobrem, licèt (ut dd. Juris Inter-
pretum auctoritate edocemur (ubi facta est men-
4 tio filii, & heredis, non sufficiat, quem esse fi-
lium, nisi sit etiam heres, quia nomen appella-
5 tivum *heredis*, prævalet nomini *filiorum*, cum
primum demonstret, cui Contrahentes dispo-
6 sitivè consultum vellent, secundum verò innuat,
in quem stipulationis tempore, destinativè ta-
men dumtaxat, cogitaretur supremum judi-
cium esse conferendum: attamen, cum in su-
periùs relatis verbis nulla facta fuerit mentio ti-
tuli, seu qualitatis hereditariæ, inde sequitur,
quod, si propria illorum significatio sumenda
7 sit ex auctoritate Juris, ut faciendum est ex
*Bartol. in leg. omnes Populi 9. num. 59. ff. de justit.
& jur.*, *Bald. in leg. fin. num. 45. cod. de hered.
instituen.*, *Abb. lib. 2. cons. 2. sub num. 3. antè
med.*, *ex eodem Bartolo loc. citato* dicens, quod =
*propria verbi significatio sumitur ex auctoritate
Juris, ut si in aliqua Juris parte reperiatur illud
vocabulum declaratum* = *Tusch. practic. concl.
lit. V. concl. 91. num. 28.*: ambigi certè nequibit,
quod, dum mater, omissâ prorsùs mentione
heredum, in stipulatione promisit, quod Bona
= *Resteranno, ed apparteranno ad essi figlioli* =
8 heredes tamen minimè nominatos, non heredi-
bus, quorum nullo pacto meminit, sed solis fi-
liis, quos in stipulatione expressè vocavit, con-
suluisse censenda sit: propterea que Bona adeo
illis destinata, & applicata intelligenda erunt,
9 ut nullâ contrariâ dispositione auferri eisdem
possint, ad *Text. in leg. Cum Maritus 29. §. fin. ff.
de pact. dotal.*, *Cagnol. in leg. final. num. 100. eod.
de pact.*, *Mandell. Alb. cons. 50. num. 1.*, *Roland.
à Valle de lucr. dot. quæst. 82. num. 8.*, *Osasch.
decis. Pedemont. 20. num. 6.*, *Sac. Rot. coram
Millin. decis. 177. n. 5.*, *post Torr. de pact. futur.
success. decis. 12. num. 2.*, *& decis. 223. num. 5.*,
*& tradit Borgia ad Fabr. investig. Jur. civil. lib.
13. cap. 3. num. 8.* sic loquens = *Etsi aliàs mulier
possit de dotibus suis disponere, attamen, si ob pa-
ctum, ut hìc, fuerint dotes ad alium perventuræ,
non poterit, obstante pacto, & conventione* = *&
cap. 4. num. 3.*. Cujus sanè destinationis, sivè ap-
10 plicationis vis si tanta est, ut prosit cuicum-
que, tametsi Extraneo, quantò magis juvabit
filios, quorum causa, & favor in hisce stipula-
tionibus tantò potior est? ad quos cum Bona,
de quibus agitur, ex pacto expresso post obitum
matris perventura dicantur: nullâ idcirco ra-
tione de eis disponere, aut gravamen ullum fi-
liis super eisdem imponere illa potuit.

Ut autem clariùs adhuc id elucescat, non
pigebit singillatim expendere verba, quibus sti-
pulatio concepta legitur: perspicuum enim in-
dè fiet, eadem adhibita fuisse ad significandum,
Bona omninò perventura, & spectatura fore ad
filios, ad quos, omissâ prorsus mentione he-
redum, dicta verba relata, & quorum respe-
ctu prolata fuerunt, ut de verbo *remanere*, quod
nimirum significet, Bona relinquenda esse, ea- 11
demque persistere, continuare, & perseverare
debere apud eos, penes quos Contrahentes illa
remanere voluerunt, est *Text. in dicta leg. tale
pactum 40. §. fin. ff. de pact.*, & tradunt *Doctores
allegati in §. Rem autem ordientes*, quibus addo
*Rebuff. de verbor. signif. ad leg. 67. fol. mihi 459.
in verb manere, permanere, & remanere*. Et de 12
verbo *pertinere* est alter *Text. in leg. verbum il-
lud 181. ff. de verbor. significat.*, ubi pariter
Rebuff. fol. mihi 821., & seqq., *Cujac. oper po-
sthum. tom. 4. part. 2. fol. 660. lit. E.*, *& latiùs apud
Brisson. Calvin.*, aliosque omnes, qui *Juris Lexi-
con* conscripserunt. Quamobrem similia verba si
significant, rem dominio nostro esse subjectam,
vel iis quoque rebus petendis apta sunt, quæ do-
minii nostri sint, aut illis etiam, quæ jure aliquo,
aut justâ actione nobis debentur, quamvis non-
dum sint nostri dominii; inde fit, quod, si ex pa-
cto, & lege constituta in tabulis nuptialibus, dicta
Bona *remanere*, & *permanere* debebant ad filios,
eadem nulli amplius contrariæ dispositioni ob-
noxia esse valeant, ut jam jam dicetur; & præ-
validè confirmabimus, dum eadem verba ad
mentem Juris municipalis suis locis expende-
mus.

Significationi similium verborum sumptæ ex
auctoritate Juris consonat etiam (ut proposui-
mus in altera nostri assumpti parte) illa, quam
habent Italico idiomate reddita: verbum enim
restare convertitur cum verbo *remanere*, ut in
nostro *Vocabulario degl' Accademici della Crusca* 13
in verb. = RESTARE =, e RIMANERE =, & apud
Passeratium pariter *in verb.* = REMANEO =, & =
RESTO =; & verbum = APPARTENERE = latinè 14
vertitur = PERTINERE, & SPECTARE, ut ex
eodem *Vocabulario in verb.* = APPARTENERE =, &
ex *Passeratio in verb.* = PERTINEO =. Quapropter,
si in ejuscemodi pactis dotalibus verba intelli-
genda sunt in illa significatione, quam apud 15
nos habent, ut admonet *Card. de Luca de fidei-
commiss. disc. 42.*, regulare siquidem est, verba,
semper prolata censeri, atque intelligenda esse
in sensu illo, quem habent in ea Regione, in 16
cujus idiomate sunt expressa, idem *Card. de Lu-
ca de fideicommiss. disc. 34. num. 12.*, *Rota coram
Card. Celso decis. 229., & decis. 257. utrobique
num. 2., & seqq., & num. 10. & seqq*, *ac decis.
266. num. 8.*, *in Romana Primogenituræ de Sal-
viatis super Jocalibus, & Tabulis pictis 28. Junii
1706. §. 10. coram bon. mem. Molines*, *& in Ca-
vallicen. Immissionis 21. Junii 1720. § Nec alter-
nativa coram R.P.D. Rovault de Gamaches*; di-
cendum sanè erit, quod, dum Contrahentes,
omissis heredibus, caverunt, quod Bona = *re-* 17
steranno, ed apparteranno ad essi figliuoli = id sanè
egerint, ut filiis, non autem, ut heredibus con-
suluerent.

Rectè igitur nostri sequentes intelligentiam,
quam

quam similia verba habent, tum ex juris inter-
pretatione, tum ex propria significatione; cen-
sent, eadem, quum adhibentur in contractibus
18 connubialibus, significare jus illud præcipuum
filiis competens uti filiis, non autem tamquam
19 heredibus, ideoque prohiberi Matrem, ne in
earum præjudicium de Bonis disponere possit, ut
de ejuscemodi pacto concepto per verbum = re-
20 maneat =, innuunt Doctores allegati in §. Rem
autem ordientes, & benè etiam Marta de success.
legal. part. 1. quæst. 4. art. 1., ubi, quod consue-
tudo Martini deferat dotem filiis uti filiis, non
uti heredibus, quia loquitur per verbum = rema-
neat =. Et de verb. = pertineat = Ruin. cons. 8. n. 1.
21 in fin. & num. 6., & meliùs cons. 132. num. 8., &
seqq. lib. 2. ibi = nam ex quo statutum vult, quod
dos pertineat ad filios Uxore decedente in Matri-
monio, defertur dos filiis ex dispositione statuti
tamquam filiis, & non tamquam heredibus ex te-
stamento, vel ab intestato. Et de aliis similibus
22 verbis Alexand. cons. 150. lib. 2., Mandell. Alba
cons. 50. num. 1., & seqq., Surd. cons. 81. nu. 13.,
& 21. vers. finem, Roland. de lucr. dot quæst. 52.
num. 4. & seqq., Merlin. de legitim. lib. 3. tit. 1.
quæst. 24. num. 17. in princ., Osasch. decis. 20. nu.
6., Thesaur. dec. 106. in princ., qui etsi loquan-
tur de statuto, rectè tamen locum sibi vindicant
in casu nostro; quia à statuto ad pactum, & vi-
23 ceversà valet argumentum Bald cons. 289. pro-
pè fin. vers. sed statuto lib. 2., Ruin. cons. 109. nu.
19. lib. 4., Mandell. Alba cons. 50. num. 1. in fin.,
Menoch. cons. 335. num. 34., Gratian. discept. 348.
num. 28., Mastrill. decis. 246. num. 99. Vivu. dec.
255. num. 8. lib. 2., Rota coram Ludovis. dec. 204.
num. 23. Statutum enim dicitur esse quoddam
24 tacitum pactum, argumento legis. Item quia ff.
de pact. leg. nam nec ex prætorio ff. de reg. jur., leg.
non impossibile Cod. de Decret. Decurion. lib. 10.,
Capra cons. 74. num. 10., Rota in Romana dotis,
& testamenti 12. Januarii 1714. §. Ceterum co-
ram Cerro.

Et quamvis verba quo sensu accipienda sint,
persæpè ex adjuncto intelligi soleat, ut apud
25 Thabor. axiom. jur. lib. 19. cap. 9. axiom. 1. frustrà
tamen in casu nostro contenderetur, quod filii
in Bonis maternis succedere deberent, non qui-
dem tamquam filii, & ex propria persona, sed
tamquam Matris heredes, eò quod in sæpiùs
memorato pacto dictum fuerit, Bona perventu-
ra, & spectatura quidem esse ad filios, sed tam-
quam Bona materna = resteranno, ed apparte-
ranno ad essi figliuoli, come Beni proprj materni =
26 quasi Contrahentes his postremis verbis innuis-
se voluerint, quod filii in eisdem Bonis, non
nisi uti Matris heredes successuri essent. Intel-
ligentia namque isthæc nedum aberrat à pro-
pria, & legali significatione verborum, verùm
etiam consentanea minimè est menti Contra-
hentium, & naturæ actus, qui gerebatur.

Aberrare sanè videtur à propria, & legali
verborum significatione, quia, ut dictum fuit,
27 ex verbis illis = resteranno, ed apparteranno = ad
mentem juris, & in suo vero sensu intellectis
si resultat necessitas relinquendi Bona filiis; il-
la alia immediatè subjuncta verba = come Beni
proprj materni = efficere minimè possunt, quod
talia Bona eisdem debita dicenda sint, non qui-
dem vigore peculiaris stipulationis, sed jure,
& titulo hereditario deferenda, ad tradita per
Torr. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 38. nu. 133.
vers. nec est facienda: ad quem profectò titulum,
violentâ nimis, & extraneâ prorsùs interpreta-
tione detorquerentur dicta verba = come Beni
proprj materni = quando, inspectâ propriâ eo-
rumdem significatione, adhibita reverâ appa- 28
rent prò demonstranda dumtaxat eorum deriva-
tione, & undè illa perventura essent ad filios,
à matre videlicet, prout in hoc sensu similia
verba accipienda esse constat ex toto titulo Cod.
de Bon. matern., & ibi, præter alios, notant
Doctores collecti per Giurb. ad consuetud. Messa-
nen. cap. 12. Gloss. 4. ad verbum = a qua provene-
runt = num. 1., & seqq. Quam pariter derivatio-
nem demonstrat dictio illa = come = quia, ut no- 29
tat Rebuff. ad leg. 58. ff. de verb. signific. fol. mihi
418. vers. item Gloss., cum filius materna Bona
vocare possit sua, demonstratio talis derivatio- 30
nis non excludit dominium, & proprietatem,
aut saltem jus prò illis consequendis ex stipu-
latione filiis quæsitum, quod Contrahentes ta-
li dictione exprimere voluisse videntur, ad tra-
dita per Barbos. dict. 403. num. 2., & dict. 439. nu.
10. Ut etiam illud aliud verbum = proprj =, non 31
nisi ad istiusmodi Bonorum derivationem refe-
rendum est, quia nempè proveniebant à Ma-
tre, cujus proprium patrimonium dos diceba- 32
tur per Text. in leg. 3. §. Sed utrum in fin. ff. de
minor., & jure proprio ad illam pertinebant leg.
Pater filiam 14. ff. ad leg. falcid.

Nemo autem non videt, quod, etsi dicta Bona
tamquam proprium patrimonium pertinerent
ad Matrem, dum viveret, & ex stipulatione
facta in contractu dotali post illius obitum ad fi-
lios perventura essent; nihilominus tamen,
non indè sequitur, quod ad eosdem, nonnisi
tamquam Matris heredes pertinere deberent:
ut enim ex simili stipulatione inferri posset,
quod tale pactum consisteret in persona here- 33
dis, non in persona filii, satis non erat designas-
se derivationem Bonorum, sed demonstrare
oportebat, Contrahentes filiis in contractu no-
minatis consulere voluisse uti heredibus, juxtà
Papiniani sententiam relatam in §. Rem autem
ordientes, atque uberrimè explicatam à Cuja-
cio, cujus verba repetere, fusiùsque hìc reas-
sumere abs re non erit: ità autem ille loquitur =
ergò liberis danda est retentio partis dimidiæ: quia
in paciscendo fratris appellatio demonstrabat tan-
tùm, quem sibi heredem destinaret eo tempore,
quo desperabat se habiturum liberos: fratris ap-
pellatio demonstrabat, in quem esset collaturus
supremum judicium suum. At heredis appellatio
demonstrabat, cui consultum vellet. Summa igi-
tur sententiæ hæc est: pactum fratri ut heredi,
quem scilicet animo destinarat facere heredem, nec-
dum faciebat heredem, prodesse cuicumque alii
heredi, si frater heres non fuerit: tantùm filio, 34
quem posteà suscepit, sed etiam extraneo, quem
posteà,

posteà, pœnitentia ductus, fecit heredem, nullo suscepto filio. Hæc est mens Papiniani, undè malè ex hoc §. colligunt Interpretes, donationem, quam arbus contulit in extraneam, revocari posteà, adnascentibus liberis, quæ est sententia legis si unquam Cod. de revoc. donationibus, non hujus §. ultimi, quia in specie, ejus nulla fit revocatio: sed pactum fratri, ut heredi consistit in persona cujuscumque heredis, non in persona fratris, qui non extitit heres; ergò & in persona heredis extranei, nedum in persona filii heredis instituti =
Si igitur verba illa = *come Beni proprj materni* = ut sensui patet, veluti designantia solam originem, & derivationem Bonorum, adhibita dici nequeunt, ut demonstraretur qualitas, titulus videlicet hereditarius, sub qua filiis in contractu nominatis Mater consulere destinaverat: iidem propterea vocati dici minimè poterunt tamquam Matris heredes, sed contemplati tamquam filii venientes ex propria persona: præsertim verò, ità efflagitante naturâ actus, qui celebrabatur.

Nam, si, ut in superioribus locis satis probatum esse reor, inspectâ significatione, quam verba illa = *resteranno, e apparteranno a detti figliuoli* = accipiunt tum ex juris Romanorum auctoritate, tum ex eorum proprietate, & usu in Italia vigente, nullo pacto referri possunt ad
35 titulum hereditarium, sed intelligenda omninò sunt de jure illo, quod ex stipulatione veluti præcipuum, & ex propria persona in dote, aliisque Bonis Matris quæsitum filiis dicendum esset, talis interpretatio sequenda omninò est in casu nostro, tametsi agatur de contractu celebrato extra Italiam, in Regione nempè minimè agnoscente Jus Romanorum, & in qua prætereà dicta verba habere dicerentur aliam propriam significationem à nostra diversam; contractus namque dotis ad differentiam aliorum contractuum id suàpte naturà peculiare habet, ut non locus, ubi contractus celebratur, quod plerumque fit in domicilio ipsius Uxoris, sed spectare oporteat personam Mariti, ejusque domicilium, ad quod illa, ità exigentibus connubialibus legibus, migratura est, juxtà dispositionem famigerati *Textus in leg. exigere 65. ff. de judic. ubi Bartol., Cujac. ad dictam legem in tit. 2. lib. 5. ff. tom. 4. oper. posth. part. 1. fol. 171. lit. E., & fol. seq.*, & communiter Doctores, *Bald. in leg. final. ff. si non a comp. judic., Faber. in pandect. tom. 2. part. 1. ad dict. leg. exigere fol. mihi 79. §. Ratio decidendi, Abb., & Butr. in Capit. 1. de Sponsal., Gulielm. de Benedictis in Cap. Raynutius de testam. verb. & Uxorem nomine Adelasiam num. 223., Burgund. ad consuetud. Flandr. tract. 2. num. 12., Christin. decis. Belgie. 78. num. 2., & 3. vol. 4., Card. Mantic. de tacit. lib. 3. tit. 14. num. 10., Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 17. quæst. 7. num. 71., & seqq. & nu. 78., Thesaur. decis. 106. num. 3., & alii apud Rub. singul. tom. 2. part. 6. observ. 2. §. 3.*

Quæ verissima, ac receptissima juris regula, utpotè non ipsa jus constituens, sed ex jure, quod prius ipsâ est, constituta *leg. 1. ff. de regul. jur., ubi Gloss., & Bartol. Thob. Paurmeister. de Jurisdict. lib. 1. cap. 6. num. 16. in fin., & num. 17., Thabor. axiom. jur. lib. 16. cap. 30. axiom.*
4., sumpta est ex conditione, & peculiari natura 36
Matrimonii, quæ efficit, ut ex Mulieris quoque voto, & destinatione, ibi contractum fuisse videatur, ubi Vir habet domicilium, ipsi quoque commune, ac perpetuum futurum. Immò verò si in jure nostro novum non est, ut in
uno loco reverâ contractum sit, & in alio tamen 37
contractum fuisse videatur ad *Text. in leg. contraxisse 21. ff. de oblig. & action., & leg. heres absens 19. §. ultim. ff. de Judic, ubi Faber. in fin. ad pandect. tom. 2. part. 1. fol. mihi 33.*, potiori certè ratione ob ejus peculiarem naturam id locum obtinebit in contractu Matrimonii, optimè
Faber. ad Text. in dict. leg. exigere dict. tom. 2. part. 38
1. fol. mihi 79. §. Ratio decidendi, ubi versus finem ità loquitur = *nam nec aliâ ratione puto inspici locum domicilii, quod Maritus tempore contractus habuit, quàm quia, ut jam dixi, in eo ipso loco, & contractum fuisse Matrimonium, & dotale Instrumentum conscriptum esse videatur; illud planè singulare est ob naturam, & conditionem Matrimonii, ut videatur contraxisse Mulier in domicilio Mariti, quamvis nec solutionem dotis, nec tale aliud quidquam in id domicilium contulerit: nempè, quia plus facit, quæ vitam ipsam, omnesque & suas spes, & liberorum, quos ex Matrimonio sperat, in Maritum, maritique domicilium, ubicumque tandem futurum sit, confert* = *Burgund. ad consuetud. Flandr. dict. tract. 2. num. 12., aliique superiùs allegati.*

Cum igitur contractus, de quo res est, eodem jure, quo contractus celebratus in Italia,
ubi Vir domicilium habet, censendus sit, mi- 39
rum profectò non est, quod juxtà leges, & consuetudines in Italia vigentes judicandus videatur, *Dec. in leg. semper in stipulationibus num. 12. ff. de reg. jur., Alexand. cons. 37. num. 7., & 9. lib. 2., & cons. 9. num. 1. & seq., ibique Adden. lib. 5., & cons. 8. nu. 4. lib. 6., Mascard. ad statut. conclus. 7. num. 3., Afflict. decis. 226. nu. 2., Censal. decis. Lucen. 9. num. 13., & decis. 15. num. 81., Rota coram Card. Cavaleria decis. 555. per tot., in rec. decis. 102. num. 5. part. 8., & decis. 39. num. 24. part. 18.* Quapropter, quemadmodum, si contractus reverâ celebratus fuisset in Italia, Contrahentes superiùs relatis verbis consuluisse dicerentur filiis, non heredibus, ut superiùs dictum est, ità quoque eisdem uti filiis prospexisse censeri debent, tametsi contractus perfectus fuerit extrà Italiam, quinimò in Patria Uxoris, ubi verba illa diversimodè accipiuntur, quippè renunciatum videtur consuetudini,
seù municipali Juri Patriæ mulieris, à quibus 40
veluti quâdam tacitâ conventione illa abscessisse præsumitur, sese submittendo legibus vigentibus in Patria Viri, *ad Gloss. in leg. cum furiosus 39. ff. de Judic., & ibi Cujac. in lib. 3. quæstion. Papinian. oper. posth. tom. 1. col. 73. lit. D., Capyc. Galeot. contr. 30. num. 59., & seqq. lib. 2.,*

Capyc. latr. decis.98. num.3. lib.1., *Rota in Romana dotis, seù testamenti* 12. *Januarii* 1714. *§. Ceterum coram Cerro*.

At, quod magis est, non ex sola, ac mera
41 legis præsumptione, sed ex toto connubialis
contractus contextu, mulier Patriis legibus renunciasse
censenda est in casu nostro: omisso
42 enim, quod ille italico idiomate stipulatus legitur,
ex quo argui benè posset, quod Contrahentes
accipiendo verba in ea significatione,
quam habent in suo idiomate, Italiæ moribus,
& legibus sese accommodare voluerint, præser-
43 tim verò, quia nulla mentio facta, aut habita
fuit relatio ad peculiarem consuetudinem Patriæ
mulieris, ex quo *Rota in dicta Romana dotis,
seù testamenti loco mox citato* elicit præsumptam
renunciationem beneficio similis consuetudinis,
magis profectò urget animadversio
44 illa, quod nimirum ea verba = *resteranno*, *ed
apparteranno* =, quibus usi in stipulatione, seù
vocatione facta favore filiorum, adhibita etiam
fuerunt in conventione vicissitudinarii lucri
dotalis inter Sponsos inita, quod Viro ità deferendum
esse constitutum fuit, ut sivè Uxor intestata,
sivè testata decessisset, de eo disponere
nullo pacto posset in præjudicium Viri, ut similem,
ac promiscuum usum verborum expendendo,
latè ad rem nostram probat *Roland. a
Valle de lucr. dot. quæst.82. per tot.* In eadem
itaque significatione, qua in delatione lucri do-
45 talis, hæc metipsa verba = *restare*, & *appartenere*
adhibita censenda erunt in illa alia Instrumenti
parte, quâ disponitur, quod post obitum
Uxoris dos *remaneat*, & *pertineat* ad filios,
ut, præter *Rolandum*, sic arguit *Mandell. Alb.
cons.50. num.3. & seqq.*, similique pariter argumento
respectu verbi = *pertineat* = utitur *Ruin.
cons.132.nu.8.& seq. & nu.11. lib.2.*, idque confirmatur
generali illâ regulâ, quâ edocemur,
46 unam dispositionis partem ex alia justam, &
bonam interpretationem accipere, ut in casu
omninò simili rectè argumentatur *Torr. de pact.
futur. successſ. lib.2. cap. 38. num. 134. & seqq.*

Cui interpretationi eò libentiùs inhærendum
est in nostro casu, ne alioquin sequatur,
quod mulier licèt usa eàdem formulâ, & figurâ
47 verborum, eis tamen voluerit meliorem conditionem
facere Viro in lucro dotis, quàm filiis
in universa dote, quippè ille liberam, & ab omni
onere immunem portionem suam consequeretur,
hi verò, tametsi vocati eisdem verbis,
subire tenerentur quæcumque onera ipsis à
Matre imposita, quod absonum esse considerant
Ruin. dicto cons.132. num.9. lib.2., & *Card.
de Luc. de dot. disc.108. sub num. 10. §. Ponderabam*.
At longè quidem magis absona censenda
esset interpretatio illa, quâ intelligeretur, in
stipulatione pactum fuisse filiis non uti filiis,
sed uti heredibus, quos scilicet tunc Mater animo
destinarat facere heredes, necdum tamen
faciebat heredes: ità enim stipulatio prodesse
potuisset cuicumque alii heredi etiam extraneo,
48 si filii heredes non fuissent: pactum namque factum
filiis uti heredibus consisteret in persona
cujuscumque heredis, non in persona filiorum,
qui non extiterunt heredes, ut explicat *Cujacius*
verbis alibi exscriptis, id autem cum repugnet
naturali charitati, quâ Parentes in similibus
contractibus filiis prospexisse præsumuntur:
juris propterea ratio præcipit, ut eorum favore
benignior semper interpretatio sumenda sit, 49
ad notas regulas, quibus in similibus Cautis utimur.

Quamquàm verò ità sentiendum videretur in
casu etiam, quo Causa, de qua agitur, decidenda
esset ex Juris communis censura, quantò
sanè potiori jure, huic sententiæ inhærendum
erit in casu nostro, in quo, in Patria, & domicilio
Viri, adest statutum prohibens Uxori, sivè
inter vivos, sivè per ultimam voluntatem
disponere de dote in præjudicium filiorum: cui 50
quidem statuto semper Contrahentes se conformare
voluisse censentur, quoties de contraria
ipsorum voluntate non constat *Bald. in dicta leg.
exigere in fine vers. sed tunc quæro ff. de Judic.*,
Alexand. cons.100. num.8., & seqq. lib.3., *Burgund. ad consuetud. Flandr. tract.2. num.15.*, *Cardin. Mantic. de tacit. lib.3. tit.14. nu.8., & seqq.*,
*Antonell. de loc. leg. lib.2. cap.17. quæst.7. nu.72.
& 77.*, *Christin. dec. Belgic. vol.4. dec.79. n.2.*, *Rot.
in rec. decis.355. ex num.5. ad fin. part. 5. tom. 1.*
Quapropter, cum contractui dotis, de quo agitur,
nullum adpositum legatur pactum dissonans
legi municipali vigenti in Patria Viri,
idem juxtà illam interpretandus est: quippè
Contrahentes diversimodè non paciscendo, contractum
tali legi subjecisse præsumuntur. Et
sanè, sicuti, cum deficiunt pacta dotalia, re- 51
currendum est ad statutum, & consuetudinem
loci Mariti, quæ formam contractui dare censentur
*Christin. decis. Belgic. vol.4. decis.78. num.
2. & seqq.*, ità etiam si pacta dotalia dubia sint, 52
& ambigua, juxtà idem statutum, & consuetudinem
interpretanda erunt *Bartol. in leg. ut jurisjurandi
§. Si liberi vers. sed isto casu ff. de oper.
libertor.*, & *in leg. heredes mei §. Cum ità ff. ad
Trebell.*, *Bertacchin. in repertor. part. 5. lit. V.
pag. mihi 296. col. 1.*, *Burgund. ad consuetud.
Flandr. tract.2. num.13.*, *Christin. decis. Belgic.
vol.4. decis.79. num.2.*

Ex quibus sublata videtur animadversio illa,
quâ dicitur, dictum pactum, etiamsi profutu- 53
rum esset filiis non uti filiis, sed dumtaxat filiis
uti heredibus, superfluum minimè remansu- 54
rum: tum quia eodem intelligebatur, dotem
pervenire, ac pertinere debere ad filios, sivè
mulier ab intestato, sivè decederet, condito te-
stamento, quo dotem filiis relinqueret: tum 55
etiam quia, cum in Patria Uxoris similia verba,
& pactum adhiberi soleant nedum ad effectum
excludendi societatem conjugalem, sed etiam
integrè reservandi filiis successionem hereditariam
in Bonis Matris, excluso penitus Patre,
trahi idcircò non debeant ad illum alium effectum
Matri adeò præjudicialem, adimendi
nempè eidem facultatem disponendi de dote,

bonis-

bonisque suis , subdendo, quod eò certiùs hæc procederent ; quando superiùs relata verba , nec ex jure Romanorum , nec ex communi loquendi usu peculiarem apud nos significationem haberent . Neutra enim hujus discursus pars subsistit.

Cùm enim Jus commune , etiam sinè tali
Contrahentium provisione consuluerit filiis ,
56 ut scilicet materna dos , & Bona , si Mater intestata decesserit , ad illos pertineant , *leg. unic. sub initium Cod. de rei uxor act.*, *& leg. final. Cod. solut. matrimon.* , ut etiam ad eos deferantur ,
57 si illa à Matre eisdem relinquantur , propterea, nè tale pactum superfluum , ac inutile reddatur , sed aliquid operetur , ut præcipitur *in leg. si stipulatus 4. ff. de usur.*, *leg. si quando 109. in princip. ff. de legat. 1.*, *leg. Insulam 6. ff. de præ-*
58 *script.*, *verb. cap. si Papa 10. de privileg. in 6.*, *cum aliis apud Thabor. axiom. Jur. lib. 14. cap. 1. axiom. 2.*, ità sanè intelligendum est , ut dos pertineat ad filios tamquam filios , & non tamquam heredes Matris *Ruin. consl. 132. sub nu. 11. lib. 2.*, inquiens, id locum sibi vindicare, etiamsi
59 hujusmodi interpretatione recedendum esset à significatione illa , quam verba alioquin habent ex Jure .

Cujus idcircò pacti superfluitas , aut incongruentia , certè alioquin resultans ex contraria interpretatione , minimè evitatur , illud referendo ad excludendam conjugalem societatem, vel saltem ad præservandam filiis integram successionem in concursu Patris . Nam,cum superioribus locis demonstraverimus intelligentiam , quam illud habet ex Romanorum Juris auctoritate , atque ex censura legis municipalis , quâ vivitur in Patria Viri , quibus non dissentit significatio , quam verba ex usu loquendi apud nos sortiuntur : frustrà quæritur , quo sen-
60 su illa intelligenda sint , eisdem obtrudendo interpretationem , quam habere possunt in Regione Uxoris , quæ vel penitus ignota Viro esse poterat , vel si eidem nota supponenda esset , juxtà alibi notata , oportuisset , quod expresse Contrahentes declarassent , se in stipulatione Capitulorum nuptialium sequi velle interpretationem , quam verba recipiebant , ex moribus , & significatione , quam habent in Patria Uxoris , ex certa illa Juris regula , quâ alibi probavimus , quod , nisi contrarium perspicuè , & evidenter appareat , dotalia pacta intelligenda semper sint ex jure , & consuetudine , quæ servatur in Patria VIri , ad quorum propterea normam si illa intelligenda erant, tantum abest , quod adposita censeri possint ad effectum excludendi peculiarem aliquam consuetudinem vigentem
61 in Patria Uxoris , ut potiùs adhibita præsumi debeant , ut Contrahentes , se conformare voluisse declararent dispositioni legis municipalis , cui Vir subjiciebatur , quæque normam præbe-
62 re debebat contractui , qui gerebatur , in quo propterea locum habere nequibant exteri mores , & consuetudines penitùs ignotæ dicti municipali legi , à qua talis contractus interpretationem recipere debebat , ut alibi notavimus .

Rem itaque perstringendo, aut , juxtà ea , quæ hactenus deduximus , verba illa = *resteranno , ed apparteranno ad essi figliuoli , come Beni proprj materni* = differentia sunt , & ex Romanorum Jure , aut ex usu loquendi habent in Italia propriam , & peculiarem significationem , quâ filii uti filii, non uti heredes Matris invitati censentur , & hoc casu res illorum favore plana sanè videbitur , aut verò eadem verba, utpotè peculiari significatione carentia, indifferentia sunt,& trahi possunt ad significandam etiam vocationem filiorum jure hereditario Matris , & hoc
casu favebit filiis illa alia certa regula, quâ præ- 63
cipitur , verba accipienda esse in eo sensu , quo conformia redduntur dispositioni statuti , cui Vir subjectus est , & à quo connubialis contractus interpretationem recipit , præsertim verò in casu nostro , in quo filiis adjumento est , tum voluntas Contrahentium elicita nedum ex sensu , in quo illos eadem verba adhibuisse , notavimus ; verùm etiam ex eo , quod expresse (ut ex parte aliqua ex adverso etiam admittitur) recedentes à consuetudine, & moribus Patriæ Uxoris in nulla ejusdem parte, ut oportuisset, illam præservare velle declararunt : tum etiam gratia , & favor filiorum , quibus apud
nos frequenter statuta , & leges municipales 64
consuluerunt , extantibus videlicet filiis , vel penitùs Matri adimendo , vel justo modo cohibendo ejusdem potestatem disponendi in illorum præjudicium . Inhærendo itaque responso superiùs memorato , sententiam in illo firmatam veriorem existimo , illique libenter subscribo .

Perusina multiplici .

Multiplici ordinatio pro iis ab Ascendente facta , qui Lauream doctoralem consequantur, etiamsi plures sint , quomodo , & ex quibus conjecturis intelligi debeat de plurium admissione non simultaneè , sed tantùm successivè ? Heres an , & quando gravamen super re sua à Testatore impositura nequeat impugnare ?

VOTUM XLVI.

1 *Vocatio plurium non simultanea , sed successiva censetur , cum de Ascendentis dispositione agitur* , & nu. 3.

2 *Secus est in dispositione Transversalis , vel Extranei .*

4 *Vocatio plurium an simultanea , vel successiva sit , quærendum est ex Disponentis mente .*

5 *Hæc autem satis elicitur ex conjecturis, & ex quibus ?* nu. 6. , ad 19.

6 *Vocatio plurium non simultanea, sed successiva arguitur, si directa ad personas incognitas, ac possibiliter tantùm extituras .*

7 *Procedit sivè in dispositione Ascendentis , sivè etiam extranei* , & num. 8.

9 *Vocatio plurium , qui nonnisi ordine successi-*

vo possint existere, intelligitur de successiva tentium illorum admissione.
10 *Idem, si collatu in tempus remotissimum.*
11 *Vocatio plurium pro honore familiæ ad participationem capitalis ceteroquin exigui, simultanea non intelligitur, sed successiva*, & n.12.
13 *Vocatio simultanea repugnans Disponentis menti rejicienda est.*
14 *Interpretatio ea fugienda est, quâ inutilis reddatur dispositio.*
15 *Vocatio plurium Doctorum, de familia intelligitur simultanea de iis, qui ejusdem gradus, eodemque tempore Doctores existant.*
16 *Non de iis etiam, qui remotiores, vel postea Doctoratum sint adepti.*
17 *Multiplici adepti parte quem privari a postea natis, absurdum est.*
18 *Disponentis voluntas optimè arguitur ex facto heredis.*
19 *Observantia declarativa voluntatis Disponentis ex heredis facto elicita multùm attendenda est.*
20 *Testatur potest, heredi emolumento adaucto, de ipsius re disponere gravamen imponendo.*
21 *Heres gravamen ab ipso acceptatum nequit impugnare.*
Et nec etiam ejus filii, & heredes num.22.
22 *Pater gravamen acceptando, filiis, & heredibus suis præjudicare potest.*
23 *Præsertim, si acceptatio sub pœna erat injuncta.*

Quantitatem scutorum mille Olimpia in donatione omnium bonorum facta Cæsari filio sibi reservaverat ad effectum testandi=*pro honore familiæ*=, sunt verba alterius donationis ab eadem deinde factæ, = *& ad hoc, ut filii tam nati, quàm nascituri ex Domino Cæsare ejus filio, ac suis filiis, Nepotibus, & Descendentibus in infinitum incumbant literis, & perveniant ad gradum Doctoratus, & in eo se condecenter manutenere possint, decrevit devenire ad celebrationem præsentis donationis in hunc modum, & formam, videlicet sponte &c., titulo, & causâ donationis irrevocabilis &c. dedit, donavit &c. filio masculo prædicti Domini Cæsaris, & ejus filiorum, Nepotum, & Descendentium in infinitum, qui realiter, & cum effectu pervenerit ad gradum Doctoratus, Bona stabilia ascendentia ad valorem scutorum mille, juxta declarationem, & terminationem faciendam per prædictum Dominum Cæsarem filium suum, ex quibus bonis &c.*= eademque Donatrix prævidens contingere posse, quod eodem tempore = *essent plures Doctores de eadem Familia, & Descendentia prædicta, mandavit hoc casu, quod fructus hujusmodi bonorum donatorum debeant inter eos dividi æqualiter* =

Mortuâ Donatrice, Cæsar uberiùs adimplendo illius voluntatem solemni instrumento, in quo retulit dictam dispositionem, in eam causam assignavit bona stabilia valoris scutorum trium millium circiter. Deinde verò, cum idem condiderit testamentum, in quo heredes pro virili scripsit Octavium, & Claudium filios suos susceptos post obitum Donatricis, prævià protestatione, quâ professus fuit nihil disponere, quod adversaretur optimæ voluntati quondam Olimpiæ matris suæ, sed augere potiùs, quàm minuere velle multiplicum ab ea ordinatum favore Doctorandorum de Familia, declaravit cupere tantummodò occurrere dissidiis, & æmulationibus, quæ inter heredes suos, aliosque ab ea vocatos oriri poterant super admissione ad dictum multiplicum, ideòque modum, ordinemque in eo succedendi præscripsit=, *& ne inter suos heredes oriatur æmulatio aliqua, nominavit dictus Testator, & nominare voluit pro primo Doctoranda, cui spectare debeant, & spectent bona dicti multiplici, Dominum Octavium suum filium, & post ejus mortem primum ex ipsius Octavii filiis, qui fuerit doctoratus, & casu, quo dictus Octavius non perveniret ad gradum Doctoratus, debeant bona multiplicari, donec unus ex illius filiis Doctor evadat, quibus filiis non existentibus, spectet idem multiplicum ad filios Domini Claudii*. Et deinque cupiens, ut universa sua dispositio plenum exitum haberet, perfectèque à suis heredibus adimpleretur, eisdem his verbis injunxit onus illum acceptandi = *Et ut præsens testamentum ex quolibet ejus capite, & dispositione plenum sortiatur effectum, voluit, & jussit, ut dicti sui heredes, eorumque filii, & Descendentes teneantur, & debeant per publicum instrumentum acceptare hoc præsens testamentum infra duos menses à die mortis Domini Testatoris, & non acceptantes incidant in pœnam scutorum quingentorum observantibus liberè applicandorum* =

Mortuo Cæsare, Claudius, & Octavius obsequentes paterno præcepto, solemniter acceptarunt dictum testamentum à Notario eisdem lectum, & sub strictissima forma obligationis Cameralis promiserunt undequaque illud adimplere, omni exceptione, & cavillatione remotâ, & Octavius in executionem voluntatis tum Olimpiæ donatricis, tum etiam Cæsaris Patris anno 1690. Doctoratus Laureâ decoratus, nactus fuit possessionem bonorum prædicto multiplico à Patre assignatorum, quibus dum pacificè à pluribus annis fruebatur, insurrexit Sigismundus, qui anno 1697. promotus ad gradum Doctoratus ad illius participationem admitti postulavit intentionem suam fundans in illis superiùs relatis verbis donationis, quibus Olimpia voluit, quod, pluribus existentibus Doctoribus, multiplici fructus inter eos æqualiter dividerentur; Quamobrem, cum fuerim requisitus, ut inquirere, ac prò veritate sententiam meam declarare velim, an justâ ullâ ratione Sigismundus ad illius participationem aspirare queat.

Crederem tum inspectis regulis Juris, tum etiam attentâ voluntate Donatricis, tum demum perpensis aliis facti circumstantiis, veriùs esse, Sigismundum exclusum videri ab Octavio; huic enim favet elementaris illa regula, quâ statuitur, quod in dispositionibus factis ab Ascendentibus plures collectivè vocantibus, horum vocatio non simultaneè, sed ordine suc- 1
ces-

ceſſivo volita cenſeatur, juxtà communem tra-
ditionem Doctorum in *leg. Gallus §. Quidèm re-
ctè ff. de liberis, & poſth.*, hunc caſum diſtinguen-
2 tium ab alio, in quo agatur de diſpoſitione colla-
tiva à Tranſverſali, aut alio quovis extraneo or-
dinata; *Mantica de conjectur. lib. 4. tit. 9. num. 17.,
& ſeqq., clar. mem. Card. de Luc. de donation.
diſcurſ. 47. num. 2., add. ad Pamphil. deciſ. 706. n.
11.*, & in terminis diſpoſitionis conditæ à Matre
3 tradiderunt *Decius conſ. 384. num. 4., Peregrin.
de fideicomm. artic. 17. num. 12., Fuſar. de ſubſtit.
quæſt. 476. num. 9., & per tot.*
Conſonat huic Juris regulæ mens, & volun-
tas Olimpiæ donantis, quæ cum in aliis, tum
4 præcipuè in ſubjecta materia inſpicienda eſt,
*clar. mem. Card. de Luca de donation. diſcurſ. 47.
num. 3., Rota coram Cæſare de Graſſis deciſ. 2.
num. 3. de teſtamentis, deciſ. 97. num. 10. part. 4. rec.*,
5 ſatiſque eſſe, ut ea eliciatur ex conjecturis,
tradit *Rota coram Bichio dec. 274. nu. 14., & ſeqq.*
Plura autem in noſtra hypotheſi concurrunt
argumenta, quibus apertiſſimè demonſtratur,
Olimpiam voluiſſe ordine ſucceſſivo juxtà gra-
dus prærogativam multiplicum deferri ad Pro-
ximiores, rejectâ ſimultaneâ Remotiorum ad-
6 miſſione; tempore enim, quo ipſe illud ordina-
vit, nulli aderant filii Cæſaris, multòque mi-
nùs nepotes, aut pronepotes, quorum favore
moveri potuerit ad optandam ſimultaneam il-
lorum admiſſionem, fundatam in prædilectio-
ne Diſponentis, cui cogniti eſſent, ut ponde-
rant *Bellon. de Jur. accreſcen. cap. 5. quæſt. 26.
num. 340., & ſeqq.*, cum aliis, quos plenâ manu
cumulat *Rocc. diſput. Jur. ſelect. cap. 29. n. 9.*
Eadem idcircò expreſsè diſpoſitionem ſuam re-
tulit ad perſonas prorsùs incognitas, Deſcen-
dentes nempe à Cæſare naſcituros, qui, nonniſi
7 ordine ſucceſſivo vocati cenſeri poterant, *Re-
denaſch. conſ. 10. num. 1., Bellon. Jun. conſ. 26.
num. 10., & de Jur. accreſc. d. quæſt. 26. nu. 343.,
& ſeqq., Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 476. num. 48.,
Rocc. diſput. Jur. ſelectar. d. cap. 29. num. 10.,
& ſeqq.*, ubi conciliat contraria, *Menoch. de
præſumpt. lib. 4. præſumpt. 70. num. 22., Rota de-
ciſ. 127. num. 21. part. 6. rec., Rota coram Coccino
deciſ. 1990. num. finali*; tantaque eſt vis hujus
8 conjecturæ, ut ordinem ſucceſſivum inducat
etiam in vocatione plurium nomine collectivo
facta ab Extraneo, *Soccin. Jun. conſ. 40. num. 1.
in fin. cum ſeqq. lib. 4., Decius conſ. 252. in fine,
Menoch. conſ. 1030. num. 1., & ſeqq., Fuſar. conſ.
77. num. 5., Mantica de conjecturis lib. 4. tit. 8.
num. 27., Barzius deciſ. 9. num. 3., Surd. deciſ.
346. num. 16., Rota coram Seraphin. deciſ. 934.
num. 3., deciſ. 579. num. 8. part. 1. diverſ., & di-
cta deciſ. 127. in fine part. 6. rec.*
Imò verò non ſolùm diſpoſitio Olimpiæ dire-
cta legitur ad filios à Cæſare naſcituros; verùm
prætereà eadem expreſsè probata fuit ſub illa
comprehendere velle filios nepotes, & Deſcen-
dentes omnes Cæſaris *in infinitum*, qui ad gra-
dum Doctoratus perventuri eſſent. Ideoque, cum
vocatio facta fuerit ſub nomine collectivo plu-
9 rium perſonarum, & graduum; quos impoſſi-
bile erat ſimul exiſtere, neceſſariò intelligen-
dum eſt, eorum admiſſionem volitam fuiſſe or-
dine ſucceſſivo, non autem ſimultaneè ad *Text.
in leg. peto §. In fideicomm. ff. de legatis 2., &
leg. final. cod. de impuberum, & aliis ſubſtit.,
Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 476. num. 56., Rocca d.
cap. 26. n. 5., Rota dec. 239. n. 11., & ſeqq. part. 13.*
Fortiùs verò hæc urgent in caſu noſtro, quia
Teſtator non ſimpliciter vocavit perſonas inco-
gnitas, ac diverſorum graduum, tempore factæ
diſpoſitionis nondum in lucem editas, ſed di- 10
ſpoſitionem ſuam porrexit, ac diſtulit in tem-
pus remotiſſimum, atque infinitum, ibi = *Cæ-
ſaris, & ejus filiorum, nepotum, & Deſcenden-
tium in infinitum* =, in ſpecie autem vocationis
reſpicientis tempus remotiſſimum, & conceptæ
cum clauſula illa = *in infinitum* = certi juris eſt,
vocatorum admiſſionem faciendam ſemper eſſe
ordine ſucceſſivo, *Rocca diſput. Jur. ſelect. d.
cap. 29. num. 12., & 13.*
Augeſcit demum harum omnium conjectura-
rum vis, & efficacia, inſpectâ vi, & quantitate
d. multiplici, & ratione, ob quam à Donatrice
ordinatum fuit, illud enim in ſui origine tenue
erat, & capitalis ſcutorum mille dumtaxat, 11
quod, nonniſi exiguos fructus reddere poterat;
vice autem versâ Olimpia idem ordinaverat
pro *honore Familiæ*, & ut pervenientes ad gra-
dum Doctoratus = *in eo ſe condecenter manutenere
poſſent* = Huic autem Teſtatricis voto, & fini
nihil magis repugnat, quàm ſimultanea admiſ-
ſio ad illius participationem Doctorum omnium
cujuſcumque gradus eſſent, qui ex deſcenden-
tia Cæſaris, a quo plures, plureſque lineæ pro- 12
dire poterant, futuris temporibus Doctoratus
laurea inſigniti reperirentur; hac enim ratio-
ne fructus multiplici dividi in minutas particu-
las, ideòque nullo uſui fuiſſent vocatis, nec ad
eorum magis honorificam, & ſplendidam ſu-
ſtentationem a Donatrice tantoperè optatam
conferre potuiſſent, per ea, quæ ponderat *clar.
mem. Card. de Luca de donat. d. diſc. 47. n. 4. verſ.
2. quia*, ideoque, poſitâ admiſſione ſimultaneâ ex 13
adverſo volita, inutile redderetur multiplicum,
concludendum eſt, eamdem rejiciendam eſſe uti
repugnantem menti Teſtatricis, cum ſemper
fugienda ſit interpretatio, quâ illius diſpoſitio 14
fruſtratoria redditur, idem *Card. de Luc. de
fideicomm. diſcurſ. 59. num. 4.*
Ex quibus omnibus reſultat congrua interpre-
tatio illorùm verborum, ex quibus Sigiſmundus
elicit ſuam admiſſionem, nam ex eo, quod Do-
natrix voluerit in caſu, quo adeſſent plures
Doctores de familia, & deſcendentia Cæſaris, 15
fructus multiplici inter eos æqualiter dividi de-
bere, neceſſariò non ſequitur, quod contrà
regulas Juris, & contra non dubiam Donatricis
mentem tot argumentis confirmatam induci
debeat ſimultanea admiſſio perſonarum om-
nium diſparis gradus, ſed Donatrix ità diſpo-
nendo occurrere dumtaxat voluit controverſiis,
quæ exoriri poterant inter plures Doctores ejuſ- 16
dem gradus, quorum alter Doctoratus lauream
priùs aſſequendo, multiplicum præoccupaſſet,
ideò-

ideòque ceteros, qui post eum ad hunc honoris gradum promoti fuissent, excludere contenderet, ad tradita per *Rotam decis. 103. part. 15.*,
17 quasi absurdum videretur, eum, qui totum multiplicum adeptus fuerat, idem amittere, & in ea parte, quam alii postea nati avocarent, desinere quodammodo esse heredem, per ea, quæ notarunt *Alex. cons. 13. num. 4. vers. sed præmissis, & seqq. lib. 4.*, *Soccin. Sen. cons. 113. nu. 5. lib. 1.*, *Decius cons. 253. num. 45.*, *Fusar. cons. 77. num. 5.*, *& de substit. quæst. 476. num. 48.*, *& seqq.*, *Surd. cons. 439. num. 2.*, *& 3.*, *Peregr. de fideicomm. art. 17. num. 16.*, *Surd. decis. 346. nu. 16.*, *Rota coram Seraphin. decis. 937. num. 3.*, *& decis. 458. sub num. 2. vers. & tunc temporis par. 4. divers.*

Verùm enim verò, si quæ adhuc dubietas superesse posset, illam penitus submovisset Cæsar, qui postquam protestatus fuerat, nihil disponere contrà optimam voluntatem Olimpiæ matris suæ, sed illam uberius adimplere cupere, expressis verbis declaravit, in successione servandum esse ordinem, quo proximior præferretur
18 remotiori, exclusâ simultaneâ admissione personarum disparis gradus; quinimò ad dictum multiplicum priùs vocavit Octavium, ejusque filios, his verò non existentibus, voluit illo frui posse filios Claudii, hujusmodi autem dispositio Cæsaris plurimùm urget, tum quia, cum ille fuerit immediatus heres Olimpiæ, ideòque præsumatur optimè informatus de ejus mente, & voluntate, quam religiosè servare professus
19 fuit, ex ejus facto promanat observantia declarativa voluntatis Disponentis, quam in his terminis magni faciendam esse dixit *Rota coram Bichio decis. 274. in fine*.

Tum etiam, quia, cum Cæsar, ut diximus, d. multiplicum de suo auxerit ultra medietatem, & præceperit, ut ad unguem servarentur
20 omnia ab eo disposita in suo testamento, ex hoc sequitur, eumdem heredes suos gravare potuisse ad observandum ordinem succedendi ab ipso præscriptum, quia emolumentum, quod ab ipso consequebatur, longè excedebat gravamen, ad *Text. in leg. Imperator 70. §. Si centum, & §. Cum quidam leg. cum Pater 77. §. Titio fratr. ff. de legatis 2.*, *leg. quod bonis 15. §. Quod Avus ff. ad leg. falcid.*, *§. Potest autem instit. de singul. rebus, §. Testamentum relictis, gloss. in leg. coheredi 41.*, *§. Cum filiæ verb. tenebuntur ff. de vulgari, & pupillari*, *& in celebri Ferrarien. fideicommissi de Turchis inter decisiones bon. memor. Emerix decis. 795. num. 11.*, *& seqq.*, *& 796. nu. 17.*, *& seqq.*, *cujus votum confirmatum fuit die 30. Augusti 1688. §. Receptum enim habebant cum seqq. coram Rmo D. Hervavult. Archiep. Turonen.*; *& Rota passim in pluribus decis.*, quæ cumulari possent; Atque etiam, quia hujusmodi
11 gravamen uti solemniter acceptatum à filiis, & heredibus Cæsaris, nec ab ipsis amplius impugnari nequit, *clar. mem. Card. de Luca de fideicommissis disc. 134. nu. 15.*, *in Illerden. hereditatis de Comar. 15. Maii 1699. coram R.P.D. Caprara*, neque
21 ab acceptantium filiis, & heredibus, quibus Pater præjudicare potest, *Rota in Romana, seu Verulana fideicommissi 21. Junii 1697. §. Nec relevat*, *& 21. Februarii 1648. §. Quibus denique omnibus coram Caprara, confirmata 12. Januarii 1699. §. Nec obstat coram R.P.D. Pio, in Avenionen. fideicommissi 19. Januarii 1699. §. Et quidem debito in fine coram R. P. D. Muta*. Certiùs ob
poenam a Testatore adversùs contravenientem 23
indictam, *Rota in Firmana fideicommissi 28. Junii 1688. §. secundò, doto coram Rmo d'Hervavult*.

Savonen. dotis.

Dos ex Statuto Savonæ debet à fratre de Bonis Patris, vel Avi paterni filiæ constitui, si ab eorum nemine fuerit dotata. Dotem si filia receperit à Persona, etiam sanguine conjuncta, ostenditur, quod, consentaneè ad ejusmodi Statutum exclusivum fœminarum propter dotem, non propter masculos, ab hereditate solius Dotantis, non aliorum, qui non dotarunt, exclusa censeatur. Et ex quibus arguatur, tale Statutum fœminas propter dotem, non propter masculos excludere! Monialis eidem Statuto, utpote laicali, non subjicitur.

VOTUM XLVII.

1 *Dotare filias Pater tenetur.*
2 *Renunciatario omnia jura competunt, quæ Renuncianti competiissent.*
3 *Renunciatarii favore agnita a Renunciante censetur actio ad dotem renunciatam, illique statim juris fictione retrocessa.*
4 *Statutum Savonæ disponit, quod filiæ nec a Patre, nec ab Avo paterno dotatæ, frater dotem ex illorum Bonis teneatur constituere.*
5 *Filiæ indotatæ dotem tenetur frater de jure communi constituere ex Bonis Patris.*
6 *Dos pro filia ex Bonis liberis Patris est detrahenda, iisque non extantibus, ex Bonis fideicommissariis.*
7 *Dotis causâ, ac pro exoneranda Patre, vel Avo ab onere dotandi, legatum quid mulieri censetur a Persona sanguinae conjuncta.*
8 *Statutum Savonæ mandat, quod mulier dotata, sive dotanda ab ejus Avo, Patre, Matre, vel ab aliis quibuscumque Consanguineis nequeat quidquam sibi juris in eorum hereditate vindicare.*
9 *Mulieri quidquid donatur pro dote a Persona, etiam conjuncta, non tamen ad dotandum obligata, merum dicitur mulieris peculium adventitium.*
10 *Nec Patrem, aut Avum eximit ab onere dotandi*, & num. 19.
11 *Dotare filiam Pater tenetur, licèt dives illa, vel provisa aliunde sit.*
12 *Statuto Laicali, fœminarum exclusivo Monialis non subjicitur.*
13 *Eidemque unà cum masculis est successio deferenda.*
14 *Statutum Laicale fœminarum exclusivum de* con-

consuetudine Neapolitana non ligat Personas Ecclesiasticas.

15 *Statutum excludens fœminas dotatas, eas regulariter excludere censetur solùm ab hereditate Dotantis, non aliarum, qui non dotarunt.*

16 *Statuta excludentia fœminas dotatas sunt disjunctivè intelligenda, itaut Dotata a Patre, Matre, vel fratre, ab horum hereditate excludatur, non verò aliorum non Dotantium.*

17 *Statuta in dubio, etsi verba multùm repugnarent, censenda sunt Dotatas excludere ab hereditate Dotantis tantùm.*

18 *Statuta debent consentaneè ad jus commune interpretari.*

20 *Statutum disponens, quod mulier ob dotem ab uno receptam, ab aliorum non Dotantium successione excludatur, iniquissimum dicitur.*

21 *Superfluitas ut in Statutis evitetur, qualibet interpretatio capienda est.*

22 *Statutum fœminarum exclusivum si disponat, quod filia ex hereditate paterna, vel Avita debeat dotari, filiæ exclusio correspectiva esse intelligitur doti consequendæ a Patris, vel Avi hereditate.*

23 Statutum Urbis cap. 145. = *fœminas excludit a successione Patris, jubetque dotibus pro eis datis, contentas esse.*

24 *Si tamen filia fuerit ab extraneo dotata, eam ab hereditate Patris non excludit.*

25 *Statutum si corrigit in una parte jus commune, interpretari ita nequit, ut in duabus corrigat.*

26 *Statutum Savonense fœminas non propter masculos, & contemplatione agnationis, sed propter dotem excludit.*

27 *Caussa autem finalis earum exclusionis propter dotem desumitur ex dispositione ejusdem Statuti a dotatione incipientis.*

Pariterque ex facta in eo legitimæ mentione num. 34.

28 *Statutum si fœminas propter dotem excludat, earum exclusio locum habere censenda est quoad hereditatem Dotantis, non alterius, qui non dotavit.*

29 *Secus est, si propter masculos, & propter agnationem.*

30 *Dos quum loco legitimæ succedit, fœmina dotata censetur exclusa ab hereditate Dotantis tantùm, & non aliorum, qui non dotarunt.*

31 *Dos legitimæ loco succedit, quum ejus taxatio post Patris obitum remissa est arbitrio non fratrum, sed Proximiorum.*

32 *Qui dotem legitimâ minorem nequeunt arbitrari.*

33 *Dos ex dispositione Statutaria mentionem faciente de legitima, loco legitimæ succedit.*

35 *Ad Statutum Jonuense, ex particulari Savonæ Decreto, Savonenses solent recurrere.*

Intellige in Casis dumtaxat, in quibus Statuta Savonæ deficiunt num. 38.

36 *Statutum Civitatis dominantis vim, & auctoritatem Juris communis obtinet in tota subjecta Ditione.*

Intellige, in subsidium, quando scilicet in loco subjecto peculiare desit Statutum num. 39., & 40.

37 *Statuti Jannensis de fœminarum dotatione agentis, verba referuntur.*

40 *Statutum Savonense fœminis non prohibet, immò permittit de earum dote, Bonisque omnibus disponere, adhibitis tamen solemnitatibus in eo præscriptis.*

41 *Bona mulieris utplurimùm in dote consistunt.*

42 *Hæcque illius patrimonium dicitur.*

43 *Statutum Civitatis dominantis quando diversum, atque etiam incompatibile est cum Statuto loci subjecti, istud venit attendendum.*

44 *Statutum Savonæ disponens, quod fœminæ tàm vivæ, quàm mortuæ indifferenter debeant dotari, quid in hoc differat a Janaæ Statuto?*

45 *Statuti ejusmodi Savonensis verba.*

CONTENDIT Sor. Joanna Francisca Palazzola, sivè potiùs ex illius persona D. Jacobus Antonius Palazzolus ejus frater, & Renunciatarius, solvi sibi dotem, quæ à vivo Patre tradita illi numquam fuit, eamque eidem deberi censeo, sive juris communis censuram spectemus, sivè legis municipalis sanctionem attendamus.

Quod attinet ad jus commune, in dubium revocari nequit officium, atque onus, quod lex Parentibus imponit, dotandi filias, *per text. in* 1
l. final. C. de dot. promiss., l. Qui liberos ff. de rit. nupt., Caball. cons. 43. num. 1. lib. 1., Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 15. num. 1., & seqq., & lib. 4. præsumpt. 189. num. 68., Mantic. de Tacit., & ambig. lib. 10. tit. 19. num. 1., & seqq., Card. de Luc. de Dot. disc. 142. num. 2., Rot. cor. Coccin. dec. 21. n. 4., & cor. Emer. Jun. dec. 475. num. 9., dec. 916. num. 11., & dec. 1337. n. 13., & in rec. dec. 417. num. 22. par. 14., & dec. 39. num. 10. par. 18.; Quamobrem, cum Dominicus Pater decesserit, nullâ prius factâ dotis adignatione Sor. Joannæ Franciscæ filiæ, eadem procul dubio dicenda est creditrix suæ dotis, 2
quam modò justè petit D. Jacobus Antonius, cui vigore renunciationis omnia jura competunt, quæ Sorori Renuncianti competiissent, ad tradita per *Bald. in l. Emptor num. 1. C. de Hered., vel Act. vendit., Becc. cons. 105. n. 17., Surd. cons. 22. num. 16., Peregrin. de fideicom. artic. 28. n. 83., Argel. de legit. contrad. quæst. 7. artic. 2. num. 39., & seq., Capyc. Latr. consult. 63. num. 3., Olea de cess. Jur. tit. 3. quæst. 8. nu. 11., & seqq., & tit. 6. quæst. 5. num. 19., Rot. cor. Dunozet. Jun. dec. 711. num. 5., cor. Emer. Jun. dec. 1162. num. 1., & dec. 1323. num. 3., & in rec. dec. 88. num. 11., & seqq. par. 6., dec. 172. num. 7., & 8. par. 18., & ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de Fideicom. dec. 9. num. 29.,* ob eam videlicet rationem, quòd statim, ac actio ad

ad dictam dotem per Patris mortem nata est
Joannæ renuncianti, censetur per ipsam agnita, & quâdam juris fictione statim retrocessa,
3 atque translata in D. Jacobum ejus fratrem,
atque Renunciatarium, ut ait *Rot. in Romana Renunciationis 8. Junii 1705. §. Sicut cor. Reverendissimo Molines, confirmata 25. Junii sequentis anni cor. eod.*

Si verò jus municipale inspiciatur, clarus, & apertus est tenor, ac litera Statuti disponentis, quòd, si Pater, vel Avus Paternus nec in vitâ, nec in morte filiam, aut neptem dotaverint,
4 eædem de bonis eorumdem dotandæ sint per
fratres, ibi = *Et si dicta mulier dotata non fuerit ab ejus Patre, vel Avo Paterno in alterius eorum ultimâ voluntate, vel ante ultimi eorum decedentis obitum, tunc dotetur de bonis eorum per fratres masculos ipsius mulieris* = Porrò istiusmodi Sanctio statutaria tantum abest, ut intentionem D. Jacobi excludat, ut eam potius vehementer adstruat, atque confirmet, dum ad normam Juris communis mandat, ut filiabus
5 indotatis dos dari debeat à fratre ex bonis Pa-
tris, juxtà *text. in l. Qui liberos ff. de Rit. nupt. l. Obligamur §. 1. ff. de Act., & Oblig., Altograd. Sen. cons. 97. num. 67. lib. 1., Palm. nep. allegat. 24. num. 3., & 44., Rot. dec. 749. num. final. part. 1. divers., & cor. Coccia. dec. 1837. num. 14., & cor. Bich. dec. 350. num. 47., & in rec. dec. 28. nn. 2., & 3., & dec. 58. nn. 1. part. 5.*

Cum igitur dos, de quâ agitur, omni jure debita esse videatur, detrahenda primùm erit ex bonis liberis Patris, si quæ reliquit, ex auctori-
6 tatibus suprà allegatis, at, si non extent, de-
trahi etiam poterit ex bonis fideicommissariis Jacobi Avi vigore *Authen. Res quæ C. communia de legat.* ut concorditer tradunt *Redenas. b. cons. 72. num. 32., Fusar. cons. 7. num. 17., & de Substit. quæst. 531. num. 58., & 71., Mart. Medic. int. dec. Senen. examin. 3. num. 95. versic. Et licèt, Card. de Luc. de Dot. disc. 145. num. 2., & per tot., Rot. in rec. dec. 312. n. 6. part. 6., dec. 260. num. 1., & seq. part. 15., dec. 591. n. 4. part. 18., dec. 220. num. 8. part. 19., cum aliis in Tudertinâ Pecuniaria 2. Julii 1700. §. Frustra demum cor. R. P. D. Ansald., in Maceraten. Dotis 2. Martii 1705. §. Quo verò cor. Lancetta, in Forolivien. Fideicommissi de Torellis super reservatis 27. Aprilis 1703. §. Respectu, confirmata 20. Martii 1705. §. Decisio itaquè cor. Muto, in Romana Immissionis 13. Novembris 1709. §. Quatenus verò cor. R. P. D. Aldrovando, & in Romana Salviani, seu Canonum 1. Decembris 1710. §. Minùsque refragari cor. Priolo.*

Frustràque prò impedienda d. dotis detractione recurritur tum ad jus commune, quo di-
7 sponi dicitur, quod, cum quispiam sanguinis ju-
re conjunctus aliquid Puellæ legat, legasse intelligatur in causam dotis pro exonerando Patre, vel Avo ab obligatione dotandi, quod fecisse in nostra hypothesi videntur Antonius Cerri Joannæ Franciscæ Patruus, qui eidem scuta 500. reliquit, & Joannes Franciscus Pepoli propinquus, eò quod Joanna Francisca vocetur ad quoddam dotale subsidium ab illo institutum; tum ad dispositionem Juris municipalis demandantis sub §. *Et indignum censentes*, quòd Mulier dotata, sive dotanda ab ejus Avo, Patre,
Matre, Fratribus, vel ab aliis quibuscumque 8
ejus consanguineis, vel propinquis, nequeat quidquam sibi juris vindicare in hereditate Paterna, Materna, fraterna, seu aliorum quorumlibet ex prædictis; ex quâ Statuti lege excludi videtur Sor. Joanna Francisca, utpotè dotata tàm ab Antonio Cerri Patruo, quàm ex subsidio dotali à Joanne Francisco Pepoli propinquo. Neutra enim hujus objectionis pars subsistit.

Non quidem prima, quia immò quidquid à persona aliqua quantumvis propinqua, ad do-
tandum tamen non obligata constituitur, do- 9
naturque prò dote, id omne merum peculium adventitium Puellæ dotatæ reputatur, nec Pa-
trem, vel Avum eximit ab onere dotationis, 10
ex communiter approbata Theorica *Soccini Jun. in l. In quartam num. 138. ff. ad leg. Falcid., Mangil. de Imput. quæst. 18. num. 29., & 35., Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quæst. 13., Torr. de Pact. futur. success. lib. 2. cap. 24. num. 188., Thesaur. dec. 237. num. 13., Rot. in rec. dec. 311. num. 11., & plurib. seqq., & cor. Merlin. decis. 433. n. 14. cum trib seqq., & cor. Cardin. Cerr. dec. 352. n. 5. cum seqq., & cor. Ansald. dec. 49. num. 34. inter*
ejus hactenus Romæ impress. Et rectè quidem, 11
quià certi, exploratique juris est, quod Pater, non eò minùs dotare teneretur filiam, si ea dives sit, aut aliundè provisa, ex traditis per *Barbos. in l. 1. part 4. num. 17., & seqq. ff. solut. Matrim., Mantic. de Tacit. lib. 12. tit. 8. num. 15., Sanchez de Matrim. lib. 4. disput. 26. num. 5., Boss. eod. tractat. cap. 11. num. 175., & seq., & n. 193., & de dot. cap. 4. num. 24., & seqq., Fontanell. de Pact. nuptial. claus. 5. Glos. 1. part. 1. nn. 110., & seqq., latè Giurb. ad Consuet. Messan. Glos. 3. cap. 3. num. 3., Adden ad dec. 460. n. 152. par. 4. tom. 2. rec., Card. de Luc. de dot. disc. 37. n. 11., disc. 48. num 5., disc. 142. num. 25., & de donat. disc. 17. num. 8., & de legat. disc. 60. num. 2., Rot. cor. Coccin. dec. 143. num. 9., & in rec. dec. 252. nn. 15. part. 11., & inter recollect. per Balducc. decis., ac rer. judicat. tit. de Dot. dec. 29. num. 24.*

Non etiam obstat secunda pars objectionis desumpta ex lege municipali Savonensi fœminas undecumque dotatas excludente; illa enim duplici responsione submovetur, quarum prima vim omnem, omnemque efficaciam adimit dicto Statuto; altera verò, etsi d. Statutum non infringit, justam tamen ipsi tribuit interpretationem, ejusdemque dispositionem casui nostro applicari minimè posse convincit. Remque ordiendo à prima, dicimus, quod, cum Sor. Joanna Francisca solemnem professionem in Mo-
nasterio emiserit, tamquam persona Religiosa 12
& Ecclesiastica, haud obnoxia dici potest laicali constitutioni, quæ ex defectu potestatis jurisdictionem suam ad istiusmodi personas sibi non subditas porrigere nequit, ut est constans Sa-
cræ

cræ Rotæ opinio in hac quotidiana materiâ Sta-
tutorum fæminas à successionibus excluden-
tium, ex cumulatis per *Constant. ad Stat. Urb.
annot. 39. num. 117., & Tartagl. de Reservat.
Stat. artic. 30. num. 75., Rot. post Censal. ad Pere-
grin. dec. 34. nu. 15., & cor. Bich. dec. 625. n. 16.,
& cor. Card. Cels. dec. 258. num. 11., & in rec.
dec. 256. num. 13., & seqq. part. 11., & dec. 728.
num. 6. part. 18., & apud Urceol. in secund. ap-
pendic. ad cap. 50. §. Et licet, & in Romana, seu
Firmana Successionis 28. Februarii 1695. §. Nec
allegari cor. Rm̃o Molines, confirmatu cor. An-
sald., quæ est inter ejus Romæ impressi. dec. 67.,
repetit. in Mantissi. ad clar. mem. Card. de Luc. de
Statut. successi. dec. 8. utrobique nu. 15., & Con-
stant. ad Stat. Urb. dec. 68. num. 17.*, & in specie
cujusdam Statuti *Januen.* mentionem facientis
de *Clericis*, dixit eadem *Rot. cor. san. mem. Ale-
xan. VIII. dec. 216. num. 11., & trib. seqq.*, & in
terminis præcisis Monialis ad successionem una
13 cum masculis admissæ, non obstante dispositio-
ne Statuti laicalis eamdem excludentis, *Rot. in
Romana Successionis de Vitalibus 25. Junii 1700.
§. Nec exclusionem cor. Em̃o Card. de la Tremoille,
& in Romana Immissionis 27. Junii 1710. §. Abs-
que eo quod cor. R. P. D. Aldrovando*, & in *ter-
minis* pariter *Monialis* firmat latè D. *Præses Torr.
inter decis. recollect. per Palm. nep. dec. 299. n. 56.
14 & seqq.*, & de consuetudine Neapolitana quod
non liget personas Ecclesiasticas, tenet *Franch.
dec. 411. num. 1., & seq., ibique Carol. Anton.
de Luc. num. 1., Rovit. cons. 44. nu. 11. lib. 1. Na-
padon. in Consuetud. Si quis*, vel *Si qua num. 248.,
Anton. de Marin. lib. 1. resolut. 55. num. 18., &
resol. 56. n. 1. lib. 2.*, & ità pariter judicatum fuis-
se per Consilium Neapolitanum refert *Franch.
dec. 667. Altimar. ad Rovit. d. cons. 44. n. 9. lib. 1.,
Anton. de Marin. d. resol. 55. num. 19. lib. 1., ibi-
que Carol. Anton. de Luc. in melioram. num. 7.*

Progrediendo autem ad alteram responsio-
15 nem, ea est, quod in terminis Statuti exclusivi
fæminarum statuendum est prò regula ex æqui,
bonique ratione deducta, quod nempè fæmina
ab uno dotata censetur exclusa ab hereditate so-
lius Dotantis, non autem aliorum, qui non do-
tarunt; teste *Aldobrandin. cons. 2. num. 115., &
seq. lib. 1., Pacian. cons. 39. num. 9., & seq., Pe-
regrin. cons. 27. num. 6. lib. 5., Vincent. de Ann.
allegat. 117. num. 1., & seqq., Conciol. allegat.
civil. 70. num. 13., & seqq., Murt. de successi.
legal. part. 1. quæst. 13. artic. 5. num. 1., & seqq.,
Mans. consult. 397. nu. 19., & plurib. seqq., Con-
stant. ad Statut. Urb. annot. 39. artic. 3. num. 169.,
Thomat. dec. 187. num. 1., Rot. post Bonden. col-
lect. tom. 1. dec. 46. num. 1., & cor. Card. Cels.
dec. 46. num. 2., & 3., dec. 66. num. 2., & dec. 87.
num. 2., & duob. seqq.*; Statuta quippè exclu-
dentia fæminas dotatas ab hereditate Patris,
Matris, vel fratris intelliguntur disjunctivè,
ità ut dotatæ à Patre excludantur ab heredita-
te Patris, dotatæ à Matre, excludantur ab hujus
hereditate, dotatæ à fratre, ab illa fratris, &
non ab hereditate non Dotantium *Corn. cons. 170.
num. 1., & 2. lib. 2., Brun. de Statut. exclusiv.
fæmin. artic. 8. quæst. 16. nu. 59., & seq., Constant.
ad Statut. Urb. d. Annot. 39. artic. 3. num. 170.,
Rot. cor. Peutinger. dec. 65. num. 17., & in rec.
dec. 247. num. 9., & 10., & num. 17. cum duob.
seqq. part. 5., dec. 329. num. 17., & seq. part. 6.,
dec. 20. num. 5. part. 8., dec. 38. n. 16., & dec. 329.
num. 6., & 7. part. 10., & dec. 273. nu 4., & per
tot. part. 15.*; Ità quidem, ut in dubio omnis
possibilis sumi debeat interpretatio, ut fæminæ 17
dicantur exclusæ ab hereditate Dotantis tan-
tum, etiamsi Statuti verba multùm repugna-
rent, *Peregrin. cons. 27. num. 6. versic. ubi quod
Statutum lib. 5. D. Advocatus Constant. ad Stat.
Urb. d. Annot. 39. artic. 3. nu. 171., Rot. dec. 329.
nu. 9., & seq. part. 6., & dec. 273. nu. 15. part. 15.
rec., & cor. Peuting. dec. 37. num. 11., & dec. 65.
num. 2., & seq., & num. 20., & cor. Card. Cels.
dec. 46. num. 2.*

Atque id quidem æquum videtur, & consen-
taneum juri communi, secundùm quod Statu- 18
ta semper interpretari debent; quia, si Jus com-
mune eas non excludit ne quidem à successione 19
Dotantis, non nè iniquissima esset illa Statuta-
ria dispositio, quæ prò unica tantùm dote ab 20
aliquo recepta fæminas à successione non Dotan-
tis excluderet? ut benè ponderant *Angel. cons.
18. num. 3. Bott. cons. 70. num. 8., Surd. cons. 393.
num. 44., Palm. nep. allegat. 153. num. 13., & Rot.
dec. 273. nu. 14. part. 15.* ibi = *Non est rationi con-
sentaneum, quòd dos ab uno tradita excludat ab
hereditate plurium* =

Retentis itaquè firmissimis hisce, atque im-
motis Juris nostri regulis, & Doctorum tradi-
tionibus, accedendoque ad nostram hypothe-
sim, non videtur Statutum, de quo agitur,
eam recipere posse interpretationem, ut pro-
pter unicam dotem, fæminas indistinctè ab
omnium hereditatibus excludat; Si enim ità
intelligeretur, præter quam quòd principia,
quæ suprà constabilivimus, everterentur, pos-
sent etiam Statuentes reprehendi, quod personas 21
dotantes frustrà enumerassent, cum unico verbo
se potuissent expedire excludendo Dotatas ab
omnibus hereditatibus, ideòque omnis inter-
pretatio capienda est, ut evitetur hæc superflui-
tas, ut in puncto arguunt *Roland. cons. 61. n. 14.
lib. 3., Cyriac. controv. 63. num. 34., Mans. con-
sult. 16. n. 10., Rot. post Merlin. de legit. dec. 179.
num. 3., & 4., & cor. Peutinger. dec. 65. num. 5.
versic. Quibus addebatur, & cor. Priol. dec. 69.
num. 14., & 15., & in rec. dec. 357. nu. 1. part. 2.,
& dec. 273. num. 10. part. 15.* ibi = *Nam, si Sta-
tuentes ab omnibus hereditatibus fæminas exclude-
re voluissent, opus non erat specialiter nominare
hereditatem Dotantis, & facere tot verba; pote-
rant enim se paucis expedire dicendo, quod fæmi-
na dotata à successione cujuscumque esset exclusa* =

Eòque magis talis interpretatio Statuti Savo-
nensis est admittenda, quod nempè fæminæ ex-
cludantur ab hereditate Dotantis tantùm, ideò-
que filia ità demum arceatur ab hereditate Pa-
tris, si ipse eam dotaverit; quia in subsequenti 23
Statuti parte disponitur, quod fæmina dotari
debeat ex hereditate paterna, vel avita, ex quo

evidens, & apertum redditur, exclusionem ab
hereditate Patris correspectivam esse doti ab
ipso, vel ab ipsius hereditate consequendæ; ut
in simili tradit *Rot. cor. Coccin. dec. 1158. num.3.*
ibi = *Et prædicta corroborantur ex secunda parte*
Statuti, in qua disponitur per hæc verba &c. (quæ
quidem verba sunt omninò similia illis, quibus
utitur nostrum Statutum sub *§. Et si d. Mulier*)
& infra = *Cum igitur Statutum velit, filias non*
dotatas dotari ad hunc effectum de paragio, consi-
deratâ quantitate patrimonii, qualitate conjugum,
& numero liberorum, & sic ex hereditate paterna,
apparet, quod intentio Statuti quoad effectum ex-
clusionis ab hereditate Patris, ut filiæ, vel neptes
essent dotatæ ex hereditate Ascendentis, ut in si-
mili de interpretatione Statuti prò intellectu unius
partis arguit ad intellectum alterius Dec. &c. =

Confirmaturque hujusmodi interpretatio
23 exemplo *Statuti Urbis cap. 145.*, quo filiæ fœ-
minæ *in aliquo succedere Patri* prohibentur, ju-
benturque *contentæ dotibus pro eis datis esse*.
24 Quantumvis enim filia fuerit ab extraneo dota-
ta, nihilo tamen minus haud excluditur ab he-
reditate Patris, qui de suis Bonis dotem non de-
dit, ut explicant *Fenzon. ibid. num.3.*, *Constant.*
annot. 39. art. 3. num. 186., *Rot. cor. Coccin. de-*
cis.825. num.4., decis.1177., & decis.1242. utro-
bique num. 1., & priùs *decis. 1158. num. 2.* ibi =
Undè hæc dos in locum suæ portionis succedit, quæ
successio est quodammoda impossibilis respectu non
Dotantis, & si aliter Statutum intelligeretur, ma-
gna resultaret iniquitas, quia Statutum exclude-
ret filiam à successione paterna, quæ illi debita
est, & absque alia causa, & absque eo quod ali-
quid haberet de bonis paternis, dummodò ab aliquo
extraneo dotata esset, excluderetur, quæ absurdi-
tas eu toto debet vitari &c. =, *& cor. Bich. dec.80.*
num. 17., & decis.137. num.26., & in rec. decis.
110. num. 12. part. 7., & decis. 183. num. pari-
ter 12. part. 8., & in Romana immissionis 27. Ju-
nii 1710. §. Dixi cor. R.P.D. Aldrovando, & in
terminis Statuti demandantis, quod *filia ultra*
dotes constitutas nihil petere possit = respondet
Angel. cons. 126. num. 3., & Brun. de Stat. ex-
clus. fœmin. artic.8. quæst. 16. num.62., & exem-
plificando tradit *Rot. cor. Coccin. d. decis. 1158.*
num.2. in fin. Et summâ quidem ratione, quia,
25 si Statutum corrrigit Jus commune in uno, in
eo videlicet, quod propter solam dotem fœmi-
na arcetur à virili successione, cur illud ità in-
terpretari velimus, ut corrigat in duobus? con-
tra monitum *Altograd. sen. cons. 33. num. 34.*
lib. 1., *Palm. nep. alleg. 15. num. 11., alleg. 20.*
num. 27., alleg.21. num.12., alleg.68. num.53., &
alleg.81. num.4., *Rot. apud eumd. decis. 265. n.4.*,
Magon. decis. Florent. 105. num.6., *Mart. Medic.*
decis. 20. num. 28., & 29., *Rot. decis.422. n.10.*
part. 1. divers.

Præsertim verò, quià Statutum Savonense,
26 de quo est controversia, fœminas non excludit
favore masculorum, & contemplatione agna-
27 tionis, sed, cum statuentes dispositionem ince-
perint à dotatione, causa finalis exclusionis in
Statuto demandatæ referenda unicè est ad do-
tem, juxta famigeratam *Theoric. Castren. in l. Ti-*
tio centum §. Titia genero num.8. in fin. ff. de con-
dit., & demonstr., quam, omissis antiquioribus,
probant, & sequuntur *Altograd. cons. 87. n.11.*
lib. 1., *Card. de Luc. de dot. disc. 13. num. 4., &*
disc. 91. num. 5., *Mans. consult. 14. num.22., &*
seq., *R. P. D. Zaul. ad Statut. Favent. tom. 1.*
lib.3. rubric.28. num.2., *Constant. ad Statut. Urb.*
annot. 35 artic.2. num.59., & 62., *in Romana do-*
tium 25. Junii 1708. §. Basis potissima cor. Moli-
nes, & in ejus confirmatoria sub die 25. Januarii
1709. §. Conveniebant cor. eod., *in Æsina legiti-*
mæ 21. Junii ejusd. anni §. Ex quibus cor. eod., &
in puncto nostri d. Statuti Savonensis, de quo
est quæstio, admittit *Rot. in Romana, seu Savo-*
nen. successionis 13. Martii 1705. §. Cardo igitur
cor. R.P.D. Ansald. impress. post Paulut. dissert.
40. dec. unic. Quamobrem, cum exclusio sit do- 28
ti omninò correspectiva, eò faciliùs dicendum
est, quod locum habeat respectu illius solùm
hereditatis, qui dotem dedit, non autem re-
spectu alterius, qui nullam dotem constituit;
quod quidem sese aliter habere forsan posset, si
fœminæ non propter dotem, sed propter agna-
tionem, & favore masculorum excluderentur, 29
ut benè admonent *Negasant. respons.493. n.24.,*
& seq., *Constant. ad Stat. Urb. annot. 39. artic.3.*
num. 180., & num.204., & seq., *Rot. decis.405.*
num. 28., & seq. part. 5., *decis. 342. num. 22.*
part. 12. ibi = *non verò exclusionem esse consecuti-*
vam ad dotem, quæ aliàs cum esset unica, vices
plurium Dotantium expleret, quod fieri non posset,
habitâ ratione ad ipsam dotem, secus favore mascu-
lorum = *& cor. Merlin. decis. 390. num. 15., &*
seq., & in Fulginaten. successionis, & dotium 21.
Martii 1707. §. Ulterius cor. Scotta.

Fortiùs in nostro casu dos dicenda est causa 30
principalis, & finalis exclusionis, ideoque mu-
lier exclusa censeri debet ab hereditate illius
tantùm, qui dotem dedit, quia legitimæ loco
succedit, cum d. dotis constitutio, atque taxa-
tio post Patris obitum non fuerit remissa arbi- 31
trio fratrum, sed duorum Proximiorum, qui do-
tem minorem legitimâ arbitrari non possunt, 32
Moratt. respons. 23. num. 11., *Surd. cons. 393.*
num. 34., *Merlin. de legit. lib. 3. tit. 7. quæst. 8.*
num. 12. in fin. versic. sed si dotatio, *Constant. ad*
Stat. Urb. annot. 35. artic. 2. num. 58., 59., &
num. 73., *Rot. cor. Bich. decis. 88. num. 8., & in*
rec. decis. 156. num. 15. part. 15., & post Albit.
de inconst. in Judic. decis. 10. num. 13., cum aliis
in Pisauren. hereditatis 27. Julii 1698. §. Quod eò
magis cor. Priolo, & in Æsina legitimæ 27. Ja-
nuarii 1709. §. Tertiò quià cor. Rmo Molines.

Prout etiam, quia Statutum, de quo res est,
mentionem facit de legitimâ, quo casu ambigi 33
nequit, quin dos legitimæ loco succedat, fœ-
minarumque exclusio procedat non à causâ con-
templatæ agnationis, sed à sola dotatione, ut 34
tradunt *Boss. de dot. cap.7. num.71. ad 74.*, *Card.*
de Luc. eod. tract. disc. 13. num. 9., *Constant. ubi*
suprà num. 76., *Rot. d. decis. 156. num. 17. part.*
15., & in d. Æsina legitimæ 21. Januarii 1709.
§. quintò quia cor. Molines, & in terminis dicti
Sta-

Statuti Savonen. *in d. Romana, seu Savonen. successionis* 13. *Martii* 1705. *d.* §. *Cardo igitur cor. R. P. D. Ansald. post dict. dissert.* 40. *Paulus, dec. unic.*

Agnoscit Pars adversa juvari minimè posse lege municipali Savonensi, ideòque attendendum esse ait Statutum Januense, ad quod re-
35 curri solet tum ex particulari Savonæ Decreto,
36 tum quià tale Statutum, utpotè conditum à Civitate dominante, vim, & auctoritatem Juris communis obtinet in tota subjecta Ditione; tenor autem dicti Statuti, ità se habet = *Filiabus*
37 *non maritatis, neque dotatis descendentibus, quæ fratres utrinquè conjunctos, vel saltem ex Patre, vel ipsorum liberos masculos habuerint, non possint heredes Defuncti in Bonis, cujus dotari habebant, neque pro dote, neque pro dotatione, neque pro successione aliqualiter molestari, postquam verò dotatæ fuerint, vel eis aliquid legatum fuerit ad sui maritare, vel monachare, possint de eo disponere tam inter vivos, quàm in ultima voluntate, si fratres utrinquè, vel ex Patre conjunctos masculos, seu liberos masculos ex eis non habuerint* = Hinc verò exadverso contenditur, frustrà per Jacobum Antonium hodiè peti Sor. Joannæ Hieronymæ dotem, quæ, etsi eidem competere posset, non tamen caderet sub qualibet voluntariâ ipsius dispositione, sed esset ab eadem omnibus fratribus reservanda, & inter eosdem suo tempore æqualiter distribuenda, ideòque D. Jacobum, nullà habità reportatæ renunciationis ratione, nihil, nisi quartam partem dictæ dotis consequi posse.

Verumtamen facilè ab hujusmodi objectione expedire nos possumus. Nam, si per dictum parti-
38 culare Decretum ad Statutum Januense per Savonenses recurritur in Causis dumtaxat, & casibus, in quibus statuta Savonæ deficiunt, ut Pars Adversaria nequit inficiari; si id etiam exposcit recta juris nostri ratio; communisque
39 Doctorum omnium consensus, quo vulgò receptum est, ut statuta Civitatis superioris, & dominantis, nonnisi in subsidium, deficiente scilicet Statuto particulari loci, Castri, vel Civitatis subjectæ, attendantur *ad text. in* §. *final. Institut. tit. de Satisdat., DD. in leg. Omnes Populi ff. de Justit., & Jur., Laderch. cons.* 108. *num.* 7., *Honded. cons.* 13. *num.* 11. *lib.* 1., *Nevizan. cons.* 58. *num.* 6., *& seqq., Cephal. cons.* 168. *num.* 7., *Menoch. cons.* 227. *in fin., Gratian. discept.* 7. *num.* 1., *& discept.* 9. *num.* 14., *Pigant. ad statut. Ferrar. lib.* 1. *rubric.* 2. *num.* 27. *tom.* 1, *Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 1. *quæst.* 18. *num.* 70., *Bondcn. collect. legal.* 2. *num.* 71. *lib.* 1., *Thomat. decis.* 55. *num.* 35., *& seq., & decis.* 102. *num.* 8., *Leoncill. decis.* 28. *nu.* 3., *Rot. florent. apud Palm. Nep. decis.* 366. *num.* 12., *Rota Romana coram Mansic. decis.* 259. *num.* 3. *vers. non obstat, cor. Seraphin. decis.* 1161. *per tot., coram Coccin. dec.* 1451. *num.* 6., *& cor. Buratt. decis.* 530. *num.* 20., *& in rec. decis.* 217. *num.* 25. *part.* 5., *& dec.* 368. *num.* 9. *part.* 19.; Quâ justâ ratione, aut quo
40 colore recurrere ad statuta Januæ volumus, quando Savonense Statutum fœminis non prohibet de dote sua disponere; imò verò *sub rubric. de contract. mulier.* expressè permittit fœminis, ac Puellis innuptis (accedentibus tamen solemnitatibus in eâ præscriptis) contrahere, bona sua obligare, renunciare juribus suis, donare, legare &c., & sub *rubric. de testament.* iisdem pariter permittit indistinctè disponere de omnibus earum bonis? Porrò quid aliud est, mulierem disponere posse de omnibus suis bonis, quàm posse disponere de dote? Bona enim
mulieris ut plurimùm consistunt in dote, quæ 41
ejusdem mulieris patrimonium idcircò dicitur, 42
ad *text. express. in leg. denique* §. *Sed utrum ff. de minor., leg. ult. Cod. de dot. collat., leg. unic.* §. *Et hoc ex rei uxoriæ actione Cod. de rei uxor. act., Decian. cons.* 89. *num.* 6. *lib.* 2., *Boss. de dot. cap.* 9. *num.* 48., *Milanen. decis. Sicil.* 10. *num.* 35. *lib.* 1., *Sanfelic. decis. Neapol.* 130. *num.* 9., *&* 14. *in fin., Rota cor. Emer. jun. decis.* 706. *num.* 2.

Certòque certiùs prædictum Savonense statutum pro decisione hujus Causæ est attendendum, non verò ad Januæ statutum est recur-
rendum, quia inter utrumque clara, ac litera- 43
lis intercedit incompatibilas; prædicto siquidem Januensi statuto cavetur, ut fœminæ decedentes non dotatæ, si habeant fratres, non
possint ampliùs dotari; statuto autem Savonæ 44
disponitur, quòd fœminæ tàm vivæ, quàm mor-
tuæ indifferenter dotentur, ibi = *Et si fortè ipsa* 45
mulier decederet, priusquam dotata fuisset, habeatur, & haberi pro dotata ipsa jure, & facto secundùm conditionem personarum, & substantiam, seu vires hereditatis in arbitrio quatuor prædictorum, qui proindè dotes taxare valeant vigore hujus statuti, ac si dicta mulier ageret in humanis = & infrà = *Et si quo casu fratres, vel frater prædicti, seù fratrum, vel fratris filii, ut suprà, nollent, seù negligerent, quoties essent super hoc etiam simpliciter requisiti, seù non curarent mulierem prædictam sororem suam, seù amitam, ut suprà, dotare, & dotes assignare modo, & ordine supradictis, tunc dotetur tam viva, quàm mortua, ut suprà* =

Cum igitur tanta sit inter utrumque statutum diversitas, & contrarietas, immò etiam incompatibilitas, in dubium venire nequit, quin in concursu Statuti Civitatis dominantis cum Statuto loci, seù Civitatis subjectæ de eadem materia tam diversa disponente, istud sit attendendum, juxta text. *in leg.* 2. §. *novissimè ff. de reg. jur., leg. final. Cod. de testam., Bald. in leg. Jus civile num.* 8. *ff. de Justit., & jur., & in cap. Translato num.* 4., *&* 5. *de Constit., & in celebri cons.* 201. *lib.* 1., *Crot. in leg. Omnes populi num.* 22. *ff. de Justit., & jur., Gabriel. cons.* 39. *num.* 46. *lib.* 2., *Cephal. cons.* 169. *num.* 7. *lib.* 2., *Menoch. cons.* 227. *num.* 73. *lib.* 2., *Roland. cons.* 5. *num.* 25. *lib.* 4., *Gratian. discept.* 474. *nu.* 1., *Fenzon. ad Statut. Urb. lib.* 1. *cap.* 42. *nu.* 2., *Bonden. collect. legal.* 2. *nu.* 70., *Rot. Florent. apud Palm. Nep. dict. decis.* 366. *num.* 11., *Rota Romana cor. Burat. decis.* 333. *num.* 5., *in rec. decis.* 145. *nu.* 28. *part.* 6., *& dict. decis.* 358. *num.* 8. *part.* 19.

Bononien.

Mensurationem rei à Summo Pontifice in feudum cnncessæ non secundùm mensuram loci contractus, Romanam scilicet, sed juxta mensuram consuetam in loco rei sitæ faciendam esse, ostenditur, sivè ex cnmmuniori Sententia, quod locus contractus prnpriè dicitur, ubi res tradenda est, sivè ex benigniori sumenda interpretatione potiùs Concessionarii, quàm Concedentis favore, sivè etiam ex verisimili ipsius Pontificis mente, illiusque liberalitate amplissimè, quoad fieri potest, extendenda, junctâ præsertim observantiâ aptâ declarare, atque etiam ampliare, prout magis Concessionario expedierit, ipsius Pontificis concessionem, demumque ex en, quod saltem in dubin ad favnrem concessionarii possidentis debeat pronunciari.

VOTUM XLVIII.

1 *In mensuratione facienda modus consuetas in loce initi contractus debet attendi* & num.9., & 25.
2 *Et de ejusdem loci mensura Contrahentes intellenisse censeutur*, & num.10.
3 *Procedit etiam in contractibus feudalibus.*
4 *Consuetudo loci contractus est in iis omnibus observanda, quæ illius solemnitatem, & perfectionem respiciunt.*
5 *In iis verò, quæ contractum jam perfectum subsequantur, debet consuetado loci rei sitæ prævalere*, & num.30.
6 *Mensura potiùs loci contractus, quàm rei sitæ, si minor, servanda est.*
7 *In contractibus, quod est minimum, sequendum est Promissoris favore, & ratio* nu. 59.
8 *In dubio semper minimum quod est, debet servari*, & num.54.
11 *Credibile in dubio sequendum est*, & nu.117.
12 *Princeps non præsamitur scire particularia statata, & consuetudines locorum*, & num. 97.
13 *Eaque ad illius scientiam non pertinent.*
14 *Consuetudo est quid facti.*
15 *Princeps nequit præsumi id voluisse, quod ignorabat* & num.17. 55., & 98.
16 *Feudi concessio interpretatur ex tacita, vel enpressa concedentis Principis voluntate*, & num.95.
18 *Principis concedentis voluntas non debet ad illa extendi, quæ cogitare non debuit.*
19 *Principis concedentis voluntas est ad mentem Juris redigenda.*
20 *Ita ut censeatur in concessione comprehendisse, quod sub illa de Jure poterat venire* & num. 96.
21 *Mensuratio, quod sit facienda juxta consuetudinem non loci contractus, sed rei sitæ, communior opinio est.*
22 *Præsertim in stabilibus*, & num. 33. 40., & 41.
23 *Procedit eò magis, quando adsit observantia.*
24 *Princeps concedens præsumitur quoad mensurationem id voluisse, quod in usu esset.*
25 *Consuetudo loci contractus attenditur, si quæ minùs enpressè a Partibus cauta sunt.*
26 *Locus contractus propriè non intelligitur, ubi pactio inita est.*
27 *Sed ubi res tradi, vel solutio fieri debet*, & num.41.
28 *Procedit id, junta nonnullos, unicè quoad fori competentiam.*
29 *Ab aliis verò indistinctè accipitur quoad omnia respicientia contractus executionem.*
31 *Locus contractus æstimatur non ex initio rei gestæ, sed ab effectu.*
32 *Pretium rei spectandum est ex loco, ubi tradenda res est, non ubi ad eam agitur.*
34 *Stabilibus in contractum deductis, loci consuetudo habetur velut eorum qualitas naturalis, & inseparabilis*, & num. 36. 56., & 110.
35 *Natura a suo subjecto non separatur.*
37 *In contractibus naturalia rei etiam non expressa subintelliguntur.*
38 *Stabilium concessio facta intelligitur sub illis qualitatibus, quibus a locali consuetudine afficiuntur* & num.52., & 57., & 142.
39 *Consuetudo est velut natura rei.*
40 *Loci rei sitæ consuetudo in mensuratione stabilium quin debeat servari, dubitat nemo. Ubi res est de contractibus Privatorum* nu. 82.
42 *Actus, cujus expeditio in tertium locum confertur, in illo celebratus intelligitur.*
43 *Mensura Emptori utilior debet attendi.*
44 *In mensura primò attenditur loci rei sitæ consuetudo, vel locorum vicinorum, deindeque loci contractus.*
45 *Mensuram faciendam esse junta consuetudinem loci rei sitæ, censent nonnulli solùm quoad stabilia*, & nu.46., *alii verò, etiam quoad mobilia*, & num.47.48., & 49.
50 *Feudalis rei concessio intelligitur facta juxta loci rei sitæ consuetudinem.*
51 *Procedit, etiamsi in Curia Concedentis, vel in loco feudi dominantis contraria consuetudo vigeat*, & num.52.
53 *Mensura debet juxta consuetudinem loci rei sitæ, etiam in feudalibus attendi.*
59 *Contractus in dubia interpretatur Promissoris favore, quia censetur stipulator sibi legem apertiùs potuisse dicere.*
60 *Non ita verò, si hæc ratio cesset, interpretatur.*
61 *In Investituris liberum est non Concessionario, sed Concedenti verba clariùs concipere.*
62 *Et eorum ambiguitas isti potiùs, quàm illi debet obesse*, & nu.64. 123., & 141., & 157.
63 *Pactum obscurum debet contra Venditorem, vel Locatorem interpretari*, & nu. 124.
65 *In contractibus privatorum strictissima sit interpretatio*, & num.84.
66 *In concessione Principis qualibet rejicitur stricta interpretatio*, & num.86.

67 *Be-*

67 *Beneficium Principis quàm plenissimè interpretari debet*, & num.89., 128., 136.,145., 158., & 180.
68 *Quoad rem scilicet, locum, tempus, modum, & Personas.*
69 *Feudi concessio non tam contractus, quàm beneficium Principis dicitur*, & num. 145., & 179.
70 *Estque latissimè interpretanda.*
71 *Dispositionis cujusque dubiæ interpretatio ex qualitate rei, & Disponentis affectione petenda est.*
72 *Princeps liberalissimus præsumitur.*
73 *Liberalitate nil est naturæ hominis accomodatius.*
74 *Liberalitas propria est magnanimitati Principum.*
75 *Principes armis vinci minùs flagitiosum est, quàm vinci munificentiâ.*
76 *Principum virens potissima est liberalitas.*
77 *Tit. Vespasianus diem, quâ Nulli fuerat gratificatus, perdidisse professus est.*
78 *Nobilitas facit, ut, quod sponte tribuitur, deberi existimetur.*
79 *Utque præstitum nil censeatur, si non fuerint beneficia adaucta.*
80 *Principem offendit stricta ejus liberalitatis interpretatio*, & num.87. & 130.
81 *Principis concessio non debet aliorum contractuum regulis subjacere.*
83 *Mensura in loco rei sitæ consueta, est contra Venditorem attendenda.*
85 *Mensura in loco rei sitæ consueta est observanda in concessione Principis.*
88 *Principis liberalitas frenum non habet.*
90 *Principis liberalitas cum extensione debet accipi*, & num.92.
91 *Præsertim, quando ejus concessio non multùm lædit imperii dignitatem.*
93 *Princeps si unum ex tribus officiis concedat, Concessionarius potest melius eligere.*
94 *Principis gratia motu proprio concessa, intelligitur de re pinguiori.*
99 *Princeps si, quod voluit, expressit, id quod non expressit censetur, vel ignorasse, vel noluisse*, & num.118.
100 *Discretivus loquendi modus passim in Jure attenditur*, & num. 119.
101 *Princeps non censetur inconsultò egisse.*
102 *In Principe scientia non requiritur mensuræ consuetæ in loco rei concessæ, ut eadem mensura debeat attendi.*
103 *Sed sola sat est ejusdem loci certitudo.*
104 *Quâ stante, ejusmodi mensura conventa reputatur.*
105 *Solutionem qui alio loco promittit, quàm ubi contrahit, ejus loci legibus sese adstringit.*
106 *Licèt specificam earum non habeat notitiam.*
107 *Locus, ubi situm est beneficium, non ubi fuerit collatum, debet attendi quoad reditum æstimationem.*
108 *Idem quoad monetæ qualitatem in Pensione a Summo Pontifice reservata, nisi moneta Cameræ, vel Romana fuerit expressa*, & n.143.
109 *Tametsi Pontifex scientiam monetæ eo loci currentis non habuerit.*
111 *Congrua Episcopo, vel Parocho reservata, intelligitur de moneta illius loci, ubi Episcopatus, vel Beneficium existit*, & nu. 112.
113 *Scientia Principis de mensuræ consuetudine in loco rei concessæ ex quibus possit argui?* & num.117.
114 *Nicolaus V. quo loco natus, quove literis, bonisque artibus instructus, & per quæ ad Pontificatum fuerit evectus?*
115 *Idem ex quibus censeri valeat mores, & consuetudines Bononiæ notas habuisse?* & num. 149.
116 *Et Bononienses benevolentiâ fuisse prosecutus?*
117 *Princeps diu versatus in loco rei concessæ, dicendus, ejus loci mensuram voluisse attendi.*
119 *Discretivus loquendi modus non attenditur, ubi diversa quoad res dispositas ratio concurrit.*
120 *Et ex quibus diversitas valeat ostendi?*
121 *Discretivæ locutionis argumentum debile, & non rarò fallax reputatur.*
122 *Præsertim cum suppetit ratio, cur non oportuerit sic in uno, ut in altero sese explicare.*
125 *Nicolaus Pont.V. virtutibus clarus fuit, & liberalitate insignis.*
126 *Virque in paucis munificus nuncupatus.*
127 *Ex indole, & habitu cujuspiam quid ille facturus esset licet arguere.*
128 *Principibus ex liberalitate gloria paratur.*
131 *Princeps id concessisse dicendus, de quo interrogatus respondisset*, & num.233.
132 *Procedit in qualibet conventione, dispositione, Lege, vel Rescripto.*
133 *Verisimile quod est, pro expresso habetur*, & num.134.
135 *Lex semper loquitur.*
137 *Lex ubi apertè loquitur, conjecturis in dubio opus non est.*
138 *Lex ubi adest quoad contractus Principum, non est eorum voluntas perquirenda.*
139 *Lex generalis facta a Principe differt ab ejus particulari contractu, & in quo?* num. ad 145.
146 *Auctoritas in uno casu loquens, in alio diverso nequit allegari.*
147 *Ab Auctoritatibus & Decisionibus in puncto loquentibus non debemus recedere.*
148 *Decisio in terminis, est attendenda, neglectis generalibus regulis.*
150 *Verba concessionis nequeunt in* uno *verificari, cum ad* plura *directa sunt.*
151 *Dispositionis una pars alteram declarat.*
152 *Mens dubia Loquentis ex verborum proprietate interpretanda est.*
153 *Ambiguè qui loquitur, id loquitur, quod ex his, quæ significantur, sensit.*
154 *Et talis intelligitur esse mens in corde, quale est verbum in ore.*
155 *A verborum significatione recedendum non est*

est eum constat, Disponentem aliter sensisse.

156 *Præsumptio verbis expressis non debet prævalere.*

158 *Observantia dicitur interpretationum Regina, omnem removens difficultatem.*

159 *Observantia censetur ipsa eadem dispositio, istique a principio inesse.*

160 *Observantia in feudalibus primam tenet sedem.*

161 *Observantia in feudalibus, debetur, tamquam matri, reverentia.*

162 *Eàque stante, non est ad argumenta recurrendum.*

163 *Observantia in feudalibus est firmissima Investiturarum interpres*, & num. 219.

164 *Estque attendenda contra veriorem etiam intellectum*, & num. 196.

165 *Atque ultra id, quod verba patiantur.*

166 *Privilegia sunt suàpte naturà strictè interpretanda*, & num. 178.

167 *Privilegia juxta observantiam subsecutam declarantur, & ampliativam recipiunt interpretationem*, num. 168., & 169.

169 *Observantia subsecuta privilegium ampliat, etiam contra istius verba.*

170 *Regalia specificam requirunt interpretationem.*

171 *Regalia, licèt specificè non expressa, ob secutam tamen observantiam, & possessionem, comprehensa in concessione reputantur.*

172 *In regalibus observantia longi temporis non requiritur, ubi res non est de præscribendo Jure non concesso, sed de concessione impetranda*, & num. 173.

174 *Eorumque comprehensio in Investitura ex modici etiam temporis observantia declaratur.*

175 *Observantia, ad ampliandum privilegium, decennalis etiam sufficit*, & num. 183.

176 *Procedit, & in feudis*, & num. 184., & 197.

177 *Privilegium est concessio contra jus.*

179 *Feudi concessio non contra, sed præter jus dicitur.*

Et quid ea concessio a privilegio differat? num. 180., & 182.

185 *Centenaria duplicis virtute Regalia contra ipsum supremum Principem valent præscribi.*

186 *In feudis observantia interpretativa declarat quid in Investitura comprehensum sit*, & num. 219.

187 *Omne itidem circa eam dubium adimit*, & num. 195.

Et feudi substantiam determinat, num. 191.

188 *In feudalibus, quod fuit aliquo tempore observatum, velut expressum in Investitura habetur*, & num. 198.

189 *Observantia totum facit.*

190 *Possessionis posterior qualitas declarat quid ab initio fuit intentionis.*

192 *Observantia in feudis potest eorum naturam immutare.*

Illaque immunia a servitio reddere num. 193., *nec non alienabilia, & ad fœminas transitoria*, num. 194.

199 *Scientia cujuspiam consuetudinis in Principe concedente præsumitur ex his, quæ palam fiunt.*

200 *Atque ex actuum pluralitate, & longæva possessione.*

201 *Scientia cujuspiam consuetudinis in Principe, ut hac dicatur in ejus concessione ratihabita, non requiritur, quando possidens habet juris adsistentiam, & titulum.*

202 *Licèt minus validum.*

203 *Sat autem ad id est Ministrorum scientia.*

204 *Præsertim, cum non agitur contra Principem, sed contra alios non valentes ignorantiam allegare.*

205 *Præscriptionem non interrumpit lis, quæ fuit derelicta.*

206 *Minusque observantiam.*

207 *Præscriptionem ex lapsu annorum 150. jam completam non interrumpit lis postea superveniens.*

208 *Observantia spatio 150. annorum post concessionem continuata, a lite postmodum mota non interrumpitur.*

209 *Observantia proximior concessioni debet prævalere in concursu alterius observantiæ postea subsecutæ.*

210 *Observantia ex actu ad ejus formam judicialiter gesto, confirmata dicitur.*

211 *In verbis talis esse sensus intelligitur, qualem demonstrat effectus.*

212 *Observantia interpretativa concedit non concessa, & vim novæ concessionis habet*, & num. 220.

213 *Possessoris favore in dubio resolvendum est*, & num. 215.

214 *Pactum ubi dubium est, sententia debet ferri absolutoria.*

216 *Possessoris favore in dubio stat omnis præsumptio.*

217 *Possessoris jura ea ipso potiora sunt, quod jura Adversarii dubia remanent.*

218 *Possessor, dubio supervento, eoque perdurante, in conscientia ad nil tenetur.*

221 *Possessor rei feudalis, licèt de ea non investitus, præscriptione triginta annorum se tueri potest.*

Intellige de feudo seculari num. 223.

222 *Possessio 40. annorum in feudis Ecclesiæ requiritur, ut præscriptio possit allegari.*

224 *In feudis secularibus 30. anni sufficiunt ad præscribendam ex toto libertatem a servitiis.*

225 *Decem autem sufficiunt, si dubia sit concessio.*

226 *Possessio centenaria optimum quemque meliorem titulum inducit.*

227 *Et sufficit ad prescribenda contra Principem, quæ ipsi reservata sunt.*

228 *Tametsi deficiat concessio.*

229 *Procedit etiam contra Ecclesiam Romanam.*

230 *Regalia spatio 30., vel 40. annorum præscribuntur, quando lis cum Principe non est*, & num. 231.

232 *Prin-*

232 *Princeps, quod plus est, præsumitur concessisse.*

233 *Feudum ubi conceditur, salvum remanet Principi altum, & directum dominium.*

UT ad propositæ quæstionis resolutionem rectè procedatur, facti speciem breviter ob oculos ponere duximus. Nicolaus V. Pontifex Maximus anno 1447. locum quemdam ad mensuram unius milliarii sejunctum à Territorio Bononiensi, & titulo Comitatus decoratum Sanuto in Feudum nobile concessit, impartitâ eidem facultate exigendi in moneta Bononiensi certam annuam quantitatem erogandam in ejusdem loci reparatione; concessionem verò hanc secuta est Feudatarii possessio diutissima.

Anno 1605. solitæ finitimarum Jurisdictionum contentiones, quæ præcipuè ob finium incertitudinem exoriebantur inter Civitatem Bononiensem, & Baronem prædictum delatæ fuerunt ad Summum Pontificem Paulum V., qui annuens precibus Baronis, Causæ cognitionem commisit Legato Provinciæ, ut nempe, servatis servandis, terminos poneret: Instructo itaque Processu, veluti præliminaris, & quidem acerrima inter Partes exorta est controversia super modo mensuræ; an scilicet esset facienda per aerem, an per terram, an à centro, an à conterminis ædificiis; an per circulum, an verò per latera æqualia: sed, Judice sic mandante, à Peritis communi consensu electis fuit facta dimensio tribus omnibus modis enarratis, retentâ tamen, & servatâ semper consuetudine mensuræ Bononiensis, quæ differt à Romana, estque paulò amplior, ut credimus.

His peractis, id, quod maximè exoptabatur confectum non fuit; nam, consopitâ Causâ, termini non fuerunt appositi; quare lis eadem modò resurgens novum etiam dubium secum affert, à primis quidem diversum, sed minimè spernendum: an scilicet milliare, de quo loquitur Pontifex in concessione, sit jure intelligendum, juxtà mensuram Bononiensem; an potius juxtà communem Romanam, super quo prò veritate consulitur.

Anceps profectò quæstio est inter Doctores: Si vendatur, aut alio modo concedatur res ad mensuram, & non idem sit modus mensurandi in loco initi contractus, & in loco rei sitæ, vel ubi res tradenda est, quænam tunc ex istis mensuris attendi debeat? & *Bartol. in leg. semper in stipulationibus ff. regul. Jur.* concludit, atten-
1 dendam esse mensuram solitam, & consuetam
in loco, in quo celebratus est contractus, cum
2 de ea Contrahentes intellexisse præsumendum
sit, eamque sequuntur *Cagnol. ibid.*, *Roland. à Valle cons. 100. tom. 3. num. 7.*, *& plurib. seqq.*, ubi plenè hanc firmat opinionem, *Gabriel de consuetud. conclus. 2. num. 21.*, *Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 3. tit. 13. num. 18.*, *Carpan. ad Stat. Mediolanen. tom. 2. cap. 212. num. 2.*, *Gratian. discept. 11. tom. 1. num. 19.*, *Cevall. quæst. 733. num. 9.*, *& seqq.*, *Cenc. de censibus quæst. 85. num. 40.*, *Cancer. part. 2. cap. 6. n. 159.*, *Fragos. de regim. Reipub. tom. 1. lib. 7. disput. 19. §. 2. num. 70.*, *Antonell. de loc. legal. lib. 2. cap. 15. num. 65.*, *Osasch. decis. 154.*, *& alii*, quos refert *Sola ad consuetud. Sabaud. tom. 1. de cens. solut. gloss. unic. num. 11.*, & in terminis feudalibus
eam quoque sententiam amplecti videtur *Ro-* 3
senthal. de feud. tom. 1. cap. 1. conclus. 14. nu. 17.,
& 18., ubi tradit, consuetudinem loci contra-
ctus observandam esse circa omnia ea, quæ illius 4
solemnitatem, atque perfectionem, seù con-
summationem respiciunt: In his verò, quæ con-
tractum jam perfectum, & consummatum con- 5
sequuntur, prævalere consuetudines loci rei sitæ,
sequiturque *Bart. in d. l. semper in stipulationibus.*

Præcipuè verò, quando, prout in casu nostro,
mensura in loco contractus minor est, quàm in 6
loco rei sitæ, ut scilicet favore Promissoris, quod
minimum est, sequamur, ex responso *Vulpian. in* 7
d. leg. semper 34. ff. de regul. Jur., dicentis. *Sem-
per in stipulationibus, & in ceteris contractibus id sequimur, quod actum est, ut si non pateat, quod actum est, erit consequens, ut id sequamur, quod in Regione, in qua actum est, frequentatur. Quid ergo, si neque Regionis mos appareat, quia varius fuit? ad id, quod minimum est, redigenda summa est*, & concordat *Text. in leg. quidquid adstringendæ 99. in princip. ff. de verbor. obligat.* ibi = *ac ferè secundùm Promissorem interpretamur* = *leg. si ità stipulatus 109. ff. eodem* ibi = *Quia in stipulationibus id servatur, quod minus est* = & *leg. semper in obscuris 9. ff. de regul. Jur.*, ubi hæc regula ge-
neralis; traditur semper in obscuris, quod mini- 8
mum est, sequimur; Nec dissimile est, quod dicitur in *in leg. nummis 79. ff. de legat. 3.* ibi = *Nummis indistinctè legatis, hoc receptum est, ut exigaiores legati videantur, si neque ex consuetudine Patrisfamilias, neque ex Regionis, undè fuit, neque ex contextu Testamenti possis apparere.* =

Hâc itaque ratione videtur omninò dicen-
dum, quod milliare, de quo loquitur Pontifex 9
in concessione, intelligendum sit de milliari
Romano, quod minus est, quia Romæ celebrata 10
fuit concessio, & quia de illo verisimile est Pon-
tificem sensisse, id enim sequi debemus, quod 11
credibile est fuisse cogitatum, ut sunt verba *Textus in leg. cum in Testamento 24. in fin. ff. de reb. dub.* & melius ad rem nostram confert *Textus in leg. Si servus 50. §. fin. ff. de legat. 1.* his verbis = *Si numerus nummorum legatus sit, nec appareat, quales sunt legati, antè omnia ipsius Patrisfamilias consuetudo, deinde Regionis, in qua versatus est, exquirenda est* =. Idque etiam
fulcitur firmissimâ ratione: nam, cum Ponti- 12
fex non præsumatur scire particularia statuta, 13
& consuetudines locorum, quæ ad Principis
scientiam non pertinent, quia consuetudo est 14
quid facti, præsumi nequit, eum id voluisse,
quod ignorabat ad *Textum in leg. 1. ff. de con-* 15
dict. indebit. leg. tres Fratres 33. in fine ff. de pact., *& alibi*, quæ sanè ratio fortiùs urget in subjecta materia, in qua agitur de concessione feudalis Jurisdictionis, ac Territorii, quæ, ex
notis principiis, tota pendet à voluntate sivè ex- 16
pres-

pressa, sivè tacita supremi Principis illam elar-
17 gientis, ideòque nemo non videt, quàm absur-
dum sit eam extendere ad illa, de quibus non
18 cogitavit, imò verò cogitare non debuit, si
ejus voluntas redigatur ad mentem Juris, illam
19 ità interpretando, ut summum Pontificem in
ea concessione comprehendisse censeamus, quod
20 de Jure sub illa venire poterat.

Quamquam verò hæc plurimùm urgeant;
nihilominùs in contrariam trahimur senten-
tiam, quæ & sua habet momenta rationum,
21 frequentioribus Doctorum suffragiis fulcita
videri potest, & rerum judicatarum auctorita-
te confirmatur; nempè, quod mensura illa at-
tendenda sit, quæ servatur in loco, ubi rei tra-
22 ditio sit facienda, & præcipuè in stabilibus; eò-
que libentiùs eam amplectimur ob facti circum-
23 stantias, & præsertim diuturnam observantiam,
juxtà quam, si Vassallus usque in hæc tempora
24 Territorii sui fines protendit quousque porrigi-
tur milliare Bononiense, præsumendum est,
supremum Principem juxtà hanc longiorem
mensuram Territorii fines constituisse.

Ut igitur ordinatim singula demonstremus,
primum nostræ sententiæ fundamentum consti-
25 tui posse videtur in eo, quod, licèt in mensura,
sicut & in ceteris, quæ minùs expresè cauta
sunt inter Partes, consuetudo loci contractus
attendatur: tamen non is propriè locus contra-
26 ctus intelligitur, ubi pactio inita est, sed potiùs
27 ubi rem tradi convenit, juxtà *Textum expressum*
in leg. contraxisse 21. ff. de action., & obligat.,
& leg. aut ubi ff. de bon. auctorit. Judic. possiden.
ibi = *Contractum autem non utique eo loco intelli-*
gitur, quo negotium gestum est, sed quo loca sol-
venda est pecunia =, & licèt nonnulli putaverint,
28 hæc procedere solum quoad Fori competen-
tiam, ut scilicet ibi Contrahens conveniri pos-
sit, ubi rem tradere promitit: Alii tamen hoc
indistinctè accipiunt quoad omnia ea, quæ con-
29 tractus executionem, & implementum respi-
ciunt, admittentes communiter distinctionem
Baldi in leg. cunctos populos cod. de Summ. Tri-
30 *nit.*, quod circa solemnitatem actus servanda
sit consuetudo loci, in quo actus geritur, quo
verò ad ejus executionem inspici debeat mos,
& consuetudo loci, qui executioni ipsi, & con-
tractus implemento destinatus est, *Bruneman. in*
leg. unica cod. ubi conveniat. qui cert. loc. dar.
promis., Perez. ibidem in princip., Donell. enu-
cleat. lib.17. cap.14. in princip., & litt. B., ubi,
31 quod locus contractus non æstimatur ex initio
rei gestæ, sed ab effectu, *Oldrad. cons.168. n.1.,*
Alciat. cons.169., Mynsinger., relatis Bald. An-
gel., Fulgos., Cyn., Alberic., Jason., & aliis
cent. 4. observ. 82. vers. aut verò quærimus, ubi
contrarias theoricas hoc modo conciliat *Valasc.*
alleg.72. num. 4. vers. hoc tamen, Larrea decis.
Granatea. 62. num.4. ibi = *Et locum contractus es-*
se inspiciendum quoad ejus validitatem: at verò
quoad executionem illum, in quo adimplementum
destinatur = *Rovit. in pragmatic. 1. de Jur., &*
exact. fiscal. num.76., & 77., & favet *Textus in*
leg. ratio 3. §. finali ff. de action. empt., ubi di-
sponitur, = *quod non oportet ejus loci pretia spe-*
ctari, ubi agitur, sed ejus, ubi vina tradi oportet =
& notavit etiam *Afflict. in constit. Sancimus su-* 32
per princip. legis num.21., Masuer. in prax. cap.
43. de consuetud., & statut. num.4.

At vero, si locus contractus in iis, quæ per-
tinent ad cetera, quàm solemnitates, is cen-
setur, qui illius executioni, & non implemento
destinatus est, potiori Jure id procedit quoad
stabilia, in rebus siquidem loco immobilibus, 33
& solo adhærentibus loci ipsius consuetudo vi-
detur qualitas naturalis, & inseparabilis, itaut 34
sicut natura non separatur à suo subjecto, ità 35
nec consuetudo avelli possit à re sita in loco, ubi
illa viget, ut *singulariter dixit Bald. in leg. con-* 36
tractus num.16. cod. de fid. instrum., ac propte-
reà, quemadmodum in contractibus naturalia
rei, etiam non expressa subintelliguntur. *Cap.* 37
Cum M. de Constit., leg. quod si nolit §. Quia as-
sidua ff. de edilit. edict., leg. ex empto ff. de action.
empt., leg. si in venditione 60. ff. de evict., leg.
non dubitatur cod. eodem, ità dicendum est, rem
ipsam concessam videri sub illis qualitatibus, &
legibus, quibus à consuetudine locali afficitur
utpotè illi naturalibus, ejusque naturam comi- 38
tantibus, *Gloss. ad consuetud. Turonen. tit. 13.*
gloss.1., Wesembec. cons.74. num.3., Schrader. de
feud. part. 2. cap. 2. num. 43., ubi, quod con-
suetudo est velut natura rei, optimè *Niger. de* 39
Laudem. part. 4. num. 30., ubi plura ad propo-
situm.

His porrò fundamentis eorum nititur opinio,
qui dicunt, modum rei mensurandæ petendum
potius esse à loco rei sitæ, seù in quo res tradi 40
debet, quàm à loco initæ conventionis, & factæ
dispositionis: Et quamvis quoad mobilia subdu-
bitent aliqui, quoad stabilia tamen, qui est ca-
sus noster, concordes in hanc fuerunt senten-
tiam. Primus est *Guid. de Suza*, quem refert
Alberic. de Rosate in leg. arbitrio 18. §. De eo ff.
de dolo num.6. in fin. ibi = *Ultimò quærit Guid. de*
Suza, si Parmensis vendit Rhegiensi fundum exi-
stentem in Territorio Parmensi, contractus tamen
fiebat Rhegii; secundùm quam mensuram debeat
mensurari? & videtur, quod secundùm mensu-
ram Rhegii, ubi factus est contractus. Leg. si fun-
dum &c. sed dic contra, quod mensurà Parmensi,
ubi est fundus, ut cod. de Præd. minor. leg. si præ-
dium &c., = eos sequuntur *Alciat. in leg. vinum*
num. 62. vers. ego eam mensuram ff. si cert. petat,
& resp. 157. num.2. ibi = *Nunquid mensura Par-*
mensis debeat attendi secundum locum contractus,
an Rhegiensis, ubi solutio erat facienda? dico, ve-
riorem esse, & magis communem opinionem, ut 41
attendamus locum destinatæ solutionis = *Hostiens.*
in summ. tit. de empt., & vendit. §. Quibus men-
suris in fine, Rimin. Sen. tom.2. cons.366. num.13.
vers. tamen dico, quod debet fieri mensuratio, &
n.14., ubi, quod actus, cujus expeditio in tertium
locum confertur, Juris fictione in illo loco intelli- 42
gitur celebratus = *Petr. de Monte in suo repertor.*
verb. mensura, Fabian. de Monte in tract. de empt.
& vendit. quæst. 5. vers. & idem, quod de mone-
ta, Jo: Raynald. in tract. de mensur. quæst. 5. in
fine,

fine, Alexand. Radens. cap. 72. num. 31., ubi,
43 quod attenditur mensura Emptori utilior. Ni-
ger. de Laudem. quæst.4. num.43. vers. non obstat,
ubi reprobatum ait Roland., Card. Tusch. litt.C.
conclus.954 num.38., ubi, quod in mensura pri-
44 mò attenditur consuetudo loci rei sitæ, vel lo-
corum vicinorum, & postea consuetudo loci,
in quo est facta dispositio. Cevall., & Gratian.
45 ipsi prò contraria parte allegati, qui quantum
ad stabilia huic sententiæ acquiescere videntur,
ille quæst.733. in fin., hic verò discept.11. num.
20., Sola ad consuetud. Sabaud. tom.1. de cens.
solut. gloss. unic. num.11., ubi, relatis utriusque
Partis Doctoribus, hanc opinionem dicit com-
muniorem, ad quem se refert Costa in tract. aut.
sciebat, aut ignorabat distinct. 59. num. 1., Mut-
thiens. in leg.1. tit.13. gloss. 2. num. 3., qui hoc
46 admittit solùm in stabilibus, eumque sequitur
Hermosill. ad Lopez tom. 2. leg. 24. tit. 5. gloss. 2.
in addit. num.42. vers. quam intellige.

Ità verò decisum in supremo Senatu Parisi-
siensi in gradu provocationis de anno 1585. re-
fert Carondas lib.7. responsor. cap. 83., & Papo-
nius in arrest. lib. 17. tit. 2. in appendic. num. 3.,
qui rationem aperit his verbis = Judicatum fuit,
habendam esse rationem loci, in quo fundi siti sunt,
& Contrahentes, qui de situ rerum certi sunt, vi-
deri convenisse de mensura, quæ dependet à con-
suetudine, & usu Provinciæ, juxtà quam omnes
fundi in ea siti determinari debent =. Sic etiam
decrevit Subalpinus Senatus, teste Osasch. decis.
114. licèt ipse esset in opinione contraria, quæ
tàmen suis collegis æqua visa non fuit. Atque
ita judicatum tam in suo Senatu, quàm in su-
premo Senatu Mechliniensi in diversis Causis
scribit Paul. Christin. dec. Belgic. tom.3. decis.56.
num. 3.

Ex recentioribus verò hoc ipsum strenuè con-
firmat Pecch. de aquæduct. tom.2. cap.9. quæst.38.
per tot., dicens procedere tam in stabilibus,
47 quàm in mobilibus, per Textum, qui, ut ipse
ait, est extrà dentes, in supracitata lege aut ubi
3. ff. de bon. auctorit. Judic. possiden.; & magis
48 si Contrahentès, aut unus ex ipsis sint ejusdem
loci, ubi res tradi debet, ut num. 26. ad 29. Jon.
Nenia de commerc. terrestr., & naval. cap. 9. sub
num.8. vers. verumtamen, ubi, quod circa men-
49 suram in rebus soli inspiciendus est locus, in
quo sunt, & in mobilibus locus, ubi ea tradi
convenit. Renat. Coppin. Vir quidem erudi-
tus de legibus audiam municipal. tom. 2. part. 2.
tit. de extraordin. feudor. emolumen. sub num. 10.
fol. 132. ibi = Justior tamen est diversa opinio,
venditi agri mensuram ex lege petendam situs
Prædiorum, non loci pactæ venditionis &c. =, re-
ferens etiam arrestum Senatus Parisiensis, latè
Franc. Maria Prata discept. forens. tom.2. cap.21.
num.13. cum plurib. seqq., quem sequitur de Ro-
sis select. cap.2. num. 23. vers. verius est, circa
mensuram, locum rei sitæ, ejusque consuetudinem
esse attendendam, ex receptiori &c., Altimar. de
nullit. contract. tom. 3. rub. 1. quæst. 8. num. 150.
vers. sed verius.

Quibus etiam addi possunt ii, qui licèt de
mensura speciatim non loquantur, generaliter
tamen tradunt, quod concessio rei præcipuè feu-
dalis intelligitur facta semper secundùm leges, 50
& consuetudines loci, ubi res illa sita est, ità
Montan. de regal. tit. de regal. offic. num. 15. post
Isern. in tit. de nov. form. fidelitatis num.7. circa
finem, Lorath. in theatr. feudal tom.1. part. 2. di-
lucid. 24. sub num. 4. vers. nam consuetudines,
Rocc. de Curt. de consuetud. sect. 9. quæst. 12. nu.
13., & 16., Massuer. in prax. d. cap. 43. de con-
suetud. num. 4., Bottin. ad Stat. Januen. lib. 3.
cap. 17. circa fin., ubi, quod, si quæstio sit super
re, attenditur consuetudo loci, ubi est sita, ele-
gantissimè Renat. Coppin. de morib. Parisior. lib.
2. tit. 1. circa princip. fol. 169. ibi = Proinde spe-
ctandus fundorum, de quibus agitur, situs, & loci
jura, legesque, in quo fundi illi constituuntur &c. =
& tit.2. de dotalit. fol.228., & tit.3. de donat. fol.
265. num.21. ibi = Variis porrò in municipiis sitæ
res Donatoris, suâ loci lege cujusque disponuntur =.

Præcipuè, inquam; in feudalibus, etiamsi in
Curia Concedentis, vel in loco Feudi Dominan- 51
tis contraria consuetudo observetur, Bald. ante-
signanus in cap.1. §. Si qua controversia tit. de pa-
ce Constant., ubi, quod, si Imperatòr det Feu-
dum in Alemania mihi Tusco, videtur conces-
sum secundùm consuetudinem Alemaniæ, &
non secundùm consuetudinem Tusciæ, & sic è
contra: eâ ratione, quia præstatio rei intelligi- 52
tur secundùm locum, ubi debet fieri traditio, &
idem in cap. si mulier si de feud. defunct. fuer. con-
tent., quem communiter omnes sequuntur, Pa-
ris. lib.1. cons.13. num.18., & cons.21. num.14.,
Cassan. ad consuetud. Burgund. rubr.3. §.7. super
Textu vers. ego semper tenui, Niger. de Laudem.
quæst.4. num.25. vers. idque primò suadetur, Af-
flict. in constit. Sancimus de jur. prothom. in prin-
cip. leg. sub num. 21. vers. in contrarium, Schra-
der. de feud. part. 5. cap. 2. num. 46. ibi = Etsi di-
versæ sint consuetudines in illo loco, in quo Investi-
tura facta est, & in loco, in quo res in Feudum
concessa sita est, Investirura potiùs censetur facta,
secundùm consuetudines illius loci, in quo res sita
est = Lorath. in theatr. feud. part. 2. dilucid. 24.
num.4., & seqq., & dilucid. 25. num. 2., & per
tot., ubi, quod investitura juxtà illam consue-
tudinem localem explicari debet, & dilucid.30.
num.4., Rosental. tom.2. cap.12. in addit. litt.F.,
Paris. de Puteo de reinteg. feudor. quæst. 11. nu.
11., & quæst. 127. num. 4., Afflict. decis. 225.
num. 5., Gloss. ad consuetud. Bituricen. art. 13.
gloss.1. circa finem vers. undè Feudum, Renat.
Coppin. de legib. audium tit.1. lib.1. cap.5. num.3.
fol.155. vers. planè servientis Prædii, Papon lib.3.
Arrest. tit.1. de feud. art.16., quem refert Paul.
Christin. tom.1. decis.284. in fin., & decis. 299.,
Hartman. Pistor. quæst. Jur. lib. 2. quæst.19. sub
num. 92., Villaplan illustr. feud. vers.10. num.6.
Balzaran. de feud. lib.2. tit.1. de feud. cogn. super
Text. num13., ubi, quod particularis, & localis
consuetudo in feudis attenditur, & secundùm
diversas Regionum consuetudines Causa feuda-
lis deciditur.

Nè verò hæc impertinentia videantur, ad

punctum ipsum, de quo agimus, DD. eodem
53 discursu feruntur, ut scilicet mores, & consuetudines rei sitæ in feudalibus attendantur, etiamsi de modo mensuræ quæratur, ità individualiter tradit Auctor damnatæ memoriæ, *ad consuetud. Parisien. tit. de feud. §. 22. quæst. 20. num. 86.*, ubi impugnat, & reprobat *Bartoli theoricam in leg. semper in stipulationibus ff. de regul. Jur.*, illumque veluti ducem in hac materia, licèt sub generali regula, sequuntur *Joan. Imbert. in sua Enchyrid. Jur. Gallic. verb. consuetudo Regionis fol. 55.*, *Bodin. de Republ. lib. 2. cap. 2. circa fin.*, *& in margin. litt. A.*, *Joan. Duret ad consuetud. Bourbon. tit. 1. §. 1. verb. sont. rient. commun. Mignon ad consuetud. Andegaven. art. 156.*, *Coppin. de commun. Gall. consuetud. præcept. part. 1. quæst. 4. num. 9.*, *& ad leg. Andegaven. lib. 3. cap. 1. tit. 2. num. 8.*, explicitè *P. Joseph. Gibalin. de univers. negociat. tom. 2. lib. 4. art. 4. consect. 4. num. 3.*, *atque expressè etiam Papon. de arrest. lib. 13. tit. 1. de Feud. arrest. 16.*, dicens, ità fuisse Senatus Parisiensis judicio declaratum; verba ejus sunt (utimur hâc nimiâ licentiâ, tum quia materia non est frequens, & Auctores non sunt præ manibus; tum ut Lector ipse judicet de sensu loquentium. = *Si feudum*, inquit, *in alio loco, quòm id, à quo in fidem, & homogium movetur, situm est, vel etiam fundus censualis alibi situs, quàm dominium, cujus ratione debetur, prò omnium dubiorum conclusione consuetudinem loci sequi oportet; in quo feudum, vel fundus serviens situs est, sivè respectu Laudemiorum, recognitionis, mensuræ, de quibus in Polyptichis non providetur &c.* =, & ita judicatum fuit Parisiis *assest*, quod allegat *Imbert. in Enchyrid. &c.*, *per Text. in Clement. prima de rescript. adversùs sententiam Joan. Fab. in leg. 1. cod. de Summ. Trinit. prò arrest. tenet Molineus &c.*

Ex quibus facilè dignosci potest, quantum sententia hæc alteri prævaleat, cum longè
54 plurium Doctorum videatur habere præsidium & supremorum Tribunalium sit judicio confirmata, superest modò, ut ea, quæ in contrariæ partis comprobationem adduximus, excutiamus, nempè, quod in dubio capienda sit interpretatio pro minori summa, juxta probatissimam in Jure regulam: & quod Principis concessio non possit intelligi, secundùm mensuræ
55 consuetudinem illi ignotam, cum ad ignotum voluntas non feratur. Quæ quidem licèt magni ponderis esse videantur, credimus tamen, ni fallimur, minimè casui nostro negotium facessere.

Ad regulam igitur, quod in dubio id, quod minimum est, sequi oporteat, multiplex patet,
56 responsio. Prima, quod in rebus soli, quæ certâ lege locali afficiuntur, dubium hoc adesse non videtur; nam, quemadmodum non dubitatur, quin in concessione veniant ea, quæ sunt de na-
57 tura rei, sic etiam dubitari non debet de mensura facienda juxtà consuetudinem localem, quæ respectu rei stabilis est velut altera natu-
58 ra, seù qualitas naturalis infixa, & inseparabilis, ut docet *Bald. Niger.*, *aliique Doctores supra allegati in §. At verò, & in §. Quibus etiam*, qui quidem ex hoc ipso fundamento docent, mensuram loci rei sitæ esse attendendam.

Secundò respondetur, quod, quidquid sit in legatis, quam indaginem opus non est assumere, quia non est casus noster, certè in contracti-
bus ideò prò minori summa favore Promissoris 59
facienda est interpretatio, quia scilicet potuit Stipulator sibi apertius legem dicere, & clarioribus verbis sibi cavere, ut probant expressa Jura in *leg. cum quæritur 26. ff. de reb. dub.*, & *leg. quidquid adstringendæ ff. de verbor. obligat.* ibi = *Ac ferè secundùm Promissorem interpretamur, quia Stipulatori liberum fuit verba latè concipere &c.* =, quæ ratio non solùm cessat in casu no-
stro contrà Concessionarium, sed optimè in ejus 60
favorem trahitur, quippè quia non ipsi liberum
fuit verba clarè concipere; sed hoc fuit solùm 61
in potestate Concedentis, ac proindè hujus po-
tius ambiguitas debet obesse eà fermè ratione, 62
quâ dispositum est, quod pactum obscurum de-
beat contrà Venditorem, aut Locatorem inter- 63
pretari, *leg. Labeo 21. ff. de contrahend. empt.* ibi = *Labeo scribit, obscuritatem pacti nocere potiùs debere Venditori, qui id dixerit, quàm Emptori, quia potuit re integrâ apertiùs dicere* = & *leg. veteribus 39. ff. de pact.* ibi = *Pactionem ambiguam Venditori, & qui locavit, nocere, in quorum fuit potestate legem apertiùs conscribere.* =

Et benè ad rem nostram, quod verba dubia Investituræ sint accipienda contra Dominum
Concedentem, & in favorem Vassalli Conces- 64
sionarii, ex prædicta ratione tenent *Bursat. cons. 4. num. 29.*, *& cons. 505. nu. 14.*, *Surd. cons. 383. num. 28.*, *Menoch. cons. 148. num. 38.*, *Jo: Jacob. de Leonard. inter consilia Bruni cons. 117. num. 132.*, quem refert, & sequitur *Altograd. lib. 2. cons. 7. num. 37.*, ubi, quod, si quid est dubium in concessione Feudi, interpretatur contrà Dominum, *Afflict. in prælud feudor. vers. juxtà hoc quæro num. 55.*, optimè, *Rosenth. de feud. to. 1. cap. 6. conclus. 18. num. 1.*, *& seqq. per Text. in d. leg. veteribus ff. de pact.*, *Menoch. iterum de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 92. num. 6. in fine vers. illud etiam*, *Cyriac. contr. 555. tom. 4. num 16. vers. & sicuti verba Investituræ*, *Gobb. de promiss. feud.*, *& emphyt. alienat. quæst. 11. num. 28.*, *Muent. decis. 29.*

Quæ sanè si procedunt in contractibus Priva-
torum, in quibus regulariter fit strictissima in- 65
terpretatio, ad notata per Doctores in *leg. quidquid adstringendæ ff. de verbor. obligat.*, potiori Jure locum sibi vindicant in casu nostro, dum agitur de concessione Principis; non quidem in
ejus odium, sed quia sic ejus majestati conve- 66
nit, ut rejiciatur omninò quælibet stricta inter-
pretatio; quare Doctorum vox una est, quod 67
beneficia Principis interpretari quàmplenissimè debeant per *Textum in leg. finali ff. de constit. Princip.*, *Canonistæ in cap. cum dilecti de donat.*, *Felin. in cap. causam, quæ 18. num. 12.*, *& seqq. de rescript.*, *Bartol. in leg. si quando cad. de bonis vacant. lib. 10.*, *Bellon. cons. 5. n. 8.*, *Ruin. cons. 161. lib. 5.*

lib.5., *Valenz. consf.83. num.77.*, *cum aliis cumulatis à Barbos. axiom.36. num.2.*, *& Rocc. disput. Jur. select. cap. 124. num.27.*, *Giurb. decis. 23. num.10.*, *Ganaver. decis.2. num. 12.*, *& dec. 27.*
68 *num.20.*, eaque latissima interpretatio sequenda sit quoad rem, locum, tempus, modum, & personas, ut eruditè, & pleno calamo docet *Carol. Tapia in comment. ad leg. fin. ff. de constit. Princip. in 1. part. leg. cap. 1. ad 5. per tot.*, & priùs dixerat optimè *Oldrad. cons. 300. sub num.1. vers. & non solùm cum plurib. seqq.*, *Ancbaran. cons. 295.*, *Card. Tusch. verb. beneficium conclus. 49 num.3.*, *& seqq.*, *Mantic. de tacit. lib.13. tit.17. num.14.*, *& seqq.*; quamob-
69 rem concessio in Feudum, licèt sapiat, ut nostri ajunt, naturam contractus, propriè tamen, & verè beneficium Principis dicitur, ut legitur in *cap.1.*, *& 2. de Feud. Marcb. cap. unic. de benef. fratr. in usibus feudor. cap. unic. §. Beneficium, quibus mod. feud. amitt. cum similibus*, *Bald. latè in prælud. feud. num.9.*, *Joan. Ardinon. in summ. feud. cap.1.*, *Afflict. in eisdem prælud. num.14.*, *Duaren. in consuetud. feud. cap.2. num.1.*, *& 4.*, *Blanc. epitom. feud. cap.1.*, *Nicol. Vigel. meth. feud. cap.2.*, *Rosenthal. cap. 1. conclus.1. per tot.*, *& cap.6. conclus. 74. num.24.*, *& ferè omnes.*

Nec abs re DD. hoc definiunt, sed, ut indè rectè inferatur, quod Feudi concessio, uti Prin-
70 cipis beneficium debeat semper in dubio amplissimè interpretari, ità optimè *Jason. in d. leg. final. ff. de constit. Princip. num.14.*, *& 24. vers. secundò capit.*, *Wesembec. epit. feudar. cap. 1. num.9.*, *Frecc. de subfeud. lib.2. quæst.35. n.25.*, *& seqq.*, *Tiraquell. de nobilit. cap. 37. num. 59.*, *Tusch. litt. B. d. conclus. 49. num. 17.*, *& seqq.*, *Intrigliol. de feud. cent. 1. quæst. 13. num. 15.*, ubi, quod sivè Feudum habeatur uti purum beneficium, sivè participet de contractu, semper est latissimè interpretandum!, *& cent. 2. art. 39. num.3.*, *Giurb. de success. feud. §.1. gloss.3. num. 38.*, *Rosenth. cap.6. conclus. 28. num. 6.*, *optimè Galeott. part.1. contr.53. num. 15.*, *& seqq.*, *& part.2. cap.55. num.18.*, *aliisque relatis*, *Capic. Latr. consult. 145. num. 95.*, *& seqq.*, *& num. 215.*, *Cyriac. contr.622. num.7.*, *& seqq.*, *& notat etiam Bascol. in controv. apud Card. de Luca art.5. num.21. vers. tertia, quæ magis &c.*, ità quidem suadente eâ certissimâ Juris regula,
71 quâ edocemur, quod, si cujuscùnque dispositionis dubiæ interpretatio ex qualitate rei, & affectione ejus, qui disponit, petenda est, certè non errabit is, qui ampliorem in modum concessionem Principis accipiet, qui liberalissimus
72 præsumitur, ut benè declarat *Jason. d. leg. fin. ff. de constit. Princip. sub num.18. vers. sed in Principe*, *& latiùs Tapia in rubric. eodem cap.4.*
73 *per tot.* liberalitas enim, quâ, ut *Cicer. 1. de Offic.*, nihil est naturæ hominis accomodatius,
74 propria tamen est magnanimitati Principum, quos armis, quàm munificentiâ vinci minùs
75 flagitiosum esse dixit *Salust. de Bell. Jugurt.*, meritòque inter eorum virtutes in primis libe-
76 ralitas commendari solet, ut ex eodem *Cicer. pro Rege Dejotaro*, *& Sveton. in Tit. Vespas. cap.8.*, ubi memorabilem, & Jure laudatam dicit illius vocem, dum super cœnam recorda- 77
tus, quod eà die nil cuiquam præstitisset, diem ipsam perdidisse professus est = quippe hanc sibi 78
legem nobilitas imponit, ut debere se, quod spontè tribuit, existimet, & nisi in Beneficiis cre- 79
verit, nihil se præstitisse putet, ut sunt verba *Gregorii Pontificis in cap.1. de donat.*; quæ auro inscribenda putat *Tiraquell. de nobilit. cap. 37. num.40.*, & plura ad propositum *Abb.*, *& Dec. in cap. fides de rescript.*, *Isern. in cap.1. §. Hujus autem generis num.15.*, *ex quibus caus. feud. amittat*, *Bolognet. cons. 2. num. 39.*, *Ja. Redin. de Majest. Princip. §. Largum Beneficium*, *Galeott. part.2. contr.55. sub num.1.*, *Capyc. latr. consult. 141. num. 123.*, *Franc. Marc. decis. 85. part. 1. num.5.*, *Larrea decis. 25. num.2.*

Indeque fit, quod Princeps ipse indignatur, & in propriam vertit offensionem, si quis indi-
gno suæ liberalitatis judicio dubiam ejus con- 80
cessionem strictè velit interpretari, ex celebri responso, *Anastasii in leg. hac saluberrima Cod. de præposit. agent. in reb. lib. 12.* ibi = *Cum perabsurdum, perque temerarium sit hanc nostræ liberalitatem pietatis astutà interpretatione non ad augmentum, sed ad diminutionem convertere &c.*, quæ verba nimis extollunt *Jason.*, *Tusch.*, *Mantic.*, *atque alii in locis citat.*, *& Grammatic. decis.59. num.46.*, *& 49.*, & quasi in eamdem sen-
tentiam *Justinianus* erumpit, dum ait, quod 81
Principis concessio non debet aliorum contractuum regulis subjacere, *l. sancimus 34. §. Exceptis Cod. de donat.* ibi = *Imperiales donationes meritò indignari sub observatione monumentarum fieri &c. sed firmam habere propriam Majestatem.* =

Si igitur, ut ad rem nostram revertamur, in
contractibus Privatorum jam communiùs rece- 82
ptum vidimus, quod mensura consuetà in loco rei sitæ, licèt amplior illa sit, quàm in loco con-
tractus, attendi debeat, ut contrà Venditorem, 83
re multùm, diuque concertatà, decisum refert *Coppin. loco supra citat. de legibus andium municipal. tom. 2. part. 2. tit. de extraordin. feud. emolum. sub num. 10.*, & tàm in Senatu Parisiensi, quàm in subalpino penes *Osasch. decis. 114.*, *& in Belgio. Christin. tom. 3. decis. 51.*, constitutum fuit, quos sequuntur omnes supra allegati Doctores; si, inquam, id procedit in contra-
ctibus, qui sinè dubio strictam recipiunt inter- 84
pretationem; non videtur dubitari posse, quin
idem sit admittendum in concessione Principis, 85
quæ utpotè suaptè naturâ benignum exposcens 86
interpretem, quamcumque rigidam respuit in-
terpretationem, tamquam suæ naturæ repu- 87
gnantem, ut ait *Ancbaran. d. cons. 295.*, quia
Principis liberalitas frenum non habet, *Gram- 88
mat. d. decis. 59. num. 45.*, atque ideò contra communes regulas debet semper amplissimè ac-
cipi, ut ait *Intrigliol. cent. 1. quæst. 13. num. 15.*, 89
& quæst.18. num.10., immo etiam extensione ju- 90
vari, post *Jas.*, *Crot.*, *& alios*, *Galeott. part. 2. cap. 55. num. 18.*, præsertim verò, quandò con-
cessio non multùm lædit Imperii dignitatem, 91

Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 17. num. 17., *Antu-*
nez de donat. reg. lib. 2. cap. 7. num. 6. verf. ratio
eft, *& cap. 13. num. 28.*, quamobrem Jure, me-
ritòque DD. plura tradiderunt, quibus Princi-
92 pum largitiones amplificentur, ut per *Bald.*, *Ja-*
fon., *& Caftrenf. in leg. fin. ff. de conftit. Princip.*,
& Bartol. in leg. fi quandò Cod. de bon. vacan. lib.
10., inter quæ illud præcipuè noftro cafui acce-
93 dere videtur, quod, fi Princeps unum ex tribus
officiis concedat, electio eft Conceffionarii, qui
poteft melius eligere, ut dixit *Bald. in d. leg. fi-*
nali num. 8., *& leg. 2. Cod. de Caftrenfian. la 121.*,
quod uti fingulare commendat *Tiraquell. de no-*
bilit. cap. 37. num. 55. verf. ex eodem fonte, prout
94 etiam gratia motu proprio conceffa intelligitur
de re pinguiori, *ad Textum expreff. in cap. fi plu-*
ribus 24. de præben. in 6. ibi = *Gratia hujufmodi*,
fi motu proprio eam fecerimus, *ut tunc fiat inter-*
pretatio pleniffima, *referri volumus ad dignitatem*,
vel Præbendam, *quæ inter illas majoris cenfetur*
effe valoris =, & ibi hoc notant *Jo. Andr.*, *& alii*,
ex quibus fublatum videtur argumentum ex na-
tura conceffionis rei feudalis, quæ tota pende-
95 re dicitur à voluntate Concedentis, nàm, fi hæc
96 largius, Imò ampliffimè eft interpretanda, ad-
mittet procul dubio extenfionem illam, quam
fert menfura loci, & quam Concedens ad men-
tem etiam Juris fequutus præfumitur.

Nec eft, cur objiciatur, Nicolaum V. Pontifi-
97 cem Romæ fedentem non præfumi fciviffe par-
ticularem Bononiæ confuetudinem circa mo-
dum menfurandi, ideoque non potuiffe velle
98 menfuram eam, quam ignorabat; certiùs, quia,
fi dum voluit, contributionem fieri per fubditos
de moneta Bononienfi, hoc expreffit, de men-
99 fura verò fimpliciter loquutus fuit, id præbet
argumentum, quod vel menfuram Bononien-
fem ignoravit, vel, fi fcivit, illam fequi noluit,
100 juxta regulam difcretivæ locutionis, de qua
DD. in leg. unic. §. Sin minùs Cod. de caduc. tol-
lend.

Prò hac enim objectione fubmovenda non eft,
cur inquiramus, an talis fcientia fit præfumen-
da, vel ex vicinitate locorum, vel ex prærequi-
fita informatione à Miniftris, ne Pontifex in-
101 confultò egiffe credatur: nam fatis erit ani-
102 madvertere, quod DD. hanc individualiter
fcientiam non requirunt, fat effe putantes, fi
103 Contrahentes certi fint de fitu rerum, ut conve-
104 niffe videantur de menfura, quæ dependet à
confuetudine, & ufu Provinciæ, juxta quam
omnes fundi in ea fiti determinari debent, ut
loquitur, & decifum refert *Papon. in arreft. lib.*
17. tit. 2. in Appendic. num. 33., quemadmo-
105 dum qui alio loco, quàm ubi contrahit, fe fo-
luturum promittit, ejus loci legibus fefe adftrin-
git ei ca contractus implementum, ut ait *Cop-*
106 *pin.*, *aliique Doctores allegati*, quamvis de eis
notitiam fpecificam non habeat, dum de tali
fcientia DD. ipfi nihil dicunt.

Et in terminis noftro cafui fimilibus *Oldrad.*
conf. 168. incipien. ad primam quæftionem &c.,
refolvit, quod, fi quis impetravit gratiam, ut
107 fibi conferatur Beneficium ufque ad certam
quantitatem turonenfium, attendi debeat æfti-
matio refpectu loci, ubi Beneficium fitum eft,
non ubi gratia facta fuit, quod refert etiam
Alexand. tom. 2. conf. 21., *& tom. 5. conf. 37.*,
& fequuntur *Alciat. refponf. 157.*, *Riminald. fen.*
conf. 366. num. 13., *Niger de laudem. quæft. 4.*,
Sola ad confuetud. Saband., *aliique fupracitati*;
& penfio, quæ à Pontifice favore alicujus refer-
vatur, fi non exprimatur de moneta Cameræ, 108
vel Romana, certum eft, quod intelligitur de
moneta currenti in loco Beneficii, tametfi con-
ceffio fiat Romæ, nec fcientia Pontificis de tali 109
moneta probetur, quafi hoc veniat ex natura
rei, quod in loco rei fitæ confuetudine fervatur, 110
Gigas conf. 58. poft Bezen. de charit. fubfid. quæ-
ftion. 89., quos fequitur *Garz. de Benef. part. 5.*
cap. 3. num. 151. verf. quamvis alidè fic, *& Card.*
de Luca de regal. difc. 126. num. 2., prout etiam
Congrua, quæ refervatur Epifcopo, vel Paro-
cho, intelligitur de moneta illarum partium, & 111
fecundum ejus Regionis mores, ubi eft Epifco-
patus, fivè Beneficium, ut de primo *Lotter. de*
re Benefic. lib. 1. quæft. 11. num. 27., *Corrad. in*
prax. Benefic. lib. 5. cap. 1. num. 35. verf., prout
etiam, *Rota in Neritonen. Penfionis penes Fari-*
nacc. tom. 3. decif. 352., *coram Ludovif. dec. 507.*
num. 6. in fine, & alias, ut refert idem *Lotter.*,
& de fecundo *Lal. Zecbius de Republ. Ecclefiaft.* 112
cap. 28. n. 4., *& de Benefic.*, *& Penfionib. cap. 11.*
num. 6., *Galet. in margarit. caf. confcient. verb.*
pecunia 1., *& verb. Penfio 10.*, *Sarnen. in regul.*
de valor. quæft. 9., *Garz. part. 1. cap. 5. de Benef.*
num. 373. verf. qui centum &c., *Barbof. de Pa-*
roch. part. 3. cap. 29. num. 17., *& feqq.*, *Concil.*
Trident. feff. 24. de reformat. cap. 13. num. 14.,
Corrad. in Prax. Benefic. lib. 5. cap. 1. num. 34.,
qui plura Decreta referunt Sacræ Congregatio-
nis, & *Rota decif. 251. num. 20. part. 17.*, *& fæ-*
piùs alibi.

Non omittendo illam facti circumftantiam,
quæ fuadere poteft, Pontificem de confuetudi- 113
ne menfuræ Bononienfis minimè ignarum fuif-
fe, deque ea cogitare potuiffe: etenim Nico-
laus V. primò appellatus Thomas Sarzonus, vix
exactà pueritià, fuper qua certant Scriptores,
cum aliqui velint, eum Pifis natum, alii verò in 114
Oppido Sarzanæ Lucenfis Agri, in eo tamen
convenientes, quod ab ineunte adolefcentia Bo-
noniam adivit: ibi tyrocinia pofuit, ibi literas,
& bonas artes edidicit, maximè verò Philofo-
phiam, & Theologiam, adjutus beneficentià,
& fub clientela Cardinalis Nicolai Albergati,
qui Adolefcentis ingenio delectabatur, & cujus
ille memor Beneficii, nomen in Pontificatu af-
fumpfit, ibi lauream doctoralem in Sacra Theo-
logia adeptus, ejufdem Ecclefiæ Bononienfis
Canonicus, & mox etiam Epifcopus creatus
fuit; Bononienfibus ipfis non fecus, ac de Con-
civis honore gratulantibus, ut hæc omnia te-
ftantur *Baron.*, *& Bzov. in Annal. ann. Chrift.*
1447., *Alponf. Ciacon. de Vit. Pontific. tom. 1.*
eodem anno fol. 949., *& feqq.*, *Sigon. lib. 4. de*
Epifcop. Bonon., ubi refert, eum pueros etiam
Bononiæ inftituiffe, & Epifcopo confcribendis
Epi-

Epistolis inseruisse, *Andr. Victorell. in addit. ad
Ciacon. fol. 955.*, & ibi etiam *Augustin. Oldein.
Societ. Jesu in nov. addit. fol. 961.*, qui affert
per extensum literas, quibus ipse Pontifex Ca-
nonicis Bononiensibus subitò suam promotio-
nem significavit, & quas primò eisdem scripse-
115 rat de sui assumptione ad Cardinalatus dignita-
tem, undè quisque animo complecti potest
non solùm quàm verisimile sit, Nicolaum V.
notos habuisse mores, & consuetudines Bono-
niæ, ubi suam ætatem per omnes fortunæ gra-
dus transegerat, & plura negotia prò vario sta-
116 tu necessariò tractaverat, sed etiam quo studio,
charitate, & benevolentià Bononienses ipsos
prosequi debuisset, quod utrumque ad causam
confert, & hinc certè dici potest, quod mensu-
ra Bononiensis attendi debet, quia in ea Regio-
117 ne Pontifex diù versatus fuerat, juxta *Textum
supra allegatum in leg. si servus §. finali ff. de le-
gat. 1.*

Cujus argumenti vis elidi minimè potest ani-
madversione illà, quod, si Pontifex erat conscius
118 de particulari mensura Bononiensi, & eam non
expressit, sicut fecit loquendo de moneta Bono-
119 niæ, dicendum est, quod illam noluit, juxta
notum argumentum discretivæ locutionis; ete-
nim non est in utroque par ratio. In moneta,
120 quia promiscuus est usus, major dubitatio exo-
riri poterat, maximè in ea Regione, in qua non
minùs communis, & usualis est pecunia ipsa
Bononiensis, quàm Romana. At non ita pro-
miscuus est usus mensuræ, præcipuè in stabili-
bus, quæ certà lege locali firmiter, & velut
connaturaliter afficiuntur: præterea moneta
respiciebat interesse subditorum, qui solvere
tenebantur, ideò non mirum, si expressiùs Pon-
tifex eam voluit declarare; mensura verò tan-
gebat solummodò, & principaliter interesse
ipsius Concedentis, ex quo consurgunt duæ cer-
tissimæ Juris conclusiones; prima est, quod ar-
121 gumentum discretivæ locutionis per se specta-
tum non multum firmitatis habet, sed potiùs de-
bile, & non rarò fallax reputatur, ideoque inu-
tile semper remanet, & nullius efficaciæ, quo-
122 ties assignari potest aliqua ratio, cur non oporte-
bat Disponentem sic se explicare in uno, sicut in
altero, ad latè notata *per Mantic. de conjectur.
lib. 6. tit. 13. num. 8. per tot.*, & *vers. sed si pro-
babilis ratio &c.*, *Rocc. disput. jur. select. cap. 106.
num. 73.*, *Rota coram Ansaldo decis. 12. num. 8.*,
123 altera conclusio est, quod, dum mensura respi-
cit principaliter interesse Concedentis, & hic
apertiùs legem dicere potuit, & non fecit, am-
biguitas, & obscuritas contra ipsum debet in-
terpretari, ut sunt jura expressa in *d. leg. vete-
ribus ff. de pact.*, & *leg. Labeo ff. de contrahen.
emption.*, quamobrem frustrà voluntatem Con-
cedentis per conjecturas discretivæ locutionis
investigamus, quandò ipsa jura, vel in pœnam
obscuræ locutionis interpretationem supplent,
& nec etiam si ipse Concedens obtestaretur, se
124 ità non intellexisse, ideò esset audiendus; prout
in facti circumstantiis contra Venditores ipsos
in judicio obluctantes judicatum fuisse suprà re-
tulimus.

Quamquàm, si ipse Concedens loqui posset,
credendum potiùs est, quod prò feudatario res-
ponderet, fuit enim Nicolaus V., ut ceteris
virtutibus ornatus, ità liberalitate insigni, ac 125
singulari, quem adeò dicunt Hystorici = *Virum in
paucis munificum* =, *Ludovic. Ansel. post Baron. &* 126
Bzov. in Epitom. annal. lib. 17. anno 1455., *Cia-
con. in ejus vita fol. 954. lit. D.* = *laudatur*, inquit,
*ejus liberalitas, quà usus est in omnes &c. Oldoin.
ibidem in addit. fol. 964.* = ubi sic ait. *Edidit do-
cumenta pietatis, Religionis, continentiæ, man-
suetudinis, Justitiæ, & comitatis, in primis verò
multiplicis liberalitatis &c.* =, hinc, si licet arguere 127
ex indole, & habitu cujuspiam, quid ille esset
facturus. *Cicer. lib. 1. de invent.*, si Principibus
hoc commune est, quod suam liberalitatem, ex 128
qua sciunt sibi gloriam parari, quàm amplissi-
mè interpretari velint, & velut injuriosum sibi 129
ducant eam ad strictam decludi interpretatio-
nem; si Nicolaus V. tantà excelluit liberalita- 130
te, ut Vir in paucis munificus appellari merue-
rit, vix dubitandum videtur, quin, si de ea re
fuisset tunc interrogatus, de ampliori mensura
favore sui Concessionarii respondisset: præcipuè,
quia modicum, & satis leve detrimentum ex
hoc contingebat; illud autem, de quo Prin-
ceps interrogatus, respondisset, prò concesso
haberi debet, ut post *Gloss. in leg. tale pactum* 131
§. Qui provocaverit ff. de pact. notat in terminis
*Frecc. de subfeud. lib. 2. quæst. 34. in addit. sub nu.
9. vers. septimò illud &c.*, & prò regula gene-
rali in qualibet conventione, dispositione, le- 132
ge, vel Rescripto, per *Textum in leg. Barbarius
vers.*, & *si scisset ff. de offic. Prætor. aliaque Ju-
ris loca* tradunt *Bald.*, & *Castrens. in dicta leg.
tale pactum ff. de pact.*, *Burg. de Pax. cons. 34.
num. 29. & seqq.*, *Surd. cons. 44. num. 4.*, & *cons.
112. num. 100.*, *Honded. cons. 57. nu. 3.*, *de Pon-
te cons 40. num. 10. lib. 1.*, *Everard. in loc. legal.
loc. 11. nu. 2. & 3.*, *Molin. de Primogen. lib. 1. cap.
4. num. 24.*, & *cap. 13. num. 96.*, *Castill. lib. 4. cap.
12. per tot.*, *Rocc. disput. Jur. select. cap. 22. nu.
27. & cap. 25. num. 29.*, *Paschal. de patr. potest.
part. 1. cap. 9. num. 46.*, *de Franch. decis. 91. num.
24.*, omissis aliis, & verisimile quod est, habe- 133
ri prò expresso, constat *ex lege, quæro §. Inter
Locatorem vers. tamen verisimile ff. locati*, & *leg.
si contractus 6. ff. de condit. caus. dat. vers.*, & *ve-
risimile est*, *Everard. latè in loco a verisimile per
tot.*, *Rocc. disput. jur. select. tom. 1. cap. 190. nu.
53.*, & *cap. 194. num. 140.*, ubi, quod verisimili-
tudo operatur perinde ac si Disponens ità speci- 134
ficè demandasset.

Quæ præsumpta vox Principis concedentis eò
certiùs audienda, quippè illam animat lex ip-
sa, quæ semper loquitur. Habemus enim in 135
Jure certam, & constabilitam regulam prò de-
cidendis Dubiis in concessione Principis emer-
gentibus *ex leg. final. ff. de constitut. Princip.* ibi 136
= *Beneficium Imperatoris, quod a Divina ejus in-
dulgentia proficiscitur, quàm plenissimè interpre-
tari debemus* =, juxta quod non solùm Imperato-
res sæpè responderunt, ut supra fuit ostensum,
sed Pontifices ipsi, nè minùs liberales videren-
tur,

tur, eam expreſsè confirmarunt, ità luculen-
ter *Innocent. III. in cap. cum dilecti in fine de do-
nat.* ibi = *In Contractibus plena, in teſtamentis
plenior, in Beneficiis quoque pleniſſima interpre-
tatio eſt adhibenda* =, & *cap. quia circa 22. de
Privileg. verſ. ac in Beneficiis pleniſſimè, & cap.
olim 15. de verb. ſignific.* ibi = *Cum beneficia Prin-
cipum ſint interpretanda largiſſimè* = Quare, dum
137 certam, definitamquelegem habemus, ſuper-
vacuum videtur, velut in re dubia, & indefi-
nita conjecturarum latebras explorare, & dum
Pontifices, atque Principes voluntatem ſuam,
qualis illa ſit, perpetuà lege prò omnibus facti
contingentiis clariſſimè aperuerunt, fruſtrà in
caſu præſenti de voluntate Concedentis anxiè
dubitamus, alioquin quid operarentur tot Ju-
ris reſponſa, ſi in præſenti dubio non juvarent?
138 aut quid profuiſſet regulam generalem ſtatue-
re, ſi de omni circumſtantia voluntatem ſpeci-
ficè expreſſam requirimus?

Atque hinc facilis, & non una patet reſpon-
ſio ad *Card. de Luc. de Regular. diſc. 31. num. 3.*,
139 ibi enim agitur de generali lege Pontificis ſuper
diſtantia ſervanda inter Monaſteria noviter eri-
genda: hìc verò agitur de contractu particula-
140 ri, cujus dubietatem Jura ipſa volunt interpre-
tandam eſſe contra eum, qui apertiùs loqui po-
tuit: Agitur de Inveſtitura, quæ in dubio de-
141 claranda eſt favore Vaſſalli, & contra Conce-
dentem: agitur de conceſſione rei ſtabilis par-
142 ticularis, & quæ cenſenda eſt conceſſa juxtà
ſuas naturales qualitates, & conſuetudines lo-
cales: ſicut de Penſione reſervata, & Congrua
143 Epiſcopi, vel Parochi ipſe *de Luca* fatetur *de
regalibus diſc. 126. num. 2.* ad quem locum ſe re-
fert *eodem diſc. 31. de Regular. num. 3.* Et agitur
144 de Conceſſione feudi, quæ uti Principis bene-
ficium, latiſſimam in omni dubio meretur in-
145 terpretationem, ut ex Juribus, & DD. aucto-
ritatibus fuit pleniſſimè probatum: quæ ratio-
nes utique ceſſant omnes in dicto caſu *Card. de
Luca de Regular. diſc. 31.*, quare ſatis eſt dice-
146 re, illum non loqui in caſu noſtro, in quo di-
verſa eſt ratio decidendi, & dum Doctrinas, &
147 Deciſiones in puncto habemus, erroneum eſſet
ab illis recedere, ad tradita per *Caball. conſ. 54.
num. 11., & conſ. 86. vol. 1., Borgnin. deciſ. 15.
part. 1. num. 4., & part. 3. deciſ. ultim. in fin.*, ubi,
148 quod Deciſio in terminis eſt attendenda, negle-
ctis regulis generalibus, aliàs (ut vulgari dicte-
rio ipſe loquitur) *ci impicciaremo, come pulci-
ni nella ſtoppa* (, quem refert *Cyriacus contr. 249.
num. 21.*, & docent etiam ipſe, *Card. de Luca
de empt., & vendit. diſc. 6. nu. 7. in fin., de feud.
diſc. 119. num. 4., & pluries alibi, Rocc. diſput.
jur. ſelect. cap. 106. num. 32., & cap. 107. nu. 12.,
Bonden. cum aliis tom. 2. collect. 31. num. 96., Ro-
ta in rec. part. 9. deciſ. 21. num. 9., & deciſ. 22.
num. 14.*

Eòque magis, quia in caſu noſtro ceſſat alia
præſumpta ignorantia Pontificis de menſura lo-
cali, quam conſiderat *Card. de Luca*, cum ſit
magis veriſimile, Nicolaum V. ſciviſſe, quàm
ignoraſſe conſuetudines, & menſuras Bononiæ,
ubi ſuam ætatem egerat, & non minùs, quàm 149
Civis verſatus fuerat, ut ſupra advertimus,
quam quidem ſcientiæ conjecturam mirificè
comprobat ipſa conceſſio, advertendo in facto,
quod, ſi menſura fieret ad uſum Romanum,
unum ſolùm ex duobus molendinis comprehen- 150
deretur; at conceſſio legitur; *Cum Molendi-
nis*, quæ pluralis locutio in uno verificari non
poteſt, ad not. *in leg. ubi numerus ff. de Teſtibus,
leg. libertas 17. §. Poſt annos ff. de manumiſſ. Te-
ſtament., leg. Inter illam 217. §. finali*, & ibi = *Al-
ciat. ff. de verbor. ſignific.* Quare, ſi una pars diſ-
poſitionis alteram declarat. *leg. qui filiabus*, &
ibi ſcribentes, *ff. de legat. 1.*, ſi dubia mens Lo- 151
quentis ab ipſa verborum proprietate eſt in pri-
mis petenda. *Alciat. in leg. nepos 125. num. 10. 152
ff. de verb. ſignific.* = *qui enim ambiguè loquitur*,
ut ait ibi *Text.*, *id loquitur, quod ex his, quæ* 153
*ſignificantur, ſenſit, & talis intelligitur eſſe
mens in corde, quale eſt verbum in ore* =, ut ele- 154
ganter dixit *Bald. conſ. 160. lib. 1.*, agens etiam
de interpretatione inveſtituræ, quem refert *Al-
tograd. conſ. 13. num. 16., & num. 31. lib. 2., &
Rocc. ſelect. jur. diſput. cap. 56. num. 28.*; ſi non
aliter recedendum eſt à ſignificatione verbo- 155
rum, quàm cum manifeſtum eſt, aliud ſenſiſ-
ſe Diſponentem; ut ſunt verba *Textus in leg.
non aliter 69. ff. de leg. 3.*, & confirmat *Alciat.
reg. 3. præſumpt. 32. num. 5.*, neceſſariò dicen-
dum eſt, quod de menſura Romana Pontifex
non ſenſit, eaque facienda eſt ad uſum Bono-
niæ, quâ ambo Molendina comprehenduntur;
alioquin perabſurdum eſſet dubiam voluntatis 156
præſumptionem verbis expreſſis prævalere. Et
in conceſſione, cujus verba dubia ſunt contra 157
Concedentem declaranda, contrà Conceſſiona-
rium etiam verba expreſſa reſtringere: atque
eam conceſſionem, quæ juxtà tot Juris princi-
pia eſt ſemper in dubio amplianda, etiam ultra 158
verborum proprietatem, modò ſic ſtrictè inter-
pretari, ut à mente Concedentis, & à verbis ip-
ſis recedatur.

His verò omnibus, ut ad ultimam aſſum-
pti partem veniamus, accedit diuturna, &
longiſſima obſervantia, quæ ſicut in omni ma-
teria dicitur Regina interpretationum, omnem-
que removet difficultatem, ad tradita in *leg. ſi de
interpretatione ff. de legibus, & leg. quædam
ff. de reb. dub., Ramon.*, ceteris omiſſis; *conſ.
65. num. 14., Valenz. conſ. 79. num. 29., Joſeph
Ludovic. latè concluſ. 38. per tot., Fontanell.
clauſ. 6. gloſſ. 3. part. 2. num. 39., Rota part. 18.
rec., deciſ. 184. num. 11. coram Emerix Jun., deciſ.
24. 242. 1342., & alibi ſæpe*; Quia nimirum ob-
ſervantia cenſetur ipſa eadem diſpoſitio, ipſi- 159
que à principio actus ineſſe. *Bald. in leg. 2. in
fine Cod. de Bon. quæ liber., Jaſon. in leg. poſt do-
tem num. 100. ff. ſolut. matrimon., de Pret. conſ.
106. num. 68., Spad. tom. 3. conſ. 169. num. 12.,
Gratian. cap. 675. num. 14., Valdaur. tom. 1. ob-
ſervat. 1. num. 115., Rocc. diſput. Jur. ſelect. cap.
171. num. 8., Fontanell. loc. citat. num. 26.* Ità
in feudalibus quaſi Jure proprio primam ſedem 160
tenet *Flamin. Rub. conſ. 77. num. 341.*, ubi, quod
in

161 in feudalibus reverentia debetur observantiæ
tamquam Matri, Becc. conf.88. num.28. & seqq.,
Wesembec. conf.74. num.25., Spad. conf.22. nu.
162 6., Gratian. discept. 377. num.19., ubi, quod,
stante observantiâ in feudis, non est recurrendum
ad argumenta = Bilott. conclus. feudal.44. num.9.,
Knichen de investit.paction. part.1.cap.1. nu. 217.
& seqq., quem sequitur Galeott. part. 1.contr.31.
num.53., ubi, quod observantia interpretati-
va in materia feudali est firmissima investitura-
163 rum interpres, & falli nescia Capyc.latr.consult.
3. sub num. 67. vers. præsertim, Saminiat. contr.
15. num.95., & contr.167. nu.13., Rota part.12.
rec. decis.213. num.29., plenè Rota in nullius Ab-
batiæ S.Ilarii de Galeata 18. Aprilis 1712. §. At-
que ita coram R.P.D. Ansaldo, eademque idcir-
164 cò attendenda est, etiam contra veriorem intel-
lectum. Menoch. lib. 1. præsumpt. 71. num. 22.,
Gratian. discept.158. num. 15., Valdaur. observ.
15. num.16., Card. de Luca de Benefic. disc 27.
num.16., Fontanell. decis. 410. num. 10., Rota
part.4. tom.2. decis.6. num. 9., & decis. 271., eo-
dem num.1. part.17., decis. 169. num. 22., coram
bon.mem. Emerix Jun. decis.24., & etiam ultra
165 id, quod verba patiantur, Cravett. in respons.
prò genero num. 317. vers. usque adeò, Hondcd.
cons 90. lib.1. nu.30., Decian. respons.51. lib. 2.
num.56., Camill. Med. cons.63. num.8., Gratian.
cap.325. num.16., Rosa consult.9. num.40., Fon-
tanell. de pact. nuptial. clauf. 1. num.41. vers.ad-
mittitur etiam, de Marin. ad Reverter. observat.
38. sub num.7., Larrea decis. 45. num. 24., Ad-
den. ad Ludovis. decis. 184. in fina vers. & facit,
& prosequitur Rota in dict. Nullius Abbatiæ S.
Ilarii de Galeata loco citato.

Id confirmando exemplo Privilegiorum, quæ
166 sui naturâ sunt strictæ interpretationis, ut do-
cet Felyn. in cap. grave nu.2. de Offic. Judic. Or-
din. & cap. Causam quæst.18. nu.10. de rescript.,
Castrens. in leg. final. num.3. ff de Constitut Prin-
cip., Jason. ibidem num.27., Menoch. cons 466. nu.
14., Spad. lib.1. cons. 9. num.10., Ciarlin. contr.
159. num.15., Rota coram Bich. decis. 567 num.
167 12. part.11., decis.304. nu.15., tamen justa ob-
servantiam subsecutam declarantur, & amplia-
168 tivam recipiunt interpretationem. Camill. Med.
cons.63. num.8., Roman. cons. 271. num. 4., de
Pont. lib.1. cons. 30. num.49., Ann.alleg.52., Ca-
pyc. latr. consult.48. num.4., & cons.83. num.37.
vers. sicut ex possessione, Rosa consult.9. nu.39.,
Castald. consult.83. num.8., Rovit. cons. 102. nu.
7. lib.1., Caren. resolut.59. num.89. vers. & ex
possessione. Fontanell. de pact. nupt. clauf. 1. sub
num. 37. vers. & denique, Rocc. Episcop. disp.
jur. select. cap.71. nu.55., & seqq. & cap.83. nu.
17., ubi, quod observantia subsecuta ampliat
169 Privilegium, etiam contra verba Privilegii. Et
170 quod etiam regalia, quæ specificam requirunt
interpretationem, ex observantia, & possessio-
171 ne secuta, censeantur comprehensa in conces-
sione, post Roman. tradit idem Rocc. dict. cap.71.
num.39., & 40.

Et quamvis talis observantia longævitatem
172 temporis non exigat, dum non agitur de præ-
scribendo Jure non concesso, sed solùm de con-
cessione impetranda Cravett. cons.118. num. 2.,
& cons.201. num.12., Dec. cons.156. in fin., De-
cian. dict. respons.51. lib.2. nu. 52., Menoch. cons.
21. nu.15., Surd. cons.111. num.45., Spad. tom.
1. cons.44. num.8., ubi, quod ad eam aliquis cur- 173
sus temporis non requiritur, & tom.3. cons.147.
num.17. vers. & in hac observantia, & cons.169.
num.13., Altograd. lib.2. cons.7. num.48., Roc-
ca pluries adductus select. cap. 69. num. 39., ubi,
quod observantia etiam modici temporis decla-
rat, an regalia fuerint concessa in Investitura, 174
Rota part.14. decis.78. nu.10., & coram Dunoz.
decis.265 num.9., quamobrem sufficere solam 175
decennalèm observantiam, etiam ad amplian-
dum Privilegium, de Ponte lib.1. cons.30. num.
50. post Molin. de Primogen. lib.2. cap. 6. nu.57.,
Galeott. part.2. contr.20. nu.41., & 43., loquens
de Privilegio immunitatis Rosa dict. consultat. 9.
num.41., Hodiern. contr.47. sub num. 43., Fon-
tanell. clauf.6 gloss.3. part.2. num.40. vers. & est
notandum, Sixtin. de regal. lib 1. cap.5. nu.109.,
Latr. consult.2. num.15. & seqq., Larrea dec.45.
sub num. 24. vers. & sufficit &c. post Cravett. de
antiquit. tempor. part.1. practic.3. num.36., quod
eò magis procedere debet in Feudis, quia pri- 176
vilegium cum sit concessio contra Jus, diffici- 177
lius extenditur, & strictè interpretatur. At feu- 178
di concessio non contra, sed præter Jus dicitur, 179
estque propriè beneficium suâpte naturâ am- 180
pliandum, ut distinguendo docent Jason. in 181
leg. final. ff. de constitut. Princip. sub num. 14.,
& num.24., & 47. vers. dixi secundò, Frecc. de
subfeud. lib.2. quæst.35. nu.25. & seqq., ubi re-
prehendit eos, qui unum cum altero imperitè 182
confundunt Galeot. post alios part.1. cap.53. num.
16, & 17., & part.2. cap.55. num. 18., Capyc.
latr. consult.145. nu.95., Hodiern. dict. contr.47.
num.45. ubi, quod, si observantia declarat Privi- 183
legium, ampliando circa possessa, eò magis
hoc erit possidendo in feudum &c., ut sunt ejus 184
verba, quantò eadem efficacior erit in casu no-
stro, in quo illa duorum seculorum cum dimi-
dio metam attingit, cujus virtute regalia con-
trà ipsum Supremum Principem præscribi pos- 185
se, latè firmatum fuit in Voto Camerali edita
in Romana Platea coram Illustrissimo Bentivolo
Galliarum Nuntio.

Quinimo procedendo cum terminis simplicis
observantiæ interpretativæ, illa tantùm potest
in feudis, ut non solùm declaret, quid in In- 186
vestitura sit comprehensum, ut docent commu-
niter omnes, Altograd. lib.2. cons.7. nu.48., Spa-
da tom.3. cons.83. num.6., & cons.147. num.17.,
Bellon. nu. cons.9. nu.18., Raudens. respons. 18.
num.34., Intrigliol. de feud. quæst.43. num.111.,
ubi, quod observantia tollit circa Investituram
omne dubium. Ciarlin. contr.106. num.85., latr. 187
cons.3. nu.67., Knich. de Investitur. paction. part.
1. cap.1. num.217., & cap.3. nu. 141., ubi, quod
id, quod fuit aliquo tempore observatum, idem
est, ac si nominatim in investitura feudi con- 188
cessum fuisset, quem sequitur Galeott. part. 1.
cap.31. num.63., Card. de Luca de feud. disc. 3.
sub

sub num.13., ubi agebatur, an comprehende-
rentur Molendina, & disc.53.nu.10., ubi, quod
189 observantia totum facit. Ludovic. conclus. 38.
illat.2., ubi, quod posterior qualitas possessio-
190 nis declarat, quid ab initio fuit intentionis, &
illat.50., Saminiat. contr.15. num. 98. & seqq.,
sed etiam ipsius feudi substantiam, & qualita-
191 tes determinat, an scilicet res ipsa sit feudalis,
& circa onera, præstationes, & successiones,
Afflict. in cap.1. num. 11. de contr. inter masc. &
fœmin., Gozadin. cons.4. nu. 28., Peregrin. lib.2.
cons. 16. num.11., Pat. de reintegr. feud. cap. 22.
num. 5. & seq., Rosenth. de feud. tom. 2. cap. 12.
concl.14. n.41., Schrader. de success. feudor. part.
10. sect.11. num.58. & 60., Mell. alleg.8. nu.31.,
& alleg.81. num.13., Hodiern. contr.47.num.43.,
Saminiat. dict.contr.15.nu.100., & seqq. Quam-
192 obrem ipsius naturam, & substantiam alterare,
& immutare penè dicitur de Pont. dict. cons. 30.
lib.1.num.49. & 50., ubi, quod ex observantia
193 decennali feudum redditur immune servitii. Et
quod ex eadem observantia feudum fiat aliena-
194 bile, & ad fœminas transitorium contra ejus
naturam, tradunt Larath. in theatr. feud. dilucid.
97. num.1. & 2., Intrigliol. contr.1. quæst.43. nu.
94., Vultejus de feud. lib.2. cap.9.num.48., Ga-
leot. contr.31. num.55., Rocc. select. cap.107. nu.
45., & prius cap.57. sub num.43., Mell. observ.
201. nu.6., Gob. de permiss. feud. alienat. in præ-
lud. num.32., Saminiat. loc.cit.nu.106. vers. Tan-
túmque pollet &c. Rota part.5. decis.93. num. 58.
part.14., decis.78. num 10., & coram Ottbob. dec.
265. in fine, & plurimi ab eisdem relati, qui ex
brevitate omittuntur.

Si igitur observantia tantum valet in re feu-
195 dali. Si in qualibet materia dirimit omne du-
196 bium, ipsáque attenditur, etiam contra proprie-
tatem, & veriorem sensum verborum: si vel
197 decennalis possessio apta est ea, quæ sunt stri-
ctæ interpretationis applicare, & quæ specifi-
198 cam requirunt expressionem, tacite in Conces-
sione comprehendere; jam quisque videt, quid
dicendum in casu nostro, non enim agitur de
gravi Concedentis præjudicio, non de perver-
tenda feudi natura, non de interpretatione con-
tra verum sensum verborum, cum mensura
æquè possit intelligi de Romana, ac de Bono-
niensi, immò ex communiori Doctorum Sen-
tentia magis juri consonum videtur, quod in-
telligatur de Bononiensi, seù loci rei sitæ; non
denique de possessione decennali, sed plurium
seculorum, & agitur de materia, cui tribuunt
ipsa Jura latissimam interpretationem; ita ut, si
talis observantia non adesset, ea foret sequen-
da?

Nilque turbat, quod de tali observantia Prin-
ceps notitiam habuisse non præsumatur: Ete-
199 nim, omisso, quod scientia præsumatur ex his,
quæ palàm fiunt, & ex pluralitate actuum, &
200 longæva possessione. Spad. lib.1. cons.11. nu.13.
& seqq., Posth. de manut. observ.33.nu.2., & ob-
serv.40. num. 29. & 30., Gratian. cap.681. num.
32., Rota apud eumdem Posth.decis.139. num.7.,
coram Buratt. decis. 427. num. 10., coram Bich.
decis.267.num.23., & 474. num. 5., & 604. num.
8. loquentes in similibus terminis. talis scientia
vel non requiritur, quando Possidens habet Ju- 201
ris assistentiam, & titulum, licèt minus vali-
dum, ut dicit Posth. de manut. observ.40. nu. 26. 202
& 27., Rota apud ipsum decis. 310. num. 8., &
decis.332. num.3. coram Bich., decis.267. num. 24.
& 308. num. 6. vel scientia Ministrorum, & Of-
ficialium Principis sufficit ad hoc præcipuè, ut
rata maneat observantia interpretativa. Bart. 203
in leg. si Publicanus §. In vectigalib. ff. Publican.,
Jas. in leg. Imperium col.9. ff. de jurisdict. omn. ju-
dic., Bursatt. cons.138. sub nu.41., quos sequun-
tur Surd. cons. 370. num. 74. cons.327. num.25.,
& cons.429. num.54., Lofred. cons.40. num.49.,
Spad. optimè lib.1. cons.47. nu.9. ibi = Et ad hunc
effectum sufficit etiam scientia Ministrorum &c. &
cons. 164. num. 25. Hymon. Cravett. de antiquit.
temp. part.4. §. absolutis n.23., Cost. de fact. scient.,
& ignorant. inspect.72. nu.9. vers. Ceterum Prin-
ceps &c., Rosenth. de feud. plurimos adducens cap.
5. concl.16. in annot. lit. C., Maceraten. lib.1. re-
solut.103. num. 11. vers. neque dubitandum &c.,
Cyriac. tom.4. contr.622. num.19. & 29., Mans.
consult.648. tom.7. nu.36. vers. & eò magis, Bon-
den. collect.4. lib.1. nu. 139., & 165., de Marin.
tom.3. alleg.149. nu. 12. & seqq., Galeott. contr.
51. num.45. & seqq., Surd. decis.4. num. 6., O-
sasch. decis.101. num.18., Rota part.12. rec. decis.
794. nu. 1. Præterquamquod non est hic lis cum
Principe, sed cum Bononiensibus, qui talem 204
ignorantiam obtendere non possunt, ut in simi-
li de observantia Indulti à Pontifice Canonicis
concessi, quod Episcopus impugnabat, tradit
Joseph Ludovic. in communib. conclus. dicta concl.
38. illat.83.

Minus etiam obstare videtur, quod dicta ob-
servantia fuisset interrupta per litem motam de
anno 1605. primò, quia lis, quæ fuit derelicta,
sicut non interrumpit præscriptionem, Surd. 205
cons.500. num.7., de Pret. cons.132. nu.89., Gra-
tian. discept.2. num.43., Rodulphin. allegat.180.
num.50., Rota coram Seraphin. decis. 1085. num.
6., & coram Coccin. decis.1082. num.34. Ità, &
multò minus observantiam Rodulphin. loco citat. 206
nu.51. vers. & multò minus, Rota part.1. divers.
decis.534. num.6., & per tot. part. 8. rec., decis.
175. nu.15. vers. nec prædictam observantiam &c.,
& coram Seraphin decis. 1459. num. 1. Secundò
quia jam antea à die concessionis effluxerant
anni supra centum quinquaginta, quo casu,
sicut lis superveniens non interrumpit præ-
scriptionem jam completam. Abb. in cap. au- 207
ditis ultim. notab. de præscript., Fagnan. in cap. si
quis de regular., Abb. cons.94. in fine, Garz. de
Benef. part.3. cap. 2. num. 107., Card. de Luc. de
Judic. disc.21. num.64., Rocc. select. cap.167. nu.
43., Rota coram Buratt. decis.739. num.3., & part.
1. rec. decis.445. num 9., Adden. ad Ludovis. dec.
51. Ità, & multò minus credimus ex lite inten- 208
tata concuti potuisse observantiam cum ipsa
concessione jam adultam, & longissimo tempo-
re roboratam, atque confirmatam: quando,
etiamsi alia observantia consecuta fuisset priori 209
con-

contraria, illam neque destruere potuisset, quæ,
uti proximior concessioni, prævalere semper
deberet. *Spad. lib. 1. cons. 5. nu. 49.*, *licèt in aliis
terminis*, *Constantin. ad statut. Urb. tom. 2. annot.
62. num. 29.*, *Mans. consult. 6. num. 8.*, *Gyzz. ad
Capyc. latr. decis. 50. num. 21.*, *Rota coram Sera-
phin. decis. 1410. num. 7.*, *coram Royas decis. 279.
num. 12. part. 14. rec.*, *decis. 51. num. 15.*

Hic verò neque habemus observantiam con-
trariam, sed eamdem per aliud seculum conti-
nuatam, &, si litem ipsam inspiciamus, tan-
tum abest, ut observantiam infregerit, quin
potiùs illam confirmaverit: Etenim Actores hoc
dubium de mensura Romana, vel Bononiensi
tunc minimè promoverunt, atque ideo quoad
hanc partem observantia non solum non fuit in-
terversa, sed fuit etiam confirmata, quia de-
210 mandatam à Judice mensuram Periti fecerunt
juxtà consuetudinem Bononiensem, Adversa-
riis non conquerentibus, nec ipso Judice re-
probante, ut datur in facto: qui actus judicia-
liter gestus cum scientia Adversariorum per se
solus ad interpretativam observantiam satis suf-
ficeret, ad tradita per *Menoch. cons. 337. in fin.*,
Paris. cons. 11. nu. 39. lib. 2., *Decian. respons. 87.
num. 22. lib. 2.*, *Rocc. Episcop. select. cap. 71. nu.
41. tom. 1.*, *& tom. 2. cap. 187. num. 12.*, *& 13.*, *Ro-
ta coram Coccino dec. 436. nu. 9.*

Hæc igitur observantia, quæ in qualibet ma-
teria dubium omne removet, ut jam diximus,
211 cum talis dicatur adesse sensus in verbis, quem
demonstrat effectus, ut *ajunt Becc. cons. 201. nu.
2. lib. 2.*, *Moros. resp. 29. nu. 26.*, *Amat. resp. 42.
num. 8.*, *Rocc. Select. cap. 39. num. 39.*, *Caren. re-
sol. 102. num. 9.*, *Rota coram Dunoz. decis. 937.
nu. 27.*, & etiàm non concessa concedit, quia
212 ipsa habet vim novæ concessionis. *Ludovic. con-
clus. 38. illat. 121.*, *Grat. cap. 716. num. 19. &
seqq.*, *Amat. resol. 70. nu. 19.*, *Ron. cap. 170. nu.
8.*, *Rota coram Celso decis. 156. num. 7.*, *& decis.
190. num. 5.*, videtur jam hoc dubium de men-
sura Romana, vel Bononiensi declarasse, ac su-
stulisse. Quod si adhuc dubia res esset, ipsa du-
213 bietas interpretanda foret favore Possessoris, &
pro eo sententia ferri, *ut per Text. regulam in
cap. ex literis de probat.* tradunt in terminis du-
biæ dispositionis *Bald. in leg. in rebus sub num. 4.
Cod. de donat. propt. nupt.*, *Riminald. jun. cons.
299. num. 21.*, *Mantic. de tacit.*, *& ambig. lib. 2.
tit. 4. num. 109.*, ubi, quod cum pactum est du-
214 bium, sententia debet ferri absolutoria. *Ma-
scard. de probat. conclus. 1234. nu. 25.*, *quos sequi-
tur Cyriac. in similibus terminis tom. 4. contr. 555.
num. 19.*, ubi, quod in dubio capienda est inter-
215 pretatio, quæ favet Reo, & Possidenti: Et
meritò quidem, quia, quousque sumus in du-
bio, Jura favent Possessori, prò quo stat omnis
216 præsumptio, ex *Regul. 63. de Reg. Jur. in 6.*,
& potiora Jura Possessor habere dicitur eo ipso,
217 quod Jura Adversarii remanent in statu dubie-
tatis, hoc enim est commodum possessionis *§.
Commodum Instit. de Interdict. leg Uti frui §. 1.
ff. si usufruct. pet.*, *leg. final. Cod. rei vendic. cap.
si a Sede de præbend. in 6.*, *Argel. de legit. con-*

tradict. quæst. 2. art. 3. num. 138., *Tiraquell. de
jur. Primog. quæst. 17.*, *Peregrin. de fideicommis.
art. 48. num. 24.*, *Rocc. select. cap. 42. nu. 15.*, *Ro-
ta coram Priol. decis. 206. nu. 13.* Quod Juris cer-
tissimum principium etiam Theologi recipiunt, 218
dum communiter habent, quod dubium super-
veniens Possessori, donec dubium remanet, il-
lum ad nihil obligat in conscientia. *Sylvester
verb. præscriptio num. 3.*, *Joan. Medin. de restitut.
qu. 17.*, *Abelly de actib. human. sect. 5. §. 5. num. 3.*

Sed reverà versari videmur in talibus facti
circumstantiis, ut rem dubiam esse pro Posses-
sore dicere nemo possit: Cum enim pluribus
centenis annis ante, & post motam litem sub
hoc modo possedisset, tam longæva posses-
sio, si cetera desint, sola sufficit nedum 219
concessionem dubiam interpretari, sed novam
concessionem in toto ipso feudo exuberan- 220
ter creare, prò qua quidem triginta anni suf- 221
ficiunt, ut probat *Textus express. in cap. si quis
tit. si de feud. defunct. contentio sit &c.* ibi = *si quis
per triginta annos rem aliquam uti feudalem posse-
dit, & servitium Dño exhibuerit, quamvis de ea
re non sit investitus, præscriptione tamen 30. an-
norum se tueri potest* =, licèt in feudo Ecclesiæ 222
40. annos requirant *Isern.*, *& Alvarot. in eodem
cap. si quis per triginta*, quos refert *Mynsinger.
cent. 4. observ. 29. vers. hæc tamen vera in feudis* 223
secularibus &c. prout etiam 30. anni in feudis
sufficiunt ad præscribendum ex toto libertatem 224
à servitiis, ut communiter docent *Abb.*, *&
Felin. in cap. ad audientiam de præscript.*, *Paris.
lib. 1. cons. 25. num. 31. vers. & quod dicimus vas-
sallum &c.*, *Bellon. cons. 1. num. 16.*, *Borcholt de
feud. cap. de præscript. nu. 16.*, *Schrader. de com-
muniori part. 6. cap. 6. num. 12. vers. ego concludo*,
Rosenth., *qui alios adducit cap. 6. concl. 82. num.
16.*, *& in annot. lit. T.*, & per viam interpreta-
tionis, si dubia sit concessio, per decem annos 225
quoad hoc sufficere dixit *de Ponte lib. 1. cons. 30.
49. & 50.*

Possessio verò centenaria, quæ, ut dicunt 226
DD., causat, & producit optimum, qui possit
excogitari, titulum, sufficit etiam ad præscri-
bendum contra Principem ea, quæ ipsi Princi- 227
pi sunt reservata, *Bamma in dict. cap. si quis per
30.*, *si de feud. defunct. quæst. 10. num. 67*, *&
seqq.*, *Cephal. cons. 342. num. 58.*, *Curt. in divers.
jur. feud. §. Declarata igitur num. 90.*, *Boss. de
regalibus num. 21.*, *Intrigliol. de feud. cent. 2. art.
8. num. 153.*, *Mynsinger. cent. 5. observ. 29. per tot.*
ubi communi voto Doctorum reprobatum ait
*Accursium in leg. final. Cod. de Vectigal. non in-
stit. non poss.*, ubi simul concessionem, & tem-
poris diuturnitatem requirebat: sed alterutrum 228
sufficere, & parem vim habere *Andr. Kinichen.
de jur. territor. cap. 1. num. 129.*, *Montan. de re-
gal. in princip. num. 32.*, *latr. consult. 2. num. 20.*,
Rosa consult. 20. num. 21., *Ripol. de Regal. cap.
20. num. 14.*, *Fontanell. decis. 217. num. 19.*,
Osasch. decis. 19., & etiam contrà ipsam Eccle-
siam Romanam talem centenariam sufficere 229
Rocc. disput. jur. select. cap. 149. num. 46., *&
seqq.*, *& de præscript. Regal. in superius re-*

lata vote Camerali coram Illustrissimo Bentivolo.
Immò, quando lis non est cum Principe, ut
230 est casus noster, regalia ipsa præscribi 30., vel
40. annis, tradunt *Felin. in cap. cum nobis de præscript.*; *Isern. in dict. cap. si quis per 30. si de feud. defunct.*, *Bald. in cap. 1. quæ sint regalia, & lib. 1. cons. 370. in fine*, ubi, quod dicere con-
231 trarium est, ut verbo ejus utamur, mundum
revangare. *Cravett. cons. 54. num. 8.*, *Ancharan. cons. 142. num. 12.*, *Camill. Med. cons. 104. num. 23.*, *Rosenth. de feud. cap. 5. concl. 17. per tot.*, *Borcholt. tit. quæ sint regalia num. 19.*, *Cancer. lib. 2. cap. 2. num. 113.*, *Racc. select. cap. 69. num. 45. vers. nihilominùs quando non agitur contra Principem &c.*, *Hodiern. ad Surd. decis. 1. num. 16.*, *Cabed. dec. 42. num. 2. lib. 2.*

Quæ quidem si conferantur singula cum casu nostro, in quo non de præscribendo feudo, non de regalibus, non de ipsa agitur præscriptione, sed tantùm de interpretatione circà mensuræ modum, non de possessione 30., vel 40. annorum, sed de centenaria pluries, & non semel completa, nec lis est cum Principe, sed cum Tertio, facilè compertum fore credimus, quot, & quanta pro bono jure Possessoris exuberent. Atque omnia simul jungendo, nempè DD. sententiam communiorem, & supremorum Decreta Senatuum de mensura facienda juxtà morem loci rei sitæ, Concedentis liberalitatem, ex
232 qua præsumitur, quod plus est, fuisse concessum,
ut notant *Menoch. præsumpt. 106. lib. 4. num. 22.*,
Castill. cap. 84. lib. 5. num. 12., & quod ità veri-
233 similiter interrogatus respondisset, latissimam,
quam Jura ipsa suggerunt interpretationem in Principum concessionibus, & eò faciliùs in feudis, quod salvum remanet Concedenti altum, & directum dominium, ut considerant DD., observantiam actui proximam, & longo spatio continuatam, Judicis, & Ministri Apostolici tacitam ejus mensuræ approbationem, Adversariorum scientiam, patientiam, & diuturnum silentium; ipsamque per plura secula continuam possessionem: Hæc omnia profectò nos inducunt, ut prorsùs sinè omni dubio prò Possessore respondendum in articulo proposito censeamus.

Maceraten. Gradus Credentiæ.

Renunciatio honorificis Magistratus juribus ab eo, qui transactioni consensit, bonà fide, atque ex caussa ipsius respiciente heredes facta ad favorem nonnullorum ex Transigentibus, eorumque lineæ, & Descendentium, ostenditur, quod tamquam non lædens originariam Generis nobilitatem dictorum jurium productivam, sed istorum dumtaxat exercitium, valida sit habenda, aptaque tum omnes in infinitum dictos Descendentes comprehendere, tum etiam quoscumque heredes ejusdem Renunciantis afficere. Bona autem fides, ex eo desumpta, quod jura ejusmodi in statu dubietatis essent reposita transactionis tempore, variis adductis rationibus, & argumentis, demonstratur.

VOTUM XLIX.

1 *Magistratus æquum est, nobiles sibi Viros adrogare.*
2 *Respublica est Civitatis quoad Magistratus elargiendos institutio.*
3 *Factum Patris nequit Filiis nocere in iis, quæ non ab ipso principaliter, sed a Majoribus derivantur, vel a natura conferuntur, cujusmodi sunt jura sanguinis, & nobilitatis.*
4 *Feudum antiquum non a Patre, sed ex stirpe procedit.*
Ita pariter emphytheusis antiqua, num. 7.
5 *In feudo antiquo Pater nequit filiis præjudicare, nec per actum inter vivos, nec per ultimam voluntatem.*
6 *Procedit id etiam in emphyteusi antiqua.*
8 *In fideicommisso Ascendentali Pater non potest quidquam in præjudicium filiorum disponere.*
Procedit id etiam in antiqua Jurepatronatu familiæ reservato, num. 10.
9 *Ad fideicommissum succedere filii dicuntur non ex Patris, sed fideicommittentis beneficio.*
10 *Filii in iis, quæ independenter a Patre sibi obveniunt, nequeunt ex ejus facto præjudicari.*
11 *Renunciare quis potest Primogenituræ juribus.*
12 *Renunciatio juribus Primogenituræ facta a Patre, filiis non nocet*, & num. 36., *& ratio*, num. 13. 38., & 39.
13 *Primogeniti qualitas est ab ipsa natura, complectens nedum primò natum, sed omnes ejus filios, & Descendentes.*
14 *Renunciatio honorificis Magistratus juribus facta a Patre, filios nequit afficere, & ratio* ibid., & num. 16. 22. & 35.
15 *Nobilitas est Majorum quidam splendor, & claritas.*
16 *Nobilitas sanguini, & Generi imprimitur, & ab ipsa quasi natura contrahitur.*
17 *Nobilitas est Generis virtus: & nobilis est, qui ornamenta Generis prænitet*, num. 18.
19 *Nobiles*, generosi, *appellantur, & nobilitas, generositas, dicitur.*
20 *Nobilitas communiter definitur, ut sit qualitas Generis, & sanguinis à Majoribus descendens.*
21 *Jura Sanguinis pacto, vel civili ratione tolli non possunt.*
Intellige, ut num. 68.
23 *Pater nequit id filiis adimere, quod ab ipso non habent.*
24 *Patris confessio de sanguinis non puritate filio non nocet.*
25 *In nobilitatis Causa Sententia contra Patrem lata non constituit rem judicatam contra filium.*
26 *Licèt sit Patris heres.*

27 *De*

27 *De nobilitatis jure ubi agitur, filius, licèt sit Patris heres, contra ejus factum potest venire.*

28 *In nobilitatis juribus quis non potest pacto, vel transactione sibi præjudicare, sed irrita illa est, & ratio*, num. 29.

29 *Jura sanguinis amitti nunquam possunt.*

30 *Privilegium competens ordini, & dignitati reale est.*

31 *Nec valet per renunciationem amitti.*

32 *Heres nequit ex facto Defuncti magis obligari, quàm ejus Author.*

33 *Jus omne potentius est in causa quàm in causato, eaque magis influit in primum causatum, quàm in secundum.*

34 *Heredi integrum est contra factum Defuncti venire, quo nec iste obstringebatur.*

37 *Primogeniti qualitas est personalissima.*

38 *Personali qualitati facta renunciatio, non afficit heredes* & num. 39., & 89.

39 *Pactum personale suàpte naturà non afficit heredes.*

40 *Stipulatio omnis ad heredes, & contra heredes, etiam non expressos, transmittitur.*

41 *Intellige id procedere cum non agitur de jure proprio heredis, & ad ipsum ex propria persona spectante*, & num. 42. & 43.

42 *Disponere de re sui heredis quis potest.*

43 *Hoc tamen velle non præsumitur, nisi expressè dixerit, vel nisi argumenta adsint expressæ ejus declarationi æquipollentia.*

44 *Disponens de re simpliciter, licèt eam cum herede communem habuerit, de sua tantùm portione disposuisse censetur.*

45 *Et dispositio intelligi debet de jure tantùm temporario, si hoc solùm Disponenti competebat.*

Præsertim, si pronomen suum *adhibuerit* nu. 46.

46 *Pronomen* suum *si fuerit in dispositione adhibitum, jus heredis non censetur comprehensum.*

47 *Obligatio generalis Defuncti nunquam continet Heredis Bona.*

48 *Renunciatio Matris non facta expressè pro suis etiam heredibus, jus filiorum heredum ex propria persona venientium non comprehendit.*

49 *Transactio inita bonâ fide afficit quoscumque heredes jure proprio venientes.*

50 *Transactio est ex bona fide, si juris transacti adest dubietas*, & num. 100., *vel si modica occurrit dubitandi occasio* num. 114.

51 *Civilitatem jus non adimit Civi aliò transferenti domicilium.*

52 *Et nec etiam adimit Patris descendentiam*, & num. 53.

53 *Patria a Patre dicitur.*

54 *Originis desertio non præsumitur.*

55 *Transactio celebrata ex jure potius claro, quàm dubio, Successores independenter a Transigente venientes nequis afficere.*

56 *Transactio ab ipso litis ingressu Heredem repellit, suique Authoris factum impugnare prohibet, & contra illud venire.*

57 *Etiam ubi agitur de jure ex propria persona competente.*

Et licèt Defunctus nullam evictionis obligationem emiserit num. 59.

58 *Procedit in Feudis, emphyteusi, jurepatronata, & similibus.*

60 *Nobilitas a juribus ipsis, & privilegiis, quæ eam sequuntur, secernenda est.*

61 *Nobilitas nullo pacto, aut conventione potest renunciari.*

62 *Ejus autem jura lege, pacto, & renunciatione tolli, & minui possunt*, & num. 64., *& ratio* num. 63.

63 *Nobilitati quæ inhærent jura, & privilegia, non dicuntur ei jure naturali attributa, sed positive, puta ex consuetudine, Privilegio, vel Statuto.*

65 *Nobilitati impartitis juribus, & privilegiis, potest quis tacitè renunciare per actus indignos, & vilioris artis exercitium.*

66 *Eòque magis per pactum expressum.*

67 *Nobilitatis jura, & privilegia, licèt, iis renunciando, amitti valeant, nobilitas tamen ipsa non amittitur.*

68 *Jura agnationis, & sanguinis quod pacto, aut lege tolli nequeant, procedit quoad agnationem ipsam, prout est a natura, non verò quoad effectus ei a jure civili tributos.*

69 *Immo renunciare quis potest beneficiis, etiam a jure naturæ derivantibus*, & num. 70.

70 *Jus honorifici gradus alicui concessum familiæ, sive unus, sive alter de familia talem gradum assequatur, ab ipsa actu, & habitu retineri dicitur.*

71 *Habitu videlicèt quoad omnes, licèt exercitium inter ipsos de familia sit divisum.*

72 *Et quilibet eorum dictam gradum occupans, tale jus tum familiæ, tum suo Columnello dicitur conservare.*

73 *Inter Patronos ubi fiat conventio de præsentando alternis vicibus, qui præsentat, & sibi, & ceteris jus conservat præsentandi.*

74 *Jura honorifica a qualitate Generis, & Sanguinis profecta possunt, saltem quoad illorum exercitium, pacto, vel transactione adimi, aut diminui.*

75 *Renunciatio facta ad favorem certæ personæ, tamquam personalis, cum eadem extinguitur.*

76 *Renunciatio in gratiam lineæ, & Descendentium omnium celebrata, nequit dici ad eas personas restricta, quarum descendentia est contemplata*, & num. 77.

77 *Descendentium appellatio simpliciter prolata, omnes in infinitum comprehendit.*

78 *Renunciatio, etiam pro Descendentibus stipulata, ad quoscumque Renunciatarii heredes porrigitur.*

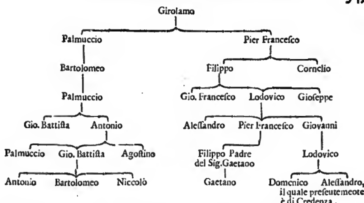
79 *Dispositio quæcumque complectens Descendentes, perpetua est.*

80 *Et durat, donec talis descendentia fuerit extincta.*

81 *Renunciatio facta non juri in abstracto, sed favore certi generis personarum, est persona-*

lis, sed quæ cum singularibus non extinguitur personis.
82 Actui per alium gesto qui non coactus intervenit, videtur illi consentire.
83 Idem de Teste in transactione adbibito.
Procedit, & in fidejussore, ibid.
84 Actum celebrare, & Celebranti consentire paria sunt.
85 Alienationi consentiens, & ipse videtur alienasse.
86 Transactioni interveniens, si jus renunciat sibi dumtaxat competens ratione majoris ætatis, istud solum jus censetur remisisse.
At non etiam voluisse jus futurum heredis in renunciatione comprehendere num. 88.
87 Jus majoris ætatis personalissimum est, nec ad Heredes transmisibile.
90 Actui simpliciter consentiens, nec se, neque Heredes obligat.
91 Alienatio a Defuncto facta, differt ab istius consensu illi præstito, & num. 92.
92 Alienatione factâ a Defuncto, nequit Herês etiam ex jure proprio contra eam venire, secus quando non alienavit, sed solùm alienationi consensit.
93 Transactionis caussa finalis spectanda est, ubi inquiritur, an jus quoque Heredum fuerit in ea renunciatum.
94 Transactio si pro finali caussa jus quoque Heredum habuerit, Transigens dici nequis de suo tantùm, sed etiam de illorum jure disposuisse.
95 Præsertim, si eos expressit, & in omnibus contractum adprobavit, & num. 96.
96 Consensus expressim interpositus contractui, tacitam totius contractus adprobationem continere dicitur.
97 In contractu si pars ejus dispositiva continet Heredum jura, hi comprehensi reputantur, licèt non expressi.
98 Et pro Heredibus contractus ille dicitur celebratus.
99 Transactio pro Heredibus ut dicatur inita, sat est eorum expressa mentio in parte dispositiva, & quod eis principaliter provisum fuerit.
100 Transactio ex quibus dici queat in statu dubietatis inita? & num. 101. ad
101 Civilitas originis potest quoad honorum participationem a Cive omitti ob translatum aliò domicilium.
102 Præsertim, eo onera Patriæ non ferente.
103 Origini renunciare nemo potest.
104 Intellige, in præjudicium Civitatis, at non etiam quod renunciare nequeat juribus ipsi a Civitate impartitis.
105 De Civibus loquens dispositio minimè intelligitur de originariis non habitantibus.
106 Origine Avi nepos juvari nequit.
107 Privilegiū affirmativum decem annis per non usum, præscribitur, negativum annis triginta.
108 Etiam in præjudicium Successorum.
109 Privilegium non solvendi Decimas Monachis Antecessoribus concessum, per eorum non usum a Successoribus amittitur.
110 Privilegium concessum Templariis, per non usum remanet extinctum.
111 Privilegium per non usum extinguitur in præjudicium tum præsentium, tum absentium.
112 Transactio, ut rectè, ac prudenter inita dicatur, solus sufficit litis timor.
113 Transactio, modò absis aperta calumnia, præsumitur bonâ fide inita.
115 Transigendi justam præbet caussam aliquorum, vel unius tantùm insignis Doctoris opinio.
116 Transactio eò magis dicitur bonâ fide inita, si lis erat introducta, & dubia erant Transigentium jura.
117 Litibus non implicari maximè interest, lucrumque maximum reputatur ab illis recedere.
118 A litibus, quantum liceat, convenit abesse, & forsan paulò etiam plus, quam liceat.
119 Præsertim inter Sanguine conjunctos.
120 Contractum in æqua lance constituit eventus possibilitas.
121 In transactione mala fides adesse dicitur, quando jus Successorum in totum destruitur.
122 Aut nullo contrarii eventus periculo de jure non dubio deciditur.
123 Transactio bonâ fide, atque æquis inita conditionibus, afficit Successores, etiam ex propria persona venientes.
124 Divisiones bonâ fide a Majoribus factæ, sive de feudis, sive de fideicommissis agatur, impugnari nequeunt a Successoribus, etiam ex propria persona vocatis, & num. 125.
126 Transactio, in qua non fuit jus aliquod alienatum, sed illius potiùs divisum exercitium, si bonâ fide fuerit celebrata, nequit a Successoribus Transigentium impugnari, licet ex propria venientibus persona.
127 Transactioni justam præbet caussam sententia, a qua pendeat appellatio.
128 Transactio inita censenda est litis finiendæ caussà, si lis ab ea cœperit silere.
129 Transactio inita censenda est litis finiendæ caussà, si Partes id expressè declararint.
130 Transactio si justà caussà, & bonâ fide celebrata fuit, non est amplius inquirendum de Transigentium juribus.
131 Præsertim inter Sanguine conjunctos.
132 Transactio bonâ fide celebrata vim habet rei judicatæ.
133 Et prohibetur, etiam rescripto Principis rescindi.
134 Transactio bonâ fide inita ut sustineatur, benigna omnis interpretatio capienda est.

Gi-

NOBILEM controversiam inter nobiles Viros nobilitas excitat, hique nobiliter certantes, non Fori jurgiis, non prò suo quisque voto, sed eâ, quæ Nobilium est, æquanimitate, prò veritate Judicium meum exquirunt, quia verò illud est io ancipiti, facto exposito, momenta rationum prò utraque parte expendam, ut veritas ipsa, vel, quod veritati sit magis consentaneum, ex ipso discursu se prodat.

Nobilissima in Piceno Civitas Macereti, ut
1 est Nobilium foecunda Virorum, qui justâ ratione, ex *Aristotele 3. politic. cap. 8.*, sibi Magistratus arrogant, hanc honorum contentionem lege aliquâ moderari prudenter constituit; est
2 namque Respublica, ex eodem *Philosopho 4. politic. cap. 1.*, institutio Civitatis circà Magistratus, honoresque publicos, quemadmodum debeant impartiri. Quamobrem duos Magistratuum ordines instituit, alterum omnibus Nobilibus indistinctè patentem, quem dicunt medium: alterum verò credentiæ, sivè reformantiæ nuncupatum, in quo Viri tantùm primariæ nobilitatis admitterentur; sed itaut ex qualibet Familia, quamvis in plures multiplicata ramos, non plures admitti possent, quàm duo. Et insuper statuit, ut ii, qui Bona valoris quingentorum floreorum non possiderent, à prædictis honoribus arcerentur, Cives etiam originarios, qui aliò domicilium transtulissent, si Bona prædicti valoris in originis Patria sub censu publico non haberent, nec etiam ad Reipublicæ dignitates ulteriùs provehi possent, *Summ. num.....*

Inter nobiles dictæ Civitatis Familias exstat illa Palmutiorum, quæ cum in plures dimanaverit Columnellos, quorum unus aliò migravit ad habitandum, oritur ioter eos quæstio super occupatione duorum locorum reformantiæ, quæ singulis familiis conceduntur.

Quamobrem ad pleniorem statum Causæ cognitionem, præmittendum est, Hieronymum seniorem de Palmutiis duos habuisse filios, alterum Petrum Franciscum, alterum Palmutium de Palmutiis appellatos; uterque illorum filios, & Descendentes habuit, sed cum hàc differentiâ, quod descendentia Palmutii cum unitate lineæ domicilium semper retinuit io Civitate Maceratensi, at non ita descendentia Petri Francisci, oam sub annum 1640. Ludovicus dicti Petri Francisci nepos lares suos constituit in oppido Montis Philoptrani, ab eoque illic duæ prodierunt subalternæ lineæ, quo factum est, ut duo reformantiæ loca toti Familiæ competentia resederint peoès Descendentes Palmutii senioris Macereti commorantes, idque observatum dicitur ad annum usque 1669., quo tempore, existentibus duobus prædicti Ludovici nepotibus, Philippo scilicet, & Ludovico jun., hic ad unum locum admissus, & reiotegratus fuit, incertum, an vigore sententiæ Judicis, ao ex transactione inter Partes celebratâ; constat siquidem de lite prò reintegratione ab illo ioteutata, & de sententia ad ejus favorem lata, cum appellatione ab alterâ parte interpositâ, sed non invenitur; ut etiam ex publico instrumento constat de contemporanea transactione eodem anno 1669. inita inter ipsum Ludovicum, & Descendentes Palmutii, quæ, prævià deputatione Curatoris respectu Descendentium Palmutii tunc ætate minorum, Decreto Judicis confirmata fuit: in ea autem, ad extinguendas lites inter sanguine conjunctos, amicâ intercessione aliorum Nobilium, & Consanguineorum, conventum fuit, quod ex prædictis duobus locis reformantiæ Palmutiorum familiæ competentibus, alterum semper haberent Descendentes Palmutii Macereti commoraotes, alterum verò obtinerent Posteri, & Descendentes tum ipsius Ludovici, tum Philippi ejus fratris in Monte Philoptrano habitantium. Cui transactioni præsens fuit etiam Philippus, illique consensum præstitit his verbis = *e l'altro luogo alla linea &c. abitanti in Macerata, alli quali il*

il detto Signor Filippo Palmucci presente &c. renuntia quelle sue pretensioni, che potrebbe avere per la sua maggiore età &c. =

Ad normam igitur prædictæ transactionis ad locum suum rediit Ludovicus, illiusque post obitum idem pervenit ad Philippum fratrem, quo pariter defuncto, superstitibus Cajetano ejus filio, & Dominico filio Ludovici, ad hunc uti majorem natu, locus idem delatus fuit, ab eoque hodie obtinetur. Vice autem versâ locus alter relictus Descendentibus Palmutii senioris Macereti habitantibus retentus fuit à Palmutio juniore uno ex Transigentibus. Cujus ex obitu secutto anno 1711. cum evenerit ejusdem loci vacatio, hæc causam dedit hodiernæ controversiæ, quæ vertit inter illius nepotes dictum locum vigore memoratæ transactionis sibi vindicantes, & Cajetanum filium Philippi contendentem, illum sibi deberi tamquàm natu majori de Familia, nullo numero habitâ dictâ transactione, eo sub obtentu, quod Philippus ipsius Pater, licèt illi assensum præbuerit, principaliter tamen eidem non intervenerit, immo verò, cum agatur de Juribus honorificis à sanguine, & natura, potiùs, quàm ex personâ Patris ad filios transmissis, nequivisset idem transactione, & facto suo illis præjudicare.

Hic, ni fallor, est Causæ status, ex multiplici scriptura erutus: deveniendo nunc ad rationum examen, D. Cajetano favere videtur regula Juris statuens, quod in iis, quæ non principaliter
3 à Patre in Filios proficiscuntur, sed à Majoribus derivantur, aut ab ipsa natura conferuntur, qualia sunt jura sanguinis, & nobilitatis, factum Patris filiis nocere nequit, ex celebri responso Alpheni in leg. 3. ff. de interdict., & relegat., ajentis, = eum, qui Civitatem amitteret, nihil aliud juris adimere liberis, nisi, quod ab ipso perventurum esset ad eos, si intestatus in Civitate moreretur, hoc est hereditatem ejus, & liberos, & si quid aliud in hoc genere reperiri potest: quæ verò non a Patre, sed a Genere, a Civitate a rerum natura tribuerentur, eo manere eis incolumia &c. = consonat his Ulpiani sententia in leg. emancipatum 7. §. final. ff. de Senator. verbis illis = Si quis, & Patrem, & Avum habuerit Senatorem, & quasi filius, & quasi nepos Senatoris intelligitur; sed, si Pater amiserit dignitatem antè conceptionem hujus, quæri poterit, an, quamvis quasi Senatoris filius non intelligatur, quasi nepos tamen intelligi debeat? & magis est, ut debeat, ut Avi potiùs ei dignitas prosit, quàm obsit casus Patris = ex quo Juris principio manarunt in Foro receptissimæ conclusiones in materia tùm feudali,
4 tùm emphyteutica: videlicet in Feudo antiquo, quod non à Patre, sed ex stirpe procedit, ut ait Bald. cons. 49. lib. 2., & in cap. 1. §. Hoc quoque de success. feudal., quem refert Mynsinger. cent. 2. observ. 94. in fine, Amicaagel. quæst. feudal. 5. num. 5., Seminiat. contr. 172. num. 1., contr. 174. num. 40., contr. 177. num. 19., absolutum est, Pa-
5 trem Filiis præjudicare non posse, nec per actum inter vivos, nec per ultimam voluntatem, dict. cap. 1. §. Hoc quoque, & ibi Feudistæ communiter de success. feud. cap. 1. in princ. de alien. feud. Patern., Isern. in cap. 1. §. Quid ergo de invest. de re alien. fact., Cephal. cons. 133. num. 59., Rub. cons. 186., Clar. in §. Feudum quæst. 41. num. 2., Vigell. in method. feudal. cap. 5. except. 25., Borcholt de feud. cap. 8. num. 147., Vultejus eod. tract. cap. 11. num. 92., Schrader. part. 8. cap. 6. n. 1., Larat. in theatr. feud. part. 8. dilucid. 14. num. 1., Hartmon. Pistor. quæst. jur. lib. 2. quæst. 1. n. 1., Mynsing. cent. 2. observ. 94., & cent. 4. observ. 85., & observ. 86. in fin., Garz. de nobilit. gloss. 6. sub num. 38. vers. sexto in feudis, & sub num. 41. vers. ceterum, cum aliis apud Rocc. cap. 61. num. 2., ut
etiam de emphytheusi antiqua, quam ex pacto, 6
& providentia appellant, idem tradiderunt Bartol. in leg. ut jus jurandi §. Si liberi num. 6. ff. de oper. libert., Bald. in leg. idem videndum §. Nunc videamus ff. de petit. heredit., Alberic., Imola, Angel., & Castrens. in leg. apud Julianum §. Si quis alicui ff. de legat. 1., ubi etiam Jason., & idem in leg. 2. num. 210. Cod. de jur. emphyt., Roman. in leg. unic. quæst. 12. Cod. quand. non petent. part., Covar. in rubr. de testam. part. 3. nu. 26., & varior. resol. lib. 2. cap. 18. n. 2. vers. tertia conclusio, Cas. de feud. tit. de feud. alienat. fol. 6., Tiraqaell. de retract. lignag. §. 7. gloss. 6. nu. 23., & seqq., Cald. de jur. emphyt. quæst. 9. num. 1., & seqq., Falgin. tit. de contr. emphyt. quæst. 24. nu. 21., Card. de Luc. de emphyt. disc. 10., & passim Rot., præsertim in Fanen. Castri, & Bonor. Montis Portii 7. Maii 1708. §. Ratio sic decidendi coram Molines, = non enim hæc Patrem, sed
majores ejus eis dedisse = ex Textu in d. leg. 3. in 7
fin. ff. de interdict., & relegat., ait Covaruv. d. cap. 18. num. 2.

Sic etiam in fideicommisso ab Ascendentibus
ordinato, Patrem non posse quidquam in præ- 8
judicium filiorum disponere, sunt jura notissima in leg. unum ex familia §. 1., & leg. peto §. Fratre herede ff. de legat. 2., leg. Pater 38. §. Filium suum ff. de legat. 3., leg. heredes mei 57. §. Peto in fin. ff ad Trebell., Mantic. de conject. lib. 8. tit. 12. num. 32., Peregr. de fideic. art. 14., Fusar. de substit. quæst. 380.; quippe filii non ex
Patris, sed Fideicommittentis beneficio succe- 9
dere dicuntur. Dec. cons. 304. num. 2., Alb. cons. 29. num. 18., & seqq., Mantic. de conject. lib. 5. tit. 11. num. 3., & lib. 8. tit. 13. num. 7., Rot. coram Card. Celso decis. 33. num. 8. Prout etiam
idem Juris esse in Jurepatronatu antiquo fami- 10
liæ reservato, tradunt Franch. in cap. 1. de Jurepatr. in 6., Paris. cons. 48. lib. 4., Author. damnat. memor. ad Alexand. cons. 18. col. 2. lib. 5., Cardinal. cons. 48., Rocc. de Curt. de Jurepatr. verb. ipse, vel is quæst. 33., Didac. Covaruv. lib. 2. variar. cap. 18. num. 10., Bellon. de Jur. accresc. cap. 6. quæst. 48. num. 3., & 10., Crass. §. Jus accrescendi quæst. 27., Gratian. discept. 521. nu. 55., Lotter. de re benefic. lib. 2. quæst. 11. num. 10., Sanchez. resp. moral. lib. 2. cap. 3. dub. 92. num. 3., Tondut. quæst. benefic. cap. 32. num. 17., & cap. 157. num. 37., Carol. Anton. de Luc. ad Gratian. cap. 177. sub. num. 12., Rot. coram Pen. decis. 61. num. 4., decis. 75. num. 3., in rec. decis. 220. n. 14., de-

decis. 374. num. 4., & seqq. part. 11. Hæc enim
11 omnia concluduutur illo unico principio, quod
in his, quæ filiis obveniunt independenter à Pa-
tre, hujus factum illis nocere nequeat.

Si autem hoc ità fit, quia filii ea conse-
quuntur non ex Patris beneficio, sed ex Majo-
rum providentia, hæc summa æqui, bonique
ratio justum locum sibi vindicabit in his, quæ
ita à Majoribus in Posteros derivantur, ut
à natura ipsa, illis collata fuisse videantur, ex
d. leg. 3. ff. de interdict., & relegat., aliisque Ju-
ribus, & auctoritatibus allegatis in §. Hic ni
fallor. Hinc licèt quis possit Primogenituræ ju-
ribus renunciare, quod Esaù fecisse legitur.
Genes. cap. 27. num. 8., qui propter unam escam
vendidit primitiva sua, ut loquitur Apostolus ad
Hebreos cap. 12. num. 16., & tradunt Tiraquell.
de Primogen. quæst. 20. num. 1., Molin. de Just.
& Jur. disput. 624. num. 7., Burgos. de Paz. in
proem. ad leg. Thaur. num. 94., Gratian. discept.
456. num. 8., Gutsierez. practicar. quæst. lib. 3.
quæst. 71. num. 4., Cabedo decis. 96. num. 4., ea ta-
12 men renunciatio filiis suis minimè nocebit,
Molin de Primog. Hispan. lib. 1. cap. 6. num. 45.,
lib. 3. cap. 2. num. 2., Peregrin. de fideic. art. 11.
num. 107., Censal. ad eumd. art. 51., Mierez. de
Majorat. part. 3. quæst. 18., & præsertim nu. 19.,
& seq., Gallerat. de renunc. cent. 1. renunc. 52.,
Giurb. de consuetud., Messan. cap. 10. gloss. 9.
num. 28., Cresp. de Valdaur. observ. 22. nu. 184.,
Olea de cess. Jur. tit. 3. quæst. 3. num. 10., Hugo
Grot. de Jur. bell., & pac. lib. 2. cap. 7. num. 26.,
13 quia nempè qualitas Primogeniti est ab ipsa
natura, complectens nedum ipsum primò na-
tum, sed omnes ejus filios, & Descendentes, ut
notant Molin. de Primog. lib. 3. cap. 6. num. 37.,
& ibi Adden. Castill. contr. Jur. lib. 5. cap. 93.
num. 5., Cancer. variar. resolut. part. 3. cap. 21.
num. 296., Cyriac. contr. 543. num. 14., Marcian.
disput. 10. num. 9. lib. 1., Robles de repræsent.
lib. 2. cap. 3. per tot., Gregor. Lopez. ad leg. partit.
leg. 9. tit. 7. part. 2. verb. de linage, Velasc. ad
leg. 40. Thaur. glass. 17., Andr. de Gergeo alleg. 9.
num. 28., Card. de Luc. de fideic. disc. 16. num. 6.,
Palm. alleg. 84. num. 30., alleg. 86. num. 20., Rot.
in rec. decis. 329. num. 1. part. 17., decis. 414. n. 10.
part. 18.

Non absimili igitur ratione dicendum vide-
14 tur in casu nostro, transactionem, sivè Patris
renunciationem istiusmodi honorificis juribus
filios minimè afficere, tum quia illa non ab ipso
Patre, sed à Majoribus accepta sunt; quamob-
15 rem rectè ab Aristotele Rethoric. lib. 2. cap. 30.
definitur, quod nobilitas sit Majorum quidam
splendor, & claritas, tum etiam quia ità de-
16 rivatur à Majoribus, ut ipsi sanguini, & Generi
impressa, ab ipsa quasi natura contrahatur, est
17 enim, ut ait idem Aristoteles Politicor. lib. 3.
cap. 8. = Generis virtus nobilitas = & Rethoric. d.
18 cap. 30. = nobilis est, qui Insigni, ornamentoque
generis praenitet =, hinc etiam Nobiles, generosi,
19 appellantur, & nobilitas ipsa generositas, dici-
tur apud Budeum in annot. ad pandect. in leg.
Princeps ff. de legib., communiter verò à no-
stris nobilitas definitur, ut sit qualitas Generis 20
& sanguinis à Majoribus descendens, Bald. in leg.
final. num. 4. ff. de serv. fugitiv., Isern. in cap. 1.
§. Si Vassallus tit. si de feud. defunct. milit., Ti-
raquell. de nobilit. cap. 15., & cap. 35., Hiero-
nym. Osor. eod. tract. lib. 1. cap. 4., Garz. de Hi-
span. nobil. gloss. 6. num. 19., & gloss. 7. num. 17.
vers. quartò ad idem. Istiusmodi igitur jura, quæ
sanguinis esse dicuntur, pacto, vel civili ratione 21
tolli non possunt. Leg. jura sanguinis 8. ff. de regul.
Jur., optimè Modestin. in leg. Jus agnationis 34. ff.
de pact. ibi = jus agnationis non posse pacto repudiari
non magis, quàm ut quis dicat nolle suum esse, Ju-
liani sententia est = leg. eas obligationes 8. ff. de capit.
minut., leg. nec si volens 7., leg. liberos privatis pactis
10., leg. Parentes 22., & leg. liberos 39. cod. de libe-
ral. caus., cum similibus, & consequenter fa-
ctum Patris filiorum nobilitati, & Juribus ho- 22
norificis officere non potest, ex sæpius citata
leg. 3. ff. de interdict., & relegat., & leg. 1. cod.
de liberal. caus., Isern. d. cap. 1. §. Si Vassallus
tit. si de feud. defunct. milit., Picchard. ad leg. 3.,
& 7. cod. de marilegul. lib. 11. sub num. 8., Fa-
ber. in cod. lib. 2. tit. 4. de transact. definit. 8.,
Mandell. Alb. cons. 43. num. 5., Roman. singul. 37.
num. 3., Tiraquell. de nobilit. cap. 35. num. 4.,
Garz. eod. tract. gloss. 7. num. 17., Ottalor. eod.
pariter tract. part. 3. cap. 5. num. 3., Azeved. tit. 2.
lib. 6. recapilat. in rubr. num. 191., Gregor. Lopez
in leg. 7. gloss. 9. tit. 15. part. 3., Guttierez. pra-
ctic. quæst. lib. 3. quæst. 15. num. 140., quonam
enim Jure Pater filiis adimet id, quod ab 23
ipso non habent, ut ait Faber. d. definit. 8. in an-
not. num. 2., qua de re confessio Patris contra 24
puritatem sanguinis filio non nocet. Fab. de
Anna cons. 80. lib. 1., Ricc. collect. 733., Vale-
ron. de transact. tit. 3. quæst. 2. num. 24., & seqq.,
Excobar. de puris. sanguinis part. 2. quæst. 6., &
sententia contra eumdem lata in Causa nobilita- 25
tis non constituit rem judicatam contra filium,
Urceol. de transact. quæst. 55. num. 55.

Neque verò filiis in his obstabit qualitas he-
reditaria Patris, quippè in ejusmodi Causa sta- 26
tus filius, tametsi heres venire potest contrà 27
factum Patris, leg. si cum Pater, ubi gloss. verb.
exhibebit cod. si adversus rem judicatam, Bartol.
in leg. ultim. cod. qui, & adversus quos restitutio
in integr., & extat apud Fabr. d. definit. 8. decis.
10. Senatus, ità se habens = Ejus, qui an nobili-
tatis privilegio à plebeis oneribus immunis cum
Universitate transegerat, eoque nomine annuum
quid promiserat, filius, idemque heres factum ap-
probare non tenetur, si ab Avis, nec à Patre solo
nobilitatem trahat; nam, sicut non ei noceret,
quod Pater sordidit artibus, aut quâ aliâ ratione
nobilitatem amisisset, ita neque transactio à Patre
facto perpetuæ annuæ præstationi obligare eum po-
test, quamvis, si certum quid promisisset Pater,
quod unicâ solutione totam obligationem peremis-
set, nec Patri, nec filio repetitio concederetur,
& in annot. ad d. definit. 8. num. 1., & 2. =

Quinimmò nec Patrem ipsum pacto, & trans-
actione, in similibus Juribus, præjudicare sibi 28
posse, sed illam nullam, & irritam esse, ducto
ar-

argumento à *Textu in leg. Jus agnationis 34. ff.*
de pact., *& leg. nec si volens cod. de liberal. caus.*
docent *Padill. in leg. transactione Matris num. 5.*
cod. de transact., *Didac. Perez. in leg. 1. tit. 2.*
lib. 4. veterum ordinationum vers. quæri potest,
Anton. Gomez. in leg. Thaur. 79. num. 3., *& va-*
riar. lib. 2. cap. 11. num. 54., *Valenz. cons. 67. nu.*
34., *Menchaca de success. creat. §. 22. num. 74.*,
& seqq., *Ottalora de Nobilit. part. 3. cap. 6. n. 10.*,
& 2. part. 3. part. princ. cap. 9. num. 15., *& par. 5.*
cap. final. num. 2., *Paz. in prax. part. 4. cap. 1. nu.*
33., *& part. 8. cap. unic. num. 20.*, *Guttierez. de*
Jurament. confirmat. part 1. cap. 16. num. 37., *&*
seqq., *Garz. de nobilit. gloss. 6. num. 29.*, *Vale-*
ron. de transact. tit. 3. quæst. 2. num. 18., *& seqq.*,
Urcerol. eod. tract. quæst. 55. num. 45., *& seqq.*,
29 ob eam rationem, quod jura ista, utpote pro-
venientia à sanguine, inseparabilia sunt, & amit-
ti nunquam possunt, *Bald. in leg. final. ff. de*
serv. fugit., *Piccard. in leg. 3. cod. de Marile-*
gal. lib. 11. sub num. 8. vers. natura enim, *Tira-*
quell. de nobilit. cap. 25. num. 5., *Antunez. de do-*
30 *nat. reg. lib. 1. cap. 17.*, exemplo Privilegii com-
petentis ordini, & dignitati, quod cum reale
31 esse dicatur, per renunciationem à Renuncian-
te non amittitur. *Dec. in cap. cum accessissent co-*
lum. 9. de constit., *Cyn. in leg. nec honorem cod. de*
Episcop., *& Cleric.*, *Bald.*, *& Angel. in leg.*
alia §. Eleganter ff. solut. matrim., *Benedict.*
Ægid. in leg. ex hoc Jure part. 2. cap. 13. nu. 13., *&*
seq. ff. de Just., *& Jur.*, *Ruin. cons. 218. nu. 11. lib.*
2., *Tusch. practic. conclus. lit. R. conclus. 171.*
num. 2., *Gallerat. de renunc. cent. 1. cap. 96. n. 4*,
Antunez. de donat. lib. 2. cap. 17. num. 100., *Tou-*
dut. quæst. civil. lib. 2. cap. 116. num. 8., *& 9.*

At verò, si in istiusmodi Juribus pactum, &
transactio neque etiam ipsi Paciscenti nocet,
quonam pacto afficere poterit ipsius heredem!
ne alioquin dicamus, hunc ex facto Defuncti ef-
32 ficaciùs obligari, quàm ipsum Authorem, con-
trà illam certissimam Juris regulam, quâ edo-
cemur, Jus omne potentius esse in causa, quàm
33 in causato, & causam magis influere in primum
causatum, quàm in secundum, *leg. Publius §. 1.*
cum ibi notatis ff. de condit., *& demonstr.*, *gloss.*, *&*
Canonistæ in cap. licet quib. mod. feud. amitt., *&*
in leg. si verò §. De Viro ff. solut. matr., *Castrens.*
cons. 129. lib. 1., *Everard. in loc. à minori 5.*, *& in*
loc. à majori per tot. proindeque heredi integrum
erit venire contrà factum Defuncti, quo nec ipse
34 Defunctus omninò obstringebatur, ad tradita per
Bartol., *& Bald. in leg. quemadmodum cod. de Agri-*
col., *& Censit. lib 11.*, *Castrens. in leg. filiusfa-*
milias §. Divi sub num. 3. ff. de legat. 1., *Caman.*
cons. 33., *Becc. cons. 72 num. 17.*, *Pedrocch. cons.*
39. num. 89., *Phanucc. de invent. part. 7. cas. 11.*
num. 10., *& seqq.*, *Tiraquell. de retract. lignag.*
§. 1. gloss. 9. num. 18., *Cancer. var. resol. part. 3.*
cap. 2. num. 176., *& seqq.*, *Ros. consult. 23. n. 90.*
Grammatic. decis. 93. num. 8., *Rot. decis. 110. nu.*
11. part. 2. divers., *coram Seraphin. decis. 477.*
num. 1., *cum aliis apud Rocc. cap. 51. num. 112.*

Validissimis hisce argumentis satis demon-
stratum dici posset, qualitatem hereditariam,
respectu Transigentium nocere minimè posse 35
heredi, in quem istiusmodi jura, non ab Au-
thore suo, sed à Natura, & sanguine profici-
scuntur, verùm in nostro casu, quæstio omnis
cessare videtur, quia D. Cajetanus non est fi-
lius, neque heres Ludovici Transigentis, sed
Philippi, qui utcumque intervenerit transactio-
ni, illique præsens fuerit, renunciando juri sibi
competenti ratione majoris ætatis, nihilominus
consensus, & præsentia ab illo præstita trans-
actioni nec ex natura rei, nec ex vi verborum 36
D. Cajetanum ejus filium, & heredem afficere
potest. Non quidem ex natura rei, quia ille re-
nunciavit privilegio suæ majoris ætatis, quæ est 37
qualitas personalissima, stipulatio autem super
qualitate personali ad heredes non transit, ut
communiter Doctores in *leg. inter artifices* 38
31. ff. de solut., ipsa enim rei natura constituit,
quod pactum personale heredem non afficiat, ad 39
Text. in leg. Juris gentium §. Pactorum ff. de
pact., *leg. 2. §. Item*, *& leg. stipulatio ista §. Si*
quis ita, *& leg. si ità stipulor. ff. de verb. oblig.*,
Imol. in leg. si stipulatus 133. ff. eod., *Menoch. de*
præsum. lib. 3. præsum. 47. num. 15.

Non etiam ex vi verborum, quia Philippus
de heredibus nihil dixit, &, licet regula sit,
quod stipulatio omnis ad heredes, & contra he- 40
redes, etiam non expressos, transmittitur ex
decisione Imperatoris in leg. veteris Juris 13. cod.
de contrahen., *& committen. stipulat.*, nihilomi-
nus certa est etiam limitatio ejusdem regulæ,
quâ edocemur, quod, quoties agitur de Jure 41
proprio heredis, & ad ipsum ex propria persona
spectante, illud non comprehenditur sub dispo-
sitione Defuncti, nisi fuerit expressum, potest
enim quis de re sui heredis disponere, *leg. unum* 42
ex familia §. Si rem tuam ff. de legat. 2., Sed hoc
velle non præsumitur, nisi expresse dixerit,
aut argumentis æquipollentibus expresse decla- 43
rationi probetur, *ad Text. in leg. sequens quæ-*
stio 70. ff. de legat. 2. leg. Lucius Titius 78. §. Ma-
ritus, & ibi *gloss. verb. sensisse*, & Doctores
communiter *ff. ad Senat. Cons. Trebell.*, *Alex.*
cons. 173. num. 4. lib. 2., *Paris. cons. 2. num. 35.*
lib. 3., *Cravet. cons. 414.*, *Honded. cons. 3. num. 64.*
lib. 1., *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 17. num. 9.*, *de*
conject. ult. voluntat. lib. 9. tit. 6. num. 8., *Petra*
de fideic. quæst. 8. num. 276., *Peregr. eodem tract.*
art. 6. num. 13., *& num. 16.*, *Add. ad Ludovis.*
decis. 102. num. 10., *Rocc. disput. Jur. select. cap.*
50. num. 5., *& 6.*, *Rot. in rec. decis. 375. part. 1.*,
decis. 89. num. 11. part. 5., *coram Duran. dec. 93.*
num. 12., *coram Priol. decis. 378. n. 2.*, *& nu. 17.*,
Rot. ad ornat. Card. de Luc. tit. de legat. decis. 17.
num. 11., *& in Mantis. ad tit. de fideic. dec. 761.*
num. 13., ità quidem, ut si Defunctus habuerit 44
rem communem cum herede, simpliciter di-
ponendo, de sua tantùm portione disposuisse
censeatur, *Bartol. in leg. servi electione §. Cum*
fundus ff. de legat. 3., *de Marin. variar. resol.*
Jur. lib. 2. cap. 91. num. 4., ut etiam si tempora-
rium aliquod dumtaxat jus in illa habuerit, de
eo dispositio intelligatur *Castrens. Fulgos.*, *&* 45
Jason. in leg. Uxor Patrui cod. de legat.; *idem*
Ja-

Jason. in leg. quod in rerum §. 1. ff. de legat. 1., Pe-
regr. de fideic. art. 6. n. 15., & art. 33. n. 20. & seqq.,
prgsertim verò, si in dispositione adhibuerit pro-
46 nomen suum, ut in casu nostro ibi = renunzia alle
sue pretensioni per la sua maggiore età =, tunc
enim in dubium venire nequit, Jus heredis in sti-
pulatione comprehensum minimè fuisse, Bart.,
Rip., Jason., & Soccin. in d. leg. servi electione §.
Cum fundus ff. de legat. 3., Covar. in cap. filius no-
ster num. 3. de testam., Ripol. variar. tit. de testamen.
num. 74., de Marin. d. cap. 91. lib. 2. num. 4. ad
fin., Andreol. contr. 220. num. 9., Rot. coram
Priol. decis. 378. num. 5., & seqq., & ad ornat.
Card. de Luc. tom. 7. decis. 22. nu. 11., & tom. 10.
decis. 91. num. 1.

Hinc promanant communes illæ Juris regu-
47 læ, quibus edocemur, in generali obligatione
Defuncti nunquam contineri Bona heredis, ut
ex leg. Paulus 29. ff. de pignor., & leg. 1. in fin.
cod. commun. de legat., notat post alios Negu-
sant. de pignor. part. 2. membr. 2. sub num. 53. vers.
sentò limita, Conciol. de hered. art. 3. num. 5., &
seqq., Card. de Luc. de credit. disc. 36. num. 2.,
plenè Rocc. disput. Jur. select. cap. 50. num. 6.,
48 & renuuciationem matris non comprehendere
jus filiorum heredum venientium ex propria
persona, nisi expresse prò suis etiam heredibus
renunciaverit Bartol., & alii in leg. qui super-
stitis ff. de acquir. hered., Faber. in cod. lib. 2.
tit. 3. definit. 1., Sard. cons. 133. num. 18., Mo-
rot. cons. 22. num. 4., Rovit. cons. 23. lib. 1., The-
saur. quæst. forens. lib. 2. quæst. 90., Andreol.
contr. 212. num. 3., Minad. in constit. in aliquibus
num. 11., Molphes. ad consuetud. Neapol. tom. 2.
tit. de renunc. quæst. 5. num. 8., Merlin. Pignatell.
cent. 1. contr. 11. num. 9., & seqq., Steiban. re-
sol. 181. num. 61., & seqq., de Marin. variar. re-
sol. lib. 2. cap. 189. num. 100., Torr. de pact. futur.
success. lib. 2. cap. 24. num. 77., & seqq., Rot. post
Gallerat. de renunc. decis. 2. num. 14., & seqq.,
coram Royas decis. 311. in fin., coram Card. Celso
decis. 187. num. 21., coram Emerix Jun. dec. 726.
num. 27., in rec. decis. 224. num. 4., & seqq.,
part. 13., cum aliis in una Forosempronien. Lega-
torum, 2. Maii 1712. §. Minimè relevante coram
R. P. D. Aldrovanda. Cum itaque bon. mem.
Philippus Palmutius renunciaverit solummodò
Juri, quod sibi tunc ob majorem ætatem com-
petebat, nullamque aliam contraxerit obliga-
tionem, quæ suos heredes afficeret, D. Cajeta-
nus ex ejus facto Jus sibi competens ex pro-
pria persona persequi non prohibebitur.

Frustrà denique obtendetur, hanc transactio-
nem, utpotè initam bonâ fide, sivè à Philippo,
49 sivè à Ludovico celebrata illa fuerit, afficere
tamen quoscumque successores ex proprio jure
venientes, per Text. in leg. Præses 12. cod. de
transact. cap. 1. §. Si Vassallus tit. si de feud. de-
funct. content. sit.; nam, si bona fides resultat ex
50 dubietate Juris, de quo transactum est, ut post
alios Card. de Luc. de feud. disc. 10. sub num. 13,
de fideic. disc. 23. sub num. 21., disc. 173. num. 4.,
certè in casu nostro dubium nullum aderat,
quin D.D. de Palmutiis, licèt Philoptrani ha-
bitantibus jura sua prò loco Reformantiæ in-
columia mansissent; statutum enim non exclu-
dit omninò Cives originarios alibi habitantes,
sed tantùm prohibet, nè ad ulteriores gradus
promoveantur, Ut etiam Jus commune Civi ori-
ginario aliò domicilium transferenti civilita- 51
tem originis non adimit, leg. assumptio 6. §. 1.,
leg. ordine 15. §. final., & leg. libertas 17. §. In
adoptiva ff. ad municipal., leg. penult. ff. de Sena-
tor., leg. in adoptionem 7. cod. de adoption., leg. 1.
& seqq. cod. de municip., & originar. lib. 10;
quemadmodum non adimit Patris descenden- 52
tiam, Patria enim à Patre dicitur, ut notat Cu- 53
jac. lib. 1. respons. Papin. in leg. 15. §. final. ff. ad
municipal. tom. 1. oper. posth. fol. 23., Faber. in cod.
lib. 9. tit. 30. defin. 24., Roman. cons. 39. in fin.,
Bertazzol. cons. 103. per tot., Ancharan. cons. 87.,
Lopez. ad leg. Thaur. partit. 4. tit. 24. leg. 4. lit. B.,
Christin. ad leg. municip. tit. 5. art. 2., & 3. sub
num. 4., & 5., ubi, quod originis desertio non 54
præsumitur, Sanchez. de matrim. lib. 3. disp. 23.
num. 3., & seqq., Mierez. de majorat. part. 1. quæ-
stio 57. num. 14., Renat. Koppin. Daman. lib.
1. tit. 11. num. 25., Mans. consult. 239. num. 12.,
Card. de Luc. de success. disc. 20. num. 5., Rot. in
rec. decis. 364. num. 7. part. 13., præsertim verò
quoad participationem honorum, Amaya in leg.
Cives num. 73., & num. 77. cod. de Incol. lib. 10.,
de Pont. cons. 136. num. 26. lib. 2., Lopez. loc. mox
citat., Carpan. ad Stat. Mediolanen. tom. 2. cap.
218. num. 111., proindeque hinc sequi videbatur, 55
transactionem istam, tamquam celebratam su-
per jure potiùs claro, quàm dubio, afficere mi-
nimè posse Successores ex propria persona inde-
pendenter à Transigente venientes, ad regulam,
de qua in leg. Imperatores 3. ff. de transact., Isern.
in cap. 1. §. Si Vassallus tit. si de feud. defunct.,
Pinell. in leg. 1. num. 46. cod. de bon. maternor., Al-
tograd. cons. 104. num. 68. lib. 2., Peregrin. de fidei-
comm. art. 40. num. 123., Card. de Luc. eod. tract.
disc. 173. num. 4., Schrader. de feud. part. 8. cap. 6.
num. 2., Valeron. de transact. tit. 4. quæst. 2. n. 6.,
& seq., Urceol. eod. tract. quæst. 55. num. 21.,
Roc. disput. Jur. select. cap. 3. num. 52., Rot. co-
ram Royas decis. 312. num. 2., & decis. 343. n. 3.

Hæc sunt præcipua momenta rationum, qui-
bus innixus D. Cajetanus loco credentiæ, de
quo agitur, dejicere conatur DD. Antonium,
Bartholomæum, & Nicolaum de Palmutiis Ma-
cereti commorantes, qui vice versâ illum reti-
nere contendunt, tamquam ipsis debitum ex d.
transactione; ajunt enim, juxtà notas regulas,
illam tantæ virtutis esse, ut Petitorem ab ipso 56
litis ingressu repellat, prohibeatque factum Au-
thoris sui impugnare, & contra eum venire, ta-
metsi agatur de Jure ipsi ex propria persona 57
competente, ex famigerato Textu in leg. cum à
matre, cod. de rei vindicat., leg. Venditrici 3.
cod. de reb. alien. non alien., leg. si Patri tuo 24.
cod. de donat., leg. sed si non servus 36. in princip.
ff. ad leg. falcid., leg. herede instituta 19. §. 1. ff. de
fideicom. libertat., leg. 1. ff. de except. rei judicat.
leg. sivè possessio 14. cod. de evict., prout de feu-
dis, emphyteusi, jurepatronatu, & similibus, 58

quæ ad Posteros ex Concedentis voluntate, vel
providentia Majorum deferuntur, docent Ale-
xand. in leg. apud Julianum §. Si quis alicui ff. de
legat.1., & cons.28. num.12.lib.5., Pinell. in leg.
1. part.3. num.45. in fin. cod.de bon.matern., Isern.
in cap.1. in princ., & ibi Alvarot. num. 8. tit. de
alienat. feud. patern., Jason. cons.56. lib.3., Pa-
ris. cons.16. num.43. lib.1., Lanar. cons.69. n.1.,
Surd. cons. 357. num. 5., & cons. 423. num. 36.,
Covar. var. resol. lib.2.cap.18. sub num.2., Vasq. de
Jur. emphyteut. quæst.49. num.3., Fulgin. eodem
tract. tit. de renunc. quæst. 10. num. 5., Clar. in
§. Feudum quæst.41., Schrader. de feud. part. 7.
cap.2. num.47., Rosenthal. eod. tract. cap.9. mem.2.
conclus.69. num.3., Gratian. discept. 511. nu.17.,
Ciroch. contr. 61. num. 44., Capon. discept. 349.
num.8., Card. de Luc. de Jurepatr. disc.15.n.5.,
ubi, quod hæc conclusio non admittit dubitatio-
nem Altograd. Jun. contr.1. num.76., contr.5.n.20.,
Roc. disput. Jur. select. cap.51. num. 95., immò
verò Successorem etiam dignitatis teneri ad ser-
vanda pacta Prædecessoris, Cravet. cons. 241.
num.17., Menoch. cons. 263. num. 18., Bero cons.
138. num.9. lib.3., Loffred. cons.38., Gabriel tit.
de Jur. quæsit. conclus. 5. num.16., Mierez. de
majorat. part. 4. quæst. 16. num. 18., Buer. decis.
204. num.42.

Istaque exceptio litis ingressum impedire di-
59 citur, etiamsi Defunctus nullam evictionis pro-
missionem emiserit, quia heres hoc casu non
repelletur quidem ex regula legis vindicantem
ff. de evict., sed repelletur ex regula legis cum
à matre cod. de rei vindic., ut post gloss. ibi verb.
non probiberis docent Soccin. Jun. leg.4. §. Cato
num.221. ff. de verb. oblig., Pinell. in leg. 1. par.
3. num.81. cod. de bon. mater., Suarez. in leg. quo-
niam in prioribus limit.7. num.15. cum seqq. cod. de
inoffic. testamen., Tiraquell. de retract. lignag.
§. 1. gloss. 9. num. 47., Molin. de primog. lib. 4.
cap.1. num.28., Cancer. var. resol. part. 3. cap.2.
num.177., & seqq., adeundo enim hereditatem
induit personam Defuncti, & suo velut consen-
su illius dispositionem confirmat, Bald. in leg.
matum §. 1. ff. de acquir. hered., Menoch. cons.89.
num.97., Peregr. de fideic. art.33. num.8., & 9.,
de Marin. tom.2. resol.91. num.3., Cyriac. contr.
160. num.80., & seqq., Altograd. Jun. contr. 1.
num.76., & seq., Urceol. consult.95. num. 1., &
seqq

Nec D. Cajetanus pro excutienda obligatio-
ne ipsi injecta ex qualitate hereditaria Patris
juvari potest diffugio illo, quod transactio, de
60 qua agitur, tamquam inita super jure quodam
naturali, & inseparabili, non ex facto Patris,
sed à natura, & sanguine in eum transmisso,
nocere ipsi nequeat; etenim, si rem ipsam pe-
nitùs intueamur, discursus iste minimè appli-
catur nostræ hypothesi; Secernenda namque est
nobilitas a juribus, quæ, tamquam civiles qui-
dem effectus Nobilibus à Civitate concessi,
ipsam sequuntur. Quippè, si de nobilitate aga-
61 tur, hæc est qualitas sanguinis à natura ipsa in
Nobilem transmissa, quæ nullo pacto, aut con-
ventione renunciari potest, fieri enim nequit,
ut nobilis non sit, qui talis natus est, ut probant
auctoritates suprà allegatæ. At aliud judicium
ferendum est de effectibus nobilitatis, prærroga- 62
tivis nempè illi elargitis. Hæ namque lege, pa-
cto, & renunciatione tolli, & minui possunt, ut-
potè quæ nobilitati attributæ dicuntur, non ju- 63
re naturali, sed positivo, puta ex consuetudine,
privilegio, vel statuto, qualis est prærrogativa,
de qua agitur, quæ est merè civilis, & à statu-
to Civitatis proveniens, ut benè distinguit Jo:
Garz. de Hispan. nobilit. gloss.6. num.19. ibi=Ego
verò distinguo inter ipsam nobilitatem naturalem,
quæ est qualitas Generis, & sanguinis à Majoribus
proveniens, & hanc ajo renunciari non posse, inhæ-
ret enim ossibus, & inest à natura homini, ipsis na-
tivitatis auspiciis conciliata ab ipsis Parentibus,
& Parentum majoribus longà serie communicata:
At verò effectus nobilitatis, & prærogativas à ju-
re nobilitati concessas, & diuturno rerum usu re-
tentas, & custoditas posse quidem renunciari, nec
subest ratio efficax, quæ contrarium cogat=, & hanc
sententiam quod juribus, & privilegiis nobilita-
ti tributis renunciari queat, docuerunt Covarruv. 64
in cap. quamvis pactum part. 2., ubi sic judica-
tum ait in Granatensi Prætorio Pichard. ad leg.
3. num. 82. cod. de murilegul. lib. 11., Horos. in
leg. Jus agnationis num.12. ff. de pact., Petr. Bar-
bos. in leg. alia §. Eleganter num. 13., & seqq. ff.
solut. matrim., Gregor. Lopez. in leg. 34. in fin.
part.6. verb. de Saagrè, Azeved. in leg. 4. tit.2.
num.14. lib.6., Escobar. de purit. sanguin. proband.
quæst.4. §. 4. num.47., & seqq., & §.5. num.23.,
Burlador. lib.2. quotid. quæst. cap. final. part.5. §.6.
num.11., Baez. de inop. debitor. n.39., & seqq.,
Palthas. Amezeva de potest. in semetipsum cap.23.
num.16., Girond. de Privileg. num.225., Mierez.
de majorat part.1. quæst.38. num.2., & num.17.,
Valeron. de transact. tit.3. quæst.2. num.20., An-
tunez. de donat. reg. lib.2. cap.17. num.98., Capyc.
latr. decis. 183. num.43.

Si igitur nulli dubium est hujusmodi effecti-
bus, sivè privilegiis nobilitati impartitis posse 65
tacite renunciari per actus indignos, aut vilioris
artis exercitium, ex leg. unic. cod. negotiatores nè
militent lib. 12., & leg. milites cod. de re militar.
eod. lib., leg. final. cod. de dignitat., leg. 1. cod. ubi
Senatores, vel Clarissimi, Bald. in leg. nobiliores
cod. de commerc., & mercat., leg. nè quis cod. de
dignitat. lib. 10., Tiraquell. de nobilit. cap. 27.,
Escobar. de puritat. sanguinis quæst.4. §. 5. num.
25., pluribusque aliis, Capyc. latr. d. decis. 183.
num.44., quid ni pacto etiam expresso non pote- 66
rit? ut prosequitur Antunez. de donat. lib. 2. cap.
17. sub num.97., sivè enim tacitè, sivè expressè,
id fiat, non læditur nobilitas ipsa, prout est à na- 67
tura, sed tollitur prærogativa à civilibus consti-
tutionibus nobilitati tributa; remanetque quali-
tas sanguinis naturaliter impressa, licèt civilia
Privilegia, quæ sunt quædam accidentalia attri-
buta, immminuantur Robert. lib.1. recept. lect. cap.
30., Cæs. Cost. variar. ambig. cap. 30. lib.1., quos refert
Piccard. in d. l.3. cod. de murilegul. n.82., atque ità
intelligi oportet supradicta jura in l. Jus agnatio-
nis ff. de pact., & l. Jura sanguinis ff. de regul. jur.,
ubi

ubi habetur, quod Jus agnationis, & sangui-
68 nis pacto, aut lege tolli non possunt; hoc
enim benè procedit quoad ipsam agnationem,
prout est à natura, non enim fieri potest, ut
quis non sit sanguine conjunctus, vel quoad
ceteros effectus naturales, ut sunt amor, &
dilectio; secus verò quoad effectus civiles, qui
à jure civili tribuuntur agnationi, hi namque
lege, pacto, & renunciatione tolli, & imminui
possunt, ut pluribus exemplis ex nostro Jure de-
sumptis benè declàrant *Bologuet. in leg. ut vim
num.16. ff. de Just., & Jur. post gloss. in §. Quod
autem verb. cognationis instit. de copit. diminut.,
Felin. latè in cap. quæ in Ecclesiarum de constit.,
Dec., & Cagnal. in d. leg. Jura sanguinis ff. de
regul. jur., & dec. in leg. pacta, quæ contra n. 3.
cod. de pact., Roman. consf.82., Picard. loc. citat.
& in §. Quod autem instit. de capit. dimin., Hoto-
man. in §. Sed naturalia instit. de jur. natural.
gent., & civil., Gallerat. de renunc. tom.2. cent.
1. renunc.2. num.42., & num.53., & seqq., &
num.61., & 62.*, ubi optimè disserit = *Ea etiam
69 beneficia, quæ a jure naturæ manare dicuntur, ha-
bere in se tacitam conditionem, si is, pro quo in-
ducta sunt, illis uti velit* =, nec si quis illis re-
nunciet, jus naturale infringi, sed renunciatio-
ne tolli beneficium illud Juris uaturæ, quod,
eo renunciante, desinit naturæ æquitatem habe-
re; prout plura videmus in jure, quæ debita
naturæ dicuntur, & his omnibus renunciari po-
test, aliàs, ut inquit idem *Gallerat.*, exclamare
liceret cum *Cicerone act.2. in Verrem= Quod mihi
lex, meà causà dat, eo mihi non uti non licebit?*

Quamobrem, si ex his compertum fit, quod,
quum non agitur de qualitate Generis, & san-
guinis à majoribus nostris proveniente, & quæ
à naturâ ipsâ homini inesse dicitur, sed de effe-
ctibus civilibus ab illâ provenientibus, nedum
expresè, sed tacitè etiam renunciari possunt,
quanto potiori Jure in casu nostro substinenda
erit transactio prò componendis litibus inter
Consanguineos celebrata, quâ illis non solùm
quoad naturalem qualitatem Generis, & san-
guinis, sed nec etiam quoad effectus Civiles ex
eo promanantes præjudicium nullum irrogatum
fuit. Nam, si jus obtinendi locum, & gradum
Reformantiæ, est prærogativa quædam à Statu-
to nobilioribus Civibus concessa, consistens in
quodam quasi exercitio, ac fruitione istiusmo-
70 di gradus honorifici; sivè unus, sivè alter de
Palmutiorum genere locum hunc occupet, &
exerceat, Familia prærogativam hanc habitu,
& exercitio retinere dicitur, habitu videlicet
71 quoad omnes, licèt exercitium per vices alter-
nativas inter ipsos de Familia sit divisum, qui-
cumque enim ex illis hunc locum occupet, is
72 porrò conservat Jus tùm Familiæ, tùm suo Co-
lumnello, exemplo Patronorum, qui si con-
73 veniant de præsentando alternis vicibus, juxtà
Text. in Clement. plures de Jure Patr., nihil sibi
de eo detrahunt, quamvis exercitium dividant,
quippe suâ vice Præsentans, & sibi, & ceteris
Patronis Jus idem conservat, ut communiter
scribentes in dicta *Clem. plures*, & præsertim,
aliis relatis, ibi *Barbos. num.5., & de offic., &
potest. Episc. alleg. 71. num. 36., & seqq., Lam-
bertin. de Jurepatr. lib.1. part.2. quæst.2. art.36.,
Gonzal. ad regul.8. Cancellar. Gloss.45. §.1. n.58.,
clar. me. Card. de Luc. de Jurepatr. disc.41. n.1.,
& seqq., Urceol. de Transact. quæst.27. num.4., &
seqq., Rot. coram Burat. dec.540. num.6., cor. san.
mem. Alexan. VIII. dec.65. n.10., in rec. dec.216.
num.5., & seq. part.10.*, & passim alibi.

Cum itaque ex his omnibus pateat, justâ ra-
tione sustineri minimè posse, quod super istius-
modi juribus honorificis, tametsi à qualitate 74
Generis, & sanguine profectis, atque à Majo-
ribus ad posteros transmissis transactiones, &
conventiones saltem quoad illorum exercitium
celebrari nequeant, DD. Antonius, Bartholo-
mæus, & Nicolaus de Palmutiis id unum dili-
genter inquirendum, sedulòque examinandum
esse ajebant, num scilicet reverà bon. me. Phi-
lippus Pater D. Cajetani de Palmutiis transa-
ctione obstringi, atque obligari voluerit, & num
etiam illa tamquam ex justa causa, & bonâ fide
inita obligare possit ejus filios. Quod attinet ad
primum, contractus celebratus quidem princi-
paliter legitur cum Ludovico ejus fratre, at si-
mul negari nequit, quin Philippus etiam eidem
consenserit, dum in eodem Instrumento legitur
juribus suis expresè renunciasse.

Neque verò sustineri posse dicebatur assum-
ptum D. Cajetani, quod scilicet Philippus ejus
Pater, renunciaverit solummodò favore bon. 75
me. Palmutii, Jo. Baptistæ, & Augustini Tran-
sigentium, ac per consequens eum illorum per-
sonis extincta quoquè fuerit personalis renun-
tiatio, ex regula *Text. in leg. Pater filiæ ff. de ser-
vit. legat., Bald., & Costrem in leg. pactum do-
tale 3. Cod. de collat., Romon. in leg. qui su-
perstitis sub num. 1. ff. de acquir. hered., Faber. in
Cod. tit. de pact. defin. 22., Atograd. Jun. contr.
27., Rocca disput. Jur. select. cap. 194. num. 55.*
quoniam transactionis verba contrarium evin-
cunt, in eâ enim dictum fuit, = *e l'ultro luogo
alla linea delli sopradetti Signori Palmuccio, Gio: 76
Battista, ed Agostino abitanti in Macerata, e lo-
ro Descendenti, alli quali il detto Signor Filippo
presente rinunzia* = recta autem ratio, & natura-
lis significatio verborum non permittit, quod
renunciatio restringatur ad Palmutii, Joannis
Baptistæ, & Augustini personas, quando ea-
dem expresè celebrata legitur in gratiam to-
tius lineæ, & Descendentium omnium, quorum
appellatio simpliciter prolata omnes in infini- 77
tum comprehendit *leg. liberorum ff. de verbor. si-
gnific. §. 1. Auth. de hered. ab intest., Bald. in
leg. Gallus §. Instituens; & ibi Imola num.48. ff.
de liber., & Posth., Alex. in leg. ex facto §. Si
quis ita nu.4. ff. ad Senat. consult. Trebell., Al-
ciat. in d. leg. liberorum 220. ff. de verb. signif., Re-
buff. in leg. cognoscere §. liberorum ff. eodem, Fusar.
consf.43. nu.44., & seqq. de substit. quæst.327. n.1.,
Peregr. de fideic. art. 22. num. 50., Rot. coram
Merlin. dec.206. num.14., coram Bich. decisf.252.
num.13., & seqq., cor. Arguell. dec.28. num.47.,
coram Zarat. dec.15. num.4., cor. Card. Celf. dec.*

181.n.18.,in rec.dec.53.n.4. par.12.,in Forolivien.
Fideicommissi de Torellis 28.Junii 1707. §.Quar-
ta cor.bon.mem. Muto,in Lucana Fideicommissi 14.
Decembris 1708. §. Assumptum versic. magisque
cor. Rmo Kaunitz, in Perusina Fideicommissi 20.
Februarii 1713. §. Extraneam in fin. cor. R.P.D.
Falconerio,& in Romana,seu Nicien.Fideicommissi
6. Martii ejusd. anni §.Augetur ad med.cor. eod.,
78 proindeque in terminis renunciationis stipulatæ
prò Descendentibus, quod eadem porrigatur
favore Descendentium omnium Renunciatarii,
firmavit, discusso magistraliter articulo, Sac.
Rot. in Ferrarien. Primogenituræ 16. Februarii
1705. §. Absque eo quod, & §. Profectò coram
R. P. D. Ansaldo, confirmat. 16. Februarii 1706.
§. Nec Rassettus coram Rmo Molines, & 4. Fe-
bruarii 1709. §. Nec demum cor. eod., & 9. De-
cembris ejusdem anni §. Quæ omnia coram Emo
D. Card. Priolo, & 14. Martii 1712. §. Hæc au-
tem cessio cum seq. cor. R. P. D. Crispo, & gene-
raliter de quacumque dispositione complectente
79 Descendentes, quod perpetua sit, &, exclusâ
quacumque restrictione ad certam personam,
seu gradum, duret, donec talis descendentia
80 extinguatur, Saminiat. contr.175.num.49., Rocc.
disput. Jur. select. cap.27. num.14., Mans.consul.
208. num. 32., Rot. in rec. dec.10. num.4.,dec.193.
num.3., & dec.320. num.4. part.1.,dec.164. nu.6.,
& dec.690. num.20. part.18., in Bononien. Fidei-
commissi de Bargellinis 4. Maii 1699. §.Ad impe-
diendam cor. bo. me. Pio, in Reatina Fideicommissi
22. Martii 1700. §. Neque afficere in fin. coram
R.P.D. Ansaldo, in d. Lucana Fideicommissi 14.
Decembris 1708. d. §. Assumptum cor.Rmo Kau-
nitz, & latè in Romana Fideicommissi de Palum-
baria 1.Decemb.1710.§.Quin subsistat cor.R.P.D.
Aldrovando, quamobrem similis dispositio dici
quidem poterit personalis, quatenus facta non
81 Juri in abstracto, sed contemplatione certi ge-
neris personarum, proindeque non exstingue-
tur cum singularibus personis, ut contingit in
renunciationibus illis, quæ personalissimæ di-
cuntur, ut illas distinguendo declarat Passerin.
in cap. Quamvis pactum num. 49., & num. 52. de
Pact. in 6., Menoch. cons.706. num.41. versic. re-
spondeo, Molphes. ad Consuet. Neapol. tit. de re-
nunc. quæst.3. num.21., & seq., Torr. de Pact. fu-
tur. succesi. lib.2. cap.10. n.43. Spadaz. in theatr.
viduil. disquisit. 67., & aliis relatis, Mans. con-
sult. 8. sub num. 20., consult. 257. num.3., & con-
sult.296.num.10., Rot. in Pisauren. Fideicommis-
sorum 23.Aprilis 1703. §. Nec subsistit cor. Lan-
cetta,& in Perusina Immissionis 15.Januarii 1706.
§. Non obstat cor. Scotto, extinctis igitur perso-
nis Palmutii, Jo. Baptistæ, & Augustini, ex-
stincta dici nequibit renunciatio facta favore
ipsorum lineæ, & Descendentium.

In dubium etiam venire nequit, quin istius-
modi renunciatio facta à Philippo contineat ap-
probationem universæ transactionis, licèt prin-
cipaliter celebratæ à Ludovico, uam is, qui
82 non coactus intervenit actui per alium gesto, il-
li consentire videtur, ad Text. in leg. Titius 9. in
princ. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solvat., cap.
ex literis 6. de transact., ubi de Teste, qui tran-
sactioni intervenerat, Bald., & Alberic. in leg. 83
exceptione Cod. de evict., ubi est casus de Fide-
jussore, Surd. cons.15.n.20.,Tiraquell. de retract.
lignag. §.1. Glos.9. n.268., Add. ad Ludovis. dec.
384.n.10., Rot. cor. Burat.dec.384. n.10., dec.566.
n.19.,& communiter notant Doctores in leg. Ga-
jus Sejus 39. ff. de pignor. action., & confirmatur
nedum regulâ illâ,quâ traditur,paria esse actum 84
celebrare,& Celebranti consentire Bartol. in leg.
Cum Pater §. Libertis ff. de legat.2., Bald. in
leg.2. num.7. Cod. si adversus donationem, An-
gel., & Jason in leg. quoties omnium num.2. Cod.
de fideicom., Padill. in leg. Clari num. 19. Cod.
eod., Cagnol. in leg. Cum quis potest ff. de regul.
Jur., Paris. cons. 76. num. 13., & seqq. lib. 4.,
Tiraquell.ad leg. Connubial. leg.16.glos.5. n.150.,
Covarruv. in rubr. de Testam. part.2. num.8., Ful-
gin. de Emphyt. tit. de Laudem. quæst.34. num.2.,
Mierez. de majorat. part.1. quæst.23. num.52., &
seqq., Castill. latè hanc regulam exornans lib. 5.
cap.89. n.113., Schrad. de Feud. part.10. Sect.8.
n.103., Tor. de pact. futur. succesi. lib. 2. cap. 40.
num. 39. sed coadjuvatur etiam exemplo Con-
sentientis alienationi, ipse enim etiam alienas- 85
se videtur, leg. quidam ex parte 12. ibi = si Cohe-
redes præsentes adfuerunt, nec dissenserunt, vi-
deri unumquemque partem suam vendidisse ff. de
evict., leg. si fundum per fideicommis. 94. in princ.
verb. illis = præsente, & assignante eo ff. de legat.
1.leg. fidejussor. 26. §. Pater ff. de pignor., & hy-
pothec., leg. si consensit 7., & leg. Lucius 11. cum
seq. ff. quib. mod. pign. vel hipotech. solvat. leg.
mater tua ibi = sin autem posteà consensisti = Cod.
de rei vindic., cap. Pastoralis de donat., Tiraquell.
in leg. si unquam verb. donatione largitus nu. 379.,
& seqq.; Quamobrem hæc duo fateamur ne-
cesse esse dicebatur, nempè Philippum transa-
ctioni consensum dedisse, & renunciationem
ejus restrictam non fuisse ad Personas Palmutii,
Augustini, & Joannis Baptistæ, sed utpotè fa-
ctam beneficio totius posteritatis, & descen-
dentiæ, mansuram, donec illa durabit.

Verumtamen adversus hæc repetebatur obje-
ctio illa acriter inculcata §. Validissimis hisce ar-
gumentis, & seqq., quod nempè Philippus jus 86
personale dumtaxat ipsi competens ratione ma-
joris ætatis renunciaverit, ideòque, consensu
præstito renunciationi, censeatur remisisse illud
solummodò jus, quod habebat ratione majoris
ætatis, quod, utpotè personalissimum, ad fi- 87
lios transmissibile non erat Bald. in leg. Cum an-
tiquioribus colum. penult. Cod. de Jur. deliber.,
Gratian. discept.695. num.5., at non etiam in re-
nunciatione comprehendere voluisse jus futu-
rum heredis Bartol. in leg.1. §. Quod ait ff. quor. 88
legator., idem in leg. 1. ubi etiam Bald. Cod. de
pact., Alvarot. in cap.1. §. Denique tit. quæ fuit
prima causa benefic. amitten., Tiraquel. de retract.
lignag. §. 1. Glos. 9. num.134., Peregr. de fideic.
art.52. num.91., Fulgin. de Jur. Emphit. tit. de
renunc. quæst.10. num.25. Mangil. de evict. quæst.
112. num.34., qui per consequens hoc casu con-
trà factum Defuncti venire non dicitur, juxtà 89
ple-

plenè alibi firmata, quamobrem, licèt consen-
90 sum transactioni præstiterit, similis consensus
obligationem nullam inducere potuit, quæ afficeret heredem, quippè simpliciter consentiens, se non obligat, nec aliquid præstare dicitur *Surd. cons.421. num.13., Cephal.cons.558. num.35., Cyriac. contr.310. n.147., Schrader. de Feud.part.8. cap.4. num.7., & 9.*, quemadmodum Doctores differentiam constituendo inter alienationem à
91 Defuncto factam, & simplicem consensum illi
præstitum, docent, quod, si Defunctus ipse alie-
92 naverit, nequeat heres etiam ex jure proprio
contrà alienationem venire, secus verò, quando ille non alienavit, sed solùm consensit alienationi *Corn. cons.92. colum. penult. lib.4., Randens. cons.38. sub num.45., Surd. cons.15. nu. 30. cons. 105. num.40. ad fin., cons.421. num.12., Crass. in §. Heres quæst.12. in fin., Peregr. de fideic.art.52. n.91., & seq., Petr. eodem tract. quæst.14. n.320., Fusar. de substit. quæst.557. sub nu.27., & quæst. 560. num.11., & seq., & rursus quæst.597. n.6., Fulgin. de Jur. emphyt. tit. de renunc. quæst. 10. num.27., Mangil. de evict. quæst.112. nu.33. vers. septimò limitatur, Rot. post Zacch. quæst. medic. legal., dec.63. num.10.*

At intentiùs cogitanti, & naturam, ac substantiam actus intimè intuenti suaderi difficilè poterit, Philippum suum jus tantùm personale cessisse, illudque renunciando, non etiam de heredibus suis cogitasse. Causa enim finalis
93 dictæ transactionis eò spectabat, idque expres-
sè continebat, ut prò dirimendis controversiis inter duas Palmutiorum lineas exortas, unus locus ad Columnellum ipsius Philippi, & Ludovici perpetuò pertineret, alter verò retineretur à Columnello Palmutii, Jo: Baptistæ, & Augustini. Si igitur res, & causa in transactio-
94 nem deducta huc pertinebat, si Philippus hanc
transactionem consensu suo non solùm tacito,
sed etiam expresso approbavit, si denique in ea
95 nuncupatim de filiis cogitatum fuit, utique di-
ci non potest de jure suo tantùm disposuisse, de filiis non cogitasse, aut eorum jura lædere noluisse, quando natura, & substantia actus illa comprehendebat, & causa finalis componendi lites inter has familias exposcebat, ut Filiorum quoque jura in transactionem deducerentur *Rot. in Nullius, seu Forolivien. Castri Vallis Oppii 22. Junii 1711. §. Non subsistente cor. Lancetta, in Forosempronien. legatorum super Fideicommisso Ludovici 2. Maii 1712. §. Quod autem, & in confirmatoria 1. Julii ejusdem anni §. Tota itaque coram Aldrovanda.* Philippus itaque expressis verbis renunciavit Juri suæ majoris ætatis, quod tunc ipsi actu competebat respectu Transigentium, qui erant minores re autem ipsâ renunciasse dicendus est etiam pro juribus filiorum, dum præseos, audiens, & videns ratum habuit contractum totum, in quo principalitèr filiorum Jura deducebantur, quippè positivus & expres-
96 sus consensus interpositus ad contractus cele-
brationem tacitam totius contractus approbationem continere dicitur *Cap. ex litteris de transact., & leg. Titius 9. in princ. ff. quibus mod. pign. vel hypoth. solvat., Castill. contr. jur. lib.5. cap. 89. num.112. & seqq.*, aliique allegati *in §. In dubio etiam.*

Et sanè, si Philippus acceptavit transactionem, quæ suis, & aliorum filiis loca, & gradus præeminentiæ dividebat, sinè aperta contradictione admitti nequibit, quod jura filiorum præservare voluerit, id enim non esset acceptare, sed destruere transactionem, quæ ad hoc interponebatur, ut inter Descendentes lis futura non esset, & expressiùs nihil habet, nisi ut unus locus competeret ipsius, & Ludovici Columnello, alter verò alteri Palmutiorum lineæ; quamobrem, cum substantia, natura & dispositio contractus necessariò comprehendat jus filiorum, frustrà hoc casu opponitur, quod quis consentiens contractui, vel renuncians, comprehendisse non censeatur jus futurum, & heredum nam, quando illorum jura deducta
sunt in dispositiva contractus, & illius sub- 97
stantia, & eventus eosdem comprehendit,
tunc necessaria non est expressa mentio here-
dum, dum ipse contractus pro heredibus ini- 98
tus dicitur, *Peregrin. de fideicomm.art. 57. num. 97., Kelembec. de renunc.quæst.33. nu.46. & seqq., Torr. de pact. futur. success. lib.2. cap.24. nu.86., Rota coram Bich. decis.134. num.16., & seq., decis.158. num. 20. & seqq., & num. 30., cor. san. mem. Alexand. VII. decis.173. nu.5., in rec. decis.587. num.2. part.1., & decis.659. nu.4.5., & 6. part.4. tom.3. apud Palm. Nepot. allegat.294., nu.18., & in Eugubina Immissionis 11. Maii 1711. §. Neque attendi cor. Rmo Kaunitz*, præsertim verò, quando constat, in dispositione deductum nedum esse jus filiorum, sed eorumdem aut
heredum mentio facta reperitur, quod quidem 99
utrumque concurrit in casu nostro, quia transactio facta est super Jure futuro perpetuo, & progressivo, & principaliter provisum est filiis, & Descendentibus, ut patet ex illis verbis = *Che delli due luoghi, che possono pretendere li detti Signori Palmucci, debba sempre in perpetuo andare uno alla linea del detto Signor Lodovico, e delli Signori Filippo Palmucci, e loro Descendenti, e l' altro luogo alla linea &c.* = quapropter nullo modo sustineri posse videtur, quod in transactione, de qua agitur, Transigentes comprehendere noluerint jus futurum filiorum, quando illa præcipuè versabatur super tali Jure, inque eadem filiorum mentio facta legitur, ut optimè observant *Surd. cons.355. num.38., & 43., Thesaur. Jun. quæst. forens.90. num. 15. lib. 2., Merlin. de legit. lib.1. tit.2. quæst.11. §. Verùm negocio versic. Intelligendo, Andreol.contr.407. num. 19. & seq., Altimar. ad Rovit. cons.23. nu. 25., Gizz. ad Capyc. latr. decis.4. num.26., Scopp. ad Merlin. Pignatell. cap.11. nu. 17., Card. de Luc. de renunc. disc.15. num.7., Rota coram Royas decis.311. num. ult., in rec. decis.145. nu.5., & 9. part.15., in Fulginaten. Pecuniaria 6. Junii 1698. §. At in longè cor. bon. mem. Pio, in Forosempronien. legatorum super fideicommisso Ludovici 2.* Maii

Maii 1712. §. Minimè relevante, & in confirmatoria Julii 1. Julii ejusdem anni §. Quoniam cor. R.P.D. Aldrovando.

Jam verò constabilito his omnibus, quod transactio, de qua agitur, respectu Philippi restricta dici nequeat ad jus personale dumtaxat ipsius, sed apta sit ejus etiam filiis comprehendendis, cetera planiora redduntur, in dubium enim
100 revocari nequit, quin illa inita fuerit bonâ fide, non enim deerat justa dubitandi ratio, an lineæ Ludovici, & Philippi competeret ampliùs locus in Reformantia, postquàm usque ab anno 1640. à Civitate Maceratensi recesserat. Licèt
101 enim civilitas originis non amittatur, & hoc, etiam quoad participationem honorum intelligant Doctores à nobis relati in §. Frustrà denique obtendetur, plures tamen contrarium sentiunt, ut, post Bald. in leg. 2. Cod. de Infant. exposit. tradunt. Decian. consil. 94. num. 15. lib. 5., Surd. cons. 313. num. 67. cum duobus seqq., Gratian. discept. 559. nu. 20. & seqq., Pigant. ad statut. Ferrar. rubr. 98. sub nu. 15., Marot. discept. 6. num. 14. & seq., Ciarlin. contr. 37. num. 57., Carleval. de Judic. tit. 1. disput. 2. quæst. 2. num. 123., Bonden. collect. legal. tom. 1. cap. 44. num. 12. & seqq., Antonell. de loc. legal. lib. 1. cap. 6. num. 35., Ansald. de commerc., & mercat. disc. 10. num. 27., Boer. decis. 260. in fin., Afflict. decis. 384., præsertim quando Civis originarius
102 Patriæ onera non fert, eò quod æquum minimè videatur, honoribus Civitatis illum frui, qui pro Civitate nullum sentit incommodum Gratian. dict. discept. 559. num. 29. & disceptat. 709. num. 16., & num. 19.

Et licet nemo origini renunciare queat, per
103 Text. in dict. leg. assumptio ff. ad municipal., id tamen intelligendum est in præjudicium Civi-
104 tatis, at non etiam, quod Civis renunciare nequeat juribus, & favoribus ipsi à Civitate impartitis, ut advertunt Bartol., & de Platea in leg. Privilegio 27. Cod. de Decurion. lib. 10., Petr. Barbos. in leg. heres absens §. Proindè nu. 34., ubi alios ff. de for. origin., Gallerat. de renunc. cent. 1. renunc. 2. nu. 50., Afflict. dict. decis. 384. nu. 10., quamobrem constitutum etiam reperitur, quod dispositio loquens de Civibus, minimè in-
105 telligatur de Originariis non habitantibus Bald. in rubr. Codic. si a non competen. Judic. num. 2., Barbos. dict. leg. heres absens §. Proinde num. 51., & num. 115. & seqq., Boss. de crimin. les. Majest. nu 64., Acendan. de execut. mandat. cap. 4. nu. 25., Gaill. observat. Jur. lib. 2. observ. 36. nu. 6. & seqq., Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 42. num. 7., Galeot. dict. contr. 17. nu. 12. & seqq. lib. 2., Fortius verò hæc urgere videbantur tam contrà ipsos Transigentes, quàm contrà eorum Descendentes, quia nec ipsi, nec eorum Pater nati erant Macereti, nam Ludovicus Sen. Avus Philippi, & Proavus D. Cajetani migraverat in oppidum Montis Philoptrani, ideoque, si Phi-
106 lippus juvari nequibat origine Avi, gloss. in leg. assumptio verb. non domicilium ff. ad municipal., Joan. de Platea, & alii in leg. filios Cod. de municip., & originar. lib. 10., Amaya in leg. Cives num. 21. Cod. de Incol. lib. 10., Barbos. loco superiùs citato num. 17., & leg. 2. §. Legatis in princ. ff. de Judic., Carleval. de Judic. tit. 2. disput. 2. num. 51. & seqq., Galeot. dict. contr. 17. num. 11. lib. 2., multò minus D. Cajetanus juvabitur origine Proavi.

Prætereà in dubium revocari poterat, an privilegium hoc retinendi locum, & gradum reformantiæ per tanti temporis non usum deperditum fuisset, communiter enim traditur, pri-
vilegium affirmativum decem annis per non 107
usum præscribi, negativum triginta leg. 1. ff. de nundin., ubi Bartol. & alii, Felin. in cap. Cum accessissent num. 25., & seqq. de constit., ibique etiam Panormitan. num. 6., & Boich. nu. 3., Tapia post alios in leg. final. part. 2. cap. 1. num. 5. ff. de constit. Princip., Amaya in leg. 1. Cod. de his, qui sponte, Faber. in Cod. tit. de præscript. 30. vel 40. annor. definit. 10., Gaill. observat. Jur. lib. 2. observ. 60., Molin. de Primog. lib. 2. cap. 7. num. 70., Mierez. de majorat. part. 1. quæst. 17. num. 2., Vasq. contr. illustr. cap. 2. nu. 5., Cancer. var. resol. part. 3. cap. 3. de privileg. num. 271., Castill. contr. Jur. lib. 7. cap. 19. num. 2., Garz. de nobilit. gloss. 7. num. 38. usque ad 42., quo loco examinans hanc quæstionem, num videlicet si quis nobilis non utatur privilegio sibi concesso per
decem annos, si sit affirmativum, & aut tri- 108
ginta, si sit negativum, sibi præjudicet? eam resolvit determinando, non solùm sibi præjudicare, sed & successoribus suis, idque præcipue probat ex Textu in cap. de Terra de privileg., quo disponi-
tur, quod Monachi per non usum Antecesso- 109
rum privantur privilegio non solvendi Decimas concesso eorum Antecessoribus, & affert similem Text. in cap. accedentibus eodem tit., quo statuitur, privilegium concessum Templariis per
non usum extingui, pluresque ad assumptum 110
probandum adstruit auctoritates. Talem verò non usum indifferenter nocere tum præsentibus,
tum absentibus, tradunt Barbos. in dict. cap. de 111
Terra num. 6. de privileg., Castil. contr. jur. lib. 7. cap. 19. sub num. 3. vers. nec distinguitur.

In hac igitur dubietate, quæ non solùm litem excitare poterat, sed de facto jam excitaverat, rectè interposita dicenda erit transactio, quando, ut eadem prudenter inita censeatur, sufficit solus timor litis L. 1. ff. de transact. L. 2.
C. eod. ibi = Tamen propter timorem litis transactio- 112
ne interpositâ, pecunia rectè cauta intelligitur, Cujac. oper. Posth. tom. 2. in lib. 75., Paul. ad edict. dict. fol. mihi 917. lit. C. & Tom. 5. fol. 26. lit. B., & in append. Oper. fol. 613. liter. G., Valeron. de transact. tit. 2. quæst. 2. num. 2. & seqq., Urceol. eodem tract. quæst. 2. n. 32. cum seq. & quæst. 50. num. 9., Rocc. disput. jur. select. cap. 111. n. 53. 56., & 86., Rot. cor. Card. Cerro decis. 97. nu. 15., plenè in Pisauren. transactionis 1. Julii 1707. §. Et quidem coram Priolo, eademque, modò ab-
sit aperta calumnia, bonæ fidei adminiculo ful- 113
cita semper præsumitur Venturin. cons. 3. num. 35., Urceol. de transact. quæst. 50. nu. 11., Card. de Luc. de feud. disc. 43. sub num. 11. disc. 49. sub num. 8., Castill. decis. 106. num. 55., Rota coram Merlin.

Merlin. decis.163. num.8., & decis.799. num.21.,
in rec. decis. 262. num.15. part.19., post Torr. de
pact. futur. success. decis.190. num.12., in Man-
tiss. ad ornat. Card. de Luca de fideicomm. decis.
37. sub num.8., ità quidem, ut pro illa indu-
114 cenda modica dubitandi occasio sufficiat Bald.
in leg.2. Cod. de transact., Fabr. in rational. tom.3.,
leg. in summ. §.1. ff. de condit. indebit., Becc. cons.
109. num.9. & seqq., Valenz. cons.175. num. 14.,
Mantic. de tacit. lib.2. tit.1. num.16., Caren. re-
solut.204. num. 6., Urceol. consult. 70. post num.
29., Altogr. Jun. contr.6. num. 18., Saminiat.
contr.145. num.23., Rota in rec. decis.203. nu. 2.
part. 3., cum aliis in dicta Pisauren. transactionis
115 loco mox citato; Imò verò aliquorum, vel unius
tantùm insignis Doctoris opinio, justam transi-
gendì causam præbeat, Jas. in leg. properandum
§. Sin autem num.8. Cod. de Judic., Felin. in cap.
super his num.19. de accusat., Bero. cons. 1. num.3.
lib.2., Cyriac. contr.196. num.90., Caren. resol.
204. num.6., Valeron. de transact. tit. 2. quæst.3.
num.23., Altograd. contr.6. num.19., Add. ad
Ludovis. decis.149. num.7., Rocc. disput. jur. se-
lect. cap.111. num.65., Balducc. ad Ramon. cons.
62. num.101., Saminiat. contr.143. nu.71., Rot.
in rec. decis.263. nu.3. part.3., & cor. san. me. Ale-
xan. VIII. decis.25. num.16.

Quonam igitur pacto in dubium revocari
poterit; quin bonâ fide celebrata fuerit transa-
ctio facta pro avertenda lite jam mota, & qui-
dem super re dubiâ, in quâ, ex rationibus, & au-
116 ctoritatibus superiùs adductis, jura tum Philip-
pi, & Ludovici, tum eorum deinceps Descen-
dentium, in ancipiti versabantur, hæ namque
sunt potissimæ, & probatissimæ transactionis
ineundæ causæ, ut benè respondit Paul. dict. leg.
in summa 65. in princ. ff. de condit. indebit. leg. 1.
& 2. Cod. eodem, Castrens. in leg. eleganter in
princ. ff. de condit. indebit., Rot. coram Merlin.
decis.163. num. 3., & seqq., undè proditum est
117 illud omnium ore tritum axioma, maximè
interesse litibus non implicari, lucrumque ma-
ximum reputari ab illis secedere, Ulpian. in leg.
minoribus 6. in fin. ff. de minor., Abb. in cap. 1.
num.2. de transact., Surd. cons.471. nu.27., Ro-
ta coram Cavaler. decis.407. nu. 4., coram Royas
decis.437. num.5., coram Merlin. decis.767. num.
20., convenit enim, ut ait Cicero 2. de offic. = Con-
118 venit abesse à litibus quantum liceat, & nescio,
an paulò plus etiam, quàm liceat, est enim non mo-
dò liberale paullum, nonnunquam de suo jure de-
cedere, sed interdum etiam fructuosum =, ut in-
terdum fortasse meliùs sit re ipsâ carere, quàm
litis majora damna subire, Ulpian. in leg.4. §.1. ff.
de alienat. Judic. mutand. caus. verbis illis non ta-
men ejus factum improbat Prætor, qui tanti ha-
buit, re carere, ne propter eam sæpius litigaret
hæc enim verecunda cogitatio ejus, qui lites exe-
cratur, non est vituperanda =, id verò præci-
119 puè laudandum est inter sanguine Conjunctos,
inter quos acerbiora solent odia per lites excita-
ri, Menoch. cons.401. num.184., Rocc. disput. jur.
select. cap.111. num.56. vers. præsertim, Rota co-
ram Merlin. decis.163. num.5..

Clariùs verò bona fides elucesceet, si specte-
mus æqui, bonique rationem, quâ transactio
celebrata fuit: Philippus enim, & Ludovicus,
jus suum, & filiorum non alienarunt, sed po-
tiùs illud in tuto posuerunt tempore, quo non
possidebatur, & ejus vindicatio non carebat dif-
ficultate, summâ enim æquitate unus locus
fuit constitutus filiis Philippi, & Ludovici, al-
ter DD. Palmutiis de Macereto, qui, licet es-
sent in una linea, illi verò in duas subdivisi, ta-
men, & utrique unum repræsentabant Colum-
nellum, & isti etiam poterant mox in duas, & 120
plures lineas propagari, cujus eventus possibi-
litas contractum in æqua lance constituit leg. 1.
Cod. de pact. ibi = Conditionis incertum inter fra-
tres, non iniquis rationibus conventione finitum
est, = & leg. si eâ lege 17. Cod. de usur. = Quam-
obrem sivè loca deberentur senioribus, quod in
ipsa transactione conventum legimus, sivè aliâ
quavis ratione distribuenda essent, non plus ju-
ris, & spei consequebantur isti, quàm illi,
utrinque enim poterant personæ, & lineæ mul-
tiplicari, utrinque incertum remanebat, quem-
nam, primo loco vacante, seniorem esse con-
tingeret; si igitur mala fides tunc adesse dici- 121
tur, quando jus successorum in totum destrui-
tur, aut nullo periculo contrarii eventus, de 122
jure non dubio deciditur, inani transactionis
colore velando voluntariam alienationem, Pe-
regr. de fideicom. art.52. nu.88., Fusar. de substit.
quæst.562. num.2., Castill. contr. jur. lib. 8. cap.
36. §.2., Cyriac. contr.3. num.2., Card. de Luc.
de fideicomm. disc.13. num.21., disc.173. sub nu. 4.,
Urceol. de transact. quæst.51. num.24., Rocc. dis-
put. jur. select. cap.2. num.52., Rota coram Pen-
ting. decis.484. num.15., coram Royas decis. 312.
num. 2., in Mantiss. ad ornat. Card. de Luca tit.
de fideicomm. decis.37. num.28., omni procul du-
bio malæ fidei suspicione vacabit transactio,
adeò æquis conditionibus celebrata; in qua Phi-
lippus, & Ludovicus, non solùm non destru-
xerunt, sed sibi, suisque Descendentibus as- 123.
servaverunt jus non certum, nec possessum, sed
dubium, & controversum, proindeque in du-
bium venire nequit, quin istiusmodi transactio
nedum bonâ fide, sed æquissimâ ratione inita
afficiat etiam successores, tametsi ex propria
persona, & jure venientes, leg. Præses Cod. de
transact. cap. 1. §. si Vassallus tit. si de feud. de-
funct. content. sit, Bald. in cap. Imperialem num.
17. de prohibit. alienat. per Frideric. Alvarot.,
Afflict., & alii in cap. 1. de contr. inter Vassallos
Zas. de feud. part. 9. num. 10., Schrader eodem
tract. part.8. cap.1. num.44., Rosent. cap.9. con-
clus.21. num.1. & seqq., Peregr. cons.60. num.3.
lib.4., & de fideicomm. art. 52. num. 84., Petr.
eodem tract. quæst.8. num. 74., Mantic. de tacit.
lib.26. tit.4. num.20., Gratian. discept. 476. nu.
2., Cyriac. contr.3. num.21., Ciroccb. discept.3.
n.35., Adden. ad Molin. de Primog. lib.1. cap.16.
num.32., Valeron. de transact. tit.4. quæst.2. n.4.,
Urceol. eod. tract. quæst.51. num.8., & seqq., Al-
tograd. contr.5. num.40., Prat. discept. 40. n.20.,
& seqq. lib. 2., Card. de Luc. de Feud. disc. 10.
num:

*num. 11., disc. 49. sub num. 8., de donat. disc. 7.
in fin., de usur. disc. 35. num. 16., Rot. post Cen-
sal. decis. 43., & decis. 48., Rot. in rec. dec. 127.
num. 18. part. 15., decis. 346. num. 1. part. 16., in
Mantis. ad arnat. Card. de Luc. tit. de fideic. de-
cis. 37. num. 31., decis. 38. num. 22., & post Pau-
lut. differt. 15. decis. 2. num. 1.*

Idque etiam confirmatur ex eo, quod, si, ut
alibi diximus, in transactione ista juris potiùs
exercitium divisum, quàm quidquam de Jure
remissum dici debet, eò quod habituale jus in
tota familia resideret, exercitium verò duabus
dumtaxat Persouis competere posset; pruden-
ter ad evitandas lites facta censenda erit transa-
ctio ista exercitium æqualiter dividens, similis-
que divisio impugnari nequibit à Descendenti-
bus Condividentium, tametsi ex proprio jure
124 veniant, quia, sive versemur in Feudis, sivè in Fi-
deicommissis impugnare non licet divisiones
bonà fide factas à Majoribus, eædem enim affi-
ciunt Successores, quamvis non sint heredes
Dividentium, & ex propria persuna vocentur,
ut docent *Bartol., Bald., Alberic., & Castrens.
in leg. cùm Pater §. Hereditatem post mortem ff.
de legat. 2., Afflict. in cap. 1. num. 77.*, & ibi
communiter Feudistæ *de natur. success. Feud.,
Alexand. cons. 18. num. 8. lib. 2., & cons. 60. n. 4.
lib. 3., Jason. cons. 64. num. 3. lib. 3., Purpurat.
cons. 548. num. 31., Natt. cons. 22., Surd. cons.
349. num. 21., Mantic. de tacit., & ambig. lib. 23.
tit. 25. sub num. 22. vers. ubi etiam dicit, Tasch.
pract. conclus. verb. judicio conclus. 521. num. 5.,
& conclus. 523. num. 4.*, ubi inter specialia divi-
125 sionis ponit, quod facta per heredes gravatos,
aut Feudatarios præjudicat Vocatis, & Descen-
dentibus, etsi non sint heredes Dividentium,
*Schrader. de feud. part. 8. cap. 2. num. 38. vers. at-
que hæc adeò vera sunt &c., Altograd. jun. con-
trov. 5. num. 24., Rot. in rec. decis. 489. num. 12.
part. 4. tom. 2.*, ob illam suprà insinuatam ratio-
nem, quod talis divisio non est alienatio, sed
126 potiùs quædam composita inter Dividentes ra-
tio, ut post *Bartol. cons. 123. lib. 1., & Ruin. cons.
40. num. 5. lib. 4*, loquitur *Tusch. d. conclus. 521.
num. 3., Rot. in Faventina fideicommissi de Pasiis
17. Februarii 1713. §. Subsequitur cor. Lancetta.*

Nilque officit sententia, quæ favore Ludovi-
ci lata fuisse dicitur, quia hæc potius robur ad-
dit transactioni, nàm illa, utpotè remedio ap-
127 pellationis suspensa, justam causam præbuit
transactioni liti finem imponenti, *leg. 7.* ibi =
*& post rem judicatam transactio valet, si vel appel-
latio intercesserit, vel appellare potuerit = leg. post
rem 11.* verbis illis = *post rem judicatam, etiamsi
provocatio non est interposita, tamen si negetur, ju-
dicatum esse, vel ignorari potest, an judicatum sit,
quia adhùc lis subesse possit, transactio fieri potest =
ff. de transact. leg. eleganter §. 1. ff. de condit. in-
debit.*, ita sanè res se habet in casu nostro, in
quo ab altera ex partibus dicitur non exhiberi
sententiam, vel id unum certum est; quod un-
dè nobis ejus notitia provenit, simul demonstra-
128 tur, appellationem, & nullitatem adversus eam
propositam fuisse, quæ dum ex transactione Si-
lentium receperunt, credendum est, per ipsam
transactionem fuisse à lite recessum, prout ipsæ
Partes in proemio transactionis expressè de-
clararunt; quæ porrò declaratio potissimùm at- 129
tendi debet, ad tradita per *Rocc. disput. jur. se-
lect. cap. 111. num. 56., Rot. in Pisauren. tran-
sactionis 21. Februarii 1707. §. Objectum siquidem
coram Priolo.*

Constabilitâ igitur bonâ fide, & justâ causâ,
ex qua transactio celebrata fuit, non est am-
plius de Transigentium juribus subtiliùs disqui- 130
rendum, *Roland. cons. 28. num. 16. lib. 4., Rocc.
disput. jur. select. cap. 111. num. 68., Rot. coram
Merlin. decis. 854. num. 6.*, &, ut bene ex *Soccin.
cons. 69. num. 39.*, ait *Valeron. de transact. in
proem. sub num. 34. = quando contractus fuit ini-
tus prò pace, & concordia, debet perpetuò obser-
vari, nec in eo de apicibus Juris disputari, quia
prò pace mala etiam toleranda sunt =, Canon. 1. caus.
23. quæst. 4.* = & rectè admonemur egregiâ sen-
tentiâ *Cassiodori lib. 1. variar. epistol. 5. = in im-
mensum trahi non decet finita litigia, unus enim in-
ter procellas humanas Portus instructus est, quem
si homines fervidà voluntate prætereunt, in undosis
jurgiis semper errabunt, acriterque =*, quod im-
probans Philippus Imperator, ipsam etiam san-
guinis conjunctionem in argumentum repre- 131
hensionis adducit *in leg. fratris Cod. de transact.*,
verbis illis = *fratris tui filiis de paterna successio-
ne, ac statu, etiam nunc, contrà fidem sanguinis,
itemque placitorum quæstionem inferre parùm pro-
bè postular* = qua de re non minor auctoritas,
quàm rei judicatæ illi tribuitur, *leg. non minorem* 132
*20. l. sivè apud acta Cod. de transact., l. postquam
liti C. de pact., l. 2. ff. de jurejur.*, prohibeturque
Rescripto etiam Principis rescindi, ne lites ite- 133
rum suscitentur, *leg. causas 16. Cod. eodem*, om-
nemque possibilem interpretationem prò illa
sustinenda accipiendam esse docuerunt *Surd.* 134
*cons. 451. num. 27., Valenz. cons. 175. num. 9.,
Honded. cons. 34. num. 69., Mantic. de tacit. lib.
26. tit. 9. num. 45., Altograd. contr. 6. num. 17.,
Valeron. de transact. tit. 3. quæst. 6. num. 38., Ad-
den. ad Ludovis. decis. 286. num. 11., Fontanell.
decis. 45. num. 11., Rot. coram Merlin. dec. 625.
num. 20.*

His igitur omnibus consideratis, hereditarià
nempè qualitate D. Cajetani, æquâ ratione, quà
inità fuit transactio non continens juris aliena-
tionem, sed solam exercitii divisionem ad amo-
vendas discordias adeò æquabiliter factam, ut
utraque Pars par commodum senserit, paribus-
que subjaceat eventibus, crederem, eam jure
sustineri, nullamque subesse validam causam,
ob quam à Descendentibus, & Successoribus
possit infringi.

Aretina fructuum Dotis.

Fructus dotis, soluto Matrimonio, filiæ, an, &
quomodo debeantur? Filiæ alimenta quando
præstanda sint Judicis officio, vel potius ju-
re actionis? Alimenta *Judicis officio* præ-
standa non sunt ei qui aliunde habet, quo se
pos-

poſſit alere, ſive ubi ea præterita ſint. Dilatione ad ſolvendum pendente, nulli debentur fructus. Mater non tenetur filios alere, niſi in ſubſidium. Pro alimentis hypotheca non competit. Reſtitutio in integrum concedenda adversùs ſententiam injuſtam, etiam alterius confirmatoriam.

VOTUM L.

1 *Fructus dotis ab heredibus Viri non debentur, niſi ratione moræ.*
2 *Ac niſi interpellati fuerint.*
3 *Ad fructus dotis tenentur heredes Patris promiſſoris non ratione moræ, ſed loco alimentorum.*
4 *Nec requiritur interpellatio. Intellige ut* num. 8.
5 *Alimentorum onus ad Patrem, ejuſque ſpectat Heredes.*
6 *Emptor rem, & pretium retinens, ex æquitate* l.curabit Cod. de act. empt. *tenetur ad fructus recompenſativos.*
7 *Ex eademque æquitate mulieri loco fructuum dotis non ſolutæ debentur alimenta.*
8 *Fructus dotis alimentorum loco non debeatur mulieri aliunde habenti, quo ſe poſſit alere.*
9 *Fructus dotis cum petuntur alimentorum loco, Judicis officio debentur.*
10 *Alimenta Judicis officio ei non debentur, qui de ſuo poteſt vivere.*
11 *Alimenta non debentur pauperi ex propria culpa.*
12 *Mulier, ei amplo uſufructu relicto a Viro, pauper non dicitur.*
13 *Nec dotis fructus illi debentur alimentorum loco.*
Procedit, ſive Mulier agat contra heredes Viri, ſive Patris ibid.
14 *Pro alimentis præteritis non competit officium Judicis, ſed tantùm pro præſentibus, & futuris.*
15 *Pro alimentis præteritis locus non eſt officio Judicis, niſi quum debitum pro ſe alenda quis contraxiſſet.*
16 *Alimenta, quæ petuntur jure actionis, Alimentariis, etiam divitibus præſtanda ſunt.*
17 *Licèt præterita*, & num. 22.
18 *Authoritates firmantes, deberi alimenta filio, etiam aliundè proviſo, intelliguntur de alimentis jure actionis debitis*, & num. 19. ad 27.
19 *Alimenta ex qualibet ultima diſpoſitione ſunt jure actionis debita.*
Procedit inſuper ex contractu num. 20.
Sive etiam ex Statuto num. 21., 22., 23., & 54.
21 *Alimenta filiæ debentur tamquam fructus legitimæ, ubi dos loco legitimæ ſuccedit.*
24 *Alimenta quoties ex contractu, ultima voluntate, aut Statuto non ſunt præſtanda, Judicis officio debentur.*
25 *Obligatione deficiente, deficit, & actio.*
26 *Alimenta Aſcendens quilibet præſtare tenetur jure naturæ*, & num. 28.
Intellige, Judicis tantùm officio ibid.
24 *Alere proprios natos homines, naturà, cum Bellius commune habent.*
29 *Judicis officium ab æquitate manat.*
Eoque ſuadente, competit illud, ubi deficiat actio ibid.
30 *Mulieri, ſoluto Matrimonio, Judicis tantùm officio debentur alimenta.*
31 *Subrogatum naturam ejus aſſumit, in cujus locum ſubrogatur*, & num. 36.
32 *Fructus debiti velut acceſſiones rei ſubrogatæ, iſtius naturam habere cenſentur, ſi de fructibus naturalibus, non ſi de civilibus agatur.*
33 *Dotare filiam Pater tenetur, Judicis tamen officio, non jure actionis.*
34 *Hæcque verior, ac receptior opinio eſt.*
35 *Fructus dotales nonniſi Judicis officio debentur*, & num. 36.
36 *Acceſſorium ſui principalis naturam ſequitur.*
37 *Pater, ſicuti tenetur legitimam filio, dotemque filiæ tradere, licèt aliunde habeat, ita etiam alimenta.*
38 *Filiis enim loco legitimæ debentur alimenta; filiabus loco dotis.*
Argumentatio iſtiuſmodi nequit ſubſiſtere; & ratio num. 39., 40., & 41.
39 *Pater legitimam, aut dotem liberis divitibus tradere tenetur, non item alimenta.*
40. *Dotem, aut legitimam liberis divitibus non deberi, abſurdum eſt.*
41 *Ab alimentis ad dotem ſi non valet argumentum, nec etiam è converſo debet valere.*
42 *Argumenta ad invicem convertuntur, cum paritas procedit.*
43 *Dilatione pendente ad ſolvendam dotem, nulli debentur fructus.*
45 *Dotis promiſſæ a Matre, ab eaque non ſolutæ quando non debeantur fructus alimentorum loco?* & num. 46.
46 *Mater, nonniſi in ſubſidium alere tenetur filios.*
47 *Pro alimentis a Patre debitis hypotheca non competit; juxta communiorem opinionem.*
48 *Et* Deciſiones *contrarium ſentientes erraſſe, demonſtratur.*
49 *Salvianum non competit, hypothecà deficiente.*
50 *Pro alimentis competit actio perſonalis in rem ſcripta.*
51 *Pro alimentis aſſignatio Bonorum debet fieri.*
52 *Reſtitutio in integrum conceditur adverſus ſententiam nullam, & injuſtam, etiam alterius confirmatoriam.*
53 *Præſertim, ſi petatur non ut ſententia revocetur, ſed ut nova Cauſæ cognitio debeat aſſumi.*
54 *Alimenta filiæ etiam aliunde habenti præſtanda ſunt, cum debentur jure actionis.*

* * *

FRANCISCUS constituit Isabellæ filiæ nu-
pturæ Franeiseo dotem scut. 1200. perci-
piendam ex fructibus Prædii del *Foppo* do-
nec integrè solveretur; huie quantitati Faustina
Mater addidit scuta 300. de suo solvenda post
annum à die obitus ejusdem Faustinæ; fructus
unius taotùm aooi, constante Matrimonio, ex
dicto Prædio percepisse dicitur Franciscus vir,
per cujus tandem obitum aono 1679. disso-
luto Matrimonio, præfata D. Isabella vidua
agens anno 1686. cum prò solutione suæ do-
tis, & fructuum in judieium vocasset Joan-
nem Felicem ejus fratrem (fato namque ces-
sserant tam Franciscus Pater, quàm Faustina
Mater) anno 1691. immissionem vigore Sal-
viani obtinuit ad dictum Prædium del *Foppo*
nedum prò sorte dotali, verum etiam prò fru-
ctibus decursis à die obitus Francisei viri ad ra-
tionem scut. quatuor prò eentenario, cujus sen-
tentiæ virtute eadem D. Isabella possessionem
Prædii adepta, in illa continuavit usque ad an-
num 1701., quo D. Maria Angela heres memo-
rati Joannis Felicis defuncti impetravit restitu-
tionem io integrum adversus dictam senten-
tiam, sed frustrà, nam post diuturnam Causæ
discussionem illa tandem anno elapso confir-
mata fuit à D. Auditore Bonfinio; quapropter
io hoc rerum statu D. Maria Angela sentiens se
læsam in eà parte, in qua condemnata fuit ad
solutionem dd. fructuum, antequam petat no-
vam restitutionem in integrum, certior fieri
cupit dej validitate, & pondere suorum ju-
rium, proindeque prò veritate examinandum
mihi proposuit, ao rèvera dd. fructus debeantur
Isabellæ.

In quà quæstione dicendum videbatur, illos
D. Isabellæ statim deberi à die obitus Viri, si non
uti fructus, saltem uti alimenta, non enim prò
1 ipsis agitur contrà heredes ejusdem Viri, contrà
quos etiam de jure communi requiritur inter-
pellatio, eum fructus ab eis non debeantur, nisi
ratione moræ, in qua esse non dicuntur, nisi
2 sequutà interpellatione, *Cyriac. contr. 542. n. 7., & seqq., Thesaur. decis. 43. per tot., Thomat. decis. 196. num. 6., Rot. cor. Coccin. decis. 176. n. 2., & seq., & decis. 1641. num. 10., cor. Buratt. decis. 159., ibiq. Adden. num. 13., cor. Dunoz. jun. decis. 796. num. 1., & 2., cor. Bich. decis. 487. num. 14., & seq., cor. Ottob. decis. 103. num. 5., post Merlin. de pignor. decis. 3. num. 1., post Mell. observ. ad Castill. decis. 98. nu. 9., in rec. dec. 106. num. 5. in fin. part. 2., decis. 14. num. 12., & 13. part. 5., decis. 382. num. 6., & decis. 413. num 2., & seqq. part. 14.*, sed agitur contrà heredes Pa-
3 tris promissoris ob retardatam dotis solutio-
nem, quorum respectu eum fructus verè non de-
beantur ratione moræ, sed loeo alimentorum,
quæ Pater filiæ præstare tenetur donec dotem
solvat, ut communiter notant *DD. in l. alimenta ff. de negoc. gest., Castrens. cons. 11. sub n. 4. vers. quatenus autem petuntur lib. 1., Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. quæst. 1. num. 7., & 8., Cyriac. contr. 30. per tot., Surd. de alim. tit. 1. quæst. 26. num. 2. quæst. 42. num. 133., & quæst. 105. n. 2., Fontanell. de pact. nupt. clauf. 6. gloss. 2. part. 6. num. 4., 5., & 10. tom. 2., Gratian. discept. For. cap. 141. num. 59., cap. 143. num. 14., cap. 245. num. 30. cum seqq., & cap. 726. num. 3., & 4., Rodriquez de ann. reddit. lib. 3. quæst. 7. num. 49., Magon. decis. Florent. 83. num. 1., Mastrill. dec. 298. num. 16., Giurb. decis. 72. num. 1., Sperell. decis. 84. num. 1., Rot. cor. Dunoz. jun. dec. 796. nu. 5., cor. Buratt. decis. 159., ibiq. Adden. n. 13., post Fenzon. ad Stat. Vrb. decis. 81. §. Neque hic 85., §. Neque refragari, & §. Nec ad rem, & decis. 86. § Quia pluribus post med. observ. ad Castill. decis. 39. num. 3., post Zacch. de oblig. Cameral. decis. 226. num. 2. inter divers., decis. 244. num. 1. part. 4., in rec. decis. 471. num. 1. part. 1., decis. 574. num. 1. part. 2., decis. 448. num. 1. part. 3., decis. 188. num. 4., part. 10., decis. 382. num. 6., & 7., & decis. 413. nu. 2., & plurib. seqq. part. 14.*;
hinc fit, quod, si, soluto Matrimonio, dos à Patre 4
filiæ promissa, nondum fuerit soluta, statim illi
absque ulla interpellatione debeantur fructus
saltem ratione alimeotorum, quorum onus ad 5
illum, ejusque spectat heredes, *Bald. in l. qui filium, ff. ubi Pupill. educ. deb., & in l. de alimentis in fin. C. de transact., Soccin. sen. cons. 57. num. 36., & seq. vol. 4., Menoch. cons. 81. n. 61., & 66., Gabriel. cons. 139. num. 14. lib. 2., clar. mem. Card. de Luc. de dot. disc. 113. num. 5., Surd. de alim. lib. 1. quæst. 105. num. 2., Marescott. var. resol. lib. 2. cap. 83. num. 52., Sperell. decis. 84. num. 43., Panimoll. decis. for. Eccles. 3. num. 10., 11., & seqq., Afflict. decis. 284. num. 4., Rot. cor. Rembold. decis. 603. num. 12., & seq., cor. Dunoz. jun. decis. 796. num. 5., & 6., post Fenzon. ad Stat. Vrb. decis. 81. num. 48., decis. 84. §. Tum etiam, & seq., & decis. 86. §. Quia pluribus, cor. Mantic. decis. 26. num. 2., cor. Seraphin. dec. 958. num. 3., & priùs decis. 517. num. 1., & seq., cor. san. mem. Gregor. XV. decis. 80. num. 4., in rec. decis. 471. num. 1. part. 1., decis. 156. num. 1., 2., & 3., & decis. 171. num. 1. part. 15.*

Quid enim justitiæ regulis magis consenta-
neum est, quàm quod, is, qui dotem retinet,
eàque fruitur, mulierem alat? contrà verò quid
magis æqui bonique rationi repugnat, quàm,
quod, postquam dos promissa, & constituta fuit,
Pater, ejusque heredes illam retineant, & saltem
alimenta in recompensationem fructuum dota-
lium uoo solvant? sicuti enim emptor rem, & to- 6
tum sive partem pretii retinendo, tenetur ad fru-
ctus recompensativos, ex æquitate *L. curabit C. de act. empt.*, ità quoque eadem æquitas postu-
lat, quod loco fructuum recompensativorum 7
saltem alimenta mulieri viduæ solvantur ab he-
redibus Patris, qui illius dotem retinent, ejus-
que fructus percipiunt, ut benè, ducto argumen-
to ab æquitate *d. l. curabit, ad rem infert. Alex. cons. 69. num. 3. vers. ex quibus lib. 1., Menoch. cons. 81. num. 61., & seqq. lib. 1., Leotard. de usur. quæst. 30. num. 31., & seqq., Bonden. collect. legal. 21. num. 151., & seqq., & num. 160., & seqq. tom. 2., Panimoll. decis. for. Eccles. 3. n. 4.*

Verumtamen, licèt hæc primo rei obtutu
plurimùm urgere videreotur adversus D. Ma-
riam

riam Angelam, nihilominùs verius censerem,
ipsam non teneri solvere D. Isabellæ fructus,
de quibus agitur, quamquam enim me non la-
8 teat, huc usque dicta in jure firmissima esse, ea
tamen locum sibi vindicare non posse arbitror in
præsenti hypothesi, illa namque procedunt, ubi
mulier esset pauper, & aliunde non haberet ex
quo se alere posset, secus verò si dives, vel con-
9 gruè aliunde provisa esset; cum enim alimenta
debentur officio Judicis, istud omnino cessat,
quando is, qui ali debet, habet de proprio, &
10 potest ex Bonis suis, vel ex suâ industria sibi ali-
menta comparare, ad Text. in l. si quis à liberis
§. 1. vers. deniq. ff. de liber. agnosc., l. penult. ff. ut
in poss. legat., gloss. in l. si quis a liberis in princ. in
§. Idem rescripsit verb. justè C. de alend. liber., ubi
Bartol., & ceteri repetentes, cum aliis per Barbos.
in l. 1. num. 18. C. de liber. alend., Jason. in l. di-
versis n. 20. ff. solut. Matrim., Soccin. jun. cons. 8.
num. 13. lib. 3., Saminiat. contr. 175. num. 83.,
Molin. de Primog. Hispan. lib. 2. cap. 15. num. 6.,
alter Molin. de justit., & jur. disput. 16. num. 8.,
Mierez de majorat. part. 1. quæst. 28. num. 6., Surd.
de alim. tit. 7. quæst. 15. num. 26., Palm. nep. al-
leg. 103. num. 10., & seqq., Rot. cor. Mantic. de-
cis. 171. num. 2., cor. Cels. decis. 73. num. 1., &
2., in rec. decis. 55. num. 2., & 3. part. 8., dec. 442.
num. 6. part. 14., & in Romana assignamenti 13.
Decembris 1709. §. Nec exercitium cor. R. P. D.
Falconerio, & in fortioribus terminis, quod nec
11 debeantur illi, qui positivè indiget, si tamen ex
facto proprio in eorumdem necessitate sese con-
stituit, Jason. in auth. res quæ post num. 33. C. com-
mun. de legat., & fideic., Peregrin. de fideic. art.
42. num. 16., Fusar. de substit. quæst. 532. n. 30.,
Card. de Luc. disc. 169. num. 8., Salgad. in labyr.
credit. part. 1. cap. 24. num. 22., & num. 25., &
seqq., ubi, quod istiusmodi subsidium non est ex-
tendendum ad hypothesim culposæ indigentiæ
Alimentarii, sed circumscribi debet intrà fines
involuntariæ, & fortuitæ indigentiæ.

Quapropter, cum D. Isabella sit congruè,
commodèque aliunde provisa ex pingui, am-
ploque usufructu illi à Marito relicto, proinde-
12 que respectu ipsius procul dubio cesset pauper-
tas, & indigentia, ut benè in proposito ponde-
rant Bonden. collect. legal. 21. num. 114. lib. 2.,
Dom. Advocatus Constantin. ad Stat. Urb. annot.
34. art. 2. num. 223., Rot. decis. 14. num. 15. part.
13 5. recent., evidens, & apertum redditur, fru-
ctus, de quibus agitur, alimentorum loco illi
nequaquam deberi, quippè quæ hujusmodi ali-
mentis non indiget, utpotè aliundè habens,
unde se alat, ut, præter supracitatos, in ter-
minis mulieris viduæ prò hujusmodi fructibus,
seù alimentis consequendis, sivè contrà heredes
Viri, sivè contrà heredes Patris agentis, pro-
miscuè tradunt Angel. in §. Fuerat num. 6. inst.
de act., Jas. in leg. divortio num. 18. ff. solut. ma-
trim., & ibi etiam Alex. num. 18., & omnes alii
DD., & in leg. de alimentis C. de transact.,
Barbos. in part. 1. leg. 2. in princ. num. 17., & 18.
ff. solut. matrim., Bursat. cons. 8. num. 41. lib. 1.,
Roland. cons. 55. num. 4., & in fin. lib. 2., Marc.

Solan. à Pace cons. 4. num. 28., Alex. cons. 27.
num. 2. lib. 4., Berous. cons. 130. num. 4., & seq.
vol. 3., Marescott. var. resol. lib. 2. cap. 83. n. 48.,
& seqq., Vulagat. de usur. quæst. 22. num. 14. con-
clus. 12., Kirchen. comm. opin. cent. 5. litt. A. concl.
24. Pontan. de alim. cap. 15. n. 4., Lup. de usur. §. 4.
n. 21., Surd. de alim. tit. 1. quæst. 44. n. 38., & seqq.
quæst. 2. num. 11., & pluribus seqq., & tit. 5. quæst.
tit. 3. 1. n. 45. in fin. vers. resolutio tamen hujus quæ-
stionis, Antonin. de Amat. var. resol. cap. 49. nu.
53., ubi plurimos allegat., & num. 69., Plot. de
in Lit. Juran. §. 11. num. 23., Bonden. collect. le-
gal. 21. num. 177., & pluribus seqq. vol. 2., Af-
flict. decis. 284. num 2., & 3., ibique Ursell. n. 6.
vers. prædicta limitantur, Rot. coram Mantic.
decis. 53. num. 2., coram Penia decis. 1206. num. 3.,
& decis. 1237. num. 2., & seqq. tom. 2. in post-
hum., Farinace. decis. 587. num. 2., in rec. decis.
106. num. 9. part. 3., & decis. 59. num. 2. par. 4.,
& melius in puncto casus nostri Marescott. var.
resol. lib. 2. cap. 83. num. 19., & 20., & num. 48.,
& 51., individualiter verò clar. mem. Card. de
Luc. de dot. disc. 161. sub num. 62. §. & secundò
his verbis = Et secundò ut neque procedat favore
ipsius filiæ divitis, vel aliàs de alimentis provisæ,
ita ut paterna obligatio de jure cesset, quia, cum
istæ usuræ subrogatæ fiant loca alimentorum, nonnisi
illis debitis, atque ad eorum limites debeadæ sunt,
ne subrogatum sit majus suo principali, atque tali
casu in Patre procedere videntur eadem, quæ in-
feriùs de extraneo Dotante notantur, cum cesset
ratio peculiaris alimentorum = quem sequitur Sa-
miniat. contr. 199. num. 17., & seqq., & apertiùs
num. 22., & seqq. tom. 2.

Potiori verò jure in præsenti facti specie,
quia agitur de alimentis præteritis, pro quibus 14
Judicis officium non competit, quod tribuitur
solum pro alimentis præsentibus, & futuris, ut-
potè foventibus causam necessariam, non verò
prò præteritis, quia in istis nequit considerari
d. necessitas, ideòque receptum est, nullam
prò eorum petitione dari actionem, nisi in eo
tantùm casu, quo scilicet Mulier prò dictis ali- 15
mentis non præstitis debitum contraxisset, ju-
xtà doctrinam Bartoli in leg. libertis quos §. 1.
num. 3. ff. de alim., & cib. legat., in leg. si quis à
liberis §. Si filius ff. de liber. agnosc., Alexan. in
leg. de alimentis in princ. Cod. de transact., ubi Dec.
num. 5., & Jason. num. 6., Faber. in Codic. lib. 5.
tit. 8. de rei Uxor. act. definit. 26. num. 6., Soccin.
Jun. cons. 8. num. 13. lib. 3., Alex. cons. 48. nu. 1.
lib. 3., cons. 27. num. 2. lib. 4., cons. 72. num. 8.
lib. 5., & cons. 84. num. 20. lib. 6., Cephal. cons.
280. num. 43., Ascan. Clement. de Patr. potest.
effect. 17. num. 24., Ponton. de alim. cap. 12. in
princ., qui testatur, juxtà hanc opinionem
fuisse per Rotam judicatum, & cap. 15. num. 6.,
Capyc. decis. 24. num. 9, Vinc. de Franch. decis.
203. num. 2., Rot. Bon. decis. 89. num. 5. in fin.
vers. item alimenta, Thesaur. decis. 44. num. 1.
vers. prò negativa verò, & in Foroliven. Ali-
mentorum cor. Verospio impress. post dissert. 37.,
Paulut. decis. 1. num. 16.

Ad differentiam alterius casus, quo illa pe-

terentur jure actionis; tunc enim, nullâ prorsus habitâ ratione vel paupertatis, vel divitia-
16 rum, certum omninò est, ea deberi sivè Mulier
sit inops, sivè non, sive aliundè non habeat,
unde vivere possit, sivè etiam habeat, imò dives sit, juxtà immotam Juris regulam, quâ docemur, alimenta debita jure actionis præstanda esse Alimentariis etiam divitibus, & aliundè ad satietatem provisis, per clarum *Textum in l. Alimenta, ibique Alex. num.7., Dec. num.5., Jason. num.6. cod. de transact., Bald. in leg. de alimentis num. 1. vers. nota, quod ille, & vers. quod facit prò Viduis, ibique Jason. num.7. vers. secus est quando eod. titul., & clariùs in leg. divortio num.19. vers. secus est quando alimenta, & num.20. ff. solut. matrim., Soccin. Sen. consil. 57. num. 37. & 38., & seqq. lib. 4., Menoch. cons.8. num.20. 21., & seqq., & cons. 81. nu.61. & seqq., Gratian. discept. for. cap.244. num.50., Saminiat. contr. 175. num. 83. tom. 2., Surd. de alim. tit.7. quæst.15. num.27., & quæst.22. n.12., Merlin. de legit. lib.3. tit.1. quæst.8. num. 14., & 15., Michalor. de fratrib. part.13. cap.22. n.24., Molin. de Primog. tit. 2. cap.15. num.6., latissimè modern. Campell. ad constit. Urbin. decret. 95. nu. 205. & plurib. seqq., Rot. post Fenzon. ad Stat. Urb. decis. 86. col. ultima vers. præterea cum alimenta, cor. Coccin. decis.42. num. 12., cor. Emerix Jun. decis.552. num.1., in rec. decis. 72. num. 6. part.4. tom.1., decis.442. num.7. part.14., & decis.247. num.23. part.19., & in Romana Assignamenti 13. Decembris 1709. §. Nec exercitium cor. R. P. D. Falconerio*; ità quidem, ut
17 istiusmodi actio prò alimentis præteritis exerceri queat, *ad Text. in leg. de alimentis, & ibi Bald., ceterique alii DD. Cod. de transact., Bartol. in leg. solent. num.9. ff. de alim., & cib. legat. Cordub. in leg. si quis a liberis §. Si quis ex his n.4. ff. de liber. agnosc., Purpurat. in leg.1. num.127. ff. de jurisdict. omn. Judic., Felin. in cap. ex parte in fin. de accusat. min. cons.36. num.13. lib.2., Hart. cons.387. num.3., Bartol. cons. 271. nu. 7. vol.1., Bald. cons.59. num.4., & cons. 481. nu. 5. vol.4., Roncon. cons.458. in princ., Corn. cons.286. in princ. lib.3., Menoch. cons.8. num 22. vers. non obstant, Borgnin. in tract. de usufruct. Mulier. relict. num.16., Tiraquell. de primog. quæst. 75. num.3., Ascon. Clemen. de Patr. potest. effect.12. num. 564., Bonden. collect. legal. 21. num. 184. lib.2., Cancer. var. resol. cap.16. num.19. part.1., Marescott. var. lib.2. resol. 83. num.6., clar. mem. Card. de Luca de dot. disc. 8. num. 6., Mell. in addit. ad Castill. de alimen. cap. 19. num.5., Rot. coram Seraphin. decis. 447. num. 8., cor. Coccino decis. 2271. num. 4., cor. san. mem. Gregor. XV. decis.93. num.4., & in Foralivien. Alimentorum coram Verospio, impress. post dissert. 37. Paulut. dec.1. num.15.*

Et in hoc planè sensu procedunt omnes au-
18 ctoritates, quæ in contrarium afferuntur,
aliæque plures, quæ possent adduci, firmantes, alimenta deberi filio etiam aliunde proviso; quoniam, si benè singulæ examinentur, perspicitur, illas loqui in casu, quo alimenta debebantur jure actionis, in quibus terminis verè loquitur *Textus in leg. de alimentis cap. de transact.*, ubi agebatur de alimentis relictis per ultimam voluntatem, ut explicat gloss. in figuratione casus, ibi = *Si tibi in testamenta alicujus alimenta relicta sunt &c.* =, & expressè monet *Adden.* his verbis = *hanc legem intellige in alimentis relictis in ultima voluntate* = & declarat *Saminiat. contr. 81. num. 28. tom. 1.*, atque ità pariter accipienda est doctrina *Baldi super. d. leg. illarum sit*, reverà intelligunt DD. paulò superius relati, qui illum non allegant, nisi in proposito alimentorum debitorum jure actionis, quo jure
procul dubio certum est, alimenta deberi, quo- 19
ties illa ex testamento, sivè legato, vel alio quocumque modo ex ultima voluntate debentur, *Bartol. in leg. libertis quos §.1. ff. de alim., & cib. legat., Castrens. in leg. divortio in princ. ff. solut. matrim., Bald. cons.481. num.5. lib. 4., Ruin. cons.81. num.5. lib.2., Roland. à Vall. cons. 55. num.5. lib.2., Altograd. cons.95. num.31. lib.1., Marescott. variar. resol. lib.2. cap.83. num.1., & 7., Surd. de alim. tit.7. quæst. 15. num. 27., Saminiat. contr.175. num.82. vers. tamen cum decens, Ricc. ad franch. in addit. ad decis. 655., Gizzarell. decis.47., ubi Add. per tot., Ludovic. dec. Perusin. 92. num. 7. 8., & seqq. part. 2., Add. ad Buratt. decis. 705. num. 9., Rot. divers. part. 2. decis. 203. num. 2., in rec. decis. 398. num. 25., & decis. 442. num.6., & 7. part.14., decis. 664. num.4. part.18., & in Romana Assignamenti 13. Decembris 1709. §. Validissima, & seqq. coram R.P.D. Falconerio*, & prius magis apertè in
§. Nec exercitium ibi = *Quia non agitur de alimentis jure naturæ, & officio Judicis ab Ascendentibus præstandis, sed de menstrua assignamen-*
to ex dispositione hominis, & jure actionis de- 20
bito. =

Eâdemque responsione declarantur *decis. 44. Sperelli, & decis. 81. 84., & 86. post Fenzon. ad Stat. Urb., & Rota Florentina*, quæ eidem innititur. Illæ namque loquuntur in casu, quo
dos succederet loco legitimæ, ut patet ex *d.* 21
decis. 44. Sperelli num. 43., ubi loquendo de fructibus, sic ait = *Certè debentur Viduæ à Patre, vel ejus heredibus, quatenus succedant in locum alimentorum, ad quorum præstationem tenetur Pater, & post ejus obitum filii, & heredes, quousque dos loco legitimæ filiæ in bonis paternis debitæ subrogata, eidem persolvatur*, ex citata *decis.81. post Fenzon. §. Quamobrem* ibi = *Etenim, cum dos hoc casu succedat loco legitimæ, filiæ debent habere alimenta tamquam fructus legitimæ.* = Et ita etiam in *decis. 84. §. Unde cum dos* post eumdem *Fenzon.*, ideòque nil mirum, si ab ipsis deciditur, alimenta deberi Mulieri etiam aliunde habenti, quia cum, ut diximus, in eorum casibus dos succederet loco legitimæ, alimenta tamquam fructus legitimæ debebantur jure actionis, vel condictione ex statuto, ad tradita per *Bald. in leg. qui filium in princ. vers. & est in ista lege casus ff. ubi pupill. educ. deb., & in leg. de alimentis num.1. cap. de transact., Castrens. cons.16. n.2. in fin. lib.2., Alex. cons.69. per tot.*

tot. lib.1., & conf.7. num.8., & feqq. lib.2. Soccin.Sen. conf.57.num.36., & pluribus feqq.lib.4., Ruin. conf.26.num.5., & 6., & num.22., & 23. lib.3., Curt. Sen. conf.27. num.42., Cephal.conf. 165.num.27., & 28., Hott. conf. 387. num. 3., & 5.lib. 2., Menoch. conf. 8. fub num. 20., & feq., & conf.81. num.56., & aliis pluribus feqq., Marefcott. var. refol. lib. 2. cap. 83., num. 51., & 52., Faber. in Codic. tit.de ufur., & fruct. leg. definit. 1., & defin. 12., & defin.16., Leotard. de ufur. quæft.30. num.30., & 31., Merlin.de legit. lib.2. tit.1. quæft.1. num.7., Boff. de dot. cap. fin. fub num.84. circ.fin. verf. & hanc fententiam, clar. mem. Card. de Luc. de dot. difc.161. fub nu. 62. verf. Patre vero, Cæfar Manent. de jur. contract. livell. pact. 15. n. 71. ufq. ad 78., Ofafch. decif.143. num.3. verf. & hæc opinio, & in dicta Romana Affignamenti 13. Decembris 1709. §. Si denique cor. R.P.D. Falconerio; & fanè in cafu d. Decifionis 81. poft Fenfon. alimenta deberi jure actionis, apertè teftatur Rota in §. Minùs etiam his verbis = Minùs etiam fufiftendum eft objectioni Partis dicentis, agi de alimentis præteritis, quia illa peti poffunt, tanquam jure actionis debita =, idemque fatetur etiam in decif. 84. fub §. Unde cum dos, & repetit in decif. 86. §. Neque etiam fubfiftit, ibi = Præterea, cum alimenta debeantur jure actionis &c., vel conditione ex
22 ftatuto &c., ideò nihil intereft, an Mulier aliunde habeat, vel egeat, etiam ad effectum, ut ei debeantur alimenta præterita, & futura =

Prætereà dictæ Decifiones impreffæ poft Fenfon. emanarunt in Caufis, in quibus locum fibi vindicabat Statutum Urbis, quod peculiariter in cap.137. cogit Debitores dotis ad folutionem fructuum, etiamfi Mulier aliunde habeat, ex quo vivere poffit; quapropter undique patet, quod in eorum cafibus dicti fructus, five alimenta omninò debebantur jure actionis, fivè
23 conditione ex ftatuto, ut firmiter tenent Fenfon ad d.cap.137. num.15., Gratian. difcept.920. num. 9., Saminiat. contr. 199. num. 16. tom. 2., Rot.d.dec.86.§.Neque etiam fubfiftit poft eumdem Fenfon. ad Stat. Urb., in recent. decif. 727. num. 23. part. 18. tom.2., & decif. 4. num. 9., & 10. part. 19. tom. 1., proindeque extraneæ reputari debent ab hypotheſi, in qua verfamur.

Et tandem controverfia 199. Saminiati, quæ pariter in contrarium allegatur, nedum noftro intentui non adverfatur, quia ibi agebatur de vidua, quæ aliunde non habebat, ex quo vivere poffet, ut legitur fub num. 22. §. Utrumque; quin potius mirificè nobis favet, nam dict. num. 22. refert fententiam Cardin. de Luc. difc. 161. de dote fub num.62. §. Ubi verò filia & feq., in quibus præcisè determinat cafum noftrum, & illam omninò fequitur.

Hoc igitur maneat in cafu noftro, quod, quoties alimenta debentur officio Judicis, nec præterita peti poffunt, nec debentur, fi quis dives eft, & aliunde habet unde fe alat; ad differentiam illorum, quæ petuntur jure actionis, quæ diviti quoque, & aliunde habenti etiam pro tempore præterito debentur; In dubium autem venire nequit, quin alimenta de quibus agitur in cafu noftro, Dominæ Ifabellæ debeantur tantùm Judicis officio, nequaquam verò jure actionis; fi 24
enim generaliter, quotiefcumque non ex contractu, five ftipulatione, neque ex ultima voluntate, aut ex peculiari aliqua Conftitutione alimenta præftanda funt, ea debita dicuntur ex officio Judicis Roffred. Benevent. titul. de offic. Judic. quo petuntur alimen. num.9. verf. item quæritur, Neapodan. in confuetud. neapol. tit. quod autem in verb. pro alimentis fol.50.in antiquis, Calvin. de æquitat. lib.2. cap.166. num.29., Surd. de alim. tit. 3. quæft. 1. num.11. & feqq., Fontanell. de pact. nupt.clauf.6. gloff.2.part. 3. nu.56., Palm. Nep. alleg. 103. num.13., Saminiat. contr. 127. num.56. tom.2., Vinc. de Franch. decif.605.num. 8., Si pro alimentis ex legis difpofitione debitis nulla datur actio, fed folum competit Judicis officium, quia cum nullus fuper ipfis interce- 25
dat contractus vel quafi, nullum maleficium vel quafi, nulla idcircò pro ipfis oritur obligatio, quâ deficiente, deficit actio, cujus ipfa dicitur mater l.licèt §.11.ff.de procurat., ut benè his, aliifque fimilibus argumentis probat Surd. de alim. tit.3. quæft.1. nu.11. & pluribus feqq., ubi etiam optime contrariis fatisfacit; fi denique Pater, five alius quicumque Afcendens ad alimenta 26
fuis Defcendentibus præftanda propriè dicitur adftrictus naturali ratione, videlicet æquitate quadam à naturâ infita, & communi non folùm hominibus, verum etiam Brutis, ut egregie pro- 27
fequitur Surd. loco mox allegato; Atque idcircò receptum eft, ea ab Afcendentibus præftanda non effe titulo aliquo actionis, fed mero Judicis officio, ut noftri ajunt, mercenario, & fic Defcendentibus nequaquam deberi, fi fint aliunde fufficienter provifi, per text. in l. fi quis à liberis §. 1. verf. denique ff. de liber. agnofc., & ibi gloff. lit. C., & Bartol., l. fi Patrem 4. Cod. de alead. liber., & ibi Salycet., & Barbof. num. 1., Saminiat. in contrarium allegat. contr. 127. num.56. tom.2., Conciol. alleg. 40. num.7. 8., & pluribus feqq., Surd. de aliment. tit. 5. quæft. 1. num.43., & tit.7. quæft.6. nu.1., & duobus feqq., Leotard. de Ufur. quæft.30. nu.37., Card. de Luc. de legit. difc.10 num.22., de dot. difc.169. num. 7., Rub. de validit. legal. cap.66. num.113., Caftill. de alim. cap.66. num.48., Boff. de alim. obligat. cap.1. §.5. num. 27., Giurb. ad confuetud. meffan. cap.7. gloff.13. part. 1. num. 31., Cyriac. contr.34. num.16., Giurb. decif.5. num.7. & feqq., & decif.6. num.10., Rota coram Buratt. dec.490. num.1. & per tot., cor. Cavaler. decif.98. nu.2., coram Dunoz. jun. decif.909. num.3. & feqq., cor. Coccin. decif.1229. num.2., in recent. decif. 581. num.2. part.1., decif.249. num.1. part.2., decif. 330. num.15. part.18., in Romana Alimentorum 22. Junii 1701. §. final. coram Rmo Molines, & in Romana Alimentorum, & dotium 30. Martii 1705. §. Pofitu cor. bon.mem. Muto.

Profectò, cum in cafu noftro nullus confiderari valeat contractus, ex quo hujufmodi alimenta debeantur, neque ftatutaria, fivè teftamentaria difpofitio, quæ illorum præftationem

mu-

mulieri viduæ demandet, ficque defit omnis
obligatio tam naturalis, quàm civilis, nulla
idcircò pro iftis alimentis dari poteft actio; quia
verò non deeft æquitas, quæ fundata in fangui-
28 nis conjunctione, & nuturali charitate, fugge-
rit, alimenta effe filiabus præftanda quoufque
dos illis foluta non fuerit, juftum proinde eft,
29 officium Judicis dari, quod ab æquitate tam-
quam à Matre defcendit, & competit ubicum-
que æquitas fuggerit, fi deficiat actio, ut per
*text. in l. plenè & l.fin.ff.de petit.heredit., l.quin-
tus §. Pomponius ff. de alim. legat. post Signorol.
conf.100.nu.13. in fin., Soccin.jun.conf 15 .nu.2.
vol.2., Natt. conf. 534. num.6., Roland.conf. 1.
nu.55.lib.1., & aliàs concludit, Surd. de alim.
dict. tit.3. quæft.1. num.15. & feqq.*, & ità in ter-
minis, quod mulieri, foluto matrimonio, alimen-
ta non debeantur titulo aliquo actionis, fed me-
30 ro Judicis officio, quo mediaute inopi dumta-
xat, & aliunde non habenti fuccurritur, tenet
*Alex. conf.27. nu.1. & 2., & feqq. lib. 4., Surd.
de alim. tit.3. quæft.2. num.16. & feqq., Bonden.
collect. legal.21. num.180. & feqq. tom.2., cete-
riq. alii fuprà plenâ manu allegati*, & in puncto
cafus noftri *Marefcott., Card. de Luc., & Sa-
miniat. in locis ibidem notatis*.

Nilque turbat, quod, ficuti inftrumentum
promiffionis dotis perturbat Ifabellæ actionem
31 ad perdendam ipfam dotem, ità quoque pari
actione ab ipfa peti poffint illius fructus, five
alimenta loco illorum fubrogata, tamquam ac-
cefforia; objectum namque iftud facilè valde
illâ fubmovetur refponfione; quod videlicet
aut Dom. Ifabella pro confecutione fuæ dotis uti
vult Inftrumento dotali, in quo eadem promif-
fa fuit, & certum eft, quod, etiamfi fors ipfa
dotalis peti poffet jure actionis defcendente ex
contractu, non eadem tamen actio competeret
pro fructibus, fivè pro alimentis loco illorum
fubrogatis, fed pro iis folùm daretur Judicis of-
ficium, quamquam fint acceffotia dotis, non
enim in iftis acceffionibus civilibus, quales funt
32 ufuræ, alimenta & intereffe, procedit regula,
quod acceffiones dotis petuntur actione de do-
te, fed ea locum fibi vindicat in acceffionibus
dumtaxat naturalibus, ut funt fructus prædio-
rum, fætus pecudum, & fimilia, quemadmodum
benè in propofito *refpondit Bald. in l. fin. §. Præ-
terea Cod. de jur. dot., Alex., & Jafon. in d. l.
final. de eo quod certo, loco optimè Surd. de alim.
tit.3. quæft.2. num. 11. & 12., Rota coram Pu-
teo decif. 88. nu. 3. & 4., & feq. lib. 1.*

Aut verò inniti vult difpofitioni juris com-
munis mandantis, Patrem compelli poffe, ad
dotandam filiam, & in hoc etiam cafu æque
certum eft, alimenta ab ipfa peti non poffe, nifi
mero Judicis officio, nam fi eo folùm Pater com-
33 pelli poteft ad tradendam dotem filiæ, ut aper-
tè colligitur. *Ex l. qui liberos 19. ff. de rit. nupt.*
ibi = *per Proconfules, Præfidefque Provinciarum
cogatur in matrimonium collocare, & dotare* = &
ibi clariffimè *Bartolus*, & communiter tra-
dunt *Salyc. in leg. fin. num. 5. Cod. de dot. pro-
miff., & in dict. leg. qui liberos in princip., Ja-
fon. in L. divortio num. 20. ff. folut. matri-
mon., & in leg. de alimentis num. 7. Cod. de
transact. Ofnot. inft. lib.4. tit. de action. §. fuerat
num.80., Barbof. in 4. parte leg.1. num.5., ff. fo-
lut. matrimon., Alex. conf. 169. nu.5. lib.7., Me-
noch. conf.31. num.35. lib. 1., Fontanell. de pact.
nupt. claaf.5. gloff.1. part.1. num.29., Card. de
Luc. de dot. difc.5. nu.7., aliique relati per Mer-
lin. de legit. lib.3. tit.1. quæft.23. num. 6. & lib. 5.
tit.4. quæft.1. num.8., Boff. de dot. cap 9. nu. 47.
& 48. pag. mihi 437., Giurb. ad confuetud. Mef-
fan. cap.4. gloff.4. num.10., Afflict. decif.162.,
Rota Bonon. apud Bart. decif.29. num. 1., Rota
noftra apud Merlin. de legit. decif.130. nu.2., & in
rec. dec.159. n.15. part.13.* ubi teftatur de veriori,
& receptiori opinione per hæc verba = *Verius,* 34
*& receptius eft, per folum Judicis officium Patrem
compelli poffe ad dotandam filiam, quod nullam
præfuppoust obligationem* = potiori certè jure di- 35
cendum erit, folo Judicis officio peti poffe etiam
fructus dotales, qui tamquam acceffotii fequi de-
bent naturam principalis, idemque cenfendum 36
erit de alimentis loco fructuum fubrogatis, ju-
xta notas regulas, de quibus paffim apud DD.

Prout etiam minùs officit aliud argumen-
tum, quod, ficuti Pater abfolutè tenetur legiti- 37
mam tradere filio etiam aliunde habenti, & ref-
pective dotare filiam etiam divitem, & quæ
bonis propriis congruè dotari poffit; ità quo-
que pari ratione utrifque alimenta præftare te-
neatur, tametfi aliunde habeat, cum alimenta
filiis præftanda, fint fubrogata loco legitimæ, &
filiabus loco dotis; Hujufmodi namque argu- 38
mentandi modus à dote, atque legitima ad ali-
menta nullo pacto procedere poteft, quia ex-
plorati juris eft, quod Pater filios, fivè filias di- 39
vites non tenetur alere, fed illis quamvis di-
vitibus legitimam, & refpectivè dotem trade-
re tenetur, ut communiter docent *Rip. in l. 1.
num.14. verf. Pater etiam, & ibi Alex. 1. num.
12., & Bolognett. num.94. ff. folut. matrimon., &
pluribus adductis rationibus, Barbof. in 4. parte
dict. legis 1. fub nu. 22. verf. non obftat fecundum
ff. eodem, Joan Caftrenf. in l. qua liberos num.96.
in fin. ff. de rit. nupt, Alex. conf.7. nu.11. lib.2.,
& conf.169. num.4. lib. 7., Bardellon conf. 184.
num.21., Mantic. de tacit., & ambig. lib.12. tit.
16. num.16., Buez. de non melior. filia. cap.8. nu.
34., Tiraquell. de primog. quæft.62. num.14. verf.
denique, Merlin. de legit. lib.3. tit. 1. quæft. 22.
num.7. & feqq., Rot. decif. 173. num.5. & 6. &
feq. part. 11. recent.*, Alias namque fequeretur,
quod, ficuti filius induftriofus non habet ali-
menta, ita nec legitimam confequeretur, & fi- 40
lia induftriofa dote careret, quemadmodum ca-
ret alimentis, quod nemo non videt, quàm ab-
furdum fit, & ab omni æqui, bonique ratione,
prorfus alienum, ut bene advertit *Merlin. de le-
git. dict. lib. 3. titul.1. quæft 22. fub num.8. verf.
non obftat fecundo*; Si igitur non procedit argu-
mentum: Pater non tenetur alere filiam divi- 41
tem, ergo nec tenetur dotare, ita nec proce-
dere debet contrarium: Pater tenetur dotare fi-
liam divitem, ergo tenetur alere, quia, fi pari-
tas

42 tas procederet, argumenta ad invicem conver-
terentur ; Ideoque mirum non est, quod DD. &
Sac. *Rota* in locis mox allegatis firment, Patrem
teoeri dotare filiam divitem, & eodem tempo-
re admittant, quod illam alere non debeat.

Hæc, quæ hactenus dicta fuut respectu dotis
promissæ à Patre, potiori jure procedunt res-
pectu exiguæ illius ratæ dotis scut.300. promissæ
à Matre ; quia, si agatur de tempore, quo illius
solutio dilata legitur post annum à die obitus ip-
sius Matris promittentis, pendente conditione
43 istâ, sive dilatione, nulli prorsus debebantur fru-
ctus, ut omissis aliis, qui possent afferri, in
terminis dotis promissæ à Matre, firmavit *Rota
in Engubina dotis, & fructuum 17. Junii 1712. §.
Tertiò prætendebatur in fine cor. R. P. D. Aldro-*
44 *vando* ; sed nec etiam post dictum annum à die
obitus Matris, & sic cessatâ dilatione bujusmodi,
fructus, seù alimenta respectu ratæ ab illa pro-
45 missæ justâ aliquâ ratione debita videri possunt,
quia ipsa proculdubio filiam alere non teneba-
tur, existente Patre, vel ejus heredibus, ad quos
de jure onus bujusmodi spectat, quod ad Ma-
46 trem in subsidium tantùm exteuditur, illis sci-
licet deficientibus, sivè alimenta præstare non
valentibus, juxtà *clarum text. in leg. si quis §. Si
mater ff. de liber. agnosc., & ibi gloss. verb. ne-
cessario, Bald. in leg. neque mater nu. 1. Cod. de
jur. dot. Cephal. cons. 5. nu.63., Berom cons.186.
num.11. vers. 1., Surd. de alim. tit. 1. quæst. 14.
nu.9., Benincas. de paupert. quæst.7. spec. judic.
2. num.31., Ascon. Clemen. de patr. potest. cap.4.
num.22., Gratian. discept. for. cap.959. num.14.
& seqq., Conciol. alleg.40. n. 41. & seqq., San-
felic. decis.205. nu. 11., & decis. 414. per tot. in
Addit.*

Quæ cum ita sint & plenè his omnibus firma-
tum videri possit, fructus dotales, sivè tam-
quam fructus, sivè tamquam alimenta nullo
modo deberi D. Isabellę, perspicua redditur inju-
stitia contrariarum sententiarum decernentium
immissionem vigore Salviani interdicti favore
dictæ Dominæ Isabellæ nedum pro sorte dotali,
verùm etiam pro fructibus decursis à die obitus
viri ; nec deficit etiam nullitas, quia concessa
fuit immissio pro dictis fructibus, qui debiti di-
cebantur loco alimentorum, quando prò ali-
mentis filiæ à Patre debitis certum est, nullam
47 competere bypotecam, juxtà veriorem, & ma-
gis receptam opinionem, quam probant *Cor-
dub. in leg. si quis a liberis num. 81. ff. de liber.
agnosc., Merlin. de legit. lib. 5. titul. 4. part.
1. num. 9., Cardin. de Luc. de dot. disc. 186.
num.3., Surd. de alim. tit.8. quæst. 51. num. 2.,
Rota coram Bich. decis. 250. sub num.38., in rec.
decis.398. num. 33. part. 9.*, ubi testatur, hanc
opinionem teneri per *Rotam ; Decisiones* verò
48 contrarium sentientes errasse demonstrat *Card.
de Luca de dot. disc.5. num 6. 7. & seqq.*, ac per
consequens, deficiente hypothecâ, manifesta re-
manet incompetentia intentati remedii Salvia-
49 ni, cujus fundamentum est creditum hypothe-
carium, ex notis juribus, & in puncto firmat,
Card. de Luca de dot. disc.186. nu. 3. ; Et quam-
vis pro alimentis detur actio personalis in rem
scripta, ut docet idem *Card. de Luca de dot., &* 50
disc.5. num.9., non idcircò concedenda videba-
tur Immissio in Salviano, sed potiùs fieri de-
bebat simplex assignatio bonorum, ex quibus 51
Domina Isabella percipere posset designatam
quantitatem alimentorum, ut docet *Bald. in l.
2. num.3., & ibi Paul. de Castr. num.6. Cod. si in
fraudem patroni, Alex. in leg. Imperator. num.
13. ff. ad Trebell., Jason. in l. si constante num.
198. ff. solut. matrimon.*, & alii, quos refert &
sequitur *Merlin. de primog. Hispan. lib.2. cap.15.
num.72., Rota coram Penia decis.1154. num. 2.,
inter. divers. decis.48. num.11. part.2., & in rec.
decis.166. num.34.35., & 36. part.12.* Constabi-
litâ autem tum nullitate, tum injustitià con-
trariarum sententiarum locus fieri, videbatur
remedio restitutionis in integrum, quod etiam 52
pro bac secunda vice implorari potest, utpotè
enim omninò dependens à nullitate, vel inju-
stitia, qualibet ex his concurrente, rectè pro-
culdubio conceditur nedum prò secunda sed
etiam pro ulteriori vice, per ea, quę tradunt *Odd.
de rest. in integr. part. 1. quæst.16. art.8. num.39.,
Ridolphin. in prax. part.1. cap.13. n.449. & seqq.,
Card. de Luc. de regal. disc.51. num. 2., & disc.
194. num.2., de decim. disc.1. num.3., de donat.
disc.28. num.9., Rota dict. decis. 71. nu. 1. inter
impress. ad ornat. Card. de Luca tom. 9. decis.10.
num.4., & decis.44. num. 1. in Mantiss. ad eum-
dem ta.13., cor. R.P.D. Ansald. inter noviter Ro-
ma impress. decis.78. num.2. & 3., in Melevitana
Commendæ de Viennettin 21. Februarii 1710. §.
Primò cor. Illustr. Scotto Almæ Urb. Gubernat., in
Romana fideicommissi de Avila super restitutio-
ne in integrum §. Respectu autem coram R. P. D.
Lancetta, in Romana dotis 20. Novembris 1711.
§. Jam enim coram R.P.D. Ansald., & in Auxi-
mana bonorum super fideicommisso Josephi 6. Maii
1712. §. Satis namque coram Eĩo Card. Priolo* ;
præsertim verò cum illa directè non petatur, ut
sententia revocetur, seù rescindatur, sed tan-
tùm, ut ad audientiam admittatur, & posteà 53
cognosci possit de meritis Causæ priucipalis,
quo casu sufficit ostendere taliter qualiter bo-
num jus ipsius Peteutis, nec plena causæ discus-
si requiritur, ut bene distinguit *Odd. de restit.
in integr. part. 1. quæst. 34. art.7. num.37.*

Atque ita in proposito dubio juris esse censeo,
hoc unum admonendo, quod in banc senten-
tiam veni cum suppolito, quod versemur in
puris terminis juris communis, quod nempè
agatur de alimentis ex illius dispositione de-
bitis, contrariam ceteroquin sequuturus, si
per statutum, sivè municipalem aliquam Con-
stitutionem dos quoquomodo loco legitimæ
succedere contingeret ; tunc enim quia fructus 54
ex illa deberentur jure actionis, sivè condictione
ex statuto, ut firmant Auctoritates plenâ ma-
nu congestæ *in ff. eadem responsione* = omninò
deberentur, etiamsi mulier aliud haberet, &
quamvis ageretur de alimentis præteritis, ut
pariter firmant innumeri supra laudati in *§. Ad
differentiam &c.*

Pra-

Praten Nullitatis Transactionis.

Laudum, & transactio non sustinentur, si fuerint inita ex caussa, quæ falsa sit, & erronea, licèt adhibitæ fuerint solemnitates omnes, & longæva concurrat observantia. Laudi caussa finalis quod fuerit universalis Societas, ex pluribus erui posse argumentis ostenditur desumptis tum ex actibus, qui ipsum Laudum præcesserunt, quique ipsum subsequuti sunt, tum ex enunciativis adjectis in transactione subinde stipulata, tum demum ex personali ipsius Arbitri qualitate, ejusque mente elicita ex modo, ac procedendi ordine ab eo servato ante ejusdem Laudi prolationem. Societas universalis quomodo exclusa censeri nequeat, licèt de Bonis propriis in transactione mentio habita sit? Verba Laudi = *aggiustamento di stralcio* = quid juxta eorum significationem valeant importare?

VOTUM LI.

1 *Lauda a Partibus adprobata, atque emologata, naturam assumunt veræ, & formalis transactionis.*

2 *Transactio est inventa ad finem litibus imponendum.*

3 *Et, ad instar rei judicatæ, firma semper debeat esse.*

4 *Idem de Laudo censendum est.*

5 *Transactia inita ex errore, vel falsa caussa, corruit cum omnibus inde sequutis,* & num. 6.

7 *Transactione initâ ex errore, vel falsa caussa, potest, non præmissâ etiam illius rescissione, directè impugnari obligatio in ea suscepta,* & num. 8.

9 *Ac etiam solutum repeti.*

10 *Transactio, sicut alia quælibet conventio, tacitam illam continet conditionem: nisi adsit error, vel falsa caussa.*

11 *Laudum editum ex falsa caussa, nullum est, licèt sit emologatum.*

12 *In transactione error, & falsa caussa non præsumitur.*

13 *Ac ideo concludenter ab Allegante probanda est.*

14 *Transactio impugnari nequit ex falsitate caussæ, quæ finalis non probetur.*

15 *Quæque si defecisset, transactio non fuisset inita.*

16 *Rei confessio superat omne genus probationis.*

17 *Transactionis caussa finalis optimè declaratur ex facti serie, tum quæ ipsam præcessit transactionem, tum quæ eamdem est subsecuta.*

18 *Donantis voluntas, etiam ex actu nullo elicitur.*

19 *Testis etiam unicus probat contra Inducentem.*

20 *Titulus novus ad transigendum ortus non præsumitur spatio temporis brevissimo.*

21 *Sed præsumitur continuatio tituli in actu serio pridem allegati.*

Cum de nova caussa, ob quam mutari is potuerit, non doceatur. ibid.

22 *Quo casu idem titulus, etiam post lapsum temporis longissimi durare existimatur.*

23 *Actuum vicinitas efficit, ut unus in gratiam alterius censeatur factus.*

24 *Titulus is præsumitur in Laudo deductus, qui pridem in actu serio fuerat allegatus.*

Quoties non appareat, illud ex alia caussa potuisse perfici. ibid.

25 *Mandatum Procuræ ad Transigendum si paucos dies post Laudi prolationem datum sit, etiam non factâ ejusdem Laudi mentione, in ejus executionem censetur datum.*

26 *Actus subsequens præsumitur gestus in executionem præcedentis.*

27 *In mandato ad transigendum dato si quis, præter Bonorum communionem, alia jura non expressit, alia jura non censetur habuisse.*

28 *In transactionis, seu emologationis Laudi instrumento regulariter enunciari solent jura, ob quæ compromissum fuerit, atque transactum.*

29 *Ex verbis instrumenti rectè desumitur Partium voluntas.*

30 *In transactione, allegato ab una Parte Societatis titulo alteri præjudiciali, hæc altera præsens, sciensque, nec contradicens, eumdem titulum censetur admisisse.*

31 *Præsumitur enim, quod, nil opponendo, eum pro vero, & subsistenti habuerit.*

32 *Verba subsequentia ad proximiora debent referri.*

33 *Numerus singularis unam tantummodo rem connotat, efficitque, ut ad proxima dumtaxat relatio sit facienda.*

34 *Per dictiones* = ne modi, e nomi, che sopra = *repetitus censetur communionis universalis titulus præcedenter allegatus.*

35 *Transactionis verba intelligi debent relativè ad caussam expressam, deficiente aliâ caussâ, ad quam congruè valeant referri,* & num. 39.

36 *Tituli cujuspiam respectu facta oblatio admissionem ejusdem tituli supponit, excluditque negationem.*

37 *Contradictio ut evitetur, quælibet possibilis interpretatio sequenda est.*

38 *Voluntatis mutatio in uno, eodemque actu non præsumitur.*

40 *Connexio inter eas transactionis partes excluditur, quæ distinctim & per separatam orationem suo verbo principali rectam positæ sunt.*

41 *Copula* = Et = *orationes ex se perfectas, atque diversas non conjungit.*

42 *Orationes duæ cum sunt inter se connexæ, verba subsequentia, quæ uni accommodari nequeunt, ad alteram referenda sunt,* & num. 45.

43 *In transactione contineri non dicitur cujuspiam tituli negatio, quæ non sit expressim facta.*

44 *Nec*

44 *Nec resultare valet ex incongrue loquendi modo, atque imperfecto.*

46 *Laudum quod non ex caussa dirimendæ controversiæ super subsistentia societatis, sed unicè ex caussa divisionis faciendæ celebratum fuerit, quomoda ex ipsamet Arbitri electione a Partibus factu valeat dignosci?* & nu. 47.48.49., & 50.

47 *Controversiam, an subsistat nec ne Societas definire non Mercatoris, sed Jurisperiti munus est.*

48 *Mercatoris judicio plurimum defertur in his, quæ spectant divisiones a Partibus faciendas.*

49 *Ex Arbitri personali qualitate mens Eligentium arguitur.*

50 *Et, quæ illi fuerit potestas attributa, deprehenditur.*

51 *Arbitri mens, & intentio ab ejus potestate metienda est.*

52 *Arbiter facultatem recipit a Partibus, & illius limites nequit supergredi.*

53 *Alioquin Laudum ex defectu jurisdictionis nullum est.*

54 *Compromissum est stricti Juris, & non excedit caussas in eo expressas.*

55 *Laudum nullum est, si latum ex alia caussa, & super re in Compromisso non contenta.*

56 *Laudum de Jure validum præsumitur.*

57 *Laudum quod non aliter, quàm super divisione Bonorum socialium, etiam ex mente Arbitri, emanare potuerit, ipsemet procedendi modus antè illius prolationem observatus valet indicare.*

Et quomoda? ibid.

Elici id etiam potest ex ipsius Laudi substantia num. 60.

58 *Laudi caussa finalis, dum constat universalem fuisse, ea fuisse dicenda est, de qua sola potest universalitas verificari.*

59 *Agentis voluntas talis præsumitur, qualis est actus ab ipso gestus.*

61 *Divisio, & assignatio supponit præcedentem communionem.*

62 *Laudi caussa finalis, dum congruè dici potest societas universalis fuisse, de qua constat, aliæ caussæ meræ possibiles nullo numero habendæ sunt.*

63 *Laudi caussa finalis, nec non Partium, atque Arbitri voluntas optimè ex antecedentibus, & subsequentibus declaratur.*

64 *Societati universali repugnat, meum, & tuum dari.*

65 *Secus est respectu Sociorum particularium,* & num. 66.

66 *In societate universali potest unus duntaxat ex sociis negotia explicare, atque peragere.*

67 *Verbum* = restituischino = *ex se importat dominium, & pertinentiam ad eum, cui restitutio debet fieri.*

68 Restitui *res dicitur, etiam ubi in dominium ejus non transierit, cui restituenda est.*

Idque in sensu magis propria, & naturali. ibid.

Juxta quem loquutus Arbiter censetur, qui non Jurisperitus, sed Mercator sit, num. 70.

69 *Arbitri sermo rigidè, & scrupulosè non debet accipi.*

71 *Societati universali non repugnat, quod Bona proprio nomine, & particulari a Sociis adquirantur.*

72 *De Laudi caussa finali quando constat, verba debent cum ea compatibiliter intelligi, licèt essent impropriandа.*

73 *Per verba* = siansi communi, proprj, o particolari = *in Laudo prolata, non debet censeri exclusa universalis communio.*

74 *Præsertim, si aliàs Laudum injustum redderetur ob defectum caussæ.*

75 *Laudum, si in eo plurium Bonorum assignatio, sinè caussa demandaretur, esset injustum.*

76 *Transactio itidem inæqualis esset, & leonina, si pro dimissione plurium Bonorum nulla adesset compensatio.*

77 *Qui proinde caussæ, & compensationis defectus nequit præsumi.*

78 *Inæqualitas, & injustitia in transactione per quamcumque benignam interpretationem est evitanda.*

79 *Ac etiam per verborum impropriationem.*

80 *Ex transactionis proemio caussa finalis transigendi, ac subsequens transactionis dispositiva declaratur.*

81 *Transactionis caussa finalis desumenda est à prætensione expressim inter Partes deducta, atque enunciata, non verò ab alia, quæ non fuerit expressa.*

82 *Præsertim, si aliæ transactionis partes in ejusmodi expressam caussam colliment,* & num. 94.

83 *Transactionis caussa finalis quod fuerit universalis communio, quibus argumentis ostendi valeat desumptis ex ipsis transactionis partibus?*

84 *Transactio est stricti Juris, neque potest ad id extendi, quod non fuerit in controversiam deductum.*

85 *Transactionis caussa finalis dici potest fuisse universalis communio, licèt hæc deducta appareat per modum prætensionis.*

86 *Cum id ex communi loquendi usu non præseferat communionis negationem, sed petitionem, & actionem.*

87 *Vel de stylo ita exprimi soleat, ut intelligatur super re dubia transactio fieri.*

88 *Veritas per nostram affirmationem, vel negationem non immutatur.*

89 *Transactio ut ob ejus caussæ falsitatem corruat, non requiritur, quod utraque Pars in falsitate caussæ consenserit.*

90 *Sed exuberat, eamdem caussam ab una tantùm Parte fuisse expressam.*

91 *Sive hæc sit illa quæ de nullitate, sive illa, quæ de validitate renunciationis contendis.*

92 *Laudum editum cum hac expressione* = aggiustamento di Stralcio = *naturam rigorosi*

Judicii non præsefert, sed concordiæ, seu æquitativi arbitramenti.

93 *Atque ex pluribus in eo consideratis caussis licèt alterutra deficiat, idem tamen Laudum non dicitur corruere, & ratio*, ibid. Intellige, ut num. 94., & 96.

94 *Verba hac Laudi* = aggiustamento di Stralcip = *important quidem liberum, magisque latum arbitramentum respectu æstimationis, & & assignationis rerum.*

. *At non efficiunt, quod arbitramentum nulli caussæ alligatum dici queat*, num. 96.

95 *Verbum* = Stralcio = *propriè convenit divisioni arbitrariæ.*

97 *Verbum* = Straleio = *nil aliud verè significat, quàm finem, sivè transactionem.*

98 *Caussá principalis expressa in proemiali transactionis parte declarat verba subsequentia in dispositiva, aut executiva generaliter prolata.*

99 *Transactio restringi debet ad caussam expressam, cujus occasione stipulata est.*

100 *Nec à verbis famulativis, licèt amplissimis, extendi valet ad res diversas, & à caussá principali non dependentes.*

101 *In transactione si relatio habita sit ad mandatum Procuræ restrictum ad solam societatis caussam, quæcumque alia verba, licèt amplissima intelligenda sunt ad eamdem pariter caussam restricta.*

102 *Vel censeri debent adposita de style Notariorum.*

103 *Sivè ad majorem cautelam, quod nihil alteras.*

104 *Transactio, si corruat ejus caussá principalis, non sustinetur, licèt aliæ subsistant non æquè principales.*

105 *Transactionis caussæ minùs principales dicuntur potiùs illius effectus, quàm objectum, vel finalis caussa.*

106 *Immò verò confictæ, & simulatæ reputantur ad colorandam transactionem ipsam.*

107 *Transactio inita ex falsa caussá sustinetur ob rei dubietatem ex caussa litis præsentis, vel futuræ.*

108 *Etiamsi lis esset minùs juridica*, & num. 109.

110 *Secus tamen, quando vanus omninò adesset litis timor*, & num. 112.

111 *Litem non inducit sola Juris petitio.*

112 *Transactiones quod emendicatis extorqueantur prætextibus, nullo pacto est permittendum.*

113 *Transactionis favore in dubio respondendum est.*

114 *Præsertim, si juramento fulcita, diuque observata reperitur.*

115 *Transactio ex falsa caussa inita, censetur contra jus, & fas extorta.*

116 *Nec validam eam possunt reddere juramentum, Judicis Decretum, aliæque solemnitates, nec subsecuta etiam observantia diuturna*, & num. 118.

117 *In transactione falsitas caussæ adimit consensum ab actu.*

119 *Transactio quam inita sit ex falsa caussá, juramentum, Judicis Decretum, ac diutina observantia censentur falsa pariter caussæ fuisse innixa.*

120 *Eodemque vitio deficientis consensus laborare, quo ipsemet principalis transactionis actus.*

ANNO 1695., cum adhuc in humanis esset Joannes de Desiis Liburni moram trahens, Antonius ejus frater Prati degens testamentum condidit, in quo declarans, communionem universalem inter ipsum, & Joannem vigere, eum rogavit, ut post mortem suam, factâ de bono, & æquo divisione Bonorum communium, dimidiam illorum partem heredibus assignaret; Quamvis autem testamentum hoc deindè revocatum fuerit per donationem inter vivos à dicto Antonio factam favore DD. Josephi, Andreæ, & Philippi de Desiis nepotum suorum; nihilominus idem à priori consilio, & voluntate petendæ divisionis minimè recedens supplicem libellum porrexit Regiæ Celsitudini Magni Ducis Hetruriæ, qui injungeret Gubernatori Liburni, ut benevolo, & amico modo Joannem induceret ad divisionem, & optatam assignationem portionis sibi debitæ ex communibus Bonis, prò qua assequenda misit etiam Liburnum Robertum de Saliolis, qui negotium curaret, perficeretque, ut patet ex ejusdem formali depositione.

Verùm Antonii vota in irritum cessere, nam Joannes, nullâ factâ assignatione, sivè declaratione, decessit, quamobrem, persistentibus Donatariis Antonii in proposito consequendi medietatem Bonorum Joannis sub universali communione comprehensorum, DD. Maria Theresia, & Julia filiæ, & heredes Joannis obtulerunt 25000. petias prò omni, & toto eo, quod fratres de Desiis Donatarii Antonii consequi possent super Bonis à Joanne relictis. Quâ oblatione ab istis rejectâ, res demum de communi consensu compromissa fuit arbitrio D. Joannis Antonii Huigens Mercatoris Liburnensis, qui toto negotio, & hereditatis statu diligenter rimato, & rationibus dispunctis, Laudum tulit, cujus vigore heredes Joannis coactæ fuerunt solvere Donatariis Antonii petias 30000., & tradere alia Bona in Laudo descripta, vice autem versâ ipsæ reportarunt cessionem jurium, quæ competere poterant Donatariis super hereditate Joannis earum Authoris, quod quidem Laudum, prævio speciali mandato Procuræ ab Antonio, & duobus ejus nepotibus, nimirum Josepho, & Philippo, dato Andreæ alteri ex dictis fratribus, & respectivè nepotibus Liburni commoranti ad effectum componendi controversias inter ipsos, & heredes Joannis ortas super dicta divisione facienda ex causa talis communionis, deindè solemniter à Partibus approbatum, & emologatum fuit, illud redigendo in publicum Instrumentum præseferens expressam causam hujusmodi societatis universalis.

Re-

Rebus ità amicè compositis, religiosèque servato Laudo per tresdecim annos, & ultrà, nuper Domina Theresia altera ex heredibus Joannis in Judicium vocavit DD. fratres de Desiis Donatarios Antonii allegando nullitatem dicti Laudi tamquam innixi falsæ causæ, assertæ nimirum societatis universalis inter Antonium, & Joannem vigentis, & consequenter petendo sibi restitui totum id, quod vigore dicti Laudi, & ex causa suppositæ universalis communionis ad dictos fratres obvenerat, sed frustrata Votis, ut ex motivo DD. Judicum mihi communicato, modò à me petit, ut, examinatis rationibus dicti motivi, prò veritate dicere velim, an illud subsistat, vel potiùs validiores, firmioresque sint rationes contra idem adductæ in allegatione mihi pariter communicata, ità quidem, ut meliori spe novam Judicii aleam teotare liceat.

Diligenter itaque, maturèque perpensis rationibus in utramque partem luculenter deductis, tam scilicet in motivo, quàm in illi contraria allegatione, eas, quæ in hac expenduntur, potiores esse, & D. Requirentem bonâ spe Judicium prosequi valere probabiliter dici posse censerem.

Quamquam enim me non lateat, assentiarque, Lauda, sivè arbitramenta à Partibus ap-
1 probata, atque emologata assumere naturam
veræ, & formalis transactionis, hanc verò utpo-
2 tè inventam ad finem litibus imponendum, ad
instar rei judicatæ, firmam semper esse opor-
3 tere, ut probatur in contrario motivo *§. Et quia*,
& in terminis Laudi dixit *Rota in Bononien. Cau-*
4 *telæ Angeli* 10. *Maii* 1717. *§. Subsistentia au-*
tem cum duob. seqq. coram Crispo, attamen æquè
certum est, & in hoc convenit etiam d. contra-
rium motivum *§. Et quamvis*, quod traosactio
corruit cum omnibus indè secutis, quotiescum-
5 que in ea detegitur error, vel falsitas causæ
adimens consensum ab actu, juxtà *Text. in leg.*
Cum putarem 36. ff. famil. ercifcund., leg. ex fal-
sis 42. Cod. de Transact., Saminiat. contr. 177.
num. 51., & seqq. tom. 1., Card. de Luc. de Cre-
dit. disc. 123. num. 12., Palm. nep. dec. Lucen.
decis. 173. num. 8., & dec. 174. num. 5., Rot. coram
Cerro dec. 164. num. 1., in rec. decis. 650. per tot.,
& dec. 714. num. 14., & seqq. part. 18., decis. 350.
num. 8. part. 19., in Romana Pecuniaria seu Traa-
sactionis 17. Junii 1701. §. Absque eo qaod, &
6 *§. Seclusà coram Ansaldo*; Et in casu mulieris
transigentis ex causa erronea *Rot. post Urceol. de*
Transact dec. 6. num. 10., & seq. post Constantin.
ad Statut. Urb. decis. 166. num. 3., & seq., in Fa-
nen. Bonorum, seu Transactionis 28. Martii 1708.
§. Erronea itidem coram bon. mem. Omanna, & in
Perusina Transactionis 8. Junii 1712. §. Quin ad
effectum, & §. Nihilominus coram Ansaldo. Et
7 quidem, ut tali casu, minimè præmissâ illius
rescissione, *Castald. consult. 257. num. 5.*, latè
Constantin. ad Statut. Urb. annot. 46. nu. 15., Rot.
coram Bicb. decis. 192., & decis. 390., utrobique
num. 9., & decis. 111. nu. 19. post Urceol. de Tran-
sact. dec. 22. num. 2., in rec. decis. 226. num. 6., &
seq. part. 16., cum pluribus novissimè congestis in
Romana Tenutæ Campi merli 27. Februarii 1719.
§. Postulatæ coram Herrera, & in Romana Pecu-
niaria 24. Martii pariter 1719. §. Quæcumque co-
ram Fuscaro, directè impugnari possit obligatio 8
ex falsa causa in transactione suscepta, *Rota in*
Bononien. Fideicommissi 14. Maii 1700. §. Minùs-
que coram bon. mem. Molines, ac etiam solutum 9
repeti, *Rodulphin. allegat. 113. n. 12.*, cum quæ-
libet transactio, quemadmodum alia quævis
conventio, contineat tacitam illam conditio- 10
nem, nisi adsit error, vel falsa causa, *Gratian.*
discept. 788. num. 3., Rot. coram Bicb. decis. 260.
nu. 11., & in specie de Laudo lato ex falsa cau- 11
sa, quod sit nullum, quamvis emologatum, tra-
dit *Andreol. centr. 284. nu. 19., & seqq.*, & io-
nuit *Rota in d. Bonoaien. Cautelæ Angeli 10.*
Maii 1707. §. Hæc autem coram Crispo.

His autem retentis certissimis Juris nostri re-
gulis, propiùsque accedendo ad rem nostram,
haud iosicior, hujusmodi errorem, & falsam 12
causam, utpotè non præsumendam, nedum con-
cludenter ab Allegante probandam esse, verùm 13
etiam ad effectum, de quo agitur, plenè do-
cendum esse, eam reverà fuisse causam finalem 14
transactionis, quæ nimirum si vera extitisset,
Partes ad ità transigendum movisset, &, quâ 15
viceversà deficiente, transactum minimè fuis-
set, *ad Text. in leg. 1. ff. de Transact., leg. Præses*
Cod. eodem, Valeron. de Transact. tit. 6. quæst. 3.
num. 17., Urceol. eodem tract. quæst. 96. nu. 5. 11.,
& 19., & alios allegatos in d. motivo *§. Nihi-*
lominus; verùm utrumque satis probatum esse
mihi videtur, falsitas enim causæ, assertæ ni-
mirum societatis universalis in dubium oon re-
vocatur, & resultare dicitur ex scripturis, ac
ex ipsa Reorum confessione, quæ superat omne 16
genus probationis. Et sanè contrarium moti-
vum non fundatur in veritate, & subsistentia
dictæ causæ, sed solum in eo, quod asserta so-
cietas universalis non fuerit causa finalis Laudi,
& transactionis, de quibus agitur, ut patet ex
§. Tantum abest d. Motivi.

Momentum itaque Causæ ad id redigendo,
nutare crederem contrarium motivum, quippè
præcipuam, finalemque causam Laudi, sivè
transactionis fuisse suppositam universalem
communionem, satis superque probari mihi vi-
detur ex facti serie paulò superius recensita,
quæ (tametsi deficiat Compromissum, de quo
tamquam oretenus facto nullum documentum
habetur) optimè declarat, demonstratque cau- 17
sam, propter quam istud factum fuit, & cujus
vigore transactio celebrata censetur, *Urceol. de*
Transact. quæst. 8. num. 49., Rota post Salgald. in
Labyrint. Credit. dec. 3. num. 19.

Occurrit autem primo loco testamentum conditum ab Antonio Authore DD. Fratrum de Desiis anno 1695. sequentem continens declarationem = *Item dichiarò, e dichiara aver sempre vissuto, come di presente vive, in communione, & prò indivise col prenominato Signor Giv: suo fratello, al qaale però raccomanda, che, seguita la morte di esso Signor Testatore, voglia da buon fra-*

tello ricenoscere il commun stato dei loro effetti, e Beni di qualsivoglia genere, specie, a natura, che hanno insieme, & in communione in qualunque modo, e forma acquistato, e continuamente prò indiviso goduto, e posseduto, siccome di presente godono, e possiedono &c., e fatto ciò, dichiarare in atti di publico Notare la qualità, e quantità degl'effetti, e beni, che all'eredità, ed Eredi di detto Signor Testatore per la sua giusta metà se li spettano, pervengono, e son dovuti &c. = Quod quidem testamentum etsi deindè revocatum fuerit per donationem inter vivos ab Antonio factam favore DD. Fratrum de Desiis ejus nepotum; nihilominùs mens, & voluntas ejusdem Antonii quoad divisionem Bonorum communium ex eo optimè eruitur, cum explorati Ju-
18 ris sit, illam elici, & declarari etiam ex actu nullo, & revocato, *leg. final. ff. de reb. eor., Urceol. de Transact. quæst. 27. num. 8., Rocc. disput. Jur. select. cap. 42. num. 44., D. Auditor. de Comitibus decis. Florent. 8. num. 17., & seqq., Rot. coram Bichio decis. 382. nu. 28., coram Arguell. decis. 11. num. 9., in rec. decis. 149. num. 21. part. 16., & decis. 76. nu. 4., decis. 77. nu. 7., & 10., & decis. 78. num. 10. inter impress. ad ornat. Card. de Luc. de fideicom., & in Avenionen. Successionis 9. Martii 1708. §. Et in universum coram Lancetta.*

Eamdemque confirmat supplex libellus biennio post ab eodem Antonio porrectus Serenissimo Magno Duci, in quo = *Espone, come sono già più anni, che ha vissuto, e vive in communione, e società universale di tutti i Beni con Gio: suo fratello &c., che però desiderando provedere per quanto sia possibile alla quiete commune, intende venire con detto Gio: alla divisione delle sostanze, e riconoscere ciò, che a' suoi Nipoti Donatarii s'aspetta, ed è dovuto &c. onde supplica S. A. S. a ordinare ol Governatore di Livorno, ò a chi altri piacerà &c. ricercare detto Gio: a volere amichevolmente, e de buon fratello dichiarere prontamente, e palesare, quale è lo stato puro del commun Patrimonio, e fare a' detti suoi Nipoti la giuste asseguazione per scensare quei litigj, che altrimente ne potrebbero insorgere, e caso, che egli ricusasse di farlo, deputare, ed eleggere persona perita, che brevi manu, & de facto riconosca lo stato loro colla visita de' Libri; ed Inventario degl'effetti* =

Continat his depositio Roberti Sonoli Testis inducti ab ipsismet Fratribus de Desiis, qui pro-
19 indè contrà illos plenè probat, *Rot. in Perusina Reintegrationis 21. Martii 1718. §. Augente etiam coram de Herrera, & in Auximana Jurispatronatus 25. Junii ejusdem anni §. Verumtamen coram Rovault. de Gamachet*, hic enim in responsione ad 6. 9. 10. 16. 21. clarissimè deponit, se ab Antonio missum fuisse Liburnum ad effectum suadendi Joanni graviter ægrotanti, ut medietatem universi Patrimonii sui relinqueret Donatariis Antonii, ad quos de Jure spectabat ratione societatis universalis inter ipsum Joannem, & Antonium vigentis.

Ex quibus sicuti perspicuè resultat, voluntatem Antonii imbuti tenaci opinione universalis societatis Bonorum inter ipsum, & Joannem fratrem vigentis, semper firmam, constantemque fuisse in proposito assequendi ex hoc titulo medietatem Bonorum illius, idem quoque voluisse, ac in animo habuisse censentur nepotes, & Donatarii ejusdem Antonii, quando post mortem Joannis compromiserunt in personam D. Joannis Antonii Huigeus, cum inter Laudum promulgatum à d. D. Huigens, & supplicem Libellum, ut suprà, ab Antonio porrectum intercesserit solum spatium viginti dierum, in
cujus brevissimi temporis decursu verisimile 20
non est, quod nova causa oriri potuerit, sed
præsumitur continuatio ejusdem tituli in actibus 21
adeo seriis, & proportionatis ab Antonio ipsorum Authore paulù antè allegati, cum de nova causa, ob quam ille mutari potuerit, non doceatur, *Rot. in Romana Jocalium super adamantibus majoribus 21. Martii 1718. §. Neque existimarunt coram Ansalda*, & in fortioribus termi-
nis, quod, non docto de mutatione, idem titu- 22
lus durare censeatur, etiam post lapsum longissimi temporis, tenent *Abb. in Cap. prætereà il secondo de Transaction. num 3., Mascard. de probat. conclus. 551. per tot., Cyriac. contr. 204. n. 41., Rot. decis. 590. num. 3., & seq. part. 4. rec. tom. 3., in Romana annuæ præstationis, & Census super statu activo 19. Junii 1711. §. Tertium gravamen coram Card. Priolo, in Romana Fideicommissi de Curtis 19. Junii 1716. §. Suppositá autem mutatio tituli, & §. Frigescente, & seq. coram Illmo Falconerio Almæ Urbis Gubernatore*, cujus propterea vigore dd. Fratres de Desiis compromisisse, & Laudum à Compromissario emanasse cense-
tur, ità suadente actuum vicinitate, quæ effi- 23
cit, ut unus in gratiam alterius factus dicatur, *Gratian. discept. 624. num. 10. cum plurib. seqq., Guttierez. practic. quæst. lib. 5. quæst. 47. num. 5., Giurb. decis. 115. nu. 20., & 21., Rot. penes Giovagnon. resp. 23. num. 19., & seqq. lib. 2., in rec. dec. 385. num. 2. part. 15.*, quod eò certiùs procedit in casu nostro, quia, præter causam assertæ
societatis universalis, & divisionis illius vigore 24
faciendæ, alia non apparet, ex qua Compromissum fieri, & Laudum, atque transactio perfici potuerit, *Ansald. de commerc., & mercat. disc. 49. num. 13.*

Et reverà menti Antonii conformem semper fuisse opinionem etiam DD. fratrum de Desiis, videlicet consequendi medietatem Patrimonii Joannis ex causa Societatis prædictæ, elariùs demonstratur ex iis, quæ Laudum subsequuta fuerunt, eo autem promulgato, & à Partibus subscripto die 21. Martii 1697., illinc à 20. diebus, nempè die 10. Aprilis ejusdem anni Antonius, & ejus nepotes Donatarii Prati commorantes Procuratorem constituerunt Andream fratrem, & respectivè nepotem degentem Liburni ad eorum nomine *transigendum, componendum, concordandum, & conveniendum cum D. Theresia, & Julia filiabus, & heredibus D. Jo. Desii &c. super omnibus, & quibuscumque litibus, causis, differentiis, & prætensionibus ortis, & quæ in futurum oriri possent causá, & occasione dividen-*

dendi cum dictis DD. Heredibus Bona relicta à dicto D. Joannè Desii earum Patre spectantia prò medietate dicto D. Capitaneo, & supradictis DD. Constituentibus Donatariis ejusdem ob universalem communionem inter præfatum D. Joannem, & D. Capitan. Antonium ejus fratrem sequutam &c. Item ad cedendum, & mundandum, & quocumque titulo transferendum dictis DD. Heredibus omnia, & singula jura, & actiones dictis DD. Constituentibus competentes, & competituras ex causa dictæ universalis communionis contra Bona relicta à prædicto D. Joanne Desii &c. = Hoc autem mandatum procuræ, quod factum censetur in
25 sequelam, & executionem Laudi paucis ante diebus editi, tametsi dicti Laudi nulla mentio habeatur in ipso mandato, ad tradita per *Urceol. de transact. quæst. 27. num. 6., & 7., Rot. coram Royas decis. 300. num. 5.*, ex regula, quod actus
26 subsequens gestus præsumitur in executionem præcedentis, *Rota coram Merlin. decis. 854. n. 9., & coram Dunoz. jun. decis. 706. pariter num. 9.*, hoc, inquam, mandatum nemo non videt, quantum valeat ad suadendum, Fratres prædictos non alio titulo unquam consequi intellexisse portionem Bonorum Joannis, quàm vigore assertæ universalis communionis, dum, præter illam, nulla alia causa exprimitur in dicto mandato, in quo ceteroquin dicti fratres verisimi-
27 liter non omisissent deducere alia jura, si quæ contrà hereditatem Joannis habuissent, quoties illius vigore componendæ erant omnes differentiæ super dicta hereditate vigentes, ut appositè considerant *Rota coram Bich. decis. 59. num. 1., decis. 62. num. 2. part. 15., decis. 93. num. 20. part. 18. rec., decis. 18. num. 2., & seq. ad ornat. clar. mem. Card. de Luc. de jurisdict., & in Viterbien. dotis, & cautelæ Angeli 11. Februarii 1718. §. Id ipsum, & seqq., confirmata 13. Maii ejusdem anni §. Necessariæ, & seqq. coram Herrera.*

Rursus in instrumento transactionis, sivè emologationis Laudi, in quo regulariter enun-
28 ciari solent jura, & prætensiones, quæ Partes ad compromittendum, & transigendum impulerunt, exprimitur solum prætensio dd. fratrum de Desiis fundata in asserta communione universali omnium Bonorum ibi = *Essendo, che li Signori fratelli Desii pretendessero spettare a loro la metà di tutti gl' effetti, e di tutto il Patrimonio da detto Signor Giovanni lasciato, come acquistati, e mantenuti nella società di tutti i Beni contratta fra detti Fratelli già da molti anni addietro, e fino al presente continuata &c.* =, ex quo sicuti manifestè apparet, dd. Fratres alia jura non deduxisse, præter sæpedictam Societatem universalem, ità dicendum est, in illa dumta-
29 xat eorum intentionem fundasse, ut demonstrant verba instrumenti, ex quibus Partium voluntas rectè desumitur, per *Text. in l. semper in stipulationibus ff. de regul. Jur., Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 15. num. 5., & 6., Rot. coram Bich. decis. 5. num. 26., & decis. 332. num. 11.*, & magis in specie *D. Auditor de Comitibus decis. Senen. 23. num. 25., Rota apud Balducc. decis., & rer. judicat. tit. 2. de prælation., decis. 3. nu. 21., & tit. 4. de dot., decis. 18. num. 5., 8., & seqq., post Constantin. ad Statut. Urb. decis. 148. nu. 4., & seqq., apud Palm. decis. 174. num. 2., & 3., in Firmana dotis, & fructuum 3. Julii 1711. §. Nec subsistit coram Rmo dell' Olmo Episcopo Conchen., & 25. Junii 1703. §. Solidissimum coram Molines, & 3. Januarii 1705. §. Et tertia, §. Minùsque, & §. Neque coram bon. mem. Omanna.*

Sed cur his utor argumentis in re non dubia? quippe intentionem hanc DD. fratrum de Desiis, dividendi nimirum Bona Joannis sub unico, & præciso obtentu dictæ communionis universalis fatetur etiam contrarium motivum *in §. Eàdem quippe facilitate*, solùmque negat, eamdem intentionem habuisse tum DD. sorores de Desiis heredes Joannis, tum D. Jo. Antonium Arbitrum; verùm, quod attinet ad Sorores prædictas, facilè demonstrari posse videtur earum mens, & intentio nullo pacto difformis ab illa fratrum de Desiis, quoties enim ipsæ haud ignaræ prætensionis dd. Fratrum, quin etiam præsentes instrumento transactionis nunquam contradixerunt hujusmodi titulo societatis universalis exadverso constanter, & enixè allegato, tametsi eis maximum præjudicium afferret,
profectò illam admisisse, & approbasse censen- 30
tur, optimè *Rot. in Romana jocalium 26. Martii 1708. §. Exordiendo, & seqq. coram Card. de Polignac., & in ead. super adamantibus majoribus 27. Aprilis 1711. §. Hisque geminis* ibi = *Tum, & fortiùs, quia cum dictæ reservationi dominii fuerit præsens, & non contradixerit Principissa Olimpia senior, ad quam prætenditur Adamantes spectasse, oritur exindè confessio, & approbatio ejusdem Principissæ Olimpiæ &c.* = *coram bon. mem. Moli-*
nes, neque enim tacilè credi potest, eas adeo fa- 31
tuas, & socordes fuisse, ut, cum ageretur de titulo ipsis auferente medietatem Patrimonii paterni, illum tacitè approbare voluissent nihil contra opponendo, nisi eum prò vero, & subsistenti habuissent, ut egregiè ad rem prosequitur *Rota* in mox citatis *Decisionibus*, & dictum fuit in *eadem Romana jocalium 13. Maii 1709. §. Augetur coram Emo D. Card. de Polignac., & in alia super margaritis 27. Aprilis 1711. §. Hancque veritatem, & §. Et sinè ulla, & seqq. coram Molines*, & conferunt firmata in *Romana Primogenituræ de Salviatis super jocalibus, & tabulis pictis 22 Martii 1706. §. 32. coram Molines, in Romana dotis 13. Decembris ejusdem anni §. Iterum namque coram bon. mem. Omanna, in Romana Primogenituræ de Cæsariniis 30. Januarii 1708. §. Imo etiam coram Lancetta, & in Romana abbreviatoriæ 30. Januarii 1719. §. Donatio coram Foscaro.*

Nullo autem colore contrarium motivum dictas Sorores universalis societatis titulum negasse, ac impugnasse arguit ex eo, quod post recensitam in instrumento transactionis prætensionem fratrum de Desiis, adjecta leguntur verba illa = *Al che esse condescendendo &c.* =, cùm enim pretensio dictorum Fratrum duplicem contineret instantiam, alteram scilicet prò consequenda medietate Patrimonii Joannis vigore universalis communionis, alteram verò prò exhi-

exhibitione ealeuli, & ſtatus hereditarii ejuſdem Joannis pro diviſione rectè facienda ibi = *pretendeſſero ſpettare a loro la metà di tutti gl' effetti, e di tutto il Patrimonio del Signor Giovanni laſciata come acquiſtati, e mantenuti nella ſocietà di tutti i Beni contratta tra detti Fratelli già da molti anni addietro, e fino al preſenta continuata, e che perciò fattane penetrare alle prenominate Signore Eredi la cognizione richiedeſſero li medeſimi a volerli dare il calcolo, a ſtato liquido di tutto il negozio, & azienda di detto Signor Giovanni loro Padre, e Zio reſpettivamente de' medeſimi al che eſſa non condeſcendendo &c.* = verba iſta immediatè adjecta petitioni ealeuli, ad il-
32 lam uti proximam referri debent, non ad Societatem univerſalem, quæ ſuperius in remotiori periodo enunciata reperitur, ex regula *Textus in leg. ſi idem 11. ff. de juriſdict. omn. judic., Actolin. reſol. 82. num. 39., Rot. poſt Turr. de Primogen. part. 3. deciſ. 16. num. 47., coram bon. mem. Emerix jun. deciſ. 535. num. 10., in Romana ſeu Interamnen. fideicommiſſi 14. Maii 1714. §. Abſque eo quod coram Anſaldo Decano, & 2. Martii 1716. §. Sic itaque coram R.P.D. Cerro*; maximè, quia relativum non in plurali numero, ſed in ſingulari poſitum fuit, ibi = *al che eſſe non condeſcendendo &c.* = qui ſanè numerus ſingularis ſuàpte
33 naturâ unam tantummodò rem connotans, & plura non comprehendens, eò magis efficit, quod relatio ad proxima dumtaxat, & immediata facienda ſit, per ea, quæ tradit *Rota deciſ. 276. num. 3. part. 2. rec.*

Certiùs verò intelligentia hæc recipienda videtur in caſu noſtro, quia alioquin ſequeretur manifeſta contradictio, nam, ut conſtat ex ipſomet iſtrumento tranſactionis, ſivè emologationis Laudi, DD. Sorores de Deſiis heredes Joannis, auditâ prætenſione Fratrum de Deſiis innixà Societati univerſali, illis obtulerunt 25000. petiarum pro omni, & toto eo, quod prætendere potuiſſent, & ad eos ſpectaſſet in hereditate Joannis = *ne' modi, e nomi di ſopra* ibi = *al che eſſe non condeſcendendo, offeriſſero per mezzo di perſone terze a' predetti Signori Gioſeppe Maria, Andrea, e Filippo Deſii di darli la ſomma di pezze venticinque mila da otto reali in contanti per tutto quello, che eſſi poteſſero pretendere, e ſe li ſpettaſſe nel Patrimonio ſudetto, e ne' modi, e nomi, che ſopra &c.* = hujuſmodi autem oblationi, quæ omninò facta dici debet relativè, & correſpectivè ad titulum communionis univerſalis unicè à Fratribus de Deſiis allegatæ, tùm vigore illa-
34 rum dictionum = *ne' mod., e nomi, che ſopra* = quibus præcedens titulus communionis univerſalis, repetitus cenſetur, *clar. mem. Card. de Luca de fideicom. diſc. 28. num. 12., Rot. deciſ 95. num. 25. part. 11., in Mediolanen. Cappellaniæ 23. Martii 1703. §. Fortiùs quia, & in Interamnen. fideicommiſſi 11. Decembris 1705. §. Nec diſcordat, & 5. Julii 1706. §. Certiùs verò coram Molines*, tum
35 quia non apparet alia cauſa, ad quam commodè, & congruè referri valeat, *Surd. conſ. 119. num. 14., & ſeqq., aliiqua apud Rub. de validit. legal. cap. 27. num. 2., & ſeqq., ac ferè per tot., D. Auditor de Comitibus deciſ. Senen. 17. nu. 14., Rot. coram Gregor. deciſ. 468. num. 5., coram Dunoz. jun. deciſ. 846. num. 17., coram Royas deciſ. 250. num. 6., & 7., & coram Cerro deciſ. 36. num. 2.*, huic inquam oblationi prò recta agendi ratione neceſſariò ſupponenti admiſſiooem tituli; eujus reſpectu facta fuit, & illius negationem excludenti, ut benè in ſimilibus terminis 36
arguit *Rota in Romana cambiorum 28. Aprilis 1704. §. Etenim, & ſeqq. coram bon. mem. Muto, & meliùs ad rem in Firmana Primogenituræ 20. Januarii 1717. §. 12. coram Herrera*, apertè repugnarent verba illa negativa = *al che non condeſcendendo* = quatenus ad ſocietatem uoiverſalem referenda eſſent; ut igitur contradictio evi- 37
tetur omni poſſibili interpretatione ſemper fugienda, *leg. non ad ea 88. ff. de condit., & demonſtrat., Rot. in rec. deciſ. 277. n. 20., & 21. part. 15., & coram Anſaldo Decano deciſ. 80. num. 29., in Romana Canonum de Salviatis 14. Fabruarii 1707. §. Etenim, & 9. Decembris ejuſdem anni §. Evadere coram Molines, in Bononien. fideicommiſſi de Urſis 26. Martii 1708. §. penult. coram eodem, & in Spoletana Cenſus 20. Januarii 1712. §. Attentá coram Rmo Aldrovando*, dicendum eſt, verba illa haudquaquam reſpicere ſocietatem univerſalem, tametſi juxtà ſenſum eootrarii motivi, utpotè in fine poſita ad omnia præcedentia referri poſſent, nam, quoties agitur de inducenda correctione, & mutatione voluntatis in uoo eodemque actu numquam præſumenda, locum 38
ſibi vindicat contraria Juris ratio, juxtà quam relatio facienda non eſt ad incompatibilia, ſed 39
ad ea tantùm, ad quæ commodè, & congruè fieri poteſt, ut declarant ipſæmet auctoritates io contrarium allegatæ, & benè ad rem firmavit *Rota in Romana, ſeu Reatina Fideicommiſſi 23. Januarii, & 2. Decembris 1697. per tot., & præſertim §. Quæ quidem regulæ coram Emo D. Card. de la Tremoille, in Romana, ſeù Cæſenaten. Fideicommiſſi ſuper reſervatis 24. Aprilis 1705. §. Superaddendo coram Anſald. Decan., in Romana Canonum de Salviatis 9. Decembris 1707. §. Quia dere coram Molines, in Bononien. Fideicommiſſi Herculis de Elephantutiis 27. Februarii 1708. §. Tum, & fortius coram Rmo Aldrovando, & in Veliterna cautelæ Angeli 1. Julii 1716. §. Non ſubſiſtente, & 3. Junii 1718. §. Nihil obſiſtente coram Rmo Anſaldo Decano.*

Quâ ratione ſubmovetur etiam illa alia cootraria reſponſio, quod videlicet enuoeiativa ſocietatis univerſalis ità connexa reperiatur cum petitione calculi, ut admittendo, verba prædicta ad hanc relationem habere, illam quoque veluti connexam reſpicere fateri oporteat; ſiquidem, admiſsà etiam tali connexione inter petitionem calculi, & enunciativam ſocietatis univerſalis, quæ ceteroquin exeludi videtur ex eo, quod unaquæque reperitur in ſeparata, & diſtincta periodo, & oratione à ſuo verbo prin- 40
cipali recta, *Altograd. conſ. 54. num. 124. lib. 1., & conſ. 105. num. 32. lib. 2., Palm. nep. alleg. 369. num. 16., Mart. Medic. deciſ. 57. num. 37., & ſeq., Rota in Bononien. fideicommiſſi Herculis de Ele-*

Elephantutiis 27. Februarii 1708. §. Utraque autem, & seqq. coram R.mo Aldrovando; non attentâ copula = & =, hæc enim orationes ex se per-
41 fectas, atque diversas nequaquam conjungit, leg. eu tamen adjectio, ibique Bartol. ff. de legat. 1., Altograd. cons. 66. num. 53., & seqq. lib. 2., Rot. decis. 337. num. 18., & seqq. part. 17., in dict. Bononien. Fideicommissi Herculis de Elephantutiis §. Quod procedit, & in alia super Fideicommissa Annibalis 25. Junii 1708. §. Attamen ex abundanti coram Ansaldo, ubi concordantes, adhuc tamen exindè non benè induceretur relatio dictorum verborum = al che esse non condescendendo = ad negandam causam societatis universalis superiùs expressam, quippè hujusmodi negationi semper obstaret immediatè subsequens illius admissio, & approbatio facta vigore memoratæ oblationis, sed ad summum ex tali connexione inferri posset relatio, & respectivè negatio quoad quantitatem petitam à Fratribus de De-
42 siis ex causa dictæ societatis universalis, cui quidem petitioni, medietatis nempè Patrimonii Joannis magis propriè conveniunt verba illa = al che esse non condescendendo, quàm causæ ipsius petitionis, nempè communioni universali, quæ si absolutè negata fuisset, id utique in In-
43 strumento clarè, & explicitè legeretur, minimèque adhibitus fuisset prædictus loquendi mo-
44 dus incongruus, & impertinens; Quamobrem tum inspecto naturali sensu, & proprietate verborum, tùm attentâ contradictione, quæ pernecesse oriretur ex relatione intellecta juxtà sensum contrarii motivi, dicendum est, mentem DD. Sororum ad summum fuisse non consen-
45 tiendi petitioni respicienti medietatem Patrimonii Joannis, eò quod in divisione facienda vigore dictæ communionis universalis, ratio haberi debebat etiam de Bonis Antonii, quæ repetiebantur penes DD. Fratres de Desiis, numquam verò impugnare voluisse causam dictæ petitionis, nimirum societatem universalem, dum illam expressè admiserunt offerendo ejus contemplatione eximiam pecuniarum quantitatem, quod alioquin bono, sanoque consilio factum videri non posset.

Verùm enim verò id, quod manifestè evincit, utramque Partem in hoc supposito universalis communionis convenisse, est electio Arbitri, sivè Judicis Compromissarii de communi consensu facta, D. videlicet Jo: Antonii Huigens
46 Mercatoris Liburnensis; si enim hæc universalis communio prò certa inter Partes habita non fuisset, sed dubium extitisset, an ea adesset nec nè; profectò, ad dirimendam ejusmodi contro-
47 versiam pendentem à mero Juris articulo, Partes non elegissent Virum Mercatorem, sed Jurisperitum, qui illum, prout de jure, definire posset, dum ergo non Jurisperitum, sed Mercatorem elegerunt, indè clariùs, quàm nos verbis, aut argumentis explicare possimus, perspicuum fit, nullam super asserta societate uni-
48 versali controversiam fuisse, sed, eâ admissâ, Partes solùm contendisse super divisione, & assignatione portionis cuilibet obtingentis, & hoc dumtaxat remisisse arbitrio D. Huigens, qui tamquam Mercator, gerendæ huic rei à calculo, & liquidatione pendenti aptissimus erat, Rota decis. 73. num. 36., & seqq. part. 12. recent., ex qualitate enim personæ Arbitri, & subjectæ ma- 49
teriæ arguitur, qualis fuerit mens Eligentium, & quæ potestas illi tributa sit, an scilicet juridicè 50
rem definiendi, vel simpliciter calculandi, ad tradita per Pigant. ad Statut. Ferrarien. lib. 2. rubr. 22. num. 9. tom. 1., De Comitibus decis. Senen. 2. num. 7. 8., & 9., & in Romana Jocalium super adamantibus majoribus 30. Januarii 1719. §. Omnis denique coram Ansaldo.

At verò, si Partium voluntas concors fuisse videtur in supposito universalis communionis, si alia contentio inter eas non fuit, quàm super quantitate unicuique assignanda vigore d. universalis communionis, & hac de causa rem compromiserunt D. Jo: Antonio Huigens Mercatori, ex hoc veluti ex necessario antecedente sequitur, quod talis etiam fuerit mens, & intentio
Arbitri, sive Judicis Compromissarii, nimirum 51
dividendi, & assignandi bona Partibus titulo ejusdem communionis universalis, ità metiendo voluntatem à potestate, ut faciendum esse monent, per Text. in leg. hujus §. Imperatores ff. ad municip. cap. a nobis de sentent. excomm., Cyriac. contr. 222. num. 38., Rot. coram Celsa decis. 116. num. 12., decis. 291. num. 17. part. 10., decis. 144. num. 15. part. 11., & in Ferrarien. Fideicommissi 4. Aprilis 1718. §. In contrarium coram de Herrera, cum enim Arbiter facultatem con-
sequatur à Partibus, & illius limites supergredi 52
non valeat, ut probat contrarium motivum
§. Deveniendo, alioquin Laudum ex defectu ju- 53
risdictionis nullum est, Altograd. cons. 102. num. 29., & seqq. lib. 2, Pan. Jordan. lucubrat. vol. 3. lib. 13. tit. 7. num. 121. fol. mihi 71., Gratian. decis. 6. per tot., Rot. in Romana Primogenituræ de Salviatis super Jocalibus, & Tabulis pictis 28. Junii 1706. §. 28. coram Molines, ubi, quod Com-
promissum est stricti Juris, & non excedit cau- 54
sas in eo expressas. Profectò, dum Partes compromiserunt cum tali supposito universalis communionis, inde sequitur, quod aut Laudum D.
Huigens nullum, & invalidum dici debet tam- 55
quam latum ex alia causa, & super re in Compromisso non contenta, Tusch. lit. L. conclus. 29. num. 13., & seqq. per tot., Menoch. lib. 3. præsumpt. 151. num. 10., Mart. Vot. Pisan. 46. n. 1., & seqq., aut, si validum dicendum est, prout
ceteroquin de Jure præsumitur, Cyriac. contr. 56
471. num. 6., Constantin. ad Statut. Urb. annot. 20. num. 269., de Comitibus decis. Senen. 2. num. 1., & 2., Rot. decis. 459. num. 8., & 9. part. 18., & decis. 58. num. 1. part. 19., fateri oportet, dictum D. Huigens processisse cum eodem supposito universalis communionis, cum quo Partes compromiserunt.

Et ità sanè rem se habuisse facilè suaderi posse videtur ex modo, quo ad instruendum animum suum prò Laudo ferendo usus fuit idem
D. Huigens; totum enim negotii, & heredita- 57
tis statum perlustravit, calculum nimirum, libros,

bros, & ſcripturas omnes illum reſpicientes
conſiderando, quod planè neceſſarium minimè
fuiſſet, niſi Laudum ab ipſo ferendum, fomen-
tum habuiſſet ab aliqua cauſa univerſali quotam
hereditatis complectente, nam alioquin ſtatum
univerſum citrà neceſſitatem non recognoviſſet,
ſed illas dumtaxat res diſpunxiſſet, ſuper qui-
bus peculiaris aliqua controverſia inter Partes
fuiſſet; Poſito autem, quod cauſa finalis Laudi
non fuerit particularis, ſed univerſalis, reſpi-
ciens quotam hereditatis, hæc alia eſſe non po-
terat, quàm illa ſocietatis univerſalis à Patri-
58 bus præſuppoſita, quâ demptâ, in tuto conte-
xtu tum Laudi, tum tranſactionis nulla alia
univerſalis cauſa enunciata reperitur; unde ex
hoc procedendi modo rectè comprobatur inten-
tio Arbitri fundata in ſocietate univerſali, cum
59 talis præſumatur voluntas Agentis, qualis eſt
actus ab ipſo geſtus, *argumento legis finalis ff.
de reb. cor., leg. 2. cod. de confirm. tutel., Rot. co-
ram Pen. deciſ. 85. num. 6., coram Ubald. deciſ.
44. num. 2., coram ſan. mem. Alexand. VIII. deciſ.
37. num. 30., coram Carill. deciſ. 229. num. 10., in
rec. deciſ. 364. num. 2., & deciſ. 714. nu. 6. part. 1.,
& deciſ. 94. num. 18. part. 9.*

Quæ quidem Arbitri mens demonſtratur
60 etiam ex ejus ratione agendi, & ex methodo,
& ſubſtantia Laudi ab eodem editi; Iſtud enim
61 verſatur in ſola diviſione, & aſſignatione, quæ
ſupponit antecedentem communionem, *Bald.
in leg. magis §. Communia ff. de reb. cor. Aderiſ.
de bered. act. part. 2. cap. 6. num. 32., Urceol. con-
ſultat. 72. num. 32., Rot. deciſ. 269. num. 2. par.
10.*, magis verò perſpicua redditur ex ſexto ca-
pite ejuſdem Laudi, in quo ſtatutum fuit, quod
dictæ Sorores heredes Joannis cedere deberent
eorum Patruelibus Donatariis Antonii omnia
jura, & actiones, quæ ſibi competere potuiſſent
ſuper mobilibus, ſupellectilibus, argento, &
pecuniis apud eumdem Antonium exiſtentibus;
ceſſio namque hujuſmodi aliò referri non poſſe
videtur, quàm ad ſuppoſitum univerſalis com-
munionis, cujus vigore præfatæ Sorores præ-
tendere poterant medietatem omnium Bono-
rum, quæ penes Antonium reperiebantur, quem-
admodum ipſe Antonius, & nepotes ejus Do-
natarii petebant medietatem Bonorum Joannis,
neque enim alia cauſa allegatur, ex qua dictis
Sororibus jus competere poſſet ſuper Bonis An-
62 tonii; unde, cum ſe ſe offerat illa ſocietatis uni-
verſalis, de qua conſtat, & quæ præ ceteris
maximè convenit, aliæ cauſæ merè poſſibiles,
nec quærendæ, nec ullo numero habendæ ſunt,
*leg. cum ex filio ubi gloſſ. ff. de vulg., & pupill.,
Rot. deciſ. 280. num. 17., & duob. ſeqq., deciſ.
287. num. 26., & deciſ. 291. num. 21. part. 9. rec.
tom. 1., in Romana Pecuniaria, ſeù Locorum
Montium 1. Julii 1701. §. Neque relevante co-
ram Scotto, in Romana Cautelæ Angeli 16. De-
cembris 1707. §. Sinè difficultate coram bon. mem.
Caffarello, in Romana Fabricæ 1. Julii 1716.
§. Minimè officiente coram Althann.*

Conſtito jam ex his, ex ſuppoſita univerſali
Bonorum ſocietate tum Partes motas fuiſſe ad
compromittendum, tum etiam Compromiſſa-
rium illam ſpectaſſe in Laudo ferendo, parùm
urgere mihi videntur ea, quæ pro excludendo
hujuſmodi ſuppoſito, ſivè cauſa objiciuntur in
contrario motivo. Quod enim in toto Laudo
numquam mentio fiat de aſſerta communione
univerſali, obeſſe nullo pacto poteſt, quoties,
prout hic, alia cauſa in eo expreſſa non legitur,
quum enim ex tenore ejuſdem Laudi apertè non
liquet, ex qua cauſa illud verè prolatum fue-
rit, recurrendum eſt ad antecedentia, & ſub-
ſequentia, optimè declarantia cauſam finalem 63
actus intermedii, & voluntatem Partium, Ar-
bitrique demonſtrantia, *Cravet. conſ. 19. num. 3.
& 4., & conſ. 33. num. 13., Roland. conſ. 61. nu.
36. vol. 2., Cyriac. contr. 478. num. 39., Barz. de-
ciſ. 25. num. 76., & deciſ. 96. num. 54., Rota in
Hildeſimen. Expenſarum 17. Aprilis 1711. §. Pro-
teſtatio cor. bon. mem. Hounitz., in Romana Ma-
nutentionis 19. Februarii 1717. §. A' priori, & à
poſteriori coram Falconerio, & in Bononien. Fi-
deicommiſſi de Ghiſleriis ſuper re judicata 2. Ma-
ji 1718. §. final. coram Anſoldo*; quæ in hypo-
theſi noſtra collimant ad demonſtrandam cau-
ſam ſocietatis univerſalis, ut ex ſupradictis, &
clarius etiam ex infra dicendis patebit.

Parvi etiam refert, quod in capite ſecundo
ejuſdem Laudi præfatis Sororibus favore fra-
trum de Deſiis injungatur ceſſio cujuſdam Ta-
bernæ ad uſum Lanienæ, & utilium ad Joannem
eorum Patrem ſpectantium, cum hoc tamen
pacto, quod iidem Fratres reſtituerent dictis
Sororibus capitale collatum à Joanne; Etſi
enim in d. capite ſupponatur, fundum d. Ta-
bernæ poſitum fuiſſe à Joanne, non inde tamen
excluditur, illum fuiſſe communem cum An-
tonio, quia non dicitur, fundum eſſe proprium
Joannis, quod ſocietati univerſali repugnaret, 64
in qua non datur meum, & tuum, ſed ſimpli-
citer poſitum à Joanne; hoc autem rectè verifi-
catur animadvertendo, Joannem expleviſſe ne-
gotium iſtud cum aliis ſociis particularibus, ut
colligitur ex ipſo capite ſecundo, quorum ſanè 65
reſpectu propriè dicitur Joannem poſuiſſe capi-
tale, non verò ad excluſionem communionis
cum Antonio; certum namque eſt, quod, 66
etiam datâ ſocietate unverſali, poteſt unus
duntaxat ex pluribus ſociis negocia explicare,
& peragere, juxta doctrinam *Baldi in leg. ſi Pa-
truus num. 14. Cod. commun. utriuſque Judic.,
Decian. conſ. 85. num. 18. lib. 2., Menoch. conſ. 12.
num. 7. lib. 1., & conſ. 656. num. 8., & 9. lib. 7.,
& præſumpt. 56. num. 21., & plurib. ſeqq. lib. 3.,
Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 10. num. 5., Fælic. de
ſocietat. cap. 10. num. 29., & ſeqq., Michulor. de
fratrib. part. 2. cap. 16. num. 5. 9., & 10., Rot.
deciſ. 27. num. 25. part. 17.*, & conferunt firmata
*in Romana Primogenituræ de Bubalo ſuper reli-
quis Bonis ad cloacam 7. Junii 1717. §. Quo verò
ad Locationes coram Lancetto.*

Quatenus verò in eodem Capite ſecundo di-
citur, hujuſmodi fundum reſtituendum eſſe he-
redibus d. Joannis, hoc admitti videtur in con-
trario motivo §. *Nullatenus* factum fuiſſe prò
com-

commodo divisionis inter socios, sed subditur,
vim esse in illis verbis = *restituischino alli Signori
Eredi il fondo, che cè ha poste il d. Signor Giovan-
ni* = . Verumtamen quoad expressionem positio-
nis fundi jam supra proximè probatum est, illam
non excludere societatem universalem, quo ve-
rò ad verbum = *restituischino* = etsi illud in sua
67 rigorosa, & legali significatione sumptum, im-
portare videatur dominium, & pertinentiam
ad eum, cui restitutio fieri debet, juxta aucto-
ritates in contrarium allegatas, nihilominus
rigida isthæc interpretatio admittenda non est
in casu nostro, sed inhærendum videtur lato, &
68 familiari sensui, secundùm quem rem alteri da-
tam, sive ab eo acceptam nobis restitui dici-
mus, tametsi nostra non sit, & in dominium
nostrum minimè transierit, quem sensum etiam
magis proprium, & naturalem appellant, post
*Text. in leg. 1. §. Eleganter ff. depositi, & gloss.
in leg. qui Uxori verb. qui reddi ff. de aur., & ar-
gent. legat., Alciat. in leg. restituere num. 2. ff.
de verbor. signif., Menoch. cons. 115. num. 51.,
Bardellon. cons. 181. num. 52., Mans. in respons.
impres. apud Card. de Luc. de offic. vacab. pag 226.
num. 4., Rot. coram Ludovis. decis. 271. num. 5.,
in rec. decis. 314. num. 2. part. 14., & decis. 557.
num. 3. part. 19. tom. 2., & in Perusina Reintegra-
tionis 23. Januarii 1713. §. Non refragante co-
ram Ansaldo*. Eòque certiùs in hypothesi, quia
69 non agitur de aliquo Arbitro Jurisperito, qui
verborum vim accuratè perpendisse dici queat,
sed res est de Arbitro Mercatore, cujus sermo
rigidè, & scrupulosè accipi non debet, proin-
deque, spectatâ ejus mente, idem usus fuisse
70 præsumitur d. verbo in sensu magis obvio, &
familiari, potiùs quàm in rigorosa, & legali
significatione, *Farinace. cons. 45. num. 25., Man-
tic. de tacit. lib. 2. tit. 8. num. 3., Surd. de aliment.
tit. 4. quæst. 19. num. 5., Rot. coram Arguell. de-
cis. 65. num. 28., & decis. 93. num. 4., & seqq.,
in Vaden. Canonicatus 19. Junii 1705. §. Tantum
porrò coram Molines, & facit etiam Urceol. de
transact. quæst. 7. num. 6., Rot. coram Merlin. de-
cis. 761 num. 16.*

Sextum denique Caput Laudi, in quo statui-
tur = *Che detti Signori Andrea, e fratelli &c.
non possino mai più pretendere cosa alcuna sotto
qualsidoglia titolo, e colere dalli detti Signori
Eredi del Signor Gio: Desii, nè dal Signor Capi-
tano Antonio, nè dai loro respettivamente effetti,
e beni, siansi communi, proprj, e particolari* = ; in-
telligenda sunt relativè ad illa Bona, quæ non
verè propria, & particularia sociorum, sed
proprio, & particulari nomine ab ipsis quæsita
71 essent, ut fieri posse compatibiliter, & absque
repugnantia cum societate universali, docent
*Fælic. de societat. cap. 30. num. 63. vers. & quam-
vis, Surd. decis. 213. num. 4.*, & alii adducti per
*Rotam in Sorana Divisionis super redditione ra-
tionis 1. Martii 1717. §. Nec ad destruendam co-
ram Crispo, & 18. Martii 1718. §. Sicuti nec
etiam coram Herrera*; sivè etiam referri valent
ad Bona possessa à dictis heredibus in communi,
vel in particulari inter ipsas, non verò inter
Joannem, & Antonium; quoties enim, ut hic, 72
aliunde constat, & quidem plenè, ac conclu-
denter, tum scilicet ex intentione Partium, &
Arbitri, tum ex actibus antecedentibus, & sub-
sequentibus, causam finalem Laudi verè fuisse
assertam societatem universalem, omnis inter-
pretatio capienda est, ut verba intelligantur
compatibiliter cum illa, etiamsi improprianda
essent, *Bald. cons. 543. in princ. lib. 1., Cravet.
cons. 3. num. 3., Casanat. cons. 43. num. 74., Ca-
still. contr. Jur. lib. 5. cap. 86. num. 2. in fin. usque
ad num. 12., Rosa post Zacch. de societat. offic. de-
cis. 54. num. 8.*, cum minùs sit impropriare ver-
ba, ut conveniant cum mente Arbitri, & Com-
promittentium, quàm ab ista recedere, ut ver-
borum proprietas servetur, *Corn. cons. 326. n. 4.
lib. 1., Rot. in rec. decis. 684. num. ... part. 3.*

Potiori verò Jure interpretatio prædicta se-
quenda videtur in casu nostro, quia ad salvan-
dam causam societatis universalis opus non est
ullâ verborum impropriatione, sed ea etiam in
suo naturali sensu accepta, rectè intelligi pos-
sunt, & debent citrà exclusionem communionis
universalis, cum verba illa = *siansi communi,* 73
proprj, e particolari = non affirmativè, sed du-
bitativè prolata ostendere ad summum possint,
quod Arbiter, licèt in Laudo ferendo supposue-
rit societatem universalem, voluerit tamen de ta-
li supposito cognitionem assumere decidendo, an
illa adesset, alioquin enim, si ita intelligeren- 74
tur, ut adeo excluderent communionem univer-
salem, ut causam dare nequiverit Laudo, &
transactioni, Laudum injustum redderetur, 75
dum non apparet alia causa, ob quam tot Bona,
& pecuniæ fratribus de Desiis assignari debe- 76
rent, & transactio esset inæqualis, & Leonina,
ex quo Sorores de Desiis, quæ adeo conspicuam
Bonorum, & pecuniarum quantitatem dimise-
runt, secluso titulo societatis, nullam compensa-
tionem recepissent, quod non est præsumendum, 77
*leg. si diversa, & leg. ubi pactum, & leg. transa-
ctio cod. de transactione, Altograd. contr. 82. nu.
19., & 20., Rot. decis. 934. num. 5. part. 2. rec.,
in Romana Transactionis 20. Martii 1709. §. Qua-
cumque coram Lancetta, in Spoletana Census 20.
Januarii 1712. §. Attentâ præsertim coram R̃mo
Aldrovando, & in Romana Donationis, & Usuf-
fructus de Gavottis super reintegratione 20. Apri-
lis 1714. §. Ponderantibus coram Scotto, in Bo-
nonien. Trebellianicæ 11. Januarii 1717. §. Spon-
te coram R̃mo Ansaldo, & in Romana Tenutæ
Campi Merli 27. Februarii 1719. §. Nec is coram
Herrera*, ideoque, ut ab utroque actu excluda-
tur inæqualitas, & injustitia per quamcumque
benignam interpretationem evitanda *Rota co-* 78
*ram Coccin. decis. 2142. num. 6., & seqq., coram
Bich. decis. 345. num. 16., & seqq., decis. 534. nu.
13., decis. 574. num. 21., & decis. 583. num. 9., in
Arianen. Archipresbyteratus 14. Martii 1710.
§. Potissimùm coram Ẽmo D. Card. Scotto, in Bo-
nonien. Fideicommissi de Ghisleriis super re judica-
ta 2. Maii 1718. §. penult. coram Ansaldo*, di-
cendum omninò est, illa facta fuisse ex causa
societatis universalis, etiam in eo duriori casu, 79

quo verba in sensum minùs proprium trabenda, & extorquenda essent, *de Comitib. decis. Senen. 40. n.11.*, *Rot. coram Merlin. decis. 611. num. 9.*

Progreditur cootrarium motivum ad examen transactionis, sivè emologationis Laudi, & ex illius tenore educere conteodit, aut omnimodam exclusionem universalis communionis, aut illam saltem non fuisse præcipuam, & finalem causam Laudi, & transactionis; verùm frustra ejus conatus impensos credimus, nam ex ista clariùs, & apertiùs, quàm ex omnibus supradictis evincitur, causam finalem Laudi, & transactionis reverà fuisse societatem universalem
80 inter Joannem, & Antonium suppositam; quandoquidem in proemio ejusdem transactionis, ex quo, & causa finalis transigendi cognoscitur, & subsequens transactionis dispositiva declaratur, *leg. cum bi in princ.*, *& ibi Bartol.*, *& Jason. ff. de transact.*, *Gratian. discept. 96. num. 92. Carena resol. 104. num. 9.*, *Rot. coram Ottbobon. decis. 25. num. 9.*, *& seq.*, *& dec. 229. num. 15.*, *coram Merlino decis. 163. num. 4.*, *coram Vbald. decis. 507. num. 4.*, *coram Burat. decis. 658 num. 6. apud Rodulphin alleg. 115. num. 51.*, *& seqq.*, *in rec. decis. 146. num. 5.*, *& 6. part. 8.*, *decis. 107. num. 6. part. 15.*, *decis. 53. num. 20.*, *& & decis. 161. num. 4.*, *& 9. part. 19.*, *in Romana, seu Reatina Fideicommissi de Vicentinis 4. Martii 1701. §. Adbuc cum bujasmodi coram Eño Scotta*, *& in Bononien. Fideicommissi Herculis de Elephantutiis 27. Februarii 1708. §. Quin bæsitari coram Rño Aldrovanda*, literaliter expressa legitur supradicta causa universalis communionis ibi = *Essendoche li Signori Fratelli Desii pretendessero spettare a loro la metà di tutti gl'effetti, e di tutto il Patrimonio da d. Signor Giovanni lasciato, come acquistati, e mantenuti nella società di tutti i Beni contratta frà detti Fratelli già da molti anni addietra, e fino al presente continuante &c.* = absque eoquod in eodem proemio mentio habeatur de ulla alia causa, propptereàque, si à petitione, sive prætensione expresè inter
81 Partes deducta, non autem ab eo, de quo illæ loquutæ non fuerunt, causa transactionis desumenda sit, necessariò asseri debet, illam peractam fuisse titulo, & causa d. universalis communionis, quæ solùm in ejus proemio enunciata reperitur, ad notata per *Rot. decis. 148. nu. 3.*, *17.*, *21.*, *& 22. post Constantin. ad Statut. Vrb.*, *decis. 104. num. 7 apud Palm.*, *decis. 3. nu. 22. penes Balduc. dec.*, *& rer. judicat. tit. 2. de prælation.*, *& in Romana Dotis 10. Maii 1686. §. Secundo si Congregatio coram Hervault.*, *& in Romana Cambiorum 28. Aprilis 1704. §. Minùs obstat coram Muto*, ubi, quod, si specificata fuit certa causa, ab illa moti censentur Contrahentes, & non ab alia minimè expressa, ad quam eorum intentio trahenda non est.

Præsertim, quando, prout in nostra hypothesi, causæ in proemio transactionis expressæ
82 optimè consonant reliquæ ejusdem transactionis partes, ex quibus sanè non unum, sed plura argumenta elici possent ad comprobandum,
83 causam finalem transactionis fuisse communionem universalem, toto namque illius tenore spectato, omnia in eamdem causam collimare videntur, missisque aliis, inter ea maximâ notâ digna videtur tum forma, & tenor cessionis, sive quietantiæ, quâ Partes se se iovicem liberarunt, videlicet prò omni, & toto eo, quod unaquæque ex eis prætendere posset super Boois dimissis, tum etiam reciproca cessio jurium super eisdem Bonis ipsis competentium, tum denique cassatio, & annullatio donationis Antonii respectu Sororum de Desiis, & eujuscumque societatis sivè tacite, sivè expresè inter ipsas Partes, vel earum authores contracta, cum ea specifica declaratione, quod negocia usque tunc gesta, & in futurum gerenda nomine Joannis Desii, prout etiam credita, jura, & actiones ab eisdem negotiis provenientia, & proventura pertioeant ad dictas Sorores, excepto solùm negotio Macelli cesso Fratribus de Desiis &c., his addendo obligationem, & promissionem evictionis hinc inde susceptam pro Bonis dimissis, cessis, & relaxatis cum susceptione, sivè accollatione debitorum Antonii, quæ scilicet ille proprio, & particulari nomine contraxisset, factâ â Fratribus de Desiis ejus Donatariis, prout vice versâ Sorores de Desiis in se accollarunt debita, quæ vel propria, & particularia Joannis, vel communia essent cum Antonio, quæ sanè omnia nedum societati universali, & divisioni, ac respectivè assignationi ejus vigore faciendæ optimè congruunt, verùm etiam illam pernecesè inducunt, atque supponunt, ad *Text. in leg. si liqueat cod. de inoffic. dotib.*, *Natt. cons. 552. num. 2.*, *Cyriac. contr. 37. num. 23.*, *& 29.*, *Rot. coram Cerro decis. 31. num. 25.*, *& in Romana Fideicommissi de Curtis 19. Junii 1716. §. Minùs relevat coram Falconerio*, alioquin enim essent inepta, & frustratoria, cum aliqua de Jure jam subintelligerentur, ideoque superflua fuisset illorum expressio, nisi ad causam societatis universalis referenda essent, alia verò vel eamdem causam apertè indicant, atque demonstrant, vel cum non appareat, quo alio titulo facta videri possint, referenda sunt ad causam, quæ literaliter expressa legitur, & super qua, inspecto statu rei,
& juribus deductis, uoicè controversia moveri 84
poterat, ad hæc enim regulariter transactio restringitur, quæ, utpotè stricti Juris, non patitur, iu ea comprehendi id, quod non fuit in controversiam deductum, *leg. 1. ff de transact.*, *leg. si de certa cod. eodem*, *Alexand. cons. 11. num. 7. lib. 2.*, *Vrceol. de transact. quæst. 101. num. 5.*, *Rot. coram Bevincasa decis. 178. num. 5.*, *in rec. dec. 34. num. 6. part. 7.*, *in Tolentina Aperitionis Furni 20. Martii 1813. §. Præmisso coram Rño Aldrovando*, *& in Ferrarien. Fideicommissi 12. Aprilis 1717. §. Rationum coram Herrera.*

Nec turbat, quod causa d. communionis universalis io proemio expressa, non fuerit absolutè deducta, sed per modum prætensionis, quia, omisso, quod verbum illud *pretendessero* respicere oon videtur societatem universalem, sed dumtaxat medietatem Bonorum Joannis illius vigore petitam à Fratribus de Desiis, ut patet ex tenore ver-

verborum in proximo præcedenti §. relatorum.
85 respondetur, quod, etiamsi ipsa societas universalis per modum prætensionis exposita legatur, nihilominus eadem esse potuit præcipua, atque finalis causa Laudi, & transactionis, cum expressio illa per modum prætensionis facta, nequaquam tendat ad negandam ipsam societatem universalem, sed accipi debeat pro credito deducto in petitione, & actione, juxta com-
86 munem loquendi usum, de quo testatur *Bonden. collect. legal. 27. num. 29., & seqq. lib. 2.*, vel ita potiùs enunciata censetur de stylo, juxta
87 quem, cum agitur de componendis de bono, & æquo hujusmodi controversiis, plerumque jura Partium per modum prætensionis exprimi solent, ut tali pacto intelligatur, illa non esse clara, & perspicua, sed veluti turbida, & ambigua mereri, ut transactione componantur, per ea, quæ tradunt *Mans. consult. 170. n. 23., de Comitibus decis. Florent. 4. n. 28., Rot. cor. Duran. dec. 71. n. 4., cor. Buratto dec. 325. n. 8., cor. Carill. dec. 167. num. 18., post Zacch. de obligat. Cameral. decis. 18. sub num. 4., in rec. decis. 1. num. 20. part. 8., decis. 459. num. 30. part. 9. tom. 2., decis. 3. num. 13. part. 11., decis. 83. num. 12. part. 12.*, id autem efficere nequit, quo minùs societas universalis fuerit causa finalis Laudi, & transactionis, præsertim quia talem reverà fuisse plenissimè constat, ex supradictis, in quibus terminis etiam si verbum illud = *Pretendessero* = acciperetur in sensu negativo, adhuc nihil officie-
88 ret, quia veritas non immutatur per nostram affirmationem, vel negationem, *leg. cum falsa Cod. de jur., & fact. Ignoran., leg. assumptio ff. ad municipal., Cravet. cons. 516. num. 16., Palm. Jun. cons. 48. num. 80., Menoch. cons. 91. num. 38. de arbitrar. cas. 336. num. 29., de præsumpt. lib. 3. præsum. 123. num. 9. tom. 1., Rot. coram Dunoz. Jun. decis. 677. num. 12. tom. 1.*, ob quam sanè rationem nil etiam officit, quod ex parte sororum admissa non fuerit d. prætensio universalis communionis, quia vel id non subsistit, ut supra latè demonstravimus, vel, tametsi subsisteret, eædem non admittendo d. communionem universalem non idcircò efficere potuerunt, quin illa minimè fuerit causa finalis Laudi, & transactionis, dum de alia non constat, quod sufficit ad transactionem infringendam, tamquam ex falsa causa celebratam, ad hunc
89 enim effectum minimè requiritur, quod utraque pars in falsa causa consentiat, sed exuberat,
90 illam ab una tantùm fuisse expressam, si hæc sit illa, quæ instat prò nullitate ejusdem tran-
91 sactionis, sivè illa, quæ eam sustinere contendit, *Urceol. de Transact. quæst. 96. num. 17., Rot. coram Pen. dec. 93. num. 6., & seqq.*

Ex his verò penitus corruit contrarium assumptum, quod nimirum supposita universalis communio fuerit quidem una ex causis, sivè prætensionibus, propter quas Laudum, atque transactio facta fuit, sed non unica, & finalis, adeout Arbiter æquè principaliter cum illa consideraverit etiam alias causas, & Partium prætensiones, iisque omnibus simul sumptis,

Laudum protulerit, quod tamquam editum per 92
viam concordiæ, & æquitativi arbitramenti, non per viam rigorosi Judicii, ut innuunt verba illa = *aggiustamento di Stralcio* = expressa in exor-
dio, sivè rubrica ejusdem Laudi, cum potiùs 93
ex uno motivo; quàm ex alio emanasse dici nequeat, exindè sequitur, quod, etiam deficiente causâ assertæ societatis universalis, Laudum in suo robore permanere debeat, eo quod subsistant aliæ causæ, quæ illi æque principaliter fomentum dederunt; discursus namque iste repugnat intentioni Partium, & Arbitri, ac ipsimet naturæ rei gestæ; Fratres enim de Desiis, ut supra demonstratum est, aliam non excitarunt prætensionem contra heredes Joannis, quàm super d. societate universali, nec diversam compromittendi causam, & transigendi cum dictis Fratribus habuisse constat heredes præfatas, & propterea nil aliud esse potuit in mente Arbitri, quàm d. societas univer-
salis à Partibus unicè deducta, & quæ dumtaxat 94
congruere videtur ipsimet naturæ rei gestæ, in qua reverà nulla alia causa, ut sæpè dictum est, expressa legitur, nec alia profectò assignatur, quæ Laudo, & transactioni fomentum præbuerit.

Quamobrem frustrà ad sustinendos hujusmodi actus obtenditur, verba illa = *aggiustamento di Stralcio* = importare arbitramentum magis liberum, & latum, indè inferendo, quod, cum nulli causæ fuerit specialiter alligatum, ex deficientia alterutrius minimè corruat. Quoniam, etsi verba illa = *aggiustamento di Stralcio* = magis liberum, & latum arbitramentum importent, hoc tamen intelligitur respectu æstimationis, & assignationis rerum, ut demonstrat, ac de-
notat verbum = *Stralcio* = quod propriè convenire 95
divisioni arbitrariæ supponitur in responsione ad
motivum, at nequaquam efficit, quod arbitra- 96
mentum nulli causæ alligatum dici queat, nam
verbum = *Stralcio* = nil aliud verè significat, quàm 97
finem, sivè transactionem, ut in *Vocabulario Crusca tom. 3. lit. S. verb. = Stralciare =*, & propterea non impedit, quo minùs transactio ex aliqua speciali causa processerit, quæ, ex supradictis, alia esse non potuit, quàm illa societatis universalis.

Neque verò ad comprobandam pluralitatem causarum in medium afferre juvat titulum successionis, sivè ex Testamento, sivè ab intestato aliquando in Instrumento transactionis enunciatum, vel alias possibiles causas tàm cogitatas, quàm incogitatas sæpius in eodem Instrumento præcipuè in partibus executivis generaliter expressas, ex quibus deducitur in contrario motivo, quod, ultra causam societatis universalis, aliæ quoque transactioni locum fecerunt. Etenim, quantum attinet ad causam successionis, hæc nulla erat in Fratribus de Desiis respectu Joannis, cum eidem Joanni ex Testamento successerint ejus filiæ; quo verò ad alias causas generalibus verbis expressas ibi = *per qualsivoglia altro titolo, e causa pensata, ò impensata &c.* =, vel alia his similia, exuberaret responsio illa, quod, cum principalis causa transigendi, ex ha-

98 ctenus firmatis, procul dubio fuerit illa commu-
nionis universalis in proemio ejusdem transa-
ctionis expressa, subsequentia verba aut in parte
dispositiva, aut in parte executiva generaliter
prolata declarationem, & restrictionem reci-
piunt à prædicta causa principali universam di-
spositionem moderante, novissimè *Rota in Ro-
mana Primogenituræ 10. Februarii 1719. §. In
hanc ipsam coram Falconerio*, ex regula illa in
Jure nostro firmissima, & in subjecta materia
communiter recepta, quod transactio restringi
99 debet ad causam expressam, cujus occasione
stipulata fuit, & verba, licèt amplissima, &
100 effrænata, tamquam accessoria, & famulativa
nequaquam attenduntur ad effectum illam ex-
tendendi ad res diversas, & à causa principali
minimè dependentes, juxtà *Text. in leg. si de cer-
ta 31. Cod. de Transact., Urceol. de Transact.
quæst. 81. num. 12., Rot. decis. 428. num. 7., &
seqq. part. 5., decis. 129. num. 8. part. 10., cum aliis*
plenâ manu congestis *in Spoletana Census 20. Ja-
nuarii 1712. §. Quo verò, & §. Duplex demum
coram Rmo Aldrovando*.

Quæ quidem regula fortiùs urget in casu no-
stro, quia verba illa generalia modificata fue-
runt per relationem expressè habitam ad man-
datum Procuræ restrictum ad solam causam so-
cietatis universalis, ut patet ex ejus tenore ali-
101 bi exscripto, undè sequitur, quod vel dicta ver-
ba intelligenda sunt ad formam mandati virtute
relationis supradictæ illa precisè restringentis ad
causam in ipso mandato expressam, *Auth. si quis
in aliquo Cod. de edend., Rot. dec. 62. n. 2. part. 16.,
decis. 103. num. 2., & 3. part. 19. rec., & coram
Emerix Jun. decis. 824. num. 16., & in d. Spole-
tana Census 20. Januarii 1712. §. Et ideo parum
coram Rmo Aldrovando, & in Cassanen. Benefi-
cii super expensis 1. Julii 1716. §. Nec talis exces-
sus, & seq. coram Herrera*, vel tamquam ine-
102 pta, apposita censeri debent potius de stylo, &
consuetudine Notariorum, quàm ex voluntate
Partium, *Redenas. b. cons. 54. num. 17., & seqq.,
Urceol. consult. 82. num. 85., & 86., Torr. variar.
Jur. quæst. tom. 1. tit. 2. quæst. 27. num. 40., &
quæst. 29. num. 56., Rot. post eumdem de Primog.
decis. 24. num. 26., & dec. 25 num. 23., & coram
Priol. dec. 110. num. 20.*, vel denique adjecta di-
103 cenda sunt ad majorem cautelam, quod nihil
alterat, per *Text. in leg. quæ dubitationis ff. de re-
gul. Jur., Rot. coram bon. me. Emerix Jun. dec.
1139. num 10., & dec. 1272. num. 3., & in d. Spo-
letana Census 20. Januarii 1712. §. Duplex de-
mum coram Rmo Aldrovando*.

Verum prætereà respondetur, quod, tametsi
aliæ causæ assignari possent, & reverà cumula-
tæ fuissent prò explenda transactione, cum ta-
men æquè principales non fuerint, sed ceteris
104 omnibus antecellat causa universalis communio-
nis, eà propterea corruente, parùm curatur
de subsistentia aliarum, quæ potius dici debent
effectus transactionis, quàm objectum, & cau-
105 sa finalis ejusdem, ex latè deductis per *Castill.
contr. lib. 5. cap. 172. num. 12., & trib. seqq., clar.
me. Card. de Luc. de fideic. disc. 204. num. 6., Ca-
stald. consult. 116. num. 6., Calderon. resol. 62. à
num. 12., & plurib. seqq., Rodulphin. alleg. 115.
num. 46., & 73., Palm. nep. decis. Lucen. 170.
num. 13., Rot. cor. Dunoz. Jun. decis. 792. n. 17.,
& per tot., & in Perusina Transactionis 8. Junii
1712. §. Quoniam, & seq. coram Ansaldo*; Imò
verò tamquam confictæ, & simulatæ ad colo- 106
randam transactionem, nullo pacto attenduntur
ad illam sustinendam, *Urceol. de Transact. quæst.
96. num. 12., Rot. coram Dunoz. Jun. decis. 792.
nu. 19., in rec. dec. 271. n. 22. part. 6., & dec. 271.
num. 5. part. 15.*

Nec denique transactio sustineri potest ob rem
dubiam, sivè ex causa litis præsentis, sivè futu- 107
ræ, ut expressum fuit in *§. final.* ejusdem tran-
sactionis, & tradit *Palm. decis. Lucens. 470. n. 2.,
& 3.* ubi, quod prò sustinenda transactione 108
sufficit etiam lis minùs juridica; Quoniam id
non est transigere, sed alienum tollere sub ina-
ni, ac commentitio obtentu dubietatis, & fu-
turæ litis, quænam enim dubietas adesse pote- 109
rat circa societatem universalem, si prò illius
exclusione ipsa Partis confessio militabat, proin-
dèque dubius litis eventus timeri non poterat,
& timor denique futuræ litis erat prorsus vanus,
ideòque minimè sufficiebat ad validandam 110
transactionem, ad quem effectum ille metien-
dus non est à qualibet lite movenda, sed ab ea
tantùm lite, & ab eo timore, qui nititur fun-
damentis probabilibus Juris, quippe sola peti-
tio non inducit litem, *Altograd. cons. 104. nu. 40.* 111
lib. 2., Rodulphin. allegat. 113. num. 12., alioquin,
si ex quocumque litis fumo transactio sustinere-
tur, quotidiè illæ extorquerentur sub affectatis,
& calumniosis prætensionibus, ac emendicatis
prætextibus, quod nullo pacto admittendum 112
esse, docuerunt *Valeron. de Transact. tit. 2. quæst.
3. per tot., Andreol. contr. 286. num. 76., Gob.
consult. 23. nu. 41., Urceol. de Transact. quæst. 43.
num. 36., & seqq., Rot. coram Cels. decis. 335.
num. 7., & apud Palm. decis. Lucen. 174. num. 4.*

Probabili igitur, justaque ratione responderi
posse videtur prò nullitate transactionis, etsi
enim in dubio illius favore respondendum sit, 113
ut finis aliquando litibus imponatur, maximè,
quoties cum juramento solemniter celebrata, 114
& per longum tempus observata reperitur; at-
tamen, quoties nullâ justâ causâ fulcita, quini-
mò ex falsa causa apertè facta convincitur, si-
cuti contra Jus, & fas extorta censetur, *Sami- 115
niat. contr. 143. n. 88. tom. 2., Rodulph. allegat. 114.
num. 7., & 59., Rot. decis. 311. num. 22. part. 16.
rec.* ità mirum non est, quod nec Juramentum, 116
nec Judicis Decretum, aliæque solemnitates,
nec subsequuta etiam longi temporis observan-
tia illam validam, firmamque reddere queant,
cum falsitas causæ adimat consensum ab actu, 117
qui extrinsecis hisce adminiculis suppletus dici
nequit, quippè hi omnes actus prodiisse, & 118
emanasse censentur sub erroneo, & falso sup-
posito, & consequenter ipsi etiam tamquam de- 119
stituti consensu, eodem vitio laborent, quo
ipsemet principalis actus transactionis, ut, il- 120
los considerando, tradunt *Gratian. discept. 788.
nu. 2.*

nu.2., & 3., Vrceol. eodem tract. quaest.96. n.17., & seqq., & num. 39., & seqq., Rot. coram Merlin. decis.603. num.1., coram Peu. dec.70. num.4., coram Coccin. decis. 436. sub num. 10., in rec. dec. 504. num. 11. part. 4. tom. 2., & novissimè in Romana Tenutæ Campi Merli 27. Februaris 1719. §. Et hinc coram Herrera, ubi concordantes.

Melevitana redditionis rationis.

Judicium redditionis rationum pro sorore fatua Curatorem à Matre datum, & à Judice confirmatum habente, frater instruere nequit, nisi priùs egerit pro ipsius Curatoris non rectè administrantis remotione. Eo autem remoto alius Curator à Judice dandus est, non verò succedit legitimus: Tutelam, & curam ne volens quidem frater suscipere potest, si ea legitima non sit, is verò Clericus fuerit, præsertim Canonicus, vel si amplum fuerit patrimonium, & magna ex parte negociationi suppositum: Mater, quæ filiæ sub ejus oculis, ac fratris licèt non benè administrantis regimine constituta alium Curatorem non petiit, justâ credulitate excusatur. Actorem, sive administratorem generalem à Tutrice deputatum ista, ejusque heredes actione mandati, tum etiam pupillus, si non actione tutelæ, alterâ saltem negociorum gestorum convenire possunt, isque potiori gaudet hypothecâ: Idem verò Administrator, ejusque heredes etiam post liberationem à Tutrice factam cum juramento, & amplissimis pactis, & clausulis, novas administrationis rationes reddere compelluntur, si illa per Peritos calculatores, editis libris, & Inventario tutelari, verè dispunctæ non fuerint, neque Tutrici redditæ de quibusdam bonis in Inventario non descriptis, aliisve administratis & neglectis, aut absque auctoritate Judicis, & præsentia Proximiorum, quorum non interesset, ex lege municipali in mulierum contractibus requisita; Confessio Tutricis veram rationum dispunctionem non probat.

VOTUM LII.

1 *Judicium pro alio instructum ab eo, qui legitimus Curator, & Defensor non est, non valet.*
2 *Legitimatio personarum in omni judicio necessaria est.*
3 *De jure personarum priùs semper quærendum est.*
4 *Acta non valeat absque personarum legitimatione*, & num. 18.
5 *Agens nomine alterius ante contestationem litis, se legitimum Procuratorem, Tutorem, aut Curatorem debet ostendere.*
6 *Alioquin repelli poterit exceptione* = tua non interest =
7 *In judicio ab eo, cujus nihil interest, quempiam molestari, iniquum est.*
8 *In Judiciis legitimatio personarum facienda est, etiam non opponente parte.*
9 *Contrarium sentiunt Doctores ibidem citati.*
10 *Processum valere etiam non factâ personarum legitimatione, si Pars nihil opposuerit, tradunt plures ibi allegati.*
11 *Judicia valere absque personarum legitimatione, vix accidit.*
12 *Exceptio legitimationis personarum in qualibet parte judicii proponi potest.*
13 *Protestatio qualibet generalis sufficit contra legitimationem personarum.*
14 *Legitimatio personarum opposita dicitur per clausulam* = generalia contra =, *vel æquivalentem.*
15 *Judicium vix dari potest absque aliqua emissa generica protestatione.*
16 *Legitimatio personarum opposita fuisse præsumitur, præsertim in diuturno judicio.*
17 *Exceptionem legitimationis personæ inter plures alias propositam fuisse, verisimile est.*
19 *In judicio quilibet de Populo potest esse pro pupillo, vel furioso.*
20 *Actio popularis est, quâ quis agit pro pupillo, vel furioso.*
21 *Agere quilibet potest pro pia causa.*
22 *Agere quilibet potest etiam sinè mandato, ut Administratores Reipublicæ rationem reddant.*
23 *Rationum redditarum copiam ab Reipublicæ Administratoribus quilibet petere potest, ut adversus eas excipiat.*
24 *Regula, quod quilibet agere possit pro pupillo, vel similibus aliis personis, procedit, si eorum Defensor nullus sit, vel sit impeditus.*
25 *Pupillus, & aliæ similes personæ indefensi esse non debeat.*
26 *Universitas æquiparatur pupillo.*
27 *Reipublicæ expedit plures habere, qui suas causas defendant.*
28 *Ad Universitatis defensionem, si nullus syndicus sit, vel aliquo impedimento detineatur, quilibet admittitur.*
29 *Agere quilibet potest pro pupillo, vel similibus aliis personis, donec Adversarius legitimationem opposuerit.*
30 *Et interim acta judicii sunt valida.*
31 *Agenti nomine pupilli, vel similis alterius personæ opponi potest legitimatio in ulteriori prosecutione judicii.*
32 *Adeò ut, nisi legitimatio fiat, acta non valeant.*
33 *Judicium instructum a fratre pro sorore demente, & suum Curatorem habente, non valet, si opposita fuerit legitimationis exceptio.*
34 *Defensionem sororis fatuæ, non remota priùs Curatore, alter assumere non potest*, & num. 55.
35 *Tutorem, seù Curatorem habenti alter dari nequit.*

36 Fra-

36 *Frater agere potest pro remotione alterius fratris a sororis cura.*

37 *Tutoris suspecti postulatio quasi publica est, & popularis.*

38 *Accusare eos, qui non ex fide tutelam, vel curam gerunt, quilibet potest.*

39 *Tutor, velCurator alteri subrogari nequit, nisi causá cognitá.*

40 *Curator uti suspectus removeri potest ex gravibus caussis.*

41 *Suspectus quis dicitur ex quacumque caussa, quæ Pratori justa visa fuerit.*

42 *Curatoris removendi justa caussa est ejus negligentia in defendenda sorore.*

43 *Curatoris negligentiam in petènda redditione rationis, & rectè administrandis bonis ejus, cujus curam gerit, justam remotioni caussam præbet.*

44 *Tutor, & Curator ob culpam latam, aut levem removeri possunt.*

45 *Tutor, & Curator ob desidiam, & negligentiam etiam dolo carentem removeri possunt.*

46 *Curatoris culpa fraudi affinis est, si in rebus suis diligens, alienas improbè negligat*, & num.270.

47 *Tutor testamentarius removeri potest uti suspectus ex sola culpa, vel negligentia.*

48 *Etiamsi culpa levis sit, aut levissima.*

49 *Curator jura ejus, cujus curam gerit, in defensa relinquens, bona insullè administrans, & quod illi debebat, non solvens, culpá non vacat.*

50 *Tutor non debet uti suspectus removeri, sed Curatorem adjunctum habere, si pupillo conjunctus sit aliquo vinculo necessitudinis, vel affinitatis.*

51 *Intellige ex puro consilio, adeò ut Tutor adhuc possit removeri, dummodò non inferatur caussa doli, quæ irrogat infamiam.*

52 *Vel intellige, quando Tutor removendus esset ob dolum, non verò ob culpam.*

53 *Culpa infamiam non irrogat.*

54 *Tutor etiam pupillo conjunctus removeri potest, quando dolus non esset magnus, vel suspicio esset parva.*

56 *Curator in testamento dari nequit.*

57 *Tutorem, seù Curatorem Mater filiis dare non potest*, & num.60.

58 *Tutoris, vel Curatoris datio a patria potestate dependet.*

59 *Curator in testamento datus, confirmari potest a judice.*

61 *Curator in testamento a Matre datus filiæ heredi institutæ, & a Judice confirmatus, valet.*

62 *Mater non debet esse sollicita petendi Curatorem filiæ dementi.*

63 *Mater rectè præesse potest personæ, ac rebus filiæ dementis.*

64 *Mater semper excusanda est, quoties, extante legitimo Curatore filiæ, non curavit alium petere*, & num. 67.

65 *Matrem excusat probabilis ratio, & justa credulitas, quod filia Curatore non careret, vel quod non teneatur Curatorem petere.*

66 *Mater omittens petere Curatorem pro filia ex culpa cum dolo conjuncta, non excusatur.*

68 *Matri justa suppetit ratio credendi, quod filia Curatorem fratrem habens, alio Curatore non indigeat.*

69 *Matri, ut ab onere petendi Curatoris eximatur, sufficit, quod Proximiores administrent, etiamsi malè administrent.*

70 *Mater non tenetur Administratores legitimè constitutos, tamquam suspectos postulare.*

71 *Indefensa dici nequit filia existens sub oculis Matris, & sub fratris regimine.*

72 *Malæ versationis suspicio ex persona Matris & fratris non cadit.*

73 *Mater frustra providet de Curatore filiæ existente sub ejus oculis, & fratris regimine.*

74 *Curatorem filiæ petere suadet ratio naturalis pietatis.*

75 *Curator legitimè deputatus, non potest, nisi ex facto judicis, tamquam suspectus removeri.*

76 *Curator, priore remoto, non legitimus, sed dativus constituendus est.*

77 *In Curatoris testamentarii defectum subrogatur legitimus, & utroque deficiente, dativus.*

78 *Intellige, si Curator testamentarius deficiat absque facto, & ministerio judicis.*

79 *In Curatoris testamentarii vel per remotionem, vel per excusationem deficientis locum, subrogatur dativus*, & num.84.

80 *Tutore testamentario vel per remotionem, vel per excusationem deficiente, tutela non defertur ipso jure, sed facto judicis.*

81 *Tutorem, seu Curatorem removere, & deinde alium dare ad eumdem judicem pertinet.*

82 *Institutio ad eum pertinet, ad quem destitutio.*

83 *Tutela, quamdiu testamentaria speratur, legitima cessat.*

85 *Clericalis status etiam fratrem repellit ab Curatoris munere.*

86 *Clerici gaudent privilegio, ne inviti tutelam, vel curam agnoscant.*

87 *Clerici volentes possunt legitimam tutelam subire*, & num. 98.

88 *Religiosus quilibet, & Christianus vir opem ferre debet sanguine conjunctis.*

89 *Tutelam legitimam Clericos subire non posse, nonnulli sentiunt.*

90 *Clerici ne volentes quidem possunt testamentariam tutelam, & curam suscipere, nec etiam dativam.*

91 *Nisi vel obtineant Apostolicam facultatem, vel agatur de personis miserabilibus.*

92 *Clerici possunt esse executores testamentarii.*

93 *Executoris testamantarii munus præsentem, & momentaneam curam exigit.*

94 *Cle-*

94 *Clerici non debent prophanis negotiis occupari.*

95 *Clericatu initiandus non est Tutor, nisi depositá tutelá, & redditá administrationis ratione.*

96 *Clerico agenti uti Tutori testamentario, vel dativo apponi potest exceptio nullitatis tutelæ.*

97 *Et reijciendus esset à limine judicii.*

99 *Ecclesiasticá sepulturá privari debent, qui tutelam testamentariam, & dativam Clericis conferunt.*

100 *Tutelam & curam etiam testamentariam, & dativam Clericos subire posse sentientes, rejiciuntur.*

101 *A tutela, si talis sit, quæ a servitio Ecclesiæ, vel Beneficii retrahat, Clericum repelli, omnes doceant.*

102 *A tutela suscipienda multò magis repellitur Clericus, idemque Canonicus.*

103 *Canonicus peculiariter addictus est servitio Dei, & Ecclesiæ.*

104 *Clericus abstinere debet a tutela, præsertim quæ ingentis patrimonii, & negociationis curam præfert.*

105 *Sacerdotii dignitas ab omni secularium rerum administratione abborret.*

106 *Tutelæ gerendæ facultas Clerico a Summo Pontifice concedi solet.*

107 *Tutelæ gerendæ facultas Clerico concessa suffragatur etiam pro cura.*

108 *Intellige justa ex caussa.*

109 *Tutelæ, vel curæ a Clerico subeundæ caussa est, si alius desit idoneus,* & num. 111.

110 *Ab juris communis dispositione sinè caussa recedendum non est.*

112 *Curatorem, quoties proximior eligendus non est, pro arbitrio deputare judex potest.*

113 *Dispensatio Pontificis nil aliud efficit, quàm tollere impedimentum status Clericalis pro tutela, vel cura gerenda,* & num. 116.

114 *Tutelæ gerendæ jus non tribuit, sed jam Clerico delatum supponit dispensatio Pontificis.*

115 *Tutelæ, vel curæ gerendæ, (nisi Clerico delata jam sit, vel a judice deferatur) dispensatio non prodest.*

117 *Canonicum in sororis Curatorem a Judice eligi, verisimile non est.*

118 *Frater tutelam, vel curam fratris, aut sororis in commune viventis gerere probibetur, si patrimonium sit ingens, & in mercimoniis consistens,* & num. 120.

119 *Bonorum subtractionis periculum facilè subest, si frater cum fratre vivens, ejus curam gerat, & conspicuum sit patrimonium, in negociationibus consistens.*

121 *A tutela volentes, adsectantes, & petentes rejiciuntur.*

122 *Rationum redditio, si eæ jam redditæ sunt, frustra petitur,* & num. 151., & 265.

123 *Intellige, si bene redditæ fuerint,* & num. 266.

124 *Rationes, ubi de errore constat, iterum reddendæ sunt,* & num. 141. & 264.

125 *Rationis Minister a Tutore deputatus, Tutori, non pupillo, reddere tenetur,* & nu. 134.

126 *Actio competit contra eum, qui principaliter negocia gessit, non contra substitutum.*

127 *Tutor tenetur erga pupillum de gestis a substituto.*

128 *Ex substituti facta quilibet obligatur.*

129 *Hipotheca, an pupillo competat in bonis Actoris, variæ sunt Doctorum sententiæ.*

130 *Et adfirmantiam sententiam veriorem esse adstruitur, etiamsi Actor constitutus fuerit intuitu Tutoris, vel Curatoris,* & num. 132. & 144.

131 *Strictiùs verò pupillo obligata sunt bona Actoris ejus intuitu constituti.*

133 *Hypothecam pupillo non competere super bonis Actoris dati a judice, plures docent.*

135 *De tutelæ actione, non alia negociorum gestorum intelligendæ sunt auctoritates negantes actionem pupillo adversus Actorem.*

136 *Tutoris heredi rationem reddere tenetur actor a Tutore deputatus,* & num. 138.

137 *Tutricis personam, & jura heres repræsentat,* & num. 149.

139 *Heredi obstat factum Defuncti.*

140 *Intellige de facto, quod ipsemet Defunctus impugnare non poterat.*

142 *Liberatio facta a Matre, ubi de errore constet, impugnari potest a filia Matris herede.*

143 *Confessio & liberatio a Tutrice facta, pupillo non obest.*

145 *Pupilli præferuntur ceteris creditoribus in bonis tàm veri Tutoris, quàm ejus, qui pro Tutore rem gessit.*

146 *Pupilli negocia gerens ex mandato Tutoris, actione negociorum gestorum pupillo tenetur.*

147 *Negociorum gestor ei, cujus bona administravit, rationem reddere tenetur.*

148 *Pupillo rationem reddere tenetur, qui ex mandato Tutoris pupilli bona administravit, ejusque heres.*

150 *Administrationis ratio, sive ab eo, qui Administratorem deputavit, sive ab eo, ad quem utilitas rei administratæ spectat, peti potest.*

152 *Rationes ab Authore redditas successor amplias reddere non debet.*

153 *Rationes, inspectis libris tutelaribus, dispunctæ cum solutione reliquatus, rite, rectèque redditæ præsumuntur.*

154 *Rationes, ut bene reddantur, sufficit præsentia, & authoritas Proximiorum a statuta requisitorum.*

155 *Rationum redditioni majorem solemnitatem tribuit Proximioris, qui eadem ante negotia gesserat, præsentia.*

156 *Tutelæ negotia gerens de rebus ad eam pertinentibus benè instructus præsumitur.*

157 *Consanguineus erga pupillum propensus censetur.*

158 *Consanguineì proximioris, qui pupilli negocia administravit, præsentia in rationum redditione adbibita non juvat.*

159 Con-

159 *Consanguineus res pupilli administrans, suspectus habendus est.*

160 *Intellige, nisi aliqua tantùm negocia gesserit.*

161 *Cessante interesse, suspicio cessat.*

162 *Consanguineus res pupilli administrans, utilia pro eo fecisse præsumitur.*

163 *Lex municipalis Siciliæ comprehendit etiam Insulam Melitæ*, & num.230.

164 *Lex municipalis Siciliæ præsentiam legitimi Mundualdi requirens locum non habet in casu, quo ipso jure sequitur liberatio.*

165 *Debitor solvens ab ipsa lege liberatur.*

166 *Liberationis actus post redditas, & solidatas rationes, necessarius est*, & num. 238.

167 *Lex municipalis Siciliæ præsentiam legitimi Mundualdi requirens, actum liberationis post redditas rationes a Tutrice factum non comprehendit*, & num.239.

168 *Rationum novæ redditioni, etiamsi de errore constaret, locus non est post secutam liberationem cum juramento, & amplissimis clausulis.*

169 *Maximè si expressum fuerit pactum cassationis scripturarum.*

170 *Administrator, ejusque heredes ob pactum cassandi scripturas in liberatione adjectum, eas amplius conservare non tenetur.*

171 *Scripturas, & libros conservandi obligatio tamdiù durat, quamdiù altera reddendæ rationis.*

172 *Libri & scripturæ post solidatas rationes, & pactum eas cassandi, Tutrici dimissæ præsumuntur*, & num.289.

173 *Rationes, libris, & scripturis non restitutis, redditæ dici nequeunt.*

174 *Librorum & scripturarum post transactionem, & diuturnum tempus custodiam ab heredibus neglectam fuisse, verisimile est.*

175 *Rationis ab Administratore benè redditæ præsumptionem auget cognationis vinculum, & administratio gratuita.*

176 *Rationum redditio ab Administratore consanguineo, & absque salario, ex bono & æquo facienda est.*

177 *Administrator consanguineus in reddendis rationibus, satis est, ut ostendat, quantum verisimiliter potuit impendi.*

178 *Rationes post silentium 50. annorum benè redditæ præsumuntur.*

179 *Præsertim, si post obitum Tutricis, & alterius actoris molestiæ illatæ fuerint contra heredem de omnibus inscium.*

180 *Tutorum non minùs, quàm pupillorum incolumitati consulere judicis officium est.*

181 *Maximè, quando post diuturnum tempus agitur contra heredes.*

182 *Actionis post mortem informatorum dilatæ circumstantia maximi facienda est.*

183 *Rationum redditarum legalitatem fovet diuturnum silentium.*

184 *Pænà, qui dicendam rem gravem diu conticuerunt, digni sunt.*

185 *Rationum novam redditionem, ei, qui petere tamdiu distulit, concedi, æquum non est.*

186 *Reclamare volens, cur diu tacuit?*

187 *Magna res diu reticeri non debet.*

188 *Observantia diuturna ad præscribendam novam redditionem rationis apta non est.*

189 *Juvat tamen ad excludendas nullitates, & fraudes.*

190 *Præsertim, contra heredem Actoris.*

191 *Observantia diuturna ab aliis adminiculis adjuvatur.*

192 *Ratio semel reddita cum omnibus solemnitatibus, ubi de errore constat, retractanda est*, & num. 194., 277., & 280.

193 *Rationem non reddere, ac minùs legitimè reddere paria sunt.*

195 *Rationis nova redditio, ut exigatur, de errore liquidis probationibus constare debet*, & num. 261., 297., & 303.

196 *Exactoris muneri convenit facultas petendi, exigendi, recipiendi.*

197 *Exactoris muneri non convenit facultas defendendi, & administrandi eodem modo, quo Tutrix.*

198 *Tutrix totam, & universalem habet rerum pupillarium administrationem.*

199 *Actores, quibus Tutrix omnem authoritatem tribuit, eamdem, quàm Tutrix, authoritatem habent.*

200 *Argumentum a pari validissimum est.*

201 *Administratorem generalem ad omnia negocia constituit facultas defendendi, & administrandi omnia jura, & negocia pupilli ad instar Tutricis.*

202 *Administrator particularis tenetur de iis, quæ ad ejus manus pervenerunt.*

203 *Administrator generalis tenetur non solùm de iis, quæ ad ejus manus pervenerunt, sed de omnibus*, & num. 205., 220., & 252.

204 *Administrator certæ rei, si alius omnia negocia fuisset gesturus, nisi ipse accepisset, tenetur de omnibus.*

206 *Administrator omnium negociorum tenetur inventarium conficere.*

207 *Inventarium dicitur caput, & fundamentum redditionis rationum.*

208 *Inventarii conficiendi obligatio ei, qui proprio nomine, propriòque authoritate administrat, imposita est.*

209 *Inventarium conficere non tenetur, qui non nomine proprio, sed alieno administrat.*

210 *Inventarium a Tutrice confectum suffragatur Administratori ab ea deputato.*

211 *Tutor per Actorem a se deputatum gerit.*

212 *Inventarium antiqui Tutoris novo Tutori pro eo administranti suffragatur.*

213 *Administrator ad conficiendum inventarium non obligatus, libros tamen rationis conficere debet.*

214 *Libros rationis quilibet Administrator conficere, & exhibere tenetur.*

215 *Administratores quilibet quoad reddendas rationes Tutoribus, & Curatoribus æquiparantur.*

216 *Li-*

216 Librì Administratorum quid continere debeat?

217 Rationes absque libris benè confectis reddi nequeunt.

218 Rationes non reddit asserens se tontùm recepisse, & tantùm expendisse.

219 Rationes administrati divitis patrimonii sinè libris, & inventario numquam reddi possunt.

221 Rationes, ut benè reddantur, eligendi sunt Periti calculatores, exhibeadi libri, & solvendus reliquatus, & num. 227.

222 Rationes, ut benè reddantur, opus est Decreto Judicis, & causæ cognitione.

223 Exemplo aliquid deferendum est.

124 Administrationis longioris strictior ratio reddenda est.

225 Rationes si reddantur cum verà dispunctione, & solidatione dati, & recepti, non requirunt solemnitatas præscripsas in l. cum servus ff. de cond., & dem.

226 Confessio Tutricis veram dispunctionem, & sol.dationem rationum non probat.

228 Rationes explicitè, & distinctè dispungendæ sunt.

229 Rationes non benè redditæ iterum reddendæ sunt, non obstante juramento, & quolibet pacto, & num. 280.

231 Lex municipalis Siciliæ in mulierum contractibus præsentiam legitimi Mundualdi requirit.

232 Tutricis personam Actor ab eâ constitutus, in reddendis alterius Actoris rotionibus, integrare non potest.

233 Lex municipalis Siciliæ de Mundualdis loquens, intelligenda est de Propinquis, quorum non interest.

234 Administrator quilibet in solidum tenatur.

235 Administratores, quibus data est potestas administraudi in solidum, sive gesserint, sive non gesserint, omnes conveniri possunt.

236 El eorum quisque tenetur de gestis a Coadministratore.

237 Coadministratoris in solidum interest alterum liberari.

240 Mulier facillimè decipi potest, & num. 286.

241 Actus fraudi obnoxius pro necessario habendus non est.

242 Actus, qui ipso jure sequuntur, necessarii sunt.

243 Actùs, qui ipso jure sequuntur, non subjacent fraudibus.

244 Statuta solemnitater in mulierum contractibus requirentia cessant, ubi cessat fraudis, & læsionis periculum.

245 Solemnitates in controctibus mulierum requisitæ, eò magis adhibendæ sunt, quò actus apparet fraudibus magis obnoxius.

246 Statutariæ solemnitates ad obstruendam viam fraudibus inventæ sunt.

247 Statutariæ solemnitates in liberationibus, quæ a mulieribus, & minoribus fiunt, adhibendæ sunt.

248 Pecunia ab Administratore exocta, neque in rationum calculum relota, in propriam ejus utilitatem conversa præsumitur.

249 Pecuniæ in propriom utilitatem conversæ præsumptio viget, quoties de non rectà administratione constat.

250 Pro pecunia, quæ in propriam Administratoris utilitatem conversa præsumitur, ad id, quod interest, is condemnatur.

251 Vel etiam Administratoris heredes.

253 Bona in tutelari inventario ignoranter omisso, & posteà reperta, inventario addenda sunt.

254 Aliàs dicitur Administrator esse in dolo.

255 Jurori potest in litem adversus Administratorem de rebus in inventario non descriptis.

256 Administrator in duplum rei in inventario omissæ puniri potest.

257 Administrotor rationem non reddens de Bonis, de quibus, ipso præsente, ab altero reddita ratio fuit, ignorantiæ prætextu se tueri nequit.

258 Ignorantia eorum, quæ quis vidit, & audivit, allegari nequit.

259 Ratio de Bonis administratis omnino reddenda est, & num. 262.

260 Ratio de Bonis non administratis, sed neglectis reddenda est, & num. 263.

267 Rationes jam redditæ, in sola erroris parte, non integræ emendandæ sunt.

268 Nisi de Administratoris dolo liquidò constet.

269 Administratoris dolus ex pluribus partitis mendosis, & falsis deprehenditur.

271 Latæ culpæ reus est, qui alienas res dissolutà quadam negligentià administrat.

272 Dolus ex potiori suarum, quàm alienorum rerum cura arguitur.

273 Rationam redditio individua est, nec pro parte retractari potest.

274 Rationes malè redditæ, rursus integræ reddendæ sunt.

275 Rationum redditionem totam suspectam reddit error in parte detectus.

276 Procedit, etiam si error dolo careot.

278 Rationum redditio facta ex certa scientia, vel etiam per modum syndicationis, ubi de magno errore, vel læsione constet, retractanda est, & num. 280.

279 Locupletari cum olterius damno iniquum est.

281 Rationes, ubi de errore constat, non curato contrario pacto, retractari possunt.

282 Pactum non retractandæ rationis sub erroris prætextu, eodem erroris vitio laborat.

283 Nec officit, etiam si fuerit geminatum.

284 Pactum cassationis scripturarum utpotè fraudolentum non valet.

285 Et in pupilli supplantationem adjectum præsumitur.

287 Mulieri ob judicii imbecillitatem leges maximè favent.

288 Rationes, non exhibitis libris, & scripturis administrationem spectantibus iterum reddi non possunt, & num. 291.

290 Rationes ab Administratoris herede iterum reddi postulans, vel administrotionis libros

exhibere, vel eorum apud Heredes existentiam probare debet.

292 *Administrans, non uti consanguineus, sed ut Actor, ab exacta rationum redditione non excusatur.*

293 *Administrator, quin librum rationum conficiat, & ritè confectum retineat, consanguinitatis prætextu non excusatur.*

294 *Rationum novæ redditioni non obest inscitia heredis administratoris.*

295 *Administratoris heres ex libris, & scripturis administrationem spectantibus, ignorantiam potest repellere.*

296 *Rationis nova redditio per 50. annos non præscribitur.*

298 *Error ne retractetur, quicumque temporis lapsus non efficit.*

299 *Temporis lapsus ei, qui pro nova rationum redditione convenitur, titulum quemdam, & bonam fidem tribuit.*

300 *Et contra hanc bonam fidem clarissimæ erroris probationes desiderantur.*

301 *Error calculi semper retractari potest.*

302 *Veritati tempus præjudicare non potest.*

OPULENTISSIMAM hereditatem, quam ejus filiis minoribus, & impuberibus reliquerat Spiritus Gorgionus ab intestato defunctus, sola administrare oon valens Antonetta Mater, & Tutrix, atque Curatrix filiorum, à die 4. mensis Septembris anni 1653., Judicis auctoritate, omnique cum juris solemnitate constituit quatuor Actores, seù Factores in solidum, scilicet Magnif. D. fratrem Bartholomæum Ducosso, Rev. D. Caoonicum Sanctorium Ducosso, Magnif. D. Joan. Baptistam Dorel, & Magoif. D. Thomam Peil, quibus amplissima data fuit facultas agendi, comparendi, recipiendi, quietandi, ac omnia denique quæcumque faciendi, quæ ipsamet Constituens facere poterat, cum hoc tamen, quod in instrumentorum confectione intervenire deberent duo saltem ex eis, vel unus cum assistentia ejusdem D. Antonettæ Tutricis, ut latiùs legitur in solemni instrumento dictæ deputationis.

Ex dictis quatuor Actoribus à Tutrice deputatis alter fuit absens, nempè D. frater Bartholomæus Ducosso, alter, scilicet D. Canonicus Sanctorius Ducosso ab administratione se abstinuit, & aliqua tantùm particularia negocia gessit, locando die 13. mensis Augusti 1655. Clementi Bugeja quamdam clausuram, & deinde annuum censum scut. 25. retrovendendo D. Joanni Mariæ Lumbo, qui actus anno 1661. die 22. mensis Septembris fuerunt ratificati, & approbati à D. Antonetta Tutrice, D. verò Thomas Peil postquam per triennium administravit, fideliter, & exactè de omnibus rationem reddidit, & prævio publico instrumento, authorizante D. Joan. Baptista Dorel altero ex Actoribus, liberationem plenissimam obtinuit; solus itaque D. Joan. Baptista Dorel in administratione remansit, atque in eâ continuavit spatio decem annorum, quo tempore credita exegit, instrumenta locationis, & venditionis Bonorum confecit, Debitores quietavit, ac cum illis absque ulla solemnitate traosegit, donec factus major d. Joan. Gorgionus alter ex filiis, & heredibus d. q. Spiritus, ipse suscepit administrationem omnium Bonorum, & præfatus Dorel Actor, prævio publico instrumento, rationes suæ administrationis reddidit dictæ Antonettæ Tutrici, & ab ea cum peculiari assistentia D. Canonici Ducosso ejus fratris quietantiam, & finalem absolutionem reportavit.

Vitâ denique functâ anno 1707. dictâ Antonettâ, cum inter ejus filios ex Spiritu Gorgiono prædefuncto viro susceptos adesset Magdalena demens, & fatua, eidem provida Mater Curatorem in testamento constituit dictum Joannem Gorgionum ejus filium natu majorem, qui, præviâ etiam Judicis confirmatione, & approbatione, curam acceptando, Bona Sororis administravit, eamque de necessariis alimentis providit, ut non controvertitur.

Contendens autem D. Canonicus Petrus Gorgionus alter ejusdem Magdalenæ germanus frater, quod ratio per dictum Joan. Baptistam Dorel benè reddita non fuerit, quodque Antonetta in instrumento quietantiæ, & liberationis fuerit decepta, nomine Magdalenæ dementis, seu fatuæ novum instruxit Judicium redditionis rationis *cor. R. P. D. Inquisitore* Melitæ adversus D. Joan. Baptistam Dorel juniorem nepotem, & heredem dicti q. Joan. Baptistæ senioris, quamvis eadem Magdalena legitimum haberet Curatorem, & Defensorem à Matre relictum, & à Judice confirmatum, nempe Dominum Joannem alterum ejus fratrem natu majorem: sed postquam Causa diù discussa fuit, & variæ hinc inde oppositæ fuerunt exceptiones, tandem sententia prodiit, in qua prooounciatum fuit, benè redditam fuisse rationem, absoluto dicto Dorel: ab hac sententia D. Canonicus Actor appellationem ioterposuit ad supremum Tribunal SS. Inquisitionis Urbis: verùm, quia idem Canonicus indemnitati jurium Magdalenæ sororis, non minùs, quàm propriæ conscientiæ consulere inteodit, idcircò ante prosecutionem appellationis, mihi prò veritate examinaoda, ac resolveoda proposuit hæc tria infrascripta Dubia.

Quæritur primò = *An ipse Canonicus Gorgionus nomine Magdalenæ sororis fatuæ validè potuerit judicium redditionis rationis instruere contra dictum Joannem Baptistam Dorel nepotem, & heredem q. Joan. Baptistæ Dorel senioris, qui administrationem gessit, non obstante, quod dicta Magdalena haberet legitimum Defensorem, nempe Joannem alterum ejus fratrem natu majorem Curatorem à communi Matre relictum, & à Judice approbatum = Vel potius agere debeat priùs prò remotione fratris à cura ad effectum faciendi se subrogare, vel alium in locum illius = & an ad effectum consequendi tale munus obstet eidem Canonico qualitas Sacerdotalis?* =

Secundò. = *An (quatenus sive nunc, sive postquam fuerit ipse Canonicus, vel alius in locum præ-*

prædicti fratris subrogatus, possit agi nomine sororis præfatæ) d. Dorel jun. teneatur reddere rationem eidem Magdalenæ, sive ejus Curatori ex personà proprià, nempe uti pupillæ vel fatuæ, cujus Bona Dorel sen. administravit = & quatenus non ex persona propria = an tanquam heredi Matris tutricis, & curatricis? =

Tertiò denique = *An (quatenus sive uno, sive alio modo teneatur) obstet redditio rationis jam facta Matri, & liberatio ab ipsa obtenta* =.

Injuncto itaque muneri manum admovens,
aggredior examen primi Dubii, complectentis
tres partes, remque ordiendo à prima, quæ ver-
satur circà legitimationem personæ D. Canonici
Petri Gorgioni, planè existimo, quod, cum ille
legitimare nequiverit personam suam, & osten-
1 dere, se esse legitimum Curatorem, & Defenso-
rem Magdalenæ sororis, cujus nomine agebat,
validum nullo pacto reputari possit judicium
nomine Sororis præfatæ ab ipso instructum: Re-
2 gulare enim est in omni judicio, ut in primis
fiat legitimatio personarum, eà ratione, quia
3 in omni materia quærendum priùs est de jure
personarum, an scilicet illæ sint habiles ad
4 actum, qui geritur, aliàs, eà omissà, remanent
omnia acta nullitati subjecta, ad *Text. in l. si quæramus ff. de testam.*, *Cravet. cons.* 104. *num.* 1., *&* 2., *Asin. in prax. §.* 28. *cap.* 1. *num.* 2., *Peregrin. de fideicom. art.*43. *num.* 60., *Salust. Tiber. in prax. lib.*1.*cap.*44. *num.*3., *Constantin. ad Stat. Urb. annot.*57. *art.* 2. *num.* 81., *& seqq.*, *Carleval. de judic. tom.*2. *disp.*4. *num.* 1. *cum ibi alleg.*, *Ridolphin. in prax. part.* 1. *cap.*5 *num.* 24., *Postb. de manut. observ.* 87. *num.* 2., *& seqq.*, *Card. de Luc. de judic. disc.* 12. *num.* 1., *& seq.*, *Paulut. differt.* 28. *num.* 79., *& seqq.*, *Adden. ad Gregor. decis.*264. *num.* 5., *Rot. post Zacch. de oblig. Cameral. decis.* 76. *num.* 6., *cor. Buratt. dec.* 98. *num.*1., *& decis.*434. *num.* 6., *cor. Ciccin. decis.* 1225. *num.* 1., *in rec. decis.* 535. *num.* 1., *& seq. part.* 14., *& decis.*310. *num.* 2., *&* 3. *part.*17.
5 Certiùs id procedit, quando quis agit nomi-
ne alieno, tamquam Procurator alterius, vel uti
Tutor, aut Curator nomine pupilli, vel Mino-
ris, nam tunc ex communi Doctorum senten-
tià oportet, quod initio litis, & ante illius con-
testationem Actor exhibeat mandatum, & le-
gitimet personam suam ostendendo se legitti-
6 mum Procuratorem, Tutorem, vel Curatorem,
alioquin obstabit exceptio = *tua non interest* = &
poterit à Judice ipso ex officio à judicio repelli
tamquam actione carens, per *Textum in l. veluti* 27. *in princ. ff. de verb. oblig.*, *Bartol. in l. si unus* 28. *§. Pactus ne peteret num.*20. *ff. de pact.*, *Alex. in l.*1. *num.* 6. *C. ut quæ desunt Adv. Jud. supp.*, *Menoch. cons.*1244. *num.*59. *lib.*13., *Scacc. de camb. §.* 7. *gloss.* 5. *num.* 24., *Pacion. de probat. lib.* 1. *cap.* 57. *num.* 28., *& seqq.*, *Carleval. de judic. tom.* 2. *disp.* 4. *num.* 27., *Schrader de feud. part.* 10. *in præambul. num.* 33., *Carter. de-*
7 *cis.* 33. *num.* 1., *& seqq.*; iniquum quippe est,
ut benè inquit in proposito *Cancer. var. resol. part.* 2. *cap.* 14. *num.* 62., *& Carleval. de judic. tom.* 2. *disp.* 4. *num.* 27., molestari, & fatigari quemquam in prosecutione Judicii ab eo, qui fatetur, sua nihil interesse judicium prosequi, cum agat alieno nomine, & nihil proprium habeat, antequam constet, ipsum habere potestatem ab alio, ut possit legitimè agere, & molestare Reum; ita namque Calumniatoribus, & malevolis prompta præberetur occasio vexandi, quos vellent, sub eò prætextu, quod alieno nomine agerent, sicque Judicis auctoritas, & judiciorum vis illuderetur, si spectandus esset litium finis, vel Partis oppositio, ut legitimare-
tur persona; ideòque justà rationè firmant Do- 8
ctores, quod, etiamsi Pars adversa hujusmodi legitimationem non opposuerit, eadem nihilominus facienda sit, ut tradunt *Dec. cons.* 61., *num.* 1., *Brun. cons.* 139. *num.*5. *vol.* 2., *Menoch. cons.*1244. *num.*59. *lib.* 13., *Scacc. de camb. §.*7. *gloss.*5. *n.*26., *&* 31., *& de judic. lib.*1. *cap.* 101. *num.*33., *Cancer. var. resol. part.* 2. *cap.* 14. *n* 62., *Carleval. de judic. tom.* 2. *disp.*4. *num.* 27., *Cartar. decis.* 33. *num.*8., *Laurent. decis. Aven.* 69. *in fin.*, *Marilian. decis.* 46. *num.* 4.

Quamquam verò contrarium sentiant etiam 9
in hypothesi illius, qui agit alieno nomine, quod scilicet non teneatur legitimare suam personam, nisi Pars adversa petierit, *Dec. in cap. quoniam* 9. *num.*52. *extravag. de probat.*, *Roman. cons.*70. *num.*1., *Curt. sen. in addit. ad pract. Papien. in form. respons. rei in act.*, *Aal. verbo Simonius nu.* 1., *Schrader de feud. part.* 10. *in præam-
bul. num.* 33.; & generaliter, quod processus sit 10
validus, etiam non facta legitimatione personarum, si eam Pars adversa non opposuerit, *Ridolfin. in prax. part.*1. *cap.*5. *num.*35., *& seqq.*, *Constantin. ad Stat. Urb. annot.*57. *art.*2. *num.*86., *Card. de Luc. de judic. disc.* 12. *num.*1. *vers. verior*, *& seqq.*, *Postb. de manut. obser.*57. *num.*2., *& seq.*, *& penes eum Rot. decis.* 18. *num.* 2., *cor. Gregor. decis.* 88. *num.*1., *Add. ad ipsum decis.* 264. *num.* 6., *cor. Priul. decis.* 445. *num.* 8., *in rec. decis.* 307. *num.* 1. *part.* 1., *decis.* 535. *n.*1., *&* 2. *part.*14., *decis.*310. *num.*2., *&* 3. *part.*17., *& decis.* 22. *num.* 2. *part.* 18. *tom.* 1.

Nihilominus procedendo etiam cum istorum
Doctorum sententia, vix ac ne vix quidem eve- 11
nire potest, quod istiusmodi judicia valida sint
absque personarum legitimatione: quandoqui-
dem nunquam, vel rarò casum contingere arbi-
tror, in quo legitimatio personarum dici ne-
queat opposita, si enim ea opponi potest in qua- 12
libet parte judicii, etiam post litem contesta-
tam *Bald. in l. licet in princ. C. de prec.*, *Alex. cons.*72. *num* 2. *lib.* 4., *Postb. de manut. obser.*87. *num.* 4., *Paulut. differt.* 28. *num.* 85., *Rot. penes Postb. de manut. decis.*18. *num.*2., *& dec.*297. *num* 13., *in rec. decis.*310. *num.* 3., *&* 4. *part.*17.;
si ad effectum illam opponendi sufficit qualibet 13
generalis protestatio *Card. de Luc. de judic. disc.* 12. *num.* 3., *Paulut. differt.* 28. *num.* 93., *Rot.
apud Postb. de manut. d. decis.* 18. *num.* 3.; si de- 14
nique eadem opposita dicitur per clausulam = *Generalia contra* =, sivè per alia verba huic clausulæ æquivalentia, *Card. de Luc. de judic. d. disc.* 12. *num.*3., *Paulut. cit. differt.*28. *num.*92.; quæ

15 profectò Causa, sive quod judicium dari potest,
io quo nec clausula= *Generalia contrà* =, aut alia
huic æquipellens, nec generica aliqua protesta-
16 tio fuerit emissa? Jure igitur, meritòque adfir-
mari posse videtur, legitimationem oppositam
fuisse in hypothesi, cum præsertim babeatur,
quod judicium fuit à D. Canonico formiter in-
structum, & ità longo temporis intervallo pro-
secutum, atque ad sententiam usque perdu-
17 ctum, quodque magis est, fatetur etiam idem
D.Canonicus, quod, pendente illo judicio, variæ
oppositæ fuerunt exceptiones, inter quas, nemo
non videt, quàm probabile sit, illi principaliter
oppositam fuisse legitimationem propriæ per-
18 sonæ; ideoque sive legitimatio esset de necessi-
tate opponenda, sive non, D. Canonicus tene-
batur omninò illam explere, & coosequeoter, eà
non factà, validum nullo pacto reputari potest
judicium ab ipso instructum.

Frustraque opponitur, quod quilibet de Po-
19 pulo possit esse in judicio prò pupillo, vel prò
furioso, absque eo quod opus sit legitimare
20 personam, quia ista actio dicitur popularis *Oi-
not. inst. civil. lib. 4. tit. 10. de iis, per quos agere
possumus num. 2., Card. de Luc. de judic. 12. n. 6.*;
21 prout dicitur etiam de pià causà, cujus favore
non requiritur legitimatio personarum, sed qui-
libet potest agere prò eà, *Roman. in auth. simili-
ter num. 40. C. ad leg. falcid., Felin. in cap. fin.
de accusat., Specul. in tit. de instr. edit. §. Nunc
aliqua vers. sed nunne quilibet de Populo, Tusch.
22 list. L. concl. 241. num. 54.*; & quemlibet de Po-
pulo petere posse in judicio etiam sinè manda-
to, ut Administratores rerum publicarum red-
dant rationem, scripserunt *Bartol. in l. ubi pa-
ctum num. 11. C. de transact., Innoc., Host., Fe-
lin. in cap. dilecti de major., & obed.*, quas re-
fert, & sequitur *Menoch. de ratioc. cap. 7. n. 62.,
23 & 63.*, ubi addit, *quod si quilibet de Populo pe-
tat copiam rationum redditarum, eò quia velit ex-
cipere de errore, seu dolo, vel fraude commissa ab
iis, qui hujusmodi rationes reddiderunt, non po-
terit illi denegari, sed concedenda erit* =.

Hujusmodi enim objectum facillimè sub-
movetur duplici animadversione, quà demon-
stratur, quod mox allegata jura locum sibi
24 minimè vindicant in nostra hypothesi; illa si-
quidem vel procedunt in casu, quo Minor, vel
pupillus, sive alia quæcumque persona, & cor-
pus gaudens horum privilegiis, nullum habeant
legitimum Defensorem, aut iste impeditus, vel
absens sit, vel valetudine, sive alio quocumque
legitimo impedimento detineatur, tunc enim
rectè quilibet de Populo ad illorum defensionem
admittitur, etiam absque mandato, & legitima-
25 tione personæ, quia indefensi esse non debent,
ad *Text. in l. Rempublicam Cod. de jur. Reipub.
lib. 11., & ibi Luc. de Penia, & alii scribentes,
Bartol. in leg. 2. num. 1. Cod. de fid. instr., & jur.
26 fisc. fiscal. lib. 10.*, & ità in specie Universita-
tis, quam dicit æquiparari pupillo, post *Nicol.
Losaeum in tract. de jur. Univers. part. 2. cap. 1.
num. 7.*, optimè tradit, & declarat *Jacob. Co-
bell. in comment. ad Bull. bon. regim. §. 10. gloss. 2.
cap. 26. num. 1. 2., & seqq.*, ubi, postquam in-
quit, expedire Reipublicæ plurimos habere, & 27
judicio admitti, qui suas Causas defendaot, juxta
Pauli J.C. responsum in *leg. 4. ff. de oper. nov.
nunciat.* ibi = *Nam Reipublicæ interest quamplu-
rimos ad defendendam suam Causam admitti* = im-
mediatè subdit hæc verba = *Et ideò, si nullus* 28
*Syndicus sit ab Universitate constitutus, per quem
defendi valeat, vel, si sit constitutus, absit, aut
valetudine, aliove legitimo impedimento detentus,
quilibet de Populo, & extraneus ad ipsius Univer-
sitatis defensionem admittitur* =, & iterum repe-
tit *sub num. 9.* ibi = *quæ tamen procedunt, ubi
Universitates defensione indigent.* =.

Vel dicta jura procedunt (& hæc est altera 29
aoimadversio) donec Pars adversa legitimatio-
nem non opposuerit, validè namque poterit in-
terdum quilibet de Populo comparere, & esse
in judicio prò hujusmodi personis privilegiatis,
ad effectum occurrendi damnis, & præjudiciis,
quæ aliàs ipsis resultarent, ità quidem ut inte-
rim sibi objici non valeat regula, quod noo ha-
bens interesse non est audiendus, atque à limi- 30
ne Judicii repelli possit; sive, ne altera Pars di-
cere valeat de nullitate actorum ab eo gestorum
ante oppositionem; At aliter res se habet, ubi 31
Pars adversa justa ex caussa se opponat in ulte-
riori prosecutione Judicii, ut scilicet tuta red-
datur in casu victoriæ de validitate processus,
& sententiæ, ejusque executione, & ne aliàs
inane remaneat judicium, quod cum incom-
mudis, & sumptibus ab ea substentandum est;
tali namque casu, nisi Comparentes pro hujus-
modi personis privilegiatis doceant, se legitimè 32
à Judice competènte, servatis servandis, fuisse
deputatos, & omnia solemnia adimplevisse,
nequeunt ullo pacto validè prò illis esse in judi-
cio, ne, ut aliàs dictum est, altera Pars subire
cogatur elusorium, & inane judicium, quod
impugnari possit ab eo, sub cujus nomine ge-
stum est, ut egregie in proposito explicat toti-
dem ferè verbis *clar. mem. Card. de Luc. de Ju-
dic. cit. disc. 12. num. 6.*

Cum itaque io hypothesi Magdalena demens,
& fatua, cujus nomine ageodum erat, legiti-
mo Defensore non careret, haberetque suum
Curatorem ei à Matre relictum, & à Judice
confirmatum, nempe D. Joannem ejus fratrem
natu majorem; & insuper justà ratione affirma-
ri possit, legitimationem personæ oppositam
fuisse D.Canonico Gorgiono, evidens, & aper-
tum redditur, jura in contrarium allegata ca-
sui nostro non applicari; & ex his plana reddi
videtur resolutio primæ partis hujus Dubii, nam, 33
si Magdalena habebat suum legitimum Cura-
rem, & Defeosorem, ut non controvertitur, in-
de sequitur nullitas, & invaliditas Judicii per
D. Canonicum instructi nomine ejusdem Mag-
dalenæ sororis, quia saltem post tacitè opposi-
tam legitimationem personarum, præfatus D.
Canonicus non habebat amplius legitimam per-
sonam standi in judicio pro ejus Sorore, cum do-
cere non posset, se esse illius Curatorem, & le-
gitimum Defensorem à Judice competente, ser-
va-

vatis servandis, deputatum, quod adeò verum
34 est, ut, non remoto priùs à cura D. Joanne ejus
fratre, D. Canonicus Sororis defensionem assu-
mere non posset, cum explorati juris sit, quod
Tutorem, sivè Curatorem habenti alter dari
35 non potest, juxta literales textus in leg. si Soro-
ris 9., & leg. Curatorem 10., Cod. qui dar. tut.
vel Cur. poss., leg. eum in jure Cod. qui pet. tut.,
leg. licet Cod. in quib. cas. tut. hab., leg. solet ff.
de tut., Ramon. cons. 188. num.2., Ridolphin. in
prax. part.1. cap. 5. num. 62., Montan. de tutel.
cap. 24. à num. 6., & per tot., Surd. decis. 207.
num.19., & 20., Christin. decis.150. per tot. vol.
3., Rot. decis. 89. num.6. part. 2. divers., & in
rec. decis.108. num.3. part. 13.

Debebat igitur potiùs D. Canonicus (juxta
36 secundam hujus primi Dubii partem, agere pro
remotione Fratris à cura, illum accusando su-
37 spectum, & hoc quidem rectè poterat, quia
postulatio suspecti Tutoris quasi publica est, &
38 popularis, ideòque quilibet admittitur ad ac-
cusandos eos, qui non ex fide tutelam gerunt,
vel curam, per Text. in leg. pietatis Cod. de su-
spect. Tutor., leg.1. §. Consequens ff. de suspect.
Tutor., §.1. inst. de public. judic., Oinot. inst. ci-
vil. lib. 1. tit. 26., §. Consequens num. 1., Lan-
cellot. Corrad. in Breviar. lib.1. cap.9. §.3. de of-
fic. Prætor. in crim. tit. de denunciatione num.6.,
& seqq., Montan. de Tutor., & Curat. cap. 36.
reg. 7. num. 1., & seqq., Jacob. Cobell. in com-
ment. ad Bull. bon. regim. §. 10. gloss. 2. cap. 26.
num.10.

Neque verò illius remotio poterat à Judice
39 denegari; quia, licèt in locum Tutoris, vel Cu-
ratoris non possit alius, nisi causâ cognitâ, sub-
rogari, ut loquitur Textus in leg. Curatorem 10.
Cod. qui dar. Tut., vel Curat. poss., & ibi Bald.,
40 concurrere tamen credebantur in hypothesi
caussæ adeò graves, quæ procul dubio Judicem
compellere poterant ad illum, uti suspectum
removendum à cura; si enim suspectus quis di-
41 citur ex quacumque causa, quæ Prætori justa
visa fuerit, argumento Textus in leg. 3. §. Si
Tutor ff. de suspect. tut. ibi = & generaliter si quâ
justâ causâ = & ità per illum Textum hoc firmat,
& prò regula ponit Corneus cons. 175. nu.4. lib.3.
Gozadin. cons.17. num.2., Alb. cons.580. num.3.,
Montan. de Tutor., & Curat. cap.36. num.1., &
seqq., Rot. decis.275. num.6. part.4. rec. tom.1.;
profectò nulla æquior, ac rationi, justitiæque
magis consona videri potest, quàm ea, quæ in
42 præsenti facti specie resultabat, tum ex eo, quod
D. Joannes frater, ut in facto supponitur, ne-
glexerat defensionem Sororis, non instando prò
recta, ac legali redditione rationis, tum ex eo,
quod post peractam administrationem bonorum
quondam Spiritus Patris per D. Joannem Ba-
ptistam Dorel, ipse in confuso bona illius admi-
nistravit, & de administratis nunquam ratio-
nes reddidit, tum etiam quia nec annuam
pensionem scut.100. unquam solvit eidem Mag-
dalenæ sorori, prout erat obligatus, tum deni-
que quia illi nunquam assignavit portionem he-
reditatis paternæ, ex qua, licèt opulentissima,
nec obulum quidem habuit d. Magdalena; qui-
bus sanè positis, ac per Judicem formiter, re- 43
ctèque cognitis, justius certè religio ferre nequi-
bat, quod ille adhuc permaneret in officio Cu-
ratoris, in quo non sinè dolo, vel saltem non
sinè culpa, jam pridem se gesserat, ob quam
propterea, sive eadem lata, sive levis sit, Tu- 44
torem, & Curatorem removeri posse, tanquam
suspectum, sunt Textus in leg.1. usq. ad 7. Cod.
de suspect. Tutor., Montan. de Tutor. cap. 36. per
tot., & cap. 39. à num. 15. usq. ad 57., Galga-
nett. de tutel. lib.2. tit.25., Guttier. eodem tract.
part.2. cap.14. per tot., Balthass. Thom. de Tut.,
& Curat. tit. 18. cap. 12. num. 209., & seqq.,
Marcian. disp. for. cap.47. num.5., Christin. decis.
155. num.1. vol.3., & decis. 157. eod. lib.3., Rot.
in rec. decis. 275. num.1. part.4. tom.1., dec.34.,
decis.83., & decis. 108. à num. 11., & pluribus
seqq. part. 13.

Eòque certiùs, quia, etiamsi fortè abesset do-
lus, aperta videlicet machinatio, & circum-
ventio fraudolenta, adhuc D. Joannes Curator
remotionem prædictam effugere nequibat, cum
explorati juris sit, Tutorem, atque Curatorem 45
removeri posse etiam prò culpa, idest segnitia,
desidia, vel negligentia, præsertim verò, si
hæc sit lata, & fraudi affinis, ut cum quis in 46
rebus suis diligens, alienas improbè negligit,
quas tamen non minùs, quàm suas procurare de-
beret; neque enim (inquit Celsus in l. quod Ner-
va ff. de poss.) fraude caret, qui non eam curam
præstat in alienis negotiis, quæ suscepit tuenda,
quam in suis solet =, & consonant Text. in leg.3. §.
fin, & leg. impuberibus §. Si non fraus ff. de su-
spect. Tut., leg. Tutor., qui repertorium §. com-
petit ff. de administr. Tutor., Montan. de Tutor.
cap.32. reg. 9. num.197., & cap.36. reg.3. nu.5.,
& 6., Guttier. eod. tract. part 2. cap.1. num.116.,
& inferiùs num.124., Card. de Luc. de alien. disc.
59. num.7., & priùs disc.27. num.10., de Tutor.
disc. 6. num. 37., & in Miscell. Eccles. disc. 36.
num.13., Rot. decis.275. num.2., 3., & 7. par. 4.
rec. tom. 1., ubi præcisè, quod Tutores testamen- 47
tarii removeri possunt uti suspecti ex sola culpa,
& negligentia, & hanc sufficit etiam esse levem, 48
Gratian. discept. for. cap.28. num.7., Montan. de
Tutor. cap.32. effect.5. num. 40., & seqq., Af-
flict. decis.207. num.3., Rot. coram Ottbobon. de-
cis.144. num 9., & 10., Imò & levissimam, ju-
xta Textum in leg.3. ff. fin. ff. de suspect. Tutor.,
gloss. in §. Præterea inst. quibus mod. re contrah.
oblig., & tradit Cravet. cons.97. num.3.

Porrò ab hujusmodi negligentia non videtur
quo colore excusari posset D. Joannes, qui, ut 49
superiùs diximus, nedum jura Sororis tandiù
indefensa reliquit, ejusdemque bona insollè ad-
ministravit, denique illi, quod debebat acce-
ptò numquam tulit, quamobrem dicendum est,
illum uti suspectum removeri potuisse, a qua
pœna liberari nequibat, ex dispositione Textus in
leg. si Tutor. ff. de suspect. Tutor., quo sancitur,
= quod Tutor non debet suspectus removeri, sed 50
potius Curator adjungi, si sit pupillo conjunctus
aliquo vinculo necessitudinis, vel affinitatis = nam,
cum

cum dicti Textus ratio fundetur in infamia, quæ
Tutori per remotionem irrogaretur, quam in-
currere Consanguineum, non decet, per eumdem
Textum ibi = *Optimum factum est, Curatorem ei
potiùs adjungi, quàm eumdem cum nota fidei, &
existimationis removeri* =, hinc, ut optimè expli-
51 cat *Gloss. ibi*, vel hoc dicendum est purum con-
silium, ità ut adhuc Tutor posset removeri,
dummodo tamen non infereretur causa doli,
quæ irrogat infamiam; vel intelligi debet,
52 quando Tutor removendus esset ob dolum, qui,
ut dictum est, irrogat infamiam; secus, si pro-
53 pter culpam, quia tunc, cum hæc infamiam non
irroget, posset removeri, ut post *Gloss.* prædi-
ctam tradit *Montan. de Tutor. cap. 36. reg. 3. nu.
16., & 17., & seqq.*, addens, quod id procedit,
54 quando dolus non esset magnus, vel si suspicio
sit debilis, & parvi momenti, secundùm *Bar-
tol. in d. leg. si Tutor. ff. de suspect. Tutor.*, &
Castrens. cons. 355. lib. 2., & allatam distinctio-
nem probat *Gozadin. cons. 17. num. 13.*, *Corn.
cons. 175. num. 6. lib. 3.*, *Rot. decis. 275. num. 8.
part. 4. recent. tom. 1.*

Hæc igitur cum ita se habeant, & plenè his
55 omnibus demonstratum videri possit, D. Cano-
nicum Petrum Gorgionum nomine Magdalenæ
sororis fatuæ agere non posse, nisi prius remoto
a cura Joanne altero ejus fratre, videndum
modò unicè superest pro absolutione hujus
primi Dubii, an idem D. Canonicus, remoto fra-
tre, consequi possit curam Sororis, vel potius il-
li obstet qualitas Sacerdotalis; Prò resolutione
autem tertiæ partis hujus primi Dubii suppo-
nendum est, quod Magdalena demens, ut sæ-
pius dictum fuit, habebat jam suum Curatorem
ei à Matre in testamento relictum, & à Judice
confirmatum, nempè Joannem ejus fratrem
56 natu majorem, & quamvis Curator dari ne-
queat in testamento, minùs verò à Matre, quæ
57 Tutorem, sive Curatorem decernere nequit in
testamento filiis, quos non habet in potestate,
58 à qua datio Tutoris, vel Cutaroris omninò de-
pendet, *§. Fœminæ inst. de adopt. §. Permissum
Inst. de tutel. tit. 13.*, *Oinot. Inst. Civil. lib. 1.
eod. §. num. 19.*; nihilominus Curator testamen-
59 to datus, potest à Judice confirmari, ideoque,
cum in præsenti hujusmodi Judicis confirmatio,
& approbatio superaccesserit, non est amplius
de validitate illius deputationis ambigendum,
juxta Textum apertum in *leg. Curatorem 6.*, &
*ibi gloss. Cod. de neg. gest. § Dantur Inst. de Cu-
rat.* ibi = *Sed Curator testamento non datur, datus
tamen confirmatur Decreto Pretoris, vel Præ-
60 sidis.* = prout etiam, licèt Mater potestatem non
habuerit decernendi Curatorem Magdalenæ
61 filiæ, quam non habebat in potestate: attamen,
quia illam heredem instituit, valida dicitur il-
lius deputatio, non quia ipso jure valeat, sed
quia fuit à Judice confirmata, per *Text. litera-
les in leg. Mater Cod. de testam. tutel.*, *leg. Pater
heredi ff. de testam. tutel.*, *leg. 2. 4.*, & *5. ff. de
confirm. Tutor.*, *Oinot. inst. civil. lib. 1. tit. 13. de
tutel. §. Permissum num. 10.*, & *11.*, & *seqq.*,
Capon. discept. 119. num. 4., & *seqq. tom. 2.*

Prout nec dici potest, Matrem deputare ne-
quivisse Curatorem prædictum, ex quo ab an-
no 27. ætatis ejusdem Magdalenæ, quo illa in
talem morbum incidit, numquam ei Curato-
rem petiit; quia Mater non tenebatur esse sol- 62
licita de petendo Curatore filiæ dementi, dum 63
ipsa existebat, & poterat æquè benè, ac tutò
præesse tum personæ, tum rebus, atque nego-
tiis ejus filiæ; atque etiam quia aderat Joannes
frater natu major, qui, ut supra dictum est,
tamquam legitimus Curator administrationem
omnium bonorum suscepit post Jo: Baptistam
Dorel, ideòque, si Mater semper excusanda est, 64
quoties, extante legitimo, de alio Curatore fi-
liam providere non curavit, *Rot post Balducc. de-
cis. rer. jud. tit. 4. de dot. cap. 20. num. 15.*, si ad 65
eam excusandam sufficit vel sola probabilis ra-
tio, seu justa credulitas, quod filia Curatore
non careret, quod tali casu non teneretur ad
petendum Curatorem, *Soccin. Sen. cons. 153. in
fin.*, *Soccin. Jun. cons. 16. num. 14.*, & *15. vol. 2.*
Montan. de Tutor. cap. 18. num. 33., *benè Gratian.
discept. for. cap. 72. num. 38.*, *42.*, & *seqq.*, *Rot.
cor. Seraphin. decis. 98. per tot.*, si denique ipsa
tunc demum non excusatur, quando ejus vera 66
culpa à dolo minimè sejuncta concurreret,
Spad. cons. 305. num. 8., & *seqq.*, *Gratian. di-
scept. for. cap. 668. num. 7.*, *Card. de Luc. de suc-
cess. disc. 29. sub num. 4.*, *Ricc. ad Franch. decis.
167. vers. debet etiam probari quod culpa.*

Profectò non est in hypothesi, de qua agitur, 67
imputandum Matri, cum Magdalenæ filiæ Cu-
ratorem non petierit, dum habebat fratrem,
qui bona administrabat, & per quem satis ei-
dem Magdalenæ consultum dicebatur; qua-
propter omnis cessabat culpa, & dolus in Ma- 68
tre, quinimmò justa illi suppetebat ratio, &
causa credendi, quod filia alio Curatore non
indigeret, ideoque illum petere non teneretur,
ut egregie notat *Morot. respons. 82. num. 60.*,
ubi = *Quod hæc Mater, quæ videbat Patruos ha-
bentes bona indivisa cum pupilla fideliter bona ad-
ministrare, habebat justam causam credendi, quod
ipsi Patrui tamquam Tutores legitimè dati bona
administrarent, quo casu Mater excusatur* =, &
sequitur *Rot. post Balduc. decis.*, & *rer. jud. tit.
4. de dot., decis. 20. num. 15.*, & *seqq.*; maximè
vero, quia sufficit Matri, ut ab onere petendi 69
Curatorem eximatur, quod Proximiores cum
effectu administrent, etiamsi malè administra-
rent, quia illi non est imposita necessitas tan- 70
quam suspectos postulandi Administratores le-
gitimè constitutos, ut probant *Soccin. Jun.
cons. 16. sub. num. 32.*, & *seqq.*, & *per tot. lib.
2.*, *Montan. de tut. cap. 18. num. 40.*, & *seqq.*,
Morott. d. respons. 82. per tot.

Et reverà, cum tali casu nunquam dici pos-
sit, Magdalenam remansisse indefensam, utpo- 71
te existentem sub oculis ejusdem Matris, & sub
regimine Fratris, in quibus nulla potest cadere
suspicio malæ versationis quoad personam & 72
bona ejusdem Magdalenæ, inanis semper esset
quæcumque alia provisio per Matrem facienda, 73
ad tradita per *Decium cons. 246.*, *Morott. d. re-
spons.*

sponſ. 82. *ſub num.* 8., *Gratian. diſcept. for.* 72.
*num.*37., *&* 38., *Magon. dec. Florent.* 43. *nu.*3.,
Rot. deciſ. 20. *num.* 34. *part.* 15. *rec.* hoc enim
caſu ceſſat ratio naturalis pietatis, in qua fun-
74 dari hujuſmodi petitionem, tradunt *Soccin. Jun.*
d. conſ. 16. *num.* 9., *& ſeqq. lib.*2., *Montan. de*
*Tutor. d. cap.*18. *num.* 58., & egregiè ſequitur,
Balducc. deciſ. rer. jud. tit. 4. *de dot. deciſ.* 20.
*ſub num.*21. 22., *& ſeqq.*

Suppoſito itaque, quod Magdalena haberet
jam ſuum Curatorem, quodque iſte Curator
rectè fuerit in teſtamento deputatus à Matre,
75 inde ſequitur, quod nullo alio modo poterit iſte
Curator adminiſtrans, niſi ex facto Judicis, uti
76 ſuſpectus removeri, quo remoto, non idcircò
locus erit legitimo, ſed dativo, quamvis in de-
77 fectum teſtamentarii, qui primum obtinet lo-
cum, regulariter ſubrogetur legitimus tam-
quam proximè accedens, & tunc demum ad-
mittendus ſit dativus, quando deficit teſtamen-
78 tarius, & legitimus, juxtà cuique notum or-
dinem: quoniam recepta diſtinctio eſt, quod, ſi
deficiat teſtamentarius abſque facto, & mini-
ſterio Judicis, putà morte naturali, vel civili,
ita ut tutela deferatur ipſo jure, eſt locus legi-
timo & non dativo: At verò, ſi deficit teſtamen-
79 tarius, vel per remotionem, vel per excuſa-
tionem, adeòut Judex manus apponat, tunc
non eſt ampliùs locus tutelæ legitimæ, ſed da-
tivæ, cum eo caſu non deferatur ipſo jure, ſed
80 facto, & miniſterio Judicis, qui aditur, ut det,
81 alium Curatorem, idemque & duo agere debet
primum ſcilicet removere, deinde verò de alio
82 providere, quia ad quem pertinet deſtitutio, ad
eumdem pertinet inſtitutio; Judicis igitur mi-
niſterio debet utrumque fieri, juxtà literalem,
& apertam diſtinctionem textus *in leg. ſi quis*
ſub conditione ff. de teſtam. tutel. ibi = *ſciendum*
83 *eſt enim, quamdiù teſtamentaria tutela ſperatur,*
legitimum ceſſare: & ſi ſemel ad teſtamentarium
devoluta ſit tutela, deinde excuſatus ſit Tutor te-
84 *ſtamentarius, adhuc dicimus in locum excuſati*
alium dandum, non ad legitimum Tutorem redire
tutelam: Idem dicimus, & ſi fuerit remotus nam
& hic idcircò abiit ut alius detur: quod ſi Tutor
teſtamento datus deceſſerit, ad legitimum tutela
redit, quia hìc ſenatus conſultum ceſſat = *& ibi*
gloſſ., & concordat alter textus *in leg.*3. *§. quæ-*
ri poteſt ff. de legit. tut. ibi = *quæri poteſt, ſi Pa-*
troni filius ſit remotus, vel excuſatus, an nepoti tu-
tela deferatur; Et Marcellus in ea ſententia eſt,
ut ſuccedi non poſſe ſcribat: Idcircò enim abierant
a tutela, ut alii in locum eorum dentur, non ut
& ſucceſſio admittatur: non tantùm autem mor-
te, verùm etiam capitis diminutione ſucceſſio de-
bet in legitima tutela admitti, quare, ſi proximior
capite diminutus eſt, qui poſt eum eſt, ſuccedit in
tutelæ adminiſtratione, = & clariùs etiam ibi
explicat *Gloſſ.*, & ita ex mente legis originali-
ter diſtinguendo tradiderunt *Bartol.*, *& Bald. in*
*dict. leg. ſi quis ſub conditione n.*1., 3., *&* 27. *ff. de*
teſtament. tutel., quos ſequuti ſunt ceteri repe-
tentes ibidem, *& Angel. in §. Quod autem nu.*
2. *&* 3. *Inſtit. de legit. Agnat. tutel.*, *Corn. conſ.*
175. *num.*7. *lib.*3., *& conſ.*183. *num.*4. *in fin. lib.*
4., *Ruin. conſ.*125. *num.*7., *& ſeq. lib.*5., *Fab. de*
*Ann. conſ.*50. *per tot.*, *& præcipuè a nu.* 8. *uſque*
in fin., *Guttier. de tutel. part.* 1. *cap.*9. *num.*21.,
*& cap.*12. *num.*4., *Montan. de Tutor. cap.*16. *nu.*
8., *& cap.*56. *num.*24., *Rota coram Cerr. deciſ.*
87. *num.*1. *uſque ad* 7., *in recent. deciſ.* 116. *nu.*
2. *& ſeq. part.*4. *tom.*2., *deciſ.*123. *a nu.* 1. *uſque*
ad 12. *part.*6., *& deciſ.*12. *a nu.*1. *uſque ad* 6. *part.*
9. *tom.*1.

Hinc autem evidens & apertum reddi vide-
batur, Dom. Canonicum non poſſe curam Soro-
ris fatuę ſuſcipere eademque illi a Judice defer-
ri nequiviſſet, ob impedimentum ſtatus clerica- 85
lis, qui eum à tali munere repellebat; Clerici
enim non ſolùm gaudent privilegio, ut inviti 86
ad nullam penitus tutelam, vel curam agno-
ſcendam cogantur, ad *text. in §. Deo amabiles*
Auth. de Sanctiſſimis Epiſcopis, in l. generaliter
Cod. de Epiſcopis, & Clericis, Canon. Cyprian. 21.
*quæſt.*3., *Cujac. ad lib.*7. *reſpon. Papin. in L. pe-*
cuniæ fortem ff. de alim. & cib. legat., *Schrader*
de feud. part. 10. *ſect.*20. *nu.* 27., *Anton. Piagg.*
de Tutor., *& Curator. quæſt.* 3. *num.* 1. 2. *&* 3.,
Card. de Luca de Tutor. diſc. 3. *num.* 21., *& de*
feud. diſc. 18., *Surd. deciſ.* 207. *num.* 7., cum
aliis, quos cumulat *Carol. de Graſſ. de effect. Cle-*
ric. effect. 16. *num.* 1., Volentes verò poſſint le- 87
gitimam tutelam ſubire ratione illius charitatis,
quam quemlibet Chriſtianum, ac religioſum 88
virum erga ſuos ſanguine conjunctos habere de-
cet, ut illis opem ferat *Auth. Presbyteros*, *&*
ibi DD. Cod. de Epiſcopis & Cleric., *Bald. in leg.*
*generaliter num.*13., *&* 14. *Cod. de Epiſcop. &*
Cleric., *Bertrand. conſ.*116. *num.*1. *lib.*2. *part.* 2.,
Specul. in tit. de tut. §. Generaliter nu. 10., *Bel-*
*lett. diſquiſ. Cleric. part.*1. *tit. de diſciplin. Cle-*
ric. §. 32., *Schrader. de feud. part.* 10. *ſect.* 20.
*nu.*27., *Layman. in Theolog. moral. lib.* 3. *tract.* 4.
*cap.*9. *num.*4., *Carol. de Graſſis de effect. Cleric.*
*dict. effect.*16. *nu.*19., *Antonell. de jur.*, *& oner.*
*Cleric. lib.*1. *part.* 2. *cap.*25. *num.*5. *&* 6., *Galga-*
*nett. de tutel. lib.*1. *tit.*4. *nu.*26., *Viv. deciſ.*151.
*num.*7., *Surd. deciſ.*207. *num.* 22. licèt de tutela
etiam legitima contrarium ſenſerint *Alciat in* 89
tract. de præſumpt. reg. 3. *præſumpt.*18. *num.*2.,
Thomat. in tract. de muner. in §. ſeù ſection. inci-
*pien. ſi quiſpiam nu.*10. *pag.*276., *Carol. de Graſſ.*
*de effect. Cleric. dict. effect.*16. *num.*19., *Caroce.*
*deciſ.*17. *num.* 20., *Burguin. Cavalcan. deciſ.* 19.
*num.*15. *lib.*3., ubi, quod Eccleſiaſtici inhabiles
etiam ſunt ad tutelas legitimas, quia eadem ra-
tio timoris diſtractionis à Divinis, quæ in aliis,
militat etiam in iſtis tutelis.

Sed præterea, ne volentes quidem poſſunt ſu-
ſcipere tutelam, & curam teſtamentariam, vel 90
dativam, niſi obtentâ Apoſtolicâ facultate, vel 91
niſi agatur de perſonis miſerabilibus, cum ce-
teroquin eis omninò interdicta cenſeatur, tam
à Jure Civili *in §. Deo autem Amabiles Auth. de*
Sanctiſſ. Epiſcopis, ubi *gloſſ. in verb. & permittimus*
ſic habet = *ſed numquid poteſt eſſe teſtamentarius*
vel dativus? reſp. non valet a contrario &c. = *& in*
leg. generaliter, juncta Auth. Presbyteris = & ibi
gloſſ.

gloss. literalis verb. Presbyteros, ità loquens = sed
isti possunt esse legitimi volentas, sed non testa-
mentarii vel dativi = Cod. de Episcopis & Cleric.;
quàm à Jure Canonico in can. generaliter 16.
quæst. 1., can. Cyprianus 21. quæst. 3., & can.
pervenit dist. 86., ubi gloss. verb. tutelas, & can.
fin. dist. 88., ut de veriori, & magis communi
testantur Fagnan. In cap. magnus de obligat. ad ra-
tioc. in 2. part. 1. decretal. tom. 2. num. 8. & 9., &
seqq., specul. in tit. de tutel. §. Generaliter vers.
item opponitur contra Tutorem, Bartol. in dict. §.
Deo amabiles Auth. de sanctiss. Episcopis num. 2.,
Cujac. in lib. 7. respons. Papin. ad l. 8. de alim., &
cibar. legat. col. 310. lit. B. & C. oper. posthum. tom.
92 1. ubi etiam rationem diversitatis assignat, cur
Clerici possint esse Executores testamentarii
non verò Tutores, vel Curatores, sic habens =
Clerici igitur, quamvis Tutores, vel Curatores esse
93 non possint pupillorum, vel adolescentium, licèt ta-
men eis esse executores, & dispensatores Testato-
rum ex nov. Leonis Philosophi 68., nimirum, quia,
ut Papinianus ait, ea res præsentem, & momenta-
neam curam exigit, nec Clericum adstringit, &
destringit: Admodum leve & momentaneum est
onus, cujus remunerandi causà sanè non videtur
Testator ei quidquam reliquisse, sed tantùm ele-
ctà probitate ejus, divisionem ei legatorum injun-
xisse, indixisse = Aretin. cons. 26. num. 3., Gut-
tier. de tutel. part. 1. cap. 1. nu. 28. & seqq., Ricc.
in prax. for. Eccles. part. 3. resol. 213. num. 2. &
seqq., latè Cæsar de Graff. de effect. Cleric. effect.
16. num. 3. & 17., Bellett. disquis. Cleric. part. 1.
tit. de disciplin. Cleric. §. 32. num. 1. & 5., Gra-
tian. discept. for. 57. num. 32., Barbos. de jur. Ec-
cles. univers. lib. 1. cap. 39. §. 5. num. 72. 73. &
74., ubi, quod ita fuit resolutum à Sacr. Congre-
gatione Episcoporum, & Regularium, Azor.
instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 11. quæst. 3., Mon-
tan. de tutel. cap. 35. Reg. 1. nu. 194., Schrader. de
feudis part. 10. sect. 20. nu. 27., Anastas. Germon.
de Sacror. Immunit. lib. 2. cap. 15. num. 13., An-
sald. de jurisdict. Eccles. part. 2. tit. 11. cap. 28.,
Surd. decis. 207. nu. 7., & 23., Rota coram Coc-
cin. decis. 523. num. 3., post Mell. observ. for. dec.
263. nu. 5., apud Posth. de manut. decis. 116. nu. 7.
& 10., in rec. decis. 116. num. 16. part. 4. tom. 2.,
decis. 176. num. 5. & 6. part. 14., & decis. 207. nu.
3. & 4. part. 15., qui omnes uno ore eam asse-
94 runt rationem, quia, cum Clerici ministeriis
Ecclesiasticis sint adscripti, non debent propha-
nis negotiis occupari, quod adeò verum est, ut,
95 etiamsi quis esset Tutor de præsenti, vel fuisset
de præterito, non posset admitti ad Clerica-
tum, nisi depositâ tutela, & redditâ ratione
administrationis, can. 1. dist. 53. cap. unic. de obli-
gat. ad ratioc., & ibid. DD., & præceteris
Fagnan. num. 8. & seqq. in 2. part. 1. Decretal. tom.
2., Paul. Montan. in tract. de tutel. cap. 35. reg.
2. num. 195. & 199., Antonell. de jur., & oner.
Cleric. lib. 1. part. 2. cap. 25. num. 2. & seqq.,
96 Pignatell. consult. Canonic. tom. 5. consult. 10.
num. 17.

Immò, si Clericus ageret uti Tutor Testa-
mentarius, vel dativus, posset ei opponi de nul-
litate tutelæ, & propterea reiiciendus esset à
limine Judicii ut ait Squillant. de privil. Cle- 97
ric. cap. 14. num. 2. & seqq., & sequitur Anto-
nell. dict. cap. 25. num. 8. & 9., Pignatell. dict.
consult. 10. num. 8. in fin., qui licèt sub num.
9. dicat, quod Clericus volens potest curam
agnoscere amentium, prodigorum, & simi-
lium, qui rebus suis propter morbum præesse 98
nequeunt, si sunt sui conjuncti; loquitur tamen
de curâ legitimâ, ut apertè demonstrant ver-
ba illa immediatè sequentia = nam & illorum cu-
ra legitima iis, qui ad successionem ab intestato
vocantur, defertur §. Furiosi quoque inst. de cu-
rat., & notat post alios Anton. de Virgil. de le-
git. person. cap. 9. num. 22., quo enim ad testa-
mentariam, & dativam adeò rigidè proceditur
ob dictam rationem, ne scilicet propter eos 99
Clerici distrahantur à Divinis, ut Jura velint,
non solùm peccare eos, qui illos dant, sed etiam
privari debere Ecclesiasticâ sepulturâ, ut Can.
neque apud dist. 88., ac prosequitur Guttier. de
tut. & cur. part. 1. cap. 1. num. 28., Mart. de
jurisdict. part. 4. centur. 2. cons. 110., Pigna-
tell. consult. can. tom. 5. consult. 10. num. 7.,
Anton. Piag. de tut., & cur. part. 3. num. 1.,
& 2.

Quibus sanè tum numerò pluribus, tum pon-
dere gravissimis Auctoritatibus prævalere non 100
debet illa Card. de Luca de feudis disc. 18. num. 4.
& 5., de Tutor. disc. 3. nu. 21., & de credit. disc.
119. num. 10. & 17., quem sequitur Paulut. dis-
sert. 97. a num. 8. usque ad 19. part. 2. tom. 2., &
alii paucissimi, qui indistinctè admittunt, Cle-
ricos suscipere posse tutelam, & curam non
tam legitimam, quàm testamentariam & da-
tivam, eò quod non appareat probabilis diffe-
rentiæ ratio, cur potiùs istos, quàm illam exer-
cere prohibeantur; quoniam, omisso examine
dictæ opinionis, quæ nec in praxi, nec in foro
recipitur, cum sit quid contra communem,
quam sequi profitentur omnes supra relati Do-
ctores, & fatetur etiam idem Paulut. dict. dis-
sert. 97. num. 4. ibi = Videbatur esse omninò inca-
pax, juxtà communissimam distinctionem inter tu-
telam legitimam, & testamentariam, vel dativam,
ut scilicet Clerici solùm legitimam suscipere va-
leant volentes, testamentariam verò, & dativam
nequaquam, etiam volentes, cum ad hanc sint inha-
biles =; hoc unum certum est, quod & Card. de
Luca, & Paulut.; & alii, qui contrariam sen-
tentiam tuentur, cum ceteris conveniunt, ubi
onus tutelæ, vel curæ esset tale, quod à servi- 101
tio Ecclesiæ, vel Beneficii retraheret, ut videre
est apud eumdem Card. de Luca de feud. citat.
disc. 18. num. 5. vers. unde solum, & latius repe-
tit disc. 3. de tutor. num. 22. usque in fin., & apud
Paulut. dict. dissert. 97. num. 14., ubi sequendo,
& referendo sensum, ac mentem Card. de Lu-
ca de feud. dict. disc. 18. sub num. 5., sic habet =
ubi propterea Clericorum volentium inhabilita-
tem tantùm restringendam indefinitè tenet, dum
tutelæ susceptio nullum rationabile motivum habe-
ret, nisi illud lucri, seù suspicionis mali animi
usurpandi bona pupilli, seù dum onus esset ta-
le,

le, quod a servitio Ecclesiæ, vel Beneficii retraberet =
Id autem procul dubio sufficit ad hoc, ut io
hypothesi justâ ratione asseri possit, quod Do-
102 mious Canonicus curam Sororis nullo pacto
suscipere valet, quia, cum ipse Clericali digni-
tati, quà pollet, junctum quoque habeat munus
Canonicale, propter quod peculiariter addi-
103 ctus reperitur servitio Dei, & Ecclesiæ, nemo
noo videt, quàm facilè ab illo distrahi posset per
susceptionem dictæ curæ, spectatâ tum quanti-
tate, tum qualitate Patrimonii, quod admini-
straodum susciperet; Illud namque coospi-
cuum, & ingens esse dicitur, ejusque magna
pars consistit in negociationibus, & mercimo-
104 niis, ideoque maximam operam, atque sollici-
tudioem exposceret, illumque cogeret ad se
immiscendum negotiis secularibus, & conse-
queuter ad negligeodum prorsus Dei cultum, &
curam Ecclesiæ, cui serviat, quod profectò non
mioùs grave scandalum pareret, quàm, si publi-
cè, & palam oegociari, & secularia pertracta-
re videretur; quamobrem, ne in re tam gravi, &
periculosâ à commuoiori D.D. placito receda-
tur, concludendum omninò videtur, Dominum
Canonicum suscipere non posse curam Sororis
105 fatuæ tum propter dignitatem Sacerdotii, quæ
ab omni secularium rerum administratione pe-
nitus abhorret, tum propter Canonicatum,
qui peculiare Dei, & Ecclesiæ servitium re-
quirit.
Quoniam verò, ot supra dictum est, Papa su-
per hujusmodi re dispensare potest, idcircò, præ-
106 supposito etiam in Dom. Canonico impedimen-
to Clericatus, illud de facili superabile vide-
batur Brevi Apostolico, quod de stylo concedi
107 solet, & concessum pro tutela, suffragatur etiam
pro cura, & testatur *Card. de Luca de Tutor. dict. disc. 3. num. 21., & de feud. disc. 18. nu. 3., Galganett. de tutel. lib. 1. tit. 1. num. 6., & lib. 3. tit. 4. num. 16., Gratian. discept. forens. cap. 830. nu. 1. & seqq., Altograd. jun. contr. 7. num. 14., Rot. decis. 116. num. 16. part. 4. rec. tom. 2., decis. 252. num. 19. part. 16., & decis. 377. num. 50., & seq.*
108 *part. 17.*; verùm, quia hujusmodi dispensatio,
sivè liceotia concedi non solet, nisi ex causa, sci-
109 licet quando non sunt, qui ad dictam tutelam,
vel curam præfici benè, & tutò possint, ut io-
quit *Paulut. dissert. 97. num. 6. tom. 2. part. 2.*, &
egregiè *Rota coram Coccin. decis. 523. num. 4. & seq., & decis. 116. nu. 18. part. 4. rec. tom. 2.*, ne-
110 que enim sinè causa recedi debet à dispositio-
ne Juris communis, ut expresse dixit *Præpositus in can. fin. in fin. dist. 80.*, & sequitur *Rota dict. decis. 523. num. 5. coram Coccin.*, hinc est,
quod fortasse in hypothesi neque hoc auxilio di-
111 spensationis juvari poterit Dom. Canonicus, quia
probabiliter non deficient, qui hujusmodi cu-
ræ possint æquè benè, ac tutò præesse.
Immò verò, cum idem Dominus Canonicus
nullum jus de præsenti habeat ad curam, cujus
112 destinatio à Judicis arbitrio omninò dependet,
ut suprà probatum est, qui, nollâ attentâ gra-
dus proximitate, quemlibet sibi benevisum, dum-
modo sit idoneus, deputare potest, per ea, quæ
notat *Ruin. cons. 125. num. 3. vers. similiter lib. 5.*,
& in puncto tradit *Rota decis. 116. num. 19. part. 4. recent. tom. 2.*, hinc sequitur, quod illi nullo
pacto suffragari potest Pontificia dispensatio, 113
quippè quæ nil aliud operatur, quàm tollere im-
pedimentum illud, propter quod Clericus, sivè
Sacerdos munus alioquin sibi delatum, & com-
petens exercere prohibetur, minimè verò jus
aliquod tribuit ad munus hujusmodi, quin imò 114
illud Supplicaoti jam delatum supponit, ut patet
ex formulâ supplicationis relatâ per *Corrad. in praxi dispens. Apostol. lib. 5. cap. 4. sub nu. 10. &*
seqq.; Ideoque, cum in hypothesi dicti juris, 115
sivè muneris delatio verificari oon possit, fru-
straneum prorsus redderetur Indultum ab ipso
impetratum, quod tunc demum illi suffragari
posset, si à Judice, ad quem ex officio spectat
præfatum munus conferre, io ejus personam
conferretur; etenim tali casu tota difficultas
reduceretur ad impedimentum Clericatus, sivè
Sacerdotii, propter quod illud exercere non 116
posset, quod impedimentum, quia sublatum re-
maneret per dispensationem, & gratiam Prin-
cipis, utique tali casu hujusmodi gratia plenum
sortiretur effectum: At verò, quia verisimile non
est, quod Judex curam hujusmodi conferre ve- 117
lit in Canonicum, quem probabiliter sciet esse
talis muneris incapacem: idcircò arbitror, quod
Indultum prorsus inefficax remaneret tamquam
collatum in personam, quæ nullum jus ad di-
ctam curam haberet.
Præterea, tametsi Sacerdotii, & Canonicatus
dignitas Dominum Canonicum ab hoc mune-
re non repelleret, ei tamen obiici posset, quod
agatur de conspicuo, & ingenti patrimonio, cu- 118
jus magna pars consistit in negociationibus, &
mercimonlis, idemque Canonicus fortè in com- 119
muni vivat cum dicta ejus Sorore; in his ta-
men facti circumstantiis, propter periculum
subtractionis, & occupationis Bonorum, quæ
facilè contiugere posset, frater prohibetur esse
Tutor, sivè Curator fratris minoris, vel Sororis,
per ea, quæ docet *gloss. in Auth. minoris debitor Cod. quando Mulier tut. offic. fung. possit*, & *ibi Bartol. num. 9., Capra cons. 60. vol. 3., Merend. contr. lib. 23. cap. 46. num. 12., Gratian. discept. forens. cap. 830. num. 22., Carol. Anton. de Luca ad eumdem discept. 914. nu. 6. to. 5. fol. 186., Guttier. de tutel. part. 1. cap. 20. num. 5., Ursill. ad Afflict. decis. 360. num. 4., Vincent. de Franch. decis. 404. per tot.*, ubi post latè discussam ma-
teriam, & post relatas varias DD. distinctio-
nes concludit tandem *sub nu. 6. in fin.*, quod, cum
major pars patrimonii commuois consisteret in
negociationibus, & de facili posset fieri subtra-
ctio, & occupatio, idcircò confirmatum fuit
Decretum Magn. Cur. Vicar., per quod fuerat
denegata fratri majori tutela Minoris, & post 120
eum sequuntur omnes Addeotes, præcipuè verò
Carol. Anton. de Luc. sub num. 2.
Non prætermittendo denique, quod contra
ipsum Dominum Canonicum urget regula *textus in leg. scire oportet 21. §. Eot ff. de tutor.*, &

121 *Curat. dat. ab his*, per quam volentes, affectan-
tes, & petentes reiiciuntur à tutela, vel cura,
Cravett. conf.18. nu. 19., *Montan. de Tutor. cap.
36. reg. 1. sub num. 12.*, *Capon. discept. for. 119.
num.15.*, *Valeron. de transact. tit. 3. quæst. 1. nu.
8. & 9.*, *Gobb. consult. decis.73. num.41.*, *Rub. in
annot. ad decis.254. num.42. part. 9. rec. tom. 1.*,
Rota coram Cerr. decis.87. num.16., *Et cor. Pæn.
decis.1084. num.9.*

Expeditus à primo Dubio, progredior ad se-
cundum, in quo quæritur = *An. Dorel Junior
teneatur reddere rationem Magdalenæ, sivè ejus
Curatori ex personâ propriâ, vel saltem uti here-
di Matris Tutricis, & Curatricis?* = Porrò exa-
men hujus Dubii superfluum primâ facie videri
posset, quia jam Dorel Senior, & Patruus ra-
tiones reddidit Antonetæ Tutrici, & Curatri-
ci, quæ ipsum Actorem constituit, & ab ea
122 amplissimam liberationem reportavit; Unde
frustrà quæri videtur, an Dorel Junior tenea-
tur reddere rationes, si eædem jam redditæ fue-
runt per ejus Patruum, qui administravit; & ad
summum difficultas restringi posset ad Dubium,
quod tertio & ultimo loco examinandum pro-
ponitur, utrum scilicet rationes fuerint benè
redditæ necne? aut enim constat, illas fuisse be-
123 nè redditas, & cessat procul dubio omnis quæ-
stio super nova redditione rationis, quam cer-
tum, & indubitatum est non habere amplius
locum, ubi semel benè reddita fuit, aut verò
124 constat de errore, itaut eadem ratio benè red-
dita dici nequeat, & tunc citrà difficultatem
iterum reddenda est, juxtà firmissimas, & im-
motas Juris regulas intrà suo loco exornandas;
Verum, quia tali casu, nimirum, si ratio iterum
reddenda esset, dictus Dorel Junior prætendere
125 posset, se tamquam heredem Patrui Actoris ab
Antonetta Tutrice deputati nullo pacto teneri
reddere rationem Magdalenæ, eo sub obtentu,
quia scilicet Minister, & Factor, qui pro Tu-
tore res pupillares administrat, tenetur solùm
reddere rationem Tutori, & non Pupillo, ad
tradita per *Gratian. discept.395. nu.7., & seqq.,
& num.13.*, *Escobar. de ratioc. part.1. cap.39. nu.
16.*, *Rota coram Cavaler. decis.98. num.6.*, *cor.
Merlin. decis.473. num. 10.*, *cor. Peutinger. de-
cis.361. num.1. & 2.*, *post Novar. in comment. in
Summ. Bull. decis.7. nu.4.*, *in recent. decis.355.
sub num.4. vers. in quo quidem, & decis.440. nu.
8. vers. quia Tutor part.1.*, *decis.349. nu.4. part.
15.*, *& decis.43. num.3. inter impress. ad ornat.*,
Card. de Luca de donat. tom.7., actio enim com-
126 petit contra eum, qui principaliter negotia ges-
sit, & cum quo contractum fuit, non adversus
substitutum, ut in proposito considerat *Gratian.
discept. forens. dict. cap.395. num.16.*; Tutor ve-
rò postea tenetur erga pupillum, favore cujus
127 habet etiam Bona obligata pro gestis ab istis A-
ctoribus, & factoribus, *Corn. in leg. properandum
§. fin. nu.2. vers. item nota textum in fine*, *Mer-
lin. de pignor. lib. 3. tit.1. part.2. num.48.*, & pro
128 illis Pupillo tenetur, non secus, ac quilibet alius
tenetur de facto substituti à se electi, *Gratian.
dict. discept. 395. nu. 16.*, *Munoz. de ratioc. cap.3. nu.
30. & 31.*, *Merlin. de pignor lib.3. tit.1. quæst.2.
num.49.*, *Rot. in rec. decis.440. num.8. part. 1.,
& decis.421. num.1.2. & seqq. part. 3.*; Idcircò
non abs re erit hujus secundi Dubii disputatio-
nem assumere, ut perspicuus fiat sensus, & ve-
ritas suprà politæ conclusionis, & simul appa-
reat, an verè Dorel Junior teneretur solùm red-
dere rationem Tutrici, minimè verò Magdale-
næ, vel potius teneatur etiam ipsi Magdalenæ,
ex personâ propriâ, aut tamquam heredi Ma-
tris Tutricis, & Curatricis.

Id verò ut facilius perspici possit, inspi- 129
ciendum prius est, an Actor habeat tacitè
hypothecata Bona favore Pupilli, vel Mino-
ris, quam quæstionem DD. confundunt cum
alia, an Actor teneatur reddere rationem Pu-
pillo; & in illa quidem pro affirmativâ allega-
tur *Bartol. in leg. Actor.9. num. 7. ff. rem ratam
haberi*, *Corn. in L. properandum §. ult. vers. item
nota Cod. de Judic.*, *Negusan. de pignor. part. 2.
mem.4. num.9.*, *Guttier. de tutel. cap.16. nu.15.*,
& prò negativâ *Bald. in leg. properandum 12. §.
si verò num. 2. vers. secundò colligo de Judic, &
ibi etiam Alex. num.4.*; Prò concordiâ verò di-
stinguit *Munoz. de Escobar. de ratioc. cap.35. nu.
16.*, quod si Actor sit constitutus ad instantiam
Minoris, & pro eo, tunc habet tacitam hypote-
cam in suis Bonis favore ejusdem Minoris; At, si
fuerit constitutus intuitu Tutoris, in hoc casu
solus Tutor habet personalem contrà hujusmo-
di Actorem, & ejus Bona, ex mente *Bartol. in
dict. leg. Actor. 9. num.7. ff. rem ratam haber.*,
*Jason. in leg. properandum §. finali num.4., & 5.
Cod. de Judic.*, *Angel. in §. Prætereà nu.4. inst.
de except.*, *& §. final. num. 7. instit. de Curat.*,
& hanc distinctionem sequi videntur *Merlin. de
pignor. lib.3. tit.1. quæst.2. num. 47.*, *Pacific. de
Salv. interd. insp.3. cap.4. num.505.*, *Joseph. Lu-
dov. dec. Perusin.4. nu.2. & seq.*, ubi *idcircò dicit,
Actorem teneri ad reddendam rationem Pupillæ,
quia non probatur, fuisse constitutum à Tutore* =

Veruntamen de veritate secundæ partis al-
legatæ distinctionis valdè dubitari contingit;
omnes enim ferè DD., qui prò ea afferun-
tur (excepto *Munoz. de ratioc.*, *Merlin. de pi-
gnor.*, *& Joseph. Ludovic. dict. decis. Perus. 4.*)
contrarium expresse firmant, ac veriùs pro- 130
pterea videtur, quod, etiamsi Actor sit con-
stitutus intuitu Tutoris, vel Curatoris, adhuc
ejus Bona sint hypothecata favore Pupilli prò
redditione rationis; siquidem, ut benè observat
Mantic. de tacit., *& Ambig. lib.11. tit.16. num.
17.*, deputatio Actoris, & gestio, sive admini- 131
stratio ab eo facta efficiet quidem, quod Bona
illius, qui officium gessit intuitu Pupilli multò
magis obligata sint; At ex eo, quod officium 132
gerat contemplatione Tutoris, vel Curatoris,
non idcircò ejus Bona eximentur à tacitâ hypo-
thecâ, cui subjiciuntur Bona ipsius Tutoris, & Cu-
ratoris, & ante eum docuit *Bartolus* frustrà in cō-
trarium allegatus *in d. l. Actor. 9. n. 7. ff. rem ra-
tam haber.* ità loquens = *Quæro, utrum Bona ipsius*

Acto-

Actoris sint obligata Pupillo pro administratione ?
respond. siquidem est constitutus à Tutore tunc ip-
se gerit contemplatione Tutoris, non Pupilli, dict. l.
unic. Cod. de Actor. a Tutor. dan., & argum. leg.
mandasti supra de neg. gest., ideò bona tunc essent
tacitè obligata, sicut bona Tutoris, ut Cod. de ad-
ministrat. tutor. leg. prò officio &c., & Bartol., com-
muniter sequuntur omnes ut notat *Jason. in leg.*
properandum §. final. Cod. de judic., Negusan. de
pignor. part. 2. membr. 4. num. 9. ibi = *quartò am-*
plia etiam in Bonis Actorum datorum a Tutoribus,
vel Curatoribus, quia eorum Bona sunt obligata
sicut Bona Tutorum, & Curatorum = Guttier. de
tutel. & cur. lib. 2. cap. 16. num. 15. ibi = *amplia-*
tur, ut procedat etiam in Actoribus datis ab ipsis
Tutoribus, vel Curatoribus &c. = Galganet. de tu-
tel. lib. 2. tit. 37. num. 15., Montan. de tutor. cap.
31. effect. 2. num. 16. vers. quartò amplia, Acost.
de privileg. credit. reg. 3. ampliat. 1. nu. 21., Pa-
cific. de Salvian. interd. insp. 3. cap. 4. num. 505.,
133 ubi contrarium dicit, si fuerint dati à Judice, &
idem dicit etiam *Mantic. de tacit. dict. lib. 11.*
tit. 16. num. 17., Rodriq. de concurs. credit. part.
2. art. 4. num. 24. & seq., Rosignol. in prax. Theo-
logic. legal. tom. 2. contr. 11. prænot. 4. sub num. 4.
vers. item ad bona Actorum, qui dati fuerunt ab
ipsis Tutoribus &c., & in tract. de Tutor. & Cu-
rat. part. 2. prænot. 3. num. 5. & 6., ubi etiam ra-
tionem diversitatis explicat post *Barbat. lib. 3.*
cons. 92. num. 6., & Angel. in leg. 2. ff. de Curat.
bon. dand.; Licèt ex rationis identitate dari hy-
pothecariam etiam in bonis Actoris dati à Judi-
ce, putet ipse *Rosignol.* ibidem; ex quibus patet,
nullam aliam constitui differentiam à Doctori-
bus inter dictos Actores, quàm inter illos da-
tos à Judice, & alios datos ab ipsis Tutoribus,
istos indifferenter subjiciendo hypothecæ favo-
re Pupilli; ideòque rejiciendus videtur *Escobar*,
& alii duo supra allegati, qui in pravum sen-
sum detorquent *Bartolum*, aliosque ab ipsis
relatos contrarium expressè firmantes.

At in nostro casu utravis dictarum opinio-
num verior sit, & utram eorum sequamur,
Dominus Dorel Junior teneretur, reddere ra-
tionem Magdalenæ, videlicet vel ex personâ
propriâ, vel tamquam heredi Matris Tutricis;
si enim sequenda sit opinio eorum, qui volunt,
Actorem intuitu Tutoris constitutum non ha-
bere hypothecata Bona pro redditione rationis
Pupillo, sed Tutori dumtaxat, cujus intuitù
fuit constitutus, procul dubio dicendum est,
præfatum Dorel Jun. non teneri reddere ra-
tionem Magdalenæ ex personâ propriâ, quia vi-
detur, ejus Patruum Actorem fuisse constitutum
à Tutrice, & ejus intuitù, non autem ipsius
Magdalenæ; & in hoc sensu procedunt Aucto-
ritates supra relatæ firmantes, quod Minister &
134 factor, qui pro Tutore res pupillares admini-
strat, tenetur solùm reddere rationem Tutori,
& iste postea tenetur ergâ pupillum; omnes
quippè vel loquuntur in casu, quo Actor, sivè
Minister fuerit deputatus à Tutore, sivè ejus
135 intuitù: vel dicunt, quod Actor non tenetur Pu-
pillo actione tutelæ, hoc tamen non efficit,

quin teneri possit aliâ actione, prout de facto te-
netur actione negotiorum gestorum, ad *Textum*
expressum *in l. 4. Cod. de neg. gest.*, ubi sic dis-
ponitur = *qui pupillæ negotia Tutoris mandato su-*
scepit, pro Tutore negotia non videtur gessisse, sed
negotiorum gestorum actione pupillæ tenebitur = &
ibi *gloss. in figurat. casu* sic ait = *mandato Tuto-*
ris negotia pupilli gessisti, an ei pro tutelæ actione
tenearis, quæritur? & resp., quod non, sed negotio-
rum gestorum, quia non ut Tutor gessisti, & Tuto-
ri mandanti teneris, & ipse tibi contrariò, & ti-
bi pupillus negotiorum gestorum ad repetendum,
si quid impendisti = & hanc legem ità summat
Alex. = *Gerens negotia pupillæ mandato Tutoris,*
tenetur pupillæ actione negotiorum gestorum, non
autem actione tutelæ =

Ex hoc verò, quod d. Dorel Junior non tenea-
tur reddere rationem Magdalenæ ex personâ
propriâ, non sequitur, quod illi nullo alio mo-
do teneatur, cum enim ipsa sit heres Matris Tu- 136
tricis, profectò nullatenus effugere poterit, quin
saltem ei, urgente prædictâ qualitate heredita-
riâ, rationem reddere teneatur, tametsi virtute
jurium hereditariorum Matris, quæ in Magda- 137
lenam per aditionem, sivè acceptationem he-
reditatis transfusa fuerunt, ipsa dicitur hodie in
totum repræsentare Matrem Tutricem, &
Curatricem, cum qua censetur una, & ea-
dem persona *Cyriac. contr. 275. num. 2. tom. 2.,*
Surd. de alim. tit. 1. quæst. 42. num. 114.,
& decis. 240. num. 9., & decis. 315. num.
12., Censal. decis. 45. num. 4., Barz. decis.
64. num. 10., Rota coram Coccin. decis. 59. num.
2., coram Merlin. decis. 503. num. 2. tom. 1., apud
Posth. de subasth. decis. 136. num. 16. in addit., &
decis. 343. ex num. 16. part. 10. rec., procul du-
bio Dorel Jun. illi uti Matrem repræsentanti 138
rationem reddere tenebitur, quemadmodum
eam reddere tenebatur eidem Matri Tutrici, &
Curatrici, juxtà Auctoritates supra relatas *in §.*
expeditus primo dubio =

Neque Magdalenæ uti heredi Matris obstare
potest liberatio ab illa facta, ex regula, quod
heredi obstet factum defuncti sui Authoris, quod 139
impugnare non valet; regula namque isthæc 140
non procedit quoad factum, quod ipsemet Defun-
ctus impugnare poterat, ut docent *Decian. cons.*
10. nu. 94., & 95. tom. 3., Surd. cons. 146. num. 7.,
Palm. cons. 3. nu. 7., Capyc. latr. consult. 113. nu.
24. & 25., Urceol. consult. 95. num. 34., Gomes.
de Sylv. in tract. quando liceat hered. venir. con-
tra factum defunct. cap. 16. per totum, Rota co-
ram Merlin. decis. 545. num. 12.; Ideòque, si dicta 141
liberatio non obfuisset Antonettæ Matri, quæ,
constito de errore, poterat Actorem conveni-
re pro nova redditione rationis, ad tradita per
Roland. cons. 49. num. 62. usque ad 66. lib. 1., Gra-
tian. discept. forens. cap. 761. num. 4., Munoz. de
ratioc. administr. cap. 4. num. 4. usque ad 30. cap. 5.
num. 10., & cap. 40. num. 13. usque ad 17., The-
saur. decis. 74. nu. 6., & 7., multò minùs obesse 142
poterit Magdalenæ filiæ, & heredi, cui etiam
ex personâ propriâ præjudicium nullum infer- 143
re valebat confessio, & liberatio facta à Tutri-

ee, per ea, quæ notant *Bald. in l.1. num.2. Cod. si*
adversus solut., Hyppol. singul. 6 56. num.4., quem
refert; & sequitur *Becc. de decim. Tutor. cap. 2.*
num.161., Guttier. de tutel. part. 3. cap. 1. num.
122., ubi in similibus *terminis*, *quod confessio*
secundi Tutoris, quod ratio primi sit benè reddi-
ta, non nocet pupillo, si tamen esset malè reddi-
ta, & ratio iterum dispungenda esset =

At, si procedendum sit cum opinione illa,
144 quæ ceteroquin verior videtur, quâ scilicet tra-
ditur, quod Actor sivè sit constitutus intuitù
Tutoris, sivè intuitu Pupilli, semper habet ta-
citè hypothecata Bona pro redditione rationis
favore ejusdem Pupilli; tunc certè in dubium
revocari nequibit, quin Dorel Junior teneatur
reddere rationem Magdalenæ etiam ex personâ
propriâ, quamvis ejus Patruus fuerit consti-
tutus Actor ab Antonetta Matre Tutrice, &
Curatrice, & ejus intuitu, non autem Magda-
145 lenæ; quod sanè confirmatur ex eò, quod Pu-
pilli habent privilegium, ut præferantur cete-
ris Creditoribus in bonis non tantùm veri Tuto-
ris, sed etiam ejus, qui prò Tutore rem gessit,
per *text. in leg. dabimus §. s. cum gloss. ff. de pri-*
vil. credit. ibi = *si quis cum Tutor non esset, pro Tu-*
tore negotia gessit, privilegio locum esse, manife-
stum est, leg. fin. ff. de tutel., & rat. distrab. ibi=
non solùm tutelæ privilegium datur in bonis Tu-
toris, sed etiam ejus, qui prò tutela negotium ges-
sit =, *& leg. in negotium ff. de privileg. credit.* =
ibi = *debet bonis ejus venditis privilegium Pupillo*
conservari =, & tenet *Accurs. in gloss. fin. l. pro*
officio Cod. de administrat. Tutor. ubi communi-
ter DD., & communem dicit *Rip. in dict. leg.*
dabimus §. si quis cum tutor num. 9., & sequun-
tur *Negusan. de pignor. part. 2. mem. 4. num. 7.*,
Surd. de aliment. art. ultim. quæst. 44. num.6., Me-
ryter. de privil. credit lib.2. tit.7. num.12., Gre-
gor. Lopez in gloss. verb. de los guardadores l.23.
tit.13. part.5., Guttier. de tut. part.2. cap.16. nu.
23., Rodriquez de concur. part.1. art. 4. num.22.,
Fagundez de just. lib.7. cap. 4. num. 2., Anton.
Fab. in suo Cod. lib.8. tit. 7. definit. 2., Thomas
de tutor. tit.38. cap.1. num.6., Mantic. de tacit.
lib.11. tit.16. nu.8., Acost. de privil. credit. reg.
3. ampl.1. num.13. & seq., Capic. decis. 129. nu.
3., Rot. decis.114. nu.1. part. 1. divers., & dec.
560. num.1. part.4.

Et clarius in proposito comprobat *text. in dict.*
leg.4. Cod. de neg. gest., & ibi gloss., & Alex. su-
pra alleg., quo textu expresse deciditur, *quod,*
146 *qui mandato Tutoris negotia pupilli gerit, licèt*
actione pro tutelæ eidem Pupillo non teneatur, te-
tetur tamen actione negotiorum gestorum = Unde
optimo jure ad rem nostram inferri posse vide-
tur, quod, si Magdalena convenire potest il-
lum, qui de mandato Tutricis sua bona admi-
nistravit, uti suorum negotiorum gestorem;
147 Profectò, sicuti quilibet negotiorum gestor te-
netur ei, cujus bona administravit, reddere ra-
tionem, *l.1. §. officio, & ibi Bald. ff. de tutor., l.*
1. §. Iterum eorum, & §. Si Decuriones ff. quod cu-
jusque Univ. nom., Barb. cons. ult. lib.3., Aymon
cons.218. lib.1., Roland. cons.49. per tot. lib.1.,
*Gratian. discept. for. cap.760. nu.1. & 2., Pesto*s.*
in tract. de æstim., & collect. cap. 1. tit. de offic.
execut. num.49. tom.12., Montan. de tutor. cap.
38. num.86., Escobar. de ratioc. cap. 3. num. 3.,
Menoch. de Arbitr. lib.2. cent.3. cas. 209., Ma-
gon. decis. flor. 42. num.1. & 2., Rota coram Coc-
cin. decis.242. num.11. & 15., in rec. decis.377.
num.3., & decis.522. num. 3., & 4. part. 1., &
decis.34. num.23. inter. impress. ad ornat. Card. de
Luc. in Miscell. tom.15., Ità quoque pari ratio- 148
ne Dorel Junior eam reddere tenebitur Magda-
lenæ tamquam heres illius, qui Bona ejusdem
Magdalenæ de mandato Tutricis administravit,
ad text. in dict. leg. heredes ff. de reg. jur., l.3. §.
hæc actio ff. de neg. gest., l. tutelæ, & l. omnes
Tutores Cod. Arbitr. tutel., l.2. Cod. de hered. act.,
Dec. cons. 110. num.7. post med., Roman. cons.413.
num. 1. & 2. & seqq., Gratian. discept. for. cap.
760. num. 3., Munoz. de ratioc. administr. cap.3.
in fin., Boer. decis.59. num.1., Rot. Jannen. de-
cis.20., & decis.203. num.2., Ludovic. decis. Pe-
rusin. 4. num. 3., Magon. decis. Flor. 42. num.3.,
Rota coram Manzaned. decis.902. nu.1. & 2., cor.
Dunoz. Jun. decis.36. num.3.

Ex his itaque concludendum est, quod Do-
rel Junior tenetur procul dubio rationem red-
dere Magdalenæ aut ex personâ propriâ, aut
ex personâ Matris Tutricis, quam ipsa, uti he- 149
res representat, & sic è converso, quod Mag-
dalena agere potest contra Dorel Juniorem pro
nova redditione rationis, sivè nomine, ac titu-
lo hereditario Matris, sive nomine proprio, &
quidem eò certiùs, quia explorati Juris est, illam 150
peti posse nedum ab eo, qui Administratorem
deputavit, verum etiam ab eo, ad quem utilitas
rei administratæ spectat, ut ait *gloss. in leg. si cre-*
ditor §. Duobus ff. mandati, Rota coram Sera-
phin. decis.450. num.7., & decis.993. num.1., co-
ram Coccin. decis.382. nu.1. & 2., apud cenc. de
cens. decis. 178. num. 6., in rec. decis. 2. num. 1.
part. 2.

Reliquum est, ut agam de tertio, & ultimo
Dubio, quo quæritur = *An D. Magdalenæ ob-*
stet redditio rationis jam facta ejus Matri, & libe-
ratio obtenta = affirmativè respondendum vide-
batur, ex nota juris regula, quod ratio semel red- 151
dita, amplius reddi non debet, quodque com-
pellendi non sunt heredes, & successores ad 152
novam redditionem rationis jam ab eorum au-
ctore factam, juxtà *Text. in leg. semel Cod. de*
apoc. publ. lib. 10., R.P.D. Ansald. de commerc.
& Mercat. disc.80. nu.11., Castald. consult. 151.
num 12. tom.2., Postb. dec. Bon.30. nu. 19., Ro-
ta coram Cavaler. decis.225. num.1., coram Cer.
decis. 5. num.3. & seqq., coram Ottobon. decis. 5.
num.1., in rec. decis.588. num. 6., & 7. part. 8.,
decis. 322. num. 14. & 15. part. 9. tom. 2., decis.
151. num.1. part. 58. tom.1., & decis.256. num.2.
& 3. part.19., In Imolen. pecuniaria 29. Aprilis
1699. §. Injustitia autem coram Card. Caprara, in
Ariminen. Manutentionis, & redditionis ratio-
nis 17. Martii 1706. §. Minimè coram Rño Moli-
nes, & priùs dictum fuit *in Faventina redditio-*
nis rationis super reservatis 22. Junii 1705. §. Et-
enim

enim cum Artemisia coram Illustrissimo Scotta Al-
mæ Urb. Guber.
Præsertim verò, quia ratio solemniter red-
153 dita reperitur, cum præsentia nempe, & assi-
stentia legitimi Mundualdi, & dispunctis ratio-
nibus, atque examinatis libris tutelaribus, &
denique cum solutione reliquatus, ex quibus
exclusa remanet quæcumque suspicio læsionis,
ac fraudis, & omnia ritè, & rectè gesta præ-
sumuntur, *Rota post Munoz. de ratioc. decis. 1. nu.*
3. & 4., in rec. decis. 128. nu. 4. & 5., & 6. part.
10., & decis. 256. num. 2. & 3. part. 19., decis.
43. num. 6. inter impressas ad ornat. Card. de Luc.
de donat., empt. &c., In dicta Imolen. pecuniaria 29.
Aprilis 1699. §. Attento præsertim coram Card.
Caprara, & in dict. Faventina redditionis ratio-
nis super reservatis 22. Junii 1705. §. Etenim cor.
Illustrissimo Scotto.
Et sanè, si ad hunc effectum sufficit sola
154 præsentia, & authoritas Proximiorum à Sta-
tuto requisitorum, ut benè animadvertit *Bel-*
lon. cons. 21. num. 7. & seqq., Rota coram Man-
zaned. decis. 37. num. 3. & 4., in rec. decis. 128.
num. 4. cum tribus seqq. part. 10., & decis. 256.
num. 2. & 3. part. 19., & in Romana pecuniaria
24. Januarii 1687. §. Concurrit vers. attento præ-
sertim coram Card. Caccia, quantò majorem so-
155 lemnitatem, in nostra hypothesi huic actui tri-
buet assistentia talis Proximioris, qualis erat
Dominus Canonicus Ducosso, qui ratione su-
perintendentiæ, & Actoriæ, quâ ipse quoque
156 decoratus fuit, præsumi debet de rebus ad tu-
telam, & administrationem pertinentibus benè
informatus, & ergà pupillos ob consanguinita-
157 tem propensus, ut ait *Rota decis. 47. num. 10.,*
& decis. 301. sub num. 5. §. Urgentissimæ, & seq.
part. 18. recent., in Romana falcidiæ 8. Februarii
1683. §. Ex circumstantiis, & 31. Januarii 1683.
§. Animadvertebant ad med. coram bon. mem. Ron-
dinino.
Neque dictus Dominus Canonicus Ducosso di-
158 ci potest incapax ad authorizandam personam
159 Tutricis eo, quod suspectus censendus erit tam-
quam unus ex Actoribus à dicta Tutrice depu-
tatis: nam, omisso, quod ipse se abstinens ab
160 injuncto munere, aliqua tantùm particula-
ria negocia gessit, & proindè liberatur quælibet
suspicio, quæ consurgere potuisset ex ejus inte-
161 resse, quia, hoc deficiente, tamquam cessante
causâ, cessat quælibet suspicio, immò verò,
162 cum ipsi esset conjunctus, potiùs urget præ-
sumptio, quod utilia pro illis facere non omi-
serit, ut in simili advertit *Rota in Faventina*
redditionis rationis super reservatis 22. Junii
1705. §. Nullatenus pariter coram Illustrissimo
Scotto.
Difficultas prætereà cessat, quia in actui de
quo agitur, necessaria non videbatur præsentia
legitimi Mundualdi ad formam legis municipa-
163 lis Siciliæ comprehendentis etiam Insulam Me-
164 litæ, cum hujusmodi statuta locum sibi non
vindicent in casibus, in quibus ipso jure sequi-
tur liberatio, utpotè quæ provenire dicitur à
165 Lege, quando agitur de liberando Debitore sol-
vente, qui ab ipsa lege liberatur, *Alex. cons. 215.*
num. 6. lib. 6., Aymon. cons. 215. num. 5., Soc-
cin. cons. 80. num. 25. col. penult. post med. lib. 4.,
Bertazzol. de clausul. gloss. 19. claus. 7. num. 34.,
Gratian. discept. for. cap. 962. num. 13., & seqq.,
Rocc. disp. jur. sel. cap. 182. num. 31. tom. 2.;
ideòque, cum actus liberationis factus à Tutrice, 166
postquam receperat redditionem rationis, &
reliquatum, fuerit omninò necessarius, ad quem
mulier recipiens cogi poterat, jure meritòque
sub dicta lege municipali non comprehenditur, 167
Jason. in l. si unus §. Pactum num. 26. ff. de pactis,
Gabr. cons. 20. num. 43., & 50. lib. 2., Roman.
cons. 394 per tot., Tiraquell. de leg. connub. gloss. 8.
num. 187., Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 328. nu.
196., Pic. ad Stat. Urb. lib. 1. gloss. 7. num. 213.,
& gloss. 9. num. 1., & duob. seqq., Rot. post eun-
dem decis. 76. num. 2., cor. Put. decis. 105. n. 3.
lib. 1., & decis. 152. num. 3. lib. 3., in rec. decis.
545. num. 4. vers. tum etiam quia fuit ex causà ne-
cessarià part. 1., decis. 129. num. 1. part. 16., &
prius decis. 241. num. 13. part. 7., cor. Seraphin.
decis. 1133. num. 2., & optimè in *Romana falci-*
diæ 8. Febr. 1683. §. Parùm relevante, & 31. Ja-
nuarii 1684. §. Animadvertebant, cor. bon. mem.
Rondinino.
Potiori verò jure videbatur, compelli non
posse Dorel juniorem ad iterum reddendam ra-
tionem, quia in instrumento solidationis com-
putorum Tutrix ejus Patruum absolvit, & li- 168
beravit cum juramento, & cum amplissimis
clausulis, ac cum pacto de nunquam petendo,
nec contraveniendo ex quocumque capite, ex
quo sequitur, ut ulterius non debeat permitti
computi revisio, vel retractatio, tametsi de er-
rore constaret, juxtà optimam *Gloss. in l. 3. §. 1.*
verb. liberationem ff. de contr., & util. act. tutel.,
Sabell. resol. 94. num. 3., & 5., optimè Posth. de-
cis. Bonon. 30. à num. 31. usq. ad 40., Beltramin.
ad Gregor. decis. 536. num. 3., & 4., Rot. decis. 18.
num. 3. post Escubar de ratioc., cor. Cavaler. de-
cis. 225. num. 2., cor. Cerro decis. 1. num. 8., &
seqq., cor. Ottob. decis. 5. num. 2., & decis. 256.
num. 2., & 3. par. 19. recent., in dicta Imolen. Pe-
cuniaria §. Sed cessat cor. Caprara.
Maximè, quia in quietantia expressum fuit 169
pactum cassationis, & anullationis Scriptura-
rum, quo inspecto, nec heredes, nec ipse Actor 170
tenebatur conservare amplius, & exhibere li-
bros, & scripturas concernentes tutelam, *Bal-*
duccius ad Ramon. in observ. ad cons. 80. num. 63.,
& 64. tom. 3. pag. mihi 343., ubi subdit, ita fuisse
judicatum, *R. P. D. Masserius de jur. legat.,*
Æmil. lib. 1. cap. 55. num. 34., & seqq., Ramon.
decis. 85. num. 138. pag. mihi 376. tom. 4., tan-
diù enim durat obligatio conservandi libros, & 171
scripturas, quamdiù durat obligatio reddendi
rationem, ideòque, illâ terminatâ per solemne
instrumentum etiam cum cassatione librorum,
& scripturarum, cessat etiam obligatio conser-
vandi ampliùs eosdem libros, & scripturas, ut
latè probat *R. P. D. Masser. de jur. legat., Æmil.*
d. lib. 1. cap. 55. num. 34., & seqq.; qui proinde 172
libri, & scripturæ in talibus tacti circumstantiis
præ-

præsumuntur dimissi, & consignati Tutrici, sive
Pupillis, *Andreas Consal. decis. Lucens. 60. nu.
30., Antonell. de tempor. legal. lib. 2. cap. 77.
num. 9., Mell. observ. 150. num.8., Rot. dec.71.
num. 2., 3., & 4., & decis. 143. num. 1., & seq.*
173 *part. 4. tom. 2. rec.*, cum, ipsis non restitutis, ra-
tio dici non possit sufficienter reddita, ut pro-
bat *Textus in l. cum servus 81. in fin. ff. de condit.,
& demonstr., Roland. cons. 49. num. 37. lib. 1.,
Rot. cor. Cels. decis. 188. num. 6.*, vel saltem ve-
174 risimile est, quod post factam transactionem
tanto temporis spatio neglexerint heredes illas
custodire, & conservare, ut notat *Vrceol. de
transact. quæst. 93. num. 42., 43., & seqq.*

175 Coadjuvatur insuper legalitas redditionis ra-
tionis ex qualitate Actoris; ille namque erat
sanguine conjunctus, & munus hujusmodi non
affectavit, nec illud administravit recepto sa-
lario, sed ad tale officium nominatus fuit à Tu-
trice, illudque gratis exercuit, quibus concur-
176 rentibus, non esse rigidè procedendum in red-
ditione rationis, sed de bono, & æquo, ac tem-
perato juris rigore illam explendam esse, fir-
mat *Card. de Luc. de Tutor. disc. 7. num. 12.*, &
distinguendo inter extraneum, & sanguine con-
junctum, latè prosequuntur *Vrceol. consult. 55.
num. 17., Mell. in addit. ad Castill. cap. 37. §. 2.
nu. 17., & 18., Montan. de tutor., & cur. cap. 32.
effect. 5. reg. 8. nu. 54., Menoch. de arbitr. res. 209.
num. 34. lib. 2., Monach. decis. Bonon. 48. num. 4.,
& 5., Posth. decis. Bonon. 30. num. 32., Rota in
Faventina redditionis rationis super reservatis 22.
Junii 1705. §. Ceterum quamvis cor. Rmo Scot-
to, & in eadem Faventina redditionis rationis
27. Junii 1707. §. Et excessivitas cor. bon. mem Caf-
farelle*, ubi, quod *à Consanguineis non ita stricta
177 exigenda est ratio, sicut ab extraneis, sed satis
est, quod generaliter ostendatur, quantum in fami-
lia, & aliis sumptibus verisimiliter potuit ex-
pendi &c.* =

178 Et denique his omnibus additur longissima
observantia 50., & ultrà annorum à die, quò sti-
pulatum fuit instrumentum redditionis ratio-
nis, ac solidationis usque ad introductionem
hujus litis, quo intermedio tempore non so-
lùm nomine Magdalenæ nulla illata fuit mo-
lestia, neque ulla allegata fraus, vel læsio, nisi
179 post obitum Matris Tutricis de omnibus infor-
matæ, ac Canonici Ducossio, quodque magis
est, post mortem ejusdem Dorel senioris Acto-
ris benè instructi, istiusmodi actio promota fuit
contrà heredem de omnibus inscium, ne vide-
licet posset necessariis notitiis, & documentis
se tueri, cui propterea assistere videtur illa
æqui, bonique ratio considerata, per *Rotam in
Eugubina tutelæ 11. Martii 1699. cor. Emo Priola
in fine principii, confirmat. 20. Maii 1700. cor.
R. P. D. Lancetta*, quà edocemur, *quod non mi-
180 nùs Judicis officium est Pupillorum jura defendere,
quàm Tutorum incolumitati consulere, ne terrean-
181 tur à tam pio, & Reipublicæ necessario officio, &
maximè, quando post lapsum diuturni temporis agi-
tur contrà heredes non informatos, ut justificent fa-
ctum Tutoris, prout hic &c.* = & repetit eadem *Ro-
ta in Faventina redditionis rationis 27. Junii 1707.
§. Nec aliquis error cor. bon. mem. Caffarella.*

Rectè igitur talem circumstantiam dilatæ 182
actionis post mortem Informatorum in his ter-
minis maximi faciunt *Soccin. sen. cons. 92. n. 1.
lib. 4., Paris. cons. 19. num. 1. lib. 1., Merend.
contr. jur. lib. 23. cap. 46. num. 61., & seqq., Cy-
riac. controv. 280. num. 9., Palm. nep. alleg. 357.
num. 26. tom. 4., Munoz. de ratioc. cap. 37. n. 6.*,
& sæpe animadvertit *Rota, & signanter coram
Millin. decis. 344. num. 3., in rec. decis. 128. n. 8.,
& 9. part. 10., in Cæsenaten. redditionis rationis
6. Aprilis 1696. §. Verùm talia cor. Emo Priolo,
in Romana, seù Neapolitana redditionis rationis
26. Aprilis 1697. §. fin. cor. bon. mem. Vrsino, &
in ejusdem Confirmatoria 5. Martii 1700. §. Ac-
cedit cor. clar. mem. Card. Caprara, in Imolen. pe-
cuniaria 29. Aprilis 1699. §. Quoniam ultrà cor.
eodem, & in Faventina redditionis rationis super
reservatis 21. Junii 1705. §. Minùs obstat coram
Rmo Scotto.*

Prout etiam longum temporis lapsum, in his
eisdem terminis prò legalitate, & validitate 183
administrationis, ac redditionis rationis præsu-
menda, considerat *Rot. in dict. Cæsenaten. reddi-
tionis rationis 6. Aprilis 1696. § Verùm talia cor.
Emo D. Card. Priolo, in Romana, seù Neapoli-
tana redditionis rationis 27. Aprilis 1797. §. fin.
cor. bon. mem. Vrsino, & in dicta Eugubina tutelæ
11. Martii 1699. ante §. Primum cor. Emo Prio-
lo, & 10. Maii 1700. sub §. final. cor. R. P. D.
Lancetta*, ubi concludit, *quod magnus rigor vi-
deretur post adeò longum temporis intervallum in
re tam intricata antiquas paginas minutatim revo-
luere* =, *& in Faventina redditionis rationis 27.
Junii 1707. §. Accedente potissimùm cor. bo. me.
Caffarello.*

Immò, si aliquà pœnà digni videntur, qui diù 184
conticuerunt, cum rem gravem haberent, quam
dicerent, ut ait *Textus in l. si quis 6. ff. de pœn.*
ibi = *magisque esse puniendos, qui tandiù conticue-
runt* = nulla profectò æqui, bonique ratio finit, 185
quod nova redditio rationis concedatur ei, qui
eam petere tandiù distulit, sed is in pœnam
adeò longæ reticentiæ non debet audiri, illi
objiciendo verba illa per modum rationis ex-
pressa in *cap. prim. de frigid., & malef.* ibi = *quia* 186
si reclamare voluit, cur tandiù tacuit? = nec enim
tam magna res tanto tempore, quin immò to- 187
tius cursu vitæ reticeri debuit, ut rectè subjun-
git præcitatus *Textus in l. si quis ff. de pœnis* ibi =
*nec enim debebat tam magnam rem tandiù reti-
cere* =.

Quæ sanè diuturna observantia, licèt non sit 188
apta ad præscribendum, ex animadversis per
*Rot. in Faventina redditionis rationis 20. Martii
1705. §. Non obstat, & seq. cor. Illmo Scotto*, &
iterum in eadem *Faventina redditionis rationis
super reservatis 22. Junii ejusdem anni §. Cete-
rum cor. eodem*; tamen plurimùm attendi debet 189
ad excludendas prætensas nullitates, fraudem,
& collusionem, præsertim cùm allegentur con- 190
trà heredem Actoris, ut in non dissimilibus cir-
cumstantiis respondit *Rota in Romana falcidiæ*
8. Fe-

8. Febr. 1683. §. Sed quatenus, & seqq., & 31.
Jannarii 1684. §. Animadvertebant, & seqq. cor.
bon. mem. Rondinino, & in dicta Faventina red-
ditionis rationis super reservatis 22. Maii 1705.
§. Ceterum coram Illmo Scutto; & coadjuvatis
191 aliis argumentis, & circumstantiis, ut ad rem
admonet Rot. in dicta Romana falcidiæ 31. Ja-
nuarii 1684. §. Ex his cor. bon. mem. Rondinino.

Hæc sunt præcipua rationum momenta, quæ
prò D. Joan. Baptista Dorel juniore adduci pos-
sunt; quæ, licèt gravia sint, graviora tamen ur-
gere videntur, ob quæ in contrariam ire senten-
tiam Tutricis existimo, videlicet, quod D. Ma-
gdalenæ non obstet redditio rationis per Dorel
seniorem jam facta Matri, & liberatio ab illa ob-
tenta, sed ei Dorel junior teneatur novam red-
dere rationem; nam, posito, quod in facto liqui-
dis, & omuino concludentibus probationibus
doceri possit de mala redditione rationis unà
cum dolosa omissione plurium partitarum, &
quidem non exigui momenti, prout mihi in facto
192 supponitur, hinc consurgit certè juris conclusio,
quod ratio semel reddita, etiam cum omnibus
solemnitatibus, iterum reddi debet, & retra-
ctari potest, quoties clarè constat de errore ali-
quarum partitarum, vel etiam unius tantùm,
Eugen. cons. 6. per tot. lib. 2., Gratian. discept.
565. num. 30., & discept. 761. num. 2., 3., & seq.
Rot. cor. Cavaler. decis. 225. per tot., cor. Ottob.
decis. 25. num. 26., in rec. decis. 436. num. 16.,
& 17. part. 9.

Ratio enim ita reddita, perinde est, ac si
193 nullo modo reddita fuisset, cum in jure paria
reputentur rationem non reddere, & malè, ac
minùs legitimè eam reddere, arguit Text. in l.
quoties ff. qui satisdar. cog., Roland. cons. 49. n. 48.,
Guttier. de tutel. part. 3. cap. 1. num. 116., Rot.
in rec. decis. 332. num. 14. part. 10., in Romana
prætensæ redditionis rationis 26. Martii 1703. §.
Quibus omnibus cor. clar. mem. Card. Capraru, &
alibi frequentissimè; ideòque, quemadmodum, si
ratio nunquam reddita fuisset, Administrator
procul dubio cogi posset ad eam reddendam,
194 ita quoque, quum malè, & per errorem
reddita fuerit, novam reddere rationem tene-
bitur, ut, præter supracitatos, firmant Berout.
cons. 113. num. 33. lib. 2., Rimin. jun. cons. 338.
num. 40., & sub num. 52., Becc. cons. 211. n. 20.,
Roland. cons. 49. sub num. 46., Rot. in rec. decis.
111. num. 19. part. 18. tom. 1., istiusmodi verò
195 concludentes, & liquidæ probationes omninò
requiruntur, ut ratio semel reddita, reddi iterum
debeat, per ea, quæ tradunt Sabell. var. resol.
cap. 94. num. 10., Palm. nep. alleg. 357. num. 25.
tom. 4., Rub. de confus. jur. cap. 3. §. 1. n. 436.,
Munoz. de ratioc. cap. 31. num. 8., Posth. decis.
Bonon. 30. num. 33., & seqq., Beltramin. ad Gre-
gor. decis. 536. num. 4., & 5., Rot. cor. eodem
Gregor. decis. 220. num. 4., cor. Cerr. decis. 1. n. 6.,
& decis. 59. num. 10., cor. Ottob. decis. 5. num. 9.,
& 10., & seqq., & decis. 25. num. 26., & 28., cor.
Penting. decis. 261. num. 9., & 10., apud Posth.
de manut. decis. 291. per tot.

Utque id clariùs elucescat, ad memoriam
revocandum esse censeo, quod Joaones Baptista
Dorel senior, unà cum aliis in deputationis in-
strumento descriptis, in solidum fuit constitu-
tus ab Antonetta Tutrice Actor generalis ad
omnia negocia, ità quidem, ut nullo pacto dici
queat merus Factor, sive Actor ad particulare
aliquod dumtaxat negocium deputatus; id
enim perspicuum fit ex amplissimis, & effræ-
natis facultatibus, quæ in eodem deputationis
instrumento omnibus præfatis Actoribus ab
Antonetta tutrice largissimè tributæ, & imper-
titæ fuerunt, quæque simplicis, ac meri Facto-
ris, seù Exactoris qualitati, & officio minimè
convenire posse videntur; in eo quippe nedum 196
ipsis tradita legitur facultas petendi, exigendi,
recipiendi, quæ ad Exactoris munus pertinere
dicuntur; verùm prætereà constituti apparent 197
ad defendendum, & defendi curandum jura, &
actiones ipsius Tutricis, ejusque nomine, ubi-
cumque opus fuisset, comparendum, dicendum,
& allegandum, quascumque lites, & Causas
activas, & passivas cum quibusvis personis, &
super quavis re, causà, prætensione, & negocio,
agendum, prosequendum, mediandum, finien-
dum: & insuper ad locandum, & arrendendum
omnia, & quæcumque Bona inmobilia ubique
existentia, quibusvis personis, prò quovis tem-
pore. Prout etiam ad vendendum, & vendi fa-
ciendum quasvis merces, per quasvis personas,
& prò quovis pretio ipsis Actoribus, & cuilibet
ipsorum in solidum benè viso; & tandem, uno
verbo, ad omnia, & singula negocia præpositi
fuerunt, quæ ipsamet Antonetta Tutrix, & con-
stituens facere poterat, ac debebat.

Ideòque, quemadmodum ipsamet Antonetta
tamquam Tutrix procul dubio habebat totam, 198
& universalem administrationem omnium bo-
norum pupillarium; ità quoque ambigi minimè
posse videtur, quin eandem plenissimam, &
generalem facultatem administrandi habuerint 199
etiam Actores, quos ipsa constituit, & quibus
ipsa omnem ejus authoritatem, & potestatem
amplissimè tribuit, & elargita fuit, ducto argu-
mento à pari, quod in jure validissimum repu- 200
tatur, ad Text. in leg. non possunt, & leg. seq. ff.
de legib., §. Rectè inst. mandati, Decian. cons. 31.
num. 47. vol. 1., Grat. cons. 30. num. 31. vol. 1., Pe-
regrin. cons. 9. num. 29. vol. 2., Everard. in topic.
legal. loc. 10., Mascard. de probat. concl. 123. n. 4.,
Pacion. eod. tract. lib. 2. cap. 13. num. 10., Marc.
Antonin. var. resol. lib. 1. resol. fin. cap. 62., Franc.
Vinc. comm. opin. 203. num. 19. cum seqq., eod.
255. num. 3. lib. 2., Alex. Randens. Pisan. decis.
47. num. 11. part. 1., Marc. Ant. de Amat. dec.
Mareb. 21. num. 53.

Si itàque universa Tutricis authoritas in om-
nes Actores translata fuit, & quidem in soli-
dum, ut patet ex instrumenti verbis; si propte-
reà quilibet ex Actoribus virtute amplissimæ hu-
jus facultatis constitutus dici debet Administra-
tor generalis ad omnia negocia; ex hoc utique 201
sequitur, quod non teneretur tantùm de exa-
ctis, sive de iis, quæ ad ejus manus pervene- 202
runt, & particulariter administravit, sicuti re-
gu-

gulariter tenetur quilibet Administrator parti-
cularis, leg. Tutoris 20. Cod. de neg. gest., Corn.
cons.81. num.6. lib.4., Gratian. discept. for. cap.
665. num.23., Rot. car. Gregor. decis. 220. nu. 3.
& dec. 274. n.2., cor. Milliu. decis.150. num.2.,
car. Peuting. decis. 203. num. 13. post cons. Fari-
nacc. tom. 2. decis. 342. num. 2., in rec. dec. 155.
num.3. part. 19. tom.1., sed tenebitur de omoi-
203 bus, juxta egregiam distinctionem Bartoli in
d. leg. Tutori, vel Curatori 20. Cod. de neg. gest.,
ubi generaliter loquendo de quolibet Admini-
stratore, quomodo teneatur, itá distinguit
= Aut ab initio accessit, ut omnia gesturus, & de
omnibus tenetur, aut non accessit, ut gesturus om-
204 nia, sed ut gesturus quædam, & tunc aut alius
fuisset gesturus omnia, nisi ipse accessisset, & tenetur
de omnibus, leg. si pupilli §. Videamus ff. de neg. gest.,
aut alius non erat gesturus, & tunc non tenetur,
nisi de his, ad quæ gerenda accessit =, & tenet
etiam Add. ad gloss. in d. leg. Tutori, idemque
Bartol. in d. leg. si pupilli §. Videamus ff. de neg.
gest., Corn. cons.81. num. 6. lib. 4., Ursell. verb.
Administrator concl.56. num.118., & seqq., Rot.
in rec. decis.470. num. fin. part. 1.

Licèt verò Dorel Senior tanquam Actor ge-
205 neralis ad omnia negotia deputatus teneretur
206 de omnibus reddere rationem, ideòque confi-
cere deberet inventarium, quod dicitur caput,
207 & fundamentum redditionis rationis, quo defi-
ciente, ratio reddi nequit, Guttier. de tutel. par.3.
cap.1. num.50., Munoz. de ratioc. cap.9. num. 2.,
clar. mem. Card. de Luc. de Tutor. disc 7. num.2.,
Calderon. decis. Pedem.147. num.22., Rot. coram
bo. me. Alex. 8. decis.101. num.5., cor. Bich. de-
cis.48. num.38., in rec. decis.204. num.4. par.14.,
decis.42. num.10. inter impress. ad ornat. clar. me.
Card. de Luc. de donat., & in Romana redditio-
nis rationis 16. Januarii 1702. §. Dubitatum
enim fuit cor. clar. mem. Card. Caprara; nihilo-
208 minus obligatio isthæc conficiendi inventarium,
utpotè imposita Administratori illi, qui pro-
prio nomine, propriàque authoritate gerit ad-
ministrationem, hinc sequitur, quod Dorel Se-
209 nior, utpotè deputatus, & præpositus admioi-
strationi, non quidem nomine proprio, sed no-
mine Antonettæ Tutricis, à qua fuerat consti-
tutus, novum inventarium conficere non tene-
210 batur, sed illi suffragari debebat inventarium
tutelare ab ipsa Antonetta confectum, ut de
Actore, qui gerit non nomine suo, sed nomine
Tutoris, & ejus periculo constituitur, quod
noo teneatur facere inventarium, sed sufficiat
211 illud à Tutore esse confectum, cum Tutor per
eum gerat, per Text. in leg. solet ff. de tutel., &
leg. ita autem §. Gessisse ff. de Administr. tut.,
optimè firmat Bartol. in leg. Tutor. qui reperto-
rium num.2. ff. de admin. Tut. his verbis = Sed
quæro, quid de Actore: resp. Actor non gerit no-
mine suo, sed gerit nomine Tutoris, & ejus
periculo constituitur, leg. solet ff. de tutel. §. Et
ideò non est necesse, quod faciat inventarium, sed
sufficit, à Tutore esse confectum, Tutor enim per
eum gerit &c. =, & Bartolum communiter se-
quuntur Balthas. Thomas. de Tutor. tit.13. n.127.,
Montan. de Tutor. cap.32. reg.4. effect.5. num.19.,
Cornazzan decis.73. num.6., & bene Rota in Bo-
non. Redditionis rationis cor. Albergato impress.
post dissert.97. Paulut. decis.1. num. 5., & 6. in
2. part. tomi 1. sic habens = Absque eo quod
Marchioni Camillo possit suffragari inventarium à
Matre, & Avia olim pupilli Tutricibus compila-
tum; quia antiquum inventarium relevat Tuto-
rem ab onere conficiendi novum, quoties ipse ad- 212
ministrat periculo, & nomine antiqui Tutoris, in
quibus terminis consuluerunt Doctores in opposi-
tum allegati; secus, si proprio nomine tutelam ge-
rat =.

Non idcircò tameo Dorel Senior non tenere-
tur conficere inventarium, excusari poterat à
confectione librorum rationis, quos quilibet 213
Admioistrator sive sit generalis, sive particula-
ris, sive publicus, sive privatus conficere om-
ninò tenetur, illosque exhibere io actu ratio- 214
num reddendarum, ad hoc, ut faciliùs unicui-
que, quod suum est, tribuatur, & reddatur,
cum adeò creverit malitia hominum, ut, si illi
in administrationibus ad solertem diligentiam
non excitarentur, sæpe Pupillorum, ac Vidua-
rum Bona dilapidarent, ideoque justâ ratione
optimum, ac necessarium prorsus dijudicatur,
demandare cuilibet Administratori hujusmodi
librorum confectionem, ut itá via dolis, ac
fraudibus, quantum fieri potest, præcludatur,
per ea, quæ latè tradunt Roland. cons.49. nu. 24.
lib.1., Berous cons.128. num.11. lib.3., Menoch.
de Arbitr. cas. 66. in addit. num. 9., & cas.208.
num.19. cent. 3., Ursell. in verb. Administrator
concl. 56. num. 15., Gratian. lib. 1. discept. cap.
182. num. 30., Guttier. de tutel. par. 2. cap. 1.
num. 112., & part. 3. cap. 1. num. 54., & 60.,
Mascard. de probat. vol. 3. concl. 1381. num. 8.,
clar. mem. Card. de Luc. de Tutor. disc.7. num.14.
& disc.17. num.6., Rot. cor. Ludovis. decis. 274.
num.2., in rec. decis. 540. num. 4. part. 1., ubi,
quod, licèt prædicta jura, & DD. de Tuto- 215
re, & Curatore dumtaxat loquantur, idem est,
quoad alios quoscumque Administratores,
qui in redditione rationis Tutoribus, & Cura-
toribus æquiparantur, adeòut omnia præstare
debeant, quæ illi præstant, per Text. in Cle-
ment. quia contingit §. Ut autem ubi Vitalin. nu.
65. de relig. dom., Munoz. de ratioc. admin. cap.
10. num.1., Benamatus Stracc. in tract. de merc.
2. part. num.68., Gratian. discpt. for. cap. 395.
num 28., & 37., & cap. 601. num.6., 17., &
24., Rot. car. Amat. Dunoz. decis.585. num.2.,
& seqq., cor. Emerix Jun. decis.s 203. num.23.

Io quibus sanè libris adnotari debent dietim,
specialiter, nominatim, non autem in genere, 216
& insollè data, & recepta, debita, & credita
rationis administratæ, quidque io singulos
menses, & dies impensum, receptumque fue-
rit, cum expressione causæ, & personæ, cui
datum, solutumque fuerit toto tempore, quo
administratio duravit, ad hoc, ut ille, cui est
reddenda ratio, possit ex libris intelligere, &
agnoscere, si quid in ipsius rationibus sit omis-
sum, vel indebitè appositum, leg. neminem
Cod.

Cod. de suscept., & ann. lib. 10., leg. Apparitores Cod. de exact. lib. 10., Rip. in leg. admonendi nn. 116. ff. de jur. jur., Bart. cons. 150. in fin. lib. 1., Angel. cons. 277. num. 5., Guzzadin. cons. 17. nu. 17., Malvas. cons. 113. num. 6., & seqq., Munoz. de ratioc. cap. 10. num. 1., & 42., & 47., & seq., Montan. de tutel. cap. 32. reg. 6. num. 6., & 8., Genua de script. privat. lib. 4. tit. de lib. Tut., Curat., & alior. num. 3., & 4., & in tit. de lib. Administr. num. 3., & seqq., Urceol. consul. 55. nu. 5., Castald. consult. 207. num. 22., & 23., Rot. cor. Merlin. decis. 189. num. 2., cor. Coccin. dec. 2214. num 5., coram Emerix Jun. decis. 1203. n. 8., in rec. decis. 111. num. 5. part. 7., decis. 126. n. 8., & 9., decis. 410. num. 16., & 17., & decis. 473. num. 4., & 5. part. 9., cum aliàs sinè hujusmodi
217 libris hoc modo confectis ratio benè reddita dici nequeat, Roland. cons. 49. num. 22. lib. 1., Guttier. de tutel. part. 3. cap. 1. num. 63., Add. ad Pamphil. decis. 97. num. 11., Rot. cor. san. mem. Alex. 8. decis. 101. num. 1.; Immò in genere as-
218 serere, se tantum expendisse, & se tantum recepisse, non est reddere rationem, secundùm Soccin. Sen. cons. 213. num. 4. vol. 2., quem refert Paulut. differt. 97. num. 37. tom. 2. part. 2.; præsertim, quando, ut in præsenti, non agitur de
219 exiguo, & tenui, sed de ingenti, ac divite patrimonio, quâ sanè circumstantià concurrente, neque locus esse potest illi relaxationi rigoris, juxta quam aliquando Administrator admissus fuit ad redditionem rationis, etiam sinè libris, & inventario, ut animadvertit Ursill. ad Afflict. decis. 360. num. ult., & docet Rot. in Benon. Redditionis rationis coram Albergate, impress. post differt. 97. Paulut. num. 14. tom. 2. part. 2.

An verò Dorel. Sen. hujusmodi libros, & cum hac diligentia confecerit, ipsi viderint, qui in partibus arcana hujus redditionis rationis scrutari possunt, cum in facto de hoc specialis ulla mentio non habeatur; satis tamen est, quod ex huc usque dictis dupliciter resultet insubsistentia rationum jam redditarum, primò scilicet, quia nnn fuerunt servatæ formæ, & solemnitates in hujusmodi actibus requisitæ, secundò,
220 quia non fuit de omnibus reddita ratio, prout par erat, & generalem Administratoremdecebat. Plura namque omissa fuerunt, de quibus intra docebitur.

Prima assumpti pars probatur, quia, si spectetur dispositio Juris communis, ad hoc, ut ritè, & rectè dici posset reddita ratio, non solùm
221 eligi debebant Periti Calculatores pro dispunctione partitarum introitus, & exitus; exhibendique erant libri, cum tempore, & causâ expressa, solvendus reliquatus, & denique adimplenda cetera præscripta in leg. cum Servus 81. ff. de cond., & demonstr., leg. si ita fuerit 13. §. Quæstio ff. de manum. testam., leg. non solùm 9. §. Is qui reddere ff. de lib. leg., leg. boves 89. §. Inter reddere ff. de verb. signif., Cravett. cons. 231. num. 2., Guttier de tutel. part. 3. cap. 1. n. 28., Afflict. decis. 157. num. 2., Rot. cor. Gregor. decis. 554. num. 2., cor. Dunoz. Jun. decis. 873. n. 1., cor. Arguell. decis. 37. pariter num. 1., verùm
etiam intervenire debebat Decretum Judicis, 222
qui super causa, ac partitarum justificatione cognosceret, per Text in leg. magis puto §. In primis ff. de reb. eor., Ancaran. cons. 330. num. 6., & 7., Paris. cons. 89. num. 58., & 63. lib. 1., Rimin. Jun. cons. 338. num. 83. usque in fin. lib. 3., Rot. cor. Cavaler. decis. 225. num. 5., in rec. decis. 111. num. 8., & seq. part. 18. tom. 1.

Certiùs, quia hæc eadem agendi ratio, modus, & forma servata fuit cum D. Thoma Peil altero ex Actoribus ab Antonetta Tutrice deputato, qui cum bona per triennium administrasset, & inde operâ, ac suasione ejusdem Dorel fuisset absque facto Judicis remotus, tandem fedelem, & exactam de omnibus reddidit rationem, idque actum fuit, electis hinc inde Peritis, & prævià librorum exhibitinne, ac partitarum dispunctione; ideoque, si aliquid dispositioni juris, si aliquid exemplo est deferendum, 223
non est, quid ultra quæratur de insubsistentia rationum redditarum à Joanne Baptista Dorel Seniore; cum enim in eis Periti non fuerint electi, de partitarum dispunctione, ac librorum exhibitione non constet, Judieis verò Decretum non appareat, profectò superlativè probata videri potest earum invaliditas, nulla quippe videtur assignabilis ratio, cur potiùs d. solemnia servari deberent in ratione reddita per D. Thomam Peil, quàm in illa d. Joannis Baptistæ Dorel Sen., quando uterque eodem Actoris munere fungebatur, eâdemque administrandi authoritate pollebat, imò D. Joannes Thomas Peil breviori, & non adeò longo tempore administravit, sicuti præfatus Joannes Baptista Dorel. Sen., 224
unde eò rigorosius cum eo procedendum videbatur, quò major, atque diuturnior fuerat Bonorum administratio.

Ex quo corruit etiam responsio, quod hujusmodi solemnia non essent necessaria, eò quod 225
non ageretur de nuda assertione redditæ rationis, sed de vera, & reali solidatione computorum factà, præviâ dispunctione dati, & recepti, cum exhibitione computi, & solutione reliquatus; quia, cum immò de his omnibus non con- 226
stet, nisi per solam confessionem, & nudam assertionem Antonettæ Tutricis, hinc est, quod D. Jn: Baptista Dorel Sen. liberatus per illam dici nequibat à redditione rationis, cum ad hunc effectum sola confessio, & nuda assertio Tutricis non sufficeret, sed requireretur factum ipsum, idest exhibitio, & traditio voluminum, 227
cautionum, instrumentorum, & cetcrorum omnium ad tutelam pertinentium, offerendo actualiter rationes legendas, permutandas, & 228
dispungendas, non confusè, & insollè, sed explicitè, & distinctè, &, quidquid reliquum esset, solvendo; hæc enim singula si non concurrant, Administrator non dicitur bonam, & veram, ac rectam rationem reddidisse, & propterea iterum poterit conveniri, etiam non attento 229
juramento, & quolibet alio pacto, ac conventinne, ad Text. in d. leg. cum servus 81. ff. de cond., & demonstr., leg. si quis ex Argentariis §. Rationem ff. de edend., Ancaran. cons. 330. n. 4.

Soccin. Sen. conſ.159. num. 11., & 12., & conſ. 19?. num.3., & 4. lib.2., Roland. conſ.49. n.50., & ſeqq. lib.1., Riminald. Jun. conſ.338. num.31., & ſeqq., & num.57. lib.3., Gutier. de contr. jur. part.1. quæſt.4?. num.7. uſq. ad 26., Gratian. diſcept.563. num.30., & ſeqq., Munoz. de ratioc. cap.2. num.5., & cap.40. num.6. uſq. ad 18., & iterum priùs cap. 5. num. 10., Guttier. de tutel. part.3. cap.1. num.220., & ſeqq., Rot. cor. Ludoviſ. deciſ.554. num.2., cor. Pen. deciſ.1310. n. 2., & per tot., cor. Buratt. deciſ. 329. num. 2., & 3., cor. Peuting. deciſ. 485. num. 15., cor., Put. deciſ.7. num.1., & ſeqq. lib.3., poſt Zacch. de ſociet. offic. deciſ. 24. num. 1. 2., & 3., in rec. deciſ.379. num.2. part.2.

Si verò ſpectetur Jus municipale Regni Siciliæ,
230 quod comprehendit etiam Inſulam Melitæ, &
de quo fit mentio in *deciſ. 260. num. 7. Afflicti*,
ubi *Urſell. num. 4.*, & *à Joan. Angel. Piſcnell. ad eamdem deciſionem*, præter, alia detecitſe vi-
231 detur authoritas, & præſentia legitimâ Mun-
dualdi, in contractibus Mulierum à d. lege
municipali requiſiti, nam, licèt adfuerit D.Ca-
nonicus Ducoſſo frater ejuſdem Antonettæ Tu-
tricis, attamen, cum ille eſſet alter ex Actori-
232 bus ab ipſa Tutrice in ſolidum deputatis, nullo
pacto videtur capax fuiſſe habilitandi, & autho-
rizandi perſonam Mulieris in iſto actu, quia
agebatur etiam de ſuo intereſſe, & commodo,
propter quod non præſumitur mulieri ſanum
præbuiſſe conſilium, prout de facto experientia
docuit, & idcirco, ſi d. D.Canonicus Ducoſſo,
tamquam habens intereſſe in actu, de quo age-
batur, non potuit intervenire, uti Mundual-
233 dus, quia lex illa intelligitur de illis Propin-
quis, & Conſanguineis, qui non tractant de
propriis commodis, ut benè explicat *Urſell. ad Afflict. cit. deciſ. 260. num. 13., & tradit Rot. deciſ.241. num.21. part 7. rec.*; hinc etiam perſpicua reſultabat nullitas, & inefficacia inſtrumenti abſolutionis, & quietantiæ.

Parvique refert id, quod dicitur pro excludendo hujuſmodi intereſſe, & commodo à perſona d. D. Canonici, quod nempe ipſe ab adminiſtratione ſe abſtinuit, & aliqua tantùm
particularia negotia geſſit; nam, omiſſo, quod,
234 etiamſi D. Canonicus nihil penitus unquam de
iis, quę ad adminiſtrationem pertinerent, attigiſ-
ſet, nihilominus de ſuo intereſſe ſatis conſtare
diceretur, dum certum eſt, quod quilibet Ad-
miniſtrator tenetur in ſolidum prò indemnita-
te Principalis, per *Text. in leg. 2., & 3. Cod. de Adminiſtr. Tut., Bald. in leg. 1. num. 8. in fin. quæſit.2. verſ. quædam eſt diviſio Cod. de tranſact., Jaſon. d. leg.1. num.7. verſ.2. caſus col.2. in princip. Cod. de tranſact., Fulgoſ. conſ. 134. col. 2., Cuman. conſ. 24. col. 2. verſ. & in hanc partem, Cavalcan. de Tutor. num. 15., Guttier. de tutel. part. 1. cap.17. num.8., Rot. coram Emerix Jun. deciſ.1344. num.12.*, Id, quod in noſtro caſu om-
235 nem removet difficultatem, eſt, quod in in-
ſtrumento deputationis cuilibet Actori data
fuit expreſsè poteſtas in ſolidum adminiſtrandi,
236 quo ſanè caſu, quia tam Adminiſtrator, qui
geſſit, quàm qui non geſſit, poteſt ſimul prò redditione rationis, & reliquorum ſolutione conveniri, cum unuſquiſque eorum teneatur de geſtis à Coadminiſtratore, *juxta Textum in leg.2. Cod. de divid. tut., Bartol. in leg.1. §. Sed ſi duo ff. depoſiti, & in leg. ſi plures num.1. ff. de curat. bon. dand., Peregrin. conſ.72. num.30. lib.1., Surd. conſ.170. num.11., Munoz. de ratioc. cap. 4. num.12. verſ. tali enim caſu, Guttier. de tutel. & cur. cap.15. num.1., & ſeqq. part.1., Boer. deciſ. 59. num.2., Rot. coram Celſ. deciſ.189. nn.9., & 10.*; evidens, & apertum redditur intereſſe,
& commodum D. Canonici, cujus procul du- 237
bio intererat, Joannem Baptiſtam Dorel liberari, quia aliàs ipſe quoque prò hujuſmodi redditione rationis pulſari, & moleſtari poterat.

Nec retragatur replicatio, quod, cum actus
liberationis factæ ab Antonetta Tutrice eſſet ne- 238
ceſſarius, opus proinde non erat præſentiâ, &
authoritate legitimi Mundualdi, ad formam d.
legis municipalis Siciliæ, non comprehendentis
hujuſmodi actus neceſſarios; Animadvertendum 239
namque eſt, quod inſtrumentum liberationis,
de quo agitur, non continet ſimplicem, & nu-
dam quietantiam, quæ conſiderari poſſit tan-
quam actus conſecutivus ad redditionem ratio-
nis, ſed illud præfert etiam illam talem ratio-
nem, quæ à Joanne Baptiſta Dorel Sen. reddita
dicitur, ac propterea, cum hæc procul dubio
eſſet dolis, & fraudibus ſubjecta, præſertim 240
cum redderetur mulieri, quæ facillimè de-
cipi poterat ob ſexus, imbecillitatem, uti-
que pro actu neceſſario haberi non valet, cum 241
talis ad effectum, de quo agitur ſolùm, repu-
tetur ille, qui nec dolis, nec fraudibus repe-
ritur obnoxius, prout ſunt actus illi, qui ipſo
jure ſequuntur, & ab ipſa lege proveniunt; 242
non enim ob aliam rationem actus hujuſmodi
exempti dicuntur ab omnibus ſolemnitatibus, 243
niſi quia immunes cenſentur à quocumque do-
lo, & fraude, quâ ceſſante, ceſſat etiam ratio,
ob quam leges, & ſtatuta hujuſmodi ſolemni- 244
tes præſcripſerunt, & idcirco omnes DD. in
contrarium adducti loquuntur, quando nulla
fraus, vel dolus, ſive læſio, aut præjudicium
Mulieris conſiderari poſſet, ut pro omnibus videre eſt *Rocc. epiſ Iſclan. diſp. jur. ſel. cap. 182. à num.31., & plurib. ſeqq.* in contrarium allegatus, qui alios refert.

At aliter res ſe habet in caſu noſtro, quandoquidem actus, de quo agebatur, tum ſpectatâ
ſubſtantiâ, & intrinſecâ qualitate ipſius, tum
inſpectâ perſonæ, cui ratio reddenda erat, nedum
nullo pacto immunis dici poterat à fraudibus, 245
& iniquis circumventionibus, verum illis ma-
ximè obnoxius reputari debebat, & propterea
in illo magis, quàm in ullo alio actu oportebat
adhibere ſtatutarias ſolemnitates, utpotè quæ
ad id præcisè inventæ, & præſcriptæ fue- 246
runt, ut ſcilicet præcluderetur via dolis, &
fraudibus, & per interventum Judicis, vel alicujus Proximioris conſultum foret indemnitati Mulierum, & Minorum in illis contractibus, in quibus etiam læſio, & qualecumque præju-
di-

dicium poterat intervenire, ad tradita per *Rot: in Fauen. donationis* 10. *Decembris* 1698. *§. bisque subdebatur cor. Emo D. Cardinali della Tremoille, quæ reperitur impress. in Mantiss. ad Card.*
247 *de Luc. super conflictu legal. decis.* 10. *num.* 27.
*tom.*16., verè igitur, meritòque in hujusmodi liberationibus, quæ fiunt à Minoribus, & Mulieribus tamquam dolis, & fraudibus subjectis Statuti solemnitates servari debere, latè docuit *Groff. de contr. minor. insp.*3. *quæst.* 18., *D. Advocat. Constantin. ad Stat. Urb. annot.* 44. *art.* 5. *num.*438., *& firmavit Rot. decis.* 145. *num.* 4. *part.* 3. *recent.*, *& decis.* 291. *num.* 8. *part.* 18. *tom.*1.

Altera assumpti pars, quæ versatur circa substantiam redditionis rationis, videlicet, quod ea non fuerit benè, nec integrè reddita, probatur nedum ex oculari inspectione, & dispunctione partitarum dati, & recepti, quorum ratio non quadrat, aliarumque ingentium summarum per d. Dorel exactarum, de quibus nulla fit mentio in calculo, seu computo rationum,
248 proindeque creduntur justà ratione in propriam
utilitatem ab ipso conversæ ob præsumptionem contra ipsum consurgentem ex eo, quod constet de exactione dd. summarum, nullaque ratio de eisdem reddatur, benè *Soccin. cons.* 190. *sub n.*2. *vers. quarto quia vol.*2., *Paulut. differt.*97. *num.*75. *tom.*2. *part.*2., *Rot. decis.* 90. *num.*1. *part.*6. *rec. & coram Ottbob. decis.*144. *num.*6., ubi, quod ea præsumptio oritur, quotiescumque constat de
249 culpa, & negligentia, ac de non recta, minùsque fideli administratione, *Guttier. de Tut. part.* 2. *cap.*1. *sub num.*13., *& num.* 15., *&* 18., *Gratian. discept.* 28. *num.*2., *&* 3., *Afflict. dec.* 207. *num.*4., *Cacheron. dec. Pedem.*59. *num.*22.; adeò-
250 que rigidè proceditur, ut Administrator obligetur Pupillo ad interesse, ac si eas pecunias in alium usum, quàm proprium convertisset, *leg.*4. *§. fin. ff. de fidejuss. Tut.*, *Gratian. discept.* 71. *tom.* 1., *& seqq.*, *& discept.* 140. *num.* 35., *Leotard. de usur. quæst.* 28. *num.* 19., *Paulut. differt.* 97. *num.* 76., *Mart. vot.* 138. *num.* 4., *Sperell. decis.* 90. *num.* 13., *Rot. cor. Cels. decis.* 188. *num.* 8., *post d. differt.* 97. *Paulut. decis.* 2. *num.*16., *& decis.* 3. *num.*2., ubi, quod idem
251 procedit etiam in heredibus Administratorum.

Verùm præterea magis perspicuum redditur ex eo, quod, licèt Dorel senior constitutus fuis-
252 set in solidum Actor generalis ad omnia negocia, & consequenter de omnibus teneretur reddere rationem, ut suprà luculenter fuit demonstratum: nihilominus plura Bona, & quidem considerabilis summæ omissa fuerunt, de quibus nulla penitus ratio reddita fuit, inter quæ, prætermissis iis in tutelari inventario descriptis, & de quibus pariter nulla fuit habita ratio in computorum redditione, maximà notà digna videntur illa, quæ dicuntur fundacalia valoris scut. 10000., & ultra; ista namque Bona, ut à Peritis dictum fuit in redditione rationis factà à D. Thoma Peil, omissa fuerunt, & in inventario non descripta *per disquido*, ut ibi dicitur, seù
253 per inadvertentiam, debebat igitur Joannes Baptista Dorel Bona ista fundacalia tunc temporis reperta, & à præfato D. Thoma Peil relicta in ejus discessu noviter addere, & in inventario describere, prout exposcit cujuslibet generalis
Administratoris obligatio, aliàs dicitur esse in 254
dolo, propter quem contrà ipsum jurari potest in 255
litem, *Bartol. in l. tutor qui repertorium num.*21. *ff. de admin.*, *& peric. tut.*, *Guttier. de tutel. part.* 2. *cap.* 1. *num.* 27., *& part.* 3. *cap.*1. *n.*49., *Montan. de tut. cap.*32. *effect.*5. *num.*43., *& seqq.*,
ubi, quod puniri debet in duplum rei non de- 256
scriptæ in inventarin, *Mascard. de probat. vol.*3. *concl.* 1391. *num.* 1. *usq. ad* 4., latè firmavit *Rota in Romana annuæ præstationis* 26. *Martii* 1703. *§. Neque hujusmodi cor. Illmo Scotto Almæ Urbis Gubernatore*, *& in Romana pecuniaria, seù locorum montium* 11. *Junii* 1706. *§.*60., *& in ejus revocatoria* 3. *Junii* 1707. *§. Eòque libentiùs cor. Rmo Molines Decano.*

Sed tantum abest, ut præfatus Dorel Senior Bona illa in inventario Tutelari noviter addiderit, aut descripserit, ut immò de ipsis in redditione suarum rationum nullam præbeat notitiam, & tamen se tueri non valet sub prætextu
ignorantiæ eorumdem bonorum, quia, ipso præ- 257
sente & authorante, fuit reddita ratio à d. Peil, à quo eadem Bona fuerunt omissa, & in ipso instrumento per Peritos adnotata, nemo enim al-
legare valet ignorantiam eorum, quæ ipse vi- 258
dit, & audivit, & coram ipso facta sunt, *Can. hoc videtur* 22. *quæst.*5., *gloss. in leg. si Tutor Cod. de peric. Tut.*, *Soccin. in tract. fallent. verb. Ignorantia fallent.* 5., *Barbos. axiom. jur. lib.* 17. *cap.* 13. *axiom.* 9., *Menoch. de præsumpt. lib.*6. *præsumpt.*23. *num.* 72.

Sed quid in re non dubia argumentis utimur non necessariis? Post dimissam namque administrationem à supradicto Peil, ipse Dorel hæc
eadem Bona administravit, ideòque citrà du- 259
bium de eis rationem reddere tenebatur, cum
certi juris sit, quod, etiamsi dicta Bona non ad- 260
ministrasset, teneri potuisset de neglectis, sicuti regulariter tenetur quilibet Generalis Administrator, *ad text. in l. quidquid Cod. de Arbitr. tut. §. Tutores inst. de oblig. quæ ex quas. contr.*, *Cancer. var. resol. cap.* 7. *num.*170. *lib.*1., *Guttier. de Tutor. part.*3. *cap.*1. *num.*96. *&* 100., *Fontanell. dec.*547. *num.*6. *lib.*2., *Rota cor. Emerix jun. dec.* 1203. *num.*17., *& decis.*1328. *num.* 10.

Accedit his, quod in computo rationis redditæ per præfatum Dorel adnotatur partita ad sui creditum prò pensione Domus locatæ ad conservandum merces, aliaque bona recuperata ex naufragio navis mercantilis prò quarta parte spectantis ad hereditatem dict. quond. Spiritus Gorgioni, & cum dict. Dorel in societate retentæ ac etiam alia partita pecuniarum solutarum R. P. Bartholomæo N., qui tamquam mediator se interposuit prò liberatione illarum mercium postea obtenta ab Excellentiss. Pro Rege Siciliæ, & tamen de Bonis istis recuperatis, & in ista domo conservatis nulla fit mentio in redditione rationis dicto Dorel, & ad cujus manus pervenerint, adhuc ignoratur.

Poſito igitur, quod in facto tum hæc omnia,
tum pleraque alia, quæ contra rationes red-
ditas à Dorel opponuntur, perſpicuè, & con-
cludentiſſimè juſtificentur, ità ut nullo etiam
emendicato coloris fuco diſſimulari valeant,
prout conſtanter aſſeritur in facti informatione
mihi tranſmiſſa, in hanc ſententiam venio, con-
261 trariam alioquin ſecuturus, ſi probationes quo-
quomodo turbidæ, & illiquidæ eſſent, ea enim,
quæ lo facto ſupponuntur, ſi vera ſunt; quiſ-
nam recto ſenſu præditus opinari unquam po-
terit, quod rationes à Dorel Seniore fuerint
benè redditæ, ſi hæ, præter inſanabilem defe-
ctum ſolemnitatum, quo laborant, pluribus, iiſ-
demque graviſſimis redundant erroribus, &
omiſſionibus, non ſinè dolo, & culpa ejuſdem
262 Dorel Senioris, qui vel omnia, prout debebat,
adminiſtravit, & de omnibus tenebatur redde-
re rationem, vel, ſi quæ omiſit, eaque non ad-
263 miniſtrando neglexit, & de neglectis teneba-
tur, ut paulò ſuperiùs firmatum eſt, ideòque
rem perſtringendo, videtur à primo ad ultimum,
dictum Dorel Sen. tam in adminiſtratione,
quàm in redditione rationis plurimùm defeciſ-
ſe, ex quibus ſanè præcipuis, atque ſubſtan-
tialiſſimis defectibus, qui ſuprà enumerati ſunt,
ſicuti convincitur invaliditas, & inſubſiſtentia
264 rationum ab ipſo jam redditarum, ità quoque
locus fieri videtur novæ redditioni rationis, per
quam reparari poſſint damna, & præjudicia,
quæ aliàs ex prima redditione rationis Pupillis
obveniſſent.

Jam verò, conſtabilito ex huc uſque dictis,
quod Dominus Joannes Baptiſta Dorel Junior
teneatur ex perſona Joannis Baptiſtæ Dorel Se-
nioris ejus Patrui novam reddere rationem,
parum urgent argumenta io contrarium de-
ducta: & quidem nil turbat, quod nempè ra-
265 tio ſemel reddita, amplius reddi non debeat, ſi-
quidem hoc procederet, quando ratio fuiſſet
legitimè reddita, ſed cum in hypotheſi conſtet,
ex hactenus dictis, eam non fuiſſe redditam ſer-
vatis ſervandis, pluresque graves errores, & re-
levantes omiſſiones interveniſſe, locum ibi
266 vindicare nequit regula illa ſuperiùs tradita, ſed
rationes ſemel malè redditæ, iterum ſunt red-
dendæ, ut colligitur ex *textus in leg. cum ſer-
vus ff. de condition., & demonſtr., & conſu-
luit Ancoran. conſ. 330., Caſtrenſ. conſ. 342.
per tot. lib. 4., Dec. conſ. 110. in fin., Guttier.
de tutel. part. 3. cap. 1. num. 116., cum aliis re-
latis per Rotam coram Card. Mantic. deciſ. 258.
num. 4.*

267 Prout nec illud officit, quod, conſtito etiam
de errore, non id circo tota ratio ſit revidenda,
ne dentur proceſſus in infinitum, ſed corrigen-
dus ſolummodò erit error commiſſus, ut adver-
tunt, *Eſcobar. de ratioc. cap. 41. n. 30. in fin. verſ.
advertendum, Balduc. ad Ramon. dec. 85. nu. 20. to.
4., Rota coram Peuting. deciſ. 261. num. 4.*, niſi
268 liquidò conſtet de dolo vero Adminiſtratoris, &
quidem de jure punibili, quo alioquin deficien-
te, computatio retractari non valet, *Sabell. reſol.
94. num. 11., Beltram. ad Gregor. deciſ. 536. nu.
5., Balduc. ad Ramon. dict. deciſ. 85. num. 21.
tom. 4., Rota coram Cer. deciſ. 1. num. 6. & 7.,
coram Peutinger. deciſ. 261. nu. 9. & 10., in rec.
deciſ. 112. num. 12. part. 14.*, quoniam io hypo-
theſi rectè dici poteſt, Joannem Baptiſtam Dorel 269
Seniorem dolo non vacare, utpotè qui reſulta-
re videtur tum ex pluribus partitis erroneis,
mendoſis, & non correſpondentibus, *Soccin.
ſen. conſ. 213. num. 4. lib. 2., Farinacc. conſ. 96.
num. 17. lib. 1., & conſ. 114. num. 16. lib. 2., Coſt.
de jur., & fact. ignor. inſp. 6. in reſponſ. num. 28.*,
tum ex lata illa culpa, quam incurrere dici- 270
tur, qui alienas res diſſolutâ quadam negli- 271
gentiâ, & improvidentiâ vel negligit, vel diſ-
ſimulat, juxta *text. in leg. fidejuſſor. 29. in prin-
cip. ff. mandati, Tuſcb. lit. C. concluſ. 1092. nu.
2., & litt. D., concluſ. 576. num. 1. & ſeqq.,
Farinacc. quæſt. crim. 88. num. 67. & 70., Mi-
chelor. de fratr. part. 2. cap. 46. nu. 9., Pax Jord.
Lucub. vol. 3. lib. 14. tit. 13. num. 161.*, tum deni-
que ex eo, quod quis non eodem modo curat 272
res alienas, quo proprias ſolet, *text. in leg. quod
Nerva ff. depoſ., & ibi gloſſ. in verb. nam & ſi
quis* = Hoc enim caſu urget, & fraudis ſuſpicio,
ut talis incurioſitas dolo comparanda, vel do-
lo proxima, vel etiam dolus ipſe cenſeatur, *Cal-
vin. in lexicon verbo culpa latior, Bertachin. in ſuo
repert. verb. culpa levis num. 4., Tuſcb. lit. D,
concl. 576. num. 15., Montan. de tutel. cap. 36. reg.
3. num. 6., & reg. 8 num. 11.*

Reſpondetur præterea, quod hujuſmodi ob-
jectum nequit abſolutè procedere, quia, cum 273
rationis redditio ſit quid individuum, non po-
teſt prò parte reddi, & prò parte non, & ideò
malè reddita in parte, iterum in totum redden- 274
da erit, eâ ratione, quia error in parte dete-
ctus totius redditionis ſuſpectam reddit verita- 275
tem, ſicuti enim in ea fuit erratum, ita & in
aliis errari potuit, proindèque juſtam præ-
bet cauſam reiterandæ rationis in totum, argu-
mento *textus in leg. cui fundus ff. de condit., &
demonſtrat., Bald. in leg. ſi plures num. 17. Cod. de
cond. inſert., Soccin. jun. conſ. 132. num. 11. verſ.
ſic etiam lib. 3., Crav. tt. conſ. 386. num. 15. verſ.
eodem ſpectas, Cephal. conſ. 508. num. 35. verſ.
quod confirmatur; Menoch. de arbitr. lib. 2. cent.
3. caſ. 209. num. 30. & ſeqq., Rota cor. Ludoviſ.
deciſ. 79. num. 2. verſ. eò minùs, in rec. deciſ. 1. nu.
11. verſ. unde etiam part. 6., deciſ 111. num. 7.
verſ. regulariter enim part. 7., & optimè deciſ.
436. num. 15. part. 9. tom. 2., & deciſ. 213. num.
11. part. 18. tom. 1.*; idque verò ſi procedit, ſivè
error ſit doloſus, ſivè non, *Rot. coram Ottobo-* 276
no deciſ. 25. num. 26. & 27., quantò fortius urge-
bit in caſu noſtro, in quo, ex deductis, Dorel Se-
nior. dolo, vel culpâ non vacat?

Minùs officit, quod ratio fuerit reddita Per-
ſonæ legitimæ, & juxta formam ſtatuti; quia,
hoc etiam conceſſo (quamvis contrarium ſupra
latè ſit demonſtratum) attamen liberatio nihil
prodeſſet, ex quo ſupponitur in facto, quod
computa fuerunt calculata, & liquidata pro
certâ

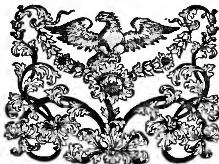
ecrtâ fummâ, cum tamen verè, & realiter pro-
betur, valorem Bonorum adminiftratorum af-
cendere ad fummam longè majorem, ob quam
diverfitatem fummarum cum læfio Pupillis in-
feratur, idcircò, fivè fuerit per dolum, fivè per
277 errorem femper competit actio ad iterum pe-
tendam redditionem rationis, feù officium Ju-
dicis ad talem calculationem retractandam, &
denuò repetendum, quod fibi debetur, tametfi
quietatio fuiffet jurata, & generalis, & cum
Decreto Judicis, atque cum claufula *ex certa*
278 *fcientia*, & fimilibus; Immò, etiamfi facta fuif-
fet per modum fyndicationis, nihilominus, con-
ftito de magnitudine, & relevantia erroris,
iterum ratio reddenda effet, faltem ex natura-
279 lis æquitate, quæ prohibet, ut nullus cum
aliena jactura locupletetur, *leg. nam hoc natu-
ra ff. de cond. indeb.*, *Thob. nov.conf.63. num.19.
& feqq.*, *Roland. conf.49. num.62. ufque ad 66.*,
& feqq. lib.1., *Gratianus difcept. for. 761. num.
4. 5. & 6.*, *Antonell. de tempor. leg. lib. 2. cap.
77. num. 6. & 7.*, *Munoz. de ratioc. Adminiftr.
cap. 4. num. 4. ufque ad 30.*, *cap. 5. num.10.*, *&
cap.40. num.13. ufque ad 17.*, *& cap.41. nu.12.*,
ubi ità judicatum fuiffe, teftatur *Thefaur. decif.
74. nu. 6. & 7.*, Et appofitè *Rota coram Ottbob.
decif.25. a num.26. ufque ad 29.* ibi = *Et præte-*
280 *reà cum ex relatione Periti poftea electi conftite-
rit de gravi errore primæ redditionis rationis, po-
terat Tutor compelli ad reddendam iterum ratio-
nem, fivè error fit dolofus, fivè dolo careat, etiamfi
quietantia haberet fomentum folemnitatem Statu-
ti, & Decreti Judicis defuper interpofiti, & cu-
juslibet pacti, quia femper datur retractatio fal-
tem ex officio Judicis, & ex naturali æquitate,
ne quis cum aliena jactura locupletetur.*
Qua de re nullam meretur animadverfio-
nem pactum, quod inter Partes fuit initum, &
in inftrumento liberationis appofitum, ut fcili-
cet talibus calculis perpetuò ftaretur; ità quod
adverfus illos nullo modo veniri poffet, etiam
281 fub prætextu erroris; quoniam, tali pacto non
curato, liberatio irritatur, & retractatio erro-
ris conceditur eo ipfo, quod apparet, fuiffe er-
ratum in calculis, quia tunc omnes ftipulatio-
282 nes, conventiones, renunciationes, & pacta
in quietationibus facta eodem errore laborare
dicuntur, imò fallacia & fraudolenta cenfen-
tur; ut notavit *Parif. conf. 89. num.39. ufque ad
51. lib. 1.*, ubi ampliat, pactum iftud de non
283 contraveniendo non afficere, quamvis effet ge-
minatum, *Covarruv. lib.2. var. refol.cap.4. num.
3. & 4.*, *Munoz. de ratioc. Adminiftr. cap. 41.
num. 32. ufque ad 37.*, *Rota inter confil. Crim.
Farinacc. decif.101. num. 30.*
Ob quam rationem parvi faciendum videtur
etiam pactum caffationis fcripturarum oppofi-
284 tum, quia illud, ficut & cetera alia pacta, ut
mox firmatum eft, præfumitur fraudolentum,
285 & ceufetur appofitum ad fupplantandum Pu-
pillos, ita præcludendo omnem viam novæ red-
ditioni rationis, ideoque non eft attendendum;
præfertim, quia hujufmodi quietatio non fuit fa-
cta ab homine callido, & fagaci, ac in negotiis,

& rebus propriis accurato, fed à muliere infcia, 286
ac prorfus ignara, quæ facillimè decipi, & cir-
cumveniri potuit, & propterea illi leges maxi- 287
mè favent, *Roman. conf. 89. num.39.*, *Covarruv.
lib. 2. var. refol. cap. 4. num. 3. & 4.*, *Guttier.
de jur. confirm. part.1. cap.23. num.3.*, *Dambon-
der. de Tutor. fol. 100. cap. 1. de Tutor., & Cu-
rat. liberat.*, *Munoz. de ratioc. adminiftr. cap.41.
num.34. 35. & 36.*, *Rota coram Seraphin. decif.
684. num.1., & feqq.*
Quò verò ad exhibitionem librorum, & fcri- 288
pturarum concernentium adminiftrationem, &
fine quibus ratio iterum reddi non poteft, cum
reverà præfumptio ftet contrà Magdalenam, 289
ut fcilicet illæ poft redditam rationem fuerint
reftitutæ, & penes ipfam præfumantur adeffe,
idcircò vel debet ipfa contrarium probare, vel 290
prædictos libros, & fcripturas exhibere, fi no-
vam rationem ab herede Adminiftratoris fibi
reddi prætendit, aliàs ab hujufmodi petitione
rejicietur, quia propter retentionem librorum 291
redditio rationis redditur impoffibilis, *Tondut.
quæft. civil. part. 1. cap. 68. num. 29.*, *Angel. de
confeff. lib. 2. quæft. 7. eff. 15. num. 5. cum feq.*,
*Rot. cor. Dunoz fen. decif. 253. num.15., decif.4.
num.14., & 15., & decif.5. num. 19. poft differt.
97. Paulut. tom. 2. part. 2.*, *in Viterbien. legiti-
mæ 4. Maii 1694. §. Et eò fortiùs cor. clar. mem.
Card. Caprara.*
Ceterùm ab exactà, & diligenti redditione
rationis excufari nequibat Jo:Baptifta Dorel Se- 292
nior ex eo, quod fuerit Conjunctus; nam, quid-
quid effet, fi tanquam Confanguineus, & jure
familiaritatis adminiftraffet, aliter res fe habet
in cafu noftro, in quo adminiftravit, ut Actor,
& uti talis tenebatur diligentem, & exactam
reddere rationem, fecundum *Soccin.fen. conf.46.
col. 1. lib. 1.*, *& conf. 213. per tot., & præfertim
fub num. 2. verf. quæ Decifio vol. 2.*, *Carol. Mo-
lin. in confuetud. Parif. tit. 1. §. 6. gloff.6. n.29.*,
Guttier. de tutel. part. 3. cap. 1. num. 67., *Mon-
tan. de tutor. cap.38. num.68.*, *Paulut. differt.97.
num. 133., & 134. tom. 2. part. 2.*, ubi etiam,
quod fub prætextu confanguinitatis Adininiftra- 293
tor non excufatur, quin librum rationum con-
ficiat, & ritè contectum retineat, in eoque om-
nia data, & recepta adnotet, & fcribat, *Mon-
tan. de tutel. cap. 32. reg. 8. effect. 5. num. 14.*,
*Gennen. de fcript.privat. lib.4. tit.de libr. admini-
ftr. fub num.8. verf. animadvertendum*, *Farinacc.
in fragm. verb. Adminiftrator num. 152.*
Et denique non obftat lapfus 50. annorum, 294
quodque agatur contra heredem de omnibus
infcium, & malè informatum, quia refpectù in-
fcitiæ, & ignorantiæ heredis, illi fatis confultum 295
remanet ex libris, & fcripturis concer-
nentibus adminiftrationem, quæ vel funt apud
ipfum, vel exhibendæ erunt à Magdalena; quò
verò ad lapfum adeò diuturni temporis, cum 296
ille non fit aptus ad præfcribendum, ut fuprà
indicatum fuit, ex auctoritate *Rotæ in Faventi-
na redditionis rationis 20. Martii 1705. §. Non
obftat, & feq. cor. Illmo Scotta, & iterum in ea-
dem Faventina redditionis rationis fuper referva-
tis*

tis 22. Junii ejusdem anni §. Ceterum cor. eodem,
297 hinc, positâ certa, & evidenti probatione erroris, cum quo supposito semper procedendum esse, jam supra monui, & modò iterum inculco,
298 quicumque temporis lapsus, quamvis etiam longissimus nullo pacto efficere poterit, quominus error ille, de quo concludentissime docetur, revideri, & retractari debeat.

Tempus namque illud nil aliud agit, quàm
299 inducere titulum, & colorem quemdam, per quem sive heres, sive quilibet alius, qui prò novà redditione rationis convenitur, constitutus dicitur in bonâ fide, ad quam evertendam
300 non sufficit errorem ostendere per cujuscumque generis probationes, sed ea requiruntur clara, & convincentia documenta, quæ probationem ullam in contrarium non admittant, quibus sanè perspicuis documentis probato errore, protinus evanescit quælibet præsumpta bona fides, quæ oriri potuit ex lapsû temporis, ideo-
301 que mirum non est, si, tali concurrente probatione, error calculi, quamvis esset acceptatus, potest semper, & quandocumque deduci, non attento quovis temporis lapsu, qui veritati præjudicium afferre nequit, juxtà *Text. in l. unica C. de error. calcul.*, *Bartol. in l. Aurelio §. Cajus ff. de liber. leg.*, *Ruin. consf. 71. num. 4. lib. 4.*, *Soccin. consf. 190. col. 3. lib. 2.*, *Munoz. de ratioc. Administr. cap. 41. num. 5.*, *Menoch. de arbitr. Judic. cas. 209. num. 29.*, *Rot. cor. Merlin. decis. 462. num. 2.*, *cor. Duran. decis. 259. num. 11.*, *cor. Carill. decis. 182. num. 4.*, *& 5.*, *cor. Mantic. decis. 298. in fin.*, *in recent. decis. 393. nu. 3. part. 4.*, *& decis. 95. num. 7. part. 16.* 302

Atque ita, suppositâ semper clarâ, & ineluctabili probatione erroris, cogi posse D. Joannem Baptistam Dorel juniorem ad iterum reddendam rationem D. Magdalenæ, sive ejus Curatori, eique non obstare rationem jam redditam à Joan. Baptista Dorel seniore Antonettæ Matri, & Tutrici, neque liberationem ab illâ obtentam, in hoc tertiò, & postremo Dubio juris esse censeo. 303

IN-

INDEX RERUM

Quæ in hoc Volumine continentur.

A

Præ-

ferint

ALIENATIO.

ALIMENTA.

Præ-

C

Cen-

In

CLERICUS.

COADMINISTRATOR.

COGNOMEN.

COLONUS.

COMMENDA.

Con-

Con-

In

Con-

Cor-

CUSTODIA.

CUSTOS.

D

DAMNUM.

DARE.

DATIO IN SOLUTUM.

DEBITUM.

DEBITOR.

DECISIO.

DECOCTIO.

DECLARANS.

Do-

E

Ec-

EMPHYTEUSIS.

FISCUS.

FŒMINA.

FRATER.

FRAUS.

FRUCTUS IN GENERE.

Pro

IN-

LAUDEMIUM.

Et

M

MU-

OPINIO.

OPUS.

ORATIO.

ORDO.

ORIGO.

P

PACTUM.

Pu-

PAU-

Plu-

POS-

Ra-

Ne-

RENUNCIARE.

RENUNCIATARIUS.

RENUNCIATIO.

Re-

Re-

Et

SUB-

In-

Ver-

Et

UTILIA.

UTILITAS.

UXOR.

FINIS.

